ਗ੍ਰੰਥ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਮਤ ਨਿਰਣਯ ਸਾਗਰ

ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਪੰਡਿਤ ਤਾਰਾਸਿੰਘ ਜੀ
ਰਜ਼ਾਸੁ ਪਟਿਆਲਾ ਨਿਵਾਸਕ੍ਰਿਤ
ਜੋ
ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਮਹੰਤ ਸਾਧੂਸਿੰਘ ਜੀ ਕੀ
ਆਗਯਾਅਨੁਸਾਰ
ਸੰਤ ਗੁਲਾਬਸਿੰਘ ਜੀਦੇ ਉਦਯੋਗਸੇ
ਸਰਦਾਰ ਬੂਟਾਸਿੰਘ ਰਾਏ ਬਹਾਦਰ
ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ ਵਾਲੇ ਨੇ

ਐਂਗਲੋ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰੇਸ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਰਾਮਚੰਦ
ਮਾਨਕਟਾਹਲੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਾਲ ਛਪਵਾਯਾ

ਸੰਮਤ ੧੯੫੫

ਪੋਹ ਮਾਸ ਸਾਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਕਾ ੪੩੦

GURMAT NIRNE SAGAR

੧ ਓ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਗੁਰੁ ਮਤ ਨਿਰਣਯ ਸਾਗਰਮੋ ਮਤ ਨਾਮ ਹੈ ਪ੍ਰਮਾਣੋ ਸੇ ਸਿਧਕਰ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕੀਏ ਪਦਾਰਥੋਂ ਕਾ ੧ ਦੂਸਰੇ ਬਚਨੋ ਕੇ ਤਾਤਪਰਯਸੇ ਸਿਧ ਭਏ ਪਦਾਰਥੋਂ ਕਾ ੨ ਇਨ ਦੋਨੋ ਅਰਥੋਂ ਸੇ ਅਪਨੇ ਅਪਨੇ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ ਮੋ ਮਾਨੇ ਪਦਾਰਥੋਂ ਕਾ ਨਾਮਮਤ ਸਿੱਧ ਹੋਤਾ ਹੈ ਜੈਸੇ ਸਾਂਖ੍ਯ ਪਾਤੰਜਲਾਦਿ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰੋਂ ਮੇਂ। ਜੋਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿ ਪੁਰਖਾਦਿ ਪਦਾਰਥ ਗ੍ਰਹਣ ਕਰੇ ਹੈਂ। ਸੋ ਸਭ ਪ੍ਰਤੱਖਾਦਿ ਪ੍ਰਮਾਣੋ ਸੇ ਸਿਧ ਕਰ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕਰੇ ਹੈ। ਬਿਨਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਕੋਈ ਵਸਤੁ ਨਹੀ ਮਾਨੀ। ਯਾਤੇ ਸਾਂਖ੍ਯਮਤ। ਸਾਂਖ੍ਯਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਮੋ ਪ੍ਰਮਾਣੋ ਸੇ ਸਿਧ ਕਰ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕਰੇ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿ ਆਦਿਕਤੱਤ। ਪਾਤੰਜਲਮਤ ਪਾਤੰਜਲ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਮੋ ਗ੍ਰਹਣ ਕਰੇ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿ ਈਸ੍ਵਰਾਦਿ ਪਦਾਰਥ ਏਵੰ ਬੇਦਾਂਤਾਦਿ ਔਰ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰੋਂ ਮੇਂ ਜਾਨੋਂ। ਬੈਸਨੋ ਮਤ ਬੈਸਨੋ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ ਮੋ ਗ੍ਰਹਣ ਕਰੇ ਬਾਹਰ ਮਾਲਾ ਤਿਲਕਾਦਿ ਅੰਤਰ ਈਸ੍ਵਰ ਭਕ੍ਤਿ ਵੈਰਾਗ੍ਯ ਬਿਬੇਕਾਦਿ ਪਦਾਰਥ। ਸੈਵ ਮਤ ਸੈਵ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ ਸੋ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕਰੇ ਰੁਦ੍ਰਾਖ੍ਯਮਾਲਾ ਸ਼ਿਵਪੂਜਨਾਦਿ ॥ ਗੁਰੁਮਤ ਗੁਰੁਸੰਪ੍ਰਦਾਯ ਮੋ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਕੇ ਬਚਨੋ ਸੇ। ਅਰ ਉਨ ਬਚਨੋਂ ਕੇ ਭਾਵ ਸੇ ਗ੍ਰਹਣ ਕਰੇ ਪਦਾਰਥ। ਜੈਸੇ ਸਤਨਾਮ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰੁ ਅਕਾਲਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ ਸੈ ਭੰ ਗੁਰੁ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਜਪੁ ਆਦਿਸਚੁ। ਜੁਗਾਦਿਸਚੁ। ਹੈਭੀਸਚੁ। ਨਾਨਕਹੋਸੀਭੀਸਚੁ ॥ ਤਥਾ ਚਕ੍ਰਚਿਹਨਅਰਬਰਣਜਾਤਅਰਪਾਤਨਹਨਜਹ ॥ ਰੂਪਰੰਗ ਅਰਰੇਖਭੇਖਕੋਊਕਹਨਸਕਤਕਹ ॥ ਅਚਲਮੂਰਤਿ ਅਨਭਉ ਪ੍ਰਕਾਸਅਮਿਤੋਜਕਹਿਜੈ ॥ ਕੋਟਇੰਦ੍ਰਇੰਦ੍ਰਾਣਿਸਾਹਸਾਹਾਣਿਗਣਿਜੈ ॥ ਤ੍ਰਿਭਵਣੁਮਹੀਪਸੁਰਨਰਅਸੁਰਨੇਤਿਨੇਤਿਬਣਤ੍ਰਿਣਕਹਤ ॥ ਤਵਸਰਬਨਾਮਕਥੈਕਵਨਕਰਮਨਾਮਬਰਨਤਸੁਮਤਿ ॥ ਯਹਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਕੇ ਸ੍ਵਰੂਪ ਨਿਰਣਯ ਸੋ ਸਰਬ ਗੁਰੋਂਕਾ ਮੁਖ੍ਯ ਗੁਰੁਮਤ ਹੈ ਜਿਸਕੇ ਨਿਰਣਯ ਪੈ ਨਿਖਲ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਮਾਨਨੇ ਵਾਲ੍ਯੋਂ ਕੀ ਕਮਰ ਬਾਂਧੀ ਹੁਈ ਹੈ ॥ ਪੁਨਾ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਕਿਨੇ ਨ ਪਾਇਓ ਪੂਛਹੁ ਗ੍ਯਾਨੀਆ ਜਾਇ ॥ ਤਥਾ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਅਹੰਕਾਰ ਲੋਭ ਹਠਮੋਹ ਨ ਮਨ ਸੋਲਿਆਵੇ ॥ ਤਬਹੀ ਆਤਮਤੱਤਕੋ ਦਰਸਹ ਪਰਮ ਪੁਰਖ ਕਹਿਪਾਵੇ। ਇਤ੍ਯਾਦਿ ਮੁਕ੍ਤੀ ਮਾਰਗ ਕੇ ਪਰਮ ਬਿਰੋਧੀ ਅਸੁਰ ਸੁਭਾਵੋਂ ਕੇ ਤ੍ਯਾਗ ਔ ਦੇਵੀ ਸੰਪਤ ਰੂਪ ਸੁਭ ਸੁਭਾਵੋ ਕੇ ਧਾਰਣ ਮੋ ਮਧ੍ਯਮ ਗੁਰਮਤ ਹੈ ॥ ਪ੍ਰਥਮ ਗੁਰੋਂ ਸੇ ਲੇ ਪੰਚਮ ਗੁਰੋ ਪ੍ਰਯੰਤ ਵੇਸ ਸੇਲੀ ਟੋਪੀ ਕਾ ਰਹਿਆ ਛਠੋਂ ਗੁਰੋਂ ਸੇ ਲੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸੇਪਹਲੇ ਦਸਮ ਗੁਰੋਂ ਪ੍ਰਯੰਤ ਵੇਸ ਪਗੜੀ ਧਾਰਣ ਕਾ ਰਹਿਆ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੀਛੇ ਵੇਸ ਬੀਰ ਰਸ ਵਾਲਾ ਕਛ ਕੇਸਾਦਿ ਧਾਰਣ ਕਾ ਕੀਆ ਯੇ ਗੌਣ ਗੁਰਮਤ ਹੈ ਇਨਮੋ ਮੁਖ੍ਯ ਮਧ੍ਯਮ ਗੁਰਮਤ ਕਾ ਨਿਰਣਯ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਮੋ ਅਛੀ ਤਰਹ ਹੋਗਾ ॥ ਯਾਤੇ ਯਹ ਗ੍ਰੰਥ ਇਨ ਮਤੋਂ ਕੇ ਨਿਰਣੇ ਕਾ ਸਾਗਰਹੈ ਸਾਗਰਮੋ ਲਹਰਾਂ ਹੋਤੀਹੈਂ ਉਨਕੇ ਠਿਕਾਨੇ ਇਸਮੋ ਇਕਤੀਸ ਉਰਮੀਆਂ ਹੈਂ ਉਰਮੀ ਉਰਮੀ ਮੋ ਕਹਨੇ ਯੋਗ੍ਯ ਅਰਥੋਂ ਕੀ ਸੂਚਨਾ ਲਿਖੀ ਜਾਤੀ ਹੈ ਜਿਸਕੋ ਦੇਖਕੇ ਸਮਗ੍ਰ ਗ੍ਰੰਥ ਮੇ ਪ੍ਰਤਿਪਾਦਨ ਕੀਏ ਪਦਾਰਥੋਂ ਕੀ ਸ਼ੀਘ੍ਰਸਿਮ੍ਰਿਤੀ ਹੋਗੀ

ੴ ਸੂਚੀ ਗੁਰਮਤ ਨਿਰਣਯਸਾਗਰ ਕੀ ॥

ਇਤੀ ਪ੍ਰਥਮ ਖੰਡਃ

ਇਤੀ ਦੁਤੀਯ ਖੰਡਃ

ਇਤੀ ਤ੍ਰਿਤੀਯ ਖੰਡਃ

ਇਤਿ ਚਤੁਰਥ ਖੰਡਃ

ੴ ਸਤਿਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਦੋਹਰਾ ॥ ਕਲਿ ਕੁਲ[1] ਕਲੁਖ ਨ ਕਾਟਬੇ ਧਰੋ ਧਰਾ ਅਵਤਾਰ । ਦਸ ਵਪੁ ਦਸਦਿਸ ਰੱਛਕੈ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਮੁਰਾਰ ॥ ੧ ॥ ਤਾਪਦ ਪੰਕਜ ਮ੍ਰਿਦੁਲਕੋ ਮਨਬਚ ਤਨਕਰ ਬੰਦ । ਗੁਰ ਭਾਖਾ ਬਪੁ ਬੇਦਕੋ[2] ਨਿਰਣੇ ਗ੍ਰੰਥ ਅਮੰਦ ॥ ੨ ॥ ਕਰਹੋ ਪਹਲੇ ਤਿਲਕਸੇਂ[3] ਪਾਛੇ ਟੀਕਾ ਸਾਜ[4] । ਯਾਤੇ ਯੁਕ੍ਤੀ ਸਸਤ੍ਰ ਸੇ ਹੋਇ ਅਕੰਟਕ ਰਾਜ ॥ ੩ ॥ ਤਾਂਰਚਬੇ ਮੇ ਮਰਮਯਹਲੇਵੇ ਤੱਗ ਪਛਾਨ । ਸਭ ਦਾਂਨਨ ਮੇਂ ਮੁਖ੍ਯ ਹੈਦੈਨੋ ਭਗਤੀ ਗ੍ਯਾਨ ॥ ੪ ॥ ਸੋਦਿਓਜਾਵੇ ਗਿਰਾਕੇ[5] ਅਰਥ ਪ੍ਰਕਾਸਨ ਸੇਤਿ । ਬਿਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੇ ਅਰਥ ਕੇਨਾਹਿਮਿਲੇ ਤਿਨਭੇਤ[6]

੧–ਕਲਿਯੁਗ ਮੇਂ ਕਲੁਖਨ ਪਾਪੋਂ ਕਾ ਕੁਲ ਨਾਮਬੰਸ ਦੂਰ ਕਰਨੇਹੇਤ ਜਿਨੋਂ ਨੇ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਮੈਂ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰ੍ਯਾ ਹੈ ਐਸੇ ਨਾਨਕਦੇਵ ਮੋਹ ਨਾਮੇ ਮੁਰ ਸਦ੍ਰਿਸ ਰਾਖਸਕੇ ਮਾਰਨੇਵਾਲੇ ਗੁਰੂਜੀ ਕੇ ਦਸਮੇਗੁਰ ਪ੍ਰਯੰਤ ਦਸੋ ਸਰੀਰ ਸਰਬਕੀਸਰਬਦਿਸਾ ਮੇਂਰਖ੍ਯਾ ਕਰੇਂ ॥ ੨–ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਭਾਖਾ ਰੂਪ ਬੇਦ ਕਾ ਜਿਸਮੇਂ ਨਿਰਣੇ ਹੈ ਐਸਾ ਗ੍ਰੰਥ ਸ੍ਰੇਸ੍ਟ ਕਰਤਾ ਹੂੰ ਪਹਲੇ ਤਿਲਕ ਸੇ ਨਾਮ ਟੀਕਾ ਸੇ ਜੈਸੇ ਈਹਾਂ ਗ੍ਰੰਥ ਅਮੰਦ ਕੇ ਆਗੇ ਕਰਹੋ ਪਹਲੇ ਤਿਲਕ ਸੇ ਏਤੇ ਪਾਠ ਕਾ ਮੇਲ ਹੈ ਐਸੇ ਆਗੇ ਭੀ ਬਹੁਤ ਜਗਹ ਹੋਵੇਂਗੇ ਉਨ ਸਭ ਕਾ ਮੇਲ ਅਰਥ ਸਮੇ ਕਰਲੇਨਾ ਹਮ ਜਹਾਂਤਕ ਕਾ ਪੂਰਬ ਸਾਥ ਮੇਲ ਹੋਗਾ ਉਸਕੇ ਅੰਤ ਅਖਰ ਪਰ ਦੋ ਬਿੰਦੇ ਰਖੇਗੇ ਜੈਸੇ ਸੇਂ ਪਰ ਰਖੇ ਹੈਂ ਅਰਥ ਕਰਤਾ ਮੇਲ ਲੇਵੇ ॥ ੩–ਟੀਕਾ ਸੇ ॥ ੪–ਰਚਨਾ ॥ ੫–ਬਾਨੀ ਕੇ ੬–ਗ੍ਯਾਨ ਭਕ੍ਤੀ ਕਾ ਭੇਤ ॥

॥ ੫ ॥ ਯਾਤੇ ਅਰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ ਹੋਂ ਦੋ ਦਾਨਨ ਹਿਤ ਆਮ[1]
। ਜਿਨਮੋ ਭਕਤੀ ਦਾਨਮੇ ਕਲਿਮੇਂ ਮੁਖ ਹਰਿਨਾਮ ॥ ੬ ॥
ਯਾਤੇ ਮੁਕਤੀ ਹੇਤ ਹੈ ਕਲਿਹਰਿ ਹੀ ਕੋ ਨਾਮ। ਬਰ ਨਵਧਾ
ਬਪੁ ਭਕ੍ਤਿ ਮੇ ਦੂਰ ਕਰੇ ਭਵਧਾਮ ॥ ੭ ॥ ਗੁਰਮੁਖ ਸੇਯਾ
ਵਾਤਕੋ ਭਾਖਿਤ ਬਾਰੰਬਾਰ। ਕਲਿ ਆਯੋ ਰੁਤਿ ਆਨ ਨਹਿ
ਬੀਜੋ ਨਾਮ ਸਵਾਰ ॥ ੮ ॥ ਜਪ ਤਪ ਸੰਜਮ ਧਰਮਏ ਹੈ
ਪੂਰਬ ਯੁਗਕੇਰ। ਕਲਿ ਮੇਂ ਨਾਮ ਅਧਾਰ ਬਿਨ ਆਨਨ
ਨੈਨੋ ਹੇਰ ॥ ੯ ॥ ਯਹੀ ਪਰੀਛਤ ਨ੍ਰਿਪਤ ਕੋ ਸੁਕਮੁਨ
ਭਾਖਨ ਕੀਨ। ਕਲਿ ਕੀਰਤਿ ਹਰਿ ਨਾਮ ਬਿਨ ਸਾਧਨ ਮੋਖਯ
ਨਚੀਨ ॥ ੧੦ ॥ ਯੁਗਸਤ ਮੇਂ ਹਰਿਧਿਯਾਨ ਸੇ ਤ੍ਰੇਤੇ ਯਾਗ
ਨ ਹੋਤ। ਪਰਚਰਯਾ[2] ਸੋ ਦ੍ਵਾਪਰੇ ਕਲਿ ਕੀਰਤਿ[3] ਕਰਜੋਤਿ
॥ ੧੧ ॥ ਰਾਜਨ ਏਕੋ ਗੁਨ ਬਡੋ ਕਲਿਦੇਖੀ ਮੋ ਜਾਨ। ਮੁ-
ਕ੍ਤੁਬੱਧ[4] ਜਨ ਹੋਤਹੈਂ ਕੈ ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਗਾਨ ॥ ੧੨ ॥
ਨਾਰਦ ਬ੍ਰਹਮ ਸੰਬਾਦ ਮੋ ਬੇਦ ਬਿਖੇ ਯਹ ਸਾਰ। ਪ੍ਰਗਟ
ਲਿਖੋ ਹੈ ਸ੍ਵਟ ਕੈ ਨੀਕੇ ਲੇਹੁ ਬਿਚਾਰ ॥ ੧੩ ॥ ਦ੍ਵਾਪੁਰਜੁਗ
ਕੇ ਅੰਤਮੇ ਬ੍ਰਹਮਪੁਰੀ ਮੋ ਜਾਇ। ਨਾਰਦ ਪੂਛਯੋ ਬ੍ਰਹਮ ਪੈ
ਤਰਨੇ ਕੇਰ ਉਪਾਇ ॥ ੧੪ ॥ ਬਹੁ ਆਦਰ ਕੈ ਤਾਹਿ ਕੋ ਬ੍ਰਹਮ
ਬਤਾਯੋ ਏਹ। ਹਰਿ ਨਾਮਨ ਜਪ ਤਰੈਗੋ ਤੂ ਨਾਰਦ ਸੁਨ

੧—ਸਭਕੋ ॥ ੨—ਪੂਜਾ ਸੇ ॥ ੩—ਕੀਰਤਨ ਭਕ੍ਤਿ ਕਰ ਵਹੀ ਫਲ ਦੇਖੇ ਹੈ ॥
੪—ਬੱਧਨਾਮ ਬੱਧੇ ਹੂਏ ਜਨ ਮੁਕ੍ਤੁ ਹੋਤੇ ਹੈਂ ॥

ਲੇਹ ॥ ੧੫ ॥ ਪੁਨ ਨਾਰਦ ਮੁਨ ਪੂਛਜੋ ਨਾਮ ਹਰੀ ਵਹਿ
ਕੌਨ । ਬ੍ਰਹਮਾ ਭਾਖੈ ਤਾਹਿ ਪੈ ਸੁਨੋ ਮੁਨੀਵਰ ਤੌਨ ॥ ੧੬ ॥
ਹਰੇ ਰਾਮ ਹਰੇਰਾਮ ਰਾਮਰਾਮ ਹਰੇਹਰੇ। ਹਰੇ ਕ੍ਰਿਸ਼੍ਨ ਹਰੇ
ਕ੍ਰਿਸ਼੍ਨ ਕ੍ਰਿਸ਼੍ਨ ਕ੍ਰਿਸ਼੍ਨ ਹਰੇਹਰੇ ॥ ॥ਯਹ ਖੋੜਸ ਹਰਿ ਨਾਮ
ਹੈ ਕਲਿ ਕਲਮਖ ਹਿਤ ਨਾਸ । ਯਾਤੇ ਪਰੇ ਉਪਾਇ ਨਾ
ਕੀਨੋ ਬੇਦ ਪ੍ਰਕਾਸ ॥ ੧੭ ॥ ਪੁਨ ਨਾਰਦ ਰਿਖਿ ਪੂਛਜੋਜਾਪ
ਬਿਧੀ[1] ਕਹੁ ਮੋਹਿ। ਨਾਹਿ ਬਿਧੀ ਹਰਿ ਜਾਪਕੀ ਕਾਨਾਰਦ
ਕਹੁ ਤੋਹਿ ॥ ੧੮ ॥ ਐਸੇ ਭਾਖਜੋ ਬੇਦ ਮੈ ਨਿਰਣੇ ਹਰ ਜਪ
ਕੇਰ। ਵਹੀ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਗੁਰਵਾਕ ਸੇ ਨਿਰਣੇ ਕਹੋਂ ਬਖੇਰ[2] ॥
੧੯ ॥ ਚਕ੍ਰਾਯੁਧ ਕੇ ਨਾਮਕੋ ਸਦਾ ਜਪੇ ਸਭ ਥਾਂਨ। ਨਾ ਅ
ਸੌਚ[3] ਤਹ ਜਾਪਮੇ ਯਾਂਤੇ ਸੋ ਸੁਧ ਜਾਂਨ ॥ ੨੦ ॥ ਅਪਵਿੱਤ੍ਰ
ਵਾਸੁੱਧ ਹੋਸਰਬ ਵਜੋਗਤ[4] ਬੁੱਧ। ਜੋ ਸਿਮਰੇ ਕਮਲਾਖਜ
ਕੋ ਬਾਹਜਾਂਤਰ ਹੋਇ ਸੁੱਧ ॥ ੨੧ ॥ ਹੋਇ ਅਵੱਸਭੀ[5] ਨਾਮ
ਜਿਹ ਗਾਇ ਪਾਤਕਰਾਸ। ਛੋਡ ਭਾਗ ਯੋ ਜਾਤ ਹੈ ਮ੍ਰਿਗ ਗਨ
ਸਿੰਘਹਿ ਤ੍ਰਾਸ ॥ ੨੨ ॥ ਦੇਵ ਨਰਾਯਣ ਧਜਾਈਏ ਸਰਬ
ਕਰਮ ਕੇ ਮਾਹਿ। ਸ੍ਰਬ ਪਾਪ ਕੋ ਸ੍ਰਿਤਿ ਨੇ ਪ੍ਰਾਯਸ੍ਚਿਤ[6] ਕਹੁ
ਚਾਹ ॥ ੨੩ ॥ ਕੋਟਕ ਗੰਗਾ ਅਸ਼ਨਾਨ ਤੇ ਪੁਸਕਰ ਤੇ ਤਸ

੧–ਕੌਨ ਦੇਸ ਮੇਂ ਕੌਨ ਕਾਲਮੇਂ ਜਪਨਾ ਇਸ ਬਾਤ ਦੀ ਮਰਯਾਦ ॥ ੨–ਪ੍ਰਿਥਕ ਪ੍ਰਿਥਕ ਕਰ ॥ ੩–ਅਪਵਿੱਤ੍ਰਤਾ ॥ ੪–ਸਰਬ ਅਵਸਥਾ ਮੇਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁਆ ॥ ੫–ਪਰਾਧੀਨ ॥ ੬–ਨਾਸ ਕਰਤਾ ਕਰਮ ॥

ਜਾਨ। ਜੋਨ ਪਾਪ ਲਹ ਨਾਸ ਕੋ ਸੋ ਲਹਿ ਹਰਿ ਕੇ ਗਾਨ॥ ੨੪॥ ਜਤੁਤ੍ਰਿਣ ਪੁੰਜ ਦਹਤ ਹੈ ਪੌਨ ਸੰਜੋਗੀ ਆਗ[1] ਤਿਉਂ ਬਿਸ਼ਨੂ ਹਰਿ ਪਾਪ ਕੋ ਯੋਗਿਨ ਚਿਤਹ ਲਾਗ ॥ ੨੫ ॥ ਊਠਤ ਬੈਠਤ ਸੋਵਤੇ ਮੁਖ ਮੈ ਹਰਿ ਕੋ ਨਾਮ। ਕਹਿ ਗੁਰ ਉਚੇ ਟੇਰ ਕੇ ਜਨਕੇ ਏਹੀ ਕਾਮ॥ ੨੬॥ ਬਚ ਏਵੰ ਸ੍ਰੁਤਿ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤੀ ਗੁਰੂ ਵਾਕਯ ਅਨੁਸਾਰ। ਰਾਮ ਨਾਮ ਜਪ ਲੀਜੀਏ ਭਵ ਨਿਧ ਤਾਰਨ ਹਾਰ॥ ੨੭ ॥ ਪਰੰਪਰਾ[2] ਤੇ ਭਕਤਿ ਕੋ ਮੁਕਤਿ ਹੇਤੁ ਫਿਰ ਜਾਨ। ਯਤੋ ਪ੍ਰਗਟਭਵਹੇਤੁਤਾ[3] ਗਯਾਨ ਬਿਨਾ ਨਹਿ ਆਨ[4] ॥ ੨੮ ॥ ਤਾਤੇ[5] ਫਲ ਲਖ ਭਕ੍ਤਿ ਕੋ ਹਰਿ ਕਿਰਪਾ ਸੁਧਿ ਚੀਤ। ਤਾਂਦੋਨੋ ਤੇ[6] ਗਯਾਨ ਲੇ ਦੂਰਹਰੇ ਭਵ ਭੀਤ ॥ ੨੯॥ ਯਾਂਤੇ ਯਹਿ ਚਿਤ ਸਮਝ ਲੇ ਬੁਧਜਨ ਸਰਲ ਸੁਭਾਵ । ਕਰਮਹੇਤੁ ਵਤ[7] ਭਕਤਿ ਭੀ ਥਾਪਕ[8] ਗਯਾਨ ਪ੍ਰਭਾਵ ॥ ੩੦॥ ਪੁਨ ਕਲਿ ਮੇਂ ਫਲ[9] ਮੂਲ ਤੇ ਕਰਮ ਵਿਗੁਣ ਹ੍ਵੈ ਜਾਹ। ਯਾਤੇ ਹੇਤ ਗਯਾਨ ਕੇ ਭਕ੍ਤਿ ਕਹੀ

੧–ਪੌਨ ਕੇ ਸੰਬੰਧ ਵਾਲੀ ਅਗਨਿ ॥

੨–ਔਰ ਕੌ ਬੀਚ ਲੇਕਰ ॥੩–ਮੁਕਤੀ ਕੀ ਕਾਰਨਤਾ ॥੪–ਹੋਰ ਕਰਮਾਦਿ ਸਾਧਨ ਕੋ ॥੫–ਪਰੰਪਰਾ ਸਾਧਨ ਹੋਨੇਤੇ੬-ਹਰਿ ਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਔਰ ਚਿੱਤ ਕੀ ਸੁਧੀ ਇਨ ਦੋਨੋਂ ਤੇ ੭–ਚਿੱਤ ਸ਼ੁੱਧੀ ਦ੍ਵਾਰਾ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਮੇਂ ਗਯਾਨਕਾ ਸਾਧਨਰੂਪਕਹੇ ਨਿਸਕਾਮ ਕਰਮਵਤ ॥ ੮–ਥਾਪਕ ਥਾਪਨੇਵਾਲੀ ਭਾਵ ਚਿੱਤ ਕੀ ਥਿਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਥਿਤ ਕਰਨੇ ਵਾਲੀ ਗਯਾਨ ਕਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ॥ ੯–ਫਲ ਇਸ ਲੋਕ ਕੈ ਧਨ ਪੁਤ੍ਰਾਦਿਕੋ ਕੋ ਪ੍ਰਮਾਦ ਜਨਕ ਹੋਨੇ ਸੇ ਔ ਪਰਲੋਕ ਕੇ ਸ੍ਵਰਗਾਦਿਕੋਂ ਕੋ ਬਿਨਾਸੀ ਹੋਨੇ ਸੇ ਮੂਲ ਥ੍ਰਤ ਯਗਯਦਾਨਾ-ਦਿਕੋਂ ਕੋ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੇ ਅਵੱਗਯਾ ਦੰਭਾਦਿਕ ਅਪਰਾਧੋਂ ਸੇ ਗ੍ਰਸੇ ਹੋਨੇ ਤੇ ਕਰਮ ਫਲ ਸੇ ਔ ਮੂਲ ਸੇ ਬਿਗੁਣ ਹ੍ਵੈ ਜਾਹ ਨਾਮ ਬਿਗੜ ਜਾਤੇ ਹੈਂ ॥

ਗੁਰ ਚਾਹ ॥ ੩੧ ॥
ਲਖਤਾਂਤੇ ਦੁਇ ਕਾਂਡਕੋ[1] ਨਿਰਣਾਯਕ[2] ਅਤਿ ਗ੍ਰੰਥ[3] ॥
ਕੀਨੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ ਕਲਿ ਕਿਲਪਾਧਰ ਪੰਥ ॥
੩੨ ॥ ਨਾਮ ਭਕ੍ਤਿ ਹੀ ਜਗਤ ਮੇ ਲੇਹੁ ਉਪਾਸਨ ਜਾਨ । ਸੋ
ਕਰਤੱਬਜ ਪ੍ਰਯਤਨ ਤੇ[4] ਯਾਤੇ ਗੁਰ ਬਹੁ ਗਾਨ ॥ ੩੩ ॥
ਸੰਸਯਾਂਧਤਮ[5] ਨਾਸਕੇ ਹੇਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਆਪ । ਹਿਤ ਮੁਕਤੀ
ਤਸ ਅਤਿ ਲਖੋ ਗੁਰੂ ਬਤਾਯੋ ਜਾਪ ॥ ੩੪ ॥ ਤਬਾਹੀ ॥
ਬਿਨ ਉਪਮਾ ਜਗਦੀਸ ਕੀ ਨ ਮਿਟੇ ਅੰਧਆਰਾ । ਭਗਤਿ
ਬਿਨਾ ਸੰਸਾ ਨਹਿ ਚੂਕੈ ਗੁਰ ਇਹ ਭੇਦ ਬਤਾਵੇ । ਸਰਬ
ਬੈਕੁੰਠ ਮੁਕਤ ਮੋਖ ਪਾਇਏ । ਏਕ ਨਿਮਖ ਹਰਿ ਕੇ ਗੁਨ ਗਾਇਏ
॥ ੩੫ ॥ ਦੋ: ॥ ਔਬਿਖੇਪਚਿਤ[6] ਨਾ ਮਿਟੇ ਬਿਨਾ ਉਪਾਸਨ
ਜਾਨ । ਯਾਤੇ ਕਰੋ ਪ੍ਰਯਤਨ ਸੋ ਈਸ ਉਪਾਸਨ ਮਾਨ ॥
੩੬ ॥ ਨਨੁ ਉਪਾਸਨਹੀ ਯਦਾ ਸੰਸਯਾਂਧ ਤਮ ਨਾਸ । ਔ
ਮੁਕਤੀ ਹਿਤ ਗੁਰੁ ਕਹੀ ਨੀਕੀ ਭਾਂਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ॥ ੩੭ ॥
ਤਦਾ[7] ਵਹੀਕਰ ਯਤਨ ਸੋ ਤਜੋ ਗਯਾਨ ਮੁਖਚਾਹ[8] । ਯਤ[9]
ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਭੀ ਮੁਕਤਿ ਪਥ ਭਕ੍ਤਿ ਕਹੀ ਮੁਖ ਮਾਹ ॥ ੩੮ ॥ ਅਨ
ਨਯਭਕਤਿ ਸੇ[10] ਲਭਯ[11] ਹੈਪਾਰਥ[12] ਪੁਰਖਬਿਸੇਖ । [13] ਮੈ

੧–ਗਯਾਨ ਭਕ੍ਤਿਕੋਂ ॥ ੨–ਨਿਰਣੇ ਕਰਤਾ ॥ ੩–ਬਹੁਤ ਕਰ ਗ੍ਰੰਥਜੀ ॥
੪–ਵਹੁ ਕਰਨੇ ਯੋਗ ਹੈ ਉੱਦਮ ਸੇ ॥ ੫–ਸੰਦੇਹ ਔ ਅਗਯਾਨ ਕੇ ॥
੬–ਚੰਚਲਤਾ ਚਿੱਤ ਕੀ ॥ ੭–ਤਬ ॥ ੮–ਗਯਾਨ ਕੋ ਮੁਖ ਮਾਨਨੇ ਕੀ ਇੱਛਾ ॥
੯–ਜਿਸਤੇ੧੦–ਅਭੇਦ ਭਕਤਿਸੇ੧੧–ਮਿਲਨੇਯੋਗਹੈ੧੨–ਹੇਅਰਜਨ੧੩–ਈਸ਼੍ਵਰ॥

ਏਵੰਬਿਧ[੧] ਪਰਤ ਹੋਭਕਤਿ ਅਨਨਜ ਸੇਦੇਖ॥੩੯॥ ਈਹਾਂ ਯਹ ਭਾਵ ਹੈ ਮੈਂ ਜੈਸਾ ਹੂੰ ਮੁਝਕੌ ਭਕ੍ਤੀ ਸੇ ਜਾਨਤੇ ਹੈਂ॥ ਪੁਨਾ ਜੋ ਮੇਰੇ ਕੋ ਪ੍ਰੀਤੀ ਸੇ ਭਜਤੇ ਹੈਂ। ਤਿਨਕੋ ਮੈਂ ਗਜ਼ਾਨ ਦੇਤਾ ਹੂੰ। ਜਿਸ ਸੇ ਵਹੁ ਮੇਰੇ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੈ ਹੈ। ਐਸੇ ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਅਪਨੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਰੂਪ ਮੁਕਤੀ ਕਾ ਸਾਧਨ ਭਕ੍ਤੀ ਕਹੀ ਹੈ। ਗਜ਼ਾਨ ਤਿਸਕਾ ਬੀਚ ਮੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਕਹਜ਼ਾ ਹੈ। ਯਾਂਤੇ ਪਿਛਲੇ ਦੋਹੇ ਮੇ ਕਹੇ ਬਚਨੋ ਸੇ ਗਜ਼ਾਨ ਦ੍ਵਾਰ ਵਾਲੀ ਮੁਖਜ ਸਾਧਨ ਭਕਤੀ ਸਿੱਧਹੋਨੇ ਤੇਗਜ਼ਾਨਮੁਖਜ ਹੈ ਯਹ ਆਸ਼ਾ ਤਜ਼ਾਗੋ॥ ਅਥਵਾ ਨਾ ਜਾਣੀ ਵਸ੍ਤੁ ਮੇਂ ਪ੍ਰੇਮ ਸੇਵਨ ਕੇ ਨਾ ਦੇਖਨੇ ਤੇ ਜਾਣੀ ਮੇਹੀ ਕਹੈਂਨੇ[੨]। ਐਸੇ ਭਏ ਗਜ਼ਾਨ ਭਕਤੀ ਕਾ ਸਾਧਨ ਹੈ। ਯਹ ਮੁਨਿਸਾਂਡਿਲਜ਼ਾਦਿਕ[੩] ਕਹੇ ਹੈ॥ ਦੋਹਾ॥ ਔਗੁਰੁ ਬੀਯੋ ਕਹਤ ਹੈ ਸੁਨੀਏ ਤਿਨਕਾ ਪਾਠ। ਸਹਜੇ ਹੀ ਭਕ੍ਤਿ ਉਪਜੇ ਸਹਜ ਬਿਰਾਗ੍ਹਿ ਠਾਠ॥ ੪੦॥ ਤਥਾਹੀ॥ ਸਹਜੇਭਕ੍ਤੀਉਪਜੇਸਹਜੇਪਜ਼ਾਰਬਿਰਾਗ। ਦੋ:। ਯਾਂਤੇ ਚਿਤਮੇ ਲਖ ਭਲੇ ਯਾਮੈ ਸਬਅਵਸਾਂਨ[੪]। ਤਾਂਤੇਪੂਰਬ[੫] ਜੋਕਹੀ ਸੋ ਬੀ ਉਲਟੀ ਜਾਨ॥ ੪੧॥ ਨੀਕੇ ਭਕ੍ਤੀ ਸਾਧਜ ਕਹੁ ਸਾਧਨ ਗਜ਼ਾਨਹ ਜੋਇ। ਗਜ਼ਾਨ ਹੀਨ ਮੇ ਪ੍ਰੇਮ ਪਰ ਯਾਂਤੇ ਕਰਤ ਨ

੧—ਮੈ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਾ ਅਨਨਜ ਭਕਤਿ ਸੇ ਦੇਖ ਪਰਤਾ ਹੋ॥

੨—ਪ੍ਰੇਮ ਔਸੇਵਨ ੩—ਉਪਾਸਨਾ ਕੇ ਨਿਰਣੇ ਕਰਨੇ ਵਾਲੇ ੪—ਸਮਾਪਤੀ ਭਾਵ ਸਭਕਾ ਤਾਤਪਰਯ॥ ੫—ਪੀਛੇ ਜੋ ਅਠਾਈਸਵੇਂ ਦੋਹੇ ਮੇਂ ਕਹੀ ਭਗਤੀ ਪਰੰਪਰਾ ਮੁਕਤਿ ਕਾ ਸਾਧਨ ਹੈ॥

ਕੋਇ॥ ੪੨ ॥ ਯਹ ਬਿਧ ਮੁਨੀ ਸਾਂਡਿਲਯ ਕ੍ਰਿਤ ਸੂਤ੍ਰ ਕੇ
ਬ੍ਯਾਖ੍ਯਾਂਨ। ਬੀਚ ਕਹੀ ਸੁਪਨੇਸਬੀ ੧ਤਾਂਤੇ ਜਾਨ ਪ੍ਰਮਾਨ॥
੪੩ ॥ ਸੁਨੀਯੇ ਸੰਕਾ ਮਤ ਕਰੋ ਜਨਸੰਭਾਵਤ ੨ਬੀਚ। ਬਿਨਾ
ਗ੍ਯਾਨ ਕੇ ਪਿਖੀ ਨਹ ਕਹੂੰ ਸਰਪ ਰਜੁ ਮੀਚ॥ ੪੪ ॥ ਏਵ
ਜਾਨ ਹੀ ਜਨ ਛੁਟੇ ਸਰਬ ਪਾਸ ਸੇ ਜਾਨ। ਗ੍ਯਾਨ ਏਕ
ਕੈਵਲ੍ਯ ਕਰ ਨੀਕੇ ਬੇਦ ਬਖਾਨ॥ ੪੫ ॥ ਆਤਮ ਬਿਤ
ਜਨ ਤਰਤ ਹੈ ਸ਼ੋਕ ਸਮੁੰਦਰ ਪੂਰ। ਪਰਕੋ ਪਾਵੇ ਬ੍ਰਹਮ ਬਿਤ
ਯਾਮੇ ਨਾਹ ਕਸੂਰ॥ ੪੬ ॥ ਗ੍ਯਾਨ ਸਾਥ ਅਗ੍ਯਾਨ ਕਿਯ
ਜਿਨ ਆਤਮ ਕੋ ਨਾਸ। ਤਿਨੇ ਗ੍ਯਾਨ੩ ਅਦਿਤ੍ਯ ਜ੍ਯੋ ਹੋਵੇ
ਭਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼॥ ੪੭ ॥ ਇਤ੍ਯਾਦਿਕ ਸ੍ਰੁਤਿ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤੀ ਜੋ ਜਗ
ਸਿੱਧ ਗ੍ਯਾਨ੪ । ਵਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁਮੁਖ ਕੇਹਜ੍ਯੋ ਜੀਵ ਬ੍ਰਹਮ ਭਿਦ
ਭਾਨ੫ ॥੪੮॥ ਭ੍ਰਮ ਕੀ ਕਾਈ ਨਾ ਮਿਟੇ ਬਿਨਾ ਆਪਨੀ ਬੀਨ
। ਪਰਮ ਸੁਖੀ ਜਗ ਮਧ ਭਏ ਆਤਮ ਬ੍ਰਹਮ ਸੁਚੀਨ॥ ੪੯
॥ ਤਤ੍ਵ ਗ੍ਯਾਨ ਜਬ ਉਪਜਿਆ ਲੋਕ ਤਥਾ ਪਰਲੋਕ। ਬ੍ਰਹਮ
ਮਾਂਹਿ ਬ੍ਰਹਮ ਮਿਲ ਗਯੋ ਭੇਦ ਨ ਕੋਇ ਕਥੋਕ ॥ ੫੦ ॥
ਜਿਨ ਜਾਨ੍ਯਾ ਸੋ ਤਿਸੀ ਸਮ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਤਿਲ ਮਾਤ।
ਬ੍ਰਹਮ ਗ੍ਯਾਨੀ ਆਪ ਹਰਿ ਕਥ੍ਯੋ ਗੁਰੂ ਬਿਖ੍ਯਾਤ॥ ੫੧॥
ਭਰਮ ਭੀਤ ਦੂਹਨਾਸ ਕੋ ਬ੍ਰਹਮ ਗ੍ਯਾਨ ਬਿਨ ਹੋਰ। ਨਾਹਨ

੧–ਸਾਂਡਿਲ੍ਯਕੇ ਸੂਤ੍ਰੋਂ ਕੇ ਟੀਕਾਕਾਰਸੁਪਨੇਸ੍ਵਰਾਚਾਰਯ ਭੀ ॥੨–ਪੂਜ੍ਯ ਲੋਕੋਂ ਮੇਂ ॥
੩–ਸ੍ਵਰੂਪਗ੍ਯਾਨ ੪–ਪ੍ਰਸਿੱਧ । ੫–ਭੇਦਕਾ ਨਾਸਕ ॥

ਗੁਰੁ ਬਚ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤੀ ਸ੍ਰੁਤਿ ਬਚ ਕਹੇ ਕਰੋਰ ॥ ੫੨ ॥ ਤਥਾਹੀ ॥ ਜਨ ਨਾਨਕ ਬਿਨ ਆਪਾ ਚੀਨੇ ਮਿਟੇ ਨ ਭ੍ਰਮ ਕੀ ਕਾਈ। ਆਤਮ ਬ੍ਰਹਮ ਚੀਨ ਸੁਖ ਪਾਯਾ। ਉਪਜਜ੍ਯਾ ਤਤ੍ਵ ਗ੍ਯਾਨ ਸਹੁਰੇ ਪੇਈਐ ਇਕ ਬਲਰਾਮ ਜੀਉ। ਬ੍ਰਹਮੇ ਬ੍ਰਹਮ ਮਿਲਿਆ ਕੋਇ ਨ ਸਾਕੇ ਭਿੰਨ ਕਰ ਬਲ ਰਾਮ ਜੀਉ। ਬ੍ਰਹਮ ਗ੍ਯਾਨੀ ਆਪ ਪਰਮੇਸ੍ਵਰ ਜਿਨ ਜਾਨਜ੍ਯਾ ਸੋ ਤਿਸ ਹੀ ਜੇਹਾ। ਸਾਧ ਸੰਗ ਭ੍ਰਮ ਭੈ ਮਿਟੇ ਕਥੇ ਨਾਨਕ ਬ੍ਰਹਮ ਗ੍ਯਾਨ॥ ਇਤ੍ਯਾਦਿ॥ ਤਾਂਤੇ ਕਾਸ਼ੀ ਮੋਖਪੈ[1] ਬਚ ਵਤ ਗੁਰੁ ਬਚ ਭਾਇ[2]। ਸੰਸਯਾਂਧ ਤਮ ਨਾਸ ਮੇਂ ਲੀਜੋ ਚਿੱਤ ਸਮਾਇ ॥ ੫੩ ॥ ਕਾਸ਼ੀ ਮਰੇ ਜਨ ਹੁਇ ਉਦੇ ਤਤ੍ਵ ਗ੍ਯਾਨ ਤਤ ਮੋਖ। ਏਵੈ ਭਕ੍ਤੀ ਗ੍ਯਾਨ ਦੇ ਗ੍ਯਾਨ ਸੁ ਸੰਸਯ ਸੋਖ ॥ ੫੪ ॥ ਸੰਸੇ ਸੋਖ ਕਹੀਯੇ ਸੰਪੂੰਰਣ ਸੰਸਯਾਦਿ ਅਗ੍ਯਾਨ ਤਤ ਕਾਰਯ ਕੇ ਨਾਸ ਮੇਂ ਗ੍ਯਾਨ ਸ੍ਵਤੰਤ੍ਰ ਸਾਧਨ ਹੈ। ਭਕ੍ਤੀ ਕਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਬਨੇ। ਸਾਧਨ ਕਾ ਪਰਾਚੀਨ ਆਚਾਰਯੋ ਨੇ ਯਹ ਲੱਛਣ ਕਹਿਆ ਹੈ। ਜਿਸਕੇ ਹੁਯਾਂ ਉਤਰ ਕਾਲ ਮੇ। ਬ੍ਯਵਧਾਨ ਬਿਨਾ ਸਾਧ੍ਯ ਸਿਧ ਹੋਵੇ ਸੋ ਸਾਧਨ । ਔ ਗ੍ਯਾਨ ਕੇ ਹੁਯਾਂ ਅਗ੍ਯਾਨ ਤਤ ਕਾਰਯ ਕੇ ਨਾਸ ਮੇ ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਹੋਤੀ। ਯਾਤੇ ਗ੍ਯਾਨ ਭਕ੍ਤੀ ਕਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ॥ ਪੁਨਾ ॥ ਸਾਂਡਿਲ੍ਯ ਕੇ

੧–ਕਾਸੀ ਮਰਣਾਨ ਮੁਕਤਿ ਇਸ ਸ੍ਰੁਤਿਵਤ ਕਾਸ਼ੀ ਮੈ ਮਰਣਾਨੁ ਮਰਨੇ ਸੇਤਤ੍ਵ ਗ੍ਯਾਨ ਹੋਵੈ ਹੈ ਤਾ ਸੇ ਮੁਕਤੀ ਹੋਵੇ ਹੈ ਯੋਹ ਸ੍ਰੁਤੀ ਕਾ ਤਾਤਪਰਯ ਹੈ ॥ ੨–ਗੁਰ ਬਚਨੋ ਕਾ ਤਾਤਪਰਯ ॥

ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਭਕ੍ਤੀ ਕਾ ਸਾਧਨ ਭੀ ਨਹੀਂ॥ ਦੋਹ॥ ਯਾਂਤੇ ਮੁਨਿ
ਸਾਂਡਿਲਜ ਕੋ ਭਾਖਜਕਾਰ ਯੁਤ੧ ਤੈਸ। ਹਾਰਦ੨ ਹਿਰਦੇ ਤੁਮ
ਲਖੋ ਕਹਹੋ ਆਗੇ ਜੈਸ॥ ੫੫॥ ਸੱਤ ਕਹੀ ਮੁਨਿ ਸੰਕ
ਨਹਿ ਗਜ਼ਾਤ ਮਾਂਹਿ ਹੁਇ ਪ੍ਰੇਮ। ਲਖੀਏ ਚਿਤਮੇ ਇਮ
ਭਲੇ ਮੁਨਿ ਬਚ ਭਾਖਜੋ ਨੇਮ ॥੫੬॥ ਯਤ ਸਮਾਨ ਤੇ
ਗਜ਼ਾਤ ਮੇ ਪ੍ਰੇਮ ਪਰਮ ਜਨ ਹੋਇ। ਤਾਂਤੇ ਗਜ਼ਾਨ ਸਮਾਨ
ਹੀ ਮੁਨਿ ਬਾਨੀ ਕਹਿ ਜੋਇ॥ ੫੭॥ ਵਾਸਤਵ ਰੀਤੀ ਯਹ
ਲਖੋ ਕਰਮ ਅਹੇ ਦੁਇ ਭਾਂਤ। ਜਾਨੋ ਕਾਇਕ ਇਕ ਅਹੇ
ਦੂਜੋ ਮਾਨਸ ਜਾਤ। ੫੮॥ ਫਲ ਮਾਨਸ਼ ਕੋ ਸਾਂਤ ਹੀ ਕਾ
ਯਕ ਵਤ ਲਖ ਨੇਮ। ਭਕ੍ਤਿ ਸਾਧਜ ਨਹਿ ਲਖੋ ਤੁਮ ਗਜ਼ਾਨ
ਲਖੇ ਹੀ ਖੇਮ॥ ੫੯॥ ਸਾਧਜ ਗਜ਼ਾਨ ਕੋ ਕਰਣ ਹੈ ਹਰਿ
ਭਕ੍ਤੀ ਜਿਮ ਮੀਤ। ਆਗੋਚਲ੩ ਤਿਹ ਭਾਖ ਹੋ ਅਤਿ ਹੀ ਸੁੰ
ਦਰ ਰੀਤਿ॥ ੬੦॥ ਏਵੰ ਸਾਧਨ ਗਜ਼ਾਨ ਕੋ ਭਕ੍ਤਿ ਭਲੇ
ਲਖ ਲੇਹ। ਲਖ ਕਰ ਸੰਸੇ ਚਿੱਤ ਕੇ ਕਰੋ ਕੁੱਲ ਅਬ ਛੇਹ॥
੬੧॥ ਨਨੁ ਸੰਕਰ ਰਾਮਾਨੁਜੀ ਜੇ ਮਾਨੀ ਗੁਰੁ ਰੀਤਿ॥
ਅੰਤਰ ਗਤ ਤਿਨ ਮਤੋ ਮੇ ਲਖੋ ਗੁਰੂ ਮਤ ਚੀਤ॥ ੬੨॥
ਉਤਰ ॥ ਲਖ ਸੰਕਰ ਰਾਮਾਨੁਜੇ ਨੀਕੇ ਗੁਰੁਮਤ ਭੇਦ।
ਜੁਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਬਤਾਨ ਤੇ ਜੋਅਤਿਅਭਿਮਤਵੇਦ॥੭੩॥ ਸੰਕਰ
ਮਤ ਮੋ ਕੇਵਲੰ ਗਜ਼ਾਨ ਸਿਧਾਂਤ ਪਛਾਨ। ਰਾਮਾਨੁਜਲੇ ਚਾਰ

੧–ਸੂਪਨੇਸ੍ਵਰਕੇ ਸਹਿਤ॥ ੨–ਭਾਵ॥ ੩–ਪੰਚ ਦਸੀ ਉਰਮੀ ਮੇਂ॥

ਕੇ ਭਕਤੀ ਕਰਹੁ ਪ੍ਰਮਾਨ ॥ ੬੪ ॥ ਗੁਰੁ ਵਰ ਭਕ੍ਤੀ ਸਹਿਤ ਸੁਭ ਨਿਸ੍ਠਾ ਗਜ਼ਾਨ ਬਤਾਇ । ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਸੇ ਆਪ ਹੀ ਦੀਓ ਬਿਸੇਖ ਜਨਾਇ ॥ ੬੫ ॥ ਨਨੁ ਸੰਕਰ ਕੇ ਮਤ ਬਿਖੇ ਪੇਖੀ ਏਹੀ ਚਾਲ । ਤਾਂਤੇ ਤਾਕੇ ਮਤ ਬਿਖੇ ਗੁਰੁਮਤ ਅੰਤਰ ਭਾਲ ॥ ੬੬ ॥ ਉੱਤਰ ॥ ਸੁਨੀਏ ਬਹੁ ਅਭਯਾਸ ਤੇ ਗੁਰੁ ਸਮ ਭਕ੍ਤੀ ਗਾਥ । ਨਾਹ ਬਖਾਨੀ ਸੰਕਰੈ ਕਿੰਤੁ ਆਸਤਿਕ ਪਾਥ ॥ ੬੭ ॥ ਕਹਯੋ ਭਲੀ ਬਿਧ ਸੰਕਰੇ ਯਦਵਾ ਯਹ ਸੁਨ ਰੀਤਿ । ਯਾਂਤੇ ਅੰਤਰ ਭਾਵ ਕੀ ਮਿਟੇ ਸੰਕ ਤੁਵ ਚੀਤ ॥ ੬੮ ॥ ਬਾਲਮੀਕ ਬਾਸਿਸ੍ਟ ਮੋ ਸੂਤ੍ਰਨ ਮੋ ਪੁਨ ਬਯਾਸ। ਬੇਦ ਮਾਹਿ ਕਿਯ ਈਸ ਨੇ ਭਲੋ ਅਭੇਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ॥ ੬੯ ॥ ਤਾਂ ਜ਼ਾਹਰ ਜਗ ਕਰਨ ਕੋ ਸੰਕਰ ਕੋ ਬਪੁ ਜੈਸ। ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਜਗ ਅਵਤਰੇ ਤਾਹੀ ਕੇ ਹਿਤ ਤੈਸ ॥ ੭੦ ॥ ਸੋਧ ਸਾਧੁ ਬੁਧਿ ਬਲ ਸਮੰ[1] ਨਿਸ੍ਠਾ ਕਹੀ ਬਸੇਖ। ਆਗੇ ਹਾਰਦ[2] ਆਪਨੋ ਜਾਨਤ ਗੁਰੂ ਅਸੇਖ[3] ॥ ੭੧ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਮਤ ਨਿਰਣਯ ਸਾਗਰੇ ਗੁਰ ਮਤ ਨਿਸ੍ਠਾ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਪ੍ਰਥਮਾਉਰਮੀ ॥ ੧ ॥

ਗੁਰੂ ਗ੍ੰਥ ਕੋ ਕਹੀ ਬਿਧ ਹਾਰਦ ਭਲੇ ਬਤਾਇ। ਅਬ ਪਰਿ ਭਾਖਾ[4] ਕਹਤਹੋਂ ਯਥਾ ਚਿਤ ਮੇ ਭਾਇ[5] ॥੧॥ ਹੋਇਅ

੧—ਤੁਲਯ ਅਰਥਾਤ ਬੁਧ ਕੇ ਬਲਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ॥ ੨—ਤਾਤਪਰਯ ੩—ਸੰਪੂਰਨ
੪—ਰਚਨਾ ਮੈ ਆਪਨਾ ਸੰਕੇਤ ॥ ੫—ਰੁਚੇ ਹੈ ॥

ਵਸਜਕ ਅਰਥ ਮੋ ਸੰਸਯ ਔਰ ਬਿਵਾਦ। ਤਿਹ ਨਾਸਨ ਹਿਤ ਮਾਨ ਕੋ ਚਾਖਨ ਪਰਹੈ ਸ੍ਵਾਦ ॥੨॥ ਯਾਤੇ ਕਹਹੈਂ ਗ੍ਰੰਥ ਮੋ੧ ਆਦਿਵਾਕਜ੨ ਗੁਰ ਗ੍ਰੰਥ ॥ ਪੁਨਾ ਬੇਦ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤੀਨ ਕੋ ਫਿਰ ਪੁਰਾਨ ਕੋ ਪੰਥ॥ ੩ ॥ ਭਾਰਤ ਆਦੀ ਕਵੀ ਕੋ ਪੂਰਬ ਉਤਰ ਸਾਰ੩ । ਨਾਰਦ ਪ੍ਰੋਕਤ੪ ਬਾਨੀਯੇ ਤੈਸੇ ਮਾਨ ਸੁਧਾਰ ॥ ੪ ॥ ਪੁਨ ਸੰਕਰ ਰਾਮਾਨੁਜੇ ਮਧ੍ਵਾਚਾਰਯ ਬਾਨਿ। ਕਹੇ ਤੇ ਵਹ ਭੀ ਸਾਧਿਕਾ ਨਾਹਿਤੁ ਨਹ ਕਛੁ ਹਾਨਿ ॥ ੫ ॥ ਨੰਦ ਲਾਲ੫ ਗੁਰਦਾਸ ਕੋ ਜਾਨੋ ਵਾਕਜ ਪ੍ਰਮਾਨ । ਮਨੀਸਿੰਘਕੋ ਤਥਾ ਬਚ ਰਾਮ ਕੌਰ ਕੌ ਜਾਨ ॥ ੬ ॥ ਇਨਤੇ ਭਿੰਨ ਨਰਾਨ ਕੋ ਮਾਨ ਰੂਪ ਕਰ ਬੀਚ। ਬਚਨਨ ਕਹਨੋ ਨੇਮ ਸੇਂ ਅਰਥ ਮਾਹਿ ਨਹਿ ਖੀਚ ॥ ੭ ॥ ਯਾਂਤੇ ਜੋ ਜੋ ਮਾਨਕੈ ਭਾਖੇ ਤਿਨ ਹੀ ਸਾਥ। ਸੰਸਯ ਝਗਰੇ ਠੌਰ ਮੈ ਨਿਰਣਯ ਹੋਵੇ ਤਾਥ੬ ॥ ੮ ॥ ਫਿਰ ਕਹ ਬਚਮੇ ਜਾਨੀਯੇ ਭਲੇ ਬਿਵਸਥਾ੭ ਐਸ॥ ਕੇਚਿਤ ਗੁਰ ਬਚ ਮਾਨਪੈ੮ ਕੇਚਿਤ ਨਿਰਣੇ ਪੈਸ॥ ੯॥ ਜਸ ਬੇਦਾਦੀ ਬਚਨ ਹੈ ਗੁਰ ਬਚ ਮਾਨਤ ਹੇਤ੯ ।ਨੰਦਲਲਾਦਿ

੧–ਗ੍ਰੰਥ ਜੀਕੀ ਟੀਕਾ ਮੋ ॥

੨–ਸਭਸੇ ਪਹਲੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਰੂਪਕਰ ਬਚਨ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥਜੀਕੇ ਯਥਾ॥ ਅਜੂਨੀਸੈਭੰ ਕੇ ਅਰਥ ਮੋ ਅਜੂਨੀਸੰਭਵਿਓ ਤਥਾ ਅਜੂਨੀਸੰਭਉ ਬਚਨ ਹੈ ॥ ੩–ਰਾਮਾਇਣ ਬਸਿਸ੍ਟ ਸਮਗ੍ਰ ॥ ੪–ਪੰਚਰਾਤ੍ਰ ਗ੍ਰੰਥ ੫–ਗੁਰਕੇ ਸਮੀਪੀ ਸੇਵਕੋਂ ਮੇਂ ॥

੬–ਤਥਜ ਭਾਵ ਵਾਸਤਵ ॥ ੭–ਨਿਯਮ ॥ ੮–ਗੁਰਕੇ ਬਚਨੋਂ ਕੋ ਪ੍ਰਮਾਣਤਾ ਸਿੱਧ ਕਰਨੇ ਮੈ ॥ ੯–ਔਰੋਂ ਆਗੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਬਚਨ ਕੋ ਪ੍ਰਮਾਣਪਨਾ ਸਿੱਧ ਕਰਨੇ ਹੇਤ॥

ਕ[੧] ਤਸ ਨਹੀਂ ਗੁਰੂ ਸਿਖਤਾਸੇਤਿ ॥੧੦॥ ਕਿੰਤੁ[੨] ਇਦਾਨੀ ਜਨੋਕੋ[੩] ਅਰਥਮਾਂਹਿ ਜਹ ਭ੍ਰਾਂਤ। ਤਹ ਨੰਦਾਦਿਕ ਬਚਨ ਸੇ ਕਰ ਸੰਦੇਹ ਨਸਾਂਤ ॥ ੧੧ ॥ ਨਨੁ ਗੁਰੁ ਬਚ ਸੇ ਭਿੰਨ ਸਬ ਕਚੀ ਬਾਣੀ ਆਹਿ। ਲਿਖਤੇ ਗੁਰੂ ਆਨੰਦਮੇ[੪] ਤਾਤੇ ਸੁਨ ਇਹ ਠਾਹਿ ॥ ੧੨ ॥ ਗੁਰੁਬਚ ਮਾਨਤਸਿੱਧ ਕਰ[੫] ਭਾਖੇ ਜੋ ਬੇਦਾਦਿ। ਕੱਚਪਨੋ[੬] ਗੁਰਮੁਖੋ ਲਖ ਜਾਨੋ ਸਭ ਬਿਨ ਸ੍ਵਾਦ ॥ ੧੩ ॥ ਯਹ ਸੰਕਾ ਪਰ ਹਰੀਗੁਰਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਮੁਕੰਦ[੭] । ਤਤੋ ਮਾਨ ਸ੍ਰੁਤਜਾਦਿ ਕੋ ਕਹਨ ਮਾਹਨਹਿ ਕੁੰਦ[੮] ॥੧੪॥ ਕਿੱਸਾਗੋਪੀਚੰਦੋਸੁਨ ਗਾਯਕ[੯] ਤਾੜਨ ਲਾਗ। ਮਤ ਗਾਵੋ ਸੁਨ[੧੦] ਗੁਰੁ ਵਰੋਨੀਕੋ[੧੧]ਐਸਵਿਭਾਗ[੧੨] ॥ ੧੫ ॥ ਸੌਸਾਖੀ ਮੋ[੧੩] ਦਸਮ ਮੇ ਨਿਜ ਮੁਖ ਕੀਨਬਖਾਨ। ਸ਼ਾਂਤਿਗਜ਼ਾਨ ਵੈਰਾਗ ਕਰ ਕਚੀ ਬਾਣੀ ਨਾਨ[੧੪]॥ ੧੬ ॥ ਤਾਂਤੇ[੧੫]ਸ਼ਾਂਤੀਗਜ਼ਾਨ ਬਰ ਔ ਨਿਰਵੇਦ ਸੁ ਵੱਥ। ਕਰੇ ਜਾਹਿ ਬਚ ਜਾਨੀਯੇ ਸੋ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਮਰੱਥ ॥ ੧੭ ॥ ਸਤਿਗੁਰੁ ਲਖਣ ਨਿਜ ਮੁਖੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਦੀਯੋ ਜਨਾਇ। ਸੱਤ ਪੁਰਖ ਜਿਨ ਜਾਨਿਆ ਸਤ

੧–ਨੰਦ ਲਾਲਾਦਿਕੋਂ ਤੇ ਤੈਸੇਨ ਹੀ ਗੁਰੋਂ ਕੀ ਸੇਵਕਤਾ ਸਾਬ ॥ ੨–ਕਿਆ ੩–ਅਬਕੇ ਲੋਕੋਂ ਕੋ ॥ ੪–ਆਨੰਦਬਾਣੀ ਮੇ ॥ ੫–ਪ੍ਰਮਾਨਤਾ ਸਿੱਧ ਕਰਤੇ ॥ ੬–ਤਿਨਕੋ ਕਚਪਨਾ ॥ ੭–ਮੁਕਤੀਦਾਤਾ ਨੇ ॥ ੮–ਨਹੀਂ ਕੁੰਦ ਹੋਤੇ ਹਮ ੯–ਗਾਨੇਵਾਲਜ਼ੋਂ ਕੋ ਤਾੜਨੇ ਲਗੇ ਸਿਖ ੧੦–ਸ੍ਰਵਣ ਕਰਕੇ ਉਨਕਾ ਕਹਨਾ ੧੧–ਸੁੰਦਰ। ੧੨–ਬਾਂਟ ੧੩–ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀ ਸੌ ਸਾਖੀ ਵਿਖੇ ਦਸਮੀ ਸਾਖੀ ਮੋ ੧੪–ਨਹੀਂ ਹੋਤੀ ॥ ੧੫–ਕਚੀ ਨਾ ਹੋਨੇ ਤੇ ॥

ਗੁਰ ਤਿਸਕਾ ਨਾਇ॥ ੧੮ ॥ ਤਾਤੇ[1] ਗਯਾਨਵੈਰਾਗਕਰ ਜੋ ਬਾਣੀ ਜਗ ਨਾਹ। ਕੱਚੀ ਸੋ ਪੁਨ ਜਾਨੀਏ ਨਹ ਬੇਦਾਦਿਕ ਕਾਹ॥ ੧੯॥ ਨਨੂ ਦਸਮ ਮੁਖ ਆਪਸੇ ਸਿਮ੍ਰਿਤ ਕੱਚੀ ਗਾਤ। ਹਰ ਚਰਨੀ ਮਨ ਵਾਰਜਨ ਸਿਮ੍ਰਿਤਰਾਹ ਨ ਜਾਤ॥ ੨੦ ॥ ਤਥਾਚ ਗੁਰੁ ਵਾਕਯੰ ॥ ਜਿਨ ਮਨ ਹਰ ਚਰਨਨ ਠਹਰਾਯੋ। ਸੋ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿਨਕੇ ਰਾਹ[2] ਨਆਯੋ। ਜਿਨਕੀ ਲਿਵ ਹਰਿ ਚਰਨਨ ਲਾਗੀ। ਤੇ ਬੇਦਨ ਤੇ ਭਏ ਤਿਆਗੀ॥ ੨੧॥

ਦੋਹਰਾ ॥ ਯਾਂਤੇ ਤਿਨ ਪ੍ਰਮਾਨਤਾ ਭਾਖਨ ਸੱਮਯਕ ਨਾਹਿ। ਯਾਕੋ ਤਯਾਗਨ ਗੁਰੂ ਵਰ ਮੁਖਤੇ ਭਾਖਤ ਜਾਹਿ ॥ ੨੨ ॥

ਉੱਤਰ ॥ ਕ੍ਰਿਤਕਾਰਯ[3] ਹਰਿ ਭਕਤੁਹੈ ਹਰ ਪਗ ਚੀਨ ਪ੍ਰਭਾਵ। ਤਿਨਪ੍ਰਤਿ ਸਬਹੀ ਪਾਠ ਕੋ ਸ੍ਰਤਿ ਹੀ ਤਯਾਗ ਜਨਾਵ ॥ ੨੩ ॥ ਗ੍ਰੰਥਨ ਕੋ ਪੜ੍ਹ ਤਗਜਨ ਪਾਇਗਯਾਨ[4] ਬਿਗਯਾਨ[5]। ਗ੍ਰੰਥਨਤਯਾਗੇਸਰਬਹੂੰ ਵਤਪਲਾਲ ਗਹਿਧਾਨ ॥੨੪ ॥ ਵਹੀ ਦ੍ਰਿਸ੍ਰਿ ਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਭਾਖਯੋ ਤਯਾਗਨ ਤਾਹਿ। ਅਬ ਸੁਨ ਬਾਤ ਪ੍ਰਸੰਗ ਕੀ ਮੋਦ ਲਹੋ ਮਨ ਮਾਹਿ ॥ ੨੫॥ ਸੁਨ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤ [6]ਬਚ ਗਯਾਨ ਯੁਤਜੋ ਗੁਰ ਮੋਦਨ [7]ਕੀਨਿ। ਸ੍ਰੁਤਿ ਆਦਿਕ ਬਚ ਮੋ ਗੁਰੂ ਕਸਨ ਮੁਦਤ ਹ੍ਵੈ ਚੀਨ॥ ੨੬॥ ਯੌ

੧–ਸਤ ਵਸਤੁ ਕੇ ਗਯਾਤਾ ਕੋ ਸਤਗੁਰ ਹੋਨੇ ਤੇ॥ ੨–ਮਾਰਗ॥ ੩–ਕਰਨ ਯੋਗਯ ਕਾਮ ਕਰਲੀਯਾ ਹੈ ਜਿਨਹੁ ਨੇ ਐਸੇ ਹਰਿ ਕੇ ਭਗਤ ਹੈਂ॥ ੪-ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਹੈ ਏੜਾ॥ ੫–ਪਰਮੇਸ੍ਵਰ ਮੇਰਾ ਅਪਨਾ ਆਪ ਹੈ॥

੬–ਅਸਾਸਤਰੀ ਪੁਰਖੋਂਕੇਬਚਨ ੭–ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਕਰੀ ਭਾਵ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੂਏ॥

ਏਕਾਂਗੀ[1] ਸੰਕ ਕੋ ਇਹ ਬਿਧ ਕਰਕੇ ਸ਼ਾਂਤ[2] ॥ ਵਾਸਤਵ ਰੀਤੀ ਤਾਂਹ ਕੋ ਸਮਝਾਊਂ ਯਹਿ ਭਾਂਤ ॥ ੨੭ ॥ ਉੱਤਮ ਨਾਮ ਨ ਬੇਦ ਗਤ ਸੁਣੈ ਫਿਰੇ ਬੇਤਾਲ। ਸਮੰ ਯੌ ਕਹਯੋ ਅਨੰਦ ਮੇ ਗੁਰ ਵਰ ਪਰਮ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ॥ ੨੮ ॥ ਬੇਦ ਕਤੇਬ ਨ ਝੂਠ ਹੈ ਝੂਠਾ ਜੋਨ ਬਿਚਾਰ। ਐਸੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁਗ੍ਰੰਥਮੋ ਬਹੁ ਬਚ ਕੀਨ ਉਚਾਰ ॥ ੨੯ ॥ ਤਾਤੇ[3] ਬਾਣੀ ਬੇਦਕੀਜੇ ਨਰ ਕੱਚੀ ਗਾਤ। ਕਚੇ ਸੋ ਪੁਨ ਜਾਨੀਏ ਕੱਚੀ ਤਿਨਕੀ ਬਾਤ ॥ ੩੦ ॥ ਕੱਚੀ ਝੂਠੀ ਪ੍ਰਮਾਪਨ[4] ਸੂਨ ਲੇਹੁ ਤੁਮ ਜਾਨ। ਸੋ ਨ ਬਨੇ ਬੇਦਾਦਿ ਮੋ ਤਾਂਤੇ ਪੱਕੀ ਮਾਨ ॥ ੩੧ ॥ ਏਵੰ ਪੰਡਿਤ ਮਨਯ ਜੇ[5] ਤੁਛ ਸੰਕ ਕਰ ਐਸ। ਸ੍ਰੋਤਬਯੋ[6] ਸ੍ਰੁਤੀ ਵਾਕਯ ਤੇ ਭਾਖਾ ਤੇ ਹੁਇ ਕੈਸ ॥ ੩੨ ॥ ਬੇਦ ਬਚਨ ਸੇ ਭਿੰਨ ਕੋ ਜਾਨੋ ਕੱਚੀ ਪੂਰ। ਤਾਤੇ ਭਾਖਾ ਕਾਨ ਮੋ ਕਬੀ ਨ ਸੁਨੀਯੋ ਮੂਰ ॥ ੩੩ ॥ ਯਾ ਉਕਤੀ ਪ੍ਰਹਾਰ ਕੋ ਬੁਧ ਜਨ ਕੀਜੇ ਕਾਨ ॥ ਸੂਤ੍ਰ ਭਾਸਯ ਇਤੀਹਾਸ ਪੁਨ ਤੈਸੇ ਕੁੱਲ ਪੁਰਾਨ ॥ ੩੪ ॥ ਨਾਹਿ ਅਹੇ ਬੇਦਤ੍ਵ[7] ਇਨ ਤਾਂਤੇ ਭਾਖਾ ਤੁੱਲ। ਸ੍ਰਵਨਹ ਸਾਧਨ ਪਨੋ ਤਹਿ[8] ਨਾਸ ਹੋਇਗੋ ਕੁੱਲ ॥ ੩੫ ॥ ਨਨੁ ਬੇਦਾਰਥ

੧–ਏਕਪਖੀ ਕੀ ਸੰਕਾ ਕੋ ॥ ੨–ਨਿਬ੍ਰਿਤਿ ॥ ੩–ਉਚਾਰਨੇ ਤੇ। ੪–ਯਥਾਰਥਪਨ ਸੇ ਰਹਿਤ ॥ ੫–ਆਪਨੇ ਕੋ ਪੰਡਤ ਮਾਨਨੇਵਾਲੇ ਵਾਸਤਵ ਤੇ ਮੂਰਖ ੬–ਜਿਸਕੋ ਸ੍ਰੋਤ ਬਯ ਸ੍ਰਵਣ ਯੋਗਸ੍ਰੁਤਿ ਵੇਦ ਬਚਨੋ ਤੇ ਕਹੇ ਹੈ ਤਿਸਕਾ ਸ੍ਰਵਣ ਭਾਖਾ ਤੇ ਨਾਮ ਭਾਖਾ ਬਾਣੀਤੇਕੈਸੇ ਹੋਵੇਭਾਵਕਾਹੂ ਰੀਤਿ ਸੇ ਨਹੀ ਹੋਵੇ ॥ ੭–ਬੇਦਪਨਾ ੮–ਸੂਤ੍ਰਾਦਿਕੋਂ ਕੋ

ਬ੍ਰਿੱਧਿ ਕੇ ਹਿਤ[1] ਇਤੀਹਾਸ ਪੁਰਾਨ। ਗਹ ਭਾਰਤ ਬਚ
ਸਿਖਾ ਮਨਿ ਯਾਮੇ ਸੰਕ ਨ ਠਾਨ॥ ੩੬ ॥ ਅਲਪ ਸ੍ਰੁਤਨਸੇ
ਸ੍ਰੁਤਿ ਡਰੇ ਮਤ ਪਰ ਤਾਰੇ ਮੋਹਿ। ਪੜ ਇਤੀਹਾਸ ਪੁਰਾਣ ਸੇ
ਅਰਥ ਬਢਾਵੇ ਜੋਹਿ॥੩੭॥ ਬਿਭੇਤਯਲਪ ਸ੍ਰੁਤਾਤ ਵੇਦੋਮਾਮ
ਯੰਪ੍ਰਤਿ ਰਿਖਯਤਿ। ਇਤਿਹਾਸ ਪੁਰਾਣਾਭਯਾਂ ਵੇਦੰਸਮੁਪਬ੍ਰਿੰ-
ਹਯਾ।ਭਿਬੇਤਿਡਰਤਾਹੈਅਲਪਸ੍ਰੁਤਾਤਥੋੜੇ ਸ੍ਰਵਣਵਾਲੇਸੇਵੇਦੋ
ਵੇਦਮਾਂਮੈਨੂਅਯੰਯਹਪ੍ਰਤਿਰਿਖਯੇਤਿਠਗੇਗਾ। ਯਾਤੇਇਤਿਹਾਸ
ਪੁਰਾਣਾਭਯਾਂ। ਇਤਿਹਾਸੋਔਪੁਰਾਣੋਸੇਵੇਦੰ ਵੇਦਨੂਸੰਭਲੀਪ੍ਰ-
ਕਾਰਉਪਬ੍ਰਿੰਹਯਾ ॥ ਬਿਚਾਰ ਕਰਬਢਾਵੇ ॥ ਦੋਃ ॥ ਸੁਨੋ ਰਹੋ
ਬਚਬਯਾਸਕੇਸੇਯੇਫਲਵਤ[2] ਦੋਇ[3] । ਸੂਤ੍ਰ ਭਾਸਯ ਪ੍ਰਭ੍ਰਿਤਿ
ਕੀਗਤਿਭਾਖੇਕਾਹੋਇ ॥੩੮॥ ਬੇਦਾਰਥ[4] ਬੁਧਿ ਜਨਨਤੇ ਜੇ
ਕਹਤੇਫਲਵਾਨ। ਸੁਗਮਰੀਤਿਤਹਜਨਨਤੇ[5] ਭਾਖਾਤੋਂ ਤਸ-
ਮਾਨ॥੩੯॥ ਕਿੰਚਸੁਨੋਯਹਜੋਕਹੇ ਨਿਯਮਬਿਧੀ ਹਠਵਾਰ॥
ਬਿਨਸ੍ਰੁਤਿਸੁਨਵੋਬੇਦਨੇਕੀਯੋਨਿਖਲਪਰਿਹਾਰ[6]॥੪੦॥ ਤਾਤੇ
ਭਾਖਾਪਾਠਸੇਸੁਨ ਬੋਚਹੀਏਨਾਹਿ। ਨਿਯਮਬਿਧੀਯਤ ਨੇਮਸੇ
ਭਾਖਾਸੁਨਨਹਟਾਹਿ॥੪੧॥ ਅਸਹਠਵਾਰੇਪ੍ਰਤਿਕਹੇਸੁਨਮੀਮਾਂ
ਸਕਬਾਂਨਿ।ਬੇਦਨਈਸਰਸਾਧਕੰ[7]ਤਾਂਤੇ[8]ਤਾਹਿਨਮਾਨ[9]॥੪੨

੧–ਵਾਸਤੇ ਹੈ ॥੨–ਫਲ ਵਾਲੇ ਅਰਥਾਤ ਸਫਲ ੩–ਇਤਿਹਾਸ ਪੁਰਾਣ ॥
੪–ਬੇਦ ਕੇ ਅਰਥ ਕਾ ਯਥਾਰਥ ਗਯਾਨਉਤਪੰਨ ਕਰਨੇ ਤੇ ੫–ਬੇਦ ਕੇ ਅਰਥ ਕੇ ਗਯਾਨ ਕੋ ਉਤਪੰਨ ਕਰਨੇਤੇ॥ ੬–ਕੀਆ ਹੈ ਸਰਬ ਕੋ ਨਿਖੇਧਤਾਤੇ ਨਾ ਸੁਣਨਾ ਚਾਹੀਏ ॥ ੭–ਬੇਦ ਨਹੀ ਈਸ਼੍ਵਰ ਕੀ ਸਿਧੀਕਰਤਾ ॥ ੮–ਵੇਦਨੇਨਾ ਸਿਧ ਕਰਨੇ ਤੇ
੯–ਈਸ਼੍ਵਰ ਕੋ ॥

॥ਤਿਨਅਨੁਭਵ ਬਿਪ੍ਰੀਤ ਭੀ[੧] ਜੇ ਕਰ ਈਸਰ ਸਿੱਧਿ। ਮਾਨੋ
ਖੇਦ[੨] ਤਯਾਗ ਗਹੁ ਸ੍ਰਤਿਵਤ[੩] ਭਾਖਾ ਬਿੱਧਿ ॥ ੪੩ ॥
ਕਿੰਚ ਪਾਰਸੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਭਾਖਾ ਗ੍ਰੰਥਨ ਸਾਥ। ਗਯਾਨ
ਔਖਧੀ ਭਲੋ ਬਿਨ ਆਯੁਰ[੪] ਆਵਤ ਹਾਥ ॥ ੪੪ ॥
ਤੌ[੫] ਈਹਾ ਕਾ ਸੰਕ ਹੈ[੬] ਹੋਨ ਮਾਹਿ ਵਾਹੁ ਗਯਾਨ। ਸਮ
ਇਤਿਹਾਸ ਪੁਰਾਂਨ ਕੇ ਗੁਰੁਬਚ ਵਰਧਕ[੭] ਜਾਂਨ ॥ ੪੫ ॥
ਸ੍ਰੋਤਬਯੋ[੮] ਬਿਧਿ ਸ੍ਰਵਨਤਬ ਬਾਰੇ[੯] ਕਾਕੋ ਬੋਲ।
ਸੁਨੀਏ[੧੦] ਭੇਦ ਅਭੇਦ ਕੇ ਪ੍ਰਤਿਪਾਦਕਮੋ ਭੋਲ[੧੧] ॥ ੪੬ ॥
ਮਤ ਪ੍ਰਬ੍ਰਿੱਤੇ ਭੇਦ ਕੇ ਸਾਧਕ ਬਚ ਲਖ ਮੁਖ। ਇਉ
ਹਟਾਇ[੧੨] ਬਿਧਿਸ ਫਲ ਗਨ ਤਯਾਗੋ ਸੰਕਾ ਦੁਖ॥ ੪੭ ॥
ਦੁਖਯ ਤਯਾਗ ਕੇ ਲਖੋ ਚਿਤ ਗੁਰ ਕੋ ਹਾਰਦ ਪਰਮ। ਬੇਦ
ਪਾਠ ਮੇਂ ਸਰਬ ਕੋ ਨਾ ਧਿਕਾਰ ਨਹਿ ਭਰਮ॥ ੪੮ ॥
ਗੁਰੂ ਕਹਾਵੇ ਜਗ ਵਹੀ ਜਜੋਂ ਤਜੋਂ ਦੇ ਹਿਤ ਗਯਾਨ। ਸ੍ਰੋਤਾ
ਬੋਧਨ ਹੋਇ ਜਹ ਜਤ੍ਰਤਾਵਕਤਾ ਜਾਨ ॥ ੪੯ ॥ ਸੁਗਮ
ਬੋਧ ਹਿਤ ਤਾਹਿ ਕੇ ਭਾਖਾ ਬਾਣੀ ਕੀਨ। ਸੂਤ੍ਰ ਭਾਖਯ ਸਮ

੧-ਤਿਨ ਮੀਮਾਸਕੋਂ ਕੇਅਨੁਭਵ ਸੇਉਲਟੇ ਹੋਕਰਭੀ ਜੇਈਸਰਕੀ ਸਿਧਿਮਾਨ ਤੋ ਹੋ ਸਿੱਧੀ ਮਾਨ ਲੇਵੋ ॥

੨-ਚਿਤ ਕਾ ਹਠਰੂਪ ਦੁਖ ੩-ਵੇਦਵਤਭਾਖਾਕੀਬਿਧਾਨ ੪-ਬਿਨਾਆਯੁਰਬੇਦਸੇਂ ੫-ਤਬ ੬-ਭਾਖਾ ਮੇਂ ਕਿਆ ਸੰਕਾ ਹੈ ੭-ਬੇਦ ਕੇ ਅਰਥ ਕੋ ਬਢਾਨੇ ਵਾਲੇ ੮-ਆਸੰਕਾ ੯-ਹਟਾਵੇ ੧੦-ਭਾਖਾ ਸੇ ਬਿਨਾ ਕਿਸ ਕੋ ਕਹੋ। ਉਤਰ ੧੧-ਭੁਲਕੇ ੧੨-ਭੇਦ ਪ੍ਰਤਿਪਾਦਕੋਂ ਸੇ ਸੁਨਨੇ ਕੋ ਹਟਾਯ ਕੇ ਨਿਯਮ ਬਿਧਿ ਕੋਸਫਲ ਜਾਨਕੇ।

ਸੂਤ੍ਰਿ ਕੇ ਅਰਥ ਪ੍ਰਕਾਸਨ ਝੀਨ[1] ॥ ੫੦ ॥ ਕਿੰਚਵੇਤਾ
ਬ੍ਰਹਮ ਕਾ ਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪ ਹੀ ਹੋਤ । ਤਾਕੀ ਬਾਣੀ ਬੇਦ ਸੀਨਾ
ਸਕ ਸੰਸਯ ਗੋਤ[2] ॥ ੫੧ ॥ ਯਾਂ ਯੁਗਤੀ ਸੇ ਸਰਬ ਕੀ ਜੋ
ਦੀਸਤ ਸਮ ਬੇਦ। ਤੌਈਸਰਵਪੂ ਗੁਰੂ ਕੀ ਕਹਿਨ ਮਾਹਿ
ਕਾ ਖੇਦ ॥ ੫੨ ॥ ਤਾਤੇ ਭਾਖਾ ਗੁਰੂ ਬਚ ਜੇ ਕਹ ਕਚੀ
ਏਹ । ਤੇ ਭੀ ਕੱਚੇ ਜਾਨੀਏ ਸਾਸਤ੍ਰ ਕੋ ਮਤ ਲੇਹ ॥ ੫੩ ॥
ਨਨੂ ਸੇਖ[3] ਮਹਾ ਭਾਖਜ਼ਮੇ ਲਿਖੇ ਹੇਤ ਦਸਆਠ[4] । ਬਜ਼ਾਕ-
ਰਣ ਸਿਧ ਪੁੰਨ ਕਰ[5] ਨਾਹਨ ਔਰੇ ਪਾਠ ॥ ੫੪ ॥ ਤਾਂਤੇ[6]
ਭਾਖਾ ਪਾਠ ਕੋ ਪੁੰਨਜਜਨਕਤਾ ਨਾਹਿ। ਅਰਥ ਬੋਧ ਜਨ
ਕਤ੍ਵਮੇਂ[7] ਨਾਹਿ ਕਰੇ ਕੋ ਨਾਹਿ ॥ ੫੫ ॥ ਯੌ ਜੇ ਕੇਚਿਤ
ਸੰਕ ਕਾ ਤਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਉਤਰ ਐਸ । ਸਤਜ ਕਹੀ ਮੁਨਿ
ਸੰਕ ਨਹਿ ਨਹਿ ਤੁਮ ਸਮਝੀ ਤੈਸ ॥ ੫੬ ॥
ਨਾਹਮਾਰੀਏ ਭੂਤਸਭ ਯਾਗ ਕਰੇ ਪਸੁ ਮਾਰ। ਉਤਸਰਗੀ
ਅਪਵਾਦ ਜਜ਼ੇ ਬੇਦ ਬਚਨ ਫਲ ਵਾਰ ॥ ੫੭ ॥ ਪੁੰਨਜਨ
ਕਤਾ ਸਾਧੂ ਮੇ ਤਜੋਉਤ ਸਰਗ ਪਛਾਨ। ਹਰਿ ਅਘ ਹਰਤਾ

੧–ਬਾਰੀਕ । ੨–ਸੰਦੇਹੋ ਕਾ ਬੰਸ ।
੩–ਸੇਖ ਨਾਗ ਨੇ ਪਾਣਿਨੀ ਰਿਖਿ ਕੇ ਸੂਤ੍ਰਾ ਪੈ ਬਨਾਏ ਅਪਨੇ ਮਹਾ ਭਾਖਜ ਨਾਮ ਵਾਲੈ ਗ੍ਰੰਥ ਮੇ ਲਿਖੇ ਹੈ। ਹੇਤੁ ਨਾਮ ਇਸ ਬਾਤ ਕੇ ਸਿਧ ਕਰਨੇ ਮੇ ਕਾਰਨਅਠਾਰਾਂ ਜੋ ਬਜ਼ਾਕਰਣ ਸੇ ਸਿਧ ਨਾਮ ਸਬਦ ਬਨਤਾ ਹੈ ਵਹੀ ਪੁੰਨਕਰ ਪੁੰਨ ਕੀ ਉਤਪਤੀ ਕਰਨੇ ਵਾਲਾ ਹੈ ਔਰ ਪਾਠ ਨਹੀ ਪੁਨ ਕੀ ਉੱਤਪਤੀ ਕਰੇ॥ ੪–ਅਠਾਰਾ ॥
੫–ਬਜਾਕਰਣਸੇ ਸਿਧ ਹੂਯਾ ਸਬਦ ਪੁੰਨ ਕੋ ਉਤਪੰਨ ਕਰੇ ਹੈ। ੬–ਬਜਾਕਰਣ ਸੇ ਸਿਧਹੂਏ ਕੋ ਪੁੰਨ ਕਾ ਹੇਤੁ ਹੋਨੇ ਤੇ ੭–ਅਰਥ ਬੋਧ ਕੇ ਜਨਕਪਨੇ ਮੇ ॥

ਸਰਬਬਾਲੇਅਪਵਾਦ ਸੁਜਾਨ ॥ ੫੮ ॥ ਬਿਨਬਾਧਕ੧ ਪ੍ਰਵਿਰਤਿਮਤ੨ ਸੋ ਉਤਸਰਗਕਹਾਤ। ਤਿਹਸੰਕੋਚਕਬਚਨ ਕੋਬੁਧਅਪਵਾਦਬਤਾਤ ॥੫੯॥ ਤਾਂਤੇਸੁਨੋਸਪਸ਼੍ਹੀਜੋਸਿੰਮ੍ਰਿਤ ਮੁਨਸ਼ੇਖ। ਤਾਂ ਅਪਵਾਦਕ ਸਿੰਮ੍ਰਤੀ ਭਾਖੀ ਬਜਾਸ੩ ਬਿਸੇਖ॥ ੬੦ ॥ ਸੰਕੇਤਰੂਪਹਰੀਨਾਮਜੋਹਾਸਜਰੂਪ ਵਾ ਜੌਨ। ਸਤੋਭ ਨਹੇਲਨਰੂਪ ਭੀ ਸਭ ਅਘਹਾਰੀ ਤੌਨ ॥ ੬੧ ॥ ਸੰਕੇਤ ਕਹੀਏ ਜੈਸੇ ਅਜਾਮਲ ਨੇ ਪੁਤ੍ਰ ਮੇ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਕੇ ਨਾਮ ਕਾ ਸੰਕੇਤ ਨਾਰਾਯਣ ਕੀਯਾ। ਹਾਸਕਹੀਏ ਜੈਸੇ ਗੋਪੀਓਂ ਨੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕਾ ਕਾਹ੍ਨਾ ਕਨ੍ਹੂਆ ਨਾਮ ਕੀਆ। ਸੋ੍ਭਨ ਕਹੀਏ ਗਾਯਨਮੇਸ੍ਵਰਕੇਸਪਸ੍ਟ ਰਾਖਨੇਹੇਤ ਲਘੁਦੀਰਘਕਾ ਚਲਾਨਾ ਹੇਲਨ ਕਹੀਏ ਅਵਗਜ਼ਾ ਪੂਰਬਕ ਜੈਸੇ ਕਜ਼ਾ ਲਾਭ ਹੈ

੧—ਬਿਨਾ ਬਾਧਕ ਨਾਮ ਰੋਕਨੇ ਵਾਲੇ ਸੇ ਜੋ ਸਰਾਯ ਮੈ ਦੂਰ ਤਕ ਬਿਸਤਰਾ ਬਿਛਾਵਨੇ ਵਾਲੇ ਮੁਸਾਫਰ ਵਤ ਪ੍ਰਵਿਰਤਿਮਤ ਨਾਮ ਪ੍ਰਬ੍ਰਿਤ ਹੋਨੇ ਵਾਲਾ ਬਚਨ ਹੈ ਸੋ ਉਤਸਰਗ ਕਹਾਵੇ ਹੈ ਜੈਸੇ ਹਿੰਸਾ ਕਾ ਨਿਖੇਧਕ ਬੇਦ ਬਚਨ ਯਗ ਮੇਂ ਔ ਯਗ ਸੇ ਬਾਹਰ ਸਭ ਥਾਨੋ ਮੇ ਹਿੰਸਾ ਹਟਾਵੇ ਹੈ ਯਾਤੇ ਉਤਸਰਗ ਹੈ ਔਰ ਤਿਹ ਨਾਮ ਤਿਸ ਉਤਸਰਗ ਕੇ ਸੰਕੋਚਕ ਰੋਕਨੇ ਵਾਲੇ ਬਚਨ ਕੋ ਬੁਧਨਾਮ ਪੰਡਿਤ ਜਨ ਅਪਵਾਦ ਬਤਾਵੇ ਹੈਂ ਜੈਸੇ ਪੀਛੇ ਸੇ ਆਯਾ ਮੁਸਾਫਰ ਜਗਾ ਕੀ ਤੰਗੀ ਸੇ ਪਹਿਲੇ ਕੇ ਬਿਸਤਰੇ ਕਾ ਸੰਕੋਚ ਕਰਾਯ ਦੇਵੇ ਹੈ ਤੈਸੇ ਹਿੰਸਾ ਕਾ ਬੋਧਕ ਬਚਨ ਯਗ ਮੇ ਹਿੰਸਾ ਕੇ ਨਿਖੇਧ ਕਾ ਸੰਕੋਚ ਕਰਾਯ ਦੇਵੇ ਹੈ ਯਾਤੇ ਅਪਵਾਦ ਹੈ ਤੈਸੇ ਈਹਾ ਭੀ ਸਾਧੁ ਸਬਦੋ ਕੋ ਪੁੰਨ ਕਾਹੇਤੁ ਕਹਿਨੇ ਵਾਲਾ ਸੇਖਨਾਗ ਕਾ ਬਚਨ ਉਤਸਰਗ ਹੈ ਔਰ ਸੰਬੰਧੀ ਬਾਣੀ ਕੋ ਪੁੰਨਜਨਕ ਕਹਿਨੇ ਵਾਲਾਬਜਾਸ ਜੀਕਾਬਚਨਅਪਵਾਦ ਹੈ ਔ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਕੀ ਨਿਖਲ ਬਾਣੀ ਹਰਸੰਬੰਧੀ ਹੈ ਯਾਂਤੇ ਪਰਮ ਪੁੰਨ ਕੀ ਹੇਤੁ ਹੈ ਯਹਇਸ ਪ੍ਰਕਰਣਮਾਤ੍ਰਕਾ ਭਾਵ ਹੈ ਯਹ ਸਮੀਪ ਹੀ ਸਪਸ੍ਟ ਹੋਵੇਗਾ ॥ ੨—ਪ੍ਰਬ੍ਰਿਤੀਵਾਲਾ੩—ਭਾਗਵਤ ਕਾਬਚਨ ਰੂਪ ॥

ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਕੇ ਨਾਮ ਸੇ ॥ ਦੋਹਿਰਾ॥ ਕਾਨਾ ਕਨੂਆ ਆਦਿਲੌਂ ਤਾਤੇ ਸਭ[1] ਕਰ ਸੁੱਧਿ । ਯਾਂਤੇ ਐਸੇ ਸਮਝੀਏ ਕਰਉਰ ਝੀਨੀ[2] ਬੁਧਿ॥ ੬੨ ॥ ਸੇਖ ਕਹਜੇ ਹਰਿ ਭਜਨ ਤੇ ਭਿੰਨ ਬਾਨਿ ਮੇ ਜਾਣ । ਨਹੀਂ ਤੋ ਅਘ ਕਰ ਹੋਇਗੋ ਗੋਪ ਗੋਪ ਕਾ ਗਾਨ ॥੬੩॥ ਤਾਂਤੇ ਭਾਖਾ ਬਚਨ ਮੇਂ ਪੁੰਨ ਜਨਕਤਾ ਸਾਮ । ਪ੍ਰਮਾਣ ਪਨੋ ਭੀ ਕਹਨ ਤੇ[3] ਮਾਨੋ ਚਿਤ ਮੇਂ ਕਾਮ[4] ॥ ੬੪ ॥ ਬੇਦਾਰਥ ਅਵਿਰੋਧਤੇ ਸੂਤ੍ਰ ਭਾਖਯ ਜਸ ਮਾਨ। ਤੈਸੇ ਯੇਹ ਪੁਨ ਜਾਨੀਏ ਸੰਸਯਰੰਚਨ ਠਾਨ॥ ੬੫ ॥ ਐਸੇ ਮਾਨੇ ਨਾਹਿਪੁਨ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਹਠ ਵਾਰ[5] । ਜੈਨ ਬੁੱਧ ਮਤ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਨੀਕੇ ਲੇਵੇ ਧਾਰ ॥ ੬੬ ॥ ਤਾਂਤੇ ਪੁੰਨ ਕਰ ਪ੍ਰਮਾਕਰ ਨੀਕੇ ਗੁਰਬਚ ਆਹਿ। ਤਾਪੈਦੀਪਕਹੌਕਰੋ ਨੀਕੀ ਪਗਾਰਜ ਚਾਹਿ॥ ੬੭ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁਮਤ ਨਿਰਣਯ ਸਾਗਰੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੁਨਜ ਜਨਕਤਾ ਸਾਧਨੰ ਦੁਤੀਯਾ ਉਰਮੀ॥ ੨॥

ਦੋਃ ॥ ਨਨੁ ਆਰੰਭ ਕੇ ਯੋਗ ਨਹਿ ਯਹਿ ਟੀਕਾ ਚਿਤ ਜੋਇ। ਯਾਤੇ ਯਾਕੇ ਨਹ ਬਨੈ ਬਿਖੈ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਦੋਇ ॥੧॥ ਸੁਨੋ ਮੂਲ ਗੁਰ ਗ੍ਰੰਥ ਕੇ ਬਿਖਯ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਜੌਨ। ਮਾਨੋ ਚਿਤ ਮੇ ਯਾਹਕੇ ਬਿਖ

੧–ਕਰਨੇ ਵਾਲੇ ਹੈ ਸੁਧਿ ॥ ੨–ਬਾਰੀਕ ੩–ਪੂਰਬਕਹਿਨੇ ਤੇ। ੪–ਇਛਾਨੁਸਾਰ ੫–ਸੰਸਕ੍ਰਿਤਬਾਣੀ ਕੇ ਹਠ ਵਾਲਾ।

ਯ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਤੌਨ ॥ ੨ ॥ ਅਗਜ਼ਾਤ ਨਾਮ ਹਰਿਬਿਖਯ ਲਖ ਗਜ਼ਾਤ ਵਹੀਫਲਜਾਨ। ਬਿਖਯ ਅਭੇਦਅਗਜ਼ਾਤ ਲੇ ਗਜ਼ਾਤ ਤਥਾ ਫਲ ਮਾਨ ॥ ੩ ॥ ਨਨੁ ਮੂਲ ਜਪ ਮੰਤ੍ਰਬਰ ਜਾਨ ਸੁਜਪਣੇਯੋਗ।ਤਾਤੇ੧ ਭਾਕੇਗਜ਼ਾਨਕੀਚਾਹਨਹੀਂਤਨੁ੨ ਲੋਗ ॥੪॥ਪੁਨਾ ਸ੍ਵਤੰਤ੍ਰ ਫਲ ਨਹੀਂ ਅਰਥਗਜ਼ਾਨਬਿਨਮਾਨ੩ ।ਬੁਧ ਪ੍ਰਬ੍ਰਿਤੀ ਨਹਿ ਬਨੇ ਤਿਹਹਿਤ੪ ਤਾਤੇ੫ ਜਾਨ ॥ ੫ ॥ ਸੁਨੀਯੇ ਅਤਿ ਫਲਵਤ ਅਹੇ ਅਰਥ ਗਜ਼ਾਂਨ ਯੁਤ ਜਾਪ। ਸੁਤੇ ਬੀ ਫਲਪਨ ਦਯੋ ਸ੍ਰੁਤਿ ਅਰਥ ਗਜ਼ਾਨਮੇ ਥਾਪ ॥੬॥ ਜੋਕ੍ਰਿਤ ਕੀਜੇ ਜਾਨ ਕੇ ਸੋ ਬਲਵਾਲੀ ਹੋਇ। ਏਵੰ ਬੈਦਿਕ ਪਾਠ ਸੁਨ ਸੰਕ ਕਲੰਕ ਨ ਖੋਇ॥੭॥ਤਥਾਚਸ੍ਰੁਤਿਃ। ਯਦੇਵ ਬਿਦਜ਼ਯਾ ਕਰੋਤਿ ਸ੍ਰਧਯੋਪਨਿਖਦਾਤ ਦੇਵੰਬੀਰਜਵੱਤਰੰ ਭਵਤੀਤਿ। ਲੋਕ ਮੇ ਜੌਹਰੀਕੋ ਕੂੰਜੜੇ ਸੇ ਹੀਰੇ ਕੇ ਬਿਕ੍ਰਯਮੇ ਗਜ਼ਾਂਨ ਕੀ ਅਧਿਕਤਾ ਸੇ ਫਲ ਕੀ ਅਧਿਕਤਾ ਦੇਖੀ ਹੈ। ਤਾਂਤੇ ਯਤ ਜੋ ਕਰਮ ਏਵ ਨਿਸਚੇ ਕਰਕੇ ਪੁਰਖ ਬਿਦਜ਼ ਯਾ ਨਾਮ ਜਾਨ ਕਰ ਕਰੋਤਿ ਕਰਤਾ ਹੈ। ਸ੍ਰਧਯਾ ਨਾਮ ਸਰਧਾ ਸਹਿਤ ਉਪਨਿਸਦਾ ਦੇਵਤਾਕੀ ਉਪਾਸਨਾ ਯੁਕ੍ਤ ਹੁਯਾ ਤਤ ਵਹੀ ਏਵ ਨਿਸ੍ਹੈ ਕਰ ਬੀਰਜ ਵੱਤਰੰ ਭਵਤਿ ਅਧਿਕ ਬਲ ਵਾਲਾ ਹੋਤਾ ਹੈ। ਯਹਛਾਂਦੋਗਜ਼ ਉਪਨਿਖਦ

੧–ਜਪਨੇ ਜੋਗ ਹੋਨੇ ਤੇ ॥ ੨–ਰੰਚਕ ॥ ੩–ਬਿਨਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਸੇ ॥
੪–ਅਰਥ ਗਜ਼ਾਨ ॥ ੫–ਸਫਲ ਨਾ ਹੋਨੇ ਤੇ॥

ਕੀ ਸ੍ਰਤਿ ਕਾ ਅਰਥ ਹੈ ॥੭॥ ਦੋਃ ॥ ਬਿਨਾਂ ਗਜ਼ਾਨ ਜੋ ਹੈ ਪੜੇਸੋ ਸਭ ਐਸੇ ਜਾਨ । ਸੂਕੋ ਕਾਸ੍ਰ ਰਾਖਮੋ ਜਰਨਹੇ ਤਰਖਸਾਨ੧ ॥੮॥ ਮੋਖ ਪਾਇ ਅਰਥਗਜ਼ਜਨਨਾਕ ਜਾਇ ਹਤ ਪਾਪ। ਇਤਜ਼ਾਦਿਕ ਬਹੁ ਬਚ ਕਹੇ ਅਰਥ ਗਜ਼ਾਨ ਯੁਤ ਜਾਪ॥ ੯॥ ਮਨ ਸਮਝਾਵਨ ਕਾਰਨੇ ਕਛੂਕਪੜੀਏ ਗਜ਼ਾਨ । ਪੜਨ ਗਜ਼ਾਨਮੇ ਬਨੇ ਨਹਿ ਤਤ ਸੰਪਾਦਨ੨ ਜਾਨ ॥੧੦॥ ਪੜਿਆ ਭੇਦ ਨ ਪਾਈਐ ਬੂਝੈ ਬਿਨੁ ਤਨੁਮਾਂਨ੩ । ਪੜਨ ਕਾਰ ਸੰਸਾਰ ਕੀ ਬਿਨ ਬੁਝ ਖ੍ਵਾਰ ਮਹਾਂਨ ॥ ੧੧ ॥ ਯਥਾ ਪੜਿਆ ਨਾਹੀ ਭੇਦ ਬੁਝੇ ਪਾਵਣਾ। ਸਲੋਕਮਃ ੩॥ ਪੜਨਾ ਗੁੜਣਾ ਸੰਸਾਰ ਕੀ ਕਾਰ ਹੈ ਅੰਤਰ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਵਿਕਾਰ ਸਹਜੇ ਗਾਵਿਆ ਥਾਇ ਪਵੈ ਬਿਨ ਸਹਜੇ ਕਥਨੀ ਬਾਦ । ਇਤਜ਼ਾਦੀ ਬਚਕਹ ਗੁਰੂ ਟਾਰੀ ਸੰਕ ਬਿਖਾਦ ॥ ੧੨ ॥ ਈਹਾਂ ਇਤਜ਼ਾਦਿ ਪਾਠ ਮੇ ਕਹੇ ਆਦਿ ਪਦ ਸੇ ਯਹ ਜਾਨ ਲੇਨਾ। ਕਰਤੇ ਕੀ ਮਿਤ ਕਰਤਾ ਜਾਣੇ ਕੈ ਜਾਣੇ ਗੁਰ ਸੂਰਾ। ਇਸ ਪਾਠ ਮੇ ਕੈ ਕੇ ਥਾਨਕੇ ਪੜਤੇ ਸਿਖ ਕੋ ਜੋਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀਨੇ ਦੰਡ ਦਿਵਾਯਾ। ਉਸ ਦੰਡ ਦਿਵਾਨੇ ਸੇ ਯਹ ਬ- ਤਾਯਾ ਪਾਠ ਅਰਥੋ ਕੋਸਿਖਕਰ ਪੜੋ। ਕਿਉਂਕੇ ਜਬ ਪ੍ਰਯੰਤ ਅਰਥ ਨਾਹੀ ਜਾਨੇ ਤਬ ਪ੍ਰਯੰਤ ਅਪਨੇ ਚਿਤ ਸੇ ਸ਼ੁਧ ਪੜਨੇ

੧–ਰਖਣੇਭੁਲਜ॥ ੨–ਅਰਥ ਸੀਖਕਰ ਤਿਸਕਾ ਜਮਾ ਕਰਨਾ ॥
੩–ਥੋੜਾ ਜੈਸਾ ਭੀ ॥

ਕਾ ਗਜ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇ। ਯਾਤੇ ਸ਼ੁਧ ਪੜਨਾ ਅਰਥ ਗਜ਼ਾਨ ਕੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਔਅਰਥ ਗਜ਼ਾਨ ਅਰਥ ਸੀਖਨੇ ਕੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਇਸਤੇ ਅਵਸਜ਼ ਅਰਥ ਸੀਖਨੇ ਚਾਹੀਯੇਂ। ਕਿਸੇ ਬਿਚਾਰ ਹੀਨ ਕਾ ਬਚਨ ਸੁਨ ਯਹ ਖਜ਼ਾਲ ਕਬੀ ਚਿਤਮੇ ਨਾ ਰਖਣਾ ਚਾਹੀਯੇ। ਜੋ ਅਰਥ ਸੀਖਨੇ ਪੜਨੇ ਸੇ ਗੁਰੂ ਕੀ ਬਾਣੀ ਕਾ ਪੇਟ ਫਟਤਾਹੈ। ਬਾਣੀਕਾ ਪੇਟ ਨਹੀਂ ਫਟੇਗਾ ਕਿਆ ਜੇਕਰ ਈਸ਼੍ਵਰੋਂਕੀ ਬਾਣੀਕਾ ਜੀਵੋਂਕੋ ਅਰਥ ਕਹਨਾ ਬੁਰਾਹੈ। ਤਬ ਪਾਠ ਪੜਨਾ ਭੀ ਕਿਉਂ ਭਲਾ ਹੋਗਾ। ਇਸਸੇ ਮਾਲੂਮ ਹੂਆ ਕਹਨੇ ਵਾਲਜ਼ੋਂ ਕਾ ਯਹ ਭਾਵਹੈ ਅਰਥ ਸੀਖਨੇਸੇ ਸਿਆਣਾ ਹੋਕਰ ਟਹਲਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਇਸਵਾਸਤੇ ਰੋਕਤੇਹੈਂ ਸੋ ਯਹ ਗੁਰੂਕੇ ਆਗੇ ਦੇਨਦਾਰੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਅਪਨੀ ਟਹਲਕੇ ਲੋਭ ਕਰ ਦੂਸਰੇ ਕੋ ਬਜ਼ਕਲ ਰਖਨਾ ਚਾਹਜ਼ਾ। ਅਰ ਪੜੇ ਜੈਸੀ ਟਹਲ ਅਨਪੜ ਦੇਭੀ ਕਹਾਂ ਸਕਤਾਹੈ। ਕਬੀ ਕਾਹੂ ਨੇ ਬੈਲ ਸੇ ਆਦਮੀ ਸਰੀਖੀ ਟਹਲ ਨਹੀਂ ਦੇਖੀ ਹੋਗੀ। ਅਰ ਯਹ ਲਿਖਨਾ ਉਨ ਹੇਤ ਨਹੀਂ ਜੋ ਬੁਰਾ ਮਾਨੇ ਕਿੰਤੁ ਉਨ ਹੇਤ ਹੈ ਜੋ ਭਲਾ ਮਾਨੇ। ਵਾਸਤਵ ਤੇ ਲਿਖੀ ਬਾਤਕੋ ਦੇਖ ਕਰ ਨਿਜ ਮਤ ਕੇ ਔਪਰ ਮਤਕੇ ਸਿਆਣੇ ਲੋਕ ਬਾਣੀ ਕਾ ਅਰਥ ਨਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਯੇ ਇਸ ਬਾਤਕੇ ਕਹਨੇ ਵਾਲੇ ਪੁਰਖੋਂਕੀ ਅਕਲ ਕੋ ਮਹਾਂਕਾਲੀ ਕੀ ਭੇਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੇਂਗੇ। ਅਰ ਉਨਕੇ ਨਿਸਚੇ ਪੈ ਅਫਸੋਸ ਕਰੇਂਗੇ। ਇਸ

ਸੇ ਲਿਖਨਾ ਉੱਚਿਤ ਨਹੀਂ ਥਾ ਤੌਭੀ ਜੈਸੇ ਵਰਤਮਾਨ ਕਾਲ
ਮੇਨਿਜਮਤ ਕੇ ਅਨੇਕਲੋਕੋਂ ਕੀ ਬੁਧੀ ਕਾਚਮਤਕਾਰ ਦੇਖਾ
ਉਸਕੀ ਪ੍ਰਤਿ ਦਿਨ ਇਖਬਾਰੋਂ ਸੇ ਨਈ ਖਬਰ ਲੇਨੇ ਕੀ
ਆਸ ਵਾਲੇ ਪੁਰਖੋਂਕੋ ਖਬਰਦੇਨੀਚਾਹੀਯੇਇਸਲੀਯੇਲਿਖਾ
ਬਹੁਤ ਲੋਕੋਂਕਾ ਕਾਹੂ ਸਾਖੀ ਕੇ ਬਚਨ ਸੇ ਅਰਥ ਸੀਖ ਕਰ
ਭੀ ਨਾ ਲਿਖਨੇ ਕਾ ਨਿਸਚੇ ਹੈ । ਜੋ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਗੁਰ ਅਰਜਨ
ਜੀ ਪਾਸ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ ਗੰ੍ਥ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਟੀਕਾ ਕਰੋ ਗੁਰੂ
ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਆ ਟੀਕਾ ਸਿੱਖਾਂ ਕੀਜਿਹਬਾ ਪੈ ਹੋਵੇ
ਗੀ। ਇਸ ਬਚਨ ਸੇਂ ਜੀਭ ਪੈ ਰਖਨੀ ਚਾਹੀਯੇ ਲਿਖਨੀ
ਜੋਗ ਨਹੀਂ ਮੈ ਇਸ ਸਾਖੀਕੇ ਮਾਨਨੇ ਵਾਲੇ ਪੁਰਖੋਂ ਪੈ ਬਲ
ਹਾਰ ਹੂ ਬਡੀ ਬਾਤ ਹੈ ਜੀਭ ਪਰਰਖਨੇ ਤਕ ਤੇ ਪਹੁਚੇ। ਪ-
ਰੰਤੂ ਸੋਚੋ ਜੀਭ ਪਰ ਭੀ ਤਬੀ ਰਹੇਗੀ ਜਬ ਸੀਖੇਂਗੇ। ਸੀਖੀ
ਹੂਈ ਭੂਲ ਜਾਨੇਕੇ ਡਰਸੇ ਲਿਖਨੀ ਭੀ ਚਾਹੀਯੇ ਇਸੀ ਲੀਏ
ਵੇਦ ਪੁਰਾਣ ਗੁਰੂ ਗੰ੍ਥ ਸਾਹਬ ਜੀ ਲਿਖੇ ਗਏ। ਲਿਖੇਕਾ
ਜੀਭ ਪੈ ਰਖਨਾ ਸਮਜਕ ਬਨੇਹੈ। ਸੋ ਲਿਖੀ ਗਈਅਬ ਪ੍ਰੇਮ
ਸੇ ਜੀਭ ਪੈ ਰਖੋ ਅਰ ਇਸੀ ਸਮੇ ਕੇ ਲੀਏ ਗੁਰੂਜੀਕਾ ਬ-
ਚਨ ਸਮਝੋ। ਅਰ ਯਹ ਭੀ ਜਾਨੋ ਬਿਨਾ ਅਰਥ ਪੜੇ ਤੋਤੇ
ਮੈਨਾਕੇ ਅਰ ਆਦਮੀਕੇ ਪੜਨੇ ਮੈ ਕੁਛ ਹੀ ਬਿਸੇਖਹੈ ਪੁੰਨ
ਕੀ ਉਤਪਤੀ ਹੋਨੀ ਦੋਨੋਂਕੋ ਤੁਲਜਹੈ ਪੰਖੀਯੋਂ ਕੋ ਨਾ ਹੋਵੇ
ਤਬ ਪੁਰਖੋਂ ਕੋ ਹੋਨੀਕਠਨਹੈ ਕਿੰਚ ਅਰਥ ਸੀਖਕਰ ਬਾਣੀ

ਪੜਨੀ ਸਮਾਨ ਦੀਪਕ ਵਾਲੇ ਮੰਦਰਮੈ ਬਿਚਰਨਕੇ ਹੈ। ਅ ਰਥ ਜਾਨੇ ਬਿਨਾ ਬਾਨੀ ਪੜਨੀ ਸਮਾਨ ਅੰਧਕਾਰ ਵਾਲੇ ਮੰ ਦਰਮੈ ਫਿਰਨੇਕੇ ਹੈ। ਯਾਤੇ ਜੋ ਲਾਭ ਦੀਪਕ ਵਾਲੇ ਮੰਦਰਮੇ ਵਸਤੁਕੇ ਮਿਲਨੇ ਕਾ ਹੈ ਵਹੁ ਅੰਧੇਰੇ ਮੇਂ ਕਬੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਰ ਯਹ ਬੀ ਬਾਤਹੈ ਜਿਸ ਬੋਲੀਕਾ ਅਰਥ ਜੋ ਨਹੀਂ ਸ ਮਝਤਾ ਉਸ ਬੋਲੀਸੇ ਉਸਕੋ ਕੋਈ ਆਗੇ ਸਰਪ ਸਿੰਘ ਹੈ ਕਹੇ ਤਬ ਉਸ ਨਾਮ ਸੇ ਵਹੁ ਸਰਪ ਸਿੰਘ ਓਰ ਜਾਨੇਸੇ ਨਹੀਂ ਰੁਕੇ ਇਸਤੇ ਪੂਰਾ ਚਿਤ ਮੈ ਨਿਸਚੇ ਕਰੋ ਬਜ਼ਰਥ ਪੜਨੇਵਤ ਬਜ਼ਰਥ ਸੁਨੇ ਸੇਭੀ ਅਧਿਕ ਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਗਾ। ਯਾਤੇ ਅਰਥ ਪੜਨੇ ਚਾਹੀਯੇ ਯਹ ਸਭ ਕੋ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੈ। ਕਿਉਂਕੇ ਬਜ਼ਰਥ ਪੜਨੇ ਕੋ ਬਹੁਤ ਲੋਕਭਲਾਮਾਨਤੇਹੈਂ ਜੈਸੇ ਵੇਦ ਪਾਠੀ ਕੁਰਾਨ ਕੇ ਹਾਫ਼ਜ਼ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਬ ਕੇ ਪੜਨੇ ਵਾਲੇ ਅਰਥ ਸੀਖਨੇ ਵਾਲੇ ਸਭ ਮਤੋਂਮੇ ਉਨਕੋ ਪੀਛੇ ਕਹਜ਼ਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਸਮਝਾਤੇ ਹੈਂ ਕਈ ਉਨਮੇ ਦੈਵਕੇ ਪ੍ਰੇਰੇ ਸੀਖ ਲੇਤੇਹੈਂ। ਬਹੁਤੇ ਵੈਸੇਹੀ ਪਿਤਾ ਪੁਰਖੀਰਾਤ ਢੋਤੇਹੈਂ ਸੋਢੋਵੇ॥ ਦੋਃ ॥ਕੈਮੁੱਤਕਬਰਨਜ਼ਾਇਕਾ ਬੋਧਕ ਲੌਕਿਕ ਪਾਠ॥ ਸੋਭੀ ਸੁਨੀਏ ਕਾਨ ਦੈ ਕਹੇ ਬਚਨ ਕਾ ਠਾਠ॥ ੧੩॥ ਤਥਾਚਲੋਕੋਕ੍ਤੀ॥ ਜਿਸ ਬਾਣੀ ਕਾ ਅਰਥ ਨਜਾਪੇ ਤਿਸ ਬਾਣੀਕਾ ਪੜਣਾ ਕਿਯਾ। ਜਿਸ ਬੇੜੀ ਨੂੰ ਵੰਝ ਨ ਚੱਪਾ ਤਿਸ ਬੇੜੀ ਦਾ ਚੜਨਾ ਕਿਯਾ। ਇਤਜ਼ਾਦਿ

ਦੋ:॥ ਕਹੇ ਬਚਨ ਗੁਰ ਸੰਗਤੰ [1] ਅਰਥ ਗਯਾਨ ਬਿਨਨਾਹਿ। ਤੱਗਰੀਤਿਆਖੇਪ [2] ਕਹਅੱਗਨਰੀਤਿਸੁਨਾਹਿ॥੧੪॥ ਨਨੁ ਗੁਰੁ ਮਤੇ ਪ੍ਰਵਿਸ੍ਰ [3] ਜਨ ਭਾਖਤ ਹੈ ਯਹ ਬਾਤ। ਟੀਕਾ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਕੀ ਕਰਨੀ ਨਾਹ ਸੁਹਾਤ॥ ੧੫ ॥ ਤਾਂਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਕੀ ਟੀਕਾ ਕਰਬ ਅਯੋਗ। ਜਾਕੋ ਸਭਹੀ ਬਾਰਹੈਂ ਮਤ ਪ੍ਰ-ਸਿੱਧ ਜੇ ਲੋਗ॥ ੧੬ ॥ ਯਹ ਸੰਕਾ ਅਤਿ ਤੁੱਛ ਸੀ ਲੇਜਨ ਸਜਨ ਬਿਚਾਰ। ਮਤ ਮੈ ਪੰਡਿਤ ਏਕ ਹੈ ਦੂਸਰ ਹੈ ਅਬਿਚਾਰ [4] ॥ ੧੭ ॥ ਨਹਿ ਪੰਡਿਤ ਯਾ ਬਾਤ ਕੋ ਬਾਰਤ ਹੈਂ ਗੁਰੁ ਪੰਥ। ਬਿਨਬਿਚਾਰ ਕੀਬਾਰਤਾ [5] ਬਾਂਧੋ ਨਾਦਿਲ ਗ੍ਰੰਥ [6] ॥ ੧੮ ॥ ਯਾਂਤੇ ਸੰਮਤ ਪੰਡਿਤਾਂ ਟੀਕਾ ਪਰਮ ਪਛਾਨ। ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਏ ਗ੍ਰੰਥ ਪੈਮੂਰਖ ਕਾਂਨ [7] ਸੁਭਾਨ॥ ੧੯ ॥ ਸਮਾਧਾਂਨ ਯਾ ਰੀਤ ਕੋ ਜੇ ਨਹਿ ਭਾਵੇ ਚਿੱਤ ॥ ਖੰਡਨ ਬਿਖਮ [8] ਸੁਰੀਤਿ ਕੋ ਤੌ ਸੁਨ ਹੈਕੈਮਿੱਤ ॥ ੨੦ ॥ ਟੀਕਾ ਸਾਹਿਬ ਗ੍ਰੰਥ ਕੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਏ ਨਾਹਿ। ਸਮਝ ਭਲੀ ਬਿਧ ਭਾਖੀਏ ਯਾਮੈ ਬੀਜ ਸੁਕਾਹਿ॥ ੨੧॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁਗ੍ਰੰਥ ਅਯੋਗਜਹੈ ਯੋਗਜ ਪੁ-ਰਖ ਵਾਨਾਹਿ। ਆਦਿਮ ਮਾਹਿ [9] ਬਿਕਲਪ ਬਹੁ ਕਹੋ ਸਭੀ ਤੁਹਿ ਪਾਹਿ॥੨੨॥ ਅਰਥ ਸੂਨਜਗੁਰ ਪਾਠ [1] ਵਾ ਸਾਰਥ [10]

੧–ਪ੍ਰਮਾਣ॥ ੨–ਆਸ਼ੰਕਾ ॥ ੩–ਪ੍ਰਵੇਸਵਾਲੇ॥ ੪–ਬਿਚਾਰ ਹੀਨ ਮੂਰਖ॥ ੫–ਅਪੰਡਤਜਨੋਂ ਕੀ ਬਾਤ ੬–ਗਾਂਠ॥ ੭ਲਿਹਾਜ਼ ਦੂਰ ਕਰ॥ ੮–ਕਠਨ॥ ੯–ਪਹਲੇ ਪਖ ਮੇਂ॥ ੧੦–ਸਾਰਥ ਭੀ ਅਰਥਵਾਲਾ ਭੀ ਗੁਰੁ ਕਾ ਪਾਠ ਹੈ॥ ਪਰੰਤੁ ਅਨਜਾਇ ਨਾਮ ਅਯੋਗਜ ਹੈ ਅਰਥ ਕਹਨਾ ਗੁਰਕੇ ਮਤਵਿਖੇ॥

ਭੀ ਅਨਜਾਇ[੨]। ਅਰਥਕਥਨਗੁਰਮਤਬਿਖੇਵ੍ਾਹੁਇਪਾਪਬ
ਤਾਇ[੩] ॥ ੨੩ ॥ ਨਾਹਿ ਰਹੇ ਗੁਪਤਤ੍ਰ[੪] ਵਾਨਾਗੇ੍ਬਨਨਨਿਦਾ
ਨ[੫]। ਗੁਰੂ ਭਾਵ ਕੋ ਲੋਪਵਾ[੬] ਪੰਥਹੀਨ ਤਾਮਾਨ[੭] ॥ ੨੪ ॥
ਵਾਮਤਸਰਹੀ ਮੂਲਹੈ[੮]ਵਾਕਿਛ ਅਵਰੇਆਹਿ[੯] ॥ ਰੂਪ ਪ੍ਰਤਿ
ਗਜਾਹੋਨਤੇ[੧] ਆਦਿ ਬਨੇ ਨਹਿ ਚਾਹਿ ॥ ੨੫ ॥ ਦੂਜੋ ਦ੍ਵਿਧਾ
ਵਿਕਲਪ ਸੌ[੨] ਦੇਉ ਅਸਾਰ ਬਤਾਵ। ਅਰਥ ਕਹਨ ਅਨਜਾ
ਇ ਮੇ ਸੰਪਰਦਾਯਾ ਭਾਵ ॥ ੨੬ ॥ ਹੇਤੁ ਕਹੋ ਬਨਾਇਕੇ[੧]
ਵਾਭਾਖੋ ਕਛੁ ਔਰ[੨] ॥ ਆਦਿਪੱਖ ਤਿਨ ਭਾਂਤ ਸੋ ਨਾਹਨ ਬਾਂਧੇ
ਠੌਰ ॥ ੨੭ ॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਰਬਾਰਮੋ ਬੁਧ ਜਨ ਨਵਲ
ਕੁਮਾਰ। ਸੁੰਦਰ ਰੂਪ ਅਨੂਪ ਅਤਿ ਗੁਰੁ ਸਮ[੩] ਬੀਚ ਬਿਚਾ
ਰ ॥ ੨੮ ॥ ਆਇਬੈਠ ਗੁਰ ਸੇਵਕਨ ਪ੍ਰਤਿਤਿਨ ਭਾਖੀ ਏਹ
। ਅਰਥ ਕਹੋ ਗੁਰੁਪਾਠਕੋ ਨਾਸਕ ਚਿੱਤ ਸੰਦੇਹ ॥ ੨੯ ॥
ਤਬਤਿਹ ਆਗੇ ਪਾਠਕਨ ਭਾਖੀਸਰਲ ਸੁਭਾਇ। ਅਰਥਨ
ਜਾਨੇ ਹਮ ਕਛੂ ਜਾਨੋ ਦੇਹੁ ਬਤਾਇ ॥ ੩੦ ॥ ਆਜ ਰੋਜ਼ ਤੇ
ਜਾਨੀਏ ਸਤ ਬਰਖੀ[੪] ਯਹ ਬਾਤ। ਕਾਹੂ ਬ੍ਰਿੱਧਨਸੇ ਸੁਨੀ
ਵਹੁ ਗੁਰੁ ਹਰਿਵਾਗਾਤ[੫] ॥ ੩੧ ॥ ਰੀਤੀ ਏਕ ਸੁਨਾਇਕੇ

੧–ਹੇ ਤ੍ਰੁ ਸੁਨਜ ਬਚਨਹੋਨੇ ਤੇ ੨–ਅਰਥਵਾਲੇ ਭੀ ਗੁਰੂ ਕੇਪਾਠਕਾ ਅਰਥਕਹਨਾ ਅਯੋਗ ਹੈ ਗੁਰਮਤ ਵਿਖੇ ਯੇਹ ॥ ੩–ਗੁਰੁਯੋਂਸਰੀਖਾਵਾ ਬ੍ਰਹਸਪਤੀ ਸਰੀਖਾ ॥
੪–ਸੌਬਰਸ ਕੀ॥੫–ਗੁਰੂ ਕਾ ਵਾਹਰੀ ਕਾ ਸਰੀਰ ਥਾ ॥

ਅਬਕਹੁ ਦੂਜੀ ਰਾਹ। ਜਾਕੋ ਗਜ਼ਾਨੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਰਾਖਤ ਕੰਠ
ਸੁਚਾਹ ॥ ੩੨ ॥ ਮਨੀਸਿੰਘ ਬਰਸਿੱਖ ਕੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁਦਿਨ ਸੁ
ਨਵਾਇ[1] । ਤਾਂਸੇਆਗੇਬਢੀ[2] ਹੈਕਟੂਲਤਾ ਕੇ ਭਾਇ ॥੩੩
ਤੀਸਰ ਈਸਨ ਬੇਦ ਪੈ ਜੈਸੇ ਅਰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼। ਕੀਨੋ ਮੁਨਿ
ਗਨ ਮੰਡਲੀ ਮੋਹੀ ਭਯੋ ਬਿਲਾਸ ॥ ੩੪ ॥ ਬਜ਼ਾਸ ਰੂਪਕਰ
ਈਸਨੇ ਅਰਥ ਬਿਕਾਸਨ ਕੀਨ। ਭਾਖੇ ਜੈਮਨਿ ਅਰਥਤਬ
ਕਸ ਅਯੁਕ੍ਤ ਨਹਿ ਚੀਨ ॥ ੩੫ ॥ ਯਾਤੇ ਰਹਜ਼ੋ ਅਨਾਦਿਨਹਿ
ਬੇਦਸਾਬਵਤਬੇਦ। ਕੀਨੋ ਮੁਨਿਜਨ ਮਨਨ ਸੋ ਤਜ਼ੋਂ ਈਹਾਂ
ਲਖ ਭੇਦ ॥ ੩੬ ॥ ਤਸਗੁਰਮਤ ਮਿਲ ਸਜਨੋਂ ਅਰਥ ਬਿ
ਕਾਸਨ ਕੀਨ। ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ ਸਦਭਾਵ ਮੋ ਰੀਤਿ ਲੇਹੁ ਯਹਿ
ਤੀਨ ॥ ੩੭ ॥ ਯਾਂਤੇ ਪ੍ਰਥਮ[3] ਨ ਸੰਭਵੈ ਤੈਸੇਦੂਜੋਨਾਹਿ[4] ।
ਰੂਪ ਪ੍ਰਤਗਜ਼ਾ ਹੋਨਤੇ ਯਹਿ ਜਾਨੋ ਚਿਤਚਾਹਿ ॥ ੩੮ ॥ ਤੀਸ
ਰ ਤਥਾ ਨ ਸੰਭਵੈ ਯਤੋ ਨਾਮਹਰਿਕੇਰ। ਚਰਚਾ ਨਾਹਨ ਪਾਪ
ਕਰ ਉਲਟੀ ਨਾਸਕਹੇਰ ॥ ੩੯ ॥ ਚੌਥੀ ਨਾਹਨ ਸੰਭਵੇ ਗੁ
ਪਤਤ ਰੂਪ ਕਥਾਹਿ। ਊਚਬਾਹ ਕਰਯਤੋ ਗੁਰ ਧੂਮ ਪਹਾਰ
ਬਤਾਹਿ ॥ ੪੦ ॥ ਤੈਸੇ ਬਨੇ ਨ ਪੰਚਮੋ ਸੋ ਸੁਨੀਏ ਚਿਤ
ਲਾਇ। ਆਗੇ ਬਨੇ ਨ ਬਚਨ ਕੋ ਦੇਵੋ ਭਾਵ ਬਤਾਇ ॥੪੧
॥ ਅਤਿ ਸਮਰਥ ਸਿੱਖ ਗੁਰ ਭਏ ਨਾਂਹਿ ਬਨਾਈ ਤਾਹਿ।

੧–ਕਰਮਸਿੰਘ ਜੀ ਸੇ ॥ ੨–ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ ੩–ਦੂਜੇ ਵਿਕਲਪ ਕਾ ਪਹਲਾ॥
੪–ਦੂਸਰੇ ਵਿਕਲਪ ਕਾ ਦੂਸਰਾ ॥

ਤਤੋਨ ਅਬ ਭੀਯੋਗਾਹੈ ਯਾਹਿਭਾਵ ਬਚਆਹਿ ॥ ੪੨ ॥ ਅਥ ਵਾ ਆਗੇ ਜੋ ਹੁਤੇ ਟੀਕਾ ਕੇਰਬਨਾਵ । ਤਾਤੇ ਪਿਖਗੁਰ ਭਾਵ ਕੋ ਅਬ ਭੀ ਹੁਤੇਤਨਾਵ [1] ॥ ੪੩ ॥ ਤਾਂਤੇ ਜਾਨੇ ਭਾਵਬਿਨ ਆਵੇਗੋ ਤੁਹਿਦੇਖ। ਨਿਜਕਪੋਲ ਕਲਪਤ੍ਰ ਬਪੁ [2] ਹੋਵੇ ਤਾਹਿ ਨਮੇਖ [3] ॥੪੪॥ ਕਿੰਚਿਤ ਕੁੱਲ ਬਿਕਲਪ ਗਹ ਆਦਿਮ ਜਾਨ ਅਸਾਰ। ਨਹਿ ਜਾਨੇ ਸਮਝਾਇਹੋ ਸੁਨ ਕਰਚਿਤ ਮੇ ਧਾਰ ॥ ੪੫ ॥ ਕਿੰਚਿਤ ਅੰਗਦ ਗੁਰੂ ਵਰ ਤਥਾ ਸੁਘਨਆਨੰਦ । ਤੈਸੇ ਕਵਿ ਸੰਤੋਖ ਹਰਿਹਰਿ ਨਿਹਾਲ ਪਥਚੰਦ ॥ ੪੬ ॥ ਮਨੀਸਿੰਘ ਜੂ ਤਸਕਰੀ [4] ਕਾਰਕ ਅਰਥ ਪ੍ਰਚਾਰ । ਏਵੰ ਨਾਮ ਅਨੁਕਤਬੀ ਕਿੰਚਿਤ ਲੇਹੁ ਨਿਹਾਰ ॥ ੪੭ ॥ ਸੁਨਕਰ ਕਿੰਚਿਤ ਕੁੱਲ ਕੀ ਸੰਕਾ ਦੇਹ ਉਡਾਇ । ਬੀਜੁਜੁ ਕਿੰਚਿਤ ਕੁੱਲ ਕੋ ਯਹ ਲਖੀਏ ਚਿਤ ਭਾਇ ॥ ੪੮ ॥ ਦੂਜੋ ਬੀ ਅਤਿ ਤੁਛ ਹੈ ਜਾਤੇ ਹੈ ਸਦ ਭਾਵ। ਜਗਮੈਂ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ ਕੋਂ ਤਾਂਤੇ ਗੂਢ ਨ ਭਾਵ ॥ ੪੯ ॥ ਨਾਹਿ ਸੰਭਵੈ ਛਠੋ ਬੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ ਸਤਪੇਖ । ਗੁਰੂ ਭਾਵ ਕੀ ਲੋਪਤਾ ਰੰਚਨ ਠਹਰੇ ਦੇਖ ॥ ੫੦ ॥ ਸਪਤਮ ਕੋ ਯਹ ਰੀਤਿ ਲੇ ਚੀਤ ਅਸੰਭਵ ਜਾਨ । ਯਾਂਤੇ ਟੀਕਾ ਵਰਧ ਕਾ ਮਤਕੀਨਾ ਕਰਹਾਨ ॥ ੫੧ ॥ ਅਸ੍ਰਮਹੀ ਇਨ ਚਿੱਨਸੇ ਅਬ ਭਾਸਤ ਹੈ ਬੀਜ । ਕੌਨ ਚਿੱਨ ਯਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਮੇ ਕਹੋ ਸੁਨੋ ਤਜਵੀਜ਼ ॥ ੫੨ ॥ ਨਯੋ ਬਨਾਨ ਅਯੋਗ ਹੈ ਨਿਜ ਗੁਨ ਖਜਾ

੧–ਫੈਲਾਵ ੨–ਮੂਹ ਆਈ ਬਕਨਾ ਰੂਪ ॥ ੩–ਨਿਬ੍ਰਿਤਿ ੪–ਤੈਸੇ ॥

ਪ੍ਰਨ ਹੇਤ[੧] । ਯਾਚਿਤ ਮੰਡਨਨਜਾਇਸੇ [੨]ਪਾਠ ਅਰਥ ਪਰ ਲੇਤ ॥ ੫੩ ॥ ਪਿਸ੍ਰਪੇਸ਼ਤਾ[੩] ਕਰਤਕੋਉਨ ਮੱਤਨ ਕੀਬਾਨ । ਆਵੇਂ ਔਪੁਨ ਯਾਹਿ ਸੇ ਨਹਿ ਤੀਨਨ ਫਲ ਮਾਨ ॥ ੫੪ ॥ ਮੋਦਨ ਹੋਵੇ ਪੰਡਿਤਾਂ ਤੇਖਨ ਹੋਇ ਜਿਗਜ਼ਾਸ । ਨਾਹਿ ਅਪੂਰਬ[੪] ਅਰਥਯਤ ਔ ਨਅਰਥ ਕੀ ਰਾਸ ॥ ੫੫ ॥ ਏਵੰ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤ[੫] ਜਨਨਕੋ ਨਹਿ ਯਾਂਤੇ ਫਲਰੰਚ । ਅਰਥ ਬੋਧ ਬਿਨ ਯਤੋਵੇ ਤਾਤੇ ਨਿਹਫਲ ਸੰਚ ॥ ੫੬ ॥ ਯਹ ਸੰਕਾ ਚਿਤ ਫੁਰਤ ਹੈਲੇਮਤਸਰ ਇਕਮੂਲ । ਤਿਨਪ੍ਰਤਿਉਤਰ ਕਹਿਤਹੈਨਾਸਕ ਹਠ ਪ੍ਰਤਿ ਕੂਲ[੬] ॥੫੭॥ ਪੂਰਨਕਾਂਮੀ[੭] ਤਗਹੁਇਔਮਤ ਸਰਤੇ ਹੀਨ । ਉਦਮ ਦੇਖ ਅਪੂਰਬੋਕਜੋ ਨਹੋਇਮੁਦਭੀਨ ॥ ੫੮ ॥ ਗਜ਼ਾਨ ਭਕ੍ਤਿ ਨਿਰਧਾਰਨੋਧਰੇ ਬੀਚਸ੍ਰੁਤਿ ਗੋਪ । ਯਹ ਉੱਦਮ ਜਿਗਜ਼ਾਸੁ ਸੇ ਆਪ ਕਰਾਵੇ ਓਪ॥ ੫੯ ॥ ਲੇ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤਅਧਿਕਾਰ ਕੋ ਸੁਨ ਕਰਯਾਂਕੋ ਕਾਨ । ਤਾਂਤੇ ਤੀਨਨ ਮਾਹਿ ਯੇ ਸਫਲ ਭਲੀ ਬਿਧ ਜਾਨ ॥ ੬੦ ॥ ਨਯੋ[੮] ਆਦਿਲੇ ਆਵਲੌ ਕਹੇਬਰਣਸੇਸੰਕ । ਰਹੀਂ ਤਾਹਿਪ੍ਰਹਾਰਮੋਸੁਨਉੱਤਰ ਅਤਿ ਬੰਕ ॥ ੬੧ ॥ ਬੁੱਧਿ ਸੁੱਧਿ ਹਿਤ ਕਰਹਸਭਪੂਰਬਸਿੱਧ

੧-ਪ੍ਰਗਟਕਰਨੇ ਹੇਤ ੨-ਮੰਗੇਗਹਣੇ ਕੀ ਯੁਕਤ ਸੇ ਭਾਵ ਮੰਗੇ ਭੂਖਨ ਕੀ ਤਰਾਂ ॥ ੩-ਪੀਸੇ ਕਾ ਪੀਸਨਾ ੪-ਨਜਾ ੫-ਨਾਪੜੇ੬-ਉਲਟੇ ਕੀ ੭-ਪੂਰਨ ਹੁਏ ਮਨੋਰਥੋਂ ਵਾਲੇ੮-ਬਵੰਜਾ ਦੋਹੇ ਕੇ ਆਦਿ ਕੇ ਨਯੋ ਪਾਠ ਸੇ ਲੇਕਰ ਤਵੰਜਾਕੇ ਦੋਹੇਕੀ ਦੂਸਰੀ ਤੁਕਕੇ ਆਦਿ ਆਵੇ ਪਾਠ ਪ੍ਰਯੰਤ ਅਖਰੋਂ ਸੇ ਕਰੀਹੂਈ ਅਸੰਕਾ ਬਨੀ ਰਹੀ ॥

ਬਿਚਾਰ[੧] । ਯਾਤੇਯਾਹਿ ਕੁਤਰਕਕੇ ਸਭਭਾਗੀ[੨] ਸਬਿਚਾਰ ॥ ੬੨ ॥ ਰੂਪ ਨਵਮਤੁਵਬਦਨਤੇ ਜਬਸੁਨ ਲੇਗੇ ਕਾਂਨ । ਤਬੀ ਤਾਂਹਿ ਪ੍ਰਹਾਰ ਪੈ ਹੋਗੀ ਐਂਚਕਮਾਂਨ[੩] ॥ ੬੩ ॥ ਯਾਂਤੇ ਯਹ ਹੀ ਕਹੋ ਅਬ ਯੋਗ ਪੁਰਖ ਕੋ ਨਾਹਿ । ਬਹੁ ਧਾਯਾਹਿ ਸਮੱਗ੍ਰੀਯਤੋਨਕਾਹੂਪਾਹਿ ॥ ੬੪ ॥

ਸੁਨੀਯੇ ਉਤਰਏਕਪੈਮਤਰਹੁਸਾਰੋਸਾਜ । ਕਵਿ ਪੰਡਿਤਮਿਲ ਮੌਲਵੀ ਗਿਯਾਨੀ ਸਾਧੇ ਕਾਜ ॥ ੬੫ ॥ ਯਾਬਿਧਦੇਖਨਸਭਨ ਕੇ ਸਾਂਤਭਏਸੁਨਬਾਤ । ਟੀਕਾਬੇਦਕੁਰਾਂਨ[੪] ਜਜੋਉਲਥਾਵਤ ਤੌਰਾਤ[੫] ॥ ੬੬ ॥ ਤਥਾ ਜਬੂਰ[੬] ਅੰਜੀਲ[੭] ਵਤਨੀਕੇਕਰਵੇ ਯੋਗ । ਬਚਨ ਹਰੀਕੇ ਯਤਇਨੇਕਹੇਚਤੁਸ੍ਰੇ[੮] ਲੋਗ ॥ ੬੭ ॥ ਨਿਖਲਬੇਦਪੈਰਾਵਣੀਟੀਕਾਟੀਕਾਜਾਨ[੯] । ਖੰਡਨਪੈ[੧੦] ਇਨ ਤਗਜਨ ਟੀਕਾ ਲੇਹੁ ਪਛਾਨ ॥ ੬੮ ॥ ਸੰਕਰ ਔਰਾਮਾਨੁ ਜੋ ਮਧ੍ਵ ਮਹੀਧਰਧੀਰ । ਤਿਲਕਕੀਯੇਸੁਭਇਨੋਨੇ ਨਿਖਲ ਨਿਵਾਰ ਕਪੀਰ[੧੧] ॥ ੬੯ ॥ ਔਫੁਰਕਾਨੀ[੧੨] ਤਿਲਕਗਨਕਰਯ ਵਨਨ ਸੇ ਗੌਰ । ਨਾਮਸੁਨਤਹੀਤਿਨੋਕੇਗਣਤਨਪਾਵੈਠੌਰ ॥ ੭੦ ॥ ਤਾਂਤੇ ਭਾਖੋ ਸਮਝਭਲਗੁਰੁਮਤਕੇਸਭ ਲੋਗ । ਹਰਿ

੧-ਵੇਦਮੈ ਈਸ੍ਵਰ ਕਾ ਪਹਲੇ ਲਿਖਿਆ ਹੀ ਬਿਚਾਰ ੨-ਸਭੀ ਹਿਸੇਦਾਰਪੰਡਿਤ ੩-ਖੈਚ ਹੋਗੀ ਕਮਾਨ ੪-ਮਹੰਮਦਹੇਤਕਿਤਾਬ ੫-ਮੂਸਾਹਿਤਕਿਤਾਬ ੬-ਦਾਊਦ ਹਿਤਕਿਤਾਬ ੭-ਈਸਾਹੇਤ ਕਿਤਾਬ ੮-ਚਾਰੋਂ ਪੈਗੰਬਰੋਂ ਕੇ ਮਤਾਨੁਸਾਰੀ ਲੋਕ ੯-ਤਿਲਕਕਾਰੂਪ੧੦-ਵੇਦਕੇਟੁਕੜਜੋਂਪੈ੧੧-ਸਭੀਪੜਨੇਵਾਲਜੋਂਕੀਪੀੜਾਵਾਸਾਰੀ ਪੀੜਾ੧੨-ਕੁਰਾਨਕੇ

ਬਚੰ ਗੁਰੂ ਰੀਬ ਕੀ ਟੀਕਾ ਯੋਗ ਅਯੋਗ ॥ ੭੧॥ ਜੋ ਅਤਿ ਯੋਗ ਸੁਕਹੋਮੁਖਚਿਰੰਜੀਵ ਹੋ ਮੀਤ। ਪਾਛੇ ਭਾਖੀ ਬਾਤ ਕੀ ਸੰਕਨ ਰਾਖੋ ਚੀਤ॥੭੨॥ ਕਿੰਚਚਿਤਮੋ[1] ਬੱਸਕੀ[2] ਮੈਕੀ[3] ਤਨੁਕਮੁਰਾਦ।ਸੁਨਕਰਲੋਕਕੁਲਾਹਲੋ[4] ਫਿਰ ਮੁਹਿਆਈ ਯਾਦ॥ ੭੩ ॥ ਲੋਕ ਸਲਾਹਨ ਸੱਮਕੀਸੱਮਕ ਗੁਰੂਸਲ਼ਾਹ । ਐ ਰੀਬ ਪ੍ਰਤਿ ਬਚ ਗੁਰੂ ਮੇਰੋ ਬਪੁਯਹਿ ਆਹਿ॥ ੭੪॥ ਯਹਲਖਪੂਛੈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਦੀਯ ਉਤਰ ਯਹਿ ਭਾਂਤ॥ ਪਾਪ ਸਭੀ ਤਨ ਉਤਰੇ ਗੁਰੂ ਸਰੋਵਰ ਨਾਤ ॥੭੫॥ ਗੁਰੂ ਵਾਕ੍ਯ। ਰਾਮ ਦਾਸ ਸਰੋਵਰ ਨਾਤੇ। ਸਭ ਉਤਰੇ ਪਾਪ ਕਮਾਤੇ ॥ ਦੋਃ ਤਬ ਮੈ ਸੁਨ ਗੁਰ ਬਾਰਤਾਨਿਸਚਲਕੀਨੋ ਚਿਤ। ਜੋਗੁਰੁ ਕੋ ਤੂੰ ਹੋਰਹੇਂ ਸਭ ਕੋਤੇਰੋਮਿਤ ॥੭੬॥ ਬੁਰਾ ਕਹੇ ਅਬਕ੍ਰਿਤ ਜੋ ਤੂੰ ਮਨ ਮੈ ਸੁਭ ਮਾਨ॥ ਗੁਰੂ ਕੋਪ ਕੈ ਆਪਹੀਟਾਰਹਿਇ ਤਰਜਨਾਨ ॥ ੭੭॥ ਯਾਂਤੇ ਕ੍ਰਿਤ ਗੁਰੁਨ ਕੀ ਨਹਿ ਤੇਰੀ ਤਨੁ ਆਹਿ। ਜਾਂਹਿ ਹੁਕਮ ਸੇ ਹੋਇ ਜੋਕਾਮਤਿਸੇਵਹਿਚਾਹਿ। ੭੮ ॥ ਜੋ ਕਹ ਯਹ ਬੀਬਨਾਵਟੰ ਤੋ ਨਹਿਤੁਹ ਅਫਸੋਸ। ਨਾਹਿ ਬਨਾਈ ਤਨਕਤੁਹ ਤੋ ਤੁਝ ਪਰ ਕਯਾ ਦੋਸ॥ ੭੯॥ ਉਲਟਾ ਤਿਨ ਹੀ ਹੋਇਗੋ ਜੋ ਤੁਝ ਭਾਖੈ ਝੂਠ॥ ਕਿੰਚ ਲੋਗ ਸੋਕਾਮ ਨਹਿ ਚਹੀਏ ਗੁਰਹੀ ਤੂਠ[5] ॥ ੮੦॥ ਫਿਰ ਬੀ

੧-ਅਰ ਪੁਨਾਚਿੱਤਵਿਖੇ ੨. ਬਨਾਵਨ ਕੇਸਮਾਪਤ ਕਰਨਕੀ ੩-ਮੈਨੇ ਕਰੀ
੪-ਰੌਲਾ ੫-ਪ੍ਰਸੰਨ

ਮੈ ਸਭ ਜਨ ਨ ਪੈਕਹੋ ਬੇਨਤੀ ਸਾਥ । ਝਗਰੋ ਚਾਹੋ ਰੀਤਿ ਗਹੁ ਨਹੀਸਕੋਰੋ ਹਾਥ ॥ ੯੧ ॥ ਕੌਨ ਰੀਤਿ ਜੋ ਚੀਤ ਮੈਹੈਸੀ ਖਨ ਕੀ ਚਾਹ । ਤੌ ਸੁਨੀਏ ਅਤਿਪ੍ਰੀਤਿਕੈਰੀਤੀਦੇਂ ਉਬਤਾਹ॥ ੯੨ ॥ ਸਮਯ ਬੰਧ ਸੇ ਭਲੀ ਬਿਧ ਸਭ ਝਗਰੇ ਗੁਨਵਾਨ। ਸਮਯ ਬੰਧ ਸੰਕੇਤਕੋ੧ ਬੰਧਨ ਲੇਹ ਪਛਾਨ ॥੯੩॥ ਹੋਇ ਕਦਾ ਵਹਿ ਬਾਦ ਹੀ ਬਿਖੇਂ ਨਾਹਿ ਮਧਆਨ । ਯਾਤੇ ਜਲਪ ਬਿਤੰਡ ਕੋ ਭਲੋ ਨ ਕਹਿ ਬੁਧਵਾਨ ॥ ੯੪ ॥ ਨਿਜ ਪਖਥਾਪ ਨਹੀਨਤਾ ਕਥਾ ਬਿਤੰਡਾ ਜਾਨ। ਛਲਬਲ ਸੋਜੀਤਨਚਹਨ ਜਲਪਾ ਕਹੇ ਸੁਜਾਂਨ ॥ ੯੫ ॥ ਬਾਦ ਆਦਿਮੇ ਤੱਗਜਨਐਸੇ ਕਹਿ ਸੰਕੇਤ।ਨਿਜਪਖਥਾਪੋ ਮਾਨਸੇ੨ ਤਰਕਨ੩ ਔਰੋਛੇਤ ॥ ੯੬॥ ਔਪੁਨਸਹਿ ਸਿੱਧਾਂਤ ਕੇ ਬਾਤ ਕਹੋ ਅਵਿਰੁੱਧ । ਅਸ ਰੀਤੀਬਤਲਾ ਤੁਮੇ ਯਿਕਰਟੀਕ ਕਹੁ ਸੁੱਧ॥ ੯੭ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਮਤ ਨਿਰਣਯਸਾਗਰੇ ਟੀਕਾ ਯੋਗਜਤਾ ਸਾਧਨੰ ਤ੍ਰਿਤੀਯਾ ਉਰਮੀ॥ ੩ ॥

ਦੋ:॥ਤਾਮੇ ਭੀ ਯਾ ਬਾਤਕੋਲਖਲੇਵੇ ਜਨਪੂਰ। ਨਾਅਨਪੇਖਿਤ ਕਹੋਂਗੋਨਾਕਛੁਲਿਖੋਂਅਮੂਰ॥ ੧ ॥ ਅਨਪੇਖਿਤ ਵਹਜਾਨੀਯੇ ਜਾਂਕੀਜਹਾਂਨਚਾਹ। ਕਹੂੰਰੀਤਿਸੋ ਖੈਂਚ ਕਰ ਕਥਾ ਸਾਂਗਨਿਰ ਬਾਹ॥ ੨ ॥ ਜੈਸੇਮਬਦਨ ਆਦਿਮੋਸਾਖੀਕਾਹੂੰਨਾਮ। ਕਲਪ

੧–ਰਰਚਾ ਕੀ ਰੀਤਿ ਕੋ॥ ੨– ਪ੍ਰਮਾਣਸੇ । ੩–ਯੁਕਤੀਯੋਂ ਸੇ ।

ਅਸੰਗਤ ਲਾਵਨੀਂ ਭਾਖੇ ਗਜ਼ਾਨੀਆਮ ॥ ੨ ॥ ਉਦਾਹਰਨ
ਅਮੂਰ ਕੋ ਯੋ ਸੁਨਲੇਧੀ ਪੁੰਜ। ਸੱਤ ਨਾਮ ਕੇ ਅਰਥ ਮਧਕ
ਰਹਿ ਅਨਰਥ ਜੁਗੁੰਜ ॥ ੩ ॥ ਨਾਮ ਨਕਾਰੇ ਭਿੰਨ ਕਰਆਮ
ਰੋਗ ਪੈਰਾਖ। ਰੋਗਸੂਨਜ਼ ਸਤ ਵਸਤੁਅਹਿ ਯੌਕੂਟਾਰਥ[1]
ਭਾਖ॥ ੪ ॥ ਥਾਪੇ ਕੇ ਚਿਤ ਯਾਹਿ ਬਿਧੰਕੇਚਿਤ ਭਾਖੇ ਔਰ
ਆਮਨਾਨਤਾ ਰਹਤ ਸਤ ਗਜ਼ਾਨੀ ਮਨ ਸਿਰਮੌਰ[2] ॥੫॥ ਪੁਰਖ
ਪਦਾਰਥ ਯਹੀ ਬਿਧ ਅਟਕਲਪਚੂਰੀਤ[3] । ਪੂੰਨਰਕੋਤੇ ਰਖ
ਕਹਪੁਰਖਕਹੇਤਿਹਮੀਤ ॥੬॥ ਯਦਵਾ ਪੁਰ ਥੈਕਾਰਕੋ ਪੁਰਖ
ਨਾਮਕਹਬੁੱਧ। ਏਵੰਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿਪਦਭਾਖੇਅਰਥਬਿਰੁੱਧ ॥੭
॥ ਗੁਰੂ ਬਡੋ ਪ੍ਰਸਾਦ ਜਨ ਲੇਵੋ ਮੰਦਰ ਜਾਨ। ਸਭ ਸੋ ਬਡੋ
ਮਹਲ ਹਰਿ ਯੌ ਕਹਿ ਬੁੱਧ ਨਿਧਾਨ ॥ ੮ ॥ ਸੱਤ ਨਾਮ ਪੁਨ
ਪੁਰਖ ਕੋ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿਹਿ ਤੈਸ। ਸਾਸਤ੍ਰ ਸੰਮਤ ਅਰਥ ਕੋ
ਭਾਖੌ ਅਵਸਰ ਪੈਸ॥ ੯॥ ਦੇਖਕ ਹੇ ਅਰਥਾਨਮੇ ਯੌਪੰਡਿਤ
ਲਖ ਲੇਹ। ਦੇਵਗੀਰਸਹ ਯਾਂਮਨੀ ਦੇਸ ਗਿਰਾਕੋ ਗ੍ਰੇਹ॥੧੦
॥ ਸ੍ਰੀ ਯੁਤ ਸਾਹਿਬ ਗ੍ਰੰਥ[4] ਕਿਯੰ ਗੁਰ ਵਰਪਰਮ ਕ੍ਰਿਪਾਲ।
ਤਿਨ ਭਾਖਨ ਗਹਿ ਅਰਥਮੋਚਲਨੋਕਹੀਏਚਾਲ[5] ॥ ੧੧ ॥
ਚਾਲ ਕਹੇ ਅਬਜ਼ਕੁ ਲਖ[6] ਕਹੋ ਖੁਲਾਸੀ ਰੀਤ ॥

੧–ਸਮੁਦਾਯ ਕਾਅਰਥਕਹੇਹੈ ੨-ਆਪਨੇਕੋ ਪੂਰਾਗਜ਼ਾਨੀ ਮਾਨਨੇਵਾਲਜ਼ੋਂਕੇਸਿਰੋਮਣੀ
੩–ਅਟਕਲ ਕੀ ਪਚਰ ਕੀ ਰੀਤਿਸੋ ਕਹੇ ਹੈ ਜਿਸ ਕੋ ਅਕਲ ਕਾ ਟੋਰਾ ਕਹਿਤੇ ਹੈ
੪–ਸ੍ਰੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ੫–ਉਸੀਚਾਲ ਭਾਵ ਜਿਸਵਿਦਯਾ ਕੀ ਜੋ ਬੋਲੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸ
ਵਿਦਯਾ ਮੈਂ ਉਸਕਾ ਅਰਥ ਬਤਾਯਾ ਹੋਵੇ ਉਸਰਾਹ ਸੇ ੬–ਕਹੀ ਵਾਰਤਾ ਅਸਪਸ਼੍ਟ
ਜਾਨਕੇ ॥

ਵਾਚਜ ਲਖ ਪੁਨ ਬਯੰਗ ਹੈ[1] ਸਬਦਾਰਥ ਧਰ ਚੀਤ॥੧੨॥ ਏਵੰ ਪਾਰੀ ਭਾਖਿ ਕੇ ਅਰਥ ਚਤੁਰਥੋ ਧਾਰ। ਸਬਦਾਰਥ ਇਨ ਭਿੰਨ ਨਹ ਪੰਡਿਤ ਲੇਹ ਬਿਚਾਰ॥੧੩॥ ਇਹ ਬਿਧਿ ਜਾਨ ਪਦਾਰਥੋ ਆਗੇ ਜਾਨੋ ਏਹ। ਦੇਵ ਗਿਰਾਪਦ ਅਰਥ ਬਰ ਅੰਨ ਮਾਹਿ ਨਹਿ ਦੇਹ॥੧੪॥ ਤਥਾ ਯਾਮਨੀ ਪਦਨ[2] ਗਹਿ ਅਰਥਨ ਸੁਰ ਗਿਰ ਰੀਤਿ[3]। ਦੇਸ ਗਿਰਾਰਥ ਦੁਹਨ ਤੇ[4] ਰਾਖੋ ਤਸ ਭਿੰਨ ਚੀਤ॥੧੫॥ ਕਹੀ ਬਾਤ ਉਰ ਥਿਰ ਭਈ ਅਬ ਸੁਨ ਲੀਜੋ ਧੀਰ। ਆਂਮਰੋਗ ਪੈ[5] ਭਾਖਨੋ ਕਹਾ ਕਰੀ ਤਦਬੀਰ॥੧੬॥ ਆਮਨਾ ਨਤਾ ਪੈ ਤਥਾ ਆਹ ਫਾਰਸੀ ਰੀਤ। ਦੇਵ ਗਿਰਾਪਦ ਅਰਥ ਤਸ ਕਲਪਨ ਹੈ ਬਿਪ੍ਰੀਤ॥੧੭॥ ਤਾਂਤੇ ਏਹ ਅਮੂਰ ਲਖ ਮੂਲ ਨ ਸਕਤੀ ਰੰਚ। ਜਰਨਹਿ ਤੈਸੇ ਲੱਖਨਾ ਬਯੰਜਨ ਨਾਹਿ ਕਦੰਚ॥੧੮॥ ਪਰਿਭਾਸਕ ਯਹ ਤਸ ਨਹੀ ਗੁਰ ਬੋਧਨ ਬਿਨ ਜਾਨ। ਯਹ ਅਮੂਰ ਹੀ ਤਾਹ ਤੇ ਨਿਸਚੇ ਲੀਜੋ ਮਾਨ॥੧੯॥ ਏਵੰ ਲਖੋ ਅਮੂਲ ਵੇ ਯੇ ਪ੍ਰਕਰਣ ਬਿਰੁੱਧ। ਤਥਾ ਬੀਜ ਬਿਨ ਕਲਪਨਾ ਅਨਜਥ ਪਰਮ

੧–ਜੋ ਜਿਸ ਪਦ ਕਾ ਅਪਨਾ ਮੁਖ ਅਰਥ ਹੈ ਵਹੁ ਵਾਚਜ ਅਰਥ ਕਹੀਏ ਹੈ॥ ਜੈਸੇ ਗੰਗਾ ਪਦ ਕਾ ਦੇਵ ਨਦੀ ਕਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਜੋ ਜਿਸ ਪਦ ਸੇ ਅਧਿਕ ਵਾ ਨਯੂਨ ਵਾ ਔਰ ਹੀ ਅਰਥ ਭਾਸੇ ਸੋ ਲਖਯਾਰਥ ਕਹੀਏ ਹੈ॥ ਜੈਸੇ ਸੋਣਾਦਿਕ ਪਦੋਂ ਸੇਂ ਲਾਲ ਰੰਗ ਵਾਲੀ ਵਸਤੁ ਆਦਿ ਜੋ ਏਕ ਪਦ ਸੇ ਐਸੇ ਅਨੇਕ ਅਰਥ ਭਾਸੇ ਜੋ ਉਸ ਪਦ ਕੇ ਨਹੀਂ ਸੋ ਬਯੰਗ ਅਰਥ ਕਹੀਏ ਜੈਸੇ ਸੂਰਜ ਅਸਤ ਹੂਆ ਵਾਕਯ ਮੇ ਅਸਤ ਪਦ ਸੇ ਜਾਨੇ ਵਾਲੇ ਕੋ ਗਮਨ ਭਜਨ ਵਾਲੇ ਕੋ ਸੰਧਯਾਦਿਭਾ ਸੇ ਹੈ॥
੨–ਪਦੋਂ ਕਾ ੩–ਅਰਥ ਨਾ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਕੀ ਰੀਤ ਸੇ ਗ੍ਰਹਣ ਕਰੋ ੪–ਪਾਰਸੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੋਨੋਂ ਤੇ ੫–ਆਮ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਮੈਂ ਕਚੇ ਕਾ ਨਾਮ ਹੈ ਰੋਗ ਕਾ ਨਾਮ ਆਮਯ ਹੈ॥

ਅਸੁੱਧ॥ ੨੦ ॥ ਜਸਕਬੀਰ ਕੇ ਬਚ ਲਖੋ ਫੀਲ ਰਬਾਬੀ ਆਦਿ। ਜਗ ਅਸਤਯ ਪੈ ਭਨੇ ਤਹਿ ਹੋਵੇ ਪਰਮ ਸ੍ਵਾਦਿ॥ ੨੧॥ ਯਾਤੇ ਸਹਕਾਰੀ ਮਿਲੇ ਬਹੁ ਬਸਿਸ੍ਰ ਇਤਿਹਾਸ। ਔ ਕਬੀਰ ਯਾਂ ਅਰਥ ਕੋ ਭਲੇ ਪੁਕਾਰੇ ਖਾਸ॥ ੨੨॥ ਇਸ ਪਦ ਸੇ ਇਸ ਅਰਥ ਕੋ ਜੋ ਨਰ ਬੂਝੇ ਪਾਕ। ਹਰਿਅਨੁਗਤ ਸਭ ਜਗਤ ਕੀ ਤਾਂਕੋ ਹੋਵੇ ਤਾਕ। ੨੩ ॥ ਯਾਂਤੇ ਫੀਲ ਸੁ ਲਖੋ ਮਨਰੱਬਆਬਯੁਤ ਚਿੱਤ[1] । ਇਤਯਾਦਿਕ ਸਭ ਬ੍ਰਿਥਾਹੀ ਕਲਪਨ ਜਾਨੋ ਮਿੱਤ॥ ੨੪ ॥ ਤਾਤੇ ਵਾਕਯ ਜਰਦ ਗਵੇਸਮਇ ਨ ਲੀਜੇ ਜੋਹਿ। ਜਗ ਅਸੱਤ ਕੀ ਕਥਾ ਪਰ ਨਹੀਂ ਵਾਕਯ ਯਹਿ ਗੋਹਿ[2] ॥ ੨੫॥ ਜਰਦਗਵਃ ਕੰਬਲ ਪਾਦੁਕਾਭ੍ਯਾਂ ਦ੍ਵਾਰਿ ਸਿਤ੍ਰਤੋ ਗਾਯਤਿਮਦ੍ਰਕਾਣਿ। ਤੰਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਪ੍ਰਿਛਤਿ ਪੁਤ੍ਰਕਾਮਾਰਾਜਨਰੁਮਾਯਾਂਲਸੁਨਸਯਕੋਰਘ੍ਯਃ॥ ੧ ॥ ਜਰਦਗਵਃ॥ ਬੂਢਾਬੈਲ ॥ ਕੰਬਲ ਪਾਦੁਕਾਭ੍ਯਾਂ। ਦੁਸਾਲਾਓਢ ਪਊਯੇਪਹਰਕੇ। ਦ੍ਵਾਰਿਸਿਤ੍ਰਤੋਦਰਵੱਜੇ ਮੇਂ ਥਿਤ ਹੋਕਰ। ਗਾਯਤਿ ਗਾਵਤਾ ਹੈ। ਮਦ੍ਰਕਾਣਿਮਦ੍ਰਦੇਸੀ ਗੀਤਾ ਤੰਤਿਸਨੂ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਪ੍ਰਿਛਤਿ। ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਪੂਛਤੀ ਹੈ ਪੁਤ੍ਰਕਾਮ ॥ ਪੁਤ੍ਰ ਕੀ ਕਾਮਨਾਵਾਲੀ ਰਾਜਨਰੁਮਾਯਾਂ ਹੇਰਾਜਨਰੁਮਾਲਵਣਕੀਖਾਣ ਮੇਲਸੁਨਸਯਲਸਨਕਾ ਕੋਰਘ੍ਯਃ॥ ਕਯਾਮੋਲਹੈ॥ ਦੋਃ ॥ ਏਵ ਮਮੂਲਕਲਿਖਨ ਸੇ ਹੋਵੇ ਗ੍ਰੀਥ ਪ੍ਰਬ੍ਰਿੱਧ[3] ॥ ਅਨਪੇਖਿਤ

੧–ਚਿਤਮੇਂ ੨–ਗੁਪਤ ੩–ਬਡਾ

ਵਕਤ੍ਰਿਤ੍ਵ੧ ਜਗ ਆਪਾਮਰਪਰਸਿੱਧ॥੨੬॥ਟੀਕਾ।ਨਾਮਏਕ ਪਦਕਾ ਦੂਸਰੇ ਪਦੋਂ ਸੇ ਅਰਥ ਐਤਾਤਪਰਯਾਰਥ ਕਥਨਕਾ ਹੈ। ਸੋ ਦੋ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀ ਹੋਵੇ ਹੈ। ਏਕ ਪਿੰਜਕਾ ਏਕ ਅਪਿੰਜ ਕਾ। ਗ੍ਰੰਥ ਕੇ ਸਰਬ ਪਦੋਂ ਕੀ ਬਯਾਖਯਾ ਕੋ ਪਿੰਜਕਾ ਕਹੇਹੈ। ਕਹੀਂ ਕਹੀਂ ਬਯਾਖਯਾ ਕੋ ਅਪਿੰਜ ਕਾ ਕਹੇਹੈ। ਇਸੀਕਾਲ ਘੁਸ੍ਵਰੂਪ ਗ੍ਰੰਥੋਂ ਪੈ ਪਰਯਾਯ ਹੋਤੇ ਹੈਂ। ਵਹ ਦੋਨੋਂ ਆਗੇ ਦੋ ਦੋ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀ ਹੋਵੇ ਹੈ। ਏਕ ਅਵਤਰਣ ਵਾਲੀ। ਦੂਸਰੀ ਪ੍ਰਤੀ ਕਵਾਲੀ ਅਵਤਰਣ ਵਾਲੀ ਮੇ ਅਵਤਰਣ ਨਾਮ ਉਥਾਨਕਾ ਕਾਹੈ। ਸੋਕਹੀਂਕਹੇ੧ ਕਹੀਂਯਹਕਹੇ੨ ।ਕਹੀ ਯਾਂਤੇ ਕਹੇ੩ । ਕਹੀਂਯਾਮੇਕਹੇ੪ ।ਕਹੀਂਯਹਅਸੰਕਾ ਕਰਕਹੇ੫ ਕਹੀਂ ਤਹਾਂ ਕਹੇ੬ ਕਹੀਯਹਸੁਨਕਰਕਹੇ੭ ।ਕਹੀਂਯਾਭਾਵਸੇਕਹੇ੮ ਕਹੀ ਸੋਈ ਕਹੇ੮ ॥ ਐਸੇ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੋਵੇ ਹੈ। ਤਿਨਮੇ੨ ਜੋ ਅਰਥ ਅਵਤਰਣ ਮੇ ਲਿਖਾ ਹੋਵੇ ਸੋਈ ਆਗੇ ਹੋਵੇ। ਵਾ ਜੋ ਅਰਥ ਆਗੇ ਹੋਵੇ। ਵਹੁ ਅਵਤਰਣ ਮੇ ਹੀ ਪੂਰਣ ਕੀਯਾਜਾਵੇ। ਤਹਾਂ ਕਹੀਂ ਕਹੇ ਮਾਤ੍ਰ ਹੋਵੇਹੈ। ਕਹੀਂ ਯਹ ਕਹੇ ਹੋਵੇਹੈ। ਜੈਸੇ ਸੁਣ ਬਡਾ ਸਬਦ ਕੇ ਆਦਿਮੇ। ਪੂਰਬ ਸਬਦ ਮੋਹਿ ਰਣਯਗਰਵਾਦਿ ਸ਼ਾਹੋਂਕੇ ਸ਼ਾਹ ਰੂਪ ਕਰਕਹੇ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਕੇ ਮਹਤ੍ਵ੩ ਕੇ ਪ੍ਰਤਯਖ ਕੀ ਅਨੇਕੋਂਕੋ ਅਗੋਚਰਤਾ ਕਹੇ॥ ਸੁਣਇਤਿ॥ ਵਾ ਪੂਰਬ ਸਬਦਮੋ ਹਿਰਣਯ ਗਰਭਾਦਿ ਸ਼ਾਹੋਂ

੧– ਵਕਤਾਪਨਾ ੨–ਨਾਨਾਪ੍ਰਕਾਰੋਂ ਮੇਂ ੩–ਬਡਿਆਈ ਕੇ

ਕੇ ਸ਼ਾਹ ਰੂਪ ਕਰ ਕਹੇ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਕੇ ਸ੍ਵਰੂਪ ਕਾ ਮਹਤ੍ਵ ਅਨੇ
ਕੋਂ ਕੋ ਪ੍ਰਤ੍ਯਖ ਕੇ ਅਗੋਚਰ ਹੈ। ਯਹ ਕਹੇ ਸੁਣਇਤਿ ॥
ਕਹੀ ਵਾਰਤਾ ਮੈ ਹੇਤੁ ਕਹਨੇ ਮੇ ਯਾਤੇ ਕਹੇ ਹੋਵੇਹੈ। ਜੈਸੇ ਸੁ
ਖਮਨੀ ਕੇ ਬਹੁ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਬਹੁ ਸਿਮ੍ਰਿਤੀ ਪੇਖੇ ਸਲੋਕ ਮੈ।
(ਨਨੁ) ਤਿਨਕੇ ਸ੍ਵਰੂਪ ਮਾਤ੍ਰ ਜਾਨਨੇ ਸੇ ਕਿਆ ਹੋਵੇਹੈ ਜਬ
ਪ੍ਰਯੰਤ ਤਿਨਕੇ ਅਰਥ ਕਾ ਅਵਲੋਕਨ ਨਹੀਂ ਕੀਆ ਯਾਂਤੇ
ਕਹੇ ਢੰਢੋਲਇਤਿ ॥ ਢੰਢੋਲ ਕਹੀਯੇ ਪਦ ਪਦਾਰਥ ਕੇ ਸੰਬੰ
ਧ ਦ੍ਵਾਰਾ। ਸਭ ਪੇਖੇ ਨਾਮ ਬਿਚਾਰੇ ਹੈ। ਐਸੇ ਨਹੀਂ ਬਿਚਾਰੇ
। ਕਹੇ ਬਿਚਾਰਮੇ ਕੁਛ ਵਕਤਬ੍ਯ ਹੋਵੇ। ਤਹਾਯਾਮੇਕਹੇਹੋਵੈਹੈ
। ਜੈਸੇ ਰਹਰਾਸ ਕੇ ਸੋ ਪੁਰਖ ਸਬਦ ਮੈ। ਸੋਪੁਰਖਨਿਰੰਜਨ
ਕਹੀਯੇ। ਵਹੁ ਦੇਸਕਾਲਸੇ ਅੰਤਰਹਿਤ ਪੁਰਖ ਨਿਰੰਜਨ
ਨਾਮ। ਅਗ੍ਯਾਨ ਤਤਕਾਰਯ ਰੂਪ ਦੁਖ ਅੰਜਨ ਸੇ ਰਹਿਤਸੁਖ
ਸ੍ਵਰੂਪ ਹੈ। ਯਾਮੇ ਹੇਤੁ ਕਹੇ ਹਰਿਇਤਿ ॥ ਯਾਤੇ ਹਰਿਨਾਮ ਵਹੁ
ਅਗ੍ਯਾਨ ਤਤਕਾਰਯ ਕਾ। ਵਾਕ੍ਯ ਜਨ੍ਯ ਬ੍ਰਿਤਿ ਮੈ ਆਰੂਢ
ਹੋਕਰ ਹਰਤਾ ਪੁਰਖ ਹੈ। ਤਾਤੇ ਦੁਖ ਰਹਿਤ ਸੁਖਰੂਪਹੈ। ਕਹੀ
ਵਾਰਤਾ ਕਾ ਆਗੇ ਉਤਰ ਰੂਪ ਪਾਠ ਭਾਸੇ ਤਹਾ ਯਹ ਅਸੰਕਾ
ਕਰ ਕਹੇ ਹੋਵੇਹੈ। ਜੈਸੇ ਆਰਤੀਸੋਹਲੇ ਕੇ ਕਰਹੁ ਬਿਨੰਤੀ
ਸੁਨਹੁ ਸਬਦ ਕੀ ਤੁਕਮੇਂ (ਨਨੁ) ਸੰਸਾਰ ਸਾਗਰ ਸੇ ਕੌਨ ਉ
ਪਾਯ ਸੇ ਕੌਨ ਤਰੇ ਹੈ। ਪੁਨਾ ਕਿਸਕੋ ਵਹੁ ਤਾਰੇ ਹੈ। ਯਹ ਅ
ਸੰਕਾ ਕਰ। ਰੱਜੁ ਸਰਪ ਭਯ ਸੇ ਰੱਜੂ ਗ੍ਯਾਨੀ ਵਤ। ਸੰਸਾ

ਰ ਕੇ ਭਯ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮਗਯਾਨੀ ਤਰੇਹੈਂ। ਪੁਨਾ ਵਹੀ ਸਰਣਾ
ਗਤੋਂ ਕੋ ਤਾਰੇ ਹੈ। ਇਹ ਕਹੇ ਇਹਇਤਿ। ਕਹੀ ਵਾਰਤਾਕੇ
ਉਤਰ ਰੂਪ ਪਾਠ ਮੇ ਹੀ ਤਹਾ ਕਹੇ ਹੋਵੇਹੈ। ਜੈਸੇ ਸੁਣ ਵਡ
ਆਖੇ ਸਬਦ ਕੀ ਤੁਕ ਮੇ। (ਨਨੁ) ਜੋ ਮੇਰੇਕੋ ਅਪਰੋਖ ਕਰ
ਕਹਤੇ ਹੈਂ। ਤਿਨਕੋ ਕਿਆ ਫਲ ਹੋਵੇਹੈ। ਤਹਾ ਕਹੇ ਕਹਣੇ
ਇਤਿ॥ ਕਹੀ ਵਾਰਤਾ ਕੇ ਉਤਰ ਰੂਪ ਪਾਠ ਮੇਹੀ ਯਹ ਸੁਨ
ਕਰਕਹੇਹੋਵੇਹੈਜੈਸੇ ਗੁਰੂ ਜੀਕੇ ਪਾਸਕਾਂਹੂ ਸਿਖ ਨੇ ਅਪਨੇ
ਸ੍ਵਰੂਪ ਕੇ ਲਾਭ ਹੇਤ ਹਮ ਬਨਬਾਸ ਸਾਧਨ ਕਰੇਂ। ਵਾ ਕੋਈ
ਔਰ ਕਰੇਂ ਪੂਛਾ॥ ਤਿਸਕਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸੁਨ। ਗੁਰੂ ਉਤਰ ਕਹੇਂ
ਕਾਹੇਰੇਇਤਿ॥ ਕਿਸ ਵਾਸਤੇ ਤਿਸਕੇ ਖੋਜ ਹੇਤ ਬਨਜਾਤੇਹੋ।
ਜੋ ਸਰਬ ਨਿਵਾਸੀ ਸਦਾ ਅਲੇਪ ਹੈ ਵਹੁ ਤੁਮਾਰੇ ਸੰਗ ਬਸੇ
ਹੈ। ਭਾਵ ਤੁਮਾਰੇ ਭੀਤਰ ਬਸੇਹੈ। ਜੈਸੇ ਪੁਸਪੋਂ ਮੇ ਬਾਸ਼ਨਾ
ਔਰ ਦਰਪਣ ਮੈ ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬ ਬਸੇਹੈ॥ ਈਹਾਂ ਔਰ ਭੀ ਜਾਨ
ਲੇਨਾ। ਜਹਾਂ ਯਹ ਅਸੰਕਾ ਕਰ ਵਾ ਤਹਾ ਕਹੇ ਵਾ ਯਹ ਸੁਨ
ਕਰ ਕਹੇ ਲਿਖੇਂਗੇ। ਤਹਾ ਕਹੀਂ ਤੋ ਸਾਖਯਾਤ ਆਇਕਰ
ਪੂਛਤੇ ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੋਗਾ। ਬਹੁਤ ਜਗਾ ਅਪਨੇ ਸੰ-
ਕਲਪ ਮੇ ਦੂਸਰਾ ਤੀਸਰਾ। ਭਾਵ ਹਮ ਤੁਮ ਵਹੁ ਥਾਪਕੇ ਰ
ਚਨਾ ਹੈ। ਜੈਸੇ ਸੁਖਮਨੀ ਰਚਨ ਕਾਲ ਮੇਂ। ਨਾਪਾਸਬੈਠਤਿ
ਯੋਂ ਕੋ ਚਿਤ ਬ੍ਰਿਤਿ ਮੇ ਬਿਦਯਮਾਨ ਕਰ ਉਪਦੇਸ ਹੈ। ਤਜਹੁ
ਸਿਆਣਪ ਸੁਰਜਨੋ ਇਤਯਾਦਿ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਜਹਾਂ ਜਿਸ

ਓਰ ਕਥਨ ਜਾਨ ਪੜੇ ਤਹਾਂ ਤੈਸੀ ਬਯਵਤਾ ਕਰ ਲੇਨੀ। ਜਹਾਂ ਆਗੇ ਪੀਛੇ ਔਰ ਮਧਯ ਮੇ ਔਰ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਵੇ ਤਹਾਂ ਵਹੁ ਕਥਨ ਕਾਹੂ ਪ੍ਰਤਿਸੂਚੀ ਕਟਾਹਨਯਾਯ ਸੇ ਜਾਨ ਲੇਨਾ। ਰਹੇ ਅਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤ ਬਿਚਾਰ। ਪ੍ਰਕਰਣ ਮੇ ਕਹੇ ਹੈਂ । ਜਹਾਂ ਤਾਤਪ ਰਯ ਸੇ ਕਹਨਾ ਹੋਵੇ ਤਹਾ ਯਾਂ ਭਾਵ ਸੇ ਕਹੇ ਹੋਵੇਹੈ। ਜੈਸੇ ਮੁ ਕਤੀ ਹੇਤ ਈਸ੍ਵਰ ਕੀ ਭਗਤੀ ਕਰਾਵਨ ਮੇ ਗੁਰੂਕਾ ਭਾਵ ਹੈ ਤਿਸ ਭਾਵ ਸੇ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਥਮ ਜਿਹ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਭੋਗੈ ਸਭ ਰਸਾ ਇ ਤਯਾਦਿ ਉਪਕਾਰ ਬਤਾਵੇ ਹੈਂ। ਜੈਸੇ ਕਾਹੂੰ ਸੇ ਕਾਹੂੰ ਕਾ ਕਾਮ ਕਰਾਵਨ ਹੇਤ। ਵਾਂਕੋ ਪਹਲੇ ਉਸਕਾ ਉਪਕਾਰ ਬਤਾਵੇ ਹੈਂ । ਜਹਾਂ ਕਹੀਂ ਪਿਛਲਾ ਕਹਿਆ ਹੀ ਬਿਸਤਾਰ ਸੇ ਪੁਨਾ ਕਹੇ ਤਹਾਂ ਸੋਈ ਕਹੇ ਹੋਵੇਹੈ। ਜੈਸੇ ਜਿਹਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸੇਸੁਖਮਨੀ ਮੇਂ ਪੁਨਾਪੁਨਾ ਉਪਕਾਰ ਜਨਾਵੇਹੈਂ ਪੂਰਬ ਕਹੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਵਾਲੀ ਟੀਕਾਮੈਂ। ਪ੍ਰਤੀਕ ਨਾਮ ਮੂਲ ਕੇਅਵਯਵਕਾਹੈ। ਯਾਂਤੇ ਵਾਮੇਮੂਲ ਕਾ ਅਵਯਵ ਲਿਖਕਰ ਅਰਥਕਹਿਆ ਜਾਵੇਹੈ॥ ਕਠਨ ਬਾਤਕਾ ਮੂਲਾਰਥ ਕਹਕਰ ਪੀਛੇ ਭਾਵ ਲਿਖਯਾ ਜਾਵੇ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾ ਪਾਠ ਲਿਖਕਰ ਅਖਰਾਰਥ ਕਹੇ ਬਿਨਾ ਭਾਵ ਲਿਖਨ ਕੋ ਨਿਗਦ ਬਯਾਖਯਾਨ ਕਹੇਹੈ। ਜੈਸੇ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀਕੀਟੀਕਾ ਜਿਸਕਾ ਨਾਮ ਪਰਮਾਰਥ ਹੈ। ਟੀਕਾ ਕੇ ਭੇਦਹੀ ਭਾਸਵਾਰਤਕ ਹੋਵੇਹੈਂ। ਮੂਲ ਗ੍ਰੰਥ ਕੇ ਪਦੋਂ ਕੀ ਪੁਨਾਕਠਨਕਠਨ ਅਪਨੀ ਟੀਕਾ ਕੇ ਪਦੋਂਕੀ ਟੀਕਾ ਭਾਖਯ

ਕਹੀਯੇ ਹੈ। ਮੂਲ ਗ੍ਰੰਥ ਮੇ ਰਹੀ ਬਾਤ ਪੂਰਣ ਕਰ। ਔਦੁਬਾਰੇ ਕਹੇ ਪਦੋਂ ਮੇ ਪੁਨਰੁਕ੍ਤਿ ਦੂਰ ਕਰ। ਤਾਂਕੇ ਅਰਥ ਪ੍ਰਕਾਸਨ ਕੋ ਵਾਰਤਕ ਕਹੇ ਹੈ। ਈਹਾਂ ਵਾਰਤਕ ਰੂਪਤਾਕੋ ਛੋਡਕਰ ਸਭ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਪੂਰਬ ਕਹੀ ਸਭੀ ਟੀਕਾ ਖਟ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀ ਹੋਵੇ ਹੈ॥ ਪਦਛੇਦ॥ ੧ ਪਦਾਰਥਬੋਕ੍ਤਿ॥ ੨ ਵਿਗ੍ਰਹ ੩ ਵਾਕ੍ਯਯੋਜਨਾ॥ ੪ ਆਖੇਪ॥ ੫ ਸਮਾਧਾਨ॥ ੬॥ ਜੈਸੇ ਸਤ ਨਾਮ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਇਤ੍ਯਾਦਿ ਵਾਕ੍ਯ ਹੈ॥ ਇਸਮੇਸਤਨਾਮਕਰਤਾਪੁਰਖ॥ ਐਸੇ ਪਦੋਂ ਕੋ ਪ੍ਰਿਥਕ ਪ੍ਰਿਥਕ ਕਰਨ ਕਾ ਨਾਮ ਪਦਛੇਦ ਕਹੀਯੇ ਹੈ। ਪਦੋਂ ਕੇ ਅਰਥੋਂ ਕਾ ਕਹਨਾ ਪਦਾਰਥੋਕ੍ਤਿ ਕਹੀਯੇ ਹੈ। ਸੋਈ ਦਿਖਾਵੇ ਹੈ। ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ ਕਾ ਅਰ ਬੇਦ ਬਚਨੋਂ ਕਾ। ਅਰਥ ਸਰਬਤ੍ਰ ਸਮਾਨ ਹੈ। ਯਾਤੇ ਬੇਦ ਬਚਨੋ ਸਾਥ ਅਰਥ ਸਮਾਨਤਾ ਕੇ ਲੀਯੇ। ਸਤਨਾਮ ਪਾਠਮੇ ਸਤ ਪਦ ਗਜਾਨਾਦਿਕੋਂ ਕਾ ਉਪਲਖਣ ਹੈ। ਉਪਲਖਣ ਨਾਮ ਨਮੂਨੇ ਕਾ ਹੈ ਵਾ ਸਤ ਪਦ ਕੇ ਆਗੇ ਆਦਿ ਪਦ ਕਾ ਅਧ੍ਯਾਹਾਰ ਹੈ। ਜਿਤਨੇ ਕੀ ਅਰਥ ਪੂਰਣਤਾ ਹੇਤ ਇਛਾ ਹੋਵੇ। ਉਤਾ ਪਾਠ ਲਗਾ ਲੇਨਾ ਅਧ੍ਯਾਹਾਰ ਕਹੀਯੇ ਹੈ। ਅਬ ਬ੍ਰਹਮ ਕੇ ਸ੍ਵਰੂਪ ਤਟਸਥ ਲਖਣ ਬੋਧਕ ਬੇਦ ਬਚਨੋਂ ਕਾ। ਅਰ ਇਸ ਮੰਤ੍ਰ ਕਾ ਅਰਥ ਇਸ ਤਰਾਂ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇ ਹੈ। ਜੋ ਸਤ ਕਹੀਯੇ ਸਤ੍ਯਾਦਿ। ਭਾਵ ਸਤ੍ਯੰ ਗ੍ਯਾਨਮਨੰਤੰ ਬ੍ਰਹਮ ਇਤ੍ਯਾਦਿ॥ ਨਾਮ ਕਹੀਏ ਸ੍ਵਰੂਪ ਲਖਣ ਬੋਧਕ ਬੇਦ ਬਚਨ ਹੈ ਜਿਸਕੇ

ਸੋ ਕਹਾਵੇ ਸਤਨਾਮ। ਪੁਨਾ ਜੋ ਤਟਸਤ੍ਰ ਲਖਣ ਬੋਧਕ ਬੇਦ
ਬਚਨੋ ਮੇ ਕਹੀ। ਉਤਪਤਿ ਥਿਤਿ ਪ੍ਰਲਯ ਕਰੇ। ਸੋ ਕਹਾਵੇ
ਕਰਤਾ। ਯਹ ਪਦੋਂ ਕੇ ਅਰਥੋਂ ਕਾ ਕਹਨਾ ਰੂਪ ਪਦਾਰਥੋਕ੍ਤੀ
ਹੈ। ਕਾਕੇ ਆਦਿ ਮੇਲਕੇ ਪਦੋਂ ਕਾ ਅਰਥ ਕਹਨਾ ਵਿਗ੍ਰਹ
ਕਹੀਯੇ ਹੈ। ਜੈਸੇ ਸਤਜਾਦਿ ਹੈ ਨਾਮ ਜਿਸਕੇ ਸੋ ਕਹੀਯੇ ਸਤ
ਨਾਮ ਈਹਾ ਜਿਸਕੇ ਮੇਲਕੇ ਅਰਥ ਕਹਿਆ। ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ
ਵਾਕਜਨ ਕੇ ਅਰਥੋਂ ਕਾ ਮਿਲਾਪ ਰੂਪ ਯੋਜਨਾ ਕਰਨੀ ਵਾਕਜ
ਯੋਜਨਾ ਕਹੀਯੇ ਹੈ। ਚੀਜ਼ ਕੇ ਨਾਮ ਕੋ ਪਦ ਕਹੇ ਹੈ। ਪਦੋਂ ਕਾ
ਸਮੁਦਾਯ ਵਾਕਜ ਕਹੀਯੇ ਹੈ ॥ ਯਾਤੇ ਸਤ ਔ ਨਾਮ ॥ ਤਥਾ ਕ
ਰਤਾ ਔ ਪੁਰਖ ਪਦੋਂ ਕੇ ਸਮੁਦਾਯ ਹੋਨੇ ਤੇ ਦੋਨੋ ਵਾਕਜ ਹੈਂ।
ਔ ਜਿਸ ਪੁਰਖ ਕੇ ਸ੍ਵਰੂਪ ਬੋਧਕ ਸਤਨਾਮਾਦਿ ਵਾਕਜ
ਹੈ। ਵਹੀ ਜਗਤ ਕੇ ਜਨਮਾਦਿਕੋਂ ਕਾ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ
ਹੈ। ਯਹ ਯੋਜਨਾ ਸੇ ਮਿਲਾ ਵਾਕਜਾਰਥ ਹੈ। ਵਾਕਜ ਯੋ
ਜਨਾ ਸੇ ਸਿਧ ਭਏ ਅਰਥ ਮੇ ਆਸੰਕਾ ਆਖੇਪ ਕਹੀਯੇ ਹੈ।
ਜੈਸੇ ਪੂਰਬ ਕਹੇ ਅਰਥ ਮੈਂ ਸਾਂਖੀ ਲੋਕ ਆਸੰਕਾ ਕਰੇ ਹੈ ॥
ਜੀਵ ਪੁਰਖ ਸੇ ਬਿਨਾ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਪੁਰਖ ਕਾ ਹਮਾਰੇ ਅੰਗੀਕਾ
ਰ ਨਹੀਂ। ਬਲਸੇ[1] ਕੋਈ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕਰਾਵੇ। ਤਬ ਤਿਸ
ਕੋ ਕਰਤਾਪਨ ਨਹੀਂ ਸਿਧ ਹੋਵੇ ਸੋਈ ਦਿਖਾਵੇ ਹੈਂ। ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ
ਨਿਰਵਿਕਾਰ ਕੂਟਸਤ੍ਰ ਹੈ। ਤਾਮੇ ਗਜਾਨ ਕ੍ਰਿਯਾ ਰੂਪ ਬਿਕਾਰ

੧–ਜੋਰਾਵਰੀ ਸੈਂ

ਬਨਤੇ ਨਹੀਂ। ਔਜਗਤ ਮੈ ਏਤੀ ਮੱਟੀਸੇ ਘਟ ਬਨੇਗਾ॥ ਐਸੇ ਗਜ਼ਾਨ ਔਹਾਬ ਹਲਾਵਨਾਦਿ ਕ੍ਰਿਯਾ ਰੂਪ ਵਿਕਾਰੋਂ ਵਾਲੇ ਕੁਲਾਲ ਕੋ ਹੀ ਕਰਤਾਪਨ ਦੇਖਾ ਹੈ ਯਾਤੇ[1] ਬ੍ਰਹਮ ਪੁਰਖ ਕਰਤਾ ਨਹੀਂ ਬਨੇ। ਕਿੰਤੂ ਸਤੋ ਰਜੋ ਗੁਣੋਕੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤਤ੍ਵ ਮੇ ਗਜ਼ਾਨਕ੍ਰਿਯਾ ਵਿਕਾਰ ਬਣੇ ਹੈ। ਯਾਂਤੇ ਵਹੀ ਜਗਤਕਾ ਕਰਤਾ ਹੈ। ਯਹ ਸਾਂਖਜ਼ ਮਤਕਾ ਆਖੇਪ ਹੈ। ਆਸੰਕਾ ਕਾ ਪਰਿਹਾਰ ਸਮਾਧਾਨ ਕਹੀਯੇ ਹੈ। ਮਾਯਾ ਰੂਪ ਉਪਾਧੀ ਸੇ ਮਾਯਾ ਵਾਲੇ ਬ੍ਰਹਮ ਪੁਰਖ ਮੇ ਗਜ਼ਾਨ ਕ੍ਰਿਯਾ ਦੋਊ ਬਿਕਾਰ ਬਨੇ ਹੈ॥ ਜੈਸੇ ਰੰਗਵਾਲੀਆਂ ਵਸਤੂਓਂ ਕੇ ਸੰਬੰਧ ਸੇ ਸਫਟਕ ਮੇ ਸਭੀ ਰੰਗ ਬਨੇ ਹੈ। ਯਾਤੇ ਕਹੇ ਦ੍ਰਿਸ੍ਰਾਂਤ ਸੇ ਬ੍ਰਹਮ ਪੁਰਖ ਕਰਤਾ ਹੈ। ਯਹ ਸਮਾਧਾਨ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਭੀ ਟੀਕਾ ਖਟ ਰੂਪ ਹੋਵੇ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ ਜਹਾਂ ਆਖੇਪ ਸਮਾਧਾਨ ਕੀਯੇ ਜਾਵੇ। ਵਾ ਆਖੇਪ ਸੇ ਬਿਨਾ ਭੀ ਉਕ੍ਤਿ ਯੁਕ੍ਤਿ ਸੇ ਅਰਥ ਸਿੱਧ ਕੀਯਾ ਜਾਵੇ। ਉਸ ਟੀਕਾ ਕੋ ਉਪਪੱਤਿ ਕਹਤੇ ਹੈਂ। ਜਹਾ ਸਾਮਾਨਜ ਤੇ ਪਦ ਛੇਦਾਦਿ ਕੋਈ ਕੀਯੇ ਜਾਵੇਂ। ਉਸ ਕੋ ਟੀਕਾ ਮਾਤ ਕਹਿਤੇ ਹੈਂ। ਪਾਰਸੀ ਮੇਂ ਇਸ ਕੋ[2] ਸ਼ਰਹ ਕਹਤੇ ਹੈਂ। ਉਪਪੱਤੀ ਕੋ ਤਫਸੀਰ ਕਹਿਤੇ ਹੈਂ ਸਾਬਤ ਮੂਲ ਉਲਟਾ ਕੇ ਔਰ ਬੋਲੀ ਮੇਂ ਕਰਨਾ ਟੀਕਾ ਨਹੀਂ ਹੋਤੀ ਉਸ ਕਾ ਨਾਮ ਭਾਖਾਂਤਰ ਹੈ ਪਾਰਸੀ ਮੇਂ ਤਰਜਮਾ ਹੈ ਉਰਦੂ ਮੇਂ ਉਲਥਾ ਹੈ। ਏਕ ਸਬਦ

੧–ਗਜ਼ਾਨ ਕ੍ਰਿਯਾ ਰੂਪ ਵਿਕਾਰੋਂ ਸੇ ਰਹਿਤ ਹੋਨੇ ਤੇ ੨–ਟੀਕਾ ਕੋ

ਕੇ ਅਨੇਕ ਅਰਥ ਭੀ ਉਪਪੱਤੀਰੂਪ ਟੀਕਾ ਸੇ ਹੀ ਹੋਤੇਹੈਂਜੈਸੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤਮੇਂ ਜਾਨਨੇ ਵਾਲੇ ਕਾਨਾਮ ਗਜ ਹੈਯਾਂਤੇ ਸਰਬ ਕੋ ਜਾਨਨੇਵਾਲਾ ਸਰਬਗਜ ਹੈ ਯਹਸਰਬਗਜਸਬਦ ਕਾ ਅਰਥ ਪ੍ਰਸਿਧ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ ਸ੍ਰੁਤੀਯਾਂ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਕੇ ਔਰ ਭੀ ਅਰਥ ਹੈ ਜੈਸੇ ਏਕ ਸ੍ਰੁਤੀ ਮੇਂ ਲਿਖਾ ਹੈ ਤਿਸਕੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰ੧ ਯਹ ਸੰਪੂਰਣ ਪ੍ਰਕਾਸ ਰਹੇਹੈਂ ਯਾਤੇਇਸ ਸ੍ਰੁਤਿ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰਸਰਬਗਜਨਾਮਪ੍ਰਕਾਸਕਹੈਂਜਿਸਪ੍ਰਕਾਸਕ ਕੇ ਪ੍ਰਕਾਸ ਕਰ। ਸੋ ਕਹਾਵੇ ਸਰਬਗਜ ਯਹ ਅਰਥ ਹੈ ਤੈਸੇ ਦੂਸਰੀ ਸ੍ਰੁਤੀ ਮੇ ਲਿਖਜਾ ਹੈ ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅਗਨਿਸੈਂ। ਚਿੰਗਾੜੇਉਪੱਜੇ ਹੈ। ਐਸੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਸੇ ਜੀਵ ਉਪਜੇ ਹੈ ਤਿਸਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਭੀ ਗਜ ਨਾਮ ਜਾਨਨੇ ਵਾਲੇ ਉਪਜੇ ਹੈ ਜਿਸ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਸੇ ਸੋ ਕਹਾਵੇ ਸਰਬਗਜਯਹ ਅਰਥ ਹੈ। ਏਵੰ ਬਜਾਸ ਸੂਤ੍ਰੋਂਪੈ ਆਖੇਪ ਸਮਾਧਾਨ ਸੇਂ ਕਈ ਕਈ ਸੂਤ੍ਰੋਂ ਕੀ ਕਈ ਟੀਕਾ। ਸੰਕਰਾਚਾਰਯ ਨੇ ਕਰੀ ਹੈ ਤੈਸੇ ਸਹਸ੍ਰਨਾਮ ਮੇਂ ਗੋਬਿੰਦਾਦਿਕ ਨਾਮੋ ਕੀ ਸ੍ਰੁਤੀਯਾਂ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤੀਆਂ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਪਪੱਤੀ ਰੂਪ ਕਈ ਕਈ ਟੀਕਾ ਕਰੀਹੈਂ। ਤਿਨਕੇਸਮਾਨ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਪੈ ਭੀ ਕਈ ਕਈ ਸਬਦੋ ਕੀ ਏਕ ਕੀਆਂ ਬਨਾਈਆਂ। ਵਾ ਅਨੇਕੋ ਕੀਆਂਬਨਾਈਆਂ। ਕਈਕਈਉਪ ਪੱਤੀ ਰੂਪਟੀਕਾ ਹੋਵੇਂਗੀਆਂ। ਤਹਾਂ ਜੇਕਰ ਜਿਸ ਸਿਧਾਂਤਮੇ

੧—ਤਸਜਭਾਸਾ ਸ੍ਰਬ ਮਿਦੰਵਿਭਾਤਿ

ਗ੍ਰੰਥਕਾਰਕਾ ਪਰਮਹਾਰਦਹੈ[1] ਉਸ ਮੇਂ ਫਰਕਨਾ ਆਵੇ। ਤਬ ਸਭੀ ਟੀਕਾ ਸਮਜਕ ਹੈ ਬਹੁਤ ਅਰਥ ਹੋਨਾ ਬਾਣੀ ਕੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਦਯੋਤਕ[2] ਬਾਣੀ ਕਾ ਭੂਖਨ ਹੈ ਦੂਖਣ ਨਹੀ ਯਾਂਤੇ ਕਈ ਸਬਦੋ ਕੀ ਕਈ ਕਈ ਟੀਕਾ ਸੁਨਕਰ ਸਭਮੇਂ ਐਸਾ ਉਲਟਾ ਨਿਸਚੇ ਨਹੀਂ ਕਰ ਲੇਨਾ। ਜੋ ਏਕ ਸਹੀ ਨਾ ਜਾਨੇ ਬਿਨਾ ਅਨੇਕ ਲਿਖੇ ਹੈ ਯਾਤੇ ਭਲੀ ਨਹੀਂ ਕਿੰਤੂ ਉਨਕੋ ਚਮਤਕਾਰ ਜਾਨ ਗ੍ਰਹਣ ਕਰਨਾ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਮਤ ਨਿਰਣਯ ਸਾਗਰੇ ਟੀਕਾ ਰਚਨਾ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਿਰਣਯੋ ਨਾਮ ਚਤੁਰਥੀ ਉਰਮੀ ॥ ੪ ॥

ਦੋਹ॥ਨਨੂਗਿਰਾਸੁਰਗ੍ਰੰਥਮੇਂਕਹਾਂਕਹੀਗੁਰਏਵ। ਯਾਕੇ ਅਰਥ ਬਿਗਾਰਤੇ ਉਪਾਲੰਭ ਤੁਮਦੇਵ[3] ॥੧॥ ਸੁਨੋ ਸੁਰਗਿਰਾ ਸਜਨ ਜਨ ਸੱਤਨਾਮਾਦਿਕਸਰਬ। ਗ੍ਰਾਥਸਲੋਕੋਮੇਂਅਤੀਰਾਖਮਿਟਾ ਯੋਗਰਬ॥੨॥ ਨਨੁਕਤੰਚਲੌ ਪਦਸੁਨੋ[4] ਸੰਸਕ੍ਰਿਤਕਿਹਰੀਤ। ਬਯਾਕਰਣ ਸੇ ਸਿੱਧ ਬਿਨ ਉਤਰ ਦੌ ਸਪ੍ਰੀਤ॥ ੩॥ ਹੀਨ

੧–ਪਰਮ ਤਾਤਪਰਯ ਹੈ॥ ੨–ਪ੍ਰਕਾਸਕ

੩–ਦੇਵਗਿਰਾ ਪਦ ਅਰਥ ਤਸਕਲਪਨ ਹੈ ਬਿਪਰੀਤ ਇਤਯਾਦਿ ਪਾਠਸੈਂ ਕਹਯੋ॥

੪-ਬਯਾਕਰਨਸੇ ਕਤਿ ਸਿਧ ਹੋਵੇ ਹੈ ਚ ਲ ਗਾਵਨੇ ਸੇ ਕਤਿਚ ਬਨੇਹੈ ਪੁਨਾ ਕਤਿਰ ਯਹ ਬਹੁ ਬਚਨ ਹੈ ਇਸ ਕੇ ਆਗੇ ਮਾਤਾ ਏਕ ਬਚਨ ਨਹੀ ਮਿਲੇ ਕਤਿਚ ਮਾਤਰਃ ਐਸੇ ਬਨੇ ਹੈ ਅਰਥ ਇਸ ਕਾ ਕਈ ਮਾਤਾ ਹੈ॥

ਬਯਾਕ੍ਰਿਤਿ* ਪਦਨ ਮੋ ਸਹਸਕ੍ਰਿਤ ਬਚ ਜੋਇ। ਗੁਰੋਂ ਕਹਯੋ
ਕਿਹ ਹੇਤ ਸੇਂ ਭਾਖੋ ਉਤਰ ਕੋਇ ॥ ੪ ॥ ਸੁਨੀਏ ਬੁਧਵਰ
ਕਹਤ ਹੋਂ ਗੁਰੂ ਭਾਵ ਅਤਿ ਨੀਕ। ਜਾਹ ਸੁਨਤ ਤਵ ਚਿੱਤਸੇ
ਮਿਟੇ ਆਸੰਕਾ ਲੀਕ ॥ ੫ ॥ ਬਹੁ ਖੱਤ੍ਰੀਵਤ ਮਹਿ ਕਹੇ ਜੈਸੇ
ਖਤ੍ਰਿਨਗਾਮ। ਬੁਧਜਨ ਦੇਖ ਬਾਹੁਲਯ ਤੇ ਤਥਾ ਲਖੇ ਇਹ
ਠਾਂਮ[1] ॥ ੬ ॥ ਦੇਵ ਗਿਰਾਪਦ[2] ਬਹੁਲਤੇ ਨਾਮ ਸਹਸਕ੍ਰਿਤ
ਰਾਖ। ਗੁਰੁਵਰ ਬੋਧੇ ਜਨਨ ਕੋ ਨਾਹਿ ਕੁਤਰਕਨ ਭਾਖ॥੭॥
ਯਦਵਾ ਯਾਮੇ ਚਿਤ ਲਖੋ ਸਮਾਧਾਨਯਾ ਰੀਤਿ। ਨਾਮ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ
ਛੋਡ ਕੇ ਗੁਰੇ ਸਹਸਕ੍ਰਿਤ ਕੀਤ ॥੮॥ ਤਿਹ ਸਮ ਭਾਖਾ ਬਹੁਤ
ਪਦ ਕਹੇ ਕਤੈਚਹ ਆਦਿ। ਯਾਤੇ ਇਨ ਮੋ ਤਯਾਗੀਓ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ
ਸੰਬਾਦ ॥ ੯ ॥ ਤਯਾਗਵਾਦ ਕੋ ਚਿਤ ਲਖੋ ਕਹੋ ਜੁ ਲੌਕਿਕ
ਰੀਤ। ਬਹੁ ਬਿੰਦੂਯੁਤ ਪਦ ਲਹੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਜਨ ਚੀਤ ॥੧੦॥
ਬਿਣ ਬਯਾਕਰਣ ਪੜ੍ਹਸਬੈ ਜਸ ਬੈਰਾਗੀ ਸਾਧ। ਮਿੱਤ੍ਰ ਮਿੱਤ੍ਰ
ਭਾਖੇ ਭਲੇ ਲੋਟੇ ਲੋਂਟਾ ਬਾਂਧ ॥ ੧੧ ॥ ਤਾਂਆਸ਼ਯਗਹਿ[3]
ਯੌਂ ਕਹਿਯੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਵੈਸੋ ਪਾਠ[4]। ਜੋ ਜੈਸੇ ਸਮਝੇ ਭਲੇ ਤਿਹ
ਹਿਤ ਤੈਸੋ ਠਾਠ[5] ॥ ੧੨ ॥ ਬਾਂਧਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਤਿ ਕਹਯੋ ਹਰਿ
ਭਕ੍ਤੀ ਉਪਦੇਸ। ਯੌਂ ਆਸਯ ਗਹ ਗੁਰੁ ਵਰੋ ਤਯਾਗ ਕੁਤਰਕ ਕਲੇਸ਼

---

* ਬਿਨਾ ਬਯਾਕਰਣ ਕੇ ਗਯਾਨਸੇ ਕਹਿਆ ਹੈ ॥

੧—ਸਲੋਕੋਂ ਮੇਂ। ੨—ਬਨਿਤਾ ਬਿਨੋਦ ਸੁਤ ਇਤਯਾਦਿ ਸਰਬਪਦੋਂਕੋ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤਹੋਨੇਤੇ ਨਾਮ ਤਿਨ ਸਲੋਕੋ ਕਾ ਸਹਸਕ੍ਰਿਤੀ ਰਖਕੇ ਗੁਰ ਜਨੋਂਕੋ ਬੋਧਨ ਕਰਤੇਹੈ ਵਾਸਤਵ ਸੇ ਗੁਰ ਜੀ ਇਨ ਕਾ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਨਾਮ ਛੋਡ ਸਹਸਕ੍ਰਿਤੀ ਕਹਿਨੇ ਸੇ ਹੀ ਯੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਨਹੀ ਐਸੀ ਸੰਕਾ ਦੂਰ ਕਰੇ ਹੈ ਯਾਤੇ ਪੂਰਬ ਕਹੀ ਕੁਤਰਕਾਂ ਮਤ ਕਹੋ ॥ ੩-ਤਿਨਨਾ ਪੜ੍ਹਿਓ ਕਾ ਅਭਿਪ੍ਰਾਯਗ੍ਰਹਣ ੪—ਬਹੁਤ ਬਿੰਦੀਆਂ ਭਾਖਾ ਪਾਠ ੫—ਰਚਨਾ ॥

॥ ੧੩ ॥ ਯਾਂਤੇ ਈਹਾਂ ਲੀਜੀਏ ਨੀਕੀ ਭਾਂਤਿ ਨਿਹਾਰ । ਹਿਤ ਉਪਦੇਸ਼ਕ ਜਗ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਭਏ ਅਪਾਰ ॥ ੧੪ ॥ ਸਭ ਬਿਧ ਬਾਨੀ ਗਹਿ ਯਤੇ ਹਰਿ ਕੀ ਭਕ੍ਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ । ਕੀਨੀ ਜਗ ਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਿਤਜਨ ਬੰਧਨ ਨਾਸ ॥ ੧੫ ॥ ਅਬ ਆਚਾਰਯ ਕਹੁ ਕਬੰਭਏ ਗੁਰੂ ਜਗ ਨਾਹਿ । ਜਨ ਹਿਤ ਬੋਧਕ ਬਚਯਤੇ[੧] ਯਥਰੁਚਿ[੨] ਦੀਨ ਬਤਾਹਿ ॥ ੧੬ ॥ ਨਨੁਹਿਤ ਬੋਧਕ ਬਚਨ ਸੇ ਰਹੈ ਅਚਾਰਯ ਨੀਕ । ਪੁਨ ਕੁਤਰਕ ਇਕ ਉਠਤ ਹੈ ਸੋ ਭੀ ਸੁਨੋ ਬਰੀਕ ॥ ੧੭ । ਏਵੰਨਾਨਕ[੩] ਆਪ ਕਹਨਿਗੁਰੇ ਭਲੋਨ ਨਾਮ[੪] । ਨਾਨਕਗੁਰ ਕੋਨਾਮਹਮਕਹੀਨ ਸੁਨਜੋ ਆਮ ॥ ੧੮ ॥ ਯਾਂਤੇ ਤਿਨਕੇਬਚ ਬਿਖੇ ਪੁਨ ਤਿਹ ਨਾਮ ਉਚਾਰ । ਕਹੀਏ ਮੁਹਿ ਸਮਝਾਇਕੈ ਕੈਸ ਕੁਤਰਕਨ ਧਾਰ ॥ ੧੯ ॥ ਜੇਕਰ ਯਹਿਆਸੰਕਹੁਇਨਾਨਕਹੈਅਵਤਾਰ। ਯਾਂਤੇ ਗੁਰੁ ਨਹਿ ਤਹਿ ਕੀਯੋ ਸੋ ਸੰਕਾਨਹਿਧਾਰ ॥ ੨੦॥ ਗੁਰੁ ਦੁਰਵਾਸਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੋ ਔਬਸਿਸ੍ਰ ਗੁਰਰਾਮ । ਪਰਿ ਪੂਰਣ ਅਵਤਾਰਥੇਤਿਨਗੁਰੁ ਕਿਯ ਕਿਹ ਕਾਮ ॥੨੧॥ ਯਾਂਤੇ ਨਾਨਕ ਗੁਰੂ ਕੋ ਮੋਕੋਦੇਹੁ ਬਤਾਇ । ਨਹੀਂਤੁ ਤਾਕੋ ਬਚਨ ਗਹਿਲੇ ਹੁਨ ਬਹੁਰੋ ਨਾਇ ॥ ੨੨ ॥ ਏਵੰਸੰਕਾ ਵੰਤ ਕੇ ਆਗੇ ਉਤਰ ਸਾਰ । ਭਾਖੋ ਤਿਨਕੇ ਵਾਕ੍ਯਸੇਂ ਨਾਸੇ ਸੰਕ ਬਿਕਾਰ ॥੨੩॥

੧–ਜਿਸਤੇ ੨–ਜੈਸੇ ਕਿਸੇ ਕੋ ਰੁਚੇ ਹੈ ੩–ਗੁਰੂਜੀ ਕਾ ਰੂਪ ਤਿਨਕੀ ਗਦੀਪੈ ਬੈਠੇ ਤੀਸਰੇ ਗੁਰੂ ੪–ਨਿਗੁਰੇ ਕਾ ਹੈ ਨਾਉ ਬੁਰਾ ॥

ਸ੍ਰੀ ਰਾਗ ਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਿਜ ਗੁਰੁ ਕੀਨ ਬਖਾਨ । ਆਪਨ
ਗੁਰੁ ਪੁਛ ਦੇਖਿਯਾ ਅਵਰੋ ਨਾਹੀ ਥਾਨ ॥ ੨੪ ॥ ਕਹ ਸਮਾਨ
ਤੇ ਗੁਰੂ ਕੋ ਹਰਿ ਗੁਰੁ ਕਹਯੋ ਬਿਸੇਖ । ਸੋਰਠ ਮਾਰੂ ਬਸੰਤ
ਮੋ ਤਥਾ ਤੁਖਾਰੀ ਪੇਖ ॥ ੨੫॥ ਤਥਾ ਹੀ ॥ ਨਿਰਭਉ ਸਤ ਗੁਰੁ
ਹੈ ਰਖਵਾਲਾ । ਹਰਿ ਗੁਰੁ ਮੂਰਤਿ ਏਕਾ ਵਰਤੇ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਗੁਰੁ
ਭਾਇਆ । ਸਰਣ ਪਰੇ ਗੁਰੁ ਦੇਵ ਤੁਮਾਰੀ । ਸਬਦੇ ਰਵ ਰਹਿਆ
ਗੁਰ ਰੂਪ ਮੁਰਾਰੇ । ਪਾਰਸ ਭੇਟ ਭਏ ਸੇ ਪਾਰਸ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਗੁਰ
ਸੰਗ ਥੀਏ ॥ ਦੋ: ॥ ਯਾਹੀ ਮੇ ਗੁਰ ਦਸਮ ਕੀ ਸੰਮਤ[1] ਦੇਖੋ
ਜੋਹਿ । ਆਦਿ ਅੰਤ ਅਵਤਾਰ ਇਕ ਗੁਰੂ ਸਮਝੀਯੋ ਮੋਹਿ ॥
੨੬॥ ਤਥਾ ਹੀ ਤਿਨ ਜੋ ਕਰੀ ਅਲਖ ਕੀ ਸੇਵਾ । ਤਾਂ ਤੇ ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ
ਗੁਰ ਦੇਵਾ । ਆਦਿ ਅੰਤ ਏਕੈ ਅਵਤਾਰਾ । ਸੋਈ ਗੁਰੂ ਸਮਝੀਯੋ
ਹਮਾਰਾ । ਏਵੰ ਮੰਤ੍ਰ ਰਾਜ ਕੇ[2] ਅਰਥ ਮਾਂਹਿ ਲਖ਼ ਲੇਹੁ । ਗੁਰੂ
ਬਤਾਯੋ ਹਰੀ ਕੋ ਨਾਸ ਕਪੂਰ[3] ਸੰਦੇਹੁ॥ ੨੮ ॥ ਵ ਅਕਾਰ ਹ
ਕਾਰ ਹੈ ਬੀਜ[4] ਤ੍ਰਿਦੇਵਨ ਕੇਰ । ਯਾਂਤੇ ਤੀਨੋ ਵਾਚਯ ਹੈ
ਯਹ ਲੀਜੋ ਚਿਤ ਹੇਰ ॥ ੨੯ ॥ ਐਸ ਭਏ ਯਹ ਅਰਥ ਲਖ
ਸਰਗ[5] ਜਨਮ ਥਿਤਿ ਨਾਸ । ਕਾਰਕ[6] ਵਾਹਸਗੁਰੂ ਮਮ
ਯਹ ਗੁਰੁ ਕੀਨ ਪ੍ਰਕਾਸ ॥ ੩੦ ॥ ਗੁਰੁ ਅੰਗਦ ਜਪਟੀ
ਕਮੋ ਯਹ ਪੁਨ ਭਾਖੀ ਬਾਤ । ਸਿੱਖ ਭਯੋ ਮੈ ਸਾਚ ਕੋ ਸਭ ਕਰਤਾ

੧–ਸਹੀ ੨–ਵਾਹਿਗੁਰੂਕੇ ੩–ਸਮੁਦਾਯ ੪–ਵਾਚਕ ਸਬਦ ਵ ਆ ਹ ਵਾਹ
੫–ਸੰਸਾਰਕੇ ੬–ਕਾਰਕ ਕਰਨੇ ਵਾਲਾ ਜੋ ਵਾਹ ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸ਼ਨੁ ਸ਼ਿਵ ਰੂਪ ਏਕ ਈਸ
ਸੋ ਹਮਾਰਾ ਗੁਰੂ ਹੈ

ਜਿਹ ਗਾਤ॥ ੩੧ ॥ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਕੋ ਉਪਦੇਸ਼੍ਰਾ[1] ਜਾਨ ਕੁਤਰਕ ਨਿਵਾਰ। ਸ੍ਰੱਧਾ ਸੇ ਤਿਹ ਨਾਮ ਪੁਨ ਬਾਨੀ ਸੁਨਹੁ ਬਿਚਾਰ ॥ ੩੨ ॥ ਨਨੁ ਹਮ ਜਾਨਜੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਗੁਰ ਵਾਰੇ ਜਗ ਮਾਹਿ ॥ ਫਿਰ ਸਾਖੀਮੇ ਬਰਣ ਕੋ ਗੁਰਤਾ[2] ਭਾਖੀ ਆਹਿ ॥ ੩੩ ॥ ਯਾਹੀਤੇ[3] ਗੁਰੁਮਤਵਿਖੇ ਬਰਣ ਲਗਾਵੇ ਭੋਗ । ਆਦਿਨਿ ਬੇਦਨ[4] ਗੁਰੂ ਕੋ ਯਾਂਤੇ ਸਭਕੋ ਯੋਗ ॥ ੩੪ ॥ ਔ ਪੁਨਸਭ ਹੀ ਕਹਤ ਹੈ ਨਾਮ ਸਗੁਰੁ ਦਰੀਯਾਇ। ਯਾਤੇਭੀ ਤਿਹ ਗੁਰੁ ਤਮੇ[5] ਸੰਕਾ ਨਾ ਠਹਰਾਇ॥ ੩੫ ॥ ਔਗੁਰ ਭਾਖੀ[6] ਹਰਿ ਗੁਰੂ ਯਾਮੇ ਕਥਕਹਕੇਰ[7] । ਸਾਰ ਲਖੇ ਯਹ ਚਿੱਤਕੋ ਸੰਸਯ ਦੇਹੁ ਨਿਵੇਰ ॥ ੩੬ ॥ ਯਾਮੇ ਸੁਨੋ ਨਿਵੇਰ ਕੋ ਗੁਰੁ ਕੋ ਗੁਰ ਹਰਿ ਤੱਥ। ਬਰਣ ਨਾਮ ਭੀ ਤਾਹਿਕੋ ਸੁਨੋ ਸੁਨਾਊ ਗੱਥ[8] ॥ ੩੭ ॥ ਬਰਣ ਬਾਰਣੋ ਬ੍ਰਿਖਜ਼ ਹੈ ਯੌਕਹਮੁਨਿਵ ਰ ਬਿਗ਼ਾਸ[9] । ਤਾਂਤੇ ਬਿਸ੍ਨੂ ਬਰਣਕੋ ਲਖਦਿਲ ਹਰੋ ਉ-ਦਾਸ ॥ ੩੮ ॥ਨਨੁ ਜਲਪਤਿਕੋ ਬਿਸ੍ਨੂਤਾ ਚਿਹਨ ਭੇਦਸੇ ਨਾਹਿ। ਗੁਰੁ ਚੰਦ੍ਰੋਦਯ[10] ਮੈ ਲਿਖਜੋ ਭਾਖੇ ਭੇਦ ਸੁਤਾਂਹਿ ॥ ੩੯ ॥ ਸਿੱਧ ਪ੍ਰਸ਼੍ਨ ਮੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਿਜਮੁਖ ਕੀਨ ਬਖਾਨ। ਕ ਨਕਰੋਮਤਸਦੇਹ[11] ਯਤਿ[12] ਬਰਣ ਗੁਰੂ ਮਮਮਾਨ ॥ ੪੦

੧–ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਨੇ ਵਾਲਾ ੨–ਗੁਰਕਾ ਗੁਰਪਨਾ ਕਹਿਆ ਹੈ ੩–ਗੁਰਪਨਾ ਕਹਨੇਤੇ ੪–ਦੇਨਾ ੫–ਗੁਰਪਨੇ ਮੇ ੬–ਗ੍ਰੰਥਜੀਮੇ ਗੁਰੋਂ ਨੇ ਕਹਾ ੭–ਕਥਨ ਕਿਸ ਕਾ ੮–ਪ੍ਰਮਾਣ ਬਚਨ ੯–ਸਹਸ੍ਰਨਾਮ ਵਿਖੇ ੧੦–ਗੁਰਨਾਨਕ ਜੀਕੀ ਜਨਮਸਾਖੀ ਕਾ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਮੇ ਗ੍ਰੰਥ ਹੈ ਉਸਕਾ ਯਹ ਨਾਮ ਹੈ ੧੧–ਕਨਕ ਕੀ ਦੇਹ ੧੨–ਸੰਯਮਵਾਲੇ

॥ ਕਨਕਰੋਮਤਸਦੇਹਤਾਪੇਖੀਨਾਹਰਿ ਕੇਰ। ਨਵਨੀਰਦ੧
ਸਮ ਸਜ਼ਾਮ ਬਪੁ ਹਰੀ ਸੁਨੀ ਯਹ ਟੇਰ ੨ ॥ ੪੧ ॥ ਤਾਂਤੇ
ਬਰਣ ਸੁ ਨਾਮ ਸਮ ਭਿੰਨਜਲਾਧਿਪਦੇਵ। ਐਸਭਏ ਗੁਰੁ
ਕੌਨ ਹੈ ਭਾਖੋਸਮਝ ਸੁਭੇਵ ॥ ੪੨ ॥ ਸੁਨੀਯੇ ਉਤਰ ਯਾਹਿ
ਮੋਂ ਉਤਮਸੰਕਾ ਵਾਰ। ਭਾਰਤ ਬਚ ਤੇ ਚਿੰਨ ਵਹੁ ਪੇਖੋ ਹਰਿ
ਮੇ ਚਾਰੁ॥ ੪੩ ॥ ਸ੍ਵਰਣ ਵਰਣ ਹੇਮਾਂਗਹੈ ਐਸੇ ਭਾਰਤ ੩
ਪਾਠ। ਰੁਕਮ੪ ਵਰਣ ਬਚ ਬੇਦਕੋ ਤੈਸੇਦੇਵੈ ਠਾਠ੫ ॥ ੪੪
ਕੰਚਨ ਕਾਯਾ ਸੁਇਨਕੀ ਢਾਲਸੁਗੁਰੂ ਨਿਰੂਪ। ਯਾਤੇ ਗੁਰੁ
ਗੁਰੁਵਾਰਲਖ ਹਰਹੁਮੋਹ ਤਮਕੂਪ ॥ ੪੫ ॥ ਗਹਿਸਾਖੀ ਬਚ
ਮਾਨਤਾਸਮਾਧਾਨਯਾਂਰੀਤ। ਕੀਨੋਂ ਅਬਸੁਨ ਮਰਮਕੋਬਚ
ਬਹੁਸਾਖਿਅਨੀਤ੬ ॥ ੪੬ ॥ ਯਾਂਤੇ ਗਹਿ ਹੰਦਾਲਕੇ ਬੰਸੀ
ਲੋਗਨਮੂਢ। ਗੁਰੁ ਨਿੰਦਾ ਹੰਦਾਲਕੀ ਉਸਤਤਿ ਕੀਨ
ਅਗੂਢ੭ ॥ ੪੭ ॥ ਤਾਤੇ ਵਾਸੁਵਰੀਤਿ ਇਹ ਅਬਤੁਮ ਜਾਨੋ
ਏਹ। ਜੋ ਭਾਖਜੋ ਗੁਰ ਸੋਸਹੀਸਾਖੀ ਸੰਮਤਨੇਹ੮ ॥ ੪੮ ॥
ਯਾਂਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁਦਾਸ ਨੇ ਬੀਚ ਗਜ਼ਾਰਵੀਂ ਵਾਰ। ਤੇਰਸਪੌੜੀ
ਛਠੀ ਤੁਕ ਕੀਨੋਯਾਹਿ ਉਚਾਰ॥ ੪੯ ॥ ਦੌਲਤਖਾਨ ਨਵਾਬ
ਭੌ ਜਿੰਦਪੀਰਅਬਿਨਾਸ। ਗੁਰੁਨਾਨਕਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾਸੋ ਬਰਨ
ਭਯੋ ਤਿਹਦਾਸ ॥ ੫੦ ॥ ਤਾਕੀ ਟੀਕਾਕਾਂਲਮੇ ਮਨੀਸਿੰਘ

੧–ਨਏ ਬਾਦਲਕੇਸਮਾਨ ੨–ਅਵਾਜ਼ ੩–ਸਹਸ੍ਰਨਾਮਮੇਂ ੪–ਰੁਕਮ ਵਰਣਃਯਹ
ਸ੍ਰੁਤਿਹੈ ਰੁਕਮਸੋਨੇਕਾ ਨਾਮ ਹੈ ੫–ਪ੍ਰਵਾਹ ੬–ਭਲੀ ਨੀਤਿ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ
੭–ਪ੍ਰਗਟ ੮–ਪ੍ਰਮਾਣਨਹੀਂ

ਸੁਗਯਾਨ। ਬਰਣ ਗੁਰੂਪਗਸੀਸਦੈ ਭੇਟਾ ਧਰਨੋਆਨ੧ ॥ ੫੧॥ ਭਾਖਯੋ ਂ ਯਾਤੇਬਰਣਕੋ ਗੁਰੁਤਾਸੰਮਤ੨ ਨਾਹਿ। ਸਾਖੀਕੋਯਾਹੇਤੁਤੇਲਖਅਯੋਗਯਦਿਲਮਾਹਿ ॥੫੨॥ ਤਿਹਿਮੂਲਕ੩ ਬਨਗ੍ਰੰਥਕੋਲਖਲੋਏਵੰਰੂਪ। ਯਾਹਿ ਅੰਸਮੇਂ ਔਰ ਮੇ ਜਾਨੋ ਪਰਮ ਅਨੂਪ॥ ੫੩ ॥ ਯਾਤੇ ਭੇਰ ਲਗਾਵਨੇ ਮਾਹਿ ਹੇਤੁ ਯਹਿ ਨਾਹਿ। ਕਿੰਤੂ ਯਾਮੇਬੀਜ ਯਹ ਸੁਨ ਸਮਝੋ ਮਨ ਮਾਹਿ ॥ ੫੪ ॥ ਆਗਮਾਹਿ ਸਭ ਹਵਨ ਕੈ ਦੇਵਨ ਜਿਹਬਾ ਜਾਨ। ਜਿਹਬਾਮੇਹੀ ਰਾਖਨੋ ਨੀਕੋ ਪਰਤ ਪਛਾਨ ॥ ੫੫ ॥ ਯਾਤੇ ਗੁਰਮਤ ਬਰਣਕੋ ਜਿਹਵਾ ਹਰਿਕੀ ਜਾਨ। ਰਾਖਨ ਤਾਮੇ ਸਾਰ ਲਖ ਕਰੇਸਿੱਖ ਸਭ ਮਾਨ ॥੫੬॥ ਜਿਹਵ ਰੂਪ ਤਾ ਬਰਣਕੋ ਸਾਸਤ੍ਰ ਸੰਮਤਆਹਿ। ਇੰਦ੍ਰਯਬਜਸ੍ਰੀ੪ ਦੇਵ ਹੀ ਯਤਸਮਸ੍ਰਿ ਕੇ ਗਾਹਿ॥ ੫੭ ॥ ਭਾਰਤ੫ ਸਾਂਤੀਪਰਬ ਮੋ ਸ੍ਰੇਯ ਉਤਰਾਰਧ ਬੀਚ। ਬ੍ਰਿਤ੍ਰਗੀਤ ਸਲੋਕ ਕੇ ਬਾਈ ਸਮੇ ਯਹ ਖੀਚ॥ ੫੮ ॥ ਬਰਨਨਪੁਰਖ ਬਿਰਾਟਕਾ ਕਹਯੋ ਤਹਾਂ ਪਹਿਚਾਨ। ਜਿਹਵਾ ਈਸਰਕੀ ਲਿਖੀ ਜਲਹੀ ਬਯਾਸ ਅਛਾਂਨ੬ ॥ ੫੯ ॥ ਕਿੰਚਰਾਖੀ ਭੇਟ੭ ਜਬ ਅਮਰਾਂ

੧–ਬਰਣਕਾ ਗੁਰੂ ਕੇ ਚਰਨੋਂ ਮੇ ਸਿਰ ਦੇ ਕਰ ਭੇਟਾ ਲਯਾ ਰਖਨਾ ਕਹਿਆ ਹੈ
੨–ਪ੍ਰਮਾਣ ੩–ਤਿਸਸਾਖੀ ਕੋ ਮੂਲ ਮਾਨਕਰਬਨੇ ਗੁਰੁਚੰਦ੍ਰੋਦਯ ਗ੍ਰੰਥਕੋ
੪–ਬਜਸ੍ਰਿ ਕੇ ਇੰਦ੍ਰਿਯੋਂ ਕੇ ਦੇਵਤਾ ਹੀ ਜਿਸਤੇ ਸਮਸ੍ਰੀ ਈਸ਼ੁਰ ਕੇ ਇੰਦ੍ਰਯ ਗ੍ਰੰਥ ਗਾਵੇ ਹੈ ੫–ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਕਾ ਬਾਰਵਾਂ ਜੋ ਸਾਂਤਿ ਪਰਬ ਹੈ ਤਿਸਮੇ ਮੋਖ ਧਰਮ ਹੈ ਤਿਸਕੇ ਉਤ੍ਰਾਰਧ ਮੈ ਏਕ ਬ੍ਰਿਤ੍ਰਗੀਤਾਹੈ ਤਾਕੇ ਬਾਈਸਵੇਂ ਸਲੋਕ ਮੇ
੬–ਪ੍ਰਗਟ ੭–ਅਮੋਲਕ ਮੋਤੀ ਰੂਪ ਭੇਟਾ

ਗਦਪੈ[1] ਆਇ। ਹ੍ਵੈ ਪ੍ਰਸੰਨ ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੋਂ ਦੀਨੋਤਾਹਿ ਕ-
ਰਾਹਿ[2] ॥ ੬੦ ॥ ਅਨਜਜਨੋ ਸੇ ਪ੍ਰਥਮਹੀਦੇਵੇਗੁਰ ਦਰਿਆ
ਇ। ਤਾ ਦਿਨਤੇਲੇ ਪੰਚਵਤ [3] ਗੁਰੁਅਨ ਭੋਗ ਲਗਾਇ॥
੬੧॥ ਮੰਜੀਤਲ ਅਸੜਾਪਨੰ ਹੋਤ ਗ੍ਰੰਥੀਹੇਤ। ਭੋਗ ਲਗੇ
ਗੁਰ ਤਹੀਖਿਣ ਭੋਗ ਲਗੋ ਸਭਚੇਤ[4] ॥ ੬੨ ॥ ਪਰਮ ਪੁ
ਰਖ ਕੀ ਯਾਤ੍ਰਾ ਪੁਨਲੋਦੀ[5] ਕੇ ਥਾਨ। ਕੀਨੋਬਰਣ ਸੰਬੰਧ
ਗੁਰੁ ਤਾ ਦਿਨਸੇਲੇ ਮਾਨ॥ ੬੩ ॥ ਗੁਰ ਸੰਬੰਧੀਜਲਪਕੋ
ਨਾਮਸੁ ਗੁਰੁਦਰਿਯਾਇ ।ਅਰਥਜਾਨਗੁਰਭਾਵਕੀਸੰਕਾਦੇਹੁ
ਛੁਰਾਇ॥ ੬੪ ॥ਯਾਂਤੇਨਹ ਗੁਰੁਨਾਨਕੰ ਸਮਗਨ ਗੁਰ ਦ
ਰੀਆਇ। ਕਿੰਤੂ ਗੁਰੂਬਿਲਾਸ ਜਤੋਂਸੰਕਾਯਹੀਹਟਾਇ॥
ਨਨੁ ਸਾਖੀ ਗੁਰਦਾਸ ਕੇ ਬਚਮੇ ਭਏ ਬਿਰੋਧ। ਸਹੀ
ਕਥਨ ਗੁਰਦਾਸ ਕੋ ਯਹਕਸਹੋਵੇ ਬੋਧ॥ ੬੫ ॥ ਯਾਸੰਕਾ
ਮੇ ਕਾਨਦੈ ਸੁਨੀਯੇ ਨੀਕੀਗਾਥ। ਸਾਖੀ ਭਕਤ ਹਿੰਦਾਲ ਕੇ
ਦਝੀ ਬੰਸਕੇ ਹਾਥ॥ ੬੬ ॥ ਗਹਿਤਿਨ ਊਪਹੰਦਾਲਕੀਨਿੰ
ਦਾ ਗੁਰੁਕੀ ਪੂਰ। ਸਾਖੀਮੋ ਲਿਖ ਦਈਇਮਬਹੁਧਾਪੜੀ
ਕਸੂਰ॥ ੬੭ ॥ ਤਾਂਤੇ ਬਚ ਗੁਰੁਦਾਸਸੌਂ ਜੋ ਬਿਰੁੱਧਸੋਤੈਸ
। ਮਾਨੋ ਮਤਕਰ ਸੰਕਕੋ ਛੋਡ ਚਿਤਟਕਟੈਸ[6] ॥੬੮॥ਨਨੁ

੧–ਗੁਰੁ ਅਮਰਦਾਸ ਔਗੁਰੁ ਅੰਗਦਜੀਨਦੀਤੀਰੇ ਬੈਠਜੋਂ ਪੈ ੨–ਤਿਸ ਬਰਣਕੋ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ੩–ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਵਤ ੪–ਜਾਨਤੇ ਹੈਂ ੫–ਇਸ ਕੌਮ ਵਾਲੇ ਦੌਲਤਖਾਨ ਪਠਾਣ ਕੇ ੬–ਅਕੜਾਉ

ਗੁਰੁ ਰੂਢੀ ੧ ਜਗਤ ਮੈ ਹੈ ਨਾਂਨਕ ਕੇ ਮਾਹਿ। ਸਿੱਖ ਰੂੜ੍ਹ ਤਾ ਤਾਹਿਕੇ ਸਿੱਖਨ ਮੇ ਤਸ ਆਹਿ॥ ੬੯॥ ਅਤੇ ਗੁਰੂਨਿਜ ਗੁਰੁਤਮੇ ਅਨਜ ਗੁਰੁਇੱਛਾਹੀਨ। ਸ੍ਵਪ੍ਰਕਾਸ਼੨ ਨਿਜਭਾਂਨ ਮੇ ਯਥਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ ਅਦੀਨ॥ ੭੦ ॥ ਸ੍ਵਯੰ੩ ਗੁਰੂ ਗੁਰੁਨਾਨਕੇ ਭਾਖਨ ਗੁਰੂ ਅਯੋਗ। ਯਾਂਤੇ੪ ਜੇ ਅਸ ਕਹਤ ਹੈ ਅਤੀ ਸਯਾਨੇ ਲੋਗ੫ ॥ ੭੧ ॥ ਤਿਨਸੋ ਨੰਮ੍ਰਭਾਵਸੇ ਪੂਛਤਹੈਂ ਇਕ ਬਾਤ। ਅੰਗਦਾਦਿ ਬੀ ਸ੍ਵਯੰ ਗੁਰੂ ਵਾ ਗੁਰੁਨਾਨਕ ੬ ਤਾਤ ੭॥ ੭੨॥ ਔਪੁਨ ਨਾਨਕ ਰੂਪਹੈ ਭੇਦ ਤਿਨੈ ਵਾਆਹਿ। ਯਾਮੇ ਉਤਰ ਭਾਖੀਏ ਸਮਝ ਭਲੇ ਦਿਲਮਾਹਿ ॥ ੭੩ ॥ ਅੰਗਦਾਦਿ ਨਹਿ ਸ੍ਵਯੰਗੁਰੁ ਔਨਤਾਹਿਤੇਭਿੰਨ। ਚਿਰੰਜੀਵ ਆਸੀਸ ਲੇ ਸੁਨੋਬਦਨ ਪ੍ਰਸੰਨ ॥੭੪॥ ਨਾਨਕਰੂਪਅਨੂਪਯੇ ਸਭੀ ਯਦੀ ਗੁਰੁ ਵਾਰ। ਤੌ ਨਾਨਕਗੁਰੁ ਗੁਰੂਕੋ ਰਾਖੋ ਚਿੱਤ ਸਮਾਰ ॥ ੭੫ ॥ ਤਾਂਤੇ ਸ੍ਵਯੰ ਗੁਰੁਤ੍ਵਹਿਤਰਹ ਗੁਰੁ ਇਛਾਹੀਨ। ਯਤੋ ਪਿਤ੍ਰਤਾਹੇਤਨਹਿ ਪਿਤ ਇੱਛਾ ਕਿਹ ਕੀਨ॥ ੭੬ ॥ ਕਿੰਤੁ ਹਿਤ ਉਪਦੇਸਕੋ ਵਾ ਮਰਯਾਦਾ ਹੇਤ। ਗੁਰੂਕਰੇਸਭ ਜਗਤ

੧—ਗੁਰੁ ਏਤੇ ਸਮਦਾਯਕੀ ਸਕਤੀਹੈ ਪੰਕਜਾਦਿ ਪਦੋਵਤਗੁ ਔਰਰੁਇਨਆਵਯਵੋਂ ਕੀਸਕਤੀਨਹੀਂ ਯਾਤੇ ਗੁਰਪਦਕਾਗੌਲ ਆਰਥਸ੍ਰੀਨਾਨਕ ਹੈ ੨—ਜੈਸੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮ ਦੀਵੇ ਔਸੂਰਯਾਦਿਕੋ ਵਤ ਅਪਨੇ ਭਾਸਣਮੈ ਔਰ ਪ੍ਰਕਾਸਕੇਦੀਨਨਹੀਂਹੋਵੇ ਕਿੰਤੁ ਸਭਕੋ ਪ੍ਰਕਾਸਤਾ ਹੂਯਾ ਅਪਨੇ ਆਪਕੋ ਭ੍ਰੀ ਆਪਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸੇ ਹੈ ਤੈਸੇ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਸ੍ਵਯੰਗੁਰ ਹੈ ਆਰਥ ਯਹ ਆਪ ਔਰ ਅੰਗਦਾਦਿ ਕੋ ਗੁਰੁਹੈ ਆਪ ਗੁਰੁਸੇ ਹੀਨਹੈ ਯਾਤੇ ਸ੍ਵਯੰ ਗੁਰੁਕਾ ਔਰ ਗੁਰੁ ਕਹਨਾ ਆਯੋਗ ਹੈ ੩—ਖੁਦਗੁਰੂ ੪—ਸ੍ਵਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੇ ਦ੍ਰਿਸ੍ਵਾਂਤ ਤੇ ੫—ਕਮਲੇ ਲੋਗ ੬—ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਕੇ ਚੇਲੇ ॥ ੭—ਸਿਖਯਹੈ

ਮੇ ਨਹਿ ਗੁਰਤ੍ਵ ਹਿਤਚੇਤ ॥੭੭॥ ਤਤੋ[੧] ਸ੍ਵਯੰਗੁਰਸਬਦ ਕੋ ਯੇਬੀ ਅਰਥ ਨ ਭਾਖ। ਸ੍ਵੈਕੋਸ੍ਵੈ ਹੀ ਗੁਰੂਹੈ[੨] ਨਾਹਿ ਔਰ ਕੋ ਰਾਖ॥ ੭੯॥

ਇਤਿਸ੍ਰੀਗੁਰੁਮਤਨਿਰਣਯਸਾਗਰੇਗੁਰੁਗੁਰੁਨਿਰਣਯਬਰਣਨੰਨਾਮਪੰਚਮੀ ਉਰਮੀ॥੫

ਨਨੁ ਨਾਨਕ ਅਵਤਾਰ ਹੈ ਯਾਂਤੇ ਗੁਰੁ ਨਹਿ ਕੀਨ। ਯਹ ਪੂਰਬ ਤੁਮ ਭਾਖਿਯੋ[੩] ਤਾਮੇ ਸੰਕਾ ਛੀਨ[੪]॥ ੧॥ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਅਵਤਾਰਹੈ ਯਾਮੇਕੋ ਪ੍ਰਮਾਣ। ਸੁਨੋ ਕਹੋਂ ਅਬ ਭਲੀ ਬਿਧ ਬੇਦ ਪੁਰਾਣ ਬਖਾਨ॥ ੨॥ ਗੋਪਾਲਤਾਪਨੀ ਉਪਨਿਖਦਮੈ। ਸਚਿਦਾਨੰਦ ਰੂਪਾਯ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਯਾ ਕਲਿਸ੍ਰ ਕਰਮਣੇ॥ ਨਮੋ ਬੇਦਾਂਤ ਬੇਦਜ੍ਯਾਯ ਗੁਰਵੇ ਬੁਧਿ ਸਾਖਿਣੇ। ਯਹਿਸ੍ਰੁਤਿ ਹੈ ਤਿਸਕਾ ਗੁਰਵੇਨਮਃ ਐਸੇ ਅਨ੍ਵਯਕਰ ਗੁਰੂਕੇਂ ਤਾਈਂ ਨਮਸਕਾਰਹੈ। ਕੈਸੇਗੁਰੁਕੇਤਾਈਂ। ਯਾ ਇੱਛਾ ਸੇ ਗੁਰੂਕੇ ਵਿਸੇਖਣਕਹੇ॥ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਯਇਤਿ।ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਯਕਹੀਯੇਕ੍ਰਿਸ਼ਨਸ੍ਵਰੂਪ ਗੁਰੂਕੇਤਾਈਂ ਨਮਸਕਾਰਹੈ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਪਦਮੇਕ੍ਰਿਸਮਾਤ੍ਰ ਕਾ ਸੱਤਾਅਰਥਹੈ। ਸੋਸਤਜੰਗਜਾਨਮਨੰਤੰਬ੍ਰਹਮਾ। ਯਾ ਸ੍ਵਰੂਪ

੧—ਤਾਤੇ ੨—ਸ੍ਵੈਕੋ ਅਪਨੇ ਆਪਕਾ ਸ੍ਵੈਹੀ ਗੁਰੁਹੈ ਆਪਹੀ ਗੁਰੁਹੈ ਭਾਵ ਯਹ ਜੈਸੇ ਦੀਪਾਦਿਕ ਔਰ ਵਸਤੁਯੋਕੇ ਪ੍ਰਕਾਸਕ ਹੂਯੇ ਅਪਨੇ ਆਪਕੇ ਆਪਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸਕ ਹੈ ਤੈਸੇ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਔਰ ਅੰਗਦਾਦਿਕੋ ਕੇ ਗੁਰੂ ਹੂਯੇ ਆਪਨੇ ਆਪਹੀ ਗੁਰੂਹੈਂ ਔਰਕੋ ਅਪਨਾ ਗੁਰੁ ਨਹੀਂ ਰਖਤੇ ੩—ਪੰਚਮੀ ਉਰਮੀ ਕੇ ਬੀਸਵੇਂ ਦੋਹੇ ਮੇਂ ੪—ਬਾਰੀਕ

ਲਖਣ ਬੋਧਕ ਸ੍ਰੁਤੀਸੇ ਤੱਤਪਦਕਾ ਲਖਜਹੈ। ਨ ਪਦਕਾ ਆਨੰਦ ਅਰਥ ਹੈ। ਸੋ ਪਰਮ ਪ੍ਰੇਮਕਾ ਸਤ੍ਯਾਨਰੂਪ ਤ੍ਵੰਪਦ ਕਾ ਲਖਜਹੈ ਯਾਤੇ ਤਿਨ ਦੋਨੋ ਲਖੋਂਕਾ ਅਭੇਦ ਰੂਪ। ਪਰਬ੍ਰਹਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਬਦਕਾਅਰਥਹੈ। ਔ ਸ੍ਰਿਤਿ ਮੈ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਯ ਗੁਰਵੇਨਮਃ ॥ ਐਸੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸ੍ਵਰੂਪ ਗੁਰੁਕੇ ਤਾਈ ਨ-ਮਸਕਾਰ ਕਰਨੇ ਸੇ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਗੁਰੂਕਾ ਅਭੇਦ ਕਹਿਆ ਹੈ। ਯਾਤੇ ਗੁਰੂਕੋ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸ੍ਵਰੂਪ ਤਾਮੇ ਕੋਈ ਸੰਦੇਹ ਨਹੀਂ। ਐਸੇ ਭਯੇ ਗੁਰੁਰ੍ਗੁਰੁਤਮੋਧਾਮ ਸਹੱਸ੍ਰਨਾਮਮੇ ਪੁਨਾ ਅਹੰ ਗਯਾਨਪ੍ਰਦੋਗੁਰੁਃ ਗੀਤਾਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਮੇ ਕਹਨੇ ਸੇ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਗੁਰੂਕੋ ਏਕ ਰੂਪਤਾ ਮਾਨਨੇ ਮੇ। ਕਾਹੂ ਵੈਦਕ ਪੁਰਖ ਕਾ ਬਿਵਾਦ ਨਹੀਂ। ਔਗੁਰੂ ਸਬਦ ਮੁਖਜ ਗੁਰੁਨਾਨਕਮੇਂ ਹੀ ਰੂਢ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਜੋ ਹਿਤ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੋ ਕਹੇ। ਐਸੇ ਯੋਗ ਬ੍ਰਿਤੀ ਦ੍ਵਾਰਾ ਅਰਥ ਕਰਨੇ ਸੇ ਔਰੋ ਮੇਭੀ ਗੁਰੁ ਪਦ ਮੁਖਜ ਹੈ। ਯਾਂਤੇ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਮੇਹੀ ਮੁਖ ਕੈਸੇ ਯਹ ਕਹੋ। ਤਬ ਰੂਢੀ ਔਯੋਗਜਸਕਤੀ ਕੇ ਬਿਵਾਦ ਸਤ੍ਯਾਨ ਮੇ। ਰੂਢੀਹੀ ਮੁਖ ਹੋਵੈ॥ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇ॥ ਐਸੇ ਨਾ ਮਾਨੇ ਪੰਕਜ ਲਜਾਉ ਕਹਿਨੇਸੇਮੇਂਡਕ ਕੇ ਲਜਾਉਨੇ ਕਾ ਭੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਹੋਵੇਗਾ। ਯਾਂਤੇ ਰੂਢੀ ਸਕਤੀ ਕੇ ਸੰਭਵ ਹੁਯਾ ਯੋਗ ਸਕਤੀ ਨਹੀਂ ਮਾਨਣੀ। ਜੇਕਰ ਨਿਜਮਤ ਮੇਂ ਮਾਨੀ ਗੁਰਪਦ ਕੀ ਰੂਢੀ ਸਕਤੀ ਸਭਯੋ ਕੈਸੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੋਵੇਗੀ ਯਹਕਹੋ। ਤਬ

ਔਰ ਮਾਰਗ ਵਾਲੇ ਬੀ ਤੂੰ ਗੁਰੂ ਕਾ ਸਿੱਖ ਹੈ। ਐਸੇ ਭਰਮ ਸੇ ਕਾਹੂ ਔਰਕੋ ਕਹੈ। ਤਬ ਵਹੁ ਮੈ ਗੁਰੂਕਾ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਐਸੇ ਕਹੇਹੈ। ਯਾਂਤੇ ਗੁਰੁਪਦ ਕੀ ਰੂਢੀ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਮੋ। ਨਿਜਮਤ ਪਰਮਤਮੇ ਸਭੀ ਮਾਨੇਹੈ। ਯਦਯਪਿ ਸ੍ਰਤੀਯੋ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿਯੋਮੇ ਲਿਖੇ ਅਨਾਦਿ ਗੁਰੂ ਪਦਕੀ। ਸੂਰਜ ਕੇ ਪੁਤ੍ਰ ਮਨੁਕੀ ਅਠਾਈਸਵੀ ਚੌਕੜੀ ਮੋ ਹੂਏ ਗੁਰਨਾਨਕ ਮੇ। ਕੈਸੇ ਰੂਢੀਕੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਕਰੇ। ਯਹ ਅਸੰਕਾ ਹੋਵੇ ਹੈ। ਤਥਾਪਿ ਜੈਸੇ ਅਨਾਦਿ ਕਾਲਕੇਵੇਦਮੇਲਿਖੇਹੂਏ। ਯਾਗਯਵਲਕ ਜਨਕ ਪੁਰੰਦਰ ਬ੍ਰਿਹਸਪਤੀਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੇਵਕੀ ਪੁਤ੍ਰਾਦਿਕ ਸਬਦੋਂਕੀ। ਕਾਹੂੰ ਕਾਹੂੰ ਯੁਗਮੇ ਹੋਨੇ ਵਾਲੇ ਰਿਖੀ ਰਾਜਾ ਦੇਵਤਾ ਭਗਵਤ ਅਵਤਾਰੋਮੇ ਰੂਢੀ ਕੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਕਰਤੇ ਹੈ॥ ਤੈਸੇ ਈਹਾਂ ਭੀ ਕਰੋ॥ ਯਾਂਤੇ ਯਹ ਜਾਨੋ। ਜੈਸੇ ਦੱਖਣ ਮੇ ਸਿਵਕਾ ਗੁਰੁ ਰੂਪ ਦਖਣਾ ਮੂਰਤੀ ਅਵਤਾਰ ਹੂਆ ਹੈ। ਤੈਸੇ ਸਰਬ ਜਨੋਕੇ ਉਧਾਰ ਹੇਤ ਪ੍ਰਮੇਸੁਰ ਕਾ ਗੁਰੁ ਰੂਪ ਅਵਤਾਰ ਹੈ ਯਾਹੀ ਤੇ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਮੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਾ ਜਨਮਾ ਭਾਵ ਮਹਾਤਮ ਕਹਿਆ ਹੈ। ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਜਿਨ ਦੇਖਿਆ ਸੁਨਿਆ ਫਿਰ ਗਰਭਾਸਨ ਪਰਿਆ। ਪੂਰਬ ਕਹਿਆ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਪਦਕਾ ਅਰਥ। ਸ੍ਰੁਤਿ ਆਪਹੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੇਹੈ। ਸੱਚਦਾਨੰਦ ਰੂਪਾਯਇਤਿ॥ ਸੱਚਿਦਾਨੰਦ ਰੂਪਾਯ ਕਹੀਯੇ ਸਤਚਿਤ ਆਨੰਦ ਸ੍ਵਰੂਪ ਗੁਰਕੇ ਤਾਈਂ

ਨਮਸਕਾਰ ਹੋ। ਪੁਨਾ ਅਕਲਿਸ੍ਰ ਕਰਮਣੇ ਕਹੀਏ ਏਕ ਮੈ ਬਹੁਤ ਹੋਵੋਂ। ਇਸ ਇਛਾ ਮਾਤ੍ਰਸੇ ਸਿੱਧ ਹੋਨੇਕਰ ਕ-ਲੇਸ਼ ਰਹਿਤ ਹੈ ਉਤਪਤਿ ਥਿਤਿ ਨਾਸ ਰੂਪ ਕਰਮ ਜਿਸਕੇ ਐਸੇ ਗੁਰੂਕੇ ਤਾਈਂ ਨਮਸਕਾਰ ਹੋ। ਪੁਨਾ ਵੇਦਾਂਤ ਵੇਦਜ਼ਾਯ ਕਹੀਯੇ ਉਪਨਿਖਦ ਰੂਪ ਵੇਦਸੇ ਜਾਨਨ ਯੋਗਜ਼ ਗੁਰੂ ਕੇ ਤਾਈਂ ਨਮਸਕਾਰ ਹੋ। ਪੁਨਾ ਬੁੱਧੀ ਸਾਖਿਜ਼ਣੇ ਕਹੀਏ ਤ੍ਵੰਪਦਲਖ ਰੂਪਤਾ ਸੇ। ਜੋ ਗੁਰੂ ਬੁੱਧੀ ਕਾ ਸਾਖਜ਼ਾਤ ਪ੍ਰ-ਕਾਸ਼ਕ ਹੈ। ਤਿਸਕੇ ਤਾਈਂ ਨਮਸਕਾਰ ਹੋ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਗੋਪਾਲਤਾ ਪਨੀਮੈਂ ਜਿਸਗੁਰ ਕਾ ਬਰਣਨ ਹੈ। ਗੁਰੁ ਗੀਤਾਦਿਕੋਂ ਮੇਂ ਭੀ ਤਿਸੀ ਕੋ ਤ੍ਰਿਗੁਣ ਸੰਬੰਧ ਸੇ। ਬ੍ਰਹਮਾਦਿ ਰੂਪਤਾ ਔਪਰਬ੍ਰਹਮਤਾ ਕਹੀਹੈ ॥

ਗੁਰੁਰਬ੍ਰਹਮਾ ਗੁਰੁਰਬਿਸ੍ਨੁ ਗੁਰੁਰਦੇਵੋਮਹੇਸ੍ਵਰਃ ਗੁਰੁਰੇਵਪਰੰ ਬ੍ਰਹਮਤਸੈਮੈਸ੍ਰੀਗੁਰਵੇਨਮਃ॥

ਭਾਗਵਤ ਮੇ ਭੀ ਇੱਕੀ ਅਵਤਾਰ ਨਿਰੂਪਣਾਨੰਤਰ। ਕਲ ਕੀ ਅਵਤਾਰਵਤ ਕਲਿਦੋਖੋਕਾ ਨਾਸਕ। ਯੁਗਾਦੀਕਾਲਮੇ ਤਾਹੀਕਾ ਅਵਤਾਰ ਕਹਿਯਾ ਹੈ॥ (ਅਥਾਸੌਯੁਗਸੰਧਿਯਾਯਾਂਦ ਸੁਜ਼ੁਪ੍ਰਾਯੇਖੁਰਾਜਸੁ। ਜਨਿਤਾ ਬਿਸ੍ਨੁਯਸਸੋਨਾਮਨਾਕ ਲਕੀਰ੍ਜਗਤਪਤਿਃ॥ ਅਬ ਬੁੱਧ ਅਵਤਾਰ ਸੇ ਪੀਛੇ ਅਸੌ ਯਹ ਜਗਤਪਤਿਃ॥ ਜਗਤ ਕਾ ਸ੍ਵਾਮੀ ਈਸ੍ਵਰ। ਯੁਗਸੰਧਿਯਾਯਾਂ ਕਹੀਏ। ਕਲਿਯੁਗ ਕੇ ਪ੍ਰਥਮ ਚਰਣ ਮੇ। ਦ-

ਸਯੁਪ੍ਾਂਯੇਖੁਪੂਰਣ ਬਰਣਾਸ੍ਰਮ੧ ਧਰਮ ਰਹਿਤ। ਰਾਜਸੁ
ਨਾਮ ਖਤ੍ਰੀਯੋਂ ਕੇ ਕੁਲਵਿਖੇ। ਜਨਿਤਾ ਨਾਮ ਗੁਰੁਰੂਪ ਸੇ
ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਵੇਗਾ। ਕੈਸੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਐਸੀ
ਜਿਗਜ਼ਾਸਾ ਮੇ ਕਹੇ ਬਿਸ੍ਨੁਯਸਸੋਨਾਮ੍ਾ ਇਤਿ। ਬਿਸ੍ਨੁਯਸ
ਸੋ ਕਹੀਯੇ ਬਿਸ੍ਨੁ ਭਗਵਾਨ ਕੇ ਯਸਕੇ। ਨਿਰੂਪਣ ਕਰਨ
ਵਾਲਾ ਜੋ ਬਿਸ੍ਨੁ ਕਾ ਨਾਮ ਤਾਂਕੇ ਕੀਰਤਨ ਕਾ ਪ੍ਰਚਾਰ
ਕਰਨੇ ਸੇ। ਕਲੰਕੀ ਕਹੀਏ ਯੁਗਾਂਤ ਕਾਲਮੇ ਹੋਨੇ ਵਾਲੇ
ਅਵਤਾਰਵਤ ਕਲਿ ਦੋਖੋਂ ਕਾ ਨਾਸਕ ਰੂਪ ਹੋਵੇਗਾ ਯਹ
ਅਰਥ ਹੈ॥ ਯਦਜ਼ਪਿ ਭਾਗਵਤ ਮੇਂ ਪੂਰਬ ਇਕੀਸ ਅ-
ਵਤਾਰੋਂ ਕਾਵਰਨਨ ਕਰਕੇ ਅਨਜ਼ ਪੁਰਾਣ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਲਕੀ
ਕਾ ਵਰਣਨ ਕੀਆਹੈ ਯਾਂਤੇ ਤਾਸੇ ਗੁਰੁ ਅਵਤਾਰ ਕੀ ਸਿੱਧੀ
ਕੈਸੇ ਯਹਆਸੰਕਾਹੋਵੇਹੈ॥ ਤਥਾਪਿ ॥ ਜਿਸਅਰਥ
ਕਾ ਬੋਧਕ ਪਦ ਜਹਾਂ ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇ ਹੈ। ਤਾਸੇ ਵੋਹੀ ਅ-
ਰਥ ਸਿੱਧਹੋਵੇਹੈ ਔਰ ਨਹੀ ਸਿੱਧ ਹੋਵੇ। ਔਸਲੋਕ ਮੇ
ਯੁਗ ਸੰਧਜ਼ਾ ਪਦ ਲਿਖਾ ਹੈ। ਸੰਧਜ਼ਾ ਨਾਮ ਯੁਗ ਕੇ ਆਦ
ਕਾਲ ਕਾ ਹੈ। ਅੰਤਕਾਲ ਕਾ ਨਹੀ। ਯਹ ਵਾਰਤਾ ਭਾਗਵਤ
ਕੇ ਤੀਸਰੇ ਸਕੰਧ ਕੇ ਗਜ਼ਾਰਵੇਂ ਅਧਜ਼ਾਯ ਮੋ ਮੈਤ੍ਰੇਯ ਕੇ
ਬਚਨ ਮੇ ਸੰਧਜ਼ਾ ਸੰਧਜ਼ਾਂਸਕੇ ਮਧਜ ਕਾਲਕੋ ਯੁਗ ਕਹੇ
ਹੈ ਐਸੇ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਤਹਾਂ ਤਾਕੀ ਟੀਕਾ ਮੇ ਯੁਗ ਕੇ ਆਦਿ

੧–ਸਸਤ੍ਰਧਾਰਨਾਦਿ

ਕਾਲਕਾ ਨਾਮ ਸੰਧਯਾ। ਯੁਗ ਕੇ ਅੰਤ ਕਾ ਨਾਮ ਸੰਧਯਾਂਸ ਕ-
ਹਯਾ ਹੈ। ਔ ਕਲਕੀ ਅਵਤਾਰ ਕਲਿ ਕੇ ਅੰਤ ਸੰਧਯਾਂਸ ਕਾਲ
ਮੇ। ਮਲੇਛਗਣੋ ਕੇ ਨਾਸ ਹੇਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਯਾਂਤੇ ਸੰਧਯਾ ਕਾਲ
ਵਿਖੇ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਹੀ ਕਲਕੀ ਤੁਲਯ ਅਵਤਾਰ ਲਿਖਾ ਹੈ।
ਕਲਕੀ ਨਹੀ॥ ਯਦਯਪਿ॥ ਟੀਕਾ ਮੇਂ ਸੰਧਿਯਾ ਪਦ ਕਾ ਕਲੀ
ਕੇ ਅੰਤ ਮੇ ਅਵਤਾਰ ਹੋਗਾ। ਸ੍ਰੀਧਰ ਨੇ ਐਸਾ ਅਰਥ ਕੀਆ
ਹੈ। ਯਾਤੇ ਸੰਧਯਾ ਪਦ ਲਖਣਾ ਸੇ ਸੰਧਯਾਂਸ ਪਰ ਹੈ। ਕਾਹੇਤੇ
ਜਹਾਂ ਸ਼ਕ੍ਤੀ ਸੇ ਕਹੇ ਅਰਥ ਮੇ ਨਾਬਨਨਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਵੇ ਤਹਾਂ
ਲਖਣਾ ਮਾਨੀ ਜਾਵੇ ਹੈ। ਔਰ ਸੰਧਯਾ ਮੇ ਅਵਤਾਰ ਕਾ ਸੰਭਵ
ਨਹੀ। ਯਾਂਤੇ ਲਖਣਾ ਸੇ ਸੰਧਯਾਂਸ ਮੇ ਸਿੱਧ ਹੋਵੇ ਹੈ। ਤਥਾਪਿ
ਜਬ ਪ੍ਰਯੰਤ ਸਕਤੀ ਸੇ ਨਿਰਬਾਹ ਹੋਵੇ ਤਬ ਪ੍ਰਯੰਤ ਲਖਣਾ
ਨਹੀ ਮਾਨੇ। ਨਾ ਨ੍ਰਿਬਾਹ ਹੁਏ ਲਖਣਾ ਮਾਨੇ ਹੈ। ਜੈਸੇ ਵਕਤਾ
ਕਾ ਤਾਤਪਰਯ। ਸੀਤ ਪਵਿਤ੍ਰ ਤੀਰ ਮੇ ਗੂਜਰ ਗ੍ਰਾਮ ਕਹਨ
ਕਾ ਹੈ ਸੋ ਤਾਤਪਰਯ ਤੀਰ ਮੇ ਗ੍ਰਾਮ ਕਹਿਨੇ ਸੇ ਸਿੱਧ ਹੋਵੇ ਨਹੀਂ
। ਕਾਹੇਤੇ ਤੀਰ ਤੇ ਯੋਜਨ ਪ੍ਰਯੰਤ ਦੂਰ ਮੇ ਭੀ ਕਹਾ ਜਾਵੇ ਹੈ। ਔ
ਯੋਜਨ ਪ੍ਰਯੰਤ ਦੂਰ ਤੀਰ ਮੋ ਸੀਤਤਾ ਪਵਿਤ੍ਰਤਾ ਕਾ ਸੰਭਵ
ਨਹੀਂ ਯਾਂਤੇ ਸੀਤ ਪਵਿਤ੍ਰ ਤੀਰ ਬੋਧਨ ਹੇਤ ਵਾਚਕ ਤੀਰ
ਪਦ ਕੋ ਛੋਡ ਕੇ ਅਵਾਚਕ ਗੰਗਾ ਪਦ ਕਹੇ ਹੈਂ ਤੈਸੇ ਈਹਾਂ
ਅੰਤਕਾਲ ਕੇ ਵਾਚਕ ਸੰਧਯਾਂਸ ਪਦ ਕੋ ਛੋਡਕੇ ਅਵਾਚਕ
ਸੰਧਯਾ ਪਦ ਕਹਨੇ ਮੇ ਵਕਤਾ ਕਾ ਤਾਤਪਰਯ ਨਹੀ ਪ੍ਰਤੀਤ

ਹੋਵੇ ਜਿਸਸੇ ਸੰਧਯਾ ਮੇਂ ਲਖਣਾ ਮਾਨੇ । ਯਾਂਤੇ ਹੰਸ ਔਹਯ ਗ੍ਰੀਵਵਤ ਕਲਕੀ ਕਾ ਬਰਣਨ ਛੋਡਕੇ ਕਲਿ ਦੋਖੋਂ ਕਾ ਨਾਸਕ ਕਲਕੀਵਤ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਹੀ ਲਿਖਾ ਹੈ ਯਾਹੀ ਤੇ ਅਗਲੇ ਸਲੋਕ ਮੇ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਅਵਤਾਰੋਂ ਕੋ ਅਨੰਤਤਾ ਕਹੀ ਸੰਭਵੇ ਹੈ । ਤਥਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨਿਰੂਪਣ ਪ੍ਰਕਰਣ ਮੈ ਗੁਰੂ ਨਿ-ਰੂਪਣ ਕੈਸੇ ਯਾ ਅਸੰਕਾ ਕੀ ਭੀ ਅਨਯ ਅਵਤਾਰੋਂ ਕੇ ਬ-ਰਣਨ ਵਤ। ਬਰਨਨ ਸੇ ਨ੍ਰਿਬ੍ਰਿਤਿ ਸੰਭਵੇ ਹੈ। ਅਵਤਾਰ ਭੀ ਬਿਭੂਤੀ ਅੰਸ ਕਲਾ ਆਵੇਸ ਭੇਦਸੇ ਬਹੁਤ ਬਿਧ ਹੋਵੇ ਹੈ। ਤਿਨਮੇ ਸਮਗ੍ਰ ਐਸ੍ਵਰਯਵਾਲੇਵਿਭੂਤੀ ਕਹੀਏਹੈ ਜੈਸੇ ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਦਿ। ਕਿੰਚਤਐਸ੍ਵਰਜਵਾਲੇਕਲਾਅਵਤਾਰਕਹੀ ਏ ਹੈ। ਜੈਸੇ ਸਨਤਕੁਮਾਰਨਾਰਦਾਦਿ।ਭਗਵਤਕੇ ਐਸ੍ਵਰਯ ਮੇ ਕਾਹੂਕ ਅਪਰ ਮਿਤ ਗਯਾਨ ਸਕਤੀ ਰੂਪ ਅੰਸਵਾਲੇਅੰਸਾ ਵਤਾਰਕਹੀਏ ਹੈ ਜੈਸੇ ਬਾਵਨਾਦੀ। ਪ੍ਰਿਥਮ ਸਾਧਾਰਣ ਉਪ-ਜ ਕਰ ਪੀਛੇ ਸੇ ਭਗਵਤ ਕੇ ਐਸ੍ਵਰਯ ਕੇ ਆਵੇਸ ਵਾਲੇ ਆਵੇਸ਼ਾ ਅਵਤਾਰ ਕਹੀਏ ਹੈ ਜੈਸੇਪ੍ਰਿਥੂਆਦਿਕ। ਪ੍ਰਕਰਣ ਮੇਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਬਿਭੂਤੀ ਅਵਤਾਰ ਹੈ । ਅੰਗਦ ਅਮਰ ਦਾਸ ਰਾਮਦਾਸ ਆਵੇਸ ਅਵਤਾਰ ਹੈ। ਅੰਨਯਗੁਰੂ ਅੰਸਾ ਅਵਤਾਰ ਹੈ । ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਿਭੂਤੀ ਅਵਤਾਰ ਹੈ । ਯਾਹੀ ਤੇ ਪ੍ਰਥਮ ਔਰ ਦਸਮ ਅਵਤਾਰੋ ਕੋ ਪੂਰਣ ਅਵਤਾਰਤਾ ਕਥਨ ਸੰਭਵੇ ਹੈ। ਯਦਯਪਿ ਜੋ ਜੋ ਬੇਦ ਪੂਰਾਣ

ਮੇਂ ਜਿਸ ਜਿਸ ਅਵਤਾਰ ਕੇ ਬੋਧਕ ਬਚਨ ਹੈ ਤਹਾਂ ਹੀ। ਤਿਨ ਕਾ ਨਾਮ ਲਿਖਾ ਰਹੇ ਹੈ। ਔਰ ਪੂਰਬ ਕਹੇ ਬਾਕਨ ਮੈ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਲਿਖਾ। ਨਾ ਪੁਨਾ ਬੇਦ ਮੇਂ ਬਯਾਸ ਕੋ ਪਾਰਾ ਸਰਯ ਲਿਖਨੇਵਤ ਕਾਲੂਤਨਯ ਲਿਖਾ ਹੈ। ਯਾਤੇ ਕੈਸੇ ਤਿਨ ਕੀ ਅਵਤਾਰਤਾ ਪੈ ਵਾਕਯ ਸਮਝੇ। ਤਥਾਪਿ ਜੈਸੇ ਨਾਨਕ ਸਬਦ ਕੀ ਤਿਨ ਮੈ ਰੂੜੀ ਹੈ ਤੈਸੇ ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਸਬਦ ਕੀ ਭੀ ਤੋ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਜੀ ਮੇਰੂੜੀ ਕਹੀ। ਯਾਤੇ ਗੁਰੂ ਸਬਦ ਲਿਖਨੇ ਸੇ ਹੀ ਨਾਮ ਲਿਖਾ ਜਾਨੋ। ਜੈਸੇ ਭੀਮਸੈਨ ਕਾ ਭੀਮ ਏਤਾ ਮਾਤ੍ਰ ਲਿਖਨੇ ਸੇ ਪੂਰਾ ਨਾਂਮ ਜਾਨਯਾ ਜਾਵੇ ਹੈ। ਤਥਾ ਸਤਯ ਭਾਮਕਾ ਸਤਯਾ ਯਾ ਭਾਂਮਾ ਮਾਤ੍ਰ ਲਿਖਨੇ ਸੇ ਸਤਯਭਾਂਮਾ ਜਾਨਯਾ ਜਾਵੇ ਹੈ। ਔਰ ਭਾਗ ਵਤ ਕੇ ਸਲੋਕ ਮੇਂ ਨਾਮਨਾ ਕਲਕੀ ਪਾਠ ਸੇ ਬਯਾਕਰਣ ਕੀ ਰੀਤਿ ਸੇ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਭੀ ਨਿਕਸੇ ਹੈ ਸੋ ਰੀਤੀ ਕਠਨ ਹੈ। ਦਿਖਾਈ ਨਹੀ। ਜੋ ਅਧਿਕ ਇਛਾ ਹੋ ਤੋ ਗੁਰੂ ਕੌਮ ਦੀ ਦੇਖ ਲੇਵੇ ਔਰ ਭਵਿਖਯਤ ਕੇ ਪੂਰਬਾਰਧ ਮੈ ੨੯ ਅਧਯਾਯ ਵਿਖੇ ਪਸ੍ਰਿਮੇਤ੍ਰ ਸੁਭੇਦੇਸੇ ਵੇਦੀ ਬੰਸੇਚ ਨਾਨਕੋ ੩੪ ਨਾਮ੍ਰਾਭੁਵਿਰਾਜਰਖਿਬ੍ਰਹਮ ਗਯਾਨੈਕਮਾਨਸਃ॥ਭਵਿਖਯ ਤਿਕਲੌ ਸਕੰਦ ਤਤ੍ਰ ਵਿਤਕਲਯਾਹਰੇਃ੩੫ਐਸੇ ਅਵਤਾਰ ਤਾਐਨਾਮ ਸਪਸ੍ਰ ਲਿਖੇ ਹੈ ਸਭੀ ਦੇਖ ਲੇਵੇਂ॥

ਵਾਸ੍ਤਵ ਤੇ ਯਹ ਰੀਤੀ ਹੈ। ਸੁੱਧਾਵਾਂਨ ਪੁਰਖ ਤੇ ਸ੍ਰਤੀ

ਸਿਮ੍ਰਿਤੀ ਮੇ ਗੁਰੂ ਮਾਤ੍ਰਕੋ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਮੂਰਤੀ ਕਹਨੇਸੇ ਬਿਨਾ ਸੰਕਾ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਰੂਪ ਜਾਨੇ ਹੈ। ਔਰ ਸ੍ਰਧਾ ਹੀਨ ਪੁਰਖ ਗ੍ਰੰਥੋ ਮੇਂ ਨਾਮ ਸਥਾਨ ਸੇ ਲਿਖੇ ਕੋ ਭੀ ਅਨੇਕ ਯੁਗ ਤੀਯੋ ਸੇ ਦੂਰ ਕਰੇ ਹੈ ਜੈਸੇ ਕੂਰਮ ਪੁਰਾਣਕੇ ਪੂਰਬ ਖੰਡ-ਸਥ ਤੀਸਵੇ ਅਧਯਾਯ ਮੇ ਸੰਕਰ ਕੋ ਅਵਤਾਰਤਾ ਲਿਖੀ ਹੈ ਜੋ ਅਨੇਕ ਰੂਪੋ ਵਾਲਾ ਮਹਾ ਦੇਵ। ਸ੍ਰੁਤੀ ਸਿਮ੍ਰਤੀ ਮੇਂ ਕਹੇ ਧਰਮੋ ਕੀ ਰਖ੍ਯਾ ਹੇਤ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰੇਗਾ। ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਬ੍ਰਹਮ ਗ੍ਯਾਨ ਕਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰੇਗਾ। ਤਾਸੇ ਕਲੀਕੇ ਜੀਵ ਪਰਮਪਦੰ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗੇ। ਤੈਸੇ ਬਾਯੂ ਪੁਰਾਂਣ ਮੇ ਚਾਰ ਸਿੱਖਨ ਕੇ ਸਹਿਤ ਸੰਕਰ ਅਵਤਾਰ ਹੋਗਾ ਲਿਖਾ ਹੈ। ਤਥਾ ਪਦਮ ਪੁਰਾਣਮੇ ਕੇਦਾਰ ਕੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰੇਗਾ। ਐਸਾ ਲਿਖਾ ਹੈ ਤੌ ਭੀ ਪੂਰਬ ਕਹੇ ਸੰਕਰ ਮਹਾਤਮ ਕੀ ਤਰਫ ਸੇ ਨੇਤ੍ਰ ਮੂੰਦ ਕਰ ਚਾਰ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ ਵਾਲੇ ਵੈਸ੍ਨਵ ਲੋਗ ਐਸੇ ਕਹੇ ਹੈ। ਪਦਮ ਕੇ ਉਤਰ ਖੰਡਮੋ ਉਮਾ ਮਹੇਸਰ ਸੰਬਾਦ ਮੇਂ। ਨਰਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕੇ ਹੇਤੁ ਤਾਮਸ ਗ੍ਰੰਥੋਂ ਕੇ ਕਥਨ ਕੀ ਪ੍ਰਤਿਗ੍ਯਾ ਕਰ। ਕਈ ਕਪਾਲ ਬਾਮਾਦੀ ਮਤ ਕਥਨ ਕਰ ਕੇ ਮਾਯਾ ਵਾਦ ਰੂਪ ਅਸਤ ਸਾਸਤ੍ਰ। ਹੇ ਪਾਰਬਤੀ ਮੈਂ ਹੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਰੂਪ ਸੇ। ਛਪਾ ਹੂਆ ਬੌਧਮਤ ਕਥਨ ਕੀਆ ਹੈ। ਤਾਮੇ ਸ੍ਰੁਤੀ ਬਚਨੋ ਕਾ ਖੋਟਾ ਅਰਥ ਲਿਖਾ ਹੈ ਜੋ ਲੋਕ ਮੇ ਨਿੰਦਤ ਹੈ ਔ ਕਰਮੋਕਾਤ੍ਯਾਗ ਪ੍ਰਤਿਪਾਦਨ ਕੀਆ ਹੈ

ਔ ਈਸ ਜੀਵ ਕੀ ਏਕਤਾ ਕਹੀ ਹੈ। ਬ੍ਰਹਮ ਕਾ ਨ੍ਰਿਗੁਣ ਰੂਪ ਕਹਾ ਹੈ ਸੋ ਯਹ ਕਲੀ ਕੇ ਜੀਵੋ ਕੇ ਮੋਹਨ ਹੇਤ ਮੈਨੇ ਬੇਦ ਅਰਥ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਤਾ ਅਵੈਦਕ ਮਤ ਲਿਖਾ ਹੈ। ਔਰ ਪਦਮ ਮੇਂ ਹੀ ਅਨਜਅਸਥਾਨ ਮੇਂ ਯਹ ਲਿਖਾ ਹੈ। ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ ਬਿਹੀਨ ਮੰਤ੍ਰ ਨਿਸਫਲ ਹੋਵੇ ਹੈ ਯਾਂਤੇ ਕਲੀ ਮੈ ਚਾਰ ਸੰਪ੍ਰਦਾਈ ਹੋਵੇਗੇ। ਏਕ ਸ੍ਰੀ। ਦੁਤੀਯ ਬ੍ਰਹਮਾ। ਤੀਸਰੇ ਰੁਦ। ਚੌਥੇ ਸਨਕ। ਇਨ ਸੇ ਲੋਕੋ ਕੇ ਉਧਾਰ ਹੇਤ ਚਾਰ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ ਹੋਵੇਗੀ। ਸ੍ਰੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ ਕੇ ਮੁਖਜ ਆਚਾਰਜ ਰਾਮਾਨੁਜ ਹੈ। ਬ੍ਰਹਮ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ ਕੇ ਮੁਖਜ ਆ-ਚਾਰਜ ਮਧ੍ਵ ਹੈ। ਰੁਦ੍ਰ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ ਕੇ ਮੁਖਜਆਚਾਰਜ ਬਿਸ੍ਨੁ ਸ੍ਵਾਮੀ ਹੈ। ਸਨਕ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ ਕੇਮੁਖਜ ਆਚਾਰਜਨਿੰਬਾਰਕ ਹੈ। ਇਨ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯੋ ਸੇ ਔਰ ਮਤ ਕਲਿ ਕੇਜੀਵੋਂ ਕੇ ਮੋਹਨ ਹੇਤ ਹੋਵੇਗੇ। ਯਾਂਤੇ ਪੂਰਬ ਜੋ ਕੂਰਮ ਪੁਰਾਣ ਔ ਵਾਯੂ ਪੁਰਾਣ ਪਦਮ ਕੇ ਬਚਨ ਸੇਂ ਸੰਕਰ ਜਗਤ ਉਧਾਰ ਹੇਤ ਕਹਾ ਹੈ ਸੋ ਤਿਸ ਮਤ ਕੇ ਪੰਡਿਤੋ ਨੇ ਪੁਰਾਣੋ ਮੇਂ ਬਨਾਕਰ ਆਪ ਲਿਖ ਦੀਏ ਹੈ। ਐਸੇ ਕਹੇ ਹੈ। ਔਰ ਸੰਕਰ ਮਤ ਕੇ ਸੰਨਜਾਸੀ ਲੋਕ। ਜਿਨ ਆਚਾਰਜੋ ਕੋ ਚਾਰੋ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯੋ ਵਾਲੇ। ਸੇਖ ਆਦਿਕੋ ਕਾ ਅਵਤਾਰ ਮਾਨਤੇ ਹੈਂ। ਤਿਨਕੋ ਐਸਾ ਕਹੇ ਹੈਂ। ਕੂਰਮ ਪੁਰਾਣ ਮੇਂ ਭ੍ਰਿਗੂ ਆ-ਦਿਕ ਰਿਖੀਸਰੋ ਪ੍ਰਤਿ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੇਵਨੇ ਕਹਾ ਹੈ। ਜਿਨ

ਬ੍ਰਾਹਮਣੋਂ ਕੋ ਗੌਤਮ ਰਿਖਿ ਨੇ ਸ੍ਰਾਪ ਦੀਆ ਹੈ। ਸੋ ਮਹਾ ਦੇਵ ਸਾਥ ਦ੍ਵੈਸ ਕਰਣੇ ਵਾਲੇ ਤੁਮਾਰੇ ਬੰਸ ਮੈ ਉਪਜੇਗੇ। ਕੂਰਮ ਪੁਰਾਣ ਕੇ ਉਣਤੀਸਮੇ ਅਧ੍ਯਾਯ ਮੇਂ ਅਰਜਨ ਪ੍ਰਤਿ ਬ੍ਯਾਸ ਜੀ ਨੇ ਕਹਾ ਹੈ। ਦਖ੍ਯ ਕੇ ਯਗ ਮੇ ਦੇਵੀ ਨੇ ਜਿਨ ਕੋ ਸ੍ਰਾਪਦੀਯਾਹੈ। ਵਹੁ ਬ੍ਰਾਹਮਣੋ ਮੇ ਉਪਜੇਗੇ। ਔਰ ਮਹਾ ਦੇਵ ਕੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰੈਗੇ। ਬ੍ਰਿਥਾ ਧਰਮੋ ਕਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰੇਗੇ। ਕੂਰਮ ਮੇਂ ਹੀ ਦੱਖਪ੍ਰਤੀ ਦਧੀਚਿ ਰਿਖੀ ਨੇ ਕਹਾ ਹੈ। ਕੁਸਾਸਤ੍ਰੋਂ ਮੈਂ ਅਸਕਤ ਚਿੱਤ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂਦੇਵ ਕੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰੇਗੇ। ਔਰ ਅਪਨੇ ਸਹਿਤ ਨਿਜ ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਨਰਕ ਮੇਂ ਪਾਵੇਗੇ। ਯਾਂਤੇ ਜੋ ਤਿਨ ਮਤ ਵਾਲੇ ਲੋਕੋ ਨੇ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ ਕੀ ਸ੍ਰੇਸ੍ਰਿਤਾ ਮੇਂ ਪਦਮ ਪੁਰਾਣਾਦਿਕੋਂ ਕੇ ਬਚਨ ਲਿਖੇ ਹੈਂ। ਸੋ ਪੁਰਾਣੋ ਮੇਂ ਪੀਛੇ ਸੇ ਪਾਏ ਹੂਏ ਹੈ। ਯਾਂਤੇ ਸਿਧ ਹੂਆ ਜਿਸ ਕੀ ਜਿਸ ਮੈਸ੍ਰੱਧਾ ਹੈ ਤਿਸ ਕੋ ਵਹੀ ਅਵਤਾਰ ਹੈ। ਅਬ ਪ੍ਰਮਾਣ ਕੋ ਖੋਜੋ ਅਥਵਾ ਮਤ ਖੋਜੋ। ਤੌ ਭੀ ਅੰਨਮਤੋਵਤ ਕੁਛ ਕਹਿਨਾ ਅਵਸ੍ਯਹੈ। ਯਾਂਤੇ ਹਮ ਨੇ ਬੇਦ ਪੁਰਾਂਣ ਪ੍ਰਮਾਣ ਲਿਖੇ ਤਿਸ ਲਿਖੇ ਸੇ ਬਿਠੁੱਲਾਦਿ ਸਿੱਧ ਹੋਵੇਗੇ॥ ਤਥਾ ਹੀ ॥ ਦੋ: ॥ ਨਨੁ ਬੱਲਭੁ ਸੁਤ ਬਿੱਠਲੰ[1] ਤਥਾ ਸਚੀ ਸੁਤ ਨਾਮ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਚੈਤਨ੍ਯਸੁ ਮਹਾ ਪ੍ਰਭੁ[2] ਕਹੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਇਨਆਮ ॥ ੩॥ ਗੁਰਜਰ[3]

੧–ਯਹ ਦੂਸਰਾ ਬਿਠਲ ਹੈ ਜੋ ਪੁੰਡਰੀਕ ਭਗਤ ਕੋ ਪੰਡਰ ਪੁਰਮੈਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਿਲਾ ਵਹੁ ਔਰ ਹੈ॥ ੨–ਦੂਜਾ ਨਾਮ ਹੈ॥ ੩–ਗੁਜਰਾਤ ਦੇਸ ਜਾਨੋ॥

ਪੁੰਨ ਬੰਗਾਲਮੇ ਪੂਰਾ ਕਹੇਬਚ [1] ਸਿੱਧ। ਆਹਿ ਹਰੀ
ਅਵਤਾਰ ਸੁਭੰ ਨਹਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਬਿੱਧ ॥ ੪ ॥ ਸੁਨੀਯੇ
ਚਿੱਤ ਲਗਾਇਕੈ ਬਿਨਾ ਸਮਝ ਬੁਧਵਾਂਨ। ਕਹਯੇ ਰਾਜ
ਕੁਲ [2] ਜਨਮ ਤਿਹ ਵੇਦੋ ਬ੍ਰਾਹਮਨ ਜਾਨ ॥੫॥ ਨਨੁ ਫਿਰ
ਕਾ ਅਵਤਾਰਵੇ ਨਾਹਿ ਕਹੋ ਮੁਖਆਪ। ਨਾਹਿਕਹੋ [3] ਕਬਿ
ਤੈਸਹੋ ਨਾਂਨਾ ਬਪੁ ਹਰਿ ਥਾਪ ॥ ੬ ॥ ਯਾਂਤੇ ਜੀਵ ਉਧਾਰ
ਹਿਤ ਆਵਤ ਹੈ ਜਗ ਮਾਂਹਿ। ਨਾਨਾ ਰੂਪਨ ਧਾਰ ਹਰਿ
ਯਾਮੇਂ ਸੰਸਯ ਨਾਹਿ ॥ ੭ ॥ ਯਹਿ ਗੀਤਾ ਬਚ ਸਿੱਧ ਹੈ
ਯਾਂਤੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਮਿੱਤ। ਅਰਜਨ ਪ੍ਰਤਿ ਅਸਭਾਖਯੋਂ ਸੋ ਸੁਨ
ਧਾਰੋ ਚਿੱਤ ॥ ੮ ॥ ਜੋ ਜੋ ਜਗ ਐਸ੍ਵਰਯਵਤ ਸੋਭਾਵਤ
ਤਸ ਊਚ। ਸੰਭਵ ਮੋਰੀ ਅੰਸਸੇ ਤਾਂਕੋ ਜਾਨਸਮੂਚ [4] ॥੯॥
ਤਥਾ ਹੀ । ਯਦ੍ਯਦ ਬਿਭੂਤਿਮਤਸਤ੍ਵੰ ਸ੍ਰੀ ਮਦੂਰਜਿਤ
ਮੇਵਵਾ॥ ਤਤੱਦੇਵਾਵਗੱਛਤ੍ਵੰ ਮਮ ਤੇ ਜੋਂਸਸੰਭਵੰ। ਯਦ੍ਯਦ
ਜੋ ਜੋ ਬਿਭੂ ਤਿਮਤ ਐਸ੍ਵਰਯ ਵਾਲਾ। ਸ੍ਰੀਮਤ ਸੰਪੱਤਿ
ਵਾਲਾ ਊਰ੍ਜਿਤਮੇਵਵਾਅਥਵਾਕਿਸੀਪ੍ਰਭਾਵ ਬਲਾਦਿ ਗੁਣ
ਸੇ ਬਧਯਾਹੂਯਾ ਸਤ੍ਵੰਬਸ੍ਤੁ ਮਾਤ੍ਰ ਹੈ। ਤੱਤ ਦੇਵ ਸੋਈ ਸੋਈ
ਨਿਸ੍ਚੈਕਰ ਅਵਗੱਛਤ੍ਵੰ ਜਾਨ ਤੂੰ ਮਮ ਤੇ ਜੋਂਸ ਮੇਰੇ
ਪ੍ਰਭਾਵ ਕੇ ਅੰਸ ਨਾਮ ਏਕ ਦੇਸ ਸੇ ਸੰਭਵ ਬਨੀ ਹੈ॥ ਦੋ:

੧–ਪੂਰਬ ਕਹੇਬਚਨੋਂ ਸੇ ਸਿਖ ਹੁਏ ਯੇ ਅਵਤਾਰ ਹੈ ੨–ਖਤ੍ਰੀ ਕੁਲ ਮੇਂ ਜਨਮ
੩–ਸੋ ਅਵਤਾਰ ਨਹੀ ॥ ੪–ਸਮੁਚਯ

ਅਬੱਲਕਤਰੇ ਨੂਰ ਸੇ ਭਏ ਪੈਗੰਬਰ ਲੋਗ। ਯਵਨਾਚਾਰਜ਼
ਸੰਮਤੀ ਭੀ ਲੀਜੇ ਇਹ ਗੋਪ[੧] ॥ ੧੦ ॥ ਯਾਂਤੇ ਮੇਰੇ
ਬਿਨਾ ਨਹਿ ਉੱਚਤਾਦਿ ਗੁਣ ਕਾਹ। ਤਤੋ ਅਨੇਕਨਤਾਰ
ਕਾ ਕੈਸੇ ਹਰਿਬਪੁ ਨਾਹਿ ॥ ੧੧ ॥ ਕਿੰਤੂ ਵੇਭੀ ਜਾਨੀਏ
ਹੈ ਹਰਿ ਕੇ ਅਵਤਾਰ। ਜਿਨ ਕੋ ਬਚ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੇ ਹਰੇ
ਅਨਕ ਭਵਭਾਰ[੨] ॥ ੧੨ ॥ ਬੈਦਕ ਮਤ ਪ੍ਰਬ੍ਰਿਤਿ ਹਿਤ
ਤਤੋ ਬੇਦਿ ਬਪੁ ਧਾਰ। ਬਿਸ੍ਨੁ ਰਖ੍ਯਾ ਧਰਮ ਹਿਤ ਭੋਨਾਨਕ
ਅਵਤਾਰ ॥ ੧੩ ॥ ਨਨੁ ਅੰਵਤਾਰਤਮੈ ਰਹੇ ਸ੍ਰੁਤਿ ਪੁਰਾਣ
ਕੀ ਗਾਥ। ਫਿਰ ਨਿਜ ਬਾਨੀ ਕੀ ਕਹੋ ਸਿੱਧ ਅਹੇ ਜਿਹ
ਸਾਥ ॥ ੧੪ ॥ ਦੇਰਨਯਾਮੈ ਕਛੁ ਕਰੋ ਕਹੋ ਸੁ ਨੀਕੋ ਮਾਨ
। ਸੁਨੋ ਕਹੋ ਗੁਰ ਗ੍ਰੰਥ ਮੇ ਜੋ ਭਟਨ ਕੋ ਗਾਨ ॥੧੫॥ ਨਨੁ
ਭੱਟ ਯਾ ਲੋਕਮੈ ਕਰਣ ਸੁਰੇਸ੍ਵਰਗਾਤ। ਕਿੰਚਤਜਾਤੇ[੩]
ਧਨ ਲਹੇਂ ਤਾਂਤੇ[੪] ਮਾਨ ਨ ਬਾਤ ॥ ੧੬ ॥ ਯਹਿ ਸੰਕਾਪਰਿ
ਹਾਰਹਿਤ ਸੁਨੋ ਕਹੋ ਬਰ ਰੀਤਿ। ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼੍ਨ ਕੇ ਜਨਮਮੋ
ਜੈਸੇ ਬੇਦਨ ਕੀਤ ॥ ੧੭ ॥ ਚਿਦਾਨੰਦ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਜਬ-
ਭੇ ਦਸਰਥ ਧਾਮ। ਰੂਪ ਰਾਮਾਯਨ[੫] ਬੇਦ ਹੁਇ ਕੀਨੀ
ਉਸਤਤ ਕਾਮ[੬] ॥ ੧੮ ॥ ਤਥਾ ਕ੍ਰਿਸ਼੍ਨ ਭਗਵਾਨ ਕੇ ਜਨਮ
ਕਾਲ ਮੋ ਵੇਦ ॥ ਭਾਰਤ ਰੂਪੀ ਹੋਯਕੇ ਨਿਖਲ ਬਤਾਯੋ ਭੇਦ

੧—ਗੁਹਜ। ੨—ਸੰਸਾਰ ਕਾ ਬੋਝ ॥ ੩—ਜਿਸ ਪੁਰਖ ਤੇ ॥
੪—ਧਨ ਦੇਨੇ ਵਾਲੇ ਕੋ ਬਡਾ ਕਹਿਨੇ ਤੇ ੫—ਬਾਲਮੀਕੀ ਰਾਮਾਯਣ ਬਨ ਕਰ ॥
੬—ਇਛਾਨੁਸਾਰ

॥ ੧੯ ॥ ਤੈਸੇ ਨਾਨਕ ਰੂਪ ਹ੍ਵੈ ਉਤਰੇ ਜਬ ਹਰਿ ਆਪ।
ਬੇਦ ਭੱਟ ਬਪੁ ਧਾਰਕੈ ਉਤਰੇ ਤਬ ਨਿਸਪਾਪ॥ ੨੦ ॥
ਸੂਰਯ ਉਦਯੋ ਭਾਸ ਹੈ ਯਹ ਲੋਕਨ ਮਤ ਲੇਹ। ਹਮ ਹੈ
ਬਿਸ੍ਨੁ ਆਪ ਗੁਰੁ ਕਹੀ ਨ ਭਾਖੀ ਏਹ॥ ੨੧ ॥ ਨਾ ਤਿਹ
ਬਾਂਛਤ ਕਥਨਅੱਸ[1] ਤਥਾਪਿ ਭੱਟਨ ਕਿੱਤ ॥ ਗੁਰੁ
ਨਾਨਕ ਕੀ ਪ੍ਰਿਥੁਵਤ[2] ਕੀਨੀ ਆਨ ਅਮਿੱਤ ॥ ੨੨ ॥
ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਮੇ ਕੱਲਨੇ ਛਠੇ ਸਵਯੇ ਮਾਂਹਿ। ਸਤਜੁਗ ਬਾਮਨ
ਰੂਪ ਤੇ ਛਲਯੋ ਬਲ ਤੁਮ ਆਹਿ॥ ੨੩ ॥ ਤ੍ਰੇਤਾ ਤੁਮ ਰਘੁ
ਕੁਲਵਿਖੇ ਆਇਕਹਾਏ ਰਾਮ। ਦ੍ਵਾਪੁਰ ਕ੍ਰਿਸ੍ਨ ਮੁਰਾਰ ਹੁਇ
ਕੀਯੋ ਕੰਸਕੋ ਕਾਮ[3] ॥ ੨੪ ॥ ਕਲਯੁਗ ਨਾਨਕ ਰੂਪ ਭੇ
ਤੈਸੇ ਅੰਗਦ ਰੂਪ। ਅਮਰਦਾਸ ਹੁਇ ਜਨਨ ਕੋ ਮੋਹ ਮਿ-
ਟਾਯੋ ਕੂਪ ॥ ੨੫ ॥ ਏਵੰ ਨਿਜਮਤ ਬਿਖੇ ਭੀ ਲਿਖੇ ਗੁਰੂ
ਅਵਤਾਰ। ਤਾਂਤੇ ਮਾਨ ਸੁਨਾਇਪੈ ਅਬ ਸੰਕਾ ਸਬ ਟਾਰ॥
੨੬॥ ਨਨੁ ਗ੍ਰੰਥਮੇ ਗੁਰੂਕੋ ਲਿਖਯੋ ਜਨਕ ਅਵਤਾਰ।
ਬਿਸ੍ਨੁ ਰੂਪਤਾਮੈ ਤਤੋ[4] ਨਾਹਿ ਮਾਨਵਹਿ ਸਾਰ ॥ ੨੭ ॥
ਸੁਨੋਂ ਮਿਟਾਉ ਸੰਕ ਯਹਿ ਜਨਕ ਰਾਜਅਵਤਾਰ। ਲਿਖੋ ਜੋ
ਅੰਗਦ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਿ ਅਰਥ ਔਰ ਤਿਹਧਾਰ॥ ੨੮ ॥ਜਨਕੋ
ਕੈ ਸੁਖਯਾਹਿ ਤੇ ਤਾਂਤੇ ਜਨਕ ਸੁਨਾਮ। ਅਥਵਾਜਗਕੋ ਜ-

੧–ਕਹਨਾ ਐਸਾ ਜੋ ਹਮ ਕੋ ਭੱਟ ਆਵਤਾਰ ਕਹੇ॥
੨–ਪ੍ਰਿਥੁਵਤ ਪ੍ਰਿਥੁਰਾਜਾਵਤ ਪ੍ਰਿਥੁਕੀ ਭੀ ਭਟੋਂਨੇ ਐਸੇ ਕਰੀ ਥੀ
੩–ਮੁਕਤੀ ੪–ਤਾਤੇ

ਨਨ ਤੇ ਭਾਖੇ ਜਨਕ ਤਮਾਮ ॥ ੨੯॥ ਬਿਸ਼੍ਨ ਰਾਜ ਪ੍ਰ-
ਕਾਸਵਪੁ ਤੁਮ ਤਿਹ ਰੂਪ ਅਨੂਪ। ਐਸੇ ਭਾਖੇ ਕੱਲ ਬਚ
ਮਿਟੇ ਬਿਰੋਧ ਅਨੂਪ॥ ੩੦ ॥ ਅਥਵਾ ਨਾਨਕ ਰੂਪ ਗੁਰੁ
ਅੰਗਦ ਪ੍ਰਤਿ ਅਵਤਾਰ। ਭਾਖਜੋਜੋ ਹੈ ਜਨਕ ਕੋ ਸੋ ਮਧ
ਸਾਦ੍ਰਿਸ ਧਾਰ॥ ੩੧ ॥ਯਤ[੧] ਗੁਰ ਚੌਥ ਪ੍ਰਸੰਸਮੇ ਤੇਰਸ
ਪਦ ਮੋ ਆਪ। ਇਹ ਜਨਕ ਰਾਜਕੇ ਯੋਗਹੈਂ ਤੁਮਹੀ ਸਮ
ਤਾ ਬਾਪ॥ ੩੨ ॥ ਤੈਸੇ ਪੰਚਮ ਗੁਰੂਕੇ ਤੀਸਰ ਮੋ ਯਹਬਾਤ
।ਤਾਤੇ ਰਾਖੇ ਉਪਮ ਮੋ ਜਨਕ ਰਾਜ ਯਾਂ ਭਾਤ॥ ੩੩ ॥ ਨਨੁ
ਯੌ ਮਿਟੋ ਬਿਰੋਧ ਫਿਰ ਨਾਨਕਨਹਿ ਅਵਤਾਰ। ਬਨੇ ਬਿ-
ਸ਼੍ਨ ਭਗਵਾਨਕੇ ਲੇਵੋ ਚਿੱਤ ਬਿਚਾਰ ॥ ੩੪॥ ਬੇਦ ਚ-
ਤੁਰਥੋ ਸ੍ਰਵਣ ਕੈ ਤੁਮ ਦੀਨੋ ਮੁਹਿ ਰਾਜ। ਕਲਿ ਨਾਨਕ
ਹਮ ਹੋਇਕੇ ਧਰ ਚੌਥੇ ਬਪੁ ਸਾਜ ॥ ੩੫॥ ਤੋਹਿ ਬਨਾਵੇਂ
ਗੁਰੂ ਹਮ ਯੌ ਬੇਦੀ ਬਚ ਆਹਿ। ਤਾਂਬੇਦੀ ਅਵਤਾਰ ਕੋ ਕੈਸੇ
ਹਰਿ ਦਿਲ ਮਾਹਿ ॥ ੩੬॥ ਸਮਝੋ ਹਮ ਯਾ ਸੰਕਮੋਭਾਖੋਂ
ਉਤਰ ਸਾਰ। ਸੁਨੀਏ ਚਿਤ ਲਗਾਇਕੇ ਉਕਤੀ ਕ੍ਰਿਸ਼੍ਨ
ਮੁਰਾਰ ॥ ੩੭ ॥ ਅਰਜਨ ਮੋ ਪੁਨ ਤੋਹਿਕੇ ਬੀਤੇ ਜਨਮ
ਅਨੇਕ। ਮੈ ਜਾਨੋ ਤਿਨ ਕੁੱਲ ਕੋ ਤੂ ਨਹਿ ਜਾਨਤ ਏਕ ॥
੩੮॥ ਯਾਂਤੇ ਬਿਸ਼੍ਨ ਈਸਕੇ ਕੋਟਿ ਅਹੇ ਅਵਤਾਰ। ਤਿਨ
ਮੇ ਵੇਭੀ ਜਾਨੀਏ ਬੇਦਨਕੇ ਰਖਵਾਰ॥ ੩੯ ॥ਯਾਂਤੇਨਾਨਕ

੧-ਜਿਸਤੇ

ਬਿਸ਼ਨੁਹੈ ਯਾਮੈ ਸੰਕ ਨ ਰੰਚ। ਵਾਸਤਵ ਤੇ ਹਰਿ ਰੂਪਹੀਜੋ ਦੀਸਤ ਪ੍ਰਪੰਚ ॥ ੪੦ ॥ ਕਹਜੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਾਸ ਭੀ ਨੀਕੇ ਗੁਰ ਅਵਤਾਰ। ਨਾਨਕ ਭੇਜਜੋ ਸ੍ਵਣ ਕੈ ਭਲੇ ਪੁਕਾਰ ਦਾ ਤਾਰ॥ ੪੧ ॥ ਸੁਣੀ ਪੁਕਾਰ ਦਾਤਾਰ ਪ੍ਰਭ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜਗ ਮਾਹਿ ਪਠਾਇਆ ॥ਦੋ:॥ ਸ੍ਵ ਸ੍ਵਰੂਪ ਯਹ ਸੇਖਕੇ ਆ ਕੇਆਗੋ[1] ਮੀਤ। ਬਨਆਈ ਪੁਨ ਤੈ ਸਹੂੰ[2] ਭਲੇ ਨਿਬਾਹੋਗੀਤ ॥ ੪੨ ॥ ਪਰਸੁਰਾਮ ਵਤਰਾਮ ਸੋ ਬਿਗਰੀਨਾ ਹਰਿ ਸਾਥ। ਕਿੰਤੁ ਬਿਸ਼ਨੁਸਹ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਵਤ ਭਲੀ ਬਨੀ ਗੁਰ ਗਾਥ॥ ੪੩ ॥ ਪੂਰਾ[3] ਕਹਜੋ ਬਿਸ਼ਨੁਤ੍ਵ[4] ਜੋ ਤਾਕੋ ਗੁਰ ਆਚਾਰ। । ਕਰੇ ਸਿੱਧਾਂ ਚਿੱਤ ਤਾਹਿਤੇ ਸੰਕਾ ਰੰਚਨ ਧਾਰ॥ ੪੪॥ ਬੈਸਬਾਲਮੋ[5] ਸੈਨ ਸਮ ਛਾਯਾ ਸੇਸਜੁਕੀਨ। ਤੈਸੇ ਰਾਇ ਬੁਲਾਰ ਪੈ ਖੇਤੀ ਤਜੋਂ ਕਰਦੀਨ॥ ੪੫ ॥ ਏਵੇਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਚਰਣ ਵਤ[6] ਕੀਨਜੁਗੁਰਆਚਾਰ[7] । ਅਸੰਭਾਵਤ[8] ਲਖ ਨਰਨਮੋ ਹਰਿਤਾ[9] ਨਿਸਚੇ ਧਾਰ॥ ੪੬॥ ਨਨੁ ਨਾਨਕ ਗੋਬਿੰਦਹਰਿ[10] ਪੂਰਨ ਹਰਿ ਅਵਤਾਰ। ਏਕ ਰੂਪ ਹੈ ਸਭ

੧–ਪਠਾਇਆ ਪਾਠਕੇ ਕੰਨੇ ਵਾਲੇ ਆੜੇਕੇਆਗੋਯਾਤੇ ਪਠਾਇਆਸ੍ਵਸ੍ਵਰੂਪ ਅਰਥ ਯਹ ਅਪਨਾ ਸ੍ਵਰੂਪ ਹੀ ਗੁਰੁਨਾਨਕ ਭੇਜੇ ਕਿਨਾਰੇ ਸੇ ਕੋਈ ਦੇਵਤਾ ਨਹੀਂ ਭੇਜੇ ੨–ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਹਰਿਸੋਂ ਬਨ ਆਈ ਈਹਾਂ ਭੀ ਸ੍ਵ ਸ੍ਵਰੂਪ ਹਰਿ ਸੋਂ ਬਨ ਆਈ ਐਸੇ ਅਰਥ ਕਰਨਾਯਾਤੇ ਪਠਾਇਆਆਗੇ ਸੇਖਕਰ ਨਿਰਬਾਹ ਕਰਨੇਵਤ ਈਹਾ ਭੀ ਕਰਨਾ ਯਹਤੈਸਹੂਕਹਨਕਾਭਾਵਹੈ ੩–ਪੂਰਬ ੪–ਬਿਸ਼ਨੁਪਨਾ ੫–ਆਰਾਰ ਕਹੇ ੬—ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਕੇ ਗੋਵਰਧਨ ਧਾਰਨਾਦੀ ਕਾਮੋਵਤ ੭–ਕਾਮ ੮–ਨਾ ਬਨਤੇ ਜਾਨਕੇ ੯-ਹਰਿਪਨਾ ੧੦–ਗੁਰ ਗੋਬਿੰਦਸਿੰਘ

ਭਨੈ ਸਿਖ ਪੁੰਜ ਮਤਿਵਾਰ ॥ ੪੭ ॥ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਗੁਰੁ
ਬਦਨ ਤੇ ਯੋ ਭਾਖਨ ਬਰਕੀਨ। ਬੇਦੀ ਨਾਨਕ ਰੂਪਨੇ ਰੂਪ
ਭਲੇ ਨਵਲੀਨ ॥ ੪੮ ॥ ਦਸਮ ਰੂਪ ਹਮ ਤਪੋਰਤ੧ ਪੰਡ
ਰਾਜ੨ ਯੁਜਥਾਨ। ਕਾਲ ਕਾਲਿਕਾ ਚਰਨਕੋ ਕੀਨੋ ਪੂਰ
ਧ੍ਯਾਨ ॥ ੪੯ ॥ ਤਾਂਹਿ ਥਾਇ ਤੇ ਜਨਮ ਮੋ ਭਯੋ ਲਖੋ ਯਹਿ
ਰੀਤ। ਮਮ ਪਿਤ ਮਾਤਾ ਅਲਖ ਕੀ ਕਰੀ ਸੇਵ ਇਕ ਚੀਤ
॥ ੫੦ ॥ ਤਬ ਅਕਾਲ ਮਹਾਕਾਲ ਜੂ ਹੋਇ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਅਤਿ
ਚਿੱਤ। ਜਨਮ ਧਰੋ ਤੁਮ ਇਨ ਗ੍ਰਿਹੇ ਯੌਂ ਆਗ੍ਯਾ ਬਰ੩
ਦਿੱਤ ॥ ੫੧ ॥ ਯਾ ਬਿਧ ਨਵਬਪੁ ਆਦਿਸੋ ਭਲੇ ਬਤਾਯੋ
ਭੇਦ। ਯਾਤੇ ਤਿਨਕੋ ਬਨਤ ਨਹਿ ਸਿੱਖਨ ਕਹ੍ਯੋ ਅਭੇਦ ॥
੫੨ ॥ ਚਿੱਤ ਲਾਯਕੇ ਸੁਨੋ ਅਬ ਯਾਮੇ ਉਤਰ ਸਾਰ। ਏ
ਕੇਹੀ ਹਰ ਦੇਵਕੀ ਬ੍ਯਕ੍ਤਿ ਸੁਨਾਨਾਧਾਰ ॥ ੫੩ ॥ ਯੋਗ
ਨਿਸਮ੪ ਅਬ੍ਯਾਹਮੇ ਸੰਕਾ ਦੇਹੁ ਉਡਾਇ। ਕੌਤਕਸੇ ਹਰਿ
ਕਾਲ ਪਗ ਰਾਖ੍ਯੋ ਧ੍ਯਾਨਲਗਾਇ ॥ ੫੪ ॥
ਯਾਂਤੇ ਸੇਵ ਅਕਾਲ ਮੋ ਨਾਹਿ ਉਠਾਨੀ ਸੰਕ। ਯਤੋ ਪਰਸ
ਪਰ ਹਰੀਹਰ ਸੇਵਤਹੈ ਨਿਰਬੰਕ੫ ॥ ੫੫ ॥ ਰਾਮ ਹਰੀ
ਰਾਮੇਸ ਕੋ ਮਾਨਯੋ ਨੀਕੀ ਭਾਂਤ। ਮਹਾਂਦੇਵ ਤਿਹ ਨਾਮਕੋ
ਗਾਤ ਰਹੇ ਦਿਨਰਾਤ ॥ ੫੬ ॥ ਨਨੂ ਰਹੇਇਕ ਰੂਪ ਅਸ-

੧—ਤਪਮੇਂਪ੍ਰੇਮਵਾਲੇਰਹੇ ੨—ਪੰਡੁ ਰਾਜਾ ਕੇ ਯੋਗ ਸਾਧਨੇਕੇ ਥਾਨ ਸਪਤਸ੍ਰਿੰਗਮੇ
੩—ਸ੍ਰੇਸਟ ੪—ਇਕ ਕਾਲਮੇ ਅਨੇਕ ਸਰੀਰ ਧਾਰਨੇ ਵਾਲੇ ਯੋਗੀਜਨੋਕੇ ਸਮ
੫—ਸਰਲ

ਫਿਰਨ ਬਨੇ ਅਵਤਾਰ। ਯਾਂਤੇ ਅਪਨੇ ਬਚਨ ਸੋ ਕਰਤ ਭੁਲੇ ਪਰਿਹਾਰ ॥ ੫੭॥ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਗੋਬਿੰਦ ਹਰਿਭਾਖਤ ਦਾਸਾਭਾਵ। ਤਿਨਦੋਨੋ ਕੇ ਵਾਕਜ਼ ਮੈ ਤੁਮਸੌ ਦੇਹੁ ਬਤਾਵ ॥ ੫੮॥ ਨਾਨਕ ਦਾਸ ਦੁਵਾਰਮੇ ਢਹ ਪਰ ਦੀਨਦਯਾਲ[2]। ਨਾਟਕ ਬੀਚ ਬਚਿਤ੍ਰ ਤਥਾ ਦਸਮ ਕੋ ਭਾਲ॥ ੫੯॥ ਜੋ ਮੋਕੋ ਪਰਮੇਸ ਕੈ ਮੁਖਤੇ ਉਚਰੇ ਆਪ। ਨਰਕਕੁੰਡ ਮੇਤਿਨੋ ਕੇ ਨਿਸਚੇ ਹੋਵੇ ਥਾਪ ॥ ੬੦॥ ਪਰਮ ਪੁਰਖ ਕੋ ਦਾਸਹੋ ਜਗਤ ਤਮਾਸਾਰੂਪ। ਆਯੋਦੇਖਨਹੇਤ ਮੈਂ ਯੌ ਕਹ ਗੁਰਵਰ ਭੂਪ॥ ੬੧॥ ਤਾਂਤੇ ਤਿਨ ਅਵਤਾਰਤਾ ਕੈਸੇ ਸਮਝੇ ਚਿੱਤ। ਜਾਂਕੋ ਗੁਰ ਨਿਜ ਬਦਨ ਤੇ[3] ਯੌ ਬਾਰਤ ਹੈ[4] ਨਿੱਤ ॥ ੬੨ ॥ ਸੁਨੀਏ ਉਤਰ ਦਾਸਤਾ ਕਹਨਮਾਂਹ ਗੁਰੁਭਾਵ। ਲਖ ਕਰ ਸੰਕਾ ਚਿੱਤ ਕੀ ਨੀਕੇ ਦੇਹ ਮਿਟਾਵ॥ ੬੩ ॥ ਸਿਵ ਰੂਠੇ ਗੁਰ ਤਾਰਹੈਂ ਗਰੁ ਰੂਠੇ ਨਹਿ ਕੋਯ। ਇਤਜ਼ਾਦਿਕ ਬਚ ਅਰਥ ਕੋ ਥਾਪਨ ਹਿਤ ਗੁਰੁਦੇਯ ॥ ੬੪ ॥ ਨਿਜਬ ਪ੍ਰਗੁਰੂ ਮਹਤ੍ਵਕੋ[5] ਸਰਬ ਭਾਵਸੇ[6] ਜਾਨ। ਬੋਧਨਕੈਜਨ ਜੂਥਕੈ ਬੰਧਨ ਟਾਰਤਮਾਨ॥ ੬੫॥ ਯਾਂਤੇਸੀਯ ਬਿਛੋਹਮੈ[7] ਤਸ ਬਿਰਾਗਮੋ[8] ਵਾਕਜ਼। ਜਸ ਰਾਮਹਿ ਅਪਕਰਖਕੋ[9]

੨–ਢਹਿਪਰਿਆ ਦੀਨਦਯਾਲ ਕੇ ੩–ਮੁਖਤੇ ੪–ਹਟਾਵਤੇ ਹੈਂ
੫–ਬਡਯਾਈ ਕੋ ੬–ਸਰਬ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੇ ੭–ਬਿਯੋਗ ਮੈ ੮–ਬਸਿਸਟ ਵਿਖੇ ਬਿਰਾਗ ਅਵਸਥਾ ਮੇ ੯–ਆਪਨੀ ਨਯੁਨਤਾ ਕੋ

ਨਾਹਨ ਹਰਿਤਾ ਚਾਕ[1] ॥ ੬੬ ॥ ਤੈਸੇ ਈਹਾ ਜਾਨਿਯੇ
ਗੁਰੁ ਭਕਤਨ ਕੇ ਭਾਵ । ਗੁਰੁਵਰ ਗੁਰੁ ਸਮ ਕਥਕਕੋ[2]
ਨਰਕੈ ਪਾਤ ਬਤਾਵ ॥ ੬੭ ॥ ਤਜੋਂ ਪਾਪੀ ਪਾਖੰਡੀਆ
ਨੀਚ ਭਾਵ ਦੰਭਾਦਿ । ਜੋ ਭਾਖੈ ਗੁਰੁ ਆਪਮੈ ਸੁਨ ਨ
ਹੋਇ ਬਿਸਮਾਦਿ ॥ ੬੮ ॥ ਕਿੰਤੂ ਭਾਖੀ ਸਿੱਖ ਕੋ ਪ੍ਰਾਰਬ
ਨ ਰੀਤੀ ਸੋਯ । ਯਾਂਤੇ ਗੁਰੁ ਪੈ ਸਿੱਖਨੇ ਮਾਨ ਨਰਖਨੋਕੋਯ
॥ ੬੯ ॥ ਯੌ ਉਤਰੋਤਰ[3] ਗੁਰੁਨ ਕੇ ਵਾਕਜਨ ਮੇ ਲਖ
ਲੇਹ । ਪੂਰਬ ਪੂਰਬ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਿ ਯਤੋ ਕਹਜੇ ਬਹੁ ਏਹ ।
੭੦ ॥ ਜੋ ਐਸੇ ਨਹਿ ਮਾਨਿਏ ਤਿਨਹੀ ਕੇ ਅਵਤਾਰ । ਬੋ-
ਧਨ ਪਰ ਜੋ ਵਾਕਜ ਹੈਂ ਤਿਨਕੋ ਹੋਇ ਬਿਗਾਰ ॥ ੭੧ ॥
ਸੋਈ ਭਾਖੋ ਕਾਨਦੈ ਨੀਕੇ ਲੈ ਸੁਨ ਵਾਕਜ । ਪਿਖਜੋ ਸੁ-
ਨਜੋ ਗੁਰ ਆਂਦਿ ਜਿਹਫਿਰ ਗਰਭਾਸ[4] ਨਤਾਕ ॥ ੭੨ ॥
ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਨਕ ਜਿਨਮਿਲੇ ਨਿਪਟਜੋ ਤਿਨਕਾਲੇਖ ।
ਇਤਜਾਦਿਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਗੁਰ ਬਿਨ ਅਵਤਾਰ ਨ ਪੇਖ ॥ ੭੩
॥ ਏਵੰ ਗੁਰਗੋਬਿੰਦਬਚ[5] ਦੇਖ ਭਲੇ ਪ੍ਰਦਨਾਕ[6] । ਮੈ ਅ-
ਪਨਾ ਸੁਤ ਤੋਹਿਕੋ ਕੀਯੋ ਪੰਥਕੇ ਸਾਕ ॥ ੭੪ ॥ ਐਸੇ

੧-ਨਹੀ ਹਰਿਪਨੇ ਕੋ ਚਾਕ ਕਾਟਤੇ ਅਰਥਾਤ ਪਰਮੇਸੂਰ ਪਨਾ ਦੂਰ ਨਹੀ ਕਰਤੇ ੨-ਕਹਿਨੇ ਵਾਲੇਕੋਂ ੩-ਪਿਛਲੇ ਪਿਛਲੇ

੪-ਗਰਭਾਸਜ ਭਾਵ ਗਰਭ ਅਸਥਾਨ ੫-ਗੁਰਗੋਬਿੰਦਸਿੰਘ ਜੀ ਕੇ ੬-ਸੂਰ ਗਦੇਨੇਵਾਲੇ

ਵਾਕਯ ਅਕਾਲਕੋ ਦੇਖ ਸ੍ਰੁਤਿ ਅਨੁਸਾਰ[1] । ਪਿਤਸ੍ਰੂਪ ਤਾ[2] ਹਾਨਿਮੇ ਕੈਸ ਬਿਗਾਰਨੋ ਧਾਰ ॥ ੭੫ ॥ ਪੁਨ ਜੇਜੇ ਜਗ ਭਏ ਹੈ ਪ੍ਰਥਮ ਹਰੀ ਅਵਤਾਰ । ਆਪ ਆਪਕੇ ਜਾਪ ਕੋ ਕੀਨੋ ਤਾਹਿ ਉਚਾਰ ॥ ੭੬ ॥ ਈਹਾਂ ਪਹਿਲੇ ਕਥਨ ਹੈ ਪਾਛਲਇਛਾ ਲੀਨ । ਪਾਛਲ ਨਾਹਮ ਤਿਨੇ ਸਮਕਰ ਹੈਂ ਕਬਹੂ ਚੀਨ ॥ ੭੭ ॥ ਪੁਨ ਯਾਹੀ ਪ੍ਰਕਰਣ ਮੇ ਔਰੇ ਗੁਰ ਅਵਤਾਰ । ਪਰ ਹੈ ਵਾਕਯ ਬਖਾਂਨਹੋ ਨੀਕੇ ਦੇਖ ਬਿ ਚਾਰ ॥ ੭੮ ॥ ਹਰਿ ਹਰਿ ਜਨ ਦੋਊ ਏਕਹੈ ਬਿਬਬਿਚਾਰ ਕਹੁਨਾਹਿ । ਹਰਿਅਵਤਾਰੀ[3] ਪਿਤਈਹਾਂ ਜਨਅਵਤਾਰ[4] ਸੁਤਾਹਿ ॥ ੭੯ ॥ ਜਲ ਤਰੰਗ ਜਯੋਂ ਪਿਤਾ ਸੁਤ ਉਪਜ ਸਮਾਵਨ[5] ਕਾਲ । ਏਕ ਰੂਪ ਹੀ ਹੈ ਸਹੀ ਭੇਦ ਨਰੰਚਕ ਭਾਲ ॥ ੮੦ ॥ ਯਦਾ ਯਦਾ ਹੀ ਧਰਮ ਕੀ ਹੋਇ ਹਾਨਤਾ ਜਾਤ । ਹੋਇ ਉਠਾਨ ਅਧਰਮ ਕੋ ਤਬਹੌਂ ਜਗ ਮੇ ਆਤ ॥ ੮੧ ॥ ਐਸੇ ਗੀਤਾ ਵਾਕਯ ਸਮਆਹਿ ਜੁ ਗੁਰਵਰ ਵਾਕਯ । ਇਹੇ ਕਾਜ ਹਮ ਜਨਮ ਧਰ ਸਾਧੂ ਸਮਝੋ ਪਾਕ ॥ ੮੨ ॥

੧-ਆਤਮਾ ਵੈ ਜਾਯਤੇ ਪੁਤ੍ਰਃ ਇਸ ਸ੍ਰੁਤਿ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਤਮਾ ਨਾਮ ਆਪਵੈ ਨਿਸਚੇਕਰ ਪੁਤ੍ਰਰੂਪਹੋਕੇ ਪਿਤਾ ਜਨਮੋਤਾ ਹੈ ਯਹ ਸ੍ਰੁਤਿ ਕਾ ਅਰਥ ਹੈ ੨-ਪੁਤ੍ਰਕੋ ਪਿਤ ਸ੍ਰੂਪਤਾ ਨਾਮਾਨਨੇਮੋ ਬੇਦਕੇ ਸਾਬ ਬਿਰੁਧ ਕਹਿਨੇ ਆਦਿਕ ਬਿਗਾੜਕਨ੍ਰੁ ਨਹੀ ਆਵੇਗੇ ਆਵੇਂਗੇ ਯਹ ਭਾਵ ਹੈ ੩-ਅਕਾਲਪੁਰਖ ੪-ਗੁਰ ਗੋਬਿੰਦਸਿੰਘ ਅਵਤਾਰ ਹੈ ਤਿਸ ਅਕਾਲਪਿਤਾ ਕਾ ੫–ਉਪਜਨ ਕਾਲਮੇ ਔਸਮਾ ਵਨ ਕਾਲ ਮੇਂ ॥

ਧਰਮ ਚਲਾਵਨ ਮੁਖ ਕੈ ਸੰਤਨ ਰਛਾ ਹੇਤ। ਦੁਸ੍ਰਸਭਨ ਕੋ ਮੂਲਤੇ ਨਾਸਨ ਮੁਹਿ ਸੰਕੇਤ॥ ੮੩॥ ਉਕਤ ਕਰਮ ਕਰਤਬਜ ਭੀ ਸਾਧਕ ਗੁਰ ਅਵਤਾਰ। ਭਾਰਤ ਰਚਨਾ ਕਰਨ ਤੇ ਜੈਸੇ ਬਜਾਸ ਮੁਰਾਰਿ॥ ੮੪ ॥ ਤਾਤੇ ਗੁਰਅ-ਵਤਾਰਤਾਮੇ ਸੰਕਾ ਕਰਦੂਰ। ਯੁਕਤਿਮਾਨ[1] ਬਚ ਤਿਨੋ ਕੇ ਤੁਮਪੈ ਭਾਖੇਭੂਰ[2] ॥੮੫॥ ਨਨੂਜੇ ਅਪਨੋ ਵਾਕਜ ਹੀ ਸਾਧੇ ਨਿਜ ਅਵਤਾਰ। ਤੌ ਹਮਰੇ ਸੁਨ ਵਾਕਜ ਭੀ ਹਮਕੋ ਕਹੋ ਮੁਰਾਰਿ॥ ੮੬॥ ਤਾਂਤੇ ਐਸੇ ਮਾਨੀਏ ਸੁਨਕਰ ਸਾਸਤ੍ਰ ਰੀਤਿ। ਬੇਦਮਾਹਿਮਨ੍ਵਾਦਿਕੀ[3] ਪ੍ਰਥਮਪ੍ਰਸੰਸਾਕੀਤ॥ ੮੭ ਆਗੇ[4] ਤਿਨ ਤਿਨ ਰਿਖਨਨੇ ਮਿਲ ਮੁਨਿ ਬਜਾਸਹਿ ਸਾਥ। ਜੋ ਜੁ ਕਹਜੋ ਅਵਤਾਰਹਰਿ[5] ਵਹੀ ਮਨਨ ਬਰ ਗਾਥ॥ ੮੮॥ ਸੁਨੀਯੇ ਉਤਰ ਯਾਹਿ ਮੋ ਕ੍ਰਮ ਤੇ ਸਭ ਮਤ ਲੋਗ॥ ਬੇਦ ਬਨਾਯੋ ਈਸ ਨੇ ਬੋਧਕ ਮਮ ਇਹ ਹੋਗ॥ ੮੯ ॥ ਤਾਕੇ ਬਚ ਸੇ ਤਾਹਿ ਕੋ ਨਹਿ ਮਾਨਨ ਹਠ ਵਾਰ। ਈਸਨ ਮਾਨੋ ਬੇਦ ਸੇ ਤਾਕੀ ਜਾਨ ਪੁਕਾਰ[6] ॥ ੯੦ ॥ ਜੇ ਕਰ ਸ੍ਰੱਧਾਵਾਨ[7] ਜਨ ਤਾਸੇ ਮਾਨੋ ਤਾਹਿ। ਯਹਾਂ ਭੀ ਸ੍ਰੱਧਾ

੧–ਪ੍ਰਮਾਣ ੨–ਬਹੁਤ

੩–ਯਨਮਨੁਰ ਵਚਤਦ ਭੇਖਜੰ ਯਨ ਨਾਮ ਜੋ ਸ੍ਵਯੰਭੂਮਨੁ ਅਪਨੇ ਮਨੁਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਨਾਮੇ ਗ੍ਰੰਥ ਮੈ ਅਵਦਤ ਕਹਤਾ ਹੁਯਾ ਤਦਸੋ ਸਭ ਮਨੁਕੇ ਪੁਤ੍ਰ ਮਨੁਖੋਂ ਵਾ-ਸਤੇ ਭੇਖਜੰ ਔਖਧਿ ਹੈ ਯਹ ਸ੍ਰੁਤਿਕਾ ਅਰਥ ਹੈ ਐਸੇ ਮਨੁਆਦਿਕੋ ਕੀ ਪਹਲੇ ਉਸਤਤਿ ਕਰੀਹੈ ੪–ਆਗੇਨਾਮੇਉਸ ਉਸਤਤਿਸੇਪੀਛੇ ੫–ਤਿਨਾਤਿਨਾ ਉਸਤਤਿ ਵਾਲੇ ਰਿਖੀਓਂ ਨੇ ਜੇੜਾ ਜੇੜਾ ਕਹਿਆ ਹਰਿਕਾ ਆਵਤਾਰ ਆਪਨੇ ਗ੍ਰੰਥੋਂ ਮੇ ਵਹੀ ਵਹੀ ਮਾਨਨਾ ਸ੍ਰੇਸਟ ਕਥਾਹੈ ੬–ਅਵਾਜ਼ ੭–ਬਿਸ੍ਵਾਸ ਵਾਲੇ ਪੁਰਖ

ਵਾਨ ਕੋ ਨਾ ਮਾਨਨ ਹਠ ਆਹਿ ॥ ੯੧ ॥ ਅਬ ਆਸ੍ਰੰਧਕ ਜਨਨ ਕੀ ਰਹਨੇ ਦੇਵੇ ਗਾਥ। ਬਿਨ ਸ੍ਰਧਾ ਜਨ ਈਸ ਭੀ ਨਾਹਨ ਮਾਨੇ ਨਾਥ ॥ ੯੨ ॥ ਯਥ ਚੇਦਿ ਪਤਿ[੧] ਕ੍ਰਿਸਨ ਕੋ ਨਾਂਹਨ ਮਾਨਜੋ ਈਸ। ਯਾਹੀ ਤੇ ਗਹਿ ਕ੍ਰਿਸ੍ਨ ਨੇ ਕਾਟ ਦੀਯੋ ਤਿਹ ਸੀਸ ॥ ੯੩ ॥ ਰਾਮਾਨੁਜ ਮਤ ਸੰਕਰੇ ਗਾਰੀ ਦੇਤ ਅਨੇਕ। ਵੇ ਤਾਂਕੋ ਅਸ ਕਹਤ ਹੈ ਨਾਹਨਇਨੇ ਬਿਬੇਕ ॥ ੯੪ ॥ ਨਾਹਿ ਮਹੱਮਦ ਪ੍ਰਬਲ ਕੋ ਹਿੰਦੂ ਮਾਨਤ ਰੰਚ। ਯਵਨ ਨਮਾਂਨੇ ਰਾਮ ਲੌ ਕਹੇਂ ਕਿਯੋ ਜਗ ਬੰਚ ॥ ੯੫ ॥ ਵਾਸ੍ਤਵ ਤੇ ਯਾਂ ਥਾਇਮੋ ਯਹ ਲਹੁ ਰੀਤਿ ਸਮਾਰ। ਨਾਮ ਹਰੀਤ ਸਚਰਤਤਹਿ ਤੈਸੇ ਹਰਿ ਅਵਤਾਰ ॥ ੯੬ ॥ ਕਹੇ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਮੁਨੋਨੇ ਨਹਿ ਸਭ ਭਾਖਨ ਕੀਨ। ਤਾਂਤੇ ਅਜਬ ਚਰਿਤ੍ਰਸੇ ਹਰਿ ਅਵਤਾਰਨ ਚੀਨ ॥ ੯੭ ॥ ਖੋੜਸ[੨] ਬਰਖਾ ਵਸਬ ਬਿਨ ਵੇ ਕੈਸੇ ਅਵਤਾਰ। ਕਪਲਬਜਾਸੇ ਅਧਿਕ ਪਿਖ ਯੇ ਮਤ ਕਰੋਉਚਾਰ ॥ ੯੮ ॥ ਭ੍ਰਿਗੂਲਤਾ ਨਹਿਤਸ ਲਖੋ ਕਪਲਾਦਿਕ ਕੇ ਮੀਤ। ਯਾਂਤੇ ਵਹਭੀ ਮਤਕਹੋ ਅਵਤਾਰਨ ਕੁੱਲ ਰੀਤ ॥ ੯੯ ॥ ਰਹੋ ਬਹੁਤਹੀਸੁਨੋਤੁਹ ਗੁਰ ਅਵਤਾਰ ਬਿਚਾਰ। ਤਾਂਤੇ ਪੂਰਬ ਮਾਨਗਹ ਅਬ ਸਬਸੰਕਾ ਟਾਰ ॥ ੧੦੦ ॥

੧—ਚੰਦੇਰੀਕੇ ਸ੍ਵਾਮੀਸਿਸੁਪਾਲਨੇ ੨—ਅਵਤਾਰ ਕੇਮੁਖਪੈ ਦਾੜ੍ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਤੀ ਜੇਤਾ ਕਾਲ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਮੇ ਰਹੇ ਸੋਲਾ ਬਰਸ ਕੀ ਉਮਰ ਮੇ ਰਹਿਤਾ ਹੈ। ਇਨਕੀ ਅਧਿਕ ਅਵਸਥਾ ਔਮੁਖਪਰ ਦਾੜ੍ਹੀ ਮੂਛ ਯੇ ਕੈਸੇ ਅਵਤਾਰ ਹੈ

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਮਤ ਨਿਰਣਯ ਸਾਗਰੇ ਗੁਰੂ ਅਵਤਾਰ ਪ੍ਰਤਿ ਪਾਦਨੰ ਨਾਮ ਖਸ੍ਰਮ ਉਰਮੀ॥ ੬ ॥

ਦੋਃ ਤਾ ਹੋਨੇਮੇ ਬੀਜ[੧] ਅਬ ਸੁਨਲੋ ਸਾਥ ਬਿਥਾਰ। ਦ੍ਵਾਪੁਰ ਯੁਗਕੇ ਅੰਤਮੇ ਕ੍ਰਿਸ਼੍ਨ ਨਿਵਾਰਜੋ ਭਾਰ ॥ ੧ ॥ ਮਾਰੇ ਅਸੁਰ[੨] ਸਪਸ੍ਰਹੀ ਕੇਚਿਤ ਖਤ੍ਰੀ[੩] ਰੂਪ। ਤਾਂ ਪਾਛੇ[੪] ਨਰ ਰੂਪ ਸੇ ਹੋਇ ਅਸੁਰ ਬਹੁ ਭੂਪ॥ ੨ ॥ ਯੱਗਨ ਕੋ ਵਹੁ ਕਰਤਭੇ ਦੇਵਦ੍ਰੋਹਕੇ ਹੇਤ[੫] । ਤਿਹ ਨਾਸਨ ਹਿਤ ਬੁਧ ਬਪੁ ਧਾਰਜੋ ਗਹਿ ਸੰਕੇਤ[੬] ॥ ੩ ॥ ਸਾਸਤ੍ਰ ਮੋਹਨ ਨਾਮਸੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਯੋ ਜਗ ਤਾਹਿ। ਗਯੇ ਯਾਹਿ ਪਿਖ ਯੱਗਤਜ ਅਸੁਰ ਪਤਾਲਨ ਮਾਹਿ। ॥ ੪ ॥ ਤਿਹ ਮੋਹਨਕੀ ਯੁਕਤਿ ਨੇ ਸਭੀ ਲੀਯੋ ਜਗ ਬੰਚ[੭] । ਜਨ ਉੱਧਾਰਕੇ ਬੋਧਮਗ ਦੂਰੋ ਨ ਬਾਕੀ ਰੰਚ[੮] ॥ ੫ ॥ ਈਸ ਨ ਕਰਤਾ ਜਗਤ ਕੋ ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਕਛੁ ਵੱਥ। ਅੰਨਅੰਨ ਤੇ ਹੋਤ ਹੈ ਘਾਸਘਾਸਤੇ ਤੱਥ॥ ੬ ॥ ਤਥਾਚੋਕ[illegible]ਮਗੁਰਭਿ। ਅੰਨ ਅੰਨਤੇਹੋਤਹੈ ਘਾਸ ਘਾਸ ਤੇ ਹੋਇ। ਤੈਸੇ ਮਨੁਖ ਮਨੁਖਜ਼ ਤੇ ਅਵਰ ਨ ਕਰਤਾ

੧–ਕਾਰਣ ੨–ਬਕਾਸੁਰ ਅਘਾਸੁਰਾਦਿਕ ੩–ਕੰਸਾਦਿ ੪–ਏਕ ਹਜ਼ਾਰ ਬਰਸ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਜੀਸੇ ਪੀਛੇ ੫–ਮਾਰਨੇ ਕੇ ਹੇਤ ੬–ਗੀਤਾਮੇ ਕਹਯਾ ਧਰਮ ਕੀ ਹਾਨ ਔਰ ਅਧਰਮ ਕੇ ਬਧਨੇ ਸਮੈ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਤਾ ਹੋਂ ਐਸਾ ਕਥਨ ਗ੍ਰਹਣ ਕਰ ੭–ਠੱਗ ੮–ਰੰਚਕ ਰਹਯਾ

ਕੋਇ॥੭॥ ਤਬ ਪ੍ਰਤਗ੍ਯਾ ਯਾਦਕੈ ਹਰੀ ਆਪਨੀ ਆਪ
। ਧਰਮ ਗਲਾਨ[1] ਅਧਰਮ ਬਹੁ ਪੇਖਕਰੋ ਬਪੁ ਥਾਪ॥
੮॥ ਸਿਵਕੋ ਮਾਨਸ੍ਵਰੂਪ ਨਿਜ ਆਗ੍ਯਾ ਦੀਨੀ ਤਾਹਿ। ਲੇ
ਆਗ੍ਯਾ ਸਿਵ ਦ੍ਰਵੜ ਕੁਲ ਭੌ ਸੰਕਰ ਜਗ ਮਾਹਿ॥੯॥
ਚਾਰ ਸਹਸ੍ਰਚਾਰਸੱਤ ਜਬਹੁਇ ਕਲੀ ਬਿਤੀਤਿ। ਅਗਨਿ
ਹੋਮ ਸੰਨ੍ਯਾਸ ਤਬ ਨਾਕਰਨੇ ਭਲਰੀਤ॥੧੦॥ ਸਿਮ੍ਰਿ
ਤਿ ਪ੍ਰੋਕਤ[2] ਕਾਲਕੇ ਮਧਜਭਯੋਅਵਤਾਰ। ਹਰ ਕੋਂ[3] ਯਾਂਤੇ
ਨ੍ਯਾਸਕੋ[4] ਯੋਗ੍ਯ ਕਾਲ ਨਿਰਧਾਰ॥੧੧॥ ਗ੍ਯਾਨਾਰ
ਥ ਸੁਭ ਜਨਨਕੋ ਸੰਨ੍ਯਾਸਾਸ੍ਰਮਜਾਨ॥ ਗੌੜਪਾਦਸੁਕ ਸਿ
ਖ੍ਯਕੇ ਜਾਤ ਭਯੋ ਵਹੁਥਾਨ॥੧੨॥ ਬਦ੍ਰੀ ਆਸ੍ਰਮਕੇ ਬਿਖੇ
ਲੇਨੇ ਹਿਤ ਸੰਨ੍ਯਾਸ। ਗੌੜ ਪਾਦਕੇ ਸਿਖ੍ਯਕੋ[5] ਸਿਖ੍ਯ
ਭਯੋ ਗੁਣਰਾਸ॥੧੩॥ ਗਹਿ ਸੰਨ੍ਯਾਸ ਗੋਬਿੰਦ ਸੇ ਜੀਤੇ
ਬੌਧ ਅਸੇਖ। ਥਾਪੇ ਮਾਰਗ ਬੇਦਕੇ ਭਾਖ੍ਯੋ ਗ੍ਯਾਨ ਬਿਸੇਖ
॥੧੪॥ ਜਨ ਅਧਿਕਾਰੀ[6] ਤਾਹਿਸੇ ਪਾਵੇ ਬ੍ਰਹਮ ਸਰੂਪ।
ਤੌਭੀਦੁਰਲੱਭਲੋਕਮੈਗ੍ਯਾਨਯੋਗ੍ਯਬਰਰੂਪ॥੧੫॥ ਐਸੇ ਪਿ
ਖਨਿਜ ਚਿੱਤ ਮੈ ਹਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਜ ਸਾਥ॥ ਸੇਖਆਦਿਲੌਪਾ
ਰਖਦ[7] ਭੇਜੇ ਭਕਤੀ ਗਾਥ॥੧੬॥ ਕਹਨ ਹੇਤ ਯਾ ਲੋ

੧–ਹਾਨਿ ੨–ਕਹੇ ੩–ਸੰਕਰਕੋ ੪–ਸੰਨ੍ਯਾਸ ਕੋ ੫–ਗੋਬਿੰਦਕੋ ੬–ਵੈਰਾਗ੍ਯਾ
ਦਿਕ ਸਾਧਨੋ ਵਾਲੇ ੭–ਸੇਖਨਾਗਸੇ ਲੇਕਰ ਪਾਰਖਦ ਜੋ ਆਪਨੀ ਸਭਾ ਤਿਸਮੇ
ਰਹਨੇ ਵਾਲੇ ਪਾਰਖਦ ਭਾਵਆਪਨੇਸਮੀਪ ਵਰਤੀ ਸੇਵਕ ਜੈਸੇ ਰਾਮਾਨੁਜਉਨਕੇ
ਗ੍ਰੰਥੋਂਮੇ ਸੇਖਨਾਗ ਕਾ ਅਵਤਾਰ ਲਿਖਾਹੈ ਨਿੰਬਾਰਕ ਚੱਕ੍ਰਕਾ ਐਸੇ ਔਰ ਹੈ॥

ਕਮੋਂ ਤਿਨਭੀਆ ਇਹ ਠਾਮ। ਅਤਿ ਪ੍ਰਚਰਜਾ[੧] ਸਾਥ ਹੀ
ਭਾਖੀਭਕਤ ਤਮਾਮ ॥੧੭॥ ਜਨ ਅਧਿਕਾਰੀ ਗਜਾਨ
ਕੇ ਨੀਕੇ ਦੁਰਲਭ ਪੇਖ। ਲੋਪ ਨ ਕਰਤੇ ਗਜਾਨਕੋ ਭਾਖੀ
ਭਕਤਿ ਬਿਸੇਖ॥੧੮॥ਸੋਨਹਿਸੰਮਤ ਬਿਸ੍ਨੁ ਕੋ ਗਜਾਨ
ਪੰਥਕੋਲੋਪ। ਯਾਂਤੇ ਤੀਨੋ ਮੁਕਤਿਹਿਤਭਾਖੇ ਸਤਿਅਗੋਪ[੨]
॥੧੯॥ ਯੋਗਤੀਨ ਮੇਂ ਕਹੇਹੈਂ ਪੁਰਖਨ ਮੁਕ੍ਤੀਹੇਤ॥
ਗਜਾਨ ਕਰਮ ਪੁਨ ਭਕਤਿਯੇ ਅਨਜਉਪਾਯ ਨਚੇਤ ॥੨੦
॥ ਔਪੁਨ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ ਇਕ[੩] ਕਹਜੋ ਸਨਾਤਨ ਬੇਦ। ਤੈਸੇ
ਭਾਰਤ ਆਦਿ ਮੇ ਨਾਹਨ ਭਾਖਜੇ ਭੇਦ ॥੨੧॥ ਅੰਬਰੀਕ
ਯੁਧਿਸ੍ਰਰ ਭੀਖਮੇ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ ਬਹੁ ਰੂਪ। ਪੇਖੀਨਾਂਇਨਮਹਤ
ਕੀਂ ਤਾਂਤੇ ਭੇਦ ਵਿਰੂਪ[੪] ॥੨੨॥ ਪੁਨ ਸ੍ਰੀ ਬ੍ਰਹਮਾ ਰੁਦ੍ਰ
ਕੋ ਭਾਖਕ ਅਰਥ ਬਿਰੁੱਧ[੫]। ਨਾਹਿ ਪੁਰਾਣਨ ਮੇ ਲਿਖੇਂ
ਤਾਂਤੇ ਭੇਦ ਅਸੁੱਧ ॥੨੩॥ ਇਨੋ ਬਸਿਸ੍ਰਾਦ੍ਵੈਤ[੬] ਪੁਨ ਦ੍ਵੈਤਾ-

੧–ਬਹੁਤ ਸੇਵਾ ੨–ਪ੍ਰਗਟ ੩–ਜਿਸਮੇਂ ਇਨ ਆਠ ਸੈ ਬਰਸ ਸੇ ਲੇਕਰ ਚਲੇ ਤਿਲਕਾਦਿਕੋਂ ਕਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀਧਾ ਤਿਲਕ ਕਰਨਾ ਵੇਦ ਮੰਤ੍ਰੋਂ ਸੇ ਪੂਜ ਨ ਕਰਨਾ ਅਪਨੇ ਸਾਥ ਬਿਸਨੁ ਕੋ ਏਕ ਜਾਨਨਾ ਐਸਾ ਏਕ ਮਾਰਗ ॥

੪–ਸ੍ਰੀ ਰੁਦ੍ਰਾਦਿ ਭੇਦ ਬਿਗੜੇ ਹੂਏ ੫–ਕਹਨੇ ਵਾਲੇ ਹੈਂ ਪਰਸਪਰ ਬਿਰੁਧ ਅਰਥੋਂ ਕੇ ਐਸੇ ੬–ਬੇਸ੍ਰੋ ਚਿਤ ਅਚਿਤ ਈਸ੍ਵਰ ਤੀਨ ਤਤ੍ਵ ਮਾਨੇ ਹੈ ਚਿਤ ਅਚਿਤ ਕੇ ਸੂਖਮ ਅਸਥੂਲ ਦੋਦੋ ਭੇਦ ਕਹੇ ਹੈ ਈਸ੍ਵਰ ਸੂਖਮ ਚਿਤ ਅਚਿਤ ਮੇ ਔਸਥੂਲ ਚਿਤ ਅਚਿਤ ਮੇ ਬਜਾਪਜਾ ਹੂਆ ਕਹੇ ਹੈ ਯਾਤੇ ਜੋ ਸੂਖਮ ਚਿਤ ਅਚਿਤ ਬਿਸਿਸ੍ਰ ਈਸ੍ਵਰ ਹੈ ਵੁਹ ਅਸਥੂਲ ਚਿਤਅਚਿਤ ਬਿਸਿਸ੍ਰ ਸੇ ਅਭਿੰਨਹੈ ਇਸਪ੍ਰਕਾਰ ਦੋਨੋਂ ਬਿਸਿਸ੍ਰੋਂ ਕਾ ਆਪਸ ਮੇਂ ਅਦ੍ਵੈਤਹੈ ਇਸਕਾ ਨਾਮ ਬਿਸਿਸ੍ਰਾਦ੍ਵੈਤ ਹੈ ਜੀਵ ਸੇ ਉਸਕਾ ਸਦਾ ਭੇਦ ਹੈ ਯਾਤੇ ਜੀਵਈਸ ਕਾ ਦ੍ਵੈਤ ਹੈ ਐਸੇ ਔਰ ਕਹੇਹੈ ॥

ਦਿਕ ਬਹੁਭੇਦ। ਭਾਖੇ ਯਾਂਤੇ ਜਾਨੀਯੋ ਆਹਿ ਬਿਰੁੱਧ ਸੁ-
ਵੇਦ ॥ ੨੪ ॥ ਤਾਂਤੇ ਵੈ ਬਚ ਤਿਨੋਕੇ ਗ੍ਰਹਣਯੋਗ ਹੈਨਾਹਿ
। ਤੌ ਭੀ ਭਕ੍ਤਿ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇ ਦੋਖ ਨ ਅਧਿਕ[੭] ਬਿਨਾਹਿ ॥੨੫
॥ ਇਹ ਬਿਧਨੀਕੇ ਸੇਵਲਖ ਅਤਿ ਦੁਸਕਰ[੮] ਜਗ ਮਾਹਿ
। ਕੈ ਨਾਨਕ ਬਪੁ ਕਲੂਮੇ ਉਤਰਜੋ ਲਖਮੀ ਨਾਹਿ ॥ ੨੬
॥ ਮੂਰਤਿ ਵਪੁ ਹਰਿ ਸੇਵਨੋ ਹੈ ਮੁਸਕਲ ਜਿਮਨੀਤ ।
ਨਾਰਦਪ੍ਰੋਕਤ[੯] ਤਾਹਿਕੀ ਭਾਖੋ ਕਿੰਚਤ ਰੀਤਿ ॥ ੨੭
॥ ਯਾਚਿਤ*ਫੂਲ ਫਲਾਦਿ ਲੇ ਜੇ ਹਰਿ ਪੂਜਕਰਾਹਿ[੧] ।
ਨਯਾ†ਅਧੋਆਪਟਧਰੇ[੨] ਜੀਰਣ‡ਭੇਟ[੩] ਪੁਨਾਹਿ ॥੨੮
॥ ਬਿਨਾਂ ਮੌਨ[੪] ਤਸਲਿਪਤਹੋ ਅਤਹੀ ਗਰਮੀ ਅੰਗ[੫] ।
ਬਿਨ ਆਸਨ[੬] ਪੂਜੇਭਲੇ ਵਾ ਸਿੰਘਾਸਨਸੰਗ§[੭] ॥ ੨੯ ॥
ਬਾਹਨ‖[੮] ਪਾਦਕ¶[੯] ਸਹਿਭਲੇ ਗਵਨ ਜੁਹਰਿ ਗ੍ਰਹ
ਮਾਂਹਿ। ਸਾਮੁਹਪਾਦ ਪਸਾਰਣੈ[੧੦] ਤਥਾਪ੍ਰਯੰਕ[੧੧] ਬਿਛਾਹਿ
॥ ੩੦ ॥ ਸੋਵਨ[੧੨] ਭੋਜਨ[੧੩] ਤਸਗਾਹੋ ਮਿਥਯਾ[੧੪] ਭਾਖਣ
ਭੂਰ। ਬਿਨਾ ਨਿਵੇਦਨ ਭੋਜਨੈ[੧੫] ਵਾਯੂ ਛੋਰਨਮੂਰ[੧੬] ॥
੩੧ ॥ ਹੁਇਸਮਰਥ ਅਤਿਗੌਣਹੀ? ਕਰਨੋ ਹਰਿ ਉਪ
ਚਾਰ[੧੭]!। ਏਕ ਹਾਥ ਸੇ ਗਨੋ ਤਸਜੂਠ[੧੯] ਅਸੁਚੀ[੨੦] ਜੁਹਾ

੭–ਅਧਿਕ ਦੂਖਨੋਂ ਸੇ ਹੀਨ ਹੈ ॥
੮–ਅਤਯੰਤ ਕਠਨ ॥ ੯–ਨਾਰਦ ਕੀ ਕਹੀ ॥
*–ਮੰਗੇ ਹੂਏ †–ਨਯਾ ਬਸਤਰ ਪਾਣਵਾਲਾ ‡–ਪੁਰਾਨਾ ਬਸਤਰ §ਮੂਰਤਿ ਤਲੇ ਆਪ ਚੌਕੀ ਪੈ ਬੈਠਕੇ ‖ਸਵਾਰੀ ¶ਪਉਏ ? ਬਹੁਤ ਥੋੜੀ ਹੀ
!–ਪੂਜਨ ਕੀ ਸਮਾਗ੍ਰੀ ॥

ਰ ॥ ੩੨ ॥ ਇਤਜਾਦਿਕ ਅਪਰਾਧ ਬਹੁ ਬਚਨਨ ਦੇਵੇ ਕਾਹਿ। ਹਰਿ ਸੇਵਾ ਅਤਿ ਦੁਸਕਰਾ ਲਖਯਾਤੇ ਚਿਤਮਾਹਿ ॥ ੩੩ ॥ ਜਗ ਮੈ ਦੁੱਖੀ ਜਨਨਕੇ ਦੂਖ ਬਿਦਾਰਨ ਹੇਤ। ਨਾਨਕ ਬਪੁ ਹ੍ਵੈ ਹਰੀ ਨੇ ਬਾਧਯੋ ਕੀਰਤਨ ਸੇਤ[1] ॥ ੩੪ ॥ ਉਠ ਹਲਾਵਨ ਮਾਤ੍ਰ ਸੇ ਕੀਰਤਨ ਹੋਤ ਅਨੂਪ। ਊਠਤ ਬੈਠਤ ਸੋਵਤੇ ਗੁਰਤਿਹਗਾਨ[2] ਨਿਰੂਪ ॥ ੩੫ ॥ ਏਵੰਸਾ-ਧਨ ਰਛ ਪੁਨ ਦੁਸ੍ਰਨਸਾਥ ਬਿਨਾਸ। ਹਰਿ ਭਕਤੀ ਉਪ-ਦੇਸ ਕਿਯ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਸੁਖਰਾਸ ॥ ੩੬ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਮਤ ਨਿਰਣਯ ਸਾਗਰੇ ਗੁਰੂ ਅਵਤਾਰ ਨਿਦਾਨ ਪ੍ਰਤਿਪਾਦਨੰ ਨਾਮ ਸਪ-ਤਮੀ ਉਰਮੀ ॥ ੭ ॥

ਵੈਦਕ ਮਗ ਪ੍ਰਵਿਰਤਿ ਹਿਤ ਵੇਦੀਬਪੁਨਿਜਧਾਰ। ਬਿਸ੍ਰ ਰਖ੍ਯਾ ਧਰਮ ਹਿਤ ਭੌ ਨਾਨਕ ਅਵਤਾਰ ॥ ੧ ॥ ਤੈਸੇ ਰਛੌਂ ਸਾਧੂਅਨ ਦੁਸ੍ਰਨ ਮੂਲ ਬਿਨਾਸ। ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਅਵਤਾਰ ਤਾ ਹੇਤੁ ਲਿਖ੍ਯੋ ਮੁਖ ਖਾਸ ॥ ੨ ॥ ਕੈਸ ਪ੍ਰਬ੍ਰਿਤੀ ਵੇਦਮਗ ਪੁਨਸੁਭ ਰੱਛਾ ਸਾਧ। ਕੀਨੀ ਜਗ ਮੇ ਭਲੀ ਬਿਧ ਂ ਭਾਖੋ ਪ੍ਰਸ੍ਨ ਸਮਾਧਿ[3] ॥ ੩ ॥ ਸੁਨੀਯੇ ਚਿਤ ਬਿਚਾਰਯੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ

੧–ਪੁਲ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ੨–ਕਹਣਾ ਨਿਰਨੇ ਕੀਆ ॥
੩–ਪ੍ਰਸ਼੍ਨ ਕਾ ਸਮਾਧਾਨ

ਨਾਨਕ ਦੇਵ। ਕਲਿਮੈ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਵਾਰਹੈ ਆਸ੍ਰਮ ਚੌਥੇਸੇਵ ॥ ੪ ॥ ਚਾਰ ਸਹਸ੍ਰ ਚਾਰਸਤ ਜਬ ਹ੍ਵੈ ਕਲੀਬਿਤੀਤ। ਅ-ਗਨਿ ਹੋਮ ਸੰਨਯਾਸਦੋ ਨਾਂ ਕਰਨੇ ਭਲਰੀਤ॥ ੫ ॥ ਅਗ-ਨਿ ਹੋਮ ਗੋਮੇਧ ਪੁਨ ਮਾਸਪਿੰਡ ਸੰਨਯਾਸ। ਸੁਤ ਉਤਪੱਤੀ ਦੇਵਰੇ ਛੋਡੋ ਕਲਿ ਇਨਆਸ ॥ ੬ ॥ ਯਾਤੇ ਆਸ੍ਰਮ ਚਤੁ-ਰਥੋ ਧਾਰਣ ਯੋਗ ਸੁਨਾਹਿ। ਔਬਿਨ ਤਯਾਗ ਨ ਗਯਾਨ ਕੋ ਬੇਦ ਬਤਾਵੇ ਕਾਹਿ ॥ ੭ ॥ ਨਾਹਿ ਕਰਮ ਸੰਤਾਨ ਸੇ ਨਹਿ ਪੁਨ ਧਨ ਸੇਂ ਨਾਹਿ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਾਪਤਿ[੧] ਜਨਨ ਕੋ ਬਿਨ ਇਕ ਤਯਾਗ ਕਦਾਹ॥ ੮ ॥ ਜਾਨ ਤਿਸੀ ਕੋ ਪਾਇ ਹੈ ਅਤਿ ਮ੍ਰਿਤਯੁ[੨] ਜਗਧੀਰ। ਬੇਦ ਕਹੇ ਇਕ ਗਯਾਨ ਹੀ ਇਉਂ ਮੁਕਤੀ ਹਿਤ ਬੀਰ॥ ੯ ॥ ਯਾਂਤੇ ਆਸ੍ਰਮ[੩] ਚਿੰਨ ਤੇ ਹੀਨ ਤਯਾਗ ਜਗ ਸੋਇ। ਮੈਤ੍ਰੇਈ[੪] ਪ੍ਰਭ੍ਰਿਤਿਮੋ[੫] ਕਹਯੋ ਵੇਦ ਮੈ ਜੋਇ॥ ੧੦ ॥ ਔ ਪੁਨਫਲ ਕਰਮਾਨਕੋ ਤਯਾਗ ਰੂਪ ਕਰ ਜੌਨ। ਗੀਤਾ ਮੇ ਹਰਿ ਭਾਖਯੋ ਗਹਿ ਜਗ ਤਯਾਗ ਸੁਤੌਨ॥੧੧॥ਨਾਮ ਗਾਨ ਸਹਿਤਾਂਹਿ ਕੋ ਕੀਨੋ ਗੁਰ ਪਰਿ ਚਾਰ। ਨਾਮਤਾਹਿ ਪ੍ਰਕਾਸਯੋ ਗੀਤਾ ਸਿੱਧ ਬਿਚਾਰ॥ ੧੨ ॥ ਉਦਾਸੀਨ ਕੈ ਜਗਤਮੋ ਜਿਹ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਨੀਕ। ਨਿਜ ਸੁਤ ਕੋ ਉਪਦੇਸ ਕੈ ਜਗ ਬਿਦਤਾਯੋ ਠੀਕ॥ ੧੩ ॥ ਪੁਨਾ

੧-ਮੁਕਤਿ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ੨-ਮੁਕਤਿ ੩-ਦੰਡ ਗੋਦੜੀਤੂੰਬੇ ਆਦਿਕੋਂ ਸੇ
੪-ਯਾਗਵਲਕ ਕੀ ਨਾਰੀ ਕਾ ਨਾਮ ਹੈ॥ ੫-ਆਦਿਮੋ

ਕਹਯੋ ਨਿਜ ਬਚਨ ਮੇ ਨਾਮ ਤਾਹਿ ਪ੍ਰਕਾਸ । ਏਕ ਗਯਾਨ ਯੁਤਿ ਜਹ ਤਹਾ ਕਰੇ ਜੁਬਾਸ ਉਦਾਸ ॥ ੧੪ ॥ ਤਿਸ ਪੈ ਬਚਨ । ਉਦਾਸੀ ਸੋ ਜੋ ਰਹੇ ਉਦਾਸ । ਰੁਖ ਬ੍ਰਿਖ ਕਰੇ ਕੰਦਰ ਬਾਸ । ਜਿਤ ਤਨ ਦੁਤੀਆ ਮੈਲ ਨ ਹੋਈ । ਨਾਨਕ ਕਹੈ ਉਦਾਸੀ ਸੋਈ ॥ ੧੪ ॥ ਦੋ: ॥ ਜਥਾ ਬਯਾਸ ਸੁਕਦੇਵ ਸੌ ਗੌੜਪਾਦ ਮੋ ਨਯਾਸ । ਤੈਸੇ ਗੁਰਵਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਿਯ ਨਿਜ ਸੁਤ ਸੇ ਸੰਨਯਾਸ ॥ ੧੫ ॥ ਆਪ ਗਹਯੋ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਮੇ ਬਯਾਸ ਸਾਂਮ ਚਿਤ ਮਾਹਿ । ਸੋਈ ਅੰਗਦ ਆਦਿ ਮੋ ਥਾਪਯੋ ਸੰਕ ਬਿਨਾਹ ॥ ੧੬ ॥ ਔ ਸੰਗਯਾ ਤਿਨ ਤਾਂਹਿ ਮੋ ਦੀਨੀ ਖੁਦ ਬਦਲਾਯ । ਜਾਕੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਾਸ ਨੇ ਦੀਨੋ ਨਾਮ ਬਤਾਯ ॥ ੧੭ ॥ ਤਥਾਹੀ ॥ ਮਾਰਿਯਾ ਸਿੱਕਾ ਜਗਤ ਮੇ ਨਾਨਕ ਨਿਰਮਲ ਪੰਥ ਚਲਾਇਆ । ਥਾਪਯਾ ਲਹਣਾ ਜੀਵਦੇ ਗੁਰ ਆਈ ਸਿਰ ਛਤ੍ਰ ਫਿਰਾਇਯਾ ॥ ਦੋਹਿਰਾ ॥ ਚਲਤ ਚਲਤ ਗੁਰ ਦਸਮ ਮੇਂ ਜਬ ਪਹੁਚਯੋ ਵਹੁ ਆਇ । ਨਿਰ-ਮਲ ਨਾਮ ਨਮਿੱਤ ਸੇ ਦੀਨੋ ਤਬ ਪ੍ਰਗਟਾਇ ॥ ੧੮ ॥ ਔ ਬਚ ਸਿਮਰ ਅਕਾਲ ਕੇ ਸਿੰਘ ਵੇਸ ਨਿਜ ਕੀਨ । ਯਵਨ ਭਾਰ ਯੁਤ ਧਰਾ ਮੇ ਧਰਮ ਨਾਸ ਚਿਤ ਚੀਨ ॥ ੧੯ ॥ ਗੋ ਬ੍ਰਹਮਣ ਹਿਤ ਰਛਯਾ ਨਾਸ ਮਲੇਛਨ ਹੇਤ । ਸਿੰਘ ਵੇਖ ਪ੍ਰਵਿਰਤਯੋ ਪੂਜ ਦੁਰਗਾ ਅਸਿਕੇਤ ॥ ੨੦ ॥ ਜੇਕਰ ਗੁਰਵਰ ਦਸਮ ਜੂ ਯਹ ਮਗ ਕਰਤੇ ਨਾਹਿ । ਹੋਤੇ ਧਰਮ ਸੁਬੇਦ ਕੇ ਨਾਸ ਸਭੀ

ਜਗ ਮਾਹਿ॥੨੧॥ਕਬਿੱਤ॥ ਬੇਦਬਜ਼ਾਸ ਵਾਕਜ਼ਤੇਅਦ੍ਵੈਤਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਨੀਨਤੋਜਗ ਜੀਵਨਕੋ ਦ੍ਵੈਤਤਾਈਜਟਤੀ। ਚਾ ਰਹੂੰਬਰਨ ਕੀਏ ਏਕ ਬ੍ਰਹਮ ਦਰਸਾਇ ਭੇਸ ਬ੍ਰਹਮ ਚਰਜ ਦੀਯੋ ਜੋਨ ਹੋਇ ਘਟਤੀ। ਗ੍ਵਾਲ ਕਵਿ ਕਹੇ ਪੰਥ ਖਾਲਸਾ ਅਖੰਡ ਮੰਡਯੋ ਲਾਲਸਾ ਕੋ ਪੂਰਨ ਕਰੈ ਯਾਹੈ ਸੁ ਝਟਤੀ। ਹੁਤੇ ਜੌਨ ਜਗ ਮਾਹਿ ਗੁਰੂ ਜੂ ਗੋਬਿੰਦਸਿੰਘ ਤੌਨ ਕਲਕਾਲ ਕੀ ਕਰਾਲ ਤਾਈ ਕਟਤੀ ॥ ੨੨ ॥ ਦੋ:॥ਯਾਂਤੇਸ੍ਰੀਗੁਰਦੇਵ ਨੇ ਕਿਯ ਪ੍ਰਬ੍ਰਿਤੀ ਰਾਹ। ਬੁੱਧਪਾਖੰਡ ਬਿਨਾਸ ਕੋ ਜਯੋ ਸੰਕਰ ਜਗ ਮਾਹਿ॥ ੨੩ ॥ ਔ ਪੁਨ ਰੇ ਮਨ ਸਬਦ ਮੋ ਕੀਯ ਨਿਬ੍ਰਿਤਿ ਉਪਦੇਸ। ਯਾਮਗ ਸੇਹੀ ਦੂਰ ਹ੍ਵੈ ਦੁਖਦ ਕਲੇਸ ਅਸੇਸ ॥੨੪॥ ਹਿਤ ਅਦ੍ਵੈਤ ਗਜ਼ਾਨ ਕੇ ਮਗ ਨਿਬ੍ਰਿਤਿ ਸੁਭ ਕੀਨ। ਬਜ਼ਾਸ ਮੁਨੀ ਵਤ ਗੁਰੁਵਰੰ ਬਿਨ ਜਿਹ ਤਰਨ ਕਬੀਨ॥ ੨੫॥ ਭਾਖਯੋ ਬਾਰ ਅਨੇਕ ਹੀ ਕਰਤ ਪਖੰਡ ਨਿਖੇਧ। ਵਾਕਜ਼ ਅਕਾਲ ਪ੍ਰਸੰਸ ਮੋ ਸੋਯਾ ਮਗ ਕੀ ਸੇਧ॥ ੨੬ ॥ ਤਥਾਹੀ ॥ ਖੂਕਮ ਲਹਾਰੀ ਇਤਜ਼ਾਦਿ॥ ਤਪੰਤਹਾਰੇ ਤਾਪਸੀ ਇਤਜੰਤ॥ ਦੋ: ਇਉ ਪ੍ਰਬ੍ਰਿਤਿ ਨਿਬ੍ਰਿਤਿਸੇ ਇਕ ਕਿਯ ਦੋਯ ਸ੍ਵਰੂਪ। ਸੁਭ ਦੁਇ ਧਾਰ ਤਜ਼ਾਗ ਨੋ ਮੰਦ ਸੁਦੋਨ ਨਿਰੂਪ॥ ੨੭ ॥ਤਥਾ ਹੀ ॥ ਪ੍ਰਬ੍ਰਿਤਿ ਨਿਬ੍ਰਿਤਿ ਮਾਤ੍ਰ ਭੇਦ ਕਰ ਏਕ ਸੇ ਦੋ ਰੂਪ ਕੀਏ ਮਾਰਗੋ ਮੇ ਦੋਨੋ ਪ੍ਰਤਿ ਸੁਭਪ੍ਰਬ੍ਰਿਤਿ ਨਿਬ੍ਰਿਤਿਕਾ ਬਿਧਾ ਨ ਔ ਮੰਦ ਪ੍ਰਬ੍ਰਿਤਿ ਨਿਬ੍ਰਿਤਿ ਕਾ ਨਿਖੇਧ ਕੀਯਾ ਹੈ। ਜੈਸੇ

ਚਾਰ ਬਰਣੋ ਕੇ ਗ੍ਰਹਸਤਾਸ੍ਰਮ ਵਾਸੀ। ਸਿੰਘ ਵੇਸ ਵਾਲੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰਧਾਰੀ ਪੁਰਖੋਂ ਕੋ ਯੋਗਯੁਕਤ ਸੰਨਜ਼ਾਸੀ ਪੁਰਖ ਤੁਲ੍ਯ[1] ਉਤਮ ਗਤਿ ਕਾ ਸਾਧਨ ਜਾਨਕੇ। ਦਾਨ ਔ ਈਸ੍ਵਰ ਕੀ ਭਕਤੀ ਸਹਿਤ ਗੋ ਗਰੀਬ ਸਾਧੂਓਂ ਕੀ ਰਛਾ। ਔ ਦੁਸ੍ਟੋਂ ਕੇ ਬਿ-ਨਾਸ ਕਾ ਉਪਦੇਸ ਕੀਆ ਹੈ॥ ਔ ਖਤ੍ਰੀ ਕੋ ਪੂਤ ਹੌਂ ਬਾਮਨ ਕੋ ਨਹਿ ਇਤਜ਼ਾਦਿ ਪੁਨਾ ਹੇ ਰਵਿ ਹੇ ਸਸਿ ਇਤਜ਼ਾਦਿ ਪਾਠ ਸੇ ਯਾ ਹੀ ਧਰਮ ਕੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਾ ਉਪਦੇਸ ਕੀਆ ਹੈ ਔਰ ਜੋ ਸਸਤ੍ਰ ਗ੍ਰਹਣ ਸੇ ਬਿਨਾ ਪ੍ਰਬ੍ਰਿਤੀ ਵਾਲੇ ਹੈ। ਤਿਨੋ ਪ੍ਰਤਿ ਯਥਾ ਸਕਤੀ ਦਾਨ ਔ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਭਕਤੀ। ਮਾਰਗ ਪਛਾਨ ਔ ਭੂਤਪਨ ਨਿਬ੍ਰਿਤਿ ਮੇ ਹੇਤੂ ਕਹੀ ਹੈ। ਖੱਟ ਘਾਲ ਕਛੁ ਹੱਥੋ ਦੇਇ। ਨਾਨਕ ਰਾਹ ਪਛਾਣੇ ਸੇਇ। ਜਿਹ ਘਰ ਸਾਧਨ ਸੇਵੀਐ ਹਰਿ ਕੀ ਪੂਜਾ ਨਾਹਿ। ਸੇ ਘਰ ਮਰਹਟ ਸਾਰਖੇ ਭੂਤਬ ਸੇ ਤਿਨ ਮਾਹਿ॥ ਇਤਜ਼ਾਦਿ ॥ ਔਰ ਜੋ ਨਿਬ੍ਰਿਤੀ ਵਾਲੇ ਹੈਂ ਤਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਰੇ ਮਨ ਐਸੋ ਕਰ ਸੰਨਜ਼ਾਸਾ। ਇਤਜ਼ਾ-ਦਿ ਪਾਠ ਸੇ। ਹੇਨਿ ਬ੍ਰਿਤ ਪੁਰਖੋ ਜੋ ਤੁਮ ਕੋ ਨਿਬ੍ਰਿਤੀ ਕੀ ਇਛਾ ਹੈ ਤਬ ਐਸਾ ਸੰਨਜ਼ਾਨ ਨਾਮ ਤਜ਼ਾਗ ਕਰੋ ਜਿਸ ਮੈਂ ਅ-ਗੇ ਕਹੇ ਚਿੱਨ ਹੈ। ਐਸੇ ਉਤਮ ਤਜ਼ਾਗ ਕੀ ਬਿਧਿ ਕਹਤੇ। ਮੰਦਿ ਨਿਬ੍ਰਿਤਿ ਰੂਪ ਮੰਦ ਬਿਰਾਗ ਕਾ ਨਿਖੇਧ

[1]—ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਮੇਂ ਲਿਖਾ ਹੈ ਸੂਰਯ ਕੇ ਮੰਡਲ ਕੋ ਲਖ ਕਰਦੇ ਪੁਰਖ ਊਪਰ ਕੇ ਲੋਕੋ ਮੈਂ ਜਾਵੇ ਹੈ ਏਕ ਤੋ ਪਰਮ ਤਜ਼ਾਗੀ ਮਹਾਤਮਾ ਦੂਸਰਾ ਰਣ ਮੇਂ ਸਨਮੁਖ ਮਰਣੇ ਵਾਲਾ ਸੂਰਬੀਰ॥

ਕਰੇਹੈਂ। ਇਸ [੧]ਭੇਖੇਥਾਵੇਗਿਰਹੋ ਭੁਲਾਜਿੱਥੋਂਕੋ ਬਰਸਾਏ। ਪੂਅਰਤਾਪਗੇਰੀ ਕੇ ਬਸਤ੍ਰਾ ਅਪਦਾ ਕਾ ਮਾਰਜ਼ਾ ਗ੍ਰਹਤੇਨਸਤਾ॥ ਇਤਯਾਦਿ॥ ਗੁਰਮਤ ਮੇ ਕਹੀ ਨਿਬ੍ਰਿਤਿ ਵਾਲੇ ਉਦਾਸੀਨ ਨਿਰਮਲ ਨਾਮੋਸੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਾਧੂਓਂਕਾ ਪੰਚਮੋ ਮਤ ਬਯਪਾਸ੍ਰਯਃ[੨] ਯਾ ਸਿਮ੍ਰਤੀ ਵਾਕਯਸਿੱਧ। ਪੰਚਮ ਆਸ੍ਰਮਹੈ ਜੋ ਦੰਡਾਦਿਚਿੰਨਹੀਨ ਚੌਥਾਹੈਜਿਸਕਾਨਾਮ ਸਰਣਾਗਤੀਹੈ। ਰਾਮਾਨੁਜਮਤਮੈਇਸਕਾਨਾਮਪ੍ਰਪੱਤੀਹੈ। ਸੰਕਰਮਤਮੈਅਵਧੂਤਸੰਨਯਾਸਹੈ।ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬਮੈਨਾਨਕਦਾਸਢਹਪਇਆਦੁਵਾਰੇ। ਇਤਯਾਦੀਬਚਨੋਸੇ ਗੁਰੂਜੀਨੇਯਹੀ ਸਰਣਾਗਤੀਕਹੀਹੈ।ਇਸਕੇਪ੍ਰਥਮਹੋਨੇਸੇਸਖਯਦਾਸਾਦਿਕਔਰ ਭਕਤੀਯਾਹੋਵੈਹੈ। ਯਾਂਤੇਯਾਂਕਾਨਾਮਭਕ੍ਤੀਆਸ੍ਰਮਭੀਹੈ।ਯਾਂਮੇ ਸਰਬਕਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਔਇਸਆਸ੍ਰਮਗਤਹੀਨ ਜਾਤੀਕੇ ਭੀ ਭਕ੍ਤੀਸੇ ਸ੍ਰੇਸ੍ਟ ਹੁਏ ਪੁਰਖ ਪ੍ਰਤਿ। ਸਰਬਕੋ ਨਮਸਕਾਰ ਔਭੋਜਨਔਪੂਜਾ ਆਦਿ ਕਰਨਾ ਅਧਿਕਾਰਹੈ।ਯਾਹੀਤੇ ਪਾਂਡਵੋਂਕੇ ਯਗਯ ਮੇ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨੇ। ਬਾਲਮੀਕੀ ਸ੍ਵਪਚਪ੍ਰਤਿ ਯੱਗਕੀ ਪੂਰਣਤਾ ਕੇਹੇਤ। ਪਾਂਡਵੋ ਸੇ ਨਮਸਕਾਰ ਪੂਜਨ ਭੋਜਨਾਦਿਕਰਾਏ। ਔਬਾਬੇ ਬੁਢੇਕਾ ਨਿਜਮਹਲੋ ਸੇ ਸੰਤਾਨ ਹੇਤ ਪੂਜਨਗੁਰ ਅਰਜਨਜੀ ਨੇ ਕਰਵਾਯਾ

੧–ਦੂਸਰੇ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਕਾ ਬਚਨ ਲਿਖਤੇ ਪਹਲੇ ਕਾ ਲਿਖਨਾ ਸਰਬਗੁਰੁਯੋਂ ਕੋ ਏਕ ਰੂਪ ਸੂਚਨ ਹੇਤ ਹੈ ੨–ਬਿਸ਼ਨੁ ਪੁਰਾਣੇ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਗ੍ਰਿਹਸਤਸ੍ਚ ਬਾਨਪ੍ਰਸਤ੍ਰ ਯਤਿਸ੍ਤਥਾ ਚਤ੍ਵਾਰਆਸ੍ਰਮਾਃ ਪ੍ਰੋਕਤਾਃ ਪੰਚਮੋ ਮਤਬਿਪਾਸ੍ਰਯਾਃ ॥

। ਯਾਂਤੇ ਯਹ ਸਿੱਧ ਹੂਆ। ਜੈਸੇ ਸੰਨਯਾਸਾਸ੍ਰਮ ਸਰਬ ਵ-
ਰਣ ਔਆਸ੍ਰਮੋ ਕਰ ਪੂਜਯਹੈ। ਤੈਸੇ ਭਕਤੀ ਆਸ੍ਰਮ ਭੀ
ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਕੀ ਮਰਯਾਦਾ ਸੇ ਸਰਬ ਵਰਣੋ ਕਰ ਪੂਜਯਹੈ। ਸੋ
ਯਹ ਸਰਣਾਗਤੀ ਰੂਪ ਪੰਚਮ ਆਸ੍ਰਮ ਸੰਕਰ ਮਤਕੇ ਅ
ਵਧੂਤ ਸੰਨਯਾਸੀਯੋ ਮੇ ਔਰ ਚਾਰੋ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯਕੇ ਬੈਸ੍ਨਵੇ ਮੈ
ਭੀਅਤਿ ਪ੍ਰਸਿੱਧਹੈ। ਕਾਹੇਤੇਜਨੇਊਧਾਰਦ੍ਵਿਜਹੈਂਕੇਚਾਰੋਂ ਆ।
ਸ੍ਰਮ ਤੋ। ਤੀਨ ਬਰਣੋਕੋ ਹੀ ਬਿਧਾਨ ਕੀਯੇ ਹੈਂ। ਚੌਥੇਕੋ
ਨਹੀਂ ਯਾਤੇ ਚਤੁਰਥ ਬਰਣਕੇ ਲੋਗ ਸੰਨਯਾਸੀ ਵਾ ਵੈਸ੍ਨਵ
ਹੋਵੇ ਸੋ ਸਭ ਇਸੀ ਆਸ੍ਰਮ ਮੇ ਗਿਨੇ ਜਾਵੇਹੈਂ। ਵਾਸਤਵ
ਸੇ ਕਲਿਮੇ ਇਸੀ ਆਸ੍ਰਮ ਸੇ ਨਿਖਲਕਾ ਨ੍ਰਿਬਾਹ ਹੈ॥
ਕਾਹੇਤੇ ਸੰਨਯਾਸ ਔਬਾਨਪ੍ਰਸਤਕਾਤੋ ਕਲੂਮੇ ਤੀਨ ਬਰਣੋ
ਕੋ ਭੀ ਨਿਖੇਧ ਹੈ। ਔਅਨੁਲੋਮ ਪ੍ਰਤਿਲੋਮ ਸੇ ਉਪਜੇ ਬ-
ਰਣ ਸੰਕਰ ਪੁਰਖ ਸੁਧ ਬਰਣੋਸੇ ਬੀ ਅਧਿਕ ਹੈ। ਪੁਨਾ
ਜਿਨਕੀ ਸੁੱਧ ਬਰਣ ਔਬਰਣ ਸੰਕਰੋਂ ਸੇ। ਔਰ ਰੀਤੀ
ਸੇ ਉਤਪੱਤੀ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਜੈਸੇ ਯਵਨਾਦਿ ਸੋ ਭੀ ਬਹੁਤਹੈਂ
। ਔਬਿਲਖਣਾ ਦ੍ਰਿਸ੍ਵਸਤੇ ਸੁੱਧ ਵਰਣਕੇ ਸ੍ਰੇਸ੍ਰੋਂਵਤ।
ਈਸ੍ਵਰ ਪਰਾਯਣਤਾ ਤਿਨ ਲੋਕੋਮੇਂ ਭੀਦੇਖੀਹੈ। ਯਾਤੇ ਤਿਨ
ਸਭ ਲੋਕੋ ਹੇਤ ਯਹ ਸਿਮ੍ਰਤੀ ਬਚਨ ਸਿੱਧ ਸਰਨਾਗਤੀ ਆ
ਸ੍ਰਮ ਹੈ। ਇਸੀ ਆਸ੍ਰਮ ਵਾਸੀਕੇ ਸਤਕਾਰ ਹੇਤ ਗੁਰ ਬ-
ਚਨ ਹੈ। ਖਤ੍ਰੀ ਬ੍ਰਹਮਣ ਸੂਦ੍ਰ ਵੈਸ ਉਧਰੇ ਸਿਮਰ ਚੰਡਾਲ

। ਜਿਨ ਜਾਨਯਾ ਪ੍ਰਭ ਆਪਣਾ। ਨਾਨਕ ਤਿਸੇਰਵਾਲ । ਬਿ-
ਸ਼ੁ ਪੁਰਾਣਮੇ ਭੀ ਸਰਬ ਪਾਪ ਪ੍ਰਸਕ੍ਤੋਪਿ ਧਯਾਯ ਨਿਮਖ
ਮੱਚਯੁਤੰ । ਸਦਯਃ ਤਪਸ੍ਵੀਭਵਤਿ ਪੰਕ੍ਤਿ ਪਾਵਨਪਾਵਨਃ ॥
ਐਸੇ ਕਹਯਾ ਹੈ । ਅਰਥ ਸਰਬ ਪਾਪਪ੍ਰਸਕ੍ਤੋਪਿ ਸਰਬਪਾਪੋ
ਯੁਕ੍ਤੁਹੁਯਾਬੀ ਨਿਮਖ ਮਾਤ੍ਰ ਅਚਯੁਤਕਾਧਯਾਐ ਧਯਾਨ ਕ-
ਰਤਾਹੁਯਾ ॥ ਸਦਯਃ॥ ਸੀਘ੍ਰਤਪਸੀ ਹੋਜਾਤਾ ਹੈ । ਪੰਕ੍ਤਿਕੋ
ਪਵਿਤ੍ਰ ਕਰਨੇ ਵਾਲਯੋਕੋ ਪਵਿਤ੍ਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ । ਸਕੰਦ ਪੁ
ਰਾਣ ਮੇ ਬੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣੋਂ ਖਤ੍ਰਿਯੋਂ ਵੈਸਯਃ ਸ਼ੂਦ੍ਰੋਵਾਯਦਿਵੇਤਰਃ
॥ ਬਿਸ਼ੁ ਭਕ੍ਤਿਸਮਾਯੁਕ੍ਤੋਗੇਯਃ ਸ੍ਰਬੋਤਮੋਂਤਮਃ ॥ ਅਰਥ ॥
ਬ੍ਰਹਮਣ ਹੋਵੇ ਵਾ ਖਤ੍ਰੀ ਹੋਵੇ ਅਥਵਾ ਬੈਸਯ ਹੋਵੇ ਅਥਵਾ ਸੂਦ੍ਰ
ਹੋਵੇ ॥ ਯਦਿਵਾ ॥ ਅਥਵਾ ਇਤਰਃ ਚੰਡਾਲ ਹੋਵੇ ਪਰੰਤੁ ਹੋਵੇ
ਬਿਸ਼ੁ ਭਕਤਿ ਕੇ ਸਹਿਤ। ਤਬ ਗੇਯਃ ਜਾਨਨੇ ਯੋਗਯ ਹੈ ।
ਸਭ ਉਤਮੋਸੇ ਉਤਮ । ਭਾਗਵਤ ਕੇ ਸਪ੍ਤਮਸਕੰਧ ਕੇ
ਸਪ੍ਤਮ ਅਧਯਾਯ ਵਿਖੇ ਭੀ ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਬਚਨ ਨਾਲੰ ਦ੍ਵਿਜ
ਤ੍ਵੰਦੇਵਤ੍ਵੰਮ੍ਰਿਖਿਤ੍ਵੰਵਾਅਸੁਰਾਤਮਜਾਃ। ਪ੍ਰੀਣਨਾਯਮੁਕੰਦਸਯ
ਨਬ੍ਰਿਤੰਨਬਹੁੱਗਤਾ। ਨਦਾਨੰਨਤਪੋ ਨੇਜਯਾ ਨਸੌਚੰਨ ਬ੍ਰਤਾ
ਨਿਚਾਪ੍ਰੀਯਤੇਅਮਲਯਾਭਕ੍ਤ੍ਯਾਹਰਿਰਨਯਦ੍ਵਿਡੰ ਬਨੰ।ਅਰਥ
ਨਹੀ ਅਲੰ ਪੂਰਣ ਦ੍ਵਿਜਤ੍ਵੰ ਦ੍ਵਿਜਪਨਾ ਦੇਵਤ੍ਵੰ ਦੇਵਪਨਾ
ਰਿਖਿਤ੍ਵੰ ਰਿਖਿਪਨਾ ਵਾ ਹੇਅਸੁਰਾਤਮਜਾ ਰਾਖਸੋਂਕੇ ਪੁਤ੍ਰੋ
ਪ੍ਰੀਣਨਾਯ ਤ੍ਰਿਪਤ ਕਰਨੇ ਅਰਥਾਤ ਖ਼ੁਸ਼ ਕਰਨੇਕੋ ਮੁਕੰਦ

ਸਜ ਪ੍ਰਮੇਸ਼੍ਵਰ ਕੋ। ਤੈਸੇ ਨਬ੍ਰਿਤੀ ਸੇ ਸ੍ਰ ਆਚਰਨ ਬਹੁਗਜ਼
ਤਾ ਪੰਡਤਾਈ ਨਦਾਨੰ ਨਦੇਨਾ ਨਤਪੋ ਨਤਪ ਨੇਜਜ਼ਾ ਨਇ
ਜਜ਼ਾ ਯੱਗ। ਨਸੌਚੰਪਵਿਤ੍ਰਤਾਈ ਨਬ੍ਰਤਾਨਿ ਬ੍ਰਤ ਜੇਯੇਕੋਈ
ਨਹੀਂ ਤਬ ਪ੍ਰਸੱਨ ਕੈਸੇ ਹੋਵੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼੍ਵਰ ਤਹਾ ਕਹੇ। ਪ੍ਰੀਯ
ਤੇਇਤਿ॥ ਪ੍ਰੀਯਤੇ ਪ੍ਰਸੱਨ ਹੋਤਾ ਹੈ। ਅਮਲਜ਼ਾਭਕ੍ਤੁਜ਼ਾਨਿਰ
ਮਲ ਭਕ੍ਤੀਸੇਹਰਿ ਅਨਜ਼ਦ੍ਵਿਡੰਬਨੰ ਔਰ ਦ੍ਵਿਜਤ੍ਵਾਦਿ ਸਭ
ਠੱਗੀਆਂ ਹੈ। ਔਰਇਸੀ ਆਸ੍ਰਮ ਸੇ ਗੀਤਾ ਮੈ ਇਸਤ੍ਰੀ
ਕੀ ਭੀ ਗਤੀ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਮਾਂਹਿਪਾਰਥ ਬਜ਼ਪਾਸ੍ਰਿਤਜ਼ ਯੇ
ਪਿਸਜ਼ੁਃਪਾਪਯੋਨਯਃ ਇਸਿਤ੍ਰਿਯੋਵੈਸਜ਼ਾਸ੍ਤੁਥਾਸੂਦ੍ਰਾਤੇ ਪਿਯਾਂ
ਤਿਪਰਾਂਗਤਿੰ। ਅਰਥਮਾਂਮੈਨੁਹਿਨਿਸ੍ਰੈਕਰਬਜ਼ਪਾਸ੍ਰਿਤਜ਼ ਆ
ਸ੍ਰਯ ਕਰ ਯੇ ਪਿਸਜ਼ੁਃ ਜੇਬੀ ਹੋਵੇ ਪਾਪਯੋਨਯਃਅਧਮਯੋ
ਨੀਇਸਿਤ੍ਰਿਜ਼ੋਃ ਇਸਿਤ੍ਰਯਾਂ ਬੈਸਜ਼ ਤੈਸੇ ਸੂਦ੍ਰਤੇਪਿ ਵੋ ਭੀ
ਯਾਂਤਿ ਪ੍ਰਾਪ੍ਤੁ ਹੋਤੇ ਹੈ। ਪਰਾਗਤਿ ਪਰਮਗਤੀਕੋ ਪੁਨਾ
ਯਾਂਹੀ ਆਸ੍ਰਮ ਸੇ ਖਗ ਮ੍ਰਿਗਰਾਖਜਸਾਦਿ ਕੋ ਕੀ ਗਤਿ
ਹੂਈ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁਮਤ ਨਿਰਣਯ ਸਾਗਰੇ ਬੈਦਕਮਗਪ੍ਰਵਰਤਕਤਾਪ੍ਰਤਿਪਾਦਨੰ ਨਾਮ ਅਸ੍ਰਮੀ ਉਰਮੀ ੮॥

ਦੋਃ॥ਨਨੁਹਰਿਕੇ ਅਵਤਾਰਗੁਰੁਬੈਦਕਮਗਪ੍ਰਚਾਰ। ਕਾਰਕ

ਜਾਨੇ ਭਲੀ ਬਿਧ ਫਿਰ ਸੰਕਾ ਇਕ ਭਾਰ ॥ ੧ ॥ ਮੂਰਤ ਬੈਸਨਵ ਜਸ ਕਹੇ ਇਸ੍ਰ ਸੁਬਿਸ੍ਰ ਦੇਵ। ਏਵੰ ਸੈਵਨ ਸਿਵ ਅਹੇ ਸੌਰੀ ਸੌਰਨ ਸੇਵ* ॥ ੨ ॥ ਗਾਣੈਪ† ਗਹੇ ਗਣੇਸ ਪਗ ਦੇਵੀ ਦੇਵੀ ਦਾਸ। ਬੌਧਨ‡ ਬੌਧੀ ਜਸ ਗਹੀ ਜੈਨਨ§ ਜੈਨੀ ਆਸ ॥ ੩ ॥ ਏਵੰ ਨਾਨਕ ਮਤੇਬਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਇਕ ਦੇਵ। ਇਸ੍ਰ ਰੂਪ ਨਹਿ ਪ੍ਰਗਟ ਕੋਂ ਯਹਿ ਘਾਟੇ ਕੀ ਨੇਵ|| ॥ ੪ ॥ ਯਹਿ ਸੰਕਕ ਕੀ ਸੰਕ ਹੈ ਬਿਨ ਬਿਚਾਰ ਗੁਰੁ ਵਾਕ। ਇਸ੍ਰ ਬਿਸ੍ਰ ਹੀ ਗੁਰੂ ਕੋ ਜਾਤੇ ਭਾਸਤ ਪਾਕ ॥ ੫ ॥ ਤਾਹੋਨੇ ਮੇ ਚਿੰਨਯੇ ਸੁਨੇ ਮਹਾਤਮ ਲੋਕ। ਕੀਯੋ ਗੰ੍ਰਥਯਹ ਗੁਰੋ ਜਗ ਨਿਖਲ ਨਿਵਾਰਕ ਸੋਕ ॥ ੬ ॥ ਯਾਮੇ ਯਾਵਤ ਕਹੇਹੈਂ ਭਕ੍ਤ ਜਨੋ ਹਿਤ ਨਾਮ। ਬਿਸ੍ਰ ਕੇ ਹੀ ਮਿਲੇ ਵੇ ਨਾਹਿ ਔਰ ਸੇ ਕਾਮ ॥ ੭ ॥ ਵਹੀ ਕਹੋਂ ਕਛੁ ਸੁਨੋ ਅਬ ਹਰਿ੧ ਪਰਮੇਸ੍ਵਰ੨ ਰਾਮ੩ ਜਗੱਨਾਥ੪ ਜਗਦੀਸ੍ਵਰੋ੫ ਮੁਰਲੀਮਨੋਹਰ੬ ਸਸ਼ਾਮ੭ ॥ ੮ ॥ ਰਿਖੀਕੇਸ੮ ਮਧੁਸੂਦਨੋ੯ ਔ ਗੋਬਿੰਦ੧੦ ਗੋਪਾਲ੧੧ । ਗਿਰਿਗੋਵਰਧਨ ਧਾਰਕੋ੧੨ ਗੋਪੀਨਾਥ੧੩ ਅਕਾਲ੧੪ ॥ ੯ ॥ ਅਚੁਤ੧੫ ਮੁਰਿਅਰਿਪ੍ਰਾਣਹਾ੧੬ ਸ੍ਰੀਧਰ੧੭ ਕਮਲਾਕੰਤ੧੮ । ਈਸ੍ਵਰ੧੯ ਨਰਹਰਿ੨੦ ਧਰਣਿਧਰ੨੧ ਦਾਮੋਦਰ੨੨ ਗੁਣਵੰਤ੨੩ ॥ ੧੦ ॥

---

*–ਸੂਰਯ ਕੇ ਉਪਾਸਕੋ ਕੋ ਸੂਰਯ ਕੀ ਸੇਵਾ ਹੈ। †–ਗਣੇਸ ਕੇ ਉਪਾਸਕ ‡–ਬੌਧ ਲੋਕੋ ਨੇ ਬੁਧ ਕੀ। §–ਜੈਨੋ ਨੇ ਜਿਨ ਕੀ ਜਿਨ ਬੁਧ ਕਾ ਹੀ ਨਾਮ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਲੋਕੋ ਮੇ ਜਾਹਰ ਦੋ ਹੋ ਰਹੇ ਹੈ ॥ ||–ਨੀਵ ਹੈ

ਔਲਖਮੀਨਾਰਾਇਣੋ[੨੪] ਬਿਸਨੁ[੨੫] ਕਿਸਨੁ[੨੬] ਮੁਕੰਦ[੨੭] । ਸਾਰਿੰਗਪਾਣੀ[੨੮] ਚਕ੍ਰਧਰ[੨੯] ਵੱਛਲ ਭਗਤ[੩੦] ਅਨੰਦ[੩੧]॥ ੧੧ ॥ ਵਾਸਦੇਵ[੩੨] ਪੁਨ ਮਾਧਵੇ[੩੩] ਗਿਰਿਧਰ[੩੪] ਮੋਹਨ ਲਾਲ[੩੫]। ਧ੍ਰੂ ਪ੍ਰਹਲਾਦਕ ਭਯਹਰਨ[੩੬] ਦ੍ਰੂਪਦੀ ਕਰਨ ਨਿਹਾਲ[੩੭] ॥ ੧੨ ॥ ਵਾਕਜ ਸੰਗ੍ਰਹ॥ ਜਜੁ ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਹਰਿ ਨਾਖਸ ਗ੍ਰਸਿਓ ਹਰਿ ਰਾਖਜੋ ਹਰਿ ਸਰਨਾ। ਵਾਵਾ ਵਾਰ ਵਾਰ ਬਿਸਨੁ ਸਮਾਰ । ਲਖਮੀ ਬਰਸੋ ਜੋ ਲਿਵ ਲਾਵੇ। ਬਿਨ ਹਰਿ ਨਾਂਵੇ ਕੋ ਬੇਲੀ ਨਾਹੀ । ਹਰਿ ਜਪੀਯੇ ਸਾਰਿੰਗ ਪਾਣੀ ਹੇ । ਮਨ ਤਨ ਨਿਰਮਲ ਸੋਹਨਾ ਭੇਟਜਾ ਕ੍ਰਿਸਨੁ ਮੁਰਾਰਿ। ਅਚੁਤ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪਰਮੇਸ੍ਵਰ ਆਦਿ ਸਮਗ੍ਰ ਮਾਰੂ ਸੋਲਹਾ ॥ ਦੋਃ ॥ ਪੂਰਬ ਬਤਾਏ ਜਾਨੀਯੇ ਗੁਣ ਕਰਮਨ ਅਨੁਸਾਰ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸੇ ਕਹੇ ਹੈ ਬਿਸਨੁ ਨਾਮ ਅਪਾਰ ॥ ੧੩ ॥ ਯਾਂਤੇ ਹਰਿ ਹੀ ਜਾਨੀਯੋ ਗੁਰੁਵਰੰ ਇਸ੍ਰ ਮਹਾਨ। ਖਟਲਿੰਗਨਸੇ* ਮਿਲਤ ਹੈ ਵਸਤੂ ਪੂਰ ਪਛਾਨ ॥ ੧੪ ॥ ਉਪਕ੍ਰਮ ਉਪਸੰਹਾਰਕੀ ਏਕ ਰੂਪਤਾ[੧] ਭਜਾਸ[੨] ਅਪੂਰਬ ਤਾ[੩] ਫਲਪੁਨਾ[੪] ਅਰਥਬਾਦ[੫] ਗੁਣਰਾਸ ॥੧੫॥ ਉਪ-ਪੱਤੀ[੬] ਯੇ ਚਿੱਨਹੈ ਤਾਤਪਰਯ ਨਿਰਧਾਰ । ਲੋਕ ਮਾਹਿ ਪ੍ਰਕਰਣਵਤ† ਵੈਦਕ ਗ੍ਰੰਥ ਮਝਾਰ‖ ॥ ੧੬ ॥ ਜੋ ਜਿਸ

---

* ਲੋਕਮੇ ਪ੍ਰਕਰਣਾਦਿ ਤੇਰਾਚਿੰਨੋਂਵਤਵੇਦਮੋ ਖਟ ਚਿੰਨੋਸੇਵਸਤੁਕਾ ਪੂਰਾਜਾਨਨਾ ਮਿਲਤਾ ਹੈ। † ਪ੍ਰਕਰਣਾਦਿ ਕੋ ਵਤ । ‖ਭਾਖਾਵਪੁਵੇਦਗੁਰੁਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਬ ਮੋ ॥

ਗ੍ਰੰਥਸੇ ਪ੍ਰਤਿ ਪਾਦਨ ਯੋਗਜ ਵਸਤੂ ਹੈ ਤਿਸ ਕਾ ਉਪਕ੍ਰਮ ਆਦਿ ਮੇ ਔ ਉਪਸੰਹਾਰ ਸਮਾਪਤੀ ਮੇ ਵੈਸਾਕਥਨ ਉਪਕ੍ਰਮ ਉਪਸੰਹਾਰਕੀ ਏਕ ਰੂਪਤਾ ਕਹੀਏ ਹੈ। ਯਹ ਤਾਤਪਰਯ ਨਿਰਣਯ ਮੈ ਏਕ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ। ਜੈਸੇ ਸੱਤ ਨਾਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮ ਠਾਕੁਰ ਕਾ ਪਾਯਾ ਯਹ ਆਦਅੰਤ ਮੇਂ ਕਥਨ ਹੈ। ਗ੍ਰੰਥ ਪ੍ਰਤਿਪਾਦਜ ਵਸਤੂ ਕਾ ਪੁਨਃ ਪੁਨਾ ਕਥਨ ਅਭਜਾਸ ਕਹੀਏ ਹੈ ਜੈਸੇ। ਰਾਮ ਭਜ। ਰੇ ਮਨ ਰਾਮ ਸਿਓ ਕਰ ਪ੍ਰੀਤ। ਯਹ ਪੁਨਾ ਪੁਨਃ ਕਥਨ ਰੂਪ ਦੂਸਰਾ ਚਿਹਨ ਹੈ। ਗ੍ਰੰਥ ਪ੍ਰਤਿ ਪਾਦਜ ਵਸਤੂ ਬਿਨਾ ਪੁਰਖਾਰਥ ਕੀ ਅਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਾ ਕਥਨ ਅਪੂਰਬਤਾ ਕਹੀਏ ਹੈ। ਜੈਸੇ ਬਿਨ ਹਰਿ ਨਾਮ ਨ ਮੁਕਤਿ ਹੋਇ ਇਉ ਕਹਰਮੇ ਕਬੀਰ। ਬਿਨ ਹਰਿ ਨਾਵੇ ਕੋ ਬੇਲੀ ਨਾਹੀ। ਇਤਜਾਦਿ ਪਾਠ ਸੇ ਹਰਿ ਨਾਮ ਬਿਨਾ ਮੁਕ੍ਤੀ ਕੀ ਅਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਹੀ ਹੈ। ਯਹਿ ਤੀਸਰਾ ਚਿੱਨ ਹੈ। ਅਨਜ ਗ੍ਰੰਥੋ ਮੇਂ ਅਪੂਰਬਤਾ ਕਾ ਗ੍ਰੰਥ ਪ੍ਰਤਿਪਾਦਜਵਸਤੂ ਕਾ ਅਨਜ ਪ੍ਰਮਾਣ ਸੇ ਗਜ਼ਾਨ ਨਾ ਹੋਨਾ ਲਖਣ ਹੈ। ਸੋ ਪ੍ਰਕਰਣੋਪਯੋਗੀ ਨਹੀ। ਕਾਹੇ ਤੇ ਈਹਾ ਗ੍ਰੰਥ ਪ੍ਰਤਿਪਾਦਜਕਾ ੧ ਵੇਦ ਪੁਰਾਣਸੇ ਭੀ ਗਜ਼ਾਨ ਹੋਵੇਹੈ। ਯਾਂਤੇ ਯਹਲਖਜਣ ਲਿਖਾ ਹੈ। ਗ੍ਰੰਥ ਪ੍ਰਤਿ ਪਾਦਜ ਵਸ੍ਤੂ ਸੇ ਹੀ ਤਿਸ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪ੍ਤੀ ਕਹਨੀਫਲਕਹੀਯੇਹੈ। ਜੈਸੇਜਜੋਂ ਜਲਮੇ ਜਲ ਆਇ ਖਟਾਨਾ। ਤਜੋ ਜੋਤੀ ਸੰਗ ਜੋਤਸਮਾਨਾ

। ਮਿਟ ਗਏ ਗਵਨ ਪਾਏ ਬਿਸਰਾਂਮ । ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਭੁ ਕੈ ਸਦ ਕੁਰਬਾਨ। ਯਹਿ ਗ੍ਰੰਥ ਪ੍ਰਤਿਪਾਦਯ ਹਰਿਭਕ੍ਤਿਸੇ ਹਰੀ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਹਨਾ ਰੂਪ ਚਤੁਰਥ ਚਿਹ੍ਨ ਹੈ। ਪ੍ਰਕਰਣ ਪ੍ਰਤਿਪਾਦਯ ਵਸ੍ਤੁ ਕੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕਹਨੀ ਅਰਥਬਾਦ ਹੈ। ਜੈਸੇ ਮਹਿਮਾ ਨਾਮੈਂ ਕਹਾ ਲੌ ਬਰਣੋ ਰਾਮ ਕਹਤ ਬੰਧਨ ਤਹਿ ਤੂਟਾ । ਯਹ ਅਜਾਮਲ ਗਜ ਗਨਕਾਦਿ ਤਾਰਨ ਵਾਲੇ ਹਰਿਕੀ ਉਸਤਤਿ ਕਹੀਹੈ । ਯਾਤੇਪਾਂਚ ਵਾ ਚਿਹ੍ਨ ਹੈ। ਗ੍ਰੰਥ ਪ੍ਰਤਿਪਾਦਯ ਵਸ੍ਤੁ ਕਾ ਦ੍ਰਿਸ਼੍ਟਾਂਤੋ ਸੇ ਕਥਨ ਉਪਪੱਤੀ ਕਹੀਏ ਹੈ। ਜੈਸੇ ਭੂਖੇ ਖਾਵਤ ਲਾਜ ਨ ਆਵੈ। ਤਿਉਂ ਹਰਿ ਜਨ ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਵੈ। ਜਿਉ ਕਾਮੀ ਕਾਮ ਲੁਭਾਵੈ । ਤਯੁ ਹਰਿ ਦਾਸ ਹਰਿ ਜਸੁ ਭਾਵੈ ॥ ਪੁਨ ॥ ਜਯੁ ਬਸੰਤਰ ਧਾਤ ਸੁਧ ਹੋਇਤਯੁ ਹਰਿ ਕਾ ਭੈ ਦੁਰਮਤਿ ਮੈਲ ਗਵਾਇ। ਯਹਿ ਦ੍ਰਿਸ੍ਟਾਂਤੋਂ ਸੇ ਹਰਿ ਭਕ੍ਤਿ ਕੋ ਮੈਲ ਗਵਾਵਨੀ ਕਹੀ ਹੈ । ਯਹਿ ਛਠਾਚਿਹ੍ਨ ਹੈ। ਇਨ ਚਿੰਨੋ ਸੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਤਾਤਪਰਯ ਕਾ ਨਿਰਣਯ ਹੋਵੇ ਹੈ ਜੈਸੇ ਪ੍ਰਕਰਣ ਸੇ ਲੋਕ ਮੇ ਸੈਂਧਵਾਦਿ ਸਬਦੋਂਕਾ ਲਵਣਾਦਿ ਅਰਥੋਂ ਮੇਂ ਤਾਤਪਰਯ ਨਿਰਣਯ ਹੋਵੇ ਹੈ। ਯਾਤੇ ਇਨ ਉਪਕ੍ਰਮਾਦਿ ਬੈਦਕ ਚਿਹ੍ਨੋ ਸੇ ਗੁਰੂ ਜੀਕਾ ਤਾਤਪਰਜ ਬਿਸ੍ਨੂ ਇਸ੍ਮੇ ਹੈ ਦੋਹ ॥ ਨਨੁ ਰਹੇ ਬੇਦੇ ਬੈਦਕਾ[1] ਯਾਮੈ[2] ਕੈਸੇਆਹਿ॥

੧–ਬੇਦ ਮੇ ਰਹੇ ਬੇਦ ਕੇ ਚਿੰਨ। ੨–ਗੁਰੋ ਕੇ ਗ੍ਰੰਥ ਮੇਂ।

ਜਿਨ ਸੇ ਨਿਰਣੇ ਕਰਨ ਕੀ ਭਲੀ ਉਠਾਈ ਚਾਹਿ ॥੧੭॥ ਸੁਨ ਗੁਰ ਬਾਨੀ ਸ੍ਰਤਿਬਪ੍ਰ੧ ਲਖ ਯਾਂਤੇ ਧੀ ਮਾਨ। ਕਹੂੰ ਨ ਹਰਿ ਗੁਰ ਲਿਖੇ ਹੈ ਬਜ਼ਾਸਾਦਿਕਕੋ ਮਾਨ॥ ੧੮॥ ਤਾਂ ਤੇ ਤਾਕੇ ਬਚਨ ਬੀ ਨਾਹਿ ਹਰੀ ਮੁਖ ਬਾਤ। ਯਹਿ ਹਰਿ ਕੋ ਉਪਦੇਸ ਹੈ ਤਾਂਤੇ ਬੇਦ ਕਹਾਤ ॥ ੧੯ ॥ ਨਨੁ ਬੇਦੁਤਾ ਰਹੋ ਭਲ ਜੋ ਜਪ ਪੂਰਬ ਬਾਕ੨ । ਉੱਤਰੁ ਕੋ ਕਸ ਕਹਤ ਹੌਲੇਵੋ ਉਤਰ ਪਾਕ ॥ ੨੦ ॥ ਜਸ ਭਾਰਤ ਕੋ ਵੇਦਤਾ ਅਰਥਪ੍ਰਕਾਸਨ ਹੇਤ੩ । ਤਜੋ ਉਤਰਯਹਿ ਵੇਦ ਹੈ ਪੂਰਬ ਅਰਥਸਮੇਤ੪॥੨੧॥ਪ੍ਰਥਮਚਿੰਨਯਹਿਜਾਨੀਏ ਆਦਿ ਅੰਤ ਗੁਰ ਗ੍ਰੰਥ। ਨਾਮ ਬਿਸ੍ਨੁ ਹੀ ਕਹਜੋ ਭਲ ਸਗਲ ਨਿਵਾਰ ਕੁਪੰਥ ॥ ੨੨ ॥ ਗ੍ਰੰਥ ਮਾਹਿ ਗੁਰੁਕਹਜੋ ਬਹੁਤਜੋਹੀ ਹਰਿ ਅਭਜਾਸ । ਬਿਸ੍ਨੁ ਨਾਮ ਬਿਨੁ ਗਤ ਨਹੀਂ ਤੀਜੋ ਕੀਨ ਪ੍ਰਕਾਸ ॥ ੨੩ ॥ ਹਰਿਹੀ ਭੋਗਨ ਮੋਖ ਦੇਯੋ ਫਲਪ੍ਰਗਟ ਪਛਾਨ। ਹਰਿ ਕੀ ਉਸਤਤਿ ਕਹੀ ਬਹੁ ਅਰਥਵਾਦ ਅਸ-ਗਾਨ॥ ੨੪ ॥ ਆਪਾਦਨ੫ ਹਰਿ ਭਕ੍ਤਿ ਕੋ ਨਾਨਾ ਯੁਕਤਿ ਨ ਸਾਥ। ਸੋ ਉਪਪੱਤੀ ਚਿਹ੍ਨ ਸੁਭ ਕਹਜੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਨਾਥ। ੨੫॥ ਇਨ ਲਿੰਗਨ ਸੇ ਜਾਨੀਏ ਇਸ੍ਰ ਹਰੀ ਗੁਰੁ ਆਹਿ । ਯਾਂਤੇ ਕੌਮਤ ਇਸ੍ਰ ਗੁਰੁ ਯੇ ਸੰਸਯ ਕਰਦਾਹਿ॥ ੨੬ ॥

੧–ਵੇਦ ਰੂਪ
੨–ਜਪ ਪਾਠ ਸੇ ਪੂਰਬ ਲੇ ਬਚਨ ਮੇ। ੩ ਵੇਦਕੇ ਅਰਥਪ੍ਰਕਾਸਨਕੇ ਨਿਮਿਤਸੇ
੪–ਪੂਰਬਲੇ ਸਤਨਾਮਾਦਿ ਮੰਤ੍ਰ ਕੇ ਅਰਥ ਸਮੇਤ ਹੋਨੇ ਤੇ। ੫–ਕਥਨ।

ਫਿਰ ਯਾਂਮੇ ਯਹਿ ਸਮਝੀਯੇ ਪਰਮ ਮਰਮ ਕੀ ਬਾਤ ॥ ਰਾਮ
ਰਹੀਮੇ ਪਦਨ ਕੋ ਏਕੀ ਲਖਯ ਬਤਾਤ ॥ ੨੭ ॥ ਜਨ ਹਿੰਦੂ
ਔ ਯਵਨ ਤਸੰ ਪੁਨ ਭੀ ਏਹੋ ਚਾਲ। ਹਿੰਦੂ ਰਾਮੋ ਰਾਮ
ਕਹਿ ਯਵਨ ਰਹੀਮ ਸਮਾਲ ॥ ੨੮ ॥ ਸੁਨ ਲੀਜੋ
ਇਕ ਔਰ ਭੀ ਯਾਮੇ ਬਰ ਦ੍ਰਿਸ੍ਟਾਂਤ। ਏਕ ਬਿਸ੍ਨੁ
ਹੀ ਭਯੋ ਜਗ ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ੍ਨ ਦ੍ਵੈਭਾਂਤ ॥ ੨੯ ॥ ਤਥਾਪਿ
ਮਾਥੁਰ ੧ ਜਨ ਪੁਨਾ ਪੁਰੀ ਅਯੋਧਯਾ ਬਾਰ। ਨਾਮ ਨ ਲੇਵੇ
ਦੂਹਨ ੨ ਵਹੁ ਰਾਖੇ ਏਕ ਸਮਾਰ ॥ ੩੦ ॥ ਤੈਸੇ ਹੀ ਗੁਰਮਤ
ਸੁਨੇ ਕਰਨੋਅਸ ਬਿਵਹਾਰ। ਜਾਂਕੋ ਬਹੁਧਾ ਪੜੇ ਹੈ ਨਿਜ
ਮਤ ਮੇ ਪਰਿਚਾਰ ॥ ੩੧ ॥ ਪੁਰਖ ਅਕਾਲ ਵਵਾਹ ਗੁਰੁ
ਇਨ ਸਬਦਨ ਕੇ ਸਾਥ। ਭਜੋ ਇਸ੍ਟ ਗੁਰੁ ਬਿਸ੍ਨੁ ਹੀ ਯੇਨਿ
ਜਮਤ ਕੀ ਗਾਥ ॥ ੩੨ ॥ ਕੱਖਓਟਮੇ ਲੱਖਸਮ ਦੁਰੀ ਰਹੀ
ਯਹ ਬਾਤ। ਬਹੁਤੇ ਜਨ ਸੋ ਗੁਰਮਤੇ ਸੁਨੋ ਬੁੱਧ ਭਲ ਭਾਤ ॥ ੩੩
ਨਨੂ ਇਸ੍ਟਤਾ ਕਹੋਅਸ ਫਿਰ ਸੁਨਲੇ ਯਹਿ ਬਾਤ। ਯਾਂਸੇ
ਪੂਰਬ ਕਹਜੋ ਸਬ ਮੋਚਿਤ ਨਾ ਠਹਿਰਾਤ ॥ ੩੪ ॥ ਸ੍ਰੀ ਨਾ
ਨਕ ਗੁਰੁ ਦਸਮ ਕੀ ਦੋ ਮੂਰਤਿ ਇਕ ਜੋਤਿ। ਨਿਖਲ ਸੁ
ਮਤ ਮੇ ਮਾਨਹੀ ਸਭਨੇ ਸੁਨੀ ਸ੍ਰੋਤ ੩ ॥ ੩੫ ॥ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ
ਮਤ ਇਸ੍ਟਕੋ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਮੁਖ ਆਪ। ਗਾਲੀ ਸੱਦ੍ਰਿਸ਼ ਬਚ
ਕਹੇ ਤਾਂਤੇ ਇਸ੍ਟਨਤਾਕ। ੩੬ ॥ ਵੇ ਬਚ ਕੇ ਮਨ ਸੰਕ ਜੋ ਤੌ

੧-ਮਥਰਾ ਵਾਸੀ ੨-ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੋਨੋਂ ਕਾ ੩-ਸਭਨੇ ਸੁਨੀ ਹੈ ਕੰਨੀ

ਸੁਨੀਯੇ ਮਨ ਲਾਇ। ਬ੍ਰਹਮਾਬਿਸ਼ਨ ਅੰਤਨਹਿ ਪਾਯੋ ਦੀਨ ਸੁਨਾਇ ॥ ੩੭ ॥ ਤੈਸ ਕੀਟਤਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੋ ਮੇਟ ਡਾਰਣੋ ਰਾਮ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਬਿਸ਼ਨ ਜਪਕੋਟਹੀ ਰਾਮਰਹੀ ਮੇ ਨਾਮ ॥ ੩੮ ॥ ਕੋਈ ਨ ਰਖਸਕਹੈ ਤੁਝੇ ਕਾਲ ਫਾਸਤੇ ਮੂਢ। ਇਤਜ਼ਾਦਿਕ ਬਹੁ ਬਚ ਗੁਰੂ[1] ਜਾਨੋ ਆਹਿ ਅਗੂਢ[2] ॥ ੩੯ ॥ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਭੀ ਨਿਜਮੁਖੋਤੇ ਭਾਖਤ ਵੈਸੀ ਰੀਤ। ਰਾਮ ਰਵਾਲ ਅਨੰਤਅਹਿ ਨਿਰਭਉ ਇਕ ਹਰ ਨੀਤ ॥ ੪੦ ॥ ਦਸ ਰਾਜਾ ਹੁਇ ਵਰਤਗੇ ਮਹਾਦੇਵਅਵਧੂਤ। ਨਾਹਿਅੰਤ ਲਹਿ ਪ੍ਰਭੂਕੋ ਥਾਕੇ ਲਾਇ ਬਿਭੂਤ ॥ ੪੧ ॥ ਤੁੱਛ ਰੂਪਤਾ ਬਿ"ਸ਼ਨੁਕੋ ਬੋਧਕਏ ਬਚ ਜਾਨ। ਅਧਿਕ ਰੂਪਤਾ ਕਹਤ ਹੈ ਬਿਅੰਤੇ ਦੇਵਕੋ ਮਾਨ ॥ ੪੨ ॥ ਤਥਾਹੀ ॥ ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸ਼ਨ ਅੰਤਨਹ ਪਾਯੋ। ਨੇਤ ਨੇਤ ਮੁਖ ਚਾਰ ਬਤਾਯੋ। ਕਿਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸੇ ਕੀਟਕੋਟੇ ਬਨਾਇ। ਕਿਤੇ ਰਾਮ ਸੇ ਮੇਟ ਡਾਰੇ ਉਪਾਏ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਔਬਿਸ਼ਨ ਜਪੇ ਤੁਹਿ ਕੋਟਕ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਭਲੀ ਬਿਧ ਧਜ਼ਾਯੋ। ਨਾਨਕ ਨਿਰਭੌ ਨਿਰੰਕਾਰ ਹੋਰ ਕੇਤੇ ਰਾਮ ਰਵਾਲ। ਦਸ ਅਵਤਾਰ ਰਾਜਾ ਹੋਇ ਵਰਤੇ ਮਹਾਦੇਵ ਅਵ ਧੂਤਾ। ਤਿਨ ਭੀ ਅੰਤ ਨ ਪਾਇਓ ਤਾਂਕਾ ਲਾਇ ਥਕੇ ਬਿ- ਭੂਤਾ। ਏਕਸਕੀਸਰਕਾਰ ਏਕ ਜਿਨ ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸ਼ਨ ਰੁਦ੍ਰ ਉਪਾਇਆ॥ ਇਤਜ਼ਾਦਿ ॥ ਦੋਃ ॥ ਯਾਂਤੇ ਬਿਸ਼ਨੁ ਇਸ਼ੂ

੧—ਦਸਮ ਜੀਕੇ ੨–ਪ੍ਰਗਟ

ਹੈ ਯੇ ਕੈਸੇ ਲੇ ਜਾਨ। ਗੁਰੁ ਜਾਕੀ ਨਿਜਮੁਖਹੁ ਤੇ ਰੰਚਨ ਰਾਖਤ ਕਾਨ ॥ ੪੩ ॥ ਸੁਨੀਏ ਉਤਰ ਯਾਹਿਕੋ ਨੀਕੇਚਿਤ ਲਗਾਇ। ਬੇਦ ਗੁਰੂ ਵਰਵਾਕਜਗਹਿ ਦੇਵੋਂ ਤੁਹਿ ਸਮਝਾ ਇ ॥ ੪੪ ॥ ਆਪਹਿਸਗੁਣ ਸੁ ਨਿਰਗੁਣੋ ਯਾਮੇ ਸੰਸੇ ਨਾਹਿ। ਫਿਰ ਨਿਰਗੁਣ ਪਦ ਤੀਨ ਅਹਿ੧ ਸਗੁਣ ਸੁਏਕੋਆਹਿ ॥ ੪੫ ॥ ਰੂਪ ਨਿਰਗੁਣੈ ਤਤੋ ਗੁਰੁ ਜਾਨ ਭਲੇ ਪਰਮੁੱਖ। ਬੰਧਯੋ ਜਨ ਜਿਗਯਾਸੁਯਨ ਨਿਖਲ ਨਿਵਾਰਕ ਦੁੱਖ ॥੪੬ ਯਾਹੀਮੇ ਗੁਰੁ ਦੂਹਨਭਲਲੇ ਪ੍ਰਤਿਗਯ੨ ਨਿਹਾਰ। ਯਾਂਤੇ ਬਹੁ ਧਾ ਗੁਰੁਵਰੋ ਕੀਨੋ ਤਾਹਿ ਉਚਾਰ ॥ ੪੭ ॥ ਰੂਪਨ ਰੰਗਨ ਰੇਖ ਕਛੁ ਤ੍ਰਿਹੁਗੁਣਤੇ ਪ੍ਰਭੁ ਭਿੰਨ। ਤਿਸਹ ਬੁਝਾਏ ਨਾਨਕਾ ਜਿਸ ਹੋਵੇ ਸੋ ਪ੍ਰਸਿੰਨ ॥ ੪੮ ॥ ਚਕ੍ਰ ਚਿਹਨ ਔਬਰਣਲੌ ਜਾਤਪਾਤ ਜਿਹ ਨਾਹਿ। ਰੂਪਰੰਗ ਤਸ ਰੇਖਹੂੰ ਜਹਾਂ ਨਪਈ ਏ ਕਾਂਹਿ ॥ ੪੯ ॥ ਐਸੇ ਨਿਰਗੁਣ ਬ੍ਰਹਮ ਮੁਖ ਰਾਖ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਆਪ। ਸਗੁਣ ਵਸਤੁਕੀ ਨਿੰਦ ਬਹੁ ਜਾਨੋ ਦੀਨੀ ਥਾਪ ॥ ੫੦ ॥ ਤਾ ਨਿੰਦਾਮੇ ਬਿਦਜਨੋ੩ ਲਖ ਲੇਵੋ ਯਹਿ ਭੇਦ। ਵਹੁ ਨਿੰਦਾਨਿੰਦ ਹਿਤ ਨਹੀਂ੪ ਕਿੰਤੂ ਮੁੱਖ ਜਸ ਹੇਤ

੧–ਪਾਦੋਅਸਯ ਸਰਬਾਭੂਤਾਨਿਤ੍ਰਿਪਾਦਮਮ੍ਰਿਤੰਦਿਵਿ ਯਹ ਸ੍ਰੁਤਿ ਔਨਾਨਾ ਰੂਪ ਧਰੇ ਬਹੁਰੰਗੀ ਸਭਤੇਰਹੇ ਨਿਆਰਾ ਐਸੇ ਗੁਰੁ ਕਹੇ ਹੈ ਸ੍ਰੁਤਿ ਕਾ ਯਹ ਅਰਥ ਹੈ ਅਸਯ ਨਾਮ ਇਸ ਬ੍ਰਹਮ ਕੇ ਏਕਪਾਦ ਨਾਮਹਿੱਸੇ ਮੈ ਸਰੱਬ ਭੂਤ ਹੈ ਔਤੀਨਪਾਦ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮ ਮੁਕਤਰੂਪਾ ਦਿਵਿ ਨਾਮ ਅਪਨੇ ਨਿਜ ਰੂਪ ਮੇ ਹੈ ਭਾਵ ਯਹ ਏਕ ਹਿੱਸੇਮੇਂ ਨਿਖਲ ਨਾਮ ਰੂਪਹੈਤੀਨ ਹਿੱਸੇ ਸੁੱਧ ਹੈ ॥

੨–ਨੇਮਸੇ ਕਹਨਾ ੩–ਹੇ ਗਯਾਨੀਜਨੋ ੪–ਵਹੁ ਨਿੰਦਾ ਦੂਸਰੇ ਕੇ ਨਿੰਦਣੇ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ ਕਿੰਤੁ ਮੁਖ ਵਸਤੁ ਕਾ ਜਸ ਸੂਚਨ ਕਰਨੇਹੇਤਹੈ

॥ ੫੧ ॥ ਯਾਂਤੇ ਤਾਂ ਅਵਸਾਂਨ ਅਹਿ* ਉਸਤਤਿ ਨਿਰਗੁਣ ਬੀਚ। ਯਹ ਸੁਨਗਾਲੀ ਸਾਮਕੀ ਕਰੋ ਨਰੈਚਕ ਖੀਚ ॥ ੫੨ ॥ ਜੈਸੇ ਸੁਨੀਯੇ ਸੁਭ ਇਹਾਂ ਬੇਦ ਸਿੱਧ ਦ੍ਰਿਸ੍ਰਾਂਤ। ਪ੍ਰਤਿਦਿਨ ਪ੍ਰਾਤ ਸਮੇਵਹੀ ਮੁਖਸੇ ਮਿਥਜਾ ਗਾਤ ॥੫੩॥ ਜੇਜਨ ਸੂਰ ਉਦੇ ਬਿਨਾ ਅਗਨੀ ਹੋਮ ਕਰਾਂਹਿ। ਯਾਂਤੇ ਸਾਖੀ ਕ੍ਰਿਤਜਨੋ ਰਵਿ ਉ-ਦਜੋ ਹੀ ਨਾਹਿ॥੫੪॥ਅਪਰ ਕਹੈ ਇਹ ਬਿਧ ਭਲੇ ਜੇਜਨ ਉਦਤੇ ਸੂਰ।ਅਗਨਿ ਹੋਮ ਕ੍ਰਿਤ ਕਰਹ ਭਵ ਤੇ ਸਭ ਕਰਤ ਅਮੂਰ[1] ॥ ੫੫ ॥ ਯਾਂਤੇ ਤਿਨਕ੍ਰਿਤ[2] ਲਗ ਭਲੇ ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ੍ਰਾਂਤ ਸਮਾਨ। ਗਾਏ ਅਥਿਤ ਕੇ ਜਸ ਕਰੇ ਭੋਜਨਾਦਿ ਸਨਮਾਨ। ੫੬ ॥ ਯਾਮੇ ਬੀਜ ਸੁਰਵਿਵਸੇ ਆਗਮਾਹਿ ਨਿਸਕਾਲ। ਤਾਂਤੇ ਤਾਂਕੇ ਹੋਵਤੇ ਕਰਨੋ ਨੀਕੋ ਭਾਲ ॥ ੫੭ ॥ ਇਹ ਬਿਧ ਉਦਿਤ ਅਨੁਦਿਤ ਦੁਇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਕਰਣ ਨਿਹਾਰ। ਇਤਰ ਨਿੰਦ ਮੁਖ ਊਪਹੀ ਅਰਥ[3] ਸੁਲੇਹਿ ਸੁਧਾਰ ॥ ੫੮ ॥ ਨਹਿ ਨਿੰਦਾਮੇ ਅਹੇ ਤਹਿ ਤਾਤਪਰਯ ਲਖ ਅੰਗ[4]। ਨਾਤਰ[5] ਹੁਇ ਇਨ ਦੁਹਿ ਬਚੋ ਤਯਾਗਨ ਕੋ ਪ੍ਰਸੰਗ ॥ ੫੯ ॥ਤਾਂਤੇ ਕਾਲ ਬਿਨਾ ਜੁਈ ਕਾਲ ਕਾਲ[6] ਹਰਿ ਆਪ। ਤਾਂਕੀ ਉਸ-ਤਤਿ ਹਿਤ ਲਖੋ ਸਭੀ ਦਸਮ ਗੁਰੁਥਾਪ ॥ ੬੦ ॥ ਏਵੰ ਬਚ ਗੁਰੁ ਪ੍ਰਥਮ ਲਹਿ ਹਿਤ ਨਿਰਗੁਣ ਪਰਸੰਸ। ਯਾਂਤੇ

*–ਤਿਸ ਨਿੰਦਾ ਕੀ ਸਮਾਪਤਿ ਭਾਵ ਤਾਤਪਰਯ ॥

੧–ਨਿਰਮੂਲਕ ੨–ਤਿਨ ਕਾ ਕਾਮ ॥ ੩–ਵਾਸਤੇ ਹੈ। ੪–ਹੇ ਪ੍ਰਿਯ ॥ ੫–ਨਾਹੀ ਤੋ ੬-ਕਾਲ ਕਾ ਕਾਲ

ਯਾਂਮੇ ਲਖੋ ਨਹਿ ਤਨੁ ਨਿੰਦਾ ਕੀ ਅੰਸ ॥੯੧॥ ਇਹ ਬਿਧ ਗੁਰ ਬਚ ਜਹਿ ਮਿਲੇ ਉਸਤਤਿ ਨਿੰਦਾ ਮਾਹਿ। ਤਹਾਂ ਤਹਾਂ ਗਹ ਮਗ ਕਹਯੋ ਭਲੇ ਨਿਬਾਹੋਂ ਤਾਂਹਿ ॥ ੯੨ ॥ ਨਨੁ ਨਿੰਦਾ ਬਿਨ ਹ੍ਵੈ ਨਹੀਂ ਕਾ ਨ੍ਰਿਗੁਣ ਪ੍ਰਸੰਸ। ਯਾਂਤੇ ਕਾਹੇ ਨਿੰਦਕੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਹ੍ਵੈ ਅਵਤੰਸ[1] ॥ ੯੩ ॥ ਸੁਨੀਏ ਈਸਰ ਜਸ ਕਰੀ ਉਦਿਤਾਦਿਕਮੇ ਜਾਨ। ਤਥਾਹੀ ਗੁਰੂ ਵਰ ਕਰੀਯਦਿ ਕਾ ਤਹਿ ਪਰਗੀ ਹਾਂਨਿ ॥ ੯੪ ॥ ਏਵੰ ਸ੍ਰੀ ਮੁਨਿ ਕ੍ਰਿਤ ਅਹੇ[2] ਬੀਚ ਪੁਰਾਨਨ ਭੂਰ। ਏਕ ਦੇਵ ਜਿਹ ਉਸਤਤੀ ਨਿੰਦਾ ਦੂਸਰ ਪੂਰ ॥੯੫॥ ਤਾਂਤੇ ਸਭਹੀ ਠਾਂ ਲ ਖੋ ਉਕ੍ਤਰੀਤਿ ਨਿਰਬਾਹ। ਸੰਕਾ ਪੰਕ ਕਲੰਕ ਲਖ ਔਰ ਉਠਾਵੋ ਨਾਹਿ ॥ ੯੬ ॥ ਕਿੰਚ ਦ੍ਵੈਖ ਬਹੁ ਸਗੁਣ ਪਿਖ ਨਿਰਗੁਣ ਕਹੀ ਉਪਾਸ। ਅਵਧਿ ਰੂਪਤਾ[3]ਹੇਤੁਤੇਭੀ ਵਹਿ ਕਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ ॥ ੯੭ ॥ ਯਾਂਤੇ ਸਗੁਣ ਸੁਨਾਮ ਹੈ ਗੁਣ ਯੁਤ ਕੋ ਜਗ ਮਾਹਿ। ਔਗੁਣ ਵਸ੍ਤੁ ਉਪਾਸਨਹਿ ਸਮਝ ਦੇਖ ਮਨ ਮਾਹਿ ॥੯੮॥ ਕਿੰਤੂ ਵਸਤੁ ਉਪਾਸਯ ਹੈ ਗੁਣ[4] ਗਣ ਭਾਸਕ ਰੂਪ। ਵੋਹੀ ਨਿਰਗੁਣ ਵਸਤੁ ਹੈ ਜਾਨੋ ਪਰਮ ਅਨੂਪ ॥ ੯੯ ॥ ਤਾਨਿਰਗੁਣ ਹੀ ਵਸਤੁ ਮੇਂ ਤਾਤਪਰਯ ਪਰਬੇਦ। ਯਾਤੇ ਸਗੁਣ ਸਰੂਪ ਕੋ ਕਰਤ ਉਪਾਸਯ ਨਿਖੇਧ

੧–ਸਿਰੋਮਣੀ ੨–ਬਯਾਸ ਮੁਨਿ ਕੀ ਕਰੀ ੩–ਨਿਰਗੁਣ ਵਸਤ ਹੀ ਸਰਬ ਕੀ ਔਧਿਰੂਪ ਹੈ ਇਸ ਕਾਰਣ ਸੇ ਭੀ ਤਿਸੀ ਕੀ ਉਪਾਸਨਾ ਗੁਰੋ ਨੇ ਪ੍ਰਕਾਸ ਕਰੀ। ੪–ਗੁਣੋ ਕੇ ਸਮੁਦਾਯ ਕਾ ਪ੍ਰਕਾਸਕ ਰੂਪ।

॥ ੭੦ ॥ ਵਹੀ ਬ੍ਰਹਮ ਤੁਮ ਜਾਨੀਯੋ ਨਾਹਨ ਜੌਨ ਉਪਾਸ ।ਕੇਨਮਾਹਿ ਯਹਿਵਾਰਤਾ ਸੰਕਰ ਕਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ ॥ ੭੧ ॥ ਤਥਾਚਸ੍ਰਤਿ ॥ ਤਦੇਵ ਬ੍ਰਹਮਤ੍ਵੰ ਬਿੱਧੀਨੇਦੰ ਯਦਿਦਮੁਪਾਸਤੇ । ਕੇਨ ਕਹੀਏ ਕੇਨ ਉਪਨਿਸਦਵਿਖੇ ਐਸੇਕਹਾਹੈ ਜਿਸਕੋ ਬਾਣੀਨਹੀਂ ਵਿਸੇਕਰਤੀ ਜੋਬਾਣੀਕਾਪ੍ਰਕਾਸਕਰੇਹੈ ।ਤਦੇਵ ਕਹੀਏ ਵਹੀਬ੍ਰਹਮਤ੍ਵੰਹੈ ਹੇ ਸਿਖਤ੍ਰਐਸੇ ਜਾਂਣ। ਨੇਦੰਕਹੀਯੇ ਯਹਿ ਨਾ ਜਾਣ ਜੋ ਨਾਨਾ ਉਪਾਧੀਯੋ ਕੇ ਭੇਦ ਸਹਿਤ ਅਨਾਤਮਾਐ ਈਸ੍ਵਰਆਦਿ ਉਪਾਸੀਯੇ ਹੈ। ਯਹ ਕਹਤ੍ਰਾ ਹੈ । ਤਾਕਾ ਕੇਨਕੇ ਪ੍ਰਥਮ ਖੰਡ ਮੈ ਸੰਕਰਨੇ ਯਹੀ ਅਰਥ ਭਾਸਤ੍ਰ ਮੈ ਲਿਖਾ ਹੈ। ਵਹੀ ਸਿਧਾਂਤ ਰੂਪਵਾਰਤਾ ਗੁਰੂ ਕਹੇ ਹੈ ॥ ਦੋਃ ॥ ਯਾਤੇ ਸਖਪਨ ਦਾਸਤਾ ਲੇ ਸਭ ਰੀਤੀ ਔਰ । ਨਿਰਗੁਣ ਮੇਹੀ ਸਮਝੀਯੇ ਨਾਹਿਸਗੁਣ ਮੇ ਤੌਰ[1] ॥ ੭੨ ॥ ਨਨੁ ਨਿਰਗੁਣ ਮੇ ਸਤ੍ਰਖਤਾ ਦਾਸਭਾਵ ਲੌ ਆਦਿ। ਕੈਸੇ ਬਨ ਹੈ ਭਾਖੀਏ ਤਜ ਚਿਤ ਕੋਪ ਬਿਖਾਦ ॥ ੭੩ ॥ ਸੁਨੀਏ ਜੈਸੇ ਸਗੁਣ ਮੈ ਹੈ ਸੰਭਾਵਤ[2] ਸੋਇ। ਤੈਸੇ ਬਣ ਹੈ ਨਿਰਗੁਣ ਮੇ ਯਾਮੇ ਸੰਕਨ ਕੋਇ ॥੭੪॥ ਨਨੁ ਸਗੁਣ ਮੇਂਵਸਤੁਤੇ[3] ਤਿਨ ਕੋ ਸੰਭਵ[4] ਆਹਿ।ਕਸਸੰਭਾਵ ਤਤਾਹਿ

੧–ਉਨਕਾਕੁਛ ਪ੍ਰਕਾਰ । ੨–ਸਾਲਗਰਾਮਮੈ ਬਿਸਨੁ ਭਾਵਵਤਕਲਪੀ ਹੁਈ ਵਹ ੩–ਵਾਸਤਵਤੇ ੪–ਬਨਨਾ।

ਕੋ ਤਾਮੇ ਭਾਖਯੋ ਚਾਹਿ ॥੭੫॥ ਸੁਨੋ ਸੰਭਾਵਨ੧ ਸਗੁਣਮੋ ਤੁਮ ਕੋ ਦੇਹੁ ਬਤਾਇ। ਗੁਨੀਏ ਚਿੱਤ ਬਿਰੋਧ ਤਜ ਹੁਇ ਮੁਨਸਫਕੇ੨ ਭਾਇ॥੭੬॥ ਸਖੀ ਭਾਵਤਾ ਹਰੀਕੀ ਨਾਰਿ ਰੂਪਤਾ ਥਾਪ। ਹੋਵੇਂ ਯੌ ਚਿਤ ਸਮਝੀਏ ਤਜਹਠ ਕੇਰੋਪਾਪ ॥੭੭॥ ਨਾਰੀਯੋਨੀ ਮਤੀ ਕੋ ਜਗਜਾਨੇ ਜਨਜੁੱਥ। ਪੁਰਖ ਤਾਹਿ ਸੇ ਸੂਨ ਹੁਇ ਕੈਸੇ ਵਸਤੁ ਸੁ ਤੱਥ੩ ॥੭੮॥ ਯਾਤੇ ਜਾਨ ਸੰਭਾਵਤੋ ਚਿਤਮੋਤਾਹਿ ਸ੍ਰੂਪ। ਐਸ ਦਾਸਤਾ ਆਦਿ ਲੌ ਸਭੀ ਅਤਾਤ੍ਰਕ੪ ਰੂਪ॥੭੯॥ ਏਵੰ ਨਿਰਗੁਣ ਵਸਤੁ ਮੇ ਲੇਹੁ ਅਤਤ੍ਰ੫ ਪਛਾਨ। ਯਤੋ ਉਪਾਸਨ ਬਿਧੀਮੋਨਾਹਿ ਯੋਗਤਾਮਾਨ੬ ॥੮੦॥ ਅਤੋ ਗੁਰੂਨਿਰੰਕਾਰਕੀਕਹੀਉਪਾਸ ਅਥਾਹ॥ਨਿਰੰਕਾਰਪੁਨਨਿਰਗੁਣ ਵਸਤੁਸੁਏਕੈਆਹਿ॥੮੧ ॥ਨਨੁ ਇਹ ਬਿਧ ਸੋਰਹੁਭਲੇ ਇਸ੍ਰਬਿਸ੍ਰਗੁਰਆਦਿ।ਭਲੀ ਭਾਤਸੇ ਅਬਕਰੋ ਇਸ੍ਰ ਦਸਮਪ੍ਰਤਿਪਾਦ॥੮੨॥ ਸੁਨੀਏ ਭਲੇ ਸੁਨਾਇਹੋਂ ਜੋਤੁਮਪੂਛੀਏਹ। ਇਸ੍ਰਬਿਸ੍ਰਹੀ ਤਿਨਅਹੇ ਯਾਮੇਨਹਿ ਸੰਦੇਹ॥ ੮੩ ॥ ਪ੍ਰਥਮਗੁਰੂਮਤ ਸੋਹਨਹੀਂ ਯਾ ਤੇਤਿਨਕੋਬੈਰਾਗ।ਤਾਂਤੇਵੋਹੀਗਹੋਚਿਤਹਸਤਿਪੈਰਸਭਪੈਰ॥੮੪ ॥ਆਧਿਬਯਾਧਕੋਨਾਸਨੈ੭ ਬਿਸ੍ਰਭਗਤਿ ਫਲਗਾਨ। ਕੀਨ

੧--ਕਲਪਨਾ। ੨-ਪਖਪਾਤ ਹੀਨ ਨਯਾਯ ਕਰਤਾ ਕੀ ਤਰਹ। ੩-ਨਾਰੀਰੂਪਤਾ ਸੱਚੀ। ੪-ਅਵਾਸਤਵ ਜਾਨੋ ੫-ਅਵਾਸਤਵ ੬--ਉਸਵਸਤੁਕੋ ਉਸਕੇਸੱਚੇਰੂਪ ਸੇ ਕਹਨ ਕਾ ਨੇਮ॥

੭-ਆਧਿ ਨਾਮ ਮਨਕੀ ਪੀੜ ਕਾ ਹੈ ਜੋ ਸੋਗ ਔਰ ਚਿੰਤਾਦਿਕੋਂ ਸੇ ਹੋਵੇ ਹੈ ਬਯਾਧ ਨਾਮ ਸਰੀਰ ਕੀ ਪੀੜਾ ਕਾ ਹੈ ਜੋ ਛਪਸੂਲਾਦਿਕੋਂ ਸੇ ਹੋਵੇ ਹੈ

ਗ੍ਰੰਥਮੋ੧ ਦਸਮਗੁਰ ਤਾਂਤੇਇਸ੍ਰ ਨਆਨ੨ ॥ ੮੫ ॥
ਪੂਨਾ ਬਿਸ੍ਰਹੀ ਮੁਖਕਹਜੋ ਸਬਦ ਹਜ਼ਾਰੇਮਾਹਿ । ਪ੍ਰਭਜੂ
ਤੋਕੋ ਲਾਜਹੈ ਮੋਰੀਲੇਹ ਨਿਬਾਹਿ ॥ ੮੬ ॥ ਐਸੇਕਹ ਗੁਰੁ
ਬਹੁਕਹੇ ਤਾਂਹਿ ਬਿਸੇਖਨ ਚਾਰੁ੩ । ਹੇਮਧੁਨਾਸਕ ਮਾਧਵੇ
ਜੋਤੀ ਮਹਾ ਮੁਰਾਰਿ ॥ ੮੭ ॥ ਦਸਮਗੁਰੂਵਾਕਜੋ ॥
ਬਿਸ੍ਰਭਕ੍ਰਿਕੀ ਇਹਫਲਹੋਈ । ਆਧਿ ਬਜ਼ਾਧਿ ਛ੍ਵੈਸਕੇ ਨ
ਕੋਈ । ਪ੍ਰਭਜੂਤੋਕਹੁਲਾਜਹਮਾਰੀ । ਨੀਲਕੰਠ ਨਰ ਹਰ
ਨਾਰਾਇਣ ਨੀਲ ਬਸਨ ਬਨਵਾਰੀ॥ ਇਤਜ਼ਾਦਿ ॥
ਦੋਃ ॥ ਮਧੁਨਾਸਨਮੁਰਮਾਰਨੋਚਿਹ੍ਨ ਬਿਸ੍ਰਏਆਹਿ । ਯਾਂਤੇ
ਬਿਸ੍ਰ ਇਸ੍ਰਪੈ ਕਰੀ ਬੇਨਤੀ ਤਾਂਹਿ੪ ॥ ੮੮ ॥ ਗਹੋਂ ਯਾਹਿ
ਵਾ ਯਾਂਹਿਕੋਜਹ ਸੰਸੇਅਸਹੋਇ ।ਅਥਵਾਹੁਇਬਿਪ੍ਰੀਤਤਾ੫
ਤਹਨਿਰਣਯਯੋਜੋਇ॥ ੮੯ ॥ ਮਿਲੇ ਚਿਹ੍ਨ ਬਹੁਯਾਹਿਕੇ
ਤਾਪੈਗਹੁ ਬਿਸ੍ਵਾਸ । ਯਾਕੇਥੋਰੇਵੇਮਿਲੇ ਤਾਂਕੀਤਜ਼ਾਗੋਆਸ
॥ ੯੦ ॥ ਨਨੁ ਬਿਸ੍ਰ ਪੈ ਬੇਨਤੀ ਨਾ ਕੀਨੀ ਗੁਰੁ ਜਾਨ॥
ਬਿਸ੍ਰ ਚਿੰਨਕੀਯਤੋਂ ਨਹਿ ਹ੍ਵੈਤਾਮੈ ਪਹਿਚਾਨ ॥੯੧॥ ਨੀਲ
ਕੰਠਤਾ ਤੈਸਹੂੰ ਨੀਲਬਸਨਤਾ ਦੋਇ । ਚਿੱਹ੍ਨ ਪ੍ਰਭੁ ਕਬ
ਨਹਿ ਸੁਨੇ ਬਿਸ੍ਰਮਾਝਇਹ ਲੋਇ॥ ੯੨ ॥ ਯਾਤੇ ਮਧੁਮੁ-
ਰਮਾਰਨੇਵਾਰੋ ਸੋਈਜਾਨ੬ ॥ਤਾਹੀਕੇਰੇਕਾਮਕੀ ਬਿਸ੍ਰ ਮਾ-

੧–ਅਪਨੇ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਬ ਮੇਂ ੨–ਬਿਸ੍ਰਬਿਨਾ ਔਰ ੩––ਸੁੰਦ੍ਰ ੪–ਦਸਮੇ ਗੁਰੁ ਜੀ ਨੇ ੫–ਬਿਪਰਜੈ ਗਜ਼ਾਨ ੬–ਪ੍ਰਭੂ ਹੈ

ਹਿਬਖਾਨ ॥ ੯੨ ॥ ਹੁਇ ਭਗਤੀ੧ ਪ੍ਰਭਾਵਗਹਿ ਂ ਯਹਿ ਚੀਨੋਚਿਤਮਾਹਿ। ਜੋਪੂਛੇਵਹਿਕੋਅਹੇ ਸੋਮੈਦੇਹੁ ਬਤਾਹਿ ॥ ੯੩ ॥ ਮਹਾਕਾਲ ਮਹਾਲੋਹਿਤਸ ਸਰਬਲੋਹ ਅਕਾਲ। ਇਨ ਨਾਮਨਯੁਤ ਵਹੁਅਹੈ ਭਾਖੇ ਚਿਹਨ ਵਾਲ॥੯੪॥ਤਹਿ ਭਕ੍ਤੀਗਹਿ ਗੁਰਭਲੇ ਕੀਨੀਲਖ ਅਰਦਾਸ। ਸ੍ਰੀਗੁਰਤਾਂ ਬਿਨਨਹਿ ਲਖੋ ਰੰਚਹਿ ਔਰ ਉਪਾਸ ॥ ੯੫ ॥ ਨਨੂਚਿਹਨ ਵੈ ਭਵ੨ ਅਹੇ ਤਾਂਤੇ ਇਸ੍ਰ ਮਹੇਸ। ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਕੋ ਲਖ ਪਰੇ ਨਾਕਹੁ ਬਚਨ ਅਵੇਸ੩ ॥ ੯੬ ॥ ਨੀਲਬਸਨ ਦੇਖੇ ਕਹਾ ਨਗਨ ਰੁੱਦ੍ਰਪੈ ਚੇਤ੪ । ਯਤੋਇਸ੍ਰਤਾ ਤੁਮ ਤਿਸੇ ਭਾਖਤ ਬੰਧਸੰਕੇਤ੫ ॥ ੯੭ ॥ ਤਾਂਤੇ ਨੀਲੇਗਰਪੁਨਾ ਨੀਲ ਬਸਨਤਾ ਵਾਨ। ਮਹਾਕਾਲ ਗੁਰੁਇਸ੍ਰਲੇ ਨਿਜਵਪ੍ਰਭੀ ਪ-ਹਿਚਾਨ॥ ੯੮ ॥ ਮਹਾਕਾਲ ਕੋ ਇਸ੍ਰਤਾ ਕਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਆਪ। ਮੋਹਿਅਰਾਧੇ ਅਤਿ ਲਖੋ ਕਾਲਕਾਲਕਾ ਤਾਪ॥੯੯ ॥ ਤਥਾਚੋਕ੍ਤੰ ॥ ਤਹਿ ਹਮ ਅਧਿਕ ਤਪਸਜਾ ਸਾਧੀ। ਮ-ਹਾਂਕਾਲ ਕਾਲਕਾ ਅਰਾਧੀ ॥ ਦੋਃ ॥ ਇਸ੍ਰ ਰਾਖ ਇਮਕਾਲਕੋ ਬਿਸਨ ਗਣਪਕੋਧਜਾਨ। ਆਪ ਨਿਖੇਧਜੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤਾਂਤੇ ਇਸ੍ਰਨਮਾਨ੬ ॥ ੧੦੦ ॥ ਤਥਾਚੋਕ੍ਤੰ ॥ ਮੈਨ-

---

੧ ਜੈਸੇ ਰਾਜਾ ਕੇ ਕੀਏ ਕਾਮਕਾ ਮੰਤ੍ਰੀਯੋਂ ਮੈ ਕਥਨ ਹੋਵੈ ਹੈ
੨ ਸ਼ਿਵਮਤ ਵਾਲਾ ਆਸੰਕਾ ਕਰੇ ਹੈ   ੩ ਮਨਮੈ ਸਿਵਪਖ ਕੇ ਪ੍ਰਵੇਸ ਕੇ
੪–ਜਾਨ   ੫–ਸੁਜੰਧ ਕਰਕੇ   ੬–ਬਿਸਨੁਕੋ

ਗਣੇਸਹਿ ਪ੍ਰਥਮ ਮਨਾਊ। ਕਿਸ੍ਨ ਬਿਸ੍ਨ ਕਬਹੂੰ ਨਹਿਧਜ਼ਾਊ
। ਕਾਨ ਸੁਨੇ ਪਹਿਚਾਨਨ ਤਿਨਸੋ। ਲਿਵਲਾਗੀ ਮੋਰੀਪਗ
ਇਨਸੋਂ। ਮਹਾਕਾਲ ਰਖਵਾਰ ਹਮਾਰੋ। ਮਹਾਲੋਹ ਮੈ ਕਿੰ-
ਕਰਬਾਰੋ॥ ਦੋਃ ॥ ਨਨੁਰਹੋ ਤੁਮ ਕਹੋਜਸ ਫਿਰ ਇਕ
ਪੂਛੇਬਾਤ। ਮਹਾਂਕਾਲਜਗਮੈਸੁਨੋਕੌਨੇਦੇਵਕਹਾਤ ॥੧੦੧
॥ ਭਾਵ[੧] ਦੇਵਤ੍ਰੈ ਬੀਚਹੈ ਵਾ ਇਨ ਬਿਨਕੋਊ ਔਰ। ਬੀਚ
ਅਹੈਤਬਕਹੋਤਿਹ ਭਲੇ ਨਾਮਸਹਿ[੨] ਠੌਰ ॥ ੧੦੨ ॥ਅ-
ਨਜਅਹੈ ਤਬਬੀਕਹੋ ਤਾਂਕੋ ਰੂਪ ਅਨੂਪ। ਜਾ ਸੁਨ ਕੈ ਮਮ
ਚਿੱਤ ਮਿਟੇ ਇਸ੍ਰਕੇਰਮੋਹਕੂਪ ॥ ੧੦੩ ॥ਸੁਨੋਕਹੋਂ ਇਨ
ਭਿੰਨਹੈ ਇਨਬਪੁ ਸਿਰਜਨਹਾਰ। ਜਿਨਭੇਜੇ ਉਪਦੇਸ ਕੈ
ਗੁਰ ਜਗਤਾਰਨਕਾਰ ॥ ੧੦੪ ॥ ਨਨੁ ਉਪਦੇਸ ਕਹਾ
ਕਹਯੋ ਗੁਰਜੂਕੇ ਪ੍ਰਤਿਤਾਹਿ[੩] । ਸੁਨੋਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕੇਬੀਚ
ਸੁਦੀਨ ਬਤਾਹਿ ॥ ੧੦੫॥ ਤਥਾਚਾਕਾਲਬਚਨੰ ॥ਜਹਾਂ
ਤਹਾਂ ਤੁਮਧਰਮ ਚਲਾਇ। ਕੁਬੁਧਿ ਕਰਨਤੇ ਲੋਕਹਟਾਇ
॥ ਇਤਯਾਦਿ ॥ ਦੋਃ ॥ ਨਨੁ ਚਿੰਨ[੪] ਸੇ ਸਿੱਧ ਹੈ ਸਿਵ
ਜੂ ਪੁਰਖਅਕਾਲ। ਜਿਨਭੇਜੇ ਉਪਦੇਸਕੋ ਗੁਰਵਰ ਪਰਮ
ਕ੍ਰਿਪਾਲ॥ ੧੦੬॥ ਮਹਾਕਾਲ ਪੁਨਕਾਲਿਕਾ ਕੇਰੀ ਗੁਰੂ
ਉਪਾਸ। ਕਰਨੀ ਅਪਨੇ ਗ੍ਰੰਥਮੋ ਨੀਕੇ ਕੀਨ ਪ੍ਰਕਾਸ ॥

੧–ਤਾਤਪਰਯ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਾ ੨–ਨਾਮ ਸਹਿਤ ਠਿਕਾਨਾ ਯਥਾ ਬਿਸ੍ਨੁ ਕਾ ਬੈਕੁੰਠ ਸ਼ਿਵਕਾ ਕੈਲਾਸ਼ ਹੈ ੩-ਮਹਾਕਾਲਕਾ ੪-ਫੇਰਸ਼ਿਵਮਤੀ ਅਸੰਕਾ ਕਰੇ ਹੈ ॥

੧੦੭॥ ਮਹਾਕਾਲਿਕਾ ਜਗ ਅਹੇ ਪਾਰਬਤੀ ਕੋ ਨਾਮ। ਵਹੀ ਸਤ੍ਰੂ ਮਹਿਖਾਸਰੇ ਜਾਨਤਧਾਮਹਧਾਮ॥ ੧੦੮॥ਪਾਠ ਅਕਾਲਜੁ ਉਸਤਤੀ ਤਾਮੈ ਏਵੰਰੂਪ*। ਜਯ ਮਹਿਖਾਸੁਰਮਰਦਨੀ ਰਮਜ ਕਪਰਦਨਿ ਰੂਪ[1] ॥੧੦੯ ॥ ਤਥਾ ਰੀਬ੍ਰਮੋ ਗੁਰ ਕਹੀ ਚੰਡਿ ਚਰਿਤ੍ਰ ਗਾਥ। ਰੀਤਿ ਪੁਰਾਨਨ ਪੁਰ[2] ਅਹੇ ਰੰਚਨ ਪਈਯੇ ਤਾਥ[3] ॥ ੧੧੦॥
ਮਹਾ ਕਾਲਿਕਾ ਰੂਪਭੌ ਜਗਜਬ ਨਿਰਣੇ ਐਸ। ਅਬਤਾਪਤਿਕੋ ਭੀ ਸੁਨੋ ਛੋਰ ਚਿੱਤ ਟਕਟੈਸ[4] ॥੧੧੧॥ ਮਹਾਕਾਲਿਕਾ ਕੋ ਗਹੋ ਜਗਮੋ ਪਤਿ ਮਹਾ ਕਾਲ। ਯੌ ਤੀਨਨ ਮੈ ਚੀਨਕੇ ਲੇ ਸਿਵ ਇਸ੍ਰ[5] ਸਮਾਲ॥ ੧੧੨॥

ਤਾਤੇ ਨੀਲੇ ਬਸਨਲੌ ਚਿੰਨ ਸੁ ਹਰ ਸਭ ਜਾਨ। ਅਨਿਕਰੂਪਤਾ ਯਤੋਹਰ ਕਹੀ ਅਨੰਤਨ ਥਾਨ॥ ੧੧੩॥ ਗੁਰੂ ਇਸ੍ਰ ਸੁਭ ਸਿਵ ਭਲੇਯਹ ਠਹਰੀਅਬਆਇ। ਯਾਪੈਬਿਸ੍ਨੁ ਹੀ ਸਹੀ ਦੇਵੋਂ ਇਸ੍ਰ ਬਤਾਇ॥ ੧੧੪॥ਯਾਤੇਪ੍ਰਭੁਮੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਚਿੰਨ ਬਿਸਨੁ ਸਿਵਕੇਰ। ਭਾਖੇ ਯਾਹ ਬਤਾਨ ਹਿਤ ਭੇਦ ਨ ਦੋਨੋ ਹੇਰ॥ ੧੧੫॥ਇਕ ਰੂਪ ਤਿਨ ਸਿਧਭੇ ਇਸ੍ਰ ਬਿਸ੍ਨੁ ਹੀ ਆਹਿ। ਇਸ੍ਰ ਦੁਹੂਗੁਰੁਕੋ ਅਤੋ ਏਕ ਰੂਪ ਹੀ ਚਾਹ ॥ ੧੧੬॥ ਸੁਨ ਸਿਵ ਬਿਸ੍ਨੁ ਤੁਛ ਹੈ ਮਹਾਕਾਲ ਬਡ

---

*–ਗੁਰੋਂਨੇ ਕਰੀ ਹੈ॥

੧–ਸੁੰਦਰ ਜਟਾਂਕੇ ਜੂੜੇ ਵਾਲੇ ਕੀ ਇਸਤ੍ਰੀਸ੍ਰੂਪ ੨–ਪੂਰੀ ੩–ਛੋਰਕ ੪–ਚਿਤਕੀ ਮਰੋੜ ੫–ਦਸਮ ਗੁਰੂਜੀਕਾ

ਆਹ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਏਕਹ ਠਾਂਕਹੇ ਯਾਂਤੇ ਸਿਵਵੋਨਾਹ॥ ੧੧੭ ॥ ਤਥਾਹੀ॥ ਕਈ ਰੁਦ੍ਰਛੁਦ੍ਰ ਸ੍ਵਰੂਪ। ਕਈ ਬੇਦ ਬਗ੍ਯਾਸ ਅਨੂਪ। ਮਹਾਦੇਵ ਅਚਰ੍ਯਤ ਕਹਵਾਯੋ। ਬਿਸ੍ਨੁ ਆਪ ਹੀ ਕੋ ਠਹਰਾਯੋ। ਬ੍ਰਹਮਾ ਆਪ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਬਖਾਨਾ। ਪ੍ਰਭੁ ਕੋ ਪ੍ਰਭੂ ਨ ਕਿਨਹੂ ਜਾਨਾ॥ ਦੋਹਾ ॥ ਤਾਤੇ ਸਿਵ ਮਹਾਕਾਲ ਨਹਿ ਹੈ ਕੋਊ ਔਰੇ ਜੋਤਿ। ਯਾਤੇ ਇਕਕੀ ਇਕ ਸਮੇ ਨਾਹ ਨਿੰਦ ਗੁਣ ਹੋਤ ॥ ੧੧੮ ॥ ਭਲੇ ਤਾਹਤੇ ਸਮਝਲੌ ਸੁਨੋ ਕਹੋਂ ਅਬ ਤੱਥ। ਬਿਦਜਨ ਜੌਨ ਸਿਧਾਂਤਕਿਯ ਬੇਦਾਦਿਕ ਸਭ ਮੱਥ ॥ ੧੧੯ ॥ ਕਾਲ ਰੁਦ੍ਰਤਸਪਰਬਪੂ ਸਿਵਯੌਦੋ ਬਿਧ ਜਾਨ। ਦੇਵਤੀਨਕੇ ਜਨਕ ਕੋਪਰਬਪੁ ਕਹਯੋ ਪੁਰਾਨ ॥ ੧੨੦ ॥ ਉਕ੍ਤੰਚ ਪੁਰਾਣੇ ਯਸਯਾਗਯਾ ਜਗਤਸ੍ਰਸ਼ਾ ਬਿਰੰਚਿਃ ਪਾਲਕੋਹਰਿਃ ॥ ਸੰਹਰਤਾ ਕਾਲ[1] ਰੁਦ੍ਰਾਖਯੋ ਨਮਃ ਤਸਮੈ ਪਿਨਾਕਿਨ। ਅਰਥ ਜਿਸਕੀ ਆਗਯਾਸੇਜਗਤਕਾ ਸ੍ਰਸ਼ਾ ਸਰਜਨ ਕਰਤਾ ਬ੍ਰਹਮਾ ਹੈ। ਪੁਨਾ ਜਗਤ ਕਾ ਪਾਲਕੋ ਨਾਮਪਾਲਨ ਕਰਤਾ ਬਿਸ੍ਨੁ ਹੈ। ਔਰ ਜਗ-ਤ ਕਾ ਸੰਘਾਰ ਕਰਤਾ ਕਾਲ ਰੁਦ੍ਰਾਖਯਾਂਃ ਕਾਲ ਰੁਦ੍ਰਨਾਮਾ ਸਿਵ ਹੈ। ਤਿਸ ਪਰਬਪੂ ਪਿਨਾਕਨਾਮੇ ਧਨਖਧਾਰੀ ਕੇ ਤਾਈਂ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ। ਬਾਸਿਸ੍ਰ ਕੇ ਉਪਸਮ ਪ੍ਰਕਰਣਕੇ

੧–ਗੁਰੁ ਬਾਣੀਮੇਂ ਕਾਲਪਦ ਪਰਸ੍ਵਰੂਪ ਕਾ ਬੋਧਕ ਹੈ ਈਹਾਂ ਅਪਰ ਸ੍ਵਰੂਪ ਕਾ ਬੋਧਕ ਹੈ

ਨਵਮ ਸਰਗ ਕੇ ਅਠਾਈ ਸਵੇ ਸਲੋਕ ਮੇਭੀ ਮਹਾਕਾਲ ਕਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਿਖਾ ਹੈ। ਪਾਦਪੀਠੇ ਕ੍ਰਿਤੇਸਾਨਾਃ ਸਾਰੰਗਿ ਕ੍ਰੀੜਨ ਕੰਦੁਕਾਃ॥ ਕਾਲਕਾ ਪਾਲਿਕਾ ਗ੍ਰਸ੍ਤਾ ਕਿਮਾਸਤ੍ਰੇ ਮਯਿ ਬਲਗਸਿ॥ ੨੭॥ ਅਰਥ ਪਾਦਪੀਠੇ ਸਿੰਘਾਸਨਕੀ ਤਰ੍ਹਾ ਚੌਦਾ ਭੁਵਨੋਮੈ ਕ੍ਰਿਤੇਸਾਨਾਃ ਕਰੇਹੈ ਜਿਨੋਨੇ ਈਸਾਨ ਬ੍ਰ-ਹਮਾਦਿਕ ਐਸੇ ਜੋ ਸਾਰੰਗਿ ਬਿਸ਼੍ਨੁ ਆਦਿਵਹੁ ਕ੍ਰੀੜਨ ਕੰਦੁਕਃ ਖੇਲਨੇਕੀਗੇਂਦੇਵਤ ਬਾਰੰਬਾਰ ਯੁੱਧਾਦਿਕ ਬਯਵਹਾਰੋਂ ਵਿਖੇ ਆਕਾਸ ਮੇ ਫੈਂਕੇ ਹੈਂ ਜਿਨੋਨੇ। ਐਸੇ ਕਲਪਾਤਮਕ ਕਾਲਰੂਪ ਜੋ। ਬ੍ਰਹਮਾਕੇ ਕਪਾਲਕੇਹਾਥਮੈਂਧਾਰਨੇ ਵਾਲੇ। ਕਪਾਲਿਕ ਰੁਦ੍ਰਵੇਭੀ ਗ੍ਰਸਤਾ ਨਾਮ ਮਹਾਕਾਲ ਕੇ ਗ੍ਰਸੇ ਹੂਯੇ ਹੈ। ਯਾਤੇਹੇਆਸਤ੍ਰੇ ਜੀਵਨੇਕੀ ਆਸਾ ਤੂੰ ਕਿਸ ਵਾਸਤੇ ਮਯਿ ਮੇਰੇ ਮੈ ਬਲਗਸਿ ਨਾਚ ਰਹੀ ਹੈ। ਭਾਵ ਕਾਲਕਾਤੀ ਸੇ ਕੱਟੀ ਹੂਈ ਆਪਕੋ ਮਾਨਕੇ ਮਤ ਨਾਚ॥ ਪੁਰਾਣ ਵਤ ॥ ਮਹਾਭਾਰਤ ਇਤਿਹਾਸ ਮੇ ਭੀ ਭੀਖਮਸ੍ਤੁਵਰਾਜ ਵਿਖੇ ਮਹਾਕਾਲ ਕਾ ਸ੍ਵਰੂਪ ਬਰਣਨ ਕਿਆ ਹੈ। ਸਿਰਃ ਕਪਾਲਮਾਲਾਯਤ੍ਵਾਰਦ੍ਰ ਚਰਮ ਨਿਵਾਸਿਨੇ। ਭਿਖੌਦਨ ਸਰੀਰਾਯਤਸਮੈਤੁਰਿਯਾਤਮਨੇਨਮਃ॥ ਅਰਥ ਸਿਰੋਕੇਕਪਾਲੋ ਕੀ ਮਾਲਾ ਵਾਲੇਕੇ ਤਾਈ ਪੁਨਾਆਰਦ੍ਰ ਚਰਮ ਹਸਤੀ ਕੀ ਸਘਨੀ ਤ੍ਵਚਾਕੇ ਨਿਵਾਸਿਨੇ ਬਸਤ੍ਰ ਵਾਲੇ ਕੇ ਤਾਈ ਪੁਨਾ ਭਿਖਾਕਾ ਅੰਨ ਜਿਸਕੇ ਸਰੀਰ ਮੇ ਹੈ ਤਿਸ ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸ਼੍ਨੁ-

ਮਹੇਸ ਸੇ ਪਰੇ ਚਤੁਰਥ ਸ੍ਵਰੂਪ ਕੇ ਤਾਈ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ ਵੇਦ ਮੇਂ ਭੀ ਬ੍ਰਹਮਣ ਖੱਤ੍ਰੀ ਭਾਵ ਚਰਾਚਰ ਪ੍ਰਪੰਚ ਸਭੀ ਜਿਸ ਕਾ ਓਦਨ ਹੈ ਮ੍ਰਿਤ੍ਯੁ ਜਿਸ ਕੀ ਕੱੜੀ ਹੈ ਐਸਾ ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਿਖਾ ਹੈ। ਅਰਗਜ਼ਃ ਕਾਲਕਾਲੋ ਐਸੇ ਤਿਸ ਕੋ ਸਭ ਕਾ ਗਜ਼ਾਤਾ ਅਰਕਾਲਕਾ ਕਾਲ ਕਹਿਆ ਹੈ। ਐਸੇ ਵੇਦ ਪੁਰਾਣ ਇਤਿਹਾਸੋ ਮੈ ਜਿਸ ਪਰ ਸ੍ਵਰੂਪ ਸਗੁਣ ਅਕਾਲਕਾ ਪ੍ਰਤਿ ਪਾਦਨ ਹੈ। ਤਿਸੀ ਕੇ ਪ੍ਰਤਿ ਪਾਦਨ ਮੇਂ। ਨਿਰਗੁਣਮੋ ਪਰਮ ਤਾਤਪਰਯ ਵਾਲੇ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਬਚਨ ਹੈ। ਤਥਾਹੀ। ਪਹਿਲੇ ਚਰਿਤ੍ਰ ਕੇ ਸਤਾਰਵੇ ਸਵੈਯੇ ਮੋ ਕਾਲੀ ਕੇ ਆਸੀਰਬਾਦ ਮੇਂ ਗੁਰੁ ਜੀ ਨੇ ਤਿਸ ਕਾ ਧਜ਼ਾਨ ਲਿਖਾ ਹੈ॥ ਸ੍ਵੈਯਾ ॥ ਮੁੰਡ ਕੀ ਮਾਲ ਦਿਸਾਂਨ ਕੇ ਅੰਬਰਵਾਮ ਕਰਿਯੋ ਗਲਮੈ ਅਸਿਭਾਰੋ। ਲੋਚਨਲਾਲ ਕਰਾਲਦਿਪੈ ਦੋਊ ਭਾਲ ਬਿਰਾਜਤ ਹੈ ਅਨਿਆਰੋ[੧]। ਛੂਟੇ ਹੈ ਬਾਲ ਮਹਾਬਿਕਰਾਲ ਬਿਸਾਲਲਸੇਰਦਪੰਤ[੨] ਉਜਿਆਰੋ। ਛਾਡਤ ਜ੍ਵਾਲਲਯੇਕਰ ਬਜ਼ਾਲ ਸੁਕਾਲ ਸਦਾ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ਤਿਹਾਰੋ॥ ੧੩੧ ॥ ਕਾਬਯ ਵਾਲੇ ਮਹਾ ਕਾਲਕੋ ਬੀਭਤਸ ਰਸਕਾ ਦੇਵਤਾ ਮਾਨੇ ਹੈ। ਯਾਤੇ ਤਿਨੋ ਨੇ ਤਿਸ ਕਾ ਐਸਾ ਧਜ਼ਾਨ ਲਿਖਾ ਹੈ॥ ਸ੍ਵੈਯਾ ॥ ਸਜ਼ਾਮਲਦੇਹਭਯੇ

੧–ਅਗਨਿ ਰੂਪ ਤੀਖਣ ਤੀਸਰਾ। ੨–ਦਾਤੋ ਕੀ ਪੰਗਤੀ ਉਜਲੀ।

ਕਰ ਰੋਮ ਫਣੀ ਮੁੰਡਮਾਲ ਸੁਭਾਲ ਬਿਰਾਜੇ। ਦੀਰਘ ਦਾੜਬਮੇ ਅਤਿ ਗਾੜਜ੍ਵਾਲ੧ ਭੁਜਾਨਮੈ ਦਖਨਛਾਜੇ। ਊਰਧ ਖੱਗ ਅਭੈਤਿਹਨੀਮਸੁਵਾਮਮੇਂ ਮੁੰਡਬਰੰਤਲਰਾਜੇ। ਕੰਕਨ ਬਜ਼ਾਲਧਰੇ ਗਜਖਾਲ ਸਿਵਾ ਸਮਸਾਨ ਸਵੋਪਰਿਭ੍ਰਾਜੇ੨ ॥ ੧੩੨ ॥ ਐਸਾ ਹੀ ਧਜ਼ਾਨ ਮਹਾ ਕਾਲੀ ਕਾ ਹੈ। ਏਤਾ ਬਿਸੇਖ ਹੈ। ਮਹਾਕਾਲਕੇ ਕੇਸ ਅੰਗੂਰੀ ਕੀ ਤਰਾ ਊਪਰਕੋ ਖਿਲੇ ਹੁਯੇ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਹੋਵੇ ਹੈ ਕਹੀ ਭੂਰੇ ਜੈਸੇ ਲੰਬੇ ਭੀ ਹੋਵੇ ਹੈ। ਤਲੇ ਚਿਤਾ ਭੂਮੀ ਗਾਤ ਸਵ ਹੋਵੇ ਹੈ। ਪਾਸ ਮੁਖ ਸੇ ਆਗ ਨਿਕਾਸਤੀ ਸਿਵਾ ਹੋਵੇ ਹੈ। ਮਹਾਕਾਲੀ ਕੇ ਜੰਘਾ ਪ੍ਰਯੰਤ ਪੀਛੇ ਲਟਕੇ ਹੁਯੇ ਬਡੇ ਬਡੇ ਹੋਵੇ ਹੈ। ਤਲੇ ਸਿਵ ਹੋਵੇ ਹੈ। ਮੰਗਲ ਰੂਪ ਧਿਯਾਂਨ ਇਨਕੇ ਵਹੁ ਹੈ ਜਹਾ ਸਰਬ ਦੇਵਤਾ ਨਮਸਕਾਰ ਸਤੁਤੀ ਕਰਤੇ ਹੋਵੇ। ਅਰ ਯੇ ਸਿੰਘਾ-ਸਨਪੈ ਨਿਜ ਲੋਕ ਮੈ ਬਿਰਾਜੇ ਹੋਵੇ। ਜਿਸ ਕੋ ਇਸ ਧਿਯਾਨ ਸੇ ਭੀਤੀ ਹੋਵੇ ਵਹੁ ਇਨਕੇ ਕਾਰਯ ਬਿਸਨੁ ਆਦਿਕਾ ਕਰ ਲੇਵੇ ਯਹ ਮਹਾਂ ਕਾਲਕੀ ਆਗਜ਼ਾ ਹੈ ਸੋ ਆਗੇ ਕਹੇਗੇ। ਰਹੋ ਅਧਿਕ ਬਿਚਾਰ। ਪਹਿਲੇ ਚਰਿਤ੍ਰ ਮੈ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਿਸ ਕਾ ਸਿੱਖਨਕੋਦਰਸਨ ਹੇਤ ਧਿਆਨਲਿਖਜ਼ਾ ਹੈ ਅੰਤ ਕੇ ਚਰਿਤ੍ਰ ਮੈ ਸਤਜਸੰਧਰਾਜਾ ਸਾਥ। ਦੀਰਘ ਦਾ-

੧—ਬਮਨ ਕਰਤਾ ਹੈ ਬਡੀ ਦ੍ਰਿੜ ਅਗਨਿ ਕੀ ਲਾਟਾਂ ਕੋ ।
੨—ਜਹਾ ਸਿਵਾ ਗਿਦੜੀਆਂ ਰਹੇ ਹੈ ਤਰਾਂ ਸਮਸਾਨੋਂ ਮੋ ਸਵ ਮੁਰਦੇ ਕੇ ਊਪਰ ਭ੍ਰਾਜੇ ਪ੍ਰਕਾਸੇ ॥

ਙ ਦਾਨਵ ਕੇ ਯੁੱਧ ਮੇ ਕਾਲੀ ਕੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਕਰ ਰਾਖਸ ਸਾਥ ਯੁਧ ਕਰ। ਤਿਸਕੇ ਰਥ ਕੇਤੁ ਭੁਜਾ ਕਾਟਕਰ । ਸਿਰ ਕਟਤੇ ਕਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ । ਪੁਨ ਰਾਛਸ-ਕਾ ਕਾਟਾ ਸੀਸਾ॥ ਇਤਯਾਦਿ ਚੌਪਈਸਤੋਤ੍ਰ ਕਹਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਅਸਤੋਤ੍ਰ ਮੇ ਪੁਨ ਔਰ ਸਥਾਨੋ ਮੇ ਬਹੁਤ ਬਚਨ ਹੈ। ਜੋ ਕਾਲ ਕੋ ਪੁਰਾਣਾਦਿ ਬਚਨੋਵਤ ਬ੍ਰਹਮਾਦਿਕੋ ਕੀ ਕਾਰਣਤਾ ਅਰ ਅਕਾਲਤਾ ਕਹੇ ਹੈਂ ॥ ਤਬਾਹੀ ॥ ਕਾਲ ਪਾਇ ਬ੍ਰਹਮਾਬਪੁਧਰਾ। ਕਾਲ ਪਾਇ ਸਿਵਜੀ ਅਵਤਰਾ । ਕਾਲ ਪਾਇ ਕਰ ਬਿਸਨੁ ਪ੍ਰਕਾਸਾ। ਸਕਲ ਕਾਲ ਕਾ ਕੀਆ ਤਮਾਸਾ। ਕਾਲਹੀ ਪਾਇ ਭਯੋ ਭਗਵਾਨ ਸੁਜਾਗਤ ਯਾ ਜਗ ਜਾਕੀ ਕਲਾ ਹੈ। ਕਾਲ ਹੀ ਪਾਇ ਭਯੋ ਬ੍ਰਹਮਾ ਸਿਵ ਕਾਲ ਹੀ ਪਾਇ ਭਯੋ ਜੁਗੀਆ ਹੈ। ਕਾਲ ਹੀ ਪਾਇ ਸੁਰਾਸੁਰ ਗੰਧਰਬ ਜਛਭੁਜੰਗ ਦਿਸਾ ਬਿਦਿਸਾ ਹੈ ॥ ਔਰ ਸੁ ਕਾਲ ਸਭੀ ਬਸਕਾਲ ਕੇ ਏਕ ਹੀ ਕਾਲ ਅਕਾਲ ਸਦਾਹੈ। ਦੋਃ ॥ਅਕਾਲ ਪੁਰਖਕੀਦੇਹਮੈਕੋਟਕਬਿਸ੍ਨੁ ਮਹੇਸ । ਕੋਟ ਇੰਦ੍ਰ ਬ੍ਰਹਮਾਕਿਤੇ ਰਵਿਸਸਿ ਕ੍ਰੋੜਜਲੇਸ। ਅਰਥ ਕਾਲ ਪਾਇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਪੁਧਰਾ ਨਾਮ ਕਾਲ ਰੂਪ ਕਾਰਣ ਸੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਨੇ ਸਰੀਰ ਧਰਾ ਹੈ। ਏਵੰ ਆਗੇ ਭੀ ਸਕਲ ਕਾਲਕਾ ਕੀਆ ਤਮਾਸਾਨਾਮ ਤਿਸੀ ਕਾਲ ਕਾ ਕੀਯਾ ਸੰ-ਪੂਰਨ ਸੁਰ ਅਸੁਰ ਜਛ ਭੁਜੰਗਾਦਿ ਰੂਪ ਨਾਟਕ ਹੈ ਜੋ

ਕਾਲ਼ ਹੀ ਪਾਇ ਇਤਯਾਦਿ ਪਾਠ ਸੇ ਸਹਤ ਤ੍ਰਿਮੂਰਤਿ ਦੇਵਨ ਕੇ ਲਿਖਾ ਹੈ। ਤਿਸਕਾ ਕਾਲ ਵਾਰਣ ਹੇਤ ਤਾਕੋ ਅਕਾਲ ਕਹਿਯਾ ਹੈ । ਤਾਂਤੇ ਕਾਲਸਬਦਸੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਮੇ ਪਰਬਪ੍ਰ ਸਿਵਕਾ ਗ੍ਰਹਣ ਹੈ। ਕਾਲ ਰੁਦ੍ਰ ਕਾ ਨਹੀਂ। ਯਾਂਤੇ ਪਰਬਪ੍ਰਕੇ ਮਹਾਨਤਾ ਅਰ ਰੁਦ੍ਰ ਕੋ ਛੁਦ੍ਰਤਾ ਕਹਨੀ ਏਕ ਕਾਲਮੇ ਸੰਭਵੇ ਹੈ। ਪਰਬਪ੍ਰ ਕੇਹੀ ਅਕਾਲ਼ ਕਾਲ ਮਹਾਂ ਕਾਲ ਸ੍ਰਬਲੋਹ ਮਹਾਲੋਹ ਯੇ ਨਾਮ ਹੈ। ਤਾਕੀ ਸਕ੍ਤੀ ਮਹਾ ਕਾਲੀ ਹੈ। ਤਿਸੀਨੇਨਿਖਲ ਜਗਤ ਰਚਯਾ ਹੈ ॥ ਤਥਾਚ ਗੁਰਵਾਕਯੰ ॥ ਪ੍ਰਥਮ ਕਾਲ ਸਭ ਜਗਕੋ ਤਾਤਾ। ਤਾਂਤੇ ਭਯੋ ਤੇਜ ਬਿਖਯਾਤਾ। ਸੋਈ ਭਵਾਨੀ ਨਾਮ ਕਹਾਈ। ਜਿਨ ਸਗਰੀ ਯਹ ਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿ ਉਪਾਈ ॥ ਇਤਯਾਦਿ ॥ ਜਗਤ ਕੋ ਰਚਕੇ ਪੀਛੇ ਸੇ ਜੋ ਬੰਧੀ ਮਰਿਯਾਦਾ ਕੋ ਭੰਗਕਰੇ ਤਿਨ ਕੋ ਵਹੁ ਕੋਈਕ ਮੂਰਤਿ ਧਾਰਕਰ ਦੂਰਕਰਕੇ ਪੁਨਃ ਮਰਯਾਦਾ ਸਥਾਪਨ ਕਰੇਹੈ। ਯਾਂਤੇ ਪਿਤਾਪੁਤ੍ਰਕੋ ਜਲ ਤਰੰਗ ਵਤ ਏਕਰੂਪਹੋਨੇਤੇ ਪੁਰਾਣ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮਹਾਂਕਾਲੀ ਮਹਾਕਾਲ ਕੇ ਕਥਨਮੇਭੀ ਕੋਊ ਬਿਰੋਧਨਹੀ॥ ਪੁਨਃ ॥ ਨਿਰਗੁਣ ਮੇਹੀ ਪਰਮਤਾਤਪਰਜਵਾਲੇ ਪ੍ਰਥਮਗੁਰੋਂਨੇਭੀ ਬ੍ਰਹਮਾਬਿਸ੍ਨ ਮਹਾ-ਦੇਵਰੋਗੀ ਰੋਗਰਹਿਤ ਇਕ ਸਤਗੁਰਯੋਗੀ। ਏਕਸਕੀ ਸ-ਕਾਰ ਏਕਜਿਨ ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸ੍ਨ ਰੁਦ੍ਰ ਉਪਾਇਆ॥ ਇਤਯਾਦਿ ਪਾਠ ਸੇ ਦਸਮਕੀ ਕਹੀ ਪਰਬਪ੍ਰ ਸਿਵਕੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾਵਤ ਮ-

ਹਾਂ ਬਿਸ੍ਰਕੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕਹੀ ਹੈ ਜਿਸਕਾ ਭਾਗਵਤ ਕੇ ਦਸ ਮਸਕੰਧ ਕੇ ਉਣਾਨਵੇ ਅਧਯਾਯ ਕੇ ੫੩ ਸਲੋਕ ਕੀ ਟੀਕਾਮੇ ਮਹਾਕਾਲ ਨਾਮ ਕਹਿਆਹੈ॥ ਪੁਨਾ ੫੬ ਸਲੋਕ ਮੇਜਿਸਕੀ ਅਸ੍ਰ ਭੁਜਾਕਹੀ ਹੈ॥ ਯਾਤੇ ਤਿਨਕੇ ਬਚਨੋਂ ਮੇਂ ਭੀ ਏਕਕਾਲ ਮੇ ਪਰਕੋ ਮਹਾਨਤਾ ਅਪਰ ਸ੍ਵਰੂਪਕੋਲਘੁ- ਤਾ ਕਥਨ ਸੰਭਵੇ ਹੈ। ਅਰ ਜਲਤਰੰਗਵਤ ਜਨਜਜਨਕ ਕੋ ਏਕ ਰੂਪ ਹੋਣੇਤੇ ਪੁਨਃ ਆਤਮਾਵੈਜਾਯਤੇਪੁਤ੍ਰਃ ਇਸ ਸ੍ਰਤਿ ਸੇਅਪਰਸ੍ਵਰੂਪ ਕੋ ਵਹੀਰੂਪ ਹੋਣੇਤੇ ਪੁਰਾਣ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅੱਪਰਸ੍ਵਰੂਪਕੇ ਕਥਨਮੇਂ ਭੀਬਿਰੋਧਨਹੀ॥ ਪੁਨਃ॥ ਦਸ- ਮ ਔਪ੍ਰਥਮ ਗੁਰੋਂਕੇਏਕ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯਮੇਂ ਇਸ੍ਰਕਾ ਭੇਦਨਹੀ। ਕਾਹੇ ਤੇ ਕੈਲਾਸ ਜਾਤ੍ਰਾ ਮੇ ਬਿਸ੍ਰ ਪ੍ਰਤਿ ਹਰਿਬੰਸ ਮੈ ਮਹਾਂ ਦੇਵ ਕਾ ਬਚਨ ਹੈ। ਤੂਹੀ ਆਦਿ ਸਭ ਭੂਤਕੋ ਅੰਤ ਮੱਧ ਤੂਆਹਿ। ਤੇਰੇ ਸੇ ਸਭਬਿਸ੍ਰ ਹੁਇ ਤੁਝਹੀ ਮਾਹਿ ਸਮਾਇ॥ ੧੨੭॥ ਮੈ ਤੂੰ ਤੂੰ ਮੈ ਏਕ ਹੈਂ ਭੇਦ ਜਨਾਰਦਨ ਨਾਹਿ। ਭੇਦ ਹਮਾਰਾ ਰੰਚ ਨਹਿ ਸਬਦਨ ਅਰਥਨ ਮਾਂਹਿ॥ ੧੨੮ ॥ ਨਾਮ ਤੁਮਾਰੇ ਜਗਤਮੈ ਜੋ ਗੋਬਿੰਦ ਬਡਆਹਿ। ਵਹੀ ਹਮਾਰੇ ਨਾਮ ਹੈ ਸੰਸੋਰੰਚਕ ਨਾਂਹਿ॥੧੨੯॥ ਤੁਮਰੀ ਭ- ਗਤੀ ਜਗਤਪਤਿ ਵਹੀ ਹਮਾਰੀ ਜਾਨ॥ ਜੋਤੁਮ ਦੋਖੀ ਜ- ਗਤ ਮੋ ਹਮਰੋ ਮੀਤ ਨ ਮਾਨ॥ ੧੩੦॥ ਤੁਮਰੇ ਹੀ ਬਿ- ਸ੍ਤਾਰ ਮੋ ਹੋਂ ਬਿਭੂਤਪਤਿ ਨਾਮ। ਵਹੁ ਵਸ੍ਤੂ ਜਗ ਕੋ ਨਹੀ

ਜੋਤਵਹੀਨਲਖਾਮ॥ ੧੩੧ ॥ ਜੋਹੂਆ ਜੋ ਹੋਇਗੋ ਜੋ ਹੈ ਅਬਬਿਦਮਾਨ। ਸਭਹੀ ਤੁਮ ਹੋ ਜਗਤਪਤਿ ਤੁਝ ਬਿਨ ਕੋਇ ਨ ਆਨ॥ ੧੩੨ ॥ ਇਸਰੀਤਿ ਸੈ ਨਾਮ ਸੇ ਅਰਥ ਸੇ ਸਿਵ ਬਿਸਨੁ ਏਕ ਰੂਪ ਹੈ ਤਿਨਕੀ ਏਕ ਰੂਪਤਾਹੀ ਪ੍ਰਭੁ ਜੂ ਤੋਕਹਿ ਲਾਜ ਹਮਾਰੀ। ਇਸ ਸਬਦ ਮੇ ਸਿਵ ਬਿਸ੍ਨ ਕੇ ਮਿਸ੍ਰਤ ਚਿਹ੍ਨ ਅਕਾਲ ਮੈ ਕਹਨੇਸੇ ਦਸਮਗੁਰੋਂ ਨੇ ਸੂੂਚਨ ਕਰੀ ਹੈ। ਯਾਂਤੇ ਮੂਰਤੀ ਭੇਦ ਰਹੇ ਭੀ ਵਹੁ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਗੋਬਿੰਦਸਿੰਘ ਜੀ ਵਤ ਏਕ ਰੂਪ ਹੈ। ਐਸੇ ਭਏ ਸਰਬ ਗੁਰੂਓਂ ਕਾ ਬਿਸ੍ਨ ਰੂਪ ਅਕਾਲ ਵਾ ਅਕਾਲਰੂਪ ਬਿਸ੍ਨ ਸਗੁਣ ਮੂਰਤਿ ਏਕੌਹੀ ਇਸ੍ਰ ਹੈ ਬਿਸ੍ਨਸਾਥ ਅਪਨੀ ਏਕਤਾ ਅਕਾਲਪੁਰਖ ਨੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਕੇ ਸਾਤ ਅਵਤਾਰੋਂ ਮੇਂ ਪਹਲੇ ਬਾਲਮੀਕੀ ਅਵਤਾਰ ਕੀ ੪੯ ਚੌਪਈ ਮੈ ਸਪਸ੍ਟ ਬਰਨਨ ਕਰੀ ਹੈ। ਮਮਤਾਸਭੇਦ ਨ ਕੋਇ। ਇਤਜ਼ਾਦਿ। ਤਹਾਂ ਯਹ ਕਥਾ ਹੈ ਬ੍ਰਹਮਾ ਕੋ ਗਰਭ ਹੁਆ ਗਰਭ ਪਰਿ-ਹਾਰੀ ਅਕਾਲਨੇ ਤੂੰ ਸਾਤ ਜਨਮ ਪਾਉ ਸ੍ਰਾਫ ਦੀਆ ਡਰ-ਕੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਉਸਤਤਿ ਕਰਨੇਲਗਾ। ਅਕਾਲਨੇ ਕਹਾ ਮੇ-ਰੇ ਕੋ ਨਿੰਦਾ ਉਸਤਤਿ ਤੁਲਜ਼ ਹੈ ਮਤਕਰ ਜੇਕਰ ਕਰੀ ਚਾਹੇਤਬ ਬਿਸ੍ਨ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਨਕਰ ਅਭੇਦ ਕਾ ਬਰ ਮਾਂਗਾ ਥਾ ਮੈਨੇ ਦੀਆ ਵਹੁ ਮੇਰਾ ਸ੍ਵਰੂਪਹੈ ਯਾਤੇ ਜਿਸ ਅਵਤਾਰ ਕੋ ਧਾਰੇ ਤੂੰ ਉਸਤਤਿ ਕਰ ਮੈਂ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਵੇਂਗਾ। ਔਰਨਿ-

ਰਗੁਣ ਇਸ੍ਰਕੀ ਏਕਤਾ ਮੈ ਤੋ ਕੁਛ ਬਿਬਾਦ ਨਹੀ। ਪੁਨਾ ਪਰਮ ਤਾਤਪਰਜ ਭੀ ਗੁਰੂਓਂ ਕਾ ਪੂਰਬ ਦੇਖ ਅਧਿਕ ਪਿਖ ਸਗੁਣ ਮੇ ਇਤਜਾਦਿ ਪਾਠ ਸੇ ਕਹੀ ਰੀਤ ਸੇ ਤਿਸੀ ਮੇ ਹੈ ਮੋਖ ਸਿੱਧੀ ਭੀ ਮੁਮੁਖੂਓਂ ਕੋ ਇਨਹੀ ਕੀ ਉਪਾਸ੍ਨਾ ਸੈ ਹੋਵੇ ਹੈ ਅਨਜ ਕੀ ਉਪਾਸਨ ਸੇ ਮੋਖ ਸਿਧੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇ। ਯਾਤੇ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਨੇ ਜੋ ਭਗਵਤੀ ਕੀ ਉਪਾਸਨਾ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਸੋ ਕੇਵਲ ਸਕਾਮੀ ਪੁਰਖੋਂ ਕੋ ਤ੍ਰਿਬਰਗ[1] ਸੰ-ਪੱਤੀ ਹੇਤ ਲਿਖੀ ਹੈ ਮੋਖ ਹੇਤ ਨਹੀਂ। ਮੋਖਹੇਤ ਅਧਿਕਾਰ ਮੂਜਬ ਸਗੁਣ ਨ੍ਰਿਗੁਣ ਰੂਪ ਅਕਾਲਕੀ ਹੀ ਕਹੀ ਹੈ। ਸੋ ਅਕਾਲ ਬਿਸ੍ਨੁ ਰੂਪ ਹੈ ਏਤਾ ਬਿਸੇਖਹੈ। ਜੋ ਉਪਾਸਕ ਜਿਸਕੀ ਉਪਾਸ੍ਨਾ ਕਰੇਹੈ। ਵਹੁ ਤਿਸ ਦੇਵਤਾ ਕੋ ਮੁਖਮਾਨੇ ਹੈ। ਔਰ ਕੋ ਗੌਣ ਮਾਨੇ ਹੈ ਅਰ ਉਸ ਦੇਵ ਕੋ ਅਵਤਾਰੀ ਮਾਨੇ ਹੈ। ਔਰਕੋ ਤਿਸਕਾ ਅਵਤਾਰ ਮਾਨੇ ਹੈ। ਜੈਸੇ ਕ੍ਰਿਸ੍ਨ ਉਪਾਸਕ ਗੋਲੋਕ ਵਾਸੀ ਕ੍ਰਿਸ੍ਨ ਕੋ ਮੁਖ ਮਾਨੇ ਹੈ। ਬਿਸ੍ਨੁ ਬ੍ਰਹਮਾਦੀ ਦੇਵਨਕੋ ਗੌਣ ਮਾਣੇਹੈ। ਤਥਾ ਕ੍ਰਿਸ੍ਨ ਕੋ ਅਵਤਾਰੀ ਮਾਨੇ ਹੈ। ਏਵੰ ਰਾਮ ਵਾ ਨ੍ਰਿਸਿੰਘਾਦਿਕੋ ਕੇ ਉਪਾਸਕ ਮਾਨੇ ਹੈ ਐਸੇ ਹੀ ਗੁਰਮਤ ਮੇ ਅਕਾਲ ਬਿਸ੍ਨੁ ਏਕਹੀ ਮੇ ਬਿਵਸਤ੍ਹਾ ਹੈ ਉਪਾਸਨਾ ਏਕਹੀਕੀ ਭਕ੍ਤੋਂ ਕੀ ਰੁਚੀ ਅਨੁ-ਸਾਰ ਸਖਾ ਦਾਸਾਦਿ ਭਾਵਸੇ ਅਨੇਕ ਬਿਧ ਹੋਵੇ ਹੈ। ਅਨੇ-

---

੧–ਅਰਥ ਧਰਮ ਕਾਮ ਕੀ ਸਿੱਧੀ ਹੇਤ ॥

ਕ ਬਿਧ ਉਪਾਸਨਾ ਭੀ ਤਿਸਕੀ ਪਾਖਾਣਾਦਿਕ ਮੂਰਤੀ ਕੀ ਨਹੀਂ ਕਿੰਤੂ ਤਿਸੀ ਕੀ ਹੈ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਮਤ ਨਿਰਣਯ ਸਾਗਰੇ ਇਸ੍ਰ ਨਿਰਣੇ ਪ੍ਰਤਿਪਾਦਨੰ ਨਾਮ ਨਵਮੀ ਉਰਮੀ॥ ੯॥

੧ ਓਸ੍ਰੀਗੁਰਵੇਨਮਃ॥ ਦੋਹਰਾ ॥

ਣਨੁ ਪਾਖਾਨਵਪੁ ਸਗੁਨ ਕੀਪੂਜਨ ਗੁਰੁਮਤ ਨਾਹਿ। ਯਹ ਭਾਖੀ ਤੁਮ ਪੂਰਬੰ ਤਾਮੇ ਸੰਕ ਫੁਰਾਹਿ॥ ੧॥ ਵੈਦਕਮਗ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾ ਗੁਰੁਮੁਖ ਭਾਖੇ ਨੀਕ। ਦੁਰਗਾ ਜੀਕੋ ਪੂਜਨੰ ਕੀਨੋ ਦਸਮ ਸੁ ਠੀਕ॥ ੨॥ ਗੁਰੁਨਾਨਕ ਪੁਨਯਾਤ੍ਰਾ ਜ-ਗੰਨਾਥ ਲੋਕੀਨ। ਤਾਮੇ ਪੂਜਨ ਮੂਰਤੀ ਕਸਨਲਹੇ ਹਮ ਚੀਨ ॥ ੩ ॥ ਜਾਨਪਰੇ ਤਿਨਬਾਨਿਸੇ ਪੂਜਨਕੇਰ ਬਿਧਾਨ। ਯਾਤੇ ਮੁਖਤੇ ਕਹਿਯੋ ਗੁਰੁ ਪੂਜਨ ਸਾਲਗ੍ਰਾਮ॥ ੪ ॥ ਤ-ਥਾਹੀ॥ ਤੀਰਥ ਬਰਤ ਸੁਚ ਸੰਜਮ ਨਾਹੀ ਕਰਮ ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਪੂਜਾ। ਤੀਰਥਾਦਿ ਸਹਚਾਰਤੇ ਪੂਜਾ ਪਾਖਾਣਕੀ ਮੇ ਤਾਤਪਰਯਹੈ॥ ਸਾਲਗ੍ਰਾਮ ਬਿਪ ਪੂਜ ਮਨਾਵਹੁ ਸੁਕ੍ਰਿਤ ਤੁਲਸੀ ਮਾਲਾ। ਸਾਲਗ੍ਰਾਮ ਹਮਾਰੇਸੇਵਾ। ਪੂਜਾ ਅਰਚਾ ਬੰਦਨ ਦੇਵਾ। ਹਾਥ ਚਰਜੋ ਹਰਿ ਸਾਲਗ੍ਰਾਮ ਇਤਯਾਦਿ॥

ਸੁਨੀਯੇ ਉੱਤਰ ਕਹਤਹੋ ਨੀਕੇ ਕੈਤੁਵਪਾਸ ॥ ਮੂਰਤਿ ਪੂਜ
ਨ ਬੇਦ ਮੇ ਨਾਹਨ ਲਿਖਯੋ ਖਾਸ ॥ ੫ ॥ ਨਾਥ ਬਦ੍ਰੀ ਜ-
ਗਨ ਲੌਂ ਜੋ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਜਗ ਨਾਮ। ਬੇਦ ਮਾਹਿ ਇਨ ਮੂਰਤੀ
ਰੰਚਨ ਰਾਖਯੋ ਕਾਮ॥ ੬ ॥ ਤੈਸੇ ਸਾਲਗ੍ਰਾਮ ਪੁਨ ਨਰਬ
ਦੇਸ ਲੇ ਜਾਨ। ਨਾਮ ਬੇਦਮੇ ਰੰਚ ਹੂੰ ਕੀਨੇ ਨਾਹਨਗਾਂਨ ॥
੭ ॥ ਵੈਕੁੰਠਾਦਿ ਲੋਕ ਕੇ ਨਾਮ ਬੇਦ ਮੇ ਨਾਹ। ਜੈਸੇ ਤੈਸੇ
ਮੂਰਤੀਵੇਦਨ ਭਾਖੀ ਚਾਹ॥੮॥ ਕਿੰਤੂ ਕਹੇ ਪੁਰਾਣਮੇ ਲੋਕ
ਸ਼ਾਮ[1] ਤਹਿ ਨਾਮ। ਭਾਵ ਗੂਢਲੇ ਬਜ੍ਞਾਸ ਜੂ ਜਾਨੇ ਨਾਹਿ
ਤਮਾਮ[2]॥ ੯ ॥ ਭਾਵ ਗੂਢਲੇ ਗੁਰੁ ਵਰੋ ਤੈਸੇ ਕੀਨ ਨਿਖੇਧ
। ਕਹੋ ਖੋਂਲਕੈ[3] ਸਰਬਹੂੰ ਜੋ ਭਾਖੀ ਯਹਿਸੇਧ[4] ੧੦॥ ਵੇਦਮੇ
ਜਗੰਨਾਥ ਪਦਮਨਾਭਸ੍ਰੀ ਰੰਗਾਦਿ ਬਿਸ਼ਨੁਕੀ ਪਾਖਾਣ ਮੂ-
ਰਤੀਯੋਂਕੇ ਏਵੰ ਸਿਵ ਦੁਰਗਾ ਗਣੇਸ ਸੂਰਜਕੀ ਮੂਰਤੀ-
ਯੋਂਕੇ ਕਾਹੂੰ ਸ੍ਰੁਤਿ ਮੇ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਲਿਖੇ। ਤੈਸੇ ਮੁਖ ਨਾਸ-
ਕਾਦਿ ਸਹਿਤ ਬਦ੍ਰੀਨਾਥਾਦਿ ਮੂਰਤੀਯੋਂਵਤ ਮੁਖ ਨਾਸਕਾ-
ਦਿ ਅੰਗ ਰਹਿਤ ਸਾਲਗ੍ਰਾਂਮ ਨਰਬਦੇਸ੍ਵਰ ਗੋਮਤੀ ਚਕ੍ਰਾ-
ਦਿਕੋਂਕੇਭੀ ਨਾਮ ਔਸ੍ਵਰੂਪ ਔਸਥਾਨ ਬੇਦਮੇ ਕਾਹੂ ਸ੍ਰੁਤਿ
ਮੋ ਨਹੀਂ ਲਿਖੇ। ਜੈਸੇ ਬੇਦਮੇ ਬੈਕੁੰਠ ਕੈਲਾਸਾਦਿ ਲੋਕ
ਨਹੀਂ ਲਿਖੇ। ਕੇਵਲ ਬ੍ਰਹਮ ਲੋਕ ਹੀ ਲਿਖਾ ਹੈ। ਜਿਸਕਾ

੧–ਵੈਕੁੰਠਾਦਿ ਲੋਕੋਂਕੇ ਸਮਾਨ ਤਿਨ ਮੂਰਤੀਓਂਕੇਨਾਮ ੨–ਸਭੀਜਨ ੩–
ਸਪਸ੍ਟ ਕਰਕੇ ੪–ਨਿਸਾਨੀ

ਨਾਮ ਸਤਜ ਲੋਕ ਹੈ। ਯਾਂਤੇ ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਨ ਬੇਦ ਸੇ ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ। ਯਦਜਪਿ ਬੇਦਮੇ ਬਦ੍ਰੀਨਾਥਾਦਿਕ ਔਸਾਲਗ੍ਰਾਮਾ-ਦਿ ਮੂਰਤੀ ਵਿਸੇਖੋਂ ਕੇ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਲਿਖੇ। ਤੌਭੀ ਸਮਾਨ ਤੇ ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਨ ਅਨੇਕ ਸਥਾਨੋਮੇਂ ਲਿਖਾ ਹੈ। ਜੈਸੇ ਯ-ਜੁਰ ਬੇਦਕੀ ਹਿਰਨਜਕੇਸੀ ਸਾਖਾ ਮੇ ਰੁਦ੍ਰਕੋ ਜਲਕਾ ਸਿੰ ਚਨ ਲਿਖਾ ਹੈ। ਸੋ ਮੂਰਤੀ ਬਿਨਾ ਬਨੇ ਨਹੀਂ। ਯਾਂਤੇ ਮੂ-ਰਤੀ ਸਿੱਧ ਹੋਵੇਹੈ। ਸ਼ਾਮਬੇਦ ਕੀ ਮੈਤ੍ਰਾਯਣੀ ਸਾਖਾਮੇ ਪਾਖਾਣ ਮਣੀ ਮਿਤ੍ਰਕਾਮਯਵਿਗ੍ਰਹ ਕੀ ਪੂਜਾ ਪੁਨਰਜਨਮ ਦੇਨੇ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਤਾਂਤੇ ਮੁਕ੍ਤੀਕੀ ਇਛਾ ਵਾਲਾ ਤਜਾਗੀ ਪੁ-ਰਖ। ਵਾਹਜਵਿਗ੍ਰਹਕਾ ਪੂਜਨ ਤਜਾਗਕੇ ਹ੍ਰਿਦੇਮੇ ਹੀ ਅਰ-ਚਨ ਕਰੇ ਐਸੇ ਕਹਾਹੈ। ਅਨਜਸ੍ਰਤੀਮੇ ਇਸ਼੍ਰਾ ਪੂਰਤਕਰ-ਮ ਕਹੇ ਹੈ। ਅਗਨਿਹੋਤ੍ਰ ਤਪ ਸੱਤਜ ਵੇਦਪਾਠ ਅਤਿਥੀ ਸੇਵਾ ਬੈਸ੍ਵਦੇਵ ਯਹਿ ਇਸ਼੍ਰ ਕਰਮ ਹੈ। ਬਾਪੀਕੂਪ ਤੜਾਗ ਦੇਵ ਮੰਦਰ ਸਦਾਬ੍ਰਤ ਬਾਗ ਯਹ ਪੂਰਤ ਕ੍ਰਮ ਹੈ। ਪੂਰਤ ਕ੍ਰਮਮੈ ਦੇਵ ਮੰਦਰ ਕਹਨੇ ਸੇ ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਨ ਕਹਾਹੈ। ਉ-ਪਦ੍ਰਵਕਾਲ ਮੈ ਦੇਵਪ੍ਰਤਿਮਾ ਮੇ ਹਾਸਰੋਦਨ ਗਾਯਨਆਦਿ ਹੋਵੇਹੈ। ਤਾਂਕੀ ਸਜਾਮਬੇਦਕੇ ਅਦਭੁਤ ਸਾਂਤੀ ਪ੍ਰਕਰਣ ਮੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਿਖੀਹੈ। ਯਾਂਤੇ ਤਾਸੇਭੀ ਦੇਵਪ੍ਰਤਿਮਾ ਪੂਜਨ ਸਿਧ ਹੋਵੇਹੈ। ਯਾਂਤੇ ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਨ ਬੇਦ ਪ੍ਰਮਾਣ ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਯਹ ਕਹਨਾ ਨਹੀਂ ਬਨੇ॥ ਤਥਾਪਿ॥ ਗਗਨ ਸਤ੍ਰਸੂਰਯਕੋ ਜਲ

ਦੇਨੇਵਤ ਨਿਜ ਸਥਾਨ ਮੇ ਥਿਤ ਰੁਦ੍ਰਕੋ ਜਲ ਦੇਨਾ ਯਹ ਸਿੰ-
ਚਨ ਕਰਨਾ ਕਹਨੇ ਵਾਲੀ ਸ੍ਰਤਿ ਕਾ ਭਾਵਹੈ। ਪੁਨਾ ਮੈਤ੍ਰਾ
ਯਣੀ ਸਾਖਾਗਤ ਸ੍ਰਤਿ ਪੁਨਾ ਪੁਨਾ ਜਨਮ ਦੇਨਾ ਰੂਪਨਿ-
ਖਿਧਫਲਕਹੇਹੈ।,ਯਾਤੇਤਾਂਕਾਤੋਪੂਜਾ ਹਟਾਵਨੇਮੇਹੀਭਾਵ ਹੈ
।ਔਰ ਕੀਰਤਨਆਦਿ ਭਕ੍ਤੀਹੇਤਮੂਰਤੀ ਸਥਾਪਨ ਬਿਨਾ
ਦੇਵਨ ਕੇ ਸਥਾਨ ਬਨਾਵਨੇ। ਯਹ ਪੂਰਤ ਕਰਮ ਮੇ ਦੇਵ
ਮੰਦਰ ਬੋਧਕ ਸ੍ਰੁਤੀ ਕਾ ਭਾਵ ਹੈ। ਦੇਵ ਪ੍ਰਤਿਮਾਮੇ ਦਿਗਦਾ
ਹਾਦੀਵਤ ਉਪਦ੍ਰਵ ਸੂਚਕਹਾਸਾਦਿ ਹੋਵੇ । ਤਬ ਜਿਨ ਕੀ
ਵਹ ਪ੍ਰਤਿਮਾ ਹੈ ਤਿਨ ਕਾ ਪੂਜਨ ਕਰਣਾ ਯਹ ਅਦਭੁਤ
ਸਾਂਤੀ ਪ੍ਰਕਰਣਗਤ ਸ੍ਰੁਤੀ ਕਾ ਭਾਵ ਹੈ। ਕਾਹੇ ਤੇ ਉਪਕ੍ਰਮ
ਆਦਿ ਚਿਨ੍ਹੋ ਸੇ ਵੇਦ ਕੇ ਤਾਤਪਰਯ ਕਾ ਨਿਰਣਯ ਹੋਵੇ
ਹੈ। ਔ ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਨ ਮੇ ਵੇਦ ਕੇ ਉਪਕ੍ਰਮ ਆਦਿ
ਪ੍ਰਤੀਤ ਨਹੀ ਹੋਵੇ ਯਾਂਤੇ ਪੂਰਬ ਕਹੇ ਸ੍ਰੁਤੀ ਬਚਨੋ ਸੇ ਜੋ
ਪਾਖਾਣ ਆਦਿਕੋ ਕੀ ਸਿਲਪੀ ਲੋਕ ਸਗੁਣ ਦੇਵਨ
ਕੀ ਬਨਾਵੇ ਹੈ। ਵਹੁ ਮੂਰਤੀ ਮਾਤ੍ਰ ਸਿੱਧ ਹੋਵੇ ਹੈ। ਤਾਕੇ
ਪੂਜਨ ਕੀ ਬਿਧੀ ਨਹੀ ਸਿਧ ਹੋਵੇ। ਕਿੰਤੂ ਪੁਰਾਣ ਮੇਂ
ਮੂਰਤੀਯੋ ਕੇ ਨਾਮ ਸਥਾਨ ਪੂਜਨ ਕੇ ਫਲ ਬੋਧਕ ਬਹੁਤ
ਬਚਨ ਮਿਲੇ ਹੈ। ਜੈਸੇ ਬੈਕੁੰਠਾਦਿ ਲੋਕੋਕੇ ਪ੍ਰਤਿਪਾਦਿਕ
ਬਹੁਤ ਬਚਨ ਮਿਲੇ ਹੈ। ਯਾਤੇ ਪੁਰਾਣਮੇਹੀ ਤਿਨਕੇ
ਪੂਜਨ ਕੀ ਬਿਧੀ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਪੁਰਾਣ ਕਰਤਾ ਬ੍ਯਾਸ ਜੀ

ਕਾ ਤਾਤਪਰਯ ਤਹਾਂ ਯਹ ਹੈ। ਕਿ ਬਿਨਾ ਕਾਹੂ ਆਲੰਬ ਸੇ ਬਹਿਰਮੁਖ ਪੁਰਖੋਂਕਾ ਚਿਤ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਮੇਂ ਲਗਨਾ ਕਠਨ ਹੈ। ਔ ਆਲੰਬ ਬੀ ਇਨ ਕੋ ਚਿਤ ਕੀ ਥਿਰਤਾ ਹੇਤ ਵੋਹੀ ਚਾਹੀਏ। ਜਿਸ ਸੈ ਸਗੁਣ ਮੂਰਤੀ ਮੇ ਇਨ ਕਾ ਚਿਤ ਸੰਮਕ ਲਗਜਾਵੇ। ਯਾਂਤੇ ਤਿਨ ਮੇਂ ਚਿਤ ਲਗਨੇ ਕਾ ਸਾਧਨ ਜਾਨਕੇ ਪ੍ਰਥਮ ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਨਾਦਿਕ ਕਹੇ। ਜੈਸੇ ਅਸਲ ਵਸ੍ਤੁ ਕੇ ਪਰਚੇ ਹੀਨ ਬਾਲਕਨਕੋ। ਤਿਨ ਵਸ੍ਤੂਓਂ ਕੀ ਮੂਰਤੀ ਦੇਵੇ ਹੈ। ਪੀਛੇ ਸੇ ਸਤਸੰਗ ਕੋ ਮੁਖ੍ਯ ਸਾਧਨ ਬਤਾਂਵਨ ਹੇਤ ਉਨੋ ਨੇ ਆਪ ਹੀ। ਨਹ੍ਯਮਮ ਯਾਨਿ੧ ਤੀਰਥਾਨਿਨਦੇਵਾਮ੍ਰਿਛਿਲਾਮਯਾ। ਤੇਪੁਨੰਤ੍ਯੁਰੁਕਾਲੇਨ ਦਰਸ਼ਨਾਦੇਵਸਾਧਵਃ॥ ਇਤ੍ਯਾਦਿ ਬਚਨ ਸੇ ਨਿੰਦਾ ਕਰੀ ਜੋ ਮ੍ਰਿਤ ਪਾਖਾਣ ਰੂਪ ਦੇਵਤਾ ਜਲ ਰੂਪ ਤੀਰਥ ਪੁਰਖ ਕੋ ਸੀਘ੍ਰ ਪਵਿਤ੍ਰ ਨਹੀਂ ਕਰੇ। ਜੈਸੇ ਤੱਤ ਬੇਤਾ ਮਹਾਤਮਾ ਦਰਸਨ ਦੇਕਰ ਕਰੇ ਹੈ ਯਾਂਤੇ ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਨ ਪ੍ਰਿਥਮ ਪੌੜੀ ਬਤਾਈ। ਪਰੰਤੂ ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਕੋ ਨੇ ਵਹੁ ਪ੍ਰਥਮ ਪੌੜੀ ਹੀ ਮਹਿਲਕਾ ਊਪਰ ਸਮਝਕਰ ਤਿਸਕੇ ਭਰੋਸੇ ਆਗੇ ਬਧਨੇ ਕੀ ਆਸਾਤ੍ਯਾਗ ਦਈ। ਯਾਤੇ ਵਹੁ ਬੋਧਨ ਕਰਨਾ ਉਨਕੋ ਕਿਸੀ ਰੀਤੀ ਕੇ ਭੀ ਲਾਭ ਦੇਣੇ

੧–ਨਹੀ ਅਮ੍ਮਯਾਨਿ ਜਲ ਮਈਤੀਰਥਾਨਿਤੀਰਥਅਰ ਨ ਨਹੀ ਦੇਵਤਾਮ੍ਰਿਤਕ ਸਿਲਾਮਈ ਪੁਨੰਤੀ ਪਵਿਤ੍ਰ ਕਰਤੇ ਪੁਰਖੋਂ ਕੋਂ ਕਰਤੇ ਹੈ ਤੌ ਤੇ ਵਹੁ ਕਰਤੇ ਹੈ ਉਰੁਕਾਲਨ ਬਹੁਤ ਕਾਲ ਸੇ ਦਰਸਨਾਦੇਵ ਦਰਸਨਸੇ ਹੀ ਪਵਿਤ੍ਰ ਕਰਤੇ ਹੈ ਸਾਧੂ

ਵਾਲਾ ਨਾ ਹੂਆ। ਯਹੀ ਜਾਨਕੇ ਗੁਰੋ ਨੇ ਤਾਕੇ ਪੂਜਨ ਕੀ ਰੀਤੀ ਨਿਜਮਤ ਮੇ ਨਹੀਂ ਚਲਾਈ। ਕਿੰਤੂ ਜੋ ਵੇਦੋਂ ਕਾ ਤਾਤਪਰਯ ਉਪਾਸਨਾ ਗਯਾਨ ਮੇਂ ਹੈ ਵਹੀ ਬੋਧਨ ਕੀਆ। ਯਾਂਤੇ ਵੈਦਕਮਰਗ ਕੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਕਰੀ ਔਰ ਦਸਮ ਗੁਰੋਂ ਨੇ ਜੋ ਦੁਰਗਾ ਕਾ ਆਵਾਹਨਕੀਆ। ਸੋ ਤਿਸ ਦੁਰਗਾ ਕੀ ਪਾਖਾਣਕੀ ਮੂਰਤੀ ਨਹੀਂ ਪੂਜੀ ਕਿੰਤੂ ਏਕਾਂਤ ਅਸਥਾਨ ਮੈ ਬੈਠਕੇ ਜੋ ਅਕਾਲਕੇ ਚਰਨ ਸਰਨ ਰਹਿਨੇ ਵਾਲੀ ਪਰਮ ਸਕ੍ਤੀ ਭਗਵਤੀ ਹੈ ਤਾਂਕਾ ਆਰਾਧਨ ਕੀਆ ਔ ਗੁਰੂ ਨਾਨ-ਕ ਜੀ ਨੇ ਜੋ ਜਗੰਨਾਥ ਆਦਿ ਅਸਥਾਨੋਂ ਮੇ ਯਾਤ੍ਰਾਕਰੀ। ਸੋਕੇਵਲ ਲੋਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪਵਿਤ੍ਰ ਸਥਾਨੋ ਮੇਂ ਪਰਮੇਸੂਰ ਭਕ੍ਤੋਂ ਕੇ ਸੰਗਮਹੇਤ ਔਅਧਿਕਾਰੀ ਜਨੋ ਕੋ ਗਯਾਨ ਭਕ੍ਤੀ ਕੇ ਉਪਦੇਸਹੇਤਕਰੀ। ਕੁਛ ਮੂਰਤੀਪੂਜਨ ਹੇਤਨਹੀਕਰੀ ਯਾਂਤੇ ਪੂਰਬ ਜੋ ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਨ ਕੀ ਬਿਧੀ ਪੈ ਗੁਰੂਵਾਕਯ ਕਹੇ ਤਿਨਕਾ ਤਾਤਪਰਯ ਸਚਾਸਗੁਣ ਪ੍ਰਮੇਸੂਰ ਰੂਪ ਸਾ-ਲਗ੍ਰਾਮ ਹਮਾਰੇ ਹਾਥ ਮੇਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੂਆ ਜੋ ਸਰਬ ਕੋ ਬਾਂ-ਛਤ ਫਲ ਦੇਨੇਵਾਲਾ ਹੈ ਇਸ ਕਹਨੇ ਮੇ ਹੈ ਪਾਖਾਣ ਮੂ-ਰਤਮੇ ਨਹੀ ਤਾਹੀਮੇ ਹੋਵੇ ਤਬ ਗੁਰੋਂ ਕੇ ਔ ਭਗਤੋਂ ਕੇ ਨਿ ਖੇਧਕਬਚਨ ਬਯਰਥ ਹੋਜਾਵੇ ਜੋ ਯਹ ਕਹੇ ਹੈਂ। ਵਾਃ ਬਿਃ ਸਃ ੨੦ ਮੇ ਮਃ ੧ ਹਿੰਦੁਮੂਲੇਭੂਲੇਅਖੁਟੀਜਾਹੀ[੧] । ਨਾਰਦ

੧–ਨਿਖੁਟਤੇ ਜਾਤੇ ਹੈਂ ॥

ਕਹਿਆਸਿਪੂਜਕਰਾਹੀ। ਅੰਧੇਗੁੰਗੇਅੰਧਅੰਧਾਰ। ਪਾਥਰ ਲੇਪੂਜਹਮੁਗਧਗਵਾਰ। ਓਹਜਾਆਪਡੁਬੇਤੁਮਕਹਾਤਾਰਨ ਹਾਰ॥ ਸੋਃ ਮਃ ੧ ਸ਼ਬਦ ੪ ॥ ਦੇਵੀਦੇਵਾਪੂਜੀਐਭਾ- ਈ ਕਿਆਮਾਗਉਕਿਆਦੇਹ। ਪਾਹਣਨੀਰਪਖਾਲੀਐਭਾ ਈਜਲਮਹਿਬੂਡਹਤੇਹ। ਜੋਪਾਥਰਕੋਕਹਤੇਦੇਵ। ਨ੍ਰਿਜੀਉ ਪੂਜੈ ਮੜਾਸਰੇਵੈ ਸਭ ਬਿਰਥੀਘਾਲਗਵਾਵਹਿ। ਬੁਤ ਪੂਜ ਪੂਜ ਹਿੰਦੂਮੂਏਤੁਰਕਮੁਏਸਿਰਨਾਈ। ਪਾਖਾਣਗੜਕੇਮੂਰ ਤਕੀਨੀਦੇਕਰਛਾਤੀਪਾਉ। ਜੇਓਹਮੂਰਤਿਸਾਚੀਹੈਤਗੜਨ ਹਾਰੇਖਾਉ। ਭਾਤਪਿਹਤਅਰਲਾਪਸੀਕਰਕਰਾਕਾਸਾਰ। ਭੋਗਣ ਹਾਰੇ ਭੋਗਿਆ ਉਸ ਮੂਰਤ ਕੇ ਮੁਹਛਾਰ ॥ ਇਤਜ਼ਾਦਿ ॥ ਕਾਹੇਕੋ ਪੂਜਤ ਪਾਹਨ ਕੋ ਜੜ ਪਾਹਨ ਮੈਂ ਪਰਮੇਸ਼੍ਵਰ ਨਾਹੀ॥ ਇਤਜ਼ਾਦਿ॥ ਯਾਂਤੇ ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਨ ਮੇ ਤਿਨਕਾ ਤਾਤਪਰਜ਼ਨਹੀਂ। ਔਰ ਮੂਰਤੀਕਾ ਪੂਜਨਹਾਨੀ ਭੀ ਕਰੇ ਹੈ। ਕਾਹੇਤੇ ਜਿਸ ਪੁਰਖ ਨੇ ਚਕ੍ਰਵਰਤੀ ਰਾਜ ਏਕ ਗ੍ਰਾਮਕਾ ਪਤੀ ਜਾਨਯਾ ਵਹੁ ਉਸਕੀ ਦਯਾਕਾ ਪਾਤ੍ਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਲਟਾ ਤਾਕੀ ਨਯੂਨਤਾ ਕੇ ਜਾਨਨੇ ਸੇ ਕੋਪਕਾ ਪਾਤ੍ਰ ਹੋਗਾ। ਤੈਸੇ ਬਯਾਪਕ ਸੱਚਿਦਾਨੰਦ ਈਸ਼੍ਵਰ ਕੋ ਜੋ ਥੋੜੇਸਥਾਨ ਮੈ ਰਹਨੇ ਵਾਲੀ ਜੜ ਮੂਰਤੀ ਸਮਝੇਗਾ ਤਾਪੈ ਭੀ ਤਿਸਕੀ ਪ੍ਰਸੱਨਤਾ ਹੋਣੀ ਕਠਨ ਹੈ। ਦੂਸਰਾ ਯਹਿ ਭੀ ਹੈ। ਜੈਸੇ ਕੋਈ ਬਾਲਕ ਸੱਚੇ ਪਿਤਾਕੇ ਸਾਮਣੇ

ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਪਾਖਾਣਕੀ ਮੂਰਤੀ ਰੂਪ ਪਿਤਾਕੋ ਜਨਮ ਦਾਤਾ ਸਮਝਕੇ ਪੂਜਨ ਕਰੇ ਤਬ। ਸੱਚੇ ਪਿਤਾ ਕੀ ਪ੍ਰਸੱਨਤਾ ਕਾ ਪਾਤ੍ਰ ਨਹੀਂ ਹੋਤਾ। ਤੈਸੇ ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਕਬੀ ਸੱਚੇ ਮੂਰਤੀ ਮਾਨਕੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਕਾ ਪਾਤ੍ਰ ਨਹੀਂ ਹੋਂਗੇ। ਕਾਹੇਤੇ ਮੂਰਤੀ ਮੈ ਪ੍ਰਮੇਸ਼੍ਵਰ ਅਪਨੇ ਸਗੁਣ ਬਿਗ੍ਰਹਵਤ ਅਪਨਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਰਖਤਾ। ਰੱਖੇਤੋ ਜੋਛਾਤੀਪਰ ਪਾਉਂ ਦੇਕੇ ਬਨਾਤੇ ਹੈਂ । ਤਿਸਕੋ ਕੋਪ ਕਰਕੇ ਭਖਜਨ ਕਰ ਲੇਵੇ। ਔਕਰਤਾਨਹੀ ਯਾਤੇ ਤਿਸਮੈ ਵਾਂਕਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਨਹੀਂ । ਪ੍ਰਾਣਪ੍ਰਤਿਸ਼੍ਰਾ ਸੇ ਪੀਛੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੋਵੇ ਹੈ। ਯਹ ਕਹੋ ਸੋ ਕਹਨਾ ਭੀ ਸਮਜਕ ਨਹੀਂ । ਕਾਹੇਤੇ ਜੇਕਰ ਪ੍ਰਾਣਪ੍ਰਤਿਸ਼੍ਰਾਸੇ ਪੀਛੇ ਮੂਰਤੀਮੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੋਵੇ ਤਬ ਜੋ ਰਾਮਾਦਿਕੋਂਕਾ ਸੂਰਤਾਇ ਸੁਭਾਵ ਹੈ ਕੁਛ ਤੋ ਮੂਰਤੀ ਮੇ ਹੂਏ ਚਾਹੀਏ। ਹੋਵੇ ਕਿੰਚਤ ਨਹੀਂ । ਕਿਉਂਕੇ ਤਿਨਕੀ ਭੋਗਕੀ ਵਸਤੂਕੋ ਔਰ ਬਸਤ੍ਰ ਭੂਖਨੋਂਕੋ ਚੋਰ ਲੇ ਜਾਵੇ। ਤਬ ਵਹੁ ਹਟਾਵੇ ਨਹੀਂ ਪੁਨਹ ਨਾਕ ਕਾਨ ਤੋੜਦੇਵੇ ਤਬ ਬੀ ਹਟਾਵੇ ਨਹੀਂ । ਯਾਤੇ ਪ੍ਰਾਣ ਪ੍ਰਤਿਸ਼੍ਰਾ ਸੇ ਪੀਛੇਭੀ ਦੇਵਤਾਕਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਤਾਮੇ ਭਾਵਨਾਮਾਤ੍ਰਹੈ। ਵਾਸਤਵਸੇ ਨਹੀਂ ਵਾਸਤਵ ਤੇਵਹੁ ਨਿਰਜੀਵਹੈ। ਯਾਂਤੇ ਜੜ ਹੈ। ਜੜਕਾ ਪੂਜ ਨ ਪੁਰਾਣੋ ਮੇ ਭੀ ਤਾਂਮਸ ਭਕ੍ਤੀ ਕਹੀ ਹੈ। ਯਦਯਪਿ ਜੋ ਪੁ ਰਖ ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਨ ਨਹੀਂ ਕਰਤੇ ਤਿਨ ਸਭਕਾਭੀ ਨਿਰੰਤ ਰ ਧਯਾਨ ਪ੍ਰਮੇਸ਼੍ਵਰ ਮੇ ਨਾ ਵੇਖਨਤੇ ਵਹੁਭੀ ਸਭ ਮੁਕ੍ਤੀ ਕੇ

ਪਾਤ੍ਰ ਪ੍ਰਤੀਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇ। ਕਿੰਤੂ ਮੁਕ੍ਤੀਕੇ ਪਾਤ੍ਰਵਹੀ ਹੋਵੇਂ
ਗੇ ਜਿਨਮੇ ਈਸ੍ਵਰ ਕੇ ਗਜ਼ਾਨ ਭਕ੍ਤੀ ਹੋਵੇਂਗੇ। ਔਜਿਨਮੇ
ਗਜ਼ਾਨ ਭਕ੍ਤੀ ਹੈ। ਤਿਨਕੋ ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਨ ਭੀ ਸਹਕਾਰੀ ਹੈ
। ਕਾਹੇਤੇ ਮੂਰਤੀ ਦੇਖਨਸੇ ਉਨਕੋ ਸਰਬਦਾ ਸਮਰਣ
ਰਹੇ ਹੈ। ਯਹ ਅਸੰਕਾ ਹੋਵੇ ਹੈ॥ ਤਥਾਪਿ ॥ ਅੰਨ ਪੁਰਸ਼ੋਂਮੇ
ਨਾਸਫਲ ਰਹਾ ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਨ ਗਜ਼ਾਨ ਭਕ੍ਤੀ ਵਾਲਜ਼ੋਮੇ ਭੀ
ਨਿਸਫਲ ਹੈ ਕਾਹੇਤੇ ਗਜ਼ਾਨ ਭਕ੍ਤੀ ਵਾਲਾ ਪੁਰਖ ਪ੍ਰਮਾਦ
ਕੇ ਜਨਕ ਲੱਡੂਪੇੜੇਆਦਿ ਬਾਲਭੋਗ ਖਾਣੇਕੀ ਇਛਾ ਨਹੀਂ
ਰਖੇ। ਔਬ੍ਰਿਛਾਦਿਕੋ ਕੇ ਦੁਖ ਦੇਨੇਕੋ ਬੁਰਾ ਸਮਝ ਕੇ। ਪੁਸ-
ਪਾਦਿਤੋੜਨਮੇ ਬਿਖਜ਼ੇਪ ਮਾਨੇ ਹੈ। ਯਾਂਤੇ ਤਿਸਮੇ ਪੂਜਨ ਕਾ
ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਔਰ ਜਿਨਕੋ ਸਗੁਣਵਿਗ੍ਰਹਕਾ ਦਰਸਨਹੂਆ
॥ ਤਿਨਗਜ ਭੀਲਣੀ ਬਜ਼ਾਧਧ੍ਰਵ ਬਿਦੁਰ ਸੁਦਾਮਾ ਉਗ੍ਰ
ਸੈਨਾਦਿਕੋ ਮੇ ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਨ ਬੋਹੁਧਾਸੁਣਿਆ ਭੀ ਨਹੀਂ।
ਜੋ ਗਜਾਦਿਕੋ ਨੇ ਕੌਨ ਪੂਜੀ। ਯਾਤੇ ਵੇਦ ਤਾਤਪਰਯ ਹੀ-
ਨ ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਨ ਸਰਬਥਾ ਤਜ਼ਾਗਨੇ ਜੋਗਜ਼ਹੈ। ਯਦਜ਼ਪਿ
ਉਪਕ੍ਰਮਾਦਿ ਚਿਹ੍ਨੋਂ ਬਿਨਾ ਵੇਦਤਾਤਪਰਯ ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਨ
ਮੇ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਵੇ। ਤੌਭੀ ਬੇਦਕੇ ਬਿਸਤਾਰ ਰੂਪ ਸ੍ਰਿੰ-
ਮ੍ਰਿਤੀ ਇਤਿਹਾਸ ਪੁਰਾਣੋਮੇ ਵਹੁ ਸਭੀ ਚਿਹ੍ਨ ਮਿਲੇਹੈ।
ਯਾਂਤੇ ਸਗੁਣ ਨਿਰਗੁਣ ਉਪਾਸਨਾਦਿਕੋ ਮੇ ਬੇਦ ਪੁਰਾਣ
ਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰਹੇ। ਔਮੂਰਤੀ ਪੂਜਨ ਅੰਸਮੇ ਬੇਦਸੇ ਬਿ-

ਰੁੱਧ ਕਹੇ। ਗੁਰਮਤ ਮੇ ਅਰਧਜਰਤੀ ਨਜਾਯਕਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਹੋਵੇਗਾ। ਯਹ ਆਸੰਕਾ ਹੋਵੇਹੈ। ਤਥਾਪਿ ਜੇਤੇ ਅੰਸ ਬੇਦ ਮੇ ਲਿਖੇਹੈਂ। ਤਿਨ ਸਰਬਮੇ ਤੋਂ ਊਰਧ ਪੁੰਡਰਤ੍ਰਿਪੁੰਡਰਾਦਿ ਤਿਲਕੋਮੇ ਹੀ ਅੰਨਕੀ ਨਿੰਦਾ ਸਹਿਤ ਏਕਕੇ ਧਾਰਨ ਸੇ ਸਮ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇ। ਕਿੰਤੂ ਕਾਹੂ ਕਾਹੂ ਅੰਸ ਮੇ ਹੋਵੇਹੈ। ਯਾਂਤੇ ਸਗੁਣਨਿ੍ਗੁਣ ਕੇ ਗਜ਼ਾਨ ਭਕ੍ਤੀ ਅੰਸਮੇ ਗੁਰੂਜੀ ਸਭਕੇ ਸਮ ਹੈਂ। ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਨ ਅੰਸਮੇ ਬਿਖਮ ਹੈ। ਦੋਹ॥ਨਨੁਉਪਾਸਨ ਅੰਸਮੇ ਸਮਪ੍ਰਬ੍ਰਿਤੀਗੁਰੁਦੇਵ।ਭਾਖੀਸੋ ਨਹਿਸੰਭਵੇ ਸੁਨੀਯੇ ਤਾਮੈਭੇਵ॥ ੧੧॥ ਆਦਿਗੁਰੂਕੇ ਬਚਨ ਸੇ ਲਖੇ ਉਪਾਸਨ ਏਕ[੧]। ਸੋ ਬਿਰੁਧ ਇਮ ਜਾਨੀਏ ਭਾਖੌਂਤਾਹਿ ਬਿਬੇਕ॥ ੧੨॥ ਤੰਤ੍ਰਮਾਹਿ[੨] ਸੁਭਯੁਗਲ ਕੀ[੩] ਲਿਖੀ ਉਪਾਸਨਜਾਨ। ਵੇਦ[੪] ਉਲਟਕਿਯਤੰਤ੍ਰ ਵ-ਪੁ ਦੇਵਨ ਤੀਨ ਪਛਾਨ॥ ੧੩॥ ਰੁਦ੍ਰਯਾਮਲ ਬ੍ਰਹਮ ਯਾਮਲੋ ਨਾਮ ਤਿਨੋਕੇਆਹਿ[੫]। ਤਿਨਮੋ ਬੀਚ ਸਮੋਹਨੇ[੬] ਦੁਰਗਾ ਪ੍ਰਤਿ ਹਰਚਾਹਿ ॥ ੧੪॥ ਭਾਖਜੋ ਗੌਰਜੁ ਤੇਜਬਿਨ ਸਜ਼ਾਮਹਿਤੇਜ ਉਪਾਸ। ਕਰਹੈ ਹੋਵੇਪਾਤਕੀ ਸੁਨਗਿਰਜਾ ਸੁਖਰਾਸ॥ ੧੫॥ ਤਥਾਚਤੰਤ੍ਰਬਚਨੰ ॥ ਗੌਰਤੇਜੋ ਬਿ-ਨਾਯਸ੍ਤੁ ਸਜ਼ਾਮੰਤੇਜਃਸਮਰਚਯੇਤ। ਜਪੇਦ੍ਵਾਧਜ਼ਾਯੇਤਵਾਪਿ

੧-ਬਿਸ੍ਨੁਮਾਤ੍ਰਕੀ ੨-ਸ਼ਿਵਬਿਸ੍ਨੁ ਆਦਿਕੋਂ ਕੇ ਬਨਾਏ ਪੂਜਾ ਭਕਤੀ ਕੀ ਰੀਤੀ ਕੇ ਰੁਦ੍ਰ ਯਾਮਲਆਦਿਕ ਗ੍ਰੰਥੋਂ ਮੇ ੩-ਬਿਸ੍ਨ ਲਖਮੀ ਕੀ ੪-ਰਹੋਤੰਤ੍ਰਮੋ ਵੇਦ ਮੋਤੋਨਹੀ ਯਹ ਸੁਨਕਹੇ ੫-ਤੰਤ੍ਰੋਂ ਕੇ ਹੈ ੬-ਸੰਮੋਹਨਤੰਤ੍ਰ ਕੇ

ਸ ਭਵੇਤਪਾਤਕੀਸਿਵੇ। ਜੋਪੁਰਖ ਗੌਰਤੇਜੋ ਬਿਨਾ ਨਾਮ ਲਖਮੀਸੇਬਿਨਾ ਸਜ਼ਾਮੰਤੇਜਃ ਬਿਸ੍ਨ ਕੋਸਮਰਚਯੇਤ ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅਰਚਨਕਰੇ। ਜਪੇਤ ਜੱਪੇ ਧਜ਼ਾਯੇਤਵਾਪਿ ਅ-ਥਵਾ ਨਿਸ੍ਚੈ ਕਰ ਧਜ਼ਾਨ ਕਰੇ। ਸ ਨਾਮ ਵਹੁ ਭਵੇਤ ਹੋਤਾ ਹੈ ॥ ਪਾਤਕੀ ਪਾਪੀ ਹੇਸਿਵੇ ਪਾਰਬਤੀ॥ ਦੋਃ ॥ ਯਾਹੀ ਤੇ ਗੁਰਦਸ-ਜੂ ਕੀਨੀ ਯੁਗਲ ਉਪਾਸ ॥ ਯੁਗਲ ਉਪਾ-ਸਨ ਸੁਭਕਰੀ ਕੀਨੀ ਤੰਤ੍ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ॥ ੧੬ ॥ ਐਗੁਰਮੋ ਹਨ ਮਾਧਵੇ ਕ੍ਰਿਸ਼੍ਨ ਮੁਰਾਰੇ ਐਸ। ਕਹੀ ਉਪਾਸਨ ਏਕਕੀ ਸਿੱਖਨ ਸੁਭਹ੍ਵੈ ਕੈਸ॥ ੧੭ ॥ ਤੰਤ੍ਰਾਰਥ ਅਗਜ਼ਾਤ ਕੀ ਯਹ ਸੰਕਾ ਹੈਜਾਨ। ਯਾਂਤੇ ਬੇਦ ਪੁਰਾਂਣ ਮੋ ਪੁਨ ਭਾਰਤਮੋ ਮਾਨ ॥੧੮॥ ਕੇਵਲ[1] ਕੀਨੋਕਸਲਖੋ ਹਰਿਨਾਮਨ ਉਪਦੇਸ । ਤਾਂਤੇ[2] ਬਲਯੁਤਪਾਠ ਸੇ ਅਰਥਕੂਮੰਲਖ ਬੇਸ॥ ੧੯॥ ਜਜ਼ੋਂ ਆਤਮ ਦ੍ਰਸ੍ਟੱਬਜ਼ਹੈ ਯਾਹਿ ਸ੍ਰਤਿ ਮੇਜਾਨ। ਆਤਮਦ-ਰਸਨਪ੍ਰਥਮਕਹਿਪੁਨਸ੍ਰਵਣਾਦਿੱਕਭਾਂਨ[3] ॥੨੦॥ਤਥਾ ਚਸ੍ਰੁਤਿ ॥ ਆਤਮਾਵਾਰੇਦ੍ਰਸ੍ਟਬਜਃ ਸ੍ਰੋਤਬਜ਼ਃਮੰਤਬਜ਼ਃ ਨਿ-ਦਿਧੇਜ਼ਾਸਤਬਜਃਆਤਮਾ ਨਾਮ ਅਪਨਾਆਪਵਾਨਿਸਚੇਕਰ ਅਰੇਮੈਤ੍ਰੇਯੀ ਦ੍ਰਸ੍ਟਬਜ਼ਃਦੇਖਨੇ ਯੋਗਜ਼ ਹੈ ਏਵੰ ਸ੍ਰਵਣਾਦਿਯੋ-ਗਜ਼ ਹੈ॥ ਦੋਃ ॥ ਐਸੁ ਯੋਗਜ਼ਤਾ[4] ਕਥਨ ਕੀ ਦਰਸਨ ਪੂਰਬ[5] ਆਹਿ। ਯਾਂਤੇ ਸਾਧਨ ਪ੍ਰਥਮ ਕਹਿ ਸਾਧਜ਼ਸੁਪਾ-

੧-ਲਖਮੀ ਸੇ ਬਿਨਾ ਬਿਸ੍ਨ ਕੇ ਨਾਮੋਂਕਾ ੨-ਕੇਵਲਕੇ ਨਾਮੋਂ ਕਾ ਉਪਦੇਸ ਕਰਨੇ ਤੇ ੩-ਕਹੇ ੪-ਸ੍ਰੇਸ੍ਟ ਯੋਗਜ਼ਤਾ ਸ੍ਰਵਣਾਦਿਕੋਂ ਕਹਨੇ ਕੀ ੫-ਸਾਖਜ਼ਾਤ ਸੇ ਪਹਲੇ ਹੈ

ਛੋ ਤਾਹਿ[1] ॥੨੧॥ ਤਾਂਤੇ[2] ਸ੍ਰੁਤਿ ਮੈ ਉਲਟਪੜ੍ਹ[3] ਕਰਨੇ
ਤੇ ਨਿਰਬਾਹ। ਬਲਯੁਤ ਚਿਤਮੈ ਆਪਨੇ ਅਰਥ ਕ੍ਰਮੈਲੇ
ਚਾਹਿ॥੨੨॥ ਆਤਮਾ[4] ਵਾਰੇਸ੍ਰੋਤੱਬਜ੍ਹਃਮੰਤਬਜ੍ਹਃਨਿਧਜ੍ਹਾ
ਸਤਬਜ੍ਹਃਦ੍ਰਿਸ੍ਰਬਜ੍ਹਃ ॥ ਦੋਃ॥ ਏਵੰਤੇਜਜੁਸਜ੍ਹਾਮਕੇ ਬਿਨਾ
ਉਪਾਸਨਰੌਰ। ਬਿਸਨੁਬਿਮੁਖਵਹੁਸਾਕ੍ਤੁਕੋਪਾਪੀਨਾਂ ਤਿਹ
ਠੌਰ॥੨੩॥ ਸਜ੍ਹਾਮੰਤੇਜੋ ਬਿਨਾਯਸੁ ਰੌਰੰਤੇਜਃਸਮਰਚ
ਯੇਤ॥ ਦੋਃ ॥ਐਸੇ ਅਨ੍ਰੈਤਾਹਿਲਖ ਅਰਥ ਕ੍ਰਮ ਅਨੁ-
ਸਾਰ। ਤਾਂਤੇ ਯੁਗਲ ਉਪਾਸਨਾ ਹੀ ਬਰਸੰਕਾਟਾਰ[5] ॥
੨੪॥ ਸੁਨੋ ਬਿਵਸਥਾ ਪੂਰ ਅਬ ਤੋਕੋ ਕਹੁ ਸਮਝਾਇ।
ਯੁਗਲ ਉਪਾਸਨ ਸੁਭਕਰੀ ਯਦਜਪਿ[6] ਕਹੀਬਨਾਇ॥
੨੫॥ ਭੋਗਮੋਖਕੋ ਭਲੀ ਬਿਧ ਹੇਤੂ ਚਿੱਤ ਪਛਾਨ। ਲਖ-
ਮੀ ਭੋਗਨ ਹਿਤਅਹੇ ਹਰਿਹੈ ਮੋਖਜ ਨਿਦਾਨ॥੨੬॥ ਯਾਹ
ਭਾਵਸੇਦਸਮਗੁਰੁ ਯੁਗਲ ਉਪਾਸਨ ਭਾਖ[7] ॥ ਮੁਕ੍ਤੀਹਿਤ
ਸੁਭ ਏਕਕੀ ਜਾਪਾਦਿਕ ਮੋਰਾਖ[8] ॥੨੭॥ ਜਿਹਤੇ ਭੋਗ
ਬਿਰਕ੍ਤੁਜਨ ਤੇ ਹਰਿਹੀਕੇ ਮੀਤ । ਰਖੇ ਰਮਾਸੋਤਨੁਕਸੋ
ਕਾਮਨਾ ਰਹਿ ਬਿਪ੍ਰੀਤ॥੨੮॥ ਉਕਤੰਚ ॥ਨਾਕੋਕਾ-
ਟੀਕਾਨੋਕਾਟੀਕਾਟ ਕੁਟਕੈਡਾਰੀ। ਕਹਿਕਬੀਰ ਸੰਤਨਕੀ

੧-ਤਿਸਕੇ ਕਹੇ ਹੈ ੨-ਸਾਧਜਕੋਪੀਛੇ ਕਹਨੇਤੇ
੩-ਉਲਟਾ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਕੇ ਨਿਰਬਾਹ ਕਰਨੇ ਤੇ ੪-ਅਰਥ ਕ੍ਰਮਕੇ ਅਨੁ-
ਸਾਰ ਉਲਟਾ ਪਾਠ ਦਿਖਾਵੇ ੫-ਸ੍ਰੇਸਟਹੈ ਯਹਸੰਕਾਟਾਲੋ
੬-ਤੰਤ੍ਰ ਕੇਬਚਨ ਸੇ ੭-ਕਹਕੇ ਭੀ ੮-ਰਖੀ ਹੈ

ਬੈਰਨ ਤੀਨਲੋਕ ਕੀ ਪਜਾਰੀ॥ ੨੯॥ ਯਾਂਤੇ ਹਰਿਹੀਸ-
ਹਭਲੇ ਗੁਰਭਾਖਜੇ ਸਖੀਭਾਵ। ਤਾਂਤੇ ਨਵਧਾਭਕ੍ਤਮੋ ਚਹੀਏ
ਏਕਸੁਭਾਵ॥ ੩੦ ॥ ਫਿਰਯਾਮਿ ਗੁਰਹਠਨਹੀ ਚਹੀਏ
ਏਹੀਏਕ। ਚਿੱਤਰੁਚਿਸੋਂ ਸਭਕੀਜੀਏ ਕਰਿਹਰਿਰੂਪ ਬਿ-
ਬੇਕ॥ ੩੧ ॥ ਯਾਮੇਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਸ੍ਰੁਤਿ ਅਹੈ ਨੀਕੀ ਬਿਧ ਪ੍ਰ-
ਮਾਣ। ਜੋਜੈਸੇ ਮੋਭਜਤ ਹੈ ਹੌ ਤਿੰਹ ਤੈਸੇ ਜਾਣ॥ ੩੨ ॥
ਤਥਾਚਸਿਮ੍ਰਿਤਿ। ਯੇ ਯਥਾਮਾਂਪ੍ਰਪਦਜੰਤੇਤਾਂਸ੍ਤਥੈਵਭ ਜਾਮਯ
ਹੰ। ਯੇ ਜੋ ਪੁਰਖ ਯਥਾ ਜੈਸੇ ਮਾਂ ਮੈਨੂ ਪ੍ਰਪਦਜੰਤੇ ਪ੍ਰਾਪ੍ਤ ਹੋਤੇ
ਹੈ। ਭਾਵ ਸੇਵਨ ਕਰਤੇ ਹੈਂ । ਤਾਂਸ ਤਿਨਾਂ ਨੂ ਤਥੈਵ ਤੈਸੇ
ਹੀਭਾਵ ਉਨਕੀ ਇਛਾਅਨੁਸਾਰ ਭਜਾਮਯਹੰਮੈਸੇਵਨ ਕਰਤਾ
ਹੂੰਅਰਥਾਤ ਫਲਦੇਤਾਹੂੰ॥ਦੋਃ॥ਤਿਹਜੈਸੇਜੋ ਜਪਤਹੈ ਤਦ੍ਰੂਪੀ
ਹ੍ਵੈ ਜਾਤ। ਸਭ ਭਕ੍ਤਿ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੋ ਕਹੇ ਸ੍ਰੁਤਿ ਬਿਖਜਾਤੰ॥
੩੩॥ਤੰਯਥਾਯਥੋਪਾਸਤੇਤਦੇਵਭਵਤੀਤਿ। ਤੰ ਤਿਸਈਸ੍ਵਰ
ਨੂੰ ਯਥਾ ਯਥਾ ਜੈਸੇ ਜੈਸੇ ਉਪਾਸਤੇ ਸੇਵਨ ਕਰਤਾ ਹੈ।
ਤਦੇਵ ਨਾਮ ਭਕ੍ਤ ਜਨ ਵੈਸੇ ਹੀ ਭਵਤਿ ਹੋਵੈ ਹੈ ਭਾਵ
ਜੈਸਾ ਹੋਨੇ ਹੇਤ ਸੇਵੇ ਹੈ ਵੈਸਾ ਹੋਤਾ ਹੈ॥ ਦੋਃ ॥ ਤਿਨ ਮੋ
ਇਕ ਸਖੀ ਭਾਵ ਭੀ ਭਕ੍ਤ ਰੁਚੀ ਅਨੁਸਾਰ। ਭਾਖਜੇ ਸ੍ਰੀ
ਗੁਰ ਗ੍ਰੰਥ ਮੇ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਨਿਰਧਾਰ॥ ੩੪ ॥ ਤਾਂਤੇ ਇਕ
ਮਨ ਹ੍ਵੈ ਭਲੇ ਜਨ ਭਵਕਾਮੀ[1] ਆਪ। ਸਖੀ ਭਾਵ ਹਰਿ

੧–ਮੁਕਤੀ ਕੀ ਇਛਾ ਵਾਲਾ।

ਦੇਹ ਮੈ ਧਰੇ ਰਮਾਵਤਬਾਪ ॥ ੩੫॥ ਨਨੁਰਮਾਪਗ ਸਰਣ ਬਿਨ ਸਖੀ ਭਾਵ ਹਰਿ ਮਾਹਿ। ਨਾਹਨ ਹੋਵੇ ਭਕ੍ਤ ਕੋ ਯਹ ਮਤ ਸੰਕਉਠਾਹਿ ॥੩੬॥ ਨਿਜ ਸਮਰਥ ਸੈ ਹੋਇ[1] ਨਹਿ ਹਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਵਾਪਾਇ। ਆਦਿਵਿਕਲਪਹਿ ਕੋਇਹਾਂਸਮਝੋ ਨਾਹਿ ਬਨਾਇ ॥ ੩੭ ॥ ਦਾਸਜ਼ਾਦਿਕ ਬੀ ਬਿਨਾ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨ ਪਾਵੇ ਕੋਇ। ਦੂਸਰ ਕੋ ਪਰਿਹਾਰ ਬੀ ਅਬਯੋ ਨੈਨ ਅਲੋਇ ॥ ੩੮॥ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ ਤਾਕੇ ਭਯੇ ਨਹਿ ਅਸੱਕ ਵਥਕੋਇ[2] । ਯਾਂਤੇ ਹਰਿ ਸਖੀ ਭਾਵਤੀਸੁਲਭੋ[3] ਨੈਨ ਅਲੋਇ ॥ ੩੯ ॥ ਤਾਂਤੇ ਸੁਨੀਏ ਸਾਰ[4] ਅਬ ਹਰਿ ਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਪਾਇ । ਨੌਮੈ ਕੋਇਕ ਕੀਜੀਯੇ ਯਾਮੈ ਮਨ ਠਹਰਾਇ॥ ੪੦ ॥ ਨਨੁ ਪੁਰਾਨਨ ਮੈ ਸੁਨੀ ਲਿਖੀ ਭਈ ਯਹ ਬਾਤ। ਤੁਲਸੀ ਮਾਲਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸੋ ਜੋ ਹਰਿ ਕੋ ਪਹਿਰਾਤ॥ ੪੧॥ ਵਹੁ ਮਾਲਾ ਲਖ ਲਛਮੀ ਨਿਜ ਸੌਕਨ ਦਿਲ ਮਾਹਿ । ਕਰੇ ਈਰਖਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਯਾਂਤੇ ਸੰਕ ਫੁਰਾਂਹਿ[5] ॥ ੪੨ ॥ ਕਰੇ ਸਪ੍ਰਧਾ[6] ਲਖਮੀ ਸਖੀ ਭਾਵ ਵਤਸਾਥ[7] । ਜਬੇ ਨਿਬਾਹੂ ਭਕ੍ਤ ਕਸ ਸਖੀ ਭਾਵ ਕੀ ਗਾਥ ॥ ੪੩ ॥ ਤਾਂਤੇ ਭਕ੍ਤ ਬਿਰਕ੍ਤ ਭੀ ਕਰੇ ਰਮਾਯੁਤ ਧਜ਼ਾਨ। ਯਾਂਤੇ ਸਖਪਨ ਤਾਂਹਿਕੋ ਕਰੇ ਰਮਾਂ ਨਹਿਹਾਨ ॥ ੪੪॥ ਰਮਾ ਮਹਾਤਮ

੧–ਸਖੀ ਭਾਵ। ੨–ਮਿਲਨੇ ਕੋ ਦੁਰਲਭਵਸਤੂ ਕੋਈ । ੩–ਸੌਖਾ ।
੪–ਭਾਵ। ੫—ਫੁਰਤੀ ਹੈ। ੬–ਈਰਖਾ। ੭–ਵਾਲੇਕੇ ਸੰਗ

ਬੋਧ ਬਿਨ ਯਹਿ ਸੰਕਕ ਕੀ ਸੰਕ । ਨਹਿ ਸੋਕਨਤਾਰਮਾਂ
ਮੇ ਮਤ ਸਰ ਯਤੇ ਕਲੰਕ ॥ ੪੫ ॥ਨਹੀ ਕੋਪ ਮਤ ਸਰ ਨ
ਹੀ ਲੋਭ ਬੁਰੀ ਮਤ ਨਾਹਿ। ਹੋਵੇ ਪੁੰਨਨਵਾਨ ਕੋ ਜਿਨ ਭਕ੍ਤੀ
ਹਰਿ ਮਾਹਿ॥ ੪੬ ॥ ਤਥਾਚਬਚਨੰ ॥ ਨਕ੍ਰੋਧੋਨਚਮਾਤ ਸਰ
ਯੰਨਲੋਭੋਨਾ ਸੁਭਾਮਤਿ । ਭਵੰਤਿ ਕ੍ਰਿਤ ਪੁਣਜਾਨਾਂਭਕ੍ਤਾਨਾਂ
ਪੁਰਖੋਤਮੇ। ਨਕ੍ਰੋਧੋ ਨਹੀ ਕੋਪ ਨਚਮਾਤਸਰਯੰ ਨਹੀ ਮਤ
ਸਰਪਨਾ ਨ ਲੋਭੋ ਨਹੀਲੋਭ ਨਾਸੁਭਾਮਤਿ ਨਹੀ ਖੋਟੀ ਬੁਧੀ
ਭਵੰਤਿ ਹੋਤੀ ਕ੍ਰਿਤਪੁਣਜਾਨਾਂਭਕ੍ਤਾਨਾਂ ਪਵਿਤ੍ਰਕਰਮਕਰਨ
ਵਾਲੇ ਭਕ੍ਤਾਕੋ ਪੁਰਖੋਤਮੇ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਵਿਖੇ ਜਿਨ ਕੀ ਭਕ੍ਤੀ
ਹੈ॥ ਦੋਃ ॥ ਸੁਨਯਾ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਬਚਨ ਸੇ ਜੋ ਭਕ੍ਤਨ ਵਹੁ
ਨਾਹ । ਤਦਾਰਮਾਅਤਿਭਕ੍ਤਮੋ[੧] ਕਹੁਤਿਨ ਸੰਭਵੰਕਾਹ[੨]
॥ ੪੭ ॥ ਉਲਟਾ ਭਕਤਨ ਮਾਹ ਲਖ ਰਮਾ ਪ੍ਰੇਮ ਪਰ ਹੋਯ।
ਬਿਸ੍ਨੁ ਭਕ੍ਤਿ ਯੁਤਰਮਾਮੇਯਤੋ ਭਕ੍ਤਿ ਕੀ ਖੋਯ[੩] ॥ ੪੮ ॥
ਹਰਿ ਭਕ੍ਤੀ ਸੇ ਤੁਸ੍ਰਹੁਯ[੪] ਪਰ ਭਕ੍ਤੀ ਹਰਿਸਾਥ। ਦੇਕਰ
ਰਮਾਨਿਬਾਹਗੀ ਸਖਯ ਭਾਵਕੀ ਗਾਥ॥ ੪੯ ॥ ਤਾਂਤੇ ਸਾਰੇ
ਦੇਖਕੀ ਕਾਨ ਹੀਨ ਸਖੀ ਭਾਵ।ਮਾਨ ਗੁਰੂ ਚਿਤ ਆਪਨੇ
ਬਾਨੀ ਮਾਹ ਫਲਾਵ[੫] ॥੫੦॥ ਨਨੁ ਸਖੀਵਪੁ ਗੁਰੂ ਕੇ ਹਰਿ
ਕੈਸੇਗੁਰਦੇਵ। ਜਾਨੇਭਾਖੋਂ ਸਮਝਕੈਮਾਨ[੬] ਸਹਿਤਯਹਭੇਵ॥

੧-ਬਡੀ ਭਕਤਮੋ । ੨-ਮਤਸਰਆਦਿਕੋ ਕਾ ਬਨਨਾ ਕੈਸੇ ਹੋਵੇ ।੩-ਸੁਭਾਵ ਹੈ
੪-ਖੁਸ਼ ਹੋਇਕੇ । ੫-ਬਿਸਤਾਰਿਆ ਹੈ । ੬-ਪ੍ਰਮਾਣ ।

੫੧ ॥ ਸੁਨੀਯੇ ਚਿਤ ਲਗਾਇਕੇ ਯਾਮੇ ਉਤਰ ਚਾਰੁ੧ ।
ਗੁਰ ਅਗਨੀ ਤ੍ਰਯ ਬਰਣ ਕੋ ਬਰਣਨ ਬਿੱਪ ਨਿਹਾਰ॥
੫੨ ॥ ਨਾਰਿਨ ਗੁਰੁ ਇਕ ਪਤਿ ਅਹੇ ਅਭਯਾਗਤ ਸਭ
ਕੇਰ। ਯਾ ਸਿਮ੍ਰਿਤਨੇ ਨਾਰਿਪ੍ਰਤਿ ਪਤਿਗੁਰੁ ਕੀਨਨਿਬੇਰ।
੫੩ ॥ ਯਾਤੇ ਹਰਿ ਹੀ ਪਤਿ ਅਹੇਇਸ੍ਰ੨ ਗੁਰੂ ਨਿਜ ਰੂਪ
ਤਾਤੇ ਸਭ੩ ਬਿਧ ਹਰਿ ਬਿਖੇ ਗੁਰ ਕੀ ਭਕ੍ਤਿ ਅਨੂਪ।
੫੪॥ਸੋਭੀਭਕ੍ਤਿਅਨਨਜਹੈਅਨਜਪਨੇਭ੍ਰਮਹੀਨ। ਯਾਤੇਸਭ
ਹੀ ਹਰੀ ਮੋ ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਧਰ ਲੀਨ ॥ ੫੫॥ ਬੈਸ੍ਨਵ ਮਤ
ਮੇਂ ਚਿਤ ਅਚਿਤਈਸ੍ਵਰ ਤੀਨ ਤਤ੍ਵ ਮਾਨਕੇ ਅਨਜ ਭਕ੍ਤੀ
ਮਾਨੀ ਹੈ ਯਾਂਤੇ ਜੀਵਕੋ ਵਾਸਤਵਤੇਈਸ੍ਵਰਸੇਭਿੰਨਹੋਨੇਤੇ।
ਵਹੁਸਖੀ ਭਾਵਾਦਿਅਨਜ ਭਕ੍ਤਿਕਹੀਯੇਅਪਨੇਸੇਭਿੰਨ ਈਸ
ਮੇ ਹੋਵੇਹੈ। ਔਗੁਰੁਮਤ ਮੇ ਮਾਯਾ ਬ੍ਰਹਮ ਦੋ ਪਦਾਰਥ ਮਾਨੇ
ਹੈ। ਯਾਤੇ ਜੀਵਕੋ ਵਾਸ੍ਤਵਤੇ ਈਸ੍ਵਰ ਰੂਪ ਹੋਨੇਤੇ। ਵਹੁ
ਸਖੀ ਭਾਵਾਦਿ ਭਕ੍ਤਿ ਅਨਨਜ ਭਕ੍ਤਿ ਕਹੀਯੇ ਅਪਨੇ ਸੇ
ਅਭਿੰਨਮੇ ਭਕ੍ਤਿਹੈ ਯਾਹੀਤੇ ਅਨਜਪਨੇ ਭ੍ਰਮਹੀਨ ਕਹੀਯੇ
ਮੈ ਈਸ੍ਵਰ ਸੇ ਭਿੰਨ ਹੋ ਐਸੇ ਭ੍ਰਮ ਸੇ ਰਹਿਤ ਏਕਕੀ ਹੋਵੇਹੈ
। ਏਕਕੀ ਹੋਨੇਮੈ ਹੇਤੁਕਹੇ ਯਾਤੇ ਇਤਿ ਯਾਤੇ ਕਹੀਯੇ ਜਿਸ
ਕਾਰਣਤੇ ਗੁਰੋਨੇਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਮੋ ਸਭੀ ਪਤੀਆਦਿ ਜਿਗਜਾਸੁ

੧–ਸੁੰਦਰ। ੨–ਹਰੀ ਹੀਇਸ੍ਰ ਹੈ ਸੋਈ ਗੁਰੂ ਹੈ ਵਹੀ ਅਪਨਾ ਸ੍ਵਰੂਪ ਹੈ।
੩–ਪਤਿ ਆਦਿ ਚਾਰੋ ਪ੍ਰਕਾਰੋ ਸੇ

ਬੋਧਨਾਰਥ ਭਾਵਨਾ ਕਰੀ ਹੈ। ਤਾਤੇ ਅਨਨਯ ਭਕ੍ਤਿ ਹੈ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਭੇਦ ਸਹਿਤ ਸਨਿਮਿਤ*ਅਬ ਵਹੁ ਦਿਖਲਾਵੇ ਭਾਵ। ਸਖਯਭਾਵਤੇ ਪਤਿਹਰੀਇਸ੍ਰਸੁਈਸ ਸੁਭਾਵ॥ ੫੬ ਗੁਰੂਹੈ ਨਿਜ ਉਪਦੇਸਤੇ ਨਿਜ ਬਪੁਤੇ ਨਿਜਰੂਪ। ਯਾ ਸਿਧੀ ਹਿਤ ਕਹਤ ਹੋਂ ਸੁਨ ਦ੍ਰਿਸ੍ਟਾਂਤ ਅਨੂਪ॥ ੫੭ ॥ ਜਯੁਸੰਕ ਰ ਕੇ ਮੀਤਹਰਿ ਪੁਨਤਸ ਸੇਬਯਸੁਦਾਸ। ਮਾਹਰਾਮਾਯਣ ਸਕਲ ਯੇ ਕੀਨੇ ਭਾਵ ਪ੍ਰਕਾਸ ॥ ੫੮ ॥ ਬਿਸ੍ਨੁ ਸਿਵ ਮਿਤ੍ਰਹੈ॥ਸਿਵਸਯ ਹ੍ਰਿਦਯੰ ਬਿਸ੍ਨੁ ਬਿਸ੍ਨੋਸ੍ਯ ਹ੍ਰਿਦਯੰਸਿਵੰ: ॥ ਉਭਯੋਰਪਯੰਤਰੰਕ੍ਰਿਤ੍ਵਾਰੌਰਵੰਨਰਕੰਬ੍ਰਜੇਤ ੧ ਅਰਥ ਪੁਨਾ ਸਿਵਰਾਮ ਉਪਾਸਕਹੈ। ਰਾਮ੬ ਰਾਮੇਤਿ੭ ਰਾਮੇਤਿ੪ ਰਮੇ੩ ਰਾਮੇ੨ ਮਨੋਰਮੇ੫ । ਸਹੱਸ੍ਰਨਾਮ੮ ਤੱਤੁਲਯੰ੮ ਰਾਮਨਾਮ ੧੦ ਬਰਾਨਨੇ੧ । ਸਿਵਸਯ੧ ਸਿਵਕਾ ਹ੍ਰਿਦਯੰ ਚਿੱਤਭਾਵ ਅਪਨਾ ਆਪ ਬਿਸ੍ਨੁ ਹੈ ਔਰਬਿਸ੍ਨੋਸ੍ਯ ਨਾਮ ਪੁਨਾ ਬਿਸ੍ਨੁ ਕਾ ਹ੍ਰਿਦਯੰ ਅਪਨਾਆਪ ਸਿਵਹੈ। ਉਭਯੋ ਦੋਨੋ ਵਿਖੇ ਅਪਿਨਿਸਚੇ ਕਰ ਅੰਤਰੰ ਕ੍ਰਿਤ੍ਵਾਭੇਦ ਭਾਵਨਾ ਕਰਕੇ ਕਰਨੇ ਵਾਲਾ ਰੌਰਵ ਨਾਮ ਨਰਕ ਮੇ ਬ੍ਰਜੇਤ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਬ- ਚਨ ਸੇ ਵਿਸ੍ਨੁ ਸਿਵਕੇ ਮਿਤ੍ਰ ਹੈ। ਸਿਵ ਕਹੇਹੈ ਬਰਾਨਨੇ ਹੇ ਸ੍ਰੇਸ੍ਟ ਮੁਖ ਵਾਲੀ ਪਾਰਬਤੀ ਅਹੰਰਾਮੇ ਅਤਿਰਮੇ ਮੈ ਰਾਮ ਵਿਖੇ ਅਤਯੰਤ ਰਮਣ ਕਰਤਾ ਹੂੰ। ਕੈਸੇ ਰਾਮ ਵਿਖੇ

---

* ਨਿਮਿਤੋਂਕੇ ਸੰਯੁਕ੍ਤ

ਅਤਿਰਾਮੇਅਤਿਕਹੀਏਉਲੰਘਨਕਰੀ ਹੈ ਰਾਮਾਮਾਯਾ ਜਿ-
ਸਨੇ ਐਸੇਸੁਧ ਬ੍ਰਹਮਵਿਖੇ ਪੁਨਾ ਕੈਸੇ ਰਾਮ ਵਿਖੇ ਮਨੋਰਮੇ
ਭਕ੍ਤੋਂਕੇ ਮਨੋਕੋ ਅਪਨੇ ਵਿਖੇ ਰਮਾਵਨੇ ਵਾਲੇਮੇਂ । ਕੈਸਾ ਮੈ
ਹੂੰ ਰਾਮਰਾ ਰਾਮਹੀ ਰਾਨਾਮ ਧਨਹੈ ਜਿਸਕਾ ਐਸਾ ਹੂੰ ਕਿਸ
ਹੇਤੁ ਸੇ ਧਨਹੈ ਜਿਸ ਹੇਤਸੇ ਮੇਰੇਕੋ ਸਹਸ੍ਰਨਾਮ ਤੁਲਜ਼
ਰਾਮਨਾਮ ਕਹੀਏ ਸਹਸ੍ਰਨਾਮੋ ਕੇ ਤੁਲਜ਼ ਰਾਮਨਾਮ ਹੈਂ।
ਇਸਤੇ ਧਨਹੈ । ਔਇਸੀ ਕਾਰਣ ਸੇ ਮੈ ਤਿਸਮੇ ਅਤਜੰਤ
ਰਮਣ ਕਰਤਾ ਹੂੰ। ਪੁਨਾ ਕੈਸਾ ਰਾਮਨਾਮ ਹੈ ਤਤ ਸਹਸ੍ਰ
ਨਾਮੋ ਕੋ ਅਪਨੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੇ ਬਿਸਤਾਰੇ ਹੈਂ ਅੰਕੋਕੇ ਮੇਲ ਅ
ਨੁਸਾਰ ਅਰਥ ਹੈ। ਅਥਵਾ ਹੇ ਬਰਾਨਨੇਮੇ ਮਮ ਯਤ ਰਾਮ
ਨਾਮ ਤਤ ਸਹਸ੍ਰਨਾਮ ਤੁਲਜ਼ ਹੇ ਪਾਰਬਤੀ ਜੋ ਰਾਮਨਾਮ
ਹੈ ਸੋ ਮੇਰੇਕੋ ਬਿਸ਼੍ਨਕੇ ਹਜ਼ਾਰਨਾਮੋਕੇ ਤੁਲਜ਼ਹੈ। ਔਰ ਸਾਰਾ
ਅਰਥ ਪੂਰਬਵਤ ਹੈ ਇਸ ਬਚਨਸੇ ਬਿਸ਼੍ਨ ਸਿਵ ਕੇਸੇਬਜ਼
ਹੈ ਭਾਵ ਸੇਵਨੇ ਯੋਗਜ਼ ਗੁਰੂ ਹੈ। ਤੈਸੇ ਸੇਤੂ ਬੰਧਨ ਸਮੇ
ਪੂਜਨ ਕਰਨੇਤੇ ਰਾਮਸਿਵਕੇ ਦਾਸ ਹੈਂ ॥

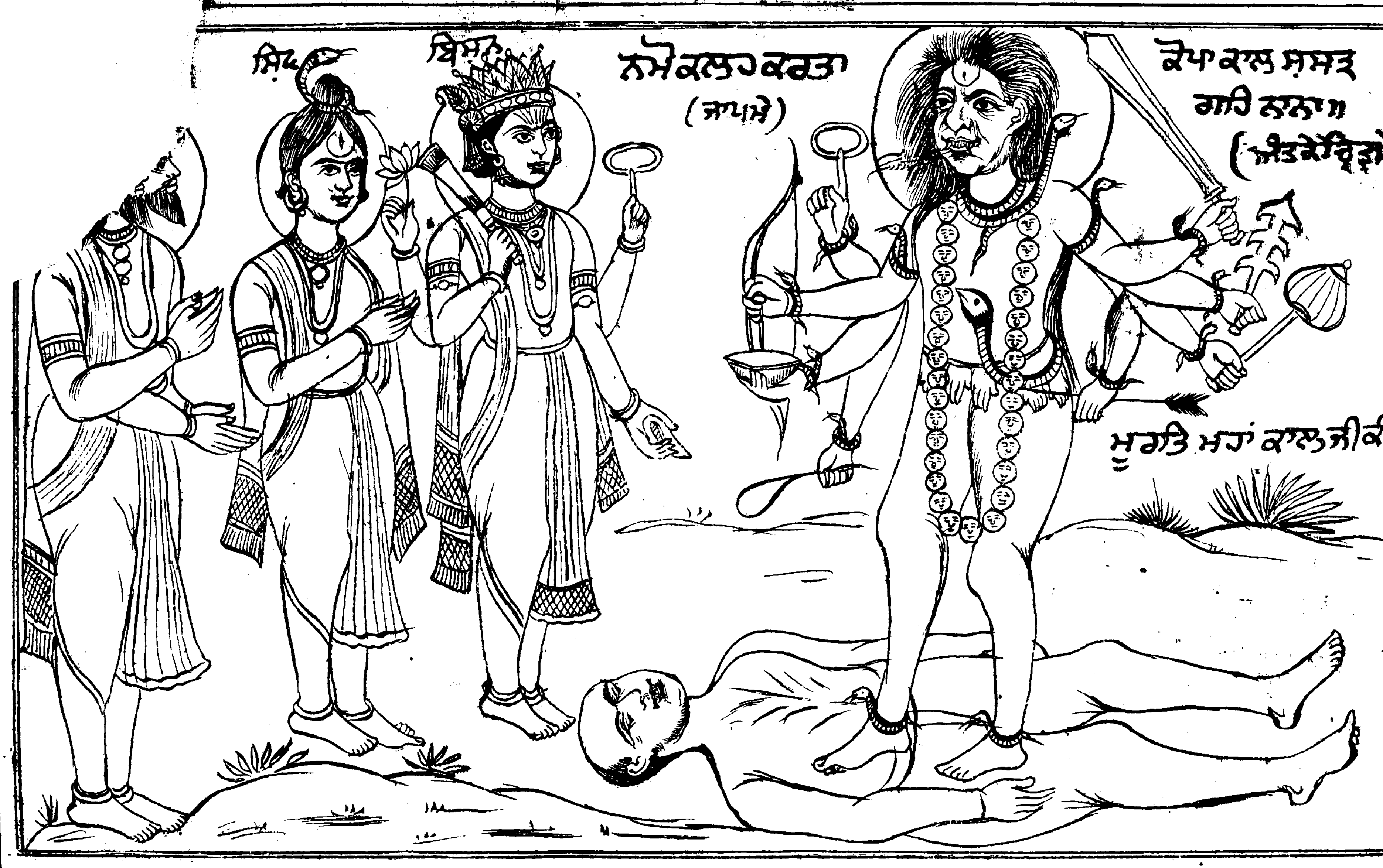
**ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁਮਤ ਨਿਰਣਯਸਾਗਰੇ ਪਾਖਾ
ਣ ਪੂਜਨ ਬਿਚਾਰਾਂਤਰਗਤ ਯੁਗਲੋਪਾਸਨਾ
ਸੰਕਾ ਨਿਰਾਕਰਣ ਪੂਰਬਕ ਅਨਨਜਭਕ੍ਤਿ
ਪ੍ਰਤਿਗਜਾਕਰਣੰ ਨਾਮ ਦਸਮੀ ਉਰਮੀ॥ ੧੦**

ਦੋਃ॥ਨਨੁਭਕਤੀਦੋਬਿਧਅਹੇ ਪਰ ਨਵਧਾਕੈਭੇਦ। ਪਰਾਨੁਰ ਕ੍ਤੁੀ ੧ਈਸਮੇ ਮੁਨਿ ਸਾਂਡਿਲਜਨਿਵੇਦ॥੧॥ਦੂਸਰ ੨ਸ੍ਰਵਣ ਕੀਰਤਨੰ ਸਮਰਣ ਪਾਦਨਸੇਵ। ਅਰਚਨ ਬੰਦਨ ਦਾਸਤਾ ਸਖਿਤਾ ਅਸ੍ਰਮ ਭੇਵ ॥ ੨ ॥ ਨਵਮੋ ਨਾਮ ਨਿਵੇਦਨੰ ਭਕ੍ਤੁੀਕੇ ਰੋ ਭੇਦ॥ ਯੌਂ ਭਕ੍ਤੁੀਕੇ ਨਾਮ ਸੁਨ ਸੰਕਾਹਾਰਦ ਬੇਦ॥ ੩॥ ਤੁਮਜੋ ਕਹੀਅਨਨਜ ਹੈ ਗੁਰੁਭਕ੍ਤਿ ਹਰਿਮਾਹ। ਸੋ ਭਕ੍ਤੁੀ ਨਹ ਸੰਭਵੇ ਯਾਮੇ ਬੀਜ ਸੁ ਯਾਹ॥ ੪ ॥ ਕੌਨ ਪਿਯਾਰੋ ਕਾਹ ਕੋ ਹੋਯ ਨ ਏਹ ਬਿਭਾਗ ੩॥ ਤਹਿ ਅਬਨਨੋ ੪ਬਾਧਕੈ ਭਕ੍ਤੁੀ ਪਰਾਸੁਜਾਗ॥ ੫ ॥ ਸੇਵਾਦਿਕ ਨਹ ਏਕਮੋ ਬਨੇ ਤਾਹਤੇ ਬੀਜ੫ ॥ ਭਕਤਿ ਨ ਬਨੇ ਅਭੇਦਮੇ ਕਰਭੇਦੇਤਜ ਬੀਜ੬ ॥ ੬ ॥ ਸੁਨਨਿਜ ਅਨੁਭਵਸ੍ਰਤਿਗੁਰੂ ਬਚਨ ਬੋਝ ਸਿਰ ਪਾਇ। ਜਾਨਨ ਪਰਹੈ ਸੰਕੇਤੇ ਜੈਹੈ ਕਹਾ ਬਿ-ਲਾਇ ॥ ੭ ॥ ਅਪਨੋ ਆਪ ਪ੍ਰਿਯੋ ਅਹੈ ਯਹ ਅਨੁ ਭਵ ਸਭ ਕੇਰ । ਪਰਮ ਪ੍ਰੇਮ ਬਪੁ ਆਤਮਾ ਯਾਤੇ ਜਾਨ ਨਿਬੇਰ੭ ॥ ੮ ॥ ਘਰ ਧਨ ਸੁਤ ਨਾਰੀਨਤੇ ਪ੍ਰਿਯ ਆਤਮਾ ਆਹ। ਯਾਤੇ ਇਨ ਕੀ ਬਿਪਦਮੇ ਆਪਨ ਭਾਗਨਚਾਹ ੮ ॥੯॥ ਅਬ ਸੁਨੀਯੇ ਯਾ ਸਾਧ ਕੋ ਬੇਦ ਕੇਰ ਸੁਭਵਾਕ।

੧–ਪਰਾ ਭਕ੍ਤੀ ਕਿਆ ਹੈ ਅਨੁਰਕ੍ਤੀ ਯਾਨੁਰਾਗ ਕਰਨਾ ਈਸਮੇ ਐਸੇ ਤਿਸਕਾ ਸ੍ਰੂਰੂਪ ਸਾਂਡਿਲਜਮੁਨਿ ਨਿਵੇਦਨ ਕਰੇ ਹੈਂ ੨–ਆਪਰਾਸ੍ਰਰੂਪਨਵਧਾ ੩–ਯਾਭੇਦਮੇ ੪–ਵਿਭਾਗਕਾ ਨਾ ਹੋਨਾ ੫–ਦੂਜੀ ਨਵਧਾ ੬–ਪ੍ਰਥਮ ਸਾਧਨ ੭–ਨਿਬੇੜਾ। ੮–ਚਾਹੇ ਹੈ।

ਸਰਬ ੧ਕਾਮ ਹਿਤ ਪ੍ਰਿਯ ਨਹ ਸਭ ਯੌਲੀ ਜੇ ਤਾਕ੨ ॥ ੧੦॥ ਕਿੰਤੁ ਅਪਨੇ ਕਾਮ ਕੋ ਸਭ ਪਿਆਰੇ ਹੈ ਜਾਨ। ਯੌ ਨਿਜ ਆਤਮ ਕੇ ਬਿਖੇ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀਯੋ ਸ੍ਰੁਤਿ ਗਾਨ॥੧੧॥ ਪ੍ਰੀਤਮ੩ ਜਾਨ ਲੇਹੁ ਮਨ ਮਾਹੀ। ਅਪਨੇ ਸੁਖ ਸੋ ਸਭ ਜਗ ਫਾਂਧਿਯੋਕੋਕਾਹੂਕੋਨਾਹੀ॥ ਦੋਃ॥ ਬਤਸਹਰਣ ਕੀ ਲੀਲਮੋ ਬੀਚ ਦਸਮ ੪ਕੇ ਜਾਨ। ਦ੍ਰਿਛਕੀਨੋ ਯਾ ਅਰਥ ਕੋ ਸੁਨ ਤਹ ਕਿਛੂ ਬਖਾਨ ॥ ੧੨ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਬਛਹਰ ਕਾਲਮੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਭਯੋ ਸਬ ਰੂਪ। ਬੀਚ ੫ਅਨੰਗਜ ੬ ਬੱਛਕੀ ਗਊ ਅਨਪ੍ਰੀਤ ਅਨੂਪ॥ ੧੩॥ ਸੁਨਕੇ ਐਸੇ ਸੁਕਬਚਨ ਰਾਜਾ ਸੰਕ ਉਠਾਨ। ਕਸ ਅੰਗਜ ਸੇ ਅਨਜ ਮੋ ਗੋ ਪ੍ਰੀਤੀ ਅਤਿ ਮਾਨ॥ ੧੪॥ ਮੁਨਿ ਭਾਖਜੋ ਸੁਨਿਯੇ ਨ੍ਰਿਪਤ ਸਭ ਕੋ ਅਪਨੋ ਆਪ। ਨਿਰਨਿਮਿਤ੭ ਪ੍ਰਿਯ ਹੋਤ ਹੈ ਇਤਰਸੁ ਤਿਹਹਿਤ ਥਾਪ੮ ॥ ੧੫॥ ਯਾਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਭਲੇ ਅਹੇ ਸਬ ਹੀ ਕੋ ਨਿਜ ਰੂਪ। ਤਾਹਿ ਅਨੰਗਜ੧੦ ਮੇ ਕਰੀ ਤਾਂਤੇ੧੧ਪ੍ਰੀਤਿ ਅਨੂਪ ॥੧੬॥ ਈਹਾ ਪੂਰਬ ਪਖ ਕਾ ਯਹ ਤਾਤਪਰਯ ਹੈ। ਪੂਰਬ ਜੋ ਸੋ ਭੀ ਭਕ੍ਤਿ ਅਨਨਜਹੈ। ਇਤਜਾਦਿ ਕਹਯਾ ਤਹਾ ਯਹ ਆਸ਼ੰਕਾ ਹੈ ਪਰਾਪਰ ਭੇਦ ਸੇ ਭਕ੍ਤਿਦੋ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀ ਹੈ।

੧–ਸਰਬ ਕੇ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਹੇਤ। ੨–ਦੇਖ ੩–ਗੁਰੂ ਕਹੇ ਹੈ। ੪-ਭਾਗਵਤਕੇ ਦਸਮੇ ਸਕੰਧ ਮੇ। ੫–ਯਾਹੀ ਤੇ। ੬–ਅਪਨੇ ਉਦਰ ਸੇ ਨਾਜਨ ਮਿਓ ਕੇ ਬੀਚ। ੭–ਬਿਨਾ ਸਬਬ। ੮–ਆਪਨੇ ਹਿਤ ਥਾਪੋ। ੧੦–ਅਪਨੇ ਅੰਗ ਸੇ ਨਾ ਜਨਮੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਰੂਪ ਬਛਰੋਮੇ ੧੧–ਤਿਸ ਹੇਤਸੇ

(ਖਾਸ ਸੂਤ੍ਰੋਂ ਸੇ)

ਨਮੋ ਸ਼ਾਂਤ ਰੂਪੇ (ਜਾਪ)
ਮੂਰਤਿ ਸ਼ਾਂਤ ਰੂਪ ਮਹਾਂਕਾਲ ਕੀ
ਕੰਜਲਕ ਨੈਨ ਕੰਬੂਗ੍ਰੀਵ ਕਟਿਕੇਹਰ
ਕੁੰਜਰ ਗਵਨ ॥
ਇਤਆਦਿ ਗ੍ਯਾਨ ਪ੍ਰਬੋਧ ਮੇ ਵਰਨਨ ਹੈ

ਦੋਨੋ ਮੇ ਈਸ੍ਵਰ ਮੇ ਅਤਜੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਪਰਾ ਭਕ੍ਤਿ ਕਹੀਯੇ ਹੈ। ਸਾਪਰਾਨੁਰਕ੍ਤਿਰੀਸ੍ਵਰੇ ਇਸ ਸੂਤ੍ਰ ਮੇਂ ਸਾਂਡਿਲਜ ਮੁਨਿਨੇ ਕਹੀ ਹੈ। ਈਸ੍ਵਰੇ ਨਾਮ ਈਸ੍ਵਰ ਵਿਖੇ ਜੋ ਅਨੁਰਕ੍ਤਿ ਨਾਮ ਇਸ ਜੀਵ ਕਾ ਅਨੁਰਾਗ ਭਾਵ ਪਰਮਸ੍ਨੇਹ ਸਾਪਰਾਨਾਮ ਨਵ ਧਾਸੇ ਪਰੇ ਪ੍ਰੇਮ ਲਖਣਾ ਭਕ੍ਤੀ ਹੈ। ਯਹ ਭਕ੍ਤਿ ਫਲ ਰੂਪ ਹੈ ਸ੍ਰਵਣ ਕੀਰਤਨਾਦਿ ਰੂਪਨਵਧਾ ਅਪਰਾ ਭਕ੍ਤੀ ਕਹੀਯੇ ਹੈ । ਯਹ ਸਾਧਨ ਰੂਪ ਹੈ ਤਿਨਮੇ[੧] ਈਸ੍ਵਰ ਮੇ ਅਪਨਾ ਅਭੇਦ ਜਾਨੇ ਪਰਾਭਕ੍ਤਿ ਨਹੀਂ ਬਨੇ। ਕਾਹੇ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਏਕ ਕਾ ਦੂਸਰੇ ਮੈ ਹੋਵੇ ਹੈ ਏਕ ਮਾਨੇਕੌਨ ਪਿਆਰਾ ਕਿਸ ਨੂ ਪਿਆਰਾਯਹ ਭੇਦਨਾ ਪ੍ਰਤੀਤਹੋਨੇਸੇ ਪਰਾਭਕ੍ਤਿਨਹੀਂ ਬਨੇ ਤੈਸੇਏਕਮਾਨੇਕੌਨਸੇਵਕ ਕਿਸਕਾਸੇਵਕ ਐਸਾਸੇਬਜਸੇਵਕ ਭਾਵ ਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀਤਹੋਨੇਤੇਦੂਸਰੀਨਹੀਂ ਬਨੇਯਾਤੇਅਨਜਭਕ੍ਤਿਹੀ ਮਾਨਨੀਯੋਗ ਹੈ। ਅਪਨੇ ਸੇ ਭਿੰਨ ਈਸ ਮੇ ਪਰਮ ਪ੍ਰੇਮ ਔ ਸੇਵਨਾਦਿ ਅਨਜਭਕ੍ਤਿ ਕਹੀਯੇ ਹੈ। ਸੋਜੀਵ ਈਸਮਾਯਾ ਤੀਨ ਤਤ੍ਵਵਾਦੀ ਪੂਰਬ ਪਖੀਕੇ ਮਤਮੇ ਹੋਵੇ ਹੈ। ਕਾਹੇ ਤੇ ਤੀਨ ਤਤ੍ਵ ਮਾਨਨੇ ਸੇ ਜੀਵ ਇਸ ਮਤ ਮੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਸੇ ਸਰਬਦਾਜੁਦਾਹੈ। ਸਿਧਾਂਤੀ ਕਾ ਯਹ ਭਾਵ ਹੈ । ਅਨਜ ਮੈ ਜੋਪ੍ਰੇਮਹੈ ਸੋਅਪਨੇਸੁਖਕੇ ਨਿਮਿਤ ਹੈ। ਜਹਾਸੇਅਪਨੇਕੋ ਸੁਖਨਾਹੋਵੇਤਹਾ ਪ੍ਰੇਮਹੋਵੇਨਹੀਂ। ਔ ਈਸ੍ਵਰਅਪਨਾਆਪਹੈ।

੧--ਦੋਨੋ ਭਕਤੀਯੋ ਮੇ ॥

ਕਾਹੇ ਤੇ ਜਿਸ ਵਸਤੁ ਕਾ ਉਪਾਧਿ ਸੇ ਭੇਦ ਹੋਵੇ ਸ੍ਵਰੂਪ ਸੇ ਨਾ ਹੋਵੇ ਵਹੁ ਵਾਸਤਵਤੇ ਸਰਬਦਾ ਏਕ ਰੂਪ ਹੈ। ਭੇਦ ਔਪਾਧਿਕ ਹੈ ਯਾਤੇ ਅਪਨੇ ਆਪ ਈਸ੍ਵਰ ਮੇ ਪ੍ਰੀਤਿ ਸੇਵਾ ਸਮਝਕਬਨੇ ਹੈ ਅਪਨੇ ਸੇ ਅਭਿੰਨ ਈਸ ਮੇ ਪਰਮ ਪ੍ਰੇਮ ਔ ਸੇਵਨਾਦਿ ਅਨਨਜ ਭਕ੍ਤਿ ਕਹੀਯੇ ਹੈ। ਸੋ ਮਾਯਾ ਬ੍ਰਹਮ ਦੋ ਪਦਾਰਥ ਮਾਨਨੇ ਸੇ ਸਿਧਾਂਤ ਮਤ ਮੇ ਹੋਵੇ ਹੈ। ਕਾਹੇ ਤੇ ਜੀਵ ਇਸ ਮਤ ਮੇ ਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪ ਹੈ। ਯਹ ਗੁਰੁ ਬੇਦ ਪੁਰਾਣ ਬਚਨ ਸਿਧ ਹੈ॥ ਦੋ: ॥ ਮਾਨ ਸਿੱਧ ਤਾਂਤੇ ਲਖੋ ਪ੍ਰੀਤੀ ਬੀਚ ਅਭੇਦ। ਯਾਸਿੱਧੀ ਹਿਤ ਔਰ ਭੀ ਭਾਖੋਂ ਸਿ-ਮ੍ਰਿਤਿ ਬੇਦ॥੧੭॥ ਅਨਜ ਅਹੇਵਹੁਤਬਾਹਮ, ਅਸਗਜਾਤਾ ਪਸੁ ਜਾਨ॥ ਦੂਸਰ ਤੇ ਭਏ ਠੀਕਹੋ ਯੌਂ ਬਚ ਬੇਦਬਖਾਨ ॥ ੧੯ ॥ ਅਨਯੋਸਾਵਹਮਨਯੋਸਮੀਤਿਨਸਬੇਦਯਥਾਪਸੁਰੇ ਵਸਦੇਵਾਨਾਂ। ਦ੍ਵਿਤੀਯ ਦ੍ਵੈਭਯੰਭਵਤਿ । ਅਨਜ:ਅਸੌ ਅਹੰ ਅਨਜ: ਅਸਿਮ ਇਤਿ ਯਹਇਤਿ ਪ੍ਰਯੰਤ ਕਾ ਪਦ ਛੇਦ ਹੈ ਅਸੌ: ਵਹੁ ਈਸ੍ਵਰ ਅਨਜ: ਮੇਰੇਸੇ ਭਿੰਨ ਹੈ ਅਰ ਅਹੰ ਮੈ ਈਸ੍ਵਰਸੇ ਅਨਜਭਿੰਨ ਅਸਿਮ ਹੂੰ

ਇਤਿ ਯਹ ਵਾਰਤਾ ਜੋ ਜਾਂਨਤਾ ਹੈਨ ਨਹੀ ਸ ਵਹੁ ਵੇਦ ਕਹੀਏ ਜਾਨਤਾ ਕਿੰਤੁ ਵਹੁ ਪੁਰਖ ਯਥਾ ਜੈਸੇ ਪਸੁ ਹੋਵੇ ਐਸੇ ਦੇਵਾਨਾਂ ਦੇਵਨਕਾਪਸੁਹੈ ਯਹਪ੍ਰਥਮ ਸ੍ਰੁਤਿਕਾ ਅ-

---

੧–ਤੈਸੇ ਮੈ ਭੀ ਉਸ ਸੇ ਅਨਜਹੂੰ॥

ਰਥਹੈ ਦ੍ਵਿਤੀਯਾਤ ਦੂਸਰੇਤੇ ਵੈ ਨਿਸਚੇਕਰ ਭਯੰਭਵਤਿ ਭਯਹੋਤਾਹੈ॥ ਦੋਃ ॥ ਅਲਪਅੰਤਰਾ ਕਰਤਜੋ ਅਥਤਾਕੋ ਭਯਹੋਤ। ਅਬਬਚਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਭੀ ਸੁਨੋ ਨਾਸਕ ਸੰਸਯ ਗੋ- ਤ[1] ॥ ੧੯॥ ਨਾਅਵਿਸ੍ਨੁਜਸਵਿਸ੍ਨੁ ਕਹ ਨਹਤਹਅਰਚੇ ਆਪ। ਨਾਸਿਮਰੇਵਹੁਵਿਸ੍ਨੁਕੋ ਨਾਤਾਕੋਤਿਹ ਪ੍ਰਾਪ ॥ ੨੦ ॥ ਉਦਰਮੰਤਰੰਕੁਰਤੇ ਅਥਤਸਯਭਯੰਭਵਤਿ ਨਾਵਿਸ੍ਨੁਃ ਕੀ ਰਤੁਯੇ ਦ੍ਵਿਸ੍ਨੁੰ ਨਾ ਬਿਸ੍ਨੁਰ ਬਿਸ੍ਨੁਮਰਚਯੇਤ। ਨਾਬਿਸ੍ਨੁਃਸੰ- ਸਮਰੇਦ੍ਵਿਸ੍ਨੁੰਨਾ ਵਿਸ੍ਨੁਰਵਿਸ੍ਨੁ ਮਾਪ੍ਨੁਯਾਤ।ਉਤਅਰਐਸੇ ਪ- ਦ ਛੇਦਕਰੇ ਉਤਨਾਮਅਲਪ ਅਰਿ ਅਪਿ ਅਰਥਾਤ ਅ- ਲਪ ਭੀ ਜੋ ਅੰਤਰੰਕੁਰਤੇ ਨਾਮਈਸ੍ਵਰਸੇ ਅਪਨਾ ਭੇਦ ਅੰ ਗੀਕਾਰ ਕਰਤਾਹੈ ਅਥ ਨਾਮਭੇਦ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕਰਨੇਪੀ- ਛੇ ਤਸਯ ਤਿਸਭੇਦਵਾਦੀ ਕੋ ਭਯੰਭਵਤਿ ਭਯਹੋਤਾਹੈ ਯਹ ਸ੍ਰੁਤਿ ਕਾਅਰਥਹੈ। ਅਵਿਸ੍ਨੁ ਨਾਮ ਵਿਸ੍ਨੁ ਸੇ ਆਪਕੋ ਭਿੰਨ ਮਾਨਨੇਵਾਲਾ ਵਿਸ੍ਨੁ ਕਾ ਕੀਰਤਨ ਨਾ ਕਰੇ। ਐਸੇਭੇਦ ਮਾ- ਨਨੇਵਾਲਾ ਅਰਚਨ ਔਸਮਰਣ ਨਾਕਰੇ ਨ ਨਾਮ ਨਹੀ ਅਵਿਸ੍ਨੁ ਨਾਮਵਿਸ੍ਨੁਸ਼ੇ ਅਪਨੇ ਆਪਕੋ ਭਿੰਨ ਮਾਨਨੇਵਾਲਾ ਵਿਸ੍ਨੁ ਮਾਪ੍ਨੁਯਾਤਕਹੀਯੇ ਵਿਸ੍ਨੁਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤਹੋਤਾ। ਗੁਰੁਬਚਨੰ ॥ ਜਬੈ ਇਨਿਕਿਛੁਕਰ ਮਾਨੇ ਭੇਦਾ। ਤਬਤੇ ਦੂਖਡੰਡ ਅਰ ਖੇਦਾ। ਜਲਤੇ ਤਰੰਗ ਤਰੰਗ ਤੇ ਹੈ ਜਲ ਕਹਨ ਸੁਨਨ

੧–ਜੋ ਨਾਸ ਕਰਨੇਵਾਲਾ ਹੈ ਸੰਦੇਹੋ ਕੀ ਕੁਲਕਾ

ਕਉਦੂਜਾ। ਬ੍ਰਹਮ ਮਹਜਨਜਨਮਹ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ। ਏਕੋ ਆਪਨਹੀਂ ਕਿਛ ਭਰਮ। ਕਥਨੀਕਹਹਿ ਕਹਹਿਸੇਮੂਏ। ਸੋ ਪ੍ਰਭ ਦੂਰਨਹੀ ਪ੍ਰਭੁਤੂਹੈ ਇਤਜਾਦਿ॥ ਦੋ: ॥ ਯਾਤੇਭੇ-ਦ ਉਪਾਸਨਾ ਦੂਰਕਰੇ ਯੇ ਮਾਨ[੨]। ਤਾਤੇ ਆਤਮ ਰੂਪਤੇ ਕਰਤਾਬਿਸੁਧਗ੍ਯਾਨ ॥ ੨੧॥ ਸਖਜ੍ਯਦਾਸ ਪ੍ਰਭ੍ਰਿਤਿ ਭਲ ਭਕ੍ਤਿਕਰੇ ਜੰਨਧੀਰ। ਆਤਮਮੈ ਔਰੇਸੁਨੋ ਪਰਮਪ੍ਰੇਮਤਤ-ਬੀਰ॥੨੨॥ ਪ੍ਰੀਤਿਖੀਣ ਹੁਯਅਨਜ੍ਯਮੇ ਕਬੀ ਨ ਆਪ ਨਬੀਚ। ਐਕਜ੍ਯ[੩] ਉਪਾਸਨਮੇ ਤਤੋ ਹੋਯ ਨੇਮਸੋਪ੍ਰੀਤ। ॥੨੩॥ ਏਵੰਬੀਚ ਅਭੇਦ ਜਜ੍ਞੇ ਪਰਾਭਕ੍ਤਿ ਕੋ ਭਾਵ। ਭਾਖਜ੍ਯੋ ਤੈਸੇ ਸੇਵਲੋਂ ਮਾਹ ਅਭੇਦ ਤਨਾਵ[੪] ॥ ੨੪ ॥ਰਾਗ ਸਹਿਤ[੫] ਜਸ ਆਪਨੀ ਸੇਵਾਹੋਵੇਨੀਤ। ਨਾਦੇਖੀਤਸ ਅ-ਨਜ੍ਯਮੋਖਾਨਾਦਿਕਮੋ ਪ੍ਰੀਤ ॥ ੨੫ ॥ ਮੁਕ੍ਤਿਹੇਤ ਗੁਰੁ ਦੇਵਕੀ ਪਿਤ੍ਰਾਦਿਕ ਹਿਤਭੋਗ। ਕਰਹੈਸੇਵਾ ਨਿਜਹਿਤੰ ਨਹਿ ਔਰ ਨਕੇ ਜੋਗ[੬] ॥ ੨੬ ॥ ਯਾਤੇ ਜਾਨੋ ਚਿਤਮੇ ਪਰਾਪ੍ਰਨਾਨਵ ਰੂਪ। ਭੇਦਭਕ੍ਤਿਨਹ ਨੀਕਹੈ ਜਾਨ ਅਭੇਦਅਨੂਪ॥ ੨੭॥ ਔਰਭਿ ਕਹੋ ਅਭੇਦਮੇ ਭਕ੍ਤੀ ਸਾਧਕ ਰੀਤਿ। ਜਹਜਹ ਬਿ-ਸ੍ਨੁਸ੍ਵਰੂਪਤਾ ਤਹਾਂਤਹਾਂ ਮੁੱਖਪ੍ਰੀਤ॥ ੨੮ ॥ ਅਰਭਕ੍ਤੀ ਪ੍ਰ-ਧਾਨਤਾ ਜਹਜਹ ਬਿਸ੍ਨੁਭੇਦ। ਨਜ੍ਯੂਨਪ੍ਰੀਤ ਤਹਤਾਹਲਖ

੨–ਪੂਰਬਕਹੇ ਵੇਦਾਦਿ ਪ੍ਰਮਾਣ

੩–ਅਭੇਦ ਉਪਾਸਨਾ ਮੇ ੪-ਫੈਲਾਵ ਹੈ ੫-ਪ੍ਰੇਮਸੰਯੁਕਤ ੬-ਵਾਸਤੇ

ਗੌਣ ਭਕ੍ਤਿਤਾ੧ ਵੇਦ ॥੨੯॥ ਯਾਹਨੇਮਸੇ ਜਾਨੀਯੇ ਪ੍ਰੀਤੀ ਸੇਵਾ ਦੋਯ। ਬੀਚਅਭੇਦ ਸੁਮੁੱਖ ਹੈ ਗੌਣਭੇਦ ਮੈ ਜੋਯ। ੩੦ ॥ ਯਾਤੇਮਾਨ ਸ੍ਵਰੂਪਸੇ ਹਰਿਮੈਨਿਜ ਅਭੇਦ। ਦਾਸ ਸਖਯਤਾ ਲੌਭਲੇ ਭਕ੍ਤਿ ਕਰੋਬਿਧਿਬੇਦ੨ ॥ ੩੧ ॥ ਆਤ-ਮਕੇਰ ਉਪਾਸਨਾ ਬੇਦਕਹੇ ਮੁਖ ਆਪ। ਤਾਤੇਭਕ੍ਤਿ ਅਭੇਦਮੇ ਅਬਚਿਤ ਪੱਕੀਥਾਪ ॥ ੩੨ ॥ ਧਯੇਯ੩ ਬ੍ਰਹਮਕਾ ਚਿੰਤਨੰ ਅਪਨੇਸਾਥ ਅਭੇਦ। ਨਾਮ ਅਹੰਗ੍ਰਹ ਧਯਾਨਕੈ ਕਹੇ ਉਪਾਸਨਬੇਦ॥ ੩੩॥ ਤੈਸੇ ਓਂ ਬ੍ਰਹਮਕੀ ਨਿਜਬਪੁ ਜਾਨ ਉਪਾਸ। ਕਰਤਬ ਬੇਦਹਮੇਸਹੂੰ ਕਹੇ ਮੁਮੁਖ੍ਯੁਨ ਖਾਸ ॥ ੩੪ ॥ ਯਾਤੇ ਭਕ੍ਤਿ ਅਨਨਯਹੀ ਮਾਨਸਿੱਧ ਪਹਿਚਾਨ। ਹਰਿ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹਿਤਮੁਖੋ ਗੁਰੁ ਨੀਕੇ ਕਰੇ ਬਖਾਨ ॥ ੩੫ ॥ ਜਿਨ ਪ੍ਰੇਮਕੀਓ ਤਿਨਹੀ ਪ੍ਰਭੁਪਾਯੋ। ਭਕ੍ਤਿਬਿਨਾ ਬਹੁ ਡੂਬੇ ਸਿਆਨੇ। ਇਤਯਾਦਿ॥ ਦੋ:॥ ਚਿੰਨ ਉਪਕ੍ਰਮ ਆਦਿ ਸੇ ਤਾਤਪਰਯਪਰਬੇਦ੪। ਏਕ੫ ਮਾਹਹੀਪੇਖੀਯੇ ਨਾਹਨ ਮਾਹ ਸੁਭੇਦ॥ ੩੬ ॥ ਔਪੁਨਵਾਕਯਜ੬ ਗਯਾਨਬਰਹੋਵੇ ਮਾਨ ਅਭੇਦ। ਯਾਤੇਖੰਡਿਤ ਸਰਬਥਾ ਜਾਨੋਵਾਦਸੁਭੇਦ॥ ੩੭ ॥ ਅੱਗਤੱਗ ਪੁਨ ਦੋਨਮੇ ਸੇਵਾਸੰਭਵ ਜਾਨ। ਅੱਗਨ ਸੇਵ ਸੁਭਾਵ ਕੀ ਤੱਗ ਉਪਾਧਿਕਠਾਨ ॥੩੯॥ ਅੱਗਪੁਰਖ

੧-ਭਕ੍ਤਿਪਨਾ ਜਾਨ ੨-ਬੇਦਕੀ ਬਿਧਿ ਸੇ ੩-ਧਯਾਨ ਯੋਗਯਬ੍ਰਹਮ ਕਾ ੪-ਪਰਮ ਬੇਦ ਕਾ ੫ ਅਭੇਦ ਮੇਹੀ ੬ ਤਤ੍ਵਮਸਿਆਦਿਕ ਵਾਕਯਜੱਨ

ਕੋਦੇਹਮੈ ਆਤਮਤ੍ਰ ਅਭਿਮਾਨ। ਸੇਵਾ ਹਰਿਕੀ ਤਾਹ ਸੇ ਹੋਯ ਸੁਭਾਵਕਮਾਨ॥ ੩੯॥ ਤੱਗ ਪੁਰਖਸੇ ਹਰੀਕੀ ਸੇਵ ਸਰੀਰ ਉਪਾਧਿ। ਹੋਤੇ ਹੋਵੇ ਸੱਮਜ਼ਕੀਭੋਜਨਾਦਿਵਤ ਸਾਧ੧ ॥ ੪੦ ॥ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿਨ ਕੇ ਵਿਖੇ ਯੌਹੀ ਸੰਭਵ ਸੇਵ ।ਨ੍ਰਿਪਤਿ ਪਰੀਛਤ ਪ੍ਰਤਿ ਭਲੇ ਭਾਖਯੋ ਸੁਕਮੁਨਿ ਭੇਵ॥ ੪੧॥ ਆਤਮਰਾਮ ਮੁਨੀਸ੍ਵਰਾ ਚਿਤਜੜ ਗ੍ਰੰਥਿ ਭਾਨ। ਬਿਨ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਸੇਵਹੈ ਹਰਿਗੁਣ ਖੈਂਚਕ ਜਾਨ॥ ੪੨॥ ਗੀਤਾਮੇ ਭੀ ਤੀਨ ਜਗ੍ਰੁਗਜ਼ਾਨੀ ਮੋਕਹਸੇਵ। ਕਹਕਰਤਬਯ ਅਭਾਵਕੋ ਤਾਮੇਯਹ ਲਖ ਭੇਵ॥ ੪੩ ॥ ਭਾਗਵਤ ਬਚਨੰ । ਆਤਮਾਰਾਮਾਸ੍ਤੁਮੁਨਯੋਨਿਰਗ੍ਰੰਥਾਅਪਯੁਰੁਕ੍ਰਮੇ।ਕੁਰਵੰਤ ਹੈਤੁਕੀਭਕ੍ਤਿਮਿਥੰਭੂਤਗੁਣੋਹਰਿਃ । ਆਤਮਾਰਾਮਾ ਅਪਨੇ ਆਪ ਮੇ ਸਰਬ ਓਰ ਤੇ ਰਮਣ ਕਰਨੇ ਵਾਲੇ ਤੁ ਪੁਨਾ ਮੁਨਯਃ ਮਨਨਸੀਲਨ੍ਰਿਗ੍ਰੰਥਾਅਪਿ ਚਿਤ ਜੜ ਗ੍ਰੰਥੀਸੇ ਰ- ਹਿਤ ਹੂਯੇ ਭੀ ਉਰੁਕ੍ਰਮੇ ਬਡੇ ਬਲਵਾਨ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਵਿਖੇ ਕੁ ਰਵੰਤਿ ਕਰਤੇ ਹੈਂ। ਅਹੈਤੁਕੀਂ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਸੂਨਯ ਭਕ੍ਤੀ ਕੋ ਜਿਸਤੇਇਥੰ ਭੂਤ ਗੁਣੋ ਕਹੀਯੇ । ਬਿਨਾ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਹੀਂ ਭਕ੍ਤੀ ਕਰਾਵਨੇ ਵਾਲੇ ਗੁਣੋ ਵਾਲਾ ਹਰਿਹੈ। ਬਿਨਾ ਪ੍ਰਯੋਜ ਨ ਸੇਵਪੈ। ਗੀਤਾ ਬਚਨ। ਯਸ੍ਤ੍ਵਾਤਮਰਤਿਰੇਵਸ੍ਯਾ ਦਾਤਮ ਤ੍ਰਿਪ੍ਤਸ੍ਚ ਮਾਨਵਃ।ਆਤਮਨਯੇਵਚਸੰਤੁਸ੍ਟਸ੍ਤਸਯਕਾਰਯੰਨਬਿ

੧–ਤੁਲਯ ਭਲੀ

ਦਯਤੇ। ਯਸਯ ਜੋ ਤੁ ਪੁਨਾ ਆਤਮ ਰਤਿ ਆਤਮਾਮੇਂ ਪ੍ਰੀਤੀ ਵਾਲਾਏਵ ਨਿਸ੍ਹੈ ਕਰਹੋਵੇ ਪੁਨਾ ਆਤਮ ਤ੍ਰਿਪ੍ਤਃ ਨਾਮਅਪਨੇ ਆਪਮੇ ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋਵੇ। ਪੁਨਾ ਆਤਮਨਜੇਵ ਅਪਨੇਆਪਮੇ ਹੀ ਸੰਤੁਸ੍ਰਿਃ ਨਾਮ ਸੰਤੋਖ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ। ਤਸਯ ਨਾਮ ਤਿਸਵਿ-ਦ੍ਵਾਨ ਕੋ ਕਾਰਯੰ ਕਰਤਬਯ ਨਵਿਦਯਤੇ ਨਹੀਂ ਹੈ॥ ਚਤੁਰ ਬਿਧਾ ਭਜੰਤੇ ਮਾਂਜਨਾ ਸੁਕ੍ਰਿਤਿਨੋਰਜਨ ਆਰਤੋਜਿਗਯ਼ਾ ਸੁਰਰਥਾਰਥੀ ਗਯ਼ਾਨੀਚਭਰਤ੍ਰਖਭ। ਚਤੁਰਬਿਧਃ ਚਾਰ ਪ੍ਰ-ਕਾਰਕੇ ਭਜੰਤੇ ਨਵਧਾਮੇ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰੋਂ ਸੇ ਸੇਵਨ ਕਰੇਹੈਂ ਮਾਂ ਮੈਨੂੰ ਜਨਾ ਸੁਕ੍ਰਿਤਿਨਃ ਭਕ੍ਤ ਜਨ ਸ੍ਰੇਸ਼੍ਰ ਕਰਮੋ ਵਾਲੇ ਹੇ ਅਰਜੁਨ ਚਾਰੋਕੇ ਨਾਮ ਕਹੇ ਆਰਤੋਨਾਮ ਦ੍ਰੋ-ਪਦੀਵਤ ਦੁਖੀਏ ਜਿਗਯ਼ਾਸੁ ਪਰੀਛਤ ਵਤ ਜਾਨਨੇ ਕੀ ਇਛਾ ਵਾਲੇ। ਅਰਥਾਰਥੀ। ਧ੍ਰ ਭਗਤਵਤ ਧਨਕੀ ਇਛਾ ਵਾਲੇ ਗਯ਼ਾਨੀ ਸਨਕਾਦਿਕੋਵਤੈ ਗਯ਼ਾਨ ਵਾਲੇ। ਹੇ ਭਰਤ ਰਖਭ ਭਰਤ ਕੁਲ ਮੈ ਸ੍ਰੇਸ਼੍ਰ। ਨਾਰਦ ਮੁਨਿਜਨ ਸੁਕ ਬਯ਼ਾਸ ਜਸ ਗਾਵਤ ਗੋਬਿੰਦ। ਰਸਗੀਧੇਹਰਿਸਿਉਂ ਬੀਧੇ ਭਗਤ ਰਚੇ ਭਗਵੰਤ। ਹਰਿ ਦਰਸ਼ਨ ਕੇ ਜਨ ਮੁਕਤਿ ਨ ਮਾਂਗੇ ਮਿਲ ਦਰਸਨ ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਮਨ ਧੀਜੇ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਗੁਰੁ ਗੀਤਾ ਪੁਰਾਣ ਬਚਨੋ ਸੇ ਬਿਨਾ ਮੁਕਤਿ ਆਦਿ ਪ੍ਰ-ਯੋਜਨ ਹੀ ਸੇਵਕਰੇ ਹੈ ਤਾਮੇ ਯਹ ਭੇਵਹੈ। ਕੁਲਾਲ ਭ੍ਰਮਾ ਵੇ ਚਕ੍ਰਕੋ ਪਾਤ੍ਰ ਹਿਤ ਜਿਸ ਓਰ। ਪਾਤ੍ਰ ਸਿਧਹੁਯਤਾਹਕੋ

ਗਮਨਨਬਾਮੀ੧ ਤੌਰ॥ ੪੪ ॥ ਏਵੰਸਮ ਜਿਗਗ੍ਯਾਸ ਮੇ ਕਰੀ ਜੁ ਈਸ੍ਵਰ ਸੇਵ। ਗਯਾਨ ਵਸ੍ਤੁਕੇ ਸਿਧਭੇ੨ ਨਹਿ ਬਦਲੇ ਵਹੁ ਭੇਵ ॥੪੫॥ ਗੀਤਾਬੈਚ ਬਰਸੰਮਤੇ ਹੇਤੂ ਯਾਮੇ ਆਨ। ਸੁਨੀਏ ਲੋਕਅਨੁਗ੍ਰਹੇ ਲਿਯੇ ਸੇਵ ਤੱਗਯਾਨ ॥ ੪੬॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁਬੀ ਐਸੇ ਕਹੇ ਜਨ ਆਏ ਪਰਉਪਕਾਰ। ਜਨਮ ਮਰਨ ਕੇਰੋ ਨਹੀਂ ਤਿਨਸਿਰਰੰਚਕ ਭਾਰ ॥ ੪੭॥ ਯਦਯਦਾਚਰਤਿਸ੍ਰੇਸ੍ਟਸ੍ਤਤ ਦੇਵੇਤਰੋਜਨਃ। ਸਯਤ ਪ੍ਰਮਾਣੰਕੁਰੁਤੇਲੋਕਸ੍ਤਦਨੁਵਰਤਤੇ । ਯਦਯਦਜੋਜੋ ਆਚਰਤਿ ਸ੍ਰੇਸ੍ਟ ਕ੍ਰਿਯਾ ਕਰਤੇ ਹੈਂ ਉਤਮ ਪੁਰਖ ਤੱਤੱਤ ਸੋਈ ਸੋਈ ਏਵ ਨਿਸਚੇਕਰ ਕਰਤੇਹੈਂ ਇਤਰੋਜਨਃ ਔਰਲੋਕ ਸ ਵਹੁ ਸ੍ਰੇਸ੍ਟ ਯਤ ਜਿਸ ਬਾਤਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣੰ ਕੁਰੁਤੇ ਸੁਭ ਜਾਨਕਰਪ੍ਰਮਾਣ ਕਰਤੇ ਹੈਂ। ਲੋਕਃ ਇਤਰਜਨ ਤਦਨੁਵਰਤਤੇ ਤਿਸਕੇ ਪੀਛੇ ਚਲਤੇ ਹੈਂ। ਜਨਮ ਮਰਨ ਦੋਉ ਮਹ ਨਾਹੀਂ ਜਨ ਪ-ਰਉਪਕਾਰੀ੩ ਆਇ ਰਾਮ॥ ਦੋਃ ॥ ਏਵੰ ਮੁਕਤਿ ਬਿਦੇਹ ਮੋ ਸੇਵਾ ਗੁਰਮਤ ਹੋਤ। ਤਾਹੋਨੇਕੀ ਰੀਤਿ ਸੁਭ ਸਭਹੀ ਕਰੋਂ ਉਦੋਤ ॥ ੪੯॥ ਸਰੂਪ ਸਮੀਪ ਸਾਯੁਜਯਹੈ ਮੁਕ੍ਤੀ ਤਥਾ ਸਲੋਕ। ਚਾਰ ਰੂਪ ਯਹ ਮਾਨਹੈ ਸਭੀ ਉਪਾਸਕ ਲੋਕ ॥੪੯॥ ਨਿਜ ਨਿਜ ਇਸ੍ਟ ਸ੍ਵਰੂਪਤਾ ਪੁਨਾ ਉਪਾਸਕ ਹੇਤ। ਸਭੀ ਆਚਾਰਯ ਮਤਨਮੋ ਭਾਖੇਬੰਧ ਸੰਕੇਤ ॥ ੫੦॥

੧–ਦੂਜੀ ੨–ਸਿਧ ਭਏ ੩–ਲੋਕੋਂਕੋਸ੍ਰੇਸ਼੍ਟ ਮਿਰਯਾਦਾਮੇਂਚਲਾਵਨੇ ਰੂਪਕਾਰਹੇਤ

ਯਾਤੇ ਗੁਰੁਮਤ ਸਿੱਖਜਨ ਭੁਕ੍ਤੀ ਨਿਜ ਨਿਜ ਸਾਥ। ਚਾਰੋ ਮੁਕ੍ਤੀ ਪਾਇਹੈ ਜੋਜੋ ਦੇਵੈ ਨਾਥ॥ ੫੧॥
ਕੋਈ ਬਿਸ੍ਵਕੋ ਲੋਕਲੇ ਕੋਈ ਲੋਕ ਅਕਾਲ। ਭੁਕ੍ਤ ਗਜ਼ਾਨੀ ਸਰਬ ਹੀ ਹੋਵੈ ਜਾਨ ਨਿਹਾਲ॥ ੫੨॥ ਰਹੇਜੁ ਸਨਮੁਖ ਯੁਧਮੇ ਪ੍ਰਾਣ ਤਜਾਗੀ ਲੋਕ। ਵਹੁ ਪਾਵੇ ਨਹਿ ਮੁਕ੍ਤਿ ਕੋ ਕਿੰਤੁ ਔਰੇ ਲੋਕ[1] ॥ ੫੩॥ ਜਿਨ ਜਾਨਿਆ ਸੋ ਤ੍ਰਿਸੀ ਸਮ ਹੋਵੈਗੁਰੁ ਕਹ ਆਪ। ਯਾਤੇ ਗਜ਼ਾਨ ਵਿਹੀਨ ਕੋ ਨਾ ਹੋਵੈ ਤਿਹ ਪ੍ਰਾਪ[2] ॥ ੫੪॥ ਕਿੰਤੂ ਯੋਧਾ ਪੁਰਖ ਬੀ ਜੋਹੁਯ ਯੁਕ੍ਤ ਗਜ਼ਾਨ। ਸੋਭੀ ਵੋਹੀ ਪਾਇਹੈ ਗਜ਼ਾਨ ਨਵਾਰੋ ਥਾਨ॥ ੫੫॥ ਐਸੇ ਚਾਰੋ ਮੁਕਤਿਕੋ ਪਾਇ ਮੁਕ੍ਤ ਜਨ ਜਾਨ। ਦੇਹ ਜਤੁੰ ਮੁਕਤਿ ਬਿਦੇਹਮੋ ਸੇਵ ਕਮਾਵੇ ਮਾਨ॥ ੫੬॥ ਹੁਯ ਹਰਿ ਸਾਥ ਅਭਿੰਨਹੀ ਯਹ ਗੁਰੁ ਗੁਹਜ ਸਿਧੰਤ। ਯਾਹ ਬਾਤਕੇ ਸਾਧਕਾ ਗੁਰੁਬਚ ਕਹੋਂ ਅਨੰਤ॥ ੫੭॥ ਦਾਸ ਅ-ਨਿੰਨ ਮੇਰੋਨਿਜਰੂਪ। ਜਿਉਂ ਜਲ ਤਰੰਗਫੇਨ ਜਲ ਹੋਇ ਹੈ ਸੇਵਕ ਠਾਕੁਰ ਭਏ ਏਕ। ਸਾਹਿਬ ਸੇਵਕ ਇਕ ਇਕ ਦ੍ਰਿਸ੍ਟਾਇਆ। ਹਰਿਕਾ ਚਿਹਨ ਸੋਈ ਹਰਿ ਜਨਕਾ ਹਰਿ ਆਪੇ ਜਨਮਹ ਆਪ ਰਖਾਤ। ਨਾਓਇ ਜਨਮਹ ਨਾ ਮਰੇ ਨਾਓਇ ਦੁਖ ਸਹੰਨ। ਹਰਿਰਾਖੇਸੇ ਉਬਰੇ ਹਰਿਸਿਉਕੇਲ ਕਰੰਨ॥ ੫੯॥ ਯਾਂਤੇ ਸੇਵਕ ਹਰੀਕੇ ਸਖੀਸਖਾ ਸਭ

੧–ਸ੍ਵਰਗਲੋਕ ੨–ਮੁਕ੍ਤੀ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ

ਜਾਨ । ਹਰਿਸੋ ਸਤਿ ਚਿਤ ਅੰਸਵਤ ਪੁਨਹਰਿ ਅੰਗਨਸਾਨ ॥ ੫੯ ॥ ਸਭਹੀਯੇ ਅਭਿੰਨ ਹੈ ਭੇਦਨ ਰੰਚਕ ਆਹ । ਧਾਮ ਤੈਸਹੂ[1] ਜਾਨਿਯੇ ਮਾਨ ਕਹੋ ਸੁਨਤਾਹ ॥ ੬੦ ॥ ਯਾਮੇ ਸਤ ਰਜਤਮ ਨਹੀਂ ਨਹਮਹਤਤ੍ਵ ਪ੍ਰਧਾਨ । ਕਿੰਤੁ ਸੁਰਾਰਚਿਤ ਵਸ੍ਤੁਹੈ[2] ਤਹਾ ਹਰੀ ਸਮ[3] ਜਾਨ ॥ ੬੧ ॥ ਏਵੰਮਾਯਨਿਖੇਧਸੇ ਹਰਿਕੋ ਧਾਮ ਅਮਾਯ । ਕੇਵਲ ਚਿਤਸਤ ਰੂਪਹੈ ਔ ਆਨੰਦ ਸਦਾਯ ॥ ੬੨ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁਬੀ ਤਾਂ ਧਾਮਕੋ ਸੱਤਜ ਰੂਪ ਕਹਦੀਨ । ਨਿਰਾਕਾਰ ਸਚਖੰਡ ਮੈ ਬਸਹੈ ਮਾਯ ਬਿ- ਹੀਨ ॥ ੬੩ ॥ ਨਿਰਾਕਾਰਤਾ ਤਿਹਲਖੋ ਮਾਯਕਸੂਨਜ ਆਕਾਰ । ਸੱਚ ਖੰਡਯਾ ਉਕ੍ਤਿਸੇ ਧਾਮ ਸੱਤਜਤਾ ਧਾਰ ॥ ੬੪ ॥ ਉਪਚਾਰਕ[4] ਇਕ ਮਾਹਲਖ ਭਾਵ ਆਧਾਰਾਧੇਯ । ਭੂਮਾ ਥਿਤਨਿਜ ਮਹਿਮਮੋ ਯਾਹ ਕਥਨ ਵਤਗੇਯ ॥ ੬੫ ॥ ਤ- ਥਾਚਸ੍ਰੁਤਿ ॥ ਭੂਮਾਕ੍ਵਪ੍ਰਤਿਸ਼੍ਠਤਃ ਸ੍ਵੇਮਹਿਮ੍ਨਿ ॥ ਭੂਮਾਬ੍ਯਾਪਕ ਬ੍ਰਹਮ ॥ਕ੍ਵਨਾਮਕਹਾਭਾਵ ਕਿਸ ਆਸ੍ਰੈ ਮੈ ਪ੍ਰਤਿਸ਼੍ਠਤਃ ਥਿਤ ਹੈ ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਮੇ ਉਤਰ ਸ੍ਵੇਮਹਿਮਨਿ ਅਪਨੇ ਮਹਤ੍ਵ ਵਿਖੇ ਭਾਵ ਅਪਨੇ ਸ੍ਵਰੂਪ ਵਿਖੇ ॥ ਦੋਃ ॥ ਜਹਾਂਜਾਯਨਹ ਆਯਹੈ ਸੋਪਰਹੈ ਮਮਧਾਮ । ਐਸੇ ਗੀਤਾ ਮਾਹ ਬੀ ਕਹੀ ਸੱਤਜਤਾ ਧਾਮ ॥ ੬੬ ॥ ਤਾਂਤੇ ਪੰਖੀ ਮ੍ਰਿਗਮਣੀ

੧–ਧਾਮਭੀਤਿਨਹੁਵਤ ਅਭਿੰਨਹੈ ੨–ਦੇਵਤਾ ਲੋਗੋ ਕਰ ਪੂਜੀ ਹੁਈਵਸਤੁ ੩–ਤੁਲਜ ੪–ਗੌਨ

ਹੇਮ ਭੂਮਿਕਾ ਆਦਿ। ਖਾਂਡਖਿਲੌਨੇ ਖਾਂਡਹੀ ਮੀਠੋ ਏਕ ਸ੍ਵਾਦਿ ॥ ੬੭ ॥ ਬਿਸ੍ਵਰੂਪ ਅਭਿੰਨਹੈ ਸਤਿਚਿਤ ਆਨੰਦ ਸਾਮ॥ ਤਾਤੇ ਐਸੇ ਜਾਨੀਯੇ ਕਹੀ ਪ੍ਰਕਰਣ ਤਮਾਮ ॥ ੬੮ ॥ ਬਿਸ੍ਵ ਸਾਥ ਅਭੇਦ ਮੈ ਭਕ੍ਤੀ ਕੇ ਸਬ ਭਾਵ । ਸਮਜਕ ਬਨ ਹੈ ਜਾਨੀਯੇ ਜੈਸੇ ਦੀਨ ਬਤਾਵ ॥ ੬੯ ॥ ਇਹ ਬਿਧ ਗੁਰਮਤ ਸੰਗ੍ਰਹੇ ਭਏ ਸਾਰਸੁਨ ਲੇਹ । ਬਿਸ੍ਵਦੇਹ ਪੁਨ ਧਾਮ ਲੌ ਸਤਜ਼ਾਨੰਦਲਲਖੇਹ੧ ॥ ੭੦ ॥ ਮਾਯਾਕਾਰਯ ਜਗਤ ਕੋ ਜਾਨਜ਼ੋ ਮਿਥਜ਼ਾ ਠੀਕ। ਬੇਦੀ ਨਾਂਨਕ ਗੁਰਵਰੋ ਯਹ ਜਾਨੋ ਮਤ ਨੀਕ॥ ੭੧ ॥ਨਨੁਧਾਮਕੋਸੱਤਜ਼ਤਾ ਕਹੀ ਗੁਰੂਸੁਨ ਲੀਨ। ਭਵਕੋ ਮਿਥਜ਼ਾਪਨ ਕਹੋ ਕਹਾ ਨਿਵੇਦਨ ਕੀਨ ॥ ੭੨ ॥ ਸੁਨੋ ਜਗਤਕੋ ਛੋਡਜੋ ਕਹੀ ਸਤਜ਼ਤਾਧਾਮ । ਵਹੀ ਅਰਥਤੇ੨ ਸਾਧਹੈ ਮਿਥਜ਼ਾ ਜਗਤ ਤਮਾਮ॥ ੭੩ ॥ ਔਪੁਨਬਾਨੀ ਮਾਹਬੀ ਕਹਗੁਰੁ ਬਾਰੰਬਾਰ। ਮ੍ਰਿਗਤ੍ਰਿਸ੍ਨਾ ਸਮ ਜਗ ਅਹੇ ਔਪੁਨ ਧੂਮ ਪਹਾਰ॥ ੭੪ ॥ ਹਰਿਚੰਦ ਉਰੀਸਮਲਖੋਜੋ ਜਗ ਭਾਸਿਤਏਹ। ਯੌਂ ਜਗਕੋ ਮਿਥਜ਼ਾ ਤੂਕਹ ਕੀਨੇ ਸੰਸਜ਼ਛੇਹ ॥ ੭੫ ॥ ਹਰਿਚੰਦਉਰੀ ਜਾਨੀ ਏ ਹਰਿਤਚੰਦ੍ਰ ਪੁਰਨਾਮ। ਹੋਤ ਉਪਦ੍ਰਵ ਸੂਚਕੋ ਸਸਿਪੁਰ ਹਰਿਆਆਮ॥ ੭੬ ॥ ਉਕ੍ਤੰਚਬਾਰਾਹੀਸੰਹਿਤਾਯਾਂ। ਉਲ ਕਾ ਹਰਿਚੰਦ੍ਰ ਪੁਰੰਰਜਸੁ ਨ੍ਰਿਘਾਤਭੂਕੰਪਕਕੁਭਪ੍ਰਦਾਹ ॥

੧—ਲੱਖ ੨ ਸੁਤਾਰਥਾਪੱਤਿਪ੍ਰਮਾਣਤੇ

ਇਤਜ਼ਾਦਿ॥ ਬਰਾਹਨਾਮੇ ਜੋਤਸੀਕੇ ਗ੍ਰੰਥ ਕਾਨਾਮ ਬਾਰਾਹੀ ਸੰਹਿਤਾਹੈ ਉਲਕਾ ਚਬਾਟੀ ਹਰਿਚੰਦ੍ਰਪੁਰੰ ਹਰਿਆ ਚੰਦ੍ਰ-ਮਾ ਕਾ ਪੁਰ ਨਾਮ ਮੰਡਲ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਨਾ ਰਜਸੁ ਪੁਨਾ ਧੂਲੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਨੀ ਨ੍ਰਿਘਾਤ ਅਵਾਜ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਨੀ ਭੂਕੰ-ਪ ਭੂਚਾਲਹੋਨਾ ਕਕੁਭਪ੍ਰਦਾਹਃ ਦਿਗਦਾਹਭਾਵ ਪੂਰਬਾਦਿ ਦਿਸਾ ਮੇ ਲਾਲੀ ਪ੍ਰਤੀਤਹੋਨੀ ॥ ਏਹਜਗਧੂਏਕਾਪਹਾਰ। ਹਰਿਚੰਦਉਰੀਚਿਤਭ੍ਰਮ ਸਖੀਯੋ ਮ੍ਰਿਗਤ੍ਰਿਸ਼੍ਨਾ ਦ੍ਰੁਮਛਾਯਾ। ਦ੍ਰਿਸ੍ਰਮਾਨ ਹੈ ਸਗਲਮਿਥੇਨਾ ਇਤਜ਼ਾਦਿ । ਨਨੁਧਾਮਕੋ ਸੱਤਯਤਾ ਜਗਮਿਥਜ਼ਾਯਹਸਾਰ[1] । ਸਰਬਆਚਾਰਯ ਮਤ ਨਸੋ ਹੈ ਵਿਰੁੱਧਲਖਭਾਰ[2] ॥ ੭੭ ॥ ਰਾਮਾਨੁਜਤਸਮਧ੍ਰਪੁ ਨ ਬੱਲਭਸੇਲੇਆਦਿ। ਸਭੀਅਚਾਰਯ ਸਾਤ੍ਵਤਨ[3] ਭਾਖਤ ਅਸਸੰਬਾਦ ॥ ੭੮ ॥ ਜਗਮਿਥਜ਼ਾਨਹਧਾਮਜਜ਼ੁ[4] ਹੈਜਗ ਸੱਤਯ ਸ੍ਰੂਪ। ਤਾਂਸੇ[5] ਮਿਥਜ਼ਾਕਹਨਮੇ ਲਖੋਬਿਰੋਧ ਅ-ਨੂਪ॥ ੭੯॥ ਔਸੰਕਰਯੌਕਹਤਹੈ ਸਤਯਬ੍ਰਹਮ ਹੈਏਕ। ਤਾਹ ਭਿਨ[6] ਸਭਜਾਨੀਯੇਮਿਥਜ਼ਾਦ੍ਰਿਸਯਅਨੇਕ ॥ ੮੦ ॥ ਤਾਂਤੇਬਿਗ੍ਰਹਹਰਿਤਥਾ ਧਾਮ ਦਾਸਲੇਆਦਿ । ਸੱਤਕਹਨ ਮੋ ਜਾਨੀਯੇ ਸੰਕਰ ਸਾਥ ਵਿਵਾਦ ॥ ੮੧ ॥ ਕਰੀਅਸੰਕ ਬਿਰੋਧਕੀ ਬਿਨਜਾਨੇ ਤਿਨਭਾਵ[7] । ਅਤਿਸੁਭਭਾਵ ਅਚਾ

੧-ਗੁਰਮਤ ਕਾ ਸ੍ਰੇਸ੍ਟ ਸਿਧਾਂਤ ੨-ਬਤ੍ਰਾ ੩-ਬੈਸ੍ਨਵੋਂ ਕੇ ੪-ਧਾਮਵਤ ਜਗਤ ਸਤਯ ਰੂਪ ਹੈ ੫ ਤਿਨਕੇ ਸਾਥ ੬-ਤਿਸਬ੍ਰਹਮ ਸੇ ਭਿੰਨ ੭-ਤਿਨਅਚਾਰ ਯੋਂ ਕਾ

ਰਯਨ ਅਬਤੁਮਦੇਹੁ ਜਨਾਵ॥੮੨॥ ਸਫਲਅਰਥ ਕੇ
ਗਯਾਨਕੋ ਭਾਖਯੋ ਪੜਬੋਬੇਦ। ਤਾਂਤੇ ਸਫਲ ਸੁਅਰਥ ਮੇ
ਤਾਤਪਰਯ ਪਰਬੇਦ॥੮੩॥ ਯਾਤੇਬੇਦ ਬਯਾਖਯਾ ਕਾਰ
ਕਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿਨਜਾਨ। ਤਾਤਪਰਯ ਸਫਲਾਰਥਮੋ ਨਹਿਨਿਸਫਲ
ਮੋਮਾਨ॥੮੪॥ ਸੋਸਫਲਾਰਥ ਦ੍ਵੈਤਕੋ ਮਿਥਯਾ ਬੋਧਨ
ਰਾਖ[1]। ਯਾਤੇ[2] ਸ੍ਰੁਤਿਮੁਖ ਆਪਤੇ ਦ੍ਵੈਤਦਰਸਿ ਭੈਭਾਖ॥
੮੫॥ਦ੍ਵਿਤੀਯੇਤੇਭੈਯਨਿਸ੍ਰੁਤਿਏਕਕਹੇ ਮੁਖਏਹ। ਮ੍ਰਿਤੁ
ਸੇਮ੍ਰਿਤੁਜੁਪਾਇਹਿਹੈ ਜੋ ਨਾਨਾਲਖਲੇਹ॥੮੬॥ ਬ੍ਰਹਮਾਹ
ਯੌਦੂਸਰੀ ਦ੍ਵੈਤਨਿਵਾਰਤਪੂਰ। ਔਪ੍ਰਤਖਭੀਭੇਦਕੋ ਸੂਚਕ
ਭਯਕੋਮੂਰ॥੮੭॥ ਭੇਦਭਾਨਤੇ ਦੁੱਖਹੁਇਜਾਗ੍ਰਤ ਸੁਪਨੇ
ਮਾਹ। ਸੁਖਪਤਿਮੇਤਿਹ ਨਾਸਤੇ[3] ਭੀਤੀਰੰਚਕਨਾਹ॥
੮੮॥ ਇਹਬਿਧਿ ਦੁਖਔਭੇਦਕੋ ਕਾਰਯ ਕਾਰਣਭਾਵ।
ਬੇਦਔਰਪ੍ਰਤੱਖਤੇਨੀਕੇਦੀਨਬਤਾਵ॥੮੯॥ ਯਾਤੇਨਿਸ-
ਫਲਦੁਖਕੋ ਹੇਤੂਰੂਪੀਭੇਦ। ਸੰਮਤ[4] ਤਿਨਕੋਕੈਸਹੁਯ ਹੈ
ਜੁਮਰਮ[5] ਵਿਤਵੇਦ॥੯੦॥ ਤਾਂਤੇਸਤਪਨ ਦ੍ਵੈਤਕੋ ਸਹਿ
ਤਸ੍ਵਪਨ ਕਥਨਾਹ[6]। ਭਾਵਅਚਾਰਯ ਸਾਤ੍ਵਤਨ ਯਹ
ਲਖਸੰਕ ਬਿਨਾਹ॥੯੧॥ ਜੋਜੋਵਸਤੁਦ੍ਰਿਸਯਹੈ ਸੋਸੋਮਿ-
ਥਯਾਰੂਪ। ਯਾਹਨੇਮਤੇ ਯਾਹਮੋ[7] ਮਤਹੁਯਸੰਕਅਨੂਪ॥

੧–ਚਿਤਮੋਰਖੋ ੨–ਜਿਸਤੇ ੩–ਭੇਦਭਾਨਕੇ ਨਾਸਤੇ
੪–ਪ੍ਰਮਾਣਰੂਪਕਰ ਬਾਂਛਿਤ ੫–ਤਾਤਪਰਯ ਜਾਨਨੇਵਾਲੇ ਵੇਦਕਾ
੬–ਸਹਿਤ ਸੁਪਨ ਕੇ ਕਥਨ ਕੇ ੭–ਹਰਿਦਾਮਾਦਿਕੋਂ ਮੇ

੯੨ ॥ ਹਰਿਬਿਗ੍ਰਹਧਾਮਾਦਿਸਹਮਿਥ੍ਯਾਦ੍ਰਿਸ਼੍ਯ ਪਨੇਤ[1] ॥ ਸੁਕਤਿ ਰਜਤ ਪੁਨਸ੍ਰਪਨਜ੍ਯੋ ਲਹੇਅਵਿਦ੍ਯ[2] ਸਮੇਤ ॥ ੯੩ ॥ ਯਹ ਭ੍ਰਾਂਤਿਤਿਨ ਹਤਹਿਤੰ[3] ਦੂਰਕਿਯੋਦ੍ਰਿਸ੍ਰਾਂਤ[4] ਮੁਖਸੇ ਸਤਪਨਗਾਯਭੀ ਫਿਰਨਹ ਤਾਹ[5] ਸਿਧਾਂਤ ॥ ੯੪ ॥ ਨਾਤਰ[6] ਤਿਨਕੇ ਕਥਨਕੋ ਹੋਵੇ ਪਰਮਬਿਗਾਰ। ਟੀਕਾਦਸਮਸਕੰਧਮੇ ਜੋਭਾਖਯੋ ਯਹਸਾਰ ॥ ੯੫ ॥ ਸਦ ਬੁੱਧਿਸੇਜਗਤਯਹ ਸੇਵੇਨਾਹਮਹਾਨ । ਕਿੰਤੁਸੇਵੇਕ੍ਰਿਸ਼੍ਨ ਕੋ ਸਤ੍ਯਰੂਪ ਪਰਜਾਨ ॥ ੯੬ ॥ ਬਲਭਾਚਾਰਯ ਕ੍ਰਿਤਸੁ ਬੋਧਨੀਟੀਕਾਵਾਕਯ । ਸਦਬੁਧ੍ਯਾਸਰਬਦਾਸਦਭਿਰਨਸੇ ਬ੍ਯਮਖਿਲੰਜਗਤ। ਭ੍ਰਾਂਤ੍ਯਾਸਦਬੁਧਿਰਤ੍ਰੈਤਿਸੰਤੰਕ੍ਰਿਸ੍ਨੰਭ- ਜੇਤਬੁਧਃ।ਸਦੁਬੁਧ੍ਯਃ ਸਤਹੈ ਐਸੇਗ੍ਯਾਨ ਸੇ ਸ੍ਰਬਦਾਃਸ੍ਰ- ਬਕਾਲੋਂ ਮੇ ਸਦਭਿਃ ਸ੍ਰੇਸ੍ਰ ਪੁਰਖੋਂ ਨੇ। ਨ ਨਹੀ ਸੇਬ੍ਯ ਸੇਵ ਨਾਚਾਹੀਏ। ਅਖਿਲੰਜਗਤ ਸੰਪੂਰਣ ਸੰਸਾਰ ਜਿਸ ਕਾਰ- ਣ ਤੇ ਭ੍ਰਾਂਤ੍ਯਾਸਦਬੁੱਧਿਰਤ੍ਰ ਇਸਮੇ ਸਤਰੂਪਤਾ ਕਾ ਗ੍ਯਾ- ਨ ਭ੍ਰਮਕਰਹੋਤਾਹੈਜੈਸੇ ਸੁਕ੍ਤੀਮੇਰਜਤਕਾਹੋਤਾਹੈਤਾਂਤੇਇਤਿ ਐਸੇ ਜਾਨਕੇ ਸੰਤੰਕ੍ਰਿਸ੍ਨੰ ਸਤਸ੍ਰੂਪਕ੍ਰਿਸ੍ਨਕੋ ਭਜੇਤ ਸੇਵਨ ਕਰੇ ਬੁਧਜਨ ਇਸੀਪ੍ਰਕਾਰ ॥ ਦੋਃ ॥ ਮੂਲਭਾਗਵਤ ਮੈ

੧–ਪਣੇਤੇ ੨––ਗ੍ਰਹਣਕਰਲੇਤੇ ਹੈਂ ਜੋ ਅਵਿਦਯਾਯੁਕਤ ਪੁਰਖ ਹੈ
੩–ਏਹ ਜੋ ਭ੍ਰਾਂਤੀਹੈ ਤਿਨ ਅਵਿਦਯਾ ਸੰਯੁਕਤੋਂਕੀ ਤਾਕੇਹਤਕਰਨੇ ਹੇਤ
੪–ਸੁਕਤੀਰਜਤਾਦਿ
੫–ਤਿਨ ਬੈਸਨਵੋਂ ਕੇ ਆਚਾਰਯੋਂ ਕਾ ੬–ਨਹੀਂਤੋ

ਕਹਯੋ ਤਥਾਅਸੱਤਯ ਸ੍ਵਰੂਪ । ਨਿਤਯਬੋਧ ਅਨੰਤ ਮੇ ਜਗ
ਤ ਤਮਾਸਾਰੂਪ॥ ੯੭ ॥ਤਾਂਤੇ ਸੱਤਾਧਾਮਕੀ ਜਗਕੋਮਿਥਯਾ
ਭਾਵ। ਸਾਥ ਅਚਾਰਯ ਸਾਤ੍ਵਤਨ[1] ਗੁਰਮਤ ਏਕ ਸੁਭਾਵ
॥ ੯੮ ॥ ਇਹਬਿਧ ਤਿਨਮਤ ਗੁਰਮਤੇ ਰੰਚਕਨਾਹਬਿਰੁ
ਧ। ਅਬਸੰਕਰਮਤਸੰਗਭੀ ਰੰਚਬਿਰੋਧ ਨਸੋਧ॥ ੯੯ ॥
ਹਰਿਬਪੁਕੋ ਨ ਅਸਤਯਤਾ ਭਾਖੀ ਕਾਹੂਥਾਨ[2] । ਯਾਂਤੇਜੇ
ਤਾਂਮਤ ਕਹੇ[3] ਲੇਤਿਨਭ੍ਰਾਂਤਿਪਛਾਨ॥੧੦੦॥ਅਬਤਾਤੇ[4]
ਯਹ ਸਮਝੀਏ ਸਤਬਿਗ੍ਰਹ ਅਰੰਨਾਮ। ਕਬਹੁਨਾਕਹੁ
ਮਿਥਯਾ ਸੁਨਬਿਗਾਰਇਹਠਾਮ ॥ ੧੦੧ ॥ ਸੱਤਬਿਗ੍ਰਹ
ਔਨਾਮਕੋ ਜੋਕਲਪਤਕਰਗਾਤ। ਤਹਪੂਛੇ ਕਹ ਕਲਪਨਾ
ਤਿਨਕੀਤੁਮਠਹਰਾਤ ॥ ੧੦੨ ॥ ਬਿਨਾਧਾਰ ਭ੍ਰਮ
ਹੋਤ ਨਾ ਯਹ ਲਖ ਜਗਮੇ ਨੇਮ । ਕਹੋ ਸਾਥ ਦ੍ਰਿਸ੍ਟਾਂਤ ਕੇ
ਲਖ ਹੋਵੇ ਦਿਲ ਖੇਮ ॥ ੧੦੩ ॥ ਸੁਕ੍ਤਿ ਨਾਮ ਔ ਰੂਪ
ਨਹਿ ਸੁਕ੍ਤੀ ਮਾਹ ਆਰੋਪ। ਅਪਨੇਮੇ ਨਿਜ ਕਲਪਨਾ ਯਾਤੇ
ਨਾਹ ਅਰੋਪ[5] ॥ ੧੦੪ ॥ ਤੈਸ ਸਤਯ ਕੇ ਸਤਯਮੇ ਕਲ-
ਪਤ ਨਾਹ ਨ ਦੋਯ। ਨਾ ਅਸਤਯਮੇ ਤਸਅਹੈ ਕਹ[6] ਕਲ
ਪਨ ਤਿਨ ਹੋਯ ॥ ੧੦੫ ॥ ਤਾਂਤੇ[7] ਯਹ ਚਿਤ ਸਮਝੀਯੇ
ਹਰਿ ਧਾਮਾਦਿਕ ਸਤਯ। ਬਿਸ੍ਤੁ ਰੂਪ ਹੀ ਹੈ ਸਭੀ ਖਾਂਡ

੧–ਬੈਸਨਵੋਂ ਕੇ ੨–ਕਹੀ ਹੈ ਸੰਕਰਨੇਕਿਸੇਠਿਕਾਨੇ ੩–ਸੰਕਰਕੇਮਤਮੋਕਹਤੇ ਹੈਂ
੪–ਕਹਨਵਾਲਿਯੋਂ ਕੋਭ੍ਰਮੀਹੋਨੇਤੇ ੫–ਪ੍ਰਗਟ ੬–ਕਹਾ ੭–ਕਹੀਕਲਪਨਾਨਹੋਨੇਤੇ

ਖਿਲੌਨੇ ਵੱਤ ॥ ੧੦੬ ॥ ਯੇਹੀ ਸੰਮਤ ਸੰਕਰੇ ਗੁਣ ਕਹਤੇ ਬਹੁ ਭਾਂਤ । ਯਾਂਤੇ ਗੁਰੁਮਤ ਮਾਹ ਲਖ ਸਰਬ ਬਿਰੋਧਨ ਸਾਂਤ ॥ ੧੦੭ ॥ ਸਰਬ ਬਿਰੋਧਨ ਸਾਂਤ ਭੇ ਬਾਤ ਸੁਨੋ ਅਬ ਭਾਰ । ਸਤਯ ਹਰੀ ਜਗ ਝੂਠ ਹੈ ਯਹ ਨਾਨਕ ਮਤ ਸਾਰ ॥ ੧੦੮ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਮਤ ਨਿਰਣਯ ਸਾਗਰੇ ਸਰਬ ਮਤ ਸੰਮਤ ਭਕ੍ਤਿ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਿਰੂ-ਪਣੰ ਨਾਮ ਏਕਾਦਸੀ ਉਰਮੀ ੧੧

ਪੂਰਬ ਅਧਾਯੋਮੈ ਤੰਤ੍ਰੀਤਿਸੇ ਯੁਗਲ ਉਪਾਸਨਾ ਕੀ ਸੰਕਾ ਬਾਰਨਕਰ । ਚਿਤ ਰੁਚਿ ਅਨੁਸਾਰ ਭਕ੍ਤੋ ਪ੍ਰ-ਤਿ ਨਵੋਭਕ੍ਤੀਯੋ ਕੋ ਤੁਲਯਤਾ ਸਾਧਨ ਕਰ । ਪੁਰਾਣ ਰੀਤਿ ਸੇ ਲਖਮੀ ਕੋ ਭਗਤ ਸਾਥ ਸੌਕਨਤਾ ਸੰਕਾ ਬਾਰਣ ਕਰ। ਸਬਭਾਵੋ ਮੇਂ ਮੋਹਨੀ ਭਾਵਵਤ ਗੁਰਕਾਸਖੀਭਾਵਭੀ ਸਿੱਧਕਰ ਗੁਰੁਮਤ ਮੇਅਨਨਯਭਕ੍ਤਿ ਸਾਧਨ ਕਰ। ਜੀਵਨ ਮੁਕ੍ਤਿ ਕਾਲਵਤ ਬਿਦੇਹ ਮੁਕ੍ਤਿ ਕਾਲਮੇਭੀ ਭਕ੍ਤਮੇ ਤਿਸ ਕਾ ਸੰਭਵ ਸਿਧ ਕਰਨੇ ਹੇਤ। ਹਰਿ ਧਾਮ ਕੋ ਔ ਹਰਿਕੇ ਨਾਮ ਰੂਪ ਕੋ ਸਤਯਤਾ ਸਿਧ ਕਰੀ। ਪਰੰਤੂ ਪੂਰਬ ਯਹ ਨਹੀ ਸਪਸ੍ਟ ਕੀਆ ਜੋ ਅਨਨਯਭਕ੍ਤੀ ਗਯਾਨ ਕਾ ਅੰਗ ਹੋਕਰ ਮੁਕਤਿ ਕਾ ਜਨਕ ਹੈ। ਵਾ ਅੰਗੀ ਹੋਕਰ ਜਨਕ ਹੈ । ਵਾ

ਗਯਾਨ ਸੇ ਪ੍ਰਿਥਕ ਸ੍ਵਤੰਤ੍ਰ ਮਾਰਗ ਹੋਕਰ ਗਯਾਨ ਕੇ ਤੁਲਯ ਮੁਕ੍ਤੀ ਕਾ ਜਨਕ ਹੈ ਅਬ ਇਸ ਵਾਰਤਾ ਕੇ ਚਿੰਤਨ ਹੇਤ। ਰਸਮਿਲਤ ਭਕ੍ਤੀ ਕੋ ਮੁਕ੍ਤੀ ਹੇਤੂ ਵਾ ਕੇਵਲ ਕੋ ਮੁਕ੍ਤੀ ਹੇਤੂ ਕਹਿਨੇ ਵਾਲੇ ਭਕ੍ਤੀ ਗ੍ਰੰਥੋ ਕਾ ਸਾਰ ਕਹੇ ਹੈ ਜੀਵੋਂ ਕੀ ਮੁਕ੍ਤੀਹੇਤਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਨੇ ਚਾਰ ਯੋਗ ਕਹੇ ਹੈ। ਏਕਕਰਮ ਦੂਸਰਾ ਹਠ ਤੀਸਰਾ ਭਕ੍ਤੀ ਚੌਥਾ ਗਯਾਨ। ਚਾਰੋ ਮੇ ਕੋਈ ਸਾਖਯਾਤ ਮੁਕ੍ਤਿਕਾ ਸਾਧਨ ਹੈ ਕੋਈ ਪਰੰਪਰਾ ਸਾਧਨ ਹੈ। ਸੋਈ ਦਿਖਾਵੇ ਹੈ। ਚਾਰੋ ਮੇ ਵਰਣਾਸ੍ਰਮੋ ਕੇ ਧਰਮ ਵੇਦਾ ਧਯਯਨ ਯਗਦਾਨ ਤਪ ਆਦਿ ਸਾਧਨਕਰਮਯੋਗ ਹੈ ਤਿਸ ਕਰਮ ਯੋਗਕੀ ਅਵਧਿਦੋ ਕਹੀ ਹੈ। ਅਦ੍ਵੈਤ ਚਿੱਤੋ ਕੋ ਨਿਰ ਵੇਦ ਪੂਰਬਕ ਤਤ੍ਵ ਗਯਾਨ। ਦ੍ਵੈਤ ਚਿੱਤੋਂ ਕੋ ਭਗਵਤ ਕਥਾ ਸ੍ਰਵਣਾਦਿ ਰੂਪ ਭਾਗਵਤ ਧਰਮੋਂ ਮੇਂ ਸ੍ਰਧਾ ਪੂਰਬ-ਕ ਭਕ੍ਤੀ ਕਰਮ ਯੋਗ ਸੇ ਅਨੰਤਰ ਅਸ੍ਟਾਂਗ ਰੂਪ ਹਠ ਯੋਗ ਕਹਿਆ ਹੈ। ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਯਹ ਹੈ। ਕਰਮ ਕਰਨੇ ਸੇ ਜਬ ਪੁਰਖ ਕਾ ਅੰਤਹਕਰਣਸੁਧ ਹੋਜਾਵੇ ਤਬ ਕਰਮੋ ਸੇ ਵੈਰਾਗਯ ਯੁਤ ਹੋਕਰ ਯਮਾਦਿ ਅਸ੍ਟਾਂਗ ਯੋ ਗਸੰਪਾਦਨ ਕਰ। ਤਾਂਸੇ ਚਿਤ ਕੀ ਥਿਰਤਾ ਸੰਪਾਦਨ ਕਰੇ। ਥਿਰ ਹੁਏ ਦ੍ਵੈਤ ਚਿਤ ਕੀ ਨਿਰੰਤਰਤਦਾਕਾਰਬ੍ਰਿਤੀ ਮੈਬਿ-ਭਾਵਾਦਿਕੋਂ ਕੇ ਯੋਗ ਸੇ। ਪਰਮਾਨੰਦ ਰੂਪ ਭਗਵਾਨ ਕਾ ਸਾਖਯਾਤਕਾਰ ਭਕ੍ਤੀ ਯੋਗ ਕਹੀਯੇ ਹੈ। ਇਸ ਪਰਮਾਨੰਦ

ਮੈ ਦੁਖ ਕਾਲੇਸਮਾਤ੍ਰ ਨਹੀ। ਅਰਦੁਖਕੀਲੇਸਹੀਨ ਆਨੰਦ ਕੀ ਸਭ ਜਨ ਬਾਂਛਾ ਕਰੇ ਹੈ। ਯਾਂਤੇਯਹਭਕ੍ਤੀ ਯੋਗ ਪਰਮ ਪੁਰਖਾਰਥ ਹੈ ਇਸ ਕਹਿਨੇ ਸੇ ਜੋ ਧਰਮਅਰਥਕਾਮਮੁਕ੍ਤਿ ਸੇਭਿੰਨਭਕ੍ਤੀਪੁਰਖਾਰਥਨਹੀਯਹਕਹਤੇ ਹੈ। ਤਿਨਕਾਕਹਨਾ ਭੀ ਦੂਰ ਹੂਯਾ ਕਾਹੇਤੇ ਪਦਾਰਥ ਚਾਰੋ ਮੈ ਧਰਮ ਅਰਥਕਾ ਮਸ੍ਰਤੇਪੁਰਖਾਰਥਨਹੀ। ਕਿੰਤੁਤਿਨੇਸੇਜਨਯ ਸੁਖਪੁਰਖਾਰਥ ਹੈ। ਔ ਭਕ੍ਤਿ ਯੋਗਸਮਾਧਿਕੇ ਸੁਖਵਤ ਪਰਮਾਨੰਦਰੂਪ ਹੈ ਯਾਂਤੇ ਪਰਮ ਪੁਰਖਾਰਥ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਦ੍ਰਿਸ੍ਟਾਂਤ ਰੂਪ ਸਮਾਧੀ ਸੁਖਕੋ ਮੁਕ੍ਤੀ ਕੇ ਸਮੀਪ ਮਾਨਕੇ ਤਾਂਕਾ ਮੁਕ੍ਤੀ ਸੁਖ ਮੈ ਅੰਤਰ ਭਾਵ ਮਾਨਕਰ। ਵਾ ਯੋਗਜਧਰਮਜਨਯਹੋਨੇਸੇ ਧਰਮ ਕੇ ਅੰਤਰ ਭਾਵ ਮਾਨਕਰ। ਪੰਚਮ ਸਮਾਧੀ ਸੁਖਕੋ ਦ੍ਰਿਸ੍ਟਾਂਤਤਾ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਛਟੇ ਭਕ੍ਤੀ ਸੁਖ ਕੋ ਪੁਰਖਾਰਥ ਤਾਨਾਮਾਨੇ। ਤਬ ਹਮ ਭੀ ਉਸਕੇ ਸਮਝਾਵਨੇ ਹੇਤ ਭਕ੍ਤੀ ਸੁਖਕੋ। ਭਾਗਵਤ ਧਰਮੋ ਸੇ ਜਨਯਮਾਨਕੇਧਰਮਮੇ ਅੰਤਰ ਭਾਵ ਕਹਤੇ ਹੈ ਵਾ ਭਕ੍ਤੁਕੋ ਸੰਸਾਰਕਾ ਮੋਖ ਹੋਨਾ ਅਵਸਯ ਹੈ ਯਾਤੇ ਸੰਸਾਰ ਨਿਬ੍ਰਿਤਿ ਰੂਪ ਮੁਕ੍ਤੀ ਮੇ ਅੰਤਰਭਾਵ ਕਹਤੇ ਹੈ। ਤਾਂਤੇ ਯਹ ਸਿਧ ਹੂਯਾ ਪੁਰਖਾਰਥ ਚਾਰੋ ਮੇ ਧਰਮ ਮੁਕ੍ਤੀ ਕੇ ਅੰਤਰ ਭੂਤ ਹੋਨੇ ਤੇ ਯੇਹ ਪੁਰਖਾਰਥ ਹੈ ਵਾ ਪ-ਰਮਾਨੰਦਰੂਪ ਹੋਨੇਤੇ ਸ੍ਵਤੰਤ੍ਰ ਹੀ ਯਹ ਧਰਮਾਦਿਕ ਚਾਰ

ਪੁਰਖਾਰਥੋਵਤ ਪੰਚਮ ਪੁਰਖਾਰਥ ਹੈ। ਇਸ ਮੈ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀ। ਅਬ ਜੋ ਪੂਛੋਂ ਭਕ੍ਤੀ ਕੋ ਪੁਰਖਾਰਥਤਾ ਮੇਂ ਪ੍ਰਮਾਣ ਕਿਆ ਹੈ ਸੋ ਸੁਨੋ॥ਹਰਿ ਦਰਸਨ ਕੈ ਜਨਮੁਕਤਿਨ ਮਾਗੇ॥ ਭਕ੍ਤਿ ਬਿਨਾਬਹੁਡੂਬੇਸਿਆਨੇ ਸਾਃ ਮਃ ੫॥ ਬਿਨ ਹਰਿ ਭਜਨ ਜੇਤੇ ਕਾਮ ਕਰੀਅਹਤੇਤੇਬ੍ਰਿਥੇਜਾਹ ਭੈਃਮਃ੫ ਨਾਨਕ ਸੇਵ ਅਪਾਰ ਦੇਵਤਟਹਖਟਹ ਬ੍ਰਤ ਪੂਜਾ ਗਮਨ ਭਵਨ ਜਾਤ੍ਰ ਕਰਨ ਸਕਲ ਫਲਪੁਨੀਇਤਯਾਦਿਕਅਨੇਕ ਬਚਨ ਪਹਿਲੇ ਦੋਨੋਵਤ ਅਰਥ ਤੇ ਅਰ ਪਿਛਲੇ ਏਕਵਤ ਪਾਠਤੇ ਭਕ੍ਤੀ ਕੋਸਰਬਸੁਕ੍ਰਿਤਸਾਧਯਤਾਕਹਨੇਸੇ ਸਾਖਯਾਤ ਪਰਮ ਪੁਰਖਾਰਥਤਾਸਿਧਕਰੇ ਹੈਂ। ਯਾਤੇ ਹਰਿ ਕੀ ਭਗਤਿ ਕਰੋ ਮਨ ਮੀਤ। ਨਿਰਮਲ ਹੋਇ ਤੁਮਾਰੋ ਚੀਤ। ਇਤਯਾਦਿ ਭਕ੍ਤਿ ਕੋ ਚਿੱਤ ਸੁਧਿ ਸਾਧਨਤਾ ਕਹਨੇ ਵਾਲੇ ਬਚਨੋ ਕਾ ਯਹ ਤਾਤਪਰਯ ਹੈ। ਫਲ ਸਾਧਨ ਭੇਦ ਸੇ ਭਕ੍ਤੀ ਦੋ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀ ਹੋਵੇ ਹੈ। ਦੋਨੋ ਮੇ ਫਲ ਭਕ੍ਤੀ ਪੁਰਖਾਰਥ ਹੈ। ਕਾਹੇਤੇ ਜੇਤੇ ਸ੍ਰਵਣ ਕੀਰਤਨਾਦਿਨਵਪ੍ਰਕਾਰਹੈਵਹੁਸਭਕੇਵਲ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਰ ਮੇਂ ਅਤਯੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਹੇਤ ਹੋਵੇ ਹੈ ਯਾਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਸਭ ਕਾ ਫਲ ਹੈ ਵਹੀ ਪਰਮਾਨੰਦ ਰੂਪ ਹੋਨੇ ਤੇ ਪੁਰਖਾਰਥ ਹੈ। ਸਾਧਨਭਕ੍ਤੀ ਪੁਰਖਾਰਥਨਹੀ ਯਾਂਤੇਹਰਿ ਕੀਭਗਤਕਰੋ ਮਨਮੀਤਇਤਯਾ ਦਿ ਬਚਨਸ੍ਰਵਣਾਦਿਕਸਾਧਨਭਕ੍ਤੀਬੋਧਨਮੇਪ੍ਰਮਾਣਹੈ ਭਕ੍ਤੀ ਕੋਪੁਰਖਾਰਥਤਾਕਹਨੇਵਾਲੇਬਚਨਫਲਰੂਪਪਰਾਭਕ੍ਤੀਬੋਧਨ

ਮੇਪ੍ਰਮਾਣਹੈਯਾਂਤੇਭਕ੍ਤੀਕੋਫਲਰੂਪਪੁਰਖਾਰਥਤਾ ਔਸਾਧਨ-ਤਾਕਹਨੇ ਵਾਲੇ ਬਚਨੋ ਕਾਬਿਰੋਧ ਨਹੀ। ਗ੍ਰੰਥਜੀਮੇ ਜੋ ਹ ਸੰਦਿਆ ਖੇਡੰਦਿਆ ਇਤਯ਼ਾਦਿ ਬਚਨੋ ਸੇ ਕ੍ਰਿੱਤਕ੍ਰਿਤਤਾ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਸੋਇਸੀ ਪਰਮਪੁਰਖਾਰਥ ਵਾਲਿਯੋ ਕੋ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਸਾਧਨ ਭਕ੍ਤੀ ਵਾਲਿਯੋ ਕੋ ਨਹੀ ਲਿਖੀ। ਜੇਕਰ ਯਹ ਫਲ ਰੂਪ ਭਕ੍ਤੀ ਪਰਮ ਪੁਰਖਾਰਥਨਾ ਹੋਤੀ ਤਬ ਪ੍ਰੇਮੀ ਭਕ੍ਤੋਂ ਕੋ ਕ੍ਰਿਤਕ੍ਰਿਤਯ਼ਤਾਨਲਿਖਤੇ। ਕੁਛਔਰਕਰਤਬਯ਼ਤਾ ਕਹਿਤੇ। ਕਹੀ ਨਹੀ ਯਾਤੇ ਗਯ਼ਾਨ ਕੇ ਤੁਲਯ਼ ਯਹ ਸਰਬ ਸੁਕ੍ਰਿਤੋਕਾ ਫਲ ਰੂਪ ਪ੍ਰਥਕਮੁਕ੍ਤੀਕਾ ਮਾਰਗਹੈ।ਯਦਯ਼ਪਿ ਜੇਕਰ ਸਰਬ ਸੁਕ੍ਰਿਤੋ ਕਾ ਫਲ ਰੂਪ ਪਰਾ ਭਕ੍ਤੀ ਪਰਮ ਪੁਰਖਾਰਥ ਹੈ। ਤਬ ਨਾਮਾਂਤਰ ਸੇ ਤੁਮਨੇ ਬ੍ਰਹਮ ਗਯ਼ਾਨਹੀ ਕਹਿਆ ਯਹ ਆਸੰਕਾ ਹੋਵੇ ਹੈ ਤਥਾਪਿ ਇਨ ਕੇ ਸ੍ਵਰੂਪ ਫਲ ਸਾਧਨ ਅਧਿਕਾਰੀ ਭਿੰਨ ਹੈ ਯਾਂਤੇ ਯੇ ਬਿਲਖਣ ਹੈ ਤਥਾਹੀਦ੍ਵੀਭਾਵਪੂਰਬਕਭਗਵਤਗੋਚਰਮਨਕੀਸਵਿਕਲ ਪਕਬ੍ਰਿਤਿ ਭਕ੍ਤੀ ਕਹੀਯੇ ਹੈ। ਦ੍ਵੀ ਭਾਵਸੇਬਿਨਾਅਦ੍ਵਿਤੀ ਆਤਮਗੋਚਰਮਨਕੀਨਿਰਵਿਕਲਪਕਬ੍ਰਿਤਿ ਬ੍ਰਹਮਵਿਦਯ਼ਾ ਕਹੀਯੇ ਹੈ ਪਰਮਾਨੰਦ ਰੂਪ ਭਗਵਤ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਭਕ੍ਤੀ ਕਾ ਫਲ ਹੈ। ਸਰਬ ਅਨਰਥੋ ਕੇ ਮੂਲ ਅਗਯ਼ਾਨ ਕੀ ਨਿਬ੍ਰਿਤਿ ਸਹਿਤ ਪਰਮਾਨੰਦ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਬ੍ਰਹਮ ਵਿਦਿਯ਼ਾ ਕਾ ਫਲ ਹੈ। ਭਗਵਾਨ ਕੇ ਜਨਮ ਕਰਮ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕੇ ਬੋਧਕ ਗ੍ਰੰਥੋਂ

ਕਾ ਸ੍ਰਵਣ ਭਕ੍ਤੀ ਕਾ ਸਾਧਨ ਹੈ। ਜੀਵ ਈਸ ਕੇ ਅਭੇਦ ਬੋਧਕ ਮਹਾਵਾਕ੍ਯ ਬ੍ਰਹਮਵਿੱਦ੍ਯਾ ਕੇ ਸਾਧਨ ਹੈ। ਪ੍ਾਨੀ ਮਾਤ੍ਰ ਭਕ੍ਤੀ ਕਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੈ॥ ਸਾਧਨ ਚਤੁਸ੍ਰਯ ਵਾਲਾ ਪੁਰਖ ਗ੍ਯਾਨ ਕਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਭਕ੍ਤੀ ਕੇ ਸ੍ਵਰੂਪ ਫਲ ਸਾਧਨ ਅਧਿਕਾਰੀ ਗ੍ਯਾਨ ਕੇ ਸਰੂਪਾਦਿਕੋ ਸੇ ਭਿੰਨ ਹੈ ਯਾਤੇ ਭਕ੍ਤੀ ਬ੍ਰਹਮਬਿਦ੍ਯਾ ਰੂਪ ਨਹੀ। ਪਰੰਤੂ ਸੰਪੂਰਣ ਯਗ੍ਯ ਦਾਨਤਪਾਦਿ ਪੁੰਨੋਕੀ ਸਾਧ੍ਯਤਾ ਦੋਨੋ ਮੇ ਤੁਲ੍ਯ ਹੈ ਜੈਸੇ ਸ੍ਵਰਗ ਮੈ ਅਰ ਗ੍ਯਾਨ ਕੀ ਇਛਾ ਮੈ ਯਗ੍ਯਾਦਿ ਸਾਧਨੋ ਕੀ ਸਾਧ੍ਯਤਾ[੧] ਤੁਲ੍ਯਹੈ। ਸਕਾਮ ਪੁਰਖੋਕੋ ਯਗ੍ਯ ਦਾਨਾਦਿਕੋ ਸੇ ਸ੍ਵਰਗ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਵੇਹੈ। ਨਿਸਕਾਮੋਕੋ ਤਿਨਸੇ ਬ੍ਰਹਮਕੇ ਜਾਨਨੇਕੀ ਇਛਾ ਹੋਵੇ ਹੈ। ਯਾਂਤੇ ਸਰਬਸੁਕ੍ਰਿਤਸਾਧ੍ਯਤਾ ਭਕ੍ਤਿਮੇ ਗ੍ਯਾਨਕੇ ਸਮਾਨਹੈ। ਔ ਮੋਖ ਮਾਰਗਤਾ ਭੀ ਗ੍ਯਾਨ ਕੇ ਸਮਾਨ ਹੈ। ਏਤਾ ਬਿਸੇਖਹੈ। ਭਕ੍ਤੀ ਸ੍ਵਯੰਪਰਮਾਨੰਦ ਰੂਪ ਹੈ ਯਾਤੇ ਭਕ੍ਤ ਕੋ ਸਾਯੁਜ੍ਯਾਦਿ ਮੁਕ੍ਤੀ ਪ੍ਰਯੰਤ ਨਿਖਲ ਵਿਖਯੋ ਸੇ ਵੈਰਾਗ੍ਯ ਹੋਵੇਹੈ। ਮੁਕ੍ਤੀਸੇ ਵੈਰਾਗ੍ਯ ਹੋਨੇਸੇ ਉਨਕੋ ਮੁਕ੍ਤੀ ਕੀ ਇਛਾ ਨਹੀ ਹੋਵੇ। ਮੁਕ੍ਤੀਕੀ ਇਛਾ ਬਿਨਾਮੁਮੁਖ੍ਹੁਨਹੀ ਕਹਾਵੇ। ਔ ਮੁਮੁਖ੍ਹੁਹੀ ਬੇਂਦਾਂਤ ਸ੍ਰਵਣਕਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੋਵੇ ਹੈ। ਯਾਤੇ ਮੁਮੁਖ੍ਹੁਪਨੇ ਬਿਨਾਯਦ੍ਯਪਿ ਤਿਨ ਭਕ੍ਤੋਹੇਤ ਬੇਦਾਂਤ ਸਾਸਤ੍ਰ

੧—ਫਲਰੂਪਤਾ।

ਕਾ ਆਰੰਭਭੀ ਨਿਸਫਲ ਹੈ। ਤਥਾਪਿ ਭਜਨੀਯ[1] ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਰ ਕੇ ਸ੍ਵਰੂਪ ਨਿਰਣੇਹੇਤ ਵਹੁ ਸਮਯਕ ਸਫਲ ਹੈ। ਬੇਦਾਂਤ ਸਾਸਤ੍ਰ ਬਿਨਾ ਭਜਨੀਯ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਰਕੇ ਸ੍ਵਰੂਪਕਾ ਯਥਾਰਥ ਨਿਰਣੇ ਨਹੀ ਹੋਵੇ। ਭਕ੍ਤੀਕੋ ਪਰਮਾਨੰਦ ਰੂਪਤਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ। ਸ੍ਰਵਣਾਦਿਕ ਭਕ੍ਤੀਯੋਂ ਸੇ ਅਨੰਤਰ ਦ੍ਰਵੇਹੁਯੇ ਚਿੱਤਕੀ ਸਰਬ ਪੁੰਨੋਕਾ ਫਲ ਰੂਪ ਭਗਵਦਾਕਾਰ ਬ੍ਰਿਤੀ ਹੋਵੇਹੈ। ਤਿਸਕਾ ਨਾਮਸਥਾਈ ਭਾਵਹੈ। ਵਹੁ ਸਥਾਈ ਭਾਵ ॥ ਬਿਭਾਵ ਅਨੁਭਾਵਸਾਤ੍ਵਿਕਸੰਚਾਰੀਯੋਕੇ ਸੰਬੰਧਸੇ ਪਰਮਾ ਨੰਦਾਤਮਕ[2] ਸਾਖਯਾਤਕਾਰ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ ਹੈ। ਤਿਸ ਪਰਮਾਨੰਦਾਤਮਕ ਸਾਖਯਾਤ ਕਾਰਕਾ ਨਾਮਰਸ ਹੈ। ਵਹੀ ਪਰਾਭਕ੍ਤੀਹੈ। ਬਿਭਾਵਾਦਿਕੋ ਕੇ ਸ੍ਵਰੂਪ ਆਗੇ ਲਿਖੇਂਗੇ। ਭਕ੍ਤੀਕੋ ਪਰਮਾਨੰਦ ਰੂਪਤਾਕਾ ਸਪਸ੍ਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਯਹ ਹੈ। ਚਿਤ ਵਸ੍ਤੁਲਾਖਕੀ ਨਯਾਈ ਸ੍ਵਭਾਵਸੇਕਠਨਹੈ। ਜਬਤਿਸ ਕੋ ਤਪਾਵਨੇ ਵਾਲੇ ਵਿਖਯੋਕਾ ਸੰਬੰਧ ਹੋਵੇ ਹੈ। ਤਬਦ੍ਰਵੇਹੈ ਅਤਾਪਕ ਵਿਖਯੋ ਕੇ ਸੰਬੰਧਸੇ ਸਿਥਲ ਮਾਤ੍ਰ ਹੋਵੇ ਹੈ। ਜੈਸੇ ਲਾਖ ਅਗਨਿਕੇਤਾਪ ਬਿਨਾ ਕਠਨਤਾ ਨਹੀ ਤਿਆਗੇ। ਸੂਰਜਕੇ ਤੇਜਸੇ ਥੋੜੀਸੀ ਸਿਥਿਲਤੋ ਹੋ ਜਾਵੇਹੈ। ਪਰੰਤੁ ਦ੍ਰਵੇਨਹੀ ਔ ਦ੍ਰਵੇ ਬਿਨਾ ਵਾਮੇ ਸਿੰਗਰਫਾਦਿਕ ਰੰਗਧਸੇ ਨਹੀ। ਇਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਾਮ ਕਰੋਧ ਭਯ ਸ੍ਨੇਹ ਹਰਖ ਸੋਕਾ

---

੧ ਭਜਨੇ ਯੋਗਯ   ੨ ਰੂਪ

ਦਿ ਵਸਤੂਓਂ ਕੇ ਸੰਬੰਧ ਬਿਨਾਚਿਤ ਦ੍ਰਵੇ ਨਹੀ ਵਿਖਯਮਾਤ੍ਰ ਕੇ ਸੰਬੰਧ ਸੇ ਸਿਥਿਲ ਹੋ ਜਾਵੇ ਹੈ। ਸਿਥਿਲ ਚਿੱਤਮੇਂਦ੍ਰਵ ਭਾਵ ਬਿਨਾ ਕਾਹੂ ਵਿਖਯ ਕਾ ਆਕਾਰ ਪੂਰਣ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰੇ ਨਹੀ। ਦ੍ਰਵੇਹੁਯੇਮੈ ਪੂਰਣ ਪ੍ਰਵੇਸ ਕਰੇਹੈ। ਜੈਸੇ ਦ੍ਰਵੀਹੂਈ ਲਾਖਮੈ ਸਿੰਗਾਰਫਾਦੀ ਰੰਗ ਪੂਰਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰੇਹੈ। ਤਾਪਕ ਵਿਖਯ ਕਾ ਸੰਬੰਧ ਦੂਰਹੂਏ ਚਿਤਪੁਨਾ ਕਠਨਹੋ ਜਾਵੇਹੈ। ਜੈਸੇ ਅਗਨਿਕਾ ਸੇਕਦੂਰ ਹੂਏ ਲਾਖ ਪੁਨਾਕਠਨਹੋ ਜਾਵੇ ਹੈ। ਪਰੰਤੁ ਤਿਸਦ੍ਰਵੀ ਹੂਈ ਲਾਖਮੇਂ ਜੋ ਸਿੰਗਾਰਫਾਦਿਕੋ ਕਾ ਰੰਗ ਬੀਚ ਧਸ ਗਯਾਹੈ। ਵਹੁ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇ। ਵਹੁ ਸਰਬਦਾ ਤਾਮੇ ਅਰ ਜਿਸਵਸਤੁ ਪਰ ਵਹੁ ਲਗਾਈ ਜਾਵੇ ਤਾਮੇ ਭਾਸਤਾ ਰਹੇਹੈ। ਤੈਸੇ ਕਾਮਾਦਿਕਤਾਪਕੋਂ ਸੇ ਦ੍ਰਵੇ ਹੁਏ ਚਿਤਮੇ ਭੀ ਜੋ ਕੋਈ ਆਕਾਰ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਵਹੁ ਵਿਖਯਾਂਤਰਕੇ ਸੰਬੰਧ ਸੇ ਵਾ ਉਦਾਸੀਨਤਾ ਸੇ ਚਿੱਤ ਕੇ ਕਠਨਭਯਾ ਭੀ ਦੂਰ ਨਹੀ ਹੋਵੇ। ਸਰਬਦਾਤਾਮੇ ਅਰਤਿਸ ਚਿਤ ਯੁਕਤ ਸਰਬ ਪਦਾਰਥੋਂ ਮੇ ਭਾਸਤਾ ਰਹੇਹੈ॥ ਯਾਹੀ ਤੇ ਜਿਸ ਭਕ੍ਤਕੇ ਭਯਾਦਿਕੋ ਸੇ ਦ੍ਰਵੇ ਹੂਏ ਚਿੱਤ ਮੇ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਰਰ ਕਾ ਆਕਾਰ ਪ੍ਰਵੇਸ ਕਰਗਯਾਹੈ॥ ਵਹੁ ਸਰਬਦਾ ਤਾਕੋ ਭਾ ਸਤਾ ਰਹੇ ਹੈ। ਅਰ ਆਪ ਭਾਸਤਾ ਹੁਯਾ ਅਨਾਦਿਕਾਲ ਕੇ ਭਕ੍ਤੋਂ ਕੇ ਚਿਤੋਂ ਮੇਂ ਪ੍ਰਵਿਸ੍ਰ ਹੂਯੇ। ਅਨੰਤ ਵਿਖਯੋਕੇ ਅਕਾ ਰੋਂਕੋ ਭੋਜਨ ਕਰਲੇਵੇ ਹੈ। ਯਾਤੇ ਵਹੁ ਅਨੰਤ ਆਕਾਰ

ਇਤਰਜੀਵੋ ਸਮ ਭਕ੍ਤੋਂ ਕੋ ਨਹੀ ਪ੍ਤੀਤ ਹੋਵੇ। ਕੇਵਲ ਭਗ
ਵਾਂਨ ਕਾਹੀ ਆਕਾਰ ਪ੍ਤੀਤ ਹੋਵੇਹੈ। ਵਾਸ੍ਤਵਤੇ ਭਗਵਦਾ
ਕਾਰ ਹੁਯੇਚਿੱਤਸੇ ਜਿਸਭੂਤ ਭਵਿਖਯਤ ਵਰਤਮਾਨ ਵਸਤੁ
ਕੋ ਭਕ੍ਤੁਦੇਖੇਹੈ। ਵਹੁ ਸਭੀ ਤਿਸ ਕੋ ਭਗਵਤ ਰੂਪ ਹੀ
ਪ੍ਤੀਤ ਹੋਵੇ ਹੈ। ਅਪਨੇ ਸਹਿਤ ਕੋਈ ਵਸਤੁ ਭਗਵਤ ਸੇ
ਭਿੰਨਨਹੀ ਪ੍ਤੀਤਹੋਵੇ। ਇਸਪ੍ਰਕਾਰਅਨਯਵਿਖਯੋਕੇਨਿਰਾ੧
ਕਰਣਪੂਰਬਕਜੋਚਿੱਤਮੇਪਰਮਾਨੰਦਰੂਪਭਗਵਦਾ ਕਾਰਤਾ
ਕਾਸੰਪਾਦਨ। ਸਭਸਾਸਤ੍ਰੋਂ ਕਾਇਸੀਮੇਤਾਤਪਰਯਹੈ। ਕੇਵਲ
ਉਪਾਂਯਨ ਕਾ ਹੀਭੇਦਹੈ। ਈਹਾਂਏਤਾ ਬਿਸੇਖ ਹੈ। ਬ੍ਰਹਮ
ਬੇਤਾਕੋ ਯਹਭਾਨ ਦ੍ਰਵਾਵਸਤਾ ਸੇ ਬਿਨਾਹੋਵੇਹੈ। ਉਤਮ
ਭਕ੍ਤੋਂਕੋ ਦ੍ਰਵਾਵਸਤਾ ਸੈ ਹੋਵੇਹੈ। ਯਾਤੇ ਬ੍ਰਹਮਵੇਤਯੋਂ ਕਾ
ਇਨਉਤਮ ਮਧਯਮ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤ ਭਕ੍ਤੋਂ ਮੇ ਸੁਮਾਰ ਨਹੀਂ।
ਦ੍ਰਵਾਵਸਤਾ ਕੇ ਪਰਿਪਾਕਸੇ ਜੋ ਸਰਬਤ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਭਾਵਨਾ
ਕਰੇਹੈ ਵਹੁ ਉਤਮਹੈ। ਜੋਥੋੜੀ ਸੀ ਦ੍ਰਵਾਵਸਤਾ ਸੇ ਮੈਤ੍ਰੀ
ਆਦਿਕਕਰੇਹੈ ਵਹੁਮਧਯਮਹੈ। ਜਿਸਕੇਚਿਤਮੈ ਨਾ ਪੂਰਣ
ਦ੍ਰਵਾਵਸਤਾਹੈ ਨਾਈਖਤਹੈਵਹੁਮੂਰਤਿਮਾਤ੍ਰਮੈਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰਭਾਵ-
ਨਾ ਵਾਲਾ ਕਠਿਨਚਿੱਤ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤ ਹੈ ਭਕ੍ਤੀ ਗ੍ਰੰਥੋਂ ਮੇ ਇਸ
ਦ੍ਰਵਾਵਸਤਾਕੇ ਪ੍ਰਣਯਅਨੁਰਾਗਸਨੇਹਪ੍ਰੇਮਯੇਨਾਮ ਹੈ। ਦ੍ਰ-
ਵਾਵਸਤਾ ਮੈ ਪ੍ਰਵਿਸ੍ਟਆਕਾਰਕੇ ਸੰਸਕਾਰ ਵਾਸਨਾ ਭਾਵਨਾ

੧–ਖੰਡਨ

ਯੇਹ ਨਾਮ ਹੈ । ਜਿਨਕੇਦ੍ਵਾਵਸਤ੍ਰਾ ਕੇ ਪਰਿਪਾਕ ਸੇ ਸਰ-
ਬ ਪਦਾਰਥ ਭਗਵਤਰੂਪਭਾਨਹੋਵੇ ਹੈ ਵਹੁ ਉਤਮਭੀਤੀਨ
ਪ੍ਰਕਾਰਕੇ ਹੈ । ਇਕ ਪ੍ਰਪੰਚਕੇਸਤਜਤ੍ਵਭਾਨਸਹਿਤ ਹੈਦੂਸਰੇ
ਮਿਥਜਾਤ੍ਵ ਭਾਨਸਹਿਤ ਹੈ ਤੀਸਰੇ ਸਤਜਤ੍ਵਮਿਥਜਾਤ੍ਵਦੋ
ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੇ ਭਾਨ ਰਹਿਤ ਹੈ ਇਸ ਕਾ ਬਿਚਾਰ
ਆਗੇਬਿਹਿਤ ਭਕ੍ਤੀ ਕੇ ਨਿਰੂਪਣ ਮੇ ਲਿਖੇਂਗੇ। ਈਹਾਂ
ਸਾਰੇ ਪੂਰਬਕਹੇ ਪ੍ਰਕ੍ਰਣ ਕਾ ਯਹਸਾਰ ਹੈ। ਚਿੱਤ ਜਿਨ
ਜਿਨਵਿਖਯੋਂ ਕੇ ਦ੍ਰਵ ਕੇ ਆਕਾਰ ਹੋਵੇ ਹੈ । ਸੋ ਸਭਵਿਖਯ
ਭਗਵਾਨ ਸੇ ਪ੍ਰਿਥਕ ਨਹੀ ਤਾਮੇ ਕਲਪਿਤ ਹੋਨੇਤੇ ਤਤਸ੍ਵ
ਰੂਪ ਹੈ । ਯਾਹੀਤੇ॥ ਪੂਜਾਸਤਸਤਸੇਵਦਾਰ ਐਸੇ ਮ੍ਰਿਤਕਾ
ਮੈ ਘਟਾਦਿਕੋਂ ਕੇ ਅਭੇਦਵਤਸਤ ਮੈ ਸਭਕਾ ਅਭੇਦ ਗੁਰੁ
ਕਹੇ ਹੈ ॥ ਪੁਨਾ ਜਨਨਾਨਕਜਗਜਾਨੋਮਿਥਜਾਰਹੋਰਾਮਸ-
ਰਣਾਈ ਸੇ ਸਤਮੇ ਹੀ ਸੁਪਨਵਤ ਸਰਬਕਾ ਬਾਧਕਹੇਹੈ
ਯਾਹੀਤੇ ਦ੍ਰਵੇਚਿੱਤਮੇ ਭਕ੍ਤੋਂ ਕੋ ਸਰਬਤ੍ਰ ਭਗਵਤ ਕੇ ਆ
ਕਾਰਕੇਭਾਨ ਹੋਨੇਤੇ ਵਹੁਸਭੀ ਦੂਰ ਹੋਤੇ ਹੂਏ ਤਦਰੂਪਹੀ
ਹੋਵੇਹੈ। ਜੈਸੇ ਅਧਜਸ੍ਤੁਸਰਪਰੱਜੁਗਜਾਨਸੇ ਨਾਸਹੋਤਾਹੂਆ
ਅਧਿਸ੍ਟਾਨ ਰੂਪਹੀ ਹੋਜਾਵੇਹੈ । ਐਸੇਭਏ ਜਿਤਨੇ ਵਿਖਯੋਂ
ਮੈ ਪ੍ਰੇਮ ਹੈ ਭਕ੍ਤੋਂ ਕੋ ਭਗਵਤ ਸੇ ਬਜਤਿਰਿਕ੍ਤ ਵਸ੍ਤੁ ਕੇ
ਨਾ ਫੁਰਨੇਤੇ ਸਭਤਾਹੀ ਮੇ ਅਰਪੇਜਾਵੇ ਹੈਂ। ਐਸੀ ਅਵ-
ਸਤ੍ਰਾ ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਨੇ ਮਾਂਗੀ ਹੈ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜੋ ਪ੍ਰੀਤੀ ਅੱ-

ਗਜਜਨਨ ਕੀ ਵਿਖਯੋਮੇ ਥਿਰਰੂਪ। ਤਵਸਿਮਰਤ ਮਮ ਚਿੱਤਸੇ ਕਬੀਨਹੋਇ ਵਿਰੂਪ੧ ॥ ੧ ॥ ਗ੍ਰੰਥਜੀਮੇਭੀ ਜਿਉ ਕਾਮੀ ਕਾਮਲੁਭਾਵੇ। ਐਸੇਅਨੇਕ ਦ੍ਰਿਸ੍ਟਾਂਤੋਂ ਸੇ ਯਹ ਵਾਰ-ਤਾ ਪ੍ਰਤਿਪਾਦਨ ਕਰੀਹੈ। ਕਹੀਰੀਤਿ ਸੇ ਯੁਕ੍ਤੀਯੋਂਤੇਸਰਬ ਕੇ ਅਧਿਸ੍ਟਾਨ ਪਰਿਪੂਰਣ ਸਚਿਦਾਨੰਦ ਅਦ੍ਵਿਤੀਯ ਭਗ-ਵਾਨਕੋ ਨਿਸਚੇਕਰਤੇ ਭਕ੍ਤੋਂਕੋ ਸ੍ਵਪਨ ਵਿਖਯੇਵਤ ਜਾਗ੍ਰਤਵਿਖਯੋਂਕੀ ਤੁਛਤਾ ਚਿੰਤਨਸੇਬਸੀਕਾਰਸੰਗਯਕ ਵੈਰਾਗ ਉਪਜੇ ਹੈ। ਜਿਸਕੇ ਚਿੱਤਮੇਂ ਉਪਜਨੇ ਸੇ ਭਕ੍ਤ ਪਰਮਾ-ਨੰਦਰੂਪ ਭਕ੍ਤੀ ਬਿਨਾ ਸਲੋਕਾਦਿਕ ਮੁਕਤੀਯੋਂ ਕੋ ਭੀ ਨਹੀ ਚਾਹੇ। ਵੈਰਾਗਯ ਪਾਤੰਜਲੀ ਰਿਖੀਨੇ ਸਾਧਯਸਾਧਨ ਰੂਪ ਚਾਰਲਿਖੇ ਹੈਂ। ਯਤਮਾਨ ੧ ਬਯਤਿਰੇਕ ੨ ਏਕੇਂ-ਦ੍ਰਿਯ ੩ ਬਸੀਕਾਰ ੪ ਚਾਰੋਂਮੈ ਬਡੇ ਯਤਨਸੇਭੀ ਚਿੱਤਕੇ ਦੋਖੋਂ ਕੋ ਦੂਰਕਰੋਂਗਾ ਯਹ ਨਿਸਚੇਰੂਪ ਪ੍ਰਥਮ ਹੈ। ਤਿਸਤੇ ਅਨੰਤਰ ਨਿਰੰਤਰ ਉਪਾਯ ਕਰਨੇ ਸੇ ਏਤੇ ਦੋਖ ਦੂਰ ਕੀਏ ਏਤੇ ਮੇਰੇ ਚਿਤਮੇਸੇਖਰਹੇ। ਐਸੇ ਰੋਗਕੋ ਬੈਦਕੀ ਤਰਾਂਨਿਸਚੇ ਕਰਨਾ ਦੂਸਰਾ ਹੈ ਐਸੇ ਦੋ ਕਾ ਅਭ੍ਯਾਸ ਕਰਤੇ ਭਕ੍ਤੋਂ ਕੇ ਅੰਤਹਕਰਣਮੇ ਵਾਸਨਾ ਕੇ ਰਹਯਾਂ ਭੀ ਬਾ-ਹਯੇਂਦ੍ਰਿਯੋਂ ਕੀ ਵਿਖਯੋਂਮੈਪ੍ਰਬ੍ਰਿਤਿਨਾਹੋਨੀਤੀਸਰਾ ਹੈ ਚੌਥਾ ਪਰਾਪਰ ਭੇਦਸੇ ਦੋਪ੍ਰਕਾਰ ਕਾ ਹੈ ਦੋਨੋਂਮੈ ਇਸਲੋਕ ਮੈ

੧–ਵਿਰੁੱਧ ਰੂਪ

ਇਸਤ੍ਰੀ ਪੁਤ੍ਰਾਦਿਕੋਂ ਕੀ ਔ ਪਰਲੋਕ ਮੈ ਸ੍ਵਰਗ ਕੀ ਇਛਾ ਨਾ ਹੋਨੀ ਅਪਰ ਹੈ। ਸਾਲੋਕਯਾਦਿਕ ਮੁਕਤੀਯੋਂ ਕੀ ਇਛਾ ਨਾ ਹੋਨੀ ਪਰਹੈ ਐਸੇ ਭਗਵਾਨਕੇ ਪ੍ਰੇਮ ਸੇਪਗਜੇਂ ਕੋ ਮੋਖਪ੍ਰਯੰਤ ਸਰਬਫਲ ਨਿਰਪੇਖਤਾ ਰੂਪ ਵੈਰਾਗਯ ਕੇ ਉਦਯਭਯਾਂ। ਫਲਾਂਤਰ ਮੈ ਪ੍ਰੇਮਕੇ ਨਾ ਉਦਯ ਹੋਨੇ ਸੇਪਰ ਮਾਨੰਦ ਪਰਮਾਤਮਾ ਹੀ ਭਕ੍ਤੋਂ ਕੋ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ ਪਰਮ ਅਵਧਿ ਹੋਵੈਹੈ ਪਰੰਤੁ ਇਸ ਅਵਧੀਕੇ ਹੇਤ ਭਕ੍ਤੋਂ ਕੋ ਗਯਾਨ ਵੈਰਾ ਗਯਪਹਿਲੇਚਾਹੀਏ ਤਿਨਸੇ ਬਿਨਾ ਭਕ੍ਤੀਸਮਯਕ ਨਹੀ ਹੋਵੈ ਯਾਤੇ ਪਹਲੇ ਭਗਵਤ ਪ੍ਰਬੋਧ ਚਾਹੀਯੇ। ਤਦਨੰਤਰ ਪਰਮ ਵੈਰਾਗਯ ਚਾਹੀਯੇ। ਤਿਸ ਸੇਪੀਛੇ ਭਕ੍ਤੀਹੋਵੇਗੀ। ਭਗਵਾਨ ਨਿਤਯਵਿਭੂਪਰਮਾਨੰਦਰੂਪ ਉਪਾਦੇਯ ਹੈ। ਤਾਸੇ ਭਿੰਨ ਸਭੀ ਤੁਛ ਪਦਾਰਥ ਹੇਯ ਹੈ ਐਸੇ ਜਾਨਨੇ ਕਾ ਨਾਮ ਗਯਾਨ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਚਾ ਸਾਹਿਬ ਏਕਤੂ ਹੋਰ ਦੁਨੀਆ ਆਵਨ ਜਾਨੀਆ ਐਸੇ ਯਹ ਗਯਾਨ ਦਿਖਾਯਾ ਹੈ। ਤਿਸ ਸੇ ਪੀਛੇ ਰੇ ਨਰ ਯਹ ਸਾਚੀ ਜੀਅਧਾਰ। ਸਗਲ ਜਗਤ ਹੈ ਜੈਸੇ ਸੁਪਨਾ ਬਿਨਸਤ ਲਗਤਨਬਾਰ। ਐਸੇ ਸਰਬ ਪਦਾਰਥੋਂ ਸੇ ਵੈਰਾਗਯ ਦਿਖਾਯਾ ਹੈ। ਤਿਸ ਵੈਰਾਗ ਸੇ ਅਨੰਤਰ ਸਤ ਸੰਗਾਦਿ ਉਪਾਯਨ ਸੇ ਭਕ੍ਤੀ ਦਿਖਾਈ ਹੈ। ਸੋ ਉਪਾਯ ਔਰ ਭਕ੍ਤੀ ਗ੍ਰੰਥੋਂ ਮੇ ਬਹੁਤ ਦਿਖਾਯੇ ਹੈ॥ ਤਥਾਹੀ॥ ਗੁਰੂ ਪਦੋ ਕਾ ਆਸ੍ਰਯ ੧ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਨਾਮੋ ਕਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਸਿੱਖਣਾ ੨

ਨਿਸ੍ਹੇ ਸੇ ਗੁਰੁ ਕੀ ਸੇਵਾ ੩ ਸਾਧੁਯੋਂਕੇਮਾਰਗ ਮੈ ਚਲਨਾ ੪ ਸ੍ਰੇਸ੍ਟ ਧਰਮੋ ਮੇ ਰੁਚਿ॥ ੫ ॥ ਭੋਗੋ ਕਾ ਤਯਾਗ ੬ ਉਤਮ ਖੇਤ੍ਰੋ ਮੈ ਨਿਵਾਸ ੭ ਸਰੀਰ ਨਿਰਬਾਹ ਮਾਤ੍ਰ ਕਰਮ ੮ ਬ੍ਰਤਾਦਿ ਕੋਂ ਕਾਸਤਕਾਰ ੯ ਸਮਦਮਾਦਿਸਾਧਨੋਕਾਧਾਰਨ ੧੦॥ ਭਕ੍ਤੀ ਹੀਨੋ ਕੇ ਸੰਗ ਕਾ ਤਯਾਗ ੧੧ ਸਿਖਯ ਗ੍ਰੰਥਾ ਦਿਕੋ ਕਾ ਅਸੰਗ੍ਰਹ ੧੨ਅਭਯਦਾਨ ੧੩ਈਸਕੀਔਭਕ੍ਤੋਂ ਕੀ ਨਿੰਦਾ ਨਾ ਸਹਾਰ.ੀ ੧੪ ਭਕ੍ਤੋਂਕੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ੧੫ ਬਯਵਹਾਰ ਮੇਂ ਨਿਰਦੀਨਰਹਣਾ ੧੬ ਸੋਕਾਦਿਕੋ ਕੇ ਵਸ ਨਾ ਹੋਨਾ ੧੭ ਨਾਮਮੇਅਪਰਾਧਵਰਜਨੇ ੧੮ ਸੋ ਅਪਰਾਧ ਦਸਹੈ।ਸ੍ਰੇਸ਼੍ਟੋਕੀਨਿੰਦਾਕਰਨੀ ੧ ਅਸ੍ਰੇਸ੍ਟੋਮੈਨਾਮਕਾਮਹਾਂਤਮ ਕਹਨਾ੨ ਮਹਾਬਿਸ੍ਨੁਮਹਾਕਾਲਕਾਭੇਦਜਾਨਨਾ੩ਬੇਦਮੈਅਸ੍ਰਧਾ ੪ ਸਾਸਤ੍ਰਮੇਅਸ੍ਰਧਾ ੫ ਉਪਦੇਸ੍ਟਾਕੀ ਬਾਣੀ ਮੇ ਅਸ੍ਰਧਾ ੬ ਨਾਮਮੇਅਰਥਵਾਦਤਾਕੀਭ੍ਰਾਂਤੀ ੭ ਨਾਮਕੇਭਰੋਸੇਨਿਖਿਧ ਕਾਮਕਰਨਾ੮ਨਾਮਭਰੋਸੇਬਿਹਿਤਕਾਤਯਾਗ ਕਰਨਾ੯ਨਾਮ ਕੋਔਰਧਰਮੋਕੇਤੁਲਯ ਜਾਨਨਾ ੧੦ਯੇਦਸਨਾਮਜਪਨੇਮੈਅ ਪਰਾਧਵਰਜਨੇ ॥ ਔਰ ਧਰਮੋ ਕਾ ਭਰੋਸਾ ਛੋਡਕੇ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਰਰ ਕੋ ਅਪਨਾਰਖਯਕਜਾਨਨਾ ਇਸਕਾ ਨਾਮਸਰਣਾਗਤਿਹੈ॥ ੧੯॥ ਯੇਉਨੀਸ ਉਪਾਯਹੈ ਭਾਗਵਤਕੇ ਪਹਿਲੇਸਕੰਧਮੇਂ ਗਯਾਰਾਂ ਕਹੇ ਹੈ। ਮਹਤ ਸੇਵਾ ੧ ਤਿਨ ਕੀ ਦਯਾ ਕੀ ਪਾ-ਤ੍ਰਤਾ ੨ ਸ੍ਰੇਸ੍ਟਧਰਮੋਮੇ ਸ੍ਰਧਾ ੩ ਹਰਿ ਗੁਣੋ ਕਾ ਸ੍ਰਵਣ ੪

ਰਤਜੰਕੁਰੋਤਪੱਤੀ ੫ ਸ੍ਵਰੂਪਾਧਿਗਤਿ ੬ ਪਰਮਾਨੰਦ ਮੇ
ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ ਬ੍ਰਿਧਿ ੭ ਪ੍ਰੇਮਜਨਯ ਭਗਵਾਨ ਕਾ ਸਾਖ੍ਯਾਤਕਾਰ
੮ ਭਗਵਤ ਧਰਮੋ ਮੇ ਨਿਸ੍ਠਾ ੯ ਤਦਗੁਣਸਾਲਿਤਾ ੧੦
ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ ਪਰਮਾਵਧਿ ੧੧ ਯੇ ਗ੍ਯਾਰਾ ਉਪਾਯ ਹੈਂ ਸਭ ਸੈ
ਪ੍ਰਥਮ ਸੇਵਾ ਹੈ ਸੋ ਦੋ ਪ੍ਰਕਾਰਕੀਹੈ ਏਕਭਗਵਤ ਭਕ੍ਤੋਂਕੀ
ਦੂਸਰੀ ਭਗਵਤ ਕੀ ਨਿਰਹੰਕਾਰੀਸੁਹ੍ਰਿਦ ਸਭ ਕੇ ਮਿਤ੍ਰ
ਸਾਂਤ ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ । ਗ੍ਰਿਹਇਸਤਰੀ ਪੁਤ੍ਰੋਂਸੇ ਵਿਰਕਤ ਤਪੱਸੀ
ਐਸੇ ਮਹਾਤਮਾਜਨੋ ਕੀ ਤਨਮਨਧਨ ਅਰਪਨਪੂਰਬਕ ਸੰ
ਗਤਕਰਨੀਯਹਭਗਤੋਕੀਸੇਵਾਹੈ ਸਰਬ ਯਗ੍ਯਦਾਨਾਦਿਕ
ਧਰਮੋਕਾ ਭਰੋਸਾ ਛੋਡਕੇ ਤਰਨੇ ਹੇਤ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਕਾ
ਆਸ੍ਰਯ ਲੇਨਾ ਯਹ ਭਗਵਤ ਸੇਵਾਹੈ ਅਬ ਈਹਾਂ ਯਹ ਸਭ
ਸਾਸਤ੍ਰੋ ਕਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ। ਜਬ ਪ੍ਰਯੰਤ ਯਥਾਯੋਗ੍ਯ ਭਕ੍ਤੋ ਕਾ
ਵਾ ਭਗਵਤ ਕਾ ਸੰਗ ਪੁਰਖੋ ਕੋ ਨਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਤਬਪ੍ਰਯੰਤ
ਭਕ੍ਤੀ ਨਹੀ ਉਪਜੇਗੀ। ਏਤਾਬਿਸੇਖਹੈ ਸਾਖ੍ਯਾਤ ਭਗਵਤ
ਸੰਗੀਯੋਂ ਕੋ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ ਹੋਨੇ ਤੇ। ਭਕ੍ਤੋ ਕੇ ਸੰਗਕੀ ਅਪੇਖ੍ਯਾ
ਨਹੀ ਹੋਵੇ। ਭਕ੍ਤੋ ਕੇ ਸੰਗੀਯੋ ਕੋ ਫਲ ਰੂਪਜਾਨ ਕੇ
ਭਗਵਾਨ ਕੇ ਸੰਗਕੀ ਅਪੇਖ੍ਯਾ ਹੋਵੇ ਹੈ। ਦੂਸਰਾ ਉਪਾ
ਯ ਤਿਨੋ ਕੀ ਦਯਾ ਪਾਤ੍ਰਤਾ ਹੈ। ਸੋ ਉਤਮਗੁਣੋਂ ਸੇ ਹੋਵੇ ਹੈ
ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ ।ਅਦ੍ਰੋਹੀ। ਸਦਾ ਚਾਰੀ। ਤ੍ਰਿਤਿੱਖੂ। ਉਪਕਾਰੀ।
ਕੋਮਲ। ਸੁਚਿ। ਵਿਰਕ੍ਤ। ਸ੍ਵਲਪਾਹਾਰੀ। ਅਪ੍ਰਮਾਦੀ। ਧ੍ਰਿ-

ਤਿਮਾਨ। ਅਮਾਨੀ। ਮਾਨਦ। ਇੰਦ੍ਰਿਯਜਿਤ। ਇਤਜ਼ਾਦਿਕ ਉੱਤਮ ਗੁਣੋ ਬਿਨਾ ਸਿਖ ਕੋ ਹੂਯਾ ਭੀ ਭਗਵਤ ਭਕ੍ਤੋਂ ਕਾ ਸੰਗ ਨਿਸਫਲ ਹੋਵੇ ਹੈ । ਯਾਤੇ ਉਤਮ ਗੁਣੋ ਕੇ ਯੋਗ ਸੇ ਸਿਖਜ਼ ਮੈ ਦਯਾ ਪਾਤ੍ਰਤਾ ਦੂਸਰੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ । ਸੋਭੀ ਦੋ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀ ਹੈ । ਏਕ ਅਪਨੇ ਯਤਨ ਸਾਪੇਖ ਹੈ । ਦੂਸਰੀ ਯਤਨ ਨਿਰਪੇਖਹੈ। ਪਹਲੀ ਜੈਸੇ ਨਾਰਦ ਜੀਕੋ ਧ੍ਰੂਵਨੇ ਯਤਨ ਸੇ ਪੂਛਾ। ਨਾਰਦਨੇ ਭਜਨਕਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੀਆ। ਦੂਸਰੀ ਜੈਸੇ ਕਬੀਰਕੋ ਬਿਨਾ ਯਤਨ ਸੇ ਪੂਛੇ ਹੀ ਰਾਮਾਨੰਦਨੇ ਉਪਦੇਸ ਕੀਆ। ਯਹ ਦੋ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀ ਪਾਤ੍ਰਤਾ ਦੂਸਰੀ ਭੂਮਕਾਕਹੀ ਸ੍ਰੇਸ੍ਰਿਧਰਮੋਂਕੇਕਰਨੇਸੇਮੈ ਅਵਸਜ਼ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ ਹੋਵੇਂਗਾ। ਐਸੀਰੁਚੀਸ੍ਰਧਾਹੈ।ਸਾਧਨਪਰਿਪਾਕਸੇ ਬ੍ਰਿਧਹੂਈਯਹਸ੍ਰਧਾਜੈਸੇਭੂਖੇਕੋਭੋਜਨ ਬਿਨਾਔਰਕਹੀਂਰੁਚਿ ਨਹੀਂਹੋਵੇ। ਭੋਜਨਮੈਰੁਚਿਹੋਵੇਹੈ। ਐਸੇਲੋਕਪਰਲੋਕਕੇਵਿਖਯੋਂਮੈਅਰੁਚੀਕਰਤੀਹੂਈ।ਕੇਵਲਭਗਵਤ ਧਰਮੋਂਕੇ ਕਰਨੇ ਮੇ ਰੁਚਿ ਕਰੇ ਹੈ। ਜਿਹਵਾ ਸੇ ਨਾਮ ਕੀਰਤਨ। ਕਾਨਸੇ ਸ੍ਰਵਣ ਨੇਤ੍ਰੋਂਸੇ ਭਕ੍ਤੋਂ ਕਾ ਦਰਸ਼ਨ ਹਾਥਸੇ ਟਹਲ ਪਾਦਸੇ ਤੀਰਥ ਯਾਤ੍ਰਾਦਿ ਕਰਨੇ ਭਗਵਤ ਧਰਮ ਕਹਾਵੇਹੈ । ਇਨਕੀ ਰਤਨਾਦਿਕੋਂ ਬਿਨਾ ਏ ਜਿਹ੍ਵਾਦਿਕ ਸਭੀ ਨਿਸਫਲ ਹੈਂ॥ ਇਸੀਸੇ ਗੁਰੁਲਿਖੇ ਹੈ। ਨੈਨਨ ਦੇਖੇ ਸਾਧ ਸੇ ਨੈਨ ਬਿਹਾਲਿਆ। ਕਰਨਨ ਸੁਨਹੀਨਾਦਕਰਨ ਮੁੰਦ ਘਾਲਿਆ। ਰ-

ਸਨਾ ਜਪੈਨ ਨਾਮ ਤਿਲਤਿਲ ਕਰ ਕਟੀਏ॥ ਇਤਯਾਦਿ ॥ ਕਹੀ ਸ੍ਰਧਾਸੇ ਹੀਨ ਪੁਰਖ ਕੋਈ ਭੋਗ ਪਰਾਯਣ ਹੁਯੇ। ਕੋਈ ਧਨਕੁਲ ਕਰਮ ਤਪ ਪੰਡਤਾਈ ਆਦਿਕੋਂ ਕੇ ਗਰਬ ਸੇ ਭਕ੍ਤੋਂ ਕੀ ਨਿੰਦਾ ਪਰਾਯਣ ਹੁਯੇ ਨਰਕਮੈ ਪੜੇਹੈ। ਔ ਸ੍ਰਧਾ ਵਾਲੇ ਤਰੇਹੈ ਯਹ ਸ੍ਰਧਾ ਰੂਪ ਤੀਸਰੀ ਭੂਮਕਾ ਕਹੀ। ਚੌਥੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹਰਿਗੁਣੋਕਾ ਸ੍ਰਵਣਾਦਿ ਨਵ ਭਕ੍ਤੀਆਂ ਹੈ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁਨਵਧਾ ਭਕ੍ਤਿ ਜੋ ਕਹੀ ਸਾਥ ਸਤ ਕਾਰ। ਤਿਨਕੋ ਸੁਨੋ ਸੁਨਾਵਹੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁਕਹਯੋ ਬਿਥਾਰ। ੨॥ ਸਗੁਣ ਨ੍ਰਿਗੁਣਕੇ ਪ੍ਰਤਿ ਪਾਦਕ ਸਬਦੋਕਾ ਸ੍ਰੋਤ੍ਰ ਸੇ ਗ੍ਰਹਣ ਔ ਸਗੁਣ ਨ੍ਰਿਗੁਣਕਾ ਸਬਦਜਨਯ ਗਯਾਨ ਸ੍ਰਵਣਕਹੀਯੇਹੈ। ਮੰਤ੍ਰਜਪਬ੍ਰਤਧਯਾਨ ਪੂਜਾਨਿਯਮਾਦਿਸਭੀ ਸ੍ਰਵਣਸੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਹੈਂ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਸ੍ਰਵਣ ਭਕ੍ਤੀ ਪ੍ਰਥਮ ਹੈ। ਸ੍ਰਵਣਹੇਤ ਪ੍ਰਿਥੂ ਰਾਜਾਨੇ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰਕਾਨ ਮਾਂਗੇ ਭਗਵਤ ਨੇ ਦੀਯੇ ਲੇਕਰ ਸ੍ਰਵਣ ਕੀਯਾ ਗੁਰੁਜੀ ਸ੍ਰਵਣਹੇਤ ਕੋਟਿਕਹੇਹੈਂ ॥ ਤਥਾਹੀ ॥ ਕੋਟਿਕਰਣ ਦੀਜੇ ਪ੍ਰਭ ਪ੍ਰੀਤਮ ਹਰਿ ਗੁਣ ਸੁਣੀਯਹ ਅਬਿਨਾਸੀ ਰਾਮ। ਸ੍ਰਵਣ ਸੁਨੋ ਬਿਮਲ ਜਸ ਸੁਆਮੀ। ਸੁਨਿ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਹਰਿ ਜਸ ਸ੍ਰਵਨ ਇਤਯਾਦਿ॥ ਦੋਃ ॥ ਸ੍ਰਵਣ ਹਰੀ ਯਸ ਗੁਣਨਕੋ ਬਲਚਰਯਾਲੌ ਆਦਿ। ਸੁਨਸੁਨ ਕੀਰਤਨ ਰੂਪਕੋ ਪਾਵੇ ਚਿਤ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ੩ ॥ ਆਖਨ ਬੋਲਨ ਕਥਨ ਪੁਨ ਕੀਰ

ਤਨ ਗਾਵਨ ਭਾਖ। ਔਰ ਉਚਾਰਣ ਆਦਿ ਲੇ ਸਭ ਕੀ-
ਰਤਿ ਪੈ ਰਾਖ॥ ੪ ॥ ਮੁਖਸੇ ਨਿਰਗੁਣ ਕੇ ਬੋਧਕ ਸਬਦੋ
ਕਾ ਉਚਾਰਣ ਵਾ ਸਗੁਣ ਹਰਿਕੇ ਯਸ ਗੁਣਾਦਿਕੋ ਕਾ
ਆਖਣਾ ਕੀਰਤਨ ਕਹੀਯੇ ਹੈ। ਸੋ ਸ੍ਰਵਣ ਸੈ ਅਨੰਤਰ ਹੋਵੇ
ਹੈ। ਕਾਹੇਤੇ ਪ੍ਰਥਮ ਗੁਣਾਦਿਕ ਸੁਨੇ ਜਾਵੇ ਤਬ ਮੁਖਸੇ
ਕਹੇ ਜਾਵੇਹੈ। ਯਾਤੇ ਸ੍ਰਵਣ ਭਕ੍ਤਿ ਇਸਕਾ ਸਾਧਨ ਹੈ ਕੀ
ਰਤਨ ਸਾਧਜ ਹੈ। ਕੀਰਤਨ ਰੂਪ ਸਾਧਜ ਬਿਨਾ ਸ੍ਰਵਣ
ਸੇ ਅਧਿਕ ਫਲ ਹੋਵੇ ਨਹੀਂ। ਇਸੀਵਾਸਤੇ ਸ੍ਰਵਣਕਰਤੇ
ਬੀ ਅਨੇਕ ਬਾਂਛਿਤ ਫਲ ਨਹੀ ਪਾਵੇ। ਔਰ ਕਲੁਮੇ ਕੀਰ
ਤਨਕਾਹੀ ਅਧਿਕ ਮਹਾਤਮ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰੋ ਨੇ
ਸਰਬਦਾ ਕਹਿਆਹੈ॥ ਤਥਾਹੀ ॥ ਬੋਲਹੁ ਜਸ ਜਿਹਬਾ
ਦਿਨ ਰਾਤ। ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਨਾਮਾ ਉਚਰਮਨਾ। ਹਰਿਨਾਮ ਰਸ
ਨਾ ਕਹਨ। ਕੀਰਤਿ ਪ੍ਰਭਜੂਕੀਗਾਉਮੋਰੀ ਰਸਨਾ। ਆਖ
ਣ ਅਉਖਾ ਸਾਚਾਨਾਉ। ਜਪਮਨ ਸਤਨਾਮ ਸਦਾਸਤ ਨਾਮ
ਇਤਯਾਦਿ ॥ ਸ੍ਰਵਣਕੀਰਤਨਸੇ ਚਿਤ ਬ੍ਰਿਤਿ ਥਿਰਹੋਜਾਵੇ
। ਤਬਤਾਕੋ ਰੋਕਕਰ ਪਮੇਸੁਰ ਕੀ ਸਮਰਣ ਭਕ੍ਤਿ ਕਰੇ
ਸਿਮ੍ਰਿਤੀ ਸਮਰਣ ਕਹੀਏ ਹੈ ਤਾਕੇ ਬਹੁਤ ਨਾਮ ਹੈ॥ ਦੋਃ॥
ਚਿੰਤਨ ਤਥਾ ਆਰਾਧਨੰ ਯਾਦ ਚਿਤਾਰਨ ਧਜ਼ਾਨ। ਧਜ਼ਾ
ਵਨ ਆਦਿਕਯੁਤ ਲਖੋ ਬਚ ਸਿਮਰਣ ਪੈ ਆਮ ॥ ੫ ॥
ਸਮਰਣ ਭਕ੍ਤਿ ਬੋਧਕ ਬਚਨ। ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਆਰਾਧੀਯੇ

ਬਿਘਨਨਲਾਗੇਕੋਇ। ਸਾਧਸੰਗਹਰਿਨਾਮਚਿਤਾਰ॥ਜੇਵਡ
ਭਾਗ ਹੋਵੇ ਵਡਭਾਗੀ ਤਾਹਰਿਹਰਿਨਾਮਧਿਆਵੇ॥ਸਿਮਰਉ
ਏਕਨਿਰੰਜਨਸੋਊ॥ ਰੇਚਿਤ ਚੇਤਚੇਤ ਅਚੇਤ। ਪਰਮੇਸ੍ਵਰ
ਨਾਮੋਕੇ ਸ੍ਰਵਣ ਕੀਰਤਨਾਦਿਭਕ੍ਤਿਵਤਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰਕੇਚਰਣਸੇ
ਵਨ ਸੇ ਅਨੰਤੋ ਕਾ ਨਿਸਤਾਰਹੋਵੈ ਹੈ ਸੋ ਪਦਸੇਵਨ ਯਹ
ਹੈਂ ਹਰਿਪ੍ਰਤਿਮਾ ਕੇ ਪਾਦਸੰਬੰਧੀ ਸਞਾਨ ਕੇ ਲੇਪਨਾਦਿਕ
ਤਥਾ ਹਰਿਰੂਪ ਗੁਰੂਕੀ ਚਰਣਸੇਵਾ ਪਾਦਸੇਵਨ ਕਹੀਏ
ਹੈ॥ ਦੋਃ ॥ਪਦਕੋਮਰਦਨਪੋਛਨੋ ਯੇਪਦਸੇਵਨਜਾਨ।
ਲਖਮੀਜਤ੍ਰੁਪਦਸੇਵਨੈ ਕਰੀਏਭਕ੍ਤੀਮਾਨ ॥ ੬ ॥ ਪਾਦਸੇ-
ਵਨਪੈਗੁਰਬਚਨ ਪਾਦਮਲੋਵਾਮਲਮਲ ਧੋਵਾਇਹੁਮਨਤੈ
ਕੂੰਦੇਸਾ॥ ਚਰਨਕਮਲ ਹਿਰਦੇਗਹੁਨਾਨਕ ਸੁਖਸਮੂਹ-
ਬਿਸਰਾਮ। ਅਉਰਉਪਾਵ ਸਭਮੀਤਬਿਸਾਰਹੁ। ਚਰਣ
ਕਮਲਰਿਦਮਹ ਉਰਧਾਰਹੁ ਇਤ੍ਯਾਦਿ। ਖੋੜਸਉਪਚਾਰੋ
ਸੇ ਪੂਜਨਕਰਨਾ ਅਰਚਨ ਕਹੀਏ ਹੈ। ਵਹੁ ਭਗਵਤ ਪ੍ਰ-
ਸੱਨਤਾਕਾ ਪਰਮਸਾਧਨ ਜਾਨਕਰ ਗੁਰੋਂਨੇ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਸੇ
ਕਹੀਹੈ ॥ ਤਥਾਹੀ॥ ਹਰਿਕੀਪੂਜਾ ਦੁਲੰਭਹੈ ਸੰਤਹੁਕਹਨਾ
ਕਛੂਨਜਾਈ। ਪੂਜਾਸਤਸਤਸੇਵਦਾਰ। ਪਾਪੀਭਕ੍ਤਿਨਭਾਵ
ਈਹਰਿਪੂਜਾ ਨਸੁਹਾਇ। ਇਤ੍ਯਾਦਿ॥ ਬੰਧਨਕਰਨਵਾਲੇ
ਪੈ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤਲੋਕਭੀ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਪ੍ਰਸੰਨਹੋਵੇ ਹੈ। ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਦਯਾ-
ਲੁਕਾ ਤੋ ਕਯਾ ਕਹਨਾ ਹੈ। ਅਰਚਨਸੇ ਬਾਹਰਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰਕੋ

ਅਸ੍ਵਾਂਗੋ ਸੇ ਨਮਨ ਵਾ ਸੀਧਾਨਮਨ ਬੰਦਨ ਕਹੀਯੇ ਹੈ ॥ ਦੋਹ ॥ ਹਾਥਜੋੜਹਰਿਦੇਵਪੈ ਨਮਨਜੋਨੀਕੀਭਾਂਤ । ਆ- ਠਅੰਗਕਰ ਰਿਜੁਵਾਬੰਦਨਨਾਮਕਹਾਤ ॥ ੭ ॥ ਬੰਦਨਭ- ਕ੍ਤਿਪੈਗੁਰਬਚਨ ਡੰਡਉਤਬੰਦਨਾ ਅਨਿਕਬਾਰ ਸਰਬਕ- ਲਾਸਮਰਥ । ਸਦਾਸਦਾ ਤਿਸਕਉ ਨਮਸਕਾਰ । ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਚਨਮਨਮਹਿਸਿੰਚਿਉ ਬੰਦੋਬਾਰੰਬਾਰ । ਇਤਯਾਦਿ ਸ੍ਵਾਮੀ ਕੀ ਇਛਾਨੁਸਾਰਸੇਵਾਕਰਨੇਵਾਲੇ ਦਾਸਪੈ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤਸ੍ਵਾਮੀ ਵਤ ਈਸ੍ਵਰ ਪਰਮਦਯਾਲੂ ਤੋ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਪ੍ਰਸੰਨਹੋਵੇਗਾ । ਯਾਂ ਤੇ ਦਾਸਭਾਵ ਭਕ੍ਤਿਕਰੇ ॥ ਦੋਹ ॥ ਬੀਜਨ ਚਵਰਲੇ ਆਦਿ ਸਭ ਪੀਸਨਪਾਨੀਢੌਨ ॥ ਇਤਯਾਦਿਕ ਜਿਹ ਕ੍ਰਿਯਾਹੁਯ ਦਾਸਭਾਵਲਖਤੌਨ ॥ ੮ ॥ਦਾਸਭਾਵਪੈਬਚਨ ॥ ਕੇਸੋਂਕਾ ਕਰਬੀਜਨਾਸੰਤਚਵਰਢੁਲਾਵਉ । ਪਖਾਫੇਰੀ ਪਾਣੀਢੋਵਾ ਪੀਸਨਪੀਸਕਮਾਉ । ਨਾਰਾਂਯਣਓਟਨਾਨਕਦਾਸਲਹੀ ਇਤਯਾਦਿ ॥ ਦੋਹ ॥ ਖਾਨਪਾਨਪਹਰਨ ਥਿਤੀ ਸਯਨ ਕ੍ਰਿਯਾਲੋਆਦਿ । ਮਿਸ੍ਰਿਤਹੋਵੇਯਾਹਮੋ ਸਖਯਭਾਵ ਕਰਯਾਦ ॥ ੯ ॥ ਸਖਯ ਭਾਵਬਿਧਦੋਅਹੇ ਨਰਨਾਰੀ ਕਰਰੂਪ । ਸਖਾ ਕਹਾਵੇ ਨਰਬਪੂ ਨਾਰੀਸਖੀਸ੍ਵਰੂਪ ॥ ੧੦ ॥ ਨਿਜਬਪੁਮੋ ਥਪ ਨਾਰਿਤਾ ਹਰਿਮੋਪਤਿਪਨਥਾਪ । ਸਖੀਭਾਵਮੋ ਜਾਨੀਏ ਭਕ੍ਤਨਕੋ ਬਹੁਜਾਪ ॥ ੧੧ ॥ ਸਖੀਭਾਵਸਾਮਗ੍ਰੀ ਜਗਮੇ ਹੋਵਤਭੂਰ । ਯਾਹੀਤੇਸੇਜਾਹਲੌ ਭੂਖਨ ਬਸਤਰ ਨੂਰ ॥

੧੨॥ ਔਕੁਚੱਜਸੁਚੱਜਪੁਨ ਤਸਸੁਹਾਗਦੁਰਭਾਗ। ਜੰਵ ਬਿਵਾਹਅਲਾਹਣੀਘੋੜੀਤੈਸੁਸੁਲਾਗ ॥੧੩॥ ਸਿਖਯਾਮਾ ਨਸੁਬੇਨਤੀ ਪਤਿਬਸਕਾਰਸੁਭਾਵ। ਸੁਭਗੁਣਧਾਰਨ ਔਗੁਣਾ ਤਯਾਗਨ ਗੁਰੂਬਤਾਵ ॥੧੪॥ ਸੁਕੀਆਦਿਕ ਪ੍ਰ- ਨਤਾਹਕੇ ਮੁਗਧਾਦਿਕ ਬਹੁਭੇਦ। ਹਾਵਭਾਵਅਨੁਭਾਵਲੇ ਸਭੀਕਹੇਗੁਰਬੇਦ॥੧੫॥ ਰਸ ਨਿਰਣੇਮੈ ਯਾਹਕੋ ਕਛੁ ਕਹੁੰਰੂਪਸਮਾਸ[1]। ਯਾਂਤੇਈਹਾਂਕਹਤਹੋ ਯਾਪੈਗੁਰਬਚਰਾਸ ॥੧੬॥ ਸਖਾਭਾਵਪੈਬਚਨ ॥ ਤੂੰਸਾਜਨ ਸੰਗੀ ਪ੍ਰਭਮੇਰਾ। ਕਾਹੇਜੀਯਡਰਾਹੀ। ਸਾਜਨੜਾਮੇਰਾਸਾਜਨੜਾਨਿਕਟਖਲੋ ਯੜਾਸਾਜਨੜਾ। ਸਖਾਸਹਾਈਪੂਰਨਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰਮਿਲਕਦੇਨ ਹੋਵੀਭਿਗਨਾ ਇਤਯਾਦਿ। ਸਖੀਭਾਵਪੈਬਕਨਾ। ਇਆਨੜੀ ਏਮਾਨੜਾਕਾਹਿਕਰੇਹ।ਮੋਰੀਰੁਣਝੁਣਲਾਇਆਭੈਣੇਸਾਵਣ ਆਇਆ॥ਇਤਯਾਦਿ। ਯਹਸਭਮਿਤ੍ਰਬਿਤੀਰੂਪਸਖਯਭਾਵ ਕਹਿਆ॥ਸਖਯਭਾਵਏਕਬਿਸ੍ਵਾਸਰੂਪਭੀਹੈ॥ਜੈਸੇਤੇਰੇਭਰੋਸੇ ਪਿਆਰੇਮੈਲਾਡਲਡਾਇਆ॥ਇਤਯਾਦਿ॥ਦੋਹ॥ ਤਨਮਨਧਨ ਗੁਰੁਹਰੀਕੋ ਬਲਸਮਦੈਨਉਠਾਇ ਸਰਬ ਨਿਵੇਦਨ ਨਾਮ ਯਹਭਕਤੀਨਉਮਕਹਾਇ॥੧੭॥ਤਿਸਪੈਬਚਨ। ਤਨਮਨ ਅਰਪੈਕਿਸਨਪਰੀਤ।ਸਰਬਸਦੀਜੇਅਪਨਾਵਾਰ।ਜੀਉਸਮ ਪਉ ਆਪਣਾਤਨਮਨਆਗੇਦੇਉ ਇਤਯਾਦਿ।ਇਸਭਕ੍ਤਿਕੋ ਆਤਮਨਿਵੇਦਨਭੀਕਹਤੇਹੈ। ਵਾਸ੍ਤੁਵਤੇਆਤਮਨਾਮਅਪਨੇ

੧—ਸੰਖੇਪ ਸੇ

ਆਪ ਬਜਾਪਕ ਬਿਸ੍ਰ ਮੈ ਬਨਤ੍ਰਿਣ ਪਰਬਤ ਹੈ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਇਤਜਾਦਿ ਬਚਨੋ ਸੇ ਸਰਬ ਪ੍ਰਪੰਚ ਕੀ ਭਿੰਨਸਤਾ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਅਭੇਦ ਰੂਪ ਸੇ। ਅਰਪਣ ਕਰਨਾ ਆਤਮ ਨਿਵੇਦਨ ਕਹੀਏ ਹੈ। ਜੈਸੇ ਬ੍ਰਹਮ ਮਹਜਨ ਜਨਮੈ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ। ਏਕੇ ਆਪਨਹੀਕਛਭਰਮਾ।ਤੋਹੀਮੋਹੀਮੋਹੀਤੋਹੀਅੰਤਰਕੈਸਾ।ਜਲ ਤੁਰੰਗਕਨਕਕਟਕਜੈਸਾ।ਇਤਜਾਦਿ।ਯਹਭਕ੍ਤਿਆਤਮਨਿਵੇਦਨਹੈ॥ ਸਮਰਣਭਕ੍ਤਿਸਬਦਜਨਜ ਗਜਾਨਰੂਪਸ੍ਰਵਣਭਕ੍ਤਿ ਤੀਨੋਂਗਜਾਨਰੂਪਹੈ। ਔਰ ਭਕ੍ਤਿਯਾਸਰੀਰਬਾਣੀਕੀਕ੍ਰਿਯਾਰੂਪਹੈ। ਕਹੀਨਵਭਕ੍ਤੀਆਂਮੇਕੋਈਨਵਕਰੇਕੋਈ ਦੋਤੀਨਚਾਰ ਆਦਿਕਕਰੇ। ਕੋਈਕੇਵਲਏਕਏਕਹੀਕਰੇ। ਫਲ ਸਿਧੀ ਸਭ ਕੋਸਮਾਨ ਹੈ। ਇਸੀਵਾਸਤੇਸ੍ਰਵਣਸੇਪਰੀਖਿਤਕੀਰਤ੍ਰ ਸੇ ਸੁਕਦੇਵ। ਸਮਰਣ ਸੇ ਪ੍ਰਹਲਾਦਪਾਦਸੇਵਨਸੇਲਖਮੀ ਪੂਜਨ ਸੇ ਪ੍ਰਿਥੂ ਬੰਦਨ ਸੇ ਅਕ੍ਰੂਰ ਦਾਸ ਭਾਵ ਸੇ ਹਨੂਮਾਨ ਸਖਜ ਭਾਵ ਸੇ ਅਰਜੁਨ। ਆਤਮ ਨਿਵੇਦਨਸੇ ਬਲਿਰਾਜਾ ਸਮਾਨ ਹੀ ਮੁਕ੍ਤਿ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁਏ। ਭਕ੍ਤਿ ਪੁਨਾ ਦੋ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀ ਹੈ। ਏਕ ਬਿਹਿਤ ਦੂਸਰੀ ਅਬਿਹਿਤ। ਦੋਨੋ ਮੇ ਪੂਰਬ ਕਹੀ ਨਵਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀ ਬਿਹਿਤ ਭਕ੍ਤਿ ਕਹੀਏਹੈ। ਸੋ ਪੁਨਾ ਤੀਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀ ਹੈ। ਏਕ ਕਰਮ ਮਿਸ੍ਰਿਤ ਹੈ। ਦੂਸਰੀ ਗਜਾਨ ਕਰਮ ਉਭਯਮਿਸ੍ਰਿਤਹੈ। ਤੀਸਰੀ ਕੇਵਲ ਗਜਾਨ ਮਿਸ੍ਰਿਤਹੈ। ਤੀਨੋ ਮੇ ਕਰਮ ਮਿਸ੍ਰਿਤ ਭਕ੍ਤਿ ਸਾਤ੍ਵਿਕੀ ਰਾਜ

ਸੀ ਤਾਮਸੀ ਤੀਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀ ਹੈ । ਤੀਨੋਮੇ ਸਾਤ੍ਵਿਕੀ ਪਨਾ ਤੀਨ ਪ੍ਰਕਾਰਕੀਹੈ। ਏਕਪਾਪੋਕੇਨਾਸਹੇਤਹੈ। ਦੂਸਰੀ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਕੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਹੇਤ ਹੈ । ਤੀਸਰੀ ਬੇਦ ਬਿਧਿ ਕੀ ਸਿਧਿ ਹੇਤ ਹੈ। ਐਸੇ ਹੀ ਰਾਜਸੀ ਭੀ ਤੀਨ ਪ੍ਰਕਾਰਹੈ। ਵਿਖਯੋ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੇਤ ਯਸਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀਹੇਤ ਐਸ੍ਵਰਯਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੇਤ । ਏਵੰਤਾਮਸੀ ਤੀਨ ਪ੍ਰਕਾਰਹੈ। ਹਿੰਸਾਹੇਤ ਦੰਭਹੇਤ ਮਤਸਰਹੇਤ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰਕਰਮ ਮਿਸ੍ਰਿਤ ਭਕ੍ਤਿ ਕੇ ਨਵ ਭੇਦ ਹੂਯੇ ਨਵੋਮੇਭੀ ਏਕ ਏਕ ਕੇ ਉਤਮ ਮਧ੍ਯਮ ਮੰਦ ਭੇਦ ਕਰਨੇ ਸੇ ਸਤਾਈ ਭੇਦ ਹੁਯੇ। ਸਤਾਈਯੋ ਮੇਂ ਭੀ ਏਕਏਕਕੇ ਉਤਮਉਤਮਉਤਮਮਧ੍ਯਮ ਉਤਮਮੰਦ੨੭ ਮਧ੍ਯਮ ਉਤਮਮਧ੍ਯਮ ਮਧ੍ਯਮਮਧ੍ਯਮਮੰਦ੨੭ ਮੰਦਉਤਮ ਮੰਦਮਧ੍ਯਮਮੰਦਮੰਦ੨੭ ਯਹ ਔਰ ਭੇਦ ਮਿਲਾਕੇ ਕਰਮ ਮਿਸ੍ਰਿਤਕੇ ਇਕਾਸੀ ਭੇਦਹੁਯੇ। ਕਰਮ ਮਿਸ੍ਰਿਤਮੇ ਸਾਤ੍ਵਿਕੀ ਕਾਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰਕੀ ਆਗਿਆ ਪਾਲਨਸੇ ਤਾਕੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਮਾਤ੍ਰਮੇ ਤਾਤਪਰਯ ਹੋਨੇਤੇ ਦਾਸ ਭਕਤੀਮੇ ਅੰਤਰ ਭਾਵ ਹੈ ਰਾਜਸੀ ਤਾਮਸੀਕਾ ਅਰਚਨਮੇ ਅੰਤਰ ਭਾਵਹੈ। ਏਵੰ ਕਰਮ ਗ੍ਯਾਨ ਉਭਯ ਮਿਸ੍ਰਿਤ ਭੀ ਉਤਮ ਮਧ੍ਯਮ ਮੰਦ ਭੇਦ ਸੇ ਤੀਨ ਪ੍ਰਕਾਰਕੀਹੈ । ਤੀਨੋ ਮੇਂ ਜੋ ਤਰੰਗੋ ਮੇ ਜਲ ਭਾਵ ਵਤ ਸਰਬਭੂਤੋ ਮੇ ਅਪਨੀਭਗਵਤ ਸ੍ਵਰੂਪਤਾਦੇਖਤਾਹੈਵਹੁ

ਉਤਮਹੈ ਜੋ ਈਸ੍ਵਰਮੈ ਪ੍ਰੇਮ। ਤਿਸਕੇ ਭਕ੍ਤੋਂਮੈ ਮੈਤ੍ਰੀਦੀਨੋ ਪੈ ਕ੍ਰਿਪਾ ਬਿਰੋਧੀਯੋਮੈ ਉਪੇਖ੍ਯਾਕਰਤਾਹੈ ਵਹ ਮਧ੍ਯਮਹੈ ਜੋ ਮੂਰਤੀਮੈ ਸ੍ਰਧਾਸੇ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰਕੇ ਪੂਜਨਕੀ ਇਛਾਕਰਤਾਹੈ ਭਕ੍ਤੋਂਮੇਂ ਅਰ ਇਤਰੋਂਮੇਪ੍ਰੇਮ ਨਹੀਕਰਤਾਵਹੁ ਮੰਦਹੈ ਈਹਾ ਉਤਮ ਭਕ੍ਤਿਕਾ ਆਤਮ ਨਿਵੇਦਨਮੇ ਮਧ੍ਯਮਕਾ ਦਾਸ ਭਾਵਮੇ ਮੰਦਕਾ ਅਰਚਨਮੇ ਅੰਤਰ ਭਾਵ ਜਾਨ ਲੇਨਾ। ਏਵੰ ਗ੍ਯਾਨ ਮਾਤ੍ਰ ਮਿਸ੍ਰਿਤ ਭੀ ਮੰਦ ਮਧ੍ਯਮ ਉਤਮ ਭੇਦ ਸੇ ਤੀਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀਹੈ। ਤੀਨੋਮੇ ਸਤ ਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪ ਕਰਕੇ ਜਿਸਮੇ ਜਗਤ ਕਾਭਾਨ ਹੋਵੇ ਵਹੁ ਮੰਦਹੈ ਜੈਸੇਇਹਜਗਤ ਹਰਿਕਾਰੂਪਹੈ।ਹਰਿਰੂਪਨਦਰੀਆਇਆ ਜਿਸਮੇ ਸੰਪੂਰਣ ਪ੍ਰਪੰਚਕਾ ਮਿਥਿਯਾ ਰੂਪ ਕਰ ਭਾਂਨ ਹੋਵੇ ਵਹੁ ਮਧ੍ਯਮ ਹੈ ਜੈਸੇ ਦ੍ਰਿਸ੍ਯਮਾਨਹੈ ਸਗਲ ਮਿਥੇਨਾ। ਇਹ ਜਗਧੂਏਂਕਾ ਪਹਾਰ। ਜਿਸਮੇ ਸਤ ਵਾ ਮਿਥ੍ਯਾ ਦੋਹੀ ਰੂਪੋਂਸੇ ਪ੍ਰਪੰਚ ਕਾ ਭਾਨ ਨਾ ਹੋਵੇਵਹੁਉਤਮਹੈ। ਜੈਸੇਪ੍ਰਭਕੇਰੰਗ ਰਾਚ ਜਨਰਹੇ। ਨਾਕਛਆਇਬੋ ਨਾਕਛਜਾਇਬੋ ਇਤ੍ਯਾਦਿ। ਈਹਾਂ ਪ੍ਰਪੰਚਕੇ ਸਤ੍ਯਤ੍ਵਾਦਿ ਭਾਨ ਸਹਿਤ ਮਨਕੀ ਬ੍ਰਿਤੀ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਮੇ ਐਸੇ ਧਾਰਾਵਾਹਿਕਬਨੀ ਰਹਨੀ। ਜੈਸੇ ਸਮੁਦ੍ਰਮੈ ਗੰਗਾ ਜੀਕਾ ਜਲ ਨਿਰੰਤਰ ਪੜੇਹੈ। ਇਸੀ ਕਾਨਾਮ ਪਰਾ ਅਰ ਪ੍ਰੇਮ ਭਕ੍ਤੀ ਹੈ। ਯਹ ਭਕ੍ਤਿ ਫਲ ਰੂਪ ਹੈ। ਔਰ ਨਵ ਇਸ

ਕਾ ਸਾਧਨ ਰੂਪਹੈ। ਸਾਧਨ ਰੂਪ ਭਕ੍ਤੀਯੋਂਕੇ ਬੀਚਮੇ ਸ੍ਵਣ ਸਮਰਣ ਆਤਮਨਿਵੇਦਨ ਭਕ੍ਤੀਆਂ ਗਜ਼ਾਨ ਰੂਪ ਹੈ। ਯਾਤੇ ਯੇ ਪਰਾਭਕ੍ਤੀਮੇ ਸ੍ਵਰੂਪਸੇ ਕਾਰਣਹੈਂ। ਇਨਸੇ ਭਿੰਨਔਰ ਭਕ੍ਤੀਆਂ। ਅਰਾਧਜ਼ ਈਸ੍ਵਰਗੋਚਰ ਜੋ ਗਜ਼ਾਨ ਤਿਸਕੀ ਉਤਪਤੀ ਦ੍ਵਾਰਾ ਕਾਰਣਹੈ। ਪਾਪਕੀ ਨਿਬ੍ਰਿਤਿ ਪੁਨਜ਼ਕੀ ਉਤਪੱਤਿ ਦ੍ਵਾਰਾ ਸਭੀ ਤੁਲਜ਼ ਕਾਰਣਹੈ ਅਰਪਰਾ ਭਕ੍ਤੀ ਇਨਕਾ ਤੁਲਜ਼ ਕਾਰਯ ਹੈ। ਯੇਸਭ ਬਿਹਿਤਹੈ। ਅਬਹਿਤ ਭਕ੍ਤੀ ਚਾਰ ਪ੍ਰਕਾਰਕੀਹੈ। ਏਕ ਦ੍ਵੇਖਜਨਜ਼ ਜੈਸੇ ਰਾਵਣ ਸਿਸੁਪਾਲਕੀ। ਦੂਜੀ ਭਯਜਨਜ਼ ਜੈਸੇ ਕੰਸਮਰੀਚ ਕੀ। ਤੀਜੀ ਸਨੇਹਜਨਜ਼ ਜੈਸੇਨੰਦਯਸ਼ੋਦਾਕੀ। ਚੌਥੀਕਾਮਜਨਜ਼ ਜੈਸੇ ਗੋਪੀਆਂਕੀ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਬਿਹਿਤ ਸਬੀ ਪੁਨ ਦੁਬਿਧ ਹੈ ਅਨਜ਼ ਅਨਨਜ਼ਬਿਭੇਦ। ਅਨਜ਼ ਭੇਦਮੇਂ ਭਕ੍ਤਿ ਹੈ ਦੂਸਰਤਾਬਿਨਵੇਦ॥ ੧੮॥ ਗੁਰੁਮਤਮੇ ਅਨਨਜ਼ ਕੀ ਭਾਖੀ ਪੂਰਬ ਰੀਤਿ। ਯਤੇਇਕਾਕੀ ਭਕ੍ਤਿਹੀਭਲੇਪ੍ਰਾਰਥਨ ਕੀਤ॥ ੧੯॥ ਤਿਸਪੈ ਬਚਨ। ਹੌ ਮਾਗੋ ਭਗਤ ਇਕਾਕੀ। ਦਾਸ ਅਨਨਜ਼ ਮੇਰੋ ਨਿਜਰੂਪ। ਹਰਿਗੁਣ ਸ੍ਵਣਾਦਿ ਨਵਧਾ ਭਕ੍ਤਿਕੇ ਨਿਰਣੇਮੈ ਪ੍ਰਕਰਣਸੇ ਪਰਾਬਿਹਿਤਾਬਿਹਿਤ ਅਨਜ਼ਅਨਨਜ਼ਭਕ੍ਤਿਕੇਭੇਦੋਂਕਾ ਬਿਚਾਰਕਰ ਸੇਖਰਹੇ ਉਪਾਯਨ ਕਾ ਬਿਚਾਰਕਰੇਹੈ। ਪੰਚਮਰਤਜ਼ੰਕੁਰੋਤਪਤੀਹੈ। ਮਹਤਸੇਵਾਸੇਲੇ ਹਰਿਗੁਣ ਸ੍ਵਣਾਦਿ ਨਵਧਾ ਭਕ੍ਤਿ ਪ੍ਰ-

ਯੰਤਚਾਰੋ ਇਸਕੇ ਸਾਧਨਹੈਂ ਇਨ ਸਾਧਨੋਸੇ ਜੋ ਦ੍ਰਵੇ ਹੁਯੇ
ਚਿਤਮੇ ਭਗਵਦਾਕਾਰ ਤਾਕਾ ਬੀਜ ਰੂਪ ਭਕ੍ਤਿ ਰਸਕਾ
ਸਥਾਈ ਭਾਵ ਰਤਿਰੂਪ ਅੰਕੁਰ ਉਪਜੇਹੈ। ਵਹੁਰਤਜੈਕੁਰੋ
ਤਪਤੀ ਕਹਾਵੇਹੈ। ਯਹੀ ਬਿਭਾਵਾਦਿਕੋਂ ਕੇ ਯੋਗ ਸੇ ਬਢ
ਕਰ ਭਕ੍ਤਿ ਰਸ ਹੋ ਜਾਵੇਹੈ ਜਿਸਕਾ ਨਾਮ ਪਰਾਭਕ੍ਤਿ ਹੈ।
ਇਸਰਤੀਕੇ ਪਰਿਪਾਕਸੇ ਇਸਕਾ ਫਲ ਰੂਪ ਸ੍ਵਰੂਪਾਧਿ
ਗਤੀਆਦਿ ਖਟ ਔਰ ਹੋਵੇਹੈ। ਜੀਵਕੋ ਸੂਖਮ ਸਥੂਲ ਦੋ
ਦੇਹੋਸੇ ਭਿੰਨ ਅਪਨੇ ਸ੍ਵਰੂਪਕਾ ਸਾਖਯਾਤਕਾਰਹੋਨਾ ਯਹ
ਸ੍ਵਰੂਪਾਧਿਗਤਿ ਕਹਾਵੇਹੈ। ਇਸ ਸ੍ਵਰੂਪਾਧਿ ਗਤੀ ਬਿਨਾ।
ਸਾਧਨੋਕੇ ਯੋਗਸੇ ਚਿਤਮੈ ਉਪਜੀ ਭਗਵਤਰਤੀਕਾਭੀ
ਰਹਣਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇ। ਕਾਹੇਤੇ ਜਬ ਪ੍ਰਯੰਤ ਆਪਕੋ ਦੇਹਦ੍ਵਿ-
ਯੋਂਸੇ ਭਿੰਨ ਨਹੀਂ ਜਾਨੇ। ਤਬ ਪ੍ਰਯੰਤ ਇਨਕੇ ਪ੍ਰੇਮਮੇਲਗੇ
ਕੋ ਭਗਵਤ ਰਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇ। ਭਿੰਨ ਜਾਨੇਗਾਤਬ ਅਪਨੇ
ਆਪਕੋ ਨਿਤ੍ਯਸੁਧਬੁਧ ਬ੍ਯਾਪਕ ਤ੍ਵੰਪਦਕਾ ਲੱਖ-
ਜਾਨਕੇ ਤਤਪਦ ਕੇ ਲੱਖਸੁਧਬੁੱਧ ਮੁਕ੍ਤਿਸ੍ਵਰੂਪ ਭਗਵਤਮੇ
ਅਪਨਾਅਭੇਦਜਾਨ ਅਤ੍ਯੰਤਪ੍ਰੀਤੀਕਰੇਗਾ। ਅਭੇਦਜਾਨਨੇ
ਤੂਪਤਤ੍ਵਗ੍ਯਾਨਤੇਅਨੰਤਰਵੈਰਾਗ੍ਯਕੀ ਦ੍ਰਿਢਤਾਸੇਭਗਵਾਨ
ਮੈ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ ਬ੍ਰਿਧਿ ਰੂਪ ਸਾਤਵੀ ਭੂਮਕਾਹੋਵੇਹੈਇਸ ਭੂਮਕਾ
ਮੈ ਸ੍ਤਨਪਾਨੀਬਾਲਵਤ ਭਗਵਤਮੈਏਕਮਨਹੂਆ।ਕਾਹੂਔਰ
ਵਸ੍ਤੂਕੋ ਨਹੀਂ ਦੇਖੇ। ਕੇਵਲ ਏਕਮੈ ਲਗਾ ਹੁਯਾ ਕਬੀ

ਗਾਵੈਹੈ। ਕਬੀ ਰੋਵੇਹੈ ਕਬੀ ਹਸੇਹੈ ਕਬੀ ਲੇਟੇਹੈ। ਜੈਸੇ
ਰੱਬ ਸੇਤੀ ਨੇਹਵਾਲਿਯੋਂਕੀ ਦਸਾ ਗੁਰੂ ਕਹੇਹੈ। ਰੰਗਹਸੇ
ਰੰਗਰੋਵੇ ਚੁਪਭੀਕਰਜਾਹ। ਪ੍ਵਾਹਨਾਹੀਕਿਸੇਕੇਰੀਬਾਝਸ
ਚੇ ਨਾਇ। ਪ੍ਰੇਮਕੀਬ੍ਰਿਧਿ ਸੇਪ੍ਰੇਮਜਨਜ ਪ੍ਰੀਤਮ ਭਗਵਾਨਕਾ
ਸਾਖਜ਼ਾਤਕਾਰਹੋਨਾਆਠਵੀਭੂਮਕਾਹੈ। ਇਸਸਾਖਜ਼ਾਤਕਾਰ
ਵਾਲੇਭਗਤਭਗਵਾਨਸੇ ਹਸੇਹੈ ਤਾਂਕੋਦੇਖੇਹੈਂ॥ਜੈਸੇਤੂਕੁਨਰੇ।
ਮੈਜੀ। ਨਾਮਾਹੋਜੀ॥ਇਤਜ਼ਾਦਿ। ਤਥਾ ਹਲੇਯਾਰਾਹਲੇਯਾਰਾ
ਇਤਜ਼ਾਦਿ । ਇਸਸੇ ਪੀਛੇ ਭਗਵਤ ਧਰਮ ਨਿਸ੍ਰਾਰੂਪ
ਨਵਮੀ ਭੂਮਕਾ ਹੋਵੇਹੈ । ਜਿਸਸੇ ਸਭ ਅੰਗ ਸੇਵਾਸੇ ਸਫ-
ਲ ਕਰਨੇ ਚਾਹੇਹੈ। ਜੈਸੇ ਏਕਰਣੋ ਮੇਰਿਯੋ ਸਾਚੇ ਸੁਨਣੇ
ਨੂਪਠਾਇ ॥ ਇਤਜ਼ਾਦਿ ॥ ਤਾਸੇ ਪੀਛੇ ਭਗਤ ਮੈ
ਭਗਵਤਕੇ ਸਤਜ ਭਾਖਣਾਦਿ ਗੁਣੋ ਕਾ ਆਸ੍ਯ
ਹੋਨਾਰੂਪ ਤਦਗੁਣ ਸਾਲਿਤਾ ਨਾਂਮਵਾਲੀ ਦਸਮੀਹੋਵੇ ਹੈ
ਜੈਸੇ ਭਗਤਮੁਖੇਤੇ ਬੋਲਦੇ ਸੇਬਚਨਹੁਵੰਦੇ। ਜੋਜੋ ਚਿਤਵੇ
ਸਾਧਜਨ ਸੋਲੇਤਾਮਾਨ॥ ਇਤਜ਼ਾਦਿ॥ ਇਸਸੇ ਪੀਛੇ ਪ੍ਰੇਮ
ਕੀ ਪਰਮਾਵਧੀ ਰੂਪ ਗਜ਼ਾਰਵੀ ਹੋਵੇਹੈ। ਜਿਸਮੇਭਗਵਤ
ਕਾ ਭਗਤ ਖਿਣਮਾਤ੍ਰ ਬਿਯੋਗਨਹੀਚਾਹੇ ਔ ਹੋਵੇਤੌ ਪ੍ਰਾਣ
ਤਜ਼ਾਗ ਦੇਵੇਹੈਂ ॥ ਜੈਸੇ ਇਸਤ੍ਰੀ ਬਿਯੋਗੀ ਮਜਨੂਆਦਿਕੋ
ਨੇ ਤਜ਼ਾਗੇ ਹੈਂ ॥ ਸਾਃ ਵਾਃ ਪੌਂਃ ੨੯ ॥ ਖਿਨਪਲਘੜੀ
ਨਜੀਵਊਬਿਨਦੇਖੇਮਰਾਂਮਾਇ। ਤਥਾ ਰਾਮਬਿਯੋਗੀਨਾਜੀ

ਏਜੀਏਤਬਉਰਾਹੋਇ। ਇਤ੍ਯਾਦਿ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਭਗ-
ਵਤ ਭਕ੍ਤੀਕਾ ਲਖਣ ਔ ਤਿਸਕੋ ਪੁਰਖਾਰਥਤਾਕਰ ਮੋਖ
ਮਾਰਗਤਾ ਸਾਧਨਕਰ ਸਹਿਤ ਭੂਮੀਯੋਂ ਕੇ ਤਿਸਕਾ ਸ੍ਵਰੂਪ
ਸਿਧਕੀਆ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁਮਤ ਨਿਰਣਯਸਾਗਰੇ ਭਕ੍ਤੀ ਬਿਚਾਰੇ ਤਾਰਾਹਰਿਕ੍ਰਿਤੇ ਭਕ੍ਤੀਬਿਸੇਖ ਨਿਰੂ-ਪਣੰਨਾਮ ਦ੍ਵਆਦਸੀ ਉਰਮੀ ੧੨॥

ਪੂਰਬ ਅਧ੍ਯਾਯ ਮੈ ਰਸਮਿਲਤ ਭਕ੍ਤੀ ਮੁਕ੍ਤੀਕੀ ਹੇਤੂ
ਕਹੀ ਔ ਬਿਭਾਵ ਅਨੁਭਾਵ ਸ਼ਾਤ੍ਵਿਕ ਸੰਚਾਰੀਯੋਂਕੇ ਸੰਬੰਧ
ਸੇ ਪਰਮਾਨੰਦ ਸਾਖ੍ਯਾਤਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤਹੁਆ ਸ਼ਾਈਭਾਵਰਸ
ਕਹਿਆ। ਪਰੰਤੁਰਸਕੇਤੇਹੈਂ ਔ ਭਕ੍ਤੀਮੇ ਮੁਖ੍ਯਕੇਤੇਹੈ ਇਸ
ਵਾਰਤਾਕਾ ਨਿਰਣੇ ਔ ਬਿਭਾਵਾਦਿਕੋਂਕੇ ਸ੍ਵਰੂਪੋਂਕਾ ਨਿ-
ਰਣਯ ਨਹੀਂ ਕੀਆ ਸੋ ਅਬਕਰੇਹੈਂ। ਰਸਸਭ ਦੁਆਦਸ
ਹੈਂ ਔ ਭਕ੍ਤੀਮੈ ਮੁਖ੍ਯਸਾਂਤ ਬਾਤਸਲ੍ਯ ਦਾਸ੍ਯ ਸਖ੍ਯ
ਸਿੰਗਾਰ ਏ ਪਾਂਚ ਹੈਂ। ਰਸੋਂਕੀ ਸਿੱਧੀ ਮੈ ਪ੍ਰਮਾਣ
ਰਸੋਵੈਸਃ ਯਹ ਸ੍ਰੁਤਿਹੈ ਪੁਨਾ ਆਪੇਰਸੀਆ ਆਪਰਸ
ਆਪੇਰਾਵਣਹਾਰ ਯਹਗੁਰਬਚਨ ਹੈ॥ ਰਸ ਨਾਮ ਆਨੰਦ
ਕਾ ਹੈ। ਯਾਂਤੇ ਵੈ ਨਿਸਚੈਕਰ ਸਃ ਵਹੁਪਰਮਾਤਮਾ ਰਸਃ
ਨਾਮ ਅਨੰਦਰੂਪ ਹੈ ਯਹ ਸ੍ਰੁਤਿ ਕਾ ਅਰਥਹੈ॥ ਆਪੇਰਸੀ

ਆਆਪਰਸ ਐਸੇ ਤਿਸਆਨੰਦਕੋ ਸਰਬਰੂਪਤਾਗੁਰੁਕਹੇ ਹੈ। ਔਆਨੰਦਕੋਸਰਬਰੂਪਤਾਵੇਦਮੇ ਭੀਸਪਸ੍ਟ ਲਿਖੀ ਹੈ ਆਨੰਦਸੇ ਸਭ ਭੂਤ ਉਪਜੇ ਹੈਂ ਆਨੰਦਮੈ ਥਿਤ ਹੋਵੇਹੈ ਆਨੰਦਮੈ ਲੈ ਹੋਵੇਹੈ ਇਸਪ੍ਰਕਾਰਆਨੰਦ ਸਾਰੇ ਜਗਤਕਾ ਉਪਾਦਾਨ ਕਹਿਆਹੈ। ਔ ਉਪਾਦਾਨਸੇ ਅਭਿੰਨ ਸਭ ਕਾਰਯ ਹੋਵੇਹੈ। ਜੈਸੇ ਮ੍ਰਿਤਕਾਸੇ ਅਭਿੰਨ ਮ੍ਰਿਦਵਿਕਾਰ ਘਟਾਦਿਕ ਹੋਵੇਹੈ। ਯਾਤੇ ਭਕ੍ਤੀਰਸਵਤ ਕਾਂਤਾਦਿਗਤ ਸ੍ਰਿੰਗਾਰਾਦਿਕ ਰਸ ਭੀ ਆਨੰਦਰੂਪਹੈ ਪਰੰਤੁ ਤਿਨਸੇਤਿਨ ਕੇ ਰਸੀਆ ਲੋਗਨਕੀ ਮੁਕ੍ਤੀਨਹੀ ਹੋਵੇ॥ ਭਕੀਰਸਸੇਭਕ੍ਤੀ ਰਸਕੇ ਰਸੀਆ ਭਕ੍ਤੋਂਕੀ ਮੁਕ੍ਤੀ ਹੋਵੇਹੈ। ਯਾਮੇ ਯੇਹ ਹੇਤੁਹੈ ਭਕ੍ਤੀ ਰਸਮੈ ਕੇਵਲ ਵਿਖਯਹੀਨ ਆਨੰਦ ਕਾ ਭਾਨ ਹੋਵੇ ਹੈ ਸ੍ਰਿੰਗਾਰਾਦਿਕੋਂਮੇ ਕਾਂਤਾਦਿ ਵਿਖਯਾਵਛਿੰਨ ਆਨੰਦ ਕਾ ਭਾਨ ਹੋਵੇ ਹੈ। ਯਾਂਤੇਕਾਂਤਾਦਿ ਵਿਖਯ ਮਿਸ੍ਰਿਤ ਰਸੋਂਕੋ ਛੋਡਕੇ ਮੁਕਤੀ ਹੇਤ ਯਹੀ ਸਰਬਕੋ ਸੇਵਨਾ ਉਚਿ ਤਹੈ ਯਹਪੂਰਾ ਸਿੱਧਾਂਤਹੈ। ਇਸਪ੍ਰਕਾਰ ਰਸਕੀ ਸਿੱਧੀ ਮੇ ਪ੍ਰਮਾਣਦਿਖਾਕਰ ਅਬਤਿਸਕਾ ਲਖਣ ਲਿਖੇਹੈ। ਬਿ- ਭਾਵਅਨੁਭਾਵ ਸਾਤ੍ਵਿਕ ਸੰਚਾਰੀਯੋਂਸੇ ਪਰਿਪੂਰਣ ਆਨੰਦ ਰੂਪ ਸਾਖਯਾਤਕਾਰਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤਹੁਆ। ਸਥਾਈਭਾਵ ਰਸ ਕਹੀਏਹੈ। ਯਹ ਤਾਕਾ ਲਖਣ ਹੈ। ਔ ਜਿਸ ਆਨੰਦ ਕਾ ਅਨਭਵ ਕਰਤੀਹੂਈ ਬ੍ਰਿਤਿ ਅਨਯਵਸਤੁ ਕਾ ਅਨੁਭਵਨਾ

ਕਰੇ ਵਹੁਆਨੰਦਕਾ ਅਨੁਭਵਰਸ ਯਹਲਖਣਕਾ ਸਾਰਹੈ ਸਤ੍ਵਾਈ ਭਾਵ ਰਸ ਕਹੀਯੇਹੈ ਈਹਾ ਲਖਣਮੇ ਸਤ੍ਵਾਈ ਭਾਵਕੇ ਗ੍ਯਾਨ ਕੀ ਇਛਾਹੇ । ਯਾਤੇ ਸਤ੍ਵਾਈ ਭਾਵਮੇਂ ਭੀ ਸਤ੍ਵਾਈ ਪਦ ਛੋਡਕੇ ਭਾਵਮਾਤ੍ਰਕਾ ਲਖਣ ਲਿਖੇਹੈਂ। ਰਸਕੇ ਅਨੁਕੂਲ ਵਿਕਾਰ ਕੇ ਭਾਵ ਕਹੇਹੈ । ਅਨੁਕੂਲਪਦ ਕਾ ਕੋਈ ਜਨਕ ਅਰਥ ਕਰੇ ਹੈ ਸੋ ਅਸੰਗਤਹੈ। ਕਾਹੇ ਤੇ ਰਸ ਕਹੀਰੀਤੀਸੇ ਪਰਮਾਨੰਦ ਪਰਮਾਤਮਾਹੈ ਔ ਵਹੁ ਨਿਤ੍ਯ ਹੋਨੇਤੇ ਅਜਨ੍ਯ ਹੈ ਯਾਂਤੇ ਤਾਕਾ ਜਨਕ ਕੋਊ ਬਨੇ ਨਹੀ ਇਸਤੇਅਨੁਕੂਲਪਦਕਾਜਨਕਅਰਥਛੋਡਕੇ ਗ੍ਯਾਪ-ਕ ਅਰਥ ਕਰ ਲੇਨਾ ਐਸੇ ਭੁਯੇ ਜੋਰਸਕੇ ਅਨਕੂਲ ਨਾਮ ਭ੍ਰਸੀਯੋਮੈ ਰਸਕੇ ਜਨਾਵਨ ਵਾਲਾ ਵਿਕਾਰਹੈ ਸੋ ਭਾਵਹੈ। ਐਸੇ ਵਿਕਾਰ ਰਤ੍ਯਾਦਿਕਹੈ ਅਥਵਾ ਅਨੁਕੂਲ ਕਾ ਜਨ ਕਹੀ ਅਰਥਹੈ। ਕਾਹੇਤੇ ਯਦ੍ਯਪਿ ਪਰਮਾਨੰਦ ਰੂਪ ਰਸ ਜਨ੍ਯ ਨਹੀ ਤਥਾਪਿ ਤਿਸ ਕਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨੇ ਵਾਲੀ ਬ੍ਰਿਤਿ ਜਨ੍ਯਹੈ ਯਾਂਤੇ ਬ੍ਰਿਤ੍ਯੁਪਹਿਤ[੧] ਰਸਭੀ ਜਨ੍ਯਹੈ । ਐਸੇ ਭਏ ਪਰਮਾਨੰਦ ਰਸਾਕਾਰ ਬ੍ਰਿਤ੍ਯੁਪਹਿਤਰਸਕੇਜਨ ਕਰਤ੍ਯਾਦਿਕ ਵਿਕਾਰੋਕਾ ਨਾਮ ਭਾਵਹੈ ਸੋ ਵਿਕਾਰ ਦੋ ਪ੍ਰਕਾਰਕੇਹੈਂ। ਏਕ ਮਾਨਸ ਦੂਸਰੇ ਸਰੀਰ। ਮਨਕੇਵਿਕਾਰ ਰਤ੍ਯਾਦਿਕ ਮਾਨਸ ਕਹਾਵੈਹੈ ਸਰੀਰਕੇ ਵਿਕਾਰਰੋਮਹਰ

੧—ਬ੍ਰਿਤਿਉਪਾਧੀ ਵਾਲਾ ਰਸ ਭੀ ।

ਖਾਦਿਕ ਸਾਰੀਰ ਕਹਾਵੇ ਹੈ। ਵਿਕਾਰ ਨਾਮ ਕਾਰਯਕਾਹੈ
ਯਾਤੇ ਮਨਕੇ ਕਾਰਯਮਾਨਸ ਸਰੀਰਕੇ ਕਾਰਯ ਸਾਰੀਰ ਹੈ
ਕੋਈ ਮਾਨਸ ਵਿਕਾਰੋਕੋਹੀ ਭਾਵਕਹੇਹੈ ॥ ਤਿਨਕੇ
ਕਹਨੇਮੈ ਸੂਤ੍ਰਜਾਦਿ ਪ੍ਰਮਾਣ ਨਾ ਹੋਨੇਸੇ ਦੋਨੋਮੇਭਾਵਕਥਨ
ਸੰਭਵੇਹੈ । ਮਾਨਸ ਵਿਕਾਰ ਪੁਨਾ ਦੋ ਪ੍ਰਕਾਰਕੇਹੈ ਏਕ
ਸਤ੍ਰਾਈ ਦੂਸਰੇ ਸੰਚਾਰੀ ਮਾਨਸ ਵਿਕਾਰੋਮੈ ਸਤ੍ਰਾਈ ਭਾਵ
ਵੋਹੈ। ਜੋ ਅਪਨੇ ਸਜਾਤੀ ਵਿਜਾਤੀ ਭਾਵੋਸੇ ਤਿਰਸਕਾਰ
ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਔ ਉਨਕੋ ਅਪਨੇ ਸ੍ਵਰੂਪ ਮੇ ਪ੍ਰਾਪਤ
ਕਰ ਲੇਵੇ ਅਰ ਆਪ ਰਸਕੀ ਉਤਪਤੀ ਪ੍ਰਯੰਤ ਥਿਤਰਹੇ
ਜੈਸੇ ਸਾਂਤ ਰਸਮੈ ਨਿਰਵੇਦ ਸਤ੍ਰਾਯੀਭਾਵਹੈ । ਵਹੁਅਪਨੇ
ਸਜਾਤੀ ਮੁਕ੍ਤੀ ਕੇ ਸਾਧਨੋਮੈ ਕਲੇਸ ਭਾਵਨਾਸੇ ਹੋਨੇ ਵਾਲੇ
ਕਦਾਚਿਤਨਿਰਵੇਦਸੇਦੂਰਨਹੀਹੋਵੇ। ਪੁਨਾਅਪਨੇ ਵਿਜਾਤੀ
ਗੁਰੁ ਸਾਸਤ੍ਰ ਰਤਿਸੇਭੀ ਦੂਰਨਹੀਂ ਹੋਵੇ ਕਿੰਤੁਉਨਵਿਕਾਰੋ
ਕੋ ਅਪਨੇਮੈ ਲਯ ਕਰਕੇ ਆਪ ਸਾਂਤ ਰਸਕੀ ਉਤਪਤੀ
ਪ੍ਰਯੰਤ ਥਿਤਿ ਰਹੇਹੈ । ਯਾਤੇ ਸਤ੍ਰਾਈ ਭਾਵ ਕਹੀਯੇ ਹੈ ਜੋ
ਖਿਣ ਖਿਣਮੈ ਬਦਲਕੇ ਸਤ੍ਰਾਈ ਭਾਵ ਕੋ ਬਢਾਵੇ ਵਹੁ
ਸੰਚਾਰੀ ਭਾਵ ਕਹੀਯੇ। ਜੈਸੇ ਸਾਂਤਰਸਕੇ ਸਤ੍ਰਾਈ ਭਾਵ
ਨਿਰਵੇਦ ਕੋ ਗਲਾਨੀ ਆਦਿਕ ਖਿਣ ਖਿਣ ਮੈ ਬਦਲ ਕੇ
ਬਢਾਵੇਹੈ ਯਾਤੇ ਸੰਚਾਰੀ ਭਾਵ ਕਹੀਯੇਹੈ । ਯਹਜੋਵਿਖਯਾ
ਕਾਰ ਬ੍ਰਿਤਿਕੋ ਸਤ੍ਰਾਈ ਸੰਚਾਰੀ ਭਾਵ ਮਾਨੇ ਹੈ। ਤਿਨ ਕੇ

ਮਤਸੇ ਸ੍ਵਰੂਪ ਕਹੇ ਅਬ ਜੋ ਬ੍ਰਿਤਿਕੇ ਵਿਖਯਕੋ ਸਥਾਯੀ ਸੰਚਾਰੀ ਮਾਨੇਹੈ ਤਿਨਕੇ ਮਤਸੇ ਕਹੇਹੈਂ ਜੈਸੇ ਪ੍ਰਕਾਸ ਪ੍ਰਕਾਸਜ਼ਾਕਾਰ ਹੋਵੇਹੈ । ਤੈਸੇ ਚਿਤ ਮੈ ਜਿਸ ਵਿਖਯਕਾ ਆਕਾਰ ਆਵੇ ਚਿਤ ਭੀ ਤਦਾਕਾਰ ਹੋਵੇ ਹੈ। ਪਰੰਤੂਸਿਥਿਲ ਚਿਤਮੇ ਪ੍ਰਵਿਸ੍ਰ ਆਕਾਰ ਦੂਰ ਹੋਜਾਵੇ ਹੈ ਦ੍ਵੇ ਚਿਤਮੇ ਪ੍ਰਵਿਸ੍ਰ[੧] ਆਕਾਰ ਚਿੱਤ ਕੇ ਕਠਨ ਭਯਾਂ ਭੀ ਦੂਰ ਨਹੀ ਹੋਵੇ। ਯਾਤੇ ਚਿਤਕੀ ਦ੍ਵਾਵਸਥਾਮੇ ਪ੍ਰਵਿਸ੍ਰ ਵਿਖਯ ਕਾ ਆਕਾਰਸਥਾਯੀ ਭਾਵਕਹੀਯੇਹੈ । ਇਸਪ੍ਰਕਾਰਸਥਾਈਭਾਵ ਵਸ੍ਤੁਕੇ ਥਿਰਅਕਾਰ ਕਾ ਨਾਮਹੈ । ਸੰਚਾਰੀ ਭਾਵ ਬਿਨਾਸੀ ਆਕਾਰ ਕਾ ਨਾਮਹੈ ॥ ਜਬ ਵਹੁ ਥਿਰ ਆਕਾਰ ਮਨ ਮੈ ਅਬ੍ਯਕ੍ਤ ਰਹੇ ਤਬਸਥਾਯੀ ਭਾਵ ਕਹਾਵੇਹੈ । ਜਬ ਬਿਭਾਵਾਦਿਕੋਕੇ ਯੋਗਸੇ ਮਨਮੈ ਪਰਮਾਨੰਦ ਸਾਖਜ਼ਾਤ ਕਾਰ ਰੂਪਸੇ ਬ੍ਯਕ੍ਤ ਹੋਵੇ ਤਬ ਰਸ ਕਹਾਵੇਹੈ । ਜੈਸੇ ਬਿੰਬ ਹੀ ਉਪਾਧਿਨਿਸ੍ਰ ਹੁਯਾ ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬਕਹਾਵੇ ਹੈ। ਤੈਸੇਪਰਮਾ-ਨੰਦ ਭਗਵਾਨ ਬਿੰਬ ਹੀਮਨਮੈਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬ ਭਾਵਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁਯਾ। ਸਥਾਯੀ ਭਾਵ ਹੋਕਰ ਰਸਹੋਵੇਹੈ। ਭਕ੍ਤਿ ਰਸਕੇ ਸਥਾਈ ਭਾਵਕਾ ਇਤਰੋਕੇਸਥਾਈ ਭਾਵੋਸੇਏਤਾ ਬਿਸੇਖਹੈ ਭਕ੍ਤੀਰਸਮੈ ਸਾਖਜ਼ਾਤ ਪਰਮਾਨੰਦ ਭਗਵਾਨਕਾ ਕੇਵਲ ਆਕਾਰਸਥਾਯੀ ਭਾਵਹੈ । ਕਾਂਤਾਦਿ ਗੋਚਰ ਸ੍ਰਿੰਗਾਰਾਦਿ

੧–ਪ੍ਰਵੇਸਭਯਾ।

ਰਸੋਮੇ ਤਾਕੇ ਬਿਵਰਤ ਇਸਤ੍ਰੀਆਦਿਕ ਆਕਾਰਸਤ੍ਰਾਯੀ
ਭਾਵ ਹੈ। ਯਾਂਤੇ ਭਕ੍ਤੀ ਰਸਕੇ ਸਤ੍ਰਾਯੀ ਭਾਵ ਭਗਵਾਨ ਕੇ
ਵਲ ਕਾ ਭਕ੍ਤੋਂ ਕੋ ਬਿਭਾਵਾਦਿਕੋਕੇ ਯੋਗਸੇ ਪਰਮਾਨੰਦਾਤਮ-
ਕ ਸਾਖਯਾਤਕਾਰ ਹੋਵੇਹੈ। ਕਾਂਤਾਦਿਗੋਚਰ ਸ੍ਰਿੰਗਾਰਾਦਿਕੋ
ਕੇ ਸਤ੍ਰਾਈਭਾਵ ਕਾਂਤਾਦਿ ਵਿਖਯੋਕਾ ਰਸੀਯੋਕੋ ਕਾਂਤਾਦਿ
ਵਿਖਯੋਕੇ ਉਪਾਦਾਨ ਆਨੰਦ ਸਹਿਤ ਬਿਭਾਵਾਦਿਕੋਕੇ ਯੋ
ਗ ਸੇ ਪਰਮਾਨੰਦਾਤਮਕ ਸਾਖਯਾਤਕਾਰ ਹੋਵੇਹੈ। ਕੇਵਲ
ਵਿਖਯਕਾ ਪਰਮਾਨੰਦਾਤਮਕ ਸਾਖਯਾਤਕਾਰ ਕਹੀਂ ਨਹੀਂ
ਹੋਵੇ ਯਾਮੇ ਯਹ ਹੇਤੁਹੈ। ਆਨੰਦਕੇ ਬਿਵਰਤ ਭੀ ਕੇਵਲ
ਵਿਖਯ ਦੁਖ ਰੂਪ ਮਾਯਾਕੇ ਪਰਿਣਾਮ ਹੋਨੇਤੇ ਦੁਖਹੈ। ਯਾਤੇ
ਤਿਨ ਦੁਖ ਰੂਪੋਂਕਾ ਪ੍ਰਮਾਨੰਦਾਤਮਕ ਸਾਖਯਾਤਕਾਰ ਨਹੀ
ਬਨੇ। ਜੈਸੇ ਕਟੂ ਨਿੰਬਕਾ ਮਧੁਰਾਤਮਕ ਸਾਖਯਾਤਕਾਰ
ਨਹੀਂ ਬਨੇ। ਕਿੰਤੁ ਬਿਭਾਵਾਦਿਕੋਕੇ ਯੋਗਸੇ ਇਸਤ੍ਰੀਆ
ਦਿਸਤ੍ਰਾਈ ਭਾਵੋਂਕੇ ਉਪਾਦਾਨਆਨੰਦਕਾ ਇਸਤ੍ਰੀਆਦਿਕ
ਵਿਖਯਮਿਸ੍ਰਿਤਕਾਪਰਮਾਨੰਦਾਤਮਕ ਸਾਖਯਾਤਕਾਰਹੋਵੇਹੈ।
ਯਾਂਤੇ ਵਿਖਯਮਿਸ੍ਰਿਤ ਆਨੰਦਕੇ ਭਾਨਤੇ ਇਸਰਸਕੇ ਰ-
ਸੀਯੋਂਕੀ ਪਰਲੋਕਮੇ ਮੁਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇ। ਅਰ ਈਹਾਂਭੀ
ਆਨੰਦ ਭਕ੍ਤੀ ਰਸਸੇ ਨਜੂਨ ਹੋਵੇ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਵਸ੍ਤੁ
ਯੋਕੇ ਆਕਾਰ ਚਿੱਤ ਬ੍ਰਿਤੀ ਰੂਪ ਸਤ੍ਰਾਯੀਭਾਵੋਂਕਾ। ਵਾ ਦ੍ਰਵੇ
ਹੂਯੇ ਚਿੱਤਕੀ ਬ੍ਰਿਤੀ ਗਤਵਸ੍ਤੁਯੋਕੇ ਆਕਾਰ ਰੂਪ ਜਿਨ

ਸਞਾਈ ਭਾਵੋਂਕਾ ਨਿਰਣਯ ਕੀਆ। ਵੇਸਞਾਯੀ ਭਾਵ ਸਾ-
ਮਗ੍ਰੀ ਭੇਦਸੇ ਅਨੇਕ ਬਿਧਹੈਂ ਯਾਤੇ ਸਾਮਗ੍ਰੀ ਭੇਦਸੇ ਰਸ
ਭੀ ਅਨੇਕਹੈਂ ਵਾਸੁਵਤੇ ਪਰਮਾਨੰਦ ਰੂਪ ਰਸਏਕ ਹੈ।
ਨਾਟਯਵਾਲੇ ਰਸ ਆਠਮਾਨੇ ਹੈ ਯਾਂਤੇ ਤਿਸਮਤਮੇ ਸਞਾਯੀ
ਭਾਵ ਆਠਹੈਂ। ਕਾਬਯਵਾਲੇ ਸਾਂਤ ਮਿਲਾਕਰ ਨਵਮਾਨੇਹੈ
ਤਿਨਕੇ ਮਤਮੇ ਸਞਾਈਭਾਵਨਵਹੈ। ਭਕ੍ਤੀ ਗ੍ਰੰਥੋਂਮੇ ਰਸ
ਪਾਂਚਮਾਨੇਹੈਂ ਤਿਨਕੇ ਮਤਮੇ ਸਞਾਯੀਭਾਵ ਪਾਂਚਹੈ। ਸਭੀ
ਮਿਲਾਕਰ ਗਿਨੇ ਤਬ ਸ੍ਰਿੰਗਾਰ। ਹਾਸਯ ਕਰਣਾ ਰੌਦ੍ਰਬੀ
ਰ ਭਯਾਨਕ ਬੀਭਤਸ ਅਦਭੁਤ ਸਾਂਤ ਬਾਤਸਲਯ ਦਾਸਯ
ਸਖਯ। ਯੇ ਰਸ ਦ੍ਵਾਦਸ ਹੋਵੇਹੈ। ਯਾਤੇਤਿਨਕੇਸਞਾਯੀਭਾਵ
ਭੀ ਕ੍ਰਮਸੇ ਦ੍ਵਾਦਸਹੈ। ਰਤਿ ੧ ਹਾਸ ੨ ਸੋਕ ੩ ਕੋਪ ੪
ਉਤਸਾਹ ੫ ਭਯ ੬ ਜੁਗੁਪਸਾ ੭ ਬਿਸਮਯ ੮ ਨਿਰਵੇਦ
ਵਾਸਮ ੯ ਨਿਰਨਿਮਿਤਕੋਮਲਤਾ ੧੦ ਨਿਰੰਤਰਚਰਣਪ੍ਰੀ
ਤੀ ੧੧ ਸਮਭਾਵਸੇਪ੍ਰੀਤੀ ੧੨ ਸਞਾਈਭਾਵੋਂਕੇ ਸ੍ਵਰੂਪ
ਕ੍ਰਮਸੇਯੇਹੈ। ਮਨਕੇ ਅਨਕੂਲ ਪਦਾਰਥਮੇ ਚਿਤਬ੍ਰਿਤੀਕਾ
ਪ੍ਰਵਾਂਹਰਤਿ ਕਹੀਯੇਹੈ। ਕੌਤੂਹਲਕ੍ਰਿਤ ਬਚਨ ਔ ਬੇਸਕੀ
ਬਿਲਖਣਤਾਸੇ ਚਿੱਤਕਾ ਬਿਕਾਸਹਾਸਕਹੀਯੇਹੈ। ਇਸ੍ਟਵਸ੍ਤੁ
ਕੇਨਾਸਸੇ ਮਨਕੀਵਿਕਲਤਾ ਸੋਕ ਕਹੀਯੇਹੈ। ਅਨੁਕੂਲ
ਵਸਤੁ ਬਿਗਾੜਨੇ ਵਾਲੇ ਪੈ ਚਿੱਤਕੀ ਤੀਖਣਤਾਕੋਪਕਹੀ-
ਯੇਹੈ। ਕਾਰਯੋਂਕੇ ਅਰੰਭਮੈ ਸੂਰਤਾਦਿ ਕ੍ਰਿਤ ਉਦਮ ਉਤ-

ਸਾਹ ਕਹੀਯੇਹੈ। ਭਯੰਕਰ ਵਸ੍ਤੁਕੋ ਦੇਖਸੁਨਕੇ ਚਿੱਤ ਕੀ ਬਿਕਲਤਾ ਭਯ ਕਹੀਯੇ ਹੈ। ਅਸੋਭਨ ਵਸ੍ਤੁਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸਪਰਸ ਸਮਰਣਸੇ ਵਾਂਕੀ ਨਿੰਦਾ ਜੁਗੁਪਸਾ ਕਹੀਯੇ ਹੈ। ਵਿਲਖਣ ਵਸ੍ਤੁ ਦੇਖਕਰ ਚਿਤਮੇ ਆਸਚਰਯ ਹੋਨਾ ਬਿ-ਸਮਯਕਹੀਯੇਹੈਂ। ਅਨਾਤਮਪਦਾਰਥੋਂਮੇਅਤਿਸਯਤਾਖੀਣਤਾ ਬਿਨਾਸਤਾ ਦੇਖਕੇ ਸਭਕੋ ਤੁਛ ਜਾਨਨਾ ਨਿਰਵੇਦ ਕਹੀਯੇ ਹੈ। ਵਾ ਤੁਛ ਪਦਾਰਥੋਂਮੇ ਚਿੱਤ ਧਾਵਤੇਕੋ ਦੇਖ ਕਰ ਅਪਨਾ ਤਿਰਸਕਾਰ ਕਰਨਾ ਨਿਰਵੇਦ ਹੈ। ਐਸਾਹੀ ਨਿਰਵੇਦ ਸਾਂਤਰਸਕਾ ਸਥਾਯੀਹੈ। ਇਸ੍ਟ ਵਸ੍ਤੁਕੇ ਬਿਯੋਗਾਦਿਕੋਂਸੇ ਹੋਨੇ ਵਾਲਾ ਨਿਰਵੇਦਸੰਚਾਰੀਹੈ। ਸਥਾਯੀਨਹੀ ਬਾਲ ਸ੍ਵਰੂਪਤਾ ਦੇਖ ਕਰਤਾਮੇਚਿਤਕੀਪਰਮਪ੍ਰੀਤੀ ਕੋਮਲ ਚਿੱਤਤਾ ਕਹੀਯੇ ਹੈ। ਸਰਬ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੇ ਸ੍ਵਾਮੀਕੋ ਅਪਨੀ ਗਤਿ ਕਾ ਸਾਧਨ ਜਾਨਕਰ ਤਾਕੇ ਚਰਣੋ ਮੇ ਸਰਬਦਾਪ੍ਰੇਮ ਰੱਖਨਾ ਨਿਰੰਤਰ ਚਰਣ ਪ੍ਰੀਤੀ ਕਹੀਯੇ ਹੈ। ਭਗਵਤ ਕੇ ਪਰਮ ਉਪਕਾਰ ਦੇਖਕਰ ਤਿਸ ਸੱਜਨ ਮੇਂ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਨਾ ਸਮ ਭਾਵ ਸੇ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਹੀਯੇ ਹੈ। ਭਗਵਾਨ ਕੋਅਪਨਾ ਸਖਾ ਮਾਨਨੇਮੇਂ ਯਹ ਸਥਾਯੀ ਭਾਵਹੈ। ਅਪਨੇ ਆਪ ਕੋ ਭਗਵਤਕੀ ਸਖੀ ਮਾਨਨੇਮੇ ਨਾਯਕ ਭਗਵਤ ਰੂਪ ਇਸ੍ਟ ਪਦਾਰਥਮੇਂ ਚਿਤ ਬ੍ਰਿਤਿਕਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਸ੍ਰਿੰਗਾਰ ਰਸ ਕਾ ਸਥਾਯੀ ਭਾਵਹੈ। ਯਾਂਤੇ ਸਖੀ ਭਾਵਮੇ ਰਸ ਭੀ

ਸ੍ਰਿੰਗਾਰ ਹੈ। ਪੂਰਬੋਕ੍ਤ ਸਥਾਯੀਭਾਵ ਨਿਜ ਨਿਜ ਰਸੋ ਕੇ ਸਥਾਯੀਹੈ । ਔਰੋਂਮੇ ਜਾਕਰਬਜਭਿਚਾਰੀਹੋਜਾਵੇਹੈਂ । ਜੈਸੇ ਜੁਗੁਪਸਾ ਬੀਭਤਸਰਸ ਕਾ ਸਥਾਯੀ ਭਾਵ ਹੈ। ਸਾਂਤਰਸ ਮੇ ਨਿਰਵੇਦਕਾ ਸਹਕਾਰੀ ਹੋਨੇਤੇ ਸੰਚਾਰੀ ਹੋਵੇਹੈ। ਤਥਾ ਹਾਸ ਹਾਸਜਰਸਕਾਸਥਾਯੀਭਾਵਹੈ॥ਸ੍ਰਿੰਗਾਰ ਬੀਰਮੈ ਰਤਿਕਾ ਔ ਉਤਸਾਹ ਕਾ ਸਹਕਾਰੀ ਹੋਨੇ ਤੇ ਸੰਚਾਰੀ ਹੋਵੇ ਹੈ। ਏਵੰ ਔ ਰੋਮੇ ਔਰ ਹੋਵੇ ਹੈ। ਯਾਤੇਜੋ ਅਨਜ ਭਾਵੋਕੇ ਅੰਗਰੂਪਰ ਤਜਾਦਿਕ ਭਾਵਹੈ ਅਰ ਆਪ ਔਰ ਸਹਕਾਰੀਯੋ ਸੇ ਪ੍ਰਸ੍ਰਿ ਨਹੀ ਹੁਯੇ ਸੋ ਸਥਾਯੀ ਭਾਵ ਨਹੀ ਹੋਵੇ ਸੰਚਾਰੀ ਹੋਵੇ ਹੈ। ਏਵੰਜੋਂ ਲੋਕ ਵੇਦ ਬਿਰੁਧ ਰਤਿਹਾਸਾਦਿਕ ਭਾਵ ਹੈ ਸੋ ਭੀ ਸਥਾਯੀ ਭਾਵ ਨਹੀ ਹੋਵੇ । ਕਿੰਤੂ ਤਿਨ ਕਾ ਆਭਾਸ ਹੋਵੇ ਹੈ ਜੈਸੇ ਰਾਜ ਪਤਨੀ ਗੁਰੁ ਪਤਨੀ ਮੇ ਰਤਿ ਹੈ ਸੋ ਲੋਕ ਵੇਦ ਵਿਰੁਧ ਹੈ। ਯਾਂਤੇ ਵਹੁ ਭਾਂਵਾਭਾਸ ਹੈ ਭਾਵ ਨਹੀ ਅਰਭਾਵਾ ਭਾਸਹੋਨੇਸੇਹੀ ਰਸਾਭਾਸਹੈ ਰਸ ਨਹੀਯਾਹੀਤੇ ਰਾਮਲੀਲਾ ਰਾਸਲੀਲਾਦਿਕੋ ਮੇ ਜਿਨਕੋ ਸੀਤਾ ਰਾਧਾਮੈ ਜਗਤ ਮਾਤਾ ਗਜਾਨ ਹੈ ਔ ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ੍ਨ ਮੈ ਪ੍ਰਮੇਸ਼੍ਵਰ ਭਾਵਨਾਸੇ ਜਗਤ ਪਿਤਾ ਗਜ਼ਾਨ ਹੈ ਤਿਨਦੇਖਨੇ ਸੁਨਨੇਵਾਲੇ ਮਹਾਤਮਾ ਲੋਕੋ ਕੋ ਸਥਾਯੀ ਭਾਵ ਰਤਿ ਬਿਨਾ ਤਹਾ ਸ੍ਰਿੰਗਾਰਰਸਕਾਉਦਯ ਨਹੀ ਹੋਵੇ ਯਾਂਤੇ ਵਹੁ ਦੇਖੇ ਨਹੀ। ਜਿਨ ਕੋ ਸੀਤਾ ਰਾਮਾਂਦਿ ਇਸਤ੍ਰੀ ਪੁਰਖ ਮਾਤ੍ਰ ਭਾਸੇ ਹੈ ਤਿਨ ਕੋ ਰਤਿ ਸਥਾਈ ਸੇ

ਰਸਕਾ ਉਦਯ ਹੋਵੇਹੈ ਵਹੁ ਦੇਖੇਹੈ ਯਾਤੇ ਜੋ ਜੋਰਤਯਾਦਿਕ ਭਾਵ ਅਨਯ ਅੰਗੋ ਵਾਲੇ ਹੈ ਅਰ ਔਰ ਭਾਵੋਸੇ ਪ੍ਰਸ੍ਰਿਹੈ ਵਹੀ ਬਿਭਾਵਾਦਿਕਸਾਮਗ੍ਰੀ ਕੇ ਯੋਗ ਸੇ ਬਯਕ੍ਤੁ ਹੁਯੇ ਰਸ ਹੋਵੇਹੈ ਯਾਂਤੇ ਅਬ ਰਸੋਕੀ ਅਭਿਬਯੰਜਕ ਬਿਭਾਵਾਦਿ ਸਾਮਗ੍ਰੀ ਕੇ ਸ੍ਰੂਪ ਲਿਖੇ ਹੈਂ। ਪ੍ਰਥਮਈਹਾਂਯਹ ਮਰਯਾਦਾਹੈ। ਕਾਬਯਮੈ ਵਕ੍ਤਾ ਸ੍ਰੋਤਾ ਕੋ ਨਾਟਯਮੈ ਸਾਂਗੀ ਔਸਾਂਗ ਦੇਖਨੇ ਵਾਲਯੋਂ ਕੋ ਬਿਭਾਵਾਦਿਕੋਸੇ ਜਿਨ ਸਥਾਯੀ ਭਾਵੋ ਕਾ ਰਸ ਰੂਪਕਰ ਪ੍ਰਕਾਸ ਹੋਵੇਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਵਹੁ ਸਥਾਯੀ ਭਾਵਲੋਕ ਮੈਹੇਤੁਯੋ ਸੇ ਉਪਜੇ ਹੈ। ਔ ਉਪਜਕਰ ਅਪਨੇ ਕਾਰਜ ਰੂਪ ਚਿੰਨੋਂ ਸੇ ਜਾਨੇ ਜਾਵੇਹੈ। ਪੁਨਾ ਅਪਨੇ ਸਾਥ ਹੀ ਉਪਜੇ ਭਾਵੋ ਸੇ ਪੁਸ੍ਰਿ ਹੋਵੇਹੈ ॥ ਯਾਤੇ ਲੋਕਮੈ ਜੋਤਿਨਰਤਯਾਦਿਕ ਸਥਾਯੀ ਭਾਵੋ ਕੇ ਉਤਪਾਦਕ ਅੰਗਨਾ ਉਦਯਾਨਾਦਿਕ ਕਾਰਣ ਹੈ। ਪੁਨਾ ਜੋ ਤਿਨ ਭਾਵੋ ਕੇ ਇਤਰੋ ਕੋ ਲਖਾਇਕ ਤਿਰਛਾ ਦੇਖਨਾਦਿ ਕਾਰਯ ਹੈ। ਪੁਨਾ ਜੋ ਤਿਨਕੇਪੋਖਕਹਾ ਸਾਦਿਕ ਸਹਕਾਰੀ ਹੈ । ਵਹੁ ਸਭੀ ਜਬ ਕਾਬਯਤੇ ਸਬਦ ਕੀ ਸਕ੍ਤੀ ਬ੍ਰਿਤੀ ਸੇ ਵਕਤਾ ਸ੍ਰੋਤਨ ਕੋ ਗਯਾਤ ਹੋਵੇ ਪੁਨਾ ਨਾਟਕੋਮੈ ਸਾਂਗ ਭਰਨੇ ਵਾਲੇਸਾਂਗੀਯੋਕੋ ਔਤਮਾਸਾ ਦੇਖਨੇ ਵਾਲਯੋ ਕੋ ਗਯਾਤ ਹੋਵੇ। ਤਬ ਕਾਬਯਨਾਟਯ ਮੈ ਕਾਰਣੋ ਕਾ ਨਾਮ ਬਿਭਾਵ ਔ ਕਾਰਯੋ ਕਾ ਨਾਮ ਅਨੁਭਾਵਸਹਕਾਰੀ ਯੋ ਕਾ ਨਾਮ ਬਯਭਿਚਾਰੀ ਕਹੇ ਹੈ। ਯਹ ਬਿਭਾਵਾਦਿਕੋਂ ਕੇ

ਸਾਂਕੇਤਿਕ ਅਰਥ ਹੈ ਅਖਰ ਮਰਯਾਦਾਸੇ ਯੇ ਹੈ ਬਿ ਨਾ
ਮਬਿਸੇਖ ਕਰ ਜੋਸਤ੍ਾਯੀ ਭਾਵ ਕੋਉਤਪੱਨਕਰ ਤਾਂਕੀਰਸ
ਰੂਪ ਅਭਿਬਯਕ੍ਤੀਕਰੇਸੋ ਕਹੀਯੇਬਿਭਾਵ ਜੋਸਥਾਯੀਭਾਵਸੇ
ਉਪਜਕਰਤਿਸਕੀਰਸਰੂਪਅਭਿਬਯਕ੍ਤੀਕਾਇਤਰੋਕੋ ਅਨੁ
ਭਵ ਕਰਾਵੇ ਸੋ ਕਹੀਯੇ ਅਨੁਭਾਵਜੋ ਬਿ ਨਾਮ ਬਿਸੇਖਕਰ
ਅਭਿ ਨਾਮ ਸਨਮੁਖ ਹੋਕਰ ਸਮੁਦ੍ਰਮੈ ਲਹਰੋਂਵਤ ਸਤ੍ਾਈ
ਭਾਵੋਮੈ ਉਦੇਹੋਤੇ ਔਲਯਹੋਤੇ ਤਿਨਸਤ੍ਾਇਓ ਭਾਵਨਕੀ
ਰਸਰੂਪਕਰ ਅਭਿਬਯਕ੍ਤੀ ਕਰੇ ਸੋ ਕਹੀਏ ਬਯਭਿਚਾਰੀ
ਅਭਿਬਯਕ੍ਤੀ ਨਾਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕਾਹੈ ਸੋ ਰਸਕਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਾ
ਬਯਨਾਟਯਮੈ ਨਾਜਾਨੇ ਬਿਭਾਵਾਦਿਕੋਂਸੇ ਨਹੀਹੋਵੇ ਜਾਨਿਯੇ
ਸੇਹੋਵੇਹੈ। ਯਾਤੇ ਗਯਾਤਬਿਭਾਵਾਦਿਕ ਰਸਕੀਅਭਿਬਯਕ੍ਤੀ
ਕਰੇਹੈ। ਵਾ ਬਿਭਾਵਾਦਿਕੋਕਾ ਗਯਾਨ ਰਸਕੀਅਭਿਬਯਕ੍ਤੀ
ਕਰੇਹੈ। ਪਰੰਤੂ ਯਹ ਰਸਕੀ ਅਭਿਬਯਕ੍ਤੀ ਗਯਾਤਬਿਭਾਵਾ
ਦਿਕੋਂਕੇ ਵਾ ਬਿਭਾਵਾਦਿਕੋਂਕੇਗਯਾਨ ਕੇ ਸਾਥਹੀ ਕਾਬਯ
ਨਾਟਯਸੇਹੋਵੇਹੈ ਜੈਸੇਸਬਦਜਨਯਪ੍ਰਤੱਖਰੂਪਦਸਮਕੀਅਭਿ
ਬਯਕ੍ਤੀਤੂੰਦਸਮਾਹੈ ਇਸਸਬਦਕੇ ਸਾਥਹੀ ਹੋਵੇਹੈ ਯਾਹੀਤੇ
ਰਸਾਨੁਭਵਕਾਲਮੈਮੁਕ੍ਤਿਕਾਲਵਤਆਨੰਦਰੂਪ ਬ੍ਰਹਮਕਾਭਾ
ਨਹੁਯੇਭੀ ਯਹਕਾਲਮੁਕ੍ਤਿ ਕਾਲਸੇਭਿੰਨਰਹੇਹੈਕਾਹੇਤੇਮੁਕ੍ਤਿ
ਕਾਲਮੈ ਕੇਵਲ ਬ੍ਰਹਮਕਾ ਪ੍ਰਕਾਸ ਹੋਵੇ ਹੈ। ਰਸਾਨੁਭਵ
ਕਾਲਮੇ ਬਿਭਾਵਾਦਿ ਗਯਾਨ ਵਾ ਗਯਾਤ ਬਿਭਾਵਾਦਿ ਭੀ

ਸਾਥ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਵੇਹੈ । ਰਹੋ ਇਸਕਾ ਅਧਿਕ ਬਿਚਾਰ॥ ਪ੍ਰਕਰਣ ਮੈ ਸਤ੍ਹਾਈਭਾਵਕਾ ਕਾਰਣ ਬਿਭਾਵ ਕਹਿਆ॥ ਸੋ ਦੋ ਪ੍ਰਕਾਰਕਾ ਹੋਵੇਹੈ ਏਕ ਆਲੰਬਨਬਿਭਾਵ ਦੂਸਰਾ ਉਦੀਪਨ। ਆਲੰਬਨਭੀ ਦੋ ਪ੍ਰਕਾਰਕਾ ਹੋਵੇਹੈ । ਏਕ ਆ ਸ੍ਰਯ ਆਲੰਬਨ ਦੂਸਰਾ ਵਿਖਯ ਆਲੰਬਨ ਜੋ ਸਤ੍ਹਾਈ ਭਾਵਕਾ ਅਧਿਕਰਣ ਹੋਵੇ ਵਹੁ ਆਸ੍ਰਯਾਲੰਬਨ ਕਹੀਏ ਹੈ ਜੈਸੇ ਭਗਵਤ ਪ੍ਰੀਤੀਕਾ ਅਧਿਕਰਣ ਭਕ੍ਤਹੈ ਸੋ ਆ-ਸ੍ਰਯਾਲੰਬਨਹੈ ਜਿਸਵਿਖਯਕੋ ਆਲੰਬਨਕਰ ਸਤ੍ਹਾਈ ਭਾਵ ਉਪਜੇ ਸੋ ਵਿਖਯਾਲੰਬਨ ਕਹੀਏਹੈ ਜੈਸੇ ਭਕ੍ਤਕੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਭਗਵਾਨ ਰੂਪ ਬਿਖਯਕੋ ਆਲੰਬਨਕਰ ਉਪਜੀ ਹੈ ਯਾਤੇ ਭਕ੍ਤਕੀ ਪ੍ਰੀਤੀਕਾ ਵਿਖਯ ਭਗਵਾਨ ਵਿਖਯਾਲੰ ਬਨਹੈ । ਯਦਯਪਿ ਦ੍ਰਵੇ ਹੁਯੇ ਚਿਤਕੀ ਬ੍ਰਿਤਿਗਤ ਵਿਖਯ ਕਾ ਆਕਾਰਸਤ੍ਹਾਈਭਾਵ ਹੈ॥ ਇਸਪਖਮੈ ਸਤ੍ਹਾਈਭਾਵਕਾ ਔਵਿਖਯਾਲੰਬਨ ਬਿਭਾਵਕਾ ਭੇਦਨਹੀਂ ਪ੍ਰਤੀਤਹੋਵੈ ਯਾ ਤੇ ਦੋਨੋਕੀ ਏਕਤਾਸੇ ਭੇਦਬ੍ਯਵਹਾਰਕੀ ਸਿੱਧੀ ਕੈਸੇ ਯਹ ਅਸੰਕਾ ਹੋਵੇਹੈ। ਤਥਾਪਿ ਜੈਸੇ ਬਿੰਬ ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬਭਾਵਸੇ ਜੀਵ ਈਸਕਾ ਭੇਦ ਬ੍ਯਵਹਾਰ ਸਿਧ ਹੋਵੇਹੈ ਤੈਸੇਬਿੰਬਪ੍ਰ-ਤਿਬਿੰਬਭਾਵ ਸੇ ਇਨਕਾ ਸਿਧ ਹੋਵੇਹੈ ਯਾਤੇ ਆਕਾਰ ਕੋ ਸਤ੍ਹਾਈ ਮਾਨਨੇਮੇ ਔ ਆਕਾਰੀਕੋ ਵਿਖਯਾਲੰਬਨ ਮਾਨ-ਨੇਮੇ ਕੁਛ ਦੋਖਨਹੀ ਜੋ ਸਤ੍ਹਾਈ ਭਾਵਕੀ ਦੀਪਤੀ ਕਰਾਵ

ਨ ਵਾਲੇ ਪਦਾਰਥਹੈ ਵਹੁ ਉੱਦੀਪਨ ਬਿਭਾਵ ਕਹੀਏਹੈ
ਈਹਾਂ ਯੇਹ ਬਿਭਾਵ ਗੁਣਚੇਸ੍ਟਾ ਅਲੰਕਾਰਾਦਿਕਹੈ। ਗੁਣ
ਦਯਾਲੁਤਾਦਿਕਚੇਸ੍ਟਾਗਜੇਂਦ੍ਰਾਦਿਕੋਂਕੀਰਖ੍ਯਾਰਥਗਮਨਾ-
ਦਿ ਅਲੰਕਾਰਾਦਿ ਮੋਰਮੁਕਟ ਬਨਮਾਲਾ ਦਿਬ੍ਯਸੁਗੰਧ
ਪੀਤਪਟਾਦਿ ਜੋ ਸਥਾਈਭਾਵਕੋ ਭਕ੍ਤਮੇ ਇਤਰੋਂਕੋ ਜਨਾ
ਵਨੇ ਵਾਲੇ ਸਰੀਰਬਾਣੀਕੇ ਵਿਕਾਰਹੈ ਸੋ ਅਨੁਭਾਵਕਹੀ
ਯੇਹੈ ਜੈਸੇ ਭਕ੍ਤਕੀ ਭਗਵਤਮੈ ਪ੍ਰੀਤੀਕੋ ਲੋਕੋਂਮੇ ਜਨਾਵ-
ਨੇਵਾਲੇ ਰੋਮਾਂਚਾਦਿਔਬਿਸ੍ਨੁਪਦ ਗਾਯਨਾਦਿਕਹੈ ਸੋ ਅਨੁ-
ਭਾਵਹੈਂ ਸੋਭੀਦੋ ਪ੍ਰਕਾਰਕੇ ਹੋਵੇਹੈਂ ॥ਏਕਸਭਰਸੋਂਕੇਪ੍ਰਿਥਕ
ਪ੍ਰਿਥਕਜੈਸੇਸ੍ਰਿੰਗਾਰਮੈ ਕਟਾਖ੍ਯਾਦਿ ਹਾਸਮੈਦਸਨਖੁਲਨਾ-
ਦਿ ਕਰਨਾਮੈਭੂਮੀ ਪਤਨਬਿਲਾਪਾਦਿਰੌਦ੍ਰਮੈਕੰਪਰਿਦੇਧੜ
ਕਨਾਦਿਬੀਰਮੈਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਉਗ੍ਰਤਾ ਪੁਲਕਾਦਿ ਭਯਾਨਕ ਮੈ
ਮੁਖਸੂਕਨਾਦਿ ਬੀਭਤਸਮੈ ਥੂਕਨ ਮੁਖਸੰਕੋਚਨਾਦਿ ਗੁਰ
ਕਾਇਸ੍ਟ[1] ਮਹਾਕਾਲ ਇਸਕਾਦੇਵਤਾਹੈ ਅਦ੍ਭੁਤਮੇ ਥਕ-
ਤ ਹੋਨੇਆਦਿ ਸਾਂਤਮੈ ਛਮਾਸਤ੍ਯ ਭਾਖਣਾਸ੍ਵਾਂਗਯੋਗਾਦਿ
ਬਾਤਸਲ੍ਯਮੈਸਿਰਪਲੋਸਨਭੂਖਣ ਸਵਾਰਨਾਦਿ ਦਾਸ੍ਯਮੈ
ਇਸ੍ਟਕੇ ਚਿੰਨ ਧਾਰਨ ਔ ਉਤਸਵ ਬ੍ਰਤਾਦਿ ਸਖ੍ਯਮੈ ਸਹ
ਭੋਜਨ ਬਸਤ੍ਰਾਦਿ। ਦੂਸਰੇ ਸਭਰਸੋਂਕੇ ਸਮਾਨ ਹੋਵੇਹੈਂ। ਤਿਨ
ਕਾ ਨਾਮ ਸਾਤ੍ਵਿਕਹੈ। ਜੋ ਚਿਤਕੇ ਖੋਭਜਨਜ ਸਰੀਰਕੇ

੧–ਦਸਮੇਗੁਰੂ ਕਾ

ਵਿਕਾਰ ਸਭ ਰਸੋਂਮੇ ਸਮ ਸ੍ਰਭਾਵ ਹੋਵੇ ਵਹੁ ਸਾਤ੍ਰਿਕਕਹੀ
ਯੇਹੈ। ਜੈਸੇ ਪ੍ਰੀਤੀਮਾਨ ਭਗਤਕੋ ਭਗਵਤਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀਕੇ
ਅਤਜੰਤ ਆਨੰਦਸੇ। ਵਾ ਭਗਵਤ ਪ੍ਰਾਪਤੀਕੇ ਬਿਯੋਗ ਜ
ਨਜ ਖੇਦਸੇ। ਜੋ ਸਰੀਰਕਾ ਕੋਈਕ ਸੁੰਭਾਦਿ ਸ੍ਰਭਾਵ ਹੋਵੇ
ਹੈ ਵਹੁ ਸਭ ਰਸੋਮੇ ਸਮਰਹੇ ਹੈ। ਐਸੇ ਸ੍ਰਭਾਵ ਸੁੰਭ ੧ ਸ੍ਰੇਦ
੨ ਰੋਮਾਂਚ ੩ ਸ੍ਰਰਭੰਗ ੪ ਕੰਪ ੫ ਬਿਵਰਣਤਾਈ ਅਸ੍ਰ
੭ ਪ੍ਰਲਯ ੮ ਯੇ ਆਠਹੋਵੇਹੈ ਆਠੋਮੇ ਗਤਿਕਾ ਨਿਰੋਧ ਅ-
ਰਥਾਤ ਜੜੀ ਭਾਵ ਸੁੰਭ ਕਹੀਯੇਹੈ। ਹਰਖ ਰਾਗ ਭਯ ਦੁਖ
ਵਿਖਾਦ ਬਿਸਮਯ ਕ੍ਰੋਧ ਤਾਕੇ ਬਿਭਾਵਹੈ। ਸਰੀਰਮੈ ਸ-
ਲਿਲਕਾ ਉਦਭਵਸ੍ਰੇਦ ਕਹੀਯੇਹੈ। ਮਨਕਾਤਾਪਹਰਖ ਲੱ
ਜਾ ਕ੍ਰੋਧ ਭਯਸ੍ਰਮ ਪੀੜਾ ਘਾਮ ਮੂਰਛਾਦਿ ਤਾਂਕੇ ਬਿਭਾਵਹੈ
ਰੋਮ ਖੜੇ ਹੋਨੇ ਰੋਮਾਂਚਹੈ ਸੀਤ ਹਰਖ ਭੈ ਕ੍ਰੋਧ ਤਾਂਕੇ ਬਿ-
ਭਾਵਹੈ। ਗਲਮੇ ਕਾਂਪਕਾਂਪਕੇ ਬਾਨੀ ਨਿਕਸਨੀ ਸ੍ਰਰਭੰਗ
ਹੈ। ਕ੍ਰੋਧਮਦ ਹਰਖ ਭਯ ਤਾਂਕੇ ਬਿਭਾਵਹੈ। ਮੁਖਕਾ ਰੰਗ
ਬਿਗੜ ਜਾਨਾ ਬਿਵਰਣਤਾ ਹੈ। ਮੋਹ ਭਯ ਸੀਤ ਤਾਪ ਸ੍ਰਮ
ਤਾਕੇ ਬਿਭਾਵਹੈ। ਨਿਮਿਤਸੇ ਉਪਜਜਾ ਨੇਤ੍ਰ ਸਲਿਲ ਅ-
ਸ੍ਰਹੈ। ਹਰਖ ਅਮਰਖਧੂਮਭਯਸੋਕ ਜ੍ਰਿੰਭਾ ਸੀਤ ਨਿਰਨਿ
ਮੇਖੱ ਦੇਖਨਾ ਤਾਕੇ ਬਿਭਾਵਹੈ। ਚੇਸ੍ਟਾਕਾ ਨਿਰੋਧ ਅਰਥਾਤ
ਮੂਰਛਾ ਪ੍ਰਲਯਹੈ। ਅਤਜੰਤ ਦੁਖ ਭਯਾਦਿ ਤਾਕੇ ਬਿਭਾਵਹੈ
। ਯੇ ਆਠੋ ਸਾਤ੍ਵਿਕ ਅਤਜੰਤ ਆਨੰਦ। ਔਅਤਜੰਤ ਖੇਦ

ਮੈ ਔ ਪ੍ਰਿਯ ਵਸ੍ਤੁ ਕੇ ਸੰਬੰਧ ਔ ਬਿਯੋਗਮੇ ਸਮਾਨ ਹੋਤੇਹੈ
। ਯਾਤੇ ਯੇ ਸਭ ਰਸੋਮੈਸਰੀਰਕੇਸਮ ਵਿਕਾਰਹੈ। ਜੋ ਅੰਤ-
ਹਕਰਣਕੀ ਬ੍ਰਿਤਿ ਰੂਪ ਵਸ੍ਤੁ ਸਭ ਰਸੋਮੈ ਸਮ ਸ੍ਵਭਾਵ
ਨਾ ਰਹੇ। ਕਿੰਤੂ ਬਦਲ ਜਾਵੈ। ਵਹੁ ਸੰਚਾਰੀ ਕਹੀਯੇ ਹੈ।
ਜੈਸੇ ਭਗਤਕੋ ਭਗਵਤਕੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਕਾਲਮੈ ਕਬੀਕਾਹੂ
ਦੁਸ੍ਰਪੈ ਕੋਪ ਕਬੀ ਮੰਦਵਸਤੁਸੇ ਗਲਾਨੀ ਆਦਿਕ। ਅ-
ਨੇਕਬਦਲੈਹੈ। ਸੋਸੰਚਾਰੀ ਕਹੀਯੇਹੈ ਵਹੁਸੰਚਾਰੀ ਨਿਰਵੇਦਾ
ਦਿਕ ਤੇਤੀਸਹੈਂ॥ਨਿਰਵੇਦ ੧ ਗਲਾਨੀ ੨ ਸੰਕਾ ੩ ਅਸੂ
ਯਾ ੪ ਉਤਕਰਖ ੫ ਸ੍ਰਮ ੬ ਆਲਸਯ ੭ ਦੀਨਤਾ ੮
ਚਿੰਤਾ੯ ਮੋਹ ੧੦ ਸਿਮ੍ਰਿਤੀ ੧੧ ਧ੍ਰਿਤਿ ੧੨ ਬ੍ਰੀੜਾ ੧੩
ਚਪਲਤਾ ੧੪ਹਰਖ ੧੫ ਆਵੇਗ ੧੬ ਜੜਤਾ ੧੭ ਗ
ਰਬ ੧੮ ਵਿਖਾਦ ੧੯ ਉਤਸੁਕਤਾ ੨੦ ਨਿਦ੍ਰਾ ੨੧ ਅਪ
ਸਮਾਰ ੨੨ਸੁਪਤੀ ੨੩ ਬਿਬੋਧ੨੪ ਅਮਰਖ ੨੫ ਅਵ
ਹਿੱਥਾ ੨੬ ਉਗ੍ਰਤਾ ੨੭ ਮਤਿ੨੮ ਬਯਾਧਿ ੨੯ ਉਨਮਾਦ
੩੦ਮਰਣ ੩੧ ਤ੍ਰਾਸ ੩੨ ਬਿਤਰਕ ੩੩ ਤੇਤੀਸੋਂ ਮੇਵਿ
ਖਯੋਮੇ ਤੁੱਛਤਾਗਯਾਨ ਵਾ ਅਪਨਾਅਪਮਾਨਕਰਨਾਨਿਰਵੇ
ਦਹੈ ॥੧॥ ਯਥਾ ਧਿਕਾਰਹੈਮੇਰੇਕੋਮੈਂ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਭਜਨਛੋਡ
ਤੁੱਛਪਦਾਰਥੋਂਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੇਤਅਨੇਕਯਤਨ ਕੀਯੇ। ਦੋਖ
ਦਰਸ਼ਨ ਆਪਦਈਰਖਾਦਿ ਤਾਕੇ ਬਿਭਾਵਹੈ। ਸ੍ਵੇਦ ਪ੍ਰ-
ਕਾਸ ਅਸ੍ਰੂਪਾਤਾਦਿਕ ਤਾਕੇ ਅਨੁਭਾਵਹੈ। ਉਤਸਾਹਨਾਰਹ

ਨਾ ਵਾ ਨਿਰਬਲਤਾ ਗਲਾਨਿ ਹੈ ॥੨॥ਖੁਧਜਾਤ੍ਰਿਖਾਦਿ ਤਾ ਕੇ ਬਿਭਾਵ ਹੈ। ਸਿਥਲਤਾ ਦ੍ਰਿਗ ਭ੍ਰਮਣ ਬਿਵਰਣਤਾਦਿ ਕ ਤਾਂਕੇ ਅਨੁਭਾਵਹੈ । ਇਸ੍ਰਿਹਾਨੀਕਾ ਬਿਚਾਰ ਸੰਕਾਹੈ ॥ ੩ ॥ ਅਨੀਤੀ ਕ੍ਰੂਰਤਾਦਿਤਾਂਕੇ ਬਿਭਾਵਹੈ। ਕੰਪ ਕ੍ਰਿਯਾ-ਦਿ ਤਾਕੇ ਅਨੁਭਾਵੈਹੈ। ਪਰਕੇ ਉਤਕਰਖਕਾ ਨਾ ਸਹਾ-ਰਨਾ ਵਾ ਪਰਕੇ ਅਨਿਸ੍ਰਿਕੀ ਇਛਾ ਅਸੂਯਾਹੈ ॥ ੪ ॥ ॥ ਕ੍ਰੋਧ ਦੁਰਜਨਪਨੇ ਆਦਿਕ ਤਾਕੇ ਬਿਭਾਵਹੈ ॥ ਕੋਪ ਚੇਸ਼੍ਰਾ ਦੋਖੋਦਭਾਵਨਾਦਿ ਤਾਕੇ ਅਨੁਭਾਵਹੈ ॥ ਦੁਖਸੰਬੰਧ ਰਹਿਤ ਸੁਖਕਾ ਅਨੁਭਵ ਉਤਕਰਖ ਹੈ॥ ੫ ॥ ਮਦਪਾਨਾਦਿ ਤਾਕੇ ਬਿਭਾਵਹੈ। ਉਤਮੋਕੋ ਨਿੰਦ੍ਰਾ ਮਧਜਮੋ ਕੋ ਹਾਸ ਅਧਮੋਕੋ ਰੋਨਾ ਯਹ ਤਾਕੇ ਅਨੁਭਾਵਹੈ। ਮਾਰਗ ਚਲਨੇ ਆਦਿਕੋਸੇ ਖੇਦਸ਼੍ਰਮ ਕਹੀਯੇਹੈ॥ ੬ ॥ ਮਾਰਗ ਗ ਮਨਾਦਿਕ ਤਾਕੇ ਬਿਭਾਵਹੈ। ਸ੍ਵੇਦਾਦਿਕ ਤਾਕੇ ਅਨੁਭਾਵਹੈ । ਉਦਜਮਕਾ ਅਭਾਵ ਆਲਸਜ ਹੈ॥ ੭ ॥ ਮਲਬਿ ਸ੍ਰਿਭ ੧ ਗਰਭਾਦਿਕ ਤਾਕੇ ਬਿਭਾਵ ਹੈ ਕਾਮਮੇ ਕਾਯਰਪਨਾ ਤਾਕਾ ਅਨੁਭਾਵ ਹੈ।ਦੁਰਦਸਾ ਵਾ ਦੁਖਕੀਅਧਿਕਤਾ ਦੀਨਤਾਹੈ॥ ੮ ॥ ਬਿਰਹ ਦਰਿਦ੍ਰਤਾਦਿਕ ਤਾਕੇ ਬਿਭਾਵਹੈ। ਕਾਯ ਕ-ਲੇਸ ਖੁਧਜਾ ਪੀੜਾਦਿਕ ਤਾਕੇਅਨੁਭਾਵਹੈ। ਇਸ਼੍ਰਿ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕੀ ਔਅਨਿਸ੍ਰਿਕੇ ਪਰਿਹਾਰਕੀ ਸੋਚ ਚਿੰਤਾਹੈ ॥ ੯॥ ਦ੍ਰਬਜ ਪ੍ਰਾਪਤੀਕੇ ਅਭਾਵਾਦਿ ਤਾਕੇ ਬਿਭਾਵਹੈ। ਤਾਪ ਬਿਵਰਣ-

---

੧–ਕਬਜ਼ੀ ਰਹਨੀ ॥

ਤਾ ਦੀਰਘ ਸ੍ਵਾਸਲੇਨੇ ਆਦਿਕ ਤਾਕੇ ਅਨੁਭਾਵ ਹੈ। ਕਾਰਯਾ ਕਾਰਯ ਕੇ ਬਿਬੇਕ ਕੀ ਹਾਨੀ ਮੋਹ ਹੈ॥ ੧੦॥ ਭੀਤੀ ਆਦਿਕ ਤਾਂਕੇ ਬਿਭਾਵ ਹੈ। ਬਿਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਆਦਿਕ ਤਾਕੇ ਅਨੁਭਾਵ ਹੈ। ਸੰਸਕਾਰ ਜਨਯ ਗਯਾਨ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਹੈ॥ ੧੧॥ ਸੰਸਕਾਰ ਕੇ ਉਦਬੋਧਕ ਸਾਦ੍ਰਿਸਯ ਦਰਸਨ ਅਦ੍ਰਿਸ਼੍ਰ ਚਿੰਤਨਾਦਿ ਤਾਕੇ ਬਿਭਾਵ ਹੈ। ਭ੍ਰੂਉਠਾਵਨਾਦਿ ਤਾਕੇ ਅਨੁਭਾਵ ਹੈ॥ ਸੰਤੋਖ ਧ੍ਰਿਤਿ ਹੈ। ਵਾ ਅੰਨਿਸ਼੍ਰਕੀ ਅਜਨਕ ਤਾਕਾ ਗਯਾਨ ਧ੍ਰਿਤਿ ਹੈ॥ ੧੨॥ ਬਿਚਾਰਾਦਿਕ ਤਾਕੇ ਬਿਭਾਵ ਹੈ ਸਥਿਰ ਚਿੱਤਤਾਦਿ ਤਾਕੇ ਅਨੁਭਾਵ ਹੈ। ਸ੍ਵਛੰਦ ਕ੍ਰਿਯਾ ਕਾ ਸੰਕੋਚ ਬ੍ਰੀੜਾ ਹੈ॥ ੧੩॥ ਦੁਰਾਚਾਰਾਦਿ ਤਾਕੇ ਬਿਭਾਵ ਹੈ। ਸਿਰ ਨੀਵਾਕਰਨਾ ਮੁਖ ਛਕਨਾਦਿਕ ਤਾਕੇ ਅਨੁਭਾਵ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਯਾ ਕੀ ਸੀਘ੍ਰਤਾ ਚਪਲਤਾ ਹੈ ॥ ੧੪॥ ਮਤਸਰਤਾ ਦ੍ਵੇਖਾਦਿ ਤਾਕੇ ਬਿਭਾਵ ਹੈ। ਵੈਰੀ ਕਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਠੋਰ ਬਚਨਾਦਿ ਤਾਕੇ ਅਨੁਭਾਵ ਹੈ ਚਿੱਤ ਕੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਹਰਖ ਹੈ॥ ੧੫॥ ਪ੍ਰਿਯ ਦਸ਼ਰਨ ਇਸ਼੍ਰ ਲਾਭਾਦਿ ਤਾਕੇ ਬਿਭਾਵ ਹੈ। ਸ੍ਵਰਭੇਦ ਅਸ੍ਵਪੁਲਕਾਦਿ ਤਾਕੇ ਅਨੁਭਾਵ ਹੈ। ਅਬਾਂਛਿਤ ਬਸਤੁ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸੇ ਚਿਤ ਮੇ ਖੇਦ ਹੋਨਾ ਆਵੇਗ ਹੈ ॥ ੧੬॥ ਵੈਰੀ ਕਾ ਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਿਯ ਕਾ ਅਸ੍ਵਣ ਉਤਪਾਤਾਦਿ ਤਾਕੇ ਬਿਭਾਵ ਹੈ। ਚਿਤ ਭ੍ਰਮ ਹੋਨੇ ਆਦਿਕ ਤਾਕੇ ਅਨੁਭਾਵ ਹੈ ॥ ਇਸ਼੍ਰ ਬਿਯੋਗ ਜਨਯ ਗਯਾਨ ਹੀਨਤਾ ਜੜਤਾ ਹੈ॥ ੧੭॥ ਅਨਿ-

ਸ੍ਰ ਦਰਸ਼ਨਾਦਿ ਤਾਕੇ ਬਿਭਾਵਹੈਂ ॥ ਅਨਵਭਾਖਣ ਨਿ ਰਨਿਮੇਖਦੇਖਣਾਦਿ ਤਾਕੇ ਅਨੁਭਾਵਹੈਂ ਅਪਨੇ ਆਪਕੋ ਸ- ਰਬਸੇ ਅਧਿਕ ਜਾਨਨਾ। ਵਾ ਅਪਨੇਸੇ ਸਰਬਕੋ ਨਯੂਨ ਜਾਨਨਾ ਗਰਬਹੈ॥ ੧੮ ॥ ਬਲ ਐਸ੍ਵਰਯ ਸੁੰਦਰਤਾਦਿਕ ਤਾਕੇ ਬਿਭਾਵਹੈ । ਅਵਗਜਾਹਾਸ ਪੌਰਖ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨੇ ਆਦਿਕ ਤਾਕੇ ਅਨੁਭਾਵਹੈ । ਇਸ੍ਰਕਾ ਸੰਸਯ ਵਾ ਅਨਿਸ੍ਰ ਕੀ ਜਿਗਜਾਸਾ ਵਿਖਾਦਹੈ ॥ ੧੯ ॥ ਜੀਵਨ ਧਨ ਸਰੀਰ ਕਲਤ੍ਰਾਦਿ ਤਾਕੇ ਬਿਭਾਵਹੈ । ਅਪਰਾਧਾਦਿਕ ਤਾਕੇ ਅਨੁ- ਭਾਵਹੈ। ਇਸ੍ਰ ਕਾਰਯਮੈ ਦੇਰਨਾ ਸਹਾਰਨੀ ਉਤਸੁਕ ਤਾਹੈ ॥ ੨੦ ॥ ਪ੍ਰਿਯਵਸਤੁ ਕੇ ਸਮਰਣਾਦਿਕ ਤਾਕੇ ਬਿ- ਭਾਵ ਹੈ ਤੰਦ੍ਰਾਅੰਗਬੋਝਾਦਿਕਤਾਕੇ ਅਨੁਭਾਵਹੈ। ਅਨਯ ਬਾ ਹਯਦ੍ਰਿਯੋਂ ਸੇ ਹਟਕਰ ਤ੍ਵਚਾ ਸਾਥ ਮਨਕਾ ਸੰਬੰਧ ਨਿਦ੍ਰਾਹੈ ॥ ੨੧ ॥ ਆਲਸਸ੍ਰਮਾਦਿ ਤਾਕੇ ਬਿਭਾਵਹੈ। ਪਾਸੇ ਵਟਨੇ ਨੇਤ੍ਰਨਿਮੀਲਨ ਸ੍ਵਪਨ ਦਰਸ਼ਨਾਦਿ ਤਾਕੇ ਅਨੁਭਾਵ ਹੈ। ਗ੍ਰਹਾਦਿਕੋ ਕਾ ਆਵੇਸ ਅਪਸਮਾਰਹੈ ॥ ੨੨ ॥ ਅਪਵਿ- ਤ੍ਰਤਾ ਸੂਨਯ ਥਾਨਮੇ ਥਿਤ ਹੋਨਾ ਅਤਯੰਤ ਦੁਖ ਭਯਾਦਿ ਤਾਕੇ ਬਿਭਾਵਹੈ। ਕੰਪਫੇਨ ਉਭੇਸਾਹ ਭੂਮੀਪੈ ਗਿਰਨਾ ਜਿ ਹ੍ਵਾ ਚਲਾਵਨੇ ਆਦਿਕ ਤਾਕੇ ਅਨੁਭਾਵਹੈ । ਤ੍ਵਚਾ ਕੋ ਭੀ ਛੋਡਕਰਮਨਕਾ ਪੁਰੀਤਤੀਮੈ ਪ੍ਰਵੇਸਸੁਪਤੀਹੈ ॥ ੨੩ ॥ ਨਿਦ੍ਰਾ ਤਾਕਾ ਬਿਭਾਵ ਹੈ। ਨੇਤ੍ਰਨਿਮੀਲਨਲੰਬੇ ਸ੍ਵਾਸਲੇਨੇ

ਆਦਿਕ ਤਾਕੇ ਅਨੁਭਾਵ ਹੈ। ਇੰਦ੍ਰਿਯੋਂ ਕਾ ਪ੍ਰਥਮ ਪ੍ਰਕਾਸ
ਬਿਬੋਧ ਹੈ॥ ੨੪ ॥ ਨਿੰਦ੍ਰਾ ਨਾਸ ਤਾਂਕਾ ਬਿਭਾਵਹੈਂ ਅੰਗ-
ੜਾਈਜੰਭਾਈ ਅੰਗੁਲੀ ਮਰੋੜਨਾਦਿਤਾਕੇ ਅਨੁਭਾਵਹੈਂ ਦੂ-
ਸਰੇਕੇ ਅਹੰਕਾਰ ਦੂਰਕਰਨਕੀ ਇਛਾ ਅਮਰਖਹੈ॥ ੨੫
॥ ਅਨਾਦਰ ਝਿੜਕਨੇ ਆਦਿਕ ਤਾਕੇ ਬਿਭਾਵਹੈਂ। ਸਿਰ
ਕੰਪਯ ਸ੍ਵੇਦਰਕ੍ਤ ਨੇਤ੍ਰਾਦਿਕ ਤਾਕੇ ਅਨੁਭਾਵ ਹੈ। ਅਕਾਰ
ਬਯਵਹਾਰਕਾ ਛਪਾਵਨਾ ਅਪਹਿੱਥਾਹੈ॥ ੨੬ ॥ ਧ੍ਰਿਸ੍ਰਪਨਾ
ਕੁਟਲਤਾਦਿ ਤਾਕੇ ਬਿਭਾਵਹੈ। ਅਨਯਥਾ ਕਰਣਅਨਯਥਾ
ਕਥਨਾਦਿਤਾਕੇ ਅਨੁਭਾਵਹੈ। ਨਿਰਦਯਤਾ ਉਗ੍ਰਤਾਹੈ ॥
੨੭ ॥ ਅਪਰਾਧ ਦੋਖ ਕਥਨ ਚੋਰੀਆਦਿਕ ਤਾਂਕੇ ਬਿਭਾਵ
ਹੈ। ਝਿੜਕਨਾ ਤਾੜਨਾਦਿ ਤਾਕੇ ਅਨੁਭਾਵਹੈ । ਯਥਾਰਥ
ਗਯਾਨ ਮਤਿਹੈ॥ ੨੮ ॥ ਸਾਸਤ੍ਰ ਚਿੰਤਨਾਦਿ ਤਾਕੇ ਬਿਭਾਵ
ਹੈ। ਸਿਖਯਕੋਉਪਦੇਸਨੇਤ੍ਰ ਕਾ ਇਸਾਰਾਹਾਥ ਚਲਾਵਨੇਕੀ
ਚਾਤੁਰੀ ਆਦਿਕ ਤਾਕੇ ਅਨੁਭਾਵਹੈ ਜ੍ਵਰਾਦਿ ਵਿਕਾਰ ਬਯਾ
ਧਿਹੈ ॥ ੨੯ ॥ ਧਾਤੁਵਿਖਮਤਾਦਿਤਾਕੇ ਬਿਭਾਵਹੈ। ਅਭਿ-
ਲਾਖਾ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਚਿੰਤਾ ਮਰਣ ਗੁਣਕੀਰਤਨ ਬਯਾਧਿ
ਪ੍ਰਲਾਪ ਉਨਮਾਦ ਜੜਤਾ ਉਦ੍ਵੇਗ ਯਹ ਦਸਦਸਾਤਾਕੇ
ਅਨੁਭਾਵ ਹੈ। ਬਿਨਾ ਬਿਚਾਰ ਆਚਾਰ ਉਨਮਾਦ ਹੈ॥ ੩੦
॥ ਪ੍ਰਿਯਬਿਯੋਗ ਬਿਭੂਤਿਨਾਸਾਦਿ ਤਾਕੇ ਬਿਭਾਵਹੈ ॥ ਬਯ
ਥਾਰੋਦਨਾਦਿ ਤਾਕੇ ਅਨੁਭਾਵਹੈ। ਸਰੀਰ ਪ੍ਰਾਣਕਾ ਬਿਯੋ-

ਗ ਮਰਣ ਹੈ॥ ੩੧ ॥ ਕੁਗ੍ਰਹਦਸਾ ਕਰਮ ਭੋਗਕੀ ਸ-
ਮਾਪਤਿ ਆਦਿਤਾਕੇ ਬਿਭਾਵ ਹੈ ਮ੍ਰਿਤਕਦੇਹਕਾ ਫੂਲ ਜਾ-
ਨਾਆਦਿਕਤਾਕੇ ਅਨੁਭਾਵਹੈ। ਅਕਸਮਾਤ ਮਨਕਾ ਖੋਭ
ਤ੍ਰਾਸ ਹੈ॥ ੩੨ ॥ ਘੋਰਸਬਦਕਾ ਸੁਣਨਾ ਘੋਰਪ੍ਰਾਣੀਕਾ
ਦਰਸਨਾਦਿ ਤਾਕੇ ਬਿਭਾਵਹੈ। ਸ੍ਤੰਭਸ੍ਵੇਦਰੋਮਾਂਚਅਸ੍ਰੁਪਾਤਾ-
ਦਿਤਾਕੇ ਅਨੁਭਾਵਹੈ । ਬਿਚਾਰ ਬਿਤਰਕਹੈ ॥ ੩੩॥
ਬਿਪ੍ਰਤਿਪੱਤਿਕੇ ਸਾਧਕ ਸੰਸਯਕੇ ਬਾਧਕ ਪ੍ਰਮਾਣੋਕਾ
ਉਠਾਵਨਾ ਤਾਕਾ ਬਿਭਾਵਹੈ ਸਿਰਕੰਪ ਭ੍ਰੂਚਾਲਨਾਦਿਤਾਕੇ
ਅਨੁਭਾਵਹੈ ਬਿਤਰਕ ਬਿਚਾਰ$_1$ ਸੰਸਯ$_2$ ਅਨੱਧਯਵਸਾ
ਯ$_3$ ਬਿਪ੍ਰਤਿਪੱਤੀ$_4$ ਭੇਦਸੇ ਚਾਰਪ੍ਰਕਾਰਕਾਹੈ ਇਸ ਹੇਤੁ
ਸੇ ਯਹ ਐਸਾ ਹੋਨੇਕੋ ਯੋਗਯਹੈ ਇਸਕਾ ਨਾਮ ਬਿਚਾਰ
ਹੈ। ਜੈਸੇ ਜੋਗਅਵਸਥਾਮੈ ਭਰਥਰੀਨੇ ਕਾਹੂ ਪੂਰਬਾਨੁ-
ਰਾਗ ਵਾਲੀਨਾਰਪ੍ਰਤਿ ਕਹਯਾਹੈ । ਅਬ ਚਿੱਤਮੇਂ ਸਾਂਤੀ
ਹੋਨੇਰੂਪ ਹੇਤੁਸੇ ਤੇਰੇਮੇ ਮੇਰਾਅਨੁਰਾਗਨਹੀਹੋਵੇਗਾ । ਯਹ
ਐਸਾਭੀ ਹੋਨੇਕੋ ਯੋਗਯਹੈ ਅਨਯਥਾ ਭੀ ਹੋਨੇਕੋ ਯੋਗਯ
ਹੈ ਇਸਕਾ ਨਾਮ ਸੰਸਯਹੈ। ਜੈਸੇ ਧਨੁਖ ਤੋੜਨਕਾਲਮੇਂ
ਰਾਮਚੰਦ੍ਰਕਾ ਸੰਦੇਹਹੈ ਧਨੁਖ ਤੋੜੂੰ ਤਬ ਇਸਤਰੀਕਾ
ਲੋਭ ਸਿੱਧਹੋਵੇ ਹੈ। ਨਾ ਤੋੜੂੰ ਤਬ ਖਤ੍ਰੀਕੁਲਕੋ ਕਲੰਕ
ਲਗੇਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਯੁਕ੍ਤੀਸੇ ਯਹੀ ਬਨੇਹੈ ਔਰ ਨਹੀ
ਬਨੇ ਇਸਕਾ ਨਾਮ ਅਨਧਯਵਸਾਯਹੈ ਜੈਸੇ ਕ੍ਰਿਸ੍ਨਕੋ

ਸਿਸੁਪਾਲ ਬਧਕਾ ਉਪਦੇਸ ਕਰਨੇਹੇਤ ਆਕਾਸਮਾਰਗ ਸੇ ਆਵਤੇ ਤੇਜਸ੍ਵੀ ਨਾਰਦ ਪ੍ਰਤਿ ਲੋਕੋਕ੍ਤੀਕਹੀਹੈ। ਕਿ ਯਾ ਯਹਦੂਸਰ ਰੂਪਧਾਰੇ ਸੂਰਯ ਆਵੇ ਹੈ। ਵਾ ਆਗਆਵੇ ਹੈ। ਪਹਲੇ ਐਸੇ ਕਲਪਨਾਕਰ ਪੀਛੇ ਸੇ ਸੂਰਜ ਟੇਢਾ ਚਲੇਹੈ। ਆਗ ਊਰਧ ਜਾਵੇਹੈ। ਯਹ ਤਲੇਕੋ ਅੰਗੋਵਾਲਾ ਪੁਰਖਾਕ੍ਰਿਤੀ ਨਾਰਦ ਆਵੇਹੈ। ਅਨੇਕ ਕਲਪਨਾ ਉਠਾ-ਨੀ ਵਿਪ੍ਰਤਿਪੱਤਿਹੈ। ਜੈਸੇ ਕੋਈ ਭੂਕੰਪ ਦਿੱਗਜੋਕੇ ਸਿਰ ਹਲਾਵਨੇਸੇਕਹੇਹੈ। ਕੋਈ ਪ੍ਰਿਥੀਮੇ ਵਾਯੁਕਾ ਧੱਕਾ ਲਗ ਨੇਸੇਕਹੇਹੈ॥ ਕੋਈ ਸਮੁਦ੍ਰਕੀ ਲਹਰੋਂਕੇ ਹਲਚਾਲਸੇ ਕਹੇ ਹੈ ਹਮ ਹਰਿਗੁਣ ਸ੍ਰਵਣਕਰ ਸੇਸਕੇ ਸਿਰੋਂ ਕੇ ਕੰਪ ਸੇਕਹੇਹੈਂ॥ ਉਦਾਹਰਣ ਸਭ ਸੰਚਾਰੀਯੋਂਕੇ ਬਿਸ੍ਤਾ-ਰ ਭਯਸੇ ਨਹੀਂ ਲਿਖੇ। ਲਖਣੋਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬੁਧਿਮਾਨੋ ਕੋ ਆਪਹੀ ਪ੍ਰਤੀਤਹੋਜਾਵੇਗੇ। ਅਬ ਪੂਰਬੋਕ੍ਤ ਸੰਪੂਰਣੋ ਕਾ ਸੰਖਿਪ੍ਤ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਕਹੇਹੈਂ। ਦੋਨੋ ਪ੍ਰਕਾਰਕੇ ਆਲੰਬਨ ਬਿਭਾਵ ਸਥਾਯੀ ਭਾਵਕੀ ਉਤਪਤੀ ਕਰੇਹੈਂ॥ ਉਦੀਪਨ ਬਿਭਾਵ ਵਾਂਕੀ ਦੀਪਤੀ ਕਰੇਹੈ। ਸਮ ਵਿਖਮ ਉਭੇ ਸ੍ਵਰੂਪ ਅਨੁਭਾਵ ਵਾਕੋਇਤਰੋਮੈ ਭਾਨ ਹੋਨੇ ਯੋਗਜ਼ ਕਰੇਹੈਂ। ਸੰ-ਚਾਰੀ ਵਾਕੋ ਪੁਸ੍ਰ ਕਰੇਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਆਲੰਬਨ ਉਦੀ ਪਨ ਬਿਭਾਵੋਂਕਾ ਸਥਾਈਭਾਵੋ ਸਾਥ ਜਨਜ਼ ਜਨਕਭਾਵ ਸੰਬੰਧ ਹੈ। ਅਨੁਭਾਵੋ ਕਾ ਗਮਜ਼ ਗਮਕ ਭਾਵ ਸੰਬੰਧ ਹੈ।

ਸੰਚਾਰੀਯੋਕਾ ਪੋਖਜ ਪੋਖਕ ਭਾਵ ਸੰਬੰਧਹੈ। ਜੋ ਉਤਪੱਤੀ ਮੇਂ ਸਤ੍ਰਾਯੀਹੈ ਵਹੀ ਅਭਿਬਜਕ੍ਤੀਮੇ ਰਸ ਹੋਵੈਹੈ। ਯਾਤੇਕਹੇ ਸੰਬੰਧੋ ਤੇ ਬਿਭਾਵਾਦਿਕੋਸੇਉਤਪਤਿ ਗਜਪੱਤਿਪ੍ਰਤੀਕੋ ਪ੍ਰਾ- ਪਤਹੁਯੇਸਤ੍ਰਾਯੀਭਾਵਰਸਹੋਵੈਹੈ। ਏਤਾਬਿਸੇਖਹੈ। ਬਿਭਾਵਾ ਦਿ ਗਜਾਨ ਕਾਬਜੋਮੇ ਜਬ ਸਬਦੋਕੀ ਸਕ੍ਤੀ ਬ੍ਰਿਤੀਸੇ ਤੂੰ ਦਸਮਾਵਾਕਜਵਤਸੋ੍ਤਨਕੋਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਹੋਵੈਤਬ ਗਜਾਤ ਬਿਭਾਵਾਦਿਕੋ ਸੇ ਰਸਕਾਪ੍ਰਤੱਖ ਹੋਵੈਹੈ ਨਾਟਜਮੈ ਨਟਕੋ ਸੀਤਾਦਿਕੇ ਸਮਰਣ ਤੇ ਰਸ ਕਾ ਪ੍ਰਤੱਖਹੋਵੇ ਹੈ। ਸਮਾਜੀਯੋ ਕੋ ਨਟਮੇ ਰਾਮਾਦਿ ਸਮਾਨਤਾਕੇ ਆਰੋਪਤੇਸੀਤਾਦਿ ਗਤ ਰਤਿਸੇ ਰਾਮਾਦਿ ਗਤ ਰਸ ਕਾ ਅਨੁਭਵ ਹੋਵੈਹੈ। ਵਹੁ ਭੀ ਸੀਤਾ ਰਾਮਾਦਿਕੋਕੋ ਇਸਤ੍ਰੀ ਪੁਰਖਮਾਤ੍ਰ ਜਾਨਕੇ ਹੋਵੈਹੈ ਈਸ੍ਵਰ ਜਗਤਮਾਤਾਜਾਨੇ ਤਦਗਤਰਤਿਕੋ[1] ਸੰਚਾਰੀਭਾਵ ਹੋਨੇਸੇ ਰਸਕਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਨਹੀਹੋਵੇ। ਯਹਕਾਬਜ ਪ੍ਰਕਾਸਮੈ ਅਤਿ ਸਪਸ੍ਟਹੈ। ਯਾਤੇ ਈਹਾ ਯਹ ਤਤ੍ਵਹੈ ਜੋ ਲੋਕਮੈ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤੋਕੋ[2] ਅਗਜਾਤ ਰਹੇ ਭੀ ਕਾਰਣਕਾਰਯ ਸਹਕਾਰੀ ਤਿਨਕੋਰਤਜਾਦਿਸਤ੍ਰਾਈਭਾਵੋਕਾਰਸਰੂਪਕਰਪ੍ਰਕਾਸਕਰੇਹੈ। ਕਾਬਜ ਨਾਟਜਮੇਂ ਵਹੁ ਗਜਾਤ ਹੁਯੇਹੀ ਰਸਕਾ ਪ੍ਰਕਾਸ ਕਰੇਹੈ। ਇਸਤੇ ਪ੍ਰਕਰਣਮੈ ਯਹ ਸਾਰ ਨਿਕਸਾ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਭਕ੍ਤੀ ਪ੍ਰਧਾਂਨ ਸਤ ਕਾਬਜਨਮੇ ਭਗਵਤ ਕੇ ਸ੍ਵਰੂਪ ਬੋਧਕ

੧–ਤਿਨ ਮੇ ਹੋਨੇ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਕੋ। ੨–ਨਾਪੜ੍ਹੇਜਨੋ ਕੋ।

ਸਬਦੋ ਸੇ ਈਸ੍ਵਰ ਗੋਚਰ ਅੰਤਹਕਰਣਕਾ ਪਰਿਣਾਮ ਰੂਪ ਬ੍ਰਿਤਿ ਅੰਤਰ ਉਪਜੇ ਹੈ ਵਹੁ ਰਤਿ ਕਹੀਏ ਹੈ। ਤਿਸ ਬ੍ਰਿਤਿਮੈਅਭਿਬਯਕ੍ਤ੧ ਚੈਤਨ੍ਯਕਾਭਕ੍ਤਿ ਰੀਥੋਂ ਤੇ ਗਯਾਤਹੂਏ ਬਿਭਾਵਾਦਿਸਹਕਾਰੀਯੋਕੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸੇਆਨੰਦਾਂਸਮੈਆਵਰਣ ਭੰਗਹੋਵੇਹੈ ਯਾਤੇ ਤਿਸ ਬ੍ਰਿਤਿਮੈ ਆਨੰਦਰੂਪਰਸਕਾਪ੍ਰਕਾਸ ਹੋਵੇਹੈ। ਮੁਖ੍ਯਰਸ ਯਹੀਹੈਆਨੰਦਕਾਅਨੁਭਵਕਰਨੇਵਾਲੀ ਬ੍ਰਿਤੀ ਕੋ ਜੋ ਰਸ ਕਹਿਆ। ਸੋ ਆਨੰਦਰੂਪਰਸਭੀ ਉਪਾਧਿਮਾਨਕੇ ਕਹਯਾਹੈ। ਘਟਾਦਿ ਗਯਾਨੋਮੈ ਬਿਭਾਵਾਦਿਕੋ ਕੀ ਸਹਾਇਤਾ ਬਿਨਾ ਆਨੰਦ ਰੂਪ ਰਸਕਾ ਪ੍ਰਕਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇ। ਕੇਵਲ ਵਿਖਯੋਕੇ ਸ੍ਵਰੂਪਕਾ ਪ੍ਰਕਾਸਹੋਵੇਹੈ। ਕਾਬਯ ਵਤਨਾਟਯ ਮੋਭੀ ਬਿਭਾਵਾਦਿਕੋ ਕਾਗਯਾਨ ਹੋਵੇਹੈ। ਯਾਤੇ ਤਹਾਭੀ ਪੂਰਬ ਕਹੀ ਰੀਤਿਸੇ ਨਟਮੋਰਾਮਾਦਿ ਸਮਾਨਤਾ ਕੇ ਆਰੋਪ ਸੇ ਸੀਤਾਦਿ ਗਤ ਰਤਿ ਦ੍ਵਾਰਾ ਰਾਮਾਂਦਿਗਤ ਅਨੰਦਾਤਮਕ ਰਸਕਾਅਪਨੀਬ੍ਰਿਤਿਗਤ ਆਨੰਦਾਂਸਕੇਆਵਰਣ ਭੰਗ ਹੋਨੇ ਸੇ ਸਮਾਜੀਯੋ ਕੋ ਪ੍ਰਕਾਸ ਹੋਵੇ ਹੈ। ਬ੍ਰਿਤਿ ਚੇਤਨਗਤ ਆਨੰਦਾਂਸਕਾ ਭਾਨਭੀ ਬ੍ਰਿਤਿਗਤ ਸ੍ਵਪ੍ਰਕਾਸ ਚੇਤਨਸੇਹੀ ਹੋਵੇ ਹੈ ਜੜ ਬ੍ਰਿਤਿਸੇ ਨਹੀਹੋਵੇ। ਬ੍ਰਿਤਿਸੇ ਨਾ ਹੋਨੇ ਮੇ ਯਹ ਹੇਤੁ ਹੈ। ਬ੍ਰਿਤਿ ਗਤ ਚੇਤਨ ਮੈ ਬ੍ਰਿਤਿ ਕਲਪਿ

੧–ਪ੍ਰਕਾਸਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਏ

ਤ ਹੈ। ਔਰਕਲਪਿਤ ਕੀਸਤਾਸਫੁਰਤੀਅਧਿਸ੍ਟਾਨਕੀਸਤਾ ਸ ਫੁਰਤੀ ਕੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇ ਹੈ। ਜੈਸੇ ਸੁਕ੍ਤੀ ਰਜਤਾਦਿਕ ਕਲ ਪਿਤ ਪਦਾਰਥੋਂਕੀ ਸੱਤਾਸਫੁਰਤੀ ਅਧਿਸ੍ਟਾਨੋਕੀ ਸਤਾ ਸ ਫੁਰਤੀ ਕੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਤੈਸੇਬ੍ਰਿਤਿਕੀ ਸੱਤਾਸਫੁਰਤੀ ਬ੍ਰਿਤੀ ਗਤ ਚੇਤਨ ਕੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਯਾਤੇ ਜੈਸੇ ਕਲਪਿਤਰਜਤ ਸੇ ਸੁਕ੍ਤੀਮੇ ਕੋਈ ਉਪਕਾਰ ਨਹੀ ਬਨੇ ॥ ਤੈਸੇ ਬ੍ਰਿਤਿਸੇ ਅਧਿਸ੍ਟਾਨ ਗਤ ਆਨੰਦਾਂਸ ਰਸਕਾ ਭਾਸਨਾਰੂਪ ਕਾਮਨਹੀ ਬਨੇ ਕਿੰਤੁ ਬ੍ਰਿਤਿ ਕੇ ਅਧਿਸ੍ਟਾਨ ਚੇਤਨ ਸੇ ਅਪਨੇ ਆਨੰਦਾਂ ਸ ਰਸ ਕਾ ਭਾਨ ਹੋਵੇ ਹੈ।ਜੜ੍ਹਬ੍ਰਿਤਿ ਸੇ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇ ਬ੍ਰਿਤਿ ਸੇ ਆਨੰਦਕੇ ਨਾ ਭਾਨ ਹੋਨੇਮੈ ਔਰਭੀਹੇਤੁਹੈ ॥ ਅਗਜ੍ਯਾ ਤਕੇ ਗ੍ਯਾਪਕਕਾ ਨਾਮ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੋਵੇਹੈ ॥ ਅਗਜ੍ਯਾਤ ਅਗ੍ਯਾਨ ਕੇ ਵਿਖਯਕੋਕਹੇਹੈਂਅਗ੍ਯਾਨਕਾਵਿਖਯਆਨੰਦਾਂ ਸਸੇਚੇਤਨਹੈ ਅਚੇਤਨ ਪਦਾਰਥ ਸ੍ਵਤੇ ਆਵਰਣਰੂਪ ਹੋਣੇ ਤੇ ਅਗ੍ਯਾਨ ਕੇ ਵਿਖਯਬਨੇਨਹੀ।ਪੁਨਾ। ਤਿਸ ਆਨੰਦਾਂਸਸੇ ਅਗਜ੍ਯਾਤ ਚੇਤਨਕੀ ਚੇਤਨਾਂਸ ਸੇ ਗ੍ਯਾਪਕਤਾਭੀ ਚੇਤਨਮੇਂ ਹੀ ਬਨੇ ਹੈ। ਜੜ ਬ੍ਰਿਤੀ ਰੂਪ ਪ੍ਰਮਾਣੋ ਕੋ ਅਪਨੇ ਪ੍ਰਕਾਸਕ ਚੇਤਨ ਕੀ ਪ੍ਰਕਾਸਕਤਾ ਰੂਪ ਗ੍ਯਾਪਕਤਾਨਹੀਬਨੇ। ਯਾਤੇ ਜਿਸਕੀ ਪ੍ਰਕਾਸੀ ਹੂਈ ਪ੍ਰਤਖ੍ਯਾਦਿਬ੍ਰਿਤੀਆਂ ਪ੍ਰਮਾਣ ਕਹਾਵੇ ਹੈ। ਵਹੁ ਸ੍ਵਯੰਪ੍ਰਕਾਸਰੂਪ ਚੇਤਨ ਆਪ ਹੀ ਅਪਨੇ ਆਨੰਦ ਰੂਪ ਰਸ ਅੰਸ ਕੋ ਪ੍ਰਕਾਸੇਹੈ ਰਤਿਹਾਸਾਦਿ ਰੂਪ

ਬ੍ਰਿਤੀਆ ਨਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸੇ। ਏਤਾ ਕਾਮਤੇ ਬ੍ਰਿਤੀਆਂ ਅਵਸਯ
ਕਰੇਹੈਂ ਜਿਸਸੇ ਇਨਕਾ ਨਾਮ ਪ੍ਰਮਾਣ ਕਹਿਆ ਜਾਵੈਹੈ
ਜੋ ਅਪਨੇ ਅਧਿਸ੍ਰਾਂਨ ਚੇਤਨ ਗਤ ਆਨੰਦ ਰੂਪਰਸਅੰਸਕਾ
ਅਗਯਾਨ ਦੂਰਕਰੇਹੈ ਬਿਖਯਗਤ ਚੇਤਨਬੀ ਇਸ ਰੀਤੀ
ਸੇ ਬ੍ਰਿਤਿਕਾ ਅਧਿਸ੍ਰਾਨਚੇਤਨਹੈ। ਜਬ ਬ੍ਰਿਤਿ ਔ ਬਿਖਯ
ਏਕ ਦੇਸਮੇਹੋਵੈਹੈ। ਤਬ ਬ੍ਰਿਤਿਗਤ ਚੇਤਨ ਔਬਿਖਯਗਤ
ਚੇਤਨਘਟਮਠਕੋਏਕਦੇਸਹੋਨੇਤੇਤਦਗਤਆਕਾਸੋਕੋ ਏਕ
ਰੂਪਤਾਵਤਏਕਰੂਪਹੋਵੈਹੈਯਾਤੇਵਿਖਯਚੇਤਨਬੀਬ੍ਰਿਤਿਕਾ ਅ
ਧਿਸ੍ਰਾਨ ਕਹੀਯੇਹੈ।ਤਿਸਅਧਿਸ੍ਰਾਨਕੀਆਨੰਦਾਂਸਕਾਅਗਯਾ
ਨ ਰਤਯਾਦਿਬ੍ਰਿਤੀਆਂਦੂਰਕਰੇਹੈਂ।ਇਸਮੇਭੀਏਤਾਬਿਸੇਖਹੈ
ਜਹਾਂਰਤਿਹਾਸਾਦਿਭਗਵਤਵਿਖਯਕਹੈ। ਤਹਾਂਰਤਿਹਾਸਾਦਿ
ਕੋਸੇਭਗਵਾਨਕੇਅਨੰਦਾਂਸਕਾਅਗਯਾਨਦੂਰਹੋਵੈਹੈ।ਆਨੰਦਾਂ
ਸ ਰਸਕਾ ਪ੍ਰਕਾਸ ਅਨਨਯ ਭਕ੍ਤਕੋ ਸ੍ਵਰੂਪ ਚੇਤਨਸੇ ਹੋਵੇ
ਹੈ। ਜਹਾਂਕਾਂਤਾਦਿ ਵਿਖਯਾਵਛਿੰਨ ਚੇਤਨ ਰਤਿਹਾਸਾਦਿ
ਬ੍ਰਿਤੀਯੋ ਕਾ ਵਿਖਯ ਹੈ ਤਹਾਂ ਆਨੰਦਕੇ ਅਗਯਾਨਕਾ ਨਾਸ
ਬ੍ਰਿਤਿਸੇ ਹੋਵੈਹੈ। ਆਨੰਦਕਾ ਭਾਨ ਵਿਖਯਾਵਛਿੰਨ ਚੇਤਨ
ਸੇ ਹੋਵੇ ਹੈ। ਪਰੰਤੁ ਵਹੁ ਆਨੰਦ ਵਿਖਯੋਸੇ ਪ੍ਰਿਥਕ ਹੋਕਰ
ਨਹੀ ਭਾਨ ਹੋਵੇ ।ਯਾਤੇ ਮੂਢ ਲੋਕ ਕਾਂਤਾਦਿ ਵਿਖਯੋਮੇ
ਆਨੰਦ ਮਾਨੇਹੈ ਔ ਐਸਾ ਮਾਨਨੇਸੇਹੀ ਤਿਨੋਮੇ ਆਸਕ੍ਤ
ਹੁਯੇ। ਬਾਰੰਬਾਰ ਸੰਸਾਰ ਚਕ੍ਰ ਮੈ ਫਿਰੇ ਹੈ। ਸੋ ਯਹ ਰਤਿ-

ਹਾਸਾਦਿ ਬ੍ਰਿਤੀਯੋ ਕੇ ਸਤ੍ਵਾਯੀ ਭਾਵ ਪੱਖਮੇਆਨੰਦਰੂਪ ਰਸ
ਕੇ ਭਾਨਕੀ ਰੀਤਿ ਦਿਖਾਈ। ਜਿਸ ਪਖਮੈ ਦੂਵੇ ਚਿੱਤਗਤ
ਵਿਖਯਕਾਆਕਾਰਸਤ੍ਵਾਯੀਭਾਵਹੈਤਿਸਮਤਮੈਕਾਬਜ਼ਨਾਟਜ
ਸੇ ਗਜ਼ਾਤ ਭਯੇ ਨਵਰਸੋਕੇ ਬਿਭਾਵਾਦਿਕੋਕੇ ਯੋਗਸੇ ਜਬ
ਦੂਵੀ ਭੂਤ ਚਿੱਤ ਕੀ ਰਤਜ਼ਾਦਿ ਕਬ੍ਰਿਤੀਆਂਉਤਪੱਨ ਹੋਵੇਹੈ।
ਤਬ ਤਿਨੋਮੇ ਪ੍ਰਤਿ ਬਿੰਬ ਭਾਵਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁਯੇ ਵਿਖਯੋਂਕੇ
ਮਨੋਮਯੀਆਕਾਰ ਵਾਹਜ਼ਵਿਖਯੋਕੇਨਾਸਭਯਾਭੀਨਾਸ ਨਹੀ
ਹੋਵੇ ਸਤ੍ਵਾਯੀਰੂਪ ਬਨੇ ਰਹੇਹੈ ਯਾਤੇ ਜੈਸੇ ਜਲਕੇ
ਟਿਕਨੇ ਸੇ ਚੰਦ੍ਰਕਾ ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬ ਸਪਸ੍ਰ ਭਾਨ ਹੋਵੇ ਹੈ। ਤੈਸੇ
ਰਤਜ਼ਾਦਿਕ ਬ੍ਰਿਤੀਯੋ ਕੀ ਖਜ਼ਣਮਾਤ੍ਰ ਚੰਚਲਤਾ ਦੂਰਭਯਾਂ
ਵਹੁ ਆਕਾਰ ਆਪ ਆਨੰਦ ਰੂਪ ਰਸਭਾਵਸੇ ਸਾਖਜ਼ਾਤ
ਕਾਰ ਹੋਵੇ ਹੈ ਜਿਸ ਸਾਖਜ਼ਾਤਕਾਰਮੇ ਅਨਜ਼ ਕਾਹੂ ਵਸ੍ਤੁ ਕਾ
ਭਾਨ ਨਹੀ ਹੋਵੇ ਕੇਵਲ ਨਿਜਾਨੰਦਕਾਹੀ ਭਾਨ ਹੋਵੇ ਹੈ।
ਤਿਸ ਮੇ ਭੀਇਤਾਬਿਸੇਖਹੈਕੇਵਲਭਗਵਤ ਗੋਚਰ ਰਤਜ਼ਾਦਿ
ਕੋਸੇ ਕੇਵਲਕਾ ਭਾਨਹੋਵੇਹੈ। ਕਾਂਤਾਦਿਗੋਚਰਸੇ ਵਿਖਯਾ
ਵਛਿੰਨਕਾ ਭਾਨ ਹੋਵੇਹੈ। ਯਾਤੇਕੇਵਲਆਨੰਦਕੀਅਪੇਖਜ਼ਾ
ਕਰ ਯਹ ਵਿਖਜ਼ਮਿਸ੍ਰਿਤ ਆਨੰਦਨਜ਼ੂਨਹੈ । ਯਾਤੇ ਇ
ਸਕਾਭਾਨ ਬੰਧਕਾਰਕਹੈ । ਕੇਵਲ ਆਨੰਦਕਾ ਭਾਨ ਮੁ
ਕ੍ਤੀਦਾਯਕਹੈ । ਆਨੰਦ ਰਸੋਵੈਸਃ ਸ੍ਰੁਤਿਸੇਔਰ ਆਪੇ ਰਸੀ
ਆ ਆਪ ਰਸ ਇਤਜ਼ਾਦਿ ਗੁਰ ਬਚੋਨ ਸੇ ਬ੍ਰਹਮਹੈ। ਔਬ੍ਰ

ਹ-ਮਏਕਮੇਵਾਦ੍ਵਿਤੀਯੰ ਇਤ੍ਯਾਦਿ ਸ੍ਰੁਤੀਸੇ ਪੁਨਾ ਦੂਸਰ ਲਵੇਨਲਾਵਣਿਆ ਇਤ੍ਯਾਦਿ ਗੁਰਬਚਨ ਸੇ ਏਕ ਰੂਪਹੈ। ਯਾਤੇ ਰਸ ਯਦ੍ਯਪਿ ਏਕ ਰੂਪਹੈ। ਤਥਾਪਿ ਤਿਸਕੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਨੇਕੀ ਸਾਮਗ੍ਰੀ ਰੂਪਉਪਾਧੀਆਂ ਪ੍ਰਿਥਕਪ੍ਰਿਥਕਹੈ ਯਾਂਤੇ ਤਿਸਕੇ ਸ੍ਰਿੰਗਾਰਾਦਿ ਪ੍ਰਿਥਕ ਪ੍ਰਿਥਕ ਨਾਮ ਕਹੇ ਜਾਵੇਹੈ। ਜੈਸੇ ਏਕ ਹੀ ਖਾਂਡ ਕੇ ਸੰਚਿਯੋਕੇ ਭੇਦਸੇ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰਕੇ ਖਿਲੌਨੇ ਬਨੇਹੈ। ਵਾਸ੍ਤਵਸੇ ਵਹੁਸਭੀਏਕ ਖਾਂਡਰੂਪਹੈ ਇਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮਤਭੇਦਸੇ ਆਠ ਵਾ ਨੌ ਵਾ ਪਾਂਚ ਪ੍ਰਕਾਰਕਾ ਵਹੁ ਏਕਹੀ ਰਸ ਲੋਕਮੇ ਸ੍ਵਭਾਵ ਸੇ ਔ ਕਾਬ੍ਯ ਮੇ ਸਬਦ ਕੀ ਸਕ੍ਤੀਸੇ ਔਰ ਨਾਟ੍ਯ ਮੇ ਸਾਂਗਨਸੇ ਦੇਖੀਯੇ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰ ਤਾਕਾ ਨਵੋਰਸੋਮੇ ਧ੍ਯਾਨ ਰਖੋ ਏਕਕਾ ਤੀਨੋਮੇ ਹੋਨਾ ਦੇਖੋ ਆਠੋਕਾ ਨਾਟ੍ਯ ਮੇ ਹੋਨਾ ਦਿਖਾਵੇਂਗੇ ਲੋਕਮੇ ਨਕਲ ਕੀ ਅਸਲ ਮੇ ਔ ਕਾਬ੍ਯਮੈ ਅਸਲ ਕੇ ਬਰਨਣ ਮੇ ਹੋਨਾ ਆ ਪ ਜਾਨ ਲੇਨਾ ਜੈਸੇ ਜੋ ਸੁੰਦਰ ਭੂਖਨ ਬਸਤ੍ਰ ਗਾਯਨ ਚੰਦ੍ਰ ਚਾਂਦਨੀ ਆਦਿਕੋਸੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਵੇ ਵਹੁ ਸ੍ਰਿੰਗਾਰ ਕਹੀਯੇਹੈ ਲੋਕਮੇ ਯਹ ਜੋ ਰਸ ਏਤਾਨਾਮਭੀ ਨਹੀਂ ਜਾਨਤੇ ਉਨਮੇ ਭੀ ਸ੍ਵਭਾਵਸੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧਹੈ। ਕਾਬ੍ਯਮੈ ਕਾਬ੍ਯ ਸਮਝਨੇ ਵਾਲੇ ਸ੍ਰੋਤਨਮੈ ਪ੍ਰਸਿਧਹੈ। ਨਾਟ੍ਯਮੇ ਬੇਸਯਾਕੇ ਤਮਾਸੇ ਔ ਰਾਸਲੀਲਾਕੀ ਨਕਲੋਮੈ ਪ੍ਰਸਿੱਧਹੈ। ਜੋ ਸਰਬਦਾਸੇ ਉਲਟੇ ਭੂਖਣ ਬਸਤ੍ਰ ਬੇਖਾਦਿਕੋਸੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਵੇਸੋ ਹਾਸ

ਕਹੀਯੇਹੈ। ਨਾਟਜ਼ਮੈ ਯਹ ਨਕਲੀਯੇ ਭਾਂਡੋਕੇ ਹਾਸੀਕੇ ਤਮਾਸਜ਼ੋਂਮੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧਹੈ। ਜੋ ਇਸ੍ਰ ਵਤੁਕੇ ਨਾਸਸੇ ਕਲੇ-ਸਾਦਿਕੋ ਸੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਵੇ ਸੋ ਕਰਣਾ ਕਹੀਯੇਹੈ। ਨਾਟਜ਼ਮੈ ਯਹ ਮਰੇ ਪੀਛੇ ਇਸਤ੍ਰੀਯਾਂਕੇ ਰੋਨੇਕੀ ਨਕਲਮੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ। ਜੋ ਬੈਰੀਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਔਝਿੜਕਨੇ ਆਦਿਕੋਸੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਵੇ ਸੋ ਰੌਦ੍ਰ ਕਹੀਯੇਹੈ ਨਾਟਜ਼ਮੇ ਯਹ ਯੁਧ ਸਮੇ ਸੂਰਬੀਰੋ ਕੇ ਗਰਜਨੇਕੀ ਨਕਲਮੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧਹੈ ਜੋ ਉਤਸਾਹ ਬਲ ਬਿਜਯਆਦਿਕੋਸੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਵੇ ਸੋ ਬੀਰ ਕਹੀਯੇਹੈ। ਨਾ-ਟਜ਼ਮੇ ਯਹ ਯੁੱਧਾਦਿਕੋਮੇ ਸੂਰਬੀਰੋਕੇ ਮੁਖਕੀ ਲਾਲੀ ਆਦਿਕੋਕੀ ਨਕਲਮੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧਹੈ। ਜੋ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਅਰਨਜ ਸੂਨਜ ਗ੍ਰਹਸਮਸਾਨ ਦਰਸ਼ਨਾਦਿਕੋਂਸੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਵੇ ਸੋ ਭ-ਯਾਨਕ ਕਹੀਯੈ। ਨਾਟਜ਼ਮੇ ਡਰਾਨੇ ਵਾਲਜੋਕੀ ਨਕਲੋਮੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧਹੈ । ਜੋ ਅਸੁਭ ਵਸਤੁਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸ੍ਰਵਣਾਦਿਕੋ ਸੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਵੇਸੋਬੀਭਤਸ ਕਹੀਯੇਹੈ। ਨਾਟਜ਼ਮੇ ਯਹ ਗ ਲੀਜੋ ਕੀ ਨਕਲੋਂਮੇ ਪ੍ਰਸਿਧਹੈ ਜੈਸੇ ਘੋਰੀਯੋਂਕਾ ਸਾਂਗ ਜੋ ਆਸਚਰਯ ਰੂਪ ਇੰਦ੍ਰਜਾਲਾਦਿਕੋਕੇ ਦੇਖਨੇਸੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਵੇ ਸੋ ਅਦਭੁਤ ਕਹੀਯੇ ਹੈ। ਨਾਟਜ਼ਮੇ ਯਹ ਮਦਾਰੀਯੋਂਕੇ ਤਮਾਸ਼ੇਕੀ ਨਕਲਮੇ ਪ੍ਰਸਿਧਹੈ। ਜੋ ਬਿਖਯੋਂਕੀ ਬਿਨਾ-ਸਤਾਦਿ ਦੇਖਨੇਸੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਵੇ ਸੋ ਸਾਂਤਕਹੀਯੇਹੈ। ਨਾਟਜ਼ਮੈ ਯਹ ਵਿਰਕ੍ਤ ਸੰਤੋਂਕੀ ਨਕਲਮੈ ਪ੍ਰਸਿਧਹੈ। ਜੈਸੇ ਚੰ-

ਦ੍ਰ ਪ੍ਰਬੋਧਨਾਟਕਮੇ ਸਾਂਗਲਿਖੇਹੈ। ਜੋਅਪਨੇਊਪਰ ਈਸ੍ਵਰ
ਕੇਕੀਯੇਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਰਚਨਾਦਿ ਉਪਕਾਰ ਦੇਖਕਰ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਵੇ
ਸੋ ਸਖਯ਼ ਕਹੀਯੇਹੈ। ਜੋ ਬਾਂਛਿਤ ਦਾਤਾ ਈਸ੍ਵਰਕਾ ਮਹ
ਤ੍ਵ ਦੇਖਕਰ ਤਾਕਾ ਸੇਵਕ ਭਾਵਪ੍ਰਗਟ ਹੋਵੇ ਸੋ ਦਾਸਕਹੀ
ਯੇ ਹੈ। ਜੋ ਪ੍ਰਿਯਪੁਤ੍ਰਕੇ ਮਨੋਹਰ ਚਰਿਤ੍ਰ ਦੇਖਕਰ ਪ੍ਰਗਟ
ਹੋਵੇ ਸੋ ਬਾਤਸਲਯ਼ ਕਹੀਯੇਹੈ। ਸੋ ਯੇ ਸਭ ਰਸੋਕੇ ਉਦੀ
ਪਨ ਬਿਭਾਵ ਕਹੇ। ਆਸ੍ਰਯਾਲੰਬਨ ਬਿਭਾਵ ਵਹੁ ਹੋਵੇਗੇ।
ਜਿਨਮੇ ਰਤਯ਼ਾਦਿਕਬ੍ਰਿਤੀਆਂਉਤਪੱਨ ਹੋਵੇਂਗੀ। ਵਿਖਯਾ
ਲੰਬਨ ਵਹੁ ਹੋਵੇਗੇ॥ ਜਿਨ ਵਿਖਯੋਕੋ ਵਹੁ ਬ੍ਰਿਤੀਆਂਵਿਖਯ
ਕਰੇਂਗੀ। ਬਿਭਾਵ ਸਭਰਸੋਕੇ ਪ੍ਰਿਥਕਪ੍ਰਿਥਕ ਭੀ ਹੋਵੇਹੈ
ਅਰ ਅਨੇਕ ਰਸੋਕਾ ਏਕ ਏਕ ਭੀ ਹੋਵੇਹੈ। ਜੈਸੇ ਸਿੰ-
ਘਾਦਿਕ ਭੀਰੂ ਲੋਗਨਕੋ ਭਯ ਜਨਨਸੇ ਭਯਾਨਕ
ਰਸਕੇਹੈ ॥ ਸੂਰਬੀਰੋਂਕੋ ਉਤਸਾਹ ਜਨਨੇਸੇ ਬੀ
ਰਰਸਕੇ ਹੈ ਅਪੂਰਬਬਯ਼ਤੂਕੀਦੇਖਨੇਵਾਲਯ਼ੋਂਕੋ ਆਸਚਰਯ
ਜਨਨਸੇ ਅਦਭੁਤਕੇਹੈ। ਏਵੰ ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਗੁਰੁਗੋਬਿੰਦ
ਸਿੰਘ ਜੀਆਦਿਕੋਕੇ ਬਿਗ੍ਰਹ ਇਸਤ੍ਰੀਯਾਂ ਕੋ ਭਗਤਾਂ ਕੋ
ਸਤ੍ਰਯਾਂ ਕੋ ਦਾਸੋਕੋ ਮਿਤ੍ਰੋਕੋ ਕ੍ਰਮਸੇ ਅਨੇਕ ਸ੍ਰਿੰਗਾਰਾਦਿ
ਕੋਂ ਕੇ ਬਿਭਾਵ ਹੂਏ ਯਾਤੇ ਈਹਾਂ ਯਹ ਸਾਰ ਨਿਕਸਾ।
ਜਿਸ ਏਕਕੋ ਵਾ ਅਨੇਕੋਂਕੋ ਦੇਖਕੇਰਸਕੋਂਕੇ ਅੰਤਹਕਰ-
ਣਮੇਰਤਯ਼ਾਦਿਕ ਸਥਾਈਭਾਵੋਂਕੀ ਉਤਪਤੀ ਹੋਵੇ। ਵੋਹੀ

ਤਿਨਕੇ ਵਿਖਯਾਲੰਬਣ ਉਦੀਪਨ ਵਿਭਾਵਾਦਿ ਨਾਨਾਰਸ ਕੀ ਭੇਦਕ ਸਾਮਗ੍ਰੀਹੈ । ਯਾਤੇ ਸਾਮਗ੍ਰੀ ਭੇਦਸੇ ਰਸਕਾਭੇਦ ਹੈ। ਵਾਸਤਵ ਤੇ ਰਸਏਕ ਹੈ ਇਸਬਿਚਾਰਮੇਂ ਭਕ੍ਤ ਐਸੇ ਕਹੇ ਹੈ ॥ ਬੀਭਤਸ ਰੌਦ੍ਰ ਕਰੁਣਾ ਭਯਾਨਕ ਯੁਧਬੀਰਮੇ ਰਸਨਾਂਮ ਲੇਨਾਹੀ ਬਯਰਥ ਹੈ। ਕਾਹੇਤੇ ਬੀਭਤਸਮੈ ਗਲਾ ਨੀ ਸਤ੍ਰਾਈਹੈ । ਰੌਦ੍ਰਮੈ ਕ੍ਰੋਧ ਸਤ੍ਰਾਯੀਹੈ। ਕਰਣਾਮੈ ਸ਼ੋਕ ਸਤ੍ਰਾਯੀਹੈ । ਭਯਾਨਕਮੈ ਭਯਸਤ੍ਰਾਯੀਹੈ । ਯੁਧਬੀਰ ਮੇਂ ਕੋਪਮਿਸ੍ਰਤ ਉਤਸਾਹ ਸਤ੍ਰਾਯੀ ਹੈ। ਔਰ ਯੇ ਸਤ੍ਰਾਯੀ ਸਭ ਦੁਖਾਤਮਕ ਹੈ। ਯਾਤੇ ਇਨਮੈ ਆਨੰਦਰੂਪ ਰਸਕਾ ਅਨੁਭਵ ਨਹੀ ਸੰਭਵੇ। ਉਲਟਾ ਬੀਭਤਸਾਦਿਕੋਂਮੇ ਬਮਨਾਦਿਕੋਂ ਕੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਯਾਤੇ ਇਨਕੋ ਰਸਤਾ ਕਹਨੀ ਬਯਰਥ ਹੈ। ਯਹ ਭਕ੍ਤ ਕਹੇਹੈਂ । ਸੋ ਕਹਨਾ ਅਸਮਯਕ ਹੈ। ਕਾਹੇਤੇ ਜੇਕਰ ਯੇਹ ਆਨੰਦਰੂਪ ਨਾਹੋਤੇ ਤਬ ਦੁਸਾਸਨਕਾ ਰੁਧਿਰ ਪੀਨੇਮੈ ਭੀਮਕੀ ਔ ਦੇਵਨਕੇ ਸਤ੍ਰਾਨ ਹਾਰਕ ਜਾਨਕੇ ਸੁੰਭ ਬਧਮੈ ਦੁਰਗਾਕੀ। ਔ ਰਾਮ ਲਛਮਣਕੇ ਬਿਲਾਪਬੋਧਕ ਰਾਮਾਯਣ ਸ਼੍ਰਵਣਮੈ ਹਨੁਮਾਨਕੀ ਔ ਕਾਲੀ ਭੈਰਵਕੇ ਆਰਾਧਨ ਮੈ ਮੰਤ੍ਰੀ ਜੰਤ੍ਰੀ ਲੋਕੋਂਕੀ ਔ ਲੜਨੇਮੈ ਸੂਰਬੀਰੋਂਕੀ ਪ੍ਰਬਿਤ੍ਰੀ ਕਬੀ ਨਾ ਹੋਤੀ ਔ ਹੂਈ ਸੱਭਕੀ। ਯਾਤੇ ਅਨਯਕਾਲ ਮੇ ਦੁਖਕੇ ਜਨਕ ਭੀ ਮੁਸ੍ਰੀ ਤਾੜਨ ਕੇਸਗ੍ਰਹਣਾਦਿ ਯਥਾ ਬਯਸਨੀ ਪੁਰਖੋ ਕੋ

ਪ੍ਰੇਮਕਾਲਮੇਂਇਸਤ੍ਰੀਕੇ ਕੀਯੇ ਦੁਖਦਾਈਨਹੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਵੇ ॥ ਤੈਸੇ ਕਾਬਯਨਾਟ੍ਯਸੇ ਉਪਜੇ ਬਿਭਾਵਾਦਿਕੋਂਕੇ ਗਯਾਨ ਸੇ ਭੀ ਅਧਿਕਾਰੀਯੋਂਕੋ ਤਿਨਕੀ ਦੁਖਾਂਸਕਾਤਿਰੋਧਾਨ ਸੰਭਵੇਹੈ। ਯਾਤੇ ਕਰੁਣਾ ਬੀਭਤਸ ਭਯਾਨਕ ਰਸੋਂਕੋ ਸੋਕਾਦਿ ਆਲੰਬਨ ਵਾਲੇ ਹੋਨੇਸੇ ਦੁਖਰੂਪ ਭਯਾਂਭੀ ਸੋਕਾ ਦਿ ਬ੍ਰਿਤਯਾ ਵਛਿੰਨ ਚੈਤਨਯਕਾ ਜੋ ਆਨੰਦਾਂਸਮੇਆਵਰਣ ਭੰਗ ਤਾਕੇਵਿਖੇ ਉਤਕਟ ਇਛਾਕੇ ਹੋਨੇਸੇ ਤਿਨਕੋ ਆ-ਨੰਦਰੂਪ ਰਸਤਾ ਸੰਭਵੇਹੈ । ਐਸੇ ਨਾਮਾਨੇ ਰਾਮਾਯਣ ਮਹਾਭਾਰਤਾਦਿ ਸ੍ਰਵਣ ਮੇ ਪੁਰਖ ਪ੍ਰਬਿਤਿ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਔ ਹੋਵੇ ਹੈ। ਯਾਤੇ ਇਨਮੇਭੀ ਅਧਿਕਾਰੀਯੋਂ ਕੋ ਖਿਣਮਾਤ੍ਰ ਅਨਯਾਕਾਰ ਬ੍ਰਿਤਿਸੂਨਯ ਗੁੰਮਹੋ ਥਿਤਹੋਨੇਤੇ ਸ੍ਰਿੰਗਾਰਾ-ਦਿਕੋਵਤ ਆਨੰਦਕਾ ਅਨੁਭਵ ਸੰਭਵੇ ਹੈ। ਯਾਹੀਤੇ ਸੀਤਾ ਬਿਯੋਗ ਔ ਲਖਮਣ ਕੀ ਮੂਰਛਾ ਸਮੇ ਰਾਮਕੀ ਬਿਪਤਿ ਸ੍ਰਵਣ ਸੇ ਹਨੁਮਾਨ ਕੀ ਸਰਬਦਾ ਸੋਕਸਹਾਈਕੇ ਉਦੀ ਪਕ ਰਾਮਾਯਣ ਸ੍ਰਵਣਮੇ ਪ੍ਰਬਿਤਿਹੋਵੇਹੈ। ਏਵੰ ਗਲਾਨੀ ਸਹਾਈਕਾ ਉਦੀਪਕ ਜੋਦੁਸਾਸਨ ਕਾ ਰੁਧਿਰ ਪੀਨਾ ਤਾ ਕੇ ਪਾਨਸੇ ਧੂੜ ਧੂੜੀ ਲੇਨੇ ਰੂਪ ਅਨੁਭਾਵਸੇ ਔ ਹਰਖ-ਸੰਚਾਰੀਸੇ ਭੀਮਕੋ ਆਨੰਦਕਾ ਅਨੁਭਵ ਰੂਪ ਬੀਭਤਸਰ ਸ ਹੂਯਾ। ਯਦਯਪਿ ਸਰਬਤ੍ਰ ਆਨੰਦਕਾ ਅਨੁਭਵ ਸਮ ਹੈ। ਵਾਮੇ ਕਛੁ ਬਿਸੇਖ ਨਹੀ ਤਬ ਏਕ ਹੀ ਰਸ ਹੋਨੇਸੇ

ਰਸਭੇਦ ਨਾ ਹੋਨਾਚਾਹੀਯੇ ਯਹ ਆਸੰਕਾ ਹੋਵੇਹੈ। ਤਥਾਪਿ ਬਿਭਾਵਾਦਿ ਸਾਮਗ੍ਰੀ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨਹੈ। ਯਾਤੇ ਸਾਮਗ੍ਰੀ ਭੇਦ ਸੇ ਏਕਹੀ ਰਸ ਨਾਨਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਵੇਹੈ। ਤਹਾਂਭੀ ਏਤਾ ਬਿਸੇਖਹੈ। ਲੋਕਮੇ ਜੋਬਿਭਾਵ ਅਨੁਭਾਵ ਬਯਭਿਚਾਰੀਨਾਮੋ ਸੇ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤੋਂਕੋ ਆਗਯਾਤ ਰਹੇਭੀ ਤਿਨਹੁਹੇਤ ਰਸਕੀ ਸਾਮਗ੍ਰੀਹੈ। ਵਹੁ ਜਬ ਕਾਬਯ ਸਾਸਤ੍ਰਾਦਿ ਸ੍ਰਵਣਸੇ। ਪੁਨਾ ਗੀਤਵਾਦ ਨਿਤ੍ਰਕਾ ਸਮਦਾਯ ਰੂਪਨਾਟਯ ਅਰਥਾਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧਰਾਸ ਔ ਰਾਮਲ਼ੀਲਾਦਿ ਦੇਖਨੇ ਸੇ ਗਯਾਤਹੋਵੇਤਬ ਕਾਬਯਸ੍ਰਵਣਸੇਔਨਾਟਯਦੇਖਨੇ ਸੇਭੀ ਸ੍ਰਿੰਗਾਰਾਦਿ ਰਸਕਾ ਅਨੁਭਵ ਹੋਵੇਹੈ ਪਰੰਤੁ ਏਤਾ ਬਿਸੇਖਹੈ ਕਾਬਯਸੇ ਨਵਰਸੋ ਕਾ ਅਨੁਭਵ ਹੋਵੇਹੈ ਨਾਟਯਮੇ ਆਠ ਰਸੋਂਕਾ ਅਨੁਭਵ ਹੋਵੇਹੈ। ਸਾਂਤਰਸਕਾ ਅਨੁਭਵ ਨਹੀਹੋਵੇ। ਕਾਹੇਤੇ ਸਾਂਤ ਰਸ ਕਾ ਸਥਾਈਭਾਵ ਨਿਰਵੇਦਹੈ। ਵਾ ਸਮਹੈ ਨਟਮੇ ਵਹੁ ਰਹੇ ਨਹੀ ਯਾਤੇ ਨਾਟਯ ਮੇ ਸਾਂਤ ਰਸ ਹੋਵੇਨਹੀ। ਦੂ-ਸਰੇਨਾਟਯਮੇ ਵਿਖਯੋਂਕੀ ਵਿਮੁਖਤਾਰੂਪ ਸਾਂਤਰਸ ਕੇ ਵਿਰੋਧੀ ਗੀਤਵਾਦਾਦਿਕ ਹੋਵੇਹੈ। ਯਾਤੇਭੀ ਨਾਟਯਮੇਂ ਸਾਂਤਰਸ ਸੰਭਵੇ ਨਹੀ ਯਹ ਕੋਈ ਕਹੇਹੈ। ਸੋ ਕਥਨ ਸਮਯਕਨਹੀ ਕਾਹੇਤੇ ਨਟਮੇ ਰਸਕੀ ਉਤਪਤੀ ਵਾ ਅਭਿ ਬਯਕ੍ਤੀਕਾ ਅੰਗੀਕਾਰ ਨਹੀ ਨ੍ਰਿਤ ਦੇਖਨੇਵਾਲ਼ਯੋਂ ਮੇਅੰਗੀ ਕਾਰਹੈ ਤਿਨਮੇਨਿਰਵੇਦਵਾਸਮ ਭੀ ਹੋਵੇਹੈ ਯਾਤੇ ਨਾਟਯ

ਮੇ ਸਾਂਤਰਸਮੇਕੋਈ ਬਾਧਕ ਨਹੀ। ਨਨੁਨਾਟਜਮੇ ਸਿੰਗਾ-
ਰਾਦਿ ਰਸੋਂਕਾ ਪ੍ਰਕਾਸ ਨਟ ਕਰੇਹੈ ਔ ਨਟਮੇ ਨਿਰਵੇਦ
ਵਾਸਮ ਰਹੇ ਨਹੀ। ਯਾਂਤੇ ਤਾਂਸੇ ਤਾਕਾ ਪ੍ਰਕਾਸ ਨਹੀਬਨੇ
ਐਸੇਕਹੋ। ਤਬ ਨਟਮੇ ਭਯ ਕ੍ਰੋਧਕੇ ਅਭਾਵਤੇ ਭਯਾਨ-
ਕ ਔਰੌਦ੍ਰਕਾ ਪ੍ਰਕਾਸਨ ਭੀ ਨਹੀਂ ਬਨੇਗਾ। ਯਦਜਪਿਨਟ
ਮੇ ਕ੍ਰੋਧਾਦਿਕੋਂਕੇ ਅਭਾਵਤੇ ਵਾਸ੍ਤਵ ਤਾਕੇਕਾਰਯ ਬਧ
ਬੰਧਨਾਦਿਕੋਂ ਕੀ ਉਤਪਤੀਕੇ ਅਸੰਭਵ ਭਯਾਂ ਭੀ। ਕ੍ਰਿਤ੍ਰਿ
ਮਤਿਨਕੇਕਾਰਯੋਕੀਉਤਪਤੀਮੇ ਕੋਈਬਾਧਕਨਹੀ।ਕ੍ਰਿਤ੍ਰਿ-
ਮ ਸਿਰਛੇਦਨਾਦਿ ਕਾਰਯ ਸਾਂਗਨਮੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਦੇਖੀਏ ਹੈ
ਤੈਸੇ ਕ੍ਰਿਤ੍ਰਿਮ ਕਾਰਯ ਨਿਰਵੇਦ ਸਮਕੇ ਭੀ ਦੰਡਕਮੰਡਲੁ
ਗ੍ਰਹਣਾਦਿ ਸੰਭਵੇ ਹੈ ਯਾਂਤੇ ਨਾਟਜਮੇ ਭੀ ਸਾਂਤਰਸ ਸੰਭਵੇ
ਹੈ॥ ਯਦਜਪਿ ਸਾਂਤਰਸਮੈ ਵਿਖਯੋਂ ਕਾ ਅਭਾਵ ਹੋਵੇਹੈ॥
ਔਨਾਟਜ ਮੇ ਗੀਤਵਾਦਜ ਨ੍ਰਿਤਜ ਰੂਪਤਾਕੇ ਪ੍ਰਤਿਬੰਧਕ
ਵਿਖਯਰਹੇਹੈ। ਯਾਤੇ ਨਾਟਜਮੇ ਦੇਖਨੇਵਾਲਜੋਂਮੇ ਭੀ ਸਾਂ-
ਤ ਕੀ ਉਤਪਤੀ ਨਹੀ ਸੰਭਵੇ। ਤਾਤੇ ਨਾਟਜਮੇ ਸਾਂਤਰਸ
ਕੇ ਪ੍ਰਤਿਪਾਦਕ ਪ੍ਰਬੋਧਚੰਦ੍ਰਨਾਟਿਕਾਦਿ ਔ ਦਸਮ ਗੁਰੁ
ਕੇ ਮਛੇਂਦ੍ਰ ਪਾਰਸਕੇ ਸੰਬਾਦਾਦਿ ਭੀ ਅਸੰਗਤਹੈ। ਤਥਾਪਿ
ਨਾਟਜਮੋਂ ਸਾਂਤਰਸ ਪ੍ਰਤਿਪਾਦਕ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇਖਨਸੇ ਨਾਟਜ
ਮੇ ਗੀਤਵਾਦਾਦਿਵਿਖਯ ਪ੍ਰਤਿਬੰਧਨਹੀਕਰੇਯਹ ਕਲਪਨਾ
ਹੋਵੇ ਹੈ। ਸੋਈ ਦਿਖਾਵੇਹੈਂ। ਸਾਂਤਰਸਮੇ ਵਿਖਯਮਾਤ੍ਰ ਕਾ

ਅਭਾਵ ਕਹਤੇ ਹੈ। ਵਾ ਵਿਖਯ ਵਿਸੇਖੋਂਕਾ ਪ੍ਰਥਮਮਾਨੇ ਵਿਰਕ੍ਤਰੂਪ ਆਸ੍ਰਯਮੇ। ਸਮਕਾਵਿਖਯਾਲੰਬਨ ਜੋ ਸੰਸਾ-ਰ ਕੀ ਅਨਿਤਯਤਾ ਔਰ ਤਾਕੇ ਉਦੀਪਕ ਜੋ ਬੇਦਾਦਿਕੋਂ ਕੇ ਸ੍ਰਵਣਾਦਿ ਵਹੁ ਭੀ ਵਿਖਯ ਦੂਰ ਹੋਵੇਗੇ। ਯਾਤੇ ਵਿਖਯ ਵਿਸੇਖੋਂਕਾ ਅਭਾਵ ਕਹੋ ਤਬ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰਕੇ ਯਸ਼ਗੁਣ ਸ੍ਵ-ਰੂਪ ਬੋਧਕ ਗੀਤਾਦਿਕੋਂ ਬਿਨਾ ਔਰ ਗੀਤਾਦਿਕੋ ਕਾਰਹੋ ਅਭਾਵ, ਵਹੁ ਤੋ ਬਿਰੋਧੀ ਨਹੀ ਯਾਂਤੇ ਨਾਟਯਮੇਂ ਸਾਂਤ ਰਸਸੰਭਵੇਹੈ। ਔਰ ਕਾਬਯਮੇ ਬਾਧਕਕੇ ਅਭਾਵਤੇ ਪੁਨਃ ਸਾਂਤਰਸਪ੍ਰਧਾਨ ਮਹਾਭਾਰਤਾਦਿ ਗ੍ਰੰਥੋਂਕੋ ਅਨੁਭਵਸਿੱਧ ਹੋਨੇਤੇ ਕਾਬਯ ਮੇਂ ਅਵਸਯ ਮਾਨਨਾ ਪੜੇ ਹੈ। ਕਾਬਯਨਾਮ ਈਹਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਪੁਰਾਣ ਸੂਤ੍ਰ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਸੰਹਿਤਾਦਿ ਸਰ-ਬ ਕਾ ਹੈ। ਨਿਤਯਾਨਿਤਯ ਵਸ੍ਤੁ ਵਿਵੇਕਸੇ ਅਨੰਤਰ ਅਤਿ-ਸਯਤਾ ਖੀਣਤਾ ਅਨਿਤਯਤੋਂ ਦੇਖਨਸੇ ਇਸਲੋਕਕੇ ਔ ਪਰਲੋਕਕੇ ਨਿਖਲ ਸ੍ਰਗਚੰਦਨਕਾਂਤਾ ਕੰਚਨਾਦਿ ਵਿਖਯੋਂ ਕੋ ਤੁਛ ਜਾਨਨਾ ਨਿਰਵੇਦ ਕਹੀਏਹੈ। ਵਹੁ ਯਾ ਸਾਂਤ ਰਸ ਕਾ ਸਥਾਈਭਾਵਹੈ ਵਿਰਕ੍ਤ ਪੁਰਖ ਯਾਂਕਾ ਆਲੰਬਨ ਬਿਭਾਵਹੈ। ਵਿਖਯੋਂ ਮੇ ਅਨਿਤਯਤ੍ਵਾਦਿਦੋਖ ਯਾਕੇ ਉਦੀਪਨ ਬਿਭਾਵਹੈ ॥ ਮਿਤ੍ਰਸਤ੍ਰਮੇ ਸਮਬੁਧਿ ਯਾਕਾ ਅਨੁ-ਭਾਵਹੈ। ਧ੍ਰਿਤਯਾਦਿਕ ਬਿਭਚਾਰੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਐਸੇ ਕਹੇਹੈ

੧–ਯਸ ਗੁਣਾਦਿ ਵਿਖਯ

ਨਿਰਵੇਦ ਵਸ੍ਤੁ ਵਿਖਯੋਂਮੇ ਤੁਛਤਾ ਗਜ੍ਞਾਨਰੂਪਹੈ । ਔ ਸਾਂਤ ਆਨੰਦਸ੍ਵਰੂਪਹੈ । ਯਾਤੇ ਲੋਕਪ੍ਰਲੋਕਕੇ ਨਿਖਲਵਿਖਯੋਂ ਕੇ ਤ੍ਰਿਸਨਾਖਯਰੂਪ ਸੁਖਕੇ ਸੋਲਵੇਂ ਹਿੱਸੇਸੇ ਭੀ ਨਯੂਨ ਅਰਥਾਤ ਤੁਛ ਜਾਨਨੇਰੂਪ ਨਿਰਵੇਦਕੋ ਤਾਕੀ ਸਥਾਈ ਤਾ ਨਹੀ ਸੰਭਵੇ ਕਿੰਤੁ ਵਾਕਾਸਥਾਈਸਮਹੈ ॥ ਨਿਰੀਹਾ ਵਸਥਾਮੇਂ ਚਿਤਕੇ ਆਤਮਾਮੇ ਬਿਸਰਾਮ ਜਨਯ ਸੁਖ ਕਾਨਾਮਸਮਹੈ। ਵਹੁਆਨੰਦ ਰੂਪ ਸਾਂਤਕਾ ਸਥਾਯੀਭਾਵਹੈ ਬਿਭਾਵਾਦਿਕ ਪੂਰਬੋਕ੍ਤ ਵਿਰਕ੍ਤਾਦਿਕਹੈ ॥ ਨਿਖਲ ਵੇਦ ਵੇਦਾਨੁਸਾਰੀ ਸਬਦੋਂਕਾ ਇਸੀਰਸਮੇ ਤਾਤਪਰਯ ਹੈ ਕਾਹੇਤੇ ਭਰਤਾਦਿਕ ਰਿਖਿਯੋਂ ਨੇ ਅਪਨੇ ਗ੍ਰੰਥੋ ਮੇ ਲਿਖਾ ਹੈ। ਉਪਦੇਸ ਰੂਪ ਸਬਦ ਤੀਨ ਪ੍ਰਕਾਰਕਾ ਹੈ । ਏਕ ਰਾਜਾ ਤੁਲਯ ਏਕ ਮਿਤ੍ਰ ਤੁਲਯ ਏਕਕਾਂਤਾਤੁਲਯ ਅਪਰਾਧੀਯੋਂ ਕੋ ਅਪਰਾਧੋਂ ਸੇਬਧਬੰਧਨਾਦਿ ਦ੍ਵਾਰਾਰਾਜਾਵਤਵੇਦਅਪਨੀ ਵਿਧਿ ਨਿਖੇਧ ਰੂਪ ਆਗਯਾ ਦ੍ਵਾਰਾ ਜੀਵੋਂਕੋ ਅਪਰਾਧੋਂਸੇ ਹਟਾਵੇ ਹੈ। ਯਾਤੇ ਰਾਜਾ ਤੁਲਯ ਉਪਦੇਸਹੈ। ਮਿਤ੍ਰ ਅਮੁਕ ਅਮੁਕਨੇ ਯਹ ਸੁਭਾਸੁਭਕਾਮਕੀਯੇ ਉਨਸੇ ਉਨਕੋ ਵੈਸੇ ਹੀ ਫਲ ਹੁਯੇ। ਤੁਮ ਭੀ ਜੈਸਾ ਕਰੋਗੇ ਵੈਸਾ ਪਾਵੋਗੇ। ਐਸੇ ਮਿਤ੍ਰਕੋ ਕਹੇਹੈ । ਤਦਵਤ ਇਤਿਹਾਸ ਪੁਰਾਣ ਕਹੇਹੈ। ਯਾਤੇ ਮਿਤ੍ਰ ਤੁਲਯ ਉਪਦੇਸਹੈ ਅਪਨੇਮੇ ਪ੍ਰੇਮ ਉਤਪੱਨ ਕਰਕੇ ਔਰਨਕੀ ਓਰਸੇਹਟਾਯਕਰ ਜੈਸੇਇਸਤ੍ਰੀਅਪਨੀ

ਓਰ ਪੁਰਖ ਕੋ ਕਰ ਲੇਵੇ ਹੈ। ਤਥਾ ਨੀਤੀਆਦਿਕਵਿਦਯਾ ਮੋ ਭੀ ਚਿਤਬ੍ਰਿਤੀ ਨਾ ਲਗਾਵਨੇ ਵਾਲੇ ਵਿਖਯਾਸਕ੍ਤ ਪੁਰਖਨਕਾ ਯਹ ਕਾਬਯ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰਮੇ ਚਿਤ ਲਗਾਦੇਵੇਹੈ। ਯਾਂਤੇ ਕਾਂਤਾਤੁਲਯ ਉਪਦੇਸਹੈ॥ ਐਸੇ ਗੁੜਜਿਹ੍ਵਾਨਯਾਯਸੇ ਇਸ ਉਪਦੇਸਕਾ ਤਾਤਪਰਯ ਵੇਦਕੇ ਉਪਦੇਸਮੇਹੀ ਹੈ। ਯਹ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਨਿਰਣੇਮੇ ਤਿਨਕਾ ਕਥਨਹੈ ਯਾਂਤੇ ਸਾਂਤਰਸਮੇਹੀ ਸਰਬ ਕਾਤਾਤਪਰਯਹੈ। ਇਸ ਤਾਤਪਰਯ ਕੋ ਨਾ ਜਾਨਕਰ ਜੋ ਲੋਕਨਕੀ ਇਸਕੇ[੧] ਪੜਣੇਮੇਪ੍ਰਬ੍ਰਿਤਿ ਹੈ ਵਹੁਕੇਵਲ ਅਕਰਣਾਤਕਰਣੰਬਰੰ ਇਸ ਨਯਾਯਸੇਹੈ। ਵਾਸਤਵ ਤੇ ਨਿਸਫਲ ਅਵਸਥਾ ਬਿਤੀਤ ਕਰਣੇ ਤੇ ਨਿਸ-ਫਲ ਹੈ। ਔ ਮੰਦ ਸੰਸਕਾਰਜਨਨੇਸੇ ਅਨੁਪਕਾਰੀਹੈ। ਇਸੀ ਤਾਤਪਰਯ ਸੇ ਗੁਰੋ ਨੇ ਨਿਖੇਧ ਕੀਯਾਹੈ। ਮੇਰੇ ਮਾਧੋ ਸ੍ਰਵਨੀਇਹਨਾਸੁਨਾਇ। ਸਾਕਤਗੀਤਨਾਦਧੁਨਗਾਵਤਬੋਲ ਤਬੋਲ ਅਜਾਇ। ਭਰਤਾਦਿਕ ਰਿਖੀਯੋਂ ਨੇ ਔਰ ਦਸਮਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਜੋ ਅਪਨੇ ਅਪਨੇ ਗ੍ਰੰਥੋਂ ਵਿਖੇ ਇਸਤ੍ਰੀਯੋ ਕੇ ਭੇਦ ਔ ਚਰਿਤ੍ਰ ਲਿਖੇ ਸੋ ਕਾਂਤਾ ਸੰਮਿਤ ਨਯਾਯਸੇ ਉਪਦੇਸਾਰਥ ਲਿਖੇ ਯਾਂਤੇ ਪਰਮ ਤਾਤਪਰਯ ਸਾਂਤ ਮੇ ਹੈ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਮਤਨਿਰਣਯਸਾਗਰੇਖਿਭਾ-

੧—ਕਾਬਯ ਕੇ

ਵਾਦਿ ਰੂਪਰਸ ਸਾਮਗ੍ਰੀ ਨਿਰੂਪਣਪੂਰਬਕ ਆਸੰਕਾ ਸਮਾਧਾਨ ਦ੍ਵਾਰਾਸਾਂਤਰਸ ਨਿਰੂ- ਪਣੰ ਨਾਮ ਤ੍ਰਯੋਦਸੀ ਉਰਮੀ॥੧੩॥

ਜੈਸੇ ਸਾਂਤਰਸਕਾ ਅੰਗੀਕਾਰਹੈ। ਏਵੰ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਮੇ ਕਹੀਂ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰਕੋ ਅਪਨਾ ਮਾਤਪਿਤਾ ਰੂਪ ਕਹਿਆਹੈ ॥ ਕਹੀ ਪੁਤ੍ਰ ਰੂਪਕਹਯਾਹੈ। ਇਸ ਕਹਨੇਸੇ ਬਾਤਸਲਯਕਾਭੀ ਅੰਗੀਕਾਰਹੈ ਭਗਵਤ ਰੂਪ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾਕੀ ਜੋ ਇਸਜੀਵ ਰੂਪ ਪੁਤ੍ਰ ਪਰ ਅਤਯੰਤਦਯਾਲੁਤਾਸੇ। ਪਰਮਪ੍ਰੀਤੀ[੧] ਵਹੁ ਬਾਤਸਲਯਕਾ ਸਯਾਈਭਾਵਹੈ। ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰਰੂਪ ਮਾਤਾਪਿਤਾ ਆਸ੍ਰਯਾਲੰਬਨਹੈ ਪ੍ਰਿਯਪੁਤ੍ਰ ਰੂਪ ਭਕ੍ਤ ਵਿਖਯਾਲੰਬਨਹੈ ਇਸਕੀ ਖੁਸੀ ਹੇਤ ਜੋ ਬੇਦਾਦਿਕ ਰਚੇ ਵਹੀ ਉਦੀਪਨਹੈ ਅਰੁ ਵਹੀ ਅਨੁਭਾਵਹੈ। ਗਜਾਦਿਕੋਕੀ ਰਖਯਾ ਸਮੇਪਾਦੁਕ ਬਾਹਨਾਂਦਿਕੋਕਾ ਭੂਲਜਾਨਾਆਦਿ ਸਾਤ੍ਵਿਕਅਰ ਬਯਭਿਚਾ ਰੀਹੈ। ਯਹ ਪਮੇਸ੍ਵਰਕੋ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਮਾਨੇ ਬਾਤਸਲਯ ਹੈ ਦਸਰਥ ਨੰਦ ਬਾਬਾ ਕਾਲੂ ਆਦਿਕੋਵਤ ਅਪਨਾ ਪੁਤ੍ਰ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਕੋ ਮਾਨੇ। ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਭਕ੍ਤ ਆਸ੍ਰਯਾਲੰਬਨਹੈ। ਤੀਨ ਬਰਸ ਸੇ ਲੇ ਸਾਤ ਬਰਸ ਪ੍ਰਯੰਤ ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ੍ਨ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕਾਦਿਰੂਪ ਬਾਲਕ ਵਿਖਯਾਲੰਬਨਹੈ ਤੋਤਲਾਭਾਖ ਣਾਦਿਉਦੀਪਨ ਬਿਭਾਵਹੈਪ੍ਰਿਯਪੁਤ੍ਰ ਕੇਭੂਖਣਬਸਤ੍ਰਸਵਾ

੧–ਕੋਮਲ ਚਿਤਤਾ

ਰਨਆਦਿਕ ਅਨੁਭਾਵਹੈ। ਵਾਕੇ ਪ੍ਰੇਮਮੇਅਤਿ ਬਿਹ੍ਵਲਹੋਨੇ ਆਦਿਕਦਸਦਸਾ ਹੋਨੀ ਯਹ ਬਜਭਿਚਾਰੀਹੈ ਨਿਰਨਿ ਮਿਤਚਿਤਕੀ ਕੋਮਲਤਾ ਸਥਾਈ ਭਾਵਹੈ। ਕਾਬਜ ਵਾਲੇ ਯਾਕਾ ਕਰਣਾਮੇ ਅੰਤਰਭਾਵ ਕਰੇਹੈ। ਭਕ੍ਰਿ ਰੀਥੋਂ ਮੇ ਕਰੁਣਾਕਾ ਬਾਤਸਲਜਮੇ ਅੰਤਰਭਾਵ ਕਰੇਹੈ। ਯੁਕ੍ਤੀ ਯਹੀ ਕਹੇਹੈ ਸ੍ਨਾਨਸੇ ਸੁਧ ਹੋਕਰ ਚਲੇ ਆਵਤੇ ਪੁਰਖਕੀ ਨਿਗਾਮੇਕਾਹੂਖੇਲਤੇਬਾਲਕਕੇ ਕਾਟਨੇਕੋ ਕੋਈ ਕੂਕਰਾਦਿ ਆਵੈ ਤਬ ਵਹੁ ਔਰੋਂਕੋਊਚੇਕਹੇਹੈ ਯਾਂਕੀਰਖਾਕਰੋ ਕਿੰਚ-ਤ ਆਗੇ ਆਵਤਾ ਵਹੀਦਸਾਨਿਜ ਪੁਤ੍ਰਕੀ ਦੇਖੇ ਤਬ ਅਪਨੀ ਸੁਧੀ ਔ ਬਾਲਕ ਕੀ ਮਲਨਤਾ ਭੁਲਾਕਰ ਸੀਘ੍ਰ ਉਠਾ ਲੇਵੇਹੈ। ਇਸਸੇ ਬਾਤਸਲਜਮੇ ਕੋਮਲਤਾ ਅਧਿਕ ਹੈ। ਪ੍ਰਿਯਪੁਤ੍ਰ ਕੀ ਪ੍ਰੀਤੀਸੇ ਚਿਤ ਕੋਮਲਤਾਮੇ ਆਨੰਦਕਾ ਅਨੁਭਵ ਵਹੁ ਬਾਤ ਸਲਜਕਹੀਯੇਹੈ। ਦਾਸਜਰਸਮੇ ਭਗਵਤਚਰਨੋਂਕੀ ਨਿਰੰਤਰ ਪ੍ਰੀਤੀ ਸਥਾਈਭਾਵਹੈ। ਸੁਖਦੁਖਾਦੀ ਸਰਬ ਅਵਸਥਾਮੇ ਈਸ੍ਵਰਕੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਚਾਹਨੇ ਵਾਲਾ ਦਾਸ ਆਸ੍ਰਯਾਲੰਬਨਹੈ। ਦਯਾਸਿੰਧਈਸ੍ਵਰਸ੍ਵਾਮੀ ਵਿਖਯਾਲੰਬਨਹੈ। ਸ੍ਵਾਮੀਕੀ ਅਨੁਕੂਲਤਾ ਸਮਰਥਤਾ ਹਿਤੋਪਦੇਸ਼ਕਤਾਦਿਕ ਉਦੀਪਨਹੈ। ਤਿਲਕਮਾਲਾ ਉਤਸਵੋਂਕੇ ਬ੍ਰ-ਤਾਦਿਕ ਅਨੁਭਾਵਹੈ। ਭਗਵਤ ਪ੍ਰੇਮਮੇ ਮਗਨ ਹੋਕਰ ਲੋਕਲਾਜ ਤਯਾਗਨਾਦਿਕ ਬਜਭਿਚਾਰੀ ਹੈ। ਚਰਣੋਂਕੀ ਪ੍ਰੀ

ਤੀਮੇ ਆਨੰਦਕਾ ਅਨੁਭਵਦਾ'ਸਜ਼ਰਸ ਕਹੀਯੇਹੈ ਸਖਜ਼ ਭਾਵ ਜੀਵ ਈਸਕਾ ਦ੍ਵੈਸਪਰਣੌਸਯੁਜੌ ਸਖਾਯੌ ਇਤਜ਼ਾਦਿ ਵੇਦ ਸਿਧਹੈ। ਔ ਜੀਵੋਂਕੇਬੰਧਨਿਬ੍ਰਿਤਜ਼ਰਥ ਬੇਦ ਰਚ-ਨਾਦਿ ਈਸ੍ਵਰ ਕੇ ਉਪਕਾਰ ਭੀ ਜਗਤਮੇ ਪ੍ਰਸਿਧ ਹੈ। ਇਸਨੇਭੀ ਈਸ੍ਵਰ ਰਚਿਤੋਕੇ ਬਿਚਾਰਣ ਧਾਰਣਾਦਿ ਦ੍ਵਾਰਾ ਤਿਨਕੋ ਸਫਲ ਕਰਨਾ ਰੂਪ ਉਪਕਾਰ ਅਵਸਜ਼ ਕਰਨਾ। ਯਾਤੇ ਉਪਕਾਰ ਦੇਖਕਰ ਸਮਭਾਵ ਸੇਵਾਮੇ ਚਿਤਕੀ ਨਿਰੰਤਰ ਪ੍ਰੀਤੀ ਯਾਕਾ ਸਤ੍ਰਾਈਭਾਵਹੈ ॥ ਮਿਤ੍ਰਭਾਵਸੇ ਪ੍ਰੀਤੀਮਾਨ ਭਕ੍ਤ ਆਸ੍ਰਯਾਲੰਬਨਹੈ । ਪਰਮੋਪਕਾਰੀ ਸੋਭਾ ਧਾਮ ਈਸ੍ਵਰ ਵਿਖਯਾਲੰਬਨ ਹੈ। ਹਿਤ ਬੋਧਕ ਬੇਦਾਦਿ ਉਪਕਾਰ ਉਦੀਪਨ ਬਿਭਾਵਹੈ। ਸਾਥ ਹਸਨਾ ਬੋਲਨਾ ਖਾਨਾ ਖੇਲਨਾਦਿਕ ਅਨੁਭਾਵਹੈ ਹਰਖ ਉਤਸੁਕਤਾਦਿਕ ਬਜ਼ਭਿਚਾਰੀਹੈ । ਸਮ ਭਾਵਸੇ ਚਿਤਕੀ ਨਿਰੰਤਰ ਪ੍ਰੀਤੀ ਰੂਪ ਬ੍ਰਿਤਿਮੇ ਆਨੰਦਕਾ ਅਨੁਭਵ ਸਖਜ਼ ਰਸ ਕਹੀਯੇਹੈ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਮੇ ਅਨੇਕ ਸਬਦੋਮੇ ਗੁਰੁਜੀਨੇ ਜੀਵ ਈਸ ਕਾ ਇਸਤ੍ਰੀਪਤ੍ਰਿਭਾਵ ਬੋਧਨ ਕੀਯਾਹੈ। ਔਰ ਮਹਾਂਦੇਵਜੀ ਨੇਭੀਗੋਪਕਾ'ਸਾਥ ਰਾਸਲੀਲਾਮੇਇਸਤ੍ਰੀਕਾਰੂਪਧਾਰਕੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਆਹੈ। ਯਾਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁਯਾ ਜੈਸੇ ਇਸਤ੍ਰੀਸੇ ਪੁਰਖਕਾ ਕਾਹੂਰੀਤਿਕਾ ਪੜਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇ। ਐਸੇ ਇਸਤ੍ਰੀ ਭਾਵਸੇ ਭਕ੍ਤਿ ਵਾਲੇ ਭਕ੍ਤਸੇਭੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼੍ਵਰ ਪਤਿਕਾ ਪੜਦਾ

ਨਹੀਂ ਰਹੇ।ਉਲਟਾ ਵਾਂਕੇ ਪ੍ਰੇਮ ਮੇ ਅਤਯੰਤ ਮਗਨ ਹੁਯਾ। ਅਪਨੇ ਆਪਕੋ ਪਤਿ ਸ੍ਵਰੂਪਹੀ ਮਾਨਨੇਲਗੇਹੈਂ ਅਪਨਾ ਆਪ ਭੁਲ ਜਾਵੇਹੈ। ਏਤਾਹੀ ਭਕ੍ਤਕੋ ਬਾਂਛਤਹੈ। ਯਾਤੇ ਸਖਜ ਦਾਸਜ ਬਾਤਸਲਜ਼ਾਦਿਕ ਸਭ ਭਾਵੋਂਮੇ ਯਹ ਭਾਵ ਮੁਖਜ਼ਹੈ ਇਸ ਭਾਵਸੇ ਮਹਾ ਮੂਢ ਔਹੀਨ ਜਾਤਿ ਭੀ ਗੋਪਿ ਕਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀਕੋ ਅਤਯੰਤ ਪ੍ਰਿਯ ਹੂਈਯਾਂ। ਯਾਹੀ ਭਾਵ ਸੇ ਗੁਰੁਜੀਨੇ ਇਸ ਭਾਵਮੇ ਰੁਚਿ ਵਾਲੇ ਭਕ੍ਤੋਂਹੇਤ ਅਨੇਕ ਸਬਦੋਂਮੇ ਯਹ ਭਾਵ ਕਹਿਆ। ਇਸ ਭਾਵਮੇ ਰਸ ਕੇਵ-ਲ ਸ੍ਰਿੰਗਾਰਹੈ। ਮਾਧੁਰਯਸ੍ਰਿੰਗਾਰ ਨਹੀਂ। ਯਾਮੇ ਯਹਬੀ ਜਹੈ ਕੇਵਲ ਸ੍ਰਿੰਗਾਰ ਇਸਤ੍ਰੀਪੁਰਖ ਬਿਨਾ ਨਹੀਂਹੋਵੇ। ਔਮਾਧੁਰਯ ਸ੍ਰਿੰਗਾਰਮੇ ਮਾਧੁਰਯ ਸ੍ਰਿੰਗਾਰ ਵਾਲੇ ਭਕ੍ਤ ਅਪਨੇ ਆਪਕੋ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨਹੀਂ ਮਾਨੇ। ਕਿੰਤੁ ਸਗੁਣ ਨਿ-ਰਗੁਣ ਰੂਪ ਪ੍ਰਮੇਸ਼੍ਵਰ ਕੇਸ੍ਵਰੂਪ ਕੀ ਆਸਚਰਯਤਾ ਰੂਪ ਮਧੁਰਤਾ ਦੇਖਕਰ ਵਾਮੇ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰੇਹੈ। ਜਿਸ ਜਿਸ ਰਿਖਿ ਮੁਨਿ ਮਹਾਤਮਾਕਾ ਚਿਤ ਪ੍ਰਮੇਸ਼੍ਵਰਮੇਲਗਾ। ਤਿਨ ਸਭਕਾ ਪ੍ਰਮੇਸ਼੍ਵਰਕੇ ਅਦਭੁਤ ਸ੍ਵਰੂਪਕੋ ਦੇਖਕਰਹੀ ਲਗਾ ਯਾਤੇ ਯਹ ਮਾਧੁਰਯ ਸ੍ਰਿੰਗਾਰ ਸਦਾਸੇ ਚਲਾ ਆਵਤਾਹੈ। ਇ ਸੀਸੇ ਬ੍ਰਹਮਾਨੰਦ ਕਾ ਲਾਭ ਹੋਤਾਹੈ। ਇਸ ਮਾਧੁਰਯ ਸੇ ਹੀ ਸਭੀ ਸਖਜ਼ਦਾਸਜ਼ਾਦਿ ਭਾਵ ਹੋਤੇਹੈਂ ਯਾਤੇ ਯਾਂਹੀਕੇ ਅੰਗ ਹੈ। ਯਦਜ਼ਪਿ ਭਗਵੰਤ ਕੇ ਕਰੁਣਾਵਤਸਲਤਾਦਿਕ

ਬੀ ਸੂਤੰਤ੍ਰ ਰਸਹੈ। ਯਾਤੇ ਸ੍ਰਿੰਗਾਰ ਕੇ ਅੰਗ ਕੈਸੇ ਕਹੇ ਯਹ ਅਸੰਕਾ ਹੋਵੇਹੈ ਤਥਾਪਿ ਕਰਣਾ ਬਤਸਲਤਾਦਿਬੀਤੋ ਕਾਹੂ ਸ੍ਵਰੂਪਕੀ ਅਦਭੁਤਤਾਰੂਪਮਾਧੁਰਯਕੋ ਦੇਖਕਰਹੀਹੋ ਵੇਹੈ। ਜਿਸਕੋਦੇਖਕਰਹੋਵੇਹੈਵਹੀਇਨਅੰਗੋਂਕਾਅੰਗੀਰੂਪ ਮਾਧੁਰਯਸ੍ਰਿੰਗਾਰ ਹੈ ਦੂਸਰਾ ਯਹ ਉਤਰ ਹੈ। ਜੈਸੇ ਸੰਸਾ-ਰੀਓਂਕੀ ਪ੍ਰੀਤੀਮੇ ਪ੍ਰਿਯ ਔ ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੇ ਸ੍ਵਰੂਪ ਗੁਣਾਦਿਕ ਹੇਤੁ ਕਹੇ ਹੈ। ਐਸੇ ਭਗਵਤ ਕੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਮੇ ਭੀ ਕਰਣਾਵਤ ਸਲਤਾਦਿ ਪ੍ਰੀਤਮ ਭਗਵਾਨਕੇ ਗੁਣ ਔ ਸਚਿਦਾਨੰਦ ਸ੍ਵਰੂਪ ਬੇਦ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਬਰਨਨ ਕਰੇਹੈ। ਯਾਤੇ ਵਤਸ਼ਲਤਾ ਦਿਕਗੁਨਅੰਗਹੈ ਸ੍ਵਰੂਪਅੰਗੀ ਹੈ ਸੋਈ ਮਾਧੁਰਯਸ੍ਰਿੰਗਾਰ ਹੈ। ਯਹਮਾਧੁਰਯਸ੍ਰਿੰਗਾਰ ਸਾਂਤਰਸਕੇ ਸਮਾਨਹੈ ਯਾਂਤੇ ਨਿਰਗੁਣ ਸ੍ਵਰੂਪਕੇ ਮਾਧੁਰਯਸ੍ਰਿੰਗਾਰਮੇ ਜੋ ਸਾਂਤਰਸ ਕੇ ਬਿਭਾਵਾਦਿ ਲਿਖੇ ਵਹੀ ਹੈ ਸਗੁਣ ਸ੍ਵਰੂਪ ਕੇ ਮਾਧੁਰਯ ਸ੍ਰਿੰਗਾਰ ਮੇ ਜੋ ਕੇਵਲਮੇ ਕਹੇਂਗੇ ਸੋਹੈ ਕੇਵਲ ਸ੍ਰਿੰਗਾਰਮੇ ਰਾਮਾਨੁਜੀ ਬੈਸ੍ਨਵ ਸੀਤਾਲਖਮੀ ਆਦਿਕੋਂਵਤ ਸਖੀ ਭਕ੍ਤੁਮੇਭੀ ਕੇਵਲ ਸੁਕੀਆਭਾਵਮਾਨੇ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਸ੍ਨੋਪਾਸ ਕ ਸੁਕੀਆ ਪਰਕੀਆਦੋਊਭਾਵ ਮਾਨੇਹੈ। ਰੁਕਮਣੀਵਤ ਸੁਕੀਆਭਾਵ ਮਾਨੇ ਹੈ। ਰਾਧਕਾਦਿ ਗੋਪੀਆਂਵਤ ਪਰਕੀ ਆ ਭਾਵ ਮਾਨੇ ਹੈ। ਤਹਾਬੀਯਹ ਬਿਸੇਖਹੈ ਨਿੰਬਾਰਕ ਸੰ-ਪ੍ਰਦਾਯਵਾਲੇ ਰਾਧਾਕੋ ਸੁਕੀਆ ਕਹੇਹੈ। ਬਿਵਾਹ ਰਾਧਾਕ੍ਰਿ

ਸੁ ਕਾ ਗਾਂਧਰਬ ਕਹੇਹੈ। ਬਿਸ੍ਨੁਸ੍ਵਾਮੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯਵਾਲੇ ਉਪਾਸਕ ਬਾਲਰੂਪਕੇਹੈ। ਪਰੰਤੁ ਰਾਧਾਕੋ ਸੁਕੀਯਾਭਾਵ ਸੇ ਸੇਵੈਹੈ। ਮਧ੍ਵਸੰਪ੍ਰਦਾਯਵਾਲੇ ਪਰਕੀਯਾਭਾਵ ਸੇ ਸੇਵੈਹੈ ॥ ਪੰਚਦੇਵਨਕੇ ਉਪਾਸਕ ਕੋਈ ਏਕਭਾਵ ਪ੍ਰਪੱਕ ਨਹੀ ਰਖੇ। ਯਾਂਤੇ ਚਿੱਤਰੁਚੀਅਨੁਸਾਰ ਸਖਯਦਾਸਾਦਿ ਭਕ੍ਤੀਕਰੇ ਹੈ। ਗੁਰਮਤਮੇਭੀ ਵਹੀ ਰੀਤੀਹੈ ਯਾਂਤੇ ਜਿਸਕੋ ਸਖੀਭਾਵ ਮੇ ਰੁਚੀਹੋਵੇ ਵਹੁ ਸਖੀਭਾਵਸੇ ਭੀ ਭਕ੍ਤੀ ਕਰੇ। ਸਖੀਭਾਵ ਕਾ ਆਗ੍ਰਹਨਹੀ ਕਰੇ ਤੋ ਗੁਰੁਨੇ ਬਾਰਬਾਰ ਲਿਖਨੇ ਸੇ ਕੁਛ ਦੋਖ ਨਹੀ ਕੇਵਲ ਸਿੰਗਾਰ ਕਾ ਸਥਾਈਭਾਵ ਰਤਿ ਹੈ। ਮਨਕੇ ਅਨਕੂਲ ਪਦਾਰਥ ਮੇਂ ਚਿੱਤਬ੍ਰਿਤੀ ਕੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕੋ ਰਤਿਕਹੇ ਹੈ। ਯਾਂਤੇ ਜੀਵ ਰੂਪ ਇਸਤ੍ਰੀ ਕਾ ਮੁਨਕੇ ਅ-ਨੁਕੂਲਪਤਿ ਪ੍ਰਮੇਸੁਰਮੇ ਚਿੱਤ ਕਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਯਾਰਸਕਾ ਸਥਾਈਭਾਵ ਹੈ। ਭਕ੍ਤਰੂਪ ਇਸਤ੍ਰੀਯਾਂਕਾ ਆਸ੍ਰਯਾਲੰਬਨ ਹੈ ਪਰਮਸੋਭਾਧਾਮਪਤਿਪ੍ਰਮੇਸੁਰ ਯਾਂਕਾ ਵਿਖਯਾਲੰਬਨ ਹੈ ਪਤਿਤਪਾਵਨਾਦਿ ਗੁਣ ਉਦੀਪਨ ਹੈ। ਸਿੰਗਾਰ ਮੇ ਰਤਿ ਪਰਸਪਰ ਮੇ ਦੋਨੋਕੀ ਹੋਵੈਹੈ। ਯਾਤੇ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਮੇ ਪ੍ਰਮੇਸੁਰ ਕੀਰਤਿ ਸਥਾਈਭਾਵਹੈ ਈਸੁਰ ਆਸ੍ਰਯਾਲੰ-ਬਨ ਹੈ। ਇਸਤ੍ਰੀ ਰੂਪ ਭਕ੍ਤ ਵਿਖਯਾਲੰਬਨਹੈ। ਮਧੁਸੂਦਨ ਕਰ ਮੁੰਦਰੀ ਪਹਰੇ ਸ੍ਰੀ ਰੰਗਸੁਰਮਾਦੇਈ ਇਤਯਾਦਿ ਮੇ ਕਹੇ ਭੂਖਨ ਪੁਨਾ ਕਾਯਾਰੰਗਣ ਜੇਥੀਯੇ ਪਿਆਰੇ ਪਾਈਐ

ਨਾਮ ਮਜੀਠ ਇਤਯਾਦਿ ਮੇ ਕਹਾ ਨਾਮ ਰੰਗਮੇ ਰੰਗਾਯਾ ਅੰਤਹਕਰਣ ਬਸਤਰ ਔਰ ਸਹੁਕਹੇ ਸੋਕੀਜੇ ਤਨ ਮਨੋ ਦੀਜੇ ਐਸਾ ਪਰਮਲ ਲਾਈਯੇ ਇਸ ਪਾਠਮੇ ਕਹਿਆ ਅ-ਨੁਕੂਲ ਵਰਤਨ ਰੂਪ ਅਤਰ ਯੇ ਉਦੀਪਨ ਬਿਭਾਵਹੈ ਤੇਰੇ ਮੁੰਧਕਟਾਰੇ ਇਤਯਾਦਿਮੇਕਹੇ ਕਟਾਖਾਦਿ ਅਨੁਭਾਵਹੈ ਏਵੰ ਹਉ ਆਕਲ ਬਿਕਲ ਭਈ ਗੁਰਦੇਖੇ ਹਉ ਲੋਟਪੋਟ ਹੋਇ ਪਈਆ। ਇਤਯਾਦਿ ਪਾਠਮੇ ਲੋਟਪੋਟਸੇ ਸੂਚਿਤ ਸ੍ਤੰਭਾਦਿ ਸਾਤ੍ਵਿਕਹੈ ਚੁਕਾਨਿਹੋਰਾਸਖੀ ਸਹੇਰੀ। ਭਰਮ ਗਯਾ ਗੁਰ ਪਿਰਸੰਗ ਮੇਰੀ। ਇਤਯਾਦਿ ਬਚਨ ਸਿਧ ਗਰਬਾਦਿਕ ਸੰਚਾਰੀ ਹੈ। ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀਕੀ ਪ੍ਰੀਤੀਮੇ ਪਤਿ ਪ੍ਰਮੇਸ਼੍ਵਰਕੋ ਔਰ ਪਤਿ ਪ੍ਰਮੇਸ਼੍ਵਰ ਕੀ ਪ੍ਰੀਤੀਮੇ ਆਨੰਦਕਾ ਅਨੁਭਵ ਜੀ ਵਕੋ। ਸ੍ਰਿੰਗਾਰਰਸ ਕਹੀਯੇਹੈ। ਭਕ੍ਤੀਮੇ ਮੁਖਯ ਯੇਹੀ ਸਾਂ-ਤਾਦਿਕਪਾਚਹੈ। ਬੀਰਾਦਿਕੋਸੇ ਬਹੁਧਾ ਭਕ੍ਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰੇ ਯਾਤੇਵੇਗੌਣਹੈ। ਰਾਵਣਾਦਿਕੋਕੋ ਭਗਵਤ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਬੀ-ਰਾਦਿਕੋਸੇ ਹੂਯੀ ਯਾਤੇ ਰਸੋਮੇ ਗਿਣੇ ਗਯੇ। ਤਥਾਪਿ ਮੁ ਖਯ ਨਹੀਂ ਮੁਖਯ ਯੇਹੀ ਪਾਂਚਹੈ ਯਾਤੇ ਰਸਮਿਲਤ ਭਕ੍ਤੀ ਇਨਹੀ ਰਸੋਕੇ ਮੇਲ ਸੇ ਹੋਵੇ ਹੈ॥ ਕੇਵਲ ਭਕ੍ਤੀ ਇਨ ਸੇ ਬਿਨਾ ਭੀ ਹੋਵੇਹੈ। ਪਰੰਤੁ ਇਹ ਦੋਨੋ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀ ਭਕ੍ਤੀ ਹੀ ਮੁਕ੍ਤੀਕਾ ਮਾਰਗ ਹੈ। ਗਯਾਨ ਇਨਕਾ ਸਾਧਨ ਵਾ ਅ ਵਾਂਤਰਬਯਾਪਾਰ ਹੋਨੇ ਤੇ ਅੰਗ ਹੈ ਭਕ੍ਤੀ ਸਾਧਯ ਹੋਨੇ ਤੇ

ਅੰਗੀਹੈਅੰਗਅੰਗੀਸੇ ਭਿੰਨਮਾਰਗ ਨਹੀਹੋਤਾਯਾਤੇਭਕ੍ਤੀਕਾ ਅੰਗ ਗਜ਼ਾਨਭੀ ਭਕ੍ਤੀਸੇ ਭਿੰਨ ਮੁਕ੍ਤੀਕਾ ਮਾਰਗ ਨਹੀਂ ਵਾਸ੍ਤਵ ਤੇ ਪੂਰਬ ਕਹੀ ਰੀਤੀ ਸੇ ਪਰਾ ਭਕ੍ਤੀ ਫਲ ਰੂਪ ਹੈ ਯਾਤੇ ਸ੍ਵਤੇ ਪਰਮਾਨੰਦ ਰੂਪ ਪੁਰਖਾਰਥ ਹੋਨੇਤੇ ਮੁਕ੍ਤੀ ਕੋ ਭੀ ਤ੍ਰਿਣ ਤੁਲਜ ਕਰਤੀਹੈ। ਉਕ੍ਤੰਚ। ਹਰਿਦਰਸਨਕੈ ਜਨ ਮੁਕਤਨਮਾਗੇ ਮਿਲ ਦਰਸ਼ਨ ਤ੍ਰਿਪਤ ਮਨ ਧੀਜੈ। ਹਰਿ ਦਰਸਨ ਮਾਤ੍ਰਕੀ ਆਕਾਂਖਯਾਸੇਭਕ੍ਤ ਭਜਨਾਨੰਦੀ ਕਹੀਯੇਹੈ ਇਤਰਜੀਵ ਵਿਖਯਾਨੰਦੀਕਹੀਯੇਹੈ। ਵਿਖਯਾਨੰਦੀ ਬਾਰ ਬਾਰ ਜਨਮੇਮਰੇਹੈ। ਭਜਨਾਨੰਦੀ ਦੇਹ ਤਯਾਗ ਕੇ ਬੈਕੁੰਠ ਧਾਮਮੇਜਾਵੇਹੈ। ਜਿਸ ਧਾਮਕੋ ਪੂਰਬ ਏਕਾਦਸੇ ਮੇ ਸਤਯ ਰੂਪ ਸਿਧਕੀਆ। ਔਰ ਜਿਸਮੇ ਭਗਵਤ ਸੇ ਅਭਿੰਨ ਸਭ ਦਾਸਦਾਸੀਆਦਿ ਪੂਰਬਕਹੇ। ਔਰ ਸੁੱਧ ਸਤ੍ਵ ਗੁਣਰਚਿਤ ਰਤਨ ਜਟਤ ਹੇਮ ਕੀ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਮੰਦਰਨਹਰ ਬਾਗ ਕਹੇ। ਪੁਨਾ ਸੁਧਸਤ੍ਵਕੇਰਚੇਹੀਮ੍ਰਿਗਪਖਯੀਲਤਾਬਿਟਪਾਦਿ ਕਹੇ। ਯਹ ਸਭ ਭਕ੍ਤੀ ਗ੍ਰੰਥੋ ਕੀ ਰੀਤਿ ਸੇ ਏਕ ਭਾਵਸੁਨਾਯਾ। ਜੋ ਪ੍ਰਥਮ ਅਧਯਾਯ ਮੇ ਕਹਾਥਾਆਗੇ ਕਹੇਗੇ। ਸੋ ਦੂਸਰਾਭਾਵ ਅਗਲੇ ਮੇ ਕਹੇਗੇ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁਮਤ ਨਿਰਣਯ ਸਾਗਰੇ ਬਾਤ ਸਲਯਾਦਿ ਭਕ੍ਤੀ ਰਸ ਨਿਰੂਪਣੰ ਨਾਮ

ਚਤੁਰਦਸੀ ਉਰਮੀ॥ ੧੪ ॥

ਦੋਃ ॥ ਸੁਨਇਕ ਭਾਵ ਦੁਤੀ ਸੁਨੋ ਗੁਰਬਚ[1] ਬੁਧਜਨ ਚਾਹ। ਔਪਾਧਿਕਵਾਵਾਸੁਵੇਦਾਸਦਾਸੀਲੌਆਹ॥ ੧॥ ਨਾਹ ਸੰਭਵੇਏਕਮੋਵਾਸਤਵਅਨਿਕਪਸਾਰ।ਯਾਤੇਕਹੋਔਪਾਧਿਕਾ ਤੌਰਹੁ ਪੜੇ ਹਜਾਰ॥ ੨ ॥ ਹਰਿਬਿਗ੍ਰਹਧਾਮਾਦਿਕਾਮਣਿ ਭੂਖਤਧਰਹੇਮ। ਮ੍ਰਿਗਪਛੀਲਤਬਿਟਪਲੌਦਾਯਕਅਤਿਸੈ ਖੇਮ॥ ੩ ॥ ਨਾਹਿ ਬਿਗਾਰੇ ਤਨੁਕਹੀਯਤਉਪਾਧਿਕੋਨਾਸ। ਭਏ ਅਖੰਡਿਤ ਬਪੁ ਰਹੇ ਨਹਿ ਦਾਸੀ ਪੁਨ ਦਾਸ॥ ੪ ॥ ਵਾਸਾਕੇਲਸਭੀਲਖੋਉਪਚਾਰਕਇਕਮਾਹ। ਯਾਤੇਤ੍ਰਿਬਿਧ ਭੇਦਕੋਸ੍ਰੁਤਿ ਨਿਵਾਰੇਚਾਹ॥ ੫॥ ਅਬ ਆਸ੍ਰਯ ਯਾ ਬੋਧਕਾ ਰੀਤੀਬੈਦਿਕ ਮੂਲ। ਕਹੋ ਬੇਦ ਮਥਜੋਲਹੀਨਾਸੇਜਹਸੁਨ ਭੂਲ॥ ੬ ॥ ਅਗਯਾਨਤਤਕਾਰਯ ਕੀ ਅਤਯੰਤ ਨਿਬ੍ਰਿਤਿ ਸਹਿਤ। ਪਰਮਾਨੰਦ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀਕੈਵਲਯ ਮੁਕ੍ਤੀ ਕਹੀਯੇਹੈ॥ ਤਾਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਾ ਪਰਮ ਮੂਲ ਕਾਮਨਿਖਿਧ ਕਰਮ ਕੇ ਤਯਾਗ ਸਹਿਤ ਨਿਸਕਾਮਕਰਮ ਕਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਨਿਸਕਾਮ ਕਰਮੋਮੇ ਭੀਪਰਮਧਰਮਈਸ੍ਵਰ ਕੀਭਕ੍ਤੀ ਹੈ। ਯਾਤੇਪਰਮੇ- ਸ੍ਵਰ ਭਕ੍ਤਿ ਸਹਿਤ ਕੀਯੇ ਨਿਤਯਨੈਮਿਤ ਨਿਸਕਾਮ ਕਰਮੋ ਤੇ ਚਿਤ ਕੀ ਸੁਧੀ ਹੋਵੈਹੈ। ਸੁਧਹੂਯੇਚਿੱਤਮੇ ਨਿਤਯਾਨਿਤਯ ਵਸ੍ਤੁਕਾ ਬਿਬੇਕ ਹੋਵੈਹੈ। ਬਿਬੇਕਸੇਅਨੰਤਰ ਇਸਲੋਕਕੇ

੧–ਗੁਰੋ ਕੇ ਬਚਨੋ ਸੇ ॥

ਤਥਾ ਪਰਲੋਕ ਕੇ ਅਨਿਤਯ਼ਪਦਾਰਥੋ ਸੇ ਵੈਰਾਗਯ਼ ਹੋਵੇਹੈ। ਤਿਸਸੇ ਅਨੰਤਰ ਸਮਦਮ ਉਪਰਤਿ ਤਿਤਿਖਯ਼ਾ ਸ੍ਰਧਾ ਸਮਾਧਾਨਤਾ ਰੂਪਤ੍ਰਿਤੀਯਸਾਧਨਹੋਵੇਹੈ।ਤਾਸੇਮੁਮੁਖਾਉਪਜੇ ਹੈ ਤਾਸੇ ਗੁਰੁ ਕੇਸਮੀਪਜਾਵੇਹੈ। ਸਮੀਪ ਜਾਕੇ ਸੇਵਾਦਿਕਰ ਪ੍ਰਸੰਨਕੀਏਗੁਰੁਸੇਉਪਦੇਸਗ੍ਰਹਣਹੋਵੇਹੈ। ਉਤਮਜਿਗਯ਼ਾ ਸੂਕੋ ਉਪਦੇਸ ਰੂਪਵਾਕਯ਼ ਸ੍ਰਵਣਸੇ ਹੀਸੰਦੇਹਰਹਿਤ ਬੋਧ ਹੋਵੇਹੈ। ਮੰਦਮਧਯ਼ਮ ਕੋ ਸੰਦੇਹ ਹੋਵੇਹੈ। ਯਾਤੇਮੰਦਮਧਯ਼ਮ ਉਪਦੇਸ ਗ੍ਰਹਣਸੇ ਅਨੰਤਰ ਸਾਖਯ਼ਾਤ ਪਰੰਪਰਾ ਸੰਪੂਰਣ ਵੇਦ ਵਚਨੋ ਕਾ ਅਦ੍ਵੈਤਮੈ ਤਾਤਪਰਯਹੈ। ਐਸਾ ਤਾਤਪਰਯ ਕਾ ਨਿਰਣੇਰੂਪਸ੍ਰਵਣ ਕਰੇਹੈ। ਤਾਂਤੇ ਵੇਦ ਵਚਨ ਬ੍ਰਹਮਕੇ ਪ੍ਰਤਿਪਾਦਕਹੈਵਾਅਨਯ਼ ਅਰਥਕੇਹੈਯਹਤਿਨਕਾਸੰਦੇਹ ਦੂਰ ਹੋਵੇਹੈ। ਪ੍ਰਮਾਣ ਮੈ ਸੰਦੇਹਵਤ ਜੀਵ ਬ੍ਰਹਮ ਏਕਹੈ ਵਾਭਿੰਨ ਹੈ ਯਹ ਪ੍ਰਮੇਯਮੈ ਸੰਦੇਹਹੋਵੇਹੈ ਤਾਕੀ ਨਿਬ੍ਰਿਤਿ ਯੁਕ੍ਤੀਯੋਸੇ ਅਦ੍ਵਿਤੀ ਬ੍ਰਹਮ ਕੇਚਿੰਤਨਰੂਪਮਨਨਸੇਹੋਵੇਹੈ। ਯਾਮੇਨਿਖਲ ਉਤਰਮੀਮਾਂਸਾਕਾਉਪਯੋਗਹੈ। ਅਰਸਾਰ ਗ੍ਰਾਹਤਾਯੁਕ੍ਤਿਸੇ ਨਯ਼ਾਯਾਦਿਸਾਸਤ੍ਰ ਕਾ ਭੀਯਾਹੀਮੇਂਉਪਯੋਗਹੈਸ੍ਰਵਨਮਨਨ ਕੀਏਭੀਜਿਸਕੋਦੇਹਾਦਿਕੋਮੇਆਤਮਾਕਾਬਿਪਰਯੇਹੋਵੇ ਵਹੁ ਅਨਾਤਮਾਕਾਰਬ੍ਰਿਤਿਕੇ ਬਯ਼ਵਧਾਨ ਰਹਿਤ ਆਤਮਾਕਾਰ ਬ੍ਰਿਤਿਕੀ ਥਿਰਤਾਰੂਪਨਿਦਿਧਯ਼ਾਸਨ ਕਰੇ ਇਸੀਕਾਨਾਮ ਸਮਾਧਿਹੈ ਸੰਪੂਰਣ ਯੋਗਸ਼ਾਸਤ੍ਰਕਾ ਯਾਮੇ ਉਪਯੋਗਹੈ।

ਇਨਸਾਧਨੋਂਸੇ ਸੰਸਯ ਬਿਪਰਯੇ ਦੇਖੋਂਕੇ ਨਾਸਭਯਾ ਅਭੇ-
ਦ ਬੋਧਕਬਚਨੋਂਸੇ ਤਤ੍ਵਗ੍ਯਾਨ ਹੋਵੈਹੈ। ਜਿਸਗ੍ਯਾਨ ਮੇ
ਏਕਪਦਕੇ ਅਰਥਮੇ ਦੂਸਰੇਪਦਕੇ ਅਰਥਕਾ ਸੰਬੰਧਨਹੀ
ਭਾਸੇ ਪੁਨਾ ਏਕਪਦਕੇ ਅਰਥ ਬਿਸੇਖਮੇ ਦੂਸਰੇਪਦਕੇ
ਅਰਥਕੀ ਬਿਸਿਸ੍ਤਤਾਨਹੀਭਾਸੇ। ਐਸਾਵਾਕਯਜਨਯਸੰ-
ਸਰਗ ਬਿਸਿਸ੍ਤੂਨਯ ਨਿਰਵਿਕਲਪਕ ਗ੍ਯਾਨ ਹੋਵੈਹੈ।
ਐਸੇਤਤ੍ਵ ਗ੍ਯਾਨਕੇ ਉਦਯਸਮੇਹੀ ਸੂਰਯਉਦੇਸੇਅੰਧਕਾਰ
ਵਤਅਵਿਦਯਾਕੀਨਿਬ੍ਰਿਤਿਹੋਵੈਹੈ। ਅਵਿਦਯਾਨਿਬ੍ਰਿਤਿਹੁਯਾਂ
ਅਵਿਦਯਾਕ੍ਰਿਤ ਅਵਰਣ ਨਿਬ੍ਰਿਤਹੋਵੈਹੈ। ਅਵਰਣਨਿਬ੍ਰਿ
ਤਭਯਾਂ ਤਾਂਕੇ ਕਾਰਯ ਸੰਸਯ ਬਿਪਰਯਦੂਰਹੋਵੈਹੈ ਤੈਸੇਪ-
ਰਾਰਬਧਸੇ ਭਿੰਨਸੰਚਿਤ ਸਰਬਕਰਮ ਨਾਸਹੋਵੈਹੈ। ਤਤ੍ਵ
ਗ੍ਯਾਨ ਕੇਪ੍ਰਤਾਪਸੇ ਕ੍ਰਿਯਮਾਣਕਰਮਕਾ ਪਦਮਕੇ ਪਤ੍ਰ
ਸਾਥ ਜਲਵਤਸਪਰਸ ਨਹੀਹੋਵੇ। ਪਰਾਰਬਧਕਰਮਰੂਪ
ਬਿਖੇਪਕੇ ਸਦਭਾਵ ਸੇ ਬਾਸਨਾਨਹੀ ਨਾਸਹੋਵੇ। ਵਹੁ ਬਲ
ਵਾਲੇ ਸੰਯਮਸੇ ਦੂਰਹੋਵੈਹੈ। ਸੰਯਮ ਨਿਬ੍ਰਿਤਿਕਾ। ਯਮ
ਨਿਯਮ ਆਸਨ ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ ਪ੍ਰਤਯਾਹਾਰ ਧਾਰਣਾ ਧਯਾਨ
ਸਮਾਧਿਰੂਪ ਹੈ। ਅਹਿੰਸਾ ਸਤਯ ਅਸ੍ਤੇਯ ਬ੍ਰਹਮਚਰਯ ਅ-
ਪਰਿਗ੍ਰਹ ਯੇ ਪੰਚਯਮਹੈਂ ਸੌਚ ਸੰਤੋਖ ਤਪਸ੍ਵਾਧਯਾਯ
ਈਸ੍ਵਰਪ੍ਰਣਿਧਾਨ ਯੇ ਪਾਂਚ ਨਿਯਮ ਹੈ ਸਿੱਧ ਪਦ-
ਮਾਦਿ ਆਸਨ ਹੈ ਪੂਰਕ ਰੇਚਕ ਕੁੰਭਕ ਯੇ ਪ੍ਰਾਣਾਯਾ

ਮ ਹੈ ਇੰਦ੍ਰਿਯੋਂ ਕਾ ਅਪਨੇ ਵਿਖਯੋਂ ਸੇ ਰੋਕਨਾ ਪ੍ਰਤਯਾਹਾਰ ਹੈ
ਏਕ ਵਸਤੁ ਮੇ ਚਿੱਤ ਥਿਰ ਕਰਨਾ ਧਾਰਣਾ ਹੈ ਬੀਚ ਮੇ ਔਰ
ਕਾਹੂ ਓਰ ਨਾ ਲਗ ਕਰ ਚਿਤ ਨੇ ਏਕ ਮੈ ਜੁੜੇ ਰਹਨਾ ਧਯਾ-
ਨ ਹੈ ਚਿਤ ਕਾ ਨਿਰੋਧ ਹੋ ਜਾਨਾ ਸਮਾਧਿ ਹੈ ਚੋਰੀ ਨਾ ਕਰਨੀ
ਅਸ੍ਤੇਯ ਹੈ ਜਤੀ ਰਹਨਾ ਬ੍ਰਹਮਚਰਯ ਹੈ ਜਮਾ ਨਾ ਕਰਨਾ
ਅਪਰਿਗ੍ਰਹ ਹੈ ਵਰਣਾਸ੍ਰਮ ਕਾ ਧਰਮ ਤਪ ਹੈ ਨਿਤਯ ਕਾ ਭਜ
ਨ ਪਾਠ ਸ੍ਵਾਧਯਾਯ ਹੈ ਈਸ੍ਵਰ ਕੀ ਭਕ੍ਤਿ ਕਰਨੀ ਈਸ੍ਵਰ ਪ੍ਰਣਿ
ਧਾਨ ਹੈ ਔਰ ਸਭ ਸਪਸ੍ਟ ਹੈ ਈਸ੍ਵਰ ਉਪਾਸਨਾ ਸੇ ਸਮਾਧੀ
ਸੀਘ੍ਰ ਸਿੱਧ ਹੋਵੇ ਹੈ। ਸਮਾਧਿ ਸਿਧ ਭਯਾ ਮਨੋਨਾਸ ਹੋਵੇ ਹੈ ਵਾਸ
ਨਾ ਖਯ ਹੋਵੇ ਹੈ ਤਤ੍ਵ ਗਯਾਨ ਮਨੋਨਾਸ ਵਾਸਨਾ ਖਯ ਇਨ ਤੀਨੋ
ਕੇ ਸਮਕਾਲ ਮੇ ਅਭਯਾਸ ਤੇ ਜੀਵਨ ਮੁਕ੍ਤੀ ਦ੍ਰਿਢ ਹੋਵੇ ਹੈ॥
ਇਸ ਜੀਵਨ ਮੁਕ੍ਤੀ ਕੀ ਦ੍ਰਿਢਤਾ ਹੇਤ ਹੀ ਸ੍ਰੁਤਿ ਮੇ ਵਿਦ੍ਵਤ ਸੰ-
ਨਯਾਸ ਕਹਯਾ ਹੈ। ਕਾਹੇ ਤੇ ਜੋ ਅੰਸ ਪੂਰਬ ਸਿਧ ਨਾ
ਹੋਵੇ ਉਸੀ ਕੇ ਸਾਧਨ ਹੇਤ ਯਤਨ ਹੋਵੇ ਹੈ ਯਾਤੇ ਗਯਾਨਾਨੰਤਰ
ਯਤਨ ਸੇ ਸਵਿਕਲਪਕ ਸਮਾਧਿ ਕਰ ਚਿਤ ਕਾ ਨਿਰੋਧ
ਕੀਯੇ ਉਤਰ ਕਾਲ ਮੇ ਪੰਚਮੀ ਖਸ੍ਟੀ ਸਪ੍ਤਮੀ ਭੂਮੀ ਰੂਪ
ਨਿਰਵਿਕਲਪ ਸਮਾਧਿ ਹੋਵੇ ਹੈ ਪੰਚਮੀ ਮੇ ਵਿਦ੍ਵਾਨ ਖਾਨ
ਪਾਨਾਦਿ ਬਯਵਹਾਰ ਮੇ ਅਪਨੇ ਯਤਨ ਸੇ ਉਠੇ ਹੈ॥ ਖਸ੍ਟੀ
ਮੇ ਦੂਸਰੇ ਕੇ ਯਤਨ ਸੇ ਉਠੇ ਹੈ। ਸਪ੍ਤਮੀ ਮੇ ਅਪਨੇ ਪਰਾਯੇ
ਦੋਨੋ ਕੇ ਯਤਨ ਸੇ ਨਹੀ ਉਠੇ ਸਰਬਦਾ ਸਮਾਧੀ ਮੇ ਰਹੇ ਹੈ।

ਐਸਾ ਵਿਦ੍ਵਾਨ ਬ੍ਰਹਮਗਜ਼ਾਨੀਯੋਂਮੇ ਗੁਣਾਤੀਤ ਥਿਤਪ੍ਰਗਜ਼ ਬਿਸੂਭਕ੍ਤੁ ਅਤਿਬਰਣਾਸ੍ਰਮੀ ਜੀਵਨਮੁਕ੍ਤੁ ਆਤਮਰਤਿ ਨਾਮੋਂ ਸੇ ਕਹੀਏਹੈ। ਐਸਾ ਪੁਰਖਕ੍ਰਿਤਕ੍ਰਿਤਜ਼ ਹੋਵੈਹੈ॥ ਯਾਤੇ ਇਸਪੈ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਕਾ ਕੋਈ ਦੰਡਨਹੀ ਪੂਰਬਕਹੇ ਵਿਵੇਕਾਦਿ ਪਦਾਰਥ ਤਿਸਮਹਾਤਮਾਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤਹੋਵੈਹੈ॥ ਜਿਸਕੀ ਈਸੁਰਮੇ ਭਕ੍ਤਿਹੋਵੈ॥ ਤੈਸੇ ਈਸੁਰਤੁਲਜ਼ ਗੁਰਮੇ ਭਕ੍ਤਿਹੋਵੇ ਐਸੇ ਸ੍ਰਤਿਕਹੇਹੈ॥ ਯਾਂਤੇ ਮਨਬਾਣੀ ਸਰੀਰਕਰ ਕਰਮਗਜ਼ਾਨ ਸੰਪੂਰਣ ਅਵਸਥਾਮੇ ਭਗਵਤਭਕ੍ਤਿਕਾ ਉਪਯੋਗਹੈ ਯਾਮੇਯਹਬੀਜਹੈ ਪੂਰਬਪੂਰਬ ਭੂਮੀਮੇ ਕਰੀ ਹੂਈਭਕ੍ਤਿ ਉਤਰਉਤਰ ਭੂਮੀਮੇ ਪ੍ਰਾਪਤਕਰਦੇਵੈਹੈ ਭਕ੍ਤਿ ਨਾ ਕਰੇ ਤਬ ਬਿਘਨੋਂਕੀ ਅਧਿਕਤਾਸੇ ਫਲਕੀਸਿੱਧੀਹੋਨੀ ਕਠਨਹੈ॥ ਕਾਹੇਤੇ ਜਿਤਲਾਗੋ ਮਨਬਾਸਨਾ ਅੰਤਸਾਈ ਪ੍ਰਗਟਾਨੀ॥ ਇਤਜ਼ਾਦਿ॥ ਬਚਨੋਂਸੇ ਬਿਘਨ ਅਧਿਕਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਵੈਹੈ॥ ਜੋ ਪੁਰਖਬਿਲਖਣਅਦ੍ਰਿਸ੍ਰਬਸਤੇ॥ ਕਾਕਤਾਲੀਯਨਜ਼ਾਯਤੇਸਾਧਨੋਂਸੇ ਪੂਰਬਹੀ ਕ੍ਰਿਤਕ੍ਰਿਤਜਹੈਂ ਤਿਸਹੇਤ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਕਾ ਆਰੰਭ ਨਹੀ ਦੂਸਰੇਹੇਤਹੈ॥ ਯਾਤੇ ਪੂਰਬਭੂਮੀਮੇਕਰੀ ਭਕ੍ਤਿਕੋ ਉਤਰਭੂਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀਕਾਹੇਤੂ ਜਾਨਕਰ ਭਗਵਤ ਭਕ੍ਤੀ ਸਰਬਦਾ ਕਰਤਬਜ ਹੈ॥ ਜੀਵਨਮੁਕ੍ਤੋਂਮੇ ਭਕ੍ਤੀਕਾ ਕੁਛਫਲ[੧]ਨਹੀ ਤੌਭੀ ਵਹੁਮੈਤ੍ਰੀਕਰਣਾਮੁਦਿਤਾਦਿ-

---

੧—ਪ੍ਰਯੋਜਨ

ਕੋਵਤ ਹਰੀਭਕ੍ਤਿ ਬੀ ਕਰੇਂਹੈ। ਯਾਤੇ ਮੁਖਪ੍ਰੇਮੀ ਭਕ੍ਤ ਕਹੀਏ
ਹੈ॥ ਯਹਬੇਦ ਬੇਦਾਨੁਸਾਰੀ ਸਾਸਤ੍ਰੋਂਕਾ ਸਾਰ ਹੈ ॥ ਯਾਂ
ਤੇਬਿਸਤਾਰਕਰ ਯਾਕਾਗੁਰਬਚਨੋਸੇ ਪ੍ਰਕਾਸਕਰੇਹੈਂ ॥ਦੋਃ॥
ਪ੍ਰਥਮਸੁਭਾਸੁਭਲਖੋਚਿਤਕਰਮਅਹੈਦੋਭਾਂਤ।ਸੁਭਗਾਹਦੂਸ
ਰਤਜਾਗਨੇਤਰਨਵਾਰਕੀਬਾਤ ॥ ੭ ॥ਉਕ੍ਤਿਚ॥ਓਨੀਮੰਦੇਪੈ
ਰਨਰਖਿਯੋਕਰ ਸੁਕ੍ਰਿਤ ਧਰਮ ਕਮਾਇਆ॥ ਦੋਃ ॥ ਮੰਦ
ਨਿਖਿਧਪਛਾਨੀਯੇਸੁਕ੍ਰਿਤਬਿਹਿਤਸੁਚਾਰ।ਨਿਤਜਨਿਮਿਤਕ
ਪ੍ਰਾਯਸ੍ਚਿਤ ਕਾਮਜਸੁ ਚੌਥੇ ਧਾਰ ॥ ੮ ॥ ਜਿਨਸੇ ਨਿਬ੍ਰਿ
ਤਿ ਕਹੀਹੈ ਵਹੁ ਨਿਖਿਧ ਕਰਮ ਕਹੀਯੇ ਹੈ। ਜੈਸੇਗੋਹਿੰਸਾ
ਦਿਕਜਾਕਾ ਸ੍ਵਰੂਪ ਵੇਦਨੇ ਪੁਰਖ ਪ੍ਰਬ੍ਰਿਤਿਕੇ ਨਿਮਿਤ ਬੋ-
ਧਨ ਕੀਆਹੈ ਵਹੁਵਿਹਿਤ ਕਹੀਯੇਹੈ। ਸੋ ਨਿਤਜਾਦਿਭੇਦਸੇ
ਚਾਰਪ੍ਰਕਾਰਕਾਹੈ ਤਿਨਮੇ ਜਿਨਕੇ ਨਾ ਕੀਯੇਸੇ ਪਾਪ
ਹੋਵੇ ਕੀਯੇਸੇ ਸ੍ਵਰਗਾਦਿ ਫਲ ਹੋਵੇ ਪੁਨਾ ਸਦਾ ਜਿਨਕਾ
ਬਿਧਾਨ ਹੋਵੇ। ਸੋ ਨਿਤਜ ਕਰਮ ਕਹੀਯੇਹੈ। ਜੈਸੇ ਸਨਾਨਾ
ਦਿ ਜਿਨਕੇ ਨਾ ਕੀਯੇਸੇ ਪਾਪ ਹੋਵੇ ਕੀਯੇਸੇ ਸ੍ਵਰਗਾਦਿ ਫਲ
ਹੋਵੇ ਸਦਾ ਜਿਨਕਾ ਬਿਧਾਨ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਕਿੰਤੂ ਕਾਹੂ ਨਿਮਿ
ਤਕੋ ਲੇਕਰ ਹੋਵੇ ਵਹੁ ਨੈਮਿਤਕ ਕਰਮ ਕਹੀਯੇਹੈ। ਜੈਸੇ
ਗ੍ਰਹਣ ਸ੍ਰਾਧ ਗੁਰੁਪਰਬਾਦਿਪਾਪਨਾਸਕੇ ਨਿਮਿਤ ਬਿਧਾਨ
ਕੀਯਾ ਕਰਮ ਪ੍ਰਾਯਸ੍ਚਿਤ ਕਹੀਯੇਹੈ। ਜੈਸੇ ਦਸਮ ਗੁਰਜੀ
ਕੇ ਰਹਤ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਕੀਪਗਉਤਰਨੇਸੇ ਅਧਾਆਨਾ ਫਲ

ਕੇ ਨਿਮਿਤ ਬਿਧਾਨਕੀਯੇਕਰਮਕਾਮ ਕਹੀਯੇਹੈਂ। ਜੈਸੇ ਸ-
ਤ੍ਰੁਬਧਕੀ ਇਛਾ ਵਾਲੇਕੋ ਸੇਨਯਾਗਾਦਿ ਇਨ ਪਾਂਚੋਮੇ
ਮੁਕ੍ਤੀਕੀਇਛਾ ਵਾਲੇਕੋ ਕਾਮਜਕਰਮ ਔਨਿਖਿਧਕਰਮਕਾ
ਤਯਾਗ ਕਹਿਆਹੈ। ਕਾਹੇਤੇ ਕਾਮਜ ਔਨਿਖਿਧ ਕਰਮ ਨਿ
ਸਕਾਮ ਕਰਮਕੇ ਪ੍ਰਤਿਬੰਧਕਹੈ ਯਾਤੇ ਇਨਕੋ ਤਯਾਗਕੇ
ਨਿਤਯ ਨੈਮਿੱਤਕ ਨਿਸਕਾਮ ਕਰਮ ਕਰੇ। ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰਕੀ ਪ੍ਰ-
ਸੰਨਤਾ ਹੇਤ ਕੀਆ ਕਰਮ ਨਿਸਕਾਮ ਕਹੀਯੇਹੈ। ਯਾਤੇ
ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰਕੋ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਨੇਹੇਤ ਨਿਸਕਾਮਕਰਮ ਕਰੇ। ਪ੍ਰ-
ਮਾਦਸੇ ਕੋਈ ਪਾਪ ਹੋਜਾਵੇ। ਤਬ ਤਾਕੀ ਨਿਬ੍ਰਿਤਿ ਹੇਤ ਪ੍ਰਾ
ਯਸ੍ਚਿਤ ਭੀ ਕਰੇ। ਨਿਸਕਾਮ ਕਰਮੋਮੇ ਭੀ ਮੁਖਯ ਨਿਸ-
ਕਾਮ ਕਰਮ ਈਸ੍ਵਰ ਕੀ ਭਕ੍ਤੀਹੈ ਤਾਕੋ ਕਰੇ॥ ਦੋਹਰਾ॥
ਕਰਮ ਨਿਖਿਧਨ ਕਾਮਸਹ ਤਯਾਗਧਰੋਪਰਧਰਮ। ਹਰਿ
ਨਾਮਨਜਪਆਦਿਕਾਜਗ ਨਿਸਕਾਮਸੁਕਰਮ॥੯॥ਤਦੁਕ੍ਤੰ
॥ ਸਰਬ ਧਰਮ ਮਹ ਸ੍ਰੇਸ੍ਟ ਧਰਮ। ਹਰਿਕੋਨਾਮ ਜਪ ਨਿ-
ਰਮਲ ਕਰਮ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਹਰਿ ਭਕ੍ਤਿ ਦੋਭਾਂਤਕੀ ਕਹੀ
ਲੇਹੁ ਸੁਭ ਜਾਨ। ਪ੍ਰੇਮਸ੍ਰਵਣ ਪੁਨ ਕੀਰਤਨੰ ਸਿਮਰਣ
ਚੌਥੇ ਮਾਨ॥ ੧੦ ॥ ਪਾਦਸੇਵ ਪੁਨ ਅਰਚਨੰ ਬੰਦਨ ਦਾ
ਸਾਭਾਵ। ਸਖਪਨ ਸਰਬ ਨਿਵੇਦਨੰ ਦਸਵਪ੍ਰ ਬਿਹਿਤ ਸੁ-
ਨਾਵ॥ ੧੧॥ ਮੁਕ੍ਤੀ ਹੇਤੂ ਭਕ੍ਤਿਨਵ ਪਰੰਪਰਾਗਹੁ ਬੁੱਧ।
ਯਾਤੇ ਭਾਖਯੋ ਯਾਹਕੋ ਫਲਨੀਕੇ ਚਿਤ ਸੁੱਧ॥ ੧੨॥ ਚਿਤ

ਸੁਧੀਪੈ ਬਚਨ॥ ਹਰਿਕੀ ਭਗਤਿਕਰੋਮਨਮੀਤ॥ ਨਿਰਮ ਲ ਹੋਇ ਤੁਮਾਰੋ ਚੀਤ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਪਰਾਭਕ੍ਤਿਯਾਪਖਮੈ ਨਿਦਿਧਯਾਸਨਮੋ ਮੇਲ॥ਅੰਗ ਗਯਾਨਕੋਜਾਨੀਯੋ ਮੁਕ੍ਤਿਦ[੧] ਗਯਾਨ ਅਕੇਲ ॥੧੩॥ ਈਹਾਂ ਯਹ ਭਾਵਹੈ ਜੈਸੇ ਕਰਮ ਯੋਗ ਔਹਠਯੋਗ ਅੰਤਹਕਰਣ ਕੀ ਸੁਧੀ ਬਿਰਤਾ ਦ੍ਵਾਰਾ ਗਯਾਨਕੇ ਸਾਧਨਹੈ। ਏਵੰਸਵਿਕਲਪਬ੍ਰਿਤਿ ਰੂਪ ਭਕ੍ਤੀ ਭੀ ਨਿਰਵਿਕਲਪਬ੍ਰਿਤਿਰੂਪ ਗਯਾਨ ਕਾਸਾਧਨ ਹੈਯਾਤੇ ਤਮੇ ਵ ਬਿਦਿਤ੍ਵਾ ਅਤਿਮ੍ਰਿਤਯੁਮੇਤਿ ਤੰਤਿਸਧਰਮਾਤਮਾਨੂ ਏਵ ਨਿਸ੍ਚੈ ਕਰ ਬਿਦਿਤ੍ਵਾਜਾਨਕੇ ਅਤਿਮ੍ਰਿਤਯੁੰ ਮੁਕ੍ਤੀ ਨੂ ਏਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤਹੋਤਾਹੈ। ਆਤਮ ਬ੍ਰਹਮ ਚੀਨਸੁਖਪਾਇਆ। ਗਯਾਨਕੇ ਬਿਹੀਨ ਛੀਨ ਕੈਸੇਕੈ ਤਰਤਹੈ। ਇਤਯਾਦਿ ਸ੍ਤਿਗੁਰ ਬ- ਚਨੋਸੇ ਪੁਨਾ ਗੀਤਾਕੇ ਤੇਰਵੇਂ ਅਧਯਾਯਮੇ ਅੱਮਾਨਿਤਾ ਅ ਦੰਭਤਾ ਅਨਨਯ ਭਕ੍ਤੀ ਐਸੇ ਗਯਾਨ ਸਾਧਨੋਮੇ ਭਕ੍ਤੀਕੋਭੀ ਅੰਤਰ ਕਰਤੇ ਭਗਵਾਨਨੇ। ਮਦਭਕ੍ਤੁਏਤਤ ਵਿਗਯਾਯਮ ਦਭਾਵਾਯਉਪਪਦਯਤੇ। ਮਦਮੇਰਾ ਭਕ੍ਤੁ ਏਤਤ ਬਿਗਯਾਯ ਇਸ ਬਾਤਕੋ ਜਾਨਕੇ ਮਦਭਾਵਾਯ ਮੇਰੇ ਸ੍ਵਰੂਪਕੋ ਉਪਪ ਦਯਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੈਹੈ ॥ ਐਸੇ ਉਤਰ ਗਯਾਨਕੋਹੀ ਮੁਕ੍ਤੀ ਸਾਧਨਤਾ ਕਹਨੇਤੇ ਗਯਾਨ ਹੀ ਇਕ ਮੋਖਕਾ ਮਾਰਗਹੈ॥ ਇਸ ਕਹਨੇਸੇ ਪੂਰਬ ਜੋ ਸ੍ਵਰੂਪ ਫਲ ਸਾਧਨ ਅਧਿਕਾਰੀ

੧–ਮੁਕ੍ਤੀ ਦੇਨੇ ਵਾਲਾ॥

ਭਿੰਨ ਮਾਨਕੇਗ੍ਯਾਨਭਕ੍ਤੀ ਦੋਨੋ ਮੁਕ੍ਤੀਕੇਮਾਰਗ ਕਹੇ। ਸੋਭੀ ਕਹਨਾਦੂਰਹੂਯਾ। ਕਾਹੇਤੇਗ੍ਯਾਨਸੇਹੀਅਗ੍ਯਾਨਤਤਕਾਰਯ ਰੂਪਅਵਰਨਕਾਨਾਸਭਯਾਂ। ਬ੍ਰਹਮ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀਪ੍ਰਤਿਬੰਧਕ ਕੇ ਅਭਾਵਤੇਸ੍ਵਭਾਵਸਿਧਹੈ॥ਯਾਤੇਤਾਕੇਹੇਤਭਕ੍ਤੀਰੂਪਪ੍ਰਿਥਕ ਕਾਰਣਕੀ ਅਪੇਖਯਾਨਹੀ ਸੰਭਵੇ। ਦੂਸਰੇ ਗ੍ਯਾਨ ਭਿੰਨ ਭਕ੍ਤੀ ਕੋ ਮੋਖ ਮਾਰਗ ਮਾਨੇ। ਗ੍ਯਾਨਾਦੇਵ ਕੈਵਲ੍ਯੰ ਸ੍ਰੁਤਿ ਪੁਨਾ ਗ੍ਯਾਨ ਕੇ ਬਿਹੀਨ ਤਰਨਾ ਨਾ ਕਹਤੇ ਗੁਰੁ ਬਚੈਨ ਬ੍ਯਰਥ ਹੋਵੇਗੇ। ਯਾਤੇ ਗ੍ਯਾਨ ਹੀ ਏਕ ਮੁਕ੍ਤੀ ਕਾ ਮਾਰਗ ਹੈ ਭਕ੍ਤੀ ਅੰਗ ਹੈ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ਯਤ੧ ਸ੍ਰੁਤਿ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿਗੁਰੁ ਕਹ੍ਯੋ ਗ੍ਯਾਨ ਮੁਕ੍ਤਿ ਹਿਤ ਏਕ। ਤਤੋ੨ ਪਰਾਲਖਅੰਗਮੋ ਸੁਨ ਚਲ ਸੁਧਿ ਬਿਬੇਕ॥ ੧੪ ॥ ਯੋਗ ਬਿਬੇਕੇਹੁਯ ਭਲੋ ਸੁੱਧ ਚਿੱਤ ਜਨਕੇਰ॥ ਵਹੁ ਬਿਬੇਕ ਜੋ ਵੱਥੁ ਹੈ ਤਾਕੋ ਕਰੋ ਨਿਬੇਰ ॥ ੧੫ ॥ ਸਚਵਸਤੁਇਕਬਿਨਾਸਬ ਦੁਨੀਆਂ ਆਵਨ ਜਾਂਨ॥ ਰੂਪ ਅਨਿਤ੍ਯ ਨਸੰਕਹੈਕਹਿਬਿਬੇਕਇਸ ਨਾਮ॥ ੧੬ ॥ ਤਾਂਪ੍ਰਾਪਤ ਬਿਨ ਜਨਨ ਕੋ ਪਛਤਾਵਾ ਗੁਰੁ ਗਾਤ॥ ਕਰਹੁ ਬਿਬੇਕੇ ਸੰਤ ਜਨ ਦਿਲ ਖੋਜਹੁ ਦਿਨਰਾਤ ॥ ੧੭ ॥ ਤਿਸਪੈ ਬਚਨ। ਸਾਚਾਸਾਹਿਬਏਕਤੂਹੋਰਦੁਨੀਆ ਆਵਨ ਜਾਨੀਆ॥ ਕਰਹੁ ਬਿਬੇਕ ਸੰਤ ਜਨ ਭਾਈ ਖੋਜ ਹਿਰਦੇ ਦੇਖਢੰਢੋਲੀ॥ਦੋਃ॥ਰਚਨਹਾਰ ਨਹੀ ਸਿਮਰਿਓ ਮਨ ਨ ਬਿਚਾਰ ਬਿਬੇਕ॥ ਇਤ੍ਯਾਦਿਕ ਬਚ ਸਿਧੀ ਹਿਤ੩

੧—ਜਿਸਤੇ। ੨—ਤਾਂਤੇ। ੩— ਕਲ੍ਯਾਨ ਹੇਤ।

ਕਹੇ ਬਿਬੇਕ ਅਨੇਕ ॥ ੧੮ ॥ ਅਤਿਸਯਤਾ ਪੁਨਖੀਣਤਾ ਨਾਸਪਨੇ ਯੁਤ ਵੱਥ ॥ ਸਭੀ ਜਾਂਨ ਯਾ ਜਗਤਸੇ ਜੋ ਜਨ ਧੋਵਤ ਹਥ ॥ ੧੯ ॥ ਜਿਉ ਬਾਹਜੇਂਦ੍ਰਿਯ ਸਰਬ ਹੀ ਮਲ ਕੋ ਦੇਖ ਪਲਾਇ॥ ਤਿਹ ਪਾਛੇ ਮਨ ਖੁਦ ਹਟੇ ਤਿਉ ਹੀ ਬਿਖੇ ਹਟਾਇ ॥ ੨੦ ॥ ਨਾਮ ਵੈਰਾਗਯ ਇਸੇ ਅਹੇ ਗੁਰ ਤਾਹੀਕੇ ਹੇਤ। ਕਰੇ ਨਿੰਦ ਸਰਬਸ੍ਵਕੀ ਯਹ ਲਖਪੂਰੇ ਭੇਤ॥ ੨੧ ॥ਤਿਸਪੈਬਚਨ॥ਅਸੰਖਖਟੇਲਖਕੋਉਠਧਾਵਹ। ਤ੍ਰਿਪਤ ਨ ਆਵੇ ਮਾਇਆ ਪਾਛੈ ਪਾਵਹ ਇਤਯਾਦਿ ਅਤਿ ਸਯਤਾਪਰ ॥ ਦਿਨ ਦਿਨ ਔਧਬਿਹਾਤ ਹੈ ਫੂਟੇ ਘਟਜਿਉ ਪਾਨੀ। ਜਨਨੀ ਜਾਨਤ ਸੁਤ ਬਡਾ ਹੋਤ ਹੈ ਇਤਨਾਕ ਨ ਜਾਨੇ ਜੋ ਦਿਨ ਦਿਨ ਅਉਧ ਘਟਤਹੈ। ਖਾਂਦਿਆਂ ਖਾਂਦਿਆਂ ਮੂਹ ਘਟਾ ਪੈਨਦਿਆਂ ਸਭ ਅੰਗ ਇਤਯਾਦਿਖੀਣਤਾਪੈ। ਜੈਸਾਰੰਗਕੁਸੰਭਕਾਤੈਸਾਸੰਸਾਰ॥ ਦ੍ਰਿਸ੍ਰਮਾਨਸਭ ਬਿਨਸਨਾ ਕੁਛ ਲਗੇ ਨ ਬਾਰ ॥ ਕਿਥੈਤੈਡੇਮਾਪਿਆਜਿਨੀਤੂਜਣਿਓ ਹਿ।ਤੈਪਾਸਹੁਓਇਲਵਿਗਏਤੂੰਅਜੇਨਪਤੀਣੋਹਿ।ਇਤਯਾਦਿ ਬਿਨਾਸਤਾਪੈਏਵੰ ਤਨ ਧਨ ਇਸਤਰੀ ਗ੍ਰਿਹ ਕੁਟੰਬ ਕੀ ਨਿੰਦ॥ਬੋਧਕਵਾਕਯ ਬਿਰਾਗਕੇ ਹੇਤੁਜਾਨਅਨਿੰਦ[1] ॥੨੨॥ ਯਥਾ॥ ਬਿਸ੍ਰਾ ਹਾਡ ਲਪੇਟੇ ਚਾਮ॥ ਤਿਸ ਉਪਰਲੇਰਾਖਯੋ ਗੁਮਾਨ।ਚਲਤਕਤਟੇਢੇਟੇਢੇਟੇਢੇਅਸਥਚਰਮਬਿਸ੍ਰਾਕੇਮੂੰਦੇ

੧–ਸ੍ਰੇਸਟ

ਦੁਰਰੀਧ ਹੀਕੇ ਬੇਢੇ ਕਾਹੇ ਨਰਗਰਬਸਥੋੜੀ ਬਾਤ ਮਨ ਦਸਨਾਜਟਕੋਚਾਰਗਾਂਠੀਐਡੋਟੇਢੋਜਾਤ ਜਬ ਕਛੁ ਪਾਵੇ ਤਬ ਗਰਬ ਕਰਤ ਹੈ॥ ਸੁਤਮੀਤ ਕੁਟੰਬ ਅਰਬਨਿਤਾ ਇਨਤੇ ਕਹੋ ਤੁਮ ਕਉਨਸਨਾਥਾ। ਪੁਤ੍ਰਕਲਤ੍ਰਲੋਕਗ੍ਰਿਹ ਬਨਿਤਾ ਮਾਇਆ ਸਨ ਬੰਧੇ ਹੀ॥ ਅੰਤਕੀਬਾਰਕੋ ਖਰਾ ਨ ਹੋਸੀ ਸਭ ਮਿਥਯਾ ਅਸਨੇਹੀ॥ ਇਤਯਾਦਿ॥ਸੋਤੀਬਰ[੧] ਤਰਤੀਬਰੋਮੰਦਭੇਦਭਿੰਨਰੂਪ ॥ ਮੰਦਵੈਰਾਗਯ ਕਦਰਥ ਨਾ[੨] ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਕੀਨਅਨੂਪ॥ ੨੩॥ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰਾਕਾਰਬ੍ਰਿਤਿ ਕੇ ਪ੍ਰਤਿ ਬੰਧਕ ਇਸਤ੍ਰੀ ਪੁਤ੍ਰਾਦਿ ਬਿਖਯ ਇਸ ਲੋਕ ਮੇਂ ਮੇਰੇ ਕੋ ਮਤਪ੍ਰਾਪਤਹੋਵੇ। ਐਸੀਥਿਰਬੁਧੀਤੀਬਰਵੈਰਾਗਯ ਹੈ। ਜਿਨ ਸ੍ਵਰਗਾਦਿਲੋਕੋ ਮੇ ਜਾਕਰ ਜੀਵਪੁਨਾ ਸੰਸਾਰਮੇ ਆਵੇ ਹੈ। ਵਹੁ ਮੇਰੇ ਕੋ ਮਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ ਐਸੀਥਿਰਬੁਧਿ ਤਰਤੀਬਰ ਵੈਰਾਗਯ ਹੈ ਧਨ ਪੁਤ੍ਰ ਇਸਤ੍ਰੀਆਦਿਕੋ ਕੇ ਬਿਨਾਸ ਹੋਨੇ ਸੇ ਸੰਸਾਰ ਕੋ ਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਐਸੀ ਆਪਦਕਾਲਿਕ ਬੁਧੀ ਮੰਦ ਵੈਰਾਗਯ ਹੈ॥ ਤਾਕੀ ਗੁਰੋ ਨੇ ਨਿੰਦਾ ਲਿਖੀਹੈ॥ ਯਥਾ ॥ ਅੰਦਰ ਤਿਸਨਾਅਗਨਿਬਹੁਛਾਦਨ ਭੋਜਨਕੀਆਸਾ॥ ਪ੍ਰੂਅਰਤਾਪਗੇਰੀਕੇਬਸਤਰਾ ਅਪਦਾਕਾ ਮਾਰਿਆ ਗ੍ਰਹਤੇਨਸਤਾ॥ ਇਤਯਾਦਿ॥ ਦੋਃ ॥ ਯਾਸੇ[੩] ਖਟ ਸੰਪਤਿ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ ਜਾਨ। ਨਾਮ ਤਿਨੇ ਬੇਦੋਕ੍ਤ

੧–ਵੈਰਾਗਯ। ੨–ਵੈਰਾਗਯਕੀ ਨਿੰਦਾ। ੩–ਉਤਮ ਵੈਰਾਗਯਸੇ ॥

ਸਭ ਮੈ ਅਬ ਕਰਹੁ ਬਖਾਨ ॥੨੪॥ ਸਮਦਮਔਉਪਰਾਮ
ਤਾ ਤਥਾ ਤਿਤਿਖਜ਼ਾਆਹ। ਸ੍ਰਧਾਸਹ ਸਮਧਾਨਤਾ ਨਾਮ ਖ
ਟਨਕੇਚਾਹ॥ ੨੫ ॥ ਮਨਵਿਖਯਨ ਸੇ ਰੋਕਨੋਈਸਪਰਾ
ਯਨ੍ਹ ਹੇਤ। ਸਮਭਾਖੇ ਬੁਧਜਨਇਸੇ ਸੋ ਸੁਨਗੁਰ ਬਚਸੇ-
ਤਿ ॥ ੨੬ ॥ ਏਮਨਾ ਮੇਰਿਆ ਤੂੰ ਸਦਾਰਹੁ ਹਰਿਨਾਲੇ।
ਕਾਮਕਰੋਧ ਲੋਭਮੋਹ ਬਿਖੇਰਸ ਇਨਸੰਗਤ ਤੇ ਤੂੰਰਹੁਰੇ॥
ਇਤਜ਼ਾਦਿ ਅਰਥਤੇ ਪਾਠਤੇ ਸਮਪਰ ॥ ਦੋਃ॥ ਬਾਹਜ਼ੇਂ
ਦ੍ਰਿਯ ਨਿਜਅਰਥਸੇ ਰੋਕਨ ਹਰਿਭਜ ਚਾਹ॥ ਦਮਭਾਖੇ
ਬੁਧਜਨ ਇਸੇ ਗਹਸ਼ਾਸਤ੍ਰਕੀਰਾਹ ॥ ੨੭ ॥ ਤਿਸਪੈ
ਬਚਨ ਏਸ੍ਵਟੋਮੇਰਹੋ ਸਾਚੇ ਸੁਨਟੇਨੋਪਠਾਯੇ। ਕਰਨ
ਨ ਸੁਨੇ ਕਾਹੂਕੀ ਨਿੰਦ ॥ ਪਰਤ੍ਰਿਯ ਰੂਪ ਨ ਪੇਖੇਨੇਤ੍ਰ॥
ਇਤਜ਼ਾਦਿਦਮਪਰ ॥ ਦੋਃ ॥ ਉਪਰਤਿਨਾਮਤਜ਼ਾਗ ਕੋ
ਕਹੈਜਾਹਸੰਨਜ਼ਾਸ ॥ ਵਹੁਸਾਧਨਪਰਮੋਖਕੋਸ੍ਰੀਗੁਰੁਕੀਨ
ਪ੍ਰਕਾਸ ॥ ੨੮ ॥ ਪ੍ਰਵਿਰਤ ਮਾਰਗਜੇਤਾਕਛ ਹੋਈਐ
ਤੇਤਾ ਲੋਗ ਪਚਾਰਾ ਪ੍ਰਵਿਰਤਮਾਰਗੰਵਰਤੰਤਬਿਨਾਸਨੰ।
ਗ੍ਰਿਹਅੰਧਕੂਪਪਤਿਤਪ੍ਰਾਣੀ ਨਰਕਘੋਰ ਗੁਬਾਰ। ਘਰ
ਘੁੰਮਣਵਾਨੀਭਾਈ ॥ ਜਉਗ੍ਰਿਹਕਰਹਤਧਰਮਕਰਨਹੀ
ਤਕਰਬੈਰਾਗ॥ਇਤਜ਼ਾਦਿਉਪਰਤਿਪਰ॥ਦੋਃ॥ਸੀਤਉਸਨ
ਕੀ ਸਹਨਤਾ ਭੋਜਨ ਰੂਖਾਸੂਕ। ਯਾਕੋਨਾਮਤਿਤਿਖਜ਼ਾ ਸੋ

ਗੁਰਕਹੀ ਅਲੂਕ[੧] ॥੨੯॥ ਤਿਸਪੈਬਚਨ ॥ ਝਖੜਝਾਗੀ ਮੀਹਬਰਸੇ ਭੀ ਗੁਰਦੇਖਣਜਾਈ । ਹਰਿਰੁਖੀਰੋਟੀਖਾਇ ਸਮਾਲੇ।ਯਾਰੜੇਦਾਸਾਨੂ ਸਥਰਚੰਗਾਭਠਖੇੜਿਆਂਦਾਰਹਣਾ ॥ਇਤਯਾਦਿ॥ਦੋ:ਹਰਿਗੁਰਗੰ੍ਥਨਕੇਬਿਖੇਜੋਚਿਤਕੋਬਿਸ੍ਵਾਸ ॥ ਤਾਕੋਸ੍ਰਧਾ ਕਹਤ ਹੈ ਗੁਰਵਹੁ ਕਰੀਪ੍ਰਕਾਸ॥ ੩੦ ॥ ਤਿਸਪੈਬਚਨ।ਜਾਕੇਰਿਦੇ ਬਿਸ੍ਵਾਸ ਪ੍ਰਭ ਆਯਾ। ਤਤ੍ਵਗਯਾ-ਨ ਤਿਸਮਨ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ। ਨਿਹਚਲ ਸੰਗਤ ਸਾਧਜਨ ਬਚਨ ਨਿਹਚਲ ਗੁਰਸਾਧਾ। ਹਰਿਹਰਿ ਕ੍ਰਿਪਾਕਰਹੁਜਗ ਜੀਵਨਮੈ ਸਰਧਾ ਨਾਮ ਲਗਾਵੈਗੋ॥ ਇਤਯਾਦਿ ॥ ਦੋ:॥ ਸਮਾਧਾਨਤਾ ਜਾਨੀਯੇ ਚਿਤਵਿਖੇਪਕੀਹਾਨ। ਗੰ੍ਥਗੁਰੂਮੈ ਗ੍ਰਥੀ[੨] ਗੁਰਪ੍ਰਭਸੋਹੋਹੁਸਵਧਾਨ ॥੩੨॥ ਤਿਸਪੈਬਚਨ ॥ ਅਪਨੇਪ੍ਰਭਸੋ ਹੋਹੁਸਵਧਾਨ ਇਤਯਾਦਿ ॥ ਦੋ: ॥ ਏਵੰਬਾਂਛਾ ਮੁਕ੍ਤਿਕੀ ਜਾਨਮੁਮੁਖਯਾਨਾਮ । ਤਾਕੋਸ੍ਰੀਗੁਰੁਗੰ੍ਥਮੇ ਮਾਂਗ ਨਸਾਬ ਤਮਾਮ॥ ਤਿਸਪੈਬਚਨ॥ ਮਾਗੌਰਾਮਤੇਸਭਥੋਕ॥ ਮਾਨੁਖਕੋਜਾਚਤ ਸ੍ਰਮਪਾਈਐ ਪ੍ਰਭੁਕੇ ਸਿਮਰਨਮੋਖ॥ ਇਤਯਾਦਿ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਮਤਨਿਰਣਯ ਸਾਗਰੇ ਦ੍ਵਿਤੀਯ ਭਾਵਾਂਤਰ ਗਤ ਸਾਧਨ ਚਤੁਸ੍ਰਯ

੧-ਪ੍ਰਗਟ ੨-ਕਥਨਕਰੀ

ਰੂਪ ਅਧਿਕਾਰ ਨਿਰੂਪਨੰ ਨਾਮ ਪੰਚਦਸੀ ਉਰਮੀ ॥ ੧੫ ॥

ਦੋਃ ॥ ਪਾਇਮੁਮੁਖਤਾ ਸਾਧਨੇਜਾਵੇਗੁਰਕੇਪਾਸ। ਪੂਰੇਸਤਿਗੁਰਮੇਲੀਯੇ ਕਰਹਰਿਪੈ ਅਰਦਾਸ ॥ ੧ ॥ ਆਖਾ ਬਿਰਥਾਜੀਅਕੀ ਗੁਰੁਸਜਨ ਦੇਹੁ ਮਿਲਾਇਜੀਉ॥ ਮਾਂਇਮੂੰਡਹੁਤਿਸਗੁਰੂਕੀਜਾਤੇ ਭਰਮਨਜਾਇ ॥ ਕਾਚੇਗੁਰਤੇ ਮੁਕਤੁਨਹੂਯਾ ॥ ਬ੍ਰਹਮਬਿੰਦੇਸੋ ਸਤਿਗੁਰਕਹੀਯੇ ਹਰਿਹਰਿ ਕਥਾ ਸੁਣਾਵੇ ॥ ਸਤਿਪੁਰਖਜਿਨਜਾਨਿਆ ਸਤਿਗੁਰਤਿਸ ਕਾਨਾਉ॥ ਇਤਯਾਦਿ॥ ਦੋਃ ॥ ਜਾਇਗੁਰੁਕੇ ਗ੍ਰਹਵਿਖੇ ਤਨਮਨਧਨਦੇਰਾਖ। ਆਗਯਾਤਾਕੀ ਸਿਰਧਰੇ ਸੁਨਉੱਦਾਲਕਸਾਖ ॥ ੨॥ ਧੌਮਰਿਖੀਕੋ ਸਿਖਥੋਆਰਣੀਯਤਿਹ ਨਾਮ। ਭਗਤਿਪ੍ਰੀਖਾਲੇਵਨੇਜਲਬੰਧਨ ਕਹਯੋਕਾਮ ॥ ੩ ॥ ਰਿਖਿਨੇਜੋਗਪ੍ਰਭਾਵਤੇ ਅਤਿਜਲਦੀਯੋਚਲਾਯ ॥ ਬੰਧਨ ਸਾਕੋਜਬਵੇਹੁਪਰਯੋ ਖਾਂਡਕੇਮਾਹ[1] ॥੪॥ ਕਾਲਕਛੁਕਜਬ ਬੀਤਯੋ ਜਾਯਉਠਾਯੋਆਪ॥ ਨਾਮਉਦਾਲਕਗੁਰੁਧਰਯੋ ਦੀਨੇਬਹੁਬਰਬਾਪ॥ ੫॥ ਕ੍ਰਿਤਕਾਰਯ ਹੁਇ[2] ਮੰਦਜਤੁ ਗਯੋ ਆਪਨੇਧਾਮ॥ ਤਾਂਤੇਭਕ੍ਤੀ ਗੁਰੁਕਰੇ ਯਾਸਮ[3] ਔਰ

੧–ਜਲਕੀਨਹਰ ਮੇਂ ੨–ਗੁਰਅਰਜਨਜੀਕੇਸ਼੍ਰਧਾਵਾਲੇ ਸਿਖਜਭਾਈ ਮੰਦਵਤ ੩–ਗੁਰਭਕ੍ਤੀਸਮ

ਨਕਾਮ ॥ ੬ ॥ ਤਨਸੇਸੇਵ ਤਨਾਰਪਨ ਧਨਅਰਪਨਦੁਇ ਭਾਂਤ॥ਹਿਤਵਿਰਕ੍ਤੁਧਨਤਜ਼ਾਗਨੋਅਵਿਰਕ੍ਤੁਹ ਤਿਹਦਾਤ[੨] ॥ ਮਨਅਰਪਨਸਮਈਸਕੇ ਗੁਰਮੇਚਿਤਕੀਪ੍ਰੀਤ ॥ ਇਉ ਸੇਵਨਸੇਹੁਇਖੁਸੀਤਬਆਗੇ ਸੁਨਰੀਤ ॥ ੮ ॥ ਜਬਤਾਪੈ ਗੁਰਹੈਖੁਸੀ ਤਬਪੂਛੇਕਰਜੋਰਿ ॥ ਚਿਤਅਪਨੇਕੀਬੇਦਨਾ[੩] ਨੀਕੇਗੁਰੁਪੈਤੋਰ ॥੯॥ ਤਿਸਪੈਬਚਨ ॥ਜੀਯਕੀਬਿਰਥਾ[੪] ਹੋਇਸੋਗੁਰਪੈ ਅਰਦਾਸਕਰ ॥ ਸੋਈਦਸ ਉਪਦੇਸਜ਼ੜਾ ਮੈਮਨ ਅਨਤਨ ਕਾਹੂ ਜਾਇਜੀਉ। ਦੇਵਕਰਉਦਇਆਂ ਮੋਹਮਾਰਗ ਲਾਵੈ ਜਿਤਭੈਬੰਧਨਤੂਟੇ ॥ ਇਤਜ਼ਾਦਿ ॥

ਦੋਃ ॥ ਨਿਜਸਿਖਕੋ ਉਪਦੇਸਹੈ ਗੁਰੂਉਪਾਸਨ ਗਜ਼ਾਨ। ਯਥਾਹੋਇਅਧਿਕਾਰਜਿਹਵਹੁਲੇਤਥਾਪਛਾਨ ॥ ੧੦ ॥

ਬਚਨਸੰਗ੍ਰਹਃ ॥ ਸਤਿਗੁਰਸਾਚੀਸਿਖਸੁਣਾਈ। ਹਰਿਚੇਤਹੁਅੰਤਹੋਇਸਹਾਈ ॥ ਕਥਨੀਕਹਹਕਹਹਿਸੇਮੂਏ॥ ਸੋ ਪ੍ਰਭ ਦੂਰਨਹੀ ਪ੍ਰਭੁਤੂਹੈ। ਜਲਤੇ ਤਰੰਗ ਤਰੰਗ ਤੇ ਹੈਜਲ ਕਹਨਸੁਨਨਕੋਦੂਜਾ । ਤਤਨਿਰੰਜਨਜੋਤਿਸਬਾਈ ਸੋਹੰ ਭੇਦ ਨਕੋਈਜੀਉ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਮਹਜਨ ਜਨਮਹ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ॥ ਏਕੇਆਪਨਹੀਕਛੁਭਰਮ॥ ਕਬੀਰਾਜਾਕਉ ਖੋਜਤੇ ਸੋ-ਈਪਾਇਆ ਠੌਰ॥ਸੋਈ ਫਿਰਕੇ ਤੂੰ ਭਇਆ ਜਾਕੋਕਹਤਾ

੧-ਨਾਵਿਰਕ੍ਤੁ ਕੋ

੨-ਤਿਸਕਾਦੇਨਾ ਜੈਸੇ ਜਨਕਨੇ ਯਾਗਜ਼ਵਲਕਕੋ ਦੀਆ ੩-ਦੁਖ

੪-ਬਜ਼ਥਾਭਾਵਪੀੜਾ

ਔਰ॥ ਜੈਸੇਕੁੰਭਉਦਕਪੂਰਆਨਿਓ ਤਬਓਹਭਿੰਨਦ੍ਰਿਸੈ॥ ਕਹੁਨਾਨਕਕੁੰਭਜਲੇਮਹਡਾਰਿਓਅੰਭੇਅੰਭਮਿਲਿਓ। ਜਬ ਇਸਤੇ ਸਭਛੂਟੇਭਰਮਾ॥ ਭੇਦਨਹੀਹੈਪਾਰਬ੍ਰਹਮਾ॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕਹਮਤੁਮਗੁਰਖੋਈਹੈ ਅੰਭੇ ਅੰਭਮਿਲੋਗਨੀ॥ ਆ-ਤਮਾਪਰਮਾਤਮਾਏਕੋਕਰੇ॥ ਅੰਤਰਕੀਦੁਬਿਧਾਮਨਤੇਪਰਹਰੇ॥ ਗੁਰਸਬਦ ਦਿੜਾਇਆ ਪਰਮਪਦਪਾਇਆਦੁਤੀ-ਆਗਏਸੁਖਹੋਊ॥ ਸਤਿਗੁਰਮਿਲਿਐਤ੍ਰਿਕੁਟੀਛੂਟੇਚਉਥੇ ਪਦਮੁਕਤਦੁਆਰ॥ ਦੋ: ॥ ਗੁਰਉਪਦੇਸਬਿਨਾਸੁਨੋ ਤਰਿਓਨਭਵਜਲਕੋਇ॥ ਸਬਦਪਾਇ ਸਬਜਨਨਕੋ ਜ-ਨਮ ਸਫਲਜਗ ਹੋਇ ॥੧੧॥ ਗੁਰਉਪਦੇਸਿਤ[1] ਸਬਦਕੀ ਕਹੀਪ੍ਰਸੰਸਾਭੂਰ ॥ ਜਿਗਜਾਸੂਪ੍ਰਬ੍ਰਿਤਹੁਇ ਜਿਹਪਿਖਨੀਕੇਤੂਰ[2] ॥ ਤਿਸਪੈ ਬਚਨ॥ਸੁਣਿਐਸਿਧਪੀਰਸੁਰਨਾਥ॥ ਇਤਜਾਦਿ॥ ਦੋ: ॥ ਸ੍ਰਵਣਨਾਮ ਇਕ ਸੁਨਨਕੋ ਦੂਜੋਨਿਰਣੇਭਾਵ॥ ਪਰੰਪਰਾਸਾਖਜਾਤਕੈਸੋਸਭ ਦੇਹੁ ਸੁਨਾਵ ॥੧੨॥ ਸ੍ਰਵਣਨਾਮ ਏਕ ਸੁਣਨੇਕਾਹੈ॥ ਦੂਸਰਾ ਸਾਖਜਾਤ ਪਰੰਪਰਾਕਰ ਸੰਪੂਰਣ ਗੁਰਕੇ ਬਚਨੋ ਕਾ ਏਕਵਸਤੁ ਮੇ ਤਾਤਪਰਯ ਕੇ ਨਿਰਣੇਕਾਹੈ ਜਿਸਪੁਰਖ ਕਾ ਨਿਤਜਾਦਿਕਰਮ ਕਰਨੇਸੇ ਅੰਤਹਕਰਣ ਤੇ ਪਾਪ ਰੂਪਮਲ ਦੋਖਦੂਰਹੂਆਹੋਵੇ॥ ਔਈਸ੍ਰਰਉਪਾਸਨਾਸੇ ਚਿਤ

੧-ਗੁਰਕੇਉਪਦੇਸ ਕੀ ੨-ਸੀਘ੍ਰ

ਕੀ ਚੰਚਲਤਾਰੂਪ ਵਿਖੇਪਦੋਖਦੂਰ ਹੂਆਹੋਵੇ॥ ਕੇਵਲ ਅ
ਪਨੇਬ੍ਰਹਮ ਸ੍ਵਰੂਪ ਕਾ ਅਗ੍ਯਾਨਹੀ ਰਹਿਆਹੋਵੇ॥ ਔਉਤ
ਮ ਸੰਸਕਾਰੋਂ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਸੰਸਯ ਬਿਪਰਯੇ ਰੂਪ ਬ੍ਰਿਤਿ ਨਾ
ਉਦੇ ਹੋਵੇ॥ ਐਸੇ ਉਤਮ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੋ ਗੁਰੁਕੇਉਪਦੇਸ
ਰੂਪ ਬਚਨਕਾ ਸ੍ਰੋਤ੍ਰਸੇ ਸੰਬੰਧਹੋਤੇਹੀ ਜਗਤ ਦੁਖਕਾਨਾਸ
ਔਪਰਮਾਨੰਦਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਨੇਵਾਲਾ ਗ੍ਯਾਨ ਉਦੇਹੋਵੇਹੈ
॥ ਤਿਸਕੇ ਹੇਤ ਅਨਯਸਾਧਨਨਹੀ॥ ਜਿਸਕੋ ਗੁਰੁਕਾਉਪ-
ਦੇਸ਼ ਸੁਨਕਰ ਜੀਵ ਅਲਪੱਗ ਬ੍ਰਹਮ ਸਰਬੱਗ ਜੀਵ
ਪਰਾਧੀਨ ਪਰਮੇਸ੍ਵਰ ਸ੍ਵਤੰਤ੍ਰ ਯਾਤੇ ਇਨਕੀ ਏਕਤਾ ਕੈਸੇ
॥ ਪੁਨਾ ਕੋਈਬਚਨ ਏਕਤਾ ਕਹੇਹੈ॥ ਕੋਈ ਜਿਨ ਜਾਨਿ
ਆਸੋ ਤਿਸਹੀਜੇਹਾ॥ ਐਸੇਮੁਕ੍ਤੀਕਾਲਮੇ ਤੁਲਯਤਾ ਕਹਨੇ
ਸੇ ਭੇਦਕਹੇਹੈ॥ ਯਾਂਤੇ ਯੇਹਅਭੇਦਮੇ ਪ੍ਰਮਾਣਕੈਸੇ ਐਸੇ ਪ੍ਰ-
ਮਾਣਪ੍ਰਮੇਯਦੋਨੋਮੇ ਸੰਸਯਹੋਵੇ॥ਤਿਸਕੇਹੇਤ ਦੂਸਰਾਸ੍ਰਵਣ
ਹੈ ਦੂਸਰੇਸ੍ਰਵਣਮੈਜਿਨਕਾ ਏਕਮੇ ਭਾਤਪਰਯ ਨਿਰਣਯ
ਕਰਨਾਹੈਵੇਬਚਨ॥ ਬਿਧਿ ਨਿਖੇਧਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿਅਵਾਂਤਰਮਹਾਂਭੇਦ
ਸੇ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰਕੇਹੈਂ ਸ੍ਰਿੰਗਗ੍ਰਾਹਕਨਯਾਯਸੇ ਸਾਖਯਾਤ
ਬ੍ਰਹਮਕੇ ਬੋਧਕ ਬਚਨ ਬਿਧਿ ਕਹੀਯੇਹੈ॥ ਜੈਸੇ ਸਤਯ
ਨਾਮ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਸ੍ਵਰੂਪ ਤਟਸਥਲਖਣ ਬੋਧਕ ਔਬ
ਣਤਿਣ ਪਰਬਤ ਹੈ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਇਤਯਾਦਿ॥ ਬਣਤਿਣਾ
ਦਿਕੋ ਕੋ ਬ੍ਰਹਮ ਸ੍ਵਰੂਪਤਾ ਬੋਧਕ ਬਿਧਿਬਚਨਹੈ॥ ਇਤ

ਰੋਕੇ ਨਿਖੇਧ ਦ੍ਵਾਰਾ ਬ੍ਰਹਮਕੇ ਬੋਧਕ ਬਚਨ ਨਿਖੇਧ ਕਹੀ ਯੈਹੈ। ਜੈਸੇ ਨਾ ਇਹ ਮਾਣਸ ਨਾ ਇਹ ਦੇਵ। ਅਖੀਂ ਬਾ- ਝਹੁ ਵੇਖਣਾ ਬਿਨ ਕੰਨਾ ਸੁਣਨਾ। ਇਹਜਗ ਧੂਏਂ ਕਾ ਪਹਾੜ ਇਤਯਾਦਿ॥ ਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿਕੇ ਪ੍ਰਤਿਪਾਦਕ ਬਚਨ ਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿ ਕ- ਹੀਯੇਹੈ ॥ ਜੈਸੇ ਪੰਚਤਤ੍ਵਕੋ ਤਨ ਰਚਿਯੋ ਇਤਯਾਦਿ॥ ਜੀਵ ਔਈਸ੍ਵਰਕੇ ਸ੍ਵਰੂਪਕੇ ਬੋਧਕ ਬਚਨ ਅਵਾਂਤਰ ਵਾਕਯ ਕਹੀਯੇ ਹੈ। ਜੈਸੇ ਸ੍ਵਰੂਪ ਤਟਸਥਲਖਣਬੋਧਕਸਤਨਾਮ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਈਸ੍ਵਰ ਬੋਧਕਹੈ। ਤਥਾਮਨਤੂਜੋਤਿਸ੍ਵਰੂਪਹੈ ਅਪਨਾ ਮੂਲ ਪਛਾਨ ਇਤਯਾਦਿ ਜੀਵਕੇ ਸ੍ਵਰੂਪ ਬੋਧਕ ਹੈ ਯਾਤੇ ਅਵਾਂਤਰ ਵਾਕਯ ਹੈ ਈਹਾਂ ਮਨ ਨਾਮ ਜੀਵਕਾ ਹੈ ॥ ਜੀਵ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਕੀ ਏਕਤਾ ਬੋਧਕ ਬਚਨ ਮਹਾ ਬਚਨਔ ਮਹਾ ਵਾਕਯ ਕਹੀਯੇ ਹੈ। ਜੈਸੇ ਸੋਪ੍ਰਭ ਦੂਰ ਨਹੀ ਪ੍ਰਭ ਤੂ ਹੈ ਸੋਹੰਭੇਦਨਕੋਈਜੀਉ। ਤੋਹੀਮੋਹੀਮੋਹੀਤੋਹੀਅੰਤਰਕੈਸਾ। ਤੂੰ ਸਦਾ ਸਲਾਮਤਨਿਰੰਕਾਰ॥ ਹਰਿ ਹਰਿ ਜਨ ਦੋਊ ਏਕ ਹੈ ਇਤਯਾਦਿ ਵਾਕਯ ਪ੍ਰਭ ਤੂਹੈਸੋਹੰ ਤੂਸਦਾਸਲਾਮਤ ਐਸੇ ਦੋਨੋ ਕੀ ਏਕਤਾ ਬੋਧਨ ਕਰਨੇ ਤੇ ਮਹਾ ਵਾਕਯਹੈ। ਏਤਾ ਬਿਸੇਖਹੈ ਔਰ ਵਾਕਯ ਪਰੰਪਰਾ ਏਕਤਾ ਬੋਧਨ ਕਰੇਹੈ। ਮਹਾਵਾਕਯ ਸਾਖਯਾਤ ਕਰੇਹੈ॥ ਤਥਾਹੀ ॥ ਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿਵਾਕਯ ਈਸ੍ਵਰਮੇਂ ਨਿਮਿਤੋਪਾਦਾਨ ਰੂਪ ਕਾਰਣਤਾ ਕਹੇਹੈ ਯਾਤੇ ਈਸ੍ਵਰ ਰੂਪ ਉਪਾਦਾਨਮੇ ਨਿਖਲ ਕਾਰਯੋਕੀਸਤਾਬੋਧਨ

ਕਰਤੇ ਹੁਯੇ ਨਿਖਲ ਦ੍ਵੈਤਕਾ ਤਾਮੇ ਬਿਧਾਨਕਰੇਹੈ ॥ ਔ
ਨਿਖੇਧ ਬਚਨ ਤਿਸ ਬਿਧਾਨ ਕਰੀ ਦ੍ਵੈਤਕਾ ਨਿਖੇਧ ਕਰਤੇ
ਹੂਯੇ ਸੁਧ ਵਸਤੁਸੇਖਰਖੇਹੈ ॥ ਅਵਾਂਤਰ ਵਾਕ੍ਯ ਭੀ ਸੁਧ
ਵਸਤੁਹੀਸੇਖਰਖੇ ਹੈ ॥ ਮਹਾਂਵਾਕ੍ਯ ਅਵਾਂਤਰ ਵਾਕ੍ਯ ਨ
ਸੇ ਜਾਣੇ ਜੀਵ ਈਸਕਾਅਭੇਦ ਕਹੇਹੈ ਯਾਤੇ ਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿਵਾਕ੍ਯ
ਮਹਾਵਾਕ੍ਯਬੋਧਿਤ ਏਕਤਾਕੇ ਸਹਾਈ ਜੋ ਸੁਧ ਵਸਤੂ ਕੇ
ਨਿਰਧਾਰਕ ਨਿਖੇਧ ਬਚਨਤਿਨਮੇਨਿਖੇਧਣੇਜੋਗਸੰਸਾਰਕੇ
ਤਹਾਂ ਬੋਧਨਸੇ। ਏਕ ਵਸਤੁਮੇ ਪਰੰਪਰਾ ਤਾਤਪਰਯਵਾਲੇ
ਹੈ। ਅਵਾਂਤਰ ਬਚਨਜਿਨਕੀਏਕਤਾਮਹਾਵਾਕ੍ਯਮੇਕਹਨੀਹੈ
ਤਿਨਕਾਸ੍ਵਰੂਪਬੋਧਨ ਦ੍ਵਾਰਾਮਹਾਵਾਕ੍ਯਕੇਏਕ ਮੇਤਾਤਪਰਯ
ਵਾਲੇਹੈ ਮਹਾ ਵਾਕ੍ਯ ਪ੍ਰਭਤੂਹੈ ਐਸੇ ਸਾਖ੍ਯਾਤ ਜੀਵ ਈਸ
ਕਾ ਅਭੇਦ ਕਹੇ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰਸੰਪੂਰਣ ਗੁਰੂਬਚਨੋਕਾ
ਏਕ ਵਸਤੁਮੇ ਤਾਤਪਰਯਹੈ ਤਾਤਪਰਯਕਾਨਿਰਣਯਉਪ
ਕ੍ਰਮਾਦਿਕ ਲਿੰਗੋਸੇ ਹੋਵੇਹੈ ॥ ਲਿੰਗੋਕਾ ਸ੍ਵਰੂਪ ਪੂਰਬ
ਨਿਰਣੇ ਕੀਆਹੀ ਜਾਨਲੇਨਾ ਇਸਰੀਤਿਸੇਸਾਖ੍ਯਾਤ ਪਰੰ-
ਪਰਾ ਕਰ ਸੰਪੂਰਣ ਗੁਰੂ ਬਚਨੋਕਾ ਏਕਮੇ ਤਾਤਪਰਯ
ਨਿਰਣੀਤ ਹੋਨੇਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਮੇ ਸੰਸਯਨਹੀ ਸੰਭਵੇ। ਏਵੰ
ਮਨਨ ਕਰਨੇ ਸੇ ਪ੍ਰਮੇਯਗਤਸੰਦੇਹਕੀ ਨਿਬ੍ਰਿਤਿ ਹੋਵੇਹੈ ॥
ਦੋ: ॥ ਸ੍ਰਵਣ ਕੀਯੇ ਗੁਰੁ ਬਚਨਕੋਮਨਨਕੀਯੋਜਗਜਾਹ।
ਤਿੱਨਾ ਨਿਜ ਘਰ ਵਾਸਹੁਯਰੰਚਕ ਸੰਸਯਨਾਹ ॥ ੧੨ ॥

ਤਿਸ ਪੈ ਬਚਨ ॥ ਜਿਨੀ ਸੁਣਕੇ ਮੰਨਿਆ ਤਿਨਾ ਨਿਜਘਰ ਵਾਸ ॥ ਮੰਨੇ ਕੀ ਗਤਿ ਕਹੀ ਨ ਜਾਯ ਇਤਯਾਦਿ॥ ਦੋ: ਬਾਧਕ ਭੇਦਅਭੇਦਕੀ ਸਾਧਕਯੁਕ੍ਤੀ ਸੱਗ[1] ॥ ਤਤ੍ਵ ਚਿੰਤਨੰ ਮਨਨ ਕੈ ਭਾਖਿਤ ਮੁਨਿਸਰਬੱਗ॥ ੧੨॥ ਬ੍ਰਹਮ ਸੇ ਜੀਵਕੋ ਭਿੰਨ ਮਾਨੇ ਘਟਾਦਿਕੋਂਵਤਜੜਤਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਯਾਤੇ ਜੀਵ ਬ੍ਰਹਮ ਭਿੰਨਨਹੀ ਐਸੀ ਭੇਦਕੀ ਬਾਧਕ ਔ ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਲਕੇ ਤਰੰਗਔਜਲਏਕਰੂਪਹੈ॥ ਪੁਨਾਅਗਨਿਕੇਬਿਸਫੁਲਿੰਗ ਔ ਅਗਨਿ ਏਕ ਰੂਪ ਹੈ ਏਵੰ ਜੀਵ ਪ੍ਰਮੇਸੁਰ ਭੀ ਏਕ ਰੂਪਹੈ ਐਸੀ ਅਭੇਦਕੀ ਸਾਧਕ ਯੁਕ੍ਤੀਯੋਸੇ ਅਭੇਦ ਚਿੰਤਨ ਮਨਨ ਕਹੀਯੇਹੈ ॥ ਉਕ੍ਤੰਚ॥ ਏਕੇ ਕਨਿਕਅਨਕ ਭਾਂਤ ਸਾਜੀ ਬਹੁ ਪ੍ਰਕਾਰ ਰਚਾਇਓ॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਭ੍ਰਮ ਗੁਰ ਖੋਈਹੈ ਇਵਤਤੇਤਤਮਿਲਾਓ ਇਤਯਾਦਿ॥ ਇਸ ਮਨਨ ਮੇ ਸਾਰਗ੍ਰਾਹਤਾਨਯਾਯਸੇ ਨਿਖਲਨਯਾਯਸਾਸਤ੍ਰਕਾ ਉਪਯੋਗਹੈ ਯਾਤੇ ਵਾਕ੍ਯ ਕੇ ਪ੍ਰਮੇਯਅਭੇਦਕਾਸੰਸਯਮਨਨ ਸੇ ਦੂਰ ਹੋਵੇ ਹੈ॥ ਦੋ: ॥ ਮਨਨ ਬਾਦਨਿਦਿਧਯਾਸਨੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਦੀਨ ਜਨਾਇ॥ ਸੁਣਿਆ ਔ ਪੁਨ ਮੰਨਿਆ ਪੁਨ ਮਨ ਕੀਤਾਭਾਇ॥੧੩॥ ਤਿਸਪੈਬਚਨ॥ ਸੁਣਿਆਮਨਿਆਮਨਿ ਕੀਤਾਭਾਉ ॥ ਨਿਦਿਧਿਯਾਸਨਨਾਮਅਨਾਤਮਾਂਕਾਰਬ੍ਰਿਤਿ ਕੇ ਬਯਵਧਾਨਰਹਿਤਆਤਮਾਕਾਰ ਬ੍ਰਿਤਿਕੀਨਿਰੰਤਰਬ੍ਰਿਤੀ

---

[1] –ਸਾਥ।

ਕਾ ਹੈ॥ ਇਸਕੇ ਅਭਯਾਸਤੇ ਦੇਹਾਦਿਕੋ ਮੇ ਆਤਮਾਕਾ
ਬਿਪਰਯ ਦੂਰ ਹੋਵੈਹੈ ਬੇਦਾਂਤ ਮਤ ਮੇ ਇਸੀਕਾ ਨਾਮ ਸਮਾ-
ਧਿਹੈ ਯੋਗੀਜਨ ਕਹੀਬ੍ਰਿਤਿ ਕੀ ਸਿਧੀ ਹਠ ਯੋਗਸੇਮਾਨੇ ਹੈ
ਔ ਯਮਨਿਯਮ ਆਸਨ॥ ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ ਪ੍ਰਤਯਾਹਾਰਧਾਰਣਾ
ਧਯਾਨ ਸਵਿਕਲਪਕ ਸਮਾਧਿ ਯਾਂਕੇ ਸਾਧਨ ਕਹੇਹੈ।
ਯਾਤੇ ਨਿਖਲ ਯੋਗਸਾਸਤ੍ਰਕਾ ਇਸ ਸਾਧਨਮੇ ਉਪਯੋਗਹੈ
॥ ਨਿਉਲੀ ਕਰਮ ਨੇਤੀਧੋਤੀਆਦਿਕ ਕ੍ਰਿਯਾਕਾਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ
ਮੇ ਉਪਯੋਗਹੈ। ਕਹੀਗੀਤਿਕੇ ਸ੍ਰਵਣਮਨਨਨਿਦਿਧਯਾਸਨ
ਸਾਧਨੋਸੇ ਸੰਸਯ ਬਿਪਰਯ ਰਹਿਤ ਚਿਤਮੇ ਗੁਰੁਕੇ ਉਪ-
ਦੇਸ ਰੂਪ ਬਚਨੋਸੇ ਨਿਜ ਸ੍ਵਰੂਪਕੇ ਅਗਯਾਨਕੇ ਨਾਸ ਕ-
ਰਨ ਵਾਲਾ॥ ਮੈ ਸੁਧ ਸਚਿਦਾਨੰਦ ਦੇਸਕਾਲ ਵਸਤੁ ਭੇਦ
ਸੂਨਯਪ੍ਰਭੁਰੂਪਹੋਂ ਐਸਾ ਸਬਦਜਨਯਗਯਾਨ ਉਪਜੇਹੈ॥
ਤਿਸ ਗਯਾਨਸੇ ਨਿਖਲਕਾਰਯੋਕੇਹੇਤੁ ਅਗਯਾਨ ਨੀਂਦ
ਕਾ ਨਾਸ ਹੋਵੈਹੈਂ॥ ਤਿਸਪੈ ਬਚਨ॥ ਅਗਯਾਨ ਲਾਇ ਸੁ
ਵਾਲਿਆ ਗੁਰਗਿਆਨੇ ਲਾਇਜਗਾਵੈਗੋ। ਅਗਯਾਨਕਾ
ਭ੍ਰਮਕਟੀਯੇ ਗਯਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇ। ਉਪਜਿਆ ਤਤਗਯਾ
ਨ ਸਾਹੁਰੇ ਪੇਈਐ ਹਰਿਇਕ ਬਲਿਰਾਮ ਜੀਉ॥ ਬ੍ਰਹਮੇ
ਬ੍ਰਹਮ ਮਿਲਿਆ ਕੋਇਨਸਾਕੇ ਭਿੰਨ ਕਰ ਬਲਰਾਮ ਜੀਉ
ਇਤਯਾਦਿ॥ ਪੂਰਬ ਕਹਿਆ ਅਗਯਾਨਕੇ ਨਾਸਕਰਨ
ਵਾਲਾ ਆਤਮਾ ਪਰਾਤਮਾਕੀ ਏਕਤਾ ਕਾ ਗਯਾਨ ਪ੍ਰਭੁ

ਤੂ ਹੈ । ਸੋਹੰ ਇਤਯਾਦਿ ਮਹਾਵਾਕਯਨ ਸੇ ਇਸ ਰੀਤਿ ਸੇ ਹੋਵੇਹੈ ॥ ਤਥਾਹੀ ॥ ਪ੍ਰਭੁਤੂਹੈਂ ਵਾਕਯਗਤ ਪ੍ਰਭੁਪਦਕੀ ਨਿਖਲ ਜਗਤਕੇ ਕਰਤਾ ਸਰਬਗਯ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰਮੇ ਸਕਤੀਹੈ। ਤੂੰ ਪਦਕੀ ਦੇਹੇਂਦ੍ਰਿਯ ਪ੍ਰਾਣਮਨ ਉਪਾਧੀ ਵਾਲੇ ਅਲਪਗ ਜੀਵਮੇ ਸਕਤੀਹੈ। ਪ੍ਰਭੁਤੂਹੈਂ ਵਾਕਯਕਾ ਨਿਖਲ ਜਗਤ ਕਾ ਕਰਤਾ ਜੋ ਸਰਬੱਗ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਸੋ ਦੇਹੇਂਦ੍ਰਿਯਾਦਿ ਉਪਾ-ਧਿ ਵਾਲਾ ਅਲਪਗਜੀਵ ਰੂਪਹੈ ਯਹ ਅਰਥ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਵੇ ਹੈ । ਸੋ ਸੀਤ ਸਪਰਸ ਵਾਲਾ ਜਲ ਉਸਨ ਸਪਰਸ ਵਾਲੀ ਅਗਨਿਹੈ ਇਸ ਅਰਥਵਤ ਬਿਰੁਧਹੈ ਯਾਂਤੇ ਈਹਾਂ ਬਿਰੋਧ ਪਰਿਹਾਰ ਹੇਤ ਸੋਯੰਵਾਕਯਵਤ ਭਾਗਤਯਾਗ ਲਖਣਾ ਹੈ॥ ਸਕਯਸੰਬੰਧ ਰੂਪ ਲਖਣਾ ਕਾ ਗਯਾਨ ਸਕਤੀ ਗਯਾਨਕੇ ਅਧੀਨਹੈ ਯਾਂਤੇ ਪ੍ਰਥਮ ਮਤ ਭੇਦਸੇ ਸਕਤੀਕਾ ਸ੍ਵਰੂਪ ਕਹੇ ਹੈ ਇਸਪਦਸੇ ਇਸ ਅਰਥਕਾ ਗਯਾਨ ਹੋਵੇ ਐਸੀ ਈ-ਸ੍ਵਰਕੀ ਇਛਾਕਾ ਨਾਮ ਸਕ੍ਤੀਹੈ । ਜੈਸੇ ਗੁਰੁ ਪਦਸੇ ਗੁਰੁ ਰੂਪ ਅਰਥਕਾ ਗਯਾਨ ਹੋਵੇ। ਐਸੀ ਈਸ੍ਵਰਕੀ ਇਛਾਕਾ ਨਾਮ ਸਕ੍ਤੀਹੈ ਯਹ ਨੈਯਾਯਿਕ ਕਹੇਹੈ ਈਸ੍ਵਰਕੀ ਇਛਾ ਈਸ੍ਵਰਮੇ ਰਹੇਹੈ ਪਦਮੇ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਯਾਂਤੇ ਪਦਮੇ ਅਰਥ ਗਯਾਨਕੀ ਹੇਤੁਤਾ ਰੂਪ ਯੋਗਯਤਾ ਸਕ੍ਤੀਹੈ ਯਹ ਸਬਦ ਸਾ ਸਤ੍ਰ ਵਾਲੇ ਕਹੇਹੈ। ਜੈਸੇ ਗੁਰੁਪਦਮੇ ਗੁਰੁਰੂਪ ਅਰਥਕੇ ਗਯਾਨਕੀ ਹੇਤੁਤਾ ਰੂਪਸਕਤੀਹੈ। ਅਗਨੀਆਦਿਕਅਰਥੋਂ

ਮੇ ਦਾਹਕਤਾ ਸਕ੍ਤੀਵਤ ਪਦੋਮੇ ਸਮਰਥ ਮਾਨੇਹੈ ਵਾ ਨਹੀ ਨਾਮਾਨੇ ਅਸਮਰਥ ਬੀਜਮੇ ਅੰਕੁਰ ਹੇਤਤਾ ਨਾ ਦੇਖਨਸੇ ਅਸਮਰਥ ਪਦਸੇਭੀ ਅਰਥ ਗਜਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਯਾਤੇ ਸਮਰਥ ਮਾਨੇ ਵਹੀ ਸਕ੍ਤੀਹੈ॥ ਯਹ ਵੇਦਾਂਤੀ ਕਹੇਹੈਂ॥ ਵੇਦ ਮੇ ਓਂ ਅਖਰਕੋ ਬ੍ਰਹਮ ਸ੍ਵਰੂਪਤਾ ਕਹੀਹੈ॥ ਯਾਤੇ ਪਦ ਪ-ਦਾਰਥਕਾ ਅਭੇਦਭ੍ਾਸੇਹੈ॥ ਪੁਨਾ ਪਦਬਾਨੀ ਰੂਪਹੈ ਅਰਥ ਬਾਹਰ ਹੋਵੇਹੈ। ਯਾਤੇ ਪਦਕਾ ਅਰਥਸੇ ਭੇਦਭ੍ਾਸੇਹੈ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਵੇਦ ਔਪ੍ਰਤੱਖ ਪ੍ਰਮਾਣ ਸੇ ਪਦਪਦਾਰਥਕਾ ਭੇਦਾ ਭੇਦ ਭਾਸੇਹੈ॥ ਪੁਨਾ ਅਗਨ ਪਦਸੇ ਅੰਗਾਰਰੂਪ ਅਰਥ ਕਾ ਅਭੇਦ ਮਾਨੇ ਮੁਖਕੇ ਦਾਹਕਾਪ੍ਰਸੰਗ ਭੇਦਮਾਨੇ ਅ-ਗਨਿਪਦਸੇ ਜਲਕਾ ਨਾ ਬੋਧ ਹੋਨੇਵਤ ਅੰਗਾਰ ਰੂਪ ਅ-ਰਥ ਕੇ ਬੋਧਕਾ ਅਭਾਵ ਹੋਵੇਗਾ॥ ਯਾਤੇ ਪਦਕਾਅਰਥ ਸੰਗ ਭੇਦਾਭੇਦ ਰੂਪਤਾਦਾਤਮ ਸੰਬੰਧ ਭਾਸੇਹੈ। ਸੋਈ ਪਦ ਮੇ ਸਕ੍ਤੀਹੈ। ਸਾਮਰਥ ਰੂਪ ਸਕ੍ਤੀ ਨਹੀਂ॥ ਯਹ ਮੀਮਾਸਕ ਕਹੇਹੈ॥ ਭੇਦਾਭੇਦਏਕ ਵਸਤੁਮੇ ਤਮ ਪ੍ਰਕਾਸਵਤ ਬਿਰੋਧ ਸੇ ਸੰਭਵੇ ਨਹੀਂ। ਯਾਤੇ ਪਦਮੇ ਸਮਰਥ ਹੀ ਸਕਤੀ ਹੈ॥ ਯਹੀਮਤਸਾਰਹੈ॥ਸੋਸਮਰਥਯੋਗਾ ਰੂਢੀ ਯੋਗਾਰੂਢੀ ਭੇਦਸੇ ਤੀਨਪ੍ਰਕਾਰਕੀਹੈ॥ਅਵਯਵੋਮੇਅਰਥਬੋਧਨਕੀ ਸਮਰਥ ਯੋ ਗਾਹੈ। ਜੈਸੇਪੰਕਜਪਦਕੇਪੰਕ ਔ ਜ ਰੂਪਅਵਯਵੋਮੇਪੰਕਮੇ ਜਨਮਵਾਲੇ ਅਰਥਕੇ ਬੋਧਨਕੀਸਮਰਥਹੈ॥ ਸਮਦਾਯਕੀ

ਸਕ੍ਤੀਕਾ ਨਾਮਰੂਢੀਹੈ॥ ਜੈਸੇ ਸਤੰਡਲ ਏਤੇ ਸਮੁਦਾਯਕੀ ਚੌਤਰੇ ਰੂਪ ਅਰਥਕੇ ਬੋਧਨ ਮੇ ਸਮਰਥ ਹੈ॥ ਅਵਯਵ ਔ ਸਮੁਦਾਯਉਭਯਕੀ ਸਕ੍ਤੀ ਯੋਗਾਰਢੀਕਹੀਯੇਹੈ ਜੈਸੇਪੰਕਜ ਪਦਕਾ ਅਵਯਵੋ ਸੇ ਭੀ ਅਰਥ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਵੇਹੈ ਕੋਸਸੇ ਸਮੁ ਦਾਯਕੀ ਪਦਮਮੇ ਰੂਢੀਭੀਹੈ॥ ਯਾਤੇ ਪੰਕਜ ਪਦਮੇ ਯੋਗਾ ਰੂਢੀ ਸਕਤੀਹੈ॥ ਸਕਤੀ ਪਦਮੇ ਰਹੇਹੈ॥ ਅਰਥਕੋ ਵਿਖਯ ਕਰੇਹੈ। ਯਾਤੇ ਪਦਸਕਤਕਹੀਯੇਹੈ॥ਅਰਥਸਕਜ਼ਕਹੀਯੇਹੈ ਸਕਜ਼ ਅੱਰਥ ਮੇ ਜਹਾਵਕਤਾ ਕਾ ਤਾਤਪਰਯ ਨਾਬਨੇਤਹਾਂ ਲ਼ਖਣਾਮਾਨੀਜਾਵੇਹੈ ॥ ਸਕਜ਼ਕਾ ਸੰਬੰਧ ਲਖਣਾ ਯਹ ਤਿਸ ਕਾ ਸ੍ਰੂਪਹੈ ਸੋਤੀਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀਹੈ॥ ਜਹਤ ਅਜਹਤ ਭਾਗਤਜ਼ਾਗ ਭੇਦੋਸੇ ਜਿਸਮੇ ਪਦਕੇ ਸੰਪੂਰਣ ਵਾਚਜ਼ਾਰਥ ਕਾ ਤਜ਼ਾਗ ਹੋਵੇ ਵਹੁ ਜਹਤ ਜਿਸਮੇਪਦਕੇ ਵਾਚਜ਼ਾਰਥਮੇ ਅਧਿਕਕਾ ਗ੍ਰਹਣ ਹੋਵੇ ਵਹੁਅਜਹਤ ਜਿਸਮੇ ਏਕ ਦੇਸਕਾ ਤਜ਼ਾਗ ਹੋਵੇ ਏਕ ਦੇਸਕਾ ਗ੍ਰਹਣ ਹੋਵੇ ਵਹੁ ਭਾਗਤਜ਼ਾਗ॥ ਸਕਜ਼ ਸੰਬੰਧ ਯਹਤੀਨੋ ਕਾ ਸਮਾਨਰੂਪਹੈ ਜੈਸੇ ਗੰਗਾ ਮੇ ਗ੍ਰਾਮਹੈਇਸਵਾਕਜ਼ਗਤਗੰਗਾਪਦਕੀਤੀਰਮੇਜਹੰਤਲਖਣਾ ਹੈ ਕਾਹੇਤੇ ਗੰਗਾਪਦਕੀ ਦੇਵਨਦੀਕੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਮੈ ਸਕਤੀ ਹੈ ਤਾਮੇ ਗ੍ਰਾਮ ਸੰਭਵੇ ਨਹੀ ਕਿੰਤੂ ਤੀਰਮੇਸੰਭਵੇਹੈਯਾਤੇਗੰਗਾ ਪਦਸਕਜ਼ਜਲਪ੍ਰਵਾਹ ਕਾ ਜੋ ਤੀਰਸੇ ਸੰਯੋਗ ਸੰਬੰਧ ਵਹੀ ਗੰਗਾਪਦਕੀਤੀਰਮੇਲਖਣਾਹੈ ਈਹਾ ਗੰਗਾਪਦਕੇ ਸਕਜ਼

ਜਲ ਪ੍ਰਵਾਹਕਾਤਜਾਗਹੋਵੈਹੈਯਾਤੇਜਹਤਲਖਣਾਹੈ ਪ੍ਰਭੁਤੂਹੈ
ਇਸ ਮਹਾਂਵਾਕਜ ਗਤ ਪਦੋਮੇ ਯਹਮਾਨੇ ਪਦੋਕੇ ਅਰਥ
ਮਾਯਾ ਬ੍ਰਹਮ ਦੋਨੋਕੇਤਜਾਗਨੇਸੇਸੇਖਕੋਈਵਸਤੂਅਧਿਕਾਰੀ
ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਨੇ ਯੋਗਜ ਨਹੀ ਰਹੈਯਾਤੇ ਮਹਾਂਵਾਕਜਮੇ ਯਾਕਾ
ਤਜਾਗਹੈਤੈਸੇਅਜਹਤਕਾਤਜਾਗਹੈਕਾਹੇਤੇਲਾਲਵਸਤੁਦੌੜ
ਤੀਦੇਖਕਰ ਜਹਾਂ ਕੋਈਕਹੇਸੋਣਧਾਵੈਹੈ॥ਤਹਾਂ ਸੋਣਸਬਦ
ਕੇ ਅਰਥਰਕੁਗੁਣਮਾਤ੍ਰਮੇ ਦੌੜਨਕੇ ਅਸੰਭਵਤੇ ਤਾਕੇ
ਸੰਬੰਧੀ ਅਸ੍ਵਾਦਿਮੇ। ਸੋਣਪਦਕੇਸਕਜ ਸੋਣਕੇ ਸਮਵਾਯ
ਰੂਪ ਲਖਣਾਕੀਸਿਧੀਹੋਵੈਹੈ। ਈਹਾਸੋਣਪਦਕੇ ਸਕਜਰਕੁ
ਗੁਣ ਸੰਬੰਧੀ ਅਸ੍ਵਾਦਿਕੋਕਾ ਗ੍ਰਹਣ ਹੋਵੈਹੈ ਯਾਤੇ ਅਜਹਤ
ਲਖਣਾਹੈ ॥ ਪ੍ਰਭੁਤੂਹੈ ਵਾਕਜਗਤਪਦੋਮੇ ਯਹਮਾਨੇਨਿਖਲ
ਸਕਜਕਾ ਗ੍ਰਹਣ ਰਹੇ ਬਿਰੋਧਨਾਦੂਰਹੋਨੇਸੇ ਮਹਾਵਾਕਜਮੇ
ਯਹਭੀਨਹੀਬਨੇ। ਕਿੰਤੂ ਸੋਯੰਵਾਕਜ ਗਤ ਸ: ਅਯੰਪਦੋ
ਮੇ ਭਾਗਤਜਾਗਵਤ ਭਾਗਤਜਾਗ ਬਨੇਹੈ ਜੈਸੇ ਸਃ ਪਦਕੀ
ਪਰੋਖਦੇਸਕਾਲ ਵਰਤੀ ਵਸਤੁਮੇ ਸਕ੍ਤੀਹੈ। ਅਯੰ ਪਦਕੀ
ਅਪਰੋਖ ਦੇਸਕਾਲ ਬਿਸਿਸ੍ਟ ਵਸਤੂ ਮੇ ਸਕ੍ਤੀਹੈ। ਵਾਕਜ
ਕਾ ਪਰੋਖ ਦੇਸ ਕਾਲਬਿਸਿਸ੍ਟ ਵਸਤੁਹੀਅਪਰੋਖਦੇਸਕਾਲ
ਬਿਸਿਸ੍ਟ ਵਸਤੁਹੈ ਯਹ ਅਰਥਹੈ ਸੋ ਸੰਭਵੇ ਨਹੀ। ਕਾਹੇ ਤੇ
ਦੇਸੋ ਕਾਲੋਕਾਆਪਸਮੇਬਿਰੋਧਹੈ। ਯਾਤੇਦੇਸਕਾਲਬਿਸਿਸ੍ਟ
ਕਾਭੀਜਲ ਅਗਨਿਵਤ ਅਭੇਦਬਨੇ ਨਹੀਂ। ਐਸੋਯੰਵਾਕਜ

ਕੇਵਕਤਾਕਾ ਤਾਤਪਰਯ ਅਭੇਦ ਬੋਧਨ ਮੇ ਹੈ॥ ਯਾਂਤੇਸ਼ਃ
ਪਦਕੇਸਕਯ ਏਕ ਦੇਸ ਮੇ ਸ੍ਵਸਕਯਤਦਾਤਮ ਔ ਅਧਿਸ੍ਠ
ਯਤਾ ਸੰਬੰਧਰੂਪ ਲਖਣਾਸੇ ਤਥਾ ਅਯੰਮੇ ਲਖਣਾਸੇ
ਤਤ ਵਸਤੁ ਯਹ ਵਸਤੁ ਹੈ ਐਸੇ ਅਭੇਦ ਬੋਧ ਹੋਵੇਹੈ।
ਸ੍ਵ ਸਬਦਸੇ ਸਃ ਪਦ ਤਾਕਾ ਸਕਯ ਪਰੋਖ ਦੇਸ ਕਾਲ
ਬਿਸਿਸ੍ਵਵਸ੍ਤੁਤਾਮੇਵਸਤੁ ਭਾਗਕਾਅਪਨੇਮੇਅਪਨਾਤਦਾਤਮ
ਔ ਦੇਸਕਾਲਕਾਵਸਤੁਮੇਅਧਿਸ੍ਠਯਤਾ ਜੈਸੇਅਧਿਸ੍ਠਯਵਸਤੁ
ਕੀ ਨਿਰੂਪਣ ਕਰੀ ਅਨਿਸ੍ਠਨਤਾਸੰਬੰਧਦੇਸਕਾਲਮੇ ਰਹੇਹੈ
ਤੈਸੇ ਦੇਸਕਾਲਰੂਪਅਧਿਸ੍ਠਾਨਕਾ ਨਿਰੂਪਣਕੀਅਧਿਸ੍ਠਯਤਾ
ਸੰਬੰਧਵਸਤੁਮੋਰਹੇਹੈਂ॥ਯਹਉਕ੍ਤ ਸੰਬੰਧੋਕਾਅਰਥਹੈ। ਏਵੰ ਸੋ
ਪ੍ਰਭਤੂ ਹੈ ਈਹਾ ਭੀ ਸਰਬੱਗਤਾ ਅਲਪੱਗਤਾ ਰੂਪ ਬਿਰੁਧ
ਧਰਮੋਕੀਹੇਤੁ ਉਪਾਧੀਯੋਕੇ ਤਯਾਗ ਸੇ ਪ੍ਰਭਪਦਕਾ ਲਖ
ਅਦ੍ਵਿਤੀ ਆਨੰਦ ਰੂਪ ਵਸਤੁਹੀ ਤੂੰ ਪਦਕਾਲਖ ਪ੍ਰਤਯਕ
ਸ੍ਵਰੂਪਹੈ ਯਹਬੋਧ ਹੋਵੇਹੈ ॥ ਇਸ ਬੋਧ ਮੇ ਕੋਈ
ਸੰਬੰਧ ਵਾ ਕਾਹੂ ਵਸਤੁਕੀ ਬਿਸਿਸ੍ਵਤਾਨਹੀਪ੍ਰੀਤੀਤ ਹੂਈ॥
॥ ਕਿੰਤੁਸ੍ਵਰੂਪ ਭੂਤਅਭੇਦਭਾਸਿਆਹੈ। ਔ ਅਨਯਤਬਹੁਧਾ-
ਵਾਕਯਨ ਸੇ ਸੰਸਰਗ ਵਾ ਬਿਸਿਸ੍ਵਹੀ ਭਾਸੇਹੈ ॥ ਤਥਾਹੀ
ਜੇਕਰ ਜੋ ਅਰਥ ਪਦੋਸੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁਯੇ ਵਾਕਯਸੇ ਵਹੀਭਾਸੇ
ਤਬ ਵਾਕਯਸੇ ਅਗਯਾਤ ਵਸਤੁਕਾ ਗਯਾਨ ਨਾ ਹੋਨੇਸੇ।
ਵਾਕਯਕੋ ਅਗਯਾਤ ਗਯਾਪਕਤਾ ਰੂਪ ਪ੍ਰਮਾਣਤਾ ਨਹੀਂ
ਬਨੇਗੀ ॥ ਯਾਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਤਾਕੀ ਸਿਧਿਹੇਤ ਯਹ ਬਾਤ ਅ-

ਵਸਜ਼ ਮਾਨਣੀ ਹੋਵੇਹੈ ਪਦੋਂਸੇ ਜਿਨ ਅਰਥੋਂਮੇ ਪਦੋਂਕੀ ਸਕ੍ਤੀਨਿਸ੍ਹੈਕਰੀਹੁਈਹੈ।ਤਿਨਕਾਗਜ਼ਾਨਹੋਵੇਹੈਪਦਸਮੁਦਾਯ ਰੂਪਵਾਕਜ਼ਸੇ ਪਦੋਂਕੇਅਰਥੋਂਕਾ ਪਰਸਪਰਸੰਬੰਧਭਾਸੇਹੈਵਾ ਸੰਬੰਧਸੇ ਏਕ ਪਦਾਰਥ ਬਿਸਿਸ੍ਰ ਅਪਰਪਦਾਰਥ ਭਾਸੇਹੈ । ਜੈਸੇ ਗੁਰੂ ਸਿਖਜ਼ਕੋ ਦੇਖ ਇਸ ਵਾਕਜ਼ਮੇ ਗੁਰੁਪਦਕੀ ਸਕਤੀਸੇ ਗੁਰੁਰੂਪ ਅਰਥ ਭਾਸੇਹੈ ਸਿਖਜ਼ਪਦਕਾ ਸਿਖਜ਼ ਅਰਥ ਭਾਸੇਹੈ ਦੇਖਪਦਕਾ ਦੇਖਣਾ ਅਰਥ ਭਾਸੇਹੈ ਵਾਕਜ਼ ਸੇ ਗੁਰੁਪਦਕਾ ਸੇਬਜ਼ ਸੇਵਕਭਾਵ ਸੰਬੰਧ ਸਿਖਜ਼ਮੇ ਭਾਸੇ ਹੈ ॥ ਸਿਖਜ਼ਪਦਕਾ ਕ੍ਰਿਯਾ ਕਰਮਭਾਵ ਸੰਬੰਧ ਦੇਖਨੇ ਮੇ ਭਾਸੇਹੈ । ਵਾ ਸੇਬਜ਼ਸੇਵਕਭਾਵ ਸੰਬੰਧ ਸੇ ਗੁਰ ਬਿਸਿਸ੍ਰ ਸਿਖ ਔਕ੍ਰਿਯਾਕਰਮਭਾਵ ਸੰਬੰਧਸੇਸਿਖਜ਼ਬਸਿਸ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕ੍ਰਿਯਾਭਾਸੇਹੈ । ਯਹੀ ਪਦੋਂਸੇ ਅਗਜ਼ਾਤ ਹੋਨੇਤੇ ਵਾਕਜ਼ਾ-ਰਥਹੈ ॥ ਯਾਤੇ ਨਿਖਲਵਾਕਜ਼ਨਕੋ ਸੰਬੰਧ ਵਾ ਬਿਸਿਸ੍ਰ ਰੂਪ ਅਗਜ਼ਾਤਕੀ ਗਜ਼ਾਪਕਤਾਸੇ ਪ੍ਰਮਾਣਤਾ ਸੰਭਵੇਹੈ ॥ ਪਰੰਤੂ ਪ੍ਰਭਤੂਹੈਂ ਇਤਜ਼ਾਦਿ ਮਹਾਵਾਕਜ਼ਨਮੇ ਸੰਸਰਗ ਔ ਬਿਸਿਸ੍ਰਅਰਥਕਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਕਾਹੇਤੇ ਮਹਾਵਾਕਜ਼ ਮੇ ਲਖਭਾਗੋਂਕਾ ਆਪਸਮੇਅਤਜ਼ੰਤਅਭੇਦ ਭਾਸੇਹੈ ਔਅਭੇਦ ਕੋ ਸੰਬੰਧੀਯੋਂਸੇ ਭਿੰਨ ਹੋਕਰ ਤਿਨਕੇ ਆਸ੍ਰਿਤ ਹੋਨੇਰੂਪ ਸੰਬੰਧਪਨੇਬਿਨਾ ਸੰਬੰਧਤਾ ਸੰਭਵੇਨਹੀਂ ॥ ਯਾਤੇ ਵਾਕਜ਼ਾ ਰਥ ਅਭੇਦ ਸੰਸਰਗਨਹੀਔ ਅਭੇਦਕੋ ਸੰਸਰਗ ਨਾ ਹੋਨੇ

ਸੋਹੀ ਤਾਂਸੰਸਰਗਸੇ ਏਕ ਪਦਾਰਥਮੇ ਅਪਰ ਪਦਾਰਥਕੀ ਬਿਸਿਸ੍ਰਤਾਭੀ ਵਾਕਜਾਰਥ ਨਹੀਂ ॥ ਕਿੰਤੂ ਅਖੰਡਭੂਤ ਅ ਭੇਦਹੀ ਵਾਕਜਾਰਥਹੈ ॥ ਗੁੰਗੇਕੇ ਗੁੜਵਤ ਤਾਕੋ ਗਜਾਨੀ ਜਨ ਆਪਹੀ ਅਨੁਭਵ ਕਰੇਹੈ ਯਾਤੇ ਵਹੁ ਵਾਕਜਰਥ ਸ੍ਵੰ- ਸੰਬੇਦਜਹੈ। ਪਰਸੰਬੇਦਜ ਨਹੀਂ। ਵਾਕਜਜਨਜ ਪ੍ਰਭਮੈਹੋਂ ਐਸੇ ਗਜਾਨਕਾ ਵਿਖਯਹੈ ॥

ਇਤਿਸ੍ਰੀਮਤ ਗੁਰਮਤ ਨਿਰਣਯ ਸਾਗਰੇ ਗੁਰ ਸਮੀਪ ਗਮਨਾਦਿ ਸਾਧਨ ਨਿਰਣਯ ਪੂਰਬਕ ਵਾਕਜਾਰਥ ਅਭੇਦ ਨਿਰਣਯੋ ਨਾਮ ਖੋੜਸੀ ਉਰਮੀ ॥ ੧੬ ॥

ਵਾਕਜਜਨਜ ਗਜ਼ਾਨ ਮਾਤ੍ਰਮੇ ਪਦ ਗਜ਼ਾਨ ਕਾਰਣ ਹੋਵੇਹੈ ਸਕ੍ਤੀ ਲਖਣਾ ਬ੍ਰਿਤੀਯੋ ਕਾ ਗਜ਼ਾਨ ਸਹਕਾਰੀ ਹੋਵੇਹੈ ॥ ਬ੍ਰਿਤਿ ਸੇ ਪਦਜਨਜ ਪਦਾਰਥ ਗਜ਼ਾਨ ਦ੍ਵਾਰ ਹੋਵੇ ਹੈ ॥ ਸਾਬਦ ਗਜ਼ਾਨ ਫਲ ਹੋਵੇਹੈ ॥ ਯਾਤੇ ਵਾਕਜਾ ਥ ਗਜ਼ਾਨਕੇ ਹੇਤੁ ਪਦਜਨਜ ਪਦਕੇ ਅਰਥ ਗਜ਼ਾਨਹੇਤ ॥ ਪ੍ਰਥਮਪਦਕੇ ਅਰਥਕਾ ਚਿੰਤਨ ਕਰੇਹੈ ॥ ਪਦਕਾ ਅਰਥ ਜਾਤਿਹੈ ਬਜਕ੍ਤਿਨਹੀਂ ਬਜਕ੍ਤਿਅਰਥਮਾਨੇ ਜਾਕੋ ਪੂਰਬ ਅ ਰਥ ਜਾਨਿਆ। ਤਾਂਬਜਕ੍ਤਿਸੇ ਅਨਜ ਬਜਕ੍ਤਿ ਤਿਸਪਦ ਕਾ ਅਰਥਨਹੀਂ ਭਾਨ ਹੋਵੇਗੀ ਕਾਹੇਤੇ ਦੂਸਰੀ ਬਜਕ੍ਤਿਕੋ ਪੂਰਬਤਿਸਪਦਕਾਅਰਥਨਹੀਂਜਾਨਿਆ॥ਜਿਸਕੋਜਾਨਿਆ

ਵਹੁ ਔਰਹੈ ਨਾ ਜਾਨੀਕੋਭੀ ਅਰਥ ਮਾਨੋ॥ ਤਬ ਪਟ ਭੀ
ਘਟਪਦਕਾ ਅਰਥ ਹੁਯਾ ਚਾਹੀਯੇ ਯਾਤੇ ਜਿਸ ਵਸਤੁਕੋ
ਪੂਰਬ ਅਰਥ ਜਾਨਕੇਅਨਜਬਜ਼ਕ੍ਤਿ ਦੇਖਕਰਭੀਯਹਘਟ
ਪਦਕਾ ਅਰਥਹੈ ਐਸੇ ਕਹੇਹੈ॥ ਵਹੁ ਉਸ ਇਸ ਬਜ਼ਕ੍ਤਿ
ਮੇ ਰਹਨੇ ਵਾਲਾਅਸਾਧਾਰਣ ਧਰਮਹੀਪਦਕਾ ਅਰਥ ਕ-
ਹਨਾ ਸੋਈ ਘਟਤ੍ਵਜਾਤਿਹੈ ਯਾਤੇ ਜਾਤਿ ਹੀ ਪਦਕਾ ਅਰਥ
ਹੈ॥ ਯਹ ਮੀਮਾਸਕ ਕਹੇਹੈ॥ ਬਜ਼ਕ੍ਤਿਕਾਬੋਧ ਇਨਕੇ ਮਤ
ਮੇ ਅਰਥਾਪਤਿਸੇ ਹੋਵੇਹੈ॥ ਕਾਹੇਤੇ ਘਟਲਿਆਉ ਕਹੇ
ਲਿਆਵਨ ਕ੍ਰਿਯਾ ਬਜ਼ਕ੍ਤਿਮੇ ਭਾਨ ਹੋਵੇਹੈ॥ ਔਪਦ ਕਾ
ਅਰਥ ਬਜ਼ਕ੍ਤਿ ਜਾਨਿਆਨਹੀਂ ਜਾਤਿਕੋਅਰਥ
ਜਾਨਿਆਹੈ ਤਾਮੇ ਬਿਭੁ ਹੋਨੇਤੇ ਲਿਆਵਨ ਕ੍ਰਿਯਾ
ਨਹੀਬਨੇ। ਯਾਤੇ ਜਾਤਿਕੋ ਆਸ੍ਰਯ ਬਿਨਾ ਅਸਿਧਹੋਨੇਤੇ
ਜੋਯਾਕਾਹੈ ਆਸ੍ਰਯ ਵਹੁ ਘਟਹੈਐਸੋਅਰਥਾਪਤਿਪ੍ਰਮਾਣਸੇ
ਬਜ਼ਕ੍ਤਿਕਾ ਗਜ਼ਾਨਹੋਵੇਹੈ॥ ਯਹ ਮੀਮਾਂਸਕਕਹੇਹੈ ਸੋਅਸੰ-
ਗਤਹੈ ਕਾਹੇਤੇ ਜਿਸਕੋ ਪੂਰਬਕਹੀ ਅਰਥਾਪਤਿਕਾਗਜ਼ਾ
ਨਨਹੀ ਬਜ਼ਕ੍ਤਿ ਕਾ ਆਨਯਨਵਹੁਭੀਕਰੇਹੈ ਯਾਤੇ ਬਜ਼ਕ੍ਤਿ
ਭੀ ਪਦਕਾ ਵਾਚਜ਼ਹੈ ਯਹਔਰਕਹੇਹੈ ਜਿਸਕੇਉਚਾਰਣ ਸੇ
ਜਿਸਕਾਗਜ਼ਾਨਹੋਵੇ ਵਹੁਤਿਸਕਾ ਅਰਥਹੋਵੇਹੈ॥ ਯਾਨੇਮ
ਸੇ ਪਦੋਸੇ ਅਪਨੇ ਅਰਥੋਕੇ ਅਵਯਵੋਕਾ ਮੇਲਬੀ ਪ੍ਰਤੀਤ
ਹੋਵੇਹੈ ਯਾਤੇ ਅਵਯਵੋਕਾ ਸੰਯੋਗ ਰੂਪਆਕ੍ਰਿਤਬੀਪਦਕਾ

ਅਰਥਹੈ ॥ ਯਹਮੁਨਿਗੌਤਮਕਹੇਹੈਂ ॥ ਏਵੰਪਦੋਂਕੇ ਉਚਾਰ-
ਣ ਸੇ ਪੁਲਿੰਗਤਾ ਇਸਤ੍ਰੀਲਿੰਗਤਾਬੀ ਪ੍ਰਤੀਤਹੋਵੈਹੈ ॥
ਜੈਸੇ ਨਾਨਕਃ ਨਾਨਕੀ ਯਾਤੇਯੇਬੀ ਪਦੋਂਕੇਅਰਥਹੈ ਏਵੰ
ਪਦੋਚਾਰਣਸੇ ਏਕਤ੍ਵਦ੍ਵਿਤ੍ਵਾਦਿਸੰਖ੍ਯਾਬੀ ਪ੍ਰਤੀਤਹੋਵੈਹੈ
ਜੈਸੇਗੁਰੂਆਯਾ ਗੁਰੂਆਯੇ ਯਾਤੇ ਵਹੁਬੀ ਅਰਥਹੈ ਏਵੰ
ਗੁਰੁਨੂੰ ਉਚਾਰਣਕਰੇ ਕਹਿਆਂ ਗੁਰੂਸਬਦਕੇ ਅਰਥਮੇ
ਉਚਾਰਣਕੇ ਅਸੰਭਵਤੇ ਗੁਰੂਪਦਮੇਹੀ ਉਚਾਰਣ ਪ੍ਰਤੀਤ
ਹੋਨੇਤੇ ਪਦਭੀਪਦਕਾ ਪੂਰਬਕਹੇ ਨੇਮਸੇਅਰਥ ਹੈ ॥ ਕਹੇ
ਅਰਥੋਮੇ ਬ੍ਯਕ੍ਤੀ ਬਿਸੇਖ੍ਯਹੋਵੈਹੈ ਔਰਜਾਤ੍ਯਾਦਿਕਤਾ
ਮੇ ਬਿਸੇਖਣਹੋਵੈਹੈ ਯਾਤੇ ਬ੍ਯਕ੍ਤਿਸਰਬਮੇ ਮੁਖ੍ਯਹੈ ਤਿਸ
ਬ੍ਯਕ੍ਤੀਮਾਤ੍ਰਕੇ ਬੋਧਕਪਦ ਅਖੰਡਾਰਥਕਕਹੀਏਹੈ ਜੈਸੇ
ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਸ੍ਰਃ ਪ੍ਰਕਾਸਃ ਚੰਦ੍ਰਃ ਯਾਵਾਕ੍ਯਗਤ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਸ੍ਰਾਦਿ ਪਦ
ਕੇਵਲਚੰਦ੍ਰਮਾਬ੍ਯਕ੍ਤੀਕੇ ਬੋਧਕਹੈ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਸ੍ਰਤ੍ਵ ਪ੍ਰਕਾਸਤ੍ਵਾਦਿ
ਧਰਮੋਕੇ ਸੰਸਰਗਕੇ ਵਾਸੰਸਰਗਸੇ ਧਰਮਬਿਸਿਸ੍ਰਬ੍ਯਕ੍ਤੀ
ਕੇ ਬੋਧਕਨਹੀ ਤਥਾਹੀ ਕਾਹੂਚੰਦ੍ਰਮਾਕਾਸ੍ਵਰੂਪਮਾਤ੍ਰ ਜਾਨਨੇ
ਕੀ ਇਛਾਵਾਲੇਪੁਰਖਨੇ ਚੰਦ੍ਰਮਾਚੰਦ੍ਰਪਦਕਾਵਾਚ੍ਯਹੈ ॥
ਚੰਦ੍ਰਤ੍ਵਜਾਤੀਵਾਲਾਹੈ ਇਤਰਨਖ੍ਯਤ੍ਰਗਣੋਸੇਭਿੰਨਹੈ ਯਹ
ਸਭਨਿਸ੍ਚੈਕਰ ਪ੍ਰਸ੍ਨਕੀਆ ਚੰਦ੍ਰਮਾਕੌਨਹੈ ਉਤਰਦਾਤਾ ਨੇ
ਪ੍ਰਸਨਅਨੁਸਾਰੀ ਸ੍ਵਰੂਪਮਾਤ੍ਰਬੋਧਕ ਉਤਰਕਹਿਆ ਪ੍ਰ-
ਕ੍ਰਿਸ੍ਰਃ ਪ੍ਰਕਾਸਃ ਚੰਦ੍ਰਃ ਵਾਕ੍ਯਕਾ ਅਰਥ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਸ੍ਰਾਭਿੰਨ

ਪ੍ਰਕਾਸਰੂਪਚੰਦ੍ਰਮਾਹੈ॥ ਯਾਤੇਪ੍ਰਕ੍ਰਿਸ੍ਰਪਦਸੇ ਤਾਰਿਯੋ ਕੀ ਔ ਪ੍ਰਕਾਸਪਦਸੇ ਅੰਧਕਾਰਕੀ ਬਯਾਬ੍ਰਿਤਿ ਕਰਤਾਹੁਯਾ ਵਾਕਯ ਜੈਸੇ ਮਹਾਨਪ੍ਰਕਾਸ ਰੂਪ ਚੰਦ੍ਰਬਯਕ੍ਤੀਕੋ ਬੋਧਨ ਕਰੇਹੈ ਤੈਸੇ ਪ੍ਰਭੁਤੂਹੈ ਯਹਵਾਕਯਬੀ ਤੂੰਪਦਕੇਲਖਯਮੇ ਪ੍ਰਭੁਸ੍ਵਰੂਪਤਾ ਬੋਧਨਕਰਤਾਹੁਆ ਵਾਕੀਪਰੋਖਤਾ ਦੂਰ ਕਰੇਹੈ ਔ ਪ੍ਰਭੁਪਦਕੇ ਲਖਯਮੇ ਤੂੰ ਸ੍ਵਰੂਪਤਾਬੋਧਨਕਰਤਾ ਹੂਯਾ ਯਾਕੀਪਰਿਛਿਨਤਾ ਦੂਰਕਰਕੇ ਏਕਰੂਪਤਾਬੋਧਨ ਕਰੇਹੈ॥ ਔ ਸ੍ਰੋਤਾਜਿਗਯਾਸੂਕੋ ਮੈ ਪ੍ਰਭ ਸ੍ਵਰੂਪਹੂੰ ਯਹ ਵਾ-ਕਯਜਨਯ ਅਪਰੋਖ ਗਯਾਨਹੋਵੇਹੈ ਤਿਸਗਯਾਨਕੇ ਉ-ਦੇ ਸਮੇ ਸੂਰਯ ਉਦਯਸੇ ਅੰਧਕਾਰਵਤ ਅਗਯਾਨਕੀ ਨਿ-ਬ੍ਰਿਤਿਹੋਵੇਹੈ॥ ਉਕ੍ਤੰਚ॥ ਗਯਾਨਅੰਜਨਗੁਰਦੀਆਅਗਯਾ ਨ ਅੰਧੇਰਬਿਨਾਸ॥ ਅਵਿਦਯਾ ਨਿਬ੍ਰਿਤਹੁਯਾਂ ਅਵਿਦਯਾ ਕ੍ਰਿਤਆਵਰਣਨਿਬ੍ਰਿਤਹੋਵੇਹੈ। ਅਵਰਣਅਸਤ੍ਵਾਪਾਦਕ ਅਭਾਨਾਪਾਦਕ ਭੇਦਸੇ ਦੋਪ੍ਰਕਾਰ ਕਾਹੋਵੇਹੈ ਮੈਪ੍ਰਭਸ੍ਵਰੂਪ ਨਹੀ ਐਸੇ ਅਪਨੇਮੇ ਪ੍ਰਭਸ੍ਵਰੂਪਤਾਕੇ ਅਸਤਪਨੇਕਾ ਕਥ-ਨ ਅਸਤ੍ਵਾਪਾਦਕਅਵਰਣ ਕਹੀਯੇ ਹੈ॥ ਮੇਰੇਮੇ ਪ੍ਰਭ ਸ੍ਵਰੂਪਤਾਭਾਨ ਨਹੀਹੋਤੀ ਐਸੇ ਅਪਨੇਮੈ ਪ੍ਰਭੁ ਸ੍ਵਰੂਪ ਤਾਕੇ ਅਭਾਨਕਾਕਥਨ ਅਭਾਨਾਪਾਦਕ ਅਵਰਣਕਹੀਏ ਹੈ ਅਪਨੇਮੇ ਪ੍ਰਭੁ ਸ੍ਵਰੂਪਤਾਕੇ ਪਰੋਖਾਪਰੋਖ ਗਯਾਨ ਸੇ ਅਗਯਾਨਕੇਨਾਸਭਯਾਂ ਵਹੁਦੋਨੋਪ੍ਰਕਾਰਕਾ ਅਵਰਣ ਦੂਰ

ਹੋਵੇਹੈ ॥ ਉਕ੍ਤੰਚ ॥ ਗੁਰਲਾਹਿਯੋਭ੍ਰਮਕਾਪੜਦਾ ਸਭੀਉਡਾ ਨੀਭ੍ਰਮਕੀਟਾਟੀ ਭ੍ਰਮਕਾਪੜਦਾ ਭ੍ਰਮਕਾਜਨਕ ਅਵਰਣ ਰੂਪ ਪੜਦਾ ਏਵੰਅਵਰਣਰੂਪਟੱਟੀ ਅਵਰਣ ਨਿਬ੍ਰਿਤ ਭਯਾਂ ਤਾਕੇ ਕਾਰਯ ਸੰਸਯ ਬਿਪਰਯ ਦੂਰਹੋਵੇਹੈ । ਤਥਾ ਭਯ ਦੂਰਹੋਵੇਹੈ ॥ ਉਕ੍ਤੰਚ ॥ ਸਾਧਸੰਗਭ੍ਰਮਭਯਮਿਟੇਕਥੇ ਨਾਨਕ ਬ੍ਰਹਮਗਯਾਨ ਸਾਧਨਾਮ ਬ੍ਰਹਮਗਯਾਨੀ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸੰਗਸੇ ਬ੍ਰਹਮਗਯਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਕਰ ਤਾਸੇ ਭ੍ਰਮ ਸੰਸਯ ਬਿਪਰਯ ਮਿਟੇਹੈ ॥ ਪੁਨਾ ਜਨਮ ਦਿਕੋਕਾ ਭਯ ਮਿਟੇ ਹੈ। ਉਕ੍ਤੰਚ । ਨਾਕਛਆਇਬੋਨਾਕਛਜਾਯਬੋਰਾਮ ਕੀ ਦੁਹਾਈ। ਨਹਕਛਜਨਮੇਨਹਕਿਛਮਰੇ ਭ੍ਰਮ ਨਿਬ੍ਰਿਤਿ ਕਾਲਮੇਹੀਸੰਚਿਤਨਿਖਲਕਰਮੋਕਾਨਾਸਹੋਵੇਹੈ ਤਤ੍ਵਗਯਾਨ ਕੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੇ ਕ੍ਰਿਯਮਾਨ ਕਰਮੋ ਕਾ ਸਪਰਸ ਨਹੀ ਹੋਵੇ। ਉਕ੍ਤੰਚ।ਬ੍ਰਹਮਗਯਾਨੀਸਦਾਨਿਰਲੇਪ ਜੈਸੇਜਲਮਹਕਮਲ ਅਲੇਪ ਨਿਰਲੇਪਕ੍ਰਿਯਮਾਣ ਕਰਮੋਸੇਸੇਖਹਾਥਸੇ ਛੁਟੇ ਬਾ ਣਵਤਪਰਾਰਬਧਕਰਮਕਾ ਨਾਸਨਹੀਹੋਵੇ॥ਤਾਕੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸੇ ਆਭਾਸ ਰੂਪ ਵਾਸਨਾ ਭੀ ਬਨੀ ਰਹੇਹੈ।ਤਿਨਕਾਨਾਸਸੰਯਮ ਸੇ ਹੋਵੇਹੈ ਸੰਯਮ ਯਮ ਨਿਯਮ ਆਸਨ ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮਧਾਰਣਾ ਧ੍ਯਾਨ ਸਵਿਕਲਪਸਮਾਧਿ ਯਹ ਆਠ ਅੰਗ ਰੂਪਹੈ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਬ ਮੇ ਸਿਧੋਸਾਥ ਸੰਬਾਦ ਮੇ ਔਰ ਭਕ੍ਤ ਬਾਣੀਮੇ ਇਨ ਕੇ ਸ੍ਵਰੂਪ ਕਾ ਅਧਿਕ ਨਿਰੂਪਣਹੈ ॥ ਸੋ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਵੇਗਾ।

॥ ਈਸ੍ਵਰ ਕੇ ਧਯਾਨ ਸੇ ਸਮਾਧਿ ਸੀਘ੍ਰ ਸਿਧ ਹੋਵੇਹੈ। ਨਿਰ ਵਿਕਲਪਕ ਸਮਾਧਿ ਸਿਧਿ ਹੋਨੇਸੇ ਮਨਕਾ ਨਾਸ ਹੋਵੇ ਹੈ॥ ਮਨਕੇ ਨਾਸ ਹੋਨੇ ਸੇ ਜਗਤ ਕੋ ਜੀਤੇਹੈ॥ ਉਕ੍ਤੰਚ ॥ ਮਨ ਜੀਤੇ ਜਗ ਜੀਤ। ਤੀਰਥਕਰੇ ਵਰਤ ਫੁਨਰਾਖੇਨਹਮਨੂਆ ਬਸਿਜਾਕੋ। ਨਿਹਫਲ ਧਰਮਤਾਹਤੁਮਮਾਨੋਸਾਚ ਕਹਤਮੈ ਯਾਕੋ। ਮਨਕੇ ਨਾਸ ਸਹਿਤ ਗਯਾਨਸੇ ਨਿਖਲਵਾਸਨਾਂਕੀ ਨਿਬ੍ਰਿਤਿ ਹੋਵੇਹੈ॥ ਉਕ੍ਤੰਚ ॥ ਸਰਬ ਇਛਾ ਤਾਕੀ ਪੂਰਨ ਹੋਇ ਵਾਸਨਾ ਲੋਕ ਦੇਹਸਾਸਤ੍ਰ ਭੇਦਸੇ ਤੀਨ ਪ੍ਰਕਾਰਕੀਹੈ ਤੀਨੋਮੇਸਭੀਲੋਕਮੇਰੇਕੋ ਭਲਾਕਹੇਯਹਲੋਕ ਵਾਸਨਾਹੈ।ਦੇਹ ਕਾਸਵਾਰਨਾਦੇਹਵਾਸਨਾਹੈ ਸਾਸਤ੍ਰਕੇਸੁੰਦਰ ਪਾਠਾਦਿਕੋਕੀ ਵਾਸਨਾਸਾਸਤ੍ਰਵਾਸਨਾਹੈ।ਮਨੋਨਾਸਵਾਸਨਾਖਯਤਤ੍ਵ ਗਯਾਨ ਇਨਤੀਨੋਕੇ ਸਮਾਨਕਾਲ ਲਾਭਸੇਜੀਵਨਮੁਕ੍ਤੀ ਦ੍ਰਿਢਹੋਵੇ ਹੈਇਸ ਜੀਵਨ ਮੁਕ੍ਤੀ ਕੀ ਦ੍ਰਿਢਤਾ ਹੇਤ ਹੀ ਸ੍ਰੁਤਿ ਮੇ ਔਰ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮੇ ਬਿਦ੍ਵਿਤ ਸੰਨਯਾਸ ਕਹਯਾਹੈ ਸ੍ਰੁਤਿਸ੍ਰ ਏਵੰ ਵੈਤਮਾਤਮਾਨੰਬਿਦ੍ਵਿਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾ ਲੋਕਈਖਣੋਯਾਸ੍ਰਪੁਤ੍ਰ ਈਖਣਾਯਾਸ੍ਰ ਬਯੁਥਾਯਾਥਭਿਖਯਾਚਰਯੰਚਰੰਤਿ॥ ਗੁਰੁਗ੍ਰੰਥ ਵਾਕਯ। ਸਭਤੇ ਭਲੀਮਧੂਕਰੀਨਾਨਾਬਿਧਕੋਨਾਜ ॥ ਦਾਵਾ ਕਾਹੂਸਿਉਨਹੀ ਬਡੋ ਦੇਸ ਬਡਰਾਜ ॥ ਇਤਯਾਦਿ ॥ ਗਯਾਨ ਸੇ ਪੂਰਬ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਕੇ ਤਯਾਗ ਕਾਨਾਮ ਬਿਵਿਦਿ ਖਾਸੰਨਯਾਸਹੈ॥ ਗਯਾਨ ਸੇ ਅਨੰਤਰ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਕਾ ਤਯਾਗ

ਬਿਦ੍ਵਿਤ ਸੰਨਯਾਸਹੈ ॥ ਯਹ ਸੰਨਯਾਸ ਜੀਵਨ ਮੁਕ੍ਤੀਕੀ
ਸਿਧੀਹੇਤਹੈ ਕਾਹੇਤੇ ਜੋ ਅੰਸ ਪੂਰਬਨਾ ਸਿਧ ਹੋਵੇ ਉਸੀਕੇ
ਸਾਧਨਹੇਤਯਤਨਹੋਵੇਹੈਯਾਤੇਗਯਾਨਸੇ ਪੀਛੇਸਵਿਕਲਪਕ
ਸਮਾਧਿਕਰ ਚਿਤਕਾਨਿਰੋਧ ਭਯਾਉਤਰ ਕਾਲਮੇ ਪੰਚਮੀ
ਖਸ੍ਟੀ ਸਪ੍ਤਮੀ ਰੂਪ ਨਿਰਵਿਕਲਪਕਸਮਾਧਿ ਸਿਧ ਹੋਵੇਹੈ।
ਵਹੁ ਪੰਚਮੀ ਆਦਿਕ ਤੀਨੋ ਭੂਮੀ ਜੀਵਨ ਮੁਕ੍ਤੋ ਕੇ ਭੇਦ ਹੈ॥
ਪੰਚਮੀ ਆਦਿਕੋਕਾ ਸ੍ਰੂਪ ਗਯਾਨਕੀ ਪੂਰਬ ਭੂਮੀਯੋ
ਕੇ ਨਿਰੂਪਣ ਕੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਯਾਤੇ ਪ੍ਰਥਮਾਦਿਸਭੀਕਹੇਹੈ।
ਸਾਧਨਚਤੁਸ੍ਟਯਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਪ੍ਰਥਮ ਭੂਮਿਕਾਹੈ ਪ੍ਰਬ੍ਰਿਤਿਕੇ
ਤਯਾਗ ਪੂਰਬਕ ਸ੍ਰਵਣ ਕੀ ਸਿਧੀ ਦ੍ਵਿਤੀਯ ਭੂਮਿਕਾਹੈ॥
ਮਨਨਨਿਦਿਧਯਾਸਨਕੀ ਪ੍ਰਪੱਕਤਾ ਤੀਸਰੀ ਭੂਮਿਕਾਹੈ ॥
ਯੇਤੀਨੋ ਭੂਮੀ ਗਯਾਨਕ 'ਸਾਧਨਹੈਇਨਸੇ ਤਤ੍ਵ ਕਾ ਸਾਖਾਤ
ਕਾਰ ਚੌਥੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ॥ ਚੌਥੀਭੂਮਿਕਾ ਵਾਲਾਤਤ੍ਵ ਗਯਾਨੀ
ਕਹੀਯੇ ਹੈ। ਅਗਯਾਨ ਤਤਕਾਰਯਰੂਪਦੁਖਕੀ ਨਿਬ੍ਰਿਤਿ
ਸਹਤ ਪਰਮਾਨੰਦ ਕੀਪ੍ਰਾਪਤੀਰੂਪਮੁਕ੍ਤੀਗਯਾਨੀਕੀ ਗਯਾਨ
ਕੀਉਤਪਤੀਕਾਲਮੇਹੀਹੋਜਾਵੇਹੈ।ਪਰੰਤੁਪਰਾਰਬਧਕੇਪ੍ਰਭਾ
ਵਸੇ ਰਹੀ ਵਾਸਨਾਕੇਬਲਸੇਉਤਮ ਅਧਮਪਦਾਰਥੋਕੇਯੋਗ
ਸੇ ਚਿਤ ਮੇ ਹੋਨੇ ਵਾਲੇ ਹਰਖ ਸੋਕਾਦਿਕੋਕੀਨਿਬ੍ਰਿਤਿਨਹੀ
ਹੋਵੇ॥ ਯਾਤੇ ਜੈਸੇਰਜੁਮੇਭਯੰਕਰਸਰਪਜਾਨਕਰਭਾਗਤੇਕੋ
ਆਪਤੋਪਦੇਸ ਸੇਰਜੁਦੇਖਸਰਪਨਾਸਹੁਯੇ ਭੀ ਭਾਗਨਕਾਲ

ਮੇ ਕੰਟਕਾਦਿਕੋ ਸੇ ਹੁਯੇ ਬ੍ਰਣਾਦਿਕ ਔਖਧਿ ਸੇ ਰਾਜੀ ਹੋ ਵੈਹੈ ॥ ਏਵੰਹਰਖ ਸੋਕਾਦਿ ਮਨੋਨਾਸ ਵਾਸਨਾਖਯਸੇਨਾਸ ਹੋਵੈਹੈ ॥ ਯਾਤੇ ਮਨੋਨਾਸ ਵਾਸਨਾ ਖਯ ਸਹਿਤ ਤਤ੍ਵਗਯਾਨ ਵਾਲਾ ਤਤ੍ਵਗਯਾਨੀ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ ਕਹੀਯੇਹੈ ॥ ਜੀਵਨ ਮੁਕ੍ਤੁਪੁਰਖ ਨਿਰਵਿਕਲਪਸਮਾਧਿਮੇਥਿਤਰਹੇਹੈ॥ ਤਾਸੇ[1] ਜਿਸਕਾ ਦੇਹ ਰਖਯਾਮਾਤ੍ਰ ਖਾਨਪਾਨਾਦਿ ਬਯਵਹਾਰ ਮੇ ਸ੍ਵਤੇਉਥਾਨ ਹੋਵੇ ਵਹੁ ਪੰਚਮੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਾਲਾ ਕਹੀਯੇਹੈ॥ ਜਿਸਕਾ ਪਰਸੇਉਥਾਨ ਹੋਵੇ ਵਹੁ ਛਠੀ ਵਾਲਾ ਕਹੀਯੇਹੈ। ਜੈਸੇ ਸਾਹਿਬਰਾਮਕੌਰ ਜਿਸਕਾਸ੍ਵਤੇਪਰਤੇ ਦੋਊ ਰੀਤਿ ਸੇ ਉਥਾਨ ਨਾ ਹੋਵੇ ਵਹੁ ਸਪ੍ਤਮੀ ਵਾਲਾ ਕਹੀਯੇਹੈ। ਇਨ ਜੀ ਵਨਮੁਕ੍ਤੋਕੀਹੀ ਦਸਾ ਗੁਰਬਰਨਨ ਕਰੇਹੈ ॥ ਸੁਰਗਨ- ਰਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਿਖਯੇ ਸਭਤਿਉ ਕੰਚਨ ਅਰ ਪੈਸਾ॥ਉਸਤ ਤਿ ਨਿੰਦਾ ਏਸਮਜਾਕੇ ਲੋਭਮੋਹ ਫੁਨਤੈਸਾ ॥ ੨ ॥ ਦੁਖ ਸੁਖਏਬਾਧੇਜਿਹਨਾਹਨਤਿਹਤੁਮ ਜਾਨਉ ਗਿਆਨੀ ॥ ਨਾ- ਨਕ ਮੁਕਤਿ ਤਾਹਤੁਮ ਮਾਨਉ ਇਹ ਬਿਧਕੋਜੋ ਪ੍ਰਾਨੀ ॥ ੩ ॥ ਉਸਤਤਿ ਨਿੰਦਿਆ ਨਾਹਜਿਹ ਕੰਚਨਲੋਹ ਸਮਾਨ ॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਸੁਨਰੇ ਮਨਾ ਮੁਕਤਿ ਤਾਹਤੈ ਜਾਨ॥ ਇ- ਤਯਾਦਿ ॥ ਮੁਕ੍ਤੁਸਬਦ ਈਹਾ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ ਪਰਹੈ ਜਿਸ ਕਾ ਮਾਨ ਮੋਹ ਦੋਨੋਕੋ ਪਰਿਹਰਗੋਬਿੰਦਕੇ ਗੁਨ ਗਾਵੇ ॥

੧-ਨਿਰਵਿਕਲਪਕ ਸਮਾਧਿ ਤੇ

ਕਹੁਨਾਨਕਇਹ ਬਿਧਕੋਪ੍ਰਾਨੀਜੀਵਨਮੁਕਤੁਕਹਾਵੈ॥ਜੀਵਨ ਮੁਕਤੁਜਿਸਰਿਦੇਭਗਵੰਤ॥ਇਤਜ਼ਾਦਿ॥ ਅਨੇਕਸਥਾਨੋਂਮੇਬਰ ਣਨਹੈ।ਪਰਾਰਬਧਕਰਮਕੀਸਮਾਪਤੀਕਾਲਮੇਕੇਵਲਗਜ਼ਾ ਨੀਕੀ ਅਰ ਇਸਜੀਵਨਮੁਕਤੁ ਗਜ਼ਾਨੀਕੀ ਸਥੂਲ ਸੂਖਮ ਸ ਰੀਰ ਕੀ ਨਿਬ੍ਰਿਤਿ ਰੂਪ ਮੁਕਤੀ ਸਮਹੋਵੇਹੈ। ਬਿਦੇਹਕਾਲ ਮੇ ਬਿਦ੍ਵਾਨਕਾ ਆਤਮਾ ਖੀਰਮੇਖੀਰਨੀਰਮੇਨੀਰਅਗਨਿਜੋ ਤਿਮੇ ਅਗਨਿ ਜੋਤਿਵਤ ਏਕਰੂਪ ਹੋਵੇਹੈਯਾਤੇ ਗਜ਼ਾਨੀ ਕੋ ਪੁਨਾ ਜਨਮ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇ ॥ਉਕ੍ਤੰਚ॥ ਜਿਉਜਲ ਮਹ ਜਲ ਆਇਖਟਾਨਾ॥ ਤਿਉਜੋਤੀ ਸੰਗ ਜੋਤਿਸਮਾਨਾ। ਮਿਟਗ ਏ ਗਵਨ ਪਾਏ ਬਿਸ੍ਰਾਮ॥ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਭਕੈ ਸਦਕੁਰਬਾਨ ॥ ਇਸ ਖੀਰਮੇ ਖੀਰਵਤ ਏਕਹੋਨੇ ਰੂਪ ਮੁਕਤੀਕੋ ਹੀਬੇਦ ਮੈ ਕੈਵਲਜ ਮੁਕਤੀ ਕਹਿਆਹੈ॥ ਪੁਨਾ ਇਸੀਕਾ ਨਾਮ ਸਾ ਯੁਜਜਹੈ ॥ ਯਹੀ ਪਰਮ ਪ੍ਰਯੋਜਨਹੈ ਇਸਮੇ ਤਾਰਤਮਜ਼ ਨਹੀਂ ॥ ਅਨਜ਼ ਮੁਕਤੀਯੋਮੇ ਤਾਰਤਮਜ਼ਰਹੇਹੈ। ਯਾਤੇ ਵਹੁ ਗੌਣਹੈ। ਯਹ ਮੁਖਜ਼ਹੈਗਜ਼ਾਨੀਯੋਂਕੀ ਯਹ ਮੁਕਤੀ ਜਹਾਦੇਹ ਪਾਤ ਹੋਵੇ॥ ਤਹਾ ਇਸਲੋਕਮੇ ਹੋਵੇਹੈ। ਉਪਾਸਕੋਕੀਯਹ ਮੁਕਤੀ ਬ੍ਰਹਮਲੋਕਮੇ ਬ੍ਰਹਮਾਕੇ ਬਿਦੇਹ ਕਾਲਮੇ ਹੋਵੇਹੈ॥ ਪ੍ਰ ਥਮਸਾਲੋਕਜ਼ਾਦਿ ਅਪਰਮੁਕਤੀ ਯਾਹੀ ਉਪਾਸਨਾਕੇ ਅਨੁ- ਸਾਰ ਹੋਵੇਹੈ। ਇਸਬਾਰਤਾਕੇ ਗਜ਼ਾਨਹੇਤ ਪ੍ਰਥਮ ਮਤ ਭੇਦਸੇ ਮੁਕਤੀਯੋਕੇ ਸ੍ਵਰੂਪ ਲਿਖੇਹੈਂ। ਪੀਛੇ ਬ੍ਰਹਮਲੋਕ ਮੇ

ਜਾਨੇਕੀ ਰੀਤੀ ਲਿਖੇਂਗੇ॥ ਮੁਕ੍ਤੀ ਸਾਂਖੀ ਪਾਤੰਜਲ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਗੁਣੋਸੇ ਪ੍ਰਿਥਕ ਸਥਿਤ ਹੋਨਾ ਕਹੇਹੈ। ਨੈਯਾਯਿਕ ਬੈਸੇਖਕ ਖਟਇੰਦ੍ਰਿਯ ਖਟਬਿਖਯ ਖਟਗ੍ਯਾਨ ਸਰੀਰ ਸੁਖ ਦੁਖ ਇਨਇਕੀਸੋਕੇਨਾਸਸੇਜੜਰੂਪਹੋਕਰਥਿਤਹੋਨੇ ਕੋ ਕਹੇਹੈ। ਮੀਮਾਂਸਕ ਸ੍ਵਰਗ ਪ੍ਰਾਪਤੀਕਾ ਨਾਮ ਕਹੇਹੈ॥ ਜਿਸ ਸੁਖਮੇ ਦੁਖੋਂਕਾ ਮੇਲਨਾ ਹੋਵੇ॥ ਅਰਜਿਸ ਸੁਖਕਾ ਪੀਛੇਸੇ ਨਾਸ ਨਾ ਹੋਵੇ॥ ਐਸੇ ਸੁਖਕਾ ਨਾਮ ਸ੍ਵਰਗਹੈ॥ ਬਿਸ਼੍ਨੁਬ੍ਰਹ੍ਮਾਦਿ ਜੀਵੋਂਕੋ ਵਹੁ ਸੁਖ ਉਪਾਸਨਾਦਿ ਕਰਮਸੇ ਹੁਯਾ ਹੈ। ਔਰਬੀਜੋ ਉਤਮ ਕਰਮ ਕਰੇ॥ ਉਨਕੋ ਭੀ ਤਿਨਕੇ ਸਮ ਹੋਵੇਹੈ ਬਿਸ਼੍ਨੁਆਦਿ ਇਸ ਮਤਮੇ ਜੀਵਹੈ ਕਾਹੇਤੇ ਕਰਮ ਬਿਨਾ ਅਨ੍ਯਈਸ੍ਵਰਕਾ ਇਸਮਤਮੇ ਅੰਗੀਕਾਰ ਨਹੀਂ। ਔਬਿਸ਼੍ਨੁਸ੍ਵਰੂਪਤਾ ਉਪਾਸਕੋ ਕੋ ਅਨਯ ਵਾਦੀ ਭੀ ਮਾਨੇਹੈ। ਯਾਤੇ ਕਰਮਸੇ ਅਨਯ ਜੀਵੋਂਕੋ ਬਿਸ਼੍ਨੁ ਸ੍ਵਰੂਪਤਾਵਤ ਕਾਹੂ ਉਗ੍ਰ ਕਰਮ ਕਾਰੀ ਜੀਵਕੋ ਬਿਸ਼੍ਨੁਹੋਨੇਮੇ ਕਿਆ ਸੰਦੇਹ ਹੈ॥ ਬੇਦਾਂਤ ਮਤ ਮੇ ਅ-ਗ੍ਯਾਨ ਤਤ ਕਾਰਯ ਰੂਪ ਦੁਖਨਿਬ੍ਰਿਤਿ ਸਹਿਤ ਪਰਮਾਨੰਦ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਾ ਨਾਮ ਮੁਕਤੀ ਹੈ॥

ਭਾਵ॥ ਦੁਖਹਾਨੀ ਸਹਿਤ ਅਨੰਦਾਤਮਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮ ਸ੍ਵਰੂਪ ਹੋਨਾ ਮੁਕ੍ਤੀ ਹੈ ਬੈਸ੍ਨਵਭੀ ਯਹਬ੍ਰਹ੍ਮ ਸ੍ਵਰੂਪਹੋਨਾਹੀ ਮੁਕ੍ਤੀਕਹੇਹੈ। ਪਰੰਤੁ ਤਾਮੇ ਏਤਾਬਿਸੇਖ ਕਹੇਹੈ॥ ਭਕ੍ਤੋ ਕੀ ਇਛਾਨੁਸਾਰ

ਅਰ ਭਕ੍ਤੀਕੀ ਤਾਰਤਮ੍ਯਤਾਸੇ ਵਹੁ ਬ੍ਰਹਮ ਸ੍ਵਰੂਪ ਹੋਨਾ ਚਾਰ
ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਾ ਹੈ ਏਕ ਸਾਲੋਕਜ ਬਿਸ੍ਨੁਕੇ ਲੋਕ ਮੇ ਰਹਨਾ ਰੂਪਹੈ
ਦੂਸਰਾ ਸਾਰੂਪਜ ਬਿਸ੍ਨੁਕੇ ਸਮਾਨਰੂਪ ਧਾਰਕੇ ਰਹਨਾ ਰੂਪਹੈ॥
ਤੀਸਰਾ ਸਾਮੀਪਜ ਪਾਰੋਖਦੇਵਤ ਭਗਵਾਨਕੇ ਸਮੀਪ ਰਹਨਾ ਰੂ
ਪਹੈ ਚੌਥਾ ਸਾਯੁਜਜ ਭਗਵਾਨਮੇ ਮਿਲਜਾਨਾ ਰੂਪਹੈ ਕੈਵਲਜ
ਐਸਾ ਰਸ੍ਰੀ ਭੀ ਯਾਕੇ ਨਾਮਹੈ। ਮਿਲਨੇਮੇ ਏਤਾ ਬਿਸੇਖ ਹੈ॥
ਭਗਤ ਭਗਵਤ ਮੇ ਐਸਾ ਮਿਲਤਾਹੈ ਜੈਸਾ ਜਲਮੇ ਗੋਤਾ
ਲਗਾਵਨੇਵਾਲਾ ਮਿਲਤਾਹੈ। ਔਰੋਕੀ ਦ੍ਰਿਸਟੀਮੇ ਵਹੁ ਜਲਮੇ
ਮਿਲਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਤਾਹੈ। ਆਪ ਵਹੁ ਅਪਨੇ ਆਪਕੋ ਜਲਤੇ ਪ੍ਰਿਥ
ਕ ਸਮਝੇਹੈ ਯਾਤੇ ਅਨਜ ਕੀ ਦੇਹਮੇ ਪ੍ਰਵਿਸ੍ ਦੇਵਤਾ ਔਨੀਰਮੈ
ਪ੍ਰਵਿਸ੍ਰ ਖੀਰਵਤ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾਮੇ ਮੁਕ੍ਤ ਜੀਵਕਾ ਸੰਬੰਧਹੀ ਸਾਯੁ
ਜਜ ਮੁਕ੍ਤੀਹੈ। ਸਾਥ ਜੁੜੇ ਸੋ ਸਯੁਜ ਤਿਨਕਾ ਮੇਲ ਸਾਯੁਜਜ ਐਸੇ
ਸਾਯੁਜਜ ਸਬਦਕੇ ਅਰਥਸੇ ਪੁਨਾ ਸਾਲੋਕਜ ਮਥ ਸਾਰੂਪਜ
ਸਾਮੀਪਜ ਯੋਗ ਏਵਚ ਇਸ ਸਿਮ੍ਰਿਤੀ ਮੇ ਸੰਬੰਧਵਾਚਕ ਯੋਗ
ਪਦਕਹਨੇ ਸੇ ਬੰਸੰਧ ਰੂਪ ਹੈ ਖੀਰਮੇ ਖੀਰ ਨੀਰਮੇ ਨੀਰ ਵਤ
ਏਕ ਰੂਪ ਹੋਨਾ ਨਹੀ। ਯਹ ਬੈਸ੍ਨਵ ਕਹੇ ਹੈ ਬੇਦਾਤੀ ਯੇਹ ਕਹੇ
ਹੈ ਈਸ੍ਵਰ ਸਾਥ ਜੀਵ ਕਾ ਸੰਬੰਧ ਸਾਯੁਜਜ ਮੁਕ੍ਤੀ ਮਾਨੇ
ਤਬ ਵਹੁ ਸੰਬੰਧ ਬਜਾਪਕ ਈਸ੍ਵਰ ਸਾਥ ਜੀਵ ਕਾ
ਬਿਨਾ ਗਜਾਨ ਭੀ ਬਨਾ ਹੁਯਾ ਹੈ ਯਾਤੇ ਮੁਕ੍ਤੀ ਗਜਾਨ ਕਾ
ਫਲ ਨਹੀ ਸਿਧ ਹੋਵੇਗੀ॥ ਜੇਕਰ ਇਸ ਲੋਕਮੇ ਥਿਤ ਜੀਵਕਾ
ਲੋਕਾਂਤਰਮੇ ਥਿਤ ਈਸ੍ਵਰ ਸਾਥ ਸੰਯੋਗ ਗਜਾਨ ਸੇ ਸਿਧ

ਹੋਵੈ ਹੈ। ਯਾਤੇ ਸੰਯੋਗ ਰੂਪ ਮੁਕ੍ਤੀ ਕੋ ਗ੍ਯਾਨ ਕਾ ਫਲਪਨਾ
ਸੰਭਵੇ ਹੈ ਯਹ ਕਹੋ ਤਬਸੰਯੋਗਕੋਹੀ ਗ੍ਯਾਨਕਾ ਫਲਪਨਾ
ਸਿਧ ਹੁਯਾ ਔ ਵਹੁ ਫਲਪਨਾ ਸਮਯ੍ਕ ਨਹੀ ਕਾਹੇ ਤੇ ਫਲ
ਸੁਖ ਵਾ ਦੁਖ ਕਾ ਅਭਾਵ ਜਗਤ ਮੇ ਪ੍ਰਸਿਧ ਹੈ ਔ ਸੰਯੋਗ
ਕੋ ਸੁਖ ਸ੍ਵਰੂਪਤਾ ਵਾ ਦੁਖ ਕੀ ਅਭਾਵ ਰੂਪਤਾ ਸੰਭਵੇ ਨਹੀ
ਯਾਤੇ ਸੰਯੋਗ ਰੂਪ ਮੁਕ੍ਤੀ ਕੋ ਫਲਨਾ ਹੋਨੇ ਸੇ। ਬ੍ਰਹਮ ਭਾਵ
ਮੁਕ੍ਤੀਹੀ ਫਲਹੈ ਯਹ ਮੁਕ੍ਤੀਜਹਾ ਗ੍ਯਾਨ ਹੋਵੇ ਤਹਾ ਹੀ
ਗ੍ਯਾਨੀ ਕੀ ਹੋਵੈਹੈ ਇਸੀ ਭਾਵਸੇ ਸ੍ਰੁਤੀਆਂ ਐਸੇ ਕਹੇ ਹੈ
ਅਤ੍ਰਬ੍ਰਹਮਸਮਸ੍ਨੁਤੇ।ਨਤਸ੍ਯਪ੍ਰਾਣਾਉਤਕ੍ਰਾਮੰਤੀ।ਜਹਾਂਗ੍ਯਾਨੋ
ਤਪਤਿਹੋਵੇ ਤਹਾ ਗ੍ਯਾਨੀਬ੍ਰਹਮ ਸਮਸ੍ਨੁਤੇਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪਹੋਵੈ ਹੈ।
ਯਹਪ੍ਰਥਮਸ੍ਰੁਤੀਕਾਅਰਥਹੈ।ਗ੍ਯਾਨਸੇ ਬਿਦੇਹਹੂਯੇਕੇਪ੍ਰਾਣ
ਊਰਧਨਹੀਜਾਵੈਬ੍ਰਹਮ ਮੇਹੀਲੈਹੋਵੈਹੈ। ਯਾਤੇਬ੍ਰਹਮਵਿਦ ਬ
ਹਮੈਵਭਵਤਿਇਤਯਾਦਿ ਸ੍ਰੁਤੀ ਸੇ ਸਾਯੁਜ੍ਯ ਸਬਦਔਪੂਰਬ
ਕਹੀ ਸਿਮ੍ਰਿਤੀਸੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਤਾ ਯੋਗ ਅਤਯੰਤਾ ਭੇਦ ਰੂਪ
ਤਦਾਤਮਹੀ ਸਿਧ ਹੋਵੇ ਹੈ। ਇਸ ਮੁਕ੍ਤੀਮੇਤਾਰਤਮ੍ਯ ਨਹੀਂ
ਯਹ ਮੁਕ੍ਤੀ ਨਿਖਲੋਕੋਸਮਹੋਵੈਹੈਕਾਹੇਤੇਗੀਤਾਮੇ ਤੇਪਿਯਾਂਤਿ
ਪਰਾਂਗਤਿੰ ਐਸੇ ਸਰਬ ਕੋ ਪਰਮ ਗਤਿ ਤੁੱਲ੍ਯ ਕਹੀ ਹੈ॥
ਯਾਤੇਸਾਲੋਕ੍ਯਾਦਿਸੇ ਸਾਯੁਜ੍ਯ ਉਤਕ੍ਰਿਸ੍ਟ ਹੈ ਐਸੇ ਸਾਯੁ
ਜ੍ਯ ਮੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਤੀ ਉਤਕ੍ਰਿਸ੍ਟਤਾ ਭੀ ॥ ਸਾਲੋਕ੍ਯਾਦਿ
ਮੁਕ੍ਤੀ ਗਤ ਜੋ ਅਪਕ੍ਰਿਸ੍ਟਤਾ ਤਾਕਾਨਾਹੋਨਾ ਰੂਪ ਹੀ ਹੈ

ਔਰ ਨਹੀ। ਨਜ਼ੂਨਤਾ ਅਧਿਕਤਾਇਨਹੀਮੇਹੈ ਵਾਮੇਨਹੀ ਗੁਰੁਮਤਮੇ ਇਸਕੇ ਐਸੇ ਸ੍ਰੂਪਕਾਂਹੀ ਅੰਗੀਕਾਰ ਹੈ॥ ਕਾਹੇਤੇ ਅਨੇਕਸਥਾਨੋਮੇ ਜਲਮੇਜਲ ਔ ਜੋਤਿਮੇਜੋਤਿ ਵਤ ਬ੍ਰਹਮ ਗਜ਼ਾਨੀਕਾ ਬ੍ਰਹਮਮੇ ਬਿਦੇਹਮੋ ਅਭੇਦ ਕਹਜ਼ਾ ਹੈ ਯਾਤੇ ਯਹੀ ਮੁਕ੍ਤਿਸਾਰਹੈ ਗਜ਼ਾਨਵਾਨਕੀਯਹਮੁਕ੍ਤਿਜਹਾ ਦੇਹਪਾਤਹੋਵੇ ਤਹਾਂਇਸਲੋਕਮੇਹੋਵੇਹੈ ਉਪਾਸਕਕੀ ਬ੍ਰਹਮ ਲੋਕਮੇ ਬ੍ਰਹਮਾਕੇ ਬਿਦੇਹਕਾਲ ਮੇ ਹੋਵੇ ਹੈ ਜਿਸ ਪੁਰਖ ਕਾ ਬ੍ਰਹਮ ਲੋਕਮੇ ਬਿਦੇਹ ਹੋਨਾਹੈ ॥ ਪ੍ਰਥਮ ਤਿਸਕੇ ਜਾਨੇਕੀ ਯਹ ਰੀਤਿਹੈ ਜੋ ਪੁਰਖ ਉਪਾਸਨਾਮੇ ਤਤਪਰ ਹੈ ਯਦਜ਼ਪਿ ਮਰਣਕਾਲ ਮੇਤਾਕੇ ਇੰਦ੍ਰਿਯ ਅੰਤਹਕ-ਰਣਮੂਰਛਿਤਹੁਯੇ ਕਹੀਜਾਨੇਮੇ ਸਮਰਥਨਹੀਹੋਵੇ ਔਯਮ ਕੇਦੂਤ ਜਹਸਾਧੂ ਗੋਬਿੰਦ ਭਜਨਕੀਰਤਨ ਨਾਨਕਨੀਤਿ। ਇਤਜ਼ਾਦਿ ਬਚਨੋਂਸੇ ਭਕ੍ਤਕੇਸਮੀਪ ਜਾਨੇਕਾ ਨਿਖੇਧ ਸੁਨ ਕੇ ਤਾਕੇਲਿੰਗਸਰੀਰਕੋ ਲੇਜਾਵੇਨਹੀ ਤੌਭੀਕੌਸੀਤਕੀ ਉਪਨਿਖਦਔਗੀਤਾਕੇ ਆਠਵੇਂਅਧਜ਼ਾਯਮੇ ਕਹੀਰੀਤਿਸੇ ਭਗਵਤਕੀਪ੍ਰੇਰਨਾਸੇਦੇਵਤਾਵਾਂਕੇਸਤਕਾਰਪੂਰਬਕਬੈਕੁੰਠਾ ਮੇ ਪਹੁਚਾਵਨਕੋ ਉਦਿਤਹੋਵੇਹੈ ਤਿਨਮੇਪ੍ਰਥਮ ਅਗਨਿ ਕਾ ਅਭਿਮਾਨੀ ਦੇਵਤਾ ਮਰਣਕਾਲਮੈ ਤਾਕੋ ਸਰੀਰਸੇ ਨਿਕਾਸਕੇ ਅਪਨੇਲੋਕਕੋ ਲੇਜਾਵੇਹੈ ਤਾਲੋਕਸੇ ਦਿਨਕ ਅਭਿਮਾਨੀਲੇਜਾਵੇਹੈ ॥ ਤਾਸੇਸੁਕਲਪਖਕਾਲੇਜਾਵੇਹੈ ॥

ਤਾਸੇ ਉਤਰਾਯਣਰੂਪ ਖਟਮਾਸੋਕਾ ਅਭਿਮਾਨੀ ਲੇਜਾਵੇ ਹੈ ॥ ਤਾਸੇ ਸੰਬਤਸਰਕਾ ਅਭਿਮਾਨੀ ਦੇਵਤਾਲੇਜਾਵੇ ਹੈ ॥ ਤਾਸੇਦੇਵਲੋਕਕਾ ਅਭਿਮਾਨੀ ਲੇਜਾਵੇਹੈ ਤਾਸੇਵਾਯੁਕਾ ਅਭਿਮਾਨੀ ਲੇਜਾਵੇਹੈ ॥ ਤਾਂਸੇ ਸੂਰਯਦੇਵਤਾ ਲੇਜਾਵੇ ਹੈ ਤਿਸਸੇ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਲੇਜਾਵੇਹੈ ॥ ਤਿਸਸੇ ਬਿਜਲੀਕਾ ਅਭਿ-ਮਾਨੀਦੇਵਤਾ ਲੇਜਾਵੇਹੈ ਬਿਜਲੀਕੇ ਲੋਕਮੈ ਤਿਸਕੇਸਮੀਪ ਹਿਰਣਜਗਰਭ ਕੀ ਆਗਜ਼ਾ ਸੇ ਬ੍ਰਹਮਲੋਕਵਾਸੀ ਦਿਬਯ ਪੁਰਖਆਵੇਹੈ ॥ ਵੇਪੁਰਖਵਾਕੋ ਬਿਜਲੀਕੇਲੋਕਸੇ ਬਰਣ ਲੋਕਮੇਲੇਜਾਵੇਹੈ ॥ ਬਿਜਲੀਕਾਅਭਿਮਾਨੀ ਸਾਥਜਾਤਾਹੈ ॥ ਬਰਣਲੋਕਸੇ ਇੰਦ੍ਰਲੋਕ ਮੇ ਜਾਵੇਹੈ ॥ ਬਿਜਲੀਕਾ ਅਭਿ-ਮਾਨੀ ਸਾਥ ਜਾਤਾਹੈ ॥

ਬਰਣਦੇਵਤਾ ਸਾਥਰਹੇਹੈ ॥ ਇੰਦ੍ਰਲੋਕਸੇ ਆਗੇਪ੍ਰਜਾਪ-ਤਿਕੇਲੋਕ ਪ੍ਰਯੰਤ ਇੰਦ੍ਰਸਾਥ ਰਹੇਹੈ ॥ ਪ੍ਰਜਾਪਤਿਕੇ ਲੋਕ ਸੇ ਆਗੇ ਪ੍ਰਜਾਪਤਿ ਸਾਥਜਾਨੇ ਮੇ ਅਸਮਰਥ ਹੈ ਯਾਤੇ ਸਾਥ ਨਹੀਜਾਵੇ ਕਿੰਤੁਉਪਾਸਕਪੁਰਖ ਔ ਹਿਰਣਜਗਰਭ ਲੋਕਵਾਸੀ ਦਿਬਯਪੁਰਖ ਦੋਨੋਜਾਵੇਹੈਂ ॥ ਈਹਾਂਪ੍ਰਯੰਤਸਮ ਹੈ ਆਗੇਬਿਸੇਖ ਹੈ ॥ ਤਾਕੇਦਿਖਾਵਨਹੇਤ ਪ੍ਰਥਮ ਬੈਸ੍ਨਵੋ ਕੀਰੀਤੀਕਹੇਹੈ ॥ ਬੈਸ੍ਨਵਲੋਕ ਇਸਥਾਨਕੋ ਬੈਕੁੰਠਕਹੇ ਹੈ ॥ ਕੋਈਬੈਸ੍ਨਵ ਗੋਲੋਕਕਹੇਹੈ ਇਸਬਾਰਤਾਕਾ ਬਿਚਾਰ ਆਗੇਗੁਰੁਲੋਕਬਿਚਾਰਮੇ ਲਿਖੇਗੇ ॥ ਅਬ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਲਿਖੇਹੈ

ਬੈਕੁੰਠਕੇ ਸਮੀਪ ਬਿਰਜਾਨਦੀਹੈ । ਤਿਸਮੇਜਬ ਉਪਾਸ-
ਕ ਸ੍ਨਾਨਕਰਤਾ ਹੈ ਤਬ ਤਾਕੇ ਲਿੰਗ ਦੇਹਕਾ ਬਿਨਾਸਹੋ
ਜਾਤਾਹੈ। ਯਾਮੇਯਹਹੇਤੁਹੈ ॥ ਲਿੰਗਦੇਹ ਮਾਯਾ ਕਾ ਕਾਰ
ਯ ਹੈ ਔ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰਕੇ ਧਾਮਮੇ ਮਾਯਾਕਾ ਸੰਚਾਰ ਨਹੀ ਪੁਨਾ
ਵਹੁ ਧਾਮ ਮਾਯਾਕਰ ਰਚਿਤ ਨਹੀ॥ ਤਥਾਅਨੰਤਬ੍ਰਹਮਾਂਡੋਂ
ਸੇ ਪ੍ਰਿਥਕਹੈ ਔ ਅਬਿਨਾਸੀਹੈ॥ ਮਾਯਾ ਇਸਮਤ ਮੇ ਮਿਸ੍ਰ
ਸਤ੍ਵਕਾ ਨਾਮਹੈ ਭਗਵਤਧਾਮ ਸੁਧਸਤ੍ਵਰੂਪਹੈ ॥ ਯਾਤੇ
ਅਮਾਯਹੈ ਯਹਆਗੇ ਤਤ੍ਵਤ੍ਰਯਮੇ ਅਚਿਤਤ੍ਵਕੇ ਨਿਰੂਪਣ
ਮੇਲਿਖੇਗੇ ਲਿੰਗਦੇਹਕੋ ਛੋਡਕੇ ਨਿਰਬਿਕਾਰ ਆਨੰਦਰੂਪ
ਪ੍ਰਕਾਸਮਯ ਦਿਬ੍ਯ ਸਰੀਰਕੋ ਧਾਰਕਰ ਮਾਯਕਗੁਣੋਸੇ
ਅਲਗਹੋਜਾਵੇਹੈ ॥ ਫੇਰਕਬੀ ਉਨਗੁਣੋਸੇ ਸੰਬੰਧਨਹੀ
ਪਾਵੇ। ਬਿਰਜਾਨਦੀ ਸੇ ਆਗੇ ਚਲਕਰਜੋਨਿਤ੍ਯਮੁਕ੍ਤੋਕੇ
ਸਥਾਨਹੈ ਤਿਨਮੈ ਨਿਤ੍ਯਮੁਕ੍ਤੁਬਿਸ੍ਵਕਸੇਨ ਗਰੁੜਾਦਿਕੋਕੇ
ਦਰਸਨਕਰਤਾ ਔਰ ਉਨਸੇ ਪੂਰਬਦੇਵਨਵਤ ਅਪਨਾ
ਪੂਜਨ ਕਰਾਵਤਾ ਹੂਆ ਭਗਵਾਨ ਕੇ ਦਰਵਜੇ ਪਰ ਪਹੁੰ-
ਚਤਾਹੈ ॥ ਊਹਾਂਦਰਬਾਨ ਪਾਰਖਦੋਂ ਸੇ ਅਭ੍ਯੁਥਾਨ[੧] ਨਮ-
ਸਕਾਰ ਭੇਟਾ ਗ੍ਰਹਣ ਕਰਕੇ ਸੁਧਸਤ੍ਵਰੂਪ ਪ੍ਰਕਾਸਸੇਹੀ
ਬਨੇਹੁਯੇ ਬਾਗਤੜਾਗ ਮੰਦਰ ਨਹਰ ਕੂਪ ਵਾਪੀ ਮ੍ਰਿਗ
ਪਖੀਆਦਿਕੋਕੋ ਦੇਖਤਾਹੂਯਾ ਸਮੀਪ ਪਰਮੇਸ੍ਵਰਕੇ ਜਾਤਾ

੧-ਖੜੇਹੋਨਾ

ਹੈ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਅਤਯੰਤ ਕ੍ਰਿਪਾਦ੍ਰਿਸ੍ਰਿਸੇ ਪ੍ਰੇਮਪੂਰਬਕ ਭਕ੍ਤ ਸਾਥ ਸੰਭਾਖਣ ਕਰਤਾਹੈ ਤਿਸਸਮੇ ਭਕ੍ਤ ਕਹਤਾਹੈ। ਮੈ ਨਿਤ੍ਯ ਨਿਰਵਿਕਾਰ ਗ੍ਯਾਨਾਨੰਦਸ੍ਵਰੂਪਹੂੰ ਅਬਪ੍ਰਯੰਤ ਮਾਯਾਕੇ ਜਾਲਮੇ ਫਸਾਹੂਆਥਾ ਅਬ ਆਪਕੀ ਦਯਾਸੇ ਛੂਟ ਕਰ ਅਪਨੇ ਸ੍ਵਰੂਪ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤਹੂਆਹੋਂ ਇਸਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸੇ ਪੀਛੇ ਕੁਛ ਅਧਿਕਾਰਕੀ ਇਛਾਨਾਹੋਵੇ ॥ ਤਬ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਮੇ ਮਿਲਜਾਤਾਹੈ ਇਛਾ ਹੋਵੇਤੋ ਜਿਸ ਸਾਲੋਕ੍ਯਸਾ ਰੂਪ੍ਯਕੋ ਚਾਹੇ ਵਹੀਭਾਵ ਮਿਲਜਾਤਾ ਹੈ ਉਸਸਮੇ ਸਾਮ-ਰਥ ਮੁਕ੍ਤਪੁਰਖਕੋ ਜਗਤਕੇ ਉਤਪਤੀ ਪਾਲਨ ਪ੍ਰਯੰਤਕੀ ਬੀ ਹੋਵੈਹੈ ॥ ਪਰੰਤੁ ਨਿਜਾਨੰਦ ਮੇ ਮਗਨ ਹੁਯਾ ਦੂਸਰੀ ਤਰਫ ਦ੍ਰਿਸ੍ਟੀਹੀ ਨਹੀਂ ਦੇਤਾ ॥ ਯਹ ਬੈਸ੍ਨਵ ਮਤਹੈ। ਯਹੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਯਾ ਔਰੋਕੀਹੈ ॥ ਜੋ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰਕਾ ਲੋਕਮਾਨੇਹੈ। ਔ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਕੋ ਲੋਕਵਾਸੀ ਮਾਨੇਹੈ॥ ਔਮੁਕ੍ਤੀਹੇਤ ਭਕ੍ਤੋਕਾ ਤਾਕੇ ਸਮੀਪ ਗਮਨ ਮਾਨੇਹੈ ॥ ਇਨਕੇਮਤਮੇ ਸੁਧਨਿਰ ਗੁਣ ਨਿਰਾਕਾਰ ਨਿਰਬਿਕਾਰ ਨਿਰੰਜਨਾਦਿਸਬਦ ਇਸੀ ਮੇ ਵਰਤੇਹੈ ਯਹੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਪਰਸ੍ਵਰੂਪਹੈ ॥ ਯਹ ਆਗੇ ਤਤ੍ਵਤ੍ਰਯਮੇਕਹੇਂਗੇ। ਜੋ ਸੁਧ ਸਤ੍ਵਗੁਣਕੋ ਰਜਤਮ ਔਮਿ-ਸ੍ਰਸਤ੍ਵਵਤਮਾਯਾਕਹੇਹੈ। ਤਿਨਕੇਮਤਮੇਯਹਸ੍ਵਰੂਪ ਕਾਰਯ ਬ੍ਰਹਮਹੈ ਪਰਬ੍ਰਹਮ ਨਹੀਂ। ਯਾਤੇ ਯਾਮੇ ਸੁਧਾਦਿ ਸਬਦ ਨਹੀਂ ਵਰਤੇ ॥ ਸੁਧਾਦਿ ਸਬਦ ਅਮਾਯਸ੍ਵਰੂਪ ਮੇ ਵਰਤੇ

ਹੈ ॥ ਵਾ ਕਾ ਕੋਈ ਲੋਕ ਨਹੀਂ ਵਾ ਮੇ ਦੇਸ ਕਾਲ ਕਾ ਭੇਦ ਨਹੀ
ਜਿਨ ਕੋ ਇਸ ਕਾ ਗਯਾਨ ਨਹੀਂ ਵਹੀ ਕਾਰਯ ਬ੍ਰਹਮ ਕੋ
ਪਰਬ੍ਰਹਮ ਕਹੇ ਹੈਂ ਅਰ ਵਹੀ ਕਾਰਯ ਬ੍ਰਹਮ ਕੀ ਸਾਯੁਜਯ
ਕੋ ਪਰਮ ਮੁਕਤਿ ਕਹੇ ਹੈ ਅਰ ਵਹੀ ਭੋਜਨ ਬਸਤਰ ਭੂਖ-
ਣਾਦਿ ਕੋ ਕੇ ਦ੍ਰਿਸ਼੍ਰ ਸੁਖ ਕਾ ਤਯਾਗ ਨਾ ਨਾ ਸਹਾਰਤੇ ਹੁਯੇ ॥
ਮਿਸਰੀ ਕੋ ਮਿਸਰੀ ਕਾ ਸ੍ਵਾਦ ਨਾਮਾਲੂਮ ਹੋਨੇ ਸੇ ਨਿਰਗੁਣ
ਹੁਯੇ ਕੋ ਨਿਰਗੁਣ ਸ੍ਵਰੂਪ ਕਾ ਆਨੰਦ ਕਿਆ ਹੈ । ਐਸੇ ਕੈ-
ਵਲਯ ਮੁਕਤਿ ਮੇ ਦੋਖ ਕਹੇ ਹੈਂ ਜਿਨ ਕੋ ਅਮਾਯ ਸ੍ਵਰੂਪ ਕਾ
ਗਯਾਨ ਹੈ ਵਹੁ ਬੇਦਾਂਤੀ ਐਸੇ ਕਹੇ ਹੈਂ ਜਿਸ ਪੁਰਖ ਕੋ ਸੰਸ
ਯ ਬਿਪਰਯ ਰਹਿਤ ਨਿਜਰੂਪ ਬ੍ਰਹਮ ਕਾ ਗਯਾਨ ਇਸ
ਲੋਕ ਮੇ ਹੁਯਾ ਤਾ ਕੀ ਇਸ ਲੋਕ ਮੇ ਹੀ ਜਹਾ ਦੇਹ ਪਾਤ ਹੋਵੇ ਤਹਾਂ
ਮੁਕਤਿ ਹੋਵੇ ਹੈ ਜਿਸ ਕੋ ਇਸ ਲੋਕ ਕੇ ਅਥਵਾ ਬ੍ਰਹਮ ਲੋਕ ਕੇ ਭੋਗੋਂ
ਕੀ ਕਾਮਨਾ ਹੋਵੇ ॥ ਔ ਹਠ ਸੇ ਕਾਮਨਾ ਰੋਕ ਕੇ ਸ-
ਰਬ ਕਾ ਤਯਾਗ ਕਰ ਕੇ ਗੁਰ ਕੇ ਉਪਦੇਸ ਸੇ ਬ੍ਰਹਮ ਕੀ ਉ-
ਪਾਸਨਾ ਕਰੇ ॥ ਤਾ ਕੋ ਈਹਾਂ ਗਯਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇ ਕਾਹੇ ਤੇ
ਭੋਗ ਕੀ ਕਾਮਨਾ ਗਯਾਨ ਮੇ ਪ੍ਰਤਿਬੰਧਕ ਹੈ ॥ ਔ ਪ੍ਰਤਿਬੰਧਕ
ਹੋਤੇ ਕੋਈ ਕਾਰਯ ਹੋਵੇ ਨਹੀਂ ॥ ਯਾਤੇ ਗਯਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇ ॥
ਕਿੰਤੂ ਉਪਾਸਨਾ ਕਰਤੇ ਹੀ ਸਰੀਰ ਪਾਤ ਸੇ ਪੀਛੇ ਔਰ ਸਰੀਰ
ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਵੇ ਹੈ ॥ ਜੇ ਇਸ ਲੋਕ ਕੇ ਭੋਗੋਂ ਕੀ ਕਾਮਨਾ

ਰੋਕਕੇ ਉਪਾਸਨਾ ਕਰਤਾ ਰਹਾਹੋਵੇ ਤਬ ਇਸਲੋਕਮੇ ਬਿਭੂਤੀ ਵਾਲੇ ਸਤਸੰਗੀ ਕੁਲਮੇ ਜਨਮੇਹੈ। ਤਹਾਕਾਮਨਾ ਕੇ ਵਿਖੇ ਸਭੀ ਭੋਗ ਭੋਗਕੇ ਪੂਰਬ ਜਨਮਮੇ ਕਰੀ ਉਪਾਸਨਾਕੇ ਸੰਸਕਾਰਸੇ ਪੁਨਾ ਵਾਹੀਮੇ ਲਗ ਜਾਵੇਹੈ। ਤਾਸੇ ਗਜ਼ਾਨ ਹੋਕਰ ਮੁਕ੍ਤ ਹੋਵੇਹੈ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਲੋਕਕੇ ਭੋਗੋਕੀ ਕਾਮਨਾ ਰੋਕਕੇ ਉਪਾਸਨਾ ਕਰਤਾ ਰਹਜ਼ਾ ਹੋਵੇ ਤਬ ਸਰੀਰ ਤਜ਼ਾਗਕੇ ਬ੍ਰਹਮਲੋਕਮੇ ਜਾਵੇਹੈ॥ ਤਹਾਂ ਦੇਵ ਮਨੁਖ ਪਿਤਰੋਂਕੋ ਦੁਰਲਭ ਜੋ ਸੂਤੰਤ੍ਰਤਾ ਤਾਕੋ ਅਨੁਭਵ ਕਰੇਹੈ ॥ ਜੇਤੀ ਕਾਰਯ ਬ੍ਰਹਮਕੀਸਤਜ਼ ਸੰਕਲਪਾਦਿ ਬਿਭੂਤੀ ਵਹੁ ਸਭੀ ਵਾਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤਹੋਵੇਹੈ ਕੇਵਲਏਕ ਜਗਤ ਕੇ ਉਤਪਤੀ ਆਦਿਕੋਕੀ ਸਮਰਥ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇ ਕੋਈ ਸਾਲੋਕਜ਼ਾਦਿਕੋ ਕਾ ਵਿਸੇਖ ਬਿਚਾਰ ਨਾ ਕਰਤੇ ਇਸੀਕੋ ਸਾਯੁਜਜ਼ ਕਹੇਹੈ ਪ੍ਰਲਯਕਾਲਮੇ ਹਿਰਣਜ਼ਗਰਭਕੇ ਬਿਦੇਹਕਾਲਮੇ ਉਪਾਸਕੋਕੋ ਗਜ਼ਾਨਹੋਕਰਮੁਕ੍ਤੀਹੋਵੇਹੈ॥ਪੁਨਾਤਿਨਕੋਜਨਮਨਹੀ ਹੋਵੇ ਗਜ਼ਾਨ ਤਿਨਕੋ ਬ੍ਰਹਮਲੋਕਮੇ ਗੁਰੂਪਦੇਸਾਦਿਕੋ ਸੇ ਬਿਨਾਹੀ ਹੋਵੇਹੈ । ਯਾਮੇ ਯਹਹੇਤੁਹੈ ਬ੍ਰਹਮਲੋਕਮੇ ਰਜਤਮ ਕਾਲੇਸਨਹੀਂ ਕੇਵਲ ਸਤਗੁਣ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵਹੁ ਲੋਕਹੈ॥ ਤਮਗੁਣਕੇ ਅਭਾਵਤੇ ਵਾਮੇ ਤਮਕੇ ਕਾਰਯ ਆਲਸਜ਼ ਨਿਦ੍ਰਾਦਿ ਨਹੀਂ ਰਜੋਗੁਣਕੇ ਅਭਾਵਤੇ ਵਾਮੇ ਰਜੋਕੇ ਕਾਰ-

ਧ ਕਾਮਕ੍ਰੋਧਾਦਿ ਵਿਖੇਪਨਹੀਂ ਕੇਵਲਸਤ੍ਵਕੇ ਪ੍ਰਭਾਵਤੇ ਤਾ
ਕਾ ਕਾਰਯ ਸੁਖ ਔਗਜ੍ਯਾਨ ਵਾਮੇ ਮੁਖਜ ਹੈ ॥ ਔਵਾਕੀ
ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕੇਵਲ ਜਿਸਨੇ ਅਪਨੇ ਆਪਕੀ ਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪ
ਕਰ ਉਪਾਸਨਾ ਕਰੀ ਹੋਵੇ ਤਿਸਕੋ ਹੋਵੇਹੈ ਔਰ ਉਪਾਸਕੋ
ਕੋ ਵਾਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇ। ਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪਕਰ ਅਪਨੀਉ-
ਪਾਸਨਾਉਪਾਧੀਯੋਂਕੇਬਿਬੇਚਨਸੇਹੋਵੇਹੈ ॥ ਯਾਤੇ ਪੂਰਬ ਅ
ਪਨੀ ਬ੍ਰਹਮਰੂਪਕਰ ਉਪਾਸਨਾ ਕਰਨਕਾਲਮੇ ਕਾਰਨ
ਸੂਖਮ ਸਥੂਲ ਉਪਾਧੀਯੋਂ ਸੇ ਮੇਰਾ ਔ ਬ੍ਰਹਮ ਕਾ ਸ੍ਵਰੂਪ
ਪ੍ਰਥਕ ਹੈ ਯਾਤੇ ਮੇਰੇਮੇ ਪ੍ਰਾਗਤੈਜਸ ਬਿਸ੍ਵਪਨਾ ਔ ਬ੍ਰਹਮ
ਮੇ ਈਸ੍ਵਰ ਹਿਰਣਜ ਗਰਭ ਬਿਰਾਟਪਨਾ ਕੇਵਲ ਉਪਾਧਿ
ਕ੍ਰਿਤਹੈ। ਉਪਾਧੀਬਿਨਾ ਦੋਨੋਮੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਗਜ ਈਸ੍ਵਰਾ-
ਦਿਪਨਾਨਹੀ ਕਿੰਤੁ ਉਪਾਧੀਓਂਬਿਨਾ ਸਰਬਭੇਦ ਰਹਿ-
ਤ ਚੇਤਨਏਕਰੂਪਹੈ ਸੋਮੇਰਾ ਸ੍ਵਰੂਪਹੈ ਐਸਾ ਧਜ੍ਯਾਨਕੀਆ
ਥਾ ਵਹੀ ਸਮਰਣ ਹੋਕਰ ਅਪਰੋਖਹੋਤੇਹੀ ਲਿੰਗ ਦੇਹ
ਤਜ੍ਯਾਗਕਰ ਬਿਦੇਹ ਮੋਖ ਹੋਵੇ ਹੈ॥ ਪੁਨਾਵਾਕੋ ਜਨਮਨਹੀ
ਹੋਵੇ ॥ ਉਕ੍ਤੰਚ ॥ ਮਿਟਗਏ ਗਵਨਪਾਏ ਬਿਸਰਾਮ ॥
ਇਤਜ੍ਯਾਦਿ ਲਿੰਗਦੇਹਕਾ ਤਜ੍ਯਾਗ ਇਸਮਤਮੇ ਗਜ੍ਯਾਨ ਸੇ
ਹੋਵੇਹੈ ਬੈਸ੍ਨਵੋਵਤ ਨਦੀਸ੍ਨਾਨਸੇ ਨਹੀਹੋਵੇ ਤਾਂਸੇ ਨਾਂਹੋਨੇਮੇ
ਯਹਹੇਤੁਹੈ ਲਿੰਗਦੇਹ ਆਕਾਸ਼ਾਦਿ ਭੂਤੋਵਤ ਕਰਮਜਨਜ
ਹੈ ਸਥੂਲਦੇਹਵਤ ਬਾਰੰਬਾਰ ਉਤਪਤੀ ਬਿਨਾਸਹੇਤੁ

ਕਰਮੋਸੇ ਜਨਜਨਹੀ ਯਾਤੇ ਕਰਮਨਾਸਸੇ ਸਤ੍ਰੂਲਦੇਹ ਵਤ ਵਾਕਾਨਾਸ ਨਹੀ ਹੋਵੇ ॥ ਕਿੰਤੁ ਗਯਾਨਸੇ ਨਾਸ ਹੋਵੇ ਹੈ ਯਾਤੇ ਬੈਸ੍ਨਵਮਤਮੇ ਵਾਕਾ ਸ੍ਨਾਨਰੂਪ ਕਰਮਸੇ ਨਾਸ ਮਾਨ-ਨਾ ਅਸੰਗਤਹੈ ਤਥਾ ਸਤਗੁਣ ਕੇ ਕਾਰਯ ਲੋਕਬਿਸੇਖ ਕੋ ਅਮਾਯਕ ਔ ਅਬਿਨਾਸ਼ੀ ਕਹਨਾ ਭੀ ਅਸੰਗਤਹੈ ॥ ਕਾਹੇਤੇ ਗੁਰੁਜੀਨੇ ਕੁਦਰਤਿਆਕਾਸੀ ਪਾਤਾਲੀ ਐਸੇ ਊਪਰਤਲੇ ਕੇ ਨਿਖਲਲੋਕੋ ਮੇ ਮਾਯਾ ਕਾ ਪ੍ਰਵੇਸਕਹਯਾ ਹੈ ॥ ਪੁਨਾ ਬ੍ਰਹਮਪੁਰੀ ਨਿਹਿਚਲਨਹੀ ਰਹਣਾ ਐਸੇ ਬ੍ਰਹਮ ਲੋਕਬਿਨਾਸੀ ਕਹਯਾਹੈ ॥ ਬੈਕੁੰਠ ਬ੍ਰਹਮਲੋਕ ਕਾਹੀ ਨਾਮ ਹੈ ਯਹਆਗੇ ਕਹੇਗੇ ਤਥਾ ਮੁਖਨਾਸਕਾਦਿ ਅੰਗਸਹਿਤ ਵਿਗ੍ਰਹਵਾਲੇ ਕਾਰਯ ਬ੍ਰਹਮਕੋ ਪਰ ਮਾਨਨਾ ਅਸੰਗਤਹੈ ॥ ਕਾਹੇਤੇ ਗੁਰਬਚਨ ਸੇ ਪਰਵਹੁਹੈ ॥ ਜਿਸਏਕਨੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸ੍ਨੁ ਰੁਦ੍ਰ ਰਚੇਹੈ ਇਸ ਕਹਨੇਸੇ ਯਵਨ ਔ ਈਸਾਈਮਤੋ ਮੇਭੀ ਲੋਕਵਾਸੀ ਅੰਗੋਵਾਲੇਕੋ ਅਵਧਿਰੂਪਪਰ ਕਹਨਾ ਦੂਰਕੀਆ ਇਸਰੀਤਿ ਸੇ ਅਪਰਮੁਕ੍ਤਿਯਾਂ ਔ ਅਪਰਸ੍ਵਰੂ-ਪਕੋ ਹੀ ਪਰਮਾਨਨੇ ਵਾਲੇ ਵਾਦੀਲੋਕਨਕੇ ਪਖੋਂਕੋ ਦੂਰ ਕਰ ਜੀਵਬ੍ਰਹਮ ਕਾ ਅਭੇਦ ਨਿਰਣੇਕੀਆ ਅਰ ਗਯਾਨ ਸੇ ਲੋਕਮੈ ਕੈਵਲਜ ਸਾਲੋਕਜਾਦਿ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਨੰਤਰ ਗਯਾਨਸੇ ਪਰਲੋਕ ਮੇ ਕੈਵਲਜ ਕਹੀ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਮਤ ਨਿਰਣਯ ਸਾਗਰੇ

ਅਭੇਦਨਿਰਨਯ ਪੂਰਬਕ ਪਰਾਪਰ ਭਕ੍ਤੀ ਸ੍ਵਰੂਪ ਨਿਰੂਪਣੰ ਨਾਮ ਸਪ੍ਤਦਸੀ ਉਰਮੀ ॥ ੧੭ ॥

੧ ੴ ਸਤਿਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਪੂਰਬ ਜੋ ਈਸ ਜੀਵਕਾ ਅਭੇਦ ਔਜੀਵਕੀ ਸਾਲੋਕਯਾਦਿ ਕੈਵਲ੍ਯ ਪ੍ਰਯੰਤ ਮੁਕਤੀਆਂ ਕਹੀ ਵਹੁ ਸੰਭੀ ਏਕ ਵਸਤੁਮੇ ਅਨੇਕ ਵਸਤੁਯੋਕੇ ਆਰੋਪਣ ਰੂਪ ਅਧਯਾਰੋਪਸੇ ਪੁਨਾ ਤਾਹੀਮੈਲਯ ਦਿਖਾਵਨ ਰੂਪ ਅਪਵਾਦ ਚਿੰਤਨਸੇ ਸਿਧ ਹੋਵੈਹੈ ॥ ਯਾਤੇ ਗੁਰ ਬਚਨੋਮੇ ਉਤਪਤੀ ਅੰਸਮੇਬਿਰੋਧਾਭਾਵਚਿੰਤਨਕਰੇਹੈ ॥ ਦੋਃ ॥ ਨਨੁਸੁੰਨਤੇ ਜਗ ਕੀ ਗੁਰਭਾਖੀ ਉਤਪੱਤਿ ॥ ਤੀਨਭਵਨਕੇ ਅੰਤਰੇਬਾਹਰ ਤਿਹਕਹਗੱਤਿ ॥ ੧ ॥ ਪੁਨਕਹ ਏਕੰਕਾਰਤੇ ਸ੍ਰੀਗੁਰ ਨਿਖਲ ਪਸਾਰ ॥ ਅਗਮ ਅਗੋਚਰ ਰੂਪਜਹਿ ਧਯਾਨ ਯੋਗਯ ਕਹ ਭਾਰ ॥ ੨ ॥ ਓਂਕਾਰ ਬਹੁਥਾਨਮੋ ਭਾਖਯੋ ਸ੍ਰਿਸ੍ਰੀਮੂਲ ॥ ਨਾਮ ਸਬਦਤੇ ਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿਕੋ ਗੁਰਵਰ ਬਾਂਧਯੋ ਤੂਲ[1] ॥ ੩॥ ਪੁਨ ਮਾਯਾਮਯ ਤ੍ਰਿਗੁਣਵਪੁਕਿਯ ਪ੍ਰਸੂਤ ਅਨੰਤ ॥ ਨਿਰਾਕਾਰ ਆਕਾਰਕਿਯ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਐਸਭਨੰਤ ॥ ੪ ॥ ਔਕ-

੧—ਬਿਸਤਾਰ

ਬੀਰਕੇ ਸਬਦਮੋ ਉਤਪੱਤੀ ਕੁਲ ਨੂਰ॥ ਮਿਲਕੁਦਰਤ
ਸਭ ਜਨਨਕੀ ਅਤਿਭਲਕੋਸਕਸੂਰ ॥ ੫॥ ਪਹਿਲਪੂਰ
ਸੇਪੁੰਭਰਕੈ ਤਾਸੇ ਸਭਜਗਹੰਸ॥ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਚਨ ਸਰਬਹੀ
ਉਚਨੀਚ ਸਰਬੰਸ॥ ੬ ॥ ਕਹਯੋ ਗੁਰੂ ਪੁਨ ਦਸਮਭੀ ਪ੍-
ਥਮਕਾਲ ਜਗਤਾਤ॥ ਤੇਜ ਪ੍ਰਗਟ ਤਿਹਭਗਵਤੀ ਤਤੋ
ਪ੍ਰਣਵ ਉਤਪਾਤ ॥੭॥ ਤਾਂਤੇ ਪੁਰਖਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿਹ੍ਵੈਕਿਯੋ ਜਗ
ਤ ਬਿਸਤਾਰ॥ ਐਪੁਨ ਚੰਡਚਰਿਤ੍ਰਮੋ ਯਹਿ ਮੁਖਕੀਨ ਉ-
ਚਾਰ ॥ ੮॥ ਪਾਂਚਤਤ੍ਵਸੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕਿਯਸਭ ਸ੍ਰਿਸ਼੍ਟੀ ਫੈਲਾਵ
॥ ਚੰਡਵਾਰਮੇ ਖੰਡਕੋ ਰਚਜਗਕੀਨ ਬਨਾਵ॥ ੯ ॥ ਆਬ
ਖ਼ਾਕ ਪੁਨ ਆਤਸੰ ਬਾਦਸਾਬ ਮਿਲਚਾਰ॥ ਉਤਪਤੀ ਬਹੁ
ਬਾਂਨਮੋ ਭਾਖੀ ਭਲੇ ਸੁਧਾਰ॥ ੧੦ ॥ ਤਥਾ ਪਵਨ ਪੁਨ
ਅਗਨ ਮਿਲ ਜਲ ਤੀਨੋ ਉਤਪੱਤ॥ ਕਹੀ ਅਨੇਕਸਥਾਨ
ਮੋ ਪੁਨਾਪੌਨਜਲਤਤ੍ਵ ॥੧੧॥ ਸੋਂ ਉਤਪਤੀਕਹੀਗੁਰ ਪੁਨਾ
ਸੁਭਾਸੁਭਦੋਯ ॥ ਜਗਕੇ ਹੇਤੂ ਕਹੇਗੁਰ ਪੁਨ ਐਸੇ ਕਹਸੋਯ
॥ ੧੨॥ ਸਤਜਵਪੂਤੇਮਾਰਤੰਤਾਤੇ ਜਲ ਉਤਪੱਨ ॥ ਤੀਨ
ਭਵਨਥਪੁ ਤਾਹਤੇਭਯੋ ਚਰਾਚਰ ਜਨਯ॥ ੧੩ ॥ ਪੰਚਤਤ੍ਵ
ਸੇ ਜਗਤਕੀ ਰਚਨਾ ਭਈ ਬਿਸੇਖ॥ ਇਹਬਿਧ ਸ੍ਰੀਗੁਰ
ਕਹਤਹੈ ਬਹੁਧਾ ਸ੍ਰਿਸ਼੍ਟੀਲੇਖ ॥ ੧੪॥ ਕਸਪ੍ਰਮਾਣਯੇ ਬਚ
ਗੁਰੂ ਪਰਸਪਰੰ ਪ੍ਰਤਿਕੂਲ ॥ ਯਾਮੇ ਉਤਰ ਭਾਖੀਯੇ ਬੇਦ
ਬਚਨ ਅਨੁਕੂਲ॥ ੧੫॥ ਬਚਨ ਸੰਗ੍ਰਹ॥ ਅੰਤਰ ਸੁਨੰ

ਬਾਹਰਸੁੰਨੰ ਤ੍ਰਿਭਵਨ ਸੁੰਨਮਸੁੰਨੰ॥ ਪਉਣਪਾਣੀ ਸੁੰਨੈਤੇ ਸਾਜੇ॥ ਹਰਿਸਿਮਰ ਏਕੰਕਾਰਸਾਚਾ ਸਭ ਜਗਤ ਜਿਨ ਉਪਾਯਾ॥ ਅਨਿਕ ਭਾਂਤ ਹੁਇ ਪਸਰਿਆ ਨਾਨਕ ਏਕੰਕਾਰ॥ ਓਂਕਾਰਉਤਪਾਤੀ॥ ਓਂ ਗੁਰਮੁਖ ਕੀਯੋ ਅਕਾਰਾ॥ ਅਖਰਮੈ ਤ੍ਰਿਭਵਨਆਕਾਰ॥ ਨਾਮਕੇਧਾਰੇ ਖੰਡਬ੍ਰਹਮੰਡ॥ (ਸਬਦੋਧਰਤੀ ਸਬਦ ਆਕਾਸ॥ ਸਬਦੋ ਸਬਦ ਹੋਯਾ ਪ੍ਰਕਾਸ॥ ਸਗਲੀ ਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿ ਸਬਦਕੇ ਪਾਛੈ॥ ਨਾਨਕ ਸਬਦ ਘਟੇਘਟਆਛੈ)॥ ਮਾਯਾਮਾਈਤ੍ਰਿਗੁਣ ਪ੍ਰਸੂਤ ਜਮਾਇਆ॥ ਨਿਰੰਕਾਰ ਆਕਾਰ ਉਪਾਯਾ॥ ਅਵਲ ਅਲਹੁਨੂਰ ਉ-ਪਾਯਾ ਕੁਦਰਤਕੇ ਸਭਬੰਦੇ॥ ਏਕਨੂਰਤੇ ਸਭਜਗ ਉਪ-ਜਿਆ ਕੌਨ ਭਲੇ ਕੌਨ ਮੰਦੇ॥ ਪਹਲ ਪੁਰੀਏਪੁੰਡਰਕਵਨਾ॥ ਤਾਚੇਹੰਸਾ ਸਗਲੇਜਨਾ॥ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਤੇਜਾਨਉ ਹਰਿਹਰਿ ਨਾਚੰਤੀਨਾਚਨਾ॥ ਪ੍ਰਥਮਕਾਲ ਸਭਜਗਕੋ ਤਾਤਾ॥ ਤਾਤੇ ਭਯੋ ਤੇਜਬਿਖਜਾਤਾ॥ ਸੋਈ ਭਵਾਨੀਨਾਮ ਕਹਾਈ॥ ਜਿਨ ਸਗਰੀ ਯਹ ਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿ ਉਪਾਈ॥ ਪ੍ਰਥਮੇਓਂਕਾਰ[1] ਤਿਨਕਹਾ॥ ਸੋ ਧੁਨ ਪੂਰਜਗਤਮੇ ਰਹਾ॥ ਤਾਤੇ ਜਗਤ ਭਯੋ ਬਿਸ-ਥਾਰਾ॥ ਪੁਰਖ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿ ਜਗਦੂਹੂ ਬਿਥਾਰਾ। ਤਾਤੇਜਗ-ਤਭਯੋ ਸਬ ਜਾਨੀਅਤ॥ ਦਯੋਸਨਿਸਾਸਸਿਸੂਰਕੋਦੀਪ

੧—ਤਦਾਸਮਭਵੱਤਤ੍ਰਸਾਂਨਦੰਸਬ੍ਰਲਖਣੰ ਓਮਿਤਿਚਮੁਨਿ ਸ੍ਰੇਸੁਬਜਕ੍ਰਿਪਲੁਤ ਲਖਣੰ॥ ਇਤਿ ਦ੍ਰਿਤੀਯਾ ਧਜਾਯੇ ਸਿਵਪੁਰਾਣੇ॥

ਸੁਸਿ੍ਸ੍ਰਿਰਚੀ ਪੰਚਤਤ੍ਵ ਪ੍ਰਕਾਸਾ ॥ ਖੰਡਾਪ੍ਰਥਮੇ ਸਾਜ
ਕੇਜਿਨ ਸਭ ਸੈਸਾਰ ਉਪਾਯਾ ॥ ਆਬ ਖ਼ਾਕ ਬਾ
ਦਪੁਨਆਗਕੋਮਿਲਾਉਹੈ ॥ ਪਉਣ ਪਾਣੀ ਅਗਨੀ ਮਿਲ
ਜੀਆ ॥ ਪਉਣ ਪਾਣੀਕਾਇਹਦੇਹਸਰੀਰ ॥ ਕਾਯਾਅੰਦਰ
ਪਾਪਪੁੰਨ ਦੁਇਭਾਈ ॥ ਦੁਹੀਮਿਲਕੇ ਸਿ੍ਸ੍ਰਿਉਪਾਈ ॥ ਸਾਚੇ
ਤੇਪਵਨਾਭਯਾਪਵਨੇਤੇ ਜਲ ਹੋਯ ॥ ਜਲਤੇ ਤ੍ਰਿਭਵਣੁਸਾ-
ਜਿਆਘਟਿਘਟਿਜੋਤਸਮੋਇ॥ਪੰਚਤਤ੍ਵਤੇਤਨੁਰਚਿਯੋਜਾਨਹੁ
ਚਤੁਰਸੁਜਾਨ ॥ ਇਨ ਗੁਰ ਬਚਨੋਮੇ ਪਰਸਪਰਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਤਾ
ਬਿਰੋਧ ਦੂਰ ਕਰਨੇਹੇਤਕਾਰਣ ਸੂਖਮਸਥੂਲਨਿਖਲਦ੍ਰਿਸ਼
ਕਾਇਕਵਸਤੁਮੇਚਿੰਤਨਕਰੇਹੈ॥ ਏਕਾਕਾਰਨਿਰਾਕਾਰਪ੍ਰਮਾ-
ਤਮਾਮੇਅਨੇਕਆਕਾਰਬਿਨਾ ਕਾਹੂ ਅਸਚਰਯ ਰੂਪਵਸਤੁਸੇ
ਬਨੇ ਨਹੀ ਜੈਸੇ ਬਿਨਾਕਾਹੂੰਅਸਚਰਯ ਰੂਪਲਾਗਸੇ ਮਦਾਰੀ
ਪੁਰਖਸੇਅਨੇਕਪ੍ਰਕਾਰਕੇਪਦਾਰਥਨਹੀਬਨੇ। ਯਾਤੇਮਦਾਰੀ
ਪੁਰਖਕੀਲਾਗਵਤਤਿਸਮੇਨਾਨਾਰੂਪਪ੍ਰਤੀਤਹੋਤੇਸੰਸਾਰਬ੍ਰਿ
ਛਕੇਪਰਮਬੀਜਮਾਯਾਕੀਕਲਪਨਾਹੈਪਰਮਾਤੂਯੋਕੀਨਹੀ॥
ਤਿਸਮਾਯਾਕੇਜਨਮਦਿਨਕਾ ਕਾਹੂਕੋ ਨਿਰਣੇ ਨਹੀਯਾਤੇਅ
ਨਾਦਿਹੈ॥ ਪੁਨਾਭਾਵ ਰੂਪਜਗਤਕੋਭਾਵ ਰੂਪਕਾਰਣਕੀਚਾਹ
ਸੇਵਹੁ ਭਾਵ ਰੂਪ ਹੈ॥ ਪੁਨਾ ਬ੍ਰਹਮਸੇ ਭਿੰਨਕਹੇਔਰ ਜਗਹ
ਭਾਨਨਹੀਹੋਵੇ ॥ ਅਭਿੰਨ ਮਾਨੇਬ੍ਰਹਮਵਤ ਗਜਾਨਸੇਨਾਸਨਾ

ਹੋਗੀ ॥ ਭਿੰਨਾਭਿੰਨਕਹੇ ਤੇਜਤਿਮਿਰਵਤਬਿਰੁੱਧਹੈ ॥ ਸਵ੍ਯ
ਵ੍ਕਹੇ ਅਵ੍ਯਵ੍ਰੇਕਾਕਾਰਯ ਹੋਨੇਤੇਅਨਾਦਿਨਾਬਨੇ ॥ ਨਿਰ
ਵ੍ਯਵਮਾਨੇਪਰਿਣਾਮਕਰਜਗਤਰੂਪਨਾਹੋਵੇ। ਉਭਯਮਾਨੇ
ਬਿਰੁਧਹੈ ॥ ਬ੍ਰਹਮਵਤ ਸਤਮਾਨੇ ਗਜ਼ਾਨਸੇ ਨਾਸਨਾ ਹੋਵੇ ॥
ਸਸਸ੍ਰਿੰਗਵਤ ਅਸਤਮਾਨੇ ॥ ਮੈਅਗਜ਼ਾਨੀ ਐਸੇ ਚੇਤਨਮੇ
ਤਾਕਾ[1] ਭਾਨਨਾਹੋਵੇ। ਉਭਯਮਾਨੇਤੇਜਤਿਮਰਵਤਏਕਕਾਲ
ਮੇ ਬਿਰੁਧਹੈ ॥ ਯਾਤੇਇਨਨਵ੍ਯੁਕ੍ਤਿਨਕੋਨਾਸਹਾਰਨੇਤੇਨਵ
ਯੁਕ੍ਤਿ ਅਸਹ ਮਾਨਹੈ ॥ ਸੁਕ੍ਤਿ ਗਜ਼ਾਨਸੇ ਰਜਤਵ੍ਤ ਬ੍ਰਹਮ
ਗਜ਼ਾਨਸੇਨਾਸਹੋਵੈਹੈ ॥ਇਸਰੀਤਿਸੇਅਨਾਦਿਹੈ ॥ ਭਾਵ੍ਰੂਪ
ਹੈਨਵ੍ਯੁਕ੍ਤਿ ਅਸਹਮਾਨਹੈ ਗਜ਼ਾਨ ਸੇ ਨਾਸਹੋਵੈਹੈ ਯਹਤਿਸ
ਕਾਸ੍ਵਰੂਪਹੈ॥ ਮ੍ਰਿਤਕਾਮੇਘਟਰਚਨਾਕੀਹੇਤੁਚਿਕਨਾਈਵਤ
ਸੁੱਧ ਬ੍ਰਹਮਕੇਚਤੁਰਥਅੰਸਮੇਰਹੇਹੈ ॥ ਕਾਹੇਤੇਸ੍ਰੁਤਿਮੈਏਕ
ਪਾਦਮੇਨਿਖਲ ਦ੍ਰਿਸਜ ਤੀਨਪਾਦ ਸੁਧ ਕਹਿਆ ਹੈ॥ ਪੁਨਾ
ਗੁਰਬਚਨਮੇਭੀਅਪਨੀਮਾਇਆਆਪਪਸਾਰੀਆਪੇਦੇਖਨ
ਹਾਰਾ॥ ਨਾਨਾਰੂਪਧਰੇਬਹੁਰੰਗੀਸਭਤੇਰਹੇਨਿਆਰਾ ॥ਐਸੇ
ਕਾਰਣਸੂਖਮਸਥੂਲ ਦ੍ਰਿਸਜਤੇ ਨਿਆਰਾ ਸੁਧ ਕਹਿਆਹੈ ॥
ਯਾਤੇ ਬ੍ਰਹਮਕੇਚਤੁਰਥਅੰਸਮੇਜਲਮੇਸੇਵ੍ਾਲਔਮੰਦਰਮੇਅੰ
ਧਕਾਰਵਤ ਬ੍ਰਹਮਕੇ ਆਸ੍ਰਿਤਹੈ॥ਪੁਨਾਸੇਵ੍ਾਲਔਅੰਧਕਾਰ
ਵਤਬ੍ਰਹਮਕੋਹੀਬਿਸੇਖਅੰਸਸੇਆਬ੍ਰਿਤਕਰੇਹੈ ॥ ਸਾਮਾਨਜ

---

[1] ੧—ਆਗਜ਼ਾਨ ਕਾ

ਅੰਸਸੇਨਹੀ॥ ਗਜ਼ਾਨਾ ਗਜ਼ਾਨ ਸਬਕਾਲਮੇਭਾਨਹੋਨੇਵਾਲੀ ਅੰਸ ਸਾਮਾਨਜ਼ ਕਹੀਯੇਹੈ॥ ਸੋ ਸਤ ਚਿਤਹੈ॥ ਕਾਹੇ ਤੇ ਅਗਜ਼ਾਨੀਕੋਬੀ ਕਹੇ ਤੂੰ ਨਹੀ ਤਬ ਵਹੁ ਕਹੇਹੈਨਾ ਹੋਵੇ ਤੁਮਾਰਾ ਬੜਾਮੈਤੇਹੂੰ ਪੁਨਾ ਤਾਕੋ ਜੜ ਕਹੇ ਤਬ ਭੀ ਵੈਸੇ ਹੀ ਕਹੇਹੈ॥ ਯਾਤੇ ਸਤਚਿਤ ਦੋ ਗਜ਼ਾਨਾਗਜ਼ਾਨ ਸਰਬ ਕਾਲ ਮੇ ਭਾਨ ਹੋਨੇ ਤੇ ਸਾਮਾਨਜ਼ ਅੰਸ ਹੈ ਗਜ਼ਾਨਕਾਲਮੇ ਹੀਭਾਨ ਹੋਨੇ ਵਾਲੀ ਅੰਸ ਬਿਸੇਖ ਕਹੀਯੇ ਹੈ॥ ਸੋ ਅਦ੍ਵੈਤ ਆਨੰਦ ਹੈ ਕਾਹੇਤੇ ਗਜ਼ਾਨੀ ਆਪਕੋ ਅਦ੍ਵੈਤ ਆਨੰਦ ਰੂਪ ਮਾਨੇ ਹੈ॥ ਅਗਜ਼ਾਨੀ ਆਪਕੋ ਦ੍ਵੈਤਵਾਲਾ ਔਦੁਖੀਮਾਨੇ ਹੈ ॥ ਯਾਤੇਗਜ਼ਾਨ ਕਾਲਮੇ ਭਾਨ ਹੋਨੇਤੇਯੇ ਬਿਸੇਖਅੰਸਹੈ॥ ਇਨਹੀ ਸੇ ਅਗਜ਼ਾਨ ਆਛਾਦੇਹੈ॥ ਜੈਸੇ ਰਾਹੂ ਚੰਦ੍ਰਮਾਕੋ ਸੁਕਲਤਾ ਅੰਸ ਸੇ ਆਛਾਦੇਹੈ॥ ਵਹੁ ਅਗਜ਼ਾਨ ਲੋਹਿਤ ਸੁਕਲ ਕ੍ਰਿਸ੍ਨ ਰੰਗ ਵਾਲੇ ਗੁਲਾਬਾਸਕੇ ਪੁਸਪਵਤ ਤੀਨਰੰਗੋਵਾਲੇ ਸਤੋ ਰਜੋ ਤਮੋ ਗੁਣਤ੍ਰਯ ਰੂਪਹੈ ਗੁਣਤ੍ਰਯ ਮੇਭੀ ਰਜਤਮਕੋ ਦਬਾਕਰ ਬਢਿਆ ਸਤ੍ਵਗੁਣ ਸੁੱਧ ਸਤ੍ਵ ਕਹੀਯੇ ਹੈ॥ ਰਜ ਤਮਸੇ ਦਬਿਆ ਹੁਯਾ ਸਤ੍ਵਗੁਣ ਮਲਿਨ ਸਤ੍ਵ ਕਹੀਯੇਹੈ ਯਾਤੇ ਸੁੱਧਸਤ੍ਵ ਮਲਿਨਸਤ੍ਵ ਭੇਦਸੇ ਵਹੀ ਅਗਜ਼ਾਨ॥ ਮਾਯਾ ਅਵਿੱਦਜ਼ਾਨਾਮੋਵਾਲਾ ਦੋ ਰੂਪ ਹੈ॥ ਜੈਸੇ ਏਕਹੀਤੜਾਗਕਾ ਜਲ ਮਧਜ਼ ਮੇ ਸੁਧ ਹੋਵੈ ਹੈ॥ ਕਿਨਾਰੇ ਮੈ ਮਲਿਨ ਹੋਵੈ ਹੈ ਸੁਧਸਤ੍ਵ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਾਯਾਮੇ ਊਪਰਕੇ

ਫਟਕਮੇ ਤਲੇਕੇ ਫੂਲਕੀ ਦਮਕਵਤ ਮਾਯਾ ਕੇ ਆਧਾਰ ਚਤੁਰਥ ਅੰਸਕਾ ਵਾਤ੍ਰਿਭਾਗ ਸੁਧਚੇਤਨ ਕਾ ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬ ਹੋਵੇ ਹੈ॥ ਵਹੁ ਈਸ ਕਹੀਯੇਹੈ ॥ ਮਲਿਨਸਤ੍ਵ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਿਦ੍ਯਾ ਮੇ ਊਪਰਕੇ ਫਟਕ ਮੇਤਲੇਕੇ ਪੁਸਪਕੀ ਦਮਕ ਵਤ ਅਵਿਦ੍ਯਾ ਕੇ ਆਧਾਰ ਚਤੁਰਥ ਅੰਸਕਾ ਵਾਤ੍ਰਿਭਾਗ ਸੁਧਚੇਤਨ ਕਾ ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬ ਹੋਵੇਹੈ ਵਹੁ ਜੀਵ ਕਹੀਯੇ ਹੈ॥ ਵਾਸਤਵ ਸੇ ਮੁਖ ਨਾਸਕਾਦਿ ਅੰਗੋਕੇ ਸਮੁਦਾਯਕੋ ਸਰੀਰ ਕਥਨਵਤ ਮਾਯਾਕਾ ਆਧਾਰ ਮਾਯਾ ਮਾਯਾਮੇ ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬ ਤੀਨੋ ਕਾ ਨਾਮ ਈਸਹੈ ॥ ਏਵੰਅਵਿੱਦ੍ਯਾਕਾ ਆਧਾਰ॥ ਅਵਿਦ੍ਯਾ ਅਵਿਦ੍ਯਾ ਮੇ ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬ ਤੀਨੋਕਾ ਨਾਮ ਜੀਵਹੈ ਕੋਈ ਐਸੇ ਕਹੇ ਹੈ ਰੂਪ ਵਾਲੇਮੈ ਰੂਪ ਵਾਲੇਕਾ ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਦ ਹੋਵੈਹੈ ਰੂਪ ਰਹਿਤ ਮੇ ਰੂਪ ਰਹਿਤ ਕਾ ਨਾ ਦੇਖਨੇਸੇ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇ ॥ ਯਾਤੇ ਰੂਪ ਰਹਿਤ ਬ੍ਰਹਮਕਾ ਰੂਪ ਰਹਿਤ ਮਾਯਾ ਅਵਿਦ੍ਯਾ ਮੇ ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬ ਨਹੀਂ ਸੰਭਵੇ॥ ਕਿੰਤੂ ਜੈਸੇ ਘਟ ਮਠ ਉਪਾਧੀਯੋ ਸੇ ਘਟ ਮਠਾਵਛਿੰਨ ਆਕਾਸਕਾ ਮਹਾ-ਕਾਸ ਸੇ ਅਵਛੇਦ ਹੋਵੈਹੈਤੈਸੇ ਮਾਯਾ ਅਵਿਦ੍ਯਾਸੇ ਚਤੁਰਥ ਭਾਗਕਾ ਅਵਛੇਦ ਮਾਤ੍ਰ ਹੋਵੇਹੈ ਯਾਤੇ ਮਾਯਾਵਛਿੰਨ ਚੇਤਨ ਈਸਰ ਕਹੀਯੇ ਹੈ ॥ ਅਵਿਦ੍ਯਾਵਛਿੰਨ ਚੇਤਨ ਜੀਵ ਕਹੀਯੇ ਹੈ ਅਨਵਛਿੰਨ ਤ੍ਰਿਭਾਗ ਸੁਧ ਕਹੀਯੇਹੈ ॥ ਕੋਈ ਕੁੰਤੀਕੇ ਪੁਤ੍ਰ ਕਰਣ ਮੇ ਨਾ ਹੋਤੇ ਹੀ ਰਾਧਾ ਪੁਤ੍ਰ ਪਣੇਵਤ

ਨਾ ਹੋਤਾਹੀ ਬ੍ਰਹਮਮੇ ਜੀਵਪਨਾ ਔ ਈਸਪਨਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਵੇ ਹੈ ਐਸੇ ਕਹੇਹੈ ॥ ਕ੍ਰਮ ਸੇ ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬ ਵਾਦੀ ਅਵਛੇਦ ਵਾਦੀ ਅਜਾਤਵਾਦੀ ਯੇ ਤੀਨੋਕੇ ਨਾਮਹੈ ਗੁਰੁਮਤਮੇ ਪ੍ਰਤਿ-ਬਿੰਬ ਵਾਦਮੇ।ਹਭਸਮਾਣੀਜੋਤਿ ਜਿਉਜਲਘਟਾਊ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਪੁਨਾਜਿਉ ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬਬਿੰਬਕੋ ਮਿਲੀਹੈਉਦਕ ਕੁੰਭ ਬਿਗ ਰਾਨਾ।ਐਸੇਵਾਕਯਪ੍ਰਮਾਣਹੈ।ਅਵਛੇਦਵਾਦਮੇਜੈਸੇਕੁੰਭਉਦਕ ਪੂਰ ਆਨਿਓ ਤਬ ਓਹ ਭਿੰਨ ਦ੍ਰਿਸਟੋ ਸਹਸਘਟਾਮੇ ਏਕ ਆਕਾਸ ਇਤਯਾਦਿਵਾਕਯ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ ਅਜਾਤਵਾਦਮੇ ਫੀਲ ਰਬਾਬੀ ਆਦਿਕ ਕਾਰਯ ਕਾਰਣ ਦ੍ਰਿਸਯਕਾ ਅਤ-ਯੰਤਾਭਾਵ ਕਹਨੇ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ ॥ ਇਸ ਰੀਤਿ ਸੇ ਪ੍ਰਥਮ ਏਕ ਨਿਰਾਕਾਰਮੇ ਆਕਾਰ ਸਿਧੀ ਹੇਤ ਮਦਾਰੀਕੀ ਲਾਗਵਤ ਪਰਮਾਣੂ ਛੋਡਕਰ ਮਾਯਾ ਕਲਪੀ ਪਸਚਾਤ ਅਨਾਦੀ ਭਾਵ ਰੂਪ ਨਵਯੁਕ੍ਤੀ ਅਸਹਮਾਨ ਗਯਾਨਸੇ ਨਾਸ ਹੋਨੇ ਵਾਲੀ ਯਹ ਤਾਕਾ ਸ੍ਵਰੂਪ ਕਹਿਆ ਸ੍ਵਰੂਪ ਕਹਕਰ ਜੀਵ ਈਸ ਵਿਭਾਗ ਹੀਨ ਸੁਧ ਬ੍ਰਹਮਕੋ ਚਤੁਰਥ ਅੰਸਸੇ ਤਾਕਾ ਆਸ੍ਰਯ ਵਿਖਯ ਕਹਿਆ ਬਿਸੇਖ ਅੰਸਮੇ ਅਗਯਾ-ਨ ਕੀ ਵਿਖਯਤਾ ਕਹਨੇਹੇਤ ਤਾਕੀ ਸਾਮਾਨਯ ਬਿਸੇਖ ਅੰਸ ਕਹੀ ॥ ਏਕਮੇਹੀ ਜੀਵਈਸ ਭਾਵ ਸਿਧੀ ਹੇਤ ਸੁਧਮਲਿਨਸਤ੍ਵ ਭੇਦਸੇ ਅਗਯਾਨਕੇਮਾਯਾਅਵਿਦਯਾ ਭੇਦ ਚਿੰਤਨ ਕੀਯੇ ਯਹ ਮਾਯਾ ਅਵਿਦਯਾਕਾ ਚਿੰਤਨਹੀ

ਜੀਵ ਈਸਕੇ ਅਨਾਦਿ ਭੂਤਕਾਰਣ ਸਰੀਰਕਾ ਚਿੰਤਨ ਹੈਯਹਕਾਰਣਸਰੀਰ ਤੀਨਦਰਜੇਵਾਲੇਮੰਦਰਕੇ ਸਰਬਓਰ ਤੇ ਛਿਦ੍ਰਰਹਿਤਮਹਾਅੰਧਕਾਰ ਯੁਕ੍ਤਪ੍ਰਥਮਦਰਜੇਵਤਪ੍ਰਥਮ ਸਥਾਨਹੈਸੂਖਮਸਰੀਰਬਾਰੀਵਾਲੇਦੂਸਰੇਦਰਜੇਵਤਦੁਤੀਯ ਸਥਾਨਹੈ ਸਥੂਲ ਸਰੀਰ ਅਧੋਉਰਧ ਪਸਚਮ ਪੂਰਬ ਉਤਰ ਦਖਣ ਸਭੀ ਕੁਛ ਭਾਨ ਹੋਨੇ ਵਾਲੇ ਤੀਸਰੇ ਦਰਜੇ ਵਤ ਤੀਸਰਾ ਅੰਗਨ ਸਥਾਨ ਹੈ ॥ ਪੂਰਬਕਹੀਰੀਤਿਸੇ ਪ੍ਰਥਮ ਸਥਾਨ ਕਾਰਣਕਾ ਚਿੰਤਨ ਕੀਆ॥ਅਬਤਾਸੇ ਆਗੇ ਦੂਸਰੇ ਸਥਾਨ ਸੂਖਮ ਕਾ ਚਿੰਤਨਕਰਤੇਹੈ॥ ਦੂਸਰੇ ਸਰੀਰ ਮੈ ਮਾਯਾ ਉਪਾਦਾਨ ਮਾਤ੍ਰ ਏਕ ਬਿਧ ਕਾਰਣ ਹੈ ਚੇਤਨ ਉਪਾਦਾਨਨਿਮਿਤਉਭੈਬਿਧ ਕਾਰਣਹੈਯਾਤੇ ਪੁਰਖਮੇਦੁਧਾ ਕਾਰਣਤਾ ਹੈ ॥ ਮਾਯਾ ਮੈ ਏਕ ਬਿਧ ਕਾਰਣਤਾਹੈ ਉਪਾ-ਦਾਨਤਾ ਮੇ ਏਤਾ ਬਿਸੇਖਹੈ ਚੇਤਨ ਬਿਵਰਤੀ ਉਪਾਦਾਨਹੈ ਮਾਯਾ ਪਰਿਣਾਮੀ ਉਪਾਦਾਨਹੈ ਉਪਾਦਾਨ ਸੇ ਬਿਖਮਸਤਾ ਵਾਲੇ ਅਨਯਥਾ ਭਾਵਕੋ ਬਿਵਰਤ ਕਹੇਹੈ ਜੈਸੇ ਸੁਕਤੀ ਰਜਤ ਉਪਾਦਾਨ ਸੁਕਤੀ ਸੇ ਬਿਖਮਸਤਾ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ ਹੈ॥ ਔਸਰਬ ਪਦਾਰਥੋਕੋ ਪਰਸਪਰ ਬਿਲਖਣ ਹੋਨੇਤੇ ਅਨਯ ਥਾ ਭਾਵ ਕਹੀਯੇ ਔਰ ਰੂਪ ਹੋਵੇ ਹੈ ਏਵੰ ਬਯਾਵਹਾਰਕ ਪ੍ਰਾਤਿਭਾਸਿਕ ਨਿਖਲ ਮਹਦਾਦਿ ਕਾਰਯਉਪਾਦਾਨ ਪਾਰ ਮਾਰਥਕ ਸਤਬ੍ਰਹਮਸੇ ਵਿਖਮਸਤਾਵਾਲੇਹੈਂ ਔ ਨਿਰਾਕਾਰ

ਬ੍ਰਹਮਸੇ ਸਾਕਾਰਹੋਨੇਸੇ ਔਰਰੂਪਹੈ ਯਾਤੇਬ੍ਰਹਮਕੇ ਵਿਵਰਤ ਹੈਂ ਔ ਬ੍ਰਹਮ ਇਨਕਾ ਬਿਵਰਤੀ ਉਪਾਦਾਨਹੈ ਉਪਾਦਾਨ ਸਾਥ ਸਮਸਤਾਵਾਲਾ ਅਨਯਥਾਭਾਵ ਪਰਿਣਾਮ ਕਹੀਏਹੈ ਜੈਸੇ ਦਧਿ ਉਪਾਦਾਨ ਦੁਗਧ ਸਾਥ ਖੁਧਾਨਿਬ੍ਰਿਤਯਾਦਿ ਬਯਵਹਾਰਕ ਰੂਪ ਸਮਸਤਾ ਵਾਲਾ ਹੈ ॥ ਔ ਦੁਗਧਸੇ ਪ੍ਰਸਿਧਹੀ ਸਘਨ ਹੋਨੇਤੇ ਅਨਯਥਾਰੂਪਹੈ ਯਾਤੇ ਪਰਿਣਾਮ ਹੈ ਏਵੰ ਮਹਦਾਦਿ ਕਾਰਯ ਮਾਯਾ ਸਾਥ ਬਯਵਹਾਰਕ ਪ੍ਰਮਾਣ ਸਿਧਤਾਰੂਪਸਮਸਤਾ ਵਾਲੇਹੈ ਔ ਮਾਯਾਸੇਗਯਾਨ ਇਛਾਦਿ ਰੂਪ ਹੋਨੇਤੇ ਅਨਯਥਾ ਰੂਪਹੈ ਯਾਤੇ ਪਰਿਣਾਮਹੈ ਮਾਯਾ ਤਿਨਕਾ ਪਰਿਣਾਮੀਉਪਾਦਾਨਹੈ ਜਿਸਸਾਥ ਕਾਰਯ ਕਾ ਅਭੇਦ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਵੇ ਵਹੁ ਕਾਰਣ ਉਪਾਦਾਨ ਕਹੀਯੇ ਹੈ। ਜੈਸੇ ਘਟਕਾ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਸਾਥ ਅਭੇਦ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਵੇ ਹੈ ਯਾਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਘਟਕਾ ਉਪਾਦਾਨ ਹੈ ਏਵੰ ਘਟਾਦਿਕਾਰਯੋ ਕਾਸਤ ਔਜੜ ਸਾਥਬੀ ਘਟਸਤ ਹੈ ਘਟਜੜ ਹੈ ਐਸੇ ਅਭੇਦ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਵੇਹੈ ਯਾਤੇ ਪਰੰਪਰਾਸਤ ਬ੍ਰਹਮ ਔਜੜ ਰੂਪ ਅਗਯਾਨਬੀ ਤਿਨਕਾ ਉਪਾਦਾਨਹੈ ਕਾਰਯਕਾ ਜਿਸ ਸਾਥ ਭੇਦ ਹੋਵੇ ਔ ਜਿਸ ਬਿਨਾ ਨਾ ਬਨੇ ਵਹੁ ਨਿਮਿਤ ਕਹੀਯੇਹੈ ਜੈਸੇ ਘਟਕਾ ਕੁਲਾਲ ਸਾਥ ਭੇਦਹੈ ਔ ਕੁਲਾਲ ਬਿਨਾ ਬਨੇ ਨਹੀ ਯਾਤੇ ਕੁਲਾਲ ਨਿਮਿਤ ਹੈ ਏਵੰ ਸੱਚਿਦਾਨੰਦ ਬ੍ਰਹਮਸੇ ਅਸਤ ਜੜ ਦੁਖ ਰੂਪ ਜਗਤ ਭਿੰਨ ਹੈ॥

ਐ ਬ੍ਰਹਮ ਕਰਤਾ ਬਿਨਾ ਬਨੇ ਨਹੀ ਯਾਤੇ ਬ੍ਰਹਮ ਇਸਕਾ ਉਪਾਦਾਨਵਤਨਿਮਿਤਬੀਹੈ ਜੈਸੇ ਊਰਣਨਾਭੀ ਨਿਜ ਤੰਤੂ ਪ੍ਰਤਿ ਉਪਾਦਾਨ ਨਿਮਿਤ ਉਭੈਰੂਪਹੈ ਵਾ ਸ੍ਵਪਨ ਦਰਸੀ ਪੁਰਖ ਸ੍ਵਪਨਪਦਾਰਥੋਂਪ੍ਰਤੀਉਪਾਦਾਨਨਿਮਿਤ ਉਭੈਰੂਪਹੈ ਜਗਤਰਚਨਾਤਮਕ੧ ਲੀਲਾਈਸ੍ਵਰਕੀਬਾਲ ਲੀਲਾਵਤ ਬਿਨਾ ਸ੍ਵਾਰਥਹੈਤਾਕੇਚਿੰਤਨਮੈਯਹਭਾਵਹੈ ਅਧਜਾਰੋਪਅਪ ਵਾਦਸੇਏਕਵਸਤੁਕਾ ਗਜਾਨ ਸਿਖਜਨਕੋਸਮਝਕਹੋਵੈਹੈਜੈ ਸੇ ਪੌੜੀ ਸੇ ਮੰਦਰ ਪੈਚੜਨਾ ਉਤਰਨਾ ਸੁਗਮ ਹੋਵੈਹੈ॥ ਸੋ ਆਰੋਪ ਗੁਰੂਯੋਨੇ ਬਹੁਤਰੀਤਿਸੇ ਕਹਿਆ ਹੈ ਔਖਟ ਸਾਸਤ੍ਰ ਕਰਤਾ ਰਿਖਿਯੋਨੇ ਭੀ ਨਿਜਨਿਜਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਭਿੰਨ੨ ਤਤ੍ਵਸਥਾਪਨ ਕਰ ਬਹੁਤ ਭਾਂਤ ਸੇ ਕਹਿਆ ਹੈ॥ ਉਕ੍ਤੰਚ॥ ਆਪ ਆਪਨੀ ਬੁਧਿਹੈ ਜੇਤੀ॥ ਬਰਣਤ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਤਿਹ ਤੇਤੀ॥ ਤਿਨਮੋ ਦ੍ਰਿਗਦ੍ਰਿਸਜ ਦੋ ਤਤ੍ਵ ਵਾਦੀ ਬਜਾਸ ਜੀਕੀ ਰੀਤਿ ਸੇ ਗੁਰਮਤਮੇ ਉਤਪਤੀਕਾ ਪ੍ਰਕਾਰ ਲਿਖੇ ਹੈ॥ ਗਜਾਨ ਇਛਾ ਪ੍ਰਯਤਨ ਵਾਲਾ ਕੁਲਾਲ ਮ੍ਰਿਤਕਾਦਿ ਸਾਮਗ੍ਰੀ ਲੇਕਰ ਘਟਾਦਿਰਚੇਹੈ॥ ਏਵੰ ਈਸ੍ਵਰ ਕੋ ਭੀ ਨਿਖਲ ਵਸਤੁਯੋ ਕਾ ਗਜਾਨ ਹੈ ਤਬਰਚੇਹੈ ਤਹਾ ਯਹ ਕ੍ਰਮ ਹੈ ਜੀਵਨ ਕੇ ਪ੍ਰਪੱਕ ਕਰਮੋਕੇ ਅਧੀਨ ਈਸ੍ਵਰ ਮੈ ਏਕਮੈਬਹੁਤਹੋਵੋਯਹਮਾਯਾਬ੍ਰਿਤਿਰੂਪਇਛਾਹੋਵੈਹੈ ਇਸੀ

੧–ਰੂਪ

ਕਾਨਾਮਸਾਖੀ ਮਹਤਤ੍ਰ ਕਹੇਹੈ ਬੇਦਾਂਤ ਮਤਮੇ ਗਯਾਨ ਕਾ
ਨਾਮ ਮਹਤਤ੍ਰ ਹੈਯਹ ਗਯਾਨ ਇਛਾ ਟਿਕੇ ਜਲਮੇਕਾਹੂ ਵਸਤ
ਕੇ ਪੜਨੇਸੇ ਲਹਰਵਤ ਕਾਲ ਕਰਮਕੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾਸੇ ਮਾਯਾ
ਸਬਲਮੇਲਹਰਉਠੇਹੈ ਪੁਨਾ ਭੂਮੀਮੇ ਸਥਾਪਨ ਕਰੇਬੀਜਸੇ
ਮਿਲਤਏਕ ਅੰਕੁਰਵਤਮਾਯਾਸਬਲਸੇਏਕਅੰਕੁਰ ਉਪਜੇ
ਹੈਪੁਨਾ ਏਕ ਲਹਰਸੇਤ੍ਰਿਵਲੀਲਹਰਵਤ ਵਾ ਏਕ ਮਿਲਤ
ਅੰਕੁਰ ਸੇ ਤੀਨ ਪਤ੍ਰੇਵਤ ਤਾਂਮਹਤਤ੍ਰਸੇ ਆਗੇ ਤ੍ਰਿਧਾਅਹੰ-
ਕਾਰ ਉਪਜੇਹੈ ਤਿਸ ਤ੍ਰਿਧਾਅਹੰਕਾਰਸੇ ਤੀਨ ਪਤ੍ਰੇਤੇ ਮਹਾ
ਸਕੰਧੋਕੇ ਹੇਤੂ ਰੂਪ ਸੂਖਮ ਸਾਖਾਵਤ ਮਹਾਭੂਤੋਕਾ ਔਸੂਖ
ਮ ਸਰੀਰੋਂਕਾ ਬੀਜਰੂਪ ਸਬਦ ਸਪਰਸ ਰੂਪਰਸਗੰਧ ਯੇ
ਤਨ ਮਾਤ੍ਰਾ ਉਪਜੇਹੈ ਤਨਮਾਤ੍ਰਾ ਤ੍ਰਿਧਾਅਹੰਕਾਰਕਾ ਕਾਰਯ
ਹੈ ਯਾਤੇ ਤਿਨਮੇ ਸਾਤ੍ਵਿਕ ਰਾਜਸ ਤਾਮਸ ਤੀਨੋਭਾਗ ਰਹੇਹੈ
ਤਿਨਤਨਮਾਤ੍ਰਾਕੇ ਪ੍ਰਿਥਕ ਪ੍ਰਿਥਕ ਸਾਤ੍ਵਿਕ ਭਾਗਸੇ ਪਾਂਚੋ
ਗਯਾਨੇਂਦ੍ਰਿਯੋਕੀਉਤਪਤੀਹੋਵੇਹੈ ॥ ਗਯਾਨੇਂਦ੍ਰਯਸ੍ਰੋਤ੍ਰਤ੍ਵਕਚ
ਖੁਰਸਨਾਘ੍ਰਾਣਯੇਹੈ ਦਿਸਾਪਵਨਸੂਰਯ ਬਰੁਣ ਅਸ੍ਵਿਨੀ
ਕੁਮਾਰ ਯੇ ਕ੍ਰਮਸੇ ਸ੍ਰੋਤ੍ਰਾਦਿਕੋਕੇ ਅਪਨੇ ਅਪਨੇ ਵਿਖਯ
ਪ੍ਰਕਾਸਨਮੇ ਅਨੁਗ੍ਰਹ ਕਰਤਾ ਦੇਵਤਾਹੈ ਸਬਦਾਦਿ ਪਾਂਚੋਕੇ
ਮਿਸ੍ਰਿਤਸਾਤ੍ਵਿਕ ਭਾਗਸੇ ਬਾਹਯਕਰਣੋਵਤ ਅੰਤਹਕਰਣ
ਕੀ ਉਤਪਤੀ ਹੋਵੇਹੈ ਏਕਹੀ ਅੰਤਹਕਰਣਮਨ ਬੁੱਧਿਚਿਤ
ਅਹੰਕਾਰ ਭੇਦਤੇ ਚਾਰਪ੍ਰਕਾਰਕਾਹੈ ॥ ਚੰਦ੍ਰਮਾਸੁਰਗੁਰੁ ਖੇ-

ਤ੍ਰਗਜ਼ ਰੁਦ੍ਰ ਯੇ ਚਾਰੋਂਕੇ ਦੇਵਤਾ ਹੈਂ ਤਨਮਾਤ੍ਰਾਕੇ ਪ੍ਰਿਥਕਪ੍ਰਿ-
ਥਕ ਰਾਜਸਭਾਗੋਸੇ ਵਾਕ ਪਾਣਿ ਪਾਦਿ ਉਪਸਤ ਗੁਦਾ
ਰੂਪਕਰ ਮੇਂ ਦ੍ਰਿਯੋਂ ਕੀ ਉਤਪਤੀ ਹੋਵੇਹੈ ਅਗਨਿ ਇੰਦ੍ਰ ਵਿਸ਼ਨੂ
ਪ੍ਰਜਾਪਤਿ ਧਰਮਰਾਜ ਯੇ ਕ੍ਰਮਸੇ ਕਰਮੇਂਦ੍ਰਿਯੋਂਕੇ ਦੇਵਤਾ
ਹੈ ਤਨਮਾਤ੍ਰਾਕੀ ਮਿਸ੍ਰਿਤਰਜੋ ਅੰਸਤੇ ਪ੍ਰਾਣਕੀ ਉਤਪ
ਤੀ ਹੋਵੇਹੈ ਪ੍ਰਾਣਕ੍ਰਿਯਾ ਔਸਥਾਨ ਭੇਦਤੇ ਪਾਂਚ ਪ੍ਰਕਾਰਕਾ
ਹੈ ॥ ਦੋਃ ॥ ਪ੍ਰਾਣਰਿਦੇ ਅਪਾਨਗੁਦ ਨਾਭਿ ਸਮਾਨੇ ਜਾਨ॥
ਕੰਠਸਤਾਨ ਉਦਾਨਕੋ ਸਰਬ ਸਰੀਰਗ ਬਜ਼ਾਨ ॥ ੧ ॥
ਯਹ ਸਥਾਨੋਂਸੇ ਭੇਦਹੈ ਮੁਖਨਾਸਕਾਸੇ ਪ੍ਰਾਣਆਵੇਹੈ ॥ਗੁਦਾ
ਮਾਰਗਸੇ ਅਪਾਨ ਨਿਕਸੇਹੈ ਅਨਜਲਕੋ ਸਮਾਨ ਪਚਾਵੇ
ਹੈ ॥ ਵਮਨਕ੍ਰਿਯਾ ਉਦਾਨਸੇ ਹੋਵੇਹੈ। ਨਾੜੀਯੋਂਮੇ ਰਸਰੁਧ-
ਰਾਦਿਬਜ਼ਾਨ ਬਿਸਤਾਰੇਹੈ ਯਹ ਕ੍ਰਿਯਾਸੇ ਭੇਦਹੈ ਇੰਦ੍ਰਿਆਤ
ਮਾਕੇ ਗਜ਼ਾਨ ਕ੍ਰਿਯਾ ਸਾਧਨ ਇੰਦ੍ਰਿਯ ਕਹੀਯੇਹੈ ਗਜ਼ਾਨਕੇ
ਸਾਧਨਗਜ਼ਾਨੇਂਦ੍ਰਿਯਕਹੀਯੇਹੈ ਕ੍ਰਿਯਾਕੇਸਾਧਨਕਰਮੇਂਦ੍ਰਿਯ
ਕਹੀਯੇਹੈ ਯੇ ਦਸੋਬਾਹਜ਼ ਕਰਣਹੈ ਮਨਆਦਿਕ ਭੀਤਰ
ਗਜ਼ਾਨੇਛਾਦਿਕ ਬ੍ਰਿਤੀਯੋਂਕੇ ਸਾਧਨ ਹੋਨੇਤੇ ਅੰਤਹਕਰਣਹੈ
ਮਨਮੈ ਚਿਤਕਾ ਅੰਤਰਭਾਵਹੈ ਬੁਧਿਮੈ ਅਹੰਕਾਰਕਾ ਅੰਤਰ
ਭਾਵਹੈ ਯਾਤੇ ਪੰਚ ਗਜ਼ਾਨਇੰਦ੍ਰਿਯ ਪੰਚ ਕਰਮਇੰਦ੍ਰਿਯ
ਮਨ ਬੁਧਿ ਅੰਤਹਕਰਣ ਪੰਚਪ੍ਰਾਣ ਯਹ ਸਤਰਾਤਤ੍ਵੋਂਕਾ
ਲਿੰਗ ਸਰੀਰ ਕਹੀਯੇਹੈ ਇਸੀਕਾ ਨਾਮ ਸੂਖਮ ਸਰੀਰਹੈ
ਯਹੀ ਸਰੀਰ ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕਮੈ ਜਾਵੇਹੈ। ਮਹਤਤ੍ਵਤ੍ਰਿਧਾ ਅ-

ਹੰਕਾਰ ਪੰਚਤਨਮਾਤ੍ਰਾ ਯੇ ਸਭੀ ਸੂਖਮ ਸ੍ਰਿਸ੍ਰੀਮੇਹੈ ਕਾਹੇਤੇ ਕਾਰਣ ਸਰੀਰ ਮਾਯਾ ਅਵਿਦਜ਼ਾਮਾਤ੍ਰਹੈ ਮਹਦਾਦਿਕਤਾਸੇ ਆਗੇ ਹੈ ਯਾਤੇ ਸੂਖਮ ਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿਮੇਹੈ ਸਮਸ੍ਰਿ ਬਯਸ੍ਰਿਕੇ ਕਾਰ ਣ ਸਰੀਰ ਮਾਯਾ ਅਵਿਦਯਾਕੇ ਅਭੇਦਵਤ। ਸਮਸ੍ਰੀਬਯਸ੍ਰੀ ਕੇ ਸੂਖਮ ਸਰੀਰ ਬੀ ਅਭਿੰਨਹੈ ਕਾਹੇਤੇ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਬ੍ਰਿਖ ਵਤ ਭਿੰਨਭਿੰਨ ਜੀਵੋਂਕੇ ਸਰੀਰਗਿਨੇ ਤਬਬਯਸ੍ਰੀਹੈ ਬਨਵਤ ਏਕਕਰ ਗਿਨੇ ਤਬ ਵਹੀ ਸਮਸ੍ਰੀ ਹੈ ਇੰਦ੍ਰਿਯੋਂਕੇ ਉਪਰਾ ਮ ਸਮੇ ਜਾਗ੍ਰਤਕੇ ਸੰਸਕਾਰਸੇ ਗ੍ਰਾਹਯਗ੍ਰਾਹਕ ਰੂਪਸੇ ਅੰ ਤਹਕਰਣ ਕਾ ਸਫੁਰਣਸ੍ਵਪਨ ਅਵਸਥਾ ਕਹੀਏਹੈ ਸੂਖਮ ਸਰੀਰਕਾ ਔ ਸ੍ਵਪਨਾਵਸਥਾਕਾ ਅਭਿਮਾਨੀ ਆਤਮਾਤੈਜਸ ਜੀਵਕਹਾਵੇਹੈ ਦੋਨੋਂਕਾਅਭਿਮਾਨੀ ਹਿਰਨਯਗਰਭਈਸ ਕ ਹਾਵੇਹੈ ਇਸ ਰੀਤਿਸੇ ਸੂਖਮ ਸ੍ਰਿਸ੍ਰੀ ਕਹਕਰਸਥੂਲਸ੍ਰਿਸ੍ਰੀ ਕਹੇਹੈਸਬਦਾਦਿਕ ਤਨਮਾਤ੍ਰਾਮੈ ਜੋ ਤਾਮਸ ਭਾਗ ਰੂਪ ਆ ਕਾਸਾਦਿਕ॥ ਤਿਨਕੇ ਦੋਦੋਭਾਗ ਹੋਵੇਹੈ ਦੋਦੋ ਮੇਂ ਏਕਏਕ ਪੂਰਾਮੁਖਰਹੇਹੈਏਕਏਕਕੇਚਾਰਹੋਵੇਹੈਸਭਕੋਚਾਰੋਚਾਰੋਅਪ ਨੇ ਅਪਨੇ ਮੁਖਭਾਗੋਕੋ ਛੋੜਕੇ ਔਰੋਕੇ ਮੁਖ ਭਾਗੋਂਮੇ ਮਿਲੇ ਹੈ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪੰਚੀਕਰਣ ਹੋਕਰ ਪੰਚੀ ਕ੍ਰਿਤਸਥੂ ਲਆਕਾਸ ਸਥੂਲਵਾਯੂ ਸਥੂਲਾਗਨਿ ਸਥੂਲਜਲ ਸਥੂਲ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਉਪਜੇਹੈ ਆਗੇ ਤਿਨਪੰਚੀਕ੍ਰਿਤ ਪੰਚਮਹਾਭੂਤੋਂ ਕੀ ਅੰਸੋਕੇ ਮੇਲਸੇ ਚਤੁਰਬਿਧ ਸਰੀਰ ਉਪਜੇਹੈਂ ਯਾਤੇ

ਸਥੂਲਭੂਤੋਕੇ ਵਿਭਾਗਕਰ ਅੰਸਦਿਖਾਵੇਹੈ ਇਨਕਾਨਾਮ ਗੁਣਭੀਹੈ ਤਿਸਪੈ ਗੁਰਦਾਸ ਬਚਨ॥ ਪੰਚਤਤ੍ਵਪੰਚੀਸ ਗੁਨਸਤ੍ਰਮਿਤ੍ਰ੧ ਮਿਲਦੇਹਬਣਾਈ। ਬਹੁਤਲੋਕਪੂਰਬੋਕ੍ਤ ਪੰਚੀਕਰਣਕੋ ਨਾ ਜਾਨਤੇ ਇਸੀਕੋ ਕਹੇਹੈ॥ ਅਰ ਗ੍ਰੰਥੋ ਮੇ ਲਿਖੇ ਹੈ॥ ਦੋਃ ॥ ਅਸਿਤ ਮਾਸਤ੍ਵਚਨਾੜਿਕਾਰੋਮ ਪੰਚਮੈਮੇਲ ॥ ਪੰਚਖਿਤੀਗੁਣਯੇਕਹੇ ਤਥਾਅੰਸ ਕਹਭੇਲ ॥ ੨॥ ਸ੍ਲੇਖਮਮੂਤ੍ਰਸ੍ਵੇਦਗਨਸੁਕ੍ਰਸੋਣਯੇਪਾਂਚ ॥ ਗੁਣਜਲ ਕੇਯੇਜਾਨੀਯੇ ਅੰਸਨਾਮ ਤਸਸਾਚ॥੩॥ਭੂਖ ਪਯਾਸ ਆਲ- ਸਜਪ੍ਰਭਾ ਨਿਦ੍ਰਾਯੇ ਗੁਨਤੇਜ ॥ ਤੈਸੇਤਾਕੀ ਅੰਸਯੇਚਿਤਮੇ ਗਨੋਕਹੇਜ ॥ ੪ ॥ ਧਾਵਨਕੂਦਨ ਪਸਰਨਾ ਸਕੁਚਨ ਚਲਨਸਪੋਨ ॥ ਪਾਂਚਕਹੇ ਗੁਣਜਾਨੀਯੇ ਤਥਾਅੰਸਗਨ ਤੌਨ॥੫॥ਰਾਗਦ੍ਵੇਖਭਯਜਾਨੀਯੇ ਲਾਜਮੋਹਨਭਕੇਰ॥ ਗੁਣ ਪਾਂਚੋ ਚਿਤਮਾਹ ਗਨ ਤੈਸੇ ਅੰ[illegible]ਹੇਰ ॥ ੬ ॥ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਮੇ ਸਬਦਾਦਿ ਪਾਂਚਗੁਣੋ ਮੇ ਗੰਧਮਾਤ੍ਰ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਕਾ ਅਨਯਸ- ਬਦਾਦੀ ਜੈਸੇ ਆਕਾਸਾਦਿਕੋਕੇ ਤਾਮੇਂ ਰਹੇਹੈ ਐਸੇ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਮੇਯੇਭੀ ਆਕਾਸਾਦਿਕੋਂ ਕੇ ਰਹਨੇ ਸੇ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਮੇ ਪ- ਚੀਸਰਹੇਹੈ ॥ ਜਲਮੇ ਬੀਸਰਹੇਹੈ ਤੇਜਮੇ ਪੰਦ੍ਰਾਂਰਹੇਹੈ ਪ- ਵਨਮੇ ਦਸਰਹੇਹੈ ਆਕਾਸਮੇ ਪਾਂਚਰਹੇਹੈ ਯਾਂਤੇ ਸਭੀ

੧–ਸਤ੍ਰੁਮਿਤ੍ਰਜੀਵੋਂਕੀ ਵਾ ਸਤ੍ਰੁਮਿਤ੍ਰ ਤਤ੍ਵੋਂਕੀ ਆਗਨਿਪਵਨ ਮਿਤ੍ਰਹੈ ਆਗਨਿਜਲ ਸਤ੍ਰੁ ਹੈ

ਮਿਲਕੇ ਗਿਨਤੀਮੇ ਪਛਤ੍ਰ ਹੋਵੇਹੈ॥ ਇਨਅੰਸੋ ਕੇ ਮੇਲ
ਕਾ ਚਿੰਤਨ ਬਿਰੁਧਤਤ੍ਵੋਂਕੇ ਸਰੀਰੋਂ ਮੇ ਏਕਸਥਾਨ ਮਿਲ
ਕੇ ਰਹਨੇਹੇਤ ਕੀਆਹੈ ਯਾਂਤੇ ਅੰਸਮੇਲਸੇ ਬਿਰੁਧਭੀਮਿਲ
ਜਾਵੇਹੈ ਜੈਸੇ ਪਾਤ੍ਰਕੇ ਮਾਰਗਸੇ ਜਲਮੇ ਅਗਨੀਪ੍ਰਵੇਸ
ਕਰਜਾਵੇ ਹੈ ਇਸਰੀਤਿ ਸੇ ਪੰਚੀਕ੍ਰਿਤ ਪੰਚਮਹਾਭੂਤੋਕੀ
ਅੰਸੋਕੇ ਮੇਲਸੇ ਅੰਡਜ ਜਰਾਯੁਜ ਸ੍ਵੇਦਜ ਉਦਭਿੰਜਚਾਰ
ਖਾਣੀਕੇ ਸਰੀਰ ਉਪਜੇਹੈ॥ ਦੇਵਨਕੇ ਸਰੀਰ ਚਾਰਖਾਣੀਸੇ
ਅਤਿਰਿਕ੍ਤ ਦਿਬਯੋਪਪਾਦਿਕ ਨਾਮ ਪੰਚਮਖਾਣਕੇ ਹੋਵੇ
ਹੈ ਅਵਤਾਰਨ ਕੇ ਸਰੀਰ ਮਾਯਿਕਹੋਵੇਹੈ॥ਭੌਤਕਨਹੀਹੋਵੇ
ਐਸੇ ਨਾ ਮਾਨੇ ਯੋਗਾਦਿ ਸਾਧਨ ਬਿਨਾ ਵਾਮਨਾਦਿਕੋ ਕੇ
ਸਰੀਰ ਮੇ ਬਧਨਾਦਿਕ ਅਸੰਗਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗੇ ਯਾਤੇ ਅਵਤਾ
ਰਨਕੇਸਰੀਰਸਾਖਸ਼ਾਤਮਾਯਾਕੇਪਰਿਣਾਮਹੈ।ਯੇਸਭੀਸਰੀਰ
ਸਥੂਲ ਕਹੀਏਹੈ ਪ੍ਰਿਥਕ ਪ੍ਰਿਥਕ ਬ੍ਰਿਖੋਵਤ ਬਜ਼ਸ੍ਰਿਸਥੂ
ਲ ਜੀਵਨਕੇ ਹੋਵੇਹੈ ਬਨਵਤ ਸਮਸ੍ਰੀ ਸਥੂਲ ਸਰੀਰ ਈ-
ਸ੍ਵਰ ਕਾਹੋਵੇਹੈ ਦੇਵਕ੍ਰਿਪਾਯੁਤ ਬਾਹਜ਼ਾਂਤਰ ਕਰਣੋਸੇ
ਨਿਜਨਿਜ ਬਿਖਯੋ ਕਾ ਗਜ਼ਾਨ ਜਾਗ੍ਰਤ ਕਹੀਏਹੈ ਭਾਵ
ਚਤੁਰਦਸ ਦੇਵਨਕੀ ਸਹਾਯਤਾ ਸੇ ਚਤੁਰਦਸ ਇੰਦ੍ਰਯੋ ਸੇ
ਚਤੁਰਦਸ ਵਿਖਯੋ ਕਾ ਗਜ਼ਾਨ ਜਾਗ੍ਰਤ ਕਹੀਏਹੈ ਇੰਦ੍ਰਯ
ਜਨਜ਼ ਗਜ਼ਾਨ ਕਥਨ ਹੇਤੁ ਜਨਜ਼ ਗਜ਼ਾਨ ਸਾਦ੍ਰਿਸਜ਼ਜਨਜ਼
ਗਜ਼ਾਨ ਪਦਜਨਜ਼ਗਜ਼ਾਨ ਅਰਥਾਪਤੀ ਜਨਜ਼ ਗਜ਼ਾਨ

ਅਨੁਪਲਬਧੀ ਜਨਜਗਜ਼ਾਨ ਸੰਸਕਾਰ ਜਨਜਸਿਮ੍ਰਿਤੀ
ਗਜ਼ਾਨ ਕਾ ਤਥਾ ਪ੍ਰਮਾਣਾਭਾਸਜਨਜ ਅਯਥਾਰਥਗਜ਼ਾ
ਨੋ ਕਾ ਭੀ ਉਪਲਖਣਹੈ ॥ ਯਾਂਤੇ ਦੇਵਕ੍ਰਿਪਾਯੁਤ
ਨਿਖਲੇਂਦ੍ਰਿਯਾਦਿ ਜਨਜਗਜ਼ਾਨਕਰ ਓਪਲਖਿਤ
ਕਾਲਕਾ ਨਾਮ ਜਾਗ੍ਰਤਹੈ ਸਥੂਲ ਸਰੀਰ ਔ ਜਾਗ੍ਰਤ
ਅਵਸਤ੍ਹਾਕਾ ਅਭਿਮਾਨੀ ਚੇਤਨਬਿਸ੍ਵ ਕਹੀਏ ਹੈ
ਸਮਸ੍ਰਿ ਸਤੂਲ ਸਰੀਰਕਾ ਅਭਿਮਾਨੀ ਚੇਤਨ ਬੈਸ੍ਵਾਨਰ
ਕਹੀਏ ਹੈ ਇਸਪ੍ਰਕਾਰ ਏਕਮੇ ਮਾਯਾ ਕਲਪਕਰ ਏਕੰ-
ਕਾਰਸੇ ਗੁਰੁਯੋਨੇ ਸ੍ਰਿਸ੍ਰ ਕਹੀਹੈ ਸੁੰਨਸਬਦ ਕਾ ਅਰਥ
ਅਸਤ ਵਸਤੁ ਨਹੀ ॥ ਕਿੰਤੁ ਸਰਬਵਿਕਾਰ ਸੂਨਜ ਸੁਧ
ਵਸਤੁ ਹੈ ਜੈਸੇ ਵੇਦਮੇ ਆਕਾਸ਼ ਸਬਦਕਾ ਅਰਥ ਬ੍ਰਹਮ
ਹੈ ॥ ਯਹ ਬਜ਼ਾਸਜੀਨੇ ਨਿਰਣੇ ਕੀਆਹੈ ਤਹਾਂ ਯਹਪ੍ਰਕਰ-
ਣਹੈ ਆਕਾਸਸੇਸਭੀਭੂਤਉਪਜੇਹੈਤਾਮੇਥਿਤਹੋਵੇਹੈਤਾਹੀਮੇ
ਲਯਹੋਵੇਹੈਪੁਨਾਜੇਕਰਯਹਆਕਾਸਆਨੰਦਰੂਪਨਾਹੋਵੇਤਬ
ਆਨੰਦਕਾ ਲਾਭ ਕਹਾਸੇ ਹੋਵੇ ਐਸੇਵੇਦਮੇ ਆਕਾਸ ਸਬਦ
ਬ੍ਰਹਮਪੈ ਸੁਨਜ਼ਾਹੈ ਔਆਕਾਸਪਦਕੀ ਭੂਤਾਕਾਸਮੇ ਰੂਢੀਹੈ
ਯਾਤੇ ਤਹਾਂ ਸੰਸਯ ਹੋਵੇਹੈ ਆਕਾਸ ਸਬਦਸੇ ਭੂਤਾਕਾਸਕਾ
ਗ੍ਰਹਣਹੈ ਵਾ ਬ੍ਰਹਮਕਾ ਆਤਮਾਤੇ ਆਕਾਸ ਆਕਾਸਤੇ ਪ-
ਵਨ ਉਪਜੇਹੈ ਐਸੇ ਭੂਤਾਕਾਸਤੇ ਪਵਨਾਦਿਕੋ ਕੀ ਉਤਪ

ਤੀ ਸ੍ਰੁਤਿਮੇ ਸੁਨੀਹੈ ਯਾਤੇ ਰੂਢੀ ਸਕਤੀਸੇ ਭੂਤਾਕਾਸਕਾਹੀ ਗ੍ਰਹਣੇਕਰਨਾਯਹਅਸੰਕਾਹੈ ਤਾਪੈਯਹਉਤਰਹੈ॥ਆਕਾਸਸੇ ਆਕਾਸ ਸਹਿਤ ਨਿਖਲ ਭੂਤੋਂਕੀ ਉਤਪਤੀਕਹੀਹੈ ਔਆ ਕਾਸਕੋ ਆਨੰਦਰੂਪ ਕਹਿਆ ਹੈ ਯਾਤੇ ਨਿਖਲ ਭੂਤੋਂਕੀ ਜਨਕਤਾ ਔਆਨੰਦ ਰੂਪਤਾ ਬ੍ਰਹਮਕੇ ਚਿੰਨੋਸੇ ਤਹਾ ਬ੍ਰਹਮ ਕਾ ਹੀ ਗ੍ਰਹਣ ਹੈ। ਭੂਤਾਕਾਸ ਕਾ ਨਹੀਂ ਤੈਸੇ ਈਹਾਂਭੀ ਤੀਨ ਭਵਨਕੇ ਅੰਤਰ ਬਾਹਰਬਜ਼ਾਪਕਤਾ ਔਪਵਨਾਦਿਕੋ ਕੀ ਹੇਤੁਤਾ ਸ੍ਰਵਣ ਸੇ ਸੁੰਨ ਸਬਦ ਸੇ ਏਕਾਕਾਰ ਸੁਧ ਬ੍ਰਹਮਕਾ ਹੀ ਗ੍ਰਹਣਹੈ॥ ਪੁਨਾ॥ ਇਹਮਨ ਸਕਤੀ ਇਹਮਨ ਸੀਵ। ਇਹਮਨ ਪਾਂਚ ਤਤ੍ਵਕੋ ਜੀਵ॥ ਈਹਾ ਮਨ ਸਬਦ ਸੇ ਭੀ ਤਾਹੀਕਾ ਗ੍ਰਹਣ ਹੈ ਕਾਹੇਤੇ ਸੂਖਮ ਭੂਤੋਂਕੇ ਕਾਰਯ ਮਨਕੋ ਸਕ੍ਤੀ ਸਿਵਰੂਪਤਾ ਔਰ ਪਾਂਚਤਤ੍ਵੋਂਕੀ ਜੀਵਰੂਪਤਾ ਨਹੀ ਸੰਭਵੇ ਯਾਤੇ ਸੁੰਨਵਤ ਮਨ ਸਬਦਕਾ ਅਰਥ ਭੀ ਨਿਰਾਕਾਰ ਵਸਤੁਹੀ ਹੈ ਨਿਰਾਕਾਰਸੇ ਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿ ਮਾਯਾ ਸਬਲਤਾ ਕਰ ਕਹੀਹੈ ਮਾਯਾਮਾਯੀ ਤ੍ਰਿਗੁਣ ਪ੍ਰਸੂਤ ਜਮਾਇਆ। ਮਾਯਾ ਦ੍ਵਾਰਾ ਮਾਯਾਵਾਲੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼੍ਵਰਨੇ ਏਕਮੈਬਹੁਤਹੋਵੇ ਇਛਾਕਰ ਤ੍ਰਿਗੁਣ ਪ੍ਰਸੂਤ ਤ੍ਰਿਧਾਹੰਕਾਰਸੇ ਲੇਕਰ ਨਿਖਲ ਤ੍ਰਿਗੁਣਰੂਪ ਪ੍ਰਪੰਚ ਰਚਿਆ ਮਾਯੀਰੂਪ ਕਾਰਣਕਾ ਕਾਰਣ ਕਹੇ ਨਿਰੰਕਾਰ ਇਤਿ ਨਿਰੰਕਾਰ ਕਹੀਯੇ ਮਾਯਿਕਾਕਾਰ ਸੂਨਜ਼ ਏਕਾਕਾਰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼੍ਵਰਨੇ ਮਾਂਈਆਦਿਕ

ਨਿਖਲ ਆਕਾਰ ਰਚੇ ਐਸੇਹੀ ਅਬਲਨਾਮ ਸਰਬਕੇ ਆ
ਦਿ ਰੂਪ ਅਲਾਨੇ ਜੋ ਮਾਯਾਮੇ ਅਪਨਾ ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬਰੂਪਤੇ
ਜ ਰਚਿਆਂ ਤਿਸਤੇਜਕੇ ਅਧੀਨ ਵਰਤੀ॥ ਮਾਯਾਕੇ
ਅਵਿਦਯਾ ਅੰਸਸੇਸਭ ਜੀਵਹੁਏ ਯਾਤੇਏਕ ਨੂਰਸੇਹੀ ਜਬ
ਸਭੀ ਜੀਵ ਜਗਤਮੇ ਉਪਜੇ ਤਬ ਕੌਨ ਉਤਮ ਹੋਵੇ ਕੌਨ
ਨਿਖਿਧਹੋਵੇ ਏਵੰ ਪ੍ਰਥਮ ਪੂਰਣਸੇ ਇਛਾ ਦ੍ਵਾਰਾ ਤ੍ਰਿਧਾਹੰ
ਕਾਰਾਦਿ ਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿ ਹੋਕਰ ਤਦਨੰਤਰ ਸਤੂਲ ਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿਕਾਲਮੇ
ਪੁੰਡਰਕਪਦਕੀ ਤਿਸਮੇ ਹੋਨੇਵਾਲੇ ਬ੍ਰਹਮਾਮੇ ਲਖਣਾਕਰ
ਤਾਂਸੇ ਸਭੀ ਸਤ੍ਰਾਵਰ ਜੰਗਮ ਹੋਵੇਹੈ ਦਸਮਗੁਰੂਕੇ ਬਚਨ
ਮੇਭੀ॥ ਪ੍ਰਥਮਕਾਲ ਸਭਜਗਕੋਤਾਤਾ॥ ਈਹਾ ਏਕਾਕਾਰ
ਸੁਧਕਾਹੀ ਗ੍ਰਹਣਹੈ ਨਿਰਾਕਾਰਮੇ ਜਗਤ ਕਾਰਣਤਾਸਾਧ
ਕ ਸਮਗ੍ਰੀ ਕਹੇਂ ਤਾਂਤੇ ਇਤਿ ਤਾਤੇ ਨਾਮ ਤਿਸ ਚੱਕ੍ਰਚਿੰਨਾ
ਦਿ ਸੂਨਯ ਏਕਾਕਾਰਸੇਹੀਏਕਤੇਜ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁਯਾ ਵਹੀ ਭ-
ਵਾਨੀ ਨਾਮ ਕਹਾਈ ਜਿਸਨੇ ਮਹਦਾਦਿ ਕ੍ਰਮਸੇ ਯਹ ਸਭ
ਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿ ਰਚੀਹੈ ਵਾਚਯਵਾਚਕਰੂਪ ਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿਮੇਭੀ ਪ੍ਰਥਮਵਾਚਕ
ਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿਪ੍ਰਗਟ ਹੁਈ ਸੋਈ ਕਹੇ ਪ੍ਰਥਮੇ ਇਤਿ ਪ੍ਰਥਮੇ ਨਾ
ਮ ਵਾਚਯ ਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿਕੀ ਰਚਨਾਸੇ ਪਹਲੇ ਤਿਸਕਾਲ ਸੇ ਸਤਾ
ਸਫੁਰਤੀ ਦ੍ਵਾਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁਯੇ ਕਾਲ ਬਯਾਪਤ ਮਾਯਕਤੇਜ
ਨੇ ਓਂਐਸਾ ਉਚਾਰਣ ਕੀਆ ਸੋ ਧੁਨਿਨਾਮ ਅਵਾਜਰੂਪ
ਓਂਕਾਰ ਜਗਤਮੇ ਪੂਰਣ ਹੋਰਹਿਆਹੈ ਪੁਨਾ ਤਿਸ ਓਂਰੂਪ

ਅਖਰਸੇ ਜਗਤਮੇ ਨਿਖਲਜਗਤਕੇ ਮੂਲਭੂਤਪੁਰਖ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿ
ਤਿ ਰੂਪ ਤਤ੍ਵਨਕਾ ਬਿਚਾਰਪ੍ਰਗਟ ਹੂਆ ਜਿਸ ਈਸ ਮਾਯਾ
ਰੂਪ ਓਂ ਸਬਦਕੇ ਵਾਚਯ ਪੁਰਖਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿਸੇ ਸਭੀ ਜਗਤ
ਹੁਯਾ ਏਵੰ ਖੰਡਾਪ੍ਰਥਮੇ ਸਾਜਕੇ ਯਾਕਾ ਯਹ ਭਾਵਹੈ ਤ੍ਰਿਵਰ
ਗ ਸਾਧਕ ਭਗਵਤੀਕਾ ਸਮਰਣਕਰ ਪਸਚਾਤ ਨਵਗੁਰੂ
ਯੋਕਾ ਸਮਰਣਕਰ ਤਦਨੰਤਰ ਅਕਾਲਕਾ ਸਿਮਰਣਕਰ
ਤੇ ਗੁਰੂਯੋਂਨੇ ਤਾਸੇ ਜਗਉਤਪਤੀਆਦਿ ਕਹੇ ਖੰਡਾਇਤਿ
ਖੰਡਾ ਸਬਦਕਾ ਖੰਡੇ ਸਸਤ੍ਰਸਮਾਨ ਕੁਛ ਖੰਡਨ ਕਰੀਯੇ
ਜਿਸਕਰ ਵਹੁ ਵਸਤੁ ਅਰਥਹੈ ਵਾ ਜੋ ਖੰਡਨ ਕਰੀ
ਜਾਇ ਸੋ ਵਸਤੁ ਅਰਥਹੈ॥ ਪ੍ਰਕਰਣਮੇ ਜਿਸਕਾ ਸੰ
ਭਵਹੋਵੇ ਵਹੁਲੇਕਰ ਅਰਥ ਕੀਆਜਾਤਾ ਹੈ ਯਾਤੇ ਖੰਡਾ
ਕਹੀਏ ਪ੍ਰਕਰਣ ਸੇ ਉਤਪਤੀ ਕਾਲਮੇ ਪ੍ਰਲਯਕਾਲਕੀ
ਬਿਨਾਸਕ ਏਕੋਹੰਬਹੁਸਯਾਂ ਯਹ ਇਛਾ ਬਯਕ੍ਰਿਚਕੇ
ਜਿਸਨੇ ਉਤਰਕਾਲ ਮੇ ਤ੍ਰਿਧਾਹੰਕਾਰਾਦਿ ਨਿਖਲਜਗਤ
ਰਚਿਆਹੈ॥ ਅਥਵਾ । ਖੰਡਾਪ੍ਰਥਮੇਸਾਜਕੇਗਯਾਨਸੇਖੰਡਨ
ਕਰਨੇਯੋਗਭਵਾਨੀਰਚਕੇ ॥ ਜਿਸਨੇਸਬਸੰਸਾਰ ਰਚਿਆ
ਹੈ ॥ ਉਕ੍ਤੰਚ॥ ਪ੍ਰਥਮਕਾਲ ਸਭ ਜਗਕੋ ਤਾਤਾ । ਤਾਤੇ
ਭਯੋਤੇਜ ਬਿਖਯਾਤਾ॥ ਸੋਈਭਵਾਨੀ ਨਾਮਕਹਾਈ ॥ ਇ-
ਤਯਾਦਿ॥ ਖੰਡਾਸਬਦਸੇ ਈਹਾਂ ਆਦਿਮਾਯਾ ਕਾ ਗ੍ਰਹਣ
ਹੈ॥ ਤੈਹੀ ਦੁਰਗਾਸਾਜਕੇ ਊਹਾ ਸਿਵਸਕਤੀ ਕਾ ਗ੍ਰਹਣ

ਸ੍ਰਿਸ੍ਰੀ ਕਹੀਹੈ॥ ਐਸੇਹੀ ਅਖਰਸੇ ਨਾਮਸੇ ਸਬਦਸੇ ਸ੍ਰਿ-
ਸ੍ਰਿ ਕਹਨੇਵਾਲੇ ਸਬਦੋਮੇਭੀ ਓਂਰੂਪ ਸਬਦਸੇਹੀ ਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿ
ਕਹੀਜਾਨਣੀ। ਪਾਂਚਭੂਤ ਸੇ ਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿ ਕਹਨੇਵਾਲੇ ਪੰਚਤਤ੍ਰ
ਕੋ ਤਨਰਚਿਓ ਔਰਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿ ਰਚੀਪੰਚਤਤ੍ਰਪ੍ਰਕਾਸ। ਇਤਗ੍ਯਾ
ਦਿ ਵਾਕਜਨਮੇ ਸੂਖਮਤਨਮਾਤ੍ਰਾਰੂਪਤਤ੍ਰੋਂਕਾ ਗ੍ਰਹਣ
ਹੈ ਕਾਹੇਤੇ ਤੀਨਸਰੀਰੋ ਮੇ ਸੂਖਮ ਸਤੂਲ ਦੋਸਰੀਰ ਕਾਰਯ
ਰੂਪਹੈ। ਯਾਂਤੇ ਤਨਰਚਿਯੋ ਈਹਾਂ ਸੂਖਮ ਸਤੂਲ ਤਨਕਾਗ੍ਰਹ-
ਣ ਹੈ ਔਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿਰਚੀ ਈਹਾਂ ਸੂਖਮ ਸਤੂਲ ਦੋਨੋ ਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿ ਕਾਗ੍ਰਹ
ਣਹੈ ਦੋਨੋਕੇ ਗ੍ਰਹਣ ਮੇਸ੍ਰੁਤਿਹੈਆਤਮਨਃਆਕਾਸਃਸੰਭੂਤਃਇ
ਸਸ੍ਰਤਿ ਮੈ ਮਹਤਹੰਕਾਰਦ੍ਵਾਰਾਸੂਖਮੋਕੀ ਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿਮਾਯਾਸੇਕਹੀ
ਹੈਤਿਨਸੇਆਗੇਸਤੂਲਹੋਵੇਹੈਪੰਚੀਕਰਣਪ੍ਰਕਾਰਸੇਚਾਰਸੇਜੋ
ਉਤਪਤੀ ਕਹੀ॥ ਸੋ ਬੋਧੋਕੇ ਔਰ ਯਵਨੋਕੇ ਮਤਕਾ ਅਨੁ
ਵਾਦਹੈ ਕਾਹੇਤੇ ਬੌਧ ਲੋਕ ਆਕਾਸਕੋਆਵਰਣਕਾ ਅਭਾਵ
ਰੂਪਕਹੇਹੈਯਾਤੇਅਵਰਣਾਭਾਵਰੂਪਆਕਾਸਭਾਵਰੂਪਜਗਤ
ਕਾਕਾਰਣਨਹੀ ਕਿੰਤੁਚਾਰਭੂਤੋਕੇ ਪਰਮਾਣੂਯੋਸੇਹੀ ਸਰਬ
ਜਗਤ ਉਪਜੇਹੈਪਰਮਾਣੂ ਸਰਬਦਾ ਬਨੇ ਰਹੇਹੈਤਿਨਕਾ ਸ
ਰਬਥਾਨਾਸਮਾਨਲੇਵੇ ਤਬਉਪਾਦਾਨਮ੍ਰਿਤਕਾਨਾਸਹੁਯੇ ਘ
ਟਨਾਬਨਨੇਵਤਜਗਤਕਾਬਨਨਾਦੂਰਹੋਜਾਵੇਯਾਤੇ ਵਹੁਰਹੇ
ਹੈਪੁਨਾਵਹੁਨਿਰਾਵਯਵਹੈ ਕਾਹੇਤੇ ਤਿਨਕੇਭੀਆਗੇਅਵਯਵ

ਮਾਨੇ ਅਵਯਵਧਾਰਾਕੇ ਕਹੂਨਾ ਠਹਰਨੇ ਸੇ ਮੇਰੂਸਰਸੋਂਕਾ
ਤੁਲਜ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਤੇ ਵਹੁ ਪਰਮਾਣੂ ਨਿਰ-
ਵਯਵ ਹੈ ਤਿਨਹੀਕਾ ਮੇਲਹੋਕੇ ਸਥੂਲ ਤਤ੍ਵੋਂਕੀ
ਪੁਨਾ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਆਦਿਕ ਚਾਰੋਂਕੇ ਕਾਰਯ ਘਟਾਦਿਕੋਂ
ਕੀ ਉਤਪਤੀ ਹੋਵੇਹੈ ਪ੍ਰਲਯਕੇ ਸਮਯ ਬਿਛੜ ਬਿਛੜ
ਕਰ ਪਰਮਾਣੂਹੀ ਸੇਖਰਹੇਹੈ ਝਰੋਖਿਯੋਂ ਕੇ ਰਸਤੇਦਿਖਾਈ
ਪੜਤੀ ਰਜਕੇਛਠੇਹਿੱਸੇਕਾਨਾਮ ਪਰਮਾਣੂਹੈਵਹੁਜਗਤਕੇ
ਕਾਰਣਹੈ ਯਹਤਿਨਮਤੋਕਾਅਨੁਵਾਦਹੈ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਅਨੁਵਾਦ
ਕਾਯਹਹੈਜੈਸੇਘਟਾਦਿ ਮਾਯਾਕੇ ਪਰਿਣਾਮਹੈ ਤੈਸੇ ਜਿਨਕੋਂ
ਯਵਨ ਬੌਧਾਦਿਕ ਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿਕਾਮੂਲ ਮਾਨੇਹੈ ਵਹੁਭੀ ਅਗਜਾ-
ਨ ਕਾ ਹੀ ਸੂਖਮ ਰੂਪ ਪਰਿਣਾਮ ਹੈ ਯਾਤੇ ਵਹੀ ਜਗਤ
ਕੇ ਆਦਿਕਾਰਣਨਹੀ ਔਰ ਤੀਨ ਭੂਤੋਂਸੇ ਜੋ ਪਉਣਪਾਣੀ
ਅਗਨੀ ਮਿਲਜੀਆ ਯਹ ਉਤਪੱਤੀ ਕਹੀ ਸੋ ਅਕ੍ਰਮ ਹੈ
ਜੈਸੇ ਸਾਚੇਤੇ ਪਵਨਾ ਭਯਾ ਪਵਨੇ ਤੇ ਜਲ ਹੋਇ ਜਲਤੇ
ਤ੍ਰਿਭਵਨ ਸਾਜਿਆ॥ ਯਹ ਅਕ੍ਰਮਹੈ ॥ ਅਕ੍ਰਮ ਯਹ ਇਸ
ਵਾਸਤੇਹੈ ਵੇਦਮੇਂਏਕਤੋ ਆਤਮਾਤੇਅਕਾਸਅਕਾਸਤੇ ਪਵਨ
ਪਵਨਤੇਅਗਨਿ ਅਗਨਿਤੇਜਲ ਜਲਸੇਪ੍ਰਿਥਵੀ ਯਹਕ੍ਰਮ
ਕਹਿਆਹੈ ਦੂਸਰਾ ਅਗਨਿਸੇਜਲਜਲਤੇਪ੍ਰਿਥਵੀਯਹ ਕ-
ਹਿਆ ਹੈਔਰ ਸਰਬ ਸ੍ਰਤਿਯੋਂ ਮੇ ਅਕ੍ਰਮ ਹੀ ਕਹਿਆਹੈ
ਤੈਸੇ ਗੁਰੁ ਬਚਨ ਮੇ ਪਾਂਚ ਕੀ ਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿ ਮੇ ਕ੍ਰਮ ਹੈ ਤੀਨ ਕੀ

ਮੇ ਨਹੀ ਤੀਨ ਕੀ ਅਗਨਿ ਜਲ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਸੇ ਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿ ਕਹਤੇ ਤਬ ਹੋਤਾ॥ ਸੋਯੇਤੀਨ ਕਿਸੇ ਤੁਕਮੇ ਮਿਲਤੇਨਹੀ ਤੀਸਰੀ ਪਉਣ ਮਿਲਤੀ ਹੈ ਯਾਤੇ ਅਕ੍ਰਮ ਹੈ ਯਦ੍ਵਾ ਜੈਸੇ ਵੇਦ ਮੇ ॥ ਸਤ ਔ ਤਜਤ ਸਬਦੋ ਸੇ ਸਤ ਕਹੀਯੇ ਨੇਤ੍ਰੋ ਕੇ ਵਿਖਜ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਜਲ ਅਗਨਿ ਤੀਨਅਪਰੋਖ। ਔਰ ਤਜਤਨਾਮ ਅਨੁਮਾਨਕੇ ਵਿਖਯ ਵਾਯੁ ਆਕਾਸ ਪਰੋਖ ਯੇ ਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿ ਕੇ ਹੇਤੁ ਕਹੇਹੈ ਤੈਸੇ ਅਗਨਿਜਲ ਅਪਰੋਖ ਔਰ ਪਵਨ ਪਰੋਖ ਯੇ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਆਕਾਸ ਰੂਪ ਅਪਰੋਖ ਔ ਪਰੋ-ਖਨਕੇ ਉਪਲਖਣ ਕਹੇਹੈ ਯਾਤੇ ਈਹਾ ਬੀ ਕ੍ਰਮ ਕੀ ਕਲਪਨਾ ਸੰਭਵੇ ਹੈ ਔਰ ਸਾਚੇਤੇ ਪਵਨਾ ਭਯਾ ਈਹਾ ਕਾਹੂ ਰੀਤਿਕਾ ਕ੍ਰਮ ਕਲਪਨ ਨਹੀ ਸੰਭਵੇ ਯਾਤੇ ਵਹੁ ਕੇਵਲ ਅਕ੍ਰਮ ਹੈ ਤਾਤਪਰਯ ਤਾਕਾ ਯਹ ਹੈ ਬ੍ਰਹਮ ਬਿਖੇ ਜਗਤ ਕਾ ਆਰੋਪਜਿਗਯਾਸੁ ਕੋ ਅਪਵਾਦ ਦ੍ਵਾਰਾ ਏਕ ਲਖਾਵਨੇਕੇ ਤਾਤਪਰਯ ਸੇ ਹੈ ਪ੍ਰਪੰਚ ਕੇ ਸਥਾਪਨਕਰਨੇ ਕੇ ਤਾਤਪਰਯ ਸੇ ਨਹੀਂ ਯਾਂਤੇ ਜੋ ਖਾਣੇ ਹੇਤਖਾਂਡਕੇਖਿਲੌਨੇ ਬਨਾਯੇ ਤਿਨਮੇ ਕਾਹੂ ਖਿਲੌਨੇਕਾ ਅੰਗ ਸੁਧਰਕੇ ਨਾਬਨਾ ਹੋਵੇ ਤਬ ਤਾਕੋ ਸੁਧਾਰਕੇ ਨਹੀ ਬਨਾਵੇ ਤੈਸੇ ਈਹਾ ਭੀ ਸੁਧਾਰਕੇ ਬਨਾਵਨੇ ਮੇ ਤਾਤਪਰਯ ਨਹੀ ਕਿੰਤੁ ਇਹ ਜਗ ਧੂਯੇਕਾ ਪਹਾਰ ਕਹਨੇ ਵਾਲੇ ਬਚਨੋਮੇ ਏਕ ਧੂਯੇਕਾਪਹਾੜ

ਆਰੋਪਣ ਵਾਸਤੇ ਹੈ ਯਾਤੇ ਤਿਨਕਾ ਤਾਤਪਰਯ ਕਾਹੂਰੀ
ਤਿਸੇ ਨਿਖੇਧਣੇ ਯੋਗ ਜਗਤਕੇ ਕਹਨੇ ਮੈਹੈ ਵਾ ਅਨੇਕ
ਕਲਪਤ ਕਾਰਯੋ ਮੇ ਅਧਿਸ੍ਟਾਨ ਏਕ ਰਸਹੈ ਐਸੇ
ਅਧਿਸ੍ਟਾਨ ਕੀ ਅਨੁਸਯੂਤਤਾ ਦਿਖਾਵਨੇਮੈ ਹੈ ਯਾਤੇ
ਅਕ੍ਰਮ ਬੋਧਕ ਬਚਨੋਸੇ ਕ੍ਰਮਬੋਧਕਬਚਨੋਕਾਬਿਰੋਧ ਨਹੀ
ਏਵੰ ਪਉਣ ਪਾਣੀ ਸੁੰਨੇਤੇ ਸਾਜੇ ਐਸੇ ਜਹਾਂ ਦੋ ਲਿਖੇ ਹੈ
ਤਹਾਬੀ ਅਧਿਸ੍ਟਾਨਕੀ ਅਨੁਸਯੂਤਤਾ ਕਹਨੇਮੇਹੀ ਤਾਤ-
ਪਰਯ ਹੈ ਯਾਤੇ ਪੰਚ ਸੇ ਸ੍ਰਿਸ੍ਟਿ ਕਹਨੇ ਵਾਲੇ ਵਾਕਯਨਸੇ
ਵਿਰੋਧ ਨਹੀ ਪੰਚਸੇ ਪੰਚੀ ਕਰਣ ਕਰ ਸ੍ਰਿਸ੍ਟਿਵਤਤੀਨ
ਸੇ ਸ੍ਰਿਸ੍ਟਿਤ੍ਰਿਬ੍ਰਿਤ ਕਰਣ ਕਰ ਹੋਵੈਹੈ ਏਕ ਏਕ ਕੇ ਦੋ ਦੋ
ਕਰ ਏਕ ਏਕ ਭਾਗ ਮੁੱਖਰਖ ਏਕ ਏਕ ਕੇ ਪੁਨਾ ਦੋ ਦੋ
ਕਰ ਦੂਸਰੇ ਦੂਸਰੇ ਤਤ੍ਵੋ ਕੇ ਮੁਖ ਭਾਗੋਮੇ ਮਿਲਾਵਨ ਸੇ
ਤ੍ਰਿਬ੍ਰਿਤ ਕਰਣ ਹੋਵੇ ਹੈ ਕੋਈ ਇਸ ਤ੍ਰਿਬ੍ਰਿਤ ਕਰਣ ਕੋਹੀ
ਮਾਨੇ ਹੈ ਪੰਚੀ ਕਰਣ ਮੇ ਯਹ ਦੋਖ ਕਹੇ ਹੈ ਪੰਚੀ ਕਰਣ
ਵਾਦੀਮਤਮੇ ਆਕਾਸਵਾਯੂਮੇ ਰੂਪਵਾਲੇਭੂਤੋਕੇਭਾਗਆਉਨੇ
ਸੇ ਆਕਾਸ ਵਾਯੂਕਾ ਨੇਤ੍ਰੋਸੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੋਨਾ ਚਾਹੀਯੇ ਤਥਾ
ਏਕ ਏਕ ਮੇ ਪਾਂਚੋ ਕਹਨੇ ਚਾਹੀਯੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਕਥਨ ਦੋਨੋ
ਨਹੀ ਹੋਵੇ ਯਾਤੇ ਪੰਚੀ ਕਰਣ ਬਯਰਥਹੈ ਤ੍ਰਿਬ੍ਰਿਤ ਕਰਣ
ਸ੍ਰੇਸ੍ਟ ਹੈ ਪੰਚੀ ਕਰਣਵਾਦੀ ਕਹੇਦੋਖਕਾਐਸੇ ਉਧਾਰ ਕਰੇ
ਹੈ ਆਕਾਸਾਦਿਕੋਮੇ ਅਨਯਭਾਗਸੂਲਪ ਹੈ ਅਪਨੇ ਭਾਗ

ਮੁਖਜ਼ਹੈ ਯਾਤੇਨੀਰੂਪ ਭਾਗਕਰ ਦਖ੍ਹੇਹੋਨੇਸੇ ਆਕਾਸ ਵਾਯੂ ਕਾ ਚਾਖਸ ਨਹੀ ਹੋਵੇ ਤੈਸੇ ਬਿਸੇਖ ਭਾਗੋਕੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੇ ਹੀ ਏਕ ਏਕ ਮੇ ਪਾਂਚ ਪਾਂਚ ਨਹੀ ਕਹੇ ਜਾਵੇ ਔਰ ਤੀਨਕੇ ਬੋਧਕ ਬਚਨਮੇ ਦੋਕੇਮਿਲਾਲੇਨੇਸੇ ਸ੍ਰੁਤੀਯੋ ਕਾ ਆਪਸ ਮੇ ਬ੍ਰਿਰੋਧ ਭੀ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਯਾਤੇ ਪਾਂਚਭੂਤੋ ਸੇ ਰਚਨਾ ਕਹਨੀ ਹੀ ਸਿਧਾਂਤਹੈ ਸੋ ਸਿਧਾਂਤਬੀ ਰਚਨਾ ਕਹਨੇ ਮੇ ਨਹੀ ਕਿੰਤੂ ਜਿਸਕੋ ਮੇਟ ਕਰ ਜਿਗਾਜ਼ਾਸੂਕੋ ਏਕ ਦਿਖਾਵਨਾ ਹੈ॥ ਕਾਹੂ ਰੂਪਸੇਤਾਕੇ ਕਹੂਕ ਕਹਨਮੇਹੈ ਯਾਹੀਭਾਵਮੇ ਅਨੇਕ ਰੀਤਿ ਸੇ ਰਚਨਾ ਕਹੀਹੈ ਅਧਜ਼ਾਰੋਪ ਅਪਵਾਦ ਪ੍ਰਤਿਪਾਦਕ ਗ੍ਰੰਥ ਸੰਕਰਮਤਮੇ ਪੰਚੀਕਰਣ ਭਾਖਜ਼ ਔਸੁਰੇਸ੍ਵਰਾ ਚਾਰਯ ਕ੍ਰਿਤਪੰਚੀ ਕਰਣਵਾਰਤਕ॥ ਔਰ ਰਾਮਾਨੁਜਮਤਮੇ ਨਾਰਾਯਣ ਕ੍ਰਿਤਤਤ੍ਵਤ੍ਰਯਹੈ ਸੋ ਬਿਸੇਖਕਰ ਇਸ ਬਾਰਤਾ ਕੇ ਪਰਚੇ ਹਿਤ ਪੁਨਾ ਅਭੇਦਵਾਦੀ ਭੇਦ ਵਾਦੀਓ ਕੀ ਮੂਲ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਯਾ ਜਾਨਨੇ ਹਿਤ ਈਹਾ ਲਿਖੇਗੇ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਮਤ ਨਿਰਣਯ ਸਾਗਰੇ ਉਤ-ਪੱਤੀ ਬੋਧਕਵਾਕਜਗਤਬਿਰੋਧਨਿਰਾਕਰਣ ਪੂਰਬਕ ਅਧਜਾਰੋਪ ਅਪਵਾਦ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਿਰੂਪਣੰਨਾਮ ਅਸ੍ਟਦਸੀ ਉਰਮੀ॥ ੧੮ ॥

ਮਾਯਾ ਕਾ ਅਧਿਸ੍ਠਾਨ ਸਜਾਤੀ ਵਿਜਾਤੀ ਸ੍ਵਗਤ ਭੇਦ
ਹੀਨ ਅਦ੍ਵਤੀਯਬ੍ਰਹ੍ਮ ਸਦੇਵ ਇਤ੍ਯਾਦਿ ਸ੍ਰੁਤੀਯੋ ਮੇ ਸਤ
ਸਬਦ ਕਾ ਅਰਥ ਕਹਿਆ ਹੈ ਵਹੀ ਅਪਨੀ ਮਾਯਾ ਮੇ
ਕਲਪਤਤਦਾਤਮ ਸੰਬੰਧਰੂਪ ਪ੍ਰਵੇਸ ਕਰਕੇਅਸਪਸ੍ਟਨਾਮ
ਰੂਪ ਵਾਲੇ ਨਿਖਲ ਜਗਤ ਕਾ ਆਸ੍ਰਯ ਅਬ੍ਯਾਕ੍ਰਿਤ
ਕਹਿਆਹੈ ਇਸੀਕਾ ਨਾਮ ਅਬ੍ਯਕ੍ਤ ਹੈ ਯਹੀ ਅਬ੍ਯਕ੍ਤ
ਮਹਾਨ ਰੂਪ ਹੈ ਮਹਾਨ ਅਹੰਕਾਰ ਰੂਪ ਹੈ ਏਵੰ ਨਿਖਲ
ਕਾਰਯ ਕਾਰਣ ਰੂਪ ਹੈ ਯਹ ਭਾਖ੍ਯ ਕਾਰ ਲਿਖੇ
ਹੈ ਅਬਭਾਖ੍ਯੰ ਸਤ ਸਬਦ ਕਾ ਵਾਚ੍ਯ ਮਾਯਾ ਸਬਲ
ਬ੍ਰਹ੍ਮ ਅਬ੍ਯਕ੍ਤ ਅਬ੍ਯਕ੍ਤ ਸੇ ਮਹਾਨ ॥ ਮਹਤੱਤ੍ਵ ਸੇ ਅਹੰ
ਕਾਰ ॥ ਅਹੰਕਾਰਸੇ ਪੰਚਤਨਮਾਤ੍ਰਾ ॥ ਪੰਚਤਨ ਮਾਤ੍ਰਾਸੇ
ਪੰਚਮਹਾ ਭੂਤ ॥ ਪੰਚ ਮਹਾ ਭੂਤੋ ਸੇ ਨਿਖਲ ਜਗਤ ॥ ਪੰਚ
ਭੂਤੋ ਮੇ ਏਕ ਏਕ ਕੇ ਦੋ ਦੋ ਬਿਭਾਗਕਰ ਦੋ ਦੋ ਮੇ ਆਧਾ
ਆਧਾ ਛੋਡਕਰ ਅਰਧ ਅਰਧ ਕੇ ਚਾਰ ਚਾਰ ਕਰ ਇਤ-
ਰੋਕੇ ਮੁਖ ਭਾਗੋ ਮੇ ਜੋੜਨੇਸੇ ਪੰਚੀਕਰਣ ਹੋਵੇਹੈ ਸਿਖੋ ਕੋ
ਬੋਧ ਕੀ ਸਿਧਿ ਹੇਤ ਤਤ੍ਵਵੇਤਾ ਅਧ੍ਯਾਰੋਪ ਅਪਵਾਦ ਸੇ
ਨਿਸ ਪ੍ਰਪੰਚ ਕਾ ਪ੍ਰਪੰਚਨ ਕਰੇਹੈ॥ ਪੂਰਬ ਕਹੇ ਪੰਚੀ ਕ੍ਰਿਤ
ਪੰਚਮਹਾਭੂਤ ਔਤਿਨਕਾ ਕਾਰਯਸਭੀ ਮਿਲਾਕਰ ਬਿਰਾਟ
ਕਹੀਯੇਹੈ ਯਹ ਆਤਮਾ ਕਾ ਸ੍ਥੂਲ ਸਰੀਰ ਹੈ ਇੰਦ੍ਰਿਯੋਸੇ
ਅਰਥੋ ਕਾ ਗ੍ਯਾਨ ਜਾਗ੍ਰਤ ਅਵਸ੍ਥਾਹੈ ਸ੍ਥੂਲ ਸਰੀਰ

ਐ ਜਾਗ੍ਰਤ ਅਵਸਥਾ ਦੋਨੋਕਾ ਅਭਿਮਾਨੀ ਆਤਮਾ ਬਿਸ੍ਵ ਹੈ
ਸਥੂਲ ਸਰੀਰ ਜਾਗ੍ਰਤ ਅਵਸਥਾ ਬਿਸ੍ਵ ਜੀਵ ਯਹ ਤੀਨੋ
ਅਕਾਰ ਸ੍ਵਰੂਪ ਹੈ ਅਪੰਚੀਕ੍ਰਿਤ ਪੰਚਭੂਤ ਐ ਤਿਨਕਾ ਕਾਰਯ ਸੱ
ਤਰਾਂ ਤਤ੍ਵ ਕਾ ਲਿੰਗ ਸਰੀਰ ਭੌਤਕ ਹਿਰਨਜ ਗਰਭ ਕਹੀਯੇ
ਹੈ ਯਹ ਆਤਮਾ ਕਾ ਸੂਖਮ ਸਰੀਰ ਹੈ ਕਰਣੋ ਕੇ ਉਪਰਾਮ
ਭਯਾਂ ਜਾਗ੍ਰਤ ਕੇ ਸੰਸਕਾਰੋਂ ਸੇ ਜਨਜ ਗ੍ਯਾਨ ਸ੍ਵਪ੍ਨਾਵਸਥਾ ਹੈ
ਸੂਖਮ ਸਰੀਰ ਐ ਸ੍ਵਪ੍ਨਾਵਸਥਾ ਕਾ ਅਭਿਮਾਨੀ ਆਤਮਾ ਤੈਜ
ਸ ਹੈ ਸਰੀਰ ਅਵਸਥਾ ਅਭਿਮਾਨੀ ਤੀਨੋ ਉਕਾਰ ਸ੍ਵਰੂਪ ਹੈ॥
ਸਰੀਰ ਦੋਕਾ ਕਾਰਣ ਜੋ ਨਿਜਸ੍ਵਰੂਪ ਕਾ ਅਗ੍ਯਾਨ ਚੇਤਨ
ਕੇ ਆਭਾਸ ਯੁਕ੍ਤ ਭਯਾ ਵਹੁ ਅਬਜ੍ਯਾਕ੍ਰਿਤ ਕਹੀਯੇ ਹੈ ਯਹ
ਆਤਮਾ ਕਾ ਕਾਰਣ ਸਰੀਰ ਹੈ ਸੋ ਸਤ ਅਸਤ ਤਥਾ ਉਭਯ
ਰੂਪ ਨਹੀਂ ਪੁਨਾ ਭਿੰਨ ਅਭਿੰਨ ਤਥਾ ਉਭਯ ਰੂਪ ਨਹੀਂ ਪੁਨਾ
ਸਵਯਵ ਨਿਰਵਯਵ ਤਥਾ ਉਭਯ ਰੂਪ ਨਹੀਂ ਯਾਤੇ ਨਵ੍ਯੁ
ਕ੍ਤੀ ਅਸਹਮਾਨ ਹੈ ਜੀਵ ਈਸ ਕੇ ਅਭੇਦ ਗ੍ਯਾਨ ਸੇ ਦੂਰ ਹੋਵੇ
ਹੈ ਸ਼ਭ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੇ ਗ੍ਯਾਨੋ ਕੇ ਨਾਸ ਭਯਾਂ ਜੋ ਬੁਧਿ ਕੀ ਅਵਿ-
ਦ੍ਯਾ ਰੂਪ ਸੇ ਥਿਤਿ ਵਹੁ ਸੁਖਪਤੀ ਅਵਸਥਾ ਹੈ ਦੋਨੋਕਾ ਅ
ਭਿਮਾਨੀ ਆਤਮਾ ਪ੍ਰਾਗ੍ਯ ਹੈ ਕਾਰਣ ਸਰੀਰ ਸੁਖੁਪਤੀ ਅ-
ਵਸਥਾ ਪ੍ਰਾਗ੍ਯ ਜੀਵ ਯੇ ਤੀਨੋ ਮਕਾਰ ਸ੍ਵਰੂਪ ਹੈ ਅਕਾਰ
ਉਕਾਰ ਰੂਪ ਹੈ ਉਕਾਰ ਮਕਾਰ ਰੂਪ ਹੈ ਮਕਾਰ ਮੇਰਾ ਸ੍ਵਰੂਪ
ਹੈ ਮੈ ਸਾਖੀ ਸਰੂਪ ਕੇਵਲ ਚਿਨ ਮਾਤ੍ਰ ਰੂਪ ਹੂੰ ਮੇਰੇ ਮੈ ਅਗ੍ਯਾ

ਨ ਤਤਕਾਰਯਕਾ ਲੇਸਨਹੀਂ ਕਿੰਤੁ ਮੈ ਨਿਤਯ ਸੁਧਬੁੱਧ ਮੁਕ੍ਤ ਸਤ੍ਯ ਪਰਮਾਨੰਦ ਅਦ੍ਵਿਤੀਯ ਬ੍ਰਹਮਹੂੰ ਐਸੇ ਜੀਵ ਬ੍ਰਹਮਕੇ ਅਭੇਦਮੇ ਚਿਤਕੀ ਥਿਤੀ ਸਮਾਧਿ ਕਹੀਯੇਹੈ ਵਹੁ ਸਮਾਧਿ ਤਤ੍ਵਮਸਿ ਬ੍ਰਹਮਾਹਮਸਿਮ ਪ੍ਰਗਯਾਨਮਾਨੰਦੰ ਬ੍ਰਹਮ ਅਯਮਾਤਮਾ ਬ੍ਰਹਮ ਇਤ੍ਯਾਦਿ ਸ੍ਰੁਤਿਯੋਂਸੇ ਸਿਧ ਹੋਵੇਹੈ ਇਤਿ ਸੰਕਰਭਾਖ੍ਯੰ॥ ਇਸ ਭਾਖ੍ਯਕਾ ਭਾਵਸੁਰੇ ਸ੍ਵਰਾਚਾਰਯਨੇ ਲਿਖ੍ਯਾ ਹੈ ਸੋਆਗੇ ਲਿਖਤੇਹੈਂ॥ ਦੋਹਰਾ ਓਂਕਾਰ ਸਭ ਬੇਦਕੋ ਤਤ੍ਵ[1] ਪ੍ਰਕਾਸਕਸਾਰ॥ ਤਾਸੇ ਚਿੱਤ ਸਮਾਧਿਕਹੁ ਜਨਮੁਮੁਖ ਹਿਤਧਾਰ॥੧॥ ਪੂਰਬ ਇਕ ਪਰਬ੍ਰਹਮ ਜੋ ਨਿਤ੍ਯ ਮੁਕ੍ਤ ਅਵਿਕਾਰ[2]॥ ਬੀਜ ਜਗਤ ਅਬ੍ਯਕ੍ਤਵਹੁ ਨਿਜਮਾਯਾ ਵਿਸਧਾਰ[3]॥੨॥ ਤਨੁਮਾਤ੍ਰਾ ਵਪੁਤਾਹਤੇਉਪਜ੍ਯੋ ਤਤ੍ਵ ਆਕਾਸ॥ ਤਾਤੇ ਪਉਨਸਪਰਸ ਵਪੁਨੀਕੇ ਲੀਨ ਪ੍ਰਕਾਸ॥੩॥ ਭਯੋਰੂਪ ਤਨਮਾਤ੍ਰਾਮਾਤ੍ਰ ਤਾਤੇਤੇਜ॥ ਰਸਤਨਮਾਤ੍ਰਤਾਹਤੇਜਗਜਲਜਾਨਵਿਤੇਜ॥੪॥ ਤਤੋਗੰਧਤਨ ਮਾਤ੍ਰਾਰੂਪ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਜਾਤ॥ ਸਬਦ ਏਕਗੁਣ ਗਗਨਮੇ ਦੋਗੁਣਵਾਯੁ ਸਮਾਤ॥੫॥ ਤੀਨ ਤੇਜਮੇ ਜਾਨੀਯੇ ਜਲਮੇ ਚਾਰ ਨਿਹਾਰ॥ ਸਬਦ ਸਪਰਸੰ ਰੂਪਰਸ ਗੰਧ ਮਹੀ ਪੰਜਧਾਰ॥੬॥ ਤਿਨ ਸੂਖਮਸੇ ਜਾਨੀਯੇ ਉਪਜ੍ਯੋ

੧-ਓਂਕਾਰਚਾਰੋਂਵੇਦੋਂਕਾ ਸਾਰਹੈ ਅਰ ਵੇਦੋਂਕੇ ਯਥਾਰਥ ਅਰਥਕਾਪ੍ਰਕਾਸ ਕਰਤਾਹੈ ੨-ਜਨਮਾਦਿ ਵਿਕਾਰ ਹੀਨ ੩-ਆਪਨੀ ਮਾਯਾਮੇ ਪ੍ਰਵੇਸ ਕਰਕੇ ਜਾਨ

ਲਿੰਗ ਸਰੀਰ॥ ਤੈਸੇ ਤਤ੍ਵਸਥੂਲਹੁਯਤਤੇ ਬਿਰਾਟ ਬਿਥੀਰ ॥੭॥ ਪੰਚੀਕ੍ਰਿਤ ਪੰਚਭੂਤਕੋ ਕਹੇਥੂਲਬੁਧਿਮਾਨ॥ਧਰਾ ਆਦਿ ਪੰਚਭੂਤਕੋ ਦ੍ਵਿਧਾਬਿਭਾਗ ਪਛਾਨ॥ ੮॥ ਏਕਏਕ ਪੁਨ ਭਾਗਕੇ ਦੋਦੋ ਭਾਗਬਨਾਯ॥ ਏਕਏਕਕੇਚਾਰਕੈ ਮੁਖ ਮੁਖ ਮਾਹਮਿਲਾਯ॥ ੯॥ ਤਾਸੇ ਭੂਤ ਆਕਾਸਮੇ ਭਾਗ ਪੰਚਹੁਯਨੀਕ ॥ ਤੈਸੇ ਵਾਯੂਆਦਿਮੇ ਜਾਨੋਹੋਹੁਸੁਠੀਕ॥ ੧੦ ॥ ਪੰਚੀਕਰਣਕਹੇ ਭਲੇ ਤਤ੍ਵਵੇਤਾ ਇਸਆਮ॥ ਪੰਚੀਕ੍ਰਿਤਪੰਚਭੂਤਕੋ ਕਾਜ ਵਿਰਾਟਹਨਾਮ ॥ ੧੧ ॥ ਹੀਨ ਸ-ਰੀਰੇ ਆਤਮਾ ਕਾਲਖਥੂਲਸਰੀਰ॥ ਮਾਨਜਾਹਅਗ ਅਪ-ਨਪੋ ਪਾਵੇਬੰਧ ਗੰਭੀਰ॥ ੧੨॥ ਅਧਿਦੈਵਤ ਅਧਯਾਤ ਮੇ ਅਧਿਭੂਤਕਯੌਤੀਨ ॥ ਤ੍ਰੂਪ ਧਾਰ ਬ੍ਰਹ- ਭਾਸਹੈ ਭ੍ਰਮਸੇ ਤਤ੍ਵਨ*ਚੀਨ॥ ੧੩ ॥ਦੇਵਕ੍ਰਿਪਾਯੁਤਇੰਦ੍ਰਿਯਨਸੇ ਜੋ ਅ-ਰਥ ਗਯਾਨ ॥ ਸਬਦਾਦਿਕ ਵਿਖਯਾਨਕੋ ਵਹੁ ਲੇ ਜਾਗ੍ਰਤ ਜਾਨ॥ ੧੪ ॥ ਸ੍ਰੋਤ੍ਰਹੈ ਅਧਯਾਤਮੇ ਸਬਦ ਵਿਖਯ ਅਧਿਭੂਤ ॥ ਦਿਸਾਤਾਹ ਅਧਿਦੈਵਤੈ ਯਾਮੇ ਨਾਹਕਸੂਤ†॥ ੧੫॥ਤ੍ਵਗ ਅਧਯਾਤਮ ਵਿਖਯਹੈ ਤਿਹਸਪਰਸ ਅਧਿਭੂਤ ॥ ਵਾਯੁਤ-ਹਾਅਧਿਦੈਵ ਹੈ ਜਾਨੇ ਸੁਗ‡ਸੁਪੂਤ॥ ੧੬ ॥ ਨੇਤ੍ਰਹੈ ਅਧਯਾਤਮੇ ਅਧਿਭੂਤਕ ਤਿਹਰੂਪ ॥ ਅਧਿਦੈਵਤ

---

*—ਵਾਸਤਵਸੇ ਨਹੀਂ ਭਾਸੇ ਐਸੇ ਜਾਨੋ †—ਕੁਛ ਬਿਗਾੜ ‡—ਗਯਾਨੀ ਸ੍ਰੇਸ਼੍ਟ ਪਵਿਤ੍ਰ ॥

ਆਦਿਤਜਹੈ ਜਾਨਹੁ ਪਰਮਅਨੂਪ॥ ੧੭ ॥ ਜਿਹ੍ਵਅਧਯਾ ਤਮਕੋਵਿਖਯ ਅਧਿਭੂਤਕਰਸ ਨੀਕ ॥ ਅਧਿਦੈਵਤਤਿਹ ਬਰਣਹੈ ਬਾਤਨਰੰਚਅਲੀਕ* ॥੧੮॥ ਘ੍ਰਾਣਅਧਯਾਤਮ ਕੋਲਖੋ ਅਧਿਭੂਤਕਗੰਧਪੂਰ॥ ਤਿਹਪ੍ਰਿਥਵੀ ਅਧਿਦੈਵਮੋ ਰੰਚਨਲਖੋ ਕਸੂਰ॥ ੧੯॥ ਵਾਗਅਧਯਾਤਮ ਸਬਦਤਿਹ ਅਧਿਭੂਤਕ ਬਿਨਸੰਸ੧ ॥ ਅਧਿਦੈਵਤ ਤਿਹ ਅਗਨਿਕੋ ਭਾਖੇ ਬੁੱਧਜਨ੨ ਹੰਸ॥੨੦॥ਹਸ੍ਤ ਅਧਯਾਤਮਕੋਲਖੋ ਅਧਿ ਭੂਤਕ ਆਦਾਨ॥ ਇੰਦ੍ਰਤਾਹਅਧਿਦੈਵਹੈਕੀਨੋਬੇਦ ਬਖਾਨ ॥ ੨੧॥ ਪਾਦੇਂਦ੍ਰਿਯ ਅਧਯਾਤਮੰਗਮਨ ਵਿਖਯ ਅਧਿਭੂ ਤ ॥ ਬਿਸ੍ਨੁਤਾਹ ਅਧਿਦੈਵਮੋ ਰੰਚਨ ਬਾਤ ਬਿਸੂਤ੩ ॥੨੨ ॥ਗੁਦ ਅਧਯਾਤਮਕੋ ਲਖੋ ਅਧਿਭੂਤਕ ਮਲਤਯਾਗ॥ ।ਅਧਿਦੈਵਤਯਮਰਾਜਕੋ ਭਾਖੇ ਮੁਨਿਵਡਭਾਗ ॥੨੩॥ ਉਪਸਤ ਅਧਯਾਤਮਕੋ ਵਿਖਯ ਅਧਿਭੂਤਕ ਸੰਭੋਗ॥ ਅ-ਧਿਦੈਵਤਤਿਹ ਪ੍ਰਜਾਪਤਿਭਾਖੇ ਸੱਜਨਲੋਗ॥ ੨੪ ॥ ਮਨ ਅਧਯਾਤਮ ਮਨਨ ਤਿਹ ਵਿਖਯਗਨੋ ਅਧਿਭੂਤ॥ ਚੰਦ੍ਰਤਾ ਹ ਅਧਿਦੈਵਹੈ ਜਾਨੋਮੁਨੀਵਰ ਪੂਤ੪ ॥੨੫॥ਬੁਧ ਅਧਯਾ ਤਮਕੋਲਖੋ ਅਧਿਭੂਤਕ ਬੋਧਬਯ ॥ ਅਧਿਦੈਵਤ ਗੁਰ ਸੁਰਨਕੋ ਗੁਰਮੁਖ ਸੇ ਸ੍ਰੋਤਬਯ ॥ ੨੬ ॥ ਅਧਯਾਤਮ

---

*–ਝੂਠੀ ੧–ਬਿਨਾ ਸੰਦੇਹ ੨–ਗਯਾਨੀਸੂਰਜ ੩–ਬਿਗੜੀਹੂਈ
੪–ਮੁਨੀਸ੍ਵਰਪਵਿਤ੍ਰ

ਅਹੰਕਾਰਕੋ ਅਹੰਕਰ ਤਬ੍ਯਅਧਿਭੂਤ ॥ ਅਧਿਦੈਵਤਤਿ
ਹਜਾਨੀਏ ਰੁਦ੍ਰਭਲੇ ਅਵਧੂਤ ॥ ੨੭ ॥ ਅਧ੍ਯਾਤਮਚਿੱਤ
ਚਿੰਤਨੰ ਅਧਿਭੂਤਕਲਖ ਪੂਰ ॥ ਅਧਿਦੈਵਤ ਖੇਤ੍ਰਗ੍ਯਤਿ
ਹਭਾਖੇ ਸੱਜਨਭੂਰ ॥ ੨੮ ॥ ਬਾਹ੍ਯਾਂਤਰ ਦੁਇਕਰਣ
ਸੇ*ਦੇਵਕ੍ਰਿਪਾਕਰ ਗ੍ਯਾਨ ॥ ਨਿਜਨਿਜ ਬਿਖ੍ਯਨ ਜਗਤ
ਮੈ ਜਾਗ੍ਰਤ ਕਹੇ ਸੁਜਾਨ ॥ ੨੯ ॥ ਕਰਣਾਧਾਰਸਥੂਲ
ਪੁਨ ਜਾਗ੍ਰਤ ਅਵਸਥਾ ਦੋਯ ॥ ਅਭਿਮਾਨੀ ਜੋ ਇਨਹੁਕੋ
ਬਿਸ੍ਵਜਾਨੀਯੇ ਸੋਇ ॥ ੩੦ ॥ ਦੇਖੇ ਭੇਦ ਨਿਬ੍ਰਿਤਿਹਿਤ
ਬਿਸ੍ਵ੧ ਬੈਰਾਜਸ੍ਵਰੂਪ ॥ ਗ੍ਯਾਨਇੰਦ੍ਰਿਯਪੰਚਹੈਪੰਚਸੁਕਰ-
ਮ ਅਨੂਪ ॥ ੩੧ ॥ ਸ੍ਰੋਤ੍ਰਤ੍ਵਚਚਖੁਰਸਨਘ੍ਰਾਣਇੰਦ੍ਰਿਯ
ਗ੍ਯਾਨ। ਵਾਕਪਾਣਿਪਾਦੋਪਸਥਗੁਦਾ ਕਰਮ ਯੇਜਾਨ ॥
੩੨ ॥ ਮਨ ਬੁੱਧੀ ਅਹੰਕਾਰ ਚਿਤ ਚਾਰੇ ਅੰਤਸਕਰਣ ॥
ਰੂਪ ਸੰਕਲਪ ਸੁਮਨਅਹੇਬੁੱਧੀ ਨਿਸਚੇ੨ ਧਰਣ ॥ ੩੩
॥ ਅਭਿਮਾਨਾਤਮ ਜਾਨੀਯੇ ਰੂਪਭਲੇ ਅਹੰਕਾਰ ॥ ਚਿੰਤ
ਨ ਬ੍ਰਿਤਸੁ ਚਿੱਤਕੋ ਰੂਪ ਕਹੇ ਸਬਿਚਾਰ ॥ ੩੪ ॥ ਪ੍ਰਾਣ
ਅਪਾਨ ਬ੍ਯਾਨ ਪੁਨ ਔਰ ਉਦਾਨ ਸਮਾਨ ॥ ਪੰਚਬ੍ਰਿਤਿ
ਯਹਪ੍ਰਾਣ ਕੀ ਕਹੇਭਲੇਸਗ੍ਯਾਨ੩ ॥ ੩੫ ॥ ਖੰਵਾਯੂਜਲ
ਪਾਵਕੰਖਿਤਿਯੇ ਸੂਖਮਭੂਤ ॥ ਕਾਮ੪ ਅਵਿਦ੍ਯਾ ਕਰਮ

---

*—ਬਾਹ੍ਯਕਰਣਪਾਚੋ ਗ੍ਯਾਨਇੰਦ੍ਰਯ ਅੰਤਹਕਰਣ ਚਾਰੋਮਨ ਆਦਿ
੧—ਬਿਸ੍ਵਜੀਵਕੋ ਬਿਰਾਟ ਈਸਰੂਪਕਰ ੨—ਨਿਸਚੇਰੂਪਹੀ ਧਾਰ
ਣਨਾਮ ਧਾਰਨ ਕਰਨਾਭਾਵ ਜਾਨਨਾ ੩—ਗ੍ਯਾਨਵਾਨ ੪—ਵਾਸਨਾ

ਯੁਤ ਲਿੰਗ ਅਸ੍ਪੁਰਸੂਤ ॥ ੩੬ ॥ ਯਹਸੂਖਮ ਵਪੁਜਾਨੀ ਏ ਮਾਯਿਕ ਆਤਮਭਾਰ * ॥ ਕਰਣਨ ਕੇ ਊਪਰਾਮਭੇਜ ਨਯ ਜਾਗ੍ਰਤ ਸੰਸਕਾਰ ॥ ੩੭ ॥ ਗ੍ਰਾਹਯ ਗ੍ਰਾਹਕ ਰੂਪ ਸੇ ਫੁਰਨਾ ਸੂਪਨ ਕਹਾਤ ॥ ਜੋ ਅਭਿਮਾਨੀਦੁਹਨਕੋ ਤੈਜ-ਸਤਿਹਬੁਧਗਾਤ ॥ ੩੮ ॥ ਹਿਰਣਯ ਗਰਭ ਕੋ ਰੂਪਕੈ ਤੈਜਸਚਿਤਵੇ ਧੀਰ ॥ ਚੇਤਨ ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬ ਸਹਿਤ ਜੋ ਕਾਰਣ ਦੋਨ ਸਰੀਰ[1] ॥ ੩੯ ॥ ਆਤਮਕੋ ਅਗਯਾਨ ਵਹੁ ਅਬਯਾਕ੍ਰਿਤ ਅਬਯਕ੍ਤੁ ॥ ਨ ਸਦਾਦਿ[2] ਪੁਨਤੈਸਹੂ ਭਿੰਨਾਭਿੰਨ ਬਿਬਬਯਕ੍ਤੁ ॥ ੪੦ ॥ ਨਹਸਵਯਵਨਿਰਵਯਵਹੈਨਾ ਪੁਨਦੋਯਸ੍ਰੂਪ ॥ ਬ੍ਰਹਮਾਤਮਕੇਗਯਾਨਸੇ ਹੇਯ[3] ਮਿਥਯਾ ਲਖਰੂਪ ॥ ੪੧ ॥ ਗਯਾਨੋਕੇ ਉਪਰਾਮਭੇ ਬੁਧਿਥਿਤ ਕਾਰਣਮਾਹ ॥ ਬੀਜਮਾਹਬਟਸਾਮਕਹਸੁਖਪਤਿਨਾਮ ਸੁਤਾ-ਹ ॥ ੪੨ ॥ ਅਭਿਮਾਨੀਜੋ ਦੂਹਨਕੋ ਨਾਮ ਪ੍ਰਾਗਯਕਹ ਤਾ-ਹ ॥ ਈਸਰੂਪ ਕੈ ਨਿਤਯਹੀ ਚਿਤਵੇ ਚਿੰਤਕ ਯਾਹਿ ॥ ੪੩ ॥ ਬਿਸ੍ਵਾਦਿਕ ਤ੍ਰਯਤੀਨਹੂੰ ਤੈਸ ਬਿਰਾਟਹਆਦਿ ॥ ਭਿੰਨਰੂਪ ਕੈ ਮੋਹਤੇ ਭਾਸੈ ਤਤ੍ਵ[4] ਅਨਾਦਿ ॥ ੪੪ ॥ ਬਿ-ਸ੍ਵਾਦਿਕ ਤ੍ਰਯਜਾਹਤੇ ਬੈਰਾਜਾਦਿਕ ਰੂਪ ॥ ਤਾਤੇਦੇਖੇ ਏਕ

---

*—ਬਡਾ

੧—ਸੂਖਮ ਅਸਥੂਲ ਦੋਨੋਂਕਾ

੨—ਸਤ ਵਾ ਅਸਤ ਵਾਸਤ ਅਸਤ ਉਭਯ

੩—ਤਯਾਗਨੇਯੋਗਯਹੈ ਮਿਥਯਾ ਰੂਪਜਾਨਕੇ

੪—ਵਾਸਤਵਸੇ ਏਕਰੂਪ ਹੈ ਅਨਾਦਿ ਹੈ

ਪਨ ਅਨਜਪਨੋਤਜ ਰੂਪ॥ ੪੫ ॥ ਓਂਕਾਰ ਬਪੁਅਖਿ-
ਲਹੈ ਬਿਸ੍ਵਾਦਿਕ ਸਭਰੂਪ ॥ ਵਾਚਕ ਵਾਚਜ ਅਭੇਦਸੇ
ਭੇਦ* ਬਿਨਾ ਲਖਰੂਪ ॥ ੪੬ ॥ ਬਿਸ੍ਵਅਕਾਰ ਸ੍ਵਰੂਪ
ਹੈ ਤੈਜਸ ਜਾਨਿਓਕਾਰ ॥ ਪ੍ਰਾਗਜ ਮਕਾਰ ਸ੍ਵਰੂਪਮੋਭਾ
ਸਿਤਭੇਦਅਸਾਰ॥੪੭॥ਯਾਹਰੀਤਿਸੇਚਿੰਤਨੰਕਰੇਸਮਾਧਿਪ੍ਰਾ
ਕ। ਥੂਲਹਸੂਖਮ ਸਰਬਕੋਚਿਦਮੋ ਲਯਬਰਤਾਕ॥੪੮॥
ਬਿਸ੍ਵਅਕਾਰ ਸ੍ਵਰੂਪਕੋ ਬੀਚ ਉਕਾਰ ਬਿਲਾਪ॥ ਤੈਜਸ
ਰੂਪ ਉਕਾਰਕੋ ਮਾਹਮਕਾਰਸਮਾਪ॥੪੯॥ ਅਕਾਰਪ੍ਰਾਗਜ
ਸ੍ਵਰੂਪਕੋਲਯਕਰ ਚੇਤਨ ਮਾਹ ॥ ਪੀਛੇ ਚਿਤਵੇ ਸੁੱਧ
ਬੁਧ ਚੇਤਨਮੋਬਿਨ ਨਾਹ ॥ ੫੦ ॥ ਵਾਸੁਦੇਵ[੧] ਆਨੰਦਕੋ
ਪੁੰਜ ਪ੍ਰਣਵਮਮਰੂਪ॥ ਜਾਨ ਬਿਵੇਚਕ ਚਿੱਤਕੋ ਲਯਕੈਸਾ
ਖੀ ਸ੍ਵਰੂਪ॥ ੫੧ ॥ ਲੀਨ ਭਯੋ ਚਿੱਤ[੨] ਚਿਤਮੋ ਚਾਲੇਨਾਹ
ਕਦਾਪਿ[੩] ॥ ਪੂਰਣ ਅਚਲ ਸਮੁਦ੍ਰਵਤ ਪੂਰਣਵਪੁਹਯ
ਆਪ॥ ੫੨ ॥ ਇਮ ਯੋਗੀਸਵਧਾਨਹੁਯਸ੍ਵਧਾਭਕ੍ਤੀਸਾਥ॥

---

*–ਭੇਦਸੇ ਰਹਿਤ ਹੈ ਵਾਚਜਵਾਚਕਕਾ ਜਾਨੋ ਸ੍ਵਰੂਪ

੧–ਵਾਸੁਸਭਮੇ ਨਿਵਾਸ ਕਰਨੇਵਾਲਾ ਦੇਵ ਪ੍ਰਕਾਸ ਰੂਪ ਆਨੰਦ ਦੁਖਲੇਸ ਸੇ ਹੀਨ ਜੋ ਸੁਖਵਾਚਜ ਵਾਚਕਕੋ ਏਕਰੂਪ ਹੋਨੇਸੇ ਐਸੇ ਸੁਖਕਾ ਪੁੰਜਜੋਓਂਹੈ ਸੋ ਮੇਰਾ ਸ੍ਵਰੂਪਹੈ ਐਸੇ ਜਾਨਕੇ ਬਿਬੇਚਕ ਕਿਆ ਬਿਚਾਰ ਕਰਨੇਵਾਲਾ ਅਪਨੇ ਅੰਤਹਕਰਣਕੋ ਲਯਕਰੇ ਸਰਬਕੋ ਸਾਖੀਨਾਮ ਦੇਖਨੇ ਵਾਲਾ ਜੋ ਅਪਨਾ ਸ੍ਵਰੂਪ ਤਿਸਮੈ ॥

੨–ਚਿਤਚੇਤਨਮੋ ੩–ਕਦੀਭੀ

ਜਿਤਇੰਦ੍ਰਿਯਜਿਤਕੋਪਹੁਯਦੇਖੇਅਦ੍ਵਯਨਾਥ*।੫੩।ਆਦਿ ਮਧ੍ਯਅਵਸਾਨਮੇ† ਦੁੱਖਵਪੂਜਗਜਾਨ॥ ਤਾਤੇਸਭਕੋ ਤ੍ਯਾਗਕੇ ਤਤ੍ਵਮਾਹਚਿਤਠਾਨ‖॥ ੫੪ ॥ ਯੋਦੇਖੇ ਆਨੰਦਵਪੁ ਸਰਬਗ[1] ਏਕ ਸ੍ਵਰੂਪ ॥ ਆਪਤਬ੍ਯਨਹਤਾਹਕਛਜਾਨ-ਨ ਜੋਗ ਨਰੂਪ॥ ੫੫ ॥ ਕ੍ਰਿਤਕ੍ਰਿਤ੍ਯਹੁਯ ਧੀਰਜਨ ਜੀਵਨ ਮੁਕ੍ਤ ਸਦਾਹ[2] ॥ ਕਬੀਕਤਿਹ ਬ੍ਯਵਹਾਰਮੇ[3] ਯਦਪਿ ਦ੍ਵੈਤਦਿਖਾਹ ॥ ੫੬ ॥ ਬੋਧ[4] ਰੂਪਕੈ ਸਰਬਹੀ ਚੇਤਨਵਪੁ ਸਭ ਜਾਨ॥ ਦੇਖੇ ਮਿਥ੍ਯਾ ਦ੍ਵੈਤਕੋ ਦੋਵਪੁਚੰਦਸਮਾਨ ॥ ੫੭॥ ਦੇਹਗਿਰੇ ਗੌਤਾਹਕੋ ਪਰਾਰਬਧ ਖ੍ਯਪਾਯ॥ ਤਾਕੋ ਤਾਵਤਦੇਰਹੈ ਯੌਦਿਯਬੇਦਬਤਾਯ॥ ੫੮ ॥ ਮੁਕ੍ਤਮਾਹ ਆ-ਭਾਸ[5] ਵਪੁ ਪਰਾਰਬਧਕੋ ਗੌਨ ॥ ਸਦਾ ਮੁਕ੍ਤਵਹੁਵਿਗ੍ਯਹੈ ਗ੍ਯਾਤ ਤਤ੍ਵਜਗ ਭੌਨ॥ ੫੯॥ ਪ੍ਰਾਰਬਧਕੇ ਭੋਗਕੇ ਖ੍ਯਸੇ ਪੀਛੇ ਤੱਗ ॥ਤਿਮਰ ਅਵਿਦ੍ਯਾ ਛੋਡਕੇ ਭਲੇ ਬਿਰਾਜੇ ਜੋਗ॥ ੬੦ ॥ ਆਨੰਦ ਨਿਰਮਲ ਸੁਧਜੋ ਮਨ ਬਾਨੀ ਅ-ਤੀਤ ॥ ਵਾਚਕ ਵਾਚ੍ਯ ਬਿਹੀਨ ਜੋ ਤ੍ਯਾਗ ਗ੍ਰਹਨ ਬਿਨ

---

*–ਅਦੁਤੀ ਸਰਬਕੇ ਸ੍ਵਾਮੀ ਨਿਜਰੂਪਕੋ ॥
†–ਅੰਤ ਮੇ ‖–ਚਿਤਕੀ ਬ੍ਰਿਤੀ ਕਰਕੇ
੧–ਸਰਬ ਬ੍ਯਾਪੀ ੨–ਸਦਾ
੩–ਖਾਨਪਾਨ ਬੋਲਚਾਲਮੈ ॥
੪–ਗ੍ਯਾਨਰੂਪ ਹੋਨੇਕਰ ਸਰਬਕੋਹੀ
੫–ਜਲੀਹੂਈ ਰਜੂਕੇ ਦਿਸਨੇ ਮਾਤ੍ਰਵੱਟਵਤ ॥

ਰੀਤ ॥ ੬੧ ॥ ਏਕਰੂਪਆਨੰਦ ਬਪੁ ਬਿਸ੍ਰ੧ ਪਦਲੇ ਸੋਯ ॥ ਯਹ ਪ੍ਰਕਰਣ ਅਤਿਯਤਨਸੇ ਯੋਗਿਨੈਂਗੇਯਅਲੋਯ ॥ ੬੨ ॥ ਮਾਨਹੀਨਤਾ ਆਦਿਬ੍ਰਤ ਧਰਗੁਰ ਭਕ੍ਤਿ ਪ੍ਰਸਾਦ ॥ ਯੋਗੀ ਵਿਦ੍ਯਾ ਯਾਹਕੋ ਸੰਧ੍ਯਾਮੇ ਸੰਬਾਦ ॥ ੬੩ ॥ ਇਹਾ ਮੁਤ੍ਰ ਫਲ ਬਾਸਤਜ ਸਦ ਅਭ੍ਯਾਸੇ ਧੀਰ ॥ ਰਾਗਦ੍ਵੇਖਤੇ ਰਹਤਹੁਯਆਤਮ ਚਿਤਵੇ ਬੀਰ ॥ ੬੪ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਮਤ ਨਿਰਣਯ ਸਾਗਰੇ ਸੁਰੇ ਸ੍ਵਰ ਵਾਰਤਕ ਨਿਰਣਯੋ ਨਾਮ ਉਨੀਸਮੀ ਉਰਮੀ ॥ ੧੯ ॥

ਦੋਃ॥ਨਾਯਕਨਿਖਲਲੁਕਾਨਕੋਕਰਣਾਨਿਧਿ ਸ੍ਰੀਮਾਨ॥ਮੰਗਲ ਭਕ੍ਤਨਕੋ ਕਰੇ ਕਮਲਾਪਤਿ ਭਗਵਾਨ॥ ੧ ॥ ਮੁਮੁਖ੍ਹ ਕੋ ਮੋਖਸਿਧੀਹੇਤ ਤਤ੍ਵਤੀਨਕਾਗ੍ਯਾਨ ਸੰਪਾਦਨੀਯਹੈ ਤਤ੍ਵ ਤੀਨ ਚਿਦਅਚਿਦ ਈਸ੍ਵਰਹੈ ਤਿਨਮੇ ਚਿਦ ਤਤ੍ਵ ਆਤਮਾ ਹੈ ਆਤਮਾ ਦੇਹਇੰਦ੍ਰਿਯ ਪ੍ਰਾਣ ਮਨਸੇ ਵਿਲਖਣਹੈ ਅਜੜ ਹੈ ਆਨੰਦ ਰੂਪਹੈ ਨਿਤ੍ਯਹੈ ਅਣੁਹੈ ਅਬ੍ਯਕ੍ਤਹੈ ਅਚਿੰਤ੍ਯ ਹੈ ਨਿਰਵਯਵਹੈ ਨਿਰਵਿਕਾਰਹੈ॥ ਗ੍ਯਾਨਕਾ ਆਸ੍ਰਯਹੈ ਈਸ੍ਵਰਨਿਯਾਮ੍ਯਹੈਧਾਰਯਹੈਸੇਖਰੂਪਹੈ ॥ਪ੍ਰਸ਼੍ਨ॥ ਆਤਮਾਦੇਹਾਦਿਕੋਸੇ ਵਿਲਖਣ ਕੈਸੇਹੈ ॥ ਉਤਰ ॥ ਦੇਹਾਦਿਕ ਮਮਪ੍ਰ

੧–ਬ੍ਯਾਪਕਸਥਾਨ ਪਰਮਾਤਮਾ ॥

ਤੀਤੀਕੇ ਵਿਖਯਹੈ ਇਦੰਪ੍ਰਤੀਤੀਕੇ ਵਿਖਯਹੈਂ॥ ਆਤਮਾ ਅਹੰਪ੍ਰਤੀਤੀਕਾ ਵਿਖਯਹੈ ਇਨਕਾ ਪ੍ਰਕਾਸਕ ਬੀਹੋਵੇਹੈ॥ ਆਤਮਾ ਸਰਬ ਅਵਸਥਾਮੈ ਪ੍ਰਕਾਸੇਹੈ ਦੇਹਾਦਿਕ ਅਨੇਕ ਹੈ ਆਤਮਾਇਕਹੈ ਯਾਤੇ ਆਤਮਾ ਇਨਸੇ ਵਿਲਖਣਹੈ ਅ-ਜੜ ਕਹੀਏ ਗਜ਼ਾਨਾਂਤਰ ਬਿਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸਮਾਨਹੈ ਆਨੰਦ ਕਹੀਏ ਸੁਖ ਸ੍ਵਰੂਪਹੈ ਸਯਨਸੇਉਠੇ ਪੁਰਖਕੋ ਮੈ ਸੁਖੀ ਸੋਯਾ ਗਜ਼ਾਨ ਹੋਵੇਹੈ ਯਾਤੇ ਆਤਮਾ ਸੁਖਰੂਪਹੈ ਨਿਤਜ ਕ-ਹੀਏ ਸਰਬਦਾਵਿਦਜਮਾਨਹੈ (ਆਸੰਕਾ) ਨਿਤਜਮਾਨੇਜਨਮ ਮਰਨ ਕੈਸੇ ਹੋਵੇਗੇ॥ ਸਮਾਧਾਨ ਜਨਮ ਦੇਹਕਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ ਮਰਨਦੇਹਕਾ ਬਿਯੋਗਹੈ ਸੋ ਨਿਤਜਮੇਭੀ ਘਟਾਕਾਸਵਤ ਬਨੇਹੈ ਅਣੁਕਹੀਏ ਬਾਲਾਗ੍ਰਕੇ ਸਤਭਾਗਕਾ ਸਤਭਾਗਹੈ ਅਣੋਰਣੀਯਾਨ ਪੁਨਾ ਹ੍ਰਿਦਯ ਪ੍ਰਦੇਸਾਤ ਗਛਤਜਾਗਛਤਿ ਯੇ ਸ੍ਰੁਤੀਯਾ ਅਣੁਤਾ ਮੇ ਪ੍ਰਮਾਣਹੈ (ਪ੍ਰਸ਼੍ਨ) ਜੇਕਰ ਆਤਮਾ ਅਣੂਰੂਪਹੈ ਤਬਇਕਕਾਲਮੇਹੀਮੇਰੇਪੈਰਮੇਪੀੜਾਹੈ ਸਿਰਮੈ ਸੁਖਹੈ ਯਹ ਅਨੁਭਵਕੈਸੇਹੋਵੇਹੈ॥ ਉਤਰ॥ ਮਣਿ ਦਿਨ ਮਣਿ[1] ਪ੍ਰਦੀਪਾਦਿਕ ਜੈਸੇ ਏਕ ਦੇਸਮੇ ਹੋਵੇਹੈ ਔਤਿਨ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਬਜਾਪ੍ਰ ਹੋਵੇਹੈ ਐਸੇ ਏਕ ਦੇਸਮੇ ਥਿਤ ਆਤਮਾਕਾ ਗਜ਼ਾਨ ਗੁਣ ਬਜਾਪਤਹੈ ਤਾਸੇ ਆਤਮਾ ਏਕ ਕਾਲਮੈਸੁਖ ਦੁਖਕਾ ਅਨੁਭਵਕਰੇਹੈ॥ ਏਕ ਯੋਗੀ ਜਨ ਏਕ ਕਾਲ ਮੇ ਅਨੇਕ ਦੇਹੋਕਾ ਗ੍ਰਹਣ ਬੀ ਗਜ਼ਾਨ ਕੀ ਬਜਾਪਕਤਾ ਸੇ ਹੀ

੧—ਸੂਰਯ

ਕਰੇਹੈ॥ ਅਬਯਕ੍ਤ ਕਹੀਏ ਘਟ ਪਟਾਦਿ ਕੋਵਤਚਖੁਰਾ-ਦਿਕੋਕੇਗੋਚਰ ਨਹੀ ਅਚਿੰਤਯ ਕਹੀਏ॥ ਅਚਿਤਕਾਸਜਾ-ਤੀਯਹੈ ਐਸੇ ਚਿੰਤਨ ਕਰਨੇਕੋ ਸਕਯ੧ ਨਹੀ ਨਿਰਵਯਵ ਕਹੀਏ ਅਵਯਵਸਮੁਦਾਯਸੇ ਰਹਿਤਹੈਨਿਰਵਿਕਾਰਕਹੀਏ ਅਚਿਤ ਵਿਕਾਰ ਕੋ ਦੂਰ ਕਰ ਏਕਰੂਪ ਹੈ ਨਿਰਵਿਕਾਰ ਹੋਨੇ ਸੇ ਹੀ ਸਸਤ੍ਰ ਜਲ ਅਗਨਿ ਪਵਨ ਸੇ ਛੇਦਨਗਲਨ ਦਹਨ ਸੋਖਣ ਯੋਗਯ ਨਹੀ॥ ਯਾਹੀਤੇ ਦੇਹਸਮਾਨਬੀਨਹੀ ਦੇਹ ਸਮਾਨ ਮਾਨੇ ਆਤਮਾਨਾਸੀਹੋਨੇ ਕੋ ਯੋਗਯਹੈ ਮਧਯਮ ਮਾਨ ਵਾਲਾ ਹੋਨੇ ਤੇ ਘਟਵਤ ਯਾ ਅਨੁਮਾਨਸੇ ਆਤਮਾ ਮੇ ਬਿਨਾਸਿਤਾਵਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ॥ ਪੁਨਾ ਅਣੁਤਾ ਪ੍ਰਤਿਪਾਦਕ ਸ੍ਰੁਤਿਕਾ ਵਿਰੋਧ ਹੋਵੇਗਾ ਗਯਾਨਾਸ੍ਰਯ ਕਹੀਏ ਨਿਯਮਕਰ ਗਯਾਨਕਾ ਆਧਾਰ ਹੈ ਆਤਮਾ ਗਯਾਨ ਸ੍ਵਰੂਪ ਨਹੀ ਤਥਾ ਹੀ ਆਤਮਾ ਗਯਾਨ ਸ੍ਵਰੂਪ ਹੋਵੈ ਤਬਮੈਗਯਾਨ ਹੂੰ ਐਸਾ ਕਥਨ ਹੂਆ ਚਾਹੀਏ ਮੈ ਗਯਾਨ ਵਾਲਾਹੋਂਐਸਾ ਨਾ ਹੂਆ ਚਾਹੀਏ॥ ਔ ਹੋਵੇਹੈ ਮੈ ਗਯਾਨ ਵਾਲਾ ਔਕਰਤ੍ਰਿਤ੍ਵਭੋਕ ਤ੍ਰਿਤ੍ਵ ਵਾਲਾ ਹੂੰ ਐਸਾ ਯਾਤੇ ਆਤਮਾ ਗਯਾਨਕਾਆਸ੍ਰਯਹੈ ਕਰਤ੍ਰਿਤ੍ਵਭੋਕਤ੍ਰਿਤ੍ਵਗਯਾਨਕੀਹੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਸੇਖਹੈਸਾਂਖਯ ਵਾਦੀ ਕਰਤ੍ਰਿਤ੍ਵ ਪ੍ਰਧਾਨਕੋ ਕਹੇਹੈ ਭੋਕਤ੍ਰਿਤ੍ਵ ਪੁਰਖਕੋ ਕਹੇ ਹੈ ਤਿਨਕਾ ਕਥਨ ਅਸੰਗਤਹੈ ਕਾਹੇਤੇ ਕਰਤ੍ਰਿਤ੍ਵ ਬਿਨਾ

੧–ਯੋਗਯ

ਪੁਰਖਕੋ ਭੋਕਤਾਮਾਨੇ ਕ੍ਰਿਤਹਾਨਿਅਕ੍ਰਿਤਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੋਖ
ਹੋਵੇਗਾ ਯਾਤੇ ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਬ੍ਰਿਤਿ ਕਾਲ ਮੇ ਸਤ੍ਵਾਦਿ ਗੁਣੋ
ਦ੍ਵਾਰਾ ਚੇਤਨ ਮੇਹੀਕਰਤ੍ਰਿਤ੍ਵਹੈ ਸ੍ਵਰੂਪ ਸੇ ਨਹੀ ਸ੍ਵਰੂਪ ਸੇ
ਅਕਰਤਾਹੈ ਕਰਤ੍ਰਿਤ੍ਵਆਤਮਾਕੋ ਈਸ੍ਵਰ ਕੇ ਅਧੀਨਹੈ॥
ਪ੍ਰਸ੍ਨ॥ ਆਤਮਾ ਕੋ ਗਯਾਨਾਸ੍ਰਯ ਮਾਨੇ ਸ੍ਰਤੀਯੋ ਮੈ ਗਯਾਨ
ਸ੍ਵਰੂਪਤਾ ਕੈਸੇ ਕਹੀਹੈ (ਉਤਰ) ਗਯਾਨ ਸੇ ਬਿਨਾਆਤਮਾ
ਸ੍ਵਪ੍ਰਕਾਸਹੈ ਪੁਨਾ ਸਾਰ ਭੂਤ ਗਯਾਨ ਗੁਣ ਵਾਲਾਹੈ ਯਾਤੇ
ਤਿਸਕੋ ਗਯਾਨ ਰੂਪ ਕਹਿਆਹੈਨਿਯਾਮਯ ਕਹੀਯੇ ਈਸ੍ਵਰ
ਕੇ ਗਯਾਨਾਧੀਨ ਅਪਨੇਬਯਾਪਾਰੋ ਵਾਲਾਹੈ ਧਾਰਯਕਹੀਏ
ਈਸ੍ਵਰ ਕੀ ਸਤਾ ਬਿਨਾਸ੍ਵਤੇਸਤਾ ਹੀਨਹੈ ਸੇਖ ਕਹੀਯੇ
ਚੰਦਨ ਕੁਸਮ ਤੰਬੂਲਾਦਿਕੋਵਤ ਭਗਵਤ ਕੀ ਸੇਵਾ ਕੇ
ਯੋਗਯਹੈ ਗ੍ਰਿਹ ਖੇਤ੍ਰਾਦਿਕੋਵਤ ਪ੍ਰਿਥਕਸਿਥਤਿ ਕੇਯੋਗਯ
ਨਹੀ ਆਤਮਾਬੱਧਮੁਕ੍ਤ ਨਿਤਯਮੁਕ੍ਤਭੇਦਸੇਤੀਨਪ੍ਰਕਾਰਕੇਹੈਂ
ਤੀਨੋਮੇ ਸੰਸਾਰੀਬੱਧਹੈਸੰਸਾਰਬੰਧਸੇਰਹਿਤਗਯਾਨੀਮੁਕ੍ਤ ਹੈ
ਕਬੀ ਭੀ ਸੰਸਾਰਮੇ ਨਾ ਆਵਨੇ ਵਾਲੇ ਗਰੜ ਬਿਸ੍ਵਕਸੇਨ
ਸੇਖਨਾਗਾਦਿਕ ਨਿਤਯ ਮੁਕ੍ਤ ਹੈ॥ ਅਗਨਿ ਕੇ ਸੰਬੰਧ ਸੇ
ਜਲਮੇ ਉਸਨਤਾਵਤ ਆਤਮਾਮੇ ਭੀ ਅਚਿਤਕੇ ਸੰਬੰਧ ਸੇ
ਅਵਿਦਯਾ ਕਰਮ ਵਾਸਨਾ ਰੁਚਿਉਤਪੱਨ ਹੋਵੇਹੈ ਅਚਿੱਤਕੇ
ਨਾਸ ਹੁਯਾਂ ਤਿਨਕਾਨਾਸ ਹੋਜਾਵੇ ਹੈ ਤੀਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੇ
ਆਤਮਾ ਅਨੇਕਹੈ ਕੋਈ ਆਤਮਾ ਕੋ ਅਨੇਕਤਾ ਨਹੀਮਾਨੇ

ਆਤਮਾ ਏਕ ਕਹੇ ਹੈ ਤਿਨਕੇ ਮਤ ਮੇ ਏਕ ਕੇ ਸੁਖੀਹੁਯਾ
ਤਿਸ ਕਾਲਮੇ ਅਨਜ਼ਕੋ ਦੁਖਨਾ ਹੋਨਾ ਚਾਹੀਯੇ ਔ ਹੋਵੇ ਹੈ
ਯਾਤੇ ਏਕ ਨਹੀ ਦੇਹ ਭੇਦ ਸੇ ਬਜ਼ਵਸਤ੍ਹਾ'ਮਾਨੋਤਬ ਸੌਭਰਿ
ਰਿਖਿ ਕੇ ਸਰੀਰੋ ਮੇ ਭੀ ਬਜ਼ਵਸਤ੍ਹਾਹੋਤੀ ਔ ਹੁਈਨਹੀ
ਕਿੰਤੁ ਸੌਭਰਿ ਕੋ ਸਭ ਸਰੀਰੋਮੇ ਸੁਖ ਕਾਹੀਂ ਸਾਖਜ਼ਾਤਕਾਰ
ਹੁਯਾਹੈ ਕਿੰਚ ਏਕਮਾਨੇ ਏਕ ਕੋ ਬੰਧ॥ ਏਕ ਕੀ ਮੁਕ੍ਤਿ
ਏਕਕੋ ਸਿਖਜ਼ਤਾ ਏਕ ਕੋ ਗੁਰੁਤਾ ਭੀ ਨਹੀਸੰਭਵੇ। ਪੁਨਾ
ਮਨੁਖਜ਼ ਸਤ੍ਹਾਵਰਾਦਿ ਸ੍ਰਿਸ੍ਟਿ ਭੀ ਏਕ ਮਾਨੇ ਨਹੀ ਸੰਭਵੇ
ਨਿਤਜ਼ੋ ਨਿਤਜ਼ਾਨਾਂ ਚੇਤਨਸ੍ਚੇਤਨਾਨਾਂ ਇਤਜ਼ਾਦਿ ਸ੍ਰੁਤਿ ਕਾ
ਭੀ ਵਿਰੋਧ ਹੋਵੇ ਹੈ॥ ਪ੍ਰਸ੍ਨ ਸ੍ਰੁਤਿ ਔਪਾਧਿਕ ਭੇਦ ਕੋਹੇਹੈ॥
ਯਾਤੇ ਵਿਰੋਧਨਹੀ॥ ਉਤਰ॥ ਸਦਾਪਸ੍ਯੰਤਿਸੂਰਯ ਯਹ
ਸ੍ਰੁਤਿ ਮੋਖਦਸਾਮੇਭੀ ਭੇਦ ਦਰਸਨ ਕਹੇਹੈ ਯਾਤੇ ਮੋਖਦਸਾ
ਮੇਂਦੇਵਮਨੁਖਜ਼ਾਦਿ ਭੇਦ ਨਾ ਰਹਿਆਂਭੀ ਸਮਪਰਿਮਾਂਣ
ਬ੍ਰੀਹੀਯੋ ਕੇ ਪਰਸਪਰ ਭੇਦਵਤ ਜੀਵਨਕਾ ਸ੍ਵਰੂਪ ਸੇ ਭੇਦ
ਰਹੇਹੈ ਪੁਨਾ ਪਰਮਾਤਮਾਮੇਲੀਨ ਭਯੇਕਾਭੀ ਜਲਮੇ ਮਛੀ
ਯੋਵਤ ਪਰਸਪਰ ਔ ਪਰਮਾਤਮਾ ਸੇ ਭੇਦ ਰਹੇਹੈ ਤਾਂਤੇ
ਆਤਮਾ ਕਾ ਸਦਾ ਭੇਦ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕਰਣਾਯੋਗਜ਼ ਹੈ॥
ਈਸ੍ਵਰ ਕਾ ਸੇਖ ਹੋਵੇ ਗਜ਼ਾਤਾ ਹੋਵੇ ਸੋ ਕਹੀਯੇ ਆਤਮਾ
ਯਹ ਆਤਮਾ ਕਾ ਲਖਣਹੈ ॥ ਗਜ਼ਾਤਾ ਗਜ਼ਾਨਕਾ
ਆਸ੍ਰਯ ਗਜ਼ਾਨ ਭੀ ਆਤਮਾਵਤ ਨਿਤਜ਼ ਦ੍ਰਬਜ਼ਹੈ

ਅਜੜਹੈ ਆਨੰਦਰੂਪਹੈ॥ਪ੍ਰਸ੍ਨ॥ਗਜ਼ਾਨਕੋ ਬੀ ਆਤਮਾਵਤ ਨਿਤਯ ਅਜੜ ਆਨੰਦਰੂਪ ਮਾਨੇ ਗਜ਼ਾਨ ਆਤਮਾ ਕਾ ਭੇਦ ਕਿਯਾਹੁਯਾ॥ ਉੱਤਰ॥ ਆਤਮਾ ਸੰਕੋਚ ਬਿਕਾਸਤੇ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਇਤਰਕਾ ਪ੍ਰਕਾਸਕ ਨਹੀ। ਪੁਨਾ ਅਣੁਪਰਿ-ਮਾਣਹੈ ਗਜ਼ਾਨ ਧਰਮਹੈ ਸੰਕੋਚ ਬਿਕਾਸਕੇ ਯੋਗਜ਼ ਹੈ । ਇਤਰਕਾ ਪ੍ਰਕਾਸਕਹੈ ਸ੍ਵਕਾਪ੍ਰਕਾਸਕਹੈ[1] ਮਹਤ ਪਰਿ ਮਾਣਵਾਲਾਹੈ। ਈਹਾਂਕਾਹੂਕੇਮਤਮੇਗਜ਼ਾਨ ਸਰਬਦਾਬਿਭੂ ਹੈ। ਕਿਨਹੁਕੇਮਤਮੇ ਕਬੀਬਿਭੂਹੈ। ਕਿਨਹੁਕੇਮਤਮੇਕਬੀ ਬਿਭੂਹੈ ਕਬੀਅਬਿਭੂਹੈ॥ਪ੍ਰਸ੍ਨ॥ਗਜ਼ਾਨਕੋ ਨਿਤਯ ਮਾਨੇ ਯਹ ਗਜ਼ਾਨ ਜਨਮਯਾ ਯਹਗਜ਼ਾਨ ਨਸਟ ਹੁਯਾ । ਯਹ ਬਯਵ ਹਾਰ[2] ਕੈਸੇ ਹੋਵੇਹੈ ਉਤਰ ਜਿਸਕਾਲ ਮੇ ਇੰਦ੍ਰਯ ਦ੍ਵਾਰਾ ਬਿਖਯੋ ਕੋ ਗ੍ਰਹਣਕਰੇ ਹੈ ਤਿਸਕਾਲਮੇ ਗਜ਼ਾਨ ਜਨਮਯਾ ਯਹ ਬਯਵਹਾਰ ਹੋਵੇਹੈ ਜਿਸਕਾਲ ਮੇ ਨਹੀ ਗ੍ਰਹਣਕਰੇ ਤਿਸਕਾਲਮੇ ਨਸ੍ਰ ਹੁਯਾ ਯਹ ਬਯਵਹਾਰ ਹੋਵੇ ਹੈ ਗਜ਼ਾਨ ਸ੍ਵਰੂਪ ਸੇ ਏਕਹੈ ਤੌਭੀ ਤਿਸਮੇ ਪਸਰਨ ਕੇ ਭੇਦਸੇ ਨਾਨਾ ਪਨ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਵੇਹੈ ਕ੍ਰਿਯਾ ਕਾ ਔਗੁਣ ਕਾ ਆਸ੍ਰਯਦ੍ਰਬਯ ਕਹੀਯੇ ਹੈ ਅਜੜ ਕਹੀਏ ਸ੍ਵਯੰਪ੍ਰਕਾਸਹੈ॥

॥ ਪ੍ਰਸ੍ਨ ॥ ਅਜੜਹੈ ਤਬ ਸੁਖੁਪਤੀ ਵਿਖੇ ਗਜ਼ਾਨ ਕਾਹੇ ਨਹੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਵੇ॥ ਉਤਰ॥ ਸੁਖੁਪਤੀ ਕਾਲਮੇ ਗਜ਼ਾਨ

੧–ਆਪਨੇ ਸ੍ਵਰੂਪਕਾਭੀ ੨–ਇਹਕਥਨ

ਪਸਰੇਨਹੀ ਯਾਤੇ ਤਿਸਕਾਲ ਮੇਨਹੀ ਪ੍ਰਤੀਤਹੋਵੇ ਆਨੰਦ ਰੂਪਤਾ ਗਯਾਨਮੇ ਅਨੁਕੂਲਤਾ ਰੂਪਹੈ ਬਿਖ ਸਸਤ੍ਰਾਦਿ ਦੇਖਨੇ ਸੇ ਜੋ ਗਯਾਨ ਮੇ ਪ੍ਰਤਿਕੂਲਤਾ[੧] ਪ੍ਰਤੀਤਹੋਵੇਹੈ ਵਹੁ ਦੇਹਮੇ ਆਤਮਾ ਭ੍ਰਾਂਤਿਸੇ ਹੋਵੇਹੈ ਵਾਸਤਵਤੇ ਨਿਖਲਵਸਤੁ-ਯੋਕੋਭਗਵਤਸ੍ਵਰੂਪਹੋਨੇਤੇ ਅਨੁਕੂਲਤਾਸ੍ਵਾਭਾਵਿਕਹੈ ਪ੍ਰਤਿਕੂਲਤਾਔਪਾਧਿਕਹੈ ਔਪਾਧਿਕਪ੍ਰਤਿਕੂਲਤਾਨਾਮਾਨੇਪਦਾ-ਰਥੋਂਮੇ ਸ੍ਵਾਭਾਵਿਕਅਨੁਕੂਲਤਾਹੋਨੇਤੇਕਿਸੀਪੁਰਖਕੋਕਬੀ-ਅਨੁਕੂਲ ਚੰਦਨਾਦਿਕੋਂਮੇਦੇਸਾਂਤਰਕਾਲਾਂਤਰ ਮੇਪ੍ਰਤਿਕੂਲ ਤਾਨਾਪ੍ਰਤੀਤਹੁਈਚਾਹੀਯੇ ਔਹੋਵੇਹੈ ਯਾਤੇਔਪਾਧਿਕਹੈਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਚਿਤਤਤ੍ਵ ਆਤਮਾਕਾ ਨਿਰੂਪਣਕੀਯਾ ਆਤਮਾ ਕੋ ਅਣੂਰੂਪਤਾਦਿਕੋ ਮੇ ਪ੍ਰਮਾਣੋਕੀ ਇਛਾਹੋਵੇ ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਭਾਖਯਾਦਿਕ ਗ੍ਰੰਥੋ ਮੇ ਦੇਖਲੇਨੇ ਬਯਾਸ ਸੂਤ੍ਰੋਪੈ ਰਾਮਾਨੁਜ ਕੇ ਬਨਾਏ ਭਾਖਯ ਕਾ ਨਾਮ ਸ੍ਰੀਭਾਖਯਹੈ ਇਤਿਸ੍ਰੀ ਤਤ੍ਵਤ੍ਰਯੇ ਚਿਤ ਪ੍ਰਕਰਣੰ ॥ ਅਬ ਅਚਿਤਵਸਤੁ ਕਾ ਸ੍ਵਰੂਪਨਿਰੂਪਣ ਕਰੇ ਹੈ। ਅਚਿਤ ਵਸ੍ਤੁ ਗਯਾਨ ਸੂਨਯਹੈ ਵਿਕਾਰੋਕਾ ਸਥਾਨ ਹੈ ਸੁੱਧਸਤ੍ਵ ਮਿਸ੍ਰਸਤ੍ਵ ਸੂਨਯ ਸਤ੍ਵ ਭੇਦਸੇ ਤੀਨ ਪ੍ਰਕਾਰਹੈ ਤਿਨਮੇ ਸੁਧਸਤ੍ਵ ਰਜਤਮ ਸੇ ਰਹਿਤ ਕੇਵਲ ਸਤ੍ਵਰੂਪਹੈ ਗਯਾਨਕਾ ਔ ਆਨੰਦ ਕਾ ਜਨਕਹੈ ਕਰਮ ਕੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀ ਕੇਵਲ ਭਗਵਾਨਕੀ ਇਛਾਸੇ ਬਿਮਾਨ

੧–ਦੁੱਖਜਨਕਤ੍ਵਾ

ਮੰਡਪ ਗੋਪੁਰ ਪ੍ਰਾਕਾਰਾਦਿ ਰੂਪ ਹੁਯਾ ਅਵਧਿ ਰਹਿਤ ਤੇਜ
ਰੂਪਹੈ ਨਿਤ੍ਯ ਮੁਕ੍ਤ ਔ ਈਸੁਰ ਯਾਕਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰੇਹੈ
ਕੋਈ ਇਸਕੋ ਜੜ ਕਹੇਹੈ ਕੋਈ ਅਜੜ ਕਹੇਹੈ ਪ੍ਰਸ੍ਨ
ਜੇਕਰ ਯਹ ਨਿਤ੍ਯਹੈ ਪੁਨਾ ਅਜੜ ਹੈ ਤਬ ਆਤਮਾ ਸੇ
ਇਸਕਾ ਕਿਆ ਭੇਦ ਜਾਨੇ ਉਤਰ ਆਤਮਾਅਹੰਪ੍ਰਤੀਤੀ
ਕਾ ਵਿਖਯ ਹੋਵੇਹੈ ਯਹ ਅਹੰਪ੍ਰਤੀਤੀ ਕਾ ਵਿਖਯ ਨਹੀ
ਹੋਵੇ ਪੁਨਾ ਸ਼ਰੀਰਾਦਿ ਰੂਪ ਪਰਿਣਾਮਵਾਲਾ ਹੈ ਤਥਾਸਬ-
ਦ ਸਪਰਸਾਦਿ ਗੁਣੋਵਾਲਾ ਹੈ ਯਾਤੇ ਆਤਮਾ ਸੇ ਅਤ੍ਯੰਤ
ਭਿੰਨਹੈ ਮਿਸ੍ਰ ਸਤ੍ਵ ਸਤੋਰਜੋਤਮੋ ਇਨਗੁਣੋਯੁਕ੍ਤਹੈ ਸੰਸਾ-
ਰੀ ਪੁਰਖੋਂ ਕੇ ਗ੍ਯਾਨ ਔ ਆਨੰਦਕੋ ਅਛਾਦਨਕਰਨੇ
ਵਾਲਾ ਹੈ ਨਿਤ੍ਯਹੈ ਈਸ੍ਵਰਕੀ ਕ੍ਰੀੜਾਕਾ ਸਮਾਜਹੈ ਦੇਸੋ
ਕਾਲੋਕੇ ਭੇਦਸੇ ਏਕਰਸ ਨਹੀ ਰਹੇ ਵਿਕਾਰੋ ਕਾ ਜਨਕ
ਹੋਨੇਸੇ ਯਹ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤ ਕਹਿਆਜਾਵੇ ਹੈ ਗ੍ਯਾਨ ਵਿਰੋਧੀਹੋਨੇ
ਤੇ ਅਵਿਦ੍ਯਾ ਕਹੀਯੇਹੈ ਵਿਚਿਤ੍ਰ ਸ੍ਰਿਸ੍ਟਿ ਕਰਨੇਤੇ ਮਾਯਾ
ਕਹਾਵੇਹੈ ਚਤੁਰਬਿੰਸਤਿ ਤਤ੍ਵਰੂਪਹੈ । ਚੌਬੀਸੋਂਮੇ ਪ੍ਰਥਮ
ਤਤ੍ਵ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿ ਹੈ ਇਸ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿਕੇ ਗੁਣੋਕੀ ਬਿਖਮਤਾ ਸੇ
ਮਹਦਾਦਿਕ ਵਿਕਾਰੋਕੀ ਉਤਪਤਿਹੋਵੇਹੈ। ਗੁਣ ਸਤ੍ਵ ਰਜ
ਤਮ ਤੀਨਹੈ। ਯੇ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿ ਕੇ ਸ੍ਵਾਭਾਵਿਕ ਗੁਣ ਰੂਪਹੈ
ਜੈਸੇ ਉਸਨ ਸਪਰਸ ਔ ਦੀਪ੍ਤਿਮਾਨ ਸੁਕਲਰੂਪ ਅਗਨਿ
ਕੇ ਸ੍ਵਾਭਾਵਿਕ ਗੁਣਹੈ ਪ੍ਰਧਾਨਾਵਸਤ੍ਥਾਮੇ ਯੇ ਅਨੁਦ

ਭੂਤਰਹੇਹੈ ਸਤ੍ਵਗੁਣਗਜ਼ਾਨ ਔਸੁਖਕਾਜਨਕਹੈ ਰਜੋਗੁਣ ਰਾਗਤ੍ਰਿਸ਼੍ਨਾਦਿਕੋਕਾ ਜਨਕਹੈ ਤਮੋਗੁਣ ਬਿਪਰਯ ਗਜ਼ਾਨ ਆਲਸਜ ਅਸਾਵਧਾਨਤਾਦਿਕੋਕਾ ਜਨਕਹੈ ਇਨ ਗੁਣੋ ਕੇ ਸਮਹੁਯਾਂਵਿਕਾਰਸਮ ਔਅਸਪਸ੍ਰਹੋਵੇਹੈ ਵਿਖਮ ਹੁਯਾਂ ਵਿਕਾਰ ਵਿਖਮ ਔਸਪਸ੍ਰ ਹੋਵੇਹੈ ਵਿਖਮ ਵਿਕਾਰੋਮੇ ਪ੍ਰਥ-ਮ ਵਿਕਾਰ ਮਹਾਨਹੈ ਯਹ ਸਾਤ੍ਵਿਕ ਰਾਜਸ ਤਾਮਸ ਤੀਨ ਪ੍ਰਕਾਰਕਾਹੈ ਔਤੀਨਪ੍ਰਕਾਰਕੇ ਨਿਸਚੇਕਾ ਜਨਕਹੈ ਤਿਸ ਮਹਾਨਸੇ ਵੈਕਾਰਿਕ[੧] ਤੈਜਸ[੨] ਭੂਤਾਦਿ[੩] ਤੀਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਾ ਅਹੰਕਾਰ ਉਪਜੇਹੈ ਯਹ ਅਹੰਕਾਰਅਭਿਮਾਨਕਾਹੇਤੁਹੈ ਵੈਕਾਰਿਕ ਅਹੰਕਾਰਤੇ ਸ੍ਰੋਤ੍ਰਤ੍ਵਕਚਖੁ ਜਿਹ੍ਵਾਘ੍ਰਾਣ ਰੂਪ ਗਜ਼ਾਨੇਂਦ੍ਰਿਯਵਾਕਪਾਣਿ ਪਾਦਪਾਯੁਉਪਸਤ ਰੂਪ ਕਰਮੇਂਦ੍ਰਿਯ ਪੁਨਾਮਨਉਪਜੇਹੈ ਭੂਤਾਦਿਅਹੰਕਾਰਸੇ ਪ੍ਰਥਮਸਬਦ ਤਨਮਾਤ੍ਰਾਉਪਜੇਹੈ ਸਬਦਤਨਮਾਤ੍ਰਾਸੇ ਆਕਾਸਔਸਪਰਸ ਤਨਮਾਤ੍ਰਾਉਪਜੇਹੈ ਰੂਪਤਨਮਾਤ੍ਰਾਸੇਤੇਜਔ ਰਸਤਨਮਾਤ੍ਰਾ ਉਪਜੇਹੈ ਸਪਰਸ ਤਨ ਮਾਤ੍ਰਾ ਸੇ ਵਾਯੂ ਔ ਰੂਪ ਤਨਮਾਤ੍ਰਾ ਉਪਜੇਹੈ ਰਸਤਨਮਾਤ੍ਰਾਸੇ ਜਲ ਔਗੰਧਤਨਮਾਤ੍ਰਾਉਪਜੇਹੈ ਗੰਧਤਨਮਾਤ੍ਰਾਸੇ ਪ੍ਰਿਥਵੀਉਪਜੇਹੈ ਤਨਮਾਤ੍ਰਾਭੂਤੋਂਕੀਸੂਖ-ਮਾਵਸਤ੍ਹਾਕਾ ਨਾਮਹੈ ਜੋ ਬੀਜਾਤਮਕ ਅਵਸਤ੍ਹਾਹੈ ਜਿਸਮੇ ਸਤ੍ਹੂਲਆਕਾਸਾਦਿਕੋਂਕੇਸਾਂਤ[੪] ਘੋਰਾਦਿਸ੍ਵਭਾਵਨਹੀਂ ਪ੍ਰਤੀ

੧–ਸਾਤ੍ਵਿਕ ੨–ਰਾਜਸ ੩–ਤਾਮਸ
੪–ਅਨੁਕੂਲ ਵੇਦਨੀਯਹੈ ॥

ਤ ਹੋਵੇ ਜੈਸੇ ਬੀਜਮੇ ਬ੍ਰਿਛਕੇ ਪੁਸਪ ਪਤ੍ਰਾਦਿ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਵੇ ਸਾਤ੍ਵਿਕਤਾਮਸ ਅਹੰਕਾਰੋਂਕੇ ਕਾਰਯੋਂਮੇ ਰਾਜਸ ਅਹੰਕਾਰ ਸਹਕਾਰੀ ਹੋਵੇਹੈ॥ ਸਾਤ੍ਵਿਕ ਅਹੰਕਾਰ ਸੇ ਸ੍ਰੋਤ੍ਰਾਦਿ ਗਯਾਨੇਂਦ੍ਰਿਯੋਂਕੀ ਉਤਪਤਿ ਮੇ ਸਬਦ ਤਨਮਾਤ੍ਰਾਦਿ ਪਾਂਚੋ ਕਰਮਸੇ ਸਹਕਾਰੀ ਹੋਵੇਹੈ॥ ਇਸੀਤੇ ਇੰਦ੍ਰਿਯ ਭੂਤੋਕੇ ਕਾਰਯ ਕਹੇ ਜਾਵੇਹੈ॥ ਪੂਰਬ ਕਹੇ ਸਭ ਇਕਤ੍ਰਕਰ ਪਿੰਡਬਨਾਕਰ ਤਿਸਮੇ ਭਗਵਾਨ ਚਤੁਰਮੁਖਕੋ ਰਚੇਹੈ॥ ਅੰਡਾਂਤਰਵਰਤੀ ਪਦਾਰਥੋਂਕੋ ਅੰਤਰਯਾਮੀ ਚੇਤਨ ਰਚੇ ਹੈ ਅੰਡ ਅਸੰਖਯਾਤਹੈ ਸਭੀ ਚਤੁਰਦਸ ਭੁਵਨੋਕੇ ਸਹਿਤ ਹੋਵੇ ਹੈ। ਏਕ ਏਕ ਅੰਡ ਦਸ ਦਸ ਗੁਣੇ ਅਧਿਕ ਸਾਤ ਸਾਤ ਅਵਰਣੋ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇਹੈ[1] ਈਸ਼੍ਵਰਕੀ ਕ੍ਰੀੜਾਹੇਤ ਯੇ ਅੰਡ ਗੇਂਦਹੈਂ ਜਲਮੇ ਬੁਦਬੁਦੇਵਤ ਏਕਕਾਲਮੇ ਉਤਪਨ ਹੋਵੇ ਹੈ॥ ਮਹਾਂਭੂਤੋਮੇ ਅਕਾਸ ਅਵਕਾਸਕਾ ਹੇਤੁਹੈ॥ ਵਾਯੁਵਹਨ ਕਾ ਹੇਤੁਹੈ ਤੇਜਦਹਨਾਦਿਕੋਂਕਾ ਹੇਤੁਹੈ ਜਲਸੇਚਨ ਪਿੰਡੀ ਕਰਣਾਦਿਕੋਕਾ ਹੇਤੁਹੈ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਧਾਰਣਾਦਿਕੋਕਾ ਹੇਤੁਹੈ॥ ਸ੍ਰੋਤ੍ਰਾਦਿ ਗਯਾਨੇਂਦ੍ਰਿਯੋਕੇ ਕ੍ਰਮਸੇ ਸਬਦਾਦਿ ਵਿਖਯਹੈ ਵਾਗਾਦਿ ਕਰਮੇਂਦ੍ਰਿਯੋਂਕੇ ਕ੍ਰਮਸੇਬਚਨ ਗ੍ਰਹਣ ਗਮਨ ਮੂਤ੍ਰ

੧–ਜਲ ਅਗਨਿ ਵਾਯੂ ਆਕਾਸ ਭੂਤਾਦਿ ਅਹੰਕਾਰ ਮਹਤਤ੍ਵ ਪ੍ਰਧਾਨ ਯੇ ਸਾਤ ਅਵਰਣਹੈ ਬ੍ਰਹਮਾਂਡ ਸੇ ਜਲ ਦਸਗੁਣਾ ਅਧਿਕਹੈ ਯਹ ਪਹਲਾ ਅਵਰਣਹੈ ਜਲਸੇ ਦਸਗੁਣੀ ਅਧਿਕ ਅਗਨਿਹੈ ਯਹ ਪਹਲੇ ਪੜਦੇਕੇ ਊਪਰ ਦੂਸਰਾ ਅਵਰਣਹੈ ਏਵੰ ਔਰ ਜਾਨ ਲੇਨੇ॥

ਤਜਾਗ ਮਲ ਤਜਾਗਾਯੇ ਵਿਖਯਹੈਮਨ ਸਭਨੋਕਾ ਸਹਕਾਰੀ ਹੈ ਆਕਾਸਾਦੀ ਭੂਤੋਕੇ ਕ੍ਰਮਸੇ ਸਬਦਾਦਿਕ ਗੁਣਹੈ॥ ਗੁਣੋਕਾ ਪਰਸਪਰਮੇ ਭਾਨ ਪੰਚੀਕਰਣ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਯਾਸੇ ਹੈ॥ ਯਾਹੀਤੇ ਆਕਾਸਮੈ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਆਦਿਕੋਕੇ ਭਾਗੋਕੇ ਮੇਲਸੇ ਆਕਾਸਨੀਲਾਹੈ ਯਹ ਕਥਨ ਸੰਭਵੇਹੈ ਪੂਰਬ ਪੂਰਬ ਤਨ ਮਾਤ੍ਰਾ ਸਹਿਤ ਉਤਰੋਤਰਤਨਮਾਤ੍ਰਾ ਅਪਨਾ ਕਾਰਯਰਚੇਹੈ ਯਾਂਤੇ ਗੁਣੋਕੀਅਧਿਕਤਾਹੋਵੇਹੈ॥ਸੂਨਜਸਤ੍ਰਕਾਲਕਾ[1] ਨਾਮ ਹੈ ਯਹ ਸੂਨਜ ਸਤ੍ਰਪ੍ਰਧਾਨਔਪ੍ਰਧਾਨਕੇਕਾਰਯੋਕੇਪਰਿਣਾਮ ਕਾਹੇਤੁਹੈ ਕਾਲ ਮਹੂਰਤਾਦਿ ਰੂਪਸੇ ਪਰਿਣਾਮੀਹੈ ਨਿਤਜਹੈ ਭਗਵਾਨਕੀ ਕ੍ਰੀੜਾਕਾ ਸਮਾਜਹੈ ਪੁਨਾਤਿਸਕਾ ਸਰੀਰਰੂਪ ਹੈ ਜੀਵੋਕੇ ਭੋਗਭੋਗੋਪਕਰਣ ਭੋਗਸਤਾਨੋਕਾ ਵਿਭਾਗ ਕਰੇ ਹੈ ਭੋਗ ਵਿਖਯੋਂਕਾ ਨਾਮਹੈ ਭੋਗੋਪਕਰਣ ਇੰਦ੍ਰਿਯੋਂਕਾ ਨਾਮਹੈ ਭੋਗਸਤਾਨ ਸਮਸ੍ਤ ਭੁਵਨਹੈ ਕੋਈ ਕਾਲਵਤ ਆ-ਕਾਸਕੋਭੀ ਨਿਤਜ ਮਾਨੇਹੈ ਸੋ ਨਹੀਂ ਬਨੇ ਕਾਹੇਤੇ ਆਕਾਸ ਭੂਤਾਦਿ ਅਹੰਕਾਰਕਾ ਕਾਰਯਹੈ ਯਾਤੇ ਅਨਿਤਜਹੈ ਪੁਨਾ ਚਖੁਯੋਕਾ ਵਿਖਯਹੈ ਯਾਤੇ ਪ੍ਰਤਖਜਹੈ ਤ੍ਵਗਿੰਦ੍ਰਯਗ੍ਰਾਹਜ ਹੋਨੇਸੇ ਵਾਯੁਭੀਪ੍ਰਤਖਜਹੈ ਤੇਜਭੌਮ ਦਿਬਜ ਔਦਰਯਭੇਦਸੇ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰਹੈ ਭੌਮ ਪ੍ਰਸਿਧ ਅਗਨਿਹੈ ਦਿਬਜ ਬਿ-ਜਲੀ ਆਦਿਕ ਹੈ ਔਦਰਯ ਉਦਰਕੀ ਅਗਨਿ ਹੈ

੧–ਸਮਯਕਾ॥

ਆਦਿਤਯਾਦਿਤੇਜਸਿਤਰ ਹੈ ਦੀਪਾਦਿ ਤੇਜ ਅਨਸਥਿਰ ਹੈ ਤੇਜਕਾਰੂਪ ਰਕ੍ਤ ਹੈ ਸਪਰਸਉਸ੍ਨ ਹੈ ਜਲਕਾਰੂਪਸੁਕਲ ਹੈ ਸਪਰਸ ਸੀਤਹੈ ਰਸਮਧੁਰਹੈ ਪ੍ਰਿਥਵੀਕਾ ਰੂਪ ਨੀਲਾਦਿ ਸਪ੍ਤਬਿਧਹੈ ਰਸਲਵਣਾਦਿ ਖਟਬਿਧਹੈ ॥ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਵਾਯੂ ਕਾ ਸਪਰਸ ਅਨੁਸਨਾਸੀਤਹੈ ॥ ਇਤਿਸ੍ਰੀਤਤ੍ਵ ਤ੍ਰਯੇਅਚਿਤ ਪ੍ਰਕਰਣੰ ਅਥ ਈਸ੍ਵਰਕਾ ਸ੍ਵਰੂਪ ਨਿਰਣਯ ਕਰੇਹੈ ॥ ਈਸ੍ਵਰ ਨਿਖਲ ਹੇਯਵਸਤੁਕਾ ਪ੍ਰਤਯਨੀਕਹੈ ਅਨੰਤਹੈ ॥ ਗਯਾਨਾਨੰਦਰੂਪਹੈ ਗਯਾਨਸਕਤਯਾਦਿਸੈ੍ਸ੍ਵਗੁਣੋਕਰਭੂਖਿਤ ਹੈ ਸਕਲ ਜਗਤਕੇ ਜਨਮਸਿਤਤਿ ਨਾਸਕਾ ਕਰਤਾਹੈ ਆਰਤ ਜਿਗਯਾਸੁ ਅਰਥਾਰਥੀ ਗਯਾਨੀ ਚਾਰੋ ਪ੍ਰਕਾਰਕੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਨੋਕੇ ਆਸ੍ਰਯਯੋਗਯਹੈ ਧਰਮ ਅਰਥ ਕਾਮ ਮੋਖਇਨਚਾਰੋਫਲੋਕੇ ਦੇਨੇਵਾਲਾਹੈਵਿਲਖਣਵਿਗ੍ਰਹ ਯੁਕ੍ਤਹੁਯਾਲਖਮੀ ਭੂਮੀ ਕੀ ਲੀਲਾਕਾਨਾਯਕਹੈ ਨਿਖਲ ਹੇਯ ਪ੍ਰਤਯਨੀਕਕਹੀਯੇ ਤਮਕੋ ਤੇਜਵਤ ਸਰਪ ਕੋ ਗਰੁੜ ਵਤ ਵਿਕਾਰਾਦਿ ਦੋਖੋ ਕਾ ਸਤ੍ਰੁਹੈ ਅਨੰਤਕਹੀਯੇ ਨਿਤਯ ਹੁਯਾਚੇਤਨ ਅਚੇਤਨ ਮੇ ਬਯਾਪਕਤਾ ਕਰ ਅੰਤਰਯਾਮੀਹੈ ਪ੍ਰਸ੍ਨ ਅੰਤਰਯਾਮੀ ਮਾਨੇ ਚੇਤਨਾਚੇਤਨਗਤਦੋਖੋ ਕਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਹੋਵੇਗਾ ਉਤਰ ਜੈਸੇ ਸਰੀਰਗਤ ਬਾਲਯਾਦਿ ਅਵਸਤ੍ਰਾਕਾ ਸਰੀਰੀਮੇਸਪਰਸ ਨਹੀ ਹੋਵੇ ਤੈਸੇ ਈਸ੍ਵਰ ਮੇ ਭੀ ਦੋਖ

ਪ੍ਰਸੰਗ ਨਹੀਹੋਵੇ ਗਜ਼ਾਨਾਨੰਦ ਰੂਪ ਕਹੀਯੇ ਗਜ਼ਾਨ ਰੂਪਹੈ
ਆਨੰਦ ਰੂਪ ਹੈ ਗਜ਼ਾਨਸਕਤੀ ਆਦਿਕ ਈਸੂਰ ਕੇ ਗੁਣ
ਨਿਤਜ਼ਹੈਨਿ: ਸੀਮਹੈ ਨਿ: ਸੰਖਜ਼ਹੈ ਨਿਰੁਪਾਧਿਕਹੈਨਿਰਦੋਖ
ਹੈ ਨਯੂਨਾਧਿਕ ਭਾਵ ਸੇ ਰਹਿਤਹੈ ਇਨ ਗੁਣੋ ਮੇ ਵਾਤਸ
ਲਜ਼ਾਦਿਕਵਿਖਯਅਨੁਕੂਲਹੈ ਸੌਰਯਾਦਿ ਵਿਖਯ ਪ੍ਰਤਿਕੂਲ
ਹੈ ਭਗਵਾਨਕੇ ਗਜ਼ਾਨਕੇ ਅਗਜ਼ਾਨੀ ਵਿਖਯਹੈ ਸਕ੍ਰੀ ਕੇ
ਅਸਕ੍ਰ ਵਿਖਯਹੈ ਖਿਮਾਕੇ ਅਪਰਾਧੀ ਵਿਖਯਹੈ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੇ
ਦੁਖੀਵਿਖਯਹੈ ਵਾਤਸਲਜ਼ਕੇ ਅਦੋਖ ਵਿਖਯਹੈ ਸੁਸੀਲਤਾ
ਕੇ ਮਦਮੱਤ ਵਿਖਯ ਹੈ ਰਿਜੁਤਾਕੇ ਕੁਟਿਲ ਵਿਖਯਹੈ ਇਸ
ਪ੍ਰਕਾਰ ਭਗਵਤ ਗੁਣੋਕਾਉਪਯੋਗਹੈ ਈਸੂਰ ਨਿਖਲ
ਜਗਤਕਾ ਨਿਮਿਤੋਪਾਦਾਨਉਭੇ ਬਿਧਕਾਰਣ ਹੈ ਕੋਈ
ਪਰਮਾਣੂਯੋ ਕੋ ਉਪਾਦਾਨ ਕਹੇਹੈ॥ ਸੋ ਅਯੁਕ੍ਰ ਕਹੇਹੈ
ਪ੍ਰਮਾਣੂਯੋਕੀ ਸਿਧੀਮੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਕੋਈਨਹੀਪੁਨਾ ਯਤੋਵਾਇ
ਮਾਨਿ ਇਤਜ਼ਾਦਿ ਸ੍ਰਤੀਕਾ ਵਿਰੋਧ ਹੋਵੇਹੈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਾਰਣ
ਹੈ ਯਹ ਕਾਪਲਕੋਂਹੇਹੈਸੋਭੀਨਹੀ ਸੰਭਵੇ ਵਹੁਅਚੇਤਨ ਹੈ
ਈਸੂਰ ਅਧਿਸ੍ਰਾਨ ਬਿਨਾ ਤਿਸਕਾਪਰਿਣਾਮਨਹੀ ਸੰਭਵੇ
ਯਾਹੀ ਤੇ ਜੀਵ ਭੀ ਕਾਰਣ ਨਹੀ ਬਨੇ ਜੀਵਕਰਮੋ ਕੇ
ਪਰਵਸਹੈ ਪੁਨਾ ਦੁਖੀਹੈ ਤਾਂਤੇ ਈਸੂਰ ਹੀ ਕਾਰਣਹੈ ਔਰ
ਕੋਈ ਕਾਰਣ ਨਹੀ ਬਨੇ ਈਸੂਰ ਭੀ ਕਾਰਣ ਅਵਿਦਜ਼ਾ
ਕਰਮਾਦਿਕੋ ਕੇ ਅਧੀਨ ਹੋਕਰ ਨਹੀ ਕਿੰਤੁ ਅਪਨੀ ਇਛਾ
ਸੇ ਕਾਰਣਹੈ ਫਲ ਰਚਨਾਕਾ ਕੇਵਲ ਲੀਲਾਹੈ ਔਰਨਹੀਂ

ਸੰਹਾਰ ਮੇ ਲੀਲਾ ਭੰਗ ਨਹੀ ਹੋਵੇ ਕਾਹੇ ਤੇ ਸੰਹਾਰ ਭੀ ਇਕ ਲੀਲਾਹੈ ਇਸੀਕੋ ਜਗਦਾਕਾਰ ਪਰਿਣਾਮਸੇ ਉਪਾਦਾਨਤਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਪਰਿਣਾਮੀ ਮਾਨੇ ਨਿਰਵਿਕਾਰਤਾ ਪ੍ਰਤਿ ਪਾਦਕ ਸ੍ਰੁਤਿਕਾ ਵਿਰੋਧਕਹੋ ਤਬ ਸ੍ਵਰੂਪਸੇਪਰਿਣਾਮਨਹੀਮਾਨੇ ਯਾਤੇ ਵਿਰੋਧਨਹੀ ॥ ਪ੍ਰਸ੍ਨ ॥ਬ੍ਰਹਮ ਕਾ ਸ੍ਵਰੂਪਸੇ ਪਰਿਣਾਮ ਨਾਮਾਨੇਜਗਦਾਕਾਰਪਰਿਣਾਮ ਕੈਸੇ ਹੋਵੇਗਾ॥ਉਤਰ॥ਚਿਦ ਅਚਿਦ ਬਿਸੇਖਣੋ ਕੇਪਰਿਣਾਮਸੇਹੀਬਿਸਿਸ੍ਰਕਾ ਪਰਿਣਾਮ ਬਨੇਹੈ ਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿ ਕਰਮ ਮੇ ਅਚੇਤਨਕਾ ਸ੍ਵਰੂਪ ਸੇ ਪਰਿਣਾਮ ਹੈ ਚੇਤਨਕਾ ਸਰੀਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਪੂਰਬਕ ਬਿਕਾਸ ਰੂਪ ਹੈ॥ ਸਿਰਤਿ ਸ੍ਰਿਸ੍ਰ ਵਸਤੁਯੋਮੇਪ੍ਰਵੇਸਕਰਸਰਬਪ੍ਰਕਾਰਸੇਰੱਖਜ਼ਾ ਕਰਣਾ ਰੂਪਹੈ ਸੰਹਾਰ ਸੰਪੂਰਣ ਭਾਵ ਕਾਰਯੋਕਾ ਨਾਸ ਕਰਣਾ ਰੂਪਹੈ ਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿ ਕਾਲਮੈ ਚਤੁਰ ਮੁਖਕੋ ਪ੍ਰਜਾਪਤੀਯੋ ਕੋ ਕਾਲਕੋ ਸਰਬ ਜਗਤਕੋਰਜੋ ਗੁਣ ਯੁਕ੍ਤ ਹੁਯਾ ਅੰਤਰ ਯਾਮੀ ਰਚੇਹੈ ਸਿਰਤਿਸਮੇ ਬਿਸ੍ਨਆਦਿਰੂਪਸੇ ਅਵਤਾਰਧਾਰ ਕੇ ਮਨ੍ਵਾਦਿਕੋਕੇਮੁਖਸੇਸਾਸਤ੍ਰਪਰਬ੍ਰਿਤਕਰਕੇ ਸ੍ਰੇਸ੍ਰਮਾਰਗੋ ਕੋ ਦਿਖਲਾਕਰ ਕਾਲਕਾ ਔਸਕਲ ਭੂਤਾਕਾ ਅੰਤਰਯਾਮੀ ਸਤ੍ਵ ਗੁਣ ਯੁਕ੍ਤ ਹੁਯਾ ਸਿਰਤਿ ਕਰੇਹੈ ਸੰਹਾਰ ਕਾਲ ਮੇਰੁਦ੍ਰ ਅਗਨਿ ਅੰਤਕਾਦਿ ਸਰਬ ਭੂਤੋ ਕਾ ਅੰਤਰ ਯਾਮੀ ਤਮੋਗੁਣ ਯੁਕ੍ਤ ਹੁਯਾਸੰਹਾਰਕਰੇਹੈ॥

॥ਪ੍ਰਸ੍ਨ॥ ਕਿਨਹੁਕੋਈਸ੍ਵਰਸੁਖੀਰਚੇਹੈਕਿਨਹੁਕੋ ਦੁਖੀਰਚੇਹੈ ਯਾਤੇਈਸ੍ਵਰਮੇ ਵਿਖਮਤਾਨਿਰਘ੍ਰਿਣਤਾ ਦੋਖਹੋਵੇ ਗੇਉਤਰ

ਸਰਬ ਕੇ ਕਰਮੋ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਖਮਤਾ ਕਰਨੇ ਸੇ ਪ੍ਰਮੇ-
ਸ੍ਵਰ ਮੈ ਦੋਖੋ ਕਾ ਪ੍ਰਸਿਗ ਨਹੀ ਹੋਵੇ ॥ਕਿੰਚਬਾਲਕਕੇ ਲਾਲ
ਨ ਤਾੜਨ ਮੈ ਜੈਸੇ ਮਾਤਾ ਮੇ ਵਿਖਮਤਾ ਨਿਰਘ੍ਰਿਣਤਾ ਨਹੀ
ਹੋਵੇ ਏਵੰਜੀਵੋਕੇ ਹਿਤ ਪਰਾਯਣ ਹੁਯੇ ਈਸ੍ਵਰ ਨੇ ਰਚਨਾ
ਕਰਨੇ ਸੇ ਦੋਖ ਨਹੀ ਹੋਵੇ ਸ੍ਰਿਸ੍ਰਜਾਦਿਕ ਵਿਗ੍ਰਹ ਵਿਸਿਸ੍ਰ
ਹੁਯਾ ਹੀ ਕਰੇਹੈ ॥ ਵਿਗ੍ਰਹ ਪੁਨਾਸ੍ਵਸ੍ਵਰੂਪ ਭੂਤ ਗੁਣੋ ਸੇ
ਅਤਜੰਤਅਭਿੰਨਹੈ ਨਿਤਯਹੈ ਏਕ ਰੂਪਹੈਸੁਧਸਤ੍ਵਾਤਮਕਦਿ
ਬਯਹੈਨਿਰਵਧਿਤੇਜਰੂਪਹੈ॥ਸਕਲਤਾਪਹਰਹੈ ਸਰਬਕਾਰ
ਖਕਹੈਅਸਤ੍ਰਭੂਖਣੋਕਰਭੂਖਿਤਹੈਈਸ੍ਵਰਕਾਰੂਪਪਰ ਬਯੂਹ
ਬਿਭਵ ਅੰਤਰਯਾਮੀਅਰਚਾਵਤਾਰਭੇਦੋਂਸੇਪੰਚਵਿਧਹੈਪਰ
ਕਹੀਯੇ ਨਿਤਯ ਬਿਭੂਤਿਮੈ ਨਿਤਯਮੁਕ੍ਤੋ ਕਰ ਅਨੁਭਵ
ਕਰਨੇ ਯੋਗ ਬੈਕੁੰਠਵਾਸੀ ਬਯੂਹ ਕਹੀਯੇ ਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿ ਸਿਤਤਿ
ਸੰਹਾਰ ਹੇਤ ਪੁਨਾ ਉਪਾਸ ਕੋ ਪਰ ਅਨੁਗ੍ਰਹ ਹੇਤ ਸੰਕਰ-
ਖਣ ਪ੍ਰਦਯੁਮਨ ਅਨਿਰੁਧਰੂਪ ਸੇ ਅਵਸਥਾਨ[੧] ਪਰ ਰੂਪ
ਵਾਸੁਦੇਵ ਮੇ ਗਯਾਨ ਸਕ੍ਤਿ ਬਲ ਬੀਰਯ ਐਸ੍ਵਰਯ ਤੇਜ
ਪੂਰਣ ਹੈ ਗਯਾਨ ਸਰਬ ਕਾ ਸਾਖਯਾਤਕਾਰਰੂਪਹੈ ਸਕ੍ਤਿ
ਨਾਬਨਤੀ ਵਸਤੁਕੋ ਬਨਾਦੇਨੇ ਕੀ ਸਮਰਥਹੈ ਬਲਸਰਬ
ਕੇ ਧਾਰਣ ਕੀ ਸਮਰਥਹੈ ਬੀਰਯ ਅਵਿਕਾਰੀਪਨਾ ਹੈ
ਐਸ੍ਵਰਯ ਨਿਖਲ ਬਿਭੂਤੀ ਹੈ ਤੇਜ ਸਤ੍ਰਗਣੋ ਕੇ ਤਿਰਸ

੧–ਥਿਤੀ

ਕਾਰਕਰਣੇਕੀ ਸਮਰਥਹੈ ਬਯੂਹ ਏਕ ਏਕਮੇ ਗੁਣ ਦੋ ਦੋ ਹੋਵੇਹੈ ਸੰਕਰਖਣ ਗਯਾਨ ਬਲ ਯੁਕਤ ਹੁਯਾ ਜੀਵ ਤਤ੍ਵ ਮੇ ਪ੍ਰਵੇਸ ਕਰ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿਕਾ ਵਿਵੇਚਨ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਦਯੁਮਨਾਵ ਸਥਾਨ੍ਰ ਪ੍ਰਾਪ੍ਤ ਹੋਕਰ ਸਾਸਤ੍ਰ ਕੀ ਪ੍ਰਬ੍ਰਿਤਿ ਪੁਨਾ ਜਗਤ ਕਾ ਸੰਹਾਰ ਕਰੇ ਹੈ ਪ੍ਰਦਯੁਮਨ ਐਸ੍ਵਰਯ ਬੀਰਯ ਦੋ ਗੁਣ ਯੁਕਤ ਹੁਯਾ ਮਨਤਤ੍ਵ ਕੋ ਆਸ੍ਰਯ ਕਰ ਧਰਮਕੇ ਉਪਦੇਸਾਦਿ ਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿਕੋ ਕਰੇਹੈ ਅਨਿਰੁਧ ਸਕ੍ਤੀ ਤੇਜ ਯੁਕਤ ਹੁਯਾਰਜੋਗੁਣ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੋਕਰ ਬੁਧਿ ਤਤ੍ਵ ਮੇ ਥਿਤ ਹੁਯਾ ਗਯਾਨ ਕਾ ਦੇਨਾ ਕਾਲ ਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿਪੁਨਾਮਿਸ੍ਰ ਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿ ਕੋ ਕਰੇ ਹੈ । ਅਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤ[੧] ਵਿਗ੍ਰਹਯੁਕਤ ਵਿਭਵ ਕਹੀਯੇ ਹੈ ਸੋ ਬਿਭਵਦੋ ਪ੍ਰਕਾਰਕੇਹੈ ਏਕਗੌਣਏਕ ਮੁਖਯ ਦੀਪਤੇ ਉਪਜੇ ਦੀਪਵਤਮੁਖਯਪ੍ਰਾਦੁਰ ਭਾਵ ਵਾਲੇ ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ੍ਨਾਦਿ ਮੁਖਯ ਹੈ ਔ ਮੁਮੁਖ੍ਸੂਜਨੋ ਕਰ ਉ ਪਾਸਯਹੈ ਬ੍ਰਹਮਾਸਿਵ ਬਯਾਸ ਪਰਸੁਰਾਮ ਅਰਜਨ ਕੁਬੇ ਰਾਦਿ ਗੌਣ ਪ੍ਰਾਦੁਰ ਭਾਵਵਾਲੇਹੈ ਸੋਮੁਮੁਖ੍ਸੂਯੋਕਰਉਪਾਸਯ ਨਹੀ॥ ਅਵਤਾਰੋਂਕਾਹੇਤੁ ਇਛਾਹੈ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਅਵਤਾਰ ਹੋਨੇ ਕਾ ਸਾਧੂਯੋਕੀ ਰਖਯਾ ਔਰ ਦੁਸ੍ਟੋ ਕਾ ਬਿਨਾਸ ਧਰਮ ਕਾ ਸਥਾਪਨਹੈ ॥ ਪ੍ਰਸ੍ਨ ॥ ਭ੍ਰਿਗੁ ਆਦਿਕੋ ਕੇਸਾ ਪ ਦਿਕੋ ਸੇ ਅਵਤਾਰ ਹੋਵੇਹੈ ਐਸੇ ਪੁਰਾਣੋ ਕੇ ਲੇਖ ਸੇ ਅਵਤਾਰੋਮੈਹੇਤੁ ॥ ਬਰਸਾਪਾਦਿਰੂਪਸੁਭਾਸੁਭ ਕਰਮਪ੍ਰਤੀਤ

੧–ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿਕੇ ਕਾਰਯ ਸੇ ਰਹਿਤ ਸਰੀਰ ਯੁਕ੍ਤ ।

ਹੋਵੇਹੈ॥ ਉਤਰ ॥ ਸਾਪਾਦਿਕਬਯਾਜ ਮਾਤ੍ਰਹੈ ਅਵਤਾਰੋ ਮੈ ਹੇਤੁ ਇਛਾਹੈ ਕਿੰਚ ਜਬ ਸ੍ਵਰੂਪਕੇਅਪਰੋਖ ਵਾਲੇ ਗਯਾਨੀ ਕੋਹੀ ਕਰਮ ਸਪਰਸ ਨਹੀ ਕਰੇ ਤਬ ਈਸ੍ਵਰਮੈਕਰਮਕਾ ਸਪਰਸ ਕਹਨਾ ਕੈਮੁਤਕਸੇ ਦੂਰ ਹੈ ਅੰਤਰਯਾਮੀ ਕਹੀਯੇ ਭੀਤਰ ਪ੍ਰਵਿਸ੍ਯ ਹੋਕਰ ਪ੍ਰੇਰਕ ਜੋ ਸ੍ਵਰਗ ਨਰਕਾਦਿ ਸਰਬ ਅਵਸਥਾ ਵਿਖੇ ਸਕਲ ਚੇਤਨੋ ਕਾ ਸਹਾਯੀ ਹੈ ਸੁਭਾਸ੍ਯ ਵਿਗ੍ਰਹਯੁਕ੍ਤ ਹੁਯਾ ਧਯਾਨ ਹੇਤ ਪੁਨਾ ਰਖਯਾ ਹੇਤ ਬੰਧੂ ਭੂਤ ਅੰਤਰਯਾਮੀ ਹ੍ਰਿਦਯਕਮਲਮੇ ਨਿਵਾਸ ਕਰੇ ਹੈ ਅਰਚਾਵ ਤਾਰ ਕਹੀਯੇ ਪਾਖਾਣ ਧਾਤੁ ਆਦਿਕੋ ਕੇ ਪਦਮਨਾਭਬਦ੍ਰੀ ਨਾਥਾਦਿ ਪੁਨਾ ਜਿਨਕੋ ਵਹੁ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀ ਤਿਨਕੇ ਉਧਾਰ ਹੇਤ ਨਰਬਦੇਸ੍ਵਰ ਸਾਲਗ੍ਰਾਮਾਦਿ ਪੁਨਾ ਜਿਨਕੋ ਵਹੁ ਭੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀ ਤਿਨਹੁਹੇਤਧਾਤੁ ਪਾਖਾਣਾਦਿ ਵਿਗ੍ਰਹਧਾਰ ਕੇ ਬਿਭੂਤਿ ਅਵਤਾਰੋਵਤ ਸਰਬ ਦੇਸੋ ਕਾਲੋਮੇ ਅਪਰਾਧੋ ਕੋ ਨਾਵੇਖਤੇ ਹੁਯੇਬਿਰਾਜੇਹੈ॥ ਅਰਚਾਵਤਾਰਯਦਯਪਿਅਗਯੋ-ਵਤ ਪੁਨਾ ਅਸ੍ਵਤੰਤ੍ਰੋਵਤ ਬਿਰਾਜੇਹੈ ਤੌਭੀ ਅਪਾਰ ਕਰੁਣਾ ਕੇ ਪਰਵਸ ਹੁਯੇ ਭਕ੍ਤ ਜਨੋਕੋਬਾਂਛਿਤ ਫਲ ਦੇਵੇ ਹੈ ਯਹ ਨਾਰਦ ਪੰਚ ਰਾਤ੍ਰਾਨੁਸਾਰੀ ਬੈਸ੍ਨਵੋ ਕੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਯਾ ਹੈ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁਮਤਨਿਰਣਯਸਾਗਰੇਨਾਰਾ-ਯਣਕ੍ਰਿਤਤਤ੍ਵਤ੍ਰਯਨਿਰਣਿਯੋਨਾਮ ਬੀਸਵੀ

ਉਰਮੀ ੨੦

ਪੂਰਬ ਕਹੀ ਰੀਤਿ ਸੇ ਇਸ੍ਰ ਔਤਾਂਕੀ ਭਕ੍ਤੀ ਤਿਸਸੇ ਜੀਵ ਕਾ ਅਭੇਦਤਾਮੇਜਗਤ ਕਾ ਆਰੋਪਕਹਕਰਅਬਤਾਸੇਬਿਨਾ ਅਨਜ਼ ਦੇਵਨਕੋ ਉਪਾਸਜ਼ਤਾਨਿਖੇਧ ਕਰੇ ਹੈ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਭੈਰਵ ਭੂਤਨ ਸੀਤਲਾ ਕੇਰੀਜੌਨ ਉਪਾਸ ॥ ਸਿਵਸਕ੍ਤੀਸਹ ਔਰਭੀ ਜੋਜੇ ਜਗਤ ਬਿਕਾਸ॥ ੧ ॥ਸੋ ਸਭ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁਮਤ ਨਹੀਂ ਸੰਮਤ[੧] ਜੈਨਸਮਾਨ ॥ ਯਾਤੇ ਤਿਨ ਤਿਨ[੨] ਫਲ ਕਹੇ ਨਿਜਨਿਜ[੩] ਧਜ਼ੇਯਸਮਾਨ॥ ੨ ॥ਤਿਸ ਪੈਬਚਨ ॥ ਭੈਰਉ ਭੂਤਸੀਤਲਾ ਧਾਵੇ ॥ ਖਰਬਾਹਨਓਹ ਛਾਰ ਉਡਾਵੇ ॥ ਮਹਾਮਾਈਕੀ ਸੇਵਾਕਰੇ॥ ਨਰਤੇ ਨਾਰ ਹੋਇ ਔਤਰੇ॥ ਸਿਵਸਿਵ ਕਰਤਾ ਜੋਨਰ ਧਿਆਵੇ॥ ਬੈਲ ਚਢੇ ਡੌਰੂ ਡਮਕਾਵੇ ॥ ਇਤਜ਼ਾਦਿ ਏਵੰ ਮੈਨਗਣੇਸਹ ਪ੍ਰਥਮ ਮਨਾਊ॥ ਕਿਸ਼ਨ ਬਿਸ਼ਨ ਕਬਹੂੰਨਾ ਧਿਆਊ ॥ ਕਾਨਸੁਨੇ ਪਹਿਚਾਨਨ ਤਿਨਸਿਉ। ਲਿਵਲਾਗੀਮੋਰੀ ਪਗ ਇਨਸਿਉ॥ ਇਤਜ਼ਾਦਿ॥ ਦੋਃ ॥ ਭੈਰਉਸੇਵਨਿਖੇਧ ਸੇ ਮਤਕਪਾਲ ਗੁਰਨਿੰਦ॥ ਕਾਲਾਮੁਖ ਸੰਗ ਕੂਕਰਾ ਨਰਕ ਪਾਲਧਰਰਿੰਦ ॥ ੩॥ ਵਹੁ ਕਾਪਾਲਕ ਮਤਗਹੇ ਭੈਰਵ

੧–ਪ੍ਰਮਾਣ ਜੈਨਮਤਵਤ

੨–ਤਿਸਤਿਸ ਉਪਾਸਨਾਕਾ ਫਲ ਸਭਕੇ ਗ੍ਰੰਥ ਕਹਤੇਹੈਂ

੩–ਆਪਨੇ ਆਪਨੇ ਦੇਵਤਾਕੇ ਸਮਾਨ ਹੋਨਾ ॥

ਦੈਵਤਵਾਰ ॥ ਭੂਤਨ ਸੇਵੀਘੋਰਹੈ ਮਲਮੂਤ੍ਰ ਭਖਕਾਰ[੧] ॥ ੪ ॥ ਗਰਦਭ ਵਾਹਨ ਸੀਤਲਾ ਪੂਜਤ ਹਿੰਦੂ ਅਨੇਕ॥ ਗਜ ਪਾਦੀ[੨] ਹਰਿਸੇਵਕੋ ਜਿਨਮਨ ਨਾਹਬਿਬੇਕ ॥ ੫ ॥ ਮਹਾ ਮਾਯਕੀ ਸੇਵਕੋ ਕੈਸੁਨਿਖੇਧ ਬਿਧਾਨ॥ ਸਾਕ੍ਤਿਕਮਤੋ ਨਿ-ਖੇਧ ਹੈਂ ਸ੍ਰੀਗੁਰੁਦਯਾ ਨਿਧਾਨ॥ ੬ ॥ ਸੋਭੀਹੈਦੁਯਭਾਂਤਕੇ[੩] ਇਕਦਖਨਇਕਵਾਮ ॥ ਦਖਨਯੋਗਸੁਰਹੋਭੀਵਾਮ ਅ-ਯੋਗਜ ਤਮਾਮ ॥ ੭ ॥ ਉਂਨਕੇ ਆਸਨਪੈ ਰੁਦ੍ਰਾਖਯ ਮਾਲਾ ਸੇਜਪ ਕਰਨਾ ਸੁਧ ਕ੍ਰਿਯਾ ਰਖਨੀ ਖੀਰ ਖੰਡਾਦਿਕੋ ਕਾ ਭੋਗ ਲਗਾਵਨਾ ਨਾਲਿਯੇਰ ਸੁਪਾਰੀਸੇ ਪੂਜਾ ਕਰਨੀ ਦਖਣ ਰੀਤਿਹੈ ਔ ਬਘੰਬਰਪੈਨਰਵੰਦੋਕੀ ਮਾਲਾਸੇ ਜਪ ਕਰਨਾ ਮਦਮਾਸਾਦਿ ਭੋਗ ਲਗਾਵਨਾ ਦਿਖਾਵਾਮਾਤ੍ਰ ਸੁਧ ਕ੍ਰਿਯਾ ਰਖਨੀ ਪੁਸਪਾਦਿਕੋ ਸੇ ਪੂਜਾ ਕਰਨੀ ਵਾਮਰੀਤਿ ਹੈ॥ ਵਾਮਮੇਹੀ ਕੁਲਕੀਇਸਤ੍ਰੀਕੀ ਦੇਵੀਰੂਪਕਰ ਪੂਜਾ ਕਰਨੀ ਅਰ ਪੂਜਕੇ ਤਿਸੀਸਾਥ ਭੋਗ ਕਰਨਾ ਕੌਲਰੀਤਿ ਹੈ ਦਖਣ ਰੀਤੀ ਵਾਲਿਓਂ ਕੋ ਵਾਮੀਪਸੁਚਕ੍ਰ ਬੋਲਤੇਹੈਂ ਆਪਕੋ ਬੀਰਚਕ੍ਰ ਮਾਨਤੇ ਹੈਂ ॥ ਕੌਲੋਕੋ ਦਿਬਯ ਚਕ੍ਰਬੋਲ ਤੇਹੈਂ ॥ ਦੋ: ॥ ਸੇਵਾ ਮਾਈ ਮਾਤ੍ਰਕੀ ਕਰੇਜੁਜਨਸਹਪ੍ਰੇਮ

੧—ਭਖ ਕਰਤੇ

੨—ਹਰਿਕੀ ਸੇਵਾ ਹਾਥੀਪੈਰਸੀਹੈ ਇਸ ਬਾਤੁਕਾ ਜਿਨਕੇ ਮਨਮੇ ਬਿਚਾਰਨਹੀਂ ਸਭਕੇ ਪੈਰੋਂਕੋ ਆਪਨੇਮੇ ਲਯ ਕਰਨੇ ਵਾਲੀ ਹਸਤੀਕੇ ਪੈਰਸਰੀਖੀਹਰਿ ਸੇਵਾਕੋ ॥ ੩—ਸਾਕ੍ਤਿਕ

॥ ਦਖਨ ਰੀਤੀ ਵਾਰ ਭੀ ਹੋਯ ਨਾਰ ਕਰਨੇਮ ॥ ੮ ॥ ਯਾਤੇ ਭ੍ਰਿੰਗੀਕੀਟਜਜ੍ਰੁ ਧਜ੍ਞੇਯਰੂਪ ਜਨ ਹੋਤ ॥ ਤਾਤੇ ਨਾਰੀ ਠੀਕ ਹੁਯ ਨਾਹ ਪੁਰਖ ਜਨਿਜੋਤ[1] ॥ ੯ ॥ ਨਨੁਦਸਮਗੁਰ ਦੁ-ਰਗਕੀ ਕਰੀ ਉਪਾਸਨ ਭਾਰ[2] ॥ ਪੰਥ ਚਲਾਵਨ ਕਾਰਨੇ ਸੋਕਸ[3] ਯੋਗਜ਼ ਸੁਧਾਰ ॥ ੧੦ ॥ ਯਹ ਸੰਕਾ ਨਹ ਕੀਜੀ ਯੇ ਭੋਲੇਰਾਮ ਮਨੁਖ ॥ ਰਾਮ ਤਾਰਕਾ ਕਿਸ਼ਨਨੇ ਕਰੀਕਾਲ ਕਾ ਮੁਖ ॥ ੧੧ ॥ ਔਮਧੁਕੈਟਭ ਨਾਸਕੋ ਬਿਸ਼੍ਨੁ ਪੂਜਨ ਕੀਨ॥ਅਵਤਾਰੀ ਅਵਤਾਰ ਕੀਰੀਤਿ ਪਦਮਸੇ ਚੀਨੈਂ ॥ ੧੨ ॥ ਔਬਾਪੇਰਾਮੇਸਹੈ ਰਾਮਚੰਦ ਕਰ ਆਪ ॥ ਜੇ ਕਰਤਾਮੇ[4] ਸੰਕਨਾ ਤੌਈਹਾਂ[5] ਮਤ ਥਾਪ ॥ ੧੩ ॥ ਤਹਾਂਭੀ ਜੇਕਰ ਸੰਕਹੁਯ ਤੌਸੁਨ ਉਤਰ ਏਹ ॥ ਹਰੀ ਹੋਯ ਅਵਤਾਰ ਜੋ ਸਭੀ ਨਰਨਹਿਤਗੇਹ ॥ ੧੪ ॥ ਯਾਤੇ ਸਿਖਜ਼ਾ ਜਨਨਕੋ ਕ ਰਨਹੇਤ ਹਰਿਆਪ ॥ ਪੂਰਨ[6] ਕਾਮੀ ਹੋਇਭੀ ਕਰੇ ਦੇਵਤਾ ਥਾਪ[7] ॥ ੧੫ ॥ ਯਹ ਗੀਤਾਮੈ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨੁਜੂ ਭਾਖੀ ਅਰਜਨ ਪਾਸ ॥ ਜੋਨਕਰੋ ਸੁਭ ਕਰਮਮੈਹੋਯ ਜਗਤਕੋ ਨਾਸ ॥ ੧੬ ਤਾਤੇ ਨਿਜਜਯ ਕਾਮਹਿਤ ਪੁਨਜਨ ਰੀਤੀ ਹੇਤ ॥ ਰਾਮ

੧–ਜਨਮ ਦੇਖਤਾ ੨–ਬਡੀ ੩–ਵਹੁ ਕੈਸੇ ਯੋਗਜਹੈ ਮਰਕਰ ਇਸਤ੍ਰੀ ਰੂਪ ਬਨਨੇ ਸੇ ॥

੪–ਰਾਮਕੇਥਾਪੇਮੇ ਧਜ੍ਞੇਯ ਰੂਪ ਹੋਨੇਕੀ

੫–ਗੁਰਮਤਮੇ ਮਤਕਰ ਸੰਕਾ

੬–ਸਰਬ ਵਸਤੂ ਕੀ ਇਛਾ ਹੀਨ ਹੁਯਾ ਭੀ ੭–ਅਸਥਾਪਨ

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਵਤਾਰ ਜਤੁੰਲਖਗੁਰੁ ਪੂਜਨ ਚੇਤ ॥ ੧੭ ॥ ਯਵਨ ਪੈਯੰਬਰ ਨਿਜਲਖੇ ਕਾਯਲ੧ ਕੁਦਰਤਕੇਰ ॥ ਤੈਸੇਈਹਾ ਜਾਨੀਯੇ ਸਕ੍ਤਿਕੇਰੇਚੇਰ ॥੧੮॥ ਚਲੀਬਾਤਪ੍ਰਕਰਣਮੇਹੁਯ ਸਚਨਾਰਿ ਸ੍ਵਰੂਪ ॥ ਬਿਨਪ੍ਰਮੇਸ਼੍ਵਰ ਪੂਜਨੇ ਦੇਵੀ ਕਾਰਕ ਉਪ ॥ ੧੯ ॥ ਯਾਹ ਭਾਵਸੇ ਕਹੀ ਗੁਰੁ ਮਹਾਮਾਯਕਰਸੇਵ ॥ ਨਰਸੇਹੋਵੇ ਨਾਰਵਪੁ ਯਹ ਲਖ ਪੂਰੋ ਭੇਵ ॥ ੨੦ ॥ ਇਉ ਵਖਨ ਸੁਨ ਨਿੰਦਕੋ ਅਬਬਾਮੀ ਸੁਨਲੇਹ ॥ ਚਕ੍ਰ ਬਨਾਯ ਪਖੰਡ ਕਰਲਹੇ ਜਾਨ ਮੁਖਖੇਹ। ੨੧ ॥ ਚਕ੍ਰਤਾ ਕੋ ਨਾਮਹੈ ਜਹਾ ਮਕਾਰਨਸੇਵ ॥ ਮੈਥਨ੧ ਮਦਿਰਾ੨ ਮੁਦ੍ਰਾ੩ ਮਤਸ੪ ਮਾਂਸ੫ ਤਿਨਭੇਵ ॥ ੨੨ ॥ ਜਹਾਂਵਾਮ ਮਤਕੇਲੋਕਮਿਲਕਰਪੰਚਮਕਾਰਸੇਵਾਰਥਦੇਵੀਪੂਜਨਕਰੇ ਹੈ ਤਿਸ ਸਥਾਨਕੀ ਸਭਾਕੋ ਚਕ੍ਰ ਕਹੇਹੈ ॥ ਦੇਵੀਆਂ ਕਾਲੀ ੧ ਤਾਰਾ ੨ ਛਿੱਨਾ ੩ ਭੁਵਨੇਸੀ ੪ ਬਗੁਲਾ ੫ ਧੂਮਾ ੬ ਬਾਲਾ ਸੁੰਦਰੀ ੭ ਭੈਰਵੀ ੮ ਲਖਮੀ ੯ ਦੁਰਗਾ ੧੦ ਅਨੇਕ ਹੈਂ ਤਿਨਕੇ ਪੂਜਨ ਕੀ ਸਭਾਭੀ ਅਨੇਕਹੈ ॥ ਤਿਨ ਮੈ ਚਕ੍ਰਸਬਦਸੇਗ੍ਰੰਥਜੀਮੈਸਭੀ ਕਹੀਹੈ ਸਪਸ੍ਰਟ ਏਕਲਿਖੀ ਹੈ ॥ ਆਸ ਪਾਸ ਪੰਚ ਜੋਗੀਆ ਬੈਠੇ ਬੀਚ ਨਕਟਦੇਰਾਨੀ ॥

ਤਾਕਾ ਯੇਹ ਚਿਤ੍ਰ ਹੈ ॥

੧–ਪਰਵਸ

ਤਾਕੀ ਯਹ ਰੀਤਿਹੈ ਏਕ ਵੇਦੀ ਬਨਾਕਰ ਤਾਮੇ ਚੰਦ੍ਰ ਮੰਡਲ ਬਨਾਵੇਹੈ ਤਿਸਮੈ ਬਾਲਾ ਸੁੰਦਰੀ ਦੇਵੀ ਕੀ ਮੂਰਤਿ ਰਖੇਹੈ ਤਿਸਕੇ ਊਰਧ ਕੋਠਯੋ ਮੇ ਬਾਂਯੇ ਸੁੰਦਰੀਜੋਤਿ ਦਹਨੇ ਭੈਰਵ ਜੋਤਿ ਰਖੇਹੈ ਤਿਸ ਮੰਡਲ ਕੇ ਸਮੀਪ ਦਹਨੇ ਪਾਸੇ ਗੁਰੂ ਗਾਦੀ ਹੋਵੇਹੈ ॥ ਤਾਸੇ ਤਲੇ ਸਾਖੀ ਗਾਦੀ ਹੋਵੇਹੈ ਤਿਨਕੇ ਸਾਮਨੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਜੋਗਨਗਾਦੀ ਹੋਵੇਹੈ ਤਾਸੇ ਤਲੇ ਬੀਰ ਗਾਦੀ ਹੋਵੇਹੈ ਤਿਨਸੇ ਅਨੰਤਰ ਸੰਤੋਕਾ ਚਕ੍ਰ ਬੈਠੇਹੈ ॥ ਤਿਨ ਮੇ ਚੰਦ੍ਰ ਮੰਡਲਕੇ ਸਾਮਨੇ ਭੋਜਨ ਸਾਮਗ੍ਰੀ ਭੰਡਾਰ ਕਾ ਸਥਾਨ ਹੋਵੇਹੈ ਤਹਾਂ ਭੰਡਾਰੀ ਬੈਠੇਹੈ ਪੂਜਨਕਾਲਮੇ ਚਾਰੋ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜੋਤਿ ਜਗਾਕਰਪ੍ਰਥਮ ਪੂਜਨਕਰੇਹੈਤਿਨਮੇਭੀ ਪ੍ਰਥਮਗੁਰੂਪੂਜਨਕਰੇਹੈਪੀਛੇਜੋਗਨਕਰੇਹੈਪੀਛੇ ਸਾਖੀਕਰੇ ਹੈਪੀਛੇਬੀਰਕਰੈਹੈਪੀਛੇਭੰਡਾਰੀਪ੍ਰਯੰਤਸੰਤਕਰੇਹੈਪੀਛੇਭੰਡਾ ਰੀਕਰੇਹੈ ਪੀਛੇਔਰਸੰਤਕਰੇਹੈਪੀਛੇਅਨੰਤਗਾਦੀਵਾਲਾਕਰੇ ਹੈ ਪੀਛੇਸੇਸ੍ਤੁਤਿਪੜਤੇਹੈਪੀਛੇਸੀਰਨੀਕੜਾਹਖੀਰਾਦਿ ਵਸਤੂ ਯੋਕਾਔਮਦਰਾਮਾਸਾਦਿ ਭੋਗਲਗਾਕਰ ਭੋਜਨਕਰੇਹੈਪੰਕ੍ਤੀ ਮੈ ਜਾਤਿਕਾ ਪਰਹੇਜ ਨਹੀ ਸਭੀ ਲੋਕ ਏਕ ਪੰਕ੍ਤੀ ਮੇ ਬੈਠੇ ਹੈ ਆਪਕੋ ਉਸਕਾਲ ਮੈ ਸਭੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਮਾਨੇਹੈ ॥

ਇਸ ਚਕ੍ਰ ਬਿਨਾ ਔਰ ਚਕ੍ਰੋਮੈ ਬਹੁਤਕਰ ਮਦਯਮਾਸਮਤ ਸਮੈਥਨ ਮੁਦ੍ਰਾਇਨਪਾਚ ਮਕਾਰੋਕਾ ਸੇਵਨ ਹੋਵੇਹੈ ਪੂਜਨ ਕਾਲ ਮੈ ਕਾਲੀ ਚਕ੍ਰ ਮੈ ਨੀਚ ਜਾਤਿਕੀਸਤ੍ਰੀਕਾ ਪੂਜਨ

ਕਰੇਹੈ ਪੁਨਾ ਤਾਸੇ ਬਜ਼ਭਿਚਾਰ ਕਰੇ ਹੈ
ਬਜ਼ਭਿਚਾਰ ਸੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁਯੇ ਰਕ੍ਰ ਬੀਰਯਕਾ ਮਸਤਕ
ਮੇ ਤਿਲਕ ਕਰੇਹੈ ਪਰਮ ਅਸੁਧ ਵਸਤੁਯੇ ਕੇ ਸੁਭ ਨਾਮ
ਬੋਲੇਹੈ ਜੈਸੇ ਮਦਿਰਾਕਾ ਤੀਰਥ ਮਾਸਕਾ ਸੁਧ ਗਠੇਕਾ
ਸੁਕਦੇਵ ਲਸੁਨਕਾ ਬਜ਼ਾਸ ਇਤਜ਼ਾਦਿ ਯੇਮਤ ਅਤਜ਼ੰਤ
ਭ੍ਰਸ੍ਰਹੈ ਨਾਮ ਸੇ ਕੋਈਪਰਿਣਾਮੀਕੋਈ ਚੋਲੀ ਪੰਥੀ ਆਦਿ
ਕਹਾਵੇਹੈ ਪੂਰਬਮਕਾਰੋ ਮੈ ਕਹੀ ਮੁਦ੍ਰਾ ਵਸਤੂ ਯਹਹੈ ਭੂਨੇ
ਹੂਏ ਜਉ ਚਿੜਵੇ ਔਰ ਮਕਾਰਸਪਸ੍ਰਾਰਥ ਹੈ ਅਨੇਕ
ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਦਿ ਬਰਣੀ ਔਰ ਅਵਧੂਤ ਗੁਸਾਈ ਕਨਫਟੇ
ਜੋਗੀ ਆਦਿਕ ਆਸ੍ਰਮੀ ਇਸੀ ਮਤਕੋ ਮੁਖ ਮਾਨੇਹੈਸੋਸਭੀ
ਅਯੋਗਜ਼ ਹੈ ਰਾਮਾਨੁਜਾਦਿ ਬੈਸਨਵੇ ਕੇ ਮਤ ਵਾਲੇ ਜੋ ਕੱਚਾ
ਪੱਕਾ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਾ ਅੰਨ ਮੂਰਤੀਯੋਕੋ ਭੋਗ ਲਗਾਵੇ
ਹੈ ਵਾਕੋ ਮਹਾਪ੍ਰਸਾਦ ਕਹੇਹੈ ਉਸ ਪ੍ਰਸਾਦਕੋ ਚਾਰੋ ਬਰਣੋ
ਕੇ ਲੋਕ ਏਕ ਸਥਾਨ ਮੇ ਪੰਕ੍ਤੀ ਲਗਾਕਰ ਗ੍ਰਹਣ ਕਰੇ ਹੈ
ਜਗੰਨਾਥਾਦਿਸਥਾਨੋਮੇ ਠਾਕੁਰਕਾਉਛਿਸ੍ਰਛੋਡ ਪਰਸਪਰ
ਭੀ ਉਛਿਸ੍ਰ ਖਾਵੇਹੈ ਉਛਿਸ੍ਰਖਾਨੇ ਕਾ ਮਹਾਤਮ ਮਾਨੇਹੈ ॥
ਨਾਖਾਨੇਵਾਲੇਕੋ ਗਲਾਨੀਕਰੇਗਾ ਵਾਂਕੀਦੇਹਫਿਟਜਾਵੇਗੀ॥
ਐਸੇ ਡਰਾਵੇਹੈਬੈਸ੍ਵਚਕ੍ਰਕਾਨਾਮਗੋਸ੍ਰੀਕਹੇਹੈ ਬਿਸ੍ਨ ਸ੍ਵਾਮੀ
ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ ਵਾਲੇ ਨਈ ਬਿਵਾਹੀ ਆਈ ਸੇਵਕੋਕੀਇਸਤ੍ਰੀ
ਕੋ ਭੀ ਏਕਰਾਤ੍ਰਿ ਮੰਦਰ ਮੇ ਰਖੇ ਹੈ ॥ ਗੁਰੁ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਮੇਂ

ਔ ਬੇਦ ਸਿਮ੍ਰਿਤੀ ਮੇ ਉਛਿਸ੍ਰਕਾ ਮਹਾਤਮ ਨਾ ਸੁਣਨੇ ਸੇ ਵੋਭੀ ਅਯੋਗਜ ਹੈ (ਨਨੁ) ਔਰਨ ਕੋ ਅਯੋਗਜ ਕਹਤੇ ਨਿਜਮਤ ਮੇ ਵਾਮਕੀ ਓਰ ਕਿਉ ਨਹੀ ਦ੍ਰਿਸ੍ਰੀ ਕਰਤੇਗੁਰੁ ਮਤਮੇ ਤੋ ਵਾਮ ਅਤਿ ਪ੍ਰਸਿਧ ਹੈ ਤਥਾ ਹੀ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਚਾਰ ਬਰਣ ਕੇ ਪੁਰਖ ਮਿਲ ਭੋਜਨ ਕੈ ਇਕ ਠੌਰ ॥ ਤਜਾਗ ਰੀਤਿ ਸੁਭ ਵੇਦ ਕੀ ਯਹੀ ਵਾਮਕੋ ਤੌਰ[੧] ॥੨੩॥ ਔ ਮੁਖ ਸੇ ਸਦ ਸਿਮਰਹੈ ਪ੍ਰਥਮਭਗੌਤੀਨਾਮ॥ ਭੋਜਨਾਦਿ ਸਭ ਕਾਲ ਮੋ ਕਿਉ ਨ ਭਯੋਮਤਵਾਮ ॥ ੨੪ ॥ ਸੁਨੀਯੇ ਉਤਰ ਯਾਹਕੋ ਭੋਜਨ ਤਥਾ ਬਿਵਾਹ ॥ ਗੁਰੁਨਕੀਯੋ ਕਛੁ ਅਨਜਥਾ ਜੋ ਜਗ ਚਲੋ ਪ੍ਰਵਾਹ॥ ੨੫॥ ਰਹਯੋ ਸਰਬ ਮਿਲ ਖਾਵਨੋ ਪਛਮ ਦੇਸੀ ਰੀਤਿ॥ ਤੁਰਕ ਰਾਜ ਸੇ ਹੈ ਪਰੀ ਨਾਹ ਗੁਰੂਵਰ ਕੀਤਿ॥ ੨੬ ॥ ਨਨੁ ਲਾਲੂ ਗ੍ਰਹ ਆਦਿਗੁਰ ਭੋਜਨ ਕੀਨੋ ਜਾਇ ॥ ਐਸੇ ਗੁਰੁਸਭ ਔਰਭੀ ਕਰਤੇ ਰਹੇ ਸਦਾਇ॥ ੨੭ ॥ ਯਾਤੇ ਮੋਪੈ ਕਾ ਕਹੋਨਹਗੁਰੁ ਕੀਨੀ ਆਪ॥ ਪਾਂਚ ਸਿਖ ਭਿੰਨ ਬਰਣ ਗਹ ਦਈ ਦਸਮ ਗੁਰੁ ਥਾਪ॥ ੨੮ ॥ ਚਾਰ ਬਰਣ ਇਕ ਰੰਗ ਕਰ ਤਿਨੇ ਜਪਾਉ ਜਾਪ ॥ ਵਾਹਗੁਰੂਕੋ ਕਹੇ ਸਿਖ ਯੋ ਗੁਰੁ ਭਾਖਯੋ ਆਪ ॥ ੨੯ ॥ ਸੁਨੀਯੇ ਸਿਖਜਾਸਮ[੨] ਕਹਯੋ ਨਾਹਨ

੧--ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ ॥
੨--ਸਿਖਜਾ ਮੇ ।

ਵੋਨੋ ਮਾਹ੧ ॥ ਪੂਰਬਵਾਲੇ ਸਿਖਕੇ ਦੇਖ ਆਚਾਰਅਬਾਹ॥
੩੦ ॥ ਤਾਂਤੇ ਯਹ ਜੀ ਜਾਨੀਯੇ ਨਹ ਗੁਰੁ ਅਭਿਮਤ ਸੋਇ
ਚਾਰ ਬਰਣ ਇਕ ਰੰਗਤਾ ਸਿਖਯਾ ਮਾਹ ਸਮੋਇ ॥੩੧॥
ਚਾਰਬਰਣ ਇਕ ਬਰਣ ਕਿਯ ਪੂਰਣ ਏਕ ਦਿਖਾਇ ॥
ਯਹੀ ਭਾਤ ਇਕ ਰੰਗਤਾਦਿਯਗੁਰਦਾਸਬਤਾਇ ॥ ੩੨ ॥
ਲਾਲਗੇਹ ਪੁਨ ਪੰਚ ਸੋ ਭੋਜਨ ਜੋ ਗੁਰੁ ਕੀਨ॥ ਬਿਦੁਰਸ
ਵਰਿਗ੍ਰਹਭਕ੍ਤਿਸੇ ਕ੍ਰਿਸ੍ਨਰਾਮ ਸਮ ਚੀਨ ॥ ੩੩ ॥ ਹਰਿ
ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ ਹੁਇ ਪਰੰਭਕ੍ਤਨਕੇਰ ਅਧੀਨ॥ ਤਾਂਤੇ ਯਹ ਬੀ
ਨਾ ਕਹੋ ਵਹੁ ਹਰਿਨੇਕਾਕੀਨ੨ ॥ ੩੪ ॥ ਤਾਂਤੇ ਬਾਮੀ
ਰੀਤਿਕੋ ਦੇਹੁ ਸੰਦੇਹ ਨਿਵਾਰ ॥ ਯਾਤੇ ਬੈਦਕ ਧਰਮ ਕੇ
ਹਿਤ ਗੁਰੁਅਨ ਅਵਤਾਰ ॥ ੩੫॥ ਯਦਵਾਭੋਜਨ ਅੰਸਰਹ
ਚਾਰਬਰਨ ਇਕ ਰੰਗ॥ ਗੁਰੁਮਤ ਤੌ ਭੀ ਵਾਮ ਪਦ ਕਹੋ
ਨ ਹੋਇ ਨਿਸੰਗ॥ ੩੬ ॥ ਯਤ੩ ਸੰਕਰਕੇ ਮਤ ਵਿਖੇ
ਮੁੰਡਿਤ ਹੁਯ ਬਹੁ ਝੁੰਡ ॥ ਮਤੋ ਬਾਮ ਸਹਭੋਜੀਭੀ ਹੁਯ
ਨਹਿ ਧਾਰੇ ਮੁੰਡ੪ ॥੩੭॥ ਏਵੰਮਤਰਾਮਾਨੁਜੇਹੁਇਬੈਸਨਵ
ਸਮੁਦਾਯ॥ ਸਹਭੋਜੀਹੁਯਨਾਹਵੇ ਬਾਮੀ ਨਾਮ ਕਹਾਇ॥
੩੮ ॥ ਤੈਸੇ ਗੁਰੁਜਨ ਭੀ ਨਹੀ ਹੁਇ ਬਾਮੀ ਪਦਲੱਖ੫ ॥
ਯਾਤੇ ਏਵੰ ਭਾਤ ਹੈ ਮਿਸ੍ਰਿਤ ਸਾਰੇ ਪੱਖ ॥ ੩੯ ॥

੧–ਭੋਜਨ ਔ ਬਿਵਾਹਿਮੇ ੨–ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ੍ਨਨੇ ਕਿਆਕੀਆ
੩–ਜਿਸਤੇ ।੪–ਸਿਰਪੈ । ੫–ਨਿਸਾਨਾ ।

ਕਹੇ ਪਾਠਕਾ ਤਾਤਪਰਯ ਯਹ ਏਕਪ੍ਰਸਾਦਅਪਨੇਵਾਸਤੇ
ਕਰੇਹੈ ਏਕ ਵਾਹਗੁਰੂ ਕੇ ਨਿਵੇਦਨ ਹੇਤ ਕਰੇ ਹੈ ਤਿਨਮੈ
ਵਾਹਗੁਰੂਕੇ ਨਿਵੇਦਨ ਹੇਤ ਕੀਯੇ ਭੋਜਨ ਮੇ ਅਰਦਾਸ
ਕਰਕੇ ਭੋਗ ਲਗਾਕਰ ਸਭੀ ਬਰਣੋ ਕੇ ਏਕ ਸਥਾਨ ਮੇਂ
ਭੋਜਨ ਕਰਨੇ ਔ ਸਕ੍ਰੀਕਾਆਦਿਮੇਸਮਰਣ ਕਰਣੇਸੇਮਤ
ਵਾਮ ਕਹੇ ਤਬ ਗੌਰੀਸੰਕਰ ਲਖਮੀ ਨਾਰਾਯਣ ਰਾਧਾ
ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸੀਤਾਰਾਮ ਇਤਯਾਦਿਨਾਮ ਲੇਨੇ ਮੈ ਸਕ੍ਰੀਕੇ ਆਦਿ
ਮੇ ਸਮਰਣ ਸਹਿਤ ਪਰਮੇਸ੍ਵਰ ਕੋ ਨਿਵੇਦਨ ਕੀਯੇ ਭੋਜਨ
ਕੋ ਏਕ ਸਥਾਨ ਕਰਨੇ ਤੇ ਸਭੀ ਲੋਕ ਵਾਮੀ ਹੋਵੇਗੇ ਬਿਨਾ
ਨਿਵੇਦਨ ਕੀਯੇ ਗੁਰੋ ਨੇ ਏਕ ਸਥਾਨ ਮੇ ਬੈਠਕਰ ਸਭਕੋ
ਖਾਨਾ ਕਹਿਆ ਨਹੀ ਨਾ ਪੁਨਾ ਬਿਵਾਹ ਮੈ ਜਾਤਿ ਸੰਕਰ
ਕਹਿਆਹੈਯਾਤੇ ਵਾਮਕਾਗੁਰੁਮਤਮੇ ਕਿੰਚਿਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਹੀਂ
ਦੋਹਰਾ ॥ ਮਦਿਰਾ ਮੁਦ੍ਰਾ ਮਤ ਸਪੁਨ ਮੈਥਨ ਮਾਂਸ ਸੁ
ਪਾਂਚ ॥ ਗੁਰੁ ਨ ਕਹੇ ਹਿਤ ਭੋਗਕੇ ਤਥਾ ਮੋਖ ਕੇ ਸਾਚ ॥
੪੦ ॥ ਤੈਸੇ ਤੀਰਥ ਸੁਰਾ ਕੋ ਸੁਧਮਾਸਕੋ ਨਾਮ ॥ ਇਤਯਾ-
ਦਿਕ ਪਰਿਭਾਖ ਸੋ[1] ਰਾਖਯੋ ਨਾ ਗੁਰੁ ਕਾਮ ॥ ੪੧ ॥
ਯਾਤੇ ਦੁਰਗ ਉਪਾਸਨਾਕੀ ਦੋ ਰੀਤੀ ਮਾਹ ॥ ਕਾਮ ਨ
ਕਿੰਚਿਤ ਵਾਮਸੋ ਕਿੰਤੁ ਦਖਨ ਚਾਹ ॥ ੪੨ ॥ ਵਾਮ ਮਾਹ
ਕਰ ਅੰਦਰੇ ਗੋਰਖਮਤ ਕੀ ਨਿੰਦ ॥ ਭਾਠੀਸੁਰਾਦਿਕ ਨਾਮ

੧—ਸੂੰਸੰਕੇਤੀ ਬੋਲੀਆ ਸੇ ॥

ਕੀ ਕੀਨੀ ਗੁਰੂਬੁਲੰਦ ॥੪੩॥ ਯਾਤੇਨਹਿਗੁਰੁਭਲਕਹੇਮਾ ਸਸੁਤਥਾਸਰਾਬ॥ ਤਤੋਜਾਨ ਮਤਜੈਨਜਜੋ ਗੁਰੁਇਨਕਹੇ ਖਰਾਬ ॥ ੪੪ ॥ ਤਿਸਪੈ ਬਚਨ ਚਕ੍ਰਬਨਾਇ ਕਰੇਪਾਖੰਡ ਜੇਰਤ ਲਗੇ ਕਪੜੇ ਜਾਮਾਹੋਇ ਪਲੀਤ॥ ਜੋ ਰਤ ਪੀਵੇ ਮਾਣਸਾ ਤਿਨ ਕਜੋ ਨਿਰਮਲ ਚੀਤ ॥ ਦਇਆ ਜਾਣੇ ਜੀਅਕੀ ਕਿਛ ਪੁੰਨਦਾਨ ਕਰੇ॥ ਜੀਯਾਕ੍ਰਹਤ ਨਸੰਗੇ ਪ੍ਰਾਣੀ॥ ਨਰ ਅਚੇਤ ਪਾਪਤੇ ਡਰਰੇ॥ ਭਾਂਗਮਾਛਲੀ ਸੁਰਾ ਪਾਨਜੋਜੋ ਪ੍ਰਾਣੀ ਖਾਹ॥ ਤੀਰਥ ਵਰਤ ਸੰਜਮ ਕੀਏ ਸਭੀ ਰਸਾਤਲ ਜਾਹ॥ ਦੋਃ ॥ਜੈਨ ਖਰਾਬੀ ਗੁਰੁਕਹੀ ਗ੍ਰੰਥ ਮਾਹਮੁਖ ਆਪ ॥ ਹਥੀ ਫੁਮਣ ਕਾਸਲਕ ਧਰੇਰੂਪ ਅਤਿ ਪਾਪ॥ ੪੫॥ ਨਾ ਜੋਗੀਨਾਜੰਗਮਾ ਇਤਯਾਦਿਕ ਬਹੁ ਨਿੰਦ॥ ਕੀਨੀ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥਮੇ ਸ੍ਰੀਗੁਰੁ ਰੂਪ ਮੁਕੰਦ॥ ੪੬ ਯਾਤੇ ਜੈਨੀ ਮੰਦਰੇ ਗਮਨ ਨ ਕਰੀਯੋਮੂਰ॥ ਮਲੇਛ ਗਿਰਾ ਵਤ ਤਯਾਗੀਯੇ ਲਖਚਿਤ ਅਤਿਸਕਸੂਰ[੧] ॥ ੪੭ ॥ ਤਿਸ ਪੈਬਚਨ ॥ ਹਥੀ ਫੁਮਣਲਕੀਕਾਸੇ ਅਗੋਪਿਛੀ ਜਾਹੀ॥ ਨਾਓਇਜੋਗੀ ਨਾਓਇ ਜੰਗਮ ਇਤਯਾਦਿ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿਰਪਿ ਨਪਠੇਤਯਾਮਿਨੀਂਭਾਖਾਂਨਗਛੇਤਜੈਨਮੰਦਰੇ॥ ਅਰਥ ॥ ਨ ਪਠੇਤਨਾਪੜੇ ਯਾਮਨੀਭਾਖਾ ਅਰਬੀ ਪਾਰਸੀ ਵਿਦਯਾਕੋ ਨ ਗਛੇਤ ਨਾ ਜਾਵੇ ਜੈਨਮੰਦਰੇ ਜੈਨੀਕੇਦੇਵ ਮੰਦਰਮੈ॥ ਦੋਃ

੧–ਸਹਿਤਦੋਖਕੇ

ਦੋ: ॥ ਨਨੁ ਮਲੇਛ ਬਚ ਗੁਰੁ ਕਹੇ ਕੀਨੋ ਕਹਾ ਨਿਖੇਧ। ਅਭਾ-ਖਜ਼ਾ ਕਾ ਕੁੱਠਾ ਕਹਜੋ ਯਹ ਲਖ ਪੂਰੀ ਸੇਧ ॥੪੮॥ ਅਭਾਖਜ਼ਾ ਨਾਮ ਸੁਤਾਹ ਕੋ ਭਾਖਨ ਯੋਗ ਜੁ ਨਾਹ। ਯਾਤੇ ਗੁਰੁ ਬਚ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਲਖੋ ਏਕ ਹੀ ਰਾਹ॥ ੪੯ ॥ ਤਿਸਪੈ ਬਚਨ॥ ਅ-ਭਾਖਜ਼ਾ ਕਾ ਕੁੱਠਾ ਬਕਰਾ ਖਾਣਾ॥ ਦੋ: ॥ ਨਨੁ ਮਲੇਛ ਬਚ ਜੋ ਸੁਨੋ ਪੜਨ ਯੋਗ ਜ਼ ਹੂ ਨਾਹ॥ ਗੁਰੁ ਬਾਨੀ ਕੋ ਤਾਹਮੇ ਭਾਖੋ ਭਾਵ ਸੁ ਕਾਹ॥ ੫੦ ॥ ਸੁਨੀਯੇ ਆਸਯ ਯਾਹ ਕੋ ਨੀਕੇ ਚਿੱਤ ਲਗਾਇ॥ ਯਾਤੇ ਸੰਕਾ ਚਿੱਤ ਕੀ ਸਭ ਤੁਮਰੀ ਮਿਟ ਜਾਇ॥ ੫੧॥ ਵਾਕ ਜ਼ਹੋਹ ਦੋ ਭਾਂਤ ਕੇ ਇਕ ਸਾਮਨਜ਼ ਬਿਸੇਖ॥ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਿਬ੍ਰਿਤਿ[1] ਸਮਾਨਜ਼ ਹੈ ਦੂਸਰ ਥੋਰੇ ਪੇਖ[2] ॥ ੫੨ ॥ ਜੈਸੇ ਹਿੰਸਾ ਸਰਬ ਹੂ ਕਰੇ ਭੂਤ ਕੀ ਨਾਹ॥ ਯਹ ਸਾਮਾਨਜ਼ ਬਿਸੇਖ ਹੈ ਪਸੁ ਸੇ ਯਾਗ ਕਰਾਹ॥ ੫੩॥ ਏਵੈ ਪ੍ਰਥਮ ਨਿਖੇਧ ਜੋ ਜਾਨ ਸ੍ਰੂਪ ਸਮਾਨ॥ ਦੂਸਰ ਬੇਰ ਨਿਖੇਧ ਜੋ ਵਹੀ ਬਿਸੇਖ ਪ੍ਰਧਾਨ॥ ੫੪॥ ਨਾ ਮਲੇਛ ਬਚ ਯਾਗ ਮੇ ਸਿਸ੍ਰਨ ਪੈ ਅਪਭ੍ਰੰਸ[3] । ਕਹੇ ਨਕ ਬੀ ਸੁ ਵਿਗਜ਼ ਜਨ[4] ਲਖਬ ਰਬੁੱਧਿ ਉਤੰਸ॥ ੫੫॥ ਯਾਤੇ ਯਾਗ ਸਥਾਨ ਮੋ ਹੀ ਵਹੁ ਕੀਨ

੧–ਅਧਿਕ ਅਸਥਾਨ ਮੇ ਪ੍ਰਬਿਰਤਨੇ ਵਾਲੇ ॥
੨–ਥੋੜੇ ਅਸਥਾਨ ਮੇ ਵਰਤਨੇ ਵਾਲੇ ਦੂਸਰੇ ਦੇਖੋ ॥
੩–ਅਸੁਧ ਸਬਦ
੪–ਗਜ਼ਾਨੀ ਜਨ ਜ਼ਾਨਕੇ ਉਨ ਕੋ ਸ੍ਰੇਸ੍ਰ ਬੁਧੀ ਵਾਲੇ ਊਚੇ

ਨਿਖੇਧ[੧] ॥ ਨਾਹਹਰੀਕੇਭਜਨਮੋ ਯਹ ਲਖਪੂਰੀਸੇਧ[੨] ॥ ੫੬ ॥ ਐਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁਹਰਿਯਸ ਕਹਜੋ ਤਿਹਬਾਸਨਯੁਤਹੇਤ[੩] ॥ ਯਾਤੇ ਈਹਾ ਗੁਰੁਮਤੇ ਕੋਊ ਨ ਕਰ ਸੰਕੇਤ॥ ੫੭ ॥ ਰਾਹ ਮੁਨਸਫੀ ਪਕਰਬੀ ਭਕ੍ਤੀਵਾਲਨ ਬੀਚ॥ ਭਾਰਥਖੰਡ ਸਮੀਪਕੀ ਧਰੀਗਿਰਾਬਹੁ ਖੀਚ॥ ੫੮ ॥ ਕਿੰਚਬਜ਼ਾਸ ਸਮਸ੍ਰੀਗੁਰੁ ਸਾਂਕੇਤਤਲੋਚਾਹ ॥ ਰਾਖ ਸਿਖਾਵੇ ਜਨਨਕੋ ਭਕ੍ਤੀਕੇਰੋਰਾਹ॥ ੫੯ ॥ ਅਤੋ[੪] ਯਵਨਕੇ ਬਚਨਵਤ ਨਹ ਭਾਖੇ ਅਪਭ੍ਰੰਸ ॥ ਯਹਬੀਈਹਾ ਦੂਰ ਭੋ ਲੇਭਕ੍ਤੀ ਇਕ ਅੰਸ ॥ ੬੦ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀਗੁਰੁਮਤ ਨਿਰਣਯਸਾਗਰੇ ਇਸ਼੍ਰ ਦੇਵਾਤਿਰਿਕ੍ਤਦੇਵ ਉਪਾਸਨਾ ਨਿਖੇਧਾਂਤਰ ਮਲੇਛ ਬਚਨ ਬਜਵਸਰਾ ਪ੍ਰਤਿਪਾਦਨੰ ਨਾਮ ਇਕੀਸਵੀਂ ਉਰਮੀ॥ ੨੧ ॥

ਅਬ ਅਪਭ੍ਰੰਸਨਤਨੁਕਸੀ ਰੀਤਿ ਸੁਨੋਧੀਮਾਨ ॥ਯਾਤੇ ਸੁਨਜਨਅਰਥਕੋਸੰਕਨਕਰੇਉਠਾਨ ॥੧॥ ਸਾਧੁਅਸਾਧ[੫]

੧–ਮਲੇਛ ਭਾਖਾ ਪੜ੍ਹਨੇਕਾ ਨਿਖੇਧ ॥
੨–ਪੂਰਾ ਸੀਧਾ ਮਾਰਗ
੩–ਯਵਨ ਬਾਣੀਕੇ ਸੰਸਕਾਰ ਵਾਲਜੋ ਹੇਤ
੪–ਇਸਤੇ
੫–ਸੁਧ ਅਸੁਧ

ਬਿਭੇਦਸੇ ਸਬਦਹੋਹ ਦੋ ਭਾਂਤ ॥ ਬਯਾਕਰਣ ਸਿਧ ਸਾਧੁਹੈ ਸੇਖ ਅਸਾਧੁ ਕਹਾਤ ॥ ੨ ॥ ਅਪਭ੍ਰੰਸ ਅਪਸਬਦ ਭੀ ਨਾਮ ਤਿਨਹੁਕੇ ਹੋਤ ॥ ਸੋਭੀਹੈ ਦੁਯ ਭਾਂਤਕੇ ਸੁਨੀਯੇ ਬਾਤ ਉਦੋਤ ॥ ੩ ॥ ਦੇਵਗਿਰਾਅਪਭ੍ਰੰਸ ਇਕ ਦੂਸਰਯਵਨ ਨ ਭਾਖ ॥ ਤਿਨਮੋਭੀ[1] ਦੋਦੋਯਕੀ ਭਲੇ ਸੁਨਾਊ ਸਾਖ ॥ ੪ ॥ ਸੁਨੋ ਪ੍ਰਥਮਕੀ ਕਹਤਹੋ ਇਕਸਾਧੂ ਉਲਟਾਨ[2] ॥ ਬਿਯਉਲਟੇ[3] ਉਲਟਾਨਕੋ ਲਖਚਿਤ ਸੰਕੇਭਾਨ ॥ ੫ ॥ ਪ੍ਰਥਮਸੁ ਸੰਭਵ ਸਬਦਕੋ ਸੰਭਉ ਜੈਸੇ ਰੂਪ ॥ ਐਸੇ ਔਰੇ ਜਾਨੀਯੇ ਹੂਏ ਬਹੁਤ ਵਿਰੂਪ ॥ ੬ ॥ ਦੂਸਰ ਸੰਭਉ ਸਬਦ ਕੋਸੈਭੰਜਾਨ ਅਨੂਪ ॥ ਏਵੰ ਔਰੇ ਜਾਨੀਯੇਨੀਕੀ ਭਾਂਤਵਿਰੂ ਪ ॥ ੭ ॥ ਬਯਾਕਰਣ ਸਿਧ ਸਬਦਭੀ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤਮੁਖਮੇ ਜਾਯ[4] ॥ ਔਰਭਾਂਤ ਹੋਜਾਤਹੈ ਸੋਸੁਨੀਯੇ ਚਿਤਲਾਯ ॥ ੮ ॥ ਅਪਾਰ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਮ ਸਬਦਕੋ ਨਰਸੁਰਾਪਿ[5] ਜਿਹਰੀਤਿ ॥ ਅਪਾਲਪਲਾਕਮ ਪੜਤਹੈ ਤਥਾ ਬਾਲਸੁਨਗੀਤ ॥ ੯ ॥ ਕਹਤਰਾਮਕੋ ਲਾਮਕੇਪਾਨੀਮਾਨੀ ਨਾਮ ॥ ਏਵੰਜਾਨ ਅਪ ਠਤਮੁਖ ਅਨਕ ਬਦਲਹੈ ਨਾਮ ॥ ੧੦ ॥ ਘੜਾਭਯੋ ਘਟ ਸਬਦਕੋ ਕਰਪਟ ਕਪੜਾ ਤੈਸ ॥ ਕੋਇਲ ਕੋਕਿਲ ਸਬਦ

੧–ਦਨੋਕ ਅਸੁਧੋਮੇਭੀ ਦੋਦੋ ਕੀ ਰੀਤਿ ਸੁਨਾਵਤਾ ਹੂ ॥

੨–ਏਕ ਸੁਧਕਾ ਅਸੁਧਹੈ

੩–ਦੂਸਰਾ ਅਸੁਧਕਾ ਅਸੁਧਹੈ ॥

੪–ਅਨਪੜਕੇ ਮੁਖਮੇ ੫–ਪੁਰਖਸਰਾਬੀ

ਕੋ ਕਾਉਕਾਕਕੋਜੈਸ॥ ੧੧ ॥ ਨਿਰਭਵ ਨਿਰਭਯ ਸਬ-
ਦਕੋ ਹੋਯੋ ਨਿਰਭਉਜਾਨ॥ ਏਵੰ ਔਰੇ ਕਹਤਹੋ ਸੋ ਸੁਨ
ਕੀਜੇਕਾਨ॥ ੧੨॥ ਭਯੋ ਸਹਸ੍ ਸਹਸ ਵਪੁ ਸਮੁਦਸਮੁ-
ਦ੍ਰੂਪ॥ ਯਰੀਪਯੋ ਹਰਦੇਹਤਾ ਸਬਦ ਪਯੋ ਧਰਨੂਪ੧ ॥
੧੩ ॥ ਵਰਭੰਡਾ ਬ੍ਰਹਮੰਡਕੋ ਸਿਰਠ ਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿਕੋ ਨਾਮ॥ ਭ-
ਈਆ ਭ੍ਰਾਈ ਭ੍ਰਾਤਕੋ ਡਿੰਭਦੰਭਕੋ ਆਮ॥ ੧੪ ॥ ਵਛਲ
ਵਤਸਲਸਬਦਕੋ ਅਸਥਿਰ ਥਿਰਕੋ ਲੇਹ ॥ ਕਾਜਭਯੋਬਪੁ
ਕਾਰਯੇ ਤ੍ਰਿਯਕ ਤ੍ਰਿਗਦਦੇਹ॥ ੧੫ ॥ ਅਕ੍ਰਿਤਘਨੰ ਕ੍ਰਿਤ
ਘ੍ਨ ਕੋ ਕਰੋੜਕੋਟਿਕੋਪੂਰ॥ ਭਈ ਭਗੌਤੀ ਭਗਵਤੀ ਯਾਮੇ
ਨਾਹਕਸੂਰ॥ ੧੬ ॥ ਜਾਹਰਨਵੀ ਭੌਜਾਹ੍ਨਵੀਤ੍ਰਿਦਸਤ੍ਰਿਹੁ
ਦਸਰੂਪ ॥ ਮਹਸਾਈ ਮਹੇਸਕੋ ਮਹੀਯੇ ਮਧਜ ਸ੍ਵਰੂਪ॥
੧੭ ॥ ਪੁਰਸ ਚਰਣਕੋ ਨਾਮਭਲ ਪੁਰਹਚਰਣ ਕਹਬੁਧ
॥ ਇਤਜ਼ਾਦਿਕ ਇਕਬਦਲ਼ ਸੁਨ ਅਬਲੇਦੂਸਰ ਸੁਧ॥
੧੮॥ ਦੂਸਰ ਸੰਭਉ ਸਬਦ ਕੋ ਸੈਭੰਜਾਨ ਸ੍ਵਰੂਪ॥ ਏ
ਵੰਮਹੀਯੇ ਸਬਦਕੋ ਮਹੀਅਲਜਾਨ ਅਨੂਪ॥ ੧੯ ॥ ਯਹ
ਚਿੰਤਨ ਯਾ ਥਾਨਮੇ ਯਾਹਿਤਕੀਯ ਲਖਚੀਤ ॥ ਇਹਾਸਾਧੁ
ਅਪਭ੍ਰੰਸਕੀ ਰਹੇਸੁਸਮਹੀ੨ ਰੀਤਿ ॥੨੦॥ ਜੈਸ ਆਗਮ
ਨ ਗਮਨ ਕੋ ਆਵਾਗਉਣਸ੍ਵਰੂਪ॥ ਤਹਾ ਅਰਥ ਮੇ ਫਰਕ

੧—ਅਨੂਪ
੨-ਅਰਥ ਕਰਨੇ ਮੇ

ਨਹਸਭੀ ਲਖੇ ਸਮਰੂਪ ॥ ੨੧ ॥ ਕਹੀਂ ਫਰਕ ਹੁਯਬਹੁਤ ਹੀ ਸੋ ਸੁਨੀਯੇ ਚਿਤਲਾਯ ॥ ਜੈਸਪਯੋ ਧਰਸਬਦਕੋ ਉਲ ਟਪਯੋ ਹਰਨਾਇ ॥ ੨੨ ॥ ਤਿਹਸਮ ਪਾਠਪੈਓਹਰੀ ਤਾਹ ਅਰਥ ਬਿਨਬੁਧਿ ॥ ਪੈਸੁਦੂਧਕੋ ਨਾਮ ਕਹਓਹਰਧਾਰਨ ਸੁਧ ॥ ੨੩ ॥ ਏਵੰਮਧਜਸੁਪਾਠਕੋ ਮਹੀਮਹ ਉਲਟੇਰੂਪ ॥ ਮਹੀਅਲਤਾਹੀਪਾਠਕੋ ਨੀਕੇ ਆਹਸ੍ਰੂਪ ॥ ੨੪ ॥ ਉਕੁੰਚ ॥ ਧਨੱਜੈ ਜਲਥਲ ਹੈ ਮਹੀਯੇ ॥ ਕੋਕਹਤੇ ਸਭ ਬਾ ਹਰ ਬਾਹਰਕੋ ਕਹਤੇ ਸਭਮਹੀਯੋ ॥ ਦੋਃ ॥ ਤਹਾਮਹੀ ਰਖਧਰਤ ਪੈ ਅਲਅਕਾਸਕੋ ਨਾਮ ॥ ਕੋਸਾਦਿਕ ਬਿਪ੍ਰੀ- ਤਹੀ ਭਾਖੇ ਗਜ਼ਾਨੀਆਮ ॥ ੨੫ ॥ ਜੈਸਕਪੀਪਦਬਰਦਪੈ ਕਹੇਕੋਸ ਬਿਪਰੀਤਿ ॥ ਤੇਲਕਕਪਿ ਜਜ਼ੁਭ੍ਰਮਤਹੀ ਗਤ ਬਿਨਰੈਣ ਬਿਤੀਤ ॥ ੨੬ ॥ ਏਵੰ ਪਾਰਸ ਉਲਟਬੀ ਅਬ ਸੁਨ ਲੀਜੇਰਾਹ ॥ ਯਾਸੁਨਬੇਤੇ ਦੂਰਹੁਯ ਭਿੰਨ ਅਰਥਕੀ ਚਾਹ ॥ ੨੭ ॥ ਪੁਲ਼ਸਿਰਾਤਕੋ ਕਹਤਹੈ ਪੁਰਸਲਾਤ[1] ਬਹੁ ਲੋਕ ॥ ਪ੍ਰਵਰਦਗਾਰੇ ਕਹਤਹੈ ਪ੍ਰਵਦਗਾਰ ਅਚੋਕ ॥ ੨੮ ॥ ਤੈਸਕਹੇ ਤਹਕੀਕਕੋ ਨਾਮਭਲੇ ਤਹਤੀਕ ॥ ਕਾਦੀਕਾ- ਜੀਲਫਜਕੋਲ਼ਬਜਕਹੇ ਕਰਠੀਕ ॥ ੨੯ ॥ ਮਤਬਲਮਤ ਲਵਕੋਕਹੇ ਤਥਾ ਬਰੀਕੀਸਾਬ ॥ ਯਵਨਰੀਤਿ ਕੀ ਚਿਤ

੧–ਸਿਰਾਤਕੀ ਜਗਹਸਲਾਤ ਅੰਸਮੇ ਯਹ ਯਵਨ ਭਾਖਾਕਾ ਆਪਭ੍ਰੰਸ ਹੈ ਪੁਲਕੀਜਗਹ ਪੁਰਲਿਖਨੇਮੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਕਾ ਹੈ ਯਾਤੇ ਯਹ ਦੋਨੋ ਕੇ ਆਪਭ੍ਰੰਸ ਕਾ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ

ਮੋਦਿਢਕਰ ਬਾਂਧੋਗਾਥ ॥ ੩੦ ॥ ਲੋਗਨ ਕੇ ਮੁਖਚਢੀ ਹੀ ਹਿਤਬਾਛੀ ਗੁਰਦੇਵ* ॥ ਭਾਖੀਯਾਮੈ ਯਹ ਬਿਧਿ ਲਖੀਯੋ ਪੂਰੋਭੇਵ ॥ ੩੧ ॥ ਆਠਪਹਿਰ ਚੌਸਠਘੜੀ ਜਪੀਏਹਰਿਕੋ ਨਾਮ ॥ ਅਠਸਠ ਤੀਰਥ ਨਾਈਏ ਸਭੀ ਸਰੇਤਬ ਕਾਮ ॥ ੩੨ ॥ ਹਰਿਨਾਖਸ ਕੋ ਮਾਰਕੇ ਤਾਰਯੋਹਰਿ ਪ੍ਰਹਲਾਦ ॥ ਇਤਯਾਦਿਕਵਤਉਨੇ ਲਖ ਕਰਹੁ ਚਿਤ ਅਹਲਾਦ† ॥ ੩੩॥ ਸਾਤ ਅਧਿਕ ਕਛੁ ਪਹਰਕੀ ਚੌਸਠ ਕਬਹੂ ਨਾਹ। ਹੋਇਘੜੀ ਲਖਰਾਤਦਿਨ ਗ੍ਰੰਥਸਿਰੋਮਣਿਗਾਹ[1] ॥ ੩੪। ਔ ਅਠਸਠ ਯਹ ਯਾਹ ਵਾਮਿਲੇ ਨਹੀ ਨਿਰਣੀਤ[2] । ਹਿਰਣਯਕਸਿਪੁਪਿਤਾ ਹੈ ਜਾਨਭਕ੍ਤਕੋਚੀਤ ॥ ੩੫ ॥ ਇ-ਤਯਾਦਿਕਮੈ ਕਹੇ ਆਦਿਸਬਦਸੇ ਤੇਤੀਦੇਵਨਕੋ ਜੋ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਮੇ ਤੇਤੀ ਕਰੋੜਲਿਖਾ ਹੈ ਸੋਜਾਨਲੇਨਾ ॥ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਮੈ ਤ੍ਰਯਃ ਤ੍ਰਿੰਸਤਕੋਟਯਃ ਪਾਠਕਾ ਤੇਤੀਪ੍ਰਕਾਰਕੇ ਦੇਵਤਾ ਅਰਥਹੈ ਕਿਸੇ ਪੰਡਤਨੇ ਕੋਟਿਕਾ

---

*-ਪਰਮਗੁਰੁ ਬਿਸਨੁ ਸੈ ਲੇ ਸਭ ਗੁਰੋਂ ਨੇ

†-ਚਿਤਮੈ ਆਨੰਦ

੧—ਜੋ ਤਿਸਕੇ ਸਿਧਾਂਤ ਸਿਰੋਮਣੀ ਗ੍ਰੰਥਕੋ ਅਵਗਾਹਨਕਰ

੨-ਗੀਤਾਰਾਮ ਪੰਡਤ ਨੇ ਏਕ ਤੀਰਥ ਯਾਤ੍ਰਾਕੀ ਪੋਥੀ ਬਨਾਈ ਭੂਮੀ ਤੀਰਥ ਸੰਗ੍ਰਹ ਉਸਕਾ ਨਾਮ ਰਖਾ ਹੈ ਉਸਮੇ ੯੨ ਬਾਨਵੇ ਕੇਪਾਸੇ ਪੈ ਬਦਰੀਨਾਥ ਕੇ ਉਰਬਸੀ ਕੁੰਡਕੇ ਬਰਣਨਮੈ ਲਿਖਾਹੈਪ੍ਰਿਥਵੀ ਮੇ ਸੰਪੂਰਣ ਸਾਡੇ ਤੀਨਕਰੋੜ ਤੀਰਥ ਹੈ ਸਭਮੇ ਅਠਸਠ ਤੀਰਥ ਮੁਖ੍ਯ ਹੈ ਐਸੇ ਕੋਈਕਹੇ ਹੈ ਗਿਨਕਰ ਉਸਨੇ ਭੀ ਨਹੀ ਲਿਖੇ ਨਿਰਣੇ ਹੋਤੇ ਅਵਸ੍ਯ ਲਿਖਤਾ ਲਿਖੇ ਨਹੀ ਯਾਤੇ ਜਾਨੋਨਿਰਣੀਤ ਮਿਲੇਨਹੀ ਪੋਥੀ ਉਸਕੀ ਮੁੰਬਈ ਮੇ ਛਪੀਹੈ ॥

ਪ੍ਰਕਾਰ ਅਰਥ ਨਾ ਜਾਨਕੇ ਲੋਕੋ ਮੈ ਕੂੜ ਸੁਨਾ ਦੀਯਾ ॥ ਲੋਕੋਮੈ ਉਸਕਾਸੁਨਾਯਾਵਹੀ ਪ੍ਰਸਿਧ ਹੋਗਯਾ ਦੇਵਤਾ ਤੇਤੀਯੇਹਹੈਂਆਠਬਸੁ੮ ਗਯਾਰਾਰੁਦ੍ਰ੧੧ਬਾਰਾਆਦਿਤਯ੧੨ ਏਕ ਪ੍ਰਜਾਪਤਿ੧ ਏਕ ਇੰਦ੍ਰ੧ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਤਾਂਤੇਗੁਰੁ ਪਦ ਪਾਦਮੇਭਾਵਭਲੋਲਖਯਾਹ(੧)॥ ਜਨ ਅਨੁਸਾਰੀ ਹੁਯ ਭਲੇ ਬੋਧਜੋ ਤਾਹਅਥਾਹ(੨) ॥ ੩੬ ॥ ਹਰਿ ਭਕ੍ਤੀ ਸਤ ਸੰਗਤੀ ਈਸੂਰਵੈ ਭਵਤੀਨ(੩)॥ ਬੋਧਨਮੇ ਨਿਜਮਰਮਲੇ ਲੋਕਸਾਮ ਕਹਦੀਨ ॥ ੩੭ ॥ ਨਨੁਰਹੁ ਸਾਸਤ੍ਰ ਹੀਨ ਬੀ ਲੋਕਰੀਤਿ ਸੇ ਸਿਧ ॥ ਬੈਦਿਕ ਲੌਕਿਕ ਦੋ ਅਹੇ ਯਾਤੇ ਮਾਨ(੪)ਪ੍ਰਸਿਧ ॥ ੩੮ ॥ ਫਿਰ ਭਾਖੀ ਗੁਰੁ ਦਸਮਜੂ ਲੋਕ ਬੇਦਸੇਹੀਨ ॥ ਤਾਮੇ ਚਿਤਆਸੰਕਹੁਯ ਯਹ ਗੁਰੁਜੂ ਕਾ ਕੀਨ ॥ ੩੯ ॥ ਪੂਛੋ ਭਾਖੀਕੋ ਅਹੈ ਤੌ ਸੁਨੀਯੇਚਿਤਸੁੱਧ੫ ॥ ਸਰਬ ਲੋਹ ਅਵਤਾਰਤਾ ਖੜਗਸਿੰਘਕੋ ਯੁੱਧ ॥ ੪੦ ॥ ਨਾਹਪੁਰਾਨ ਨਸੰਮਤੋ ਔ ਨਲੋਕ ਸਿਧ ਗਾਥ ॥ ਯਾਹਗੁਰੂ ਬਚ ਮਾਨਤਾ ਕੈਸੇ ਮਾਨੇ ਮਾਥ ॥ ੪੧ ॥ ਪਰਮ ਮਰਮਕੀ ਬਾਤਭੀ ਸੁਨੀਯੇ ਭਾਖੋ ਪੂਰ॥ ਦਬਦਬਾਇ ਸਿਖ ਗਾਹੇ ਬੀ ਫਿਰ ਵਹੁ ਬਾਤ ਅਮੂਰ੬ ॥ ੪੨ ॥ ਸੁਨੀਯੇ ਉੱਤਰ ਯਾਹ

---

(੧)–ਏਹ । (੨)–ਗੁਰੋ ਨੇ ਅਗਾਧ ॥
(੩)–ਬਿਭੂਤੀ ॥ (੪)–ਪ੍ਰਮਾਣ ।
੫–ਚਿਤ ਕੋ ਸੁਧ ਕਰਕੇ ।
੬–ਨਿਰਮੂਲ ਹੈ ।

ਮੋ ਭਲੇ ਬਤਾਵੇ ਸਾਰ॥ ਯਾਉਤਰਕੈ ਸੁਨਨਤੈ ਨਾਸੇ ਸੰਕ ਬਿਕਾਰ ॥ ੪੩ ॥ ਬਜ਼ਾਸ*ਬਚਨ ਵਤ ਯਾਹਮੋ ਲੀਜੋ ਉਤਰ ਸੋਧ॥ ਮੁਨਿਵਰ ਰਚੇ ਪੁਰਾਨਮੋ ਭਾਸੇ ਸਾਫ ਬਿਰੋਧ॥ ੪੪ ॥ ਸਿਵ ਪੁਰਾਣਮੋ ਯਾਹਤੇ ਸਿਵ ਸੇ ਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿ ਲੇਖ ॥ ਕਾਲੀਮੋ ਲਖ ਦੁਰਗਾਸੇ ਸੌਰ† ਸੂਰਤੇਪੇਖ ॥੪੫ ॥ ਮਾਹ ਗਣੇਸ ਗਣੇਸਤੇਬਿਸ੍ਨੁਬਿਸ੍ਨੁ ਪੁਰਾਣ ॥ ਸ੍ਰੀ ਮੁਨਿ¶ ਨਿਜ ਮੁਖ ਕਮਲ ਤੇ ਕੀਨੋ ਭੁਲੇ ਵਖਾਣ ॥ ੪੬ ॥ ਫਿਰ ਸਭਤੇ ਇਕ ਕਾਲਮੋ ਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿ ਕਥਨ ਵਿਰੁਧ ॥ ਯਾਤੇ ਕਲ- ਪਨ ਭੇਦਸੇ § ਹੋਇ ਕਥਾਵਹੁ ਸੁਧ ॥੪੭॥ ਏਵੰ ਕਲਪਨ ਭੇਦ ਸੇ ਕੋਟਿ ਹਰੀ ਅਵਤਾਰ॥ ਤਿਨ ਸਭ ਨਿਰਣੇਬਜ਼ਾਸ ਜੂਠੇਕਾਨਾਹਸਮਾਰ ॥ ੪੮॥ ਯਾਂਤੇ ਔਰੇ ਕਲਪਮੋ ਜਰਾ ਸੰਧਖੜਗੇਸ॥ ਕਿਸ੍ਨਹਰੀਤੇ ਆਵਿਲੇਹੋਵਤਭਏਅਸੇਖ[1] ॥੪੯॥ਯਦਵਾਵਿਜਯ[2] ਪ੍ਰਦੁਮਨਕੋ ਦਸਦਿਸਗਰਗ[3] ਲਿਖਾਇ॥ ਬੀਚ ਪੁਰਾਨਨਬਜ਼ਾਸਜੋਲਿਖਜੇ ਨਾਹਬਨਾਇ ॥ ੫੦ ॥ ਤਿਉ ਤਿਨਕੋ ਤੁਕ ਸ੍ਰੀਗੁਰੂਮੁਖਸੇ ਬੋਧਨਕੀਨ॥ ਔਰ ਭਿਦੇਹ ਸੁਨਾਇ ਅਬ ਜੋ ਕੁਛ ਸੰਕਾ ਝੀਨ ॥ ੫੧॥

---

*—ਬਜ਼ਾਸਾਦਿ ਬਚਨਵਤ।

†—ਸੂਰਯ ਪੁਰਾਣ ਮੇ। ¶—ਸੋਭਾਵਾਨਮੁਨੀਯੋਂਨੇ ॥

§—ਕਲਪੋਂ ਕੇ ਭੇਦ ਸੇ।

੧—ਸੰਪੂਰਣ ਸੋ ਗੁਰੋ ਨੇ ਲਿਖੇ। ੨—ਜੀਤਨਾ।। ੩—ਗਰਗਸੰਘਿਤਮੇ ਗਰਗ ਰਿਖਲਿਖਤਾ ਹੈ।

॥ ਸੁਨੀਯੇ ਸੰਕਬਰੀਕ ਇਕ ਬੇਗਬਿਗਾਲੀ੧ ਪਾਠ ॥ ਲੋਚਲੁਚਾਨੀ੨ ਆਦਿਲੌਕੇਲ ਕਿਲਾਲੀ੩ ਠਾਠ ॥ ੫੨ ॥ ਬਿਲਲ ਬਿਲਾਤੀ੪ ਤੈਸਹੂ ਬਿਲਲ ਬਿਲੀ ਧੇਸੰਗ। ਮੋਰਮੁਰਲੇ੫ ਆਦਿਮੋ੬ ਦਿਲਮੋਧਰੇਨਿਸੰਗ ॥ ੫੩ ॥ ਇਹ ਲੋਚਾਦਿਕ ਚਾਹ ਮੈ ਕਹੇ ਲੁਚਾਨੀਲਾਗ ॥ ਚਾਹ ਲਗੀ ਯਾ ਵਾਕਜ਼ਸੇ ਫਲਤ੭ ਕਹੇ ਵਡਭਾਗ॥੫੪॥ ਤਹਾਲੁਚਾਨੀ ਕੋ ਕਹੋ ਲਗੀ ਅਰਥਕਸ ਆਹ ॥ ਤਨੀਵਿ ਕ੍ਰਿਤਕਰ੮ ਲੋਚਹੀਜੋਗੁਰ ਰਾਖੀਚਾਹ ॥ ੫੫ ॥ ਜੋਪੁਨਰੁਕ੍ਤਿ ਪਰਿਹਾਰ ਕੋ ਲਗੀ ਅਰਥਕਹੁਤਾਹ ॥ ਸੋਭੀ ਯਾਦ੍ਰਿਸ੍ਟਾਂਤਸੇ ਭਲੇ ਅਸੰਗਤ ਆਹ ॥ ੫੬ ॥ ਘੜਾ ਘਟੋਯਾ ਪਾਠਮੈਦੂਸਰ ਕੋ ਪਟ ਰੂਪ ॥ ਅਰਥਨ ਪੇਖੋ ਕਹ ਲਖੋ ਤਾਂਤੇ ਵਹੁਭਿ ਵਿ ਰੂਪ੯ ॥ ੫੭ ॥ ਉਤਰ ਸੁਨੀਯੋ ਯਾਹਕੋ ਭਲੀਰੀਤਿਸੇਮੀਤ ॥ ਨਰੀ ਨ੍ਰਿਤਜ਼ਤੀ ਪਾਠਵਤ ਯਾਕੀ ਗਤਿ ਲਖਚੀਤ ॥੫੮ ॥ ਨਰੀ ਨ੍ਰਿਤਜ਼ਤਿ ਪਾਠਕੋ ਬਜ਼ਾਕਰਣਮੋ ਜੈਸ ॥ ਅਤਿ ਸੈ

੧–ਅਤਿਸੈਂਵਾ ਪੁਨਾ ਪੁਨਾਬੇਗ ਸੇ ੨–ਅਤਿਸੇ ਵਾ ਪੁਨਾਪੁਨਾਚਾਹਲਗੀ। ੩–ਕੀਲਾਲਮੋਕੇਲਕਰਨੇਵਾਲਾ ੪–ਅਤਿਸੈਵਾਪੁਨਾਪੁਨਾਬਿਲਾਪਕਰੇਹੈ ੫–ਮੌਰਮੁਰੈਲੀ ਭਾਵ ਮੁਖ ਮੋਰ ॥

੬–ਧਨਾਸਰੀ ਮਃ੪ ਚੌਥੇਕੇ ੩ । ੪ । ੫ । ਸਬਦੋ ਮੇਂ ਯੇ ਪਾਠਹੈ । ਨਟ ਮਃ੪ ਸਃ ੨ ਦੂਜੇਮੇ ਉਨਵੈ ਘਨਘਨਘਨ ਹਰਗਰਜੈ ਮਨ ਬਿਗਸੇ ਮੋਰਮੁਰਲੇ ॥

੭–ਸਿਧ ਹੂਆ ਅਰਥ

੮–ਥੋੜੀ ਸੀ ਬਦਲ ਕਰ

੯–ਵਿਰੁੱਧ ਰੂਪ ਹੈ ॥

ਪੁਨ ਪੁਨ ਨ੍ਰਿਤਜ ਹੀ ਅਰਥ ਕਰੇ ਬੁਧ ਤੈਸ ॥੫੯॥ ਲੋਚ ਲੂਚਾਨੀ ਆਦਿ ਮੈ ਲੇਵੋ ਚਿਤਬਿਚਾਰ ॥ ਲੋਚਾਅਤਿਸੈਪੁਨ ਪੁਨਾਵਾ ਗੁਰੁ ਚਿਤ ਮੈ ਧਾਰ ॥ ੬੦ ॥ ਨਨੁ ਪੁਨਰੁਕ੍ਤਿਪਰਿਹਾਰਕੀਰਹੇਇਹਾਯਹ ਰੀਤਿ ॥ ਫਿਰ ਗੁਰੁ ਬਚ ਮੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਲਖ ਪੁਨਰੁਕ੍ਤਿ ਸੁਚੀਤ ॥ ੬੧ ॥ ਹਰੇਹਰੇ ਇਤਜਾਦਿ ਪਦ ਗੁਰਮੁਖ ਭਾਖੇ ਭੂਰ ॥ ਪੁਨਰਬਚਨ,[1] ਪੁਨ ਰੁਕ੍ਤਿ ਜੋ ਤਾਮੇ ਜਾਨ ਸੁਪੂਰ ॥ ੬੨ ॥ ਸੋਭੀ ਹੈ ਦੁਇ ਰੀਤਿ ਕੀ ਸਬਦਾਰਥ ਕਰ ਭੇਦ ॥ ਆਗੇ ਤਿਨ ਮੇ ਸਬਦ ਭੀ ਦੋਯ ਰੀਤਿ ਕੀ ਬੇਦ ॥ ੬੩ ॥ ਸਮ ਸ੍ਰੂਪ ਕੀ ਏਕਹੈ ਦੂਸਰ ਬਿਖਮ ਸ੍ਰੂਪ ॥ ਹਰੇ ਹਰੇ ਇਤਜਾਦਿਮੇ ਜਾਨੋ ਹੈ ਸਮਰੂਪ ॥੬੪॥ ਬਿਖਮ ਰੀਤਿ ਬਤਲਾਤਹੋ ਗੁਰਬਚਮੋ ਬਹੁ ਥਾਨ ॥ ਅਵਰਨਬੀਆਪਦਨਕੋਏਕੋ ਅਰਥਪਛਾਨ ॥੬੫॥ ਏਵੈ ਮਾਰਗ ਪੰਥ ਪਦ ਏਕ ਅਰਥ ਪੈ ਆਹ ॥ ਦੀਨਦਰਦ ਦੁਖਭੰਜਨਾ ਵੈਰ ਵਿਰੋਧ ਤਬਾਹ ॥ ੬੬ ॥ ਕਛ ਕੂਰਮੋ ਤੈਸਹੂ ਸਾਗਰ ਸਮੁਦ ਸੁਪਾਠ ॥ ਪਸੂਢੋਰਛਿਅਖਟ ਤਥਾ ਅਰਥ ਦੂਬਕੋਠਾਠ ॥ ੬੭ ॥ ਹੋਇ ਪਵਿਤ ਪੁਨੀਤ ਪੁਨ ਤੈਸੇਹੀ ਤਨੁ ਦੇਹ ॥ ਪਹਰਨਓਢਨ ਆਦਿਲੇ ਤੈਸੇ ਮੰਦਰਗੇਹ ॥ ੬੮ ॥ ਤਿਸਪੈ ਬਚਨ ॥ ਏਕੋ ਰਵ ਰਹਿਆ ਅਵਰਨਬੀਆਰਾਮ ॥ ਮਾਰਗ ਪੰਥ ਨ ਜਾਣਉ ਬਿਖੜਾ ਕਿਉਪਾਈਐ ਪਿਰ

੧–ਕਹੇ ਕਾ ਪੁਨਾ ਕਥਨ ॥

ਪਾਰੇ ॥ ਦੀਨ ਦਰਦ ਦੁਖ ਭੰਜਨਾ ਘਟ ਘਟ ਨਾਥਅਨਾਥ ॥ ਗੁਰਮੁਖ ਵੈਰ ਵਿਰੋਧ ਨਸਾਵੇ ॥ ਕਛਕੂਰਮ ਆਗਿਆ ਉਤਰਾਸੀ ॥ ਬਿਨ ਬੂਝੈ ਪਸੁਢੋਰ ॥ ਨਵਛਿਅਖਟਕਾ ਕਰੇ ਬੀਚਾਰ ਇਤਜ਼ਾਦਿ ਬਿਖਮਪੈ ॥ ਭਵਹਰਣਹਰਿਹਰਿਹਰਿ ਹਰੇ ॥ ਰਾਮ ਰਾਮ ਰਾਮ ਪ੍ਰਾਨ ਆਧਾਰ ਇਤਜ਼ਾਦਿ ਸਮਪੈ ॥ ਏਵੰ ਅਰਥ ਪੁਨ ਰੁਕ੍ਤਿ ਬੀ ਗੁਰਮੁਖਭਾਖੀ ਪੁੰਜ। ਅਕਾਲ ਮੂਰਤੀ ਆਦਿ ਕੀ ਕਦੇਨਖਉ ਇਮ ਗੁੰਜ ॥੬੯॥ ਤਿਸਪੈ ਬਚਨ ॥ ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿਜਿਸ ਕਦੇਨਹੀਖਉਇਤਜ਼ਾਦਿ ॥ ਪੁਨਰੁਕ੍ਤੀ ਕੋ ਦੋਖਤਾਮੇ ਲਖਬੀਜਸੁ ਏਹ ॥ ਜਨੇਅਪੂਰਬ ਬੋਧ ਬਿਨਜੋਪ੍ਰਮਾਣਪਨ ਛੇਹ[1] ॥੭੦॥ ਯਾਤੇ ਯਹ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪਨ ਕਹੇ ਸਬਦਕੇ ਮਾਹ ॥ ਵਸਤੁ ਅਪੂਰਬ ਗ੍ਯਾਨ ਕੀ ਜੌਨਜਨਕਤਾ ਆਹ ॥ ੭੧ ॥ ਤਾਤੇ ਯਹ ਚਿਤ ਸਮਝੀਯੇ ਪੁਨ ਰੁਕ੍ਤੀ ਨਹਮਾਨ ॥ ਬਿਨਾਅਪੂਰਬ[2] ਬੋਧਕੇ ਜਨਨੇਸੇ ਪਹਚਾਨ ॥ ੭੨ ॥ ਨਾਹ ਮਾਨ ਅਮਾਨ ਤੌ ਸੋਨਗੁਰੁਬਚ ਯੋਗ ॥ ਯਾਮੇ ਉਤਰਭਾਖਿਯੇ ਕਾਰਕ[3] ਸੰਕ ਬਿਯੋਗ ॥੭੩ ॥ ਸੁਨੀਯੇ ਚਿਤ ਲਗਾਯਕੈ ਭਾਖੋ ਉਤਰ ਸਾਰ ॥ ਖੋੜਸ ਨਾਮੀ ਮੰਤ੍ਰ ਸਮਪੁਨ ਰੁਕ੍ਤੀ ਪਰਿਹਾਰ ॥ ੭੪ ॥ ਤਾਮੰਤ੍ਰਮੇ ਆਠ ਹੈ ਹਰੇ ਹਰੇ ਪਦਜਾਨ ॥ ਚਾਰ ਰਾਮਤਸ ਕਿਸ੍ਨ ਲੇਯੇ

੧–ਪ੍ਰਮਾਣ ਪਨ ਕਾ ਨਾਸ ।

੨–ਬਿਨਾ ਨਯਾ ਬੋਧ ਪੈਦਾ ਕਰਨੇ ਸੇ ॥

੩–ਕਰਨੇਵਾਲਾ ॥

ਭੀ ਆਠ ਪਛਾਨ ॥੭੫॥ ਸਾਰੰਥਕਤਾ[1] ਤਿਨਸਭਨ ਕੀਯੋ
ਭਾਖੇ ਜਨ ਧੀਰ ॥ ਸਰਨਾਗਤ ਜਨ ਦੁਖਕੋ ਤਿਨਮੂਲੰ[2]
ਅਘਭੀਰ ॥ ੭੬ ॥ ਅਘਮੂਲੰ[3] ਰਾਗਾਦਿਕਾ ਵਾਸਨ[4]
ਤਾਹ ਨਿਦਾਨ ॥ ਹਰਣੇ ਤੇ ਪਦਬੇਦਹਰ[5] ਲੀਜੋ ਸਾਰਥ
ਜਾਨ ॥ ੭੭ ॥ ਅਸ੍ਰਧਾਕੋ ਸ੍ਰਵਣ ਮੇ ਸੰਸਯਾਦਿ ਮਨਨਾਦਿ
॥ ਤਤ੍ਵ ਗਜ਼ਾਨ ਸੇ ਅਗਜ਼ਤਾਤਗਮਨ ਹਰਨ ਸ੍ਵਾਦ ॥੭੮
॥ ਚਾਰ ਹਰੇ ਸਫਲਤ੍ਵ ਚਿਤਲਖ ਲੀਜੋ ਇਹ ਭਾਂਤ ॥
ਰਾਮ ਚਤੁਸ੍ਰੈ ਸਫਲਤਾ ਅਬ ਲੇਭਲ ਦਰਸਾਤ ॥ ੭੯॥
ਗਜ਼ਾਨ ਕਰਮ ਪੁਨ ਭਕ੍ਤਿ ਕੋ ਨਾਮ ਕਹਜ਼ੋ ਹਰਿ ਯੋਗ॥
ਯੋਗੀ ਯੋਗ ਸਮੇਤ ਕੋ ਭਾਖਤ ਪੰਡਿਤ ਲੋਗ ॥੮੦॥ ਤੱਗਮੁ
ਮੁਖਜ਼ੂ ਭੇਦ ਸੇ ਗਜ਼ਾਨ ਯੋਗ ਦੋ ਭਾਂਤ ॥ ਐਸ ਭਯੇ ਚਹੁਯੋਗ
ਸੇ ਯੋਗੀ ਚਾਰ ਕਹਾਤ ॥ ੮੧ ॥ ਇਨ ਚਾਰੋ ਕੋਰਮਣ ਹੈ
ਜਿਹਸਤ ਚਿਤਕੇਬੀਚ ॥ ਵਹੀ ਰਾਮ ਪਦ ਬੋਧਜ਼ਹੈ ਪਰੰ
ਬ੍ਰਹਮ ਬਿਨ ਮੀਚ[6] ॥ ੮੨ ॥ ਕਰਮੀਯੋਗੀਤਾਹਮੋਕਰਮ
ਪੂਰਤੀ ਹੇਤ ॥ ਰਮੇ ਨਿਰੰਤਰ ਸਿਮ੍ਰਿਤੀਯੂਥ ਕਹੇ ਯਹਨੇਤ
॥ ੮੩ ॥ ਜਾਂਕੀ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਨਾਮਸੇ ਯਗਜ਼ਕ੍ਰਿਯਾ ਤਪਬੀਰ
॥ ਨਜ਼ੂਨਰਹੀ ਸਭ ਪੂਰ ਹੋ ਤਿਹ ਅਚਜ਼ੁਤਨਮਨੀਤ ॥੮੪॥

੧–ਸਫਲਤਾ
੨–ਦੁਖੋਂ ਕਾ ਮੂਲ ਪਾਪੋਂ ਕੀ ਭੀੜਾ। ੩–ਪਾਪੋਂ ਕੇ ਮੂਲ ਰਾਗ ਦ੍ਵੇਖ ਮੋਹ।
੪–ਰਾਗ ਦ੍ਵੇਖਾਦਿ ਦੋਖੋਂ ਕਾਮੂਲ। ੫–ਚਾਰ ਹਰਿ ਪਦ॥
੬–ਬਿਨਾਂ ਮ੍ਰਿਤਜ਼ੂ।

ਤਥਾਚਸਿਮ੍ਰਿਤਿਃ ਯਸਜ਼ਸਿਮ੍ਰਿਤਜ਼ਾਚਨਾਮੋਕ੍ਤ੍ਯਾ ਤਪੋ ਯੱਗਕ੍ਰਿਯਾਦਿਖੁ॥ ਨਯੂਨੰਸੰਪੂਰਣਤਾਂਯਾਂਤਿਸਦਯੋ ਬੰਦੇਤਮ ਚਯੁਤੰ॥ ਯਸਯਜਿਸ ਪ੍ਰਮੇਸੁਰ ਕੀ ਸਿਮ੍ਰਿਤਯਾ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਕਰਕੇ ਚ ਪੁਨਾ ਨਾਮੋਕ੍ਤ੍ਯਾ ਨਾਮੋ ਕੋ ਕਹਕੇ ਤਪੋ ਤਪ ਮੇ ਔਰ ਯੱਗ ਕ੍ਰਿਯਾਦਿਖੁ ਯਗਕ੍ਰਿਯਾ ਬ੍ਰਤਕ੍ਰਿਯਾ ਜਪਕ੍ਰਿਯਾ ਦਿਕੋ ਮੇ ਨਯੂਨੰ ਜੋਬਾਤ ਕਮਰਹੀ ਹੋਵੇ ਸੋ ਸੰਪੂਰਣਤਾਂ ਸਮਾਪਤੀਕੋ ਯਾਂਤਿ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਹੈ ਸਦਯੋ ਸੀਘ੍ਰ ਬੰਦੇ ਮੈ ਬੰਦਨਾ ਕਰਤਾਹੂੰ ਤਿਸ ਅਚੁਯਤੰ ਬਿਨਾਸਸੈਰਹਿਤ ਪ੍ਰਮੇ-ਸੂਰ ਕੋ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਭਕ੍ਤ ਯੋਗੀਜਨਭਕ੍ਤਿਕੋ ਰੂਪਲਾਭ ਕੀ ਚਾਹ ॥ ਰਾਖ ਚਿਤਮੋ ਨਿਤਯਹੀਤਾਮੋਰਮਤਅਥਾਹ ॥ ੯੫ ॥ ਪਰਾਪਰਬਪੁਭਕ੍ਤਿ ਜੋ ਪ੍ਰੇਮ ਔਰ ਸ੍ਰਵਣਾਦਿ ॥ ਹਰਿ ਰੂਪੀ ਬਿਨ ਬਿਖੇ ਤੇਲਹੇਨਰੰਚ ਸ੍ਵਾਦ ॥ ੯੬ ॥ ਮੇਰੀ ਭਕ੍ਤਿ ਬਿਹੀਨ ਜੋ ਸਾਸਤ੍ਰ ਗਰਤਬੁਡਾਹਿ ॥ ਪਾਇਜਨਮ ਸੌ ਤਿਨ ਜਨੋ ਗਯਾਨ ਮੋਖ ਦੋ ਨਾਹ ॥ ੯੭ ॥ ਜਾਕੀ ਭਕ੍ਤੀ ਹਰਿ ਬਿਖੇ ਈਸ ਸਾਮ ਗੁਰ ਮਾਹ ॥ ਤਾ ਮਹਾਨ ਕੋਕਹੇਯੇਅਰਥ ਸਫੁਟ ਹੈ ਜਾਹ ॥ ੯੮ ॥ ਤਥਾਚਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਭਕ੍ਤਿ ਬਿਮੁਖਾ ਨਾਂਹਿ ਸਾਸਤ੍ਰ ਗਰਤੇਖਮੁਹਯਤਾਂਨਗਯਾਨੰਨਚਮੋਖਃ

ਸਯਾਤਤੇਖਾਂਜਨਮਸਤੈਰਪਿ॥ ਮਦਮੇਰੀ

ਭਕ੍ਤਿਬਿਮੁਖਾਨਾਂ ਭਕ੍ਤਿਸੇ ਬੇਮੁਖੋਕੋ ਹਿ ਨਿਸਚੇ ਕਰਕੇ ਸਾਸ

ਤ੍ਰਗਰਤੇਖੁ ਗ੍ਰੰਥਰੂਪ ਗਫ਼ਿਯੋਵਿਖੇ ਮੁਹਜ਼ਤਾਂ ਅਨੰਤ ਪ੍ਰਕਾ
ਰਕੇ ਸੰਦੇਹੋਂਕੇ ਬੀਚ ਮੋਹਿਤਹੋਤਜੋਕੋ ਨਗ਼ਜ਼ਾਨੰ ਨਹੀਂ
ਵਾਸਤਵ ਰੂਪਕਾ ਜਾਨਨਾ ਹੋਤਾ॥ਪੁਨਾਨਚ ਨਹੀਂਮੋਖਞ਼ਃ
ਸਜ਼ਾਤਮੋਖਹੋਤਾਤੇਖਾਂ ਤਿਨਪੂਰਬਕਹੇਜਨੋਕਾ ਜਨਮਸੱਤੈਰ-
ਪਿ ਜਨਮਸੈਂਕਫ਼ਿਯੋਂਸੇਭੀ। ਉਕ੍ਤੰਚਲਖਚਉਰਾਸੀਭਉਦਿ
ਆਇਤਜ਼ਾਦਿਸ੍ਤਿਰਪਿ। ਯਸਜ਼ਦੇਵੇਪਰਾਭਕ੍ਤਿਰ੍ਯਥਾਦੇਵੇ
ਤਥਾਗੁਰੌ। ਤਸੱਜ਼ੈਤੇਕਥਿਤਾਹਜ਼ਰਥਃਪ੍ਰਕਾਸੰਤੇਮਹਾਤ੍ਮਨਃ
ਯਸਜ਼ ਜਿਸਪੁਰਖਕੀ ਦੇਵੇਪ੍ਰਕਾਸਰੂਪ ਈਸ੍ਵਰਮੇਪਰਾਪ੍ਰੇਮ
ਲਖਣਾਭਕ੍ਤਿਹੈਪੁਨਾਯਥਾ ਜੈਸੀ ਦੇਵਵਿਖੇਹੈ ਤੈਸੀਜਿਸਕੀ
ਗੁਰੌ ਨਿਜਸ੍ਵਰੂਪ ਕਾ ਉਪਦੇਸ ਕਰਨੇ ਵਾਲ਼ੇ ਮਹਾਤਮਾ
ਵਿਖੇਹੈ ਤਸਜ਼ਮਹਾਤ੍ਮਨਃ ਤਿਸ ਉਤਮ ਜਿਗਜ਼ਾਸੂਕੋ ਏਤੇ
ਨਿਸਕਾਮ ਕਰਮ ਚਿਤ ਸੁਧੀਸੇਲ਼ੇ ਕਥਿਤਾ॥ ਕਹੇ ਵੈਰਾ-
ਗਜ਼ਾਦਿ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਯੰਤ ਅਰਥ ਪਦਾਰਥ ਪ੍ਰਕਾ
ਸੰਤੇ ਨਾਮ ਪ੍ਰਕਟ ਹੋਵੇਹੈ॥ ਦੋਃ ਯੋਗਿਮੁਮੁਖ੍ਹੂਤਾਹਮੇ ਗਜ਼ਾਨ
ਯੋਗਸਿਧ ਹੇਤ॥ ਰਮੇ ਨਿਰੰਤਰ ਨੇਮਸੇਹਰਿਦੇ ਨਿਜਬਪੁ
ਭੇਤ॥ ੮੯॥ ਆਤਮਰਾਮ ਮੁਨੀਸ੍ਵਰਾ ਚਿਤਜੜ ਗ੍ਰੰਥੀਭਾਨ
॥ ਬਿਨ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਸੇਵਹਰਿ ਕਰੇਸੁਬਿਧਿਵਤਮਾਨ॥੯੦॥
ਯਾਤੇ ਹਰਿਗੁਣ ਮਧਹੈ ਜਨਮਨਖਿਚਨ ਸੁਭਾਇ॥ ਇ
ਤਜ਼ਾਦਿਕ ਬਹੁ ਵਾਕਜ਼ਦੇ ਤਗਜ਼ਨ ਰਮਣ ਬਤਾਇ॥
੯੧॥ ਸੁਨੋ ਸਫਲਤਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਪਦ ਰਾਮਸਾਮ ਅਬਮੀਤ॥

ਕਰਖਨ[1] ਤੇ ਦੁਖ ਭਕ੍ਤਕੇ ਪੁਨਕਰਖਨ[2] ਤੇ ਚੀਤ ॥ ੯੨
॥ ਨਿਤਜ਼ਾਨੰਦ ਸ੍ਵਰੂਪਤੇ ਐਸੁਸਜ਼ਾਮਸੁਭ ਹੇਤ ॥ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਚਤੁ
ਸ੍ਵਪਦਨਕੋ ਲਖਲੈ ਸਾਰਥ[3] ਚੇਤ ॥ ੯੩ ॥ ਕ੍ਰਿਸਸਤ
ਵਾਚਕ ਸਬਦਹੈਨਆਨੰਦਵਪਗਾਹ ॥ ਤਿਨਦੋਨੋਕੀ ਏਕ-
ਤਾ ਬ੍ਰਹਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਸੋਆਹ ॥ ੯੪ ॥ ਸੁਨਿਯੋਦੋਖ ਪਰਿਹਾਰਕੋ
ਭਾਵ ਸੁਨੋ ਅਬਔਰ ॥ ਮੰਤ੍ਰਮਾਹਜੋ ਨਾਮਕੋ ਪੁਨਾ ਪੁਨਾ
ਕਥ[4] ਤੌਰ ॥ ੯੫ ॥ ਸੂਚਕ ਮੰਤ੍ਰਾਬ੍ਰਿਤਕੋ[5] ਤਾਤੇ ਜਾਨ
ਅਦੋਖ ॥ ਏਹੀਦੋਨੋ ਰੀਤਿਕੋ ਗੁਰੁਪਦਮੋਲੌਘੋਖ ॥ ੯੬ ॥
ਤਾਮੇਭੀ ਯਹ ਅਧਿਕਤਾ ਸੁਨਕੇ ਚਿਤ ਪਛਾਨ ॥ ਕਾਰਯ
ਕਰਤਾ ਭੇਦਸੇ ਹਰੇਰਾਮਫਲਵਾਨ[6] ॥ ੯੭ ॥ ਕ੍ਰਿਸ੍ਨਸੁ
ਕਾਰਯ ਰੰਗਤੇ ਪੁਨਾਲੇਯ ਨਿਜਰੂਪ ॥ ਏਵੰ ਗੋਬਿੰਦ ਆਦਿ
ਮੇ ਲਖ ਪਰਿਹਾਰ[7] ਅਨੂਪ ॥ ੯੮ ॥ ਗੋਭੂਮੀ ਔਬੇਦਕੋ
ਪੁਨਗੋਗਊਜੁਭੂਰ ॥ ਗੋਭ੍ਰਾਲਕ[8] ਗੋਗਜ਼ਾਤਜੋ ਪੁਨਗੋ
ਜਾਨਕਪੂਰ[9] ॥ ੯੯ ॥ ਸੋ ਗੋਬਿੰਦ ਬਖਾਨੀਯੇ ਏਵੰ ਔਰੇ
ਜਾਨ । ਕਿੰਚ ਭਜਨ ਅਭਜ਼ਾਸਕੋ ਗੁਰੁਵਰ ਕਰੇ ਬਿਧਾਨ ॥

੧–ਦੂਰਕਰਨੇਤੇ ॥ ੨–ਖੈਚਨੇਤੇ
੩–ਅਰਥ ਸਹਿਤ ਚਿਤਮੇ ॥
੪–ਕਥਨਕਾ ਪ੍ਰਕਾਰਹੈ ॥
੫–ਵਹੁ ਸੂਚਨ ਕਰਤਾਹੈ ਵਾਰਵਾਰ ਮੰਤ੍ਰਕੇ ਜਾਪਕੋ ॥
੬–ਸਫਲਹੈ ॥
੭–ਪੁਨਰੁਕ੍ਤੀਕਾ ਪਰਿਹਾਰ ॥
੮–ਗੋਭੂਮੀਕੇ ਲਭਨੇ ਵਾਲਾ ਬਰਾਹ ਰੂਪਮੇ ॥
੯–ਗਊਆਂਕੇ ਜਾਨਨੇ ਵਾਲਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਰੂਪਮੇ ॥

੧੦੦ ॥ ਯਾਤੇ ਤਿਨਕੀਬਾਨਿਮੋਨਹਪੁਨਰੁਕ੍ਤੀ ਦੋਖ॥ ਪਰ
ਮ ਮਰਮ ਯਹ ਸਮਝਕੇ ਸੰਕਕਲੰਕੇ ਮੋਖ ॥ ੧੦੧ ॥ ਸਮ
ਸ੍ਵਰੂਪ ਪਰਿਹਾਰਮੋ ਭਾਖੀ ਰੀਤਿ ਬਿਚਾਰ॥ ਬਿਖਮਸਬਦ
ਪੁਨਅਰਥਮੋਲੇਉਤਰਅਬਸਾਰ॥੧੦੨॥ ਭਾਖਜਕਾਰਜਤ੍ਰੰ
ਕਰਤਹੈ ਨਿਜਪਦ ਟੀਕਾ ਆਪ ॥ ਏਵੰਗੁਰੁਵਰ ਨਿਜਮੁਖੋ
ਬਹੁਧਾ ਦੀਨੀ* ਥਾਪ॥ ੧੦੩ ॥ ਭਾਵਗੁਰੂਵਰਤਾਹਮੋ ਲੇ
ਜਨ ਸਕ੍ਤੀ ਗਜ਼ਾਨ॥ ਸਕ੍ਤੀ ਗ੍ਾਹਕਮੋ ਕਹੀ ਟੀਕਾ ਯਾਂਤੇ
ਜਾਨ॥ ੧੦੪ ॥ ਸਕਤੀ ਗ੍ਰਹਉਪਮਾਨਤੇ੧ ਕੋਸ੨ ਸੁਆ
ਪਤ ਵਾਕ ੩॥ ਬਜ਼ਾਕਰਣ੪ ਬਜ਼ਵਹਾਰਤੇ੫ ਤਸਬਿਵਰ
ਣਤੇਤਾਕ੬ ॥ ੧੦੫ ॥ ਵਾਕਜ਼ਸੇਖ੭ ਪਦਪ੍ਰਗਟਕੀਸੰ
ਨਿਧਿਤੇਲਖਤੈਸ੮ ॥ ਉਦਾਹਰਣਇਨ ਸਭਨਕੇ ਕਹਹੋ
ਆਹਸੁਜੈਸ॥ ੧੦੬ ॥ ਆਰਨਜ਼ਕਸੇ† ਨਗਰਜਨ‡ ਪੂ
ਛਜ਼ੋਗਵੇਆਕਾਰ§॥ ਤਿਨ ਭਾਖਜ਼ੋਤੁਮਗੋਸਮੰ ਲੇਵੋ ਚਿਤ
ਮੇ ਧਾਰ॥ ੧੦੭ ॥ ਯਹਸੁਨ ਜਬਕਾਲਾਂਤਰੇ ਨਾਗਰ¶
ਗਯੋ ਬਿਦੇਸ ॥ ਮਾਰਗਮੇਪਿਖਰੋਝਕੋ ਯਾਦਕਿਯੋ ਉਪ-
ਦੇਸ‖ ॥ ੧੦੮ ॥ਤਾ ਪਾਛੇਯਹ ਗਵਯਪਦ ਵਾਚਜ਼?ਬਜ਼
ਕ੍ਤਿਲਿਯਜਾਨ੧ ॥ ਕੁੰਭ ਸਬਦ ਕੋਘਟ ਲਖੋਅਰਥਕੋਸ੨

*—ਟੀਕਾ ਸਥਾਪਨ ਕਰ ॥
†—ਜੰਗਲੀ ਆਦਮੀਸੇ ‡—ਸ਼ਹਰੀਨੇ ॥
§—ਰੋਝਕੀਸਕਲ
¶—ਨਗਰ ਨਿਵਾਸੀ ‖—ਯੌਸਮਗਵਯ ਯਹ ॥ ? ਉਪਮਾਨਤੇ

ਸੇਮਾਨ॥੧੦੯॥ ਨਾਮ ਪੁਸਪਹੈ ਯਾਹਕੋ ਯੌਸੁਨ ਆਪ
ਤਵਾਕ*[੩] । ਪੰਕਕੀਚਜਜਨਜ਼ਹੈਬਜ਼ਾਕਰਣਸੇ[੪] ਤਾਕ¶।
॥੧੧੦॥ ਕਾਹੂੰ ਕਾਂਹੂਪ੍ਰਤਿਕਹੀਘਟਲੇਆਵੋਜਾਇ॥ ਕੋਊ
ਉਡਾਵੀ ਵਿਦਜ਼ਾਲੇਚਿਤ ਸੀਖਨਚਾਇ॥ ੧੧੧॥ ਤਾਘਟ
ਲਿਆਵਨ ਦੇਖਕੇ ਚਿਤਮੇ ਕਲਪੇ ਬਾਤ। ਗਜ਼ਾਨ ਜਨਜ਼
ਘਟ ਲਜ਼ਾਵਨੋ ਗਜ਼ਾਨ ਸਬਦਸੇਜਾਤ॥੧੧੨॥ ਅਸਕਲ
ਪਨ ਕਰ ਚਿਤ ਲਖੇ ਘਟਪਦ ਵਾਚਜ਼ਸੁਚੀਜ[੧] ॥ ਗਜ
ਝੂਲੇਸੁਨਹਸੁਲੇਟੀਕਾਸਕਤੀਬੀਜ[੨] ॥੧੧੩॥ਬਿਬ੍ਰਿਤਿ
ਤਿਲਕ ਬਿਵਰਣਪੁਨਯੇਸਭਟੀਕਾਨਾਮ॥ ਯਵਹੈਂ ਯਾਗਸ
ਮਗ੍ਰੀ ਸੁਨਕੋਯਵਵਥ ਆਮ॥੧੧੪॥ ਰਿਤੁਬਸੰਤਮੈ ਸਰ
ਬਹੀ ਸਸਕੇ[੩] ਪਤ੍ਰਸੁਤਛ॥ ਮੋਦਮਾਨ ਹ੍ਵੈ ਥਿਤਜੋਊਸਕ
ਸੀਰਨਯਵਲੱਛ[੪] ॥੧੧੫॥ ਬਿਕਚਕਮਲਮੇ ਮਧੁਪਗਨ
ਕਰਹੈ ਅਤਿ ਗੁੰਜਾਰ॥ ਇਨਮੇਲਖੋ ਬਿਵਰਣ ਭੀ ਸਕ੍ਰੀ
ਗ੍ਰਾਹਕਭਾਰ[੫] ॥੧੧੬॥ ਅਤੋਦਰਦਪਦਵਰ ਗੁਰੂ ਦੁਖਸੁ
ਟੀਕਾ ਕੀਨ॥ ਵੈਰਹਕੋ ਤਸਜਾਨੀਯੋ ਕਹਜ਼ੋਬਿਰੋਧ ਸੁਚੀ

---

*—ਪੁਸਪਕਾ ਅਰਥ ਫੂਲ ਜਾਨ ਲੀਆ॥ ¶ ਦੇਖ

੧—ਲਖੀਬਜ਼ਵਹਾਰਸੇ॥

੨—ਗਜ ਝੂਲਤਾਹੈ ਸੁਨਕੇ ਜਿਸਕੋ ਅਰਥ ਨਾਮਲੂਮ ਹੋਵੇ ਵਹੁ ਗਜਕਾ ਦੂਸਰਾਨਾਮ ਹਸਤੀ ਸੁਨਕੇ ਗਜਪਦਕੀਟੀਕਾ ਜੋ ਹਸਤੀ ਤਿਸੀਕੋ ਲੇਤਾਹੈ ਸਕਤੀ ਗ੍ਰਹਣਕਾ ਬੀਜ ਮਨਮੇ ਜਾਨ॥

੩—ਖੇਤੀਕੇ

੪—ਕਸੀਰੋਂਸਹਿਤ ਵਹੀਯਵ ਪਦਕਾਲਛਨਿਸਾਨਾਹੈ॥

੫—ਬਡਾ

ਨ ॥੧੧੭॥ ਕੱਛਹਟੀਕਾ ਸ੍ਰੀਗੁਰੂਕੂਰਮ ਦੀਨਬਨਾਇ ॥ ਸਾਗਰ ਅਰਥਸਮੁੰਦਕੋਤਸ੍ਰਪੁਨ ਆਪ ਬਤਾਇ ॥੧੧੮॥ ਵਾਕਜਸੰਗ੍ਰਹ ॥ ਦੀਨਦਰਦ ਦੁਖਭੰਜਨਾ ਘਟਘਟ ਨਾਥ ਅਨਾਥ ॥ ਗੁਰਮੁਖ ਵੈਰ ਵਿਰੋਧ ਗਵਾਵੇ ॥ ਕਛਕੂਰਮ ਆ ਗਿਆ ਉਤਰਾਸੀ ॥ ਜੇਤਾ ਸਮੁੰਦ ਸਾਗਰ ਨੀਰ ਭਰਿਆ ਤੇਤੇ ਔਗੁਣ ਹਮਾਰੇ ॥ ਕੂਰਮ ਅਵਤਾਰ ਕਛਦੇਸਮੈ ਹੁਯਾ ਹੈ॥ ਯਾਤੇ ਤੁਕਕਾ ਕਛਦੇਸਮੈ ਕੂਰਮ ਅਵਤਾਰ ਅਪਨੀ ਆਗਯਾਸੇ ਉਤਰਾ ਯਹਭੀ ਅਰਥ ਹੈ॥ ਦੋਃ ॥ ਪਸੁਢੋਰ ਇਤਯਾਦਿਮੈ ਸਦ੍ਰਿਸ੍ਰਾਂਤ ਬਿਸੇਖ ॥ ਸੁਨੋ ਸੁਨਾਊ ਸੰਤਜਨ ਸੰਸਯਰਹੇਨ ਲੇਸ ॥੧੧੯॥ ਯੋਸਰਬਗਯ ਸੁ ਸਰਬਬਿਤ ਕਹਯੋ ਬੇਦਕੇ ਮਾਹ॥ ਤਹਸਰਬੱਗਕੀ ਸਰਬਬਿਤਟੀਕਾ ਕਹੀਨਕਾਹ ॥੧੨੦॥ ਕਿੰਤੁਰੂਪ ਸਮਾਨਜਤੇ[1] ਜੋਸਭ ਗਯਾਤਾ ਆਹ ॥ ਵਹੀ ਸਰੂਪ ਵਿਸੇਖਤੇ[2] ਦੀਨੋ ਬੇਦ ਬ- ਤਾਇ ॥੧੨੧॥ ਜੀਵਹੁਕੋ ਸਰਬਗਯਤਾ ਬਾਰਣ[3] ਭਾਵਸੁ ਲੀਨ ॥ ਤਿਉਈਹਾਂ[4] ਤੁਮ ਜਾਨੀਯੋ ਸ੍ਰੀਗੁਰੁ ਭਾਖਨਕੀਨ ॥੧੨੨॥ ਅਸ੍ਰਗਵਾਦਿ ਪ੍ਰਸਸੁਕੋ[5] ਪਸੁਭਾਖਿਤਹੈ ਬੁੱਧ॥

੧–ਵਸਤੁਪਨੇਸੇ ਵਸਤੁਮਾਤ੍ਰਕਾ ॥
੨–ਘਟਪਨੇਸੇ ਘਟਕਾ ਪਟਪਨੇਸੇਪਟਕਾ ॥
੩–ਹਟਾਵਨੇਕੇ ਤਾਤਪਰਯਸੇ
੪–ਪਸੁਢੋਰਪਾਠਮੇ
੫–ਸ੍ਰੇਸ੍ਰੋਕੋ

ਗਰਧਬਆਦਿਕ ਢੋਰਹੈ ਜਾਨਹੁ ਪਰਮ ਅਸੁੱਧ ॥੧੨੩॥
ਪਸੁਸਜੀਵਕੋਨਾਮਕਹਮੂਏਪੈਧਰਢੋਰ। ਪੁਨਰੁਕ੍ਤੀਪਰਿਹਾਰ
ਕੈ ਗ੍ੰਥਸੈਲਿਸੇਕੋਰ॥੧੨੪॥ ਕਹੂਨ ਕਰੀਯੋ ਇਹਬਿਧੰ
ਪੁਨਰੁਕ੍ਤੀ ਪਰਿਹਾਰ ॥ ਯਾਤੇ ਗੁਰਕੇ ਮਰਮਸੋ ਤੁਮਰੋਪਰੇ
ਬਿਗਾਰ॥੧੨੫॥ ਢੋਰਸਜੀਵਨ ਵਸਤੁਹੀ ਗੁਰੂਕਹੀ ਮੁਖ
ਆਪ ॥ ਮਾਰੁਰਾਗਕੇਚਲਤਹੀਪੰਰਮਸਬਦੇਥਾਪ ॥੧੨੬
॥ ਤਥਾਚ ਗੁਰੁਬਚਨੰ ॥ ਆਵਨਆਏ ਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿਮੈ ਬਿਨਬੂਝੇ
ਪਸੁਢੋਰ ॥ ਕਾਚੀ ਪਿੰਡੀਸਬਦਨ ਚੀਨੇ ਉਦਰ ਭਰੇ ਜੈਸੇ
ਢੋਰ॥ ਦੋਃ ॥ ਯਥਾਕਵਚ ਕੋ ਗੁਰੂਨੇ ਅਰਥ ਕਹਯੋ ਸੰ-
ਨਾਹ ॥ ਔਆਧਾਰਕੋ ਆਸਰਾ ਅਰਥ ਕਹਯੋ ਪੁਨਤਾਹ ॥
੧੨੭॥ ਤਥਾਚਬਚਨੰ ॥ ਰਾਮਕਵਚਦਾਸਕੀਸੰਨਾਹ ॥ ਚ-
ਰਨ ਕਮਲ ਆਧਾਰ ਜਨਕਾ ਆਸਰਾ ॥ ਅਕਾਲਮੂਰਤਿ
ਜਿਸਕਦੇਨਹੀਖਉ ਇਤਯਾਦਿ॥ ਦੋਃ ॥ ਸਾਸਤ੍ਰਔਬੇਦਾਂ
ਗਮੋਛਿਅਖਟਹੁਇਸਕਯਥ[1] ॥ ਗਤਿ ਮੁਕ੍ਤੀ ਸ੍ਰੇਯਪ੍ਰਾਪਤੀ
ਗ੍ਰਾਮਗ੍ਰਾਮਸੁਨ ਗੱਥ॥੧੨੮॥ ਗ੍ਰਾਮਸੰਪੂਰਣਗਾਉਂਹੈ
ਮਨਨਬੁਧਿ ਮਤਿ ਬੁਧਿ॥ ਸਿਰਮੁੰਡੀਸਭ ਅੰਗਮੋ ਸੀਸ
ਸਿਰੋਮਣਿਸੁਧਿ॥ ੧੨੯॥
ਵਾਕਯਸੰਗ੍ਰਹ। ਨਵਛਿਅਖਟਕਾਕਰੇਬਿਚਾਰ। ਗਤਿ ਮੁਕ-
ਤਿ ਕਦੇਨਹੋਵਈ ਹਉਮੈ ਕਰਮ ਕਮਾਹ॥ ਗ੍ਰਾਮਗ੍ਰਾਮ

੧–ਸਾਰਥਕ

ਨਗਰ ਸਭ ਫਿਰਿਆ॥ ਮਤਿਬੁਧਿ ਸਬਦੇ ਪਾਈ॥ ਸਿਰ ਮੁੰਡੀ ਕਟ ਜਾਵੈ॥ ਦੋ: ਸਾਧੂ ਚਰਣ ਸ੍ਰੇਸ਼੍ਰੇ ਸਾਧੁਪਗ ਪਦਸੰਤ॥ ਬਲਸੇ ਤ੍ਰਾਣਨ ਅਰਥ ਯੇ ਪਰਾਕ ਉਤਾਣ ਭੁ ਨੰਤ॥ ੧੩੦॥ ਮਸਤਕ ਮੁਖ ਲਿਲਾਟਮੇ ਸੁਰਤਿ ਮਤਿਯੌ ਜਾਨ॥ ਸੁਰਤਿ ਸ੍ਰੇਸ੍ਰ ਰਤਿਅਹੈ ਮਤਿਬੁਧੀ ਪਹਚਾਨ॥ ੧੩੧॥ ਸੁਰਤਿ ਬੁੱਧਿਵਾ ਜਾਨੀਯੇ ਮਤਿਮਨਨੇ ਲਖਨਾਮ॥ ਮਾਰਗ ਜਸ ਸਿੰਨਜਾਸਹੈਪੰਥਗਿਰੀ ਪੁਰਿਸ਼ਾਮ॥ ੧੩੨॥ ਯਾਤੇ ਮਾਰਗ ਅੰਤਰੋ ਮਾਰਗ ਯਾਕੋ ਅਰਥ॥ ਕਥਨੀ ਬਦਨੀ ਸਫਲਤਾ ਯੌਲਖ ਬੁਧਿ ਸਮਰਥ[1]॥ ੧੩੩॥ ਕਥਨੀ ਰਚਨਾ ਸਮਜਕੋ ਬਦਨਸਫੁਟਬਪ੍ਰਭਾਖ[2]॥ ਤਨ ਸਥੂਲ ਮਨ ਸੂਖਮੋ ਦੇਹਕਾਰਣ ਪਰਰਾਖ॥ ੧੩੪॥ ਵਾਕਯਸੰਗ੍ਰਹ॥ ਹਮ ਸਾਧੁਚਰਣ ਸਾਧੁਪਗ ਸੇਵੈ॥ ਰਹੇ ਪਰਾਕ ਉਤਾਣਾ॥ ਮਸਤਕ ਲਿਲਾਟ ਲਿਖਿਆ ਧੁਰਠਾ-ਕੁਰ ਸਤਿਗੁਰੁਚਰਣ ਉਰਧਾਰਿਆ॥ ਸੁਰਤਿਮਤਿ ਚਤੁ-ਰਾਈ॥ ਮਾਰਗ ਪੰਥਨਜਾਨਉ ਬਿਖੜਾ॥ ਕਥਨੀਬਦਨੀ ਕਰਤਾਫਿਰੇਹੁਕਮਨਬੂਝੇਸਾਰ॥ ਤਨਮਨਦੇਹਹਰਿਲੀਨੀ॥ ਦੋ: ਨਿਰਗੁਣ ਰੂਪੀਹੋਨਤੇ ਨਹਿਗੁਣ ਤੁਲਜ ਪਛਾਨ॥ ਅਵਯਵਤੁਲਜਤਾ ਹੀਨਹੈ ਤਾਹਹੀਨਤੇ[3] ਜਾਨ॥ ੧੩੫॥

੧—ਸਮਰਥ ਬੁਧਿਵਾਲੇ

੨—ਸਫੁਟਰੂਪ ਕਹਨਾ॥

੩—ਅਵਯਵੋਂਸੇ ਹੀਨ ਹੋਨੇਤੇ॥

ਨਹਿਕ੍ਰਿਯਾਸੇ ਤੁਲਤਹੈ ਨਿਸਕ੍ਰਿਯਵਪ੍ਰਯਤਆਹ ॥ ਯਾਤੇ ਨਾਹਿਨ ਤੁਲਤਹੈ ਹਰਿਗੁਰੁ ਭਾਖੀ ਚਾਹ ॥ ੧੩੬ ॥ ਸਮ ਮੇਘਿੰਗਉੁਗਵਯ ਪੁਨਅਸ੍ਵਕੁਰੰਗਹ ਸੇਰ ॥ ਮਿਲਤ ਤੀਨ ਕੀ ਅਬਸੁਨੋ ਕਹੋਬਜ਼ਵਸਵਾਹੇਰ ॥ ੧੩੭॥ ਕਿੰਚਿਤਕਰਮ ਦ੍ਵਾਰਸੇ ਅਧਿਕ ਉਪਾਸ ਨ ਸਾਥ ॥ ਤਾਸੇ ਅਧਿਕ ਗਯਾਨ ਸੇ ਪੂਰਨ ਹਰਿ ਸੋ ਗਾਥ ॥੧੩੮॥ ਹਉ ਬਲ ਬਲ ਇਨ ਅਨਿਕ ਕਉ ਲਖੋ ਉਸਤਤੀ ਮਾਹ ॥ ਬਡੇ ਇੰਦ੍ਰ ਸੇ ਅਤਿ ਬਡੋ ਬ੍ਰਹਮਾ ਤਤ ਹਰਿ ਆਹ ॥੧੩੯ ॥ ਯਾਤੇਤੀਨ ਬਡਾਨ ਕੋ ਲਖ ਏਵੰ ਸਾਫਲਜ ॥ ਕੋਟਿਵਾਰ ਤੇਤੀਸ ਹੂੰ ਕੋਟਿ ਧਿਆਇ ਅਚਲਜ॥੧੪੦॥ ਵਾਕਜਸੰਗ੍ਰਹ। ਅਤੁਲਅਤੁਲ ਅਤੁਲ ਕਿਉ ਤੁਲੀਐ॥ ਮਿਲਤ ਮਿਲਤ ਮਿਲਤ ਅਬ ਮਿਲਿਆ ॥ ਹਉ ਬਲ ਬਲ ਬਲ ਸਦਬਲਹਾਰ ॥ ਬਡਾ ਬਡਾ ਬਡਾ ਕੋਟਿ ਕੋਟਿ ਤੇਤੀਸਧਿਆਵਹ॥ਦੋਃ॥ਨਮਸਕਾਰ ਸਾਮਾਨਜ ਸੇਪਰਬਡਆਈ ਦੇਖ ॥ ਦੰਡਵਤ ਆਠੋਅੰਗ ਸੇ ਬੰਦਨ ਸਸ੍ਤੁਤਿਪੇਖ[੧] ॥੧੪੧॥ ਸੇਵਿਤ ਜਾਕੋ ਸੇਵ ਹੈ ਤਾਹ ਸੇਵ ਸੇਉਸਾਧ॥ ਸੇਵਤ ਹਰਸੇਉ ਪੁਨਾਪੁਨ ਸੇਵੋ ਸਾਧੁਅਗਾਧ॥੧੪੨॥ ਕ੍ਰਿਆਔ ਅਧਿਕਰਣਪੁਨਕਰਤਾ ਅਰਥ ਬਨਾਇ ॥ ਬਜ਼ਾਕਰਣ ਕੀ ਰੀਤਿ ਸੈ ਘਟ ਤਿਨ ਸਫਲ ਸੁਹਾਇ॥ ੧੪੩ ॥ ਯਾਤੇ ਘਟ ਪਦ ਅਰਥ ਲਖ

੧–ਉਸਤਤਿ ਸਹਿਤ ਦੇਖ

ਛੇਸ੍ਰਮਾਤ੍ਰ ਆਦਿ॥ ਪੁਨ ਅਧਿਕਰਣ ਸੁਛੇਸ੍ਰਾ ਲਖੋ ਸਰੀਰ ਅਨਾਦਿ ॥੧੪੪॥ ਤੈਸੇ ਕਰਤਾਬੁਧਿ ਸੋ ਮਿਲਆਭਾਸ ਪਛਾਨ॥ਤਿਨ ਸਭਨੋਕੋਆਸਰੋਲੇਰਜੁਸੁਕ੍ਤੀਸਾਨ॥੧੪੫॥ ਮਹਲ ਸਤੂਲ ਸੁਮੰਦਰੋ ਸੂਖਮਘਰ ਕਾਰੰਨ ॥ ਪਾਲਾਸੀਭ ਸਾਮਾਨਜ ਸੇ ਕਰਕਾਗੋਲੇ ਮੰਨ ॥੧੪੬॥ ਵਰਫ ਵਰਫ ਪ੍ਰਸਿਧਹੈਸੈਲਜੁਗਿਰੀਪਾਖਾਣ॥ ਇਤਜ਼ਾਦਿਕ ਪਰਿਹਾਰ ਕੀ ਰੀਤਿ ਲੇਹੁ ਸੁਭਜਾਣ॥੧੪੭॥ ਗੁਰੁ ਵਾਕਜ ਸੰਗ੍ਰਹ॥ ਡੰਡਉਤਬੰਦਨਾ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਰਬਕਲ਼ਾਸਮਰਥ॥ ਸੇਵਿਤ ਸੇਵ ਸੇਵ ਸਾਧ ਸੇਵਉ ਘਟ ਘਟ ਘਟ ਸਭ ਘਟ ਆਧਾਰ॥ ਕਾਇਆ ਮਹਲ਼ ਮੰਦਰ ਘਰ ਹਰਿ ਕਾ ਤਿਸ ਮਹਿ ਰਾਖੀ ਜੋਤਿ ਅਪਾਰ॥ ਪਾਲਾਕਕਰਵਰਫਵਰ ਸੇ ਗੁਰਸਿਖਗੁਰਦੇਖਨਜਾਈ ॥ ਕਈ ਜਨਮਸੈਲਗਿਰਿ ਕਰਿਆ॥ ਇਤਜ਼ਾਦਿਕ ॥ ਦੋਃ ॥ ਕਰਮੀਜਨ ਕੋ ਕਰਮਮੇ ਭਕੁਨ ਭਕੁੀ ਮਾਹ ॥ ਜਨਮੁਮੁਖੁਕੋ ਮੁਕੁ ਮੇ ਤੱਗਨ ਨਿਜ ਬਪੁ ਮਾਹ॥੧੪੮॥ ਲਖਜੋ ਲਗਾਵਨ ਤੇ ਮਨੇ ਖੂਬ ਖੂਬ ਤਵਨਾਮ॥ ਝੂਠ ਝੂਠ ਝੂਠੋਤਥਾ ਪੁਨ ਝੂਠੋ ਜਗ ਆਮ ॥੧੪੯॥ ਬੀਚ ਅਨਾਤਮ ਆਤਮੰ ਭਾਵਨ ਝੂਠੀਇਕ॥ ਤਜੁੰਅਨਿਤਜਅਸੁਚਿ ਵਿਖੇਨਿਤਜ ਸੁੱਚਿਪਨ ਟੇਕ॥੧੫੦॥ ਦੁੱਖ ਵਿਖੇ ਸੁਖ ਭਾਵਨਾਯੇ ਜਗ ਮਾਨਨ ਝੂਠ ॥ ਸੁਕਤਿਰਜਤਰੱਜੁ ਸਰਪ ਜਿਉ ਭਾਵਨਯਤੇ[1]

੧—ਖਿਆਲ ਜਿਸਤੇ ॥

ਅਪ੍ਰੂਠ[1] ॥੧੫੧॥ ਝਿਮ ਝਿਮ ਅਸਪੁਨਰੁਕ੍ਤਿਕੋਮਧਅਨੁ-
ਕਰਣ[2] ਪਰਿਹਾਰ ॥ ਅਨੁਕਰਣੰ ਬੁਧ ਕਹਤਹੈ ਚੀਜਨ
ਨਕਲ ਸੁਧਾਰ ॥ ੧੫੨ ॥ ਤਿਸਪੈ ਬਚਨ॥ਖੂਬਖੂਬ ਖੂਬ
ਖੂਬਖੂਬਤੇਰੋਨਾਮ॥ਝੂਠ ਝੂਠ ਝੂਠ ਝੂਠ ਦੁਨੀਆ ਗੁਮਾਨ ॥
ਝਿਮਝਿਮੇ ਝਿਮਝਿਮ ਵਰਸੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਧਾਰਾ ਇਤਯਾਦਿ ॥
ਦੋਹਰਾ ॥ ਗੁਰੁ ਪਦ ਸਭ ਹੀ ਠਾਲਖੋ ਬਿਨਪੁਨ ਰੁਕ੍ਤਿ
ਸੁਚਾਹ[3] ॥ ਬਣਤੀ[4] ਦੇਖ ਬਨਾਵਨੀ ਯਹੀ ਸੁਬੁਧਿ ਕੀ
ਰਾਹ ॥ ੧੫੩ ॥ ਕਾਛਕੂਛਲੈਜਾਨੀਯੇ ਬਾਨੀ ਚਲੇ ਪ੍ਰਵਾਹ
॥ ਗਡ਼ੇ ਗਣੇਸੇ ਵਤਤਥਾਰਡ਼ੇਰੱਬਵਤਚਾਹ ॥ ੧੫੪ ॥
ਨਹਿਪੁਨ ਅਸ੍ਵਚਲਾਈਯੋ[5] ਅਟਕਲਕੇਰੀ ਰੀਤਿ ॥ ਜੈਸੇ
ਕਹੇ ਅਜਾਨਬਹੁ ਤੀਨ ਪਵਿਤ ਪੁਨੀਤ ॥ ੧੫੫॥ ਜਾਤੇ
ਪਵਿਤ ਪੁਨੀਤ ਪਦ ਦੋਨੋਹੈਪ੍ਰਯਾਯ ॥ ਤਾਂਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁਗ੍ਰੰਥ
ਮੇ ਬਹੁਥਾਂਦਿਯ ਉਲਟਾਯ ॥ ੧੫੬ ॥ ਬਿਵਰਣ[6] ਬਿ-
ਵਰਣੀ[7] ਰੂਪਕੈ ਜੈਸੇ ਪਵਿਤ ਪੁਨੀਤ ॥ ਪੁਨੀਤ ਪਵਿੱਤੇ
ਮੇਲਖੋ ਤਥਾ ਸੋਹਣੀ ਰੀਤ ॥੧੫੭॥ ਤਹਾਨਹੀ ਪੁਨਰੁਕ੍ਤਿ

੧–ਉਲਟਾ ਹੈ ॥
੨–ਨਕਲਕੇ ॥
੩–ਚਾਹਕਰ ॥
੪–ਜਹਾਂ ਜਿਸ ਰੀਤੀ ਸੇ ਪੁਨਰੁਕ੍ਤੀ ਹਟੇ ਵਹਾਂ ਵੈਸੀ ਰੀਤਿ ਸੇ ਅਰਥ ਕਰਨਾ ਯਹੀ ਸ੍ਰੇਸ੍ਟ ਬੁਧਿ ਕਾ ਮਾਰਗ ਹੈ ॥
੫–ਘੋੜਾ ਚਲਾਈਓ॥
੬–ਟੀਕਾ। ੭–ਮੂਲ

ਲਖ ਇਹ ਬਿਧ ਬੁੱਧਿ ਨਿਧਾਨ ॥ਪਾਵਨ੧ ਪਵਿਤ੍ਰ ਇਕ ਅਹੇ ਪਵਿਸੁਬੱਜ੍ਰਕੋ ਨਾਮ ॥ ੧੫੮ ॥ ਤਦਵਪ੍ਰ ਰੂਪੀ ਪਾਪ ਸੇ ਤਰਰਖਾ ਕਰਜੋਇ॥ਦੂਸਰ ਸਬਦ ਪਵਿਤ੍ਰ ਅਰਥ ਲਖੋ ਬੁਧ ਲੋਇ ॥੧੫੯॥ ਤੀਸਰਪਪਾਤਾਲਖੋ ਤਿਹਵਿਤਵਿੱਤ੍ਰ ਸੁਜਾਨ॥ ਬਜ਼ਾਕਰਣ ਸੇ ਅਰਥ ਯਹ ਤੀਨੋ ਹੀ ਦ੍ਰਿਢਠਾਨ ॥ ੧੬੦ ॥ ਭਾਵ ਯਹ ਵਹੁ ਪੁਰਖ ਪੂਯਤੇਅਨੇਨੇਤਿਪਵਿਤ੍ਰ ਕਹੀਯੇ ਪਵਿਤ੍ਰ ਹੋਈਯੇ ਜਿਸਕਰ ਐਸਾ ਸੁਧੀਕਾ ਸਾਧਨ ਹੈ ਪੁਨਾ ਪਵੇਃ ਤ੍ਰਾਯਤੀਤਿ ਪਵਿਤ੍ਰ ਕਹੀਯੇ ਪਾਪ ਰੂਪਬਜ੍ਰ ਸੇ ਜਨੋਕੀ ਰਖਯਾ ਕਰਨੇਵਾਲਾਹੈ ॥ ਪੁਨਃ ਪਾਤਾਰਿਵੇਤੀਤਿ ਪਵਿਤ੍ਰ ਕਹੀਯੇ ਸਰਬਕੇ ਰਖਕ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਕਾਵੇਤਾਹੈ ਜੋ ਪੁਨੀਤ ਨਾਮ ਕੋ ਮਨਮੇ ਪ੍ਰੀਤੀ ਸੇ ਜਪੇ ਹੈ ਇਹ ਬਿਧ ਸਭ ਠਾਕੀਜੀਯੇ ਪੁਨਰੁਕ੍ਤੀ ਪ੍ਰਿਹਾਰ॥ ਅਬ ਆਗਲਮੇਕਰੋ ਸੁਭ ਰਾਗ ਮਾਲ ਨਿਰਧਾਰ ॥ ੧੬੧ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁਮਤ ਨਿਰਣਯ ਸਾਗਰੇ ਅਪ ਭ੍ਰੰਸਸਮ ਵਿਖਮ ਸਬਦ ਤਥਾ ਅਰਥ ਪੁਨ ਰੁਕ੍ਤੀ ਪਰਿਹਾਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਿਰੂਪਣੰਨਾਮ ਬਾਈਸਮੀ ਉਰਮੀ ॥ ੨੨॥

੧—ਸੁਧੀ ਕਾ ਸਾਧਨ ਹੈ ਯਹ ਏਕ ਪਵਿਤ੍ਰ ਕਾ ਅਰਥ ਹੈ ॥

ਦੋਃ ॥ ਨਨੁ ਗ੍ਰੰਥ ਮੇ ਗੁਰ ਕਹੀ ਬਹੁ ਰਾਗਨ ਕੀ ਬਾਤ ॥
ਬੀਜ ਯਾਹਤੇ ਤਿਨੋਕੀ* ਗੁਰਮੁਖ ਬਿਧੀ ਸੁਹਾਤ ॥ ੧ ॥
ਔਨਿਖੇਧ ਪੁਨ ਰਾਗਕੋ ਕੀਨੇ ਗੁਰੁ ਪ੍ਰਕਾਸ ॥ ਗੀਤਰਾਗ
ਘਨ ਤਾਲ ਲੌ ਕੂਰੇ ਸਭੀ ਬਿਲਾਸ ॥ ੨ ॥ ਮੇਰੇ ਮਾਧਵ
ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ ਇਹਨਾਕਾਨਸੁਨਾਇ ॥ ਗੀਤਨਾਦਧੁਨਿਆਦਿ
ਜੋ ਸਾਕਤ ਬੋਲਅਜਾਇ ॥ ੩ ॥ ਤਥਾਚਗੁਰੁਵਾਕਜੀ॥
ਮੇਰੇ ਮੋਹਨ ਸ੍ਰਵਨੀਇਹਨਸੁਨਾਏ॥ ਸਾਕਤਗੀਤਨਾਦਧੁਨ
ਗਾਵਤ ਬੋਲਤ ਬੋਲ ਅਜਾਏ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਰਾਗਪਰਮ
ਪ੍ਰਮਾਦ ਕਰਚਹੇਨ ਪ੍ਰੇਮੀ ਤਾਹ ॥ ਪਰਮ ਹੇਯ ਯਾਹੇਤਤੇ
ਰਾਗ ਅਹੇ ਜਗ ਮਾਹ॥ ੪ ॥ ਯਾਤੇਤਾ ਬਿਧਿ ਭਾਵਕੋ ਗੁਰੁ
ਮਨ ਕਹੋ ਬਿਚਾਰ ॥ ਯਾਹਪੇਖ ਸਭ ਪੰਥ ਕੀ ਮਿਟੇ ਸੰਦੇਹ
ਨਧਾਰ ॥੫॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਸੰਮਤ ਬੇਦਕੇ ਸਭੀ ਕਹੇਜਬ ਬਾਤ
॥ ਕਾਹੇ ਰਾਗਨ ਅੰਸਮੇ ਤੁਮਕੋ ਭਈ ਭ੍ਰਾਂਤਿ ॥ ੬ ॥ ਲਿਖੋ
ਪ੍ਰਗਟ ਯਹ ਬੇਦਮੋ ਮੰਤ੍ਰ ਬਰਣ ਸ੍ਵਰਹੀਨ॥ ਪੜ੍ਹਜੋ ਆਪ
ਨ ਅਰਥ ਕੋ ਕਹੇ ਨ ਕਬਹੂੰ ਚੀਨ ॥੭॥ ਯਾਤੇ ਮੰਤ੍ਰ ਪਠਨ
ਕੋ ਸ੍ਵਰਹੀ ਸਾਥ ਬਿਧਾਨ॥ ਸੋਸ੍ਵਰ੧ ਤੀਨੋ ਭੇਦਕੇ ਲੇਖ
ਰਜਾਦਿ ਪਛਾਨ ॥ ੮ ॥ ਰਾਗਨਸ੍ਵਰ ਪੁਨ ਤਾਲਸੇ ਭਿੰਨ
ਵਸਤ ਜਗਮਾਹ॥ ਸ੍ਵਰਸਮਾਲਪੜ੍ਹਵਾਰਕੋ੨ ਬੇਦਪ੍ਰਤਿਸ੍ਵਾ

---

*—ਰਾਗੋ ਕੀ ॥

੧—ਉਦਾਤ ਅਨੁਦਾਤ ਸ੍ਵਰਿਤ ॥

੨—ਪੜ੍ਹਨੇ ਵਾਲੇ ਕੀ ॥

ਗਾਹ ॥ ੯ ॥ ਲਖੋ ਚਿਤ ਫਲ ਰਾਗਕੋ ਸੂਨਜ ਵਿਕਲਪ [1] ਸਮਾਧਿ ॥ ਯਾਹੀਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥਮੋ ਰਾਗਨ ਮੇ ਪਦ ਬਾਂਧਿ ॥ ੧੦ ॥ ਕਿੰਚ ਸ੍ਰੇਯ ਕੇ ਹੇਤਹੀ ਬੰਧਹੇਤਹੁਯਜਾਤ ॥ ਜਨ ਭੋਗੀ ਭਜਨੀਨਮੇ ਸੂਨਜਗੇਹਸਮ ਬਾਤ ॥ ੧੧ ॥ ਯਾਤੇ ਚਿਤ ਵਿਰਕ੍ਤ ਹ੍ਵੈ ਹਰਿਪਦ ਪੰਕਜ ਰਾਗ ॥ ਥਾਪ [2] ਫਿਰੇ ਸਮ ਨਾਰਦੇ ਜੇਜਨ ਅਸਬਡ ਭਾਗ ॥ ੧੨ ॥ ਤਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਗੁਰੂ ਬਿਧਾਨ ਕਿਯ ਮੁਖ ਰਾਗਨ ਕਾ ਭਾਉ ॥ ਰਾਗ ਨਾਦ ਕਥ ਕੀਰਤੇ ਧੁਨਿ ਕੋ ਬਨੋ ਸੁਆਉ ॥ ੧੩ ॥ ਤਥਾਚ ਗੁਰੁ ਵਾਕ੍ਯੰ ॥ ਕਥਾ ਕੀਰਤ ਰਾਗ ਨਾਦ ਧੁਨਿ ਇਹ ਬਨਿਓ ਸੁਆਉ। ਦੋ: ਯਾਤੇਨਾਰਦਰਿਖਿਸਮੰਜੇ ਹਰਿਚਰਨਨ ਲੀਨ ॥ ਤਿਨ ਪ੍ਰਤਿਤਾ ਸਮ [3] ਰਾਗਮੋ ਭਕ੍ਤੀ ਬੋਧਨ ਕੀਨ ॥ ੧੪ ॥ ਵਹੁ ਭੀ ਕਿੰਚਿਤ ਰੂਪ ਸੇ ਕਹਯੋ ਚਹੇ ਯਾ ਹੇਤ ॥ ਘਰਪ੍ਰਥਮਾਦਿਤਾਲ ਪਟ ਗੁਰੂਬਤਾਯੋ ਛੇਤ ॥ ੧੫ ॥ ਤੈਸੇ ਵਾਰਨਮੇ ਲਖੋ ਨਵਧੁਨਿ ਭਾਖੀ ਰੀਤਿ ॥ ਗੁਰੁ ਬਚ ਔਰੰ ਅਨੁਕੂਬੀ [4] ਰਾਖੋ ਆਪਨ ਚੀਤ ॥ ੧੬ ॥ ਨਨੁ ਘਰ ਔ ਪੜਤਾਲਕੋ [5] ਧੁਨੀ ਰੂਪ ਕਾ ਆਹ ॥ ਨੀਕੇ ਦੇਹੁ ਬਤਾਯ ਮੁਹ ਸੁਨ ਸੰਸੇ ਹੁਯਦਾਹ ॥ ੧੭ ॥

੧–ਨਿਰਵਿਕਲਪ ॥
੨–ਚਿੱਤਮੋ ॥
੩–ਨਾਰਦਸਮ ॥
੪–ਨਾ ਕਹੇ ਭੀ ॥
੫–ਪੱਟਤਾਲ ਸੁਧ ਨਾਮ ਹੈ ਚਤਾਰੇ ਕਾ ਭੇਦ ਹੈ ॥

ਰਹਜੋ ਪ੍ਰਸ੍ਨ ਘਰਵੱਥ ਕਿਆ ਪੜਤਾਲਧੁਨਿਰੂਪ ॥ ਸੱਤ੍ਰ੧੭
ਸਤਾਈ੨੭ ਪ੍ਰਸ੍ਨਮੇ ਉਤਰ ਹੋਗ ਅਨੂਪ ॥੧੮॥ ਔਰਹਿ
ਸੁਨੀਯੇ ਜਿਲਦਹੈ ਗੁਰੁ ਗ੍ਰੰਥਦੋ ਭਾਂਤ ॥ ਇਕਖਾਰੀ ਇਕ
ਮਧੁਰਹੈ ਭਾਖੇ ਬ੍ਰਿਧ ਨਿਤਾਂਤ*॥ ੧੯ ॥ ਖਾਰੀ ਬੰਨੋ ਬੀੜ
ਹੈ ਮਧੁਰੀ ਲਖ ਗੁਰੁਦਾਸ ॥ ਬੰਧਵਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਤਜੋਜਿ-
ਉਲੀਨੀ ਗੁਰਪਾਸ ॥ ੨੦ ॥ ਬੰਨੋ ਕਿੰਚਤ ਔਰ ਬੀ ਗੁਰੁ
ਔ ਭਕੁਨਬਾਨਿ ॥ ਪਾਇਬੀਚ ਬੰਧਵਾਇਲੀ ਗੁਰੁਕ੍ਰਿਤਸੀ
ਮਾ ਭਾਨ ॥ ੨੧ ॥ ਵਹੀਖਾਰਪਨ ਜਾਨੀਯੇਜੋਗੁਰੁਸੀਮਾਭੰਗ
॥ ਯਾਤੇ ਖਾਰੇ ਗਾਮਸੇ ਜੋ ਕਹਖਾਰੀਛੰਗ ॥ ੨੨ ॥ ਦੂਜੀ ਮ
ਧੁਰੀ ਸ੍ਰਵਣਤੇ ਸੋਭੀ ਢੰਗਕੁਢੰਗ† ॥ ਜੋਜੋ ਪਾਏ ਅਧਿਕ
ਤਿਹ ਸੁਨ ਅਬਤਿਹਪ੍ਰਸੰਗ ॥ ੨੩ ॥ ਜਾਕੀ ਕਿਰਣ ਸ-
ਮੁੰਦਹੈ ਧਰਤੀ ਬੇਟਾ ਜਾਸ ॥ ਨਾਮਦੇਵ ਧਨਾਸਰੀ ਮਾਹਜੁ
ਕੀਨ ਪ੍ਰਕਾਸ ॥ ੨੪ ॥ ਏਵੰ ਸਾਰਗ ਸੂਰਮੋ ਤਜਬੇਮੁਖ
ਇਤਜ਼ਾਦਿ ॥ ਤੁਕਦੋ ਪੀਛੇ ਕਾਗਕੋ ਕਹਕਪੂਰ ਲੇ ਪਾਦਿ
॥ ੨੫ ॥ ਮੀਰਾਬਾਈ ਕੋ ਤਥਾ ਮਾਰੂ ਮੇਯਹ ਪਾਠ ॥ ਮਨ
ਹਮਰੋ ਭਲਬੇਧਜੇ ਕਮਲਨੈਨ ਗੁਣਸਾਥ ॥ ੨੬ ॥ ਰਾਮ
ਕਲੀਮੇ ਤੈਸਹੂਰਣ ਝੂੰਝਨਝਾਗਾਉ ॥ ਸਖੀ ਆਦਿ ਤੁਕਦੋ
ਪਿਛੇ ਔਰੇ ਜੌਨ ਫਲਾਉ ॥ ੨੭ ॥ ਤਥਾ ਪ੍ਰਥਮ ਗੁਰਜਿਤ

*-ਨਿਰੰਤਰ †-ਮਾਗਟਬਿਨਾ ਔਰ ਖਾਰੇਗਾਮਕੋਹੀ ਅਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਨੇਤੇ ਮਾਂਗਟ ਕਾ ਨਾਮ ਖਾਰੇ ਖਾਰੀ ਬੀੜ ਸੇ ਹੁਯਾ ॥

ਦਰ ਲਖ ਮਹਿਮਦ ਆਹ ॥ ਬਾਤ ਆਗਜਲ ਧਰ ਪੁਨਾ ਯਹ ਤਿਹ ਪਾਛੈ ਚਾਹ ॥ ॥ ੨੮ ॥ ਇਨਸੇ ਆਗੇ ਆਸਟੋ ਸਾਧ ਨਿਰਾਲਮ ਆਦਿ ॥ ਰਤਨਮਾਲ ਸਹਤੀਨ ਹੂੰ ਧਰੇ ਮੁਦਾਵਣਬਾਦਿ ॥ ੨੯ ॥ ਤਥਾ ਗਾਥ ਸਿਵਨਾਭ ਕੀ ਕਹੀ ਗੁਰੂਸੁਭਜੋਯ ॥ ਸੋਭੀ ਤਿਨਸੰਗ ਮੇਲਕੇ ਚਾਰੋ ਬਾਦਸਮੋਇ ॥ ੩੦ ॥ ਸਭੀ ਖਾਰਪਨ ਇਤਨੋਜਾਨਸੁ ਬੰਨੋਬੀੜ ॥ ਤਾਤੇਸੋਈਪਠਨਬਰਜੋਗੁਰਕੀਨੀਕ੍ਰੀੜ ॥ ੩੧ ॥

ਈਹਾ ਏਤਾ ਔਰ ਭੀ ਜਾਨ ਲੇਨਾ ਦੋਨੋ ਸੇ ਤੀਸਰੀ ਬੀੜ ਲਿਖਾਰੀਯੋਂਸੇ ਹੁਈ ਜਿਨੋ ਨੇ ਆਧਾ ਮਿਠੀਸੇ ਲਿਖ ਆਧਾ ਖ਼ਾਰੀ ਸੇ ਲਿਖਾ ਵਾ ਆਧਾਖਾਰੀ ਸੇ ਲਿਖਆਧਾਮਿਠੀ ਸੇ ਲਿਖਾ ਚੌਥੀ ਦਮਦਮੇ ਕੀ ਬੀੜ ਹੈ ਜੋ ਨੌਮੇ ਪਾਤਸਾਹ ਕੇ ਸਬਦ ਮੇਲਕੇ ਦਸਮ ਗੁਰੁਜੀਨੇ ਦਮਦਮੇ ਮੇ ਲਿਖਾਈ ਜਿਸ ਸੇ ਆਗੇ ਸਭੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਫੈਲੇ ਪਹਲੇ ਦੋਨੋਸੇ ਕੁੱਲ ਦੋ ਤੀਨ ਹੀ ਲਿਖੇ ਗਏਥੇ ਅਧਿਕ ਹੋਤੇ ਤ੍ਰਬ ਕਈ ਜਗਾ ਦੇਖਨੇਮੇਂ ਆਵਤੇ ਜੈਸੇ ਡਰੌਲੀ ਵਾਲਾਹੈ ਪੰਥਪ੍ਰਕਾਸ ਮੇ ਲਿਖਾਹੈ ਦਮਦਮੇ ਜੋ ਲਿਖਾਯਾਥਾ ਸੋ ਅਹਮਦਸਾਹ ਕੀ ਲੜਾਈਮੇਂ ਬੂਢੇਦਲਸੇਜਾਤਾਰਹਿਆ ॥ ਪਟਨੇਸਾਹਬਵਾਲੇ ਕਹਿਤੇ ਹੈਂ ਜੋ ਗੁਰੋਨੇ ਦਮਦਮੇ ਸਾਹਬ ਲਿਖਵਾਯਾ ਥਾ ਸੋ ਪਟਨੇ ਕੇ ਹਰਿ ਮੰਦਰ ਮੇ ਵਿਦਮਾਨ ਹੈ ਬੀੜ ਭਾਈ ਬੰਨੋ ਵਾਲੀ ਹੈ ॥ ਏਵੰ ਦੂਸਰੇ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਕੀ ਭੀ ਤੀਨ ਬੀੜ ਹੈ ॥

ਏਕ ਕਾ ਭੋਗਹਿਕਾਯਤਾ ਪਰ ਹੈ ਸੋ ਦੋ ਤਰਾਂ ਕੀ ਹੈ ਏਕ ਮੇ ਹਜਾਰੇ ਸਬਦ ਸਸਤ੍ਰ ਨਾਮ ਮਾਲਾ ਸੇ ਪਹਲੇ ਹੈ ਦੂਸਰੇ ਮੇ ਪੀਛੇ ਹੈ ਔਰ ਬਾਣੀ ਤੁਲਜ਼ ਹੈ ਯਹ ਮਨੀਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਪੋਥੀ ਇਕੱਤ੍ਰਕਰ ਬੀੜਬਾਂਧੀਹੈ॥ ਦੂਸਰੇਕਾ ਭੋਗਸਫੋਟਕ ਕਬਿਤੋ ਪੈ ਹੈ ਇਸਕੀ ਬੀੜ ਦੀਪਸਿੰਘ ਸਹੀਦ ਨੇ ਬਾਂਧੀ ਹੈ ਹਾਲ ਫਕੀਰਾਕੇ ਥਾਨਮੇ ਇਸਮੇ ਹਾਲ ਮੁਰੀਦਾਂ ਦਾ ਪਾਠ ਹੈ ਸਬਦ ਹਜਾਰੇ ਇਸਮੇ ਭੀ ਸਸਤ੍ਰ ਨਾਮ ਮਾਲਾਸੇਪੀਛੇ ਆਗੇਹੈ॥ ਤੀਸਰੀ ਪਟਣੇ ਮੈ ਚੜਤ ਸਿੰਘ ਗੑੰਥੀ ਕੇ ਦਾਦੇ ਸੁਖਾ ਸਿੰਘ ਗ੍ਰੰਥੀ ਨੇ ਬਾਂਧੀ॥ ਜਿਸਮੇ ਛੰਦਛੱਕੇ ਮਾਲੀਗੌੜੇ ਕੀ ਵਾਰ ਔਰ ਸੁਖਮਨਾ ਔਰ ਦਸਤਖਤ ਗੁਰੁ ਜੀਕੇ ਬਨਾ ਕਰ ਖਾਸ ਬੀੜ ਮਸਹੂਰ ਕਰੀ॥ ਜੈਸੇ ਉਸੀਨੇ ਸਰਬਲੋਹ ਰਚਕਰ ਗੁਰੁਕੇ ਨਾਮ ਸੇ ਮਸਹੂਰ ਕੀਆ॥ ਦੋਹਰਾ

॥ ਨਨੁ ਮਹਲਕੋ ਨਾਮ ਨਹਿ ਯਾਮੇ ਭਾਖਜੋ[੧] ਜੌਨ॥ ਤਹਾ ਮਹਲ ਕਿਆ ਵਸਤੁਹੈ ਨਿਰਣੇ ਕਰੀਯੇਤੌਨ॥੩੨॥ ਸੁਨੀਯੇ ਮਹਲਸਰੀਰਕੋ[੨] ਨਾਮਗੁਰੁਧਰਦੀਨ॥ ਏਕ ਜੋਤਿਦਸਬ ਪੁਨਮੇ ਗੁਰੁ ਬਿਰਾਜਨ ਕੀਨ॥ ੩੩ ॥ ਪਹਲੋ ਮਹਲਸੁ ਪ੍ਰਥਮ ਹੈ ਦੂਸਰ ਦੂਸਰ ਜਾਨ॥ ਇਉ ਆਗੇ ਵਹੁ ਜਾਨੀਯੇ ਜਿਸਜਿਸਬਪੁਕੀਬਾਨ॥੩੪॥ਉਕੂੰਚ ਏਕਮਹਲਤੂੰਪੰਡਿਤ

੧–ਜੇ ਪੀਛੇ ਪੈਤੀਸਕੇ ਦੋਹਾ ਮੇ ਕਹਤਾਹੈ॥

੨–ਪਾਰਸੀ ਮੇ ਮਹਲ ਠਿਕਾਨੇ ਕਾ ਨਾਮ ਹੈ ਈਹਾ ਸਰੀਰ ਕਾ ਹੈ॥

ਵਕਤਾ ਏਕ ਮਹਲ ਖਲਹੋਤਾਇਤਜਾਦਿ ॥ ਯਦਵਾਮਹਲਾ ਪਾਠ ਹੈ ਮਹਲ ਪਾਠ ਤਿਹ ਹੇਤ ॥ ਰੀਗਾ ਕੋ ਜਸਰੀਗ ਕਹ ਜਮੁਨਾ ਜਮੁਨ ਉਦੋਤ ॥ ੩੫॥ ਮਹਲਾ ਨਿਰਣੇ ਕ੍ਰਿਤ ਅਹੇ ਕੋਸ ਰੀਤਿ ਸੇ ਜਾਨ ॥ ਯਾਤੇ ਮਹਲਾ ਕੋਸ ਮੇ ਨਾਮ ਨਾਰਿ ਕੋ ਗਾਨ ॥ ੩੬ ॥ ਔ ਗੁਰਜੂਸਖੀ ਭਾਵਤਾ ਕਹੀ ਹਰੀ ਕੇ ਸਾਥ ॥ ਯਾਤੇ ਮਹਲਾਪਾਠ ਹੀ ਨਿਰਣੇ ਸਮਝੋ ਤਾਥ॥੩੭॥ ਨਾਹ ਮਹੱਲਾ ਸਮਝੀਯੇ ਗੁਰੂਨਗਾਰਥਪ ਰੀਥ ॥ ਯਤੇ ਰੀਥ ਮੇਨਗ੍ਰਤਾਗਲੀਘਰੇਨਹਸੰਥ ॥ ੩੮ ॥ ਔ ਮਹਲਾ ਸਾਮਗ੍ਰੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਭਾਖੀ ਪੁੰਜ ॥ ਯਾਤੇ ਮਹਲਾ ਲਖੋ ਚਿਤ ਛੋਡ ਆਨ ਕੀ ਰੀਜ[1] ॥ ੩੯ ॥ ਪੁਨ ਯਾਮੇ ਯਹ ਸਮਝੀਯੇ ਮਹਲਾ ਪਾਠੇ ਸੰਗ ॥ ਪਹਲੀ ਦੂਜੀ ਆਦਿ ਲੌ ਪੜਨੇ ਪਰੇ ਨਿਸੰਗ ੪੦ ॥ ਔ ਸਭ ਕੇ ਮੁਖ ਚੜੇ ਹੈ ਪਹਲਾ ਦੂਜਾ ਪਾਠ॥ ਯਾਤੇ ਬੋਲੋ ਮਹਲ ਹੀ ਰੀਗ ਜਮਨਵਤ ਠਾਠ ॥ ੪੧ ॥ ਏਵੰ[2] ਅਰਥਭਿਦ੍ਰਿਬਿਧਕਹ ਪੜ ਰਹਾਉ ਇਕ ਸੂਧ ॥ ਸੂਧਨ ਵਾਰਨ ਦੂਸਰੇ ਕਹਿਯੇ ਬਕਤ ਬਿਰੂਧ[3] ॥ ੪੨ ॥ ਕਿੰਤੂ ਗੁਹਜ ਵਥ ਗੁਰੂਕੀਹੈਹਮਰੇ ਢਿਗ ਹੇਰ ॥ ਨਾਹ ਸਰਬ ਕੇ ਢਿਗ ਅਹੈ ਯਹ ਲਖ ਪੂਰਨਿਬੇਰ ॥ ੪੩ ॥ ਗੁਰੂ ਬਾਣੀ ਹੈ

੧–ਅਵਾਜ ਕਹਨੀ ॥
੨–ਮਹਲ ਕੇ ਬਿਚਾਰਵਤ ॥
੩–ਕਹਤੇਹੈ ਬਿਰੁਧ ॥

ਸਰਬ ਹੀ ਇਨਸਪ੍ਰੰਗਨ ਚਾਹ॥ ਦਸਾਮਨਨ ਉਪਦੇਸਮੋ ਸੁੱਧ ਬੇਨਤੀ ਮਾਹ ॥ ੪੪ ॥ ਥਿਤਿ ਬਿਨਤੀਪ੍ਰਸ੍ਰੋਤਰੈਸਪ੍ਰਮ ਬਾਦ ਅਸੀਰ ॥ ਰੂਪ ਤਿਨੇਕੇ ਕਹਤਹੋਸੁਨਮਨਰਾਖਗੰਭੀਰ ॥ ੪੫ ॥ ਸਭ ਸਬਦਨ ਮੇ ਮੂਲਹੈ ਦੋ ਤੁਕ ਪੂਰਬ ਰਹਾਉ॥ ਔਰ ਸਬੀਲਖ ਟੀਕਬਪ੍ਰਯਾਮੇ ਨਾਹ, ਬਲਾਉ ॥੪੬॥ ਯਾਤੇ ਪੜਤਿਨ ਪ੍ਰਥਮ ਹੀ ਅਰਥ ਕਰੋਲੇ ਆਦਿ ॥ ਜੈਸੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁਮੁਖ ਕਹਯੋ ਇਸ ਮਾਰੀ ਇਤ੍ਯਾਦਿ ॥ ੪੭ ॥ ਐਸਾ ਕੋਇਜੁ ਦੁਬਿਧਕੋਮਾਰੇਪੂਰਬ ਰਹਾਉ॥ ਸਮਝਮੂਲ ਪੁਨ ਆਦਿਕੋ ਸਮਝੋਟੀਕ ਬਨਾਉ॥ ੪੮ ॥ ਤਿਸਪੈਬਚਨ ਜੋਇਸਮਾਰੇਸੋਈਸੂਰਾ॥ ਜੋਇਸਮਾਰੇ ਸੋਈਪੂਰਾ॥ ਐਸਾ ਕੋਇਜੁ ਦੁਬਿਧਾਮਾਰ ਗਵਾਵੈ॥ ਇਸਹਮਾਰ ਰਾਜ ਜੋਗ ਕਮਾਵੈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ॥ ਦੋਃ ॥ ਪਰਬੋਧਨ ਉਪਦੇਸ ਕੋ ਨੀਕੇ ਜਾਨੋਰੂਪ॥ ਜੈਸੇ ਕਾਹੂ ਸਿਖਨੇ ਕੀਨੋ ਪ੍ਰਸ਼੍ਨਅਨੂਪ ॥ ੪੯॥ ਸਰਬ ਨਿਵਾਸਅਲੇਪਬਪ੍ਰ ਕਸਚੀਨੇ ਹਮਤਾਹ ॥ ਸਾਧਨ ਬਨਬਸਬੋਅਹੇ ਵਾਕਿਛ ਔਰੇ ਆਹ ॥ ੫੦ ॥ ਤਹਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਕਹਤਹੈ ਕਾਹੇਰੇ ਬਨ ਆਦਿ॥ ਯੌਉਪਦੇਸੇ ਸਮਝਕੈ ਲਖੋ ਮਨਨਯਾਸ੍ਵਾਦਿ ॥ ੫੧ ॥ ਨਿਜਮਨ ਪ੍ਰਤਿ ਉਪਦੇਸਕੋ ਮਨਨ ਸੁ ਕਹੇ ਸ੍ਵਰੂਪ ॥ ਪੜਰਹਾਉਗੁਰ ਮੱਗਕੇ ਕਰਤਾ ਅਰਥ ਅਨੂਪ॥ ੫੨ ॥ ਯਥਾ ਕਹਯੋ ਮੁਖ

੧–ਕੋਈ ਬਹਾਨਾ॥

ਸ੍ਰੀਗੁਰੂਮਨਰੇ ਗਾਹਜ਼ੇਨਆਦਿ॥ ਏਕ ਅੰਗਗਨ ਦੂਹਨਕੋ ਲਹੇ ਚਿਤ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥ ੫੩ ॥ ਦਸਾਆਪਨੇ ਹਾਲਕੋ ਨਾਮ ਕਹਤਹੈ ਬੁੱਧ ॥ ਜੈਸੇ ਮੀਤਾਐਸਹਰਿ ਹਮ ਪਾਏ ਅਤਿ ਸੁੱਧ ॥ ੫੪ ॥ ਨਾਕਹਨੇ ਕਛਹਾਲ ਨਿਜਦੇਨਮਾਗਨੋਨਾਹ ॥ ਗੁਣ ਕਹਜੀਤ ਮਨਾਵਨੀ ਨਾਮ ਅਸੀਰਸੁਤਾਹ ॥ ੫੫ ॥ ਜੈਸੇ ਜੈਜੈਕਾਰਕਰ ਭਲੇ ਜਪਹੁ ਜਗਦੀਸ॥ ਥਿਤੀ ਬੇਨਤੀ ਯਾਹਕੋ ਨਾਮਕਹੇ ਤੱਗਈਸ[1] ॥ ੫੬ ॥ ਹਰਿਬਪੁ ਨਿਜਪ੍ਰਿਤਿਜਾਨਕੈਤਾਪੈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਜੌਨ॥ ਆਤਮਬ੍ਰਹਮਚਿਨ ਸੁਖਲਹਜ਼ੇ ਹਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਤੌਨ॥ ੫੭ ॥ ਸਾਛਬੇਨਤੀ ਮਾਂਗਨਾ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਹਰਿਪਾਸ॥ ਦੇਹੁ ਦਰਸਮਨਰੰਗ[2] ਹੈ ਲਾਗਾ ਤੁਮਰੀਆਸ॥ ੫੮॥ ਪ੍ਰਸ਼੍ਨੋਤਰਲਖ ਲੀਜੀਯੇ ਨਾਮਸ੍ਵਾਲਜੁਬਾਬ ॥ ਸਿਧਗੋਸ੍ਰਿਲੇਬਾਨਿਮੋ ਪੂਰੋ ਇਨੇਹਿ ਸਾਬ॥ ੫੯॥ ਨਿਜਪਰਮਨਨੋਪਦੇਸ ਕੋ ਲਖੋ ਏਕਹੀ ਅੰਗ॥ ਥਿਤੀਸੁਧ ਦੁਇਬੇਨਤੀ ਮਾਹਲਖੋਇਕ ਢੰਗ[3] ॥ ੬੦॥ ਪ੍ਰਸ਼੍ਨੋਤਰ ਪੁਨ ਬੇਨਤੀ ਤੀਸਰ ਗਨਉਪਦੇਸ॥ ਦਸਾਆਸੀਰ ਮਿਲਾਯਕੈ ਲਖੋ ਪਾਂਚਕੋ ਬੇਸ॥ ੬੧॥ ਸ ਰਗਾਦਿਕ ਜਿਮ ਪੰਚਕੋ ਬੋਧਕਵਾਕਜ ਪੁਰਾਣ॥ ਤਿਉ

੧–ਬਡੇ ਗਜਾਨੀ ॥
੨–ਰੰਗਪ੍ਰੇਮ ॥
੩–ਪ੍ਰਕਾਰ ॥

ਇਨ ਪਾਂਚਨਕੇ ਸਭੀ ਬੋਧਕ ਗੁਰੁਬਚ ਜਾਨ ॥ ੬੨ ॥ ਅ
ਰਥ ਵਾਦਬਿਧਿ ਮੰਤ੍ਰਪੁਨ ਬੇਦਵਾਕ੍ਯ ਜਸਭੇਦ ॥ ਤੈਸੇਗਯਾ
ਨੀ ਇਕ ਕਰੇ ਇਨਕੋਰੂਪ ਨਿਵੇਦ ॥ ੬੩ ॥ ਉਸਤਤ
ਨਿੰਦਾ ਬੋਧਕੋ ਅਰਥ ੧ਵਾਦਵਹੁਵਾਕ੍ਯ ॥ ਬਿਧੀ ੨ਬਿਧਾ-
ਯਕ ਮੰਤ੍ਰਹੈ ਦੇਵਪ੍ਰਕਾਸਕ ੩ਤਾਕ ॥ ॥ ੬੪ ॥ ਬਚਸਾ
ਕਾਂਖਜੁਗੁਰੁ ਕਹੇ ਤਹਾ ਮੂਲ ਥਪਤਾਹ ॥ ਆਦਿਪਾਠ ਪਭ
ਅਰਥਕੋ ਕਹਨੋ ਭਾਵ ਬਿਨਾਹ ॥ ੬੫ ॥ ਭਾਵ ਗੁਰੁ੪ ਜਸ
ਦ੍ਵਾਰਕਹ ਬੰਦਕਰਨ ਆਕਾਂਖ ॥ ਭਏ ਬੰਦਕਰ ਜਿਉਕਹੇ
ਤਿਉਸੂਧੇ ਧਰਆਂਖ ॥ ੬੬ ॥ ਈਹਾਂ ਯਹਭਾਵਹੈ ਏਕ
ਗਯਾਨੀ ਐਸੇ ਕਹੇਹੈ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬਮੇ ਬਾਣੀ ਦੋਪ੍ਰਕਾਰਕੀ
ਹੈ ਏਕ ਰਹਾਉ ਵਾਲੀ ਦੂਸਰੀ ਬਿਨਾ ਰਹਾਉ ਤਿਨਮੇ ਰ-
ਹਾਉ ਵਾਲੇ ਸਬਦੋਂ ਵਿਖੇ ਜੋ ਰਹਾਉਸੇ ਪੂਰਬਲੀ ਏਕ
ਅੰਕ ਵਾਲੀ ਤੁਕਹੋਵੇਹੈ ਵਹੁ ਮੂਲਰੂਪਹੈ ਤਿਨਸੇ ਪੂਰਬ
ਏਕ ਅੰਕ ਵਾਲੀਤੁਕਾਂ ਔਰ ਰਹਾਉ ਸੇ ਆਗੇਕੀ ਤੁਕਾਂ
ਸਭ ਟੀਕਾਰੂਪ ਹੋਵੇਹੈ ॥ ਯਹ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਮੇ ਸਰਬਤ੍ਰ

੧–ਜਿਨਕੋ ਰੋਚਕ ਭਯਾਨਕ ਕਹਤੇਹੈਂ ॥

੨–ਕਿਸੇਕਾਮਮੇਆਗਯਾਸੇਲਗਾਵਨੇ ਵਾਲੇ ਔਕਾਹੂ ਕਾਮਸੇਹਟਾਵਨੇਵਾਲੇ

੩–ਦੇਵਤਾਕਾ ਸ੍ਵਰੂਪ ਭਾਵ ਕਹਨੇ ਵਾਲੇ ਬਚਨ ॥

੪–ਭਾਵ ਗੁਰੁਕਾ ਐਸੇਹੈ ਜੈਸੇ ਕੋਈ ਦ੍ਵਾਰਕਹੇ ਤਬ ਇਸਕੋ ਸੁਨਕੇ ਸ੍ਰੋਤਾ ਕੋ ਬੰਦਕਰੋ ਯਹ ਬੰਦ ਕਰਨਕੀ ਮਨਸੇ ਇਛਾ ਭਯਾਂ ਪੀਛੇ ਬੰਦਕਰ ਕਹੇਹੈ ਤੈਸੇ ਹੀ ਸੂਧੇ ਲਗਾਵਨੇਮੈ ਨੇਤ੍ਰਸੇ ਦੇਖੋ ਜੋ ਇਛਾ ਪੂਰਨ ਹੇਤ ਗੁਰੁ ਅਗਲਾ ਬਚਨ ਕਹੇ ਹੈ ॥

ਰੀਤਿਹੈ ਯਾਤੇ ਮੂਲਕੀ ਤੁਕ ਪੜਕੇ ਟੀਕਾਰੂਪ ਪੜਨੀ ਉਚਿਤਹੈ ਤਿਸਸੇ ਸੰਪੂਰਣ ਸਬਦਕਾ ਅਰਥ ਯਥਾਰਥ ਪ੍ਰਤੀਤਹੋਵੇਹੈਰਹਾਉਬਹੁਤਸਬਦੋਮੇਏਕਏਕ ਹੋਵੇਹੈ ਬਹੁ-ਤਯੋਮੇਅਧਿਕਹੋਵੇਹੈਜੈਸੇਧਨਾਸਰੀਕੇ ਹਜਾਰੇਸਬਦਮੇ ਚਾਰ ਰਹਾਉਹੈਂਮਾਝਕੇ ਹਜਾਰੇਮੇਤੀਨਰਹਾਉਹੈਂਰਹਾਉਨਾਮਟੇਕ ਕਾਹੈਜਿਸਕੋਗਾਇਕਲੋਕਗਾਯਨਮੇਬਾਰਬਾਰ ਔਰ ਤੁਕਾ ਪੜਕੇਪੜੇਹੈਦੂਸਰੇਯਹਕਹੇਹੈਂਅਕਾਂਖਯਾ ਯੋਗਜਤਾਸੰਨਿਧਿ ਤਾਤਪਰਯਏਵਾਕਯਾਰਥਗਯਾਨਮੇਹੇਤੁਹੋਵੇਹੈ ਯਾਂਤੇਗੁਰੁਜੀ ਕੇਸਾਕਾਂਖ ਕਹੇ ਹੁਯੇ ਬਚਨੋਮੇ ਜਹਾਂ ਪਹਲੀ ਤੁਕ ਪੜਤੇ ਇਛਾਰਹੇ ਰਹਾਉ ਵਾਲੀ ਪੜਨੇਸੇ ਵਹੁ ਪੂਰਨ ਹੋਵੇਹੈ ਇਛਾ ਪੂਰਨ ਹੋਕਰ ਆਗੇ ਉਸੀਕਾ ਬਿਸਤਾਰਹੋਵੇਹੈ ॥ ਯਾਤੇ ਸੂਧੀ ਰੀਤਿਸੇ ਅਰਥ ਕਰਨਾਹੀ ਸਮਯਕਹੈ ਕਿੰਚ ਬਿਨਾ ਰਹਾਉਕੀ ਬਾਣੀਮੇ ਜੈਸੇ ਮੂਲਟੀਕਾ ਭਾਵਨਹੀਂ ਤੈਸੇ ਰਹਾਉ ਵਾਲੀ ਮੇ ਬੀ ਨਹੀਂ ਹਮ ਤਟਸਤ ਈਹਾਂ ਯਹ ਕਹੇਹੈ ॥ ਪੂਰਨ ਬੋਧ ਵਾਲਾ ਪੁਰਖ ਜੈਸੇ ਕਰੇ ਵਾਂਕੇ ਕੀਯੇਮੈ ਤੈਸੇ ਹੀ ਚਮਤਕਾਰ ਹੋਵੇ ਹੈ ਪਰੰਤੁ ਰਹਾਉ ਸੇ ਕਰਨੇ ਮੇ ਸਾਮਾਨਜ ਕੇ ਕੀਯੇਮੇ ਭੀ ਚਮਤਕਾਰ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਵੇਹੈ ਦੂਸਰੇ ਆਗੇ ਉਸੀਕਾ[੧] ਬਿਸਤਾਰ ਹੋਵੇਹੈ

੧-ਪੀਛੇ ਇਛਾਪੂਰਨ ਹੋਕਰ ਆਗੇ ਉਸੀ ਕਾ ਬਿਸਤਾਰ ਹੋਵੇਹੈ ॥

ਯਹ ਕਹਨੇ ਵਾਲੇ ਨੇ ਭੀ ਅਪਣੀ ਬਾਣੀ ਸੇ ਮੂਲ ਟੀਕਾ ਭਾਵਮਾਨ ਲੀਆ ਸੇਖ ਰਹੇ ਦਸਾਆਦਿਕ ਸਾਤ ਅੰਗ ਸੋ ਸੰਪੂਰਣ ਗ੍ਰੰਥੋਂ ਮੇਂ ਹੋਵੇਹੈ ਕਾਹੇ ਤੇ ਕਹੀਂਕ ਗ੍ਰੰਥ ਕਰਤਾ ਅਪਨੀ ਵਾ ਜਿਸਕਾ ਬਰਣਨ ਕਰੇਹੈਤਿਸਕੀ ਦਸਾ ਕਹੇਹੈ ਕਹੀਂ ਗੁਰੁਕਾ ਸਿਖ ਪ੍ਰਤਿ ਉਪਦੇਸ ਕਹੇਹੈ ਕਹੀਂਸਿਖਕਾ ਨਿਜਮਨ ਪ੍ਰਤਿ ਉਪਦੇਸ ਕਹੇਹੈ ਕਹੀਂਗੁਰੁ ਸਿਖਕਾ ਪ੍ਰਸ਼ੋਤਰ ਰੂਪ ਸੰਬਾਦ ਕਹੇਹੈ ਕਹੀ ਸਿਖਕੀ ਗੁਰੁ ਔ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਆਗੇ ਸੁਧ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਹੇਹੈ ਕਹੀ ਜੋ ਗੁਰੁਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸੇ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀਹੂਈਹੈਤਾਕੀ ਥਿਤੀਹੇਤਪ੍ਰਾਰਥਨਾਸਿਖ ਕੀ ਕਹੇਹੈਕਹੀਕ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰਕੇਐਸ੍ਵਰਯਕਾਬਰਣਨ ਕਰਤਾ ਹੁਯਾ ਆਸੀਰਬਾਦ ਕਹੇਹੈ ਵਾਸ੍ਤਵਤੇ ਸਾਤ ਅੰਗੋਮੇ ਗੁਰੁ ਬਾਣੀ ਕਾ ਨੇਮ ਕਰਨਾਬਿਨਾਬੋਧਹੈ ਬਾਣੀਮੇ ਅੰਗਦਿਖਾਵੇ ਤਬ ਦਾਦੂ ਕਬੀਰ ਕੇ ਗ੍ਰੰਥੋ ਮੇਂ ਕਹੇ-ਗੁਰਦੇਵਕੋ-ਕਾਲਚਿਤਾਵਨੀਕੋ ਵੈਰਾਗ ਕੋ ਐਸੇ ਔਰ ਅਨੇਕ ਬਨਸਕੇਹੈ ਯਾਤੇ ਤੀਨ ਕਾਂਡੋਪਰਹੀ ਸਰਬ ਬਾਣੀ ਬੇਦਵਤ ਕਹਨੀਸਾਰ ਹੈ॥

ਈਹਾ ਅਰਥ ਪ੍ਰਕਰਣਕੇ ਬਿਚਾਰਚਲੇਮੇਯਹਭੀ ਨਿਰਣਯ ਕਰਣ ਕੀ ਬਾਰਤਾ ਹੈ ਸਬਦੋਕੇ ਆਦਿਮੇ ਜੋ ਗਤਾਨੀ ਲੋਕ ਸਾਖੀਕਹੇਹੈ ਵਹੁ ਸਬਦੋ ਕੀ ਉਥਾਨਕਾ ਕਹੇਹੈ ਅਰ ਉਥਾ-ਨਕਾ ਕੀ ਉਤਮ ਯਹ ਰੀਤਿਹੈ ਜੋ ਸਬਦ ਜਿਸਕੇ ਸਾਥ ਹੁਯਾ ਅਰ ਜੈਸਾ ਵਾਨੇ ਪ੍ਰਸਨ ਕੀਯਾ ਜੇਕਰ ਵਹੁ ਪਰੰਪਰਾ

ਸੰਪ੍ਰਦਾਯਸੇਆਵੇ ਵਾਭਾਈਗੁਰਦਾਸਾਦਿਕੋਕੇਹਾਥ ਸੇਲਿਖੀ ਗਈ ਹੋਵੇ ਤਬ ਤੋਸਮਜਕ ਹੈ ਨਹੀ ਤੋ ਅਸਮਜਕਹੈ॥ ਦੋਃ ॥ ਜੈਸੇ ਸੁਖ ਪ੍ਰਦ*ਈਸ੍ਰੁਰੋਜੀਵ ਕਰਮ ਅਨੁਸਾਰ॥ ਤਨੁਕ ਬਢਤ ਨਹ ਘਟਤਹੈ ਐਸੇ ਲੇਹੁ ਨਿਹਾਰ॥੬੭॥ ਯਹ ਭੁਰਵਾਸੇ ਹੇ ਮਨਾਔਰੇ ਉਦਮ ਤਜਾਗ॥ ਹਰਿ ਨਾਮਨ ਜਪ ਲੀਜੀਯੇ ਨੀਕੇ ਹੋਯ ਸੁਜਾਗ ॥੬੮॥ ਯਾਹ ਭਾਵਸੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੋ ਯਹ ਭਾਖੀ ਬਾਤ ॥ ਕਾਹੇ ਚਿਤਵਉ ਉਦਮੋ ਹਰਿਜੀ ਆਹਰਰਾਤ॥੬੯॥ ਤਾਮੇ ਜਨਨੀ ਜਨਕ ਪੁਨ ਲੋਕ ਪੂਤ ਲੋਆਦਿ॥ ਤੈਸੇ ਸੂਕੋ ਕਾਸ੍ਰੋਹਰਾਕਰਨ ਪ੍ਰਤਿ ਪਾਦ੧ ॥੭੦॥ ਮਾਧੋ ਕਾਹੂਬਨਕ੨ ਜਨਲੜਕੇਕੋ ਥੋਨਾਮ॥ ਬਹੁ ਨਿਸਸੰਗਤ ਸੰਤਹਿਤਜਾਵਤ ਬਾਹਰ ਗ੍ਰਾਮ॥੭੧॥ ਏਕ ਦਿਵਸ ਵਹੁ ਬਹੁ ਚਿਰੰਰਹਜੋ ਕਥਾਸੁਨ ਨੀਕ॥ ਬੰਦ ਦੇਖ ਦਰਘਰ੩ ਚਲੋ ਟਾਪ ਕੋਟ ਕੀ ਲੀਕ੪ ॥੭੨॥ ਤਾਹੂ ਨਿਸਮੇਤਸਕਰੋ ਮਾਰਦਿਯੋ ਨਰਏਕ॥ ਖੋਜਤਪਕੜੋਪਹਰੂ ਅਨਯਹੀ ਜਾਨ ਦਿਲ ਟੇਕ॥੭੩॥ ਤਾਫਾਸੀ ਕੇ ਕਾਲਮੇ ਪੂਛੇ ਸਬ ਹੀ ਲੋਗ॥ ਕਾਨ ਹਾਥਦੈਮੂਕਰੇਰੰਚਨ ਕਿਯਤਿਹ

---

*—ਦੇਨੇਵਾਲਾ॥

੧—ਪ੍ਰਤਿਪਾਦਨ ਕੇ ਲੀਏ ਸਾਖੀਕਹੈਹੈ॥

੨—ਬਾਣੀਯੇ ਆਦਮੀ ਕੇ ॥

੩—ਸਹਰ ਕਾ ਦਰਵਾਜਾ।

੪—ਸਹਰਪਨਾਹ॥

ਯੋਗ॥[1] ॥ ੭੪ ॥ ਫਾਸਿਸਮੇਮੇ ਭਲੀ ਬਿਧ ਹਰੇ ਹੁਯੋ ਵਹੁ
ਕਾਠ ॥ ਸੰਤ ਸੰਗ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੇ ਸਾਖਿ ਧਰੇ ਯੋਗਾਂਠ ॥ ੭੫ ॥
ਐਸੇ ਸਬਦਨ ਆਦਿਮੇ ਸਾਖੀ ਕਾਹੂਨਾਮ॥ ਕਲਪਅਸੰਗਤ
ਮਤ ਕਹੋ ਮਤ ਕਿੰਚਕ ਇਮ ਆਮ ॥ ੭੬ ॥ ਜਹਾ ਜਾਹ
ਕੋ ਨਾਮ ਹੈ ਯਥਾ ਲਾਲ ਸੁਨ ਗਜਾਨ ॥ ਐ ਸਿਧਨਸਹਗੋ
ਸਟੀ ਜੋ ਗੁਰ ਕੀਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ॥ ੭੭ ॥ ਤਹਾ ਤਾਹਕੇ ਨਾਮ
ਸੋ ਲਾਵੇ ਗਾਥਾ ਪੂਰ ॥ ਲਿਖੇ ਨਾਮ ਗੁਰੁਦਾਸਗਹ ਕਹੁਪੁਨ
ਸਾਖੀ ਭੂਰ ॥ ੭੮ ॥ ਰੰਥ ਗੁਰੁ ਗੁਰਦਾਸ ਬਿਨਕਲਪੋਨਾ
ਮਨ ਏਕ ॥ ਹੁਤੀ ਜਰੂਰੀ ਨਾਮ ਕੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਕਰਤੇ ਬੇਕ[2]
॥ ੭੯ ॥ ਨਾਹ ਲਿਖੇ ਲਹੁ ਤਾਹਤੇਕੋਇਕ ਕਹਕਰਕਾਮ ॥
ਯਾਤੇ ਤੁਮਰੇ ਕਥਨ ਕੋ ਕੋਇ ਨ ਪਕੜੇ ਆਮ ॥੮੦॥ ਕਾਹੂ
ਸਾਥ ਹੋਵੇਨ ਕੋ ਕਰੋਨ ਆਗ੍ਰਹਰੰਚ[3]॥ ਫਿਰਸਹਮੇਲਨਕੇ
ਹਿਤੰਕਰੋ ਯਤਨ ਕੀ ਸੰਚ ॥ ੮੧ ॥ ਯਹ ਚਿਤਵਨਕੈ ਚਿਤ
ਮੋ ਵਾਰਨ ਯਥਾ ਸਲੋਕ ॥ ਦਯੇ ਮਿਲਾਯ ਸੁਮਿਲਤ ਪਿਖ
ਤਥਾ ਸਬਦ ਕੋ ਲੋਕ ॥ ੮੨ ॥ ਪੂਰਬ ਪਾਛੂਤੁਕਨ ਕੋ ਏਵੰ
ਕਰ ਸੰਬੰਧ ॥ ਯਾਤੇ ਗੁਰੁਕੇ ਕਥਨਮੋ ਹੋਇ ਨਸੰਕਾਗੰਧ ॥
੮੩ ॥ ਗੁਰੁ ਬਾਨੀਹੈ ਬੇਦਸੀ ਚਲੇ ਸੁਚਲਨੇ ਦੇਹ ॥ ਯਹ

੧—ਤਿਸ ਸਾਥ ਮੇਲ ॥
੨—ਬਿਚਾਰ ॥
੩—ਹਠ ।

ਸੰਕਾ ਨਹ ਕੀਜੀਐ ਬਿਨ ਜਾਨੇ ਵਹੁਗੇਹ* ॥ ੮੪ ॥ ਹੋਯ ਖਣ੍ਹਗੀਭੀ ਪੁਨਾ ਬੇਦ ਕਹੇ ਇਕ ਰਾਹ ॥ ਯਹੀ ਬਾਤ ਲੇ ਬਜ਼ਾਸਸੇ ਕਹੀਬੇਦ ਅਵਗਾਹ ॥ ੮੫ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁਮਤ ਨਿਰਣਯ ਸਾਗਰੇ ਗੁਰੁ ਅਕ੍ਰਿਤ ਬਾਣੀਨਿਰੂਪਣਾਂਤਰਗਤ ਖਾਰੀ ਮਧੁਰੀਬੀੜ ਮਹਲ ਬਿਚਾਰ ਦਸਾਦਿ ਬਿਚਾਰ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯਭੇਦਸੇਅਰਥਬਿਚਾਰ ਉਥਾਨਕਾ ਪ੍ਰਕਾਰਨਿਰੂਪਣੰਨਾਮਤੇਈਸਮੀਉਰਮੀ੨੩

ਦੋ: ਗ੍ਰੰਥ ਗੁਰੂਮੇ ਗੁਰੁ ਕਹੀ ਭਾਖਾ ਦੇਸਅਨੇਕ॥ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਪੁਨ ਪਾਰਸੀ ਤਿਨਕੋ ਕੋਸ ਬਿਬੇਕ ॥ ੧ ॥ ਕਰ ਹੋਨੀਕੇ ਅਬ ਸੁਨੋ ਭਲੇ ਗੁਰੂ ਬਚਸੋਧ॥ ਬਿਨਨਾਮਾਰਥਬਗਜ਼ਾਨਸੇ ਹੋਇ ਨ ਬਾਕਜ ਬੋਧ ॥ ੨ ॥ ਅਪ੍ਰਯਾਯ ਪ੍ਰਯਾਯ ਕੇ ਭੇਦ ਨਾਮ ਦੋ ਭਾਂਤ ॥ ਭਿੱਨ ਭਿੱਨ ਅਰਥਨ ਵਾਰਪਦ ਅੱਪ੍ਰਯਾਯ ਕਹਾਤ॥ ੩ ॥ ਏਕ ਅਰਥਵਤ† ਭਿੰਨ ਪਦ ਜਗ ਪ੍ਰਯਾਯ ਨਿਹਾਰ॥ ਤਿਨ ਕੋ ਚੁਨ ਗੁਰਗ੍ਰੰਥ ਸੇ ਭਾਖੋ ਭਲੇ ਸੁਧਾਰ॥ ੪ ॥ ਦਯਾ ਕ੍ਰਿਪਾ ਮਿਹਰਾਮਤੰ ਮਿਹਰਰਹਮ ਪੁਨ ਤਰਸ੬ ॥ ਨਾਕ ਸ੍ਵਰਗ ਬਹਿਸ੍ਤੁ ਕੋ ਨਾਮਜਾਨਤਜ਼ੁਅਰਸ੪ ॥ ੫ ॥

*—ਗੁਰਬਾਨੀ ਕਾ ਘਰ ਭਾਵਤਾਤਪਰਯ। †—ਵਾਲੇ

ਮਰਜੀ ਭਾਣਾ ਨੇਤ ਹੈ ਇਛਾ$_{੪}$ ਕੇਰੇ ਨਾਮ ॥ ਬੇਲ ਬਾਰ
ਝਬ ਅਵਸਰੋ ਸਮਾ ਕਾਲ ਵਖਤਾਮ$_{੭}$ ॥ ੬ ॥ ਮਿੰਨਤ ਤੈਸੇ
ਜੋਦੜੀ ਰਹਰਾਸਿ ਅਰਦਾਸ ॥ ਬੇਨਤਿ ਸੇਤੀ ਅਰਜ ਗਹੁ
ਨਾਮਪ੍ਰਾਰਥਨਖਾਸ$_{੭}$ ॥ ੭ ॥ ਲੜ ਅੰਚਲ ਪੁਨਦਾਵਣੋ
ਪਲਾ ਬਸਤ੍ਰ ਖੰਡ$_{੫}$ ॥ ਗਮਨਵੰਵ ਪੁਨ ਜੁਲਣੋ ਚਲਨ$_{੪}$
ਨਾਮ ਅਖੰਡ ॥ ੮ ॥ ਟੋਯਾ ਗਡਹਾ ਜਾਨੀਯੇਖਾਤ ਗਰਤ$_{੪}$
ਸਹਚਾਰ ॥ ਭਉ ਭੈਭੀਤਿ ਸੁਡਰਤਬਾਤ੍ਰਾਸ$_{੫}$ ਸੁਪੰਚਮਧਾਰ
॥ ੯ ॥ ਬਸੀਠ ਬਿਚੋਲੀ ਵਿਚਪੁਨਾਵਿਸਟ ਸੁਨਾਮਬਕੀਲ ॥
ਦੂਤ ਰਸੂਲ ਪੈਗੰਬਰੋ ਰੈਬਾਰੀ$_{੮}$ ਤਜੁਮੀਲ ॥ ੧੦ ॥ ਨਿਰ
ਧਨ ਦੀਨ ਅਨਾਥ ਸਹਮਸਕੀ ਔਰ ਗਰੀਬ$_{੫}$ ॥ ਬਿਪਦ
ਆਪਦਾ ਦਾਲਦੰ ਦਾਰਦ ਮੰਦਨਿਸੀਬ$_{੫}$ ॥ ੧੧ ॥ ਨਿਸਚ
ਭਰੋਸਾ ਤਬਾਗਹੁਸਹ ਬਿਸ੍ਵਾਸ ਬਿਸਾਹ ॥ ਪਰਤੀਤੰ ਪਤੀ
ਆਵਨਾ$_{੬}$ ਖਸ੍ਰਮਨਾਮਤਬਾਹ ॥ ੧੨ ॥ ਪਚਾਰਪਤੀਣਪਤਜ਼ਾ
ਵਨੰ$_{੩}$ ਨਿਜਮੇ ਲੋਕ ਬਿਸਾਹ ॥ ਤਜੁ ਕਰਣੀ ਕਰਤੂਤ$_{੨}$
ਦੁਇਕਰਤਬ ਲੋਕਨ ਮਾਹ ॥ ੧੩ ॥ ਓਲਾ ਪੜਦਾ ਓਟ
ਹੈ ਤੀਨੋ ਨਾਮ ਪਨਾਹ$_{੪}$ ॥ ਪ੍ਰਿਯ ਪਿਯਾਰਾਬਾਲਹਾ ਸਜਨ
ਮੀਤ ਸੁਚਾਹ ॥ ੧੪ ॥ ਸਖਾ ਸੈਨ ਮਿਤ ਯਾਰਹੈ ਦੋਸਤ$_{੧੦}$
ਕੇਸਬਨਾਮ ॥ ਰੇਨ ਰਵਾਲ ਸੁਧੂਰ ਰਜ ਖਾਕ$_{੫}$ ਨਾਮ ਯੇ
ਆਮ ॥ ੧੫ ॥ ਦੂਜਾ ਭਾਉ ਦ੍ਵੈਤ ਪੁਨ ਦੁਬਿਧਾ ਦੁਤੀਆ
ਭਾਇ$_{੪}$ ॥ ਅਹਿਲਾ ਬਿਰਥਾ ਨਿਸਫਲੰ ਐਵੇ ਨਿਰਫਲ

ਪਾਇ ॥ ੧੬ ॥ ਬਜ਼ਰਥ ਨਿਹਫਲੰ ਮੋਘ ਪੁਨ ਤੈਸੇ ਵਾਉ
ਦੁਆਉ$_{੯}$ ॥ ਨਿਜਪ੍ਰਯੋਜਨ ਨਾਮਹੈ ਸ੍ਵਾਰਥਤੈਸੇ ਸੁਆਉ$_{੨}$
॥੧੭॥ ਰੂੜਾ ਸੁੰਦਰ ਸੋਹਣਾ ਰੀਸਾਲੂ ਸੁਆਲਿਓ ਛੈਲ$_{੬}$
॥ ਫਰਿਸਤਾਮਲਕ ਮਲਾਯਕੋਦੇਵ$_{੪}$ ਨਾਮਲਖਸੈਲ॥੧੮
॥ ਰੀਤੀ ਸੰਜਮ ਭਾਂਤਹੈ ਤਰਹ ਤਥਾ ਪ੍ਰਕਾਰ$_{੫}$ ॥ ਰਲੀਆ
ਆਨੰਦਖੁਸੀ ਰਸ ਮਗਨ ਪ੍ਰਸੰਨ$_{੬}$ ਸੁਧਾਰ ॥ ੧੯॥ ਬਾਕੀ
ਅਫਜੂ ਫਾਦਲੰ$_{੩}$ ਘਣੋ ਬਹੁਤ ਅਧਿਕ $_{੩}$ ॥ਸਰਵਰਪੋਖਰ
ਛਪੜੋ ਸਰ ਤਲਾਵ$_{੫}$ ਤਜ਼ੁਇਕ ॥੨੦ ॥ ਚਿਕੜ ਕਰਦਮ
ਪੰਕ ਹੈ ਕੀਚ$_{੪}$ ਜਾਲ ਸੇਵਾਲ$_{੨}$ ॥ ਨਾਂਮ ਪੁਸਾਕ ਕਵਾਯ
ਗਨ$_{੨}$ ਬਾਗਾ ਬਸਤ੍ਰ$_{੨}$ ਸਮਾਲ ॥੨੧॥ ਖੰਨੀਏਵੰਵਾਬਲ
ਬਲੇ ਵਲਹਾਰ ਸਦਕੇ ਜਾਉ ॥ ਘੋਲ ਘੁਮਾਈ ਵਾਰਨੇਕੁਰ-
ਬਾਨ$_{੭}$ ਨਿਜਾਰਪਣਨਾਉ ॥ ੨੨ ॥ ਵਟਾਊ ਪਹੀ ਪਾਹੁਨਾ
ਨਾਠੀਅੜਾ ਮਿਹਮਾਨ$_{੫}$ ॥ ਗਹਿਲਾ ਗਾਫਲ ਬਾਵਲਾ ਚੌਥੌ
ਤੈਸ ਦਿਵਾਨ$_{੪}$ ॥ ੨੩ ॥ ਨਮਸਕਾਰ ਪੁਨਬੰਦਨਾ ਸੁਹੀਆ
ਤਸ ਆਦੇਸ ॥ ਡੰਡੌਤਪ੍ਰਣਾਮ ਸੁਪ੍ਰਣਵਤੰ ਨਮੋ$_{੮}$ ਨਾਮਯੇ
ਬੇਸ ॥੨੪॥ ਬਿਲਾਯ ਬਿਤਾਯਨ ਗੁਜਰਨਾ ਵਪਰ ਬਿਹਾਯ
ਬਿਤੀਤ$_{੬}$ ॥ ਝਗਰਾਰੌਲਾ ਸਥਹੈ$_{੩}$ ਪ੍ਰੇਮਨੇਹ ਤਸਪ੍ਰੀਤ$_{੩}$ ॥
੨੪॥ ਸੰਗ ਨਾਲ ਸਹ ਸਣ ਤਥਾ ਸਾਥ$_{੫}$ ਪਿਹਤ ਕਹ
ਦਾਲ$_{੭}$ ॥ ਪਿੰਨਣ ਯਾਚਨ ਮਾਗਨਾ ਭੀਖਗਦਾਈ$_{੫}$ ਨਾਲ
॥ ੨੫ ॥ ਸੇਵਕ ਗਜ਼ਾਨੀ ਭਗਤ ਜਨਦਾਸ ਸੰਤਪੁਨ ਸਾਧ

॥ ਤੈਸੇ ਗੁਰਮੁਖ ਏਕ ਕੇ ਨਾਮਨਗਾਹੋ ਅਗਾਧ ॥ ੨੬ ॥
ਦੁਸਟ ਕੁਸੱਤੀਦੁਸਮਨਾਦੋਖੀਦੁਰਜਨਨਾਮ॥ ਵੇਮੁਖਨਿੰਦਕ
ਸਾਕਤੰ ਮਨਮੁਖ੮ ਕੇਧੇ ਆਮ॥੨੭॥ ਮਗ ਮਾਰਗੰਬਾਟਹੈ
ਰੇਗਪੰਥਪੁਨਰਾਹ। ਪੰਧ੭ਅਵਤਾਊਲਟੇਤਬਾਅਪੁਠਾ੩ਚਾਹ।
॥੨੮॥ ਭਣਨਬਖਾਨਨਬੋਲਨੋਕਹਨੋਆਖਨ੫ ਏਕ।ਮੂਰਖ
ਮੁਗਧ ਅਨਾੜੀਆ ਸਠ ਗਵਾਰ੫ ਇਕਟੇਕ॥ ੨੯ ॥ ਰ
ਜਨ ਘੂਲਨ ਤ੍ਰਿਪਤਪਨ੩ ਪਨਹੀ ਪੌਲਾਕੌਸ੩ ॥ ਖੀਧਾ
ਔਰ ਖਿੰਧੋਲੜਾ ਨਿਹਾਲਿ ਰਜਾਈ੪ ਤਜੇਸ॥ ੩੦ ॥ ਚ-
ਮੜਾ ਖਲੜੀ ਪੋਸ੩ ਹੈ ਭੇਟ ਅਕੋਰ੨ ਪਛਾਨ॥ ਜੋਇ ਇ
ਸਤ੍ਰੀ ਨਾਰਕੋ ਧਨ ਜਨ ਗੇਹਨ੬ ਜਾਨ॥ ੩੧ ॥ ਚੇਰੀ
ਦਾਸੀ੨ਕੋਕਹੇ ਸਖੀ ਅਲੀ੨ ਕਹਚਾਰ॥ ਦੂਤੀ ਕੁਟਨੀ ੨
ਪਰਨਰੇ ਪਰਕੀਮੇਲੇਨਾਰ॥ ੩੨ ॥ ਫਿਟਲਾਨਤ ਧ੍ਰਿਗ ੩
ਜਾਨੀਯੇ ਪਰਮ ਅਨਾਦਰ ਨਾਮ॥ ਫਿਟਕਾਰਨ੪ ਸਹਚਾ
ਰਹੂ ਤਾੜਨ ਝਿੜਕਨ ਸਾਂਮ॥ ੩੩ ॥ ਅਪਮਾਂਨ ਅਨਾ-
ਦਰ੩ ਗਰਬ ਅਹਮੇਵ ਹੰਕਾਰ ਅਭਿਮਾਂਨ੪ ॥ ਆਉ ਬੈਠ
ਸਹਆਦਰੇ ਕਹਨੋ ਢੋਈ੧ ਜਾਂਨ॥ ੩੪ ॥ ਮਾਤਪਿਤਾਮ੍ਰਿਤ
ਬਾਲਕੋ ਭਾਖੇਨਾਮ ਯਤੀਮ੧ ॥ ਪੁਲਸਿਰਾਤ੧ ਮਗਦੋਜ
ਕੇ ਪੁਲਇਕਕਹੇਫਹੀਮ॥ ੩੫ ॥ ਮੰਦਲ ਜੋੜੀ ਪਖਾਵ-
ਜੈ੩ ਕੈਸੀਤਾਲ ਮਦੀਰ੩ ॥ਸੈਤਾਨੰ੧ ਜਗਆਸੁਰੀ ਸੰਪਦ
ਭਾਖਤ ਧੀਰ॥ ੩੬ ॥ ਧਰਮਰਾਜ ਜਮਰਾਜ ਪੁਨਜਮ ਰਵਿ

ਸੁਤ੪ ਇਕਨਾਮ ॥ ਦੇਵਨ ਗਾਯਕ ਗੰਧਰਬੋ੧ ਨਾਮਕਹੇ
ਜਗਆਮ ॥੩੭॥ ਗੋਪਨ ਔਰ ਬਿਗੋਵਨਾ ਨਿੰਦਾ੩ ਦੇਖ
ਪ੍ਰਕਾਸ ॥ ਸਿਫਤ ਸਨਾਇ ਸਲਾਹਨੋ ਬਡਿਆਈ ਸੁਤਿ੫
ਖਾਸ ॥ ੩੮ ॥ ਉਘਾ ਪ੍ਰਗਟ ਜਾਹਰੋ੩ ਅੰਗਪਾਸ ਪਖ੩
ਨਾਂਮ ॥ ਅਲੀਆ ਕੂੜ ਅਨੇਤਸਹ ਝੂਠਮਿਥਜਾ੫ ਆਮ ॥
੩੯ ॥ ਆਹਰ ਉਦਮ੨ ਆਰਜਾ ਉਮਰ ਅਵਰਦਾ ਤੈਸ ॥
ਅਰਜਾਰੀ ਅਰਜਾਧਤਜੁ ਆਯੁ ਅਵਸਤਾਬੈਸ੭ ॥ ੪੦ ॥
ਸੁਬਹ ਪ੍ਰਭਾਤ ਪ੍ਰਾਤ ਭੁਰ ਬਿਆਲ ਝਾਲਾਂਘਬਿਹਾਗ੭ ॥
ਅਹਰਖ ਤਥਾ ਬਖੀਲੀਯੇ ਨਾਮ ਈਰਖਾ੩ ਲਾਗ ॥ ੪੧ ॥
ਅਸਗਾਹ ਅਗਾਧ ਅਥਾਹ ਅਤਿ ਗਹਰ ਗੰਭੀਰੰ ਜਾਨ ॥
ਭੂਘਾ੬ ਭਲਕੇ ਕਲ੨ ਦੋ ਦਿਨ ਆਗਾਮਿ ਪਛਾਂਨ ॥ ੪੨
॥ ਅੰਬੜ ਉਪੜ ਪਹੁਚਨਾ ਅਪੜ੪ ਮੇਲਸੁਚਾਰ ॥ ਦਾਗ
ਕਲੰਕ ਕਲੰਗ ਪੁਨ ਲਖਣ ਚਿਹਨ੫ ਸੁਧਾਰ ॥ ੪੩ ॥
ਥੋਕ ਪਦਾਰਥ ਵਸਤੁਪੁਨ ਚੀਜੰ ਵਥ੫ ਸੁਪਾਂਚ ॥ ਗਾਡਰ
ਭੇਡ੨ ਸੁਜਾਨੀਯੇ ਭੈਸਰ ਗੈਂਡਾ੨ ਸਾਚ ॥ ੪੪ ॥

ਰਤਨਾਗਰ ਰੈਨਾਯਰੋ ਸਾਯਰ ਸਾਗਰ ਮੇਲ ॥ ਭਰਨਾਲ
ਸਮੁਦ੍ਰ੬ ਚੋਜ ਪੁਨ ਕ੍ਰੀੜਾ ਕੇਲ ਸੁਖੇਲ੪ ॥ ੪੫ ॥ ਤਾਲਾ
ਤਲਬ ਸੁਤਲਕੀ ਇਛਾ ਬਾਂਛਾ ਚਾਹ ॥ ਬਾਸਨ ਮਨਸਾ
ਡੇਝ ਤਿਖ ਡੋਰੀ ਚਡ ਲੋਚਾਹ੧੩ ॥ ੪੬ ॥ ਦਾਧਾ ਜਲਾ
ਸੁਸੜਾ ਦਝ ਤਪਾ ਦਗਧ੬ ਇਕਸੱਮ ॥ ਔਖਾ ਮੁਸਕਲ

ਕਠਨ ਗਾਖੜੋ ਦੁਹੇਲ ਵਿਖੱਮ੬ ॥੪੭॥ ਤੇਰਾ ਤੈਡ ਤਿਹਿੰ-
ਜੀਆ ਤੁਮਚ ਤੁਮਾਰ ਤੁਮਾਮ੬ ॥ ਮੇਰਾ ਮੈਡ ਮਹਿੰਜੀਆ
ਮੰਦ ਹਮਾਰਾ੫ ਆਮ ॥ ੪੮ ॥ ਅਸੀ ਅਸਾਂ੨ ਬਹੁਬਚਨਿ
ਜੋ ਮੈ ਹੌ ਹਮ੩ ਇਕਮਾਹ ॥ ਤੁਸੀ੧ ਬਹੁਤ ਇਕ ਬਚਨ
ਮੈ ਤੁਮ ਤੂੰ੨ ਜਾਨ ਸੁਚਾਹ ॥ ੪੯ ॥ ਧੋਖਾ ਧੋਹਸੁਛਲਕਹੇ
ਨਾਮ ਫਰੇਬ ਸਜਾਲ੫ ॥ ਨ੍ਰਿਜਾਸੰ ਨਿਰਧਾਰਨੰ ਨਿਰਣਯ
ਸਰਪਰ੪ ਨਾਲ ॥੫੦॥ ਠਾਕ ਰੋਕ ਪ੍ਰਤਿਬੰਧ ਸਹ ਅਟ-
ਕਾਵਨ ਹਟੱਕ ॥ ਬੰਦੀ੬ ਜੇਹਾ ਤੁਲ ਸਮ ਤਜੁ ਮਿਕਦਾਰ
ਸੁਤੱਕ ॥ ੫੧ ॥ ਵਾਂਗ ਤਰਾ ਵਤ ਤੀਨ ਜਜੁ ਨਜਾਯੀ ਤੈਸੇ
ਮੇਲ ॥ ਨਾਮ ਬਰਾਬਰ੮ ਚਾਟੜਾ ਸਿਖ ਮੁਰੀਦ ਸਚੇਲ੪
॥ ੫੨ ॥ ਭੇਲਾ ਕੱਠਾ੨ ਗੁਝਬਚ ਮੰਤ ਮਤਾਂਤ ਸਲਾਹ੪ ॥
ਮਹਰ ਮੁਕੱਦਮ ਮਾਹਰੰ ਨਾਮ ਚੌਧਰੀ੪ ਆਹ ॥ ੫੩ ॥
ਮਨੋਕਾਮਨਾ੧ ਤੀਰਥੰਨੀਮਖਾਰਮੇ ਏਕ ॥ ਨਾਮ ਏਮਨਾ-
ਵਾਦ ਕੋ ਮਾਸਪੁਰੀ੧ ਮਨ ਟੇਕ ॥ ੫੪ ॥ ਰਖਵਾਲੀ ਪੁਨ
ਰਖਿਆ ਰਛ ਬਚਾਵਨ ਤਾਣ੫ ॥ ਕਥਨੀ ਰਵਨਿ ਕਵੀ-
ਸਰੀ੩ ਸਾਯਰ ਕਵੀ੨ ਬਖਾਂਣ ॥ ੫੫ ॥ ਕਰੀਆ ਖੇਵਟ
ਪਾਤਣੀਮੇਉਸੁਨਾਂਮਮਲਾਹ੫ ॥ਹੋਹਾਧੱਕੇ੨ ਨਾਮਹੈ ਠੂੰਗਾ੧
ਸਿਰਚੋਟਾਹ ॥ ੫੬ ॥ ਸੋਮਪਾਕ੧ ਸ੍ਵਯੰਪਾਕਹੈਅਪਨੇ ਹਾਥ
ਪਕਾਨ ॥ ਨਾਮ ਦਸੂਣੀ੧ ਦਸਗੁਣੀਗੂੜਚਲੂਲਾ੨ ਜਾਨ ॥
॥ ੫੭ ॥ ਭੁਸਮਤਿ ਚੁੱਲਾ੨ਨਾਯਕਾ ਮੁਗਧਾ ਮੁੰਧ੧ ਕਹੀਸ

॥ ਮਹਸਾਈ ਸਿਵ ਸੰਕਰੋ ਮਹਾਦੇਵ ਪੁਨ ਈਸ ॥ ੫੮ ॥
ਗੌਰੀਪਤੀ ਮਹੇਸ
ਪੁਨ ਪਾਰਬਤੀ ਪਤਿ ਸੰਭੁ੯ ॥ ਵਿਸਮਾਦ ਵਿਡਾਣਾਸਚ
ਰਯ ਕੋ ਅਚਰਜ ਨਾਮ ਅਚੰਭ੫ ॥ ੫੯ ॥ ਦਾਨਾਕੋਸ ਭੰ-
ਡਾਰਹੈ ਤਥਾਖਜਾਨ ਨਿਧਾਨ੫ ॥ ਅਨਿਕਭਾਂਤ ਬਹੁਤਰਾਂਕੋ
ਵੇਕੀ੩ ਨਾਮ ਬਖਾਨ ॥ ੬੦ ॥ ਦਮੜਾ੧ ਪੈਸਰੁਪਯਾ ਲਖ
ਧੇਲੋ ਆਢ ਦੁਗਾਣ੩ ॥ ਰੌਲਾ ਡੰਝ ਕਹਾਹ ਸਬ ਨਾਮਕੋ
ਲਾਹਲ੫ ਠਾਣ ॥ ੬੧ ॥ ਥਾਤੀ ਤਯੁਹੀ ਕੋਥਰੀ ਨਾਮ ਸੁ
ਥੈਲੀ੩ ਕੇਰ ॥ ਕਵਲਾਸ ਕੈਲਾਸਹ ਨਾਮਹੈਤਯੁ ਕਿਬਲਾ
ਸ੩ ਸੁਹੇਰ ॥ ੬੨ ॥ ਕੰਧੀ ਕੰਢਾ ਤੀਰਤਟ੪ ਨਾਮਚਾਰ
ਇਕਵਥ ॥ ਖੁਟਹਰ ਖੋਟਾ ਕੂੜਡਾ ਭੈੜਾ ਮਾੜ੫ ਸੁਕਥ ॥
੬੩ ॥ ਖਲਵਾੜਾ ਖਲਹਾਨਲੇ੨ ਰਾਹਕਜਾਨ ਕ੍ਰਿਸਾਣ੨
ਕ੍ਰਿਖੀ ਕ੍ਰਿਸਾਣੀ ਖੇਤੀਐ੩ ਗੇੜਾ ਵਾਰੀ੨ ਠਾਣ ॥ ੬੪ ॥
ਘੁਥਾ ਭੁੱਲਾ ਚੁਕਿਆ ਵਿਸਰਿਆ ਬਿਨਯਾਦਿ੫ ॥ ਡੀਹਰ
ਮਛੀ ਮਾਛਲੀ ਮੀਨ ਮਕਰ ਝਖ੬ ਆਦਿ ॥ ੬੫ ॥ ਘੁਘਨਾ
ਘੁਪਉਲੂਕ ਪੁਨ ਹੋਥਾ ਉਲੂ੪ ਨਾਮ ॥ ਲਾਲਾਗੋਲਾ ਦਾਸ
ਸਹਟਹਲੁਵਨਾਮ ਗੁਲਾਮ੫ ॥ ੬੬ ॥ ਝਾਗਨ ਜੋਹਨ ਦੇ-
ਖਨਾ ਪੇਖਨ੪ ਨਾਮ ਸੁਚਾਰ ॥ ਕਿੜੀ੧ ਖਬਰ ਸੁਤਿ੧ ਜਾ-
ਨੀਯੇ ਪੂਛਨ ਦੁਖਸੁਖ ਸਾਰ ॥ ੬੭ ॥ ਕੰਨਹੁ ਪਾਸਸਮੀਪ
ਪਹਿ ਨਜਦੀਕ ਸਹਕੋਲ੬ ॥ ਮਾਸੇਚਾਰਸੁਟੰਕਹੈ੧ ਡਗ

ਮਗ੧ ਅਤਿਸੈਡੋਲ ॥੬੮॥ ਚਟੈ੧ ਬੁੱਕਬਖਾਨੀਯੇਮੁਫਮੂਲ੨
ਲਖਨੀਕ ॥ ਘਿੰਨਲਿਆਉ੨ ਦਿਵਾਜ੧ ਗਨਨਾਮ ਦਿਖਾਵੇ
ਠੀਕ ॥ ੬੯ ॥ ਲਹੁੜਾ ਛੋਰੂ ਛੋਕਰਾ ਬਾਲਕ ਮੁੰਡਾ੫ ਏਕ
॥ ਖੋਜਨ ਢੂੰਢਨ ਭਾਲਨਾ ਢੰਢੋਲਨ੪ ਤਜੁਟੇਕ ॥ ੭੦ ॥
ਮਲਭਖ ਸੂਕਰ ਸੂਰਬਦ ਨਾਮ ਬਰਾਹ੫ ਸੁਪਾਂਚ ॥ ਬਿ-
ਸੂਰ ਝੂਰ ਪਛਤਾਵਨਾ ਤਜੁ ਅਫਸੋਸ੪ ਸੁਬਾਂਚ ॥ ੭੧ ॥
ਮੂਹਾਕਾਚੋਰ ਸਤਸਕਰੰ੩ ਬੰਚਕ ਠੱਗ੨ ਪ੍ਰਸਿਧ ॥ ਭੀਹਾ
ਲ ਭਯਾਨਕ ਡਰਾਵਨੋ ਨਾਮ ਭਯੰਕਰ੪ ਬਿਧ ॥ ੭੨ ॥
ਮੈਂਗਲ ਹਾਥੀ ਗਜ ਕਰੀ ਹਸ੍ਤੀ੫ ਪੰਚਮਠਾਨ ॥ ਥਾਟ
ਠਾਟ ਪ੍ਰਨਸ ਜ ਯੇ੩ ਪੂਰੀ ਬਣਤ ਬਨਾਨ ॥ ੭੩ ॥ ਪੂਯ
ਰ ਧੂਣੀ੨ ਪੰਖਣੂ ਹੀਜੜ ਖੁਸਰ ਨਪੁੰਸ੪ ॥ਪਅੰਪੈ ਪ੍ਰਣ-
ਵਤ੨ ਦੀਨਤਾ ਸਾਥ ਕਥਨ ਅਵਤੰਸ ॥ ੭੪ ॥ਵਾਸਲ ਡ
ਬਾ੨ ਜਾਨੀਯੇ ਮੌਨ ਮਸਟ ਚੁਪ ੩ ਨਾਮ॥ਗੋਸ੍ਰਿ ਸਭਾ ਸੁਮ
ਜਲਸੰਦਰਬਾਰੰਦੀਵਾਨ੫ ੭੫ ॥ਵਖਰ ਸੌਂਦਾ੨ ਨਾਮਦੁਯ
ਬਿਕੀ ਖਰੀਦੀਵਥ ॥ ਬਨਜ ਬੁਹਾਰ ਸੁਦਾਗਰੀ੩ ਬਿਚਨ
ਖਰੀਦਨ ਕਥ ॥ ੭੬ ॥ ਬਣਜਾਰੇ ਸੌਦਾਗਰਾ ਬਯੁਹਾਰੀ੩
ਸਭ ਤੁਲਜ ॥ ਲਦੋਮਾਲ ਹਿਤ ਲਾਭਕੇ ਨਾਮਖੇਪ੧ ਕਹ
ਕੁੱਲ ॥ ੭੭ ॥ ਉਰਝਨ੧ ਫਸਨਾ ਸੁਰਝਨਾ੧ ਫਸਨੇਸੇ
ਛੁਟਕਾਰ ॥ ਓੜਕ ਔਧ ਸਮਾਪਤੀ੩ ਪੰਡ ਬੋਝਤਜੁਭਾਰ੩
॥ ੭੮ ॥ ਕੁਲਹਾ ਕੁਲੈਸੁਟੋਪੀਆ੩ ਪਿੜ੧ ਮੈਦਾਨਹਥਾਂਉ

॥ ਮਿਲਚਲਨੋ ਬਣਜਾਰਿਅਨਬੈਲਨ ਟਾਂਡਾਨਾਉ੧ ॥੭੯
॥ ਮਫੀਟਅਵੱਤ ਅਨੁਰਾਧਹੈ ਨਾਮ ਅਫਾਰ ਅਮੋੜ੫ ॥ ਹੁ-
ਕਮ ਅਮਰ ਫੁਰਮਾਨ ਬਿਧਿ ਆਗਜ਼ਾ੫ ਪੰਚਮਜੋੜ ॥ ੮੦
ਬਿਤ੍ਰੰਨ ਬਿਗੁਚਨ ਪਤਰਨਾ ਜਾਨੋਹੋਨ ਖਰਾਬ੪ ॥ ਚਕ੍ਰਵ
ਰਤੀ ਸੁਲਤਾਨਹੈ੨ ਰਾਜਾਨਾਮ ਨਬਾਬ੨ ॥ ੮੧ ॥ ਸਾਲਾ
ਰੰਸਰਦਾਰ੨ ਹੈ ਥਾਣਦਾਰ ਸਿਕਦਾਰ੭ ॥ ਬੇੜੀ ਸਿਲਕ
ਜੰਜੀਰਕੋ ਸੰਗਲ ਨਿਗੜ੫ ਨਿਹਾਰ ॥ ੮੨ ॥ ਮਹਜਰ ੧
ਸਹੀਆਂ ਬਹੁਤਕੀ ਜਿਹਕਾਗਜ ਪੈ ਹੋਇ ॥ ਮਉਦੀਫਾ੧
ਸੁਭ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਮਰਨੇ ਪੀਛੇ ਜੋਇ ॥ ੮੩ ॥ ਤ੍ਰਿਪਾਲ ਗਾ-
ਇਤ੍ਰੀ੨ ਨਾਮਹੈਤਿਹਾਲ ਤ੍ਰਿਕਾਲ੨ ਪਛਾਨ ॥ ਦਰੂਦ੧ ਪ੍ਰਾ
ਰਥਨ ਬਚਨ ਜੋ ਸਮੁਅਰਦਾਸ ਬਖਾਨ ॥ ੮੪ ॥ ਥਿਗਲੀ
ਟਾਕੀ੨ ਥੋਥਰਾ ਸੁੰਵਾ ਖਾਲੀ੩ ਏਕ ॥ ਬਿਨਾ ਬਾਝ ਪੁਨ
ਬਾਹਰਾ ਤਥਾਬਿਹੂਨਾ੪ ਟੇਕ ॥ ੮੫ ॥ ਬਿਝਵਨਬੁਝਨਾ੨
ਜਲਤਕੋ ਸਾਂਤ ਹੋਵਨਾ ਚੀਨ ॥ ਹੰਢਨ ਭੌਨਾ ਬਿਚਰਨਾ ਫਿ
ਰਨਾ ੪ਚੌਥੋ ਕੀਨ ॥ ੮੬ ॥ ਪਾਜ ਮੁਲੰਮਾ੨ ਦੋਯਹੀਇਕ
ਪੈ ਦੂਸਰ ਝਾਲ ॥ ਮੁਣਸ ਮਨੁਖ ਨਰ ਆਦਮੀ ਪੰਚਮ ਪੁ-
ਰਖ੫ ਸਮਾਲ ॥ ੮੭ ॥ ਕੌਤਕ੧ ਅਜਬ ਤਮਾਸੜਾ ਨਾਟ
ਕ ਨਾਚਨ ਨ੍ਰਿਤ੩ ॥ ਕਾਲ ਬਿਨਾਸਨ ਬਿਨਸਨਾ ਮਰਣਾ
ਮੌਤਸੁਮ੍ਰਿਤ੬ ॥ ੮੮ ॥ ਮ੍ਰਿਤਕ ਮੁਰਦਾ ਸਵਕਹੇਨਾਮ
ਜਾਨਸਪ੍ਰੇਤ੪ ॥ ਚਿਤਾਚਿਖਾ ੨ ਮਾਸਾਣਮੜਿ ਗੋਰ ੩

ਭੂਮਿ ਸਵਹੇਤ ॥ ੮੯ ਏਕ ਅਰਥ ਵਤ ਨਾਮ ਇ
ਕਬਦਲਜੋ ਰੂਪ ਅਨੇਕ ॥ ਲਿਖੋਂ ਕਛਕਅਬ ਇਹਹਿਤੰ
ਅਰਥਨਬਦਲੇ ਵੇਕ ॥ ੯੦ ॥ ਕ੍ਰਿਪਛੋ ਕ੍ਰਿਪੈਨ ਕ੍ਰਿਪੰਗ
ਨਾ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੇਅਪਭ੍ਰੰਸ੧ ॥ਧਰਿਆ ਧਰਅਧੋਰੀਯੋ ਜਾਨ ਆ
ਧਾਰਹ ਅੰਸ੧॥੯੧॥ ਮਹੀਓ ਮਹੀਅਲ ਮਹ ਮਹੀ ਸਭ
ਹੀ ਮਧਜ੧ ਸ੍ਵਰੂਪ ॥ ਸਮੀਆ ਸ੍ਵਾਮੀ੧ ਅਉਧੂਯੇ ਗਨ
ਅਉਧੂਤਹ੧ ਰੂਪ ॥ ੯੨ ॥ ਅਮਿਯੋ ਅਪਿਯੋ ਜਾਨੀਯੇ
ਅਮੀ ਅਮ੍ਰਿਤਕੇ੧ ਸਭ ॥ਐਸੇਅਰਥਅਨੇਕਵਤ ਕਹੋਂਗੁ-
ਰੂਪਦ ਲਭਜ ॥ ੯੩ ॥ ਉਜਰਜੋਰ ਵਸ ਅਰਥਕੋ ਬੋਧਕ
ਚਾਰ੧ ਆਹ॥ਤੁਹਨੂਤੈਨੂ੧ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਤਥਾਹਿਮਾਲਯ੧ਚਾਹ
॥ ੯੪ ॥ ਦੇਹਰੀਦੇਹਲ ਦੇਹ ਪੁਨ ਡਿਉਢੀਤੀਨਅਰੱਥ੧
॥ ਮਸਾਣ ਉਦਿਆਨ ਜੀਰਾਣ੧ ਪਦ ਬੋਧਤਲਖੇ ਸ-
ਮਰਥ ॥ ੯੫ ॥ ਪ੍ਰਵਾਨਾ ਪ੍ਰਗਟ ਲੇਖਹੈਂ ਤੀਨੋਅਰਥ ਨੀ-
ਸਾਨ੧ ॥ ਪੈਰ ਰਾਹ ਪੁਨ ਇਛਿਆ ਪੰਦ੧ ਅਰਥ ਤਿਨ
ਜਾਨ ॥ ੯੬ ॥ ਪਤ ਪਾਤ੍ਰ ਅਬਰੋਯ ਪੁਨਪੱਤ੍ਰ ਅਰਥਨ
ਵਾਰ੧ ॥ਪੰਜਸੰਤਜਨਚੌਧਰੀ ਪੰਚ੧ ਪਦਾਰਥਧਾਰ॥ ੯੭
॥ ਪੰਖੀ ਹੀਜੜ ਪੰਖਣੂ੧ ਅਮਰ੧ ਹੁਕਮ ਪੁਨਦੇਵ ॥ ਬਿ
ਰਥਾ ਬਜਥਾ ਬਜਰਥ੨ ਪੁਨਤਜੁ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਸਮੇਵ ॥ ੯੮ ॥
ਭੇਟਵਲਪੁਨ ਫਿਰਨਕੋ ਫੇਰ੧ ਅਰਥ ਗੁਣਲੇਹ ॥ ਤੀਰ
ਗਿਰਾ ਪੁਨ ਜਨਨਕੋ ਬਾਣ੧ ਸੁਭਾਵਗਨੇਹ ॥੯੯ ॥ ਮਾ-

ਹਰ੧ ਜਾਹਰ ਚੌਧਰੀ ਸਾਯਰ੧ ਕਵਿ ਜਲਰਾਸ ॥ ਰਹੈ
ਪੂੰਜੀ ਐ ਬੇਨਤੀ ਰੀਤੀ ਸਭ ਰਹਰਾਸ੧ ॥ ੧੦੦ ॥ ਦੇਨਾ
ਬਪੁ ਪੁਨਦਿਯਾਹੈ ਦੇਹ੧ ਪਦਾਰਥ ਤੀਨ ॥ ਚਾਹਬੁਰਆਈ
ਪਿਸਨਤਾ ਤਾਤ੧ ਪਦਾਰਥ ਚੀਨ ॥ ੧੦੧ ॥ ਓੜਕ੧
ਔਧ ਸਮਾਪਤੀ ਤਾਣ੧ ਜੋਰਪੁਤ ਨਾਲ਼ ॥ ਕਹੇ ਅਰਥਬਹੁ
ਸਮਝੀਯੋ ਗਜ਼ਾਨੀ ਪਥਕੀ ਚਾਲ਼ ॥ ੧੦੨ ॥ ਵਾਸੁਵਰੀ-
ਤੀ ਲੁਗਤ ਸੇ ਚਾਰਹਅਰਥ ਇਲਾਜ ॥ ਤੁਹਨਵਰਫਹੀ
ਕੋਸਸੇ ਨਾਹਨ ਔਰ ਅਵਾਜ ॥ ੧੦੩ ॥ ਈਹਾ ਯਹਮਰ-
ਮਹੈ ਗੁਰਯੋਂਨੇ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਪਾਰਸੀ ਔ
ਅਨੇਕ ਦੇਸੋ ਕੀ ਭਾਖਾ ਲਿਖੀਹੈ ਜਿਸਮੇ ਸਭਸੇ ਅਧਿਕ
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਲਹੌਰ ਮੁਲਤਾਨ ਕੇ ਸਮੀਪੀ ਦੇਸੋਕੀ ਲਿਖੀ
ਹੈ ਤਿਸਕੇ ਸਮਝਕ ਅਰਥ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਪਢੇਕੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤਕੇ
ਕੋਸਸੇ ਪਾਰਸੀ ਪਢੇਂਕੇ ਪਾਰਸੀ ਕੀ ਲੁਗਾਤੋਂ ਸੇ ਦੇਸ
ਭਾਖਾ ਕੇ ਦੇਸੋਂਕੀ ਭਾਖਾਕੇ ਜਾਨਨੇ ਵਾਲਜੋਂ ਸੇ ਸਮਝਕ
ਜਾਨਕਰ ਟੀਕਾਮੇ ਲਿਖੇਜਾਵੇਂਗੇ ਈਹਾਂ ਨੀਸ਼ਾਨੀਮਾਤ੍ਰ
ਜੈਸੇ ਗਜ਼ਾਨੀਲੋਕ ਕਹੇਹੈ ਵਹਿਲਿਖੇ ਹੈ ਵਹੁਭੀ ਬਹੁਤ ਸ-
ਥਾਨੋ ਮੇ ਪ੍ਰਿਥਕ ਪ੍ਰਿਥਕ ਕਹੇਹੂਏ ਏਕ ਵਸਤੁਕੇ ਜੇਤੇ
ਮਿਲੇਸੋ ਮਿਲਾ ਮਿਲਾਕਰ ਲਿਖੇ॥ ਪੁਨਾ ਏਕਹੀਅਰਥ
ਰਹਨੇ ਹੇਤ ਬਦਲੇਸ੍ਵਰੂਪ ਵਾਲੇ ਏਕਹੀ ਨਾਮਕੇ ਕਿੰਚਿਤ
ਸ੍ਵਰੂਪਬੀ ਲਿਖੇ॥ ਜੈਸੇ ਜਨਮਹਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਧਨੰਜੇ ਜਲ

ਥਲਹੈ ਮਹੀਯੇ ਕੋਕਹਤੇ ਸਬਬਾਹਰ ਬਾਹਰ ਕੋਕਹਤੇ ਸਭਮਹੀਯੋ॥ ਜਲਥਲ ਮਹੀਅਲ ਪੂਰਿਆ ਮਧਨਾਰੀ ਨਰਨ ਇਨਤੁਕੋਮੇ ਏਕਅਰਥਵਾਲੇ ਮਧਜ ਸਬਦਕੇ ਮਹ ਮਹੀਯੇਮਹੀਯੋਮਹੀਅਲਰੂਪ ਲਿਖੇ ਪਵਿਤ੍ਰ ਸਬਦਕੇਪਵ ਗੇ ਪਵੀਛੇਰੂਪਲਿਖੇ॥ ਪੁਨਾ ਏਕਏਕ ਨਾਮ ਕੇ ਅਨੇਕ ਅਨੇਕ ਅਰਥ ਭੀ ਲਿਖੇ ਜੈਸੇ ਦੇਹਰੀ ਸਬਦਕਾ ਭਈ ਪ੍ਰਾਪਤਮਾਨੁਖ ਦੇਹੁਰੀਆ॥ ਈਹਾਂ ਦੇਹ ਅਰਥਹੈ ਦੇਹਰੀ ਲੌਬਰੀਨਾਰ ਸੰਗ ਭਈ ਈਹਾ ਦੇਹਲੀਵਾੜਿਓੁਢੀ ਅਰਥ ਹੈ ਦੇਸਭਾਖਾ ਪਦੋਕੇ ਅਰਥ ਕਾ ਜਾਨਨਾ ਸਹਚਾਰਾਦਿਕੋਂ ਸੇ ਭੀ ਸਿੱਧਹੋਵੇਹੈ ਜੈਸੇ ਮੁਚ ਨਾਮ ਅਧਿਕਕਾ ਹਮਥੋਰੇ ਤੁਮ ਬਹੁਤ ਮੂਚ ਇਸਤੁਕਮੇ ਥੋਰੇਕੇ ਸਹਚਾਰਤੇ ਹੁਯਾ ਪੁਨਾਪਿਹਤ ਨਾਮ ਦਾਲਕਾ ਭਾਤ ਪਿਹਤ ਅਰਲਾਪਸੀ॥ ਇਸਤੁਕਮੇਭਾਤਕੇਸਹਚਾਰਤੇਸਿਧਹੁਆ॥ਪੁਨਾ॥ਗੋਰੀਨਾਮ ਨਾਰੀਕਾ ਗੋਰੀਸੇਤੀ ਤੁਟੇਭਤਾਰ ਇਸ ਤੁਕਮੇ ਭਤਾਰ ਕੇ ਸਹਚਾਰਤੇ ਸਿੱਧਹੁਆ ਐਸੇ ਔਰਭੀ ਜਾਨੋ ਏਵੰ ਪ੍ਰਕਰਣ ਸੇ ਭੀ ਅਰਥ ਸਿੱਧ ਹੋਵੇਹੈ ਜੈਸੇ ਸਹਜ ਬੈਰਾਗ ਸਹਜੇ ਹੀ ਹਸਨਾ ਈਹਾ ਹਸਨਕੇ ਪ੍ਰਕਰਣ ਸੇ ਬੈਰਾਗਪਦ ਰੋਣੇ ਪਰਹੈ ਐਸੇਹੀ ਔਰਭੀ ਜਾਨਲੇਨੇ ਬਿਸਤਾਰਭਯ ਸੇ ਨਿਖ ਲ ਨਾਮਕੇ ਅਰਥ ਨਹੀ ਲਿਖੇ॥

ਇਤਿਸ੍ਰੀ ਗੁਰਮਤਨਿਰਣਯ ਸਾਗਰੇ ਤਾਰਾ

ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਤੇ ਨਾਮਾਰਥਨਿਰਣਯੋ ਚਤੁਰਬਿੰਸ ਤਿਤਮੀ ਉਰਮੀ ੨੪

ਨਿਜਮਤਕੇ ਵਾ ਪਰਮਤਕੇ ਪੁਰਖੋਨੇ ਜੋ ਸ੍ਰਧਾ ਸੇ ਯਾ ਬਿਨਾ ਸ੍ਰਧਾ ਪ੍ਰਸ੍ਨ[੧] ਔ ਆਖੇਪ[੨] ਕੀਯੇ ਅਬ ਤਿਨ ਕੇਉਤਰ ਔ ਪਰਿਹਾਰ ਕੇ ਨਿਮਿਤ ਸੰਕੀਰਣਾ ਧਯਾਯ ਕਹੇਹੈ[੩] ॥ ਦੋਹ: ਸਰਬ ਪ੍ਰਸ੍ਨ ਆਖੇਪ ਪੈ ਸਾਰ ਕਥਨਹੈ ਏਹ ॥ ਸ੍ਰਧਾ ਜਾਕੀ ਜਾਸਮੇਤਾਮੇ ਤਾਸਸ੍ਨੇਹ ॥ ੧ ॥ ਕਹੀ ਤਾਹ[੪] ਅਨਬਨਤਭੀ ਵਾਕੋ ਪਰਮ ਸੁਹਾਤ ॥ ਸਤ[੫] ਪ੍ਰਕਾਰਨਸੇ ਸੁਨੋ ਸਾਚ ਤਾਹ ਕੋ ਗਾਤ ॥ ੨ ॥ ਪੁਨ ਜਾਂਕੀ ਸੁਨ ਜਾਹ ਮੇ ਸ੍ਰਧਾ ਨਾਹਨ ਰੰਚ ॥ ਸਾਚ ਕਹੀਬੀਤਾਹ ਕੀ ਤਿਹ ਹਿਤ ਸਭ ਪ੍ਰਪੰਚ[੬] ॥ ੩ ॥ ਯਾਤੇ ਸ੍ਰਧਾਵਾਨਕੇ ਰੰਚਨ ਸੰਕਬਿਕਾਰ[੭] ॥ ਪੁਨ ਸ੍ਰਧਾ ਬਿਨ ਜਨਨ ਚਿਤ ਸੰਕਕਲੰਕ ਅਪਾਰ ॥ ੪ ॥ ਨਹ ਦੋਨੋ ਹਿਤ ਉਤਰੰਦੇ ਨੋਬਨਤ ਬਿਚਾਰ ॥ ਤੌ ਭੀ ਕਹਨੋ ਬਨਤ ਹੈ ਜੋ ਪੂਛੇ ਕਰ ਪਿਆਰ ॥ ੫ ॥ ਬਿਨ ਸ੍ਰਧਾ ਜਨ ਜਗਤ ਮੇ ਹੋਵਤ ਦੁਯ ਪ੍ਰਕਾਰ ॥ ਤਿਨਦੋਨੋਹਿਤਕਹਤਹੋਂਅਬ ਉਤਰ ਕੀ ਸਾਰ[੮] ॥ ੬ ॥ ਜੋ ਨਿਜ ਮਤ ਕਾ ਹੋਯ ਵਹੁ ਤਬ ਤਿਹ ਔਖਧਿਨਾਹ ॥ ਜੋ ਹੈ ਵਹੁਮਤ ਅਨਜ ਕਾ ਯੂ ਸਮਝੇ ਚਿਤ

੧–ਜਾਨਨੇ ਹੇਤ ਪੂਛਨਾ । ੨–ਹੁਜਤ ਸੇ ਪੂਛਨਾ ॥ ੩–ਸਾਂਝਾ ॥
੪–ਜਿਸਮੇ ਸ੍ਰਧਾ ਹੈ ਤਿਸ ਕੀ । ੫–ਸੌ ਪ੍ਰਕਾਰੋ ਸੇ ੬–ਠੱਗੀ ਹੈ ॥
੭–ਸੰਕਾਰੂਪਬਿਗਾੜ । ੮–ਖਬਰ ॥

ਮਾਹ॥ ੭॥ ਜਿਉ ਨਿਜ ਬ੍ਰਿਧਨ ਬਾਤਮੋ ਸੈਕਾ ਕਿਉਕਹੀ ਐਸ॥ ਕਰੇਨ ਤੈਸੇ ਲਖਯਹਾ ੧ਛੋਰਬਜ਼ਰਥਟਕਟੈਸ੨ ੮॥ ਪ੍ਰਸੂਪ੍ਰੰ॥ ਹਜ਼ਾਰੇ ਸਬਦੋਵਤਲਖੇਕਰੋੜੇਭੀ ਚਹੀਯੇ ਉਤਰ ਦੋ:ਗੁਰੁਗੁਰੁਮਤਆਚਾਰਯਨਨਾਮਨਕਹਯੋਹਜ਼ਾਰ॥ ਸੂਧੇ ਸਿਖਨ ਮਹਤ੍ਵ ਕੋ ਰਾਖਯੋ ਨਾਮ ਸੁਧਾਰ ॥ ੯॥ ਗੁਰੁ ਕੀ ਬਾਣੀ ਮੇ ਪੁਨਾ ਗੁਰੁਦਾਸ ਮਨੀਸਿੰਘ ਜੈਸੇ ਗੁਰੁਮਤ ਕੇ ਆਚਾਰਯੋਕੀ ਬਾਣੀਮੇ ਹਜ਼ਾਰਾਨਾਮ ਨਹੀ ਕੇਵਲ ਜਪ ਸੇ ਪੀਛੇ ਪਾਠਪੜਨੇਮੇ ਪਰਮ ਮਹਾਤਮ ਵਾਲੇ ਸਾਤ ਸਬਦੋ ਕੀ। ਸੁਲਤਾਨੇਮੀਯਾ੧ ਜੀਉਡਰਤਹੈ੨ ਇਆਨੀ ਮਾਨ ਕਾਹ ਕਰੇ੩ ਇਹ ਤਨ ਮਾਇਆ ਸੁਪਨਾ੪ ਮਨਲੋਚੇਗੁਰ ਦਰਸ ਕੌ੫ ਕਵਣਤਰਾਜੂਹੋਯ੬ ਮਨਮੰਦਰ ਤਨਵੇਸ੭ ਮੇ ਪੇਖਰਮਈਆ ਸੋਯ ਇਸ ਕਲਪਿਤ* ਗੁਰਦਾਸ ਕੇ ਬਚਨ ਮੇ ਸਾਤ ਟੂਕਹੈ ਯਾਤੇ ਨਾਮ ਕੇਵਲ ਸੂਧੇ ਸਿਖੋਂਕਾ ਬਡਿਆਕਰ ਧਰਾਪ੍ਰਸਿਧ ਹੂਆਹੈ ਕਹਨਾਵਤ ਬੀ ਹੈ ਲੋਕ ਮੇ ਕਿਆਹਜਾਰੀ ਚੀਜਹੈ ਭਾਵ ਹਜ਼ਾਰੋ ਮੇ ਏਕਹੈ ਵਾਹਜਾਰ ਦਾਮ ਕੀਹੈ ਸੋਸੂਧੇ ਸਿਖੋ ਕੀ ਕਹਨਾਵਤ ਬੁਰੀ ਨਹੀਭਲੀ ਹੈ ਕਿਸ ਵਾਸਤੇ ਅਪਨੀ ਬੁਧਿ ਅਨੁਕੂਲਸੁਤਿ ਕਰਤਾ ਸਭੀ ਅਨਿੰਦਤ ਹੋਵੇ ਹੈ॥ ਉਕ੍ਤੰਚ॥ ਆਪ ਆਪਨੀ ਬੁਧਿਹੈ

੧-ਜਾਨੋਈਹਾ ੨-ਆਕੜਢੀਠਤਾ

*ਗੁਰੁਦਾਸ ਜੀ ਕੀ ਬਾਣੀਮੇ ਨਾ ਲਿਖੇ ਔ ਸਿਖਾਕੀਜੁਬਾਨੀ ਸੁਨੇ ਬਚਨ ਸੇ॥

ਜੇਤੀਇਤਿ ਤਥਾਮਹਿਮਨਸ੍ਤੋਤ੍ਰ ਮੇ ਅਥਾਵਾਚਜ॥ ਇਤਜਾਦਿ ਫਲਤਬਾਤ ਯਹ ਹੈ ਗੁਰੁ ਜੀਨੇ ਛਾਂਟਕੇ ਸਿਖੋ ਕੋ ਭਜਨ ਵਾਸਤੇ ਮੁਖ ਸਾਤ ਸਬਦ ਦੀਯੇ ਸਿਖੋਨੇ ਸੂਧਾਪਨਸੇਇਸੀ ਨਾਮ ਸੇ ਬੜਿਆਏ॥ਔਰਅਧਿਕਮਹਾਤਮ ਬੋਧਕਨਾਮੋਂਸੇ ਬੜਿਆਏ ਹੋਤੇ। ਤਬ ਲਖੇ ਕਰੋੜੇ ਕਹਨ ਮੇ ਬੀ ਕਿਆ ਅਸੰਕਾ ਬੀ ਬੜਿਆਕਰ ਉਤਮ ਬਾਣੀ ਕਾ ਨਾਮਸਭੀਧਰੇ ਹੈ ਜੈਸੇ ਭਾਰਤ ਮੇ ਗੀਤਾਦਿ ਬਾਣੀਯੋ ਕਾ ਪੰਚਰਤਨ ਹੈ ਯਾਹੀ ਤੇ ਕਿਨਹੁਕਾਯਹ ਕਹਨਾ ਭੀ ਸਮਜਕ ਹੈ ਜੋ ਯਹ ਕਹੇਹੈ ਵੇਦ ਮੇ ਗੌਣ ਮੁਖ ਦੋ ਪ੍ਰਕਾਰਕੇ ਮੰਤ੍ਰਹੈ ਦੋਨੋ ਮੇ ਮੁਖਜਨ ਕਾ ਅਧਿਕ ਫਲਹੇਤ ਸਰਬਦਾ ਜਾਪ ਕਹਿਆ ਹੈ ਤੈਸੇ ਗੁਰੁ ਜੀਨੇ ਮੁਖਜ ਜਾਨਕਰ ਇਨ ਸਾਤੋ ਕਾ ਜਾਪ ਕਹਿਆਹੈ ਵਾਜੈਸੇ ਬਿਸ੍ਨੁ ਸਹਸ੍ਰ ਨਾਮਮੇ ਸੌਸੌ ਮੇ ਦਸ ਦਸ ਨਾਮ ਭਾਖਜਕਾਰ?ਨੇ ਜਾਪਹੇਤ ਮੁਖਜਕਹੇਹੈਤੈਸੇ ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਮੁਖਜ ਜਾਨਕਰ ਯੇ ਸਾਤ ਸਬਦਕਹੇਹੈ ਅਥਵਾ ਜੈਸੇ ਪਾਰਬਤੀ ਪ੍ਰਤਿ ਸਿਵਜੀ ਨੇ ਰਾਮ ਨਾਮ ਬਿਸ੍ਨੁ ਕੇ ਹਜਾਰ

॥ਮਹਿਮ੍ਨ ਅਸਤੋਤ੍ਰ ਮੇ ਮਹਾ ਦੇਵ ਕੀ ਉਸਤਤਿ ਲਿਖਨੇ ਵਾਲੇ ਕਵੀ ਨੇ ਆਦਿ ਮੈ ਕਹਜਾ ਹੈ ਈਸ੍ਵਰ ਜੈਸੀ ਤੇਰੀ ਉਸਤਤਿਹੈ ਉਸਕੋਬ੍ਰਹਮਾਦਿਕ ਭੀ ਨਹੀ ਕਹਿਸਕਤੇਯਾਤੇਔਰ ਕੌਨਕਹੇਜੇਕਰਮਹਾਦੇਵਕਹੇਅਪਨੀਬੁਧਿਅਨੁਸਾਰ ਉਸਤਤੀ ਕਰਤੇ ਸਭੀ ਅਵਾਚਜਕਹੀਏ ਨਿੰਦਾ ਯੋਗਜ ਨਹੀ ਹੋਵੇ ਤਬ ਮਹਿਮਨ ਕਰਤਾ ਕਹੇਮੈ ਭੀ ਅਪਨੀ ਬੁਧਿਅਨੁਸਾਰ ਆਪਕੀ ਉਸਤਤੀ ਕਰਨੇਪੈ ਕਮਰਬਾਂਧਤਾਹੂੰ॥

?ਸੰਕਰਾਚਾਰਯਨੇ

ਨਾਮੋ ਕੇ ਤੁਲਜ ਫਲ ਦੇਨੇ ਵਾਲਾ ਕਹਿਆਹੈ ਤੈਸੇ ਗੁਰੁ
ਜੀਨੇ ਯੇਕਹੇਹੈ ਯਦਵਾ ਜੈਸੇਸਪਤਸਲੋਕੀ ਗੀਤਾਔਚਤੁਰ
ਸਲੋਕੀ ਭਾਗਵਤ ਸਮਗ੍ਰ ਗੀਤਾਭਾਗਵਤਕੇ ਸਮਾਨ ਫਲ
ਦੇਨੇ ਵਾਲੀ ਕਹੀਹੈ ਤੈਸੇ ਸਿਖੋਕੋ ਗੁਰੁਜੀਨੇਏਹਸਾਤ ਸਬਦ
ਹਜਾਰਾਂਕੇਸਮਾਨਫਲਦੇਨੇ ਵਾਲੇਕਹੇਹੈ ਯਾਤੇ ਮੁਖਜ ਹੋਨੇ ਤੇ
ਹਜਾਰੇਕਹਾਏ । ਕੋਈਕਹੇਹੈਕਿਸੇ ਸਿਖਕੋਗੁਰਜੀਨੇਹਾਜਰ
ਨਾਮਾਬਨਾਕਰ ਨਿਤਜਨੇਮ ਵਾਸਤੇ ਦੀਆ ਇਸਸੇ ਹਜਾਰੇ
ਕਹਾਵੇਹੈ । ਪਰੰਤੁ ਹਾਜਰ ਕਾ ਹਜਾਰਾ ਹੋਨਾ ਸਮਝਕ ਨਹੀ
ਪ੍ਰਤੀਤਹੋਵੇਕੋਈਕਹੇਹੈਪਾਰਸੀਬੋਲੀਮੇਹਿਜਰਸਬਦਕਾਅ-
ਰਥਬਿਛੋੜਾਹੈ । ਬਿਛੌੜੇਕੇ ਸਬਦਹਿਜਾਰੇਕਹਲਾਵੇਹੈ । ਜੋ
ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਜੀ ਨੇ ਲਹੌਰਮੇ ਮੇਰਾ ਮਨਲੋਚੇ ਐਸੇ ਲਿਖੇ
ਯਦਜਪਿ ਵਹੁ ਸਬਦ ਏਕਹੈ ਖਟ ਔਰ ਹੈ ॥ ਤਥਾਪਿ
ਸਮਾਨ ਅਰਥਵਾਲੇ ਹੋਨੇ ਤੇ ਸਭੀ ਹਿਜਾਰੇ ਕਹੇ ਜਾਤੇ ਹੈ
ਸੋਭੀ ਯੁਕਤੀ ਸਿਧ ਪ੍ਰਸਿਧ ਨਾਮਕੋ ਛੋਡਕੇ ਅਪ੍ਰਸਿਧ
ਨਾਮ ਕਥਨਕੋ ਅਯੁਕ੍ਤ ਹੋਨੇ ਤੇ ਸਮਝਕ ਨਹੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਵੇ
॥ ਪ੍ਰਸ੍ਨ ਦੂਸਰਾ ॥ ਵਾਰਾਸੇਵਧੀਕਸਲੋਕ ਪੀਛੇ ਲਿਖੇਬਸੰਤ
ਕੀ ਵਾਰਮੇਂ ਕਿਉ ਨਹੀ ਪਾਏ ॥ ਉਤਰ ॥ ਬਸੰਤਕੀਵਾਰ
ਕੇ ਆਰੰਭਸਮੇਤੀਨ ਪਉੜੀ ਰਚਨਾਨੰਤਰ । ਪ੍ਰਸਾਦਤਯਾਰ
ਹੂਯਾ ਸੁਨਕੇ ਜੇਤੀ ਉਚਾਰੀ ਓਤੀਹੀ ਰਹਨੇ ਦਈ ਪ੍ਰਸਾਦ
ਛਕਕੇ ਪੀਛੇ ਨਾ ਔਰ ਉਚਾਰਣ ਕਰੀ ਨਾ ਸਲੋਕਮਿਲਾਏ

ਇਸਸੇ ਸਰਬ ਲੋਕੋ ਕੋ ਭੋਜਨ ਕਾ ਅਨਾਦਰਨਹੀਕਰਨਾ ਯਹ ਜਨਾਯਾ ਔਰ ਆਦਿ ਪੁਰਖਤੇ ਭੁਯਾ ਅਨਾਦਿ। ਜਪੀ ਯੇ ਨਾਮ ਅੰਨਕੇ ਸਾਦਿ ਇਤ੍ਯਾਦਿ ਪਾਠਸੇ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮੇ ਪੁਨਾ ਅੰਨਾਦਭਵੰਤਿਭੂਤਾਨਿਪਰਜਨਯਾਦੱਨਸੰਭਵਃ॥ ਇਤ੍ਯਾਦਿ ਪਾਠਸੇ ਗੀਤਾਮੇ ਭੀ ਅੰਨਕਾਮਹਾਤਮ ਕਹਿਆ ਹੈ ਲੋਕਮੇਭੀ ਪ੍ਰਸਿਧਹੈ ਸਤੰਬਿਹਾਯਭੋਕ੍ਤੁਬਜੰਸਹਸ੍ਰੰਸ੍ਨਾਨਮਾਚਰੇਤ॥ ਲਖੰਬਿਹਾਯਦਾਤਬਜੰਕੋਟਿੰਤਜਕਤ੍ਵਾਹਰਿੰਭਜੇਤ॥ ਸਤੰਬਿਹਾਯ ਨਾਮ ਸੌ ਕਾਰਜ ਤਯਾਗਕੇ ਭੋਜਨ ਕਰੇ ਸਹਸ੍ਰ ਕਾਰਯ ਤਯਾਗ ਕੇ ਸ੍ਨਾਨ ਕਰੇ ਲਖਯ ਕਾਰਜ ਤਯਾਗਕੇ ਦਾਨਕਰੇ ਕ੍ਰੋੜਕਾਰ੍ਯ ਤਯਾਗਕੇ ਹਰਿਕਾ ਭਜਨਕਰੇ ਯਹ ਪ੍ਰਕਰਣਮੇ ਸਲੋਕ ਕਾ ਅਰਥਹੈ ਬਸੰਤਕੀ ਵਾਰਮੇ ਪਹਲੇ ਸਲੋਕਨਾਲਿਖਨੇ ਸੇ ਜਾਨ ਪੜੇ ਹੈ ਸਲੋਕ ਪੀਛੇਮੇਲੇਜਾਤੇ ਥੇ ਜੋ ਬਾਣੀਕਿਸੇ ਰਾਗਮੇ ਨਹੀ ਕਹੀਂ। ਜਪਛੋਡਵਹੁਸਭੀ ਪੀਛੇਹੈ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਵਹੁ ਪੀਛੇ ਲਿਖੇ ਦੂਸਰਾ ਯਹ ਉਤਰ ਹੈ। ਗੁਰਸ੍ਵਤੰਤ੍ਰਬਕਤਾਹੈ। ਉਨਕੀ ਇਛਾ ਨਾਹੁਈਨਾਪਾਏ ਸ੍ਵਤੰਤ੍ਰੇਛਾਵਾਲੇ ਕੋ ਉਸਨੇ ਯਹ ਕਾਮ ਕਿਉ ਨਾ ਕੀਯਾ ਐਸਾ ਕਹਨੇ ਵਾਲਾ ਨਿਗ੍ਰਹਸਥਾਨਕਾ ਭਾਗੀ ਹੋਤਾ ਹੈ ਯਹ ਮੁਨਿਗੌਤਮਨੇ ਨਯਾਯ ਸੂਤ੍ਰੋਂਕੇ ਪੰਚਮ ਅਧਯਾਯ ਮੇ ਲਿਖਾਹੈ ਸੋ ਲਿਖਨਾਸਬੀਜਹੈ ਅਨਯਥਾ ਈਸ੍ਵਰ ਕ੍ਰਿਤਬੇਦਰਚਨਾਮੇ ਭੀ ਈਹਾਂ ਏਤਾ ਔਰ ਚਹੀਯੇ ਈਹਾਂ ਏਤਾ ਨਯੂਨ ਚਹੀਯੇ

ਐਸਾ ਆਖੇਪ ਹੋਨੇਸੇ ਕੋਈ ਰਚਨਾ ਨਿਰਦੋਖ ਨਹੀਹੋਵੇਗੀ
ਯਾਤੇ ਸ੍ਵਤੰਤ੍ਰੇਛਕੀ ਰਚਨਾਮੇ ਦੋਖ ਕਹਨੇਵਾਲਾਨਿਗ੍ਰਹਸਤਾਨ
ਭਾਗੀ ਹੋਵੇ ਹੈ ਨਿਗ੍ਰਹਸਤਾਨ ਮੂਰਖਤਾਕੇ ਸਤਾਨਕਾਨਾਮਹੈ
ਕੋਈ ਯਹ ਕਹੇਹੈ ਵਾਰੋਮੇ ਸਲੋਕਪੌੜੀਯੋ ਕੇ ਮੇਲ ਕੀ ਜਬ
ਬੀੜਪੂਰੀ ਹੂਈ ਪੀਛੇਸੇ ਕੋਈ ਸਿਖ ਸਲੋਕ ਲੇ ਆਯਾ ਸੋ
ਵਾਰੋ ਮੇ ਨਹੀ ਮੇਲੇ ਕੁਛ ਸਲੋਕ ਔਰ ਮਿਲਾਕਰ ਪੰਚਮ
ਗੁਰੁਜੀਨੇ ਬਾਰਾਤੇ ਬਧੀਕਨਾਮਸੇ ਲਿਖਾਯੇ ॥ ਪ੍ਰਸ੍ਨਤੀਸਰਾ
॥ ਭਟਕੌਨਥੇ ਉਨਕੇ ਸਵੈਯੇ ਕਿਉ ਚੜ੍ਹਾਇ ॥ ਉਤਰ ॥
ਭਟ ਬੇਦੋਕੇ ਅਧਿਸ੍ਰਾਤਾ ਦੇਵਤਾ ਬੰਦੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕਵੀ ਥੇ
ਜੋ ਸੂਰਯਸੇ ਵਿਦਯਾਪੜਨ ਕਾਲਮੇਯਾਗਯਵਲਕਕੇਬਮਨ
ਸੇ ਤਿਤਰ ਹੁਯੇ। ਵਹੀ ਦੇਵਤਾ ਨਿਜਵੇਤਾ ਬ੍ਰਹਮਾ ਸਹਿਤ
ਬ੍ਰਾਹਮਣਕੁਲਮੇਂ ਅਠਾਰਹ ਰੂਪ ਧਾਰਕੇ ਗੁਰਕਾ ਬੈਭਵ
ਕਹਤੇ ਭਏ ਜੈਸੇ ਭਾਰਤ ਔ ਰਾਮਾਯਣਰੂਪ ਸੇ ਆਗੇ ਬੇਦ
ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ੍ਨ ਅਵਤਾਰੋਂ ਕੀ ਸਤੁਤਿ ਕਰਤੇ ਹੁਯੇ ਪੁਰਾਣੋ ਮੇ
ਭੀ ਬੇਦ ਸ੍ਤੁਤਿ ਭਾਗਵਤਮੇਂ ਪ੍ਰਸਿਧਹੈ ਭਾਖਾਮੇ ਸ੍ਤੁਤਿ ਭਾਖਾ
ਬਾਣੀਕੇ ਅਨੁਸਾਰਹੈ ਬੇਦੋ ਕੀ ਕਰੀ ਸ੍ਤੁਤੀਜਾਣ ਕੇਬੀਚਮੇ
ਚੜ੍ਹਾਈ। ਜਿਨਕੋ ਗੁਰੁਮੇ ਹਰਿ ਅਵਤਾਰ ਭਾਵਨਾ ਨਹੀ
ਵਹੁ ਕੋਈ ਐਸੇ ਕਹੇਹੈਂ ਭਟ ਪ੍ਰਮੇਸੂਰਕੇ ਭਕ੍ਤਥੇ ਸੋ ਗੁਰੁਕੇ
ਸਮੀਪ ਸ੍ਰਧਾਸੇ ਸ੍ਤੁਤੀ ਕਰਤੇ ਆਯੇ। ਗੁਰੁਨੇਉਨਕੀ ਪ੍ਰੇਮ

ਸੇ ਉਚਾਰੀ ਹੁਯੀ ਬਾਣੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਮੇ ਚੜਾਈ ॥
ਜੈਸੇ ਸਤੇਬਲਵੰਡ ਦੋ ਡੂਮੋਕੀ ਤਥਾ ਮੂਸਨਾਦਿਕ
ਦੋ ਸੇਵਕੋ ਕੀ ਚੜਾਈ ॥ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਮੇ ਜਿਨ
ਕੀ ਬਾਣੀ ਚੜਾਈ ਵਹੁ ਖੋੜਸ ਭਗਤਹੈ ਸਤਾਰਾ ਬ੍ਰਹਮਾ
ਸਹਿਤ ਬੇਦੋਕੇ ਅਵਤਾਰ ਭਟਹੈ ਤੀਨ ਸਭਾਮੇ ਗੁਰਬਾਣੀ
ਕੇ ਗਾਯਕ ਡੂਮਹੈ ਦੋ ਸੇਵਕਹੈਇਕਗੁਰਅਮਰਦਾਸਜੀਕਾ
ਪੜੋਤਾ ਹੈ ਅਸਟਗੁਰਹੈ ਨਾਮਸਭਕੇਯੇਹੈ॥ ਦੋ:॥ਬੇਣੀ੧
ਪੀਪਾ੨ ਸੈਨਸਹ੩ ਭੀਖਨ੪ ਧੰਨਾ੫ ਮੇਲ॥ ਸਧਨਾ੬
ਔਰੈਦਾਸ੭ ਪੁਨਰਾਮਾਨੰਦਦੇਠੇਲ੮ ॥੧੦॥ ਮੀਰਾਂ੯ ਸੂਰ
੧੦ ਤਿਲੋਚਨੰ੧੧ ਪਰਮਾਨੰਦ੧੨ ਜੈਦੇਵ॥੧੩ ਕਬੀਰ੧੪
ਫਰੀਦੇ੧੫ ਸਮਲਖੋ ਨਾਮਦੇਵ੧੬ ਚਿਤ ਭੇਵ ॥ ੧੧॥
ਮਥਰਾ੧ ਜਾਲਪ੨ ਬੱਲ੩ ਪੁਨ ਹਰਬੰਸੇ੪ ਲਖਸਾਮ ॥
ਟਲਜ੫ ਸਲਜ੬ ਪੁਨਜੱਲਜ੭ ਸਹਭੱਲ੮ ਜੁਜਰਬਪੁ
ਕਾਮ॥ ੧੨॥ ਕਲਸਹਾਰ੯ ਕਲ੧੦ ਜੱਲ੧੧ ਪੁਨਨੱਲ
੧੨ ਸੁਰਿਗੀਸ੍ਵਰੂਪ॥ ਕੀਰਤਿ੧੩ ਦਾਸ੧੪ ਗਯੰਦ੧੫ ਸਦ
ਰੰਗ੧੬ ਅਥਰਬ ਅਨੂਪ ॥ ੧੩ ॥ ਭਿਖਾ ਬ੍ਰਹਮਾਸਤ੍ਵਾ
ਭੱਟ ਭਗਤ ਗੁਰਕੇਰ ॥ ਸੱਤਾਬਲਵੰਡਡੂਮਦੋਤਜ਼ੁਮਰਦਾ
ਨਾਹੇਰ॥ ੧੪॥ ਮੂਸਨ ਦੂਸਰ ਸੰਮਨੋ ਪ੍ਰੇਮੀਦਾਸ ਬਿਸੇਖ
॥ ਸ੍ਰੀਗੁਰੁ ਅਰਜਨਦੇਵਕੇ ਜਿਨਸਮ ਔਰਨ ਦੇਖ ॥੧੫॥

ਸੁੰਦਰ ਪੜੋਤਾ ਏਕਹੀ* ਤੀਸਰਗੁਰੁ ਸਦਕਾਰ§ ॥ ਗੁ-
ਰੁ ਨਾਨਕ ਗੁਰੁ ਅੰਗਦੰ ਅਮਰਦਾਸ ਗੁਰੁਭਾਰ॥ ੧੬॥
ਰਾਮਦਾਸ ਗੁਰ ਅਰਜਨੰ ਤੇਗਬਹਾਦਰ ਤੈਸ॥ ਧੁਨਪਾਈ
ਗੁਰੁਖਸ੍ਰਮੇ ਦੋਹਾਇਕਦਸਮੈਸ ॥ ੧੭॥ ਸਭ ਅਠਤਾਲੀ
ਜਿਨਬਚੰ ਅੰਦਰਬੀੜ ਸੁਲੇਖ॥ਬਾਲਛੁਟਕਜੇ ਕੋਬਲਹੁਯਾ
ਉਤਰਦੋਹਾਪੇਖ ॥੧੮॥ ਸੁਖਮਨੀ ਕੀ ਆਠਅਸ੍ਰਪਦੀ
ਜੋ ਸਿਰੀਚੰਦ ਜੀਕੀ ਬਨਾਈ ਲਿਖਤੇ ਅਰ ਕਹਤੇਹੈਂ ਵਹੁ
ਸਿਰੀਚੰਦ ਜੀਕੀਆਂ ਬਨਾਈਆਂ ਨਹੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਵੇ ਕਿਉ
ਕਿ ਸਿਰੀਚੰਦ ਜੀਨੇ ਕੋਈ ਬਾਣੀ ਰਚੀਨਹੀ ਮਾਤ੍ਰਾਹੈ ਸੋ
ਬਾਵਾ ਪ੍ਰੀਤਮਦਾਸਜੀਕੀ ਬਨਾਈ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਵੇਹੈ ਕਾਹੇਤੇ
ਮਾਤ੍ਰਾ ਮੈ ਜਿਨ ਵੇਸੋਕਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਗੁਰੁਨਾਨਕਜੀ ਕੇ ਅਰ
ਸਿਰੀਚੰਦਜੀਕੇ ਸਮੇਮੇ ਨਹੀ ਥਾ ਵਹੁ ਲਿਖੇਹੈ ਜੈਸੇ ਸਜਾ-
ਹ ਸੁਪੇਦ ਯਰਦ ਸੁਰਖਾਈ ਜੋਲੈਪਹਰੇ ਸੋ ਗੁਰਭਾਈ
ਤਥਾ ਤੋੜਾ ਚੂੜਾਔਰਜੰਜੀਰ। ਪਹਰੇਨਾਨਕਸ਼ਾਹਫਕੀਰ॥
ਐਸਾ ਵੇਸ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਜੀਕਾ ਕਿਸੇ ਸਾਖੀ ਮੇ ਨਹੀਲਿ-
ਖਾ ਅਸਲਮੈ ਆਦਿਸੈਲੇਕਰ ਜੋਜਤਕਾ ਆੜਬੰਦਇਤਜਾ
ਦਿ ਵੇਸਲਿਖਾ ਹੈ ਸੋ ਸਾਖੀਆਂ ਮੈ ਕਹੀ ਨਹੀ ਲਿਖਾ
ਹੋਤਾ ਤਬ ਜਹਾ ਗੁਰਦਾਸਜੀ ਨੇ ਉਦਾਸੀਕੀ ਰੀਤਿ ਚਲਾ

*—ਗੁਰਜੀਕੇ ਮੋਹਰੀ ਮੋਹਰੀ ਜੀਕੇ ਅਰਯਾਣੀ ਅਰਯਾਣੀ ਜੀਕੇ ਸੁੰਦਰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੁੰਦਰ ਗੁਰੁ ਅਮਰਜੀਕਾ ਪ੍ਰਪੌਤ੍ਰਨਾਮ ਪੜੋਤਾ ਹੈ

§—ਸਦਕੇ ਕਰਨੇਵਾਲਾ

ਈ ਲਿਖਾ ਹੈ ਤਹਾਬਟੂਆ ਸੂਈਦਾਨ ਅੰਚਲਾ ਮੋਰਛੜ
ਜੰਗਡੋਰਾ ਮੁਦ੍ਰਾ ਬਿਭੂਤ ਇਤਜ਼ਾਦਿ ਗੁਰਕਾ ਵੇਸ ਲਿਖਤੇ
ਸੋ ਲਿਖਾਨਹੀ ਸਿਰੀਚੰਦ ਜੀਭੀ ਜੋ ਰੀਤਿ ਗੁਰੁਜੀਨੇ ਸੇ-
ਲੀਟੋਪੀ ਚੋਲੇਕੀ ਚਲਾਈ ਵਹੀ ਰਖਤੇ ਰਹੇ ਜੋ ਇਸਮੇ
ਲਿਖਾਹੈ ਏਤਾਵੇਸ ਨਿਰਬਾਣ ਜੀਕੇ ਵਖਤ ਮੇ ਹੁਯਾ ਇਸ
ਵਾਸਤੇ ਉਨਕੀ ਹੈ ਅਰ ਇਸਸੇ ਔਰਜੋ ਮਾਤ੍ਰਾ ਹੈ ਉਨਕੋ
ਤੋ ਸਭੀ ਉਦਾਸੀ ਸੰਤ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦਾਸ ਜੀਕੀ ਬਨਾਈਆਂ
ਕਹਤੇ ਹੈਂ ਕੇਵਲ ਇਸੀਕੋ ਸਿਰੀਚੰਦ ਜੀਕੀ ਮਾਨਤੇ ਹੈਂ
ਪਰੰਤੁ ਪੀਛੇ ਕਹੀ ਰੀਤਿ ਸੇ ਯਹ ਭੀ ਸਿਰੀਚੰਦ ਜੀਕੀ
ਨਹੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਤੀ ਯਾਤੇ ਸਿਰੀਚੰਦ ਜੀਕੀ ਔਰ ਕੋਈ
ਬਾਣੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾ ਹੋਨੇਸੇ ਆਠ ਅਸ੍ਰਪਦੀਆਂ ਭੀ ਗੁਰੁ
ਅਰਜਨ ਜੀਕੀਆਂ ਬਨਾਈਆਂਹੈਂ ਸਿਰੀਚੰਦ ਜੀਕੀਆਂ
ਬਨਾਈਆਂ ਕਹਨਾ ਐਸਾ ਨਿਰਮੂਲਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧਹੈ ਜੈਸਾ
ਸਿਰੀਚੰਦ ਜੀਕੋ ਗੋਰਖ ਕਾ ਅਵਤਾਰ ਕਹਨਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧਹੈ
ਗੋਰਖਕਾ ਅਵਤਾਰ ਮਾਨਨੇਵਾਲੇ ਯਹ ਕਹਤੇਹੈ ਗੋਸਟਿ
ਮੈ ਜਬ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕਜੀ ਨੇ ਗੋਰਖ ਜੀਤਿਆ ਤਬ ਉਸਨੇ
ਕਹਾ ਮੈ ਤੁਮਾਰੇ ਘਰਮੇ ਜਨਮਲੇਵੇਗਾ ਸਿਰੀਚੰਦ ਨਾਮ
ਸੇ ਪਰੰਤੂ ਵਹੁ ਲੋਕ ਯਹ ਨਹੀ ਧਜ਼ਾਨ ਕਰਤੇ ਜੋ ਜਬ
ਸਿਰੀਚੰਦ ਲਖਮੀਦਾਸ ਜੀ ਕਾ ਜਨਮਹੋ ਚੁਕਾਪੀਛੇਸੇ ਸੁ-
ਲਤਾਨਪੁਰ ਸੇ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਜੀ ਦਿਗਵਿਜਯਕੋ ਚੜੇ

ਤਬ ਸੁਮੇਰ ਯਾਤ੍ਰਾ ਮੈ ਤਥਾ ਔਰਕਈ ਅਸਥਾਨੋਮੈ ਗੋਰ-
ਖਨਾਥ ਕਾ ਮੇਲਹੁਯਾ ਫੇਰ ਉਸਕਾ ਜਨਮ ਕਹਨਾ ਕਿਆ
ਸਿਆਣਪਹੈ ਇਸ ਕਹਨੇ ਕੇ ਸਮਾਨ ਵਹੁ ਕਹਨਾ ਹੈ
ਇਸੀਲੀਯੇ ਕਿਨਹੁਕਾਯਹ ਕਹਿਨਾਕੁਛ ਯਥਾਰਥਪ੍ਰਤੀਤ
ਹੋਵੈਹੈ ਜੋ ਕਹਤੇਹੈਂ ਸੋਲਾ ਅਸ੍ਰਪਦੀ ਰਚਕਰ ਜਬ ਗੁਰੁ
ਅਰਜਨ ਜੀ ਦਰਸਨ ਕੋ ਗਏ ਤਬ ਸ੍ਰੀਚੰਦ ਜੀਨੇ ਏਕ
ਸੌਦਸ ਬਰਸਕੀ ਅਵਸਥਾ ਮੇ ਕਹਾ ਗੀਤਗੋਬਿੰਦ ਕੀ
ਅਸ੍ਰਪਦੀ ਜੈਦੇਵਨੇ ਚੌਵੀ ਬਨਾਈਹੈਂ ਤੁਮ ਭੀ ਇਸਮੇ ਆ
ਠ ਔਰ ਮਿਲਾਓ ਸੁਨਕਰ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਜੀਨੇ ਜਪਕੇ
ਆਦਕੇ ਸਲੋਕਕਾ ਮੰਗਲਕਰਆਠ ਔਰ ਬਨਾਈ ਜੇਕਰ
ਪਹਰੇ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹ ਫਕੀਰ ਪਾਠਕਾ ਪਹਰੇਗੇ ਗੁਰਨਾਨਕ
ਸ਼ਾਹ ਜੀਕੇ ਭੇਖਕੇ ਫਕੀਰ ਐਸੇ ਅਰਥਕੇ ਭਾਵਸੇ ਯਹ
ਸਿਰੀਚੰਦਜੀਨੇਭਵਿਖਤਕਥਾਲਿਖੀਜੋਭੇਖਮੈਆਗੇਵੇਸਹੋ
ਨਾਹੈ ਕੋਈ ਐਸਾ ਕਹਕਰ ਮਾਤ੍ਰਾਕੋ ਸਿਰੀਚੰਦ ਜੀਕੀ ਬ-
ਨਾਈਮਾਨੇ ਤਥਾ ਇਸਕੇ ਸਮਾਨ ਅਸ੍ਰਪਦੀਆਂਕੋ ਮਾਨੇ ॥
ਤਬ ਗਰੰਥਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮੇ ਉਣੰਜਾਕੀ ਬਾਨੀਹੈ ॥ ਪ੍ਰਸ਼੍ਨ॥
ਚਤੁਰਥ ਸਲੋਕ ਸਹਸਕ੍ਰਿਤ ਲਿਖੇ ਬਯਾਕਰਣ ਰੀਤਿਸੇ
ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਜੈਸੇ ਗੁਰੋਂਨੇ ਕਤੰਚਮਾਤਾ ਲਿਖਾਹੈ
ਤਹਾ ਬਯਾਕਰਣ ਰੀਤਿਸੇ ਕਤਿਚ ਮਾਤਰਃ ਬਨੇਹੈ ਏਵੰ
ਆਗੇ ਸਰਬਤ੍ਰ ਬਯਾਕਰਣਤੇ ਔਰਔਰ ਰੀਤਿਸੇ ਸਬਦ

ਬਨੇਹੈ॥ ਉਤਰ॥ ਗੁਰੋਂਕੀ ਉਪਦੇਸ ਬ੍ਯਵਸਥਾ ਸਿਖੋਕੀ ਰੁਚਿ ਅਨੁਸਾਰਹੈ ਯਾਤੇ ਜੋ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਰੀਤਿਸੇ ਭਜਨਮੇ ਰੁਚਿ ਵਾਲੇਹੈ ॥ ਤਿਨੋ ਪ੍ਰਤਿ ਯਹ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭਾਖਾ ਉਪਦੇਸਹੈ ਇਸੀ ਵਾਸਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ॥ ਸਹਸ ਕ੍ਰਿਤ ਨਾਮ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤਪਦ ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ ਸੇ ਲਿਖਾਹੈ ॥ ਯਾਤੇ ਨਾਮਸੇ ਹੀ ਗੁਰੋਨੇ ਆਸੰਕਾ ਦੂਰ ਕਰੀ ॥ ਦੂਸਰਾ ਯਹ ਉਤਰਹੈ ॥ ਜਿਸਸੇ ਬੋਲੀਕਾ ਬਿਸਤਾਰ ਕੀਯਾ ਜਾਵੇ ਤਿਸ ਕਾ ਨਾਮ ਬ੍ਯਾਕਰਣਹੈ ਸੋ ਬੋਲੀਕੇ ਬਿਸ੍ਤਾਰ ਕਰਨੇ ਵਾਲੇ ਬ੍ਯਾਕਰਣ ਅਨੇਕਹੈਂ ਬੈਦਿਕ ਸਬਦੋਂ ਕੇ ਜੁਦਾਹੈ॥ ਪੁਰਾ ਣ ਇਤਿਹਾਸਾਦਿਕੋਂਕੇ ਸਬਦੋਂਕਾਜੁਦੇਹੈ ਏਵੰ ਭਾਖਾ ਪ੍ਰਾ- ਕ੍ਰਿਤ ਪਾਰਸੀ ਆਦਿਕੋਂਕੇ ਜੁਦੇਹੈ ॥ ਯਾਤੇ ਜਿਸ ਬ੍ਯਾਕਰ ਣ ਸੇ ਸਹਸਕ੍ਰਿਤ ਨਾਮ ਸਹੀਹੈ ਉਸੀਸੇ ਅਗਲੇ ਸਬਦ ਸਹੀਹੈਂ ਵਹੁ ਬ੍ਯਾਕਰਣ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤਕੌਮੁਦੀਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤ ਮਨੋਰ- ਮਾਦਿ ਪ੍ਰਸਿਧ ਹੈ ॥ ਪ੍ਰਸ਼੍ਨਪੰਚਮ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬਮੇ ਪਦਪਿੰਗ- ਲੋਕ੍ਤੁ ਛੰਦੋਕੇ ਲਖਣ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂਯਾਮੇ ਕਿਯਾਬੀਜ॥ ਉਤ ਰ ॥ ਗਦ੍ਯਪਦ ਭੇਦਸੇ ਬਾਣੀ ਦੋ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੋਵੇਹੈ ਖੁਲੀ ਬਾਣੀ ਔਥੜੇ ਸਲੋਕ ਗਦ੍ਯ ਕਹੀਯੇਹੈ ਪਿੰਗਲ ਮੈ ਕਹੇ ਜੋ ਛੰਦੋਂਕੇ ਲਖਣ ਤਿਨਲਖਣੋਵਾਲੀ ਪਦ੍ਯ ਕਹੀਯੇਹੈ ਪਦ ਬਾਣੀ ਭੀ ਮਾਤ੍ਰਾ ਬਰਣ ਸਮਪਦ ਬਿਖਮਪਦ ਭੇਦਸੇ ਬ- ਹੁਤ ਪ੍ਰਕਾਰਕੀ ਹੋਵੇਹੈ॥ ਛੰਦਕੇ ਚਾਰੋਪਦੋਂਮੇ ਸਮਲਖਣ

ਵਾਲੀ ਸਮਪਦ ਕਹੀਯੇਹੈ ॥ ਵਿਖਮਲਖਣ ਵਾਲੀ ਵਿਖਮ
ਪਦ ਕਹੀਯੇਹੈ ॥ ਅਰਧਸਮ ਲਖਣ ਵਾਲੀ ਅਰਧਸਮ
ਕਹੀਯੇਹੈ ਈਹਾਂ ਪਦਨਾਮ ਤੁਕੋਕਾਹੈ ਐਸੀ ਤੁਕਾਵਾਲੇਛੰਦ
ਦੂਸਰੇ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬਮੇ ਹੈ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬਮੇ ਪਦੇਤੁਕੋ
ਕੇ ਸਮੁਦਾਯਕਾ ਨਾਮਹੈ ॥ ਯਾਤੇ ਜਹਾਸਮਲਖਣ ਵਾਲੀ
ਤੁਕਾ ਮਿਲੇ ਵਹੁ ਮਾਤ੍ਰਾ ਬਰਣ ਰੂਪ ਸਮਪਾਦਛੰਦ ਜਾਨ
ਲੇਨੇ ਜੈਸੇ ਸਲੋਕ ਜਿਸਮੇ ਵਿਖਮ ਲਖਣ ਵਾਲੀ ਤੁਕਾ
ਮਿਲੇ ਵਹੁ ਸਭੀ ਸਬਦ ਸਲੋਕ ਪਉੜੀ ਛੰਤਆਦਿਕ ਵਿ
ਖਮ ਪਦ ਕਹੀਯੇਹੈ ਜਿਨਕਾ ਨਾਮ ਪ੍ਰਸਿਧ ਵਿਸਨੁਪਦੇਹੈ
ਪਿੰਗਲੋਮੇ ਗਾਥਾ ਪ੍ਰਸਿਧਹੈ ਦੁਪਦੇ ਆਦਿਕ ਸਬ ਗਾਥਾ
ਸ੍ਰੂਪਹੈ ਏਤਾ ਬਿਸੇਖਹੈ ਦੁਪਦੇਮੇ ਰਹਾਉ ਵਾਲੀ ਤੁਕਾ
ਛੋਡ ਪਦਦੋਤਿਪਦੇਮੇ ਤੀਨ ਚੌਪਦੇਮੇ ਚਾਰ ਪੰਚਪਦੇਮੇ ਪੰਚ
ਖਟਪਦੇਮੇ ਖਟ ਅਸ੍ਰਪਦੀਮੇ ਅਸ੍ਰ ਹੋਵੇਹੈ ਪਰੰਤੁ ਤੁਕੋਕਾ
ਨੇਮ ਔਰ ਜਗੇਨਹੀਂ ਸੁਖਮਨੀਮੇ ਏਕਏਕ ਪਦਮੇਦਸਦਸ
ਤੁਕਾਹੈ ਖੋੜਸਪਦੀ ਜਿਸਕਾ ਨਾਮ ਸੋਲਹੇਹੈ ਏਕਏਕਪਦ
ਮੇ ਦੋਦੋਤੁਕਾਹੈਂ ਬੀਚਮੇ ਰਹਾਉ ਨਹੀਂ ਛੰਤਛੀਯਾਚਾਰਤੁਕ
ਕੇ ਹੋਵੇਹੈ ਬੀਚਮੇ ਰਹਾਉ ਨਹੀਂ ਪਉੜੀ ਛੰਦਕੀ ਜਾਤਿਹੈ
ਤੁਕਕਾ ਨੇਮ ਨਹੀਂ ਬੀਚਮੇ ਰਹਾਉ ਨਹੀਂ ਸੱਦਭੀ ਛੰਦ
ਵਿਸੇਖਹੈ ਤੁਕਾ ਪਦਮੇ ਛੀ ਹੋਵੇਹੈ ਦੋਦੋ ਏਕ ਅਨੁਪ੍ਰਾਸਕੀ
ਤੁਕਾਵਾਲੇ ਦੁਪਦੇ ਤਿਪਦੇ ਇਕ ਤੁਕੀਕਹੀਯੇਹੈ ਏਕ ਅ-

ਨੁਪ੍ਾਸਕੀ ਚਾਰ ਤੁਕਾ ਵਾਲਾ ਚਉਪਦਾ ਦੁਤੁਕੀ ਕਹੀਯੇਹੈ
ਘੋੜੀ ਅਲਾਹਣੀ ਕੋਈ ਛੰਦ ਨਹੀਂ ਕੇਵਲ ਬਿਵਾਹ ਔਮ
ਰਣ ਕਾਲਮੇ ਜੈਸੇ ਇਸਤ੍ਰੀਯਾਂ ਕਹੇਹੈ ਵਹੁ ਚਾਲਹੈ ਏਵੰ
ਕੁਚੱਜੀ ਸੁਚੱਜੀਹੈ ਸਵੈਯੇ ਭਟੋਕੇ ਭਟੋਕੀ ਚਾਲਪੈਹੈਂ ਯਾਤੇ
ਲਖਣ ਸਹਿਤਹੈ ਸੰਖੇਪਸੇ ਉਕ੍ਤਾਰਥ ਸੰਗ੍ਹ॥ ਦੋਃ ॥
ਦੁਪਦੇਤਿਪਦੇਚੌਪਦੇਪੰਚਪਦੇਖਟਤੈਸ॥ਅਸ੍ਟਪਦੀਔਸੋਲਹੇ
ਨਾਮ ਗਾਥਗੁਨਲੈਸ ॥੨੦॥ ਅਨਜ ਸਬਦ ਭੀ ਬਿਖਮ
ਪਦ ਛੰਦ ਜਾਨੀਯੇਤੱਗ॥ ਸੂਰਦਾਸ ਪਦ ਬਿਸ੍ਨੁਜਸ੍ਹ ਜੋ ਪ੍-
ਸਿਧ ਜਗਮੱਗ ॥੨੧॥ ਦੋਹੇਹੀਵਹਜਾਨੀਯੇ ਕਹੇਜੁਗੁਰੋਂ
ਸਲੋਕ॥ਫੁਨਹੇਡਖਣੇ ਚੌਬੁਲੇ ਛੰਦ ਬਿਸੇਖ ਅਲੋਕ॥੨੨
ਛੰਤਪਉੜਬੀਛੰਦਹੀਗੁਰੂਕਹੇਬਰਚੀਨ॥ਪੁਨਾਸਵੈਯੇਜਾਨੀ
ਯੇਭੱਟਨਚਾਲਸੁਲੀਨ॥੨੩॥ਜਿਸਮੈਪਦਬਾਣੀਕਾਲਖਣ
ਸਰਬਥਾਨਾਸੰਭਵੇਵਹੁ ਬਾਣੀ ਗਦ੍ਯਹੈ। ਦੂਸਰਾ ਉਤਰ॥
ਅਨਾਦੀ ਬੇਦਕੇ ਛੰਦ ਪਿੰਗਲੋਕ੍ਤ ਲਖਣੋ ਸੇ ਪੂਰਬ ਥੇ
ਪਿੰਗਲ ਪੀਛੇ ਬਨੇ ਕਾਹੇਤੇ ਬੇਦਅਨਾਦੀਹੈ ਔ ਛੰਦ ਬ੍ਯਾ-
ਕਰਣ ਨਿਰੁਕ੍ਤਾਦਿ ਅੰਗੋ ਕੀ ਕਲਪਨਾ ਰਿਖਿਯੋ ਨੇ ਪੀਛੇ
ਸੇ ਕਰੀਹੈ ਯਾਤੇ ਜੈਸੇ ਲੱਖੋ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰਚਨਾ ਰਿਖਿਯੋ
ਨੇ ਕਰੀਹੈ ਤੈਸੇ ਈਹਾ ਲਖਦੇਖ ਕਰਲਖਣ ਰਚਨਾ ਕਰ
ਲੇਨੀ ਕਿੰਚ ਪਿੰਗਲਸੂਤ੍ਰੋਮੇ ਜਿਨ ਛੰਦੋਕੇ ਨਾਮ ਔਆਕਾਰ
ਨਹੀ ਤਿਨਕੇ ਨਾਮ ਔਰ ਆਕਾਰਕਵਿਯੋਨੇ ਕਲਪੇ ਹੈ

ਵਹੁ ਕਲਪਿਤਨਾਮ ਔ ਆਕਾਰਈਹਾਪੂਰੇਕਰਨੇਅਵਸਜ
ਨਹੀ ਪੁਨਾ ਕਵੀਯੋ ਕੇ ਕਹੇ ਲਖਣ ਅਕਾਰਕੇ ਭੰਗ ਸੇ
ਕਛੁਹਾਨੀਨਹੀ ਅਨਜਥਾ ਏਕਕੀਕਲਪੀਬਾਤਕੋ ਸਰਬਤ੍ਰ
ਨਾ ਹੋਨੇ ਤੇ ਸਰਬਮਤ ਅਸੁਧ ਹੋਵੇਗੇ॥ ਪ੍ਰਸ੍ਨਖਸ੍ਮ॥ ਖਟ
ਗੁਰੁਯੋਂਨੇ ਆਪਕੋਮਹਲ ਲਿਖਾਹੈ ਦਸਮਨੇਨਹੀਲਿਖਾਇ
ਸਮੇ ਕਿਆ ਨਿਮਿਤ ਅਰ ਮਹਲ ਸਬਦਕਾ ਅਰਥ ਕਿਯਾ
ਹੈ॥ਉਤਰ॥ ਜੈਸੇ ਨਰ ਸਿੰਘਾਦਿਬਿਸ੍ਨੁ ਕੇ ਅਵਤਾਰੋਂਮੇ ਰੌਦ੍ਰ
ਬੀਰ ਰਸਮੁਖ ਰਹਜਾ ਹੈ ਕਪਲ ਰਿਖਭ ਦੇਵਾਦਿਕੋਮੇਂ
ਸਾਂਤਿ ਰਸਮੁਖ ਰਹਜਾ ਹੈ ਏਵੰਬਾਣੀਕਰਤੇ ਖਟਗੁਰੁਯੋਂਮੇ
ਸਾਂਤਿ ਰਸਮੁਖ ਰਹਜਾ ਹੈ ਦਸਮ ਮੇਂ ਬੀਰ ਰਸਮੁਖ ਰਹਜਾ
ਔ ਮਹਲ ਸਬਦ ਸਖੀ ਭਾਵ ਕਾ ਬੋਧਕਹੈ ਸੋਬੀਰ ਰਸ
ਮੁਖਤਾਸੇ ਅਪਨੇ ਕੋ ਲਿਖਾ ਨਹੀ ਪਾਤਸਾਹੀ ਅਧਿਕਾਰ
ਲਿਖਾਹੈਅਪਨੇਕੋ ਪਾਤਸਾਹਲਿਖਨੇਸੇਪਹਲਜੋਕਾਨਿਰਾਦਰ
ਭੀ ਨਹੀ ਸੰਭਵੇ ਕਾਹੇਤੇ ਜੁਧਕੇ ਨਿਮਿਤ ਸਾਂਤ ਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ
ਬਾਣੀ ਬਦਲਨੇ ਸੇ ਮਹਲ ਪਦ ਭੀ ਬਦਲ ਦੀਆ ਪਾਤ-
ਸਾਹੀ ਬੀ ਉਨੋ ਨੇ ਦੀਨਕੀ ਲਿਖੀ ਹੈ ਦੁਨੀਆ ਕੀ ਨਹੀਂ
ਯਾਤੇ ਜਗਤ ਪ੍ਰਸਿਧ ਪਾਤਸਾਹੀ ਕਾ ਸਾਮਾਨ ਨਾ ਹੋਤੇ
ਪਾਤਸਾਹ ਕਹਨਾ ਕੈਸੇ ਯਹ ਬੀ ਅਸੰਕਾ ਦੂਰ ਭਈ ਦੀਨ
ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਮੇ ਬਚਨ ਹੈ ਦੀਨ ਸਾਹ ਹਮ ਕੋ ਪਹਚਾਨੋ
ਪ੍ਰਸ੍ਨ ਸਪਤਮ ॥ ਗੁਰਮਤ ਮੇ ਸਿਧਾਂਤ ਸੰਕਰ ਮਤਵਤ

ਨਿਰਗੁਣ ਵਸਤੁ ਹੈ ਯਾਹੀਤੇ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਮੇ ਪੁਨਾ
ਦਸਮ ਮੇ ਭੀ ਬਿਸਨ੍ਵਾਦਿਕੋ ਕੇ ਸਗੁਣ ਸ੍ਵਰੂਪੋ ਕਾ ਔ
ਤਿਨ ਕੀ ਪਾਖਾਣਾਦਿ ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਨਕਾ ਨਿਖੇਧ ਕੀਆ ਔ
ਨਿਖੇਧਕਰ ਫਿਰ ਦੇਵੀਕਾ ਔ ਦੇਵੀ ਕੀ ਮੂਰਤਿਕਾ ਖੰਡੇ
ਆਦਿ ਸਸਤ੍ਰੋ ਕਾ ਪੂਜਨ ਕਿਉ ਕੀਯਾ ॥ ਉਤਰ ॥ ਮਧੁਕੈਟ
ਭੁਜਯਾਰਥ ਬਿਸ੍ਨੁ ਨੇ ਸਕਤੀ ਪੂਜੀ ਯਹ ਪਦਮ ਪੁਰਾਣ
ਮੇ ਪ੍ਰਸਿਧ ਹੈ ਅਨੰਤ੍ਰ ਕ੍ਰਿਸ੍ਨ ਨੇ ਕਾਲੀ ਰਾਮਨੇ ਤਾਰਾਪੂਜੀ
ਪ੍ਰਸਿਧਹੈ ਤੈਸੇ ਗੁਰੁਜੀਨੇਭੀ ਵਾਸਤੇ ਮਲੇਛ ਬਧਕੇ ਸਕਤੀ
ਪੂਜੀ ਸਕਤੀ ਕੀ ਭੀ ਮੂਰਤੀ ਨਹੀਪੂਜੀ ਕਿੰਤੁ ਪਰਮੇਸੁਰ
ਕੇ ਚਰਣੋ ਕੀ ਸਰਣ ਰਹਨੇ ਵਾਲੀ ਸਕਤੀ ਜਿਸਕੀ
ਕੁਦਰਤ ਨਾਮ ਸੇ ਯਵਨ ਭੀ ਪਰਸਤਸ਼ ਕਰੇਹੈ ਪੁਨਾ
ਸੰਕਰਾਚਾਰਯਨੇ ਭੀ ਜਿਸਕੇ ਅਨੇਕ ਸ੍ਤੋਤ੍ਰ ਕੀਯੇ ਹੈ ਵਹੁ
ਪੂਜੀ ਵਾਂਕੀ ਭੀ ਧਾਤੁ ਪਾਖਾਣਾਦਿਕੋਕੀ ਮੂਰਤੀ ਨਾ ਪੂਜਨੇ
ਸੇ ਬੁਤ ਪਰਸਤੀਨਹੀ ਕਰੀਯਾਂਤੇ। ਕਿਓ ਬੁਤਪਰਸਤਸਤ
ਮਨ ਬੁਤਸਿਕਸਤ। ਇਸਬਚਨਸੇ ਭੀ ਬਿਰੋਧ ਨਹੀ ਪੁਨਾ
ਮੁਖ ਜਾਪਮੇ ਚਕ੍ਰ ਚਿੱਨਾਦਿ ਹੀਨ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਬਿਨਾ
ਔਰ ਕੀ ਉਪਾਸਨਾ ਨਾ ਕਹਨੇ ਸੇ ਨਿਰਗੁਣ ਸਿਧਾਂਤ ਕੀ
ਭੀ ਹਾਨੀ ਨਹੀ ਸੇਖਰਹਜਾ ਖੰਡੇ ਕਾ ਪੂਜਨ ਸੋ ਜਯ ਕੀ
ਇਛਾ ਵਾਲੇ ਪੁਰਖੋ ਕੋ ਸਰਬਦਾ ਕਰਤਬਜ ਹੈ ਯਹ ਮਹਾ
ਭਾਰਤ ਸਾਂਤਿ ਪਰਬਾਂਤਰਗਤਆਪਦ ਧਰਮ ਕੇ ਛਤੀਸਮੇ

ਅਧਯਾਯ ਮੇ ਨਕੁਲ ਪ੍ਰਤਿ ਭੀਖਮ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖਾ ਹੈ ਤਹਾ ਯਹ ਕਥਾਹੈ ਨਕੁਲਨੇ ਭੀਖਮਜੀ ਪਾਸ ਖੰਡੇ ਕੀ ਉਤ- ਪਤੀ ਪੂਛੀ ਭੀਖਮਜੀ ਨੇ ਨਿਖਲ ਸੰਸਾਰ ਕੀ ਉਤਪਤੀ ਕਹ ਕਰ ਬੇਦ ਸੇ ਸਰਬ ਕੀ ਧਰਮ ਮਰਯਾਦਾ ਕਹੀ ਪੁਨਾ ਤਿਸ ਮਰਯਾਦਾ ਕਾ ਰਾਖਸਭੰਗਕਰਨੇ ਲਗੇ ਤਿਨਕੇ ਬਧ ਹੇਤ ਬ੍ਰਹਮਾ ਨੇ ਜਗ ਕੀਆ ਤਾਸੇ ਖੰਡਾ ਉਪਜਿਆ ਸੋ ਮਹਾ ਦੇਵ ਕੋ ਦੀਆ ਲੇਕਰ ਮਹਾਦੇਵਨੇ ਬਿਕਰਾਲਰੂਪ ਧਾਰਕੇ ਅਸੁਰਮਾਰੇ ਪੁਨਾਬਿਸ੍ਨੂ ਕੋ ਦੀਆ ਤਾਸੇ ਮਰੀਚੀ ਆਦਿਕ ਦ੍ਵਾਰਾ ਮਨੂਕੋ ਮਿਲਾ ਮਨੁਸੇ ਲੋਕਮੇ ਆਯਾਜਿਸ ਸੇ ਨਿਖਲ ਧਰਮ ਕੀ ਮਰਯਾਦਾ ਟਿਕੀ ਹੈ ਖੜਗਸੇਮਰ- ਯਾਦਾ ਕਾ ਟਿਕਣਾ ਜਗਤਮੇ ਪ੍ਰਸਿਧਹੈ ਕਾਹੇਤੇ ਜੇਤੇਧਰਮ ਮਰਯਾਦਾ ਮੇ ਚਲੇ ਹੈ ਤਿਨਮੇ ਈਸ੍ਵਰ ਕੇ ਭਯ ਸੇ ਔਰ ਕੁਲ ਕੇ ਭਯ ਸੇ ਤੋ ਕੋਈ ਵਿਰਲੇ ਜਨ ਚਲੇ ਹੈ ਦੰਡਕੇ ਭਯ ਸੇ ਸਭੀ ਚਲੇਹੈ ਯਾਤੇ ਧਰਮ ਮਰਯਾਦਾ ਰਖਕ ਦੰਡੋ ਕੇ ਸਿਰੋਮਣੀ ਖੰਡੇ ਆਦਿਕ ਸਸਤ੍ਰੋ ਕਾ ਪੂਜਨ ਅਵਸਯ ਕਰਤਬਯ ਹੈ ਉਕ੍ਤੰਚਤਤ੍ਰੈਵ ਅਸੇਸ੍ਹ ਪੂਜਾ ਕਰਤਬਯਾਸ ਦਾ ਯੁਧ ਵਿਸਾਰਦੈਃ ਛਪੁਨਃਅਸੇਃ ਤਲਵਾਰ ਕੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨੀ ਸਦਾ ਜੋ ਯੁਧ ਕਰਨੇ ਮੈ ਚਤੁਰ ਹੈ ਤਿਨਾਂ ਪੁਰਖਾਂ ਨੇਜਯਾਰਥ ਸ੍ਤੁਤਿ ਕਰਣੀਭੀ ਤਹਾ ਲਿਖੀ ਹੈ ਅਸੇਰਸਯੌਹਿ ਨਾਮਾਨਿਰਹਸਯਾਨਿਨਿਵੋਧਮੇ ॥ ਪਾਂਡਵੇਯਸਦਾਯਾਨਿ

ਕੀਰਤਯਨ ਲਭਤੇਜਯੰ ॥ ੮੩ ॥ ਅਸਿਵਿ ਸਸਨਃ ਖੜ੍ਗ
ਸ੍ਤੀਖਣਧਾਰੋ ਦੁਰਾਸਦਃ ਸ੍ਰੀਗਰਭੋਵਿਜਯਸ੍ਤੈਵਧਰਮਪਾਲ
ਸ੍ਥੈਵਚ ੮੪ ਅਸੇਃਨਾਮਤਲਵਾਰਕੇਅਸ੍ਰੋਆਠ ਹਿ ਨਿਸਚੇ
ਨਾਮ ਹੈ ਰਹਸਜਾਨਿ ਨਾਮ ਗੁਪਤ ਸੋਨਿਵੇਧ ਜਾਨ
ਮੇ ਨਾਮ ਮੇਰੇਸੇ ਹੇ ਪਾਂਡਵੇਯ ਕਹੀਏ ਪੰਡ ਕੇ
ਪੁਤ੍ਰ ਨਕੁਲ ਸਦਾਜਿਨਕੋ ਕੀਰਤਯਨ ਨਾਮ ਕਹਤਾ
ਹੁਯਾ ਪੁਰਖ ਜਯ ਕੋ ਪਾਵੈਹੈ ਨਾਮ ਅਸਿਃ ੧ ਵਿਸਸਨਃ੨
ਖੜ੍ਗਃ ੩ ਤੀਖਣਧਾਰਃ੪ ਦੁਰਾਸਦਃ੫ ਸ੍ਰੀਗਰਭਃ੬ ਵਿਜਯਃ
੭ ਧਰਮਪਾਲਃ੮ ਤੈਸੇ ਏਵ ਨਿਸਚੇ ਕਰ ਪੁਨਃ ੩ ॥
ਈਹਾ ਭੀ ਬੁਤਪਰਸਤੀਇਸਸੇਨਹੀ ਬੁਤਨਾਮਅਵਯਵਹੀ
ਨ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਕੀ ਕੋਈ ਸਰੀਕ ਮੂਰਤਿ ਬਨਾਕਰ ਪੂਜਨ
ਕਾ ਹੈ ਸੋ ਗੁਰੋ ਨੇ ਬਨਾਈ ਨਹੀਯਾਤੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨਿਰਗੁਣ
ਹੈ ॥ ਪ੍ਰਸ੍ਨ ਅਸ੍ਰਮ ਗੁਰੋਨੇਚਾਰੋਵਰਨੋਕੇ ਲੋਕੋਕੋ ਉਪਦੇਸ
ਸਮਤਾ ਵਤ ਭੋਜਨ ਬੀ ਸਮ ਕਰਾਯਾ ਇਸਮੇਕਿਆ ਬੀਜ
ਉਤਰਕੇਵਲਸਾਕ੍ਤਕੋਮੇ ਚਾਰ ਬਰਣੋ ਕਾ ਸਮ ਭੋਜਨ ਵਾ
ਮਮਤਮੇਪ੍ਰਸਿਧਹੈਕੇਵਲਬੈਸ੍ਨਵੋਕੇਜਗੰਨਾਥਪਦਮਨਾਭਜ-
ਨਾਰਦਨਾਦਿਸਥਾਨੋਮੇਚਾਰੋਬਰਣੋਕਾਸਮਭੋਜਨਪ੍ਰਸਿਧਹੈਪੰ
ਚਦੇਵੋਪਾਸਕਸਮਾਰਤਕੋ ਕੇ ਭੀ ਜਗੰਨਾਥਾਦਿਦੇਵਸਥਾਨੋ
ਮੇਸਮਭੋਜਨਪ੍ਰਸਿਧਹੈ ਗੁਰੁਮਤਮੇਭੀਗੁਰੁਮੰਤ੍ਰ ਗ੍ਰਹਣਕਾਲ
ਮੇਗੁਰੋਨੇਸਮਭੋਜਨਕਰਾਯਾਸੋ ਅਨ੍ਯਮਤੋਮੇਆਚਾਰਯਮੰਤ੍ਰ

ਗ੍ਰਹਣ ਕਾਲ ਮੇ ਔ ਪ੍ਰਧਾਨ ਥਾਨੋਮੇ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰਕੋ ਨਿਵੇਦਨ
ਕੀਏ ਭੋਜਨਮੇ ਸਭੀ ਬਰਣੋਕੋ ਉਤਮ ਬਰਣ ਮਾਨਨੇਵਤ
ਗੁਰਮਤ ਮੇ ਭੀ ਉਤਮ ਬਰਣਹੋਜਾਵੇਹੈ ਯਾਤੇ ਸਮ ਭੋਜਨ
ਕਾ ਦੋਖ ਨਹੀ ਬਿਨਾ ਨਿਵੇਦਨ ਕਰੇ ਸਰਬਦਾ ਮਿਲਕੇ
ਭੋਜਨ ਕਰਨਾ ਦੇਸੀ ਰਵਾਜ ਹੈ ਗੁਰੂ ਕੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਨਹੀ
ਕੋਈ ਕਲਿ ਮੇ ਬਰਣਸੰਕਰ ਹੂਏ ਸ੍ਵਯੰਭੋਜਨ ਕਾ ਸੰਕਰ
ਹੋਨਾ ਹੈ ਔ ਆਚਾਰਯ ਦ੍ਵਾਰਾ ਭੋਜਨ ਸੰਕਰ ਦੋਖ ਕਾ ਹੇਤੂ
ਨਹੀ ਯਹ ਕਹੇਹੈ ਕੋਈ ਖਾਨਪਾਨਕੇ ਮੇਲ ਬਿਨਾ ਪ੍ਰੇਮ ਨਹੀ
ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਨਾ ਏਕ ਸਲਾਹ ਨਹੀ ਏਕ ਸਲਾਹ ਬਿਨਾ ਫਤੇ
ਨਹੀ ਯਾਤੇ ਯੋਗਤੁਲਜ ਸੀਘ੍ਰ ਗਤਿਦਾਯਕਸੂਰਬੀਰਤਾਕੀ
ਸਭਕੋ ਸਿਧਿ ਹੇਤ ਕੀਯਾ ਹੈ ਯਹ ਕਹੇਹੈ॥ ਪ੍ਰਸ੍ਨਨਵਮ ॥
ਬਰਣਕੋ ਭੋਗ ਲਗਾਵਨੇ ਮੇ ਕਿਯਾ ਨਿਮਿਤਹੈ ॥ਉਤਰ॥
ਬਰਣ ਬਿਸ੍ਨੂ ਕਾ ਨਾਮ ਹੈ ਇਸਮੇ ਸਾਖੀ ਔ ਗੁਰੁ ਗ੍ਰੰਥ ਕਾ
ਅਵਿਰੋਧਹੈ ਜੇਕਰ ਸਾਖੀਪ੍ਰਮਾਣਨਹੀਤ ਬਬਰੁਣਕੋਬਿਸ੍ਨੂ
ਕੀਜਿਹਬਾਜਾਨਨਿਵੇਦਨਹੈਜਲਮੇਹੀਨਿਵੇਦਨਹੈਤਬਜਲ
ਕੋ ਜਿਹਬਾਰੂਪਤਾਸਾਂਤਿਪਰਬਮੇਪ੍ਰਸਿਧਹੈ ਵਾ ਗੁਰੂ ਅਮਰ
ਦਾਸਜੀਕੋ ਬਰੁਣਨੇ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹਾਈਗੁਰੁਜੀਨੇਤਿਸਕੋਕੜਾਹ
ਦੀਆ ਔ ਸਦਾ ਦੇਨੇ ਕੀ ਆਗਯਾਦਈ ਤਿਸਦਿਨਸੇ ਤਿਸ
ਕੋ ਦੇਤੇ ਹੈ ਜੈਸੇ ਪਾਂਚ ਪਿਆਰਿਯੋ ਕੋ ਦੇਤੇ ਹੈ ਕੋਈ ਜਲ
ਮੇ ਟੁੱਬੀ ਲਗਾਯ ਕੇ ਗੁਰੁ ਤੀਨ ਦਿਵਸ ਬਰਣਸਮੀਪ

ਰਹੇ ਉਨਸੇ ਸੇਲੀ ਟੋਪੀਭੇਖਲਿਆਏ ਯਾਤੇ ਭੇਖ ਕੀ ਗੁਰੁ
ਤਾਸੇ ਲਗਾਯਾ ਜਾਵੇ ਹੈ ਯਹ ਕਹੇਹੈ ਸੋ ਅਸੰਗਤ ਹੈ ਕਾਹੇ
ਤੇ ਉਪਦੇਸ ਗੁਰੁ ਕੋ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਰਰ ਕਾਹੈ ਭੇਖਯਵਨੋਕੇ ਰਿਵਾਜ
ਸੇ ਆਪ ਹੀ ਸੇਲੀ ਟੋਪੀ ਕਾ ਕੀਆ ਜੈਸੇ ਵਾਮਨ ਅਵਤਾਰ
ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਗੇਰੁਯੇ ਬਸਤ੍ਰਕਾ ਕੀਆ॥ ਪ੍ਰਸ੍ਨ ਦਸਮਾਂ ॥
ਭਗਤ ਬਾਣੀ ਸੋਲਾ ਕੀ ਚੜਾਈਅਧਿਕਕਿਉਨਾਚੜਾਈ॥
ਉਤਰ॥ ਚਾਰ ਯੁਗੋਕੇ ਅਨੰਤਭਗਤੋਮੇਪ੍ਰਥਮਯੁਗੋਕੇਭਗਤੋ
ਕੀ ਸਤ੍ਵਾਲੀ ਤੰਡਲਨਜਾਯ ਸੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਰੂਪਕਰ ਪੁਰਾਣ
ਅਰ ਸੰਘਤਾਮੇ ਪ੍ਰਸਿਧ ਹੈ ਚਤੁਰਥਯੁਗਕੇਭਗਤੋ ਕੀਵਾਹੀ
ਣਜਾਯਸੇਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬਮੇਲਿਖੀਵਹੁਭੀਜੋ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕੀ
ਬਾਣੀਕੇਅਨੁਕੂਲਦੇਖੀਸੋਚੜਾਈਦੂਸਰੀ ਨਹੀ ਜੈਸੇ ਭਕ੍ਤੁ
ਸੂਨਜਕੇਵਲ ਗਜਾਨਕੀ ਓਹੀਰੇਮੈਓਹੀਕਾਨਾ॥ਜਾਕੋ ਗਾਵੈ
ਬੇਦਪੁਰਾਨਾ। ਐਸੀਕਾਨੇਭਗਤਕੀਨਹੀ ਚੜਾਈ ਪੁਨਾਸਰ
ਬਥਾਗ੍ਰਿਸਤ ਮਾਰਗਕੀ ਪ੍ਰਤਿਕੂਲ ਕਾਗਜਸੰਦੀ ਪੁਤਲੀ
ਤਊਨ ਤ੍ਰਿਯਾਨਿਹਾਰ॥ ਐਸੇ ਮਾਰਲੇ ਜਾਯਗੀ ਜਿਉ ਬਿ
ਲੋਚਕੀ ਧਾੜ ॥ ਐਸੀ ਛਜੂਕੀ ਨਹੀਂ ਚੜਾਈ॥ ਐਸੇਕਾਹੂੰ
ਕਾਹੂੰ ਅੰਸਮੇ ਅਯੋਗਜ ਜਾਣਕੇ ਪੀਲੋ ਔ ਸਾਹਹੁਸੈਨ ਕੀ
ਨਹੀਂ ਚੜਾਈ ਜੋਚੜਾਈਸੋਭੀਜੋ ਉਨਕੇਗ੍ਰੰਥੋਂ ਮੇ ਸਬਦਹੈ
ਸਾਬਤ ਵੋਹੀ ਨਹੀਂ ਚੜਾਏ ਕਿੰਤੁ ਪ੍ਰਤਖ ਹੋਕਰ ਗ੍ਰੰਥਜੀਕੇ
ਅਨੁਕੂਲ ਜੋ ਉਨੋਨੇ ਉਚਾਰਣ ਕਰੇ ਸੋ ਚੜਾਏ ਮੁਕ੍ਤੁਹੁਯੇ

ਭਕ੍ਤੋਂਕਾ ਪ੍ਰਤਖ ਹੋਨਾਂਭਾਵਨਾਨੁਸਾਰ ਜਾਨ ਲੇਨਾ ਇਸੀਸੇ
ਗੁਰੁਜੀਨੇ ਨਾਮ ਔਭਕ੍ਤੀਕੀ ਮਹਮਾਰਥਬੇਦ ਰੂਪ ਗ੍ਰੰਥ
ਸਾਹਿਬ ਲਿਖਨ ਸਮੇ ਭਕ੍ਤੋਂਕਾ ਭਾਵ ਹਿਰਦੇਮੇ ਰਖਕਰ
ਆਪ ਉਚਾਰੇਹੈ ਕਿਨੇਕਾ ਯਹ ਕਹਨਾ ਅਤੀ ਯਥਾਰਥਹੈ॥
ਹੀਨ ਜਾਤਿਕੇ ਭਗਤੋਂਕੇ ਬਚਨ ਕਹਨੇਸੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼੍ਵਰ ਭਗਤੀ
ਕੀ ਕੈਮੁਕਤ ਨਜ਼ਾਯਸੇ ਮਹਮਾ ਕਹੀ ਵਾਸਤਵਤੇ ਬਰਣਾ
ਦਿ ਅਭਿਮਾਨ ਹੀਨ ਭਕ੍ਤ ਪਰਾਯਣੋਕੇ ਬਚਨ ਕਹੇ ਜਿਸ
ਮੇ ਜਯਦੇਵਾਦਿ ਬ੍ਰਹਮਣਸੈਨਾਦਿ ਸੂਦ੍ਰ ਕਬੀਰਾਦਿ ਯਵਨ
ਸਭੀ ਆਏ ਕਬੀਰਕੋ ਯਵਨਤਾਮੇ ਜਾਕੇ ਈਦਬਕਰੀਦ
ਕੁਲ ਗਊਰੇਬਧ ਕਰੇ ਮਾਨੀਯੇ ਸੇਖ ਸਹੀਦ ਪੀਰਾ ਯਹ
ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਕਾ ਬਚਨ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ ਦੂਸਰੇ ਕਬੀਰ ਕਮਾਲ
ਯੇ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਨਾਮ ਪ੍ਰਮਾਣਹੈ ਤੀਸਰੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਕਾ ਲ-
ੜਕਾ ਅਲੀ ਜੁਲਾਹੇਕੋ ਮਿਲਾ ਯਹ ਬਣਾਵਟ ਪ੍ਰਮਾਣਹੈ
ਸਰਬਥਾਕਾਹੂ ਰੀਤਿ ਸੇ ਕਬੀਰਕੋ ਹਿੰਦੂਭਾਵ ਸਿਧ ਹੋਵੇ
ਤਬ ਹਰਨਾਖਸਕੋ ਪ੍ਰਹਲਾਦਕੇ ਪਿਤਾਪਨੇਵਤ ਲੋਕ ਪ੍ਰ-
ਸਿੱਧੀਸੇਗੁਰੋਕਾ ਯਵਨਕਥਨਹੈ॥ ਪ੍ਰਸ਼੍ਨ॥ਗਿਆਰਵਾਂ॥ਓਂਕਾਰ
ਦਖਣੀਵਤ ਪਹਾੜੀ ਪੂਰਬੀ ਭੀ ਚਾਹੀਯੇ॥ਉਤਰ॥ ਓਂਕਾਰ
ਦਖਣੀ ਕਹੀਯੇ ਓਂਕਾਰ ਮੰਤ੍ਰ ਦਖਣੀਹੈ ਦਖਣੀਕਾ ਅਰਥ
ਦਖੰਚਾਤੁਰਯੰ ਨੈਤਿ ਪ੍ਰਾਪਯਤਿ ਇਤਿਦਖਣੀ ਚਾਤੁਰਯੰਤੁ
ਕਾਰਯੇਣਕਾਰਣੇਨਸਹਤਾਦਾਤਮਜ਼ੰਰਤਿ ਆਤਮਾਨੰ ਕਾਰ-

ਯਾਤ ਕਾਰਣਾਤ ਬਿਲਖਣ ਬੋਧਨਤ੍ਵਰੂਪੰ ਤੇਨਯਤਿਪ੍ਰਾਪ
ਯਤਿ ਇਤਿ ਦਖਣੀ ਦਖਨਾਮਚਾਤੁਰਪਨੇਕਾਹੈ ਣੀਨਾਮ
ਤਿਸਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੇਕਾਹੈ ਵਹੁ ਚਤੁਰਪਨਾ ਯਹਹੈ ਜੋ
ਸੂਖਮ ਅਸਥੂਲ ਰੂਪਕਾਰਯ ਸਰੀਰੋਕੇ ਔ ਅਗਜ਼ਾਨਰੂਪ
ਕਾਰਣ ਸਰੀਰਕੇ ਸਾਥ ਅੱਗਸਾਥ ਮਿਲੇਲੋਹੇਵਤ ਏਕ
ਰੂਪਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਰਹੇ ਆਤਮਾਕੋ ਕਾਰਯਕਾਰਣ ਦੋਨੋਸਰੀ
ਰੋਸੇ ਬਿਲਖਣ ਕਰ ਬੋਧਨ ਕਰਨਾ ਤਿਸਐਸੇਚਤਰਪਨੇਕੋ
ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇ ਸੋ ਕਹਾਵੇ ਦਖਣੀ ਯਹ ਅਰਥਹੈ ਦੂਸਰੇ
ਓਂਕਾਰ ਦਖਣੀ ਕਹੀਯੇ ਦਖਣੀ ਪੰਡਿਤ ਸਾਥ ਓਂਕਾਰ
ਕਾ ਬਿਚਾਰ ਹੁਯਾ ਤਬਾਹਿ ਕੋਈ ਵੇਦਵੇਦਾਂਗ ਵੇਤਾ ਦਖਣੀ
ਪੰਡਿਤ ਯੱਗਨਸੇ ਸ੍ਵਰਗ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਵੇਹੈ ਈਸ੍ਵਰ ਨਾਮਸੇ
ਕਿਆ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਹੈ ਕਹਤਾਥਾ ਤਿਸਕੋ ਗੁਰੁਜੀਨੇ
ਤ੍ਰਿਮੂਰਤਿ ਈਸ਼੍ਵਰਕੇਨਾਮਕਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੀਆ ਯਾਤੇਦਖਣੀ
ਪੰਡਿਤੋਂਕੋ ਪ੍ਰਸਿਧ ਹੋਨੇਤੇ ਤਿਨ ਸੰਗ ਗੋਸ੍ਟਿ ਹੋਨੇਸੇ ਦਖਣੀ
ਨਾਮ ਕਹਿਆ ਜੈਸੇ ਗੁਰੁਜੀਕੀ ਅਨੰਤੋਸੇ ਗੋਸ੍ਟਿਹੁਯੀ ਤੋਂਭੀ
ਜੋ ਸਿਧੋਸੇ ਪ੍ਰਸਿਧ ਗੋਸ੍ਟਿ ਹੁਯੀ ਤਿਸਮੇ ਸਿਧਗੋਸ੍ਟਿ ਨਾਮ
ਲਿਖਾਹੈ ਏਵੰ ਔਰ ਸਬਦੋ ਮੇਂ ਭੀ ਦਖਣੀ ਨਾਮ ਲਿਖਾ
ਹੈ ਤਹਾ ਭੀ ਦਖਣੀ ਸਾਥ ਗੋਸ੍ਟਿਸੇ ਦਖਣੀ ਲਿਖਣਾ ਜਾਨ
ਲੇਨਾਜੈਸੇ ਬਿ-ਮਃ੧ ਮੁੰਧਨਵੇਲੜੀਆ·ਗਃਮ-੫ ਸੁਣਬੂਝੇ-
ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇਮਃ ੫ ਕਾਯਾਨਗਰ- ਪ੍ਰ-ਮ- ੧ ਗੋਤਮ ਤਪਾ

ਇਤ੍ਯਾਦਿ ਏਕ ਉਤਰ ਕਹਿਆ ਦੂਸਰੇ ਸ੍ਵਤੰਤ੍ਰ ਇਛਾਵਾਲੇ ਗੁਰੂਨੇ ਜਿਸਕਾ ਚਾਹ੍ਯਾ ਲਿਖਾ ਜਿਸਕਾ ਨਾ ਚਾਹ੍ਯਾ ਨਾ ਲਿਖਾ ਯਹ ਉਤਰਹੈ॥

ਇਤਿਸ੍ਰੀ ਗੁਰਮਤ ਨਿਰਣਯਸਾਗਰੇ ਤਾਰਾ ਹਰਿ ਰਚਿਤੇ ਪ੍ਰਸ਼੍ਨ ਬਿਚਾਰੇ ਏਕਾਦਸ ਪ੍ਰ- ਸ਼੍ਨੋਤਰ ਨਿਰੂਪਣੰ ਨਾਮ ਪਚੀਸਵੀ ਉਰਮੀ॥ ੨੫ ॥

੧ ਓ ਸ੍ਰੀਗੁਰਵੇਨਮਃ

ਪ੍ਰਸ੍ਨ ਬਾਰਵਾਂ ॥ ਪਹਲੀ ਪਾਤਿਸਾਹੀਕੀਬਾਣੀਮੇ ਤੀਸਰੀ ਕੇ॥ ੧ ॥ ਪੁਨਾ ਪਹਲੀ ਪਾਤਿਸਾਹੀਕੀ ਬਾਣੀ ਬੀਚ ਪੰਜਵੀਕੇ ॥ ੨ ॥ ਤੀਸਰੀ ਕੀ ਬਾਣੀਮੇ ਭਗਤੋਂ ਕੇ ॥ ੩ ॥ ਪੁਨਾ ਪੰਜਵੀਕੀ ਬਾਣੀਮੇ ਭਗਤੋਂਕੇ ॥ ੪ ॥ ਭਗ- ਤੋਂ ਕੀ ਬਾਣੀਮੇ ਤੀਸਰੀਕੇ ॥ ੫॥ ਭਗਤੋਂਕੀ ਬਾਣੀ ਮੇ ਪੰਜਵੀਕੇ ਸਬਦ ਸਲੋਕਹੈ ॥੬॥ ਇਸ ਸੰਕਰਕਾ ਕਿਆ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਹੈ॥ ਯਥਾ ॥ ਬਸੰਤਮਃ ੧ ਆਪੇਕੁਦਰਤਿ ਕਰੇ ਸਾਜ ਸ੭। ਬਸੰਤਮਃ੩ ਸਾਹਬਭਾਵੇਸੇਵਕਸੇਵਾਕਰੇ ਸ੯ ਆਗੇ॥ਸਾਲਗ੍ਰਾਮਬਿਪਪੂਜਮਨਾਵਹੁ।ਫੇਰਪਹਿਲੀਕਾ ਬੀ- ਚਮੇ ਤੀਸਰੀਕਾ॥ ੧॥ ਯਥਾ ਸੂਃ ਮਃ ੧ ਜਾਤੂਤਾਮੈਸਭ

ਕੋਤੂਸਾਹਬਮੇਰੀਰਾਸਜੀਉ ॥ ਸ ੨ ਸੂः ਮः ੫ ਜੋਦੀਸੈ ਗੁਰਸਿਖੜਾਤਿਸਨਿਵਨਿਵਲਾਗਾਪਾਇਜੀਉ। ਆਗੇਭੁਰ ਜੋਬਨਮੈਮਤਪੇਈਅੜੈਘਰਪਾਹੁਣੀਬਲਰਾਮਜੀਉ ॥ ਫੇਰ ਪਹਲੀਕਾਹੈ ਬੀਚਮੈ ਪੰਜਵੀਕਾਹੈ॥ਯਥਾ ਗੂः ਵਾः ਮः ੩ ਤੀਸਰੇ ਮੇ ॥ ਮੁਕਤਦੁਆਰਾਸੰਕਰਾ ॥ ਸਲੋਕਕਬੀਰੁਕਾ ਹੈ। ਰਾਮः ਕः ਵਾਰਮੇ ਚੌਥਾ ਸਲੋਕਕਬੀਰਕਾਹੈ ਯੇਹਤੀਸ ਰੀ ਕੀ ਬਾਣੀਮੇ ਭਗਤੋਂਕੇ ਹੈ ॥ ੩ ॥ ਯਥਾ ॥ ਰਾःਕःਵਾः ਮः ਪੰਜਮੇ ਸ੧੮ ਕਬੀਰਹਮਰਾਕੋਨਹੀ ਹਮਕਿਸਹੂਕੇ ਨਾਹ। ਪੁਨਾ ਸਲੋਕ ੧੯ ॥ ਮः ਪੰਜਮੇ ਕਬੀਰਚਾਵਲ ਕਾਰਣੇਤੁਖਕੋਮੁਹਲੀਲਾਇ ॥ ਸਲੋਕ੨੦ ਮੇ ਫਰੀਦਾ ਭੂਮਰੰਗਾਵਲੀਮੰਝਵਿਸੂਲਾਬਾਗ॥ ਏਹਪੰਜਵੀਕੀਬਾਣੀ ਮੇ ਭਗਤੋਂਕੇ ॥ ੪ ॥ ਯਥਾ ॥ ਕਬੀਰਕੇਸਲੋਕੋਮੇ ੨੧੯ ਮः ੩ ਚਿੰਤਾਭੀਆਪਕਰਾਇਸੀ॥ ਫਰੀਦਕੇ ਸਲੋਕੋਂਮੇ ੫੨ ਮः ੩ ਇਹਤਨਸਭੋਰਤਹੈ॥ ੮੨॥ ਫਰੀਦਾਭੂਮਰੰ ਗਾਵਲੀ॥ ੧੦੮ ਫਰੀਦਾਕੰਤਰੰਗਾਵਲਾਵਡਾਵੇਮੁਹਤਾ-ਜ॥ ੫॥ ਯਥਾ ਗਉੜੀ ਕःਨਾਲਰਲਾਇ ਲਿਖਿਆ ਮ-੫ ਐਸੋ ਅਚਰਜ ਦੇਖਿਓ ਕਬੀਰ। ਕਬੀਰਕੇ ਸਲੋਕੋ ਮੇ੨੦੯ ਮः੫ ਕਬੀਰ ਧਰਤੀ ਸਾਧਕੀ੨੧੩ ਕਬੀਰ ਹਮਰਾ ਕੋ ਨਹੀਂ। ਸਲੋਕ ਫਰੀਦ ਕੇ ਮੇ ੧੦੯ ਮ-੫ ਫਰੀਦਾ ਦੁਖ ਸੁਖ ਇਕ ਕਰ।ਈ।

ਉਤਰ ॥ ਬਾਣੀ ਮੇ ਪਰਸਪਰ ਮੇਲ ਗੁਰੂਯੋ ਕੀ ਭਗਤੋ ਕੀ ਬਾਣੀ ਕੋ ਸਮ ਪ੍ਰਮਾਣਤਾਕਾ ਸੂਚਕਹੈ ॥ ਭਾਵ ਯਹਜੋ ਬੀੜ ਕੇ ਅੰਦਰ ਹੈ ਸਭ ਸਮ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ ਯਾਤੇ ਭਗਤੋ ਕੀ ਔ ਗੁਰੁਯੋਕੀ ਬਾਣੀ ਕੋ ਸਮ ਪ੍ਰਮਾਣਤਾ ਦਿਖਾਵਨਹੇਤ ਸੰਕ ਰਹੈ ॥ ਕਹੀਂ ਪ੍ਰਸ੍ਨ ਉਤਰ ਸੰਕਰਹੈ ਜੈਸੇ ਪ੍ਰਸ੍ਨ॥ਨਾਮਾਮਾਯਾ ਮੋਹਿਆ ॥ ਉਤਰ॥ ਨਾਮਾਕਹੇਤਿਲੋਚਨਾ ਇਤਯਾਦਿ ॥ਤਥਾ ਫਰੀਦਾ ਪਾੜ ਪਟੋਲਃ ਉਤਰ ਕਾਇ ਪਟੋਲਾ ਪਾੜਤੀ ਇਤਯਾਦਿ ॥ ਪ੍ਰਸ੍ਨੋਤਰਕੀ ਸੰਕਰਤਾ ਸਰਬਤ੍ਰ ਹੋਤੀਹੈ ਤਾ ਮੇ ਦੋਖ ਨਹੀ। ਕੋਈ ਐਸੇ ਕਹੇਹੈ ਬੀੜ ਬਾਂਧਨੇਸਮੇ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਜੀ ਨੇ ਜਿਸ ਬਾਣੀਕੋ ਜਹਾ ਯੋਗਯ ਸਮਝਾ ਭਰ ਦੀਆ ਸੰਕਰ ਤਬਹੋਤਾ ਜੋ ਗੁਰੂਕੀ ਬਾਣੀਮੇ ਔਰ ਭਗਤੋ ਕੀ ਬਾਣੀਮੇ ਮਤਕਾ ਔ ਅਰਥਕਾ ਬਿਰੋਧਹੋਤਾ ਵਾਸ੍ਤਵ ਯਹਹੈ ਬੇਦਕੇ ਅਰਥੋ ਕੋ ਬਿਸਤਾਰਕਰਤੇ ਬਯਾਸਮਨੁ ਆਦਿਕੋਕੀ ਬਾਣੀਮੇ ਬੇਦਕੀ ਸੰਮਤੀਵਤ ਗੁਰੁਬਾਣੀ ਬਿਸ੍ਤਾਰਕਰਤੇ ਪੰਚਮਕੀ ਬਾਣੀਮੇ ਜੋ ਪ੍ਰਥਮਕੀ ਸੰਮਤੀ। ਸੋ ਦੂਸਰੇ ਤੀਸਰੇ ਚੌਥੇਕੀ ਔ ਨਵਮ ਕੀ ਬਾਣੀਕੋ ਤੁਲਯ ਪ੍ਰਮਾਣਤਾ ਸੂਚਕ ਹੈ ॥ ਔਰ ਪ੍ਰਥਮਕਰ ਸੰਮਤ ਪੰਚਮਕੀ ਬਾਣੀ ਭਗਤਬਾਣੀਕੋ ਪ੍ਰਮਾਣਤਾ ਸੂਚਕਹੈ ॥ ਨਯੂਨ ਔ ਸਮ ਲਿਖਨੇਵਾਲੇ ਔਰਕੇ ਬਚਨੋਸੇ ਅਪਣੀ ਸੰਮਤ ਕਹ ਤੇਹੈ ॥ ਜੈਸੇ ਪਾਣਿਨਿਰਿਖੀ ਅਪਣੇ ਬਯਾਕਰਣਕੋ ਆਪਿ

ਸਲਿ ਆਦਿ ਨਾਮਸੇ ਪ੍ਰਮਾਣਕਕਰਤੇਹੈਂ॥ਬਿਸੇਖ ਲਿਖਨੇ ਵਾਲਾ ਔਰਕੋ ਸੰਮਤਕਰਤਾਹੈ ॥ ਜੈਸੇ ਬੇਦਕਰਤਾ ਈਸ੍ਵਰ ਮਨੁਆਦਿਕੋਂਕੇ ਬਚਨੋਂਕੋ ਸੰਮਤ ਕਰਤਾਹੈ ॥ ਪ੍ਰਸ੍ਨ ਤੇਰਵਾਂ ॥ ਅਰਥ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਯਾ ਸੇ ਨਹੀ ਚਲਤੇ ਇਸਮੇ ਕਿਆ ਨਿਮਿਤਿ॥ ਉਤਰ ॥ਜਿਨ ਪੁਰਖੋਂਕੋ ਪਦਕਾ ਪਦਕੇ ਅਰਥਕਾ ਵਾਕਯਕਾਵਾਕਯਕੇਅਰਥਕਾਪ੍ਰਤਖਯਾਦਿਪ੍ਰਮਾਣੋਕਾ ਸਮਯਕ ਗਯਾਨਹੈ॥ ਤਿਨਕੋ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਯਾ ਸੇ ਚਲਣਕਾ ਭੀ ਗਯਾਨ ਹੈ॥ ਜਿਨਕੋ ਪਦਾਦਿਕੋ ਕੇ ਗਯਾਨਨਹੀ ਤਿਨਕੋ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਯਾ ਭੰਗਾਦਿਕੋ ਕਾ ਬੀ ਗਯਾਨਨਹੀ ਯਾਤੇ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਯਾ ਸੇ ਅਰਥ ਨਾ ਚਲਨੇਮੇ ਬੋਧਕੀ ਨ੍ਯੂਨਤਾ ਨਿਮਿਤਹੈ ਪੂਰਣਬੋਧ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਯਾਸੇ ਹੀ ਚਲਤੇਹੈ ॥ ਜੈਸੇ ਨਿਹਾਲਸਿੰਘ ਜੀ ਜਪਟੀਕਾ ਮੇ ਚਲੇਹੈ॥ ਪ੍ਰਸ੍ਨ ਚੌਦਵਾਂ ॥ ਬਾਰਾਬਿਖੇ ਕਹੂੰ ਕਹੂੰ ਸੁਧ ਲਿਖਾ ਹੈ ਇਸਸੇ ਜਾਨਪੜਤਾਹੈ ਔਰ ਅਸੁਧ ਹੋਗੀ॥ ਉਤਰ ॥ ਜਿਨਵਾਰੋਂ ਮੇ ਬੀੜਬਾਂਧਨ ਸੇ ਪ੍ਰਥਮ ਸਲੋਕ ਪਉੜੀ ਮਿਲੇਥੇ ਤਿਨਕੇ ਪੀਛੇ ਸੁਧਪਦ ਨਹੀ ਤਥਾ ਜੋ ਸਮਯਕ ਔਰਬੀ ਮਿਲੀ॥ ਤਿਸਬਾਣੀ ਪੀਛੇਸੁਧ ਪਦਨਹੀ ਜਿਨਮੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀਨੇ ਸਲੋਕ ਪਉੜੀ ਮੇਲੇਹੈ॥ ਤਿਨਕੇ ਪੀਛੇ ਕਹੀ ਸੁਧ ਲਿਖਾਯਾ ਹੈ॥ ਕਹੀ ਸੁਧਕੀਚੇ ਲਿਖਾਯਾਹੈ ॥ ਜਹਾਂ ਸੁਧਮਾਤ੍ਰ ਲਿਖਾਯਾ ਤਹਾਂ ਸਧਜਾਣੋਯਹਉਪਦੇਸਹੈ॥ ਜਹਾਂਸੁਧਕੀਚੇ ਲਿਖਵਾਯਾਹੈ ਤਹਾਂਚੂਕਹੋਇਕਬਿਲੇਹੁ ਸੁਧਾਰਾਵਤ ਮਹਾਤਮਾ ਸਿਖੋ

ਕੋ ਸੁਧ ਕਰਨਕੀ ਆਗਜ਼ਾ ਹੈ ॥ ਯਦਵਾਸਤਾਲੀਤਿਡਲ
ਨਜ਼ਾਯ ਸੇ ਕਹੀ ਸੁਧ ਲਿਖਨੇਸੇ ਸਮਗ੍ਰ ਸੁਧਹੈ॥ ਯਹ
ਸੂਚਨ ਜਾਨਨਾ॥ ਕਿਸਵਾਸਤੇ ਔਰ ਅਰਥ ਪਾਠਕੀ ਓਰ
ਦੇਖਨੇਸੇ ਅਸੁਧੀਪਾਈ ਨਹੀਜਾਤੀ॥ ਯਾਤੇ ਕਹੀ ਸੁਧ
ਕਹਨੇਸੇ ਸੇਖ ਅਸੁਧ ਹੋਗੀ ਇਸ ਬਚਨਸੇ ਕਹੀ ਅਸੁਧੀ
ਪ੍ਰਤਖ੍ਯ ਪ੍ਰਮਾਣਸੇ ਬਾਧਿਤਹੈ ਯਾਤੇ ਸਾਧਿਕ ਨਹੀ ਇਸ
ਸੇ ਸੇਖ ਅਸੁਧ ਹੋਗੀ ਇਸਪਾਸੇ ਬੁਧਿਕਾ ਖਰਚ ਕਰਨਾ
ਸੁਧਾਕੀਕੇਵਲਨਜ਼ੂਨਤਾਸੇ ਹੈ॥ ਪ੍ਰਸ੍ਨ ਪੰਦ੍ਰਵਾਂ॥ ਪੁਨਰੁਕ੍ਤਿ
ਕੀ ਦੋਖੋਮੇ ਗਿਣਤੀਹੈ ਔਰ ਕਈਕਈਰਾਗੋਮੇ ਕਈਕਈ
ਸਬਦ ਸਲੋਕ ਦੋਦੋਵਾਰ ਲਿਖੇਹੈਂ॥ ਇਸਮੇ ਕਿਆ ਨਿ-
ਮਿਤ॥ ਉਤਰ॥ ਸਾਮਾਦਿ ਵੇਦੋਮੇ ਕਈਕਈ ਸਾਖਾਮੇਵੋਹੀ
ਪਾਠ ਬਾਰਬਾਰ ਆਵੈਹੈ॥ ਤਹਾ ਜੈਸੇ ਸਾਖਾਕੇ ਭੇਦਮੇਭੀ
ਧਰਮ ਵਾ ਬ੍ਰਹਮਰੂਪ ਅਰਥਕੇ ਵਹੁ ਪਾਠ ਅਭੇਦਕੇ ਸੂਚਕ
ਹੋਵੈਹੈ॥ ਤੈਸੇ ਈਹਾ ਭਿੰਨਭਿੰਨ ਰਾਗੋਮੇ ਸਮਾਨ ਪਾਠ ਅ
ਰਥਕੀ ਅਭੇਦਤਾ ਬੋਧਨ ਹੇਤਹੈ॥ ਪੁਨਾ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਨਾਮੋਕੇ
ਬੋਧਕ ਸਬਦਨਕਾ ਅਭਜ਼ਾਸ ਬਾਰੰਬਾਰ ਕਰਨਾ ਯਹ ਸੂ-
ਚਨਾਰਥਹੈ॥ ਯਾਤੇ ਈਹਾ ਰਾਮਰਾਮ ਇਤਜ਼ਾਦਿ ਸਬਦ
ਪੁਨਰੁਕ੍ਤਿ ਵਾ ਰਾਮਹਰੇ ਇਤਜ਼ਾਦਿ ਅਰਥ ਪੁਨਰੁਕ੍ਤਿ ਦੋਖ
ਹੇਤਨਹੀਂ॥ ਅਨਜ਼ਥਾ ਦੋਊ ਰੀਤਿਕੇ ਪੁਨਰੁਕ੍ਤਿ ਵਾਲੇ ਸ-
ਹਸ੍ਰਨਾਮਾਦਿ ਬਜ਼ਰਥ ਹੋਵੈਂਗੇ॥ ਪ੍ਰਸ੍ਨਸੋਲਵਾਂ॥ ਗੁਰਗ੍ਰੰਥ

ਜੀਮੇ ਰਾਗ ਰਾਗਣੀ ਸ੍ਰੀ ਰਾਗਸੇਲੇ ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਪ੍ਰਯੰਤ ਇ-
ਕਤੀ ਲਿਖੇ॥ ਨਾਸਮਗ੍ਰ ਪੂਰੇ ਕੀਏ ਨਾ ਸੰਗੀਤੋਂਕੇ ਕ੍ਰਮਸੇ
ਕਹੇ॥ ਰਾਗਮਾਲਾਮੇ ਕ੍ਰਮਸੇ ਖਟਰਾਗ ਏਕਏਕ ਕੀਪਾਂਚ
ਪਾਂਚ ਇਸਤ੍ਰੀ ਆਠਆਠ ਪੁਤ੍ਰ ਐਸੇ ਚੌਰਾਸੀ ਲਿਖੇ ਇਸਮੇ
ਗੁਰੋਕਾ ਕਿਆ ਭਾਵਹੈ ॥ ਉੱਤਰ ॥ ਗੁਰੂਕੀ ਬਾਣੀ ਵਾ
ਸਤੇ ਗਯਾਨ ਭਕਤੀਕੇਹੈ॥ ਰਾਗ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਯਾ
ਰਾਗੋਂਕੇ ਕ੍ਰਮ ਹੇਤ ਨਹੀਂ॥ ਯਾਤੇ ਬੇਦਾਰਥਰੂਪ ਬਾਲ-
ਮੀਕੀ ਰਾਮਾਯਣਮੇ ਅਕ੍ਰਮਕ ਰਾਗੋਵਤ ਬੇਦਾਤਮਕ ਗ੍ਰੰਥ
ਜੀਮੇਭੀ ਅਕ੍ਰਮਕਹੈ॥ ਔਕਛੁਕ ਰਾਗੋਮੇ ਭਜਨ ਬੋਧਨ
ਮੇ ਤਾਤਪਰਯਤੇਰਾਗਸਮਗ੍ਰਨਹੀਂਲਿਖੇ॥ਯਾਹੀਤੇਖਟਰਾਗੋ
ਮੇਸਬਦ ਨਹੀਂ ਲਿਖੇ॥ ਔਕ੍ਰਮਸੇ ਰਾਗ ਨਹੀਂ ਲਿਖੇ ਪੁਨਾ
ਇਕੱਤੀਤੇ ਨਯੂਨ ਅਧਿਕ ਨਹੀਂ ਲਿਖੇ ਇਕੱਤੀਲਿਖਨਮੇ
ਇਛਾਨਿਆਮਕਹੈ॥ ਕਿੰਚਜਗਤਪ੍ਰਸਿਧਰਾਗਰਾਗਨੀਏਤੇ
ਮੇਲਿਖਬੀਦੀਏ॥ ਪ੍ਰਸ਼ਨਸਤ੍ਵਾਂ॥ ਧੁਨਿਨੌਵਾਰੋਮੇਲਿਖੀਹੈ।
ਜੈਸੇਟੁੰਡੇਅਸਰਾਜੇਕੀਧੁਨਿਲਿਖੀ॥ਸੇਖਤੇਰਾਂ ਬੇਧੁਨਿਰਖੀ
ਇਸਮੇਕਿਆਨਿਮਿਤ॥ ਉਤਰ॥ ਗੁਰੁਹਰਿਗੋਵਿੰਦਸਾਹਿਬ
ਜੀਨੇ ਸੂਰਬੀਰੋਕੀ ਵਾਰਾਗਾਵਨੇ ਵਾਲੇ ਗਵਈਆ ਲੋਗਨ
ਸੇ ਵਾਰਾ ਸੁਨਕੇ ਬਚਨ ਕੀਆ ਨਉ ਵਾਰਾ ਉਸ ਧੁਨਿਸੇ
ਗਾਵੋ ਜਿਸਮੇ ਇਨ ਵਾਰੋਕੋ ਲੋਗਗਾਤੇਹੈਂ॥ ਐਸੇ ਨੌਵਾਰਾ
ਮੇ ਉਨਕੇ ਨਾਮੋਸਹਿਤ ਧੁਨੀਆਂ ਚੜਾਈਆਂ ਸੇਖੋਪੇ ਨਹੀਂ

ਚੜ੍ਹਾਈਆਂ ਇਸਮੇ ਉਨਕੀ ਇਛਾ ਨਿਮਿਤਹੈ ॥ ਕੋਈਯਹ ਕਹੇਹੈ ॥ ਜਿਨਵਾਰੋਂਕਾ ਗਾਯਨ ਢਾਢੀਆਂਕੀ ਵਾਰਾਂਪੈਹੈ ਤਿਨਪੈ ਚੜ੍ਹਾਈਆਂ ॥ ਜਿਨਕਾ ਨਹੀਂ ਉਨਪੈ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਾ-ਈਆਂ ॥ ਯਾਤੇ ਵਹੁ ਉਸੀ ਰਾਗਰਾਗਨੀ ਮੇ ਗਾਵਨੀ ਚਾਹੀਯੇ ॥ ਜਿਸਮੇ ਵਹੁ ਲਿਖੀਹੈ ॥ ਜਿਨ ਵਾਰੋਕੀ ਧੁਨਿ ਗਾਵ-ਨੀ ਲਿਖੀਹੈ ਤਿਨਕੀ ਏਕਏਕ ਪੌੜੀ ਵਾਰਾ ਵਾਲਜਾਂਕੇ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਸਹਿਤ ਲਿਖੇਹੈ ॥ ਅਰਥ ਉਨ ਪੌੜੀਆਂਮੈ ਕਈ ਕਈ ਪਦੋਂਕੇ ਬਨਾਵਨੇ ਵਾਲਜੋਂਕੋ ਭੀ ਬਤਾਵਨੇ ਕਠਨਹੈ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਔਰੋਂਕੋ ਭੀ ਖੋਜਨਾ ਅਵਸ਼੍ਯਕ ਨਹੀਂ ਮਤ ਖੋਜੇ ਵਾਰਮਾਝਮੇ ਮਲਕਮੁਰੀਦ ਚੰਦ੍ਰਹੜਾਸੋਹੀਯਾਕੀ ਧੁਨਿ ਗਾਵਨੀ ਲਿਖੀਹੈ ॥ ਤਹਾ ਮਲਕਜਾਤਿਵਾਲਾ ਮੁਰੀਦ ਨਾਮ ॥ ਔ ਸੋਹੀਆਜਾਤਿਵਾਲਾ ਚੰਦ੍ਰਹੜਾ[1] ਨਾਮ ਅਕਬਰਕੇ ਸੂਬੇਥੇ ॥ ਕਾਬਲ ਆਕੀਹੁਯਾਸੁਨਕੇ ॥ ਖੰਡਾ ਪਾਨਸਭਾਮੇਰਖੇ। ਮੁਰੀਦਨੇਉਠਾਏ। ਚਾਹਤਾਵਹੁ, ਬੀਥਾਇ ਸਹੇਤਦੋਨੋਪਰਸਪਰਯੁਧਕਰਮਰੇ॥ ਗਮੀਕੀਬਾਤ ਕਹਨ ਕਾਹੁਕਮਨਹੀਂਥਾ। ਇਸਵਾਸਤੇਢਾਢੀਆਂਗਾਯਕਰ ਜੁਗਤ ਸੇਵਾਰਮੈਸੁਨਾਦੀਆਪੌੜੀਯਹਹੈ॥ਕਾਬਲ ਬਿਚ ਮੁਰੀਦਖਾਂ ਫੜਿਆ ਬਡਜੋਰ ॥ ਚੰਦ੍ਰਹੜਾਲੈ ਫੌਜਕੋ ਚੜ੍ਹਜਾ ਬਡਤੌਰ ॥ ਦੁਹਾ ਕੰਧਾਰਾ ਮੁਹਜੁੜੇ ਦੰਮਾਮੇ ਦੌਰ ॥ ਸਸਤ੍ਰਪਜੂਤੇਸੂ

੧—ਚੰਦ੍ਰਹੜਾ ॥

ਰਿਆ ਸਿਰਬੰਧੇਟੌਰ ॥ ਹੋਲੀਖੇਲੇ ਛੰਦ੍ਰਹੜਾ ਰੰਗਲਗੇ
ਸੌਰ ॥ ਦੋਵੇਤਰਫਾ ਜੁਟੀਆਂ ਸਰਵਗਨ ਕੌਰ ॥ ਮੈ ਬੀਰਾ
ਯਸਦਾਇਸਾਬਝਿਆਲਾਹੌਰ ॥ ਦੋਨੋਸੂਰੇ ਸਾਮਣੇ ਜੂਝੇ
ਉਸਠੌਰ ॥ ਯਹ ਆਠਤੁਕਕੀ ਪੌੜੀਹੈ ॥ ਇਸਵਾਸਤੇਗੁਰੋ
ਨੇ ਆਠ ਤੁਕਕੀ ਪੌੜੀ ਸਾਥ ਮੇਲੀ ॥ ਤੂਕਰਤਾ ਪੁਰਖ
ਅਗੰਮੜ ਹੈ ਆਪਿਸ੍ਰਿਸ੍ਰਟਉਪਾਤੀ ॥ ਵਾਰਗਉੜੀ ਮੇਰਾਯਕ
ਮਾਲਦੀ ਮੌਜਦੀ ਕੀ ਵਾਰਦੀ ਧੁਨਿ ਉਪਰਗਾਵਨੀ ॥ ਰਾ
ਯਕਮਾਲਦੀਨ ਰਾਯਸਾਰੰਗ ਤਲਵੰਡੀ ਕੇ ਰਜਪੂਤ ਸਕੇ
ਭਾਈ ਅਕਬਰਕੋ ਕਰਦੇਤੇ ਥੇ ॥ ਰਾਯਸਾਰੰਗਕਾ ਪੁਤ੍ਰ
ਮੌਜਦੀਨ ਪੋਤਾਰਾਯਰਣਧੀਰਥਾ ॥ ਕਮਾਲਦੀਨਨੇ ਚੁਗ-
ਲੀਕਰ ਸਾਰੰਗਕੋ ਕੈਦਕਰਵਾਯਾ ਸਾਰੰਗਕੇ ਮਿਤ੍ਰਨੇ ਪਾਤ
ਸਾਹ ਪਾਸ ਨੇਕਚਲਨ ਬਤਾਇਕੇ ਸਿਰੋਪਾਉ ਦਿਵਾਇਕੇ
ਛੁਡਵਾਇਦੀਆ ॥ ਕਮਾਲਦੀਨ ਕੋ ਡਰਹੁਯਾ ਆਗੇਹੋਯ
ਮਿਲਾ ਜਹਰਵਾਲੀ ਸਰਾਬ ਪਿਲਾਇਕਰ ਦਗੇਸੇ ਸਾਰੰ-
ਗਕੋ ਮਾਰਾ ਮੌਜਦੀਨਨੇ ਦਗੇਸੇ ਮਾਰਨਾ ਸੁਨਕਰ ਰਣ-
ਧੀਰਕੋ ਕਹਿਆ ਵਹੁ ਅਪਨੇ ਨਾਨਕਯੋਂਸੇ ਫੌਜਲੇਆਯਾ
ਯੁੱਧਕਰ ਪੋਤੇ ਰਣਧੀਰ ਔਰ ਬੇਟੇ ਮੌਜਦੀਨਨੇ ਕਮਾਲ
ਦੀਨਕੋ ਮਾਰਾ ॥ ਢਾਢੀਯਾਂ ਵਾਰਬਨਾਈ ਪੌੜੀ ਯਹਹੈ ॥
ਰਾਣਾਰਾਯ ਕਮਾਲਦੀਨ ਰਣਭਾਰਾਬਾਹੀ ॥ ਮੌਜਦੀਨ
ਤਲਵੰਡੀਯੋ ਚਢਫੜਾ ਸਾਬਾਹੀ ॥ ਢਾਲੀਅੰਬਰ ਛਾਯਾਵਾਂਗ

ਫੁਲੀਕਾਹੀ॥ ਜੁਟੇ ਆਮੋ ਸਾਮਣੇ ਨੇਜੇ ਝਲਕਾਹੀ॥
ਮੌਜੇਘਰਬਾਧਾਈਆ ਘਰ ਚਾਚੇ ਧਾਹੀ॥ ਯਹ ਪੰਜਤੁਕੀ
ਪੌੜੀ ਇਸ ਸਾਥ ਗੁਰੂਯੋਨੇ ਪੰਜਤੁਕੀ ਮੇਲੀ॥ ਜੋਤੁਧ
ਭਾਵੈ ਸੋ ਭਲਾ ਸਚਤੇਰਾ ਭਾਣਾ॥ ਇਤਜ਼ਾਦਿ॥
ਵਾਰ ਆਸਾ ਮੇ ਟੂੰਡੇ ਅਸਰਾਜੇ ਕੀ ਧੁਨਿ ਲਿਖੀਹੈ॥
ਤਿਸਕੀ ਕਥਾ ਰਾਜਾ ਸਾਰੰਗ ਕੇ ਤੀਨਪੁਤ੍ਰ॥ ਅਸਰਾ
ਜਪਟਰਾਨੀਸੇ ਖਾਨਸੁਲਤਾਨਔਰਸੇਅਸਰਾਜਕੋਗੱਦੀਕਾ
ਹੱਕ ਸਮਝਕੇ ਸਿਕਾਰਕੇ ਬਹਾਨੇ ਦੋਨੋਨੇ ਹਾਥਕਾਟਕੇ
ਜੰਗਲਮੇ ਗੇਰਾ॥ ਔ ਸੇਰਨੇ ਮਾਰਾ ਪਿਤਾਸੇ ਕਹਾ ਜੰਗਲ
ਸੇਰਾਹਜਾਤੇ ਕਿਸੀਔਰਰਾਜਕੇਸੰਤਾਨਹੀਨ ਪੁਰਖਕੋ ਮਿਲਾ
ਉਸਨੇ ਲੇਕਰਪਾਲਾ ਵਹਾਂਕਾ ਰਾਜਾ ਸੰਤਾਨਹੀਨ ਗੁਜਰਾ
ਵਜ਼ੀਰੋਨੇ ਜਿਸਕਾ ਅੰਗ ਲਗਨੇਸੇ ਤਾਲਾਖਜ਼ਾਨੇਕਾਖੁਲੇ
ਵਹੁ ਸਿੰਘਾਸਨ ਕਾ ਪਤਿ ਕਹਕੇ ਢੰਢੋਰਾ ਦਵਾਇਆ ਅ-
ਸਰਾਜਕਾ ਹਾਥ ਲਗਨੇਸੇ ਖੁਲਾ ਵਹੁ ਪਾਤਸਾਹ ਹੁਯਾ
ਸਮਾਪਾਇਕਰ ਸਭਬ੍ਰਿਤਾਂਤਕੀ ਪਿਤਾ ਸਾਰੰਗ ਕੋ ਖਬਰ
ਹੁਈ ਸੁਨਕੇ ਈਹਾਂ ਕੀ ਭੀ ਗਦੀ ਦੇਨੇਹੇਤ ਪਤ੍ਰ ਲਿਖਾ
ਵਹੁ ਆਯਾ ਆਵਤੇ ਕਾ ਭਾਈਯੋਸੇ ਜੁਧਹੁਯਾ ਢਾਂਢੀਆ
ਵਾਰਗਾਈ॥ ਤਿਸਕੀ ਪਉੜੀ ਯਹਹੈ॥ ਭਵ ਕਿਆਸੇਰ
ਸਰਦੂਲਰਾਯਰਣਮਾਰੂਬੱਜੇ॥ ਖਾਨਸੁਲਤਾਨ ਬਡਸੂਰਮੇ
ਵਿਚ ਰਣਦੇ ਗੱਜੇ॥ ਖਤ ਲਿਖੇ ਟੂੰਡੇ ਅਸਰਾਜ ਨੂ ਪਤ

ਸਾਹੀਅੱਜੇ॥ ਟਿਕਾ ਸਾਰੰਗਬਾਪਨੇ ਦਿਤਾਭਰਲੱਜੇ॥ ਫਤੇ ਪਾਇ ਅਸਰਾਯਜੀ ਸਾਹੀਪਰਸੱਜੇ॥ ਇਹ ਪੰਜਤੁਕੀ ਪੌ-ੜੀ ਇਸਸਾਥ ਪੰਜਤੁਕੀ ਗੁਰੁ ਨੇ ਮੇਲੀ॥ ਆਪੀਨੇਆਪ ਸਾਜਿਓਆਪੀਨੇਰਚਿਯੋਨਾਉ॥ ਇਤਯਾਦਿ॥ ਵਾਰਗੂਜਰੀ ਮੇ ਸਿਕੰਦਰ ਬਿਰਾਹਮਕੀ ਵਾਰ ਕੀ ਧੁਨਿ ਗਾਵਣੀ ਤਿਸ ਕੀ ਕਥਾ॥ ਸਿਕੰਦਰ ਬਿਰਾਹਮ ਦੋ ਰਾਜਾ ਥੇ॥ ਬਿਰਾਹਮ ਬਯਭਿਚਾਰੀਲੋਗੋਕੀ ਸੁੰਦਰ ਲੜਕੀਆਂ ਮੰਗਵਾ ਲੇਤਾਥਾ ਏਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੇ ਸਿਕੰਦਰ ਕੀ ਸਰਣਲਈ॥ ਤਿਸਹੇਤ ਜੁਧ ਹੁਯਾ ਜੁਧਮੇ ਪਕੜਕਰ ਆਗੇਕੋ ਕਿਸੀਕੀ ਲੜਕੀ ਨਾ ਮਗਵਾਨੀ ਯਹ ਮਨਵਾਯਕਰ ਛੋੜਦੀਆ॥ ਢਾਢੀਯੋ ਨੇ ਵਾਰਗਾਈ॥ ਤਿਸਕੀ ਪੌੜੀ ਯਹਹੈ॥ ਪਾਪੀਬਿਰਾਹਮ ਖਾਨ ਪਰਚੜਿਆਸੇਕੰਦਰ॥ ਭੇੜਦੁਹਾਦਾ ਮਚਿਆ ਬਡਰ ਣਦੇ ਅੰਦਰ॥ ਫੜਿਆ ਖਾਨ ਬਿਰਾਹਮ ਨੂ ਕਰ ਫਤੇ ਸਿਕੰਦਰ॥ ਬੰਧਯਾ ਸੰਗਲ ਪਾਇਕੇ ਜਣਕੀਲੇ ਬੰਦਰ॥ ਅਪਨਾ ਹੁਕਮ ਮਨਾਯਕੇ ਛਡਯਾ ਜਗ ਅੰਦਰ॥ ਇਸ ਪੰਜਤੁਕੀ ਪੌੜੀ ਸਾਥ ਗੁਰੁਜੀਨੇ ਪੰਜ ਤੁਕੀਮੇਲੀ॥ ਅਪਣਾ ਆਪਉਪਾਇਓਨਤਦੋ ਹੋਰਨਕੋਈ॥ ਵਾਰ ਵਡ ਹੰਸ ਕੀਮੇ ਲਲਾਬਹਲੀਮਾਕੀ ਧੁਨਿਗਾਵਣੀ ਲਿਖੀਹੈ॥ ਤਿਸਕਾ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਲੱਲਾ ਔ ਬਹਲੀਮਦੋ ਪਹਾੜੀ ਸਰਦਾਰ ਥੇ ਲੱਲਾਕੇ ਦੇਸਮੇ ਦੁਰਭਿੱਖਹੁਯਾ ਬਹਲੀਮਨੇ ਛਠਾਹਿਸਾ

ਲੇਨਾ ਕਰ ਅਪਨੀ ਨਹਰਸੇ ਜਲ ਦੀਯਾ ਉਸਨੇ ਹਿੱਸਾ ਨਾ ਦੀਯਾ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਯੁੱਧ ਹੁਯਾ ॥ ਢਾਢੀਯਾ ਤਿਸਕੀ ਵਾਰਗਾਈ ॥ ਪੌੜੀ ਤਿਸ ਕੀ ਯਹ ਹੈ ਕਾਲ ਲੱਲਾਦੇ ਦੇਸ ਦਾ ਖੋਯਾ ਬਹਲੀਮਾ ॥ ਹਿੱਸਾ ਛਠਾ ਮਨਾਯਕੇ ਜਲਨਹ ਰੋਦੀਮਾ ॥ ਫਿਰਾਹੂੰਨ ਹੋਇ ਲੱਲਾਨੇ ਰਣ ਮੰਡਜਾ ਧੀਮ । ਭੇੜਦੁਹੂੰ ਦਿਸ ਮੱਚਿਆ ਸਟਪਈ ਅਜੀਮਾ ॥ ਸਿਰਧਾੜ ਡਿਗੇ ਖੇਤ ਵਿਚ ਜਜ਼ੇ ਬਾਹਣਢੀਮਾਂ ॥ ਦੇਖਮਾਰੇ ਲੱਲ ਬਹ ਲੀਮਨੇ ਰਣ ਮੈ ਬਰਸੀਮਾ ॥ ਇਸ ਛੇ ਤੁਕੀ ਪੌੜੀ ਸਾਥ ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਛੇ ਤੁਕੀ ਪੌੜੀ ਮੇਲੀ ॥ ਤੂੰ ਆਪੇ ਹੀ ਆਪ ਆਪ ਹੈ ਆਪ ਕਾਰਣ ਕੀਆ ॥ ਇਤਯਾਦਿ ॥ ਵਾਰਰਾਮਕਲੀਕੀ ਮੇ ਜੋਧੇ ਬੀਰੇ ਪੂਰਬਾਣੀ ਕੀ ਧੁਨਿ ਲਿਖੀ ਹੈ ॥ ਤਿਸ ਕੀ ਕਥਾ ਰਾਜਾ ਪੂਰਬਾਣੀ ਕੇ ਪੁਤ੍ਰ ਹਿੰਦੂ ਰਜਪੂਤ ਝੱਲਕਾ ਕੜੇ ਗ੍ਰਾਮਕੇ ਵਸਨੇ ਵਾਲੇ ਏਕ ਰਾਣੀ ਕੇ ਜੋਧਔ ਬੀਰਥੇ ਦੂਸਰੀ ਰਾਣੀਕੇ ਔਰ ਥੇ ਪਹਲੇ ਭਾਈਯੋ ਕਾ ਆਪਸ ਮੇ ਜੰਗ ਪੀਛੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੇਤਆਈ ਡਾਲੀਔਏਕ ਅਜਾਇਬ ਘੋੜਾਲੂਟਾ॥ਇਸਵਾਸਤੇਅਕਬਰਕੀਭੇਜੀਫੌਜਸੇਯੁਧਹੁਯਾ ਸੇਨਾ ਮਾਰੀ ਆਪ ਮਰੇ ਢਾਢੀਆ ਵਾਰ ਬਨਾਈ ਤਿਸਕੀ ਪੌੜੀ॥ ਜੋਧ ਬੀਰ ਪੂਰਬਾਣੀਯੇ ਦੁਯਗਲਾਂਕਰੀ ਕਰਾਰੀਆ॥ ਫੌਜ ਚਢਾਈ ਬਾਦਸਾਹ ਅਕਬਰ ਨੇ ਭਾਰੀਆ ॥ ਸਨਮੁਖ ਹੋਏ ਰਾਜਪੂਤ ਸੁਤਰੀਰਣ ਕਾਰੀਆ ॥ ਧੂਹ ਮਿਆਨੋ

ਕੱਢੀਆਂ ਬਿਜਲ ਜਿਗੇ ਚਮਕਾਰੀਆ॥ ਇੰਦ੍ਰਸਣੇ ਅਪਛਰਾ ਦੇਹਾ ਨੂ ਕਰਨ ਜੁਹਾਰੀਆ॥ ਏਹੀ ਕੀਤੀ ਜੋਧਵੀਰਪਤ ਸਾਹੀ ਗਲਾਂ ਸਾਰੀਆਂ॥ ਇਸ ਛੇਤੁਕੀ ਸਾਥ ਛੇ ਤੁਕੀ ਮੇਲੀ॥ ਸਚੇ ਤਖਤ ਰਚਾਇਆ ਬੈਸਣ ਕੋ ਜਾਈ॥

ਇਤਯਾਦਿ ॥ ਵਾਰਸਾਰੰਗ ਮੇ ਰਾਯ ਮਹਮੇ ਹਸਨੇਕੀ ਧੁਨਿ ਲਿਖੀਹੈ॥ ਤਾਕੀ ਕਥਾ ॥ ਮਹਮਾਰਾਯ ਹਸਨਾਰਾਯ ਦੋ ਸਰਦਾਰ ਥੇ ਹਸਨੇ ਸੇ ਕੋਈ ਗੁਨਾਹ ਹੁਯਾ ਅਕਬਰਨੇ ਦ੍ਰਬਾਰ ਸੇ ਨਿਕਾਲਾ ਮਹਮੇ ਕੀ ਸਰਣ ਗਯਾ ਤਿਸਨੇਘਰ ਕਾ ਮੁਖ ਤਿਆਰ ਕੀਆ ਵਹੁ ਦਿਲੀਮੇ ਕਰਦੇਨੇਗਯਾ॥ ਹਮੇਸ ਮਹਮੇ ਕੋ ਗੈਰਹਾਜਰ ਆਪਕੋ ਹਾਜਰ ਲਿਖਾਵੇ ਗੈਰਹਾਜਰੀਕੇ ਸਬਬ ਮਹਮਾ ਕੈਦ ਹੁਯਾ॥ ਹਸਨੇ ਨੇ ਤਿਸ ਕਾ ਰਾਜ ਲੀਆ॥ ਏਕ ਸਮੇ ਅਕਬਰ ਸਿਕਾਰ ਗਯਾ॥ ਜੰਗਲ ਮੇ ਏਕ ਲਕੜੀ ਪੈ ਨਿਸਾਨੇ ਲਗਾਵਨਕਾ ਹੁਕਮ ਦੀਆ॥ ਨਿਸਾਨਾ ਕਿਸੇਕਾ ਨਾਂ ਲਗਾ॥ ਉਸ ਵਕਤ ਕਿਸੇ ਨੇ ਜਿਕਰ ਕੀਆ ਨਿਸਾਨੇਬਾਜ ਮਹਮਾ ਅਸਲ ਹੈ॥ ਸੁਨ ਕਰ ਮੰਗਵਾਯਾ॥ ਨਿਸਾਨਾ ਬੇਧਾ ਖੁਸ ਹੋਕਰ ਹਾਲ ਸੁਨਕੇ ਸਾਹ ਨੇ ਫੌਜ ਦਈ॥ ਜਾਕਰ ਹਸਨਾ ਕੈਦ ਕੀਆ ਢਾਢੀਆ ਨੇ ਵਾਰ ਗਾਈ॥ ਪੌੜੀ ਤਿਸਕੀ ਯਹ ਹੈ॥ ਮਹਮਾ ਹਸਨਾ ਰਾਜਪੂਤ ਰਾਯ ਭਾਰੇ ਭੱਟੀ॥ ਹਸਨੇ ਬੇਈਮਾਨਗੀ ਨਾਲ ਮਹਮੇ ਥੱਟੀ॥ ਭੇੜ ਦੁਹਾਂਦਾ ਮਚਯਾ ਸਰਵਗੇ ਸਫੱਟੀ॥

ਮਹਮੇ ਪਾਈ ਫਤੇ ਰਣਗਲ ਹਸਨੇ ਘੱਟੀ॥ ਬੰਨ ਹਸਨੇ ਨੂ ਛਡਿਆ ਮਹਮੇ ਜਸ ਖੱਟੀ॥ ਇਸ ਪੰਜ ਤੁਕੀ ਸੇ ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਪੰਜ ਤੁਕੀ ਪੌੜੀ ਮੇਲੀ॥ ਆਪੇ ਆਪ ਨਿਰੰਜਨਾ ਜਿਨ ਆਪ ਉਪਾਇਆ॥ ਇਤਯਾਦਿ ॥ ਵਾਰਮਲਾਰ ਮੇਰਾਣੇਕੈਲਾਸ ਤਥਾ ਮਾਲਦੇ ਕੀ ਧੁਨਿ ਤਿਸਕਾ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਦੋਰਜਪੂਤ ਪਹਾੜੀ ਥੇ ਤਿਨ ਕੇ ਪਿਤਾ ਪਾਸ ਧਨਬਹੁਤਥਾ ਕੈਲਾਸ ਦੇਵ ਨੇ ਸੰਭਾਲਾ ਮਾਲ ਦੇਵਨੇ ਯੁਧ ਕਰਪਕੜਕੇ ਕੈਲਾਸਦੇਵਕੈਦਕੀਆ ਬਰਸ ਰੋਜ ਪੀਛੇ ਆਧਾਧਨਦੇਕਰ ਛੋਡਦੀਆ ਢਾਢੀਆ ਵਾਰ ਗਾਈ ਪੌੜੀਯਹਹੈ॥ ਧਰਮਘੋੜਾ ਪਰਬਤਪੈਲਾਣਸਰ ਤਟ ਅੰਦਰ॥ ਨੌਸੈਨਦੀ ਨੜਿਨਵੈ ਰਾਣੇ ਜਲਕੰਬਰ॥ ਢੁਕਾਰਾਯ ਅਬੀਰ ਦੇਵਕਰ ਮੇਘ ਅ ਡੰਬਰ ॥ ਆਕਤ ਖੰਡਾ ਰਾਣਿਆ ਕੈਲਾਸੇ ਅੰਦਰ॥ ਬਿਜਲਜਤੁ ਝਲਕਾਣੀਆਂ ਤੇਗਾਵਿਚ ਅੰਬਰ॥ ਮਾਲਦੇ ਵ ਕੈਲਾਸਨੂ ਬੰਨਜਾਕਰ ਸੰਬਰ॥ ਫਿਰ ਅਧਾ ਧਨਮਾਲ ਦੈ ਛਡਜਾ ਗੜਅੰਦਰ ॥ ਮਾਲਦੇਵ ਜਸ ਖੱਟਿਆ ਵਾਂਗੁ ਸ਼ਾਹ ਸਕੰਦਰ॥ ਯਹ ਆਠਤੁਕੀ ਪੌੜੀਹੈ ਇਸ ਸਾਥ ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਆਠਤੁਕੀ ਮੇਲੀ। ਆਪੀਨੇ ਆਪਸਾਜ ਆਪ ਪ-ਛਾਣਿਆ॥ ਇਤਯਾਦਿ ॥ ਵਾਰ ਕਾਨੜੇਕੀਮੇ ਮੂਸੇਕੀਵਾਰ ਕੀ ਧੁਨਿ ਲਿਖੀਹੈ॥ ਤਿਸਕੀ ਕਥਾ ॥ ਮੂਸਾ ਪਠਾਣ ਪਾਤ ਸਾਹ ਥਾ ॥ ਤਿਸਕੀ ਜਹਾਸਗਾਈ ਹੁਈ ਵਹੁ ਸੁੰਦਰ ਇ-

ਸਤ੍ਰੀ ਕਿਸੇ ਔਰ ਰਾਜਾਕੀ ਨਿਗਾਹ ਪੜੀ ॥ ਉਸਨੇ ਬਵਾ
ਹ ਲਈ ਮੂਸੇਨੇ ਬਾਤ ਅਪ੍ਰਤਿਸ੍ਟਾ੧ ਕੀ ਸਮਝਕੇ ਤਿਸ
ਸਾਥ ਯੁਧਕਰ ਤਿਸਕੋ ਕੈਦ ਕੀਆ ॥ ਅਰ ਪੂਛਾ ਤੈਨੇ
ਐਸਾ ਕਾਮ ਕਿਉ ਕੀਆ ॥ ਉਸਨੇਕਹਾ ਮੇਰਾ ਚਿਤ ਉਸ
ਮੇ ਬਹੁਤ ਲਗ ਗਯਾ ਥਾ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਮੈ ਤੁਮਾਰੇ ਖ਼ੌਫ਼
ਕੋ ਭੂਲਕਰ ਕੀਆ ॥ ਸੱਚ ਸੁਨਕਰ ਖ਼ੁਸ਼ ਹੂਆ ਉਸੀਪਾ
ਸ ਰਹਨੇ ਦਈ ਸਿਰੇਪਾਉਦੇਕਰ ਤਿਸਕੋ ਛੋਡ ਦੀਆ ॥
ਢਾਢੀਆਂ ਵਾਰ ਗਾਈ ॥ ਪੌੜੀ ਤਿਸਕੀ ਯਹਹੈ ॥ ਤ੍ਰੈਸੈਸਠ
ਮਰਾਤਬੈ ਇਕਗੁਰੀਯੇਙਗੇ ॥ ਚੜਿਆ ਮੂਸਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ
ਸਭਿ ਸੁਣਿਆ ਜੱਗੇ ॥ ਦੈਦਚਿਟੇ ਝੜਹਾਥੀਆਂ ਕਹੁਕਿਤ
ਬਰੱਗੇ ॥ ਰੁਤ ਪਛਾਤੀ ਬਗੁਲਜ਼ਾਂ ਘਟਕਾਲੀ ਸੱਗੇ ॥ ਏਹੀ
ਕੀਤੀ ਮੂਸਜ਼ਾ ਕਿਸ ਕਰੀਨ ਅੱਗੇ ॥ ਇਸ ਪੰਜਤੁਕੀ ਸਾਥ
ਗੁਰੁਜੀਨੇ ਪੰਜਤੁਕੀ ਪੌੜੀ ਮੇਲੀ ॥ ਤੂਆਪੇਹੀ ਸਿਧਸਾਧ
ਕੋ ਤੂੰ ਆਪੇਹੀ ਜੁਗਜੋਗੀਆ ॥ ਇਤਯ਼ਾਦਿ ॥ ਵਾਰਨਾਮ
ਬ੍ਰਿਤਾਂਤਕਾਹੈ ਧੁਨਿ ਈਹਾਂ ਉਸਜੈਸੇ ਸੂਰਤਾਲਕੀ ਅਵਾਜ
ਕਾ ਹੈ ॥ ਵਾਰੋਵਤ ਘੋੜੀਆਂ ਲਾਵਾਂ ਅਲਾਹਣੀਆਂ ਪੱਟੀ
ਚੌਬੋਲੇ ਗੁਰੁਯੋਂਨੇ ਲਿਖੇਹੈਂ ॥ ਇਨ ਸਭਕੇ ਲਿਖਨੇਮੇ ਤਾ-
ਤਪਰਯ ਗੁਰੋਂਕਾ ਯਹਹੈ ॥ ਜੋ ਲੋਕ ਵਾਰਾਂ ਸੁਨਨਕੀਇੱਛਾ
ਕਰੇ ਅਰ ਪਰਮੇਸ੍ਵਰਕੇ ਭਗਤ ਹੋਵੇ ਸੋ ਯੇ ਵਾਰਾਂ ਸੁਨੇ ॥

੧–ਬੇਇਜ਼ਤੀਕੀ ॥

ਅਰ ਜੋ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਭਕਤੀ ਵਾਲੀਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਯਾਂ ਘੋੜੀਆਂ ਆਦਿਕ ਗਾਵੀਆਂ ਚਾਹੇਸੋ ਏ ਗਾਵੇ ਅਰ ਜਿਨਪੜਨੇਵਾਲੇ ਲੜਕਿਆਂਕੋ ਗੁਰੁ ਤਿਥਿਪੱਟੀ ਸਿਖਾਵੇਸੋ ਏ ਸਿਖਾਵੇਇਸ ਮੇਉਨਕਾਚਾਉਭੀਪੂਰਾਹੋਵੇਗਾਅਰਭਕ੍ਤੀਭੀਹੋਵੇਗੀ ॥ ਵਾਰਾਂ ਕੀ ਪੌੜੀਆਂਵਤ ਜਗਤ ਪ੍ਰਸਿਧ ਘੋੜੀਆਦਿਕਦਿਖਾਵੇਹੈਂ ਬਿਆਹਕੇ ਸਮੇ ਸਨਾਨ ਕਰਕੇ ਜਬ ਲੜਕਾ ਘੋੜੀ ਪੈ ਚੜਤਾਹੈ ਤਿਸਸਮੇਮੇ ਜੋ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਤਿਸਕੀ ਸੁੰਦਰਤਾਦਿਕੋ ਕਾ ਗੀਤ ਗਾਵੈਹੈਂ ॥ ਤਿਸਕਾ ਨਾਮ ਘੋੜੀਆਂਹੈਂ ॥ ਜੈਸੇ ਬਰਸਨ ਲਗੜਾ ਰੂਪ ਅਬੇਹਾ ॥ ਕਿਸਕਾ ਤੂੰ ਭਾਈ ਮੱਲਾ ਕਿਹਦਾ ਜੁਆਈ ਕਿਸ ਗੋਰੀਦਾ ਕੰਤਾਬੇ ॥ ਨਾਇਧੋਇਕੇ ਘੋੜੀ ਚੜਿਆ ਕਦੀਨ ਡਿਠੜਾ ਦਰਸ਼ਨ ਅਜੇਹਾ ਇਤਯਾਦਿ ਘੋੜੀਆਂਹੈ ॥ ਇਨਕੀ ਜਗਾ ਗੁਰੁਜੀਨੇ। ਦੇਹ ਤੇਜਣਿ ਜੀਉ ਘੋੜੀਰਾਮ ਉਪਾਈਆ ਰਾਮ ॥ ਇਤ੍ਯਾਦਿ ਘੋੜੀਆਂ ਕਹੀਆਂ ॥ ਬਿਆਹਮੇ ਸਾਤਵਾਰ ਆਗਕੇ ਕਿਨਾਰੇ ਬਰ ਔਬਹੂਕੇ ਫੇਰਨੇ ਸਮੇ ਜੋ ਗੀਤ ਇਸਤ੍ਰੀਯਾਂ ਕਹਤੀਹੈਂ ॥ ਤਿਨਕਾ ਨਾਮ ਲਾਵਾਂਹੈ ॥ ਜੈਸੇ ਪਹਲੜੀ ਲਾਉਂ ਸਿਰੀ ਰਾਮ ਮਨਾਈਐ ॥ ਜਿਸਦੇ ਮੰਨਣੇ ਸਭਦੁਖ ਜਾਣ ਅਤੇ ਫਲ ਪਾਈਐ ॥ ਇਤਯਾਦਿ ॥ ਲਾਮਾਹੈ ਇਸਕੀ ਜਗਾ ਗੁਰੁਜੀਨੇ ਸੂਃ ਮਃ ੪ ॥ ਹਰਿ ਪਹਲੜੀ ਲਾਵ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਕਰਮ ਦ੍ਰਿੜਾਇਆ ॥ ਇਤਯਾਦਿ ਲਾਵਾਂ ਕਹੀਆਂ ॥ ਮਰੇ

ਪੁਰਖਕੇ ਗੁਣੋਕਾ ਕਥਨ ਜੋ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਰੋਣੇ ਪੀਟਣੇਕੇ ਸਮੇ ਕਰਤੀਯਾਂਹੈਂ ਤਿਨਕਾ ਨਾਮ ਅਲਾਹਣੀਆਂਹੈਂ ॥ ਜੈਸੇ ਪੇਈਅੜਾ ਬਲਪੇਈਅੜਾ ਅਮੀਰਕਾਮਰਨਾ॥ ਪੇਈਅੜਾ ਸੁਰਗ ਬਿਬਾਨਮਾ ਤੈਨੂੰ ਹਰਹਰ ਕਰਦੇ ਲੈਚਲੇ ਸਿਵਸਿਵ ਕਰਤਬਿਹਾਰਮਾ ॥ ਪੁਤਜਪੋਤੇਅਪਨੇਹੋਰਰੋਵੇਸਭਪਰਵਾਰਮਾ। ਘੰਟੇਬਜੇਰੁਣਝੁਣੇ ਸੰਖਾਂਕੀ ਘਨਘੋਰਮਾ। ਜਾਯਉਤ੍ਤਾਰਾ ਗੰਗ ਸਿਰਅੰਬਾਠਡੀਛਾਵਮਾ ॥ ਚੰਦਨ ਚੀਰੀਕਾਠੀਆ ਤੁਲਸੀ ਲਾਂਬੂ ਦੇਵਮਾ ॥ ਤੈਨੂੰ ਖੜੇ ਉਡੀਕੇ ਦੇਵਤੇ ਤੂਸੁ-ਰਗਾਪੁਰਮੇ ਆਵਮਾ॥ ਰੋਵਨ ਸਭੇ ਗੋਪੀਆਂ ਮੋਹੀਆਂ ਜਾ ਦੋਰਾਵਮਾ ॥ ਇਤਯਾਦਿ ਅਲਾਹਣੀਆਂਹੈਂ ॥ ਇਨਕੀ ਜਗਾ ਗੁਰੁਜੀਨੇ ਵ- ਮਃ ੧ ਧੰਨ ਸਿਰੰਦਾ ਸਚਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜਿਨ ਜਗ ਧੰਧੇ ਲਾਇਆ॥ ਇਤਯਾਦਿ ਅਲਾਹਣੀਆਂ ਕਹੀਆਂ॥ ਪੀਰ ਫਕੀਰਕੇ ਜਸਕੇ ਗੀਤਕਾ ਨਾਮ ਸੋਹਲਾ ਹੈ ਜੈਸੇ ਗਾਵਾਂ ਸੋਹਲਾ ਲਾਲਾ ਵਾਲੇਦਾ ਪੀਰਾ ॥ ਸੂਃ ਮਃ ੩॥ ਸੋਹਲੜਾ ਹਰਿਰਾਮ ਨਾਮ ਰਸ ਸਬਦ ਬੀਚਾਰੇ॥ ਇਤਯਾਦਿ ਸੋਹਲੇਹੈ ਇਨਕੇ ਸਮਾਨ ਗੁਰੁਜੀਨੇ॥ ਜੈਘਰਿ ਕੀਰਤ ਆਖੀਏ ਇਤਯਾਦਿ ਸੋਹਲੇ ਕਹੇ॥ ਏਕ ਏਕ ਅਖਰਪੈ ਜੋ ਪਾਧੇ ਲੋਕ ਬਾਲਕਾਂਕੋ ਸਿਖਯਾਹੇਤ ਪਾਠ ਬਤਾਵੇ ਹੈ॥ ਤਿਸਕਾ ਨਾਂਮ ਪਟੀਆਂਹੈ॥ ਜੈਸੇ ਊੜਿਆ ਓਇ ਓ-ਅੰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਤ ਧਿਆਈਐ॥ ਸਸਿਆਓਇ ਸੱਤਗੁਰੂ

ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰੀਐ ਇਤਯਾਦਿ ਪਟੀਆਂਹੈਂ ਇਨਕੀ ਜਗਾ
ਗੁਰੁਜੀਨੇ ਅਃ ਮਃ ੧ ਸਸੇ ਸੋਇ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਜਿਨ ਸਾਜੀ
ਸਭਨਾ ਸਾਹਬ ਏਕ ਭਇਆ ॥ ਬਿਯੋਗਾਦਿ ਦੁਖਦੀਦਸਾਦੇ
ਗੀਤਕਾ ਨਾਮਸੱਦਹੈ ॥ ਜੈਸੇਸੁਣ ਪੁੰਨੂਦੇ ਦੁਖਨੂ ਸਸੀ ਨੀ
ਮੈ ਆਪੈ ਮੌਤ ਕਬੂਲੀ॥ ਇਤਯਾਦਿ ਸਸੀਪੁੰਨੂ ਆਦਿਕੋ
ਕੇ ਸੱਦਹੈਂ ਇਸਕੀ ਜਗਾ ਗੁਰ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀਕੇ ਪੜੋਤੇ
ਸੁੰਦਰਜੀਨੇ ਰਾਮਕਲੀਮੇ ਸੱਦ ਕਹਿਆਹੈ ॥ ਜਗਦਾਤਾ
ਸੋਇ ਭਗਤਵਛਲਤਿਹੁਲੋਇਜੀਉ॥ਇਤਯਾਦਿ ॥ ਪ੍ਰੀਤਮ
ਕੇ ਲਾਭ ਆਨੰਦ ਸਿਖਾਦਿਕੋਂਕੇ ਬਰਣਨਮੇ ਅਨੇਕ ਚਾਲੋ
ਕੇ ਬਹੁਤਕਰ ਛੇਤੁਕੇ ਪਦੋਂਕਾ ਨਾਮ ਛੰਤਹੋਵੇਹੈ॥ ਜੈਸੇ ਦੁ-
ਲਹੁਕਾ ਰੂਪ ਅਨੂਪ ਦੁਲਹਨ ਪਾਯਾਰਾਮ ॥ ਦੁਲਹਨਕੇ
ਭਲ ਭਾਗ ਜਾਗਮਥਾਯਾਰਾਮ॥ ਇਤਯਾਦਿ ਛੰਤਹੈ ॥ ਇਨ
ਕੀ ਜਗਾ ਗੁਰੁਜੀਨੇ ਲਿਖੇਹੈਂ॥ ਗੁਰਮਿਲ ਲਧਾਜੀ ਰਾਮ
ਪਿਆਰਾ ਰਾਮ॥ਇਤਯਾਦਿ ਵਡਹੰਸਮੇ॥ਸਾਜਨੜਾਮੇਰਾ ਸਾ-
ਜਨੜਾ ਨਿਕਟ ਖਲੋਯੜਾ ਮੇਰਾ ਸਾਜਨੜਾ॥ ਇਤਯਾਦਿ
ਰਾਮਕਲੀਮੇ ਪ੍ਰਸ਼ੋਤਰਕੀ ਭਰਾਪੈ ਜੁਲੋਕ ਪਹਲੇ ਦੋਹਾ
ਆਗੇ॥ਬਿਗੜਾਸਾਕੁੰਡਲੀਆ ਕਹੇਹੈ॥ ਤਿਨਕਾ ਨਾਮ ਚੌਬੋ
ਲੇਹੈਂ॥ ਜੈਸੇ ਪਿਤਵਰਜਤ ਜਿਹਨਾਮਸੇ ਤੂੰ ਮਨਸੇ ਕਿਉ
ਰਾਤ॥ ਰਾਮਨਾਮਤੂ ਛੋਡਦੇ ਸੁਨੋ ਕੁਵਰ ਮੇਰੀ ਬਾਤ॥
ਇਤਯਾਦਿ ਮਾਤਾ ਬਚਨ ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਪ੍ਰਤਿ ॥ ਤਿਸਕੀ

ਜਗਾ ਗੰ੍ਥਜੀਮੇ॥ ਸੰਮਨਜੋਇਸਪ੍ਰੇਮ ਕੀ ਦਮਕਿਹੁ ਹੋਤੀ ਸਾਟ॥ ਇਤਜਾਦਿਕਹੇ॥ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਠਾਰਵਾਂ॥ ਗੁਰੁਨਾਨਕ ਜੀਕੇ ਮੇਲਕੀ ਔਰ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰਕੀ ਗੰ੍ਥਸਾਹਿਬਮੇ ਬਹੁਤ ਉਪਮਾ ਲਿਖੀਹੈ॥ ਔਸ੍ਰਤਿ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਪੁਰਾਣਮੇ ਇਨਕਾ ਕਥਨ ਨਹੀਂ॥ ਯਾਤੇ ਯੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਕੈਸੇ॥ ਉਤਰ॥ਪੂਰਬ ਗੁਰਨਾਨਕ ਜੀਕੀ ਅਵਤਾਰਤਾਮੇ ਨਿਜਬਾਨੀ ਪੁਨਾ ਗੋ ਪਾਲਤਾਪਨੀ ਸ੍ਰੁਤਿ ਔਯਦਜਦ੍ਵਿਭੂਤਿ ਮਦਿਤਜਾਦਿ ਗੀਤਾ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਪੁਨਾ ਭਾਗਵਤ ਬਚਨ ਔਭਵਿਖਜਤਬਚਨ ਪ੍ਰਮਾ ਣ ਕਹੇ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਯਾਤੇ ਗੁਰ ਅਵਤਾਰਜਬ ਸਿਧਹੈ ਮਾਨਨ ਸਾਥ॥ ਅਬ ਤਿਨ ਲੇਖਾ ਨਿੱਬੜੇਮੇਲ਼ ਜਿਨਾਗੁਰ ਨਾਥ॥੧॥ਪੁਨਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਖੇਤ੍ਰਬਰਉਪਮਾਸਮਕ ਜਾਨ॥ ਪੁਰਖ ਬਿਧਾਤੇ ਰਚਨਸੈਤਸ ਅਚਜੁਤ ਗਾਥਾਨ॥੨॥ ਤੀਰਥ ਗੰਗਾ ਯਮੁਨਤਿਹ ਬੇਣੀ ਸਿੰਧੂ ਆਦਿ॥ ਜਹ ਅ- ਚਜੁਤ ਗਾਥਾਨਕੋ ਹੋਵਤ ਨਿਤ ਸੰਬਾਦ॥੩॥ ਨਾਹਬਸੋ ਬੈਕੁੰਠਮੋ ਯੋਗਿਨ ਚਿਤਮੋ ਨਾਹ॥ ਭਕ੍ਤ ਹਮੇ ਜਸਗਾਤ ਜਹ ਤਹਾ ਹਮਾਰੀ ਰਾਹ॥੪॥ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਮਾਹਸਦ ਚਰਚਾ ਅਚਜੁਤ ਕੇਰ॥ ਯਾਤੇ ਤੀਰਥ ਤ੍ਰਪਤਾ ਚਿਤਮੇਮੁ- ਖਜ ਸੁਹੇਰ॥ ੫॥ ਪੁਨਹਰਸੇਬਾਨਾਰਸੰਪੁਰੀ ਅਯੁਧਜਾ ਰਾਮ॥ ਮਥਰਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਪ੍ਰਭਾਵਸੇ ਤਥਾ ਦ੍ਵਾਰਵਤਿਆਮ॥ ੬॥ ਤਜੁਨਾਨਕ ਅਵਤਾਰ ਗੁਰ ਜਹਾਂ ਧਰੇ ਪਗਆਇ॥

ਸੋ ਸੋ ਭੂਮੀ ਤੀਰਥੰ ਯਹ ਹਮਰੇ ਮਤ ਭਾਇ ॥ ੭ ॥ ਯਥਾ
ਜਹਾਜਹ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ੍ਜੂ ਫਿਰੇ ਭੂਮਿ ਬ੍ਰਜਮਾਹ ॥ ਸੋਸੋ ਤੀਰਥ
ਰੂਪਕੈ ਪੂਜਤ ਆਸਤਕ ਤਾਹ ॥ ੮ ॥ ਯਾਤੇ ਲਵਕੁਸ
ਯੁਧਮੇ ਧਰੇ ਅਮੀਘਟ ਸੇਤ ॥ ਯਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਾਮ ਭੋ
ਹਮਨਹ ਭਾਖੇ ਭੇਤ ॥ ੯ ॥ ਯਤੋ ਅੰਧਕੇ ਨਿਉਤਮੇ ਦੋਆ
ਵਨਕੋਨੇਮ ॥ ਤਾਤੇ ਵਹਹਮਨਾਕਹੇ ਲਖਚਿਤਕਹਨ ਅ-
ਖੇਮ ॥ ੧੦ ॥ ਕਿੰਤੂ ਵੋਹੀ ਕਹਤਹੈ ਜਹਬਿਚਰੇ ਗੁਰੁਨਾਥ
॥ ਸੋਸੋ ਤੀਰਥ ਥਾਨਭੋ ਤਾਰਨ ਹੇਤ ਅਨਾਥ ॥ ੧੧ ॥
ਤਹਾਭੀ ਏਤੀ ਬਾਰਤਾ ਅਧਿਕ ਜਾਨ ਚਿਤਮਾਹ ॥ ਜਨਮ
ਕਰਮ ਪ੍ਰਲੋਕਕੇ ਥਾਨ ਅਸੰਖਸੁਚਾਹ ॥ ੧੨ ॥ ਤਿਨਮੇ
ਜੋਹੈ ਜਨਮਕੇ ਪੁਨਜੋ ਕਰਮਨਕੇਰ ॥ ਥਾਨ ਮੁਖਯ ਵਹੁ
ਚਿੱਤਮੋ ਅੰਤਥਾਨਤੇ ਹੇਰ ॥ ੧੩ ॥ ਯਾਤੇ ਮੰਗਲਥਾਨ ਹੈ
ਜਨਮ ਕਰਮਕੇ ਠੀਕ ॥ ਪਰਮ ਅਮੰਗਲ ਰੂਪਹੁਇ ਅੰਤ
ਥਾਨ ਲਖਨੀਕ ॥ ੧੪ ॥ ਯਾਹੀਤੇ ਜਗ ਜਾਨੀਯੇ ਰਿਖਿ
ਅਵਤਾਰਨਿਕੇਰ ॥ ਅੰਤਥਾਨ ਜਗਨਾ ਕਹੇ ਪੂਜਨਹੇਤ
ਸੁਹੇਰ ॥ ੧੫ ॥ ਤਾਹੀਤੇ ਨਹਿਅੰਤਕੋ ਉਤਸਵਕੋਯ ਕਰੰ
ਤ ॥ ਕਿੰਤੁ ਜਨਮ ਔ ਕਰਮਕੇ ਉਤਸਵ ਸਰਬ ਧਰੰਤ ॥
੧੬ ॥ ਤੈਸੇ ਚਹੀਯੇ ਗੁਰਮਤੇ ਜਨਮ ਕਰਮ ਉਤਸਾਹ ॥
ਔਪੂਜਨ ਇਨਥਾਨਕੋ ਮੁੱਖ ਅੰਤਸੇਚਾਹ ॥ ੧੭ ॥ ਰੂਹ[1]

੧-ਯਵਨ ਅੰਤਥਾਨੋਕਾ ਪੂਜਨ ਕਯੋਂ ਕਰਤੇ ਹੈ

ਬਿਤੀਗਨ ਅੰਤਥਾਂ ਪੂਜਨ ਯਵਨ ਕਰੰਤ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਸ੍ਵਰੂਪ ਬਿਦੇਹਗੁਰੁਤਹਹੀ੨ ਨਾਹਿ ਸਿਧੰਤ ॥ ੧੮ ॥ ਯਾਤੇਤਿਨ ਸਮਮੁਖਕੈ ਚਹੀਯੇ ਪੂਜਨਨਾਹ॥ ਮੜੀਮਸਾਣੀ ਪੂਜਕੇ ਦੂਖਨ ਗੁਰਮਤ ਮਾਹ ॥ ੧੯ ॥ ਤਾਂਤੇਘਟ ਗੁਪਤਾਰ ਪੁਨ ਭਾਲਕੁੰਡਵਤਥੋਰ॥ ਪੂਜਨ ਇਹ ਥਾਂਕੀਜੀਏ ਮੁਖਜਨਮ ਕ੍ਰਿਤਜੋਰ॥ ੨੦ ॥ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉਨੀਸਵਾਂ ॥ ਪੁਰਾਣਾਦਿ ਹੀ ਨ ਦੂਸਰੇ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਮੇ ਲਿਖੀ ਕਾਲੀਦਾਸਕੋ ਬ੍ਰਹਮਾ ਕੀ ਅਵਤਾਰਤਾ ਕੈਸੇਪ੍ਰਮਾਣ॥ਉਤਰ॥ਦੋ:॥ਸੁਨੀਯੇ ਸੰਕਰ ਮਤੀਜਨਸੰਕਰਕੋ ਅਵਤਾਰ ॥ ਸਹਸਿਖਨਕੇ ਕਹਤਹੈ ਬਿਨਪੁਰਾਣ ਨਿਰਧਾਰ ॥ ੨੧॥ ਔਰਾਮਾਨੁਜ ਮਧ੍ਵਪੁਨ ਨਿੰਬਾਰਕ ਸਹਮੇਲ॥ ਬਿਸ਼ਨੁ ਸ੍ਵਾਮੀ ਚਾਰਕੀ ਨਾਹਪੁਰਾਨੇ ਪੇਲ॥ ੨੨ ॥ ਜੋ ਪੁਰਾਣ ਪ੍ਰਮਾਣ੩ ਭੀ ਨਿਜਮਤ ਕਹੇ ਬਨਾਯ॥ ਸੋਖੰਡਿਤਹੈ ਪਰਸਪਰ ਯਾਤੇ ਸਾਖਨਭਾਇ॥ ੨੩॥ ਯਦੀਪੁਰਾਣ ਬਿਹੀਨਭੀ ਯੇ ਸਭਹੈ ਅਵਤਾਰ ॥ ਤੌ ਕਾਲੀ ਗੁਰ ਲਿਖਨਮੋ ਰੰਚ ਨ ਸੋਚਬਿਚਾਰ॥ ੨੪॥

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਬੀਸਵਾਂ ॥ ਜਪਕੇ ਆਦਿਮੇ ਔਨਿਖਲਰਾਗੋਂ ਕੇ ਆਦਿਮੇ ਔਰ ਬੀਚਮੇ ਏਕਅੰਕ ਅਰ ਓਂ ਅਖਰਲਿਖਾਹੈ ਕੋਈ ਤਿਸਕਾ ਪਾਠ ਏਕੰਕਾਰ ਓਂਕਾਰ ਪੜਤੇਹੈਂ॥ ਕੋਈ

੨-ਅੰਤਥਾਨਮੇ ਹੀ
੩-ਅਪਨੇਅਪਨੇ ਅਵਤਾਰੋਕੇ ਹੋਨੇਮੇ

ਏਕ ਓਂ ਪੜਤੇਹੈ ॥ ਕੋਈ ਏਕ ਓਂਕਾਰ ਪੜਤੇ ਹੈ ॥
ਵਾਸਤਵ ਕੈਸਾ ਚਾਹੀਯੇ ॥ ਉਤਰ ॥ ਸਭੀਪਾਠ ਸਮਜ
ਕ ਹੈ ਤੌਭੀ ਏਕ ਅੰਕ ਸਹਿਤ ਓਂ ਕੀ ਜਗਹ ਏਕ ਓਂ
ਹੀ ਪੜਨਾ ਉਚਿਤ ਹੈ ॥ ਕਾਹੇਤੇ ਆਰੰਭ ਸਥਾਨੋ ਮੇ
ਸਰਬਤ੍ਰਏਕ ਅੰਕਸਹਿਤ ਓਂ ਮਾਤ੍ਰਲਿਖਾਹੈ ਅਰਬਾਣੀ
ਮੇ ਭੀ ਓਂ ਆਦਿਰੂਪੇ ॥ ਓਂ ਗੁਰਮੁਖਕੀਯੋ ਅਕਾਰਾ ॥ ਓਂ
ਨਮਅਖਰ ਤ੍ਰਿਭਵਨਸਾਰ। ਐਸੇ ਅਨੰਤ ਸਥਾਨੋਮੇ ਓਂਮਾ-
ਤ੍ਰ ਲਿਖਾਹੈ ॥ ਯਾਤੇ ਵੈਸਾਹੀ ਪੜਨਾ ਚਾਹੀਯੇ ॥ ਕਿੰਚਬਯਾ
ਕਰਣ ਮਰਯਾਦਾ ਸੇਭੀ ਏਕ ਓਂ ਹੀ ਪੜਨਾਚਾਹੀਯੇ ਕਾਹੇ
ਤੇ ਬਯਾਕਰਣ ਮੇ ਕਾਰਪਦਕਾ ਰਾਰੇਬਿਨਾ ਅਖਰਮਾਤ੍ਰਸੇ
ਪਰੇ ਬਿਧਾਨਹੈ ॥ ਰਾਰੇਸੇਪਰੇ ਫ ਮਾਤ੍ਰਕਾਬਿਧਾਨਹੈ॥ ਯਾਹੀ
ਨਿਮਿਤਸੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਪੜੇਲੋਕ ਔਰ ਅਖਰੋਂਕੋ ਅਪਨੇ
ਕੱਕਾ ਖੱਖਾ ਕਹਨਵਤ ਉਕਾਰ ਅਕਾਰ ਇਕਾਰ ਓਂਕਾਰ
ਕਹੇਹੈ ਰਾਰੇਕੋ ਊੜਾ ਆੜਾ ਈੜੀ ਕਹਨਵਤ ਰੇਫਕਹੇਹੈ
॥ ਕਾਰਕਾਭੀ ਨਿਯਮ ਨਹੀ ਕਹਨੇਵਾਲੇ ਕੀ ਇੱਛਾ ਹੋਵੇ
ਕਹੋ ਨਹੀ ਕੇਵਲ ਉ ਅ ਇਉਕਹੋ ॥ ਯਾਤੇ ਬਯਾਕਰਣ
ਰੀਤਿ ਸੇ ਭੀ ਕਾਰ ਲਿਖੇ ਬਿਨਾ ਓਂਕਾਰ ਕਹਨਾ ਸਹੀ
ਨਹੀ ਕਿੰਚ ਮੰਤ੍ਰ ਮਰਯਾਦਾ ਸੇ ਭੀ ਆਦਿਮੇ ਓਂ ਬੋਲਨਾ
ਚਹੀਯੇ ਓਂਕਾਰ ਨਾ ਕਹਨਾ ਚਾਹੀਯੇ ॥ ਕਾਹੇਤੇ ਸਤਨਾਮ
ਸੇ ਲੇ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਪ੍ਰਯੰਤ ਮੰਤ੍ਰਹੈ ਜਪਜੀਕੇ ਅਰਰਾਗੋਂ

ਕੇ ਆਦਿਮੇ ਸਮਗ੍ਰ ਮੰਤ੍ਰ ਹੈ ॥ ਮਧਯ ਮੇ ਸਤਸਬਦ ਆਦਿ ਕਾ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਅੰਤਕਾ ਲੇਕਰ ਸੰਪਟਕਰਕੇ ਲਿਖਾਹੈ ॥ ਯਾਤੇ ਮੰਤ੍ਰਕੇ ਆਦਿਮੇਂ ੳਂ ਕਾ ਉਚਾਰਣਹੀ ਸਮਯਕ ਹੈ ਏਕ ਸੇ ਆਗੇ ਓਂਕਾਰ ਜੋ ਪੜਤੇਹੈ ॥ ਸੋ ਬਹੁਤ ਤੁਕੋਂਮੇ ਓਂਕਾਰ ਓਂਕਾਰ ਲਿਖਾਹੈ ॥ ਇਸਵਾਸਤੇ ਪੜਤੇ ਹੈਂ ॥ ਉਨਸੇ ਭੀ ਅਧਿਕ ਸਮਝਵਾਲੇ ਬਹੁਤਤੁਕੋਂਮੇ ਏਕੰ ਕਾਰ ਏਕੰਕਾਰ ਲਿਖਾ ਦੇਖਕਰ ਏਕੰਕਾਰ ਪੜਤੇਹੈਂ ਜੈਸੇ ਪੜਸਕੇ ਪੜੇ ਪਰੰਤੁ

ਜਿਨ ਸਥਾਨੋਮੇ ਏਕੰਕਾਰ ਓਂਕਾਰ ਲਿਖਾਨਹੀਂ ਤਹਾਂ ਏਕ ਓਂਹੀ ਪੜਨਾ ਪ੍ਰਮਾਣਹੈ ॥ਤੁਕਾਯੇਹੈਂ॥ ਓਂਕਾਰ ਬ੍ਰਹਮਾ ਉਤਪਤਿ ਮਾਃ ਮਃ ੩ ॥ ਓਂਕਾਰ ਸਭ ਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿ ਉਪਾਈ ॥ ਇ-ਤਯਾਦਿ ਬਿਃ ਮਃ ੫ ॥ ਏਕੰਕਾਰ ਏਕਪਸਾਰਾ ਏਕੇ ਅਪਰ ਅਪਾਰ ॥ ਸਾਃ ਮਃ ੫ ਪ੍ਰਾਨ ਅਧਾਰ ਮੀਤ ਸਾਜਨ ਪ੍ਰਭ ਏਕੇ ਏਕੰਕਾਰੇ॥ ਇਤਯਾਦਿ ॥ ਪ੍ਰਸ਼੍ਨ ਇਕੀਸਵਾਂ ॥ ਜਪਮਨ ਸਤਨਾਮ ਸਦਾ ਸਤਨਾਮ ॥ ਸਾਃ ਮਃ ੫ ॥ ਜਪ ਮਨ ਨਿਰਭਉ ਸਤਿ ਸਤਿਸਤਿ ॥ ਐਸੇ ਸਤਨਾਮਕੀ ਪੁਨਾ ਵਾਃ ਮਾਃ ਪੌ ੧੯ ॥ ਨਾਨਕ ਸੋਹੰਹੰਸਾ ਜਪ ਜਾਪਹੁ ਤ੍ਰਿਭਵ ਨ ਤਿਸੇ ਸਮਾਹ ॥ ਤਥਾ ਆਤਮ ਉਪਦੇਸ ਭੇਸ ਸੰਜਮਕੋ ਜਾਪ ਸੁ ਅਜੱਪਾਜਾਪੈ॥ ਸਦਾ ਰਹੇ ਕੰਚਨਸੀ ਕਾਯਾਕਾਲ ਨਕਬਹੂੰਬਯਾਪੈ। ਐਸੇ ਸੋਹੰਕੀ। ਪੁਨਾ ਮੰਤ੍ਰਤਰਾਮਰਾਮੰਨਾਮੰ

ਧਿਆਨੰ ਸਰਬਤ੍ਰ ਪੂਰਣਹ ਐਸੇ ਰਾਮਕੀ ਪੁਨਾ ਵਾਹਗੁਰੂ
ਵਾਹਗੁਰੂ ਵਾਹਜੀਉ ਐਸੇ ਭਟੋਂਕੀ ਔਵਾਹਗੁਰੂ ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ
ਹੈ ਜਪਹਉਮੈ ਖੋਈ ਐਸੇ ਗੁਰਦਾਸਕੀ ਬਾਣੀਮੇ ਵਾਹਗੁਰੂ
ਕੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਸੁਨੀਹੈ ਯਾਤੇ ਉਪਦੇਸਮੇ ਯੇ ਸਭੀ ਮੰਤ੍ਰ ਸਮਾ-
ਨ ਹੈ ॥ ਵਾ ਇਨਮੇ ਕੋਈ ਨਯੂਨ ਅਧਿਕਹੈ ॥ ਪੁਨਾਇਕ
ਮੰਤ੍ਰਸੇਹੀ ਸਰਬਕੋ ਮੋਖਾਦਿ ਕਾਰਯਕੇ ਸੰਭਵਤੇ ਅਨੇਕ
ਮੰਤ੍ਰਕਾਹੇ ਕਹੇਹੈਂ॥ ਉਤਰ ॥ ਸੰਭਵਸੇ ਸਰਬ ਮੰਤ੍ਰੋਂਮੇ
ਤੀਨੋ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ ॥ ਤਥਾਹੀ॥ ਅਖਰ ਸ੍ਵਰੂਪ ਜੜਮੰਤ੍ਰ
ਸ੍ਵਤੇ ਫਲ ਦੇਨੇਕੋ ਅਸਮਰਥ ਹੂਯੇ ਅਪਨੇ ਜਾਪਸੇ ਪ੍ਰਸੰਨ
ਭਯੇ ਅਪਨੇ ਪ੍ਰਤਿਪਾਦਯ ਦੇਵਤਾਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ
ਯੋਂਕੋ ਬਾਂਛਿਤ ਫਲ ਦੇਵੇਹੈ ਯਹ ਮੰਤ੍ਰ ਮਹੋਦਧਿਆਦਿਮੰਤ੍ਰ
ਗ੍ਰੰਥੋਂਮੇ ਮਰਯਾਦਾਹੈ ਔਪੂਰਬ ਕਹੇ ਸਭੀ ਮੰਤ੍ਰ ਅਪਨੇਪ੍ਰਤਿ
ਪਾਦਯ ਹਰੀਕੇ ਸ੍ਵਰੂਪਕੋ ਤੁਲਯਹੀ ਨਿਰੂਪਣ ਕਰੇਹੈ ॥ ਯਾ
ਤੇ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਕੇ ਸ੍ਵਰੂਪਕਾ ਨਿਰੂਪਣ ਕਰਨੇਸੇ ਸਭੀ ਮੰਤ੍ਰ
ਸਮਾਨਹੈ ॥ ਪੁਨ ਔਰ ਮੰਤ੍ਰੋਂਨੇ ਅਪਨੇ ਅਰਥੋਂਮੇ ਪ੍ਰਤਿ
ਪਾਦਨ ਕਰੀ ਜੋ ਬਿਸੇਖਤਾ ਤਾਕੇ ਨਾ ਕਹਨੇਸੇ ਔਰ ਤਿਸ
ਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫਲਨਾ ਦੇਨੇਸੇ ਪਰਸਪਰਨਯੂਨਹੈ ਪੁਨਾਔਰ
ਮੰਤ੍ਰੋਂਮੇ ਨਾ ਕਹੀ ਜੋ ਅਪਨੇ ਅਰਥਕੀ ਬਿਸੇਖਤਾ ਤਿਸਕੇ
ਪ੍ਰਤਿਪਾਦਨ ਕਰਨੇਸੇ ਔਤਿਸਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫਲ ਦੇਨੇਸੇ
ਪਰਸਪਰ ਬਿਸੇਖਭੀ ਹੈ ॥ ਕਿੰਚ ਮਧਯਮਾਧਮ ਸਬਦੋਂਕੀ

ਅਪੇਖਾ ਕਰ ਮੰਤ੍ਰਮਾਤ੍ਰੋਤਮਹੈ॥ ਤਥਾਹੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼੍ਵਰ ਕੀ ਦੋ
ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀ ਲੀਲਾਹੈ॥ ਏਕਨਾਮ ਲੀਲਾਹੈ ਦੂਸਰੀ ਰੂਪ
ਲੀਲਾਹੈ॥ ਤਿਨਮੇਰੂਪਲੀਲਾਮੇ ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਗੁਰਨਾਨਕਾ
ਦਿ ਉਤਮਹੈਂ॥ ਬਜ਼ਾਸ ਬਿਸਿਸ੍ਟਾਦਿ ਬਿਭੂਤੀ ਮਧਜ਼ਮਹੈ॥
ਗਊਅਸ੍ਵਾਦਿ ਵਸ੍ਤੁ ਅਧਮਹੈ॥ ਨਾਮ ਲੀਲਾਮੇ ਵੇਦ ਔਰਗ੍ਰੰਥ
ਸਾਹਿਬ ਉਤਮਹੈ॥ ਗੀਤਾਭਾਗਵਤਾਦਿ ਔਸਾਖੀ ਸਲੋਕਾ
ਦਿ ਮਧਜ਼ਮਹੈ ਘਟਪਟਾਦਿ ਸਬਦ ਅਧਮਹੈ॥ ਯਾਤੇ ਵੇਦ
ਔਰਗ੍ਰੰਥਸਾਹਬ ਰੂਪ ਮੰਤ੍ਰਪੁਰਾਣਇਤਿਹਾਸਔਸਾਖੀ ਆਦਿ
ਕੋ ਮੇ ਕਹੇ ਮਧਜ਼ਮ ਮੰਤ੍ਰੋਂਕੀ ਅਪੇਖਾਸੇ ਮੁਖਜ਼ਹੈ॥ ਔਰ
ਪੂਰਬ ਜੋ ਕਹਜ਼ਾ ਏਕਸੇ ਸਰਬ ਕਾਰਯੋਂਕੇ ਸੰਭਵਹੁਯਾ
ਅਨੇਕ ਕਿਉਕਹੇ॥ ਤਾਂਕਾ ਯਹ ਉਤਰਹੈ॥ ਜੈਸੇ ਰਾਮਾਦਿ
ਅਵਤਾਰੋਂਮੇ ਏਕ ਅਵਤਾਰਸੇ ਹੀ ਸਰਬ ਕਾਰਯ ਕਰਣੇ
ਕੋ ਸਮਰਥ ਬੀ ਪਰਮੇਸ਼੍ਵਰ ਜਿਸਜਿਸ ਅਵਤਾਰ ਸੇ ਜਿਸ
ਕਾਰਯਕੇ ਕਰਣਕੀ ਇਛਾਹੈ ਵਹੁ ਕਾਰਯ ਤਿਸੀਸੇ ਕਰ-
ਤਾਹੈ॥ ਤੈਸੇ ਜਿਸ ਮੰਤ੍ਰਸੇ ਜੋ ਫਲ ਸੰਕੇਤਿਤਹੈ ਵਹੁ ਤਿਸੀ
ਸੇ ਦੇਤਾਹੈ॥ ਔਰਸੇ ਨਹੀਂ ਦੇਤਾ ਅਨਜ਼ਥਾ ਏਕਸੇਹੀ ਸ-
ਰਬ ਫਲ ਸਿਧ ਹੁਯਾ ਨਾਨਾ ਬਿਧ ਮੰਤ੍ਰ ਬਜ਼ਰਥ ਹੋਵੇਗੇ
ਔ ਬਜ਼ਰਥ ਨਹੀਂ॥ ਯਾਤੇ ਉਪਦੇਸਮੇ ਇਨਕੀ ਇਹ ਬਜ਼ਵ
ਸਥਾਹੈ॥ ਸਤਨਾਮ ਮੰਤ੍ਰ ਗੁਰਨਾਨਕ ਜੀਕੋ ਹਰਿ ਗੁਰਕਾ
ਉਪਦੇਸਹੈ ਅੰਗਦਾਦਿ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਨਿਖਲ ਸਿਖਜ਼ਨਕੋ

ਗੁਰਨਾਨਕ ਜੀਕਾ ਉਪਦੇਸਹੈ॥ ਯਾਤੇ ਨਿਜਮਤਮੇ ਮੁਕ੍ਤੀ
ਰੂਪ ਕਾਰਯ ਹੇਤ ਯਹੀ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਉਪਦੇਸਹੈ॥ ਸੋਹੰ
ਅਜਪਾ ਜਾਪਕਾ ਅਭੇਦ ਉਪਾਸਨਾ ਰੂਪ ਕਾਰਯਹੇਤ ਉਪ-
ਦੇਸਹੈ। ਰਾਮਮੰਤ੍ਰਕਾਬਾਲਮੀਕੀਤੁਲਜਪਤਿਤੋਕੋਪਵਿਤ੍ਰਕਰ
ਕੇਯੋਗੀਬਨਾਕਰਤਿਨਕੇਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰਮੇਰਮਣਰੂਪਕਾਰਯਹੇਤ
ਉਪਦੇਸ ਹੈ॥ ਵਾਹਗੁਰੂ ਮੰਤ੍ਰ ਕਾ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਸੰਬੰਧੀ ਗ੍ਯਾਨ
ਦੇਨੇ ਸੇ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਸੇ ਭੀ ਅਧਿਕ ਮਹਾਤਮ ਵਾਲੇ ਜੋ ਗੁਰੂ
ਸੁਣਨੇ ਮਾਤ੍ਰ ਸੇ ਤਿਨਕੇ ਮਹਾਤਮ ਬੋਧਨ ਰੂਪ ਕਾਰਯ ਹੇਤ
ਉਪਦੇਸ ਹੈ॥ ਪੁਨਾ ਯਹ ਵਾਹਗੁਰੂ ਮੰਤ੍ਰ ਅਨ੍ਯ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯੋਮੇ
ਪ੍ਰਸਿਧ ਜੋ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਕੇ ਨਾਮ ਤਿਨਸੇ ਪ੍ਰਿਥਕ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਕਾ
ਨਾਮਹੈ॥ ਔਮੁਖ੍ਯ ਮੰਤ੍ਰੋ ਕੇ ਸਮਾਨ ਅਰਥ ਵਾਲਾ ਹੈ ਯਾਤੇ
ਮੁਖਮੰਤ੍ਰਹੈਅਰਥਇਸਕੇਭਟੋਕੇਸਵੈਯੋਮੇਲਿਖੇਜਾਵੇਗੇ।ਕੋਈ
ਇਸਬਿਚਾਰਮੇ ਐਸੇ ਕਹੇਹੈ ਰਾਮਔ ਸੋਹੰਆਦਿਕ ਮੰਤ੍ਰੋਵਤ
ਸਤਨਾਮ ਮੰਤ੍ਰਹੈ ਅਰ ਗੁਰਮਤ ਮੇ ਮੁਖ੍ਯਹੈ ਵਾਹਗੁਰੂ ਮੰਤ੍ਰ
ਹੀ ਨਹੀ ਯਾਤੇ ਮੁਖ ਮੰਤ੍ਰ ਕੈਸੇ ਹੋਵੇ ਜੈਸੇ ਯਹਮੰਤ੍ਰ ਨਹੀ ਸੋ
ਰੀਤਿ ਦਿਖਾਵੇਹੈ ਮੰਤ੍ਰ ਵਹੁ ਹੋਵੈਹੈ ਜਿਸਕੇ ਆਦਿਮੇ ਓਂ
ਸਬਦ ਹੋਵੇ ਪੁਨਾ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰਕਾ ਵਾ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯਕੇ ਆਚਾਰਯ
ਕਾ ਕਹਿਆ ਹੁਯਾ ਹੋਵੇ ਸਤਨਾਮ ਕੇ ਆਦਿਮੇ ਓਂ ਸਬਦ
ਹੈ ਪੁਨਾ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਕਾ ਗੁਰੁ ਜੀ ਕੋ ਕਹਿਆ ਹੁਯਾ ਹੈ ਯਾਤੇ
ਮੰਤ੍ਰ ਹੈ ਅਰ ਸਦੇਵ ਸੌਮਜੇਦਮਗ੍ਯਾਸੀਤ॥ ਸਤਯੰਗ੍ਯਾਨ

ਮਾਨੰਦੰਬ੍ਰਹ੍ਮਇਤਜ਼ਾਦਿ ਸ੍ਰਤੀਯੋ ਮੇ ਪੁਨਾ ਓਂ ਤਤਸਦਿਤਿ ਨ੍ਰਿਦੇਸੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਣ ਤ੍ਰਿਬਿਧਃ ਸਿਮ੍ਰਿਤਃ ਐਸੇ ਗੀਤਾ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਮੇ ਸਤਨਾਮ ਕੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਸੁਣਨੇਸੇ ਯਹ ਮੁਖਜ਼ ਹੈ॥ ਔ ਮੁਖਜ਼ ਮੰਤ੍ਰ ਹੋਣੇਸੇਹੀ ਉਪਦੇਸ ਕਾਲਮੇ ਸਰਬਕੋ ਚਰਣਾ-ਮ੍ਰਿਤ ਤਥਾ ਖੰਡੇ ਕਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇਨੇ ਕਾਲਮੇ ਪ੍ਰਥਮ ਇਸਕਾ ਉਪਦੇਸ ਹੋਵੈਹੈ ਅਰ ਅਮ੍ਰਿਤ ਬਨਾਵਨ ਕਾਲ ਮੇ ਇਸੀ ਕਾ ਪ੍ਰਥਮ ਜਾਪ ਹੋਵੈਹੈ॥ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਨੇ ਭੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕੀ ॥ ੧ ॥ ੨੪ ॥ ੩੭ ॥ ਪੌੜੀ ਮੇ ਸਤਨਾਮ ਜਿਨ ਮੰਤ੍ਰ ਸੁਣਾਯਾ ॥ ਸਤਨਾਮਦਾ ਚੱਕ੍ਰ ਫਿਰਾਯਾ॥ ਐਸੇ ਇਸੀ ਕੋ ਮੁਖਜ਼ ਮੰਤ੍ਰ ਲਿਖਜ਼ਾਹੈ ਅਰ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀਮੇਭੀ ਯਹੀ ਸ੍ਵਰੂਪ ਬੋਧਕਅਕ੍ਰਿਤਮਨਾਮ ਗੁਣ ਕਰਮਾਨੁਸਾਰੀ ਨਾਮੋਸੇ ਮੁਖਜ਼ ਕਹਿਆ ਹੈ ॥ ਕ੍ਰਿਤਿਮਨਾਮ ਕਥੇ ਤੇਰੇ ਜਿਹਬਾ ਸਤ ਨਾਮ ਤੇਰਾ ਪਰਾਪੂਰਬਲਾ ਯਾਤੇ ਯਹ ਮੁਖਜ਼ਹੈ ਅਰ ਇਸ ਕੇ ਉਪਦੇਸ ਸੇਂ ਹੀ ਸਿਖਜ਼ ਸਤਨਾਮੀਯੇ ਕਹੇਜਾਵੇ ਹੈ॥ ਯਾਤੇ ਸਤਨਾਮ ਹੀ ਮੁਖਜ਼ ਹੈ ਯਹੀ ਇਸ੍ਰ ਮੰਤ੍ਰਹੈ ਵਾਹਗੁਰੂ ਸਬਦ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਸੇ ਮੁਖਜ਼ ਨਹੀ ਪੁਨਾਇਸ ਕੇ ਆਦਿ ਮੇ ਓਂ ਨਹੀ ਔ ਗੁਰੁਕੋਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰਕਾ ਕਹਿਆਹੁਯਾ ਵਾ ਗੁਰੋ ਕਾ ਕਹਿਆ ਹੁਯਾ ਨਹੀ ਕਿੰਤੁ ਭਟੋ ਕਾ ਕਹਿਆ ਹੁਯਾ ਹੈ ਪੁਨਾ ਅਰਥ ਸੇ ਭੀ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰਕਾ ਕ੍ਰਿਤ੍ਰਿਮ ਅਕ੍ਰਿਤ੍ਰਿਮ ਨਾਮ ਨਹੀ ਕੇਵਲ ਗੁਰ ਕੀ ਉਸਤਤਿ ਕਾ ਵਾਚਕਹੈ ਯਾਤੇ ਮੰਤ੍ਰ ਨਹੀ ਐਸੇ ਕਹੇਹੈ ਪਰੰਤੁ ਤਿਨ ਕਾ ਕਥਨ ਸਮਜ਼ਕ ਨਹੀ

ਕਾਹੇਤੇ ਮੰਤ੍ਰਨਾਮ ਗੁਪ੍ਤ ਸਲਾਹ ਔਰ ਦੇਵਸਿਧ ਕਰਨਕੇ ਪਾਠਕਾਹੈ ॥ ਔ ਯਹ ਵਾਹਗੁਰੂ ਸਬਦ ਗੁਰੁਦੇਵਤਾ ਕਾ ਸਾਧਕਪਾਠਹੈ। ਪੁਨਾਵਾਹਔਗੁਰੁਸਬਦੋਂਸੇਗੁਰੁਕਾਗ੍ਰੰਥਸਾ ਹਿਬਮੇਗੁਪ੍ਤਕਹਿਆਹੁਯਾਹੈਯਾਤੇਮੰਤ੍ਰਹੈਔਰਪੂਰਬਜੋਕਹਿ- ਆ ਇਸਕੇ ਆਦਿਮੇ ੴਨਹੀਂਪੁਨਾ ਆਚਾਰਯ ਕਾਕਹਿਆ ਹੁਯਾ ਨਹੀ ॥ ਪੁਨਾ ਕ੍ਰਿਤ੍ਰਿਮਾਕ੍ਰਿਤ੍ਰਿਮ ਪ੍ਰਮੇਸੂਰ ਕਾ ਨਾਮ ਨਹੀ ਯਾਤੇ ਮੰਤ੍ਰ ਨਹੀ ਤਾਕਾ ਯਹ ਉਤਰਹੈ ॥ ਜੋ ਜੋ ਸ੍ਰੁਤਿ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿਇਤਿਹਾਸਪੁਰਾਣਾਦਿਕੋਮੇਕ੍ਰਿਤ੍ਰਿਮਵਾਅਕ੍ਰਿਤ੍ਰਿਮ ਪ੍ਰਮੇਸੂਰ ਕੇ ਨਾਮ ਕਹੇ ਹੈ ਤਿਨਮੇਸੇ ਜਿਨ ਰਾਮ ਨਾਰਾਯਣ ਗੋਪਾਲਾਦਿ ਨਾਮੋ ਕੋ ਲੋਕ ਮੰਤ੍ਰਮਾਨੇਹੈ ਤਿਨਕੇ ਆਦਮੇ ਭੀ ੴ ਸਬਦ ਨਿਯਮਸੇ ਨਹੀ ਬਿਸੇਖ ਕਾਰਯੋ ਹੇਤ ਜਾਪ ਕਾਲ ਮੇ ੴ ਲਗਾਯਾ ਜਾਵੇਹੈ॥ ਐਸੇਵਾਹਗੁਰੂ ਸਬਦ ਕੇ ਆਦਿਮੇ ਇਛਾ ਹੋਵੇ ਲਗਾਲੇਵੋ ਯਾਤੇ ੴ ਆਦਿ ਨਾ ਹੋਨੇਤੇ ਯਹ ਮੰਤ੍ਰ ਨਹੀ ਯਹ ਕਥਨਅਸੰਗਤਹੈ ਤੈਸੇ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮੇ ਵਾਹ ਵਾਹ ਔ ਗੁਰੁ ਗੁਰੁ ਐਸੇ ਪ੍ਰਿਥਕ ਪ੍ਰਿਥਕ ਅਵਯਵੋ ਕੇ ਕਥਨ ਸੇ ਪੁਨਾ ਦੂਸਰੇ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮੇ ਵਾਹਗੁਰੂ ਜੀਕੀ ਫਤਹ ਇਸਆਸੀਰਬਾਦ ਰੂਪ ਮੰਗਲ ਮੇ ਸਪਸ੍ਰਦਸਮਗੁਰੂਕੇ ਵਾਹਗੁਰੁ ਕਥਨ ਸੇ ਪ੍ਰਮੇਸੂਰ ਔ ਆਚਾਰਯਕਾ ਕਹਿਆ ਨਾ ਹੋਨੇਤੇ ਯਹਮੰਤ੍ਰ ਨਹੀ ਯਹਕਥਨ ਭੀਅਸੰਗਤਹੈਪੁਨਾਯਹਕ੍ਰਿਤ੍ਰਿਮਾਕ੍ਰਿਤ੍ਰਿਮਦੋਊਰੀਤਿਕਾਪ੍ਰਮੇ

ਸ੍ਵਰਕਾਨਾਮਹੈ ਯਾਤੇ ਭਟੋਂਕਾ ਕਹਿਆ ਗੁਰਕੀ ਉਸਤੁਤਿ ਮਾਤ੍ਰਕਾ ਵਾਚਕ ਹੋਨੇਸੇ ਮੰਤ੍ਰਨਹੀ ਯਹ ਕਥਨ ਭੀ ਅਸੰਗ ਤਹੈ॥ ਜਿਸਪ੍ਰਕਾਰ ਯਹ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਕਾ ਨਾਮਹੈ॥ ਸੋ ਭੱਟੋ ਕੇ ਸਵੈਯਾਮੇ ਅਰਥ ਕਰਨਕਾਲ ਮੇ ਲਿਖੇਂਗੇ ਇਹਾਂਏਤਾ ਤੇ ਬਿਸੇਖਹੈ॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇਨੇ ਕਾਲਮੇ ਪ੍ਰਥਮ ਸਤਨਾਮ ਮੰਤ੍ਰ ਦੀਆਜਾਵੈਹੈ ਪੀਛੇ ਸੇ ਵਾਹਗੁਰੂ ਜੀਕੀ ਫਤਹ ਬੁਲ-ਵਾਈਜਾਵੈਹੈ॥ ਤਿਸਮੇ ਵਾਹਗੁਰੂ ਮੰਤ੍ਰ ਕਹਾਯਾ ਜਾਵੈਹੈ॥ ਐਸੇ ਏਕਕਾਲਮੇ ਹੀਆਗੇਪੀਛੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਵਨੇਵਾਲਾ ਗੁਰਸਿਖਜਕੋ ਦੋਨੋ ਮੰਤ੍ਰੋਂਕਾ ਉਪਦੇਸਕਰੇਹੈ॥ ਜੈਸੇ ਸੈਵ ਵੈਸ੍ਨਵ ਮਤੋਂਮੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਦਿ ਤੀਨ ਬਰਣੋਕੋ ਪ੍ਰਥਮ ਸੰਸ-ਕਾਰਕਾਲਮੇ ਗਾਇਤ੍ਰੀ ਕਾ ਉਪਦੇਸਕਰੇ ਹੈ॥ ਪੀਛੇਸਿਵ ਰਾਮ ਗੋਪਾਲਾਦਿ ਭਗਵਤ ਮੰਤ੍ਰੋ ਕਾ ਉਪਦੇਸ ਕਰੇ ਹੈ॥ ਯਾਤੇ ਪ੍ਰਥਮ ਉਪਦੇਸ ਕਰਨੇ ਸੇ ਔ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਕਾ ਕਹਜਾ ਹੋਨੇਤੇ ਸਤਨਾਮ ਮੰਤ੍ਰ ਅਧਿਕਹੈ॥ ਪੀਛੇ ਉਪਦੇਸ ਸੇ ਔ ਗੁਰੁਕਾ ਕਹਿਆਂ ਹੋਨੇਸੇ ਵਾਹਗੁਰੂ ਵਾਸੇ ਨਜੂਨਹੈ॥

ਪ੍ਰਸ੍ਨ ਬਾਈਸਵਾਂ॥ ਸੈਵ ਬੈਸ੍ਨਵਾਦਿਮਤੋਂਮੇਮੁਕ੍ਤ ਪੁਰਖੋਂ ਕੇ ਗਮਨ ਹੇਤ ਕੈਲਾਸ ਬੈਕੁੰਠਾਦਿ ਲੋਕੋਵਤ ਗੁਰਮਤ ਮੇ ਮੁਕ੍ਤੋਂਕੇ ਨਿਵਾਸਹੇਤ ਲੋਕ ਕੌਣਹੈ॥ ਉਤਰ॥ ਪੂਰਬ ਨਿਜ ਗੁਰੂ ਅਕਾਲ ਇਸ੍ਟ ਕੋ ਮਹਾ ਬਿਸ੍ਨ ਮਹਾਸਿਵ ਰੂਪ ਤਾ ਸਿਧ ਕਰਨੇਸੇ ਤਾਕੇ ਕੈਲਾਸ ਬੈਕੁੰਠ ਲੋਕਕੋਹੀ ਹਮ

ਗੁਰੁਲੋਕ ਕਹੇਹੈ ॥ ਯਾਮੇ ਯਹ ਹੇਤੁਹੈ ॥ ਸਰਬ ਮਤੋਮੇ ਪ੍ਰਮੇਸੁਰ ਏਕ ਮਾਨਾਹੈ॥ ਔ ਪ੍ਰਮੇਸੁਰਕੇ ਭਕ੍ਤ ਮੁਕ੍ਤੋਕੇ ਜਾ-ਨੇਹੇਤ ਲੋਕਭੀ ਏਕਹੀ ਮਾਨਾ ਹੈ॥ ਯਾਤੇ ਏਕਹੀ ਲੋਕ ਕੇ ਨਾਮ ਜੁਦੇ ਜੁਦੇ ਹੈ॥ ਸੈਵ ਕੈਲਾਸ ਕਹੇਹੈ॥ ਬੈਸ੍ਨਵ ਬੈਕੁੰਠ ਕਹੇਹੈ॥ ਸਮਾਰਤ ਬ੍ਰਹਮਲੋਕ ਕਹੇਹੈ ॥ ਜੈਨੀਅ ਲੌਕਿਕ ਅਕਾਸ ਕਹੇਹੈ॥ ਮਹੰਮਦੀ ਈਸਾਈ ਯਵਨਸਾਤ ਵਾ ਅਕਾਸ ਕਹੇਹੈ॥ ਸਿਖਜ ਗੁਰੁਲੋਕ ਕਹੇਹੈ॥ ਗੁਰੁਲੋਕ ਕਹੀਏ ਸਗੁਣ ਸ੍ਵਰੂਪ ਅਕਾਲ ਗੁਰਕਾ ਲੋਕ ਜਿਸਕੀ ਮਰਣਾਂਤ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕੇ ਪਾਠ ਕੀ ਸਮਾਪਤਿ ਕਾਲਮੇ ਸਿਖਕਾ ਗੁਰ ਕੇ ਲੋਕ ਮੇ ਵਾਸਹੋਵੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰੀਜਾਵੇ ਹੈ ॥ ਏਕਹੀ ਲੋਕ ਜਿਸਕੀ ਜੈਸੀ ਭਾਵਨਾ ਹੈ ਤਿਸਕੋਵੈਸਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਵੇਹੈ ॥ ਸੈਵੋਕੋ ਸਿਵਲੋਕ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਵੇਹੈ ॥ ਬੈਸ੍ਨਵੋਂ ਕੋ ਬੈਕੁੰਠ ਲੋਕ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਵੇਹੈ। ਸਮਾਰਤੋਕੋ ਬ੍ਰਹਮਲੋਕ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਵੇਹੈ॥ ਜੈਨੋਕੋ ਅਲੌਕਿਕ ਆਕਾਸ ਯਵਨੋਕੋ ਸਾਤਵਾ ਆਕਾਸ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਵੇਹੈ ਸਿਖੋਂਕੋ ਗੁਰੁਲੋਕ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਵੇਹੈ॥ ਜੈਸੇ ਏਕਹੀ ਪੁਰਖ ਬਯਕ੍ਤਿ ਪੁਤ੍ਰਕੋ ਪਿਤਾ ਔ ਪਿਤਾ ਕੋ ਪੁਤ੍ਰ ਸ੍ਵਸੁਰਕੋ ਜਮਾਤਾ ਰੂਪ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਵੇਹੈ ॥ ਕੋਈ ਐਸੇ ਕਹੇਹੈਂ ॥ ਵੇਦਵਿਖੇ ਸਤਲੋਕ ਸੇ ਬਿਨਾ ਕੈਲਾਸ ਬੈਕੁੰਠ ਗੋਲੋਕਾਦਿ ਕਾਹੂ ਲੋਕਕਾ ਨਾਮ ਨਹੀ ਕੇਵਲ ਸਤਲੋਕ ਕਾ ਨਾਮਹੈ ਜਿਸਕੋ ਬ੍ਰਹਮਲੋਕ

ਕਹੇਹੈਂ॥ ਇਤਿਹਾਸ ਪੁਰਾਣਾਦਿਕੋਂਮੇ ਕੈਲਾਸਾਦਿਕੋਂ ਕੇ ਭੀ ਨਾਮਹੈ॥ ਅਰ ਸ੍ਵਰੂਪ ਭੀ ਉਨਕਾ ਵੈਸਾਹੀ ਲਿਖਾਹੈ॥ ਜੈਸਾ ਬ੍ਰਹਮਲੋਕ ਕਾ ਲਿਖਾ ਹੈ॥ ਯਾਤੇ ਯਹ ਸਿਧਹੂਆ ਜਿਸ ਉਪਾਸਕ ਕਾ ਜੋ ਦੇਵਤਾਇਸ੍ਟਹੈ॥ਵਹੁ ਉਪਾਸਕਰਾ ਜਾਕੇ ਨਗਰਮੇਰਾਜਾਕੇਸਥਾਨਕੋਮੁਖਜਤਾਵਤ ਤਿਸ ਦੇਵਤਾ ਕੇ ਸਥਾਨਕੋ ਮੁਖ ਮਾਨੇਹੈ॥ਇਤਰੋਕੇ ਸਥਾਨੋਕੋਗੌਣਮਾਨੇਹੈ॥ ਜੈਸੇ ਰਾਜਸਥਾਨਸੇ ਇਤਰ ਲੋਕੋਕੇ ਮਹਲਜੋ ਮੇ ਗੌਣ ਸਥਾਨਹੋਵੇਹੈ ਯਾਤੇਇਕਹੀ ਲੋਕਮੇਇਤਰਮਤੋਂਮੇ ਗੌਣਮੁਖ ਸਥਾਨ ਮਾਨਨੇਵਤ ਹਮਨਿਜ ਇਸ੍ਟ ਅਕਾਲਕਾ ਗੁਰਲੋਕ ਸਗੁਣ ਉਪਾਸਕ ਸਿਖੋਂ ਕੇ ਗਮਨਹੇਤ ਮੁਖਜਸਥਾਨ ਮਾਨੇਹੈ॥ ਇਤਰੋਂ ਕੇ ਗੌਣ ਮਾਨੇਹੈ॥ ਸਗੁਣ ਉਪਾਸਕ ਸ੍ਵਰੂਪ ਤਿਸਕਾ ਅਮਾਯ ਕਹੇਹੈ॥ ਪ੍ਰਕਾਸਕਾ ਪੁੰਜਔ ਆ-ਨੰਦਕਾ ਪੁੰਜ ਤਿਸਲੋਕ ਕੋ ਮਾਨੇਹੈ॥ ਸ੍ਵਰਗਕਾਸੁਖ ਵਾਕੇ ਆਗੇ ਅਣੁ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀ॥ ਵਹਾਂਕੀ ਬਾਪੀ ਕੂਪ ਬਾਗ ਤੜਾਗ ਨਦੀ ਨਹਰ ਮੰਦਰ ਦਰਵਜੇ ਮ੍ਰਿਗ ਪਛੀ ਸਭੀ ਏਕ ਸੁਖਸ੍ਵਰੂਪ ਸੁਧ ਸਤ੍ਵਗੁਣ ਕਾਹੀ ਪੁੰਜਹੈਂ ਐਸੇ ਮਾਨੇ ਹੈ॥ ਸੋਈ ਰੀਤਿ ਸਭ ਮਤੋਮੇ ਜਾਨਲੇਨੀ ਨਿਰਗੁਣ ਉ-ਪਾਸਕੋਂਕਾ ਜੋ ਬਿਸੇਖ ਹੈ॥ ਸੋ ਪੀਛੇ ਲਿਖ ਚੁਕੇ ਹੈਂ ਵਹਾਂ ਦੇਖਲੇਨਾ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਮਤ ਨਿਰਣਯ ਸਾਗਰੇ ਪ੍ਰਸ੍ਨ ਬਿਚਾਰੇ ਛਬੀਸਮੀ ਉਰਮੀ॥ ੨੬ ॥

ਪ੍ਰਸ੍ਨ ਤੇਈਸਵਾਂ॥ ਸਾਸਤ੍ਰਕੇ ਅਰਥਕਾ ਸੰਗ੍ਰਹ ਕਰ ਸਿਖ੍ਯੋ ਕੋ ਹਿਤੋਪਦੇਸ ਕਰਨੇ ਵਾਲੇ ਕਾ ਨਾਮ ਆਚਾਰਯ ਹੋਵੇਹੈ॥ ਔ ਹਿਤੋਪਦੇਸ ਕਰਣਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕੋ ਹੀ ਲਿਖਾ ਹੈ ਕਾਹੇਤੇ ਅਧ੍ਯਯਨ ਅਧ੍ਯਾਪਨ ਯਜਨ ਯਾਜਨ ਦਾਨ ਪ੍ਰਤਿਗ੍ਰਹ ਖਟਕਰਮ ਬ੍ਰਹਮਣੋਕੇ ਲਿਖੇਹੈ ਤਿਨਮੇ ਅਧ੍ਯਾਪਨ ਯਾਜਨ ਪ੍ਰਤਿਗ੍ਰਹ ਤੀਨ ਨਿਯਮ ਸੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣੋਕੇ ਕਹੇਹੈ ਖੱਤ੍ਰੀ ਬੈਸ੍ਯ ਸੂਦ੍ਰ ਕੇ ਨਹੀ ਲਿਖੇ॥ ਯਾਤੇ ਖੱਤ੍ਰੀ ਕੁਲ ਗਤਗੁਰੋਂ ਕੋ ਆਚਾਰਯਤਾ ਕੈਸੇ ਪੁਨਾ ਤਿਨਕੇ ਖੱਤ੍ਰੀ ਬੈਸ੍ਯ ਸੂਦ੍ਰਬਰਣੋ ਕੇ ਸਿਖ੍ਯਨ ਕੋ ਗਾਥਾਦਿ ਉਪਦੇਸਕਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕੈਸੇ ॥

ਉਤਰ ॥ ਪੜਾਵਨ ਯੱਗ ਕਰਾਵਨ ਦਾਨ ਲੇਨੇ ਰੂਪਤੀਨ ਕਰਮੋ ਕਾ ਅਧਿਕਾਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕੋ ਲਿਖਾ ਹੈ ਔਰ ਕੋ ਨਹੀ ਯਾਤੇ ਖਤ੍ਰਿਯੋ ਕੋ ਉਪਦੇਸਕਤਾ ਨਹੀ ਬਨੇ ਯਹ ਕਥਨ ਸਮ੍ਯਕ ਹੈ ॥ ਪਰੰਤੁ ਪੜਾਵਨਾਦਿ ਤੀਨ ਕਰਮ ਕੇਵਲ ਬ੍ਰਾਹਮਣੋਕੇਹੀਹੈ ਔਰ ਬਰਣੋ ਕੇ ਨਹੀ ਯਹ ਕਿਨਹੁਨੇ ਲਿਖੇ ਮਨੁ ਆਦਿਕੋ ਨੇ ਲਿਖੇ ਕਹੋ ਤਬ ਨਿਖਲ ਮਨੁਖ੍ਯਨਕੇ ਪਿਤਾਮਨੁਕੋ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਖੱਤ੍ਰੀ ਸਭੀ ਰੂਪ ਹੋਨੇਤੇ ਖੱਤ੍ਰਿਯੋਕੋ ਆਚਾਰਯਤਾ ਮੇ ਕਿਯਾ ਸੰਦੇਹ ਹੈ ਯਾਹੀਤੇ ਯੁਧਿਸ੍ਟਰ ਪ੍ਰਤਿ

ਭੀਖਮ ਅਰਜਨ ਪ੍ਰਤਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਹਨੁਮਾਨਪ੍ਰਤਿਰਾਮਕੋ ਇਤਿ ਹਾਸ ਪੁਰਾਣੋ ਮੇ ਕਹੀ ਆਚਾਰਯਤਾ ਸੰਭਵੇਹੈ॥ ਪੁਨਾਛਾਂਦੋ ਗਉਪਨਿਖਦਰੂਪ ਵੇਦਮੇ ਪੰਚਾਗਨਿਵਿਦਯਾਮੇਕਹੀ ਰੀਤਿ ਸੇ ਜੈਵਲਿਰਾਜਾ ਕੋ ਉਦਾਲਕ ਪ੍ਰਤਿ ॥ ਤਥਾ ਛੰਦੋਗਯਮੇ ਬੈਸ਼੍ਵਾਨਰਉਪਾਸਨਾ ਮੇ ਅਸ਼੍ਵਪਤਿ ਰਾਜਾ ਕੋ ਮਹਾਸਾਲ ਸਤਯਯਗਾਂਦਿ ਬ੍ਰਾਹਮਣੋ ਪ੍ਰਤਿ ਕਹੀ ਆਚਾਰਯਤਾ ਸੰਭਵੇਹੈ ਸੰਖੇਪ ਸੇ ਛਾਂਦੋਗਮੇ ਯਹ ਕਥਾਹੈ ਸ੍ਵੇਤਕੇਤੁ ਪੰਚਾਲੋ ਕੀ ਸਭਾ ਮੇ ਗਯਾ॥ ਤਹਾਂ ਰਾਜਾ ਜੈਵਲਿਨੇਤਿਸਕੋ ਪੂਛਾ ਪਿਤਾ ਨੇ ਤੁਝ ਕੋ ਸਿਖ੍ਯਾ ਦਈ ਉਸਨੇ ਕਹਾ ਦਈ ਰਾਜਾ ਨੇ ਪਾਂਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਯੇ ਪਹਲਾ ਇਸ ਲੋਕ ਸੇ ਪਰਲੋਕ ਕੋ ਜੋਗਮਨ ਕਰਤੇ ਹੈ ਜਾਨਤਾਹੈਂ ਦੂਸਰਾ ਜਿਸਪ੍ਰਕਾਰ ਵਹਾ ਸੇ ਆਵਤੇ ਹੈ ਜਾਨਤਾ ਹੈਂ ਤੀਸਰਾ ਦੇਵਯਾਨ ਪਿਤਰਯਾਨ ਮਾਰਗੋਮੇ ਮਿਲਕੇ ਜਾਤਯੋਕਾ ਜਹਾਂ ਵਿਯੋਗ ਹੋਵੇ ਹੈ ਵਹੁ ਸਥਾਨ ਜਾਨਤਾਹੈਂ॥ ਚੌਥਾ ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪਿਤਰ ਲੋਕ ਨਹੀਪੂਰਣ ਹੋਤਾ ਸੋ ਜਾਨਤਾਹੈ ਪਾਂਚਵਾਂ ਜਿਸ ਕ੍ਰਮ ਸੇ ਪੰਚਾਹੁਤੀਹਵਨ ਕੀਯੇ ਆਹੁਤੀਕੇਸਾਧਨਜਲ ਪੁਰਖ

ਸੰਗਯਾ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤਹੋਤੇਹੈ ਵਹੁ ਜਾਨਤਾਹੈਂ ਉਸਨੇਕਹਾਨਹੀਂ ਰਾਜਾ ਨੇ ਕਹਾ ਐਸਾ ਅਗਯਾਨੀਹੋਕਰ ਕਿਉ ਕਹਤਾ ਹੁਯਾ ਪਿਤਾ ਨੇ ਸਿਖ੍ਯਾ ਦਈ ਤਬ ਵਹੁ ਵਹਾਸੇ ਪਿਤਾ ਪਾਸਆਯ ਕਰ ਕਹਤਾ ਭਯਾ ਕਿਸਵਾਸਤੇ ਮੇਰੇ ਕੋ ਕਹਾ ਥਾ ਮੈ ਤੇਰੇ

ਕੋ ਸਿਖਤ੍ਯਾ ਦੇ ਚੁਕਾ ਰਾਜਾ ਨੇ ਪਾਂਚ ਪ੍ਰਸ੍ਨ ਕੀਯੇ ਮੈ ਏਕਭੀ ਨਾ ਨਿਰਣੇ ਕਰ ਸਕਾ ਪਿਤਾਨੇ ਕਹਾ ਜੈਸੇ ਤੂ ਉਨਕਾ ਨਿਰਣਯ ਨਹੀ ਜਾਨਤਾ ਵੈਸੇ ਮੈਭੀ ਨਹੀ ਜਾਨਤਾ ॥ ਯਹ ਕਹ ਕਰ ਵਹੁ ਜੈਵਲਿਕੇ ਸਤ੍ਾਨ ਮੈ ਗਯਾ ਤਿਸਕੇ ਤਾਈ ਰਾਜਾ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿਆ ਆਪ ਕੋ ਗ੍ਰਾਮਾਦਿ ਚਾਹੀਯੇ ਰਿਖਿਨੇ ਕਹਾ ਰਹੋਰਾਜਨ ਮਨੁਖ੍ਯ ਲੋਕ ਕਾ ਬਿੱਤ ਮੈ ਨਹੀ ਚਾਹਤਾ ਮੈਤੋ ਪੰਚ ਪ੍ਰਸ੍ਨ ਕਾ ਉਤਰ ਚਾਹਤਾ ਹੂ ਵਹੁ ਕਹੋ ਰਾਜਾ ਆਗਤ੍ਯਾ ਦੇਤਾ ਹੁਯਾ ਦੀਰਘ ਕਾਲ ਨਿਵਾਸ ਕਰੋ ॥ ਯਹ ਖਤ੍ਰਿਯ ਕੁਲ ਮੇ ਪਰੰਪਰਾਸੇ ਆਈ ਵਿਦਤ੍ਯਾ ਤੁਮਕੋ ਉਪਦੇਸ ਕਰੋਂਗਾ ॥ ਤੁਮਾਰੇਸੇ ਆਗੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣੋ ਮੇ ਜਾਵੇਗੀ ਛਾਂਦੋਗ੍ਯਮੇਹੀ ਦੂਸਰੀ ਯਹਕਥਾਹੈ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਾਲ੧ ਸਤ੍ਯ ਯਗ੍ਯ੨ ਇੰਦ੍ਰਦ੍ਯੁਮਨ੩ ਜਨ੪ ਬੁਡਿਲ੫ ਮਿਲਕੇ ਕੌਨ ਹਮਾਰਾ ਆਤਮਾਹੈ ਕਿਆ ਬ੍ਰਹਮਹੈ ਯਹ ਬਿਚਾਰ ਕਰਤੇ ਹੁਯੇ ਉਦਾਲਕ ਪਾਸ ਗਯੇ ਵਹੁ ਭੀ ਅਪਨੇ ਮੇ ਉਤਰ ਦੇਨੇ ਕੀ ਸਮਰਥ ਨਾ ਦੇਖਕਰ ਤਿਨਕੋ ਕਹਤਾ ਹੁਯਾ ਅਸ੍ਵਪਤਿ ਰਾਜਾ ਇਸ ਬੈਸ੍ਵਾਨਰ ਬਿਦਤ੍ਯਾ ਕੋ ਸਮਤ੍ਯਕ ਜਾਨਤਾਹੈ ਤਿਸ ਪਾਸ ਜਾਵੋ ਵਹੁ ਤਿਸਕੇ ਸਮੀਪ ਗਏ ਤਿਨਕੋ ਰਾਜਾ ਨੇ ਕਹਾ ਨਿਵਾਸ ਕਰੋ ਮੇਰਾ ਯਗ੍ਯ ਦੇਖੋ ਮੈ ਤੁਮ ਕੋ ਬਹੁਤ ਦਖਣਾ ਦੇਵੋਗਾ ॥ ਉਨੋਨੇ ਕਹਾ ਹਮਕੋ ਬੈਸ੍ਵਾਨਰਬਿਦਤ੍ਯਾ ਕੇ ਜਾਨਨੇ ਕੀ ਇੱਛਾ ਹੈ ਹਮ ਔਰ ਕਛੁ ਨਹੀ ਚਾਹਤੇ

ਸੁਨਕਰ ਰਾਜਾ ਨੇ ਕਹਾ ਪ੍ਰਾਤ: ਕਾਲ ਤੁਮਕੋ ਉਪਦੇਸਕ ਰੂੰਗਾ ॥ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਪ੍ਰਾਤਃ ਕਾਲ ਵਹੁ ਹਾਥੋਮੇ ਦੰਤ ਧਾਵਨ ਭੇਟਾ ਲੇਕਰ ਰਾਜਾਕੇ ਸਮੀਪ ਗਯੇ॥ ਰਾਜਾ ਉਪਦੇਸ ਕਰਨੇ ਲਗਾ॥ ਜਿਸਤੇ ਮਹਾਪੰਡਿਤ ਬ੍ਰਹਮਣ ਅਪਨੀ ਮਹਾਂ ਪੰਡਤਾਈ ਕਾ ਅਭਿਮਾਨ ਤਯਾਗਕੇ ਹਾਥਮੇ ਭੇਟਾ ਲੇ ਕਰ ਅਪਨੀਜਾਤਿਸੇਹੀਨ ਖਤ੍ਰੀ ਪਾਸ ਵਿਦ੍ਯਾ ਲੇਨੇ ਗਯੇ ਤਾਂਤੇ ਔਰਭੀ ਬਿਦ੍ਯਾਕੀ ਇਛਾ ਵਾਲੇ ਵੈਸੇ ਕਰੇਂ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸ੍ਰੁਤਿ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਇਤਿਹਾਸ ਪੁਰਾਣੋਸੇ ਖਤ੍ਰਿਯੋਂਕੋ ਆਚਾਰਯੇਤਾ ਸੰਭਵੇਹੈ॥ ਯਾਤੇ ਗੁਰੋਂਕੀ ਆਚਾਰਯਤਾਮੇ ਕਿਆ ਸੰਦੇਹਹੈ॥ ਕਿੰਚਇਤਿਹਾਸ ਪੁਰਾਣੋਮੇ ਆਚਾਰਯਤਾ ਬਰਣਸੰਕਰੋ ਔਸੂਦ੍ਰੋਂਕੋਭੀ ਪ੍ਰਸਿਧਹੈ ਤਥਾਹੀ ਸੂਤ ਪੌਰਾ-ਣਕ ਜਿਸਕੀ ਮਾਤਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀਪਿਤਾ ਖਤ੍ਰੀ ਅਠਾਸੀਹਜਾਰ ਰਿਖੀਯੋਂਕੋ ਨੈਮਖਾਰਨਯਮੇ ਕਥਾ ਸੁਨਾਵਤਾ ਰਹਿਆ ਜਿਸ ਮੇ ਧਰਮਾਰਥ ਕਾਮ ਮੋਖ ਚਾਰੋ ਪਦਾਰਥੋਂਕਾ ਨਿਰਣਯਹੈ ॥ ਯਾਤੇ ਬਰਣਸੰਕਰਕੋ ਭੀ ਆਚਾਰਯਤਾ ਮੇ ਸੰਦੇਹ ਨਹੀਂ ॥ ਪੁਨਾ ਸੂਦ੍ਰਕੋਭੀ ਅਚਾਰਯਤਾਮੇ ਸੰਦੇਹ ਨਹੀਂ॥ ਕਾਹੇਤੇ ਮਹਾਭਾਰਤਮੇਯਹ ਕਥਾ ਪ੍ਰਸਿਧ ਹੈ॥ ਬਿਦੁਰ ਸੂਦ੍ਰਨੇ ਰਾਜਾ ਧ੍ਰਿਤਰਾਸ੍ਰਟ ਖਤ੍ਰੀ ਕੋ ਧਰਮ ਅਰਥ ਕਾਮ ਮੋਖਚਾਰੋਪਦਾਰਥੋਕਾ ਉਪਦੇਸ ਕੀਆ॥ ਔਰਧਰਮ ਬ੍ਯਾਧਨੇਤਪਸੀ ਬ੍ਰਹਮਣਕੋ ਉਪਦੇਸ ਕੀਆ॥ ਤਿਨਕੇ ਸਮਾਨ ਗੁਰੂ

ਮਤਕੇਭੀ ਅਨੇਕਜਨਮੋਮੇ ਕਰੀ ਸੁਭ ਕਮਾਈ ਵਾਲੇ ਬਿ-
ਦੁਰਾਦਿਕੋ ਵਤ ਕਾਹੂ ਨਿਮਿਤਸੇ ਉਪਜੇ ਸੂਦ੍ਰਨਕੋ ਉਪਦੇ
ਸਕਤਾਸੰਭਵੇਹੈ॥ ਅਰਤਿਨਕੇ ਉਪਦੇਸਸੇ ਸ੍ਰੋਤਾਕੀ ਸਦ
ਗਤੀ ਹੋਵੇਹੈ॥ ਯਹ ਅਨੁਭਵ ਸਿਧ ਬਾਤਹੈ ॥ ਕਾਹੇਤੇਜੇ
ਕਰ ਕੁਮਾਰਗਮੇ ਜਾਤੇ ਕਾਹੂ ਪੁਰਖ ਪ੍ਰਤਿ ਆਗੇ ਮਤ
ਜਾਯੋ ਇਸ ਮਾਰਗਮੇ ਸਿੰਘ ਸਰਪਹੈ ਐਸੇ ਸੂਦ੍ਰਕੇ ਉਪ-
ਦੇਸ ਬਚਨਸੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਕੇ ਉਪਦੇਸ ਬਚਨ ਤੁਲਜਹੀ
ਪ੍ਰਾਨਦਾਨ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਵੇਹੈ ॥ ਤਬ ਤਾਕੇ ਉਪਦੇਸਸੇ ਮੁਕ੍ਤੀ
ਮੇ ਕਿਆ ਸੰਦੇਹਹੈ ॥ ਨਨੁ ਬ੍ਰਾਹਮਣਕੇ ਉਪਦੇਸ ਸਮਾਨ
ਸੂਦ੍ਰਕੇ ਉਪਦੇਸ ਸੇ ਗਤਿਮਾਨੇ ਕੈਮੁਤਿਕਨਜਾਯਸੇ ਸੂਦ੍ਰਕ੍ਰਿ
ਤ ਉਪਦੇਸਕੋ ਅਨਰਥਕਤਾ ਕਹਨੇ ਵਾਲੇ ਬੇਦ ਬਚਨ
ਬਜ਼ਰਥ ਹੋਵੇਂਗੇ॥ ਤਥਾਹਿ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸੂਦ੍ਰੋਨਾਧੀਯਾਂਤਾ ਚਾਰੋ
ਵਰਣ ਕੀ ਇਸਤ੍ਰੀਯਾਂ ਅਰ ਸੂਦ੍ਰਨਾਪੜ੍ਹੇ ਦੰਡ ਭੀ ਲਿਖਾਹੈ
ਅਥਹਾਸਜ਼ਵੇਦਮੁਪਸ੍ਰਿਣ੍ਵਤ ਸਤ੍ਰਪੁਜਤੁਭਜ਼ਾਂਸ੍ਰੋਤ੍ਰਪ੍ਰ ਪੂਰਣੰ
ਉਦਾਹਰਣੇ ਜਿਹ੍ਵਾਛੇਦੋਧਾਰਣੇਸਰੀਰਭੇਦਃ ਅਥਪੂਰਬ ਕ
ਥਨਸੇ ਪੀਛੇ ਹ ਨਾਮ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਸਜ਼ ਵੇਦਮੁਪਸ੍ਰਿਣ੍ਵਤ
ਇਸਵੇਦਕੋ ਸ੍ਰਵਣ ਕਰਤੇਸੂਦ੍ਰਕੇ ਤ੍ਰਪੁਸਿੱਕੇਔਜਤੁਲਾਖਸੇ
ਕਾਨਪੂਰਣੇਚਾਹੀਯੇਉਦਾਹਰਣੇਕਹਣੇਮੇਜਿਹ੍ਵਾਕਾ ਛੇਦਨ
ਕਰਨਾਚਾਹੀਯੇਚਿਤਮੇਧਾਰਣਕਰਤੇਕਾ ਸਰੀਰਭੇਦਨ ਕਰ
ਨਾ ਚਾਹੀਯੇ ਏਵੰ ਸਿਮ੍ਰਿਤੀਯਾਂਭੀ ਨਿਖੇਦਕਰੇਹੈ॥ ਨਚਾਸਜ਼ੋ

ਪਦਿਸੇੱਧਰਮੱਾਨਚਾਸਯਬ੍ਰਤਮਾਦਿਸੇਤ ॥ ਕਪਲਾਖੀਰਪਾ
ਨੇਨ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀਗਮਨੇਨਚ॥ ਬੇਦਾਖਰ ਬਿਚਾਰੇਣ ਸੂਦ੍ਰੋਪ
ਤਤਿਜਾਤਿਤਃ॥ ਨਚਨਹੀਪੁਨਾ ਅਸਯ ਇਸ ਸੂਦ੍ਰਕੋ ਉਪ-
ਦਿਸੇਤ ਉਪਦੇਸਕਰੇ ਧਰਮਾਨ ਧਰਮੋਕਾ ਨਾਪੁਨਾ ਇਸਕੋ
ਬ੍ਰਤਮਾਦਿਸੇਤ ਉਪਦੇਸ ਕਰੇ ਬ੍ਰਤਕਾ॥ ਕਪਲਾਗਊਕਾ
ਖੀਰਪੀਨੇ ਸੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਸਾਥ ਗਮਨੇਨ ਮੈਥਨ ਕਰਨੇਸੇ
ਬੇਦਕੇ ਅਖਰੋਕਾ ਬਿਚਾਰ ਕਰਨੇਸੇ ਸੂਦ੍ਰਜਾਤਿਸੇ ਗਿਰ
ਕਰ ਚੰਡਾਲ ਹੋਜਾਵੇਹੈ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸ੍ਰਤਿਸਿਮ੍ਰਿਤਿਮੇ
ਸੂਦ੍ਰਪ੍ਰਤਿ ਉਪਦੇਸਕਾ ਔਬੇਦਕੇ ਸ੍ਰਵਣ ਅੰਧਯਯਨ ਅ-
ਰਥ ਚਿੰਤਨਕਾ ਨਿਖੇਧ ਸੁਣਨੇਸੇ ਤਿਸਕੋ ਉਪਦੇਸਕਤਾ
ਕੈਸੇ ਹੋਵੇਗੀ ਯਹ ਅਸੰਕਾ ਹੋਵੇਹੈ॥ ਤਥਾਪਿਛਾਂਦੋਗਯ ਉ-
ਪਨਿਖਦਕੇ ਚਤੁਰਥਾ ਧਯਾਯਮੇਲੇਖਹੈ ਆਤਮ ਗਯਾਨਕੀ
ਇਛਾਕਰ ਜਾਨ ਸ੍ਰਤਿਰਾਜਾ ਰੈਕ੍ਵ ਰਿਖਿਕੇਪਾਸ ਭੇਟਾਹੇਤਛੀ
ਸੈਗਊਆਂ ਔਏਕੋਬਡਾ ਸੁੰਦਰ ਰਥਲੇਕਰ ਗਯਾ। ਅਰ
ਜਾਯਕਰ ਕਹਾ ਹੇ ਭਗਵਨ ਯਹ ਭੇਟਾ ਗ੍ਰਹਣ ਕਰੋ ਅਰ
ਮੇਰੇਕੋ ਉਪਦੇਸ਼ਕਰੋਰਾਜਾਕਾਬਚਨਸੁਣ ਕਰ ਰਿਖਿਨੇਕਹਾ
ਹੇਸੂਦ੍ਰ ਗਊਓਂਕੇਸੰਯੁਕ੍ਤ ਯਹਰਥਤੇਰੇਹੀਪਾਸਰਹੋਮੇਰੇਕੋਇ
ਸਕੀ ਇਛਾ ਨਹੀ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਏਕ ਸ੍ਰਤਿ ਮੇ ਆਤਮ
ਗਯਾਨ ਕਾਮੀ ਸੂਦ੍ਰਕਾ ਸੰਬਾਦਲਿਖਾਹੈਤੈਸੇ ਔਰ ਸ੍ਰਤਿਮੈ
ਸੂਦ੍ਰਕੋ ਯਗ ਕਰਮ ਕਾ ਬਿਧਾਨ ਲਿਖਾਹੈ ਨਿਖਾਦੋਸਤ੍ਰ

ਪਤਿਯਾਜਯੇਤ ਭੀ ਲਾ੍ਕੇ ਚੌਧਰੀ ਕੋ ਯਗਯ ਕਰਾਵੇ ਯਹਸ੍ਰ
ਤਿਕਾ ਅਰਥਹੈ ਯਾਤੇ ਬੇਦ ਮੇ ਸੂਦ੍ਰੋ ਕੋ ਗਯਾਨ ਕਰਮੋ
ਦੇਨੇ ਕਾ ਉਪਦੇਸ ਹੋਨੇਤੇ ਪੂਰਬ ਜੋਸੂਦ੍ਰੋਕੋ ਉਪਦੇਸਸ੍ਰਵਣ
ਅਧਯਯਨ ਅਰਥ ਚਿੰਤਨ ਕੇ ਨਿਖੇਧਕ ਬਚਨ ਕਹੇ ਤਿਨ
ਕਾ ਯਹ ਭਾਵਹੈ ਜੋ ਅਸਤ ਸੂਦ੍ਰ ਹੈ ਤਿਸਕੋ ਉਪਦੇਸ ਤਥਾ
ਸ੍ਰਵਣ ਅਧਯਯਨਾਦਿਕ ਨਾ ਕਰਾਵੇ ਸਤ ਸੂਦ੍ਰਕੋ ਕਰਾਵੇ
ਸਾਤ ਪੀੜੀਵਾਤੀਨ ਪੀੜੀ ਸੇ ਪਰੰਪਰਾ ਸ੍ਨਾਨ ਤ੍ਰਪਣਾਦਿਜੋ
ਸੂਦ੍ਰ ਕਮਲਾ ਕਰਾਦਿ ਗ੍ਰੰਥੋ ਮੇ ਕਹੇ ਹੈ ਤਿਨ ਧਰਮੋ ਕੋ
ਨਿਯਮ ਸੇ ਕਰਨੇ ਵਾਲਾ ਸਤ ਸੂਦ੍ਰ ਕਹੀਯੇ ਹੈ ਯਦਯਪਿ
ਪੂਰਬ ਜੋਕਹਯਾਜਾਨਸ੍ਰੁਤਿਸੂਦ੍ਰ ਕੋ ਰੈਕ੍ਵਨੇ ਉਪਦੇਸਕੀਆ
। ਪੁਨਾਨਿਖਾਦਸਥਪਤਿ ਕੋਯਾਗਕਰਾਵਨਾਲਿਖਾ । ਤਿਸ
ਕਾਬਯਾਸਰਿਖਿ ਔ ਜੈਮੁਨਿ ਰਿਖਿ ਨੇ ਅਪਨੇ ਅਪਨੇ ਸੂਤ੍ਰੋ
ਮੇ ਨਿਰਣਯ ਲਿਖਾ ਹੈ॥ ਜਾਨ ਸ੍ਰੁਤਿ ਸੂਦ੍ਰ ਨਹੀ ਥਾ ਖੱਤ੍ਰੀ
ਥਾ ਕਾਹੇਤੇ ਉਸ ਪ੍ਰਕਰਣ ਮੇ ਜਾਨੋਸ੍ਰੁਤਿਕਾ ਚੈਤ੍ਰਰਥ ਰਾਜਾ
ਕੇ ਸਾਥ ਉਸ ਵਿਦਯਾ ਗ੍ਰਹਣ ਕਾ ਸੋਹਚਾਰ ਸੁਨਾਹੈ ਔਸਹ
ਚਾਰ ਬਹੁਤ ਕਰਸਜਾਤੀਯੋ ਕਾਹੀ ਹੋਤਾਹੈ ਵਿਜਾਤੀਯੋ ਕਾ
ਨਹੀ ਹੋਤਾ ਯਾਤੇ ਜਾਨ ਸ੍ਰੁਤਿ ਖੱਤ੍ਰੀ ਥਾ ਤਿਸਕੋ ਜੋ ਰੈਕ੍ਵ ਨੇ
ਸੂਦ੍ਰ ਕਹਿਆ ਤਿਸ ਕਾ ਅਰਥ ਯਹਹੈ॥ ਕਿ ਜਾਨ ਸ੍ਰੁਤਿ
ਬਡਾ ਧਰਮੀ ਥਾ ਤਿਸਕੇ ਧਰਮਸੇ ਪ੍ਰਸੱਨ ਹੁਯੇ ਦੇਵਰਿਖੀ
ਤਿਸਕੇ ਉਪਦੇਸ ਹੇਤ ਹੰਸੋ ਕਾ ਰੂਪ ਧਾਰਕੇ ਲੰਬੀ ਡਾਰ

ਬਨਾਕਰ ਉਡਤੇ ਹੁਯੇ ਆਯੇ॥ ਜਹਾਂ ਰਾਤ੍ਰਿਕੋ ਸੁੰਦਰਮਹਲ ਪੈ ਰਾਜਾ ਸੋਵਤਾ ਥਾ॥ ਤਿਸਕੇ ਊਪਰ ਲਖਕੇ ਚਲੇ ਤਬ ਪਿਛਲੇ ਹੰਸਨੇਸ ਭਸੇ ਅਗਲੇਹੰਸਕੋਹਾਸੀ ਸੇਕਹਾ॥ ਅਰੇ ਭਦ੍ਰ ਆਖੋ ਵਾਲੇ ਰਾਜਾ ਕੇ ਊਪਰ ਸੇ ਲਖਤਾਹੈ॥ ਜਿਸਕਾ ਸ੍ਵਰਗਲੋਕ ਪ੍ਰਯੰਤ ਤੇਜ ਹੈ ਸੁਨਕਰ ਪਹਲੇਨੇ ਕਹਾਕਿਆ ਇਸ ਕੰਗਾਲਕੋ ਭਗਵਾਨਰੈਕ੍ਵ ਰਿਖਿਜੈਸਾ ਪ੍ਰਤਾਪੀਕਹਤਾ ਹੈ॥ ਤਿਸ ਕਾਲਮੇ ਰਾਜਾਕੋ ਅਪਨਾ ਅਨਾਦਰ ਬਚਨ ਸੁਨ ਅਤਯੰਤ ਸੋਕ ਹੁਯਾ॥ ਔਆਗਯਾ ਦਈ ਰੈਕ੍ਵ ਰਿਖਿ ਕੋਖੋਜੋ ਜਬ ਖੋਜਕਰ ਰੈਕ੍ਵ ਰਿਖਿ ਪਾਯਾ। ਤਬ ਤਿਸਕੇ ਸਮੀਪ ਭੇਟਾ ਲੇਕਰ ਗਯਾ॥ ਰਿਖਿ ਨੇ ਅਪਨੀ ਸਰਬਗਯਤਾ ਜਨਾਵਨ ਹੇਤ ਸੋਕਸੇ ਅਪਨੇ ਸਮੀਪ ਆਇ ਕੋ ਸੂਦ੍ਰ ਕਹਾ ਯਾਤੇ ਸੂ ਨਾਮ ਸੋਕਸੇ ਦ੍ਰ ਨਾਮ ਗਮਨਕਰ ਜੋ ਆਵੇ ਸੋ ਕਹੀਯੇ ਸੂਦ੍ਰ ਇਸ ਅਭਿਪ੍ਰਾਯਸੇਸੂਦ੍ਰ ਕਹਿਆਜਾਤਿ ਸੇਵਹੁ ਸੂਦ੍ਰਨਹੀਥਾ। ਜਾਤਿਸੇਪੂਰਬਕਹੀ ਰੀਤਿ ਸੇ ਖੱਤ੍ਰੀਥਾ ਐਸੇ ਬਯਾਸਜੀਨੇ ਅਪਨੇਸੂਤ੍ਰੋਕੇਪਹਲੇਅਧਯਾਯ ਕੇਤੀਸਰੇਪਾਦ ਕੇਤੀਸਵੇਚੌਤੀਸਵੇ ਸੂਤ੍ਰੋ ਮੇ ਨਿਰਣਯ ਲਿਖਾ ਹੈ॥ ਪੁਨਾ ਜੈ ਮੁਨਿ ਰਿਖਿ ਨੇ ਐਸਾ ਨਿਰਣਯ ਲਿਖਾ ਹੈ ਜਿਤਨੇ ਵੇਦ ਸੇ ਨਿਖਾਦਕੇ ਯਗਕੀ ਸਿਧੀਹੋਵੇਉਤਨਾ ਵੇਦਉਸਕੋਪੜਾਵਨਾ ਅਧਿਕ ਨਹੀ ਪੜਾਵਨਾ ਅਰ ਨਿਖਾਦ ਸੂਦ੍ਰਕੋਹੀ ਪੜਾਵਨਾ ਔਰਕੋਨਹੀ ਪੜਾਵਨਾ ਯਾਤੇ ਜਾਨ ਸ੍ਰੁਤਿ ਕੋ ਸੂਦ੍ਰ ਨਾ ਹੋਨੇ

ਤੇ ਪੁਨਾ ਨਿਖਾਦ ਕਾ ਭੀ ਸਮਗ੍ਰ ਵੇਦ ਮੇ ਅਧਿਕਾਰਨਾ ਹੋਨੇ
ਤੇ ਸੂਦ੍ਰ ਕਾ ਵੇਦ ਮੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਯਾਤੇ ਤਿਸਕੋ ਪੁਨਾਭੀ
ਆਚਾਰਯਤਾ ਨਹੀ ਸੰਭਵੇ ਯਹ ਅਸੰਕਾ ਹੋਵੇਹੈ ॥ ਤਥਾਪਿ
ਪੂਰਬ ਜੋ ਬ੍ਯਾਸ ਜੀਨੇ ਤਿਸ ਜਾਨ ਸ੍ਰੁਤਿ ਰਾਜਾਕੋ ਸੋਕ ਸੇ
ਰੈਕ੍ਵ ਕੇ ਸਮੀਪ ਜਾਨੇ ਸੇ ਸੂਦ੍ਰ ਕਹ੍ਯਾ ਅਰ ਸੂਦ੍ਰ ਨਾ ਹੋਨੇ
ਮੇ ਖੱਤ੍ਰੀਪਨਾ ਹੇਤੁ ਕਹ੍ਯਾ ਔ ਖੱਤ੍ਰੀਪਨਾ ਸਿਧ ਕਰਨੇ ਮੇ
ਚੈਤ੍ਰਰਥ ਖੱਤ੍ਰੀ ਕਾ ਸਹਚਾਰ ਹੇਤੁ ਕਹ੍ਯਾ ਜੋ ਬਹੁਤ ਕਰ
ਸਮਾਨ ਜਾਤਿਵਾਲ੍ਯੋਂਕਾਹੀ ਸਹਚਾਰਹੋਵੇਹੈ ॥ ਸੋ ਸਰਬਗ੍ਯ
ਰਿਖਿ ਕਾ ਹੇਤੁ ਕਹਨਾਭੂਦੇਵ ਲੋਕਨਕੇ ਸੰਤੁਸ੍ਟ ਕਰਨੇ ਹੇਤ
ਹੋਨੇ ਤੇ ਅਰਥ ਵਾਦ ਰੂਪਹੈ ਵਾਸ੍ਤਵ ਤੇ ਪਰਮਬਿਵਾਦਕੇ
ਸ੍ਥਲ ਮੇ ਇਤਨੇ ਹੇਤੁ ਸੇ ਕਬੀ ਸਿਧ ਨਹੀ ਹੋਸਕਤਾ ਜੋ
ਜਾਨ ਸ੍ਰੁਤਿ ਖਤ੍ਰਿਥਾ ਯਾਮੇ ਯਹ ਹੇਤੁਹੈ ਸਹਚਾਰ ਅਨੰਤ
ਸ੍ਥਾਨੋ ਮੇ ਭਿੰਨ ਜਾਤੀ ਵਾਲ੍ਯੋਂ ਕਾ ਦੇਖੀਯੇ ਹੈ ॥ ਯਾਤੇਈਹਾ
ਭੀ ਵਹੁ ਜਾਨ ਸ੍ਰੁਤੀ ਰਾਜਾ ਸੂਦ੍ਰ ਥਾ ਤਿਸ ਕਾ ਖੱਤ੍ਰੀ ਸਾਥ
ਸਹਚਾਰ ਕਹਨੇ ਸੇ ਖੱਤ੍ਰੀ ਨਹੀ ਸਿਧ ਹੋਸਕਤਾ ॥ ਯਾਹੀਤੇ
ਪੂਰਬ ਜੋ ਸੋਕਸੇ ਰੈਕ੍ਵ ਕੇ ਸਮੀਪ ਜਾਨੇ ਸੇ ਜਾਨ
ਸ੍ਰੁਤਿ ਕੋਸੂਦ੍ਰ ਕਹ੍ਯਾ ਹੈ ਯਹ ਸੂਦ੍ਰ ਸਬਦ ਕਾ ਗੌਣ
ਅਰਥ ਕਰਣਾ ਭੀ ਕੇਵਲ ਸਰਬੱਗ ਰਿਖੀਕਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣੋ
ਕੇ ਸੰਤੁਸ੍ਟ ਕਰਣਾਰਥ ਹੈ ॥ ਐਸੇ ਨਾਮਾਨੇ ਪਰਮਸੋਕ ਸੇ
ਸਨਕਾਦਿਕੋਪਾਸ ਉਪਦੇਸ ਲੇਨੇ ਗਏ ਨਾਰਦਕੋ ਭੀ ਵਹੁ

ਕਹਤੇ॥ ਤਥਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੇਸਮੀਪ ਅਤਜੋਤ ਸੋਕਸੇ ਖੜੇ ਅ-
ਰਜਨ ਕੋ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਭੀ ਸੂਦ੍ਰ ਕਹਤੇ ਕਹਜਾ ਨਹੀ ਯਾਤੇ
ਵਹੁ ਕੇਵਲ ਖੁਸ ਕਰਨੇਹੇਤਹੈ ਜਾਨ ਸੂਤਿ ਵਾਸ੍ਤੇ ਤੇ
ਸੂਦ੍ਰਥਾ ਏਵੰ ਜੈਮੁਨਿ ਰਿਖਿ ਕਾ ਸੰਕੋਚ ਕੋਰਨਾ ਭੀ ਭੂਦੇਵੋ
ਕੇ ਖੁਸ ਕਰਨੇਹੇਤ ਅਰਥ ਵਾਦਰੂਪ ਹੈ ਵਾਸ੍ਤੇ ਤੇ ਚਾਰ
ਬਰਣ ਰੂਪ ਆਰਯ ਕੁਲਸੇ ਬਾਹਰ ਦਸੂ ਕੁਲਕੇ ਭੀਲ
ਸੂਦ੍ਰ ਕੋ ਯਗ ਕਰਾਵਨਾ ਕਥਨ ਨਿਖਲ ਸੂਦ੍ਰੋਂ ਕੋ ਯਗ
ਕਰਾਵਨ ਔ ਯਗੋਪਯੋਗੀ ਬੇਦਕਾ ਪੜਾਵਨਾ ਕਹਨੇ ਪਰ
ਹੈ ਇਸੀ ਵਾਸ੍ਤੇ ਸਾਵਿਤ੍ਰੀ ਪ੍ਰਣਵੰਯਜੁਰ ਲਖਮੀ ਸਤ੍ਰੀ
ਸੂਦ੍ਰਾਯਨੇਛੰਤਿ ਯਹ ਗਾਯਤ੍ਰੀ ਅਰ ਓਂਕੇ ਸੂਦ੍ਰਕੋ ਜਾਪਾਦਿ
ਕੋਂਕ ਨਿਖੇਧਕ ਬੇਦ ਬਚਨ ਸਾਰਥਕ ਹੋਵੇਗੇ॥ ਅਨਜਥਾ
ਸਮਗ੍ਰ ਬੇਦਕੇ ਅਧਜਯਨਾਦਿਕਾ ਨਿਖੇਧ ਹੋਨੇਸੇ ਗਾਯਤ੍ਰੀ
ਓਂ ਕਾਭੀ ਸ੍ਵਯੰ ਨਿਖੇਧ ਹੋਨੇਤੇ ਯਹ ਇਨਕੇ ਜਾਪਾਦਿਕੋਂ
ਕੇ ਨਿਖੇਧ ਕਾ ਬੋਧਕ ਬਚਨ ਸਰਬਥਾ ਬਜਰਥ ਹੋਵੇਗਾ
ਯਾਤੇ ਬੇਦਾਦਿ ਬਿਦਜਾ ਮੇ ਸੂਦ੍ਰਕਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਨੇ ਸੇ ਤਿ-
ਸਕੋ ਭੀ ਆਚਾਰਯਤਾ ਸੰਭਵੇਹੈ॥ ਇਸ ਕਹਨੇਸੇ ਬਿਦੁਰ
ਕਾ ਅਗ੍ਰਿਮ ਕਥਨ ਭੀ ਗਤਾਨੁਗਤਿਕ ਨਜਾਯ ਸੇ ਜਾਨ
ਲੇਨਾ ਜੋ ਮਹਾਭਾਰਤ ਕੇ ਉਦਯੋਗ ਪਰਬ ਮੇਂ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰ-
ਕਾਰ ਕੇ ਉਪਦੇਸਕਰਤੇ ਬਿਦੁਰਕੋ ਰਾਜਾਧ੍ਰਿਤਰਾਸ੍ਰਟ ਨੇ
ਕਹਜਾ ਹੈ॥ ਹੇ ਬਿਦਰ ਜੋ ਤੂੰ ਜਾਣੇ ਮੇਰੇ ਕੂੰ ਨਹੀ ਕਹਜਾ

ਸੋ ਭੀ ਕਹੁ ॥ ਯਹ ਸੁਨ ਕਰ ਪਰਮ ਦਯਾਲੂ ਬਿਦ੍ਵਾਨ ਬਿ-
ਦੁਰ ਅਪਨੇ ਮੈ ਉਪਨਿਖਦ ਵਾਕਯੋਂ ਕੇ ਉਪਦੇਸਕਾ ਅਧਿ
ਕਾਰ ਨਾ ਸਮਝਕੇ ਕਹਤਾਹੁਯਾ ਸੂਦ੍ਰਯੋਨਾਵਹੰਜਾਤੋਨਾਤੋ
ਵਕ੍ਤੁਮੁਤਜਹੇ॥ ਅਰਥ ਯਹ ਹੇ ਰਾਜਨ ਮੈ ਸੂਦ੍ਰ ਯੋਨਿਮੇ
ਉਤਪੰਨ ਭਯਾ ਹੋਂ ਇਸਵਾਸਤੇ ਸੰਪੂਰਣ ਸੋਕਮੋਹ ਕੇ
ਬਿਨਾਸ ਕਰਨੇਵਾਲੇ ਆਤਮ ਗਯਾਨਕਾ ਤੇਰੇਕੋ ਉਪਨਿ-
ਖਦ ਬਚਨੋਸੇ ਉਪਦੇਸ ਕਰਨੇ ਕਾ ਚਿਤਮੇ ਉਤਸਾਹ ਨਹੀ
ਰਖਤਾ ਯਾਤੇ ਯਹ ਉਪਦੇਸ ਤੇਰੇਕੋ ਸਨਤਸੁਜਾਤ ਕਰੇਂਗੇ
ਯਹ ਬਿਦੁਰ ਕਾ ਕਥਨ ਗਤਾਨੁਗਤਿਕਨਯਾਯਸੇ ਹੈ ਭਾਵ
ਯਹ ਜੈਸਾ ਪੀਛੇ ਜੈਮੁਨਿ ਬਯਾਸਾਦਿਕ ਲਿਖਚੁਕੇਹੈਂ ਉਸੀ
ਰਸਤੇ ਹਮਕੋ ਚਲਨਾ ਚਾਹੀਯੇ ਯਾਭਾਵ ਸੇ ਹੈ ਵਾਸ੍ਤਵਤੇ
ਜਬ ਵਹੁ ਸੰਖੇਪਸੇ ਸਸਾਧਨ ਬ੍ਰਹਮ ਬਿਦਯਾ ਕਹਚੁਕਾ
ਬਿਸ੍ਤਾਰ ਸੇ ਕਹਨੇਮੇ ਕਿਆ ਬਜ੍ਰਪਾਤਥਾ ਸੰਖੇਪਸੇ ਕਹ
ਨਾ ਉਸਕਾ ਇਕਤਾਲੀਸਵੇ ਅਧਯਾਯਕੀ ਉਥਾਨਕਾ ਮੇ
ਨੀਲਕੰਠ ਟੀਕਾ ਕਾਰਨੇ ਲਿਖਾਹੈ ਪੂਰਬਕਹੀ ਰੀਤਿਸੇ
ਬ੍ਰਹਮ ਬਿਦਯਾ ਕੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੀ ਬਿਸੇਖਣ ਰੂਪ ਸਾਧ-
ਨ ਸੰਪਤਿਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਿਰੂਪਣ ਕਰੀ ਤਿਸ ਨਿਰੂਪਣ
ਮੇਂ ਕਹੀਂ ਕਹੀਂ ਪ੍ਰਸੰਗਸੇ ਯਤੋਯਤੋਨਿਵਰਤਤੇਇਤਯਾਦਿ
ਪਾਠਸੇ ਸੰਖੇਪ ਸੇ ਬ੍ਰਹਮ ਬਿਦਯਾ ਸੂਚਨ ਕਰੀ ਬਿਸ੍ਤਾਰ
ਸੇ ਸੁਨਣੇਕੀ ਇਛਾ ਕਰ ਧ੍ਰਿਤਰਾਸ੍ਰਰ ਨੇ ਕਹਾ ਹੇ ਬਿਦੁਰ

ਜੋਤੂਜਾਣੇ ਅਪਣੀ ਬਾਣੀ ਸੇ ਪੂਰਬ ਨਹੀ ਮੇਰੇਤਾਂਈ ਕਹਣਾ ਸੋ ਕਹੁ ਐਸੇ ਸੰਖੇਪ ਸੇ ਕਹਨਾ ਟੀਕਾ ਕਾਰਨੇ ਲਿਖਾਹੈ॥ ਯਾਤੇ ਪ੍ਰਤੀਤਹੋਤਾਹੈ ਬਿਸੇਖਕਰ ਭੀ ਆਗੇ ਉਪਦੇਸ ਉਸੀਕਾ ਹੋਗਾ॥ ਸਨਤਸੁਜਾਤਕਾ ਕਥਨ ਕੇਵਲ ਬ੍ਰਾਹਮਣੋਕੀ ਤੁਸ੍ਰੀਹੇਤ ਬਯਾਸਜੀਕੀ ਅਰਥਵਾਦ ਰੂਪ ਰਚਨਾਹੈ॥ ਰਚਨਾਪਣਾ ਇਸਕਥਨ ਕੋ ਧਰਮਬਯਾਧ ਕੀ ਗਾਥਾਮੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਪ੍ਰਤਿ ਉਪਦੇਸਕਾਲਮੇ ਔਰ ਕਿਸੀ ਕਾ ਕਥਨਾਰਥ ਅਵਾਹਨਕਰਨਾ ਨਾਸੁਣਨੇਸੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਤਾਹੈ ਕਿੰਚ ਬੇਦਕੇ ਅਰਥ ਧਰਮ ਬ੍ਰਹਮਦੋਹੈ ਤਿਨਮੇ ਜਬ ਬਿਦੁਰਨੇ ਬੇਦਾਰਥ ਰੂਪ ਧਰਮਕਾ ਰਾਜਾਕੋ ਉਪਦੇਸਕੀਆ ਤਬਬੇਦਾਰਥ ਰੂਪਬ੍ਰਹਮਬਿਦਯਾਕਾ ਉਪਦੇਸ ਕਰਨੇਮੇ ਕਿਆ ਹਾਨੀਥੀ॥ ਕਿੰਚਬਿਨਾ ਉਪਦੇਸਸੇ ਗਯਾਨਨਹੀਹੋਤਾ ਔ ਉਪਦੇਸਭੀ ਬਿਦੁਰ ਔ ਧਰਮ ਬਯਾਧ ਕੋ ਵਾਮਦੇਵਵਤ ਗਰਭ ਮੇ ਗਯਾਨ ਨਾ ਸੁਣਨੇਸੇ ਇਸ ਜਨਮ ਮੇ ਕਹਨਾ ਹੋਗਾ ਯਾਤੇ ਜਬ ਉਨਪ੍ਰਤਿ ਗੁਰੁਯੋਨੇ ਬ੍ਰਹਮਬਿਦਯਾ ਕਾ ਉਪਦੇਸ ਕੀਆ ਅਰ ਉਨਮੇਸੇ ਧਰਮਬਯਾਧ ਨੇ ਤਪਸ੍ਰੀਕੋ ਉਪਦੇਸ ਕੀਆ ਤਬ ਬਿਦੁਰਕੇ ਉਪਦੇਸ ਨਾ ਕਰਨੇ ਮੇ ਕਿਆ ਨਿਮਿਤ ਥਾ ਜੋ ਸਨਤਸੁਜਾਤਕਾ ਅਵਾਹਨ ਕਰ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਕੇ ਤਿਨਸੇ ਕਰਾਯਾ॥ ਇਸਸੇਭੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਤਾਹੈ ਕਿ ਸਨਤਸੁਜਾਤ ਕਾ

ਅਵਾਹਨ ਕਹਨਾ ਰਚਨਾਹੈ॥ ਧ੍ਰਿਤਰਾਸ੍ਰਕੋ ਉਪਦੇਸ ਬਿ
ਦੁਰਨੇ ਹੀ ਕੀਆ ਯਾਤੇ ਸਿਧਹੁਯਾ ਧਰਮ ਬਯਾਧ ਬਿਦੁਰ
ਵਤ ਵੈਦਕ ਉਪਦੇਸਮੇ ਅਨਯਕਾਭੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਨੇਤੇ
ਆਚਾਰਯਤਾਸੰਭਵੇਹੈ ਕਿੰਚ ਜਿਸਵਸਤੁਕਾ ਨਿਖੇਧਕਰੀਯੇ
ਤਿਸਕਾ ਕਹੀ ਬਿਧਾਨ ਭੀ ਹੋਵੇਹੈ॥ ਕਾਹੇਤੇ ਪਾਤ੍ਰਮੇ ਪਾਇ
ਬਿਨਾ ਨਿਕਾਸਨਕੇ ਅਸੰਭਵ ਵਤ ਬਿਧਾਨ ਬਿਨਾ ਨਿਖੇਧ
ਬਨੇਨਹੀਂ ਯਾਤੇ ਸੂਦਰਕੋ ਜੋ ਬੇਦਕੇਅਧਿਕਾਰਕਾ ਨਿਖੇਧ
ਕਰੇਹੈ॥ ਤਿਨਬਚਨੋਵਤਅਧਿਕਾਰਬੋਧਕਬਚਨੋਂਕਾਭੀ ਅ
ਨੁਮਾਨਹੋਵੇਹੈਜੈਸੇਸਰਬਗ੍ਰੰਥੋਂਮੇਮੰਗਲਦੇਖਕਰ ਔਤਿਸਕਾ
ਬੋਧਕਬੇਦਬਚਨਨਾਦੇਖਕਰਮੰਗਲਬੋਧਕ ਬੇਦਬਚਨਕਾ
ਅਨੁਮਾਨਹੋਵੇਹੈ॥ ਯਾਤੇਅਨੁਮਾਨਸੇਪ੍ਰਾਪਤ ਅਧਿਕਾਰਬੋਧ
ਕਬੇਦਬਚਨਸੇਭੀ ਵੇਦਮੇਸੂਦ੍ਰਕਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਿਧਹੋਨੇਤੇ
ਤਾਕੋ ਆਚਾਰਯਤਾ ਸੰਭਵੇਹੈ॥ ਕਿੰਚ ਮਨੁਖਯਪਣੇਸੇ ਸਮ
ਮਨੁਖਯਨਕੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਦਿ ਚਾਰਬਿਭਾਗ ਈਸ੍ਵਰਨੇ ਸਤੋ
ਰਜੋਤਮੋ ਗੁਣੋਕੇ ਔਸਮਦਮਾਦਿ ਕਰਮੋਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰਚੇ
ਹੈ॥ ਤਥਾਹਿ ਜਿਸਮੇ ਸਤੋਗੁਣਮੁਖਯ ਵਹੁ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਜਿਸਮੇ
ਰਜੋਗੁਣ ਮੁਖਯ ਸਤੋਗੁਣ ਗੌਣ ਵਹੁ ਖਤ੍ਰੀ ਜਿਸਮੇ ਰਜੋ
ਗੁਣ ਮੁਖਯ ਤਮੋਗੁਣ ਗੌਣ ਵਹੁਬੈਸਯ ਜਿਸਮੇ ਤਮੋਗੁਣ
ਮੁਖਯ ਰਜੋਗੁਣ ਗੌਣ ਵਹੁ ਸੂਦ੍ਰ ਯਹ ਚਾਰੋਮੇ ਗੁਣੋਕਾ ਬਿ
ਭਾਗਹੈ॥ ਤਥਾ ਜਿਸਮੇ ਸਮਦਮ ਤਪਸੌਚਖਮਾਰਿਜੁਤਾ
ਗਯਾਨ ਵਿਗਯਾਨ ਆਸ੍ਤਿਕਪਣਾ ਵਹੁ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਜਿਸਮੇ

ਸੂਰਬੀਰਤਾ ਤੇਜ ਧੈਰਯ ਦੱਖਤਾ ॥ ਯੁੱਧਮੇ ਸਨਮੁਖ ਜਾਨਾ
ਦਾਨਦੇਨਾ ਕਾਮੋਮੇ ਪੁਰਖੋਂਕੋ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਵਹੁ ਖਤ੍ਰੀ ਜਿਸਮੇ
ਖੇਤੀ ਕਰਨਾ ਪਸੁਪਾਲਨਾ ਖਰੀਦਨਾ ਬੇਚਨਾ ਕਰਮ ਵਹੁ
ਬੈਸਯ ਜਿਸਮੇ ਤੀਨੋ ਬਰਣੋਕੀ ਸੇਵਾ ਵਹੁਸੂਦ੍ਰਯਹਚਾਰੋਕੇ
ਕਰਮੋਕਾ ਬਿਭਾਗਹੈ ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮਨੁਖਯਪਨੇਸੇ ਸਮ
ਭੀ ਮਨੁਖਯਨਕਾ ਇਨ ਗੁਣ ਕਰਮੋਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬ੍ਰਾਹਮ
ਣਾਦਿ ਬਿਭਾਗਹੈ ॥ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਆਦਿਕੋਸੇਜਨਮੇ
ਸੋ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਦਿਕ ਐਸੇ ਮਾਤਪਿਤਾ ਰੂਪ ਖੇਤ੍ਰ ਬੀਜਸੇਨਹੀ
ਯਹ ਵਾਰਤਾ ਗੀਤਾਮੇ ਸਪਸ੍ਟਹੈ ਚਾਤੁਰਬਰਣੰਮਯਾਸ੍ਰਿਸ੍ਟੰ
ਗੁਣਕਰਮਬਿਭਾਗਸ਼ਃ॥ ਚਾਰੋ ਬਰਣਮੈਨੇ ਰਚੇ ਗੁਣੋ ਔ
ਕਰਮੋਕੇ ਬਿਭਾਗਸੇ ॥ ਸਮੋਦਮਸ੍ਤਪਃ ਸੌਚੰਖਯਾਂਤਿਰਾਰਜ
ਵਮੇਵਚ ॥ਗਯਾਨੰ ਬਿਗਯਾਨਮਾਸ੍ਤਿਕਯੰਬ੍ਰਹਮ ਕਰਮਸ੍ਵਭਾਵ
ਜੰ॥ ੪੨ ॥ ਸੌਰਯੰਤੇਜੋਧ੍ਰਿਤਿਰਦਾਖਯੰਯੁਧੇਚਾਪਯਪਲਾਯਨੰ
॥ ਦਾਨਮੀ ਸ੍ਵਰਭਾਵਸ੍ਖਾਤ੍ਰੰ ਕਰਮਸ੍ਵਭਾਵਜੰ ॥੪੩॥ ਕ੍ਰਿਖਿ
ਗੋਰਖਬਾਣਿਜਯੰਬੈਸਯਕਰਮਸ੍ਵਭਾਵਜੰ॥ ਪਰਿਚਰਯਾਤਮ
ਕੰਕਰਮਸੂਦ੍ਰਸਯਾਪਿਸ੍ਵਭਾਵਜੰ॥ ੪੪ ॥ ਅਰਥ ਖਾਂਤਿਖਮਾ
ਆਰਜਵੰ ਰਿਜੁਪਨਾਆਸ੍ਤਿਕਯੰ ਆਸਤਿਕਪਨਾ ੪੨ ॥ ਸੌ
ਰਯੰ ਸੂਰਬੀਰਤਾ ਅਪਲਾਯਨੰ ਨਾਭਾਗਨਾਈਸ੍ਵਰਭਾਵਃ
ਪ੍ਰਜਾਕੋ ਕਾਮੋਮੇ ਲਗਾਵਨਾ॥ ੪੩ ॥ ਬਾਣਿਜਯੰ ਬਣਜ
ਪਰਿਚਰਯਾਤਮਕੰ ਸੇਵਾਰੂਪ ਸ੍ਵਭਾਵਸਰਬਤ੍ਰ ਈਸ੍ਵਰ ਸੰ-

ਬੰਧੀ ਤ੍ਰਿਗੁਣਾਤਮਕ ਮਾਯਾਕਾ ਨਾਮਹੈ ਵਾ ਵਰਤਮਾਨ ਜ
ਨਮਮੇ ਪ੍ਰਾਣੀਯੋਂ ਕੋ ਕਾਮੋਮੇ ਲਗਾਵਨੇਵਾਲੇ ਪੂਰਬ ਜਨਮ
ਕੇ ਸੰਸਕਾਰਕਾ ਨਾਮਹੈ॥ਸੇਖਸੁਗਮਹੈ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਗੀਤਾ
ਮੇ ਗੁਣ ਕਰਮਾਨੁਸਾਰ ਬਿਭਾਗ ਕਹਜਾਹੈ ਯੋਨੀ ਅਨੁਸਾਰ
ਨਹੀਂ॥ ਯਾਹੀਤੇ ਤਪਕੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸੇ ਅਪਣੇਮੇ ਸਮਦਮਾਦਿ
ਗੁਣ ਸੰਪਾਦਨ ਕਰ ਬਿਸ੍ਵਾਮਿਤ੍ਰਖਤ੍ਰੀ ਯੋਨਿਮੇ ਜਨਮਕਰ
ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹੁਯਾ ਬਜਾ ਸਧੀਵਰਯੋਨਿਮੇ ਜਨਮਕਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ
ਹੁਯਾ ॥ ਬਸਿਸ੍ਟ ਕੰਚਨਯੋਨਿਮੇ ਜਨਮਕੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹੁਯਾ
ਕਾਖੀਵਤਕੇ ਪੁਤ੍ਰ ਸੂਦ੍ਰਯੋਨਿਮੇ ਜਨਮਕੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹੁਯੇ
॥ ਏਵੰ ਔਰਭੀ ਬਹੁਤ ਹੁਯੇ ਯਹ ਵਾਰਤਾ ਮਹਾਭਾਰਤ
ਸਾਂਤਿ ਪਰਬ ਮੋਖ ਧਰਮਕੇਉਤਰਾਰਧਮੇਏਕਸੌਬੀਸਵੇਂ ਅ
ਧਯਾਯਵਿਖੇਸਪਸ੍ਟਹੈ॥ਤਹਾਂਯਹਕਥਾਹੈ॥ਜਨਕਵੈਦੇਹਨੇਪਰਾ
ਸਰਜੀਪਾਸਪ੍ਰਸ਼ਨਕੀਆਜਹਾਂਤਹਾਂਸੇਉਪਜਕਰਰਿਖਿ ਬ੍ਰਹਮ
ਣਜਾਤਕੈਸੇਹੋਗਏਪਰਾਸਰਜੀਨੇਉਤਰਦੀਆਹੇਰਾਜਨਵਰ
ਣਕੀ ਤਾਰਤਮਯਤਾਸੇ ਰਿਖਿਯੋ ਕੀ ਉਤਪਤਿ ਕਾ ਬਿਚਾਰ
ਨਹੀ ਕਰਨਾ ਵਹੁ ਤਪਪ੍ਰਭਾਵ ਸੇ ਆਪ ਪ੍ਰਤਾਪੀਹੁਯੇ ਅ-
ਪਨੀਸੰਤਾਨਕੋਬੀਵੈਸਾਕਰਲੇਤੇਭਯੇ। ਬਚਨੰ। ਉਤਪਾਦਯਪੁ
ਤ੍ਰਾਨਮੁਨਯੋਨ੍ਰਿਪਤੇਯਤ੍ਰਤਤ੍ਰਹਸ੍ਵੈਨੈਵਤਪਸਾਤੇਖਾਮ੍ਰਿਖਿਤ੍ਵੰਵਿ
ਦਧੁਃ ਪੁਨਃ ॥ ੧੩॥ ਉਤਪਾਦਯਨਾਮਉਤਪੰਨਕਰਕੇ ਪੁ-
ਤ੍ਰਾਨ ਪੁਤ੍ਰਾਨੂ ਮੁਨਯੋ ਮੁਨੀਲੋਕ ਯਤ੍ਰਤਤ੍ਰ ਜਿਸਕਿਸੇ ਵਰ-

ਣ ਵਿਖੇ ਹ ਨਾਮਪ੍ਰਸਿਧਸ੍ਰੈਨੈਵਨਾਮਅਪਨੇਤਪਸੇਹੀਤੇਖਾਮਿ੍-
ਖਿਤ੍ਰੈ ਵਿਦਧੁੱਤਿਨਮੇਰਿਖਿਪਣਾਧਾਰਣਕਰਤੇਹੁਯੇਬੀਚਮੇਉ
ਨਕੇ ਨਾਮਲੇਕਰਕਹਾਏਤੇਸ੍ਵਾਂਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿੰਪ੍ਰਾਪਤਾ ਵੈਦੇਹਤਪਸੇ
ਅਸ੍ਯਾਤ ॥ ਪ੍ਰਤਿਸ੍ਰਿਤਾਵੇਦਵਿਦੋਦਮੇਨਤਪਸੈਵਹਿਯੇਪ੍ਰਤਿ
ਸ੍ਰਤ ਵੇਦਵੇਤਾ ਦਮਨਰੂਪਤਪਸੇਹੀਅਪਨੀਜਾਤਿਮੇ ਪ੍ਰਾਪਤ
ਹੁਯੇ ਔ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਕਰ ਬੇਦਾਧਿਕਾਰੀ ਆਚਾਰਯ ਹੁਯੇ
ਤੈਸੇ ਸੂਦ੍ਰਕੋ ਭੀ ਤਪ ਪ੍ਰਭਾਵਸੇ ਇਨਕੇ ਤੁਲਜ ਸਦਾਚਾਰ
ਵਾਲਾਹੋਕਰ ਬੇਦਾਧਿਕਾਰੀ ਹੋਨੇਮੇ ਔਤਾਸੇ ਆਚਾਰਯਹੋਨੇ
ਮੇ ਕੁਛ ਪ੍ਰਤਿਬੰਧ ਨਹੀ ਯਾਹੀਤੇ ਉਦਜੋਗ ਪਰਬਗਤ ਅ
ਠਤੀਸਮੇ ਅਧਜਾਯਮੇ ਬਿਦੁਰਨੇ ਧ੍ਰਿਤਰਾਸ੍ਰਰ ਪ੍ਰਤਿ ਜਾਤਿ
ਕੀ ਮੁਖਜਤਾਮੇ ਆਚਾਰਕੀ ਮੁਖਜਤਾ ਪ੍ਰਮਾਣਕਰੀਹੈ ਨਕੁ-
ਲੰਹੀਨ ਬ੍ਰਿਤਸਜ ਪ੍ਰਮਾਣ ਮਿਤਿਮੇਮਤਿਃ ਅੰਤਜੇਖ੍ਰਪਿਹਿ
ਜਾਤਾਨਾਂ ਬ੍ਰਿਤਮੇਵਬਿਸਿਖਜਤੇ ॥ ਬਿਦੁਰਕਹਿਤੇ ਹੈ ਹੇ ਰਾ-
ਜਨ ਨਹੀ ਕੁਲਹੀਨ ਬ੍ਰਿਤਸਜ ਆਚਾਰਹੀਨ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਣ
ਕ ॥ ਇਤਿ ਯਹ ਮੇ ਮੇਰੀ ਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤਹੈ ਜਿਸਕਾਰਣ ਤੇ
ਅੰਤਜੇਖ੍ਰਪਿਨਾਮ ਸੂਦ੍ਰ ਔ ਚੰਡਾਲੋਵਿਖੇ ਭੀ ਹਿ ਨਿਸ੍ਗਕਰ
ਜਾਤਾਨਾਂ ਨਾਮ ਉਪਜਜੋਂ ਕਾ ਬ੍ਰਿਤਮੇਵ ਆਚਾਰਹੀ ਬਿ-
ਸਿਖਜਤੇ ਬਿਸੇਖਹੋਵੈਹੈ ਐਸੈਹੀਜਹਾਂਸਰਪ ਯੋਨੀਮੇਪ੍ਰਾਪਤ
ਭਯੇ ਰਾਜਾਨਹੁਖਨੇ ਬ੍ਰਹਮ ਬਿਦਜਾਕਾ ਅਧਿਕਾਰੀ
ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਅਨੇਕ ਵੇਦਵਚਨੋਮੈ ਲਿਖਾਹੁਯਾ ਨਿਰਣੇ ਹੇਤ

ਪੂਛਯਾ। ਤਹਾ ਬਨਪਰਬ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੇਸ੍ਟ ਆਚਾਰਵਾਲੇ ਕਾ
ਨਾਮਹੀ ਯੁਧਿਸ੍ਟਰਨੇ ਬਤਾਯਾ॥ਸੋਈ ਦਿਖਾਵੇਹੈਂ॥ਬ੍ਰਾਹਮਣਃ
ਕੋਭਵੇਦ੍ਰਾਜਨਵੇਦਯੰ ਕਿੰਚਯੁਧਿਸ੍ਟਰ ॥ ਯੁਧਿਸ੍ਟਰੋਵਾਚ ॥
ਸਤਯੰਦਾਨੰਖਮਾਸੀਲੰ ਮਾਨ੍ਰਿਸੰਸਯੰਤਪੋਘ੍ਰਿਣ ॥ ਦ੍ਰਿਸਯਤੇ
ਯਤ੍ਰਰਾਜੇਂਦ੍ਰਸਬ੍ਰਾਹਮਣ ਇਤਿਸਿਮ੍ਰਤਃ॥ਸੂਦ੍ਰੇਚੈਤਦਭਵੇਲ
ਖਮਦ੍ਵਿਜੇਤੱਚਨ ਵਿਦਯਤੇਨਵੈਸੂਦ੍ਰੋਭਵੇਤਸੂਦ੍ਰੋਬ੍ਰਾਹਮਣੋਨਚ
ਬ੍ਰਹਮਣਃ ॥ ਯਤ੍ਰੈਵਲਖਯਤੇਸਰਪ ਬ੍ਰਿੱਤੰਸ ਬ੍ਰਹਮਣਃ
ਸਿਮ੍ਰਿਤਃ॥ ਯਤ੍ਰੈਤਤਨਭਵੇਤ ਸਰਪ ਸੂਦ੍ਰਮਿਤਿਤੰਨ੍ਰਿਦਿਸੇ
ਤ॥ਕ੍ਰਮਸੇ ਅਰਥ ਬ੍ਰਾਹਮਣਕੋ ਬ੍ਰਹਮਣ ਕੌਨਭਵੇਤ ਹੋਤਾ
ਹੈ ਹੇਰਾਜਨ ਵੇਦਯੰ ਜਾਨਨੇ ਯੋਗਯ ਕਿੰਚ ਕਿਆ ਪੁਨਾ ਵ-
ਸ੍ਤੁਹੈ ਹੇ ਯੁਧਿਸ੍ਟਰ ਉਤਰ ਦੇਤੇਹੈ ॥ ਸਤਯਾਦਿ ਐਆਨ੍ਰਿਸੰ
ਸਯੇ ਅਹਿੰਸਾਘ੍ਰਿਣਾਦਯਾ ਦ੍ਰਿਸਯਤੇਦੇਖਿਯੇਯਤ੍ਰ ਜਿਸਮੇਂ
ਹੇਰਾਜੇਂਦ੍ਰਨਹੁਖ ਸਬ੍ਰਾਹਮਣਃ ਵਹੁ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹੈ ਇਤਿ
ਐਸੇ ਵੇਦਵੇਤਯੋਨੇ ਸਿਮ੍ਰਿਤਃ ਕਹਯਾਹੈ ॥ ਸੂਦ੍ਰੇਚਸੂਦ੍ਰਵਿਖੇ
ਪੁਨਾ॥ ਏਤਤ ਯਹ ਭਵੇਤ ਹੋਵੇ ਲਖਮ ਲਖਣ ਅਰਦ੍ਵਿਜੇ
ਬਿਪ੍ਰਮੇਤਚਵਹੁਪੁਨਾ ਨਵਿਦਯਤੇ ਨਾ ਹੋਵੇ ਨਵੈਨਹੀ ਨਿਸ਼੍ਚੇ
ਕਰ ਸੂਦ੍ਰਹੋਤਾ ਸੂਦ੍ਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨਚ ਨਹੀ ਪੁਨਾ ਹੋਤਾ ਬ੍ਰਾ-
ਹਮਣ ਯਤ੍ਰੈਵ ਜਿਸ ਵਿਖੇ ਨਿਸਚੇਕਰ ਲਖਯਤੇ ਲਖੀਯੇ
ਹੇ ਸਰਪ ਬ੍ਰਿੱਤ ਸ੍ਰੇਸ੍ਟ ਆਚਾਰ ਵਹੁ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕਹਿਆ ਹੈ॥
ਯਤ੍ਰ ਜਿਸ ਵਿਖੇ ਏਤਤ ਯਹ ਨ ਭਵੇਤ ਨਾ ਹੋਵੇ ਬ੍ਰਿਤ ਹੇ

ਸਰਪ ਸੂਦ੍ਰਮਿਤਿ ਯਹ ਸੂਦ੍ਰਹੈ ਐਸੇ ਤੌਂ ਤਿਸਨੂੰ ਨਿਰਦਿਸੇਤ
ਕਹੇ ਐਸੇ ਭਾਰਤਮੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸੂਦ੍ਰਸਬਦੋਕੇ ਅਰਥੋਂਕਾ
ਨਿਰਣੇ ਕੀਯਾਹੈ ਯਾਤੇ ਆਚਾਰਸੇਹੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸੂਦ੍ਰਕਾ
ਨਿਰਣੇ ਕਰਕੇ ਵੇਦ ਬਚਨੋਮੇ ਸਦਾਚਾਰ ਵਾਲਾ ਅਧਿਕਾ
ਰੀ ਜਾਨ ਲੈਨਾ ਅਨਜਥਾ ਸੂਦ੍ਰਕੇ ਬੀਰਯਕੋ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀਕੇ
ਉਦਰਮੇਂ ਔਬ੍ਰਾਹਮਣਕੇ ਬੀਰਯਕੋ ਸੂਦ੍ਰੀਕੇ ਉਦਰਮੇ ਪੁ-
ਤ੍ਰੋਤਪੱਨ ਕਰਨਕੋ ਸਮਰਥ ਹੋਨੇਤੇ ਬਰਣਸੰਕਰੋਮੇ ਬ੍ਰਾਹਮ
ਣ ਸੂਦ੍ਰਕਾ ਨਿਰਣੇ ਕਰਨਾ ਅਤੀ ਕਠਨ ਹੋਗਾ ਯਹ
ਇਸੀ ਸੰਬਾਦਮੈ ਮਹਾਭਾਰਤ ਵਿਖੇ ਸਪਸ੍ਰਹੈ॥ ਔਰ ਭਾਗ
ਵਤ ਮੇਭੀ ਏਕਾਦਸਕੇ ਅਠਾਰਵੇ ਅਧਯਾਯਕੇ ਅਠਾਰਵੇ
ਸਲੋਕਮੇ ਸੰਨਯਾਸਾਸ੍ਰਮਕੇ ਧਰਮ ਨਿਰੂਪਣਮੇ ਲਿਖਾਹੈ
॥ ਸੰਨਯਾਸੀ ਬ੍ਰਿਤਭੇਦਸੇ ਚਾਰਬਰਣ ਰੂਪ ਬ੍ਰਾਹਮਣੋਮੇਹੀ
ਭਿਖਯਾਕਰੇ। ਬਿੜਾਲਪਸੁਮਲੇਛਚੰਡਾਲਰੂਪਨਿੰਦਿਤਬ੍ਰਾਹਮ
ਣੋਮੇਭੀ ਨਾਕਰੇਏਤੇਭੇਦਬ੍ਰਾਹਮਣੋਕੇਕੇਵਲਆਚਾਰਕੇ ਭੇਦ
ਸੇਹੀਕਹੇਹੈ। ਜਿਸਮੇ ਸਤ੍ਰਗੁਣਔਸਮਾਦਿਕਰਮਵਹੁਬ੍ਰਾਹਮ
ਣਬ੍ਰਾਹਮਣਜਿਸਮੇਖਤ੍ਰੀਕੇਗੁਣਕਰਮਵਹੁ ਖਤ੍ਰੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ
ਜਿਸਮੈ ਬੈਸਯਕੇ ਵਹੁਬੈਸਯ ਬ੍ਰਾਹਮਣ । ਜਿਸਮੇਸੂਦ੍ਰਕੇਵਹੁ
ਸੂਦ੍ਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ। ਪੁਨਾ ਜੋ ਤੇਲ ਘ੍ਰਿਤਾਦਿ ਵਸਤੁਕਾ ਖਰੀਦ
ਨਾ ਬੇਚਨਾ ਕਰੇ ਵਹੁ ਭੀ ਸੂਦ੍ਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ । ਜੋ ਪ੍ਰਤਿਦਿਨ
ਹਿੰਸਾ ਕਰੇ ਵਹੁ ਬਿੜਾਲ ਬ੍ਰਾਹਮਣ । ਜੋ ਭਖਯਾ ਭਖਯ

ਗਾਮਜ਼ਾਗਮਜਕਛੁ ਨਾ ਜਾਨੇ ਵਹੁ ਪਸੁ ਬ੍ਰਾਹਮਣ। ਜੋ ਬਾਪੀ
ਕੂਪਤੜਾਗ ਪੂਰੇ ਔਦੇਵ ਮੰਦਰ ਬਾਗ ਨਾਸ ਕਰੇ ਸ੍ਨਾਨ
ਸੰਧਜ਼ਾਦਿ ਕੁਛ ਨਾ ਕਰੇ ਵਹ ਮਲੇਛ ਬ੍ਰਾਹਮਣ। ਜੋ ਚੋਰੀ
ਕਰੇ ਚੁਗਲੀ ਕਰੇ ਵਹੁ ਚੰਡਾਲ ਬ੍ਰਾਹਮਣ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ
ਆਚਾਰ ਭੇਦ ਸੇ ਭੇਦ ਕਹੇ ਹੈ॥ ਭਿਖਜ਼ਾ ਚਤੁਰਖੁਵਰਣੇ
ਖੁਵਿਗਾਰਹਜ਼ਾਨਵਰਜਯੱਸੂਰੇਤ॥ ਬ੍ਰਿਤਿ ਭੇਦਸੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ
ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਕਾਰਕੇ ਹੋਵੇ ਹੈ ਤਿਨ ਮੇ ਪੂਰਬ ਕਹੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ
ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਦਿ ਚਾਰਬਰਣੋ ਕੇ ਹੀ ਭਿਖਜ਼ਾ ਗ੍ਰਹਣਕਰੇ ਬਿਡਾ
ਲਾਦਿ ਬਿਗਾਰਹਜ਼ੋ ਕੋ ਵਰਜੇ ਉਨਕੇ ਨਾ ਕਰੇ॥ ਜੈਸੇਬ੍ਰਿਤਿ
ਭੇਦ ਸੇ ਯੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣੋਕੇ ਭੇਦ ਕਹੇ ਹੈ॥ ਤੈਸੇ ਬ੍ਰਿਤਿ ਭੇਦ ਸੇ
ਖਤ੍ਰੀ ਬੈਸਜ਼ ਸੂਦ੍ਰਕੇ ਭੀ ਖਤ੍ਰੀ ਖਤ੍ਰੀ ਖਤ੍ਰੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਖਤ੍ਰੀ
ਬੈਸਜ਼ ਖਤ੍ਰੀ ਸੂਦ੍ਰ ਇਤਜ਼ਾਦਿ ਭੇਦ ਸੰਭਵੇਹੈ ਯਾਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ
ਕੇ ਗੁਣ ਕਰਮੋ ਵਾਲੇ ਸੂਦ੍ਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣਕੋ ਬ੍ਰਾਹਮਣੋਕੇ ਤੁਲਜ਼
ਹੀ ਬੇਦਾਧਿਕਾਰਤਾ ਸਿਧ ਹੋਣੇਤੇ। ਤਾਕੋ ਆਚਾਰਯਤਾ ਸੰ
ਭਵੇ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੀਪ ਕਹੇ ਕਾ ਯਹ ਭਾਵਹੈ ਜੈਸੇ ਚਾਰ
ਤਰਾਕੀ ਸੇਨਾਮੇ ਪਿਆਦੇ ਘੋੜੇ ਰਥ ਹਾਥੀਕੇ ਯੋਗਸੇ ਕ੍ਰਮ
ਸੇ ਅਸਵਾਰ ਰਥੀ ਹਾਥੀ ਵਾਲੀ ਸੇਨਾ ਬਨ ਸਕੇ ਹੈ॥ ਅਰੁ
ਵਹੁ ਭੀ ਤੀਨੋ ਐਸੇ ਔਰ ਔਰ ਬਨ ਸਕਤੇਹੈਂ॥ ਵੈਸੇ ਬ੍ਰਾਹਮ
ਣਾਦਿ ਵਰਣਭੀ ਗੁਣ ਕਰਮਕੇ ਅਨੁਸਾਰਔਰਔਰਵਰਣ
ਹੋਸਕਤੇਹੈ॥ ਜੈਸੇ ਜੋ ਵਿਦਜ਼ਾਵਾਨ ਔਰੋਕੋ ਉਪਦੇਸਕਰਨੇ

ਵਾਲਾ ਸੋ ਬ੍ਰਾਹਮਣ। ਜੋ ਸੂਰਬੀਰ ਸੋ ਛਤ੍ਰੀ। ਜੋ ਬਨਜ ਕਰਨੇ ਵਾਲਾ ਸੋ ਬੈਸ। ਜੋ ਬੇ ਵਕੂਫਟਹਲੂਯਾ ਸੋ ਸੂਦ੍ਰ ਮਾ ਬਾਪ ਵਰਣਮੇ ਹੇਤੁ ਨਹੀ। ਯਾਹੀ ਤੇ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮੇ ਯੋਨੀਕੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਪਣੇ ਮੇ ਹੇਤੁਤਾ ਖੰਡਨ ਕਰ ਬ੍ਰਹ੍ਮ ਬਿਚਾਰ ਕੋ ਬ੍ਰਾਹਮਣਪਨੇ ਮੇ ਹੇਤੁ ਸਥਾਪਨ ਕਰਾਹੈ ॥ ਜੇ ਤੂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਜਾਯਾ ॥ ਆਨ ਬਾਟਕਾਹੇ ਨਹੀ ਆਯਾ॥ ਤੁਮ ਕਤ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹਮਕਤ ਸੂਦ ॥ ਹਮਕਤ ਲੋਹੂ ਤੁਮਕਤ ਦੂਧ॥ ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਜੋ ਬ੍ਰਹਮ ਬੀਚਾਰੇ ॥ ਸੋ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕਹੀਯਤ ਹੈ ਹਮਾਰੇ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਬਿੰਦੇ ਸੋ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕਹੀਯੇ ॥ ਇਤ੍ਯਾਦਿ ॥ ਕਿੰਚਛਾਂਦੋਗਜ ਉਪਨਿਖਦਮੇ ਇਤਿਹਾਸ ਪੁਰਾਣ ਪੰਚਮ ਵੇਦ ਕਹਯਾਹੈ ਅਰ ਬ੍ਰਿਹਦਾਰਣਜਕਮੇ ਵੇਦੋਕੋ ਈਸ੍ਵਰ ਸ੍ਵਾਸਵਤ ਇਤਿਹਾਸ ਪੁਰਾਣ ਸ੍ਵਾਸ ਕਹੇਹੈ ਔ ਇਤਿਹਾਸ ਪੁਰਾਣਮੇ ਸੂਦ੍ਰਕਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਹਿਆਹੈ॥ ਜੈਸੇ ਸਹਸ੍ਰਨਾਮ ਕੇ ਮਹਾਤਮਮੇ ਸੂਦ੍ਰਃ ਸੁਖਮਵਾਪ੍ਨੁਯਾਤ ॥ ਪੁਨਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸੂਦ੍ਰਦ੍ਵਿਜਬੰਧੂਨਾਤ੍ਰਯੀਨਸ੍ਰੁਤਿਗੋਚਰਃ॥ ਇਤਿ ਭਾਰਤਮਾਖਯਾਨੰਕ੍ਰਿਪਯਾਮੁਨਿਨਾਕ੍ਰਿਤੰ ॥ ਸਤ੍ਰੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸੂਦ੍ਰ ਚੌਥਾਵਰਨ ਬ੍ਰਹਮਵੰਧੁ ਪਤਿਤ ਬਾਹਮਣ ਇਨਕੇ ਤ੍ਰਈ ਸਾਮਰਿਗਯੁਜਰ ਤੀਨੋਵੇਦਨ ਸ੍ਰੁਤਿ ਗੋਚਰਃ ਨਹੀਹੋਤੇ ਕੰਨੋਕੇ ਵਿਖਯ ਭਾਵਕੰਨੋਮੇ ਸੁਨਾਏ ਨਹੀ ਜਾਤੇ ॥ ਇਤਿ ਨਾਮ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਭਾਰਤਮਾਖਯਾਨੰਨਾਮ ਮਹਾਭਾਰਤ ਇ-

ਤਿਹਾਸ ਕ੍ਰਿਪਯਾ ਨਾਮ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਮੁਨਿਨਾਦਜਾਲੂ ਬਜਾ
ਸ ਜੀਨੇ ਕੀਯਾ॥ ਪੁਨਾ ਨਿਰਣਯ ਸਿੰਧੁਕੇ ਸੂਧ ਪ੍ਰਕਰਣ
ਮੇ ਪਦਮਬਚਨ। ਨਹਿਵੇਦੇਖ੍ਰਧਿਕਾਰੋਕ੍ਰਚਿਤਸੂਦ੍ਰਸਜਬਿਦਜ
ਤੇ॥ ਪੁਰਾਣੇਖ੍ਰਧਿਕਾਰੋਮੇਦਰਸਿਤੋ ਬ੍ਰਹਮਣੈ ਰਿਹਾ॥ ਨਹੀ
ਵੇਦੇਖੁ ਨਾਮਸਾਮਾਦਿਕਵੇਦੋਵਿਖੇ ਅਧਿਕਾਰਃ ਪੜਨੇ ਕੀ
ਯੋਗਜਤਾ ਕ੍ਰਚਿਤ ਕਿਸੇਦੇਸਮੇ ਯਾ ਕਾਲਮੇ ਸੂਦ੍ਰਸਜ॥ ਚੌਥੇ
ਵਰਣ ਕੀ ਵਿਦਜਤੇ ਹੈ ਪੁਰਾਣੇਖ੍ਰਧਿਕਾਰਃ ਪੁਰਾਣੋ ਵਿਖੇ
ਸੁਣਨੇ ਕੀ ਯੋਗਜਤਾ ਮੇ ਮੇਰੇਕੋ ਦਰਸਿਤੋ ਦਿਖਾਯਾ ਹੈ
ਬ੍ਰਾਹਮਣੋਨੇ ਇਹ ਇਸ ਸੰਸਾਰਮੇਂ ਐਸੇ ਔਰ ਭੀ ਅਨੇਕ
ਸਥਾਨੋਮੇ ਇਤਿਹਾਸ ਪੁਰਾਣਮੇ ਇਸਤ੍ਰੀਸੂਦ੍ਰਕਾ ਅਧਿਕਾਰ
ਕਹਿਆਹੈ ਯਾਤੇ ਪੰਚਮਵੇਦਕਾ ਜਬ ਇਨਕੋ ਅਧਿਕਾਰ
ਹੈ ਤਬ ਪਿਛਲੇ ਚਾਰੋਂਕਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾ ਕਹਨੇ ਮੇ ਭੀਕੁਛ
ਬੀਜ ਨਹੀ। ਪੁਨਾ ਇਸਤ੍ਰੀਕਾ ਭੀ ਵੇਦਮੇ ਅਧਿਕਾਰਹੈ॥
ਕਾਹੇਤੇਵੇਦਮੇਮੈਤ੍ਰੇਯੀ ਔਰ ਗਾਰਗੀਕੇ ਸੰਬਾਦ ਉਪਨਿਖਦੋ
ਮੇ ਪ੍ਰਸਿਧ ਲਿਖੇਹੈ॥ ਯਾਤੇ ਤਿਨਕੇ ਸਮਾਨ ਔਰ ਭੀ ਜੋ
ਬੁਧੀ ਵਾਲੀ ਇਸਤ੍ਰੀਯਾ ਹੋਵੇ ਸੋ ਨਿਸੰਕਪੜੇ। ਔਰ ਢੂੜਾ
ਲਾਅਰਮੰਦਾਲਸਾਵਤ ਉਪਦੇਸ ਕਰੇਂ ਪ੍ਰਤਿਬੰਧ ਕਰਨਾ
ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਤਾਰਣ ਮਾਤ੍ਰਹੈ॥ਔਰ ਬਹੁਧਾ ਪੁਰਾਣਾਦਿ ਮੇ ਨਿ-
ਖੇਧ ਕਰਨਾ ਪ੍ਰਤਾਰਣਮਾਤ੍ਰਹੈ॥ ਅਸਤ ਸੂਦ੍ਰ ਬ੍ਰਹਮ ਬੰਧੁ
ਵਤ ਅਨਧਿਕਾਰੀਹੈ ਯਹ ਵਾਰਤਾ ਨਿਰਵਿਵਾਦਹੈ॥ ਬ੍ਰਾ-

ਹਮਣੋਮੇ ਪਤਿਤਬ੍ਰਹਮਬੰਧੁ ਕਹੀਯੇਹੈ॥ ਸੂਦ੍ਰੋਮੇ ਸਾਤ ਵਾ ਤੀਨ ਪੀੜੀਸੇਲੇ ਸ੍ਨਾਨ ਤਰਪਣਾਦਿ ਹੀਨ ਅਸਤ ਸੂਦ੍ਰ ਕਹੀਯੇਹੈ॥ ਅਸਤ ਸੂਦ੍ਰਮੇਹੀ ਪੂਰਬ ਕਹੇ ਮਨੁ ਬਚਨਕੀ ਸਫਲਤਾਹੈ॥ ਜੈਨਚਾਸਜ੍ਯੇਪਦਿਸੇਤੇਤਜ਼ਾਦਿ ਕਹਜ਼ਾ ਐਸੈਨਾ ਮਾਨੇ ਨਿਰਣਯ ਸਿੰਧੁਕੇ ਪ੍ਰਥਮ ਪਰਿਛੇਦਮੇਕਹਜ਼ਾ ਬਜ਼ਾਸ ਬਚਨ ਬਜ਼ਰਥ ਹੋਵੇਗਾ॥ ਜੋ ਯਹਕਹਜ਼ਾਹੈ ਸੂਦ੍ਰੋਵਰਣ-ਸੂਤੁਰਥੋਪਿਵਰਣਤ੍ਵਾਤਧਰਮ ਰਹਤਿ ਪੁਨਾ ਤਿਸੀ[੧] ਕੇ ਤ੍ਰਿਤੀਯਮੇ ਭਾਰਤਕੇ ਰਾਜਧਰਮਮੇ ਕਹਜ਼ਾ ਬਚਨ ਬਜ਼ਰਥ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਯਹ ਕਹਜ਼ਾਹੈ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਖਤ੍ਰ ਪ੍ਰਸੂਤਾਸੁਬੈਸਜ਼ਾ ਸੂਦ੍ਰਾਸੁਮਾਨਵਃ॥ ਕਥੰਧਰਮਾਚਰਿਖਜ਼ੰਤਿ ਸਰਬੇ ਵਿਖਯ ਵਾਸਿਨ॥ ਇਤਜ਼ਾਦਿ॥ ਸੂਦ੍ਰਵਰਣ ਚੌਥਾਭੀ ਵਰਣੀ ਹੋਨੇ ਤੇ ਤੀਨੋਵਤ ਧਰਮਕੇ ਯੋਗਜ਼ਹੈਂ ਯਹ ਪਹਲੇ ਬਚਨਕਾ ਅਰਥਹੈ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਔਰਖਤ੍ਰ ਪ੍ਰਸੂਤ ਖਤ੍ਰੀਯੋਂ ਕੇ ਪੁਤ੍ਰ ਭਾਵ ਖਤ੍ਰੀ ਬੈਸਜ਼ ਔਰ ਸੂਦ੍ਰ ਮਨੁਖਜ਼ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰਧਰਮੋ ਕਾ ਆਚਰਣ ਕਰੇ॥ ਸਭੀ ਦੇਸੋਂਕੇ ਵਸਨੇ ਵਾਲੇ ਯਹ ਦੂ-ਸਰੇ ਬਚਨਕਾਅਰਥਹੈ॥ ਯਹ ਬਚਨ ਬਜ਼ਰਥ ਨਹੀਂ ਯਾਤੇ ਪੂਰਬ ਕਹਿਆ ਮਨੁਬਚਨ ਸੂਦ੍ਰਜਾਤੀਯੋ ਮੇ ਅਸਤ ਸੂਦ੍ਰ ਪਰਹੈ॥ ਜੋ ਬ੍ਰਹਮਬੰਧੂ ਔਖਤ੍ਰਬੰਧੂਵਤ ਅਨਧਿਕਾਰੀਹੈ॥ ਜੋ ਪੁਨਾ ਸਾਸਤ੍ਰਮੇ ਗਿਣੀ ਮੁਖ ਸੂਦ੍ਰਜਾਤੀਯੋਂਸੇ ਅਤਿਰਿਕ੍ਤ

੧-ਨਿਰਣਯ ਸਿੰਧੁਕੇ॥

ਸੂਦ੍ਰਨਾਮਸੇ ਪ੍ਰਸਿਧ੍ਹੈ ਵੋਤੋ ਸਰਬਥਾਹੀ ਅਨਧਿਕਾਰੀਨਹੀ ਇਤ੍ਯਲੰ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁਮਤ ਨਿਰਣਯਸਾਗਰੇ ਪ੍ਰਸ਼੍ਨ ਬਿਚਾਰੇਪ੍ਰਸ਼੍ਨੋਤਰਨਿਰੂਪਣੰਨਾਮਸਤਾਈਸਮੀ ਉਰਮੀ॥ ੨੭॥

ਪ੍ਰਸ਼੍ਨ ਰੈਬੀਸਵਾਂ ॥ ਗੁਰਮਤਮੇ ਤਿਲਕਮਾਲਾ ਜਨੇਊ ਰੂਪ ਬਾਹਜ ਸੰਸਕਾਰਧਾਰਣੇਯੋਗ੍ਯਹੈਵਾਨਹੀ॥ ਉਤਰ॥ਜੈਸੇਅੰਤਰਬੈਰਾਗ੍ਯਬਿਬੇਕਾਦਿਸੰਸਕਾਰ ਧਾਰਨੇ ਯੋਗ੍ਯਹੈ ॥ ਤੈਸੇ ਬਾਹਜ ਸੰਸਕਾਰ ਮਾਲਾਦਿਕਭੀਯੋਗ੍ਯਹੈ ॥ ਗੁਰੁਸਭੀਧਾਰਤੇ ਰਹੇਹੈ ॥ ਅਰਬਾਹਜ ਸੰਸਕਾਰੋਕੀ ਰਖ੍ਯਾਹੇਤ ਹੀ ਗੁਰੁ ਜੀਨੇ ਸੀਸ ਦੀਯਾਹੈ ਕਹਿਆਹੈ ਬਚਿਤ੍ਰਨਾਟਕਮੈ ਧਰਮ ਹੇਤ ਸਾਕਾਜਿਨਕੀਆ ॥ ਸੀਸ ਦੀਆਪਰਸਿਰਰ ਨ ਦੀਆ ॥ ਤਿਲਕ ਜੰਞੂਰਾਖਾ ਪ੍ਰਭਤਾਕਾ ॥ ਕੀਨੋ ਬਡੋਕਲੂਮਹਿ ਸਾਕਾ ॥ ਏਤਾਬਸੇਖਹੈ ॥ ਜਿਸ ਜਾਤੀਮੈ ਜੋ ਸੰਸਕਾਰ ਯੋ-ਗ੍ਯਹੈ ਵਹੁਧਾਰੇ ਜਿਸਕੋ ਯੋਗ੍ਯ ਨਹੀਂ ਵਹੁਮਤਧਾਰੇ ਜੈਸੇ ਜਨੇਊਕਾ ਧਾਰਨਾ ਤੀਨ ਬਰਣੋਮੇ ਹੈ ਵਹੁਧਾਰੇ ਸੂਦ੍ਰੋਮੇਔਰ ਬਰਣ ਸੰਕਰੋਮੇਨਹੀ ਵਹੁਨਾਧਾਰੇਯਾਹੀਤੇਪ੍ਰਥਮਗੁਰੁਜੀਨੇ ਬੈਰਾਗੀਯੋਂਵਤ ਭਾਈਬਾਲੇ ਔਬਾਬੇ ਬੁਢੇ ਆਦਿਕੋਕੋ ਪ-ਹਿਰਾਯਾ ਨਹੀਂ ਜੋ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਖਤ੍ਰੀਸਿਖ ਪਹਰਤੇ ਥੇ ਤਿਨ ਕਾ ਹਟਾਇਆਨਹੀਂ ਤਥਾ ॥ ਗੁਰੁਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘਜੀ ਨੇ

ਅਮ੍ਰਿਤਸਮੇ ਦਯਾਸਿੰਘਕਾਹਟਾਯਾਨਹੀਂ ਔਰ ਚਾਰੋਕੋ ਪਹ-
ਰਾਯਾ ਨਹੀ ਕਹੀ ਅਮ੍ਰਿਤਸਮੇ ਪਹਰਾਵਨਾਲਿਖਾ ਹੋਵੇ ਤੋ
ਰਹੋ ਉਨਕੋ ਪਹਰਾਵਨਾ॥ ਪਰੰਤੁ ਦਯਾਸਿੰਘਕਾ ਨਹੀਂ ਹ-
ਟਾਯਾ ਯਾਤੇ ਜਿਨਕੋ ਅਧਿਕਾਰਹੈ ਵਹੁ ਨਿਸੰਕ ਪਹਰੇ ਹ
ਟਾਵਨੇ ਮੇ ਗੁਰੁਕੀ ਆਗਯਾਨਹੀਂ॥ ਐਸੇ ਤਿਲਕਬੀ ਗ੍ਰੰਥ
ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਸਮਾਪਤਿ ਕਾਲਮੇ ਅਰਕਥਾ ਕਾਲਮੇਂ ਕਰਨ
ਵਤ ਸਰਬਦਾ ਗੁਰਕੋ ਚੰਦਨ ਚੜਾਕੇ ਨਿਸੰਕ ਕਰੇ ਗੁਰੋ
ਨੇ ਹਟਾਇਆ ਨਹੀਂ ਪੁਨਾ ਮਾਲਾਬੀ ਲੋਹੇ ਕਪੂਰਾਦਿਕੋ
ਕੇ ਸਿਮਰਨੇ ਫੇਰਨੇਵਤ ਜਿਸ ਚੀਜ਼ਕੀ ਰੁਚਿ ਹੋਵੇ ਉਸਕੀ
ਫੇਰੇ ਗੁਰੁਨੇ ਹਟਾਈ ਨਹੀਂ॥ ਯਦਯਪਿ ਜਨਮਸੇਲੇ ਜੋਤੀ
ਜੋਤਿਸਮਾਵਨ ਪ੍ਰਯੰਤ ਕ੍ਰਿਤਯਮੇ ਗੁਰੁਦਸਮਕਾ ਜਨੇਊ
ਪਹਰਨਾ ਲਿਖਾ ਨਹੀਂ॥ ਔਰ ਦਯਾਸਿੰਘਨੇ ਡੋਰੇ ਵਾਸਤੇ
ਦੇਕਰ ਨਾ ਪਹਰਾ॥ ਸਿਖਾਂ ਪਹਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕਹਿਆ॥
ਉਸਨੇ ਗੁਰੁਜੀ ਪਾਸ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ॥ ਗੁਰੁਜੀਨੇ ਆਗਯਾ
ਕਰੀਸਿਖਹੋਕਰਸਿਖਕੋ ਪਹਰਨਾ ਕਹੇਗਾ ਸੋ ਤਨਖਾਹੀਆ
ਹੋਵੇਗਾਐਸੇਪਹਰਨਾਹਟਾਯਾਪੁਨ ਅਨੇਕ ਜਾਤਿਕੇ ਲੋਕੋਨੇ
ਜਬਅੰਮ੍ਰਿਤਕਾਲਮੇਏਕਜਗਾਭੋਜਨਕੀਆਤਬਤਿਨਕੀ ਜਾ
ਤਿਬੀ ਕਹਾ ਰਹੀ ਜਿਸਸੇ ਜਨੇਊ ਰਖੇ ਪੁਨਾ ਗੁਰਕਾ ਬਚਨ
ਹੈ ਮੈ ਤਿਲਕ ਜੰਞੂ ਬਿਨਾ ਹਿੰਦੂਰਖਾਂਗਾ ਜਨੇਊ ਬ੍ਰਹਮਾਕੀ
ਫਾਸੀਹੈ ਇਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖਕੇ ਪੰਥ ਕੇ ਗਲ ਨਹੀ ਹੋਗੀ

ਪੁਨਾ ਉਨਕਾ ਔਰ ਬਚਨ ਹੈ ਸਿਖ ਹੋਯਗਲ ਤਾਗਾ ਮੇਲੇ ਚੌਪੜ ਬਾਜੀ ਗਨਕਾ ਖੇਲੇ॥ ਜ਼ਨਮ ਸ੍ਵਾਨ ਪਾਵੇਗਾ ਕੋਟ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਗੁਰੁ ਨੇ ਸਪਸ੍ਰ ਹਟਾਇਆ ਹੈ॥ ਯਾਤੇ ਪੂਰਬ ਕੈਸੇ ਕਹਿਆ ਗੁਰੁ ਨੇ ਹਟਾਯਾ ਨਹੀ ਯਹਆਸੰਕਾ ਹੋਵੇ ਹੈ॥ ਤਥਾਪਿ ਬਿਨਾ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਜੀਸੇ ਜਨੇਊ ਪਹਰਨਾ ਔਰ ਗੁਰੁਯੋ ਕਾ ਬੀ ਨਹੀ ਲਿਖਾਤਦਵਤ ਇਨਕਾ ਬੀ ਨਹੀ ਕਹਜ਼ਾ ਔਰ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਕੀ ਅਰਜ ਸੁਨਕਰ ਜੋ ਪਹਰਨਾ ਕਹਨ ਵਾਲੇ ਕੋਤਨਖਾਹੀਆ ਕਹਿਆ॥ ਤਿਸ ਕਾ ਯਹਭਾਵ ਹੈ॥ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਪਰਮ ਬਿਬੇਕੀ ਬਰਣਾਸ੍ਰਮ ਅਭਿਮਾਨ ਸੇ ਰਹਿਤ ਹੋਗਯਾ ਥਾ॥ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਏਕ ਵਾਰ ਨਿਮਿਤ ਸੇ ਉਤਾਰਕਰ ਉਸਕੋ ਪੁਨਾ ਪਹਰਨੇ ਕੀ ਇਛਾ ਨਹੀ ਥੀ॥ ਯਾਤੇ ਗੁਰੁ ਜੀ ਨੇ ਉਸਕੇ ਭਾਵ ਕੋ ਜਾਨਕੇ ਆਗੇ ਬੀ ਜੋ ਇਸ ਜੈਸੀ ਬ੍ਰਿਤੀ ਵਾਲੇ ਹੋਵੇ ਉਨਕੋ ਸਿੱਖ ਦਿੱਕ ਨਾ ਕਰੇ ਯਾਤੇ ਵਹੁ ਆਗਜ਼ਾ ਦਈ ਜੋ ਕਹੇਗਾ ਸੋਤਨਖਾਹੀਆ ਹੋਗਾ॥ ਦੀਖਜ਼ਾ ਕਾਲ ਮੇ ਏਕ ਜਗਾ ਭੋਜਨ ਸੇ ਜਾਤੀ ਨਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋਤੀ ਜੈਸੇ ਜਗੰਨਾਥ ਸ੍ਰੀ ਰੰਗਾਦਿ ਸਥਾਨੋ ਮੇ ਮਿਲਕੇ ਭੋਜਨ ਕਰਨੇ ਸੇ ਜਾਤਿ ਨਾਸ ਨਹੀ ਹੋਤੀ ਯਾਤੇ ਨਿਸੰਕ ਰਖੇ ਪੂਰਬਲੇ ਨਿਖੇਧਕ ਬਚਨੋ ਕੋ ਗੁਰੂ ਕੇ ਹੋਨੇ ਮੇ ਸੰਦੇਹ ਹੈ ਕਾਹੇ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਹਿੰਦੁ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸੇ ਨਿਆਰਾ ਪੰਥ ਹੈ ਈਹਾ ਹਿੰਦੂਪਨੇ ਕਾ ਅਭਾਵ ਕਹਿਆ ਔਰ ਤਿਲਕ ਜੰਞੂ

ਬਿਨਾ ਹਿੰਦੂ ਰਖਾਂਗਾ ਈਹਾ ਹਿੰਦੂਪਨੇ ਕਾ ਭਾਵ ਕਹਿਆ
ਪੁਨਾ ਬ੍ਰਹਮਾਕੇ ਬਾਪ ਬਿਸ੍ਨੁਕੇ ਗਲਮੇ ਭੀ ਸੁਨਣੇਸੇ ਬ੍ਰਹਮਾ
ਕੀ ਫਾਸੀ ਕਹਨੇਮੇ ਭੀ ਸੰਦੇਹ ਹੈ ਸਿਖਹੋਇ ਗਲ ਤਾਗਾ
ਮੇਲੇ ਇਸਬਚਨਕੀ ਪਖਪਾਤਰਹਿਤਕਵਿਜਨੋਸੇਪਰੀਖਯਾ
ਕਰਾਵਨੀ ਚਾਹੀਯੇਜੋਯਹ ਕਵਿਤਾ ਕਿਸਕੀਹੈ ਯਾਤੇਨਿਸੰਕ
ਹੋਕਰਗੁਰੁਮਤਮੇ ਜਨੇਊਕਾ ਨਾ ਰਖਨਾ ਕਹਨਾ ਪੂਰਬਕਹੇ
ਬਚਨੋ ਮੇ ਗੁਰੁ ਕੀ ਰਚਨਾ ਕੇ ਨਿਸਚੇ ਸੇ ਅਨੰਤਰ ਉਚਿਤ
ਹੈ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕੇ ਬਚਨ ਜੋ ਨਿੰਦਾ ਪਰ ਪ੍ਰਤੀਤ
ਹੋਵੇ ਹੈ ਤਿਨਕਾ ਤਾਤਪਰਯ ਦਯਾ ਕਪਾਹ ਸੰਤੋਖ ਸੂਤ ਜਤ
ਗੰਢੀ ਸਤ ਵਟ ਪਾਠ ਸੇ ਕਹੇ ਜਨੇਊ ਕੀ ਸੁਤਿਮੇ ਹੈ ਤਥਾ
ਗਯਾਨ ਰੂਪ ਯਗਯੋਪਵੀਤ ਕੀ ਸੁਤਿ ਮੇਹੈ ਇਸਕੀ
ਨਿੰਦਾ ਮੇ ਨਹੀ ਯਾਤੇ ਜੈਸੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਖੱਤ੍ਰੀ ਬੈਸਯ ਸਿਖਨ
ਕੀ ਜਾਤਿ ਵੋਹੀ ਰਹੇ ਹੈ ਔ ਪੁਤ੍ਰੀ ਪੁਤ੍ਰ ਬਿਵਾਹਨਾ ਜਾਤਿ
ਮੇ ਰਹੇ ਹੈ ਤੈਸੇ ਜਨੇਊ ਆਦਿਕ ਚਿੱਨ ਭੀ ਰਹੇ ॥ ਸਿਖੀ ਮੈ
ਜੈਸੇ ਜਾਤਿ ਨਹੀ ਰੋਕੇ ਤੈਸੇ ਜਨੇਊ ਤਿਲਕ ਮਾਲਾਭੀ ਨਹੀ
ਰੋਕੇ ਯਾਤੇ ਰਖਨੇ ਜੋਗ ਹੈ ਉਲਟਾ ਜੋ ਲੋਕ ਉਨਕੇ ਦੂਰ
ਹੋਨੇਕੇ ਡਰਸੇ ਬੀਚ ਨਹੀ ਆਵੇ ॥ ਅਰ ਆਯਕਰ ਹਟਨੇ
ਕੀ ਇਛਾ ਰਖਤੇ ਹੋਵੇ ॥ ਉਨਕੇ ਬੀਚ ਰਹਨੇ ਮੇ ਪੰਥ ਕੀ
ਬ੍ਰਿਧੀ ਰੂਪ ਲਾਭ ਭੀ ਹੈ ॥ ਪ੍ਰਸ੍ਨ ਪਚੀਸਵਾ ॥ ਬੇਦ ਮੈ
ਓਂ ਸਬਦ ਸਰਬਬੇਦ ਕਾ ਸਾਰਰੂਪ ਕਰਿਲਿਖਯਾਹੈ॥ਯਾਹੀ

ਤੇ ਰਿਖਿ ਲੋਕ ਗ੍ਰੰਥੋ ਕੇ ਆਦਿ ਵਿਖੇ ਅਥ ਸਬਦ ਵਾ ਓਂ ਸਬਦ ਕਾ ਲਿਖਨਾ ਰੂਪ ਮੰਗਲ ਕਰੇ ਹੈ॥ ਔਰ ਗੀਤਾ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਕੇ ਸਤਾਰਵੇ ਅਧਯਾਯ ਕੇ ਤੇਈਸਵੇ ਸਲੋਕ ਮੇ। ਸਰਬ ਬਿਘਨੋਕਾ ਨਾਸਕ ਰੂਪਕਰ ਓਂ ਸਬਦ ਕਹਿਆਹੈ। ਔ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਜੀ ਨੇ ਸਰਬ ਬਾਣੀਯੋ ਕੇ ਆਦਿਮੇ ਓਂ ਸਬਦ ਕੇ ਆਦਿਮੇ ਏਕੜਾ ਅੰਕ ਸਥਾਪਨ ਕੀਆ ਤਹਾ ਯਹ ਸੰਕਾਹੈ ਸ੍ਰਤਿ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਮੈ ਪਰਮ ਉਤਮ ਕਹਿਆ ਓਂ ਸਬਦ ਛੋਡਕੇ ਆਦਿਮੇ ਏਕ ਅੰਕ ਗੁਰੁ ਜੀਨੇ ਕਿਸ ਭਾਵ ਸੇ ਸਥਾਪਨ ਕੀਆ। ਉਤਰ। ਮਹਾਪੁਰਖਾਕਾ ਬੋਲਣਾ ਹੋਵੇ ਕਿਤੇ ਪਰਥਾਇ ਯਹ ਗੁਰੁ ਜੀਕਾ ਬਚਨਹੈ॥ ਅਰਥ ਇਸ ਕਾ ਯਹਹੈ। ਜੋਆਤਮ ਦਰਸੀਮਹਾਨਜਨਹੈ ਤਿਨਕਾਕਥਨ ਕਹੀ ਬਿਨਾ ਪ੍ਰਕਰਣ ਸੇ ਨਹੀ ਹੋਵੇ॥ ਕਿੰਤੁ ਵਹੁ ਜੋ ਕਥਨ ਕਰੇ ਹੈ ਸੋ ਏਕ ਕੇ ਪ੍ਰਕਰਣ ਸੇ ਸਰਬ ਕੋ ਸਾਂਝਾ ਉਪਦੇਸ ਕਹੇਹੈ॥ ਕਹਯਾ ਹੈ ਬਾਣੀਮੇ। ਪਰਥਾਇਸਾਖੀ ਮਹਾਪੁਰਖ ਬੋਲਦੇ ਸਾਂਝੀ ਸਗਲ ਜਹਾਨੇ। ਇਸਕਹਨੇ ਸੇ ਗੁਰੂ ਜੀਕੇ ਉਚਾਰਣ ਮੇ ਨਿਸਫਲਤਾਕੀ ਤੋ ਆਸੰਕਾ ਸੰਭਵੇ ਨਹੀ ਕਿੰਤੂ ਈਹਾ ਯਹ ਬੀਜਹੈ ਬੇਦਮੇ ਲਿਖਿਆਹੈ ਸਭਵਰਣੋਕੀ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਅਰ ਸੂਦ੍ਰ ਬੇਦ ਨਾ ਪੜੇ ਔ ਓਂ ਸਬਦ ਸਰ-ਬ ਬੇਦਕਾ ਸਾਰਹੈ ਯਾਂਤੇ ਇਸਕੇ ਪੜਨੇ ਕਾਤੋ ਕੈਮੁਤਕ ਨਯਾਯਸੇ ਨਿਖੇਧ ਜਾਨਪੜੇ ਹੈ॥ ਔ ਗੁਰੁਜੀ ਵੇਦਮਰਯਾ-

ਦਾ ਕੇ ਸਰ੍ਾਪਕਹੈ ਯਾਤੇ ਤਿਨੋਨੇ ਸ੍ਰੁਤਿ ਸਿਮ੍ਰਿਤੀ ਮੇ ਬੋਧਨ ਕੀਆ ਓਂ ਕਾ ਆਦਿਮੇ ਲਿਖਨਾ ਰੂਪ ਮੰਗਲਭੀ ਕਰਣਾ ਔਰ ਇਸਤ੍ਰੀਯਾਂ ਸੂਦ੍ਰਨਾ ਪੜੇ ਯਹਵੇਦਕੀ ਆਗਜ੍ਯਾ ਭੀ ਪਾਲਨ ਕਰਨੀ ਯਹ ਆਪਨੇ ਚਿਤਮੇ ਬਿਚਾਰਕੇ ਸਰਬ ਕੇ ਪਠਨਾਰਥ ਬਾਣੀ ਰਚਨਕਾਲਮੈ ਏਕ ਵੰਸਤੁਕੇ ਬੋਧਨ ਸੇ ਓਂਸੇਭੀ ਪਰਮ ਮੰਗਲਰੂਪਏਕੜੇਅੰਕਕੇਬਜ੍ਰਵਧਾਨਸੇ ਉਚਾਰਣ ਕੀਯਾ ਬਜ੍ਰਵਧਾਨ ਸੇ ਉਚਾਰਣ ਕਰਣਾ ਉਲ-ਟੇ ਉਚਾਰਨਵਤ ਦੋਖ ਜਨਕ ਨਹੀ ਯਾਤੇ ਜੈਸੇ ਬਾਲਮੀਕਿ ਕੋ ਰਿਖੀਓਨੇ ਵੇਦ ਮੰਤ੍ਰ ਰਾਮਕਾ ਉਲਟਾ ਮਰਾਮਰਾ ਉ-ਚਾਰਨਕੀਆ ਤੈਸੇ ਗੁਰੁਜੀ ਨੇ ਸੂਦ੍ਰ ਔ ਚੰਡਾਲੋਕੇ ਪਠਨਾ ਰਥ ਬਜ੍ਰਵਧਾਨਨਾਮਏਕਅੰਕਕੇਪੜਦੇਸੇਉਚਾਰਣ ਕੀਆ ਯਾਤੇ ਜੈਸੇ ਉਲਟੇ ਉਚਾਰਣ ਸੇ ਬੇਦਕੀ ਆਗਜ੍ਯਾ ਕੀ ਰਖਜ੍ਯਾ ਬਨੇ ਹੈ ਤੈਸੇ ਬਜ੍ਰਵਧਾਨ ਸੇ ਉਚਾਰਣ ਸੇ ਭੀ ਬਨੇ ਹੈ ਯਹਗਤਾਨੁਗਤਿ ਨਜ੍ਯਾਯ ਸੇ ਸਮਾਧਾਨ ਹੈ ਵਾਸ੍ਤਵ ਤੇ ਏਕੜਾ ਗੁਰੁਜੀ ਨੇ ਆਪਕੋ ਅਦ੍ਵੈਤਵਾਦੀ ਸਪਸ੍ਰ ਕਰਨੇ ਹੇਤ ਲਿਖਾ ਹੈ ਅਰਥ ਏਕ ਅੰਕ ਸਹਿਤ ਓਂ ਕਾ ਯਹ ਹੈ ਏਕੜਾ ਅੰਕ ਏਕਪਨੇ ਸੰਖਜ੍ਯਾ ਸਹਿਤ ਏਕ ਵਸਤੁ ਕਾ ਵਾਚਕਹੈ ਯਹ ਵਾਰਤਾ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀਨੇ ਤੀਸਰੀ ਵਾਰਕੀ ਪੰਦ੍ਰਵੀ ਪੌੜੀਮੇ ਲਿਖੀਹੈ ਏਕਾਏਕੰਕਾਰ ਲਿਖਦਿਖਾਲਿ ਆ॥ ਪੁਨਾ ਉਣਤਾਲੀਸਵੀ ਵਾਰਕੀ ਪਹਿਲੀ ਪੌੜੀ ਮੇ

ਲਿਖਾਹੈ ॥ ਏਕੰਕਾਰਏਕਾਂਗਲਿਖਊੜਾ ਓਂਕਾਰ ਲਿਖਾਯਾ ॥ ਗੁਰੁਜੀਨੇ ਏਕਾ ਅੰਕ ਲਿਖਕੇ ਅਰਥ ਤਿਸਕਾ ਸਜਾਤੀ ਵਿਜਾਤੀਯ ਸ੍ਵਗਤ ਭੇਦਰਹਿਤ ਏਕਾ ਕਾਰ ਅਦ੍ਵੈਤੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਿਖਾਲਿਆ ਹੈ ॥ ਯਾਤੇ ਪ੍ਰਕਰਣ ਮੈ ਏਕ ਅੰਕਕਾ ਏਕਮੇਵਾਦ੍ਵਿਤੀਯੰ ਸ੍ਰੁਤਿ ਮੇ ਕਹਿਆ ਅਦ੍ਵਿਤੀ ਪਰਮਾਤਮ ਅਰਥ ਹੈ ਔ ਅਕਾਰ ਉਕਾਰ ਮਕਾਰ ਮਾਤ੍ਰਾ ਕੇ ਸਮੁਦਾਯ ਰੂਪ ਓਂ ਸਬਦ ਕਾ ਈਸ੍ਵਰ ਹਿਰਣਜਗਰਭ ਬਿਰਾਟ ਯੇ ਅਰਥਹੈ ਕਹਿਆ ਹੈ ਗੁਰਦਾਸਜੀਨੇ ਊੜਾ ਓਂਕਾਰ ਪਾਸ ਬਹਾਲਿਆ ਅਰਥ ਯਹ ਊੜਾ ਅਖਰ ਲਿਖਕਰ ਓਂਕਾਰ ਤਿਸਏਕੇਕੇ ਪਾਸ ਬੈਠਾਇਆ ਹੈ ਗੁਰੁ ਜੀਨੇ ਜਿਸ ਊੜੇ ਅਖਰ ਰੂਪ ਓਂਕਾ ਅਰਥ ਈਸ੍ਵਰ ਹਿਰਣਜ ਗਰਭ ਬਿਰਾਟ ਹੈ ॥ ਯਾਤੇ ਅਦੁਤੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਔ ਈਸ੍ਵਰ ਹਿਰਣਜਗਰਭ ਵਿਰਾਟ ਯੇ ਏਕ ਅੰਕਸਹਿਤ ਓਂ ਸਬਦਕੇ ਭਾਚਜ ਹੈ ॥ ਔਰ ਅਦੁਤੀਯਪਨ ਔਕਾਰਣ ਸੂਖਮ ਸਥੂਲ ਉਪਾਧਿ ਹੀਨ ਚਿਨਮਾਤ੍ਰ ਲੱਖਹੈ ॥ ਸੋ ਪੂਰਬ ਪ੍ਰਭਤ੍ਵਹੈਇਸਵਾਕਜ਼ਬਿਚਾਰਮੇ ਔ ਗ੍ਰੰਥੋਂਮੇਤਤ੍ਵਮਸੀਮੇਕਹੀ ਅਭੇਦ ਬੋਧਕੀਰੀਤੀਸੇਏਕਅਖੰਡਰੂਪਹੈ। ਪ੍ਰਸ੍ਨ ਛਬੀਸਵਾਂ ॥ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬਮੇ ਰਾਗਰਾਗਨੀ ਰਾਗਪੁਤ੍ਰਸਭੀਕੇਤੇਹੈਪੁਨਾ ਤਿਨਰਾਗੋ ਮੇ ਔ ਰਾਗੋਂਸੇ ਬਿਨਾ ਸਬਦਬਾਣੀ ਸਲੋਕਾਦਿਕ ਸਭਕੇਤੇਹੈ॥ ਉਤਰ ॥ ਰਾਗਰਾਗਨੀ ਰਾਗਪੁਤ੍ਰ ਸਭ

ਇਕਤੀਸ ਹੈ ਸਬਦਬਾਨੀ ਕੀ ਸੰਖਯਾ ਆਗੇ ਲਿਖਤੇ ਹੈਂ
ਜੇਤੀ ਰਾਗੋਂਮੇ ਔਰਾਗੋਂ ਸੇ ਭਿੰਨ ਹੈ ॥

੧ ਸਿਰੀਰਾਗ ੧੪੪
੨ ਮਾਝ ੬੨
੩ ਗਉੜੀ ੩੯੫
੪ ਆਸਾ ੩੬੬
੫ ਗੂਜਰੀ ੬੭
੬ ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ੪੭
੭ ਬਿਹਾਗੜਾ ੧੮
੮ ਵਡਹੰਸ ੫੩
੯ ਸੋਰਠ ੧੭੩
੧੦ ਧਨਾਸਰੀ ੧੧੮
੧੧ ਜੈਤਸਿਰੀ ੩੨
੧੨ ਟੋਡੀ ੩੫
੧੩ ਬੈਰਾੜੀ ੭
੧੪ ਤਿਲੰਗ ੨੦
੧੫ ਸੂਹੀ ੧੪੩
੧੬ ਬਿਲਾਵਲ ੧੯੯
੧੭ ਗੌਂਡ ੪੯
੧੮ ਰਾਮਕਲੀ ੧੩੪
੧੯ ਨਟਨਾਰਾਇਣ ੨੫
੨੦ ਮਾਲੀਗੌੜਾ ੧੭
੨੧ ਮਾਰੂ ੧੬੦
੨੨ ਤੁਖਾਰੀ ੧੧
੨੩ ਕੇਦਾਰਾ ੨੫
੨੪ ਭੈਰਉ ੧੩੨
੨੫ ਬਸੰਤ ੮੮
੨੬ ਸਾਰੰਗ ੧੭੭
੨੭ ਮਲਾਰ ੭੬
੨੮ ਕਾਨੜਾ ੭੧
੨੯ ਕਲਿਆਣ ੨੩
੩੦ ਪ੍ਰਭਾਤੀ ੬੭
੩੧ ਜੈਜਾਵੰਤੀ ੪

ਇਨ ਰਾਗੋ ਮੇ ਸਭੀ ਭਗਤੋ ਕੇ ਸਬਦ ੩੫੭ ਏਤੇ ਹੈ ਔ ਇਨ ਰਾਗੋ ਮੇ ਸਾਰੇ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕੇ ਸਬਦ ਬਾਣੀ ੨੯੫੮ ਏਤੇਹੈਂ ॥

ਅਬ ਰਾਗਹੀਨ ਸਲੋਕਾਦਿ ਕੀ ਸੰਖ੍ਯਾ ਲਿਖ੍ਤੇ ਹੈਂ

ਸਲੋਕ ਸਹਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦੋਨੋ	੭੧
ਗਾਥਾ ਸਲੋਕ	੨੪
ਫੁਨਹੇ ਸਲੋਕ	੨੩
ਚੌਬੋਲੇ	੧੧
ਕਬੀਰਕੇ	੨੪੩
ਫਰੀਦਕੇ	੧੩੦
ਸਵੈਯੇ ਸਭਕੇ	੧੪੩
ਸਲੋਕ ਵਾਰਾਤੇ ਵਧੀਕ	੧੫੩
ਸਲੋਕ ਮਹਲ ਨਾਂਵੇਕੇ	੫੭
ਮੁਦਾਵਣੀ	੨
ਰਾਗਮਾਲਾ	੧
ਜਪਜੀ ਆਦਿਮੇ	੧
ਰਹਰਾਸ ਸਬਦ	੭

ਇਹ ਸੰਖ੍ਯਾ ਗੁਰਦਾਸੀ ਬੀੜਮੇ ਹੈ ਦੂਸਰੀਮੇ ਸਬਦ ਔਰ ਭੀਹੈਸਾਰੇ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਬ ਕਾ ਬਤੀ ਅਖਰ ਕੇ ਸਲੋਕੋ ਕੇ ਹਿਸਾਬ ਸਾਢੇ ਬਤੀ ਹਜ਼ਾਰ ਤਕ ਪਾਠ ਹੈ॥

ਰਾਗ ਰਾਗਨੀ ਰਾਗ ਪੁਤ੍ਰ ਤਦਬਧੂਬਿਚਾਰ ਸੰਗੀਤੋ ਸੇ

੧ ਸ੍ਰੀ ਰਾਗਹੈ ਖਟੋਮੇ

੦੨ ਮਾਝ ਵਡਹੰਸ ਔ ਦੇਸ ਕੀ ਛਾਯਾਹੈ

੩ ਗੌੜੀ ਸ੍ਰੀ ਰਾਗ ਕੀ ਰਾਗਨੀਹੈ

੪ ਆਸਾ ਮੇਘ ਰਾਗ ਕੀ ਰਾਗਨੀ ਹੈ

੫ ਗੂਜਰੀ ਦੀਪਕਰਾਗ ਕੀ ਰਾਗਨੀਹੈ

੬ ਦੇਵ ਗੰਧਾਰੀ ਮਾਲਕੌਸਕਰਾਗਕੀਰਾਗਨੀਹੈ

੦੭ ਬਿਹਾਗੜਾ ਧਨਾਸਰੀ ਕਾ ਸਮੀਪੀ ਹੈ

੦੯ ਵਡਹੰਸ ਭੈਰਵਕੇ ਪੁਤ੍ਰ ਪੰਚਮਕੀ ਨਾਰੀਹੈ॥

੯ ਸੋਰਠ ਮੇਘਰਾਗ ਕੀ ਨਾਰੀ ਹੈ

੧੦ ਧਨਾਸਰੀ ਮਾਲਕੌਸ ਕੀ ਨਾਰੀਹੈ

੦੧੧ਜੈਤਸਿਰੀ ਮਾਲਕੌਸ ਕੇ ਬਰਚਰ ਨਾਮੇ ਪੁਤ੍ਰ ਕੀ ਨਾਰੀ ਹੈ

੧੨ ਟੋਡੀ ਦੀਪਕ ਕੀ ਨਾਰੀਹੈ

੧੩ ਬੈਰਾੜੀ ਸ੍ਰੀ ਰਾਗ ਕੀ ਨਾਰੀਹੈ

੧੪ ਤਿਲੰਗ ਹਿੰਡੋਲ ਕੀ ਨਾਰੀਹੈ

੧੫ ਸੂਹੀ ਮੇਘਰਾਗ ਕੀ ਇਸਤ੍ਰੀਹੈ

੧੬ ਬਿਲਾਵਲ ਭੈਰੋ ਕਾ ਪੁਤ੍ਰਹੈ

੧੭ ਗੌਂਡ ਸ੍ਰੀ ਰਾਗਕਾ ਪੁਤ੍ਰਹੈ

੦੧੮ਰਾਮਕਲੀਹਿੰਡੋਲਕੀ ਨਾਰੀ ਹੈ

੧੯ ਨਟਨਾਰਾਯਣ ਮੇਘ ਕਾ ਪੁਤ੍ਰਹੈ

੨੦ ਮਾਲੀ ਗੌੜਾਮੇਘਰਾਗ ਕੀ ਰਾਗਨੀ ਹੈ ॥

੨੧ ਮਾਰੂ ਮਾਲਕੌਸ ਕਾ ਪੁਤ੍ਰਹੈ

੦੨੨ ਤੁਖਾਰੀ

੨੩ ਕੇਦਾਰਾ ਮੇਘਰਾਗ ਕਾ ਪੁਤ੍ਰਹੈ

੨੪ ਭੈਰਵ ਰਾਗਹੈ

੨੫ ਬਸੰਤ ਹਿੰਡੋਲ ਕਾ ਪੁਤ੍ਰ ਹੈ

੨੬ ਸਾਰਗ ਸ੍ਰੀ ਰਾਗ ਕਾ ਪੁਤ੍ਰ ਹੈ

੨੭ ਮਲਾਰ ਮੇਘ ਰਾਗ ਕੀ ਰਾਗਨੀ ਹੈ

੨੮ ਕਾਨੜਾ ਮੇਘਕਾਪੁਤ੍ਰਹੈ

੨੯ ਕਲਯਾਨ ਮੇਘਕਾ ਪੁਤ੍ਰਹੈ

੦੩੦ ਪ੍ਰਭਾਤੀਬੰਗਾਲਪ੍ਰਭਾਤੀ ਹੈ ਕੋਈ ਬਿਭਾਸ ਕੋ ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਕਹੇ ਹੈ

੦੩੧ ਜੈਜਾਵੰਤੀਮਾਲਕੌਸ ਕੀ ਰਾਗਨੀ ਹੈ

ਗੌੜੀਕੇਭੇਦਚੇਤੀਬੈਰਾਗਣਮਾਝਮਾਲਵਾਗੁਆਰੇਰੀਏਵੰਆਸਾ ਮੇ॥ ਆਸਾਵਰੀ ਆਦਿਕ ਔਰ ਭੀਲਿਖੇਹੈਸੋ ਬਿਸਤਾਰ ਭੁਯਸੇਚਿੰਤਨਨਹੀਕੀਯੇਯਹਚਿੰਤਨਕੇਵਲਜਿਨਕੇਆਦਿਮੇ ਬਿੰਦੀਹੈ ਵਹੁ ਰਾਗਮਾਲਾ ਮੇ ਨਹੀ ਲਿਖੇ॥ ਪ੍ਰਸ੍ਨ ਸਤਾਈਸਵਾਂ ॥ ਗੁਰੁਜੀਨੇ ਰਾਗੋਂਮੇ ਘਰਲਿਖੇ ਹੈ ਵਹੁ ਕਿਆ ਵਸ੍ਤੁ ਹੈ। ਅਰਔਰਰਾਗੋਂਮੇਥੋਰੇਹੈ। ਆਸਾਮੇਬਹੁਤਹੈਯਾਮੇਕਿਆ ਨਿਮਿਤਹੈ ॥ਉਤਰ ॥ਘਰ ਉਤਰੀ ਚੜੀ ਸੂਰੋਂ ਕੇਭੇਦ ਸੇ ਰਾਗੋਂ ਕੀ ਤਰਾ ਹੈ॥ ਔਰ ਕੁਛ ਵਸਤੁ ਨਹੀਂ ਸੋਈ ਦਿਖਾਵੇ ਹੈ॥ ਅਰਥ ਕਹਨੇਕੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ ਵਾਲੇ ਗਜਾਨੀ ਲੋਗੋਮੇ ਤੋ ਨਿਸਚੇ ਕੀਯੇ ਕਾਹੂ ਅਰਥਕਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਹੀ ਇਸੀਵਾਸਤੇ ਗਜਾਨੀ ਲੋਗ ਮੁਖ ਹੈ ਯਾਤੇ ਕਹੋ ਭਲਹਰੜ ਪਿਖੀ ਦਸਹਾਬ ਯਾਨਜਾਯ ਸੇ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਗੁਰੁਕਾ ਨਗਰਹੈਮਹਲ ਮਹੱਲੇਹੈ॥ ਪਹਲਾ ਦੂਜਾ ਆਦਿ ਘਰਕਹੇ ਹੈ ਸੋ ਘਰ ਹੈਐਸੇ ਕਹੇਹੈਂ। ਸੋ ਅਸੰਗਤ ਹੈ। ਕਾਹੇਤੇ ਗੁਰ ਬਾਣੀਮੇ ਗ੍ਰੰਥਜੀ ਕੋ ਨਗਰਤਾ ਕਹੀ ਨਹੀ॥ ਪੁਨਾ ਮਹਲ ਸਬਦਕਾ ਅਰਥ ਮਹਲੇ ਨਹੀ ਯਾਤੇ ਘਰਕਾ ਅਰਥ ਵਹੁ ਘਰ ਨਹੀ ਏਵੰ ਗੁਰੁ ਕੇ ਰਾਗੀ ਰਬਾਬੀ ਲੋਕੋਕੋ ਭੀ ਪਰੰਪਰਾਸੇ ਏਕਅਰਥਕਾ ਨਿਸਚੇਨਹੀ ਯਾਹੀਤੇ ਰਾਗੀ ਰ-

ਬਾਬੀਕੋਈਸੂਰੋਕੋਘਰਕਹੇਹੈਂਕੋਈਤਾਲੋਕੋਘਰਕਹੇਹੈ। ਸੂਰੋ ਕੋ ਘਰ ਕਹਨੇਵਾਲਜੋ ਕਾ ਯਹ ਭਾਵਹੈ। ਸੂਰ ਸੰਗੀਤ ਦ- ਰਪਣਕੀ ਰੀਤਸੇ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿ ਵਿਕ੍ਰਿਤਿ ਭੇਦਸੇ ਉਨੀਸਹੈ ਅ ਨੂਪ ਬਿਲਾਸ ਔਸਕਲ ਕਲਾਵੰਤਕੇ ਮਤਸੇ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿ ਵਿ- ਕ੍ਰਿਤਿ ਭੇਦਸੇ ਉਣੰਜਾਹੈਂ॥ ਸੰਗੀਤ ਪਾਰਿਜਾਤਕੀ ਰੀਤਿ ਸੇ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿ ਵਿਕ੍ਰਿਤਿ ਭੇਦਸੇ ਉਣਤੀਸਹੈਂ॥ ਖਰਜ ੧ ਰਿਖਭ ੨ ਗੰਧਾਰ ੩ ਮਧਜਮ ੪ ਪੰਚਮ ੫ ਧੈਵਤ ੬ ਨਿ ਖਾਦ ੭ਯੇ ਸਾਤ ਸੁਧ ਸੂਰਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿਕਹੀਯੇਹੈ॥ਇਨ ਖਰਜਾ ਦਿਸੂਰੋਕੀ ਬਾਈਸ ਸ੍ਰੁਤੀਯਾਂਹੈ ਤਿਨਕੀ ਨਯੂਨਤਾ ਅਧਿ- ਕਤਾਸੇ ਯੇ ਬਿਗੜੇ ਸਾਤਸੂਰ ਬਿਕ੍ਰਿਤਿ ਕਹੀਏਹੈ॥ ਵਹੁ ਉਨੀਸਮਤਮੇ ਬਾਰਾ ਹੈਂ ਉਣਚਾਸ ਮਤਮੇ ਬਿਆਲੀਹੈਂ॥ ਉਣਤੀਸ ਮਤਮੇ ਬਾਈਸਹੈਂ ਯਾਹੀਤੇ ਬਾਰਾ ਮਾਨਨੇ ਵਾਲੇ ਕੇ ਮਤਮੇ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿਵਿਕ੍ਰਿਤਿ ਦੋਨੋ ਮਿਲਾਕੇ ਉਨੀਸਹੈਂ॥ ਬਯਾਲੀ ਵਾਲੇਕੇ ਦੋਨੋ ਮਿਲਾਕੇ ਉਣਚਾਸਹੈ॥ ਬਾਈਸ ਵਾਲੇਕੇ ਦੋ ਮਿਲਾਕੇ ਉਣਤੀਸਹੈ॥ ਇਨ ਤੀਨੋ ਮਤੋਮੇ ਜਿਨ ਭੇਦੋਂਕਾ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ ਵਹੀ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬਮੈ ਘਰਹੈ॥ ਯਹ ਬਿਨਾ ਨਾਮ ਲੇਕਰ ਭੇਦੋਕਾ ਸੰਭਵ ਦਿਖਾਏ ਕਹੇਹੈ॥ ਸੋ ਕਹਨਾ ਅਸੰਗਤ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਵੇਹੈ॥ ਕਾਹੇਤੇ ਓਡਵ ਖਾੜ ਵ ਸੰਪੂਰਣ ਭੇਦਸੇ ਨਿਖਲ ਰਾਗ ਰਾਗਣੀ ਰਾਗ ਪੁਤ੍ਰ ਤੀਨ ਪ੍ਰਕਾਰਕੇ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥੋਂਮੇ ਲਿਖੇਹੈ ਪਾਂਚ ਸੂਰਕੇਰਾਗ

ਓੜਵ ਕਹੀਯੇਹੈ ਖਟਸ੍ਰਰਕੇ ਰਾਗ ਖਾੜਵ ਕਹੀਏਹੈ॥
ਸਾਤ ਸ੍ਰਰਕੇ ਰਾਗ ਸੰਪੂਰਣ ਕਹੀਯੇਹੈ॥ ਇਨਸੇ ਅਧਿਕ
ਸ੍ਰਰੋਕਾਤੇ ਸੁਧ ਛਾਯਾਲਿੰਗਤ ਸੰਕੀਰਣ ਭੇਦਸੇ ਪੁਨਾਤੀਨ
ਪ੍ਰਕਾਰਕੇ ਰਾਗੋਮੇ ਕੋਈ ਰਾਗਹੀਨਹੀ ਜਿਸਕੋ ਅਸ੍ਰਾਦਿਕ
ਸ੍ਰਰੋਕਾ ਰਾਗ ਕਹੈ ਕਿੰਤੁ ਜਿਨਮੇ ਏਕਦੋਯ ਵਿਕ੍ਰਿਤਸ੍ਰਰ
ਭੀ ਲਗੇਗੇ॥ ਵੋਭੀ ਓਡਵਾਦਿਕੋ ਭੀਤਰ ਹੀ ਰਹੇਗੇ॥ ਯਾ
ਤੇ ਸਾਤਸੇ ਊਪਰ ਸ੍ਰਰੋਕਾ ਰਾਗੋਮੇ ਸੰਭਵ ਨਾ ਹੋਨੇਤੇਅਸ੍ਰ
ਮਾਦਿ ਘਰੋਕੋ ਸ੍ਰਰਸ੍ਰਰੂਪਤਾ ਕਹਨਾ ਨਹੀਬਨੇ ਪੁਨਾਰਾਗ
ਕੇ ਗ੍ਰਹਸਥਾਨ ਬਹੁਤੇ ਮਾਨੀਯੇ॥ ਸੋ ਭੀ ਨਹੀਬਨੇ ਕਾਹੇ
ਤੇ ਜਿਸ ਸ੍ਰਰਕੀ ਮੁਖਤਾਸੇ ਜਿਸ ਰਾਗਕੀ ਪਛਾਨਹੋਯ
ਵਹੁ ਸ੍ਰਰ ਤਿਸਰਾਗਕਾ ਗ੍ਰਹਸਥਾਨ ਕਹੀਯੇ ਹੈ॥ ਐਸਾ
ਸ੍ਰਰਓੜਵਾਦਿ ਰਾਗੋਂ ਮੇ ਏਕਹੀ ਹੋਵੇਹੈ ਬਹੁਤ ਨਹੀ ਹੋਵੇ
ਮਤਭੇਦ ਸੇ ਔਰ ਮਾਨੇ ਤਬ ਉਸਮਤਮੇ ਵਹੁ ਏਕਹੀ ਹੋਵੇ
ਗਾ॥ ਯਾਤੇ ਰਾਗੋਂਕੇ ਗ੍ਰਹਸਥਾਨੋਕੋ ਘਰ ਮਾਨੀਯੇ ਤਬਭੀ
ਏਕਏਕ ਰਾਗਮੇ ਬਹੁਤ ਬਹੁਤ ਘਰ ਹੋਨੇਤੇ ਨਿਰਬਾਹ
ਨਹੀ ਹੋਵੇ ਕੋਈ ਏਕ ਏਕ ਰਾਗਮੇ ਸਭੀ ਤਾਲੋ ਕਾ ਗਾ-
ਯਨਕੀਚੀਜੋ ਮੇ ਸੰਭਵਹੋਨੇ ਤੇ ਤਾਲੋਕੋ ਘਰਕਹੇ ਹੈ॥ ਸੋ
ਭੀ ਅਸੰਗਤ ਹੈ ਕਾਹੇਤੇ ਯਦਜਪਿ ਯਕ ਦੋ ਆਦਿ ਤਿਨਕੇ
ਨਾਮਹੈ ਯਾਤੇ ਯੱਕਾ ਘਰਪਹਲਾ ਦੋ ਘਰਦੂਜਾ ਐਸੇ ਤੀਨ
ਮੇ ਘਰ ਤੀਜੇ ਆਦਿ ਸਭਕਾ ਸਤਾਰਾ ਪ੍ਰਯੰਤ ਨਿਰਬਾਹ

ਹੋਨੇਤੇ ਤਾਲਹੀ ਘਰ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਵੇ ਹੈ॥ ਤਥਾਪਿ ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਗ੍ਰੰਥਜੀ ਮੇ ਪੜਤਾਲ ਲਿਖੀਹੈ॥ ਜਿਸਕਾ ਨਾਮ ਪਟਤਾਲ ਹੈ॥ ਸੋਕਹੀ ਨੌਵੇ ਘਰਕੇ ਸਾਥ ਹੈ। ਕਹੀ ਛਠੇ ਸਾਥ ਹੈ ਕਹੀ ਔਰ ਕਾਹੂ ਸਾਥ ਹੈ ਜੇਕਰ ਘਰਤਾਲ ਰੂਪ ਹੋਤੇ ਤਬ ਚੁਤਾਰੇਕਾ ਭੇਦ ਚਾਰਜਗਾ ਏਕ ਏਕ ਜਰਬ ਵਾਲਾ ਇਕ ਤਾਲਰੂਪ ਪੜਤਾਲ ਨੌਵੇਤਾਲ ਔਛੀਵੇ ਤਾਲਸਾਥ ਕੈਸੇ ਮੇਲਜਾ ਜਾਤਾ ਮੇਲਜਾ ਹੈ ਯਾਤੇ ਪ੍ਰਥਮਾਦਿ ਘਰ ਤਾਲਰੂਪ ਨਹੀਂ॥ ਕਿੰਤੁ ਚੜੀ ਉਤਰੀ ਸ੍ਵਰੋਕੇ ਭੇਦਸੇ ਜੋ ਹੂਯੇ ਰਾਗੋਕੇ ਭੇਦ ਵਹੀ ਪ੍ਰਥਮ ਆਦਿਕ ਘਰਹੈ॥ ਸੋ ਘਰ ਔਰ ਰਾਗੋ ਮੇ ਥੋੜੇਹੈ॥ ਆਸਾਮੇ ਬਹੁਤਹੈ ਯਾਤੇ ਆਸਾ ਰਾਗਮੇ ਵਹੁ ਸਭੀਤਰਾ ਲਿਖਤੇਹੈਂ॥ ਆਸਾਵਤ ਔਰ ਸਭ ਰਾਗੋਮੇ ਜਾਨ ਲੇਨੀ ਤਰਾ ਪ੍ਰਥਮ ਮਧਜ਼ਸਪ੍ਤਕ ਕੀ ਖਰਜਸੇ ਉਠਕਰ ਰਿਖਭ ਲਗਾਕਰ ਪੰਚਮਸੇ ਹੋਕਰ ਆਵਤੇਗਾਵਨਾ ਯਥਾ॥ ਸੋਦਰ ਤੇਰਾ ਕੇਹਾ॥ ਇਤਜ਼ਾਦਿਭਰਾਦੂਜੀ ਚੜੀਸਪ੍ਤਕਕੀ ਨਿਖਾਦਸੇ ਉਠਕਰ ਮਧਜ਼ਸਪ੍ਤਕ ਕੀ ਖਰਜਪੈ ਆਨਾ ਫੇਰ ਔਰ ਸ੍ਵਰਲਗਾਵਨੇ ਜੈਸੇ ਉਤਰ ਅਵਘਟ ਸਰਵਰ ਨਾਵੇ ਇਤਜ਼ਾਦਿ॥ ਤਰਾਤੀਜੀ ਮਧਜ਼ਸਪ੍ਤਕੀ ਪੰਚਮ ਸੈ ਉਠਕਰ ਧੈਵਤ ਉਤਰਜ਼ਾ ਲਗਾਵਨਾ॥ ਜੈਸੇ ਲਖਲਸ ਕਰ ਲਖਵਾਜੇਨੇਜੇ॥ ਇਤਜ਼ਾਦਿ ਤਰਾਚੌਥੀ ਮਧਜ਼ਸਪ੍ਤਕ ਕੇ ਉਤਰੇ ਮਧਜ਼ਮਸੇ ਉਠਕੇ ਪੰਚਮ ਲਗਾਕਰ ਫੇਰ

ਧੈਵਤ ਨਿਖਾਦ ਤਕ ਜਾਯਕੇ ਔਰ ਸੁਰਲਗਾਵ-
ਨੇ ਜੈਸੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਰਸਨਕੇ ਤਾਈਂ ਇਤਯਾਦਿ ਤਰਾਂ
ਪਾਂਚਵੀ॥ ਮਧਯਮ ਕੀ ਨਿਖਾਦ ਸੇ ਉਠਕੇ ਚੜ੍ਹੀਕੀ ਖਰਜ
ਤਕ ਜਾਨਾ ਫੇਰਚੜ੍ਹੀਕੀ ਗੰਧਾਰ ਉਤਰੀਰਿਖਭਿ ਲਗਾਕਰ
ਪੀਛੇ ਮਧਯਕੀਸੁਰੋ ਮੇ ਬਿਚਰਨਾ ਜੈਸੇ ਭੀਤਰ ਪੰਚ ਗੁਪਤੁ
ਮਨਵਾਸੇ ਇਤਯਾਦਿ ਤਰਾਂਛਠੀ ਚੜ੍ਹੀ ਕੀ ਖਰਜ ਸੇ ਉਠਕੇ
ਮਧਯਸਪਤਕ ਕੀ ਪੰਚਮ ਲਗਾਕਰ ਮਧਯਕੀ ਨਿਖਾਦ
ਲਗਾਵਨੀ ਜੈਸੇ ਮਨ ਮੋਤੀ ਜੇ ਗਹਨਾ ਹੋਵੇ ਪਉਨ ਹੋਵੇ
ਇਤਯਾਦਿ ਤਰਾਂ ਸਾਤਵੀ ਮਧਯਸਪਤਕ ਕੀ ਖਰਜ ਸੇ
ਉਠਕਰ ਉਤਰੀਸਪਤਕ ਕੀ ਨਿਖਾਦ ਪਰਜਾਕੇ ਫੇਰ
ਮਧਯ ਕੀ ਧੈਵਤ ਪੈ ਆਕਰ ਔਰ ਸੁਰਲਗਾਵਨੇ ਯਥਾ
ਲਾਲਚੋਲਨਾਤੈ ਤਨ ਸੋਹਿਆ ੭ ਚੜ੍ਹੀ ਕੀ ਖਰਜ ਸੇਲੇ
ਕਰਮਧਯ ਕੀ ਨਿਖਾਦ ਪਰ ਆਕੇ ਫੇਰ ਚੜ੍ਹੀ ਕੀ ਖਰਜ
ਲਗਾਕਰ ਰਿਖਭਗੰਧਾਰਤਕਜਾਕੇ ਔਰੋਮੇ ਸੰਚਾਰਕਰਨਾ
ਯਥਾ ਮੈ ਬੰਦਾ ਬੈਖਰੀਦ ਸਚ ਸਾਹਬ ਮੇਰਾਇਤਯਾਦਿ ॥ ੮
ਮਧਯਸਪਤਕ ਕੀ ਮਧਯਮਸੇ ਲੇਕਰ ਪੰਚਮ ਤਕ ਲਗਾਕੇ
ਫੇਰ ਧੈਵਤ ਕੀ ਮੀਂਡ ਦੇਨੀ ਨਿਖਾਦਕੜੇ ਤਕ ਫੇਰ ਔਰ
ਸੁਰੋ ਮੇ ਸੰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਯਥਾ ਅੰਤਰਗਾਵਹੁ ਬਾਹਰਗਾਵਹੁ
ਗਾਵਹੁ ਜਾਗਸਵਾਰੀ ਇਤਯਾਦਿ ॥ ੯ ਮਧਯਸਪਤਕ ਕੀ
ਪੰਚਮ ਸੇ ਉਠਕਰ ਚੜ੍ਹੀਕੀ ਖਰਜਲਗਾਕੇਫੇਰਮਧਯ ਕੀ

ਨਿਖਾਦ ਲਗਾਵਨੀ ਫੇਰ ਪੰਚਮ ਫੇਰ ਧੈਵਤ ਲਗਾਕਰ ਮਧਜਮਸ੍ਵਰ ਲਗਾਕੇ ਫੇਰ ਔਰਸ੍ਵਰੋ ਮੇ ਸੰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਯਥਾ ਜਿਸਨੂੰ ਤੂੰ ਅਸਥਿਰ ਕਰਮਾਨੇਤੇ ਪਾਹੁਨ ਦੁਇਦਾ ਹਾਇਤਜਾਦਿ ॥ ੧੦ ॥ ਮਧਜਕੀ ਗੰਧਾਰ ਲਗਾਕਰ ਫੇਰ ਮਧਜ ਕੀ ਖਰਜ ਲਗਾਕੇਫੇਰ ਉਤਰੀਕੀਨਿਖਾਦ ਲਗਾਕੇ ਫੇਰ ਔਰ ਮਧਜਸਪ੍ਤਕਕੇਸ੍ਵਰੋਮੇਬਿਚਰਨਾ ਯਥਾ ਨਟੂਆ ਭੇਖ ਦਿਖਾਵੇ ਬਹੁਬਿਧ ਜੈਸਾਹੈ ਓਹੁ ਤੈਸਾਰੇ ਇਤਜਾਦਿ। ੧੧ ॥ ਮਧਜਕੀ ਧੈਵਤਸੇ ਉਠਕਰ ਫੇਰ ਮਧਜਕੀ ਪੰਚਮ ਲਗਾਕੇ ਫੇਰ ਚੜੀਕੀ ਖਰਜ ਲਗਾਕੇ ਔਰਸ੍ਵਰੋ ਮੇ ਸੰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਯਥਾ ਤਜਾਗ ਸਗਲ ਸਿਆਣਪਾ ਭਜ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਨਿਰੰਕਾਰ ਇਤਜਾਦਿ ॥ ੧੨ ॥ ਚੜੀਕੀ ਖਰਜ ਸੇਲੇ ਮਧਜਕੀ ਨਿਖਾਦ ਧੈਵਤ ਲਗਾਕੇ ਫੇਰ ਚੜੀਕੀ ਗੰਧਾਰ ਰਿਖਭਲਗਾਵਨੀ ਫੇਰਸ੍ਵਰੋ ਮੇ ਬਿਚਰਨਾ ਯਥਾ ਸਤਗੁਰ ਬਚਨ ਤੁਮਾਰੇ ਇਤਜਾਦਿ ॥ ੧੩ ॥ ਮਧਜ ਕੀ ਪੰਚਮ ਸੇ ਉਠਕੇ ਸ੍ਵਰਤਕੀ ਮਧਜਮ ਗੰਧਾਰ ਲਗਾਕਰ ਖਰਜਤਕ ਆਕਰ ਫੇਰ ਉਤਰੀ ਕੀ ਨਿਖਾਦ ਲਗਾਵਨੀ ਯਥਾ ਓਹਨੇ ਹਨਵੇਲਾ ਅਪਨੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿਉ ਲਾਗਰਹੇ ਇਤਜਾਦਿ ॥ ੧੪ ॥ ਮਧਜ ਕੀ ਖਰਜ ਸੇ ਉਠਕਰ ਮਧਜਮਲਗਾਵਨੀ ਫੇਰ ਪੰਚਮ ਲਗਾਕੇ ਫੇਰ ਚੜੀਕੀ ਖਰਜਤਕ ਜਾਨਾ ਪੀਛੇ ਔਰਸ੍ਵਰੋ ਮੇ ਸੰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਯਥਾ ਬਿਕਾਰ ਮਾਯਾ ਸਾਦਮੋ

ਹਯੋ ਸੂਝ ਬੂਝਨ ਆਵਏ ਇਤਜ਼ਾਦਿ ॥ ੧੫ ॥ ਚੜ੍ਹੀਕੀ ਖਰਜ ਸੇ ਉਠਕਰ ਫੇਰ ਪੰਚਮ ਲਗਾਕੇਫੇਰ ਚੜ੍ਹੀਕੀ ਰਿਖ ਭਰੀਧਾਰ ਲਗਾਕਰ ਪੀਛੇ ਔਰੋ ਮੇ ਸੰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਯਥਾ ਹਉ ਅਨੁਦਿਨ ਹਰਿ ਨਾਮ ਕੀਰਤਨ ਕਰਹੁ ਇਤਜ਼ਾਦਿ ॥ ੧੬ ॥ ਖਰਜ ਸੇ ਉਠਕਰ ਰਿਖਭ ਲਗਾਕਰ ਪੰਚਮ ਸੇ ਹੋਕਰ ਧੈਵਤ ਲਗਾਵਨੀਫੇਰ ਉਤਰਜ਼ਾਗੰਧਾਰਲਗਾਵਨਾ ਇਤਨਾ ਆਸਾ ਸੈਆ ਸਾਵਰੀਕਾਭੇਦਹੈਯਥਾਗੋਬਿੰਦਗੋਬਿੰਦ ਕਰਹਾਂਇਤਜ਼ਾਦਿ ॥੧੭॥ ਇਸਪ੍ਰਕਾਰਚੜ੍ਹੀਉਤਰੀਸ੍ਵਰੋ ਕੇ ਭੇਦ ਸੇ ਏਕ ਰਾਗ ਕਈ ਰੂਪ ਹੋਵੇ ਹੈ ਜੈਸੇ ਅਦਭੁਤ ਰਾ-ਮਾਯਣਕੇ ਪਾਚਵੇ ਸਰਗਕੇ ਸਾਤਵੇ ਸਲੋਕ ਮੇ ਸ੍ਰੁਤਿਯੋਕੇ ਭੇਦ ਸੇ ਰਾਗ ਕਾ ਭੇਦ ਲਿਖਾਹੈ। ਅਗਾਯਤ ਹਰਿੰਤੰਤ੍ਰਤਾਲ ਵਰਣ ਲਯਾਨ੍ਵਿਤੰ ॥ ਮੂਰਛਿਤੰਮੂਰਛਿਯੋਗੇਨਸ੍ਰੁਤਿਭੇਦੇਨਭੇ। ਦਿਤੰ॥ਅਗਾਯਤ ਨਾਮਗਾਯਨ ਕਰਤੇਹੂਯੇ ਭਕ੍ਤੁ ਹਰਿਕੋਤਹਾ ਕਾਲ ਕ੍ਰਿਯਾਕੇ ਮਾਪਰੂਪਤਾਲਔਆਰੋਹੀਅਵਰੋਹੀ ਸਤਾਈ ਸੰਚਾਰੀਸ੍ਵ ਰੂਪਵਰਣ ਔਤਾਲਕੇ ਦ੍ਰੁਤਾਦਿਭੇਦਰੂਪਲਯਕੇ ਅਨ੍ਵਿਤ ਨਾਮ ਯੁਕ੍ਤ ਪੁਨਾ ਮੂਰਛਿਤੰਕੇਹੀਯੇ ਮੂਰਛਨ ਕੀਯਾ ਹੂਯਾ ਜੋਗਾਯਨ ਮੂਰਛਿਨਾਮਸ੍ਵਰੋ ਕੇ ਉਤਾਰਚੜ੍ਹਾਵਰੂਪ ਮੂਰਛਨਾਕੇ ਯੋਗ ਸੇ ਪੁਨਾ ਸ੍ਰੁਤਿਨਾਮਸ੍ਵਰੋ ਕੇ ਅਵਯਵੋ ਕੇ ਯੋਗਸੇ ਭੇਦਿਤੰਨਾਮ ਭਿੰਨਭਿੰਨੇ ਕੀਯਾ ਜੋਗਾਯਨ ॥ ਐਸੇ ਸ੍ਰੁਤਿਯੋ ਕੇ ਭੇਦ ਸੇ ਰਾਗੋ ਕਾ ਭੇਦ ਲਿਖਾ ਹੈ ॥ ਤੈਸੇ ਚੜ੍ਹੀ

ਉਤਰੀਸੂਰੋ ਕੇ ਭੇਦ ਸੇ ਗੁਰੋਨੇ ਘਰ ਸਬਦ ਸੇ ਭੇਦ ਕਹਿਆਹੈ ॥ ਯਹੀ ਵਾਰਤਾ ਕਬੀਰ ਕੇ ਸਬਦ ਮੇ ਏਕ ਸੁਆਨਕੇ ਘਰ ਗਾਵਨਾ ਔਰਬਿਲਾਵਲ ਮੇ ਇਆਨੜੀਯੇ ਕੇ ਘਰ ਗਾਵਨਾਕਹਨੇਸੇਕਹੀ ਕਾਹੇਤੇ ਏਕ ਸੁਆਨਦੁਇ ਸੁਆਨੀ ਨਾਲ ਯਹਸਬਦਘਰ ਚੌਥੇਮੇਹੈ ਅਰ ਇਆਨੜੀ ਏਮਾਨੜਾਕਾਯ ਕਰੇਹ ਯਹ ਘਰਤੀਜੇਮੇਹੈ ਅਰ ਘਰਉਹਾ ਔਰ ਕੁਛ ਕਹੇਨਹੀ ਇਸਵਾਸਤੇਕੇਵਲ ਚੜੀਉਤਰੀਸੂਰੋ ਕੇ ਭੇਦ ਸੇ ਰਾਗੋ ਕੀ ਤਰਾ ਹੀ ਘਰ ਹੈ ਇਸ ਬਾਤਕੋ ਗੁਹੁ ਘਰਕੇ ਪੁਰਾਨੇ ਗਾਯਕ ਜਾਨਤੇਹੈ ॥ ਜੋ ਕਹਤੇਹੈ ਇਸਸਬਦ ਕੋ ਫੁਲਾਨੇ ਸਬਦ ਕੀ ਤਰਾ ਗਾਯੋ ਵਹੁ ਤਰਾ ਸੰਖੇਪ ਸੇ ਸਿਰੀ ਮੇ ਸਾਤਕਹੀ ਆਸਾਮੇ ਸਤਰਾ ਦਿਖਾਈ ਔਰਗਾਯਕ ਜਾਨ ਲੇਵੇ ਬਿਸ੍ਤਾਰ ਸੇ ਲਿਖੀ ਨਹੀ॥ ਪ੍ਰਸ੍ਨ ਅਠਾਈਸਵਾਂ॥ ਜਿਨ ਸਬਦੋ ਕੇ ਆਦਿ ਮੈ ਮਹਲਕੇਨੀਚੇ ਏਕ ਦੋ ਆਦਿਕ ਅੰਕ ਲਿਖੇਹੈ ਉਨਕਾਕਿਆਭਾਵਹੈ। ਉਤਰ। ਜਿਨਕੇਆਦਿ ਮੈ ਅੰਕਹੈ ਵਹੁ ਸਬਦ ਨਯੂਨ ਅਧਿਕ ਮਹਾਤਮ ਕੇ ਹੈ ਜੈਸੇ ਜਿਸ ਸਬਦ ਕੇ ਆਦਿਮੇ ਮਹਲਕੇ ਨੀਚੇ ਏਕ ਅੰਕ ਹੋਵੇ ਵਹੁਅਧਿਕ ਮਹਾਤਮਕਾ ਹੈ ਉਸਸਬਦਕਾ ਜੋਪੁਰਖਸੁਪੇਦ ਉਨਕੀਵਾਚੰਦਨਕੀਮਾਲਾਲੇਕਰਆਗੇਘੀਕਾ ਦੀਵਾ ਜਗਾ ਕੇ ਜਲਕਾ ਗੜਵਾ ਰਖਕੇ ਸੁਪੇਦ ਆਸਨ ਪੈ ਬੈਠਕੇ ਐਤ ਵਾਰ ਸੇ ਪਾਠਕਾ ਆਰੰਭ ਕਰਕੇ ਗਯਾਰਾ ਲਾਖ ਪਾਠ ਕਰੇ

ਉਸਕੇ ਸਰਬ ਮਨੋਰਥ ਪੂਰੇ ਹੋਵੇ ਧਨ ਪੁਤ੍ਰਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਤੇ
ਜਬਢੇ ਜਿਸਕੇ ਆਦਿਮੈ ਮਹਲਕੇ ਨੀਚੇ ਦੋ ਕਾ ਅੰਕ ਹੈ
ਤਿਸ ਕਾ ਕਹੀ ਬਿਧ ਸੈ ਸਾਤ ਲਾਖ ਪਾਠ ਕਰੇ ਤਬ ਲੋਕ
ਉਸਕੇ ਵਸਹੋਵੇ ਪ੍ਰਭੁਤਾਬਢੇ ਜਿਸਕੇਆਦਿਮੈਮਹਲਕੇਨੀਚੇ
ਤੀਨ ਕਾ ਅੰਕ ਹੈ ਉਸਕਾਕਹੀਬਿਧਸੈਪਾਂਚਲਾਖਪਾਠਕਰੇ
ਤਬ ਨਿੰਦਕ ਬੈਰੀ ਉਸਕੇ ਸਭਨਾਸ ਹੋਵੇ ਸਭ ਸੱਜਨਬਨੇ
ਖੋਟੇ ਗ੍ਰਹੋ ਕੀ ਦਸਾਮਿਟੇ ॥ ਜਿਸਕੇ ਆਦਿਮੈਮਹਲਕੇਨੀਚੇ
ਚਾਰ ਕਾ ਅੰਕਹੈ ਉਸਕਾ ਕਹੀ ਬਿਧ ਸੈ ਚਾਰ ਲਾਖ ਪਾਠ
ਕਰੇ ਤਬ ਸਤ੍ਰੂ ਕਾ ਤੇਜ ਘਟੇ ਅਪਣਾ ਤੇਜ ਬਢੇ ਇਸੀ
ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਭਕੇ ਪਾਠਕਾ ਮਹਾਤਮਹੈ ਜਿਨਕੇਆਦਿ ਮੈਮਹਲ
ਕੇ ਨੀਚੇ ਅੰਕਹੈ ਉਨਕੇ ਪਾਠ ਕੀ ਬਿਧਿ ਅਰ ਮਹਾਤਮ
ਸੁਧਾਪੂਰਕਸੇ ਦੇਖਲੇਵੇ ਜਿਸਕੋ ਜਪਕੀ ਇਛਾਹੋਵੇ। ਕੋਈ
ਉਨਅੰਕੋਕਾ ਯਹ ਭਾਵ ਕਹਤੇਹੈਕਿਜਿਸਦੁਪਦੇ ਤਿਪਦੇਚਾਰ
ਪਦੇਪੰਚਪਦੇਵਾਲੇਸਬਦਕੇਆਦਿਮਹਲਨੀਚੇ ਵੁਹਅੰਕਹੈ ਵ
ਹੁ ਸਬਦ ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਸਹਿਤ ਆਗੇਦੁਪਦੇਤਿਪਦੇਵਾਲੇਉਤੇ
ਹੀ ਹੋਵੇਗੇ ਨਜੂਨ ਅਧਿਕਨਹੀ ਹੋਵੇਗੇਇਸਪ੍ਰਕਾਰਅਗਲੀ
ਗਿਨਤੀ ਪੂਰੀ ਕਰਨੀ ਅੰਕੋ ਕਾ ਭਾਵਕਹਤੇਹੈ ਸੋ ਉਤਰ
ਸਮਝਕ ਨਹੀ ਕਾਹੇਤੇ ਇਸ ਭਾਵ ਮੈ ਬਿਨਾ ਗਿਨਤੀ ਪੂਰੇ
ਹੋਨੇਸੇ ਔਰਕੁਛਪ੍ਰਯੋਜਨਨਹੀਅਰਯਹਪ੍ਰਯੋਜਨਅਪ੍ਰਯੋਜਨ
ਸਾਹੈ ਦੂਸਰੇ ਕਹੀ ਕਹੀ ਗਿਨਤੀ ਮੇ ਭੀ ਫਰਕ ਹੈ ਯਾਤੇ

ਪੰਹਲਾ ਭਾਵ ਹੀ ਸਹੀ ਹੈ॥ ਕਈ ਪੋਥੀਯੋ ਮੈ ਇਨਕਾ ਨਾਮ ਮੰਜਲਾ ਕੇ ਸਬਦਹੈ॥ ਯਾਤੇ ਪਾਠ ਕੀ ਬਿਧਮੈ ਪਹਲੀ ਮੰਜਲ ਕਾ ਯਹ ਮਹਾਤਮਹੈ ਦੂਜੀ ਕਾ ਯਹ ਹੈ ਐਸੇ ਹੋਤਾ ਹੈ ਸੋ ਈਹਾ ਪਹਲੇ ਭਾਵ ਮੈ ਲਿਖ ਚੁਕੇ ਹੈ

ਇਤਿਸ੍ਰੀ ਗੁਰਮਤ ਨਿਰਣਯ ਸਾਗਰੇ ਪ੍ਰਸ੍ਨ ਬਿਚਾਰੇਤਾਰਾਹ ਰਿਰਚਿਤੇਪ੍ਰਸ੍ਨੋਤਰ ਨਿਰੂਪਣੰ ਨਾਮ ਅਠਾਈਸਵੀ ਊਰਮੀ ੨੮

ਅਨੇਕ ਸਥਾਨੋ ਸੇ ਖੋਜਕਰ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮੇ ਕਹੀ ਸੰਖਯਾ ਕੇ ਅਰਥ ਲਿਖਨੇ ਹੇਤ ਵਾਕਯ ਸੰਗ੍ਰਹ ਲਿਖੇਹੈਂ॥ ਨਵੇਨਾਥ ਸੂਰਜ ਅਰਚੰਦਾ।ਛਿਅਜਤੀਮਾਯਾਕੇ ਬੰਦਾ। ਜੇ ਓਹੁਦੁਆਦਸ ਸਿਲਾ ਪੁਜਾਵੇ। ਜੇ ਓਹ ਖੋੜਸਪੂਜ ਕਰਾਵੇ॥ ਬਾਰਹਮਹ ਜੋਗੀ ਭਰਮਾਏ ਸੰਨਯਾਸੀ ਛਿਯਚਾਰ॥ ਭਣਤ ਨਾਮ ਦੇਉ ਨਾਕੇ ਬਿਨਾਨਾਸੋ ਹੈ ਬਤੀ ਸੁਲਖਣਾ॥ ਸਪਤਦੀਪਸਪਤ ਸਾਗਰਾ ਨਵਖੰਡ ਚਾਰਵੇਦ ਦਸ ਅਸ੍ਟ ਪੁਰਾਣਾ॥ ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ ਅਸਟ ਦਸਾ ਸਿਧਨਵ ਨਿਧਿ ਕਰਤਲਤਾਕੇਰੇ॥ ਪ੍ਰਭ ਕੈ ਸਿਮਰਣ ਅਸ੍ਟਸਿਧਨਵਨਿਧਿ॥ ਖਟ ਕਰਮ ਕੁਲ ਸੰਜੁਗਤਹੈ ਹਰਿ ਭਗਤਹਿਰਦੇਨਾਹ॥ ਸੋਲਹਕੀਏਸਿੰਗਾਰ ਕਿ ਅੰਜਨ ਪਾਜਿਆ॥ ਜਿਹ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਛਤੀਹਅੰਮ੍ਰਿਤਖਾਹ॥ ਸੋਲਾਕਲਾ ਸੰਪੂਰਣ ਫਲਿਆ॥ ਅਨਤਕਲਾ ਹੋਇ ਠਾਕੁਰ

ਚੜਿਆ ॥ ਖਟਕਰਮਾਕੇ ਦੂਗਣੇ ਪੂਜਾ ਕਰਤਾ ਨਾਇ। ਦਸ ਪੂਰਬ ਸਦਾ ਦਸਾਹਰਾ ॥ ਨੌ ਦੁਆਰੇ ਪ੍ਰਗਟਕੀਨੇ ਦਸਵਾ ਗੁਪਤ ਰਹਾਇਆ ॥ ਉਲਟਤਪਵਨ ਚਕ੍ਰਖਟਭੇਦੇ ॥ ਸ-ਗਲੀ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਸਰਵਨੀਸੁਨਹ ॥ ਸਹਸ ਆਠਾਰਾ ਕਹ ਨ ਕਤੇਬਾ ॥ ਭਾਰ ਅਠਾਰਹ ਬਨਾਸਪਤਿ ਮੌਲੀ ॥ ਜਿਨਿ ਮਿਲਿਮਾਰੇ ਪੰਚ ਸੂਰਬੀਰ ਐਸਾ ਕੌਨ ਬਲੀਰੇ ॥ ਅਠਸਠ ਤੀਰਥ ਦੇਵੀਥਾਪੇ ॥ ਚੌਰਾਸੀਲਖ ਜੂਨਉਪਾਈ ਰਿਜਕ ਦੀਆ ॥ ਬਹਤਰ ਘਰ ਇਕ ਪੁਰਖ ਸਮਾਇਆ ॥ ਨਵ ਛਿਯ ਖਟਕਾ ਕਰੇ ਬਿਚਾਰ ॥ ਤ੍ਰੈ ਪਾਲ ਤਿਹਾਲ ਬਿਚਾਰੈ ॥ ਪੰਜ ਨਿਵਾਜਾ ਪੰਜਵਖਤ ਪੰਜਾ ਪੰਜੇ ਨਾਉ ॥ ਨਵੈ ਨਾਥ ਇਤਿ ॥ ਆਦਿਨਾਥ ੧ ਯਹ ਓਅੰਕਾਰਕਾ ਅਵਤਾਰਹੈ ॥ ਪ੍ਰਸਿਧ ਮਹਾਂਦੇਵ ॥ ਮਛੇਂਦ੍ਰਨਾਥ ੨ ਯਹ ਮਾਯਾਕਾ ਅਵਤਾਰ ਉਦੇ ਨਾਥ ੩ ਯਹ ਪਾਰਬਤੀ ਕਾ ਅਵਤਾਰਹੈ ॥ ਆਈ ਇਸ ਕਾ ਪੰਥਹੈ ਸੰਤੋਖਨਾਥ ੪ ਬਿਸ੍ਨੁਕਾ ਅਵਤਾਰਹੈ ॥ ਕੰਥੜ ਨਾਥ ੫ ਗਣੇਸ਼ਕਾ ਅਵਤਾਰਹੈ ॥ ਇਸਕੋ ਗਜਬੇਲੀ ਬੀ ਕਹਿਤੇਹੈਂ ॥ ਸਤਨਾਥ ੬ ਯਹ ਬ੍ਰਹਮਾਕਾ ਅਵਤਾਰਹੈ ॥ ਅਚੰਭਨਾਥ ੭ ਯਹ ਚੰਭੇਕਾ ਰਾਜਾਥਾ ॥ ਇਸਕੋ ਅਚਲ ਕਾ ਭਾਵ ਕਾਹੂ ਪ੍ਰਬਤਕਾ ਅਵਤਾਰ ਮਾਨੇਹੈ ॥ ਚੌਰੰਗੀਨਾਥ ੮ ਯਹ ਗਯਾਨਕੀ ਪ੍ਰੀਖਯਾ ਵਾਲਾ ਰਾਜਾ ਸਾਲਬਾਹਨਕਾ ਪੁਤ੍ਰ ਪੂਰਣਥਾ ਗੋਰਖਨਾਥ ੯ ॥ ਇਸਕੋ ਜੋਗੀ ਮਹਾਂਦੇਵ

ਕਾ ਅਵਤਾਰ ਕਹਤੇਹੈਂ ॥ ਛਿਅਜਤੀ ਇਤਿ ਲਛਮਨਜਤੀ
੧ ਭੀਖਮਜਤੀ ੨ ਗੋਰਖਜਤੀ ੩ ਹਨੁਮਾਨਜਤੀ ੪ ਭੈ-
ਰਉਜਤੀ ੫ ਦਤਾਤ੍ਰੇਯਜਤੀ ੬ ਯੇ ਮਾਯਾਕੇ ਬੰਦਾਨਾਮ
ਦਾਸਹੈ ॥ ਦੁਆਦਸ ਸਿਲਾ ਪੁਜਾਵੇ ॥ ਬਾਂਛਤ ਪ੍ਰਾਪਤੀਹੇਤ
ਜੇਕਰ ਦੁਆਦਸ ਜੋਤੀ ਲਿੰਗੋ ਕੀ ਪੂਜਾਕਰਾਵੇਦੁਆਦਸ
ਜੋਤੀ ਲਿੰਗਯੇਹੈ ॥ ਦ੍ਵਾਰਕਾਸੇਸਾਠਕੋਸ ਪੂਰਬ ਪਰਿਭਾਸ
ਖੇਤ੍ਰਮੇ ਸੌਰਾਸ੍ਰ ਦੇਸਮੇ ਸੋਮਨਾਥ ਹੈ ॥ ਜਿਸਕਾ
ਮੰਦਰ ਮਹਮੂਦ ਪਾਤਸ਼ਾਹਨੇ ਤੋੜਜ਼ਾ ਤਾ ਕਿਸਕਿੰਧਾਕੇ
ਸਮੀਪ ਸ੍ਰੀ ਸੈਲਨਾਮੇ ਪਰਬਤ ਮੇ ਮੱਲਕਾਰਜਨ ਦੂਸਰਾ
ਜੋਤੀ ਲਿੰਗਹੈ ਉਜੈਨਮੇ ਤੀਸਰਾ ਮਹਾਕਾਲਹੈ ਉਜੈਨਸੇ
ਚਾਲੀਸਕੋਸ ਦਖਣ ਨਰਮਦਾਕੇ ਤੀਰਪੈ ਚੌਥਾ ਓਂਕਾਰ
ਹੈ ਜਹਾਂਸੇ ਨਰਬਦੇਸ੍ਵਰ ਨਿਕਲਤੇਹੈਂ ਗਯਾਜੀਕੇ ਸਮੀਪ
ਬੁਧ ਅਵਤਾਰ ਕੀ ਚਿਤਾਭੁਮੀਮੇ ਪਾਂਚਵਾਂ ਬੈਦਜ਼ਨਾਥਹੈ
ਜਿਸਕੋ ਲੋਕ ਬੈਜਨਾਥ ਕਹਤੇਹੈਂ ॥ ਦਖਣੀ ਲੋਕ ਅਬ-
ਚਲ ਨਗਰਸੇ ਤੀਸ ਕੋਸ ਪਛਮ ਪਰਲੀਨਾਮੇ
ਗਾਉਮੇ ਬੈਜਨਾਥ ਮਾਨਤੇਹੈਂ ॥ ਪੂਨਾਕੇ ਸਮੀਪ ਸਾਕਨੀ
ਨਦੀਕੇ ਤੀਰਪੈ ਛਠੇ ਭੀਮਸੰਕਰਹੈ ॥ ਲੰਕਾਕੇ ਪੁਲਮੈ ਸਾ-
ਤਵਾਂ ਰਾਮੇਸ੍ਵਰਹੈ ॥ ਅਬਚਲ ਨਗਰਸੇ ਬੀਸ ਕੋਸ ਉਤਰ
ਦਾਰੁਕਾਬਨਮੈ ॥ ਓਂਡਾ ਗ੍ਰਾਮਮੇ ਆਠਵਾਨਾਗੇਸ ਦਖਣੀ
ਮਾਨੇਹੈ ॥ ਔਰ ਲੋਕ ਦ੍ਵਾਰਕਾਸੇ ਤੀਨ ਕੋਸ ਨਾਗੇਸ ਕਹਤੇ
ਹੈਂ ॥ ਕਾਂਸੀਜੀਮੇ ਨੌਵਾਂਬਿਸ੍ਵੇਸ੍ਵਰਹੈ ॥ ਗੋਦਾਵਰੀਕੇ ਤਟਪੈ

ਪੰਚਬਟੀਕੇ ਸਮੀਪ ਦਸਵਾਂ ਤ੍ਰਯੰਬੁਕਹੈ ॥ ਹਿਮਾਲਯਮੇ
ਬਦਰੀਨਾਰਾਯਣਕੇ ਸਮੀਪ ਗਜ਼ਾਰਵਾਂ ਕੇਦਾਰਹੈ॥ ਔਰੰ-
ਗਾਵਾਦਕੇ ਸਮੀਪ ਸਿਵਾਲਯਮੇ ਬਾਰਵਾਘੁਸਮਰੇਸ[1] ਹੈ
॥ ਖੋੜਸਪੂਜ ਕਰਾਵੇ ॥ ਜੇਕਰ ਸੋਲਾ ਪ੍ਰਕਾਰਕਾ ਮਨੋ ਕਾ-
ਮਨਾ ਸਿਧਿ ਹੇਤ ਪੂਜਨ ਕਰਾਵੇ॥॥ ਸੋਲਾ ਪ੍ਰਕਾਰਕੇ ਪੂ
ਜਨਏਹੈ॥ ਅਵਾਹਨ ੧ ਪ੍ਰਾਤਾਕਾਲ ਅਪਨੇ ਸ੍ਵਾਮੀਕੋ ਸ
ਯਨਸੇ ਉਠਾਨਾ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕਰਨਾ ਪਦ ਔਸਲੋਕ ਸ੍ਵਾਮੀਕੋ
ਜਗਾਵਨੇਕੇ ਪੜਨੇ ਅਰ ਗਾਵਨੇ ॥ ਆਸਨ ੨ ਝਾੜੂ ਲੇਪ-
ਨਾਦਿ ਪ੍ਰੇਮਸੇ ਕਰਕੇ ਸਿੰਘਾਸਨਫਰਸਾਦਿਕਅਤਜ਼ੈਤ ਪ੍ਰੇਮ
ਸੇ ਬਛਾਵਨੇ॥ ਪਾਦਜ ੩ ਚਰਨ ਧੋਨੇ ਅੰਗੋਛੇਸੇ ਪੋਛਨੇ
॥ਅਰਘ ੪ ਹਾਥਮੂਹ ਧੁਲਾਨਾ॥ਆਚਮਨ ੫ ਦਾਤਨ ਕੁ-
ਰਲਾ ਕਰਾਨਾ ॥ ਸਨਾਨ ੬ ਨਲਾਵਨਾ ਅੰਗੋਛੇਸੇ ਸਰੀਰ
ਪੋਛਨਾ ਧੋਤੀ ਪਹਰਾਵਨੀ ॥ ਬਸਤ੍ਰ ੭ ਭੂਖਣਬਸਤ੍ਰ ਅੰਗੋਂ
ਮੇਪਹਰਾਵਨੇ।ਜਨੇਊ੮ਸੁਵਰਣਵਾਰੇਸ਼ਮਯਾਸੂਤਕਾਜਨੇਊ
ਜ਼ਰਦਕਰਪਹਰਾਵਨਾ॥ਗੰਧ੯ ਚੰਦਨਕੇਸਰਕਸਤੂਰੀਗੋਰੋ
ਚਨਕਪੂਰਅਤਰਆਦਿਗੰਧਲਗਾਵਨੇ॥ਪੁਸਪ੧੦ਫੂਲਮੁ
ਕ੍ਰਾਦਿਕੋਮੇਗੂੰਦਨੇਔਮਾਲਾਫੂਲੋਕੀਪਹਰਾਵਨੀ।ਧੂਪ੧੧ਅ
ਗਰਚੰਦਨਾਦਿਕ ਸੁਗੰਧਵਾਲੀ ਵਸਤੁਯੋਕਾ ਧੂਪਦੇਣਾ
॥ਦੀਪ ੧੨ ਘ੍ਰਿਤਾਦਿਕੋ ਕਾ ਦੀਪਕ ਜਗਾਵਨਾ ॥ ਨੈਵੇਦਜ

੧—ਬਹੁਤ ਖਾਨੇ ਵਾਲਜੋਂਕਾ ਨਾਸ ਘੁਸਮਰੇਸਹੈ ਤਿਨਹੁੰਕਾ ਈਸਰ ॥

੧੩ ਸਰਬ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੇ ਭੋਜਨ ਖੁਲਾਨੇ ਆਚਮਨ ਕਰਾਨਾ ਜਲਪਿਲਾਨਾ ਕੁਰਲਾ ਕਰਾਨਾ ਹਾਥ ਧੁਲਾਨੇ ਅੰਗੋਛੇ ਸੇ ਹਾਥ ਮੁਹਪੋਚਨੇ ਪਾਨ ਤਯਾਰ ਕਰਕੇਦੇਨੇ॥ਦਖਣਾ ੧੪ ਯਥਾ ਸਕਤਿ ਦ੍ਰਬ੍ਯ ਚੜ੍ਹਾਵਨਾ॥ਨੀਰਾਜਨ ੧੫ ਆਰ-ਤੀ ਕਰਨੀ ਪ੍ਰਦਛਨਾ ਦੇਨੀ ਮੁਖਸੇ ਉਸਤਤਿ ਪੜ੍ਹਨੀ ਪ੍ਰ-ਦਛਨਾ ਕਾ ਤਾਤਪਰਯ ਅਪਨਾ ਆਪ ਅਰਪਨਕਰਨਾਹੈ ॥ ਹਾਥਮੇ ਫੂਲਲੇਕਰ ਪ੍ਰਤਿਮਾ ਕੇ ਊਪਰ ਬਖੇਰਨੇ॥ਬਿਸ-ਰਜਨ ੧੬ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਕਰਨਾ ਭਾਵ ਬਿਸਰਜਨ ਸੇ ਯੇਹੈ ਪ੍ਰਯੰਕਤੋਸਕ ਬਿਛਾਨਾ ਤਕੀਆ ਆਦਿ ਸਾਮਗ੍ਰੀ ਰਖਨੀ ਅਤਰ ਆਦਿ ਰਖਨੇ ਸਯਨਪੀਛੇ ਪਾਉਂ ਦਬਾਨੇ॥ ਬਾਰਹਮਹਜੋਗੀਭਰਮਾਏ॥ ਬਾਰਾਪੰਥੋਮੇ ਜੋਗੀਜਨ ਭਰ-ਮਾਰਖੇਹੈ ਈਸ੍ਵਰਨੇ ਬਾਰਾਪੰਥ ਜੋਗੀਆਕੇ ਯੇਹੈ ॥ ਹੇਤੁ ੧ ਪਾਵ ੨ ਆਈ ੩ ਗਮਯ ੪ ਪਾਗਲ ੫ ਗੋਪਾਲ ੬ ਦਾਸ ੭ ਕੰਥੜੀ ੮ ਬਨ ੯ ਧ੍ਵਜ ੧੦ ਚੋਲੀ ੧੧ ਰਾਵ ਲ ੧੨ ਕਪਲਕੇ ੧ ਰਾਮਕੇ ੨ ਰੰਗਨਾਥੀ ੩ ਸਤਨਾਥੀ ੪ ਬੈਰਾਗਕੇ ੫ ਨਾਟੇ ਸ੍ਰੀ ੬ ਯੇਖਟ ਮਿਲਾਕੇ ਜੋਗੀਆ ਕੇ ਅਠਾਰਾ ਪੰਥਹੈ ॥ ਧੂਰਮਨਾਥੀ ੧ ਮੰਨਾਥੀ ੨ ਯੇ ਦੋ ਮਿਲਾਕੇ ਬੀਸਪੰਥਹੈ॥ ਸਿਧੋਕੇ ਨਾਮੋਪੈ ਪੰਥੋਕੇ ਨਾਮ ਹੈ ॥ ਸੰਨਯਾਸੀਛੀਚਾਰ॥ ਸੰਨਯਾਸੀ ਈਸ੍ਵਰ ਨੇ ਛਿਯਚਾਰ ਕਹੀਯੇ ਦਸਪੰਥੋ ਮੇ ਭਰਮਾਏ ਹੈ ॥ ਦੱਤਾਤ੍ਰੇਯ ਅਵਧੂਤ

ਨੇ ਬਿਚਰਤੇ ਹੂਏ ਜਹਾ ਜਿਸ ਬਿਰਕ੍ਤ ਕੋ ਉਪਦੇਸ ਕੀਆ ਊਹਾਹੀ ਉਸਕਾ ਨਾਮ ਧਰਾ ਜੈਸੇ ਜਿਨਕੋ ਪ੍ਰਬਤ ਮੇ ਉ-ਪਦੇਸਕੀਆ ਤਿਨਕਾਨਾਮ ਪ੍ਰਬਤਰਖਾਤਥਾ ਗਿਰਿਰਖਾ ॥ ਯਹ ਰੁਦ੍ਰ ਅਵਤਾਰ ਕੇ ਬਰਣਨਮੇ ਦਸਮਗੁਰੂ ਕੇ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀਮੇ ਪ੍ਰਸਿਧਹੈ ਕੋਈ ਸੰਨਯਾਸੀ ਅਪਨੇਕੋ ਕਪਲ ਸੇ ਕਹੇਹੈ॥ ਬਹੁਤ ਸੰਕਰਾਚਾਰਯ ਸੇ ਪ੍ਰਸਿਧੀਮਾਨੇਹੈ ॥ ਦਸ ਨਾਮਹੋਨੇਕੀ ਯਹ ਰੀਤਿ ਕਹੇਹੈਂ ਸੰਕਰਾਚਾਰਯਕੇ ਸਿਖ੍ਯ ਚਾਰ ਬਿਸ੍ਵਰੂਪ ੧ ਪਦਮਪਾਦ ੨ ਤ੍ਰੋਟਕ ੩ ਪ੍ਰਿਥਵੀਧਰ ੪ ਚਾਰੋਮੇ ਤੀਰਥ ੧ ਆਸ੍ਰਮ ੨ ਦੋਨਾਮ ਬਿਸ੍ਵਰੂਪਕੇ ਹੈ ॥ ਬਨ ੧ ਆਰਨ੍ਯ ੨ ਦੋ ਨਾਮ ਪਦਮ ਪਾਦਕੇ ਹੈ ਗਿਰਿ ੧ ਪਰਬਤ ੨ ਸਾਗਰ ੩ ਤੀਨਨਾਮ ਤ੍ਰੋਟਕਕੇ ਹੈ॥ ਸਰ-ਸ੍ਵਤੀ ੧ ਭਾਰਤੀ ੨ ਪੁਰੀ ੩ ਤੀਨ ਨਾਮ ਪ੍ਰਿਥ੍ਵੀ ਧਰਕੇ ਹੈ॥ ਭਣਤ ਨਾਮ ਦੇਵਨਾਕੇ ਬਿਨਾ ਨਾਸੋਹੈ ਬਤੀ ਸੁਲਖ-ਣਾ ਕਹਤੇਹੈ ਨਾਮ ਦੇਵ ਨਾਕਸੇ ਬਿਨਾ ਨਹੀ ਸੋਭਾ ਪਾਵ ਤਾ ਬਤੀ ਸੁਭ ਲਖਣੋਵਾਲਾ ਭੀ ਪੁਰਖ॥ ਬਤੀ ਸੁਭਲਖ-ਣ ਕਾਂਸੀਖੰਡਮੋ ਉਤਮਪੁਰਖਕੇ ਯੇਹਲਿਖੇਹੈ॥ਜਿਸਬਾਲ-ਕਕੇ ਪੰਚ ਦੀਰਘ ੫ ਪੰਚ ਸੂਖਮ ੫ ਸਾਤ ਰਕ੍ਤ ੭ ਛੇ ਉਨਤ ੬ ਤੀਨ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ੩ ਤੀਨ ਲਘੁ ੩ ਤੀਨ ਗੰਭੀਰ ੩ ਹੋਵੇ ਵਹੁ ਇਨ ਬਤੀ ਸੁਭਲਖਣੋਵਾਲਾ ਸ੍ਰੇਸਟਹੋਤਾਹੈ ਭੁਜਾ ੧ ਨੇਤ੍ਰ ੨ ਹਨੁ ੩ ਨਾਸਾ ੪ ਵਖਸਤਲ ੫ ਯੇਪਾਂਚ

ਜਿਸਕੇ ਦੀਰਘ ਹੋਵੇ॥ ਤ੍ਵਚਾ ੧ ਕੇਸ ੨ ਅੰਗੁਲੀਆਂ ੩ ਦਾਂਤ ੪ ਅੰਗੁਲੀਆਂ ਕੀਆ ਗਠਾਂ ੫ ਯੇਹ ਪਾਂਚ ਜਿਸਕੀ ਸੂਖਮਹੋਵੇ ਵਹੁਦਿਕਪਾਲੋਕੇ ਪਦਕੋ ਪਾਵਨੇਵਾਲਾ ਹੋਤਾ ਹੈ॥ਹਾਥੋਂ ਕੇ ਤਲੇ ੧ ਪਾਂਓਂਕੇ ਤਲੇ ੨ ਨੇਤ੍ਰੋਂਕੇਅੰਤਦੇਸ ੩ ਤਾਲੂ ੪ ਜਿਹ੍ਵਾ ੫ ਅਧਰਹੋਠ ੬ ਹਾਥਪਾਓਂਕੇ ਨਖ ਜਿਸ ਕੇ ਲਾਲਹੋਵੇਂ ਰਾਜਜ ਸੁਖ ਕੇ ਯੋਗਯ ਹੋਤਾਹੈ॥ ਕਛਾ ੧ ਪੇਟ ੨ ਅਲਕਾ ੩ ਸੂੰਧ ੪ ਹਾਥਕੇ ਉਪਰਿਪਾਸੇ ੫ ਮੁਖ ੬ ਜਿਸਕੇ ਚਿਪਟੇ ਸੇ ਨਾ ਹੋਵੇ ਊਚੇ ਹੋਵੇ ਵਹੁ ਬਡੇ ਐਸ੍ਵ-ਰਯ ਵਾਲਾ ਹੋਤਾ ਹੈ॥ ਲਲਾਟ ੧ ਕਟਿ ੨ ਵਖਸਥਲ ੩ ਜਿਸਕਾ ਵਿਸ੍ਤਾਰਵਾਲਾ ਹੋਵੇ ਵਹੁ ਪੂਰਣ ਪਰਤਾਪੀ ਹੋਤਾ ਹੈ॥ ਗ੍ਰੀਵਾ ੧ ਜੰਘਾ ੨ ਲਿੰਗ ੩ ਜਿਸਕੇ ਲਘੁ ਹੋਵੇਂ ਵਹੁ ਸਲਾਘ੍ਯਾ ਯੋਗਯ ਹੋਤਾਹੈ॥ ਸ੍ਵਰ ੧ ਨਾਭੀ ੨ ਸ੍ਵਤ੍ਵ ੩ ਜਿਸਕੇ ਗੰਭੀਰ ਹੋਵੇ ਐਸਾ ਪੁਰਖ ਸ੍ਰੇਸ੍ਟ ਹੋਤਾ ਹੈ ਯੇਹ ਕਾ ਸੀਖੰਡਮੇ ਸਾਮੁਦ੍ਰਕ ਗ੍ਰੰਥੋ ਸੇ ਸੁਭ ਲਖਣ ਲਿਖੇਹੈ॥ ਇਨਕੇ ਜਾਨੇ ਬਿਨਾ ਔਰ ਕਵੀਯੋਨੇ ਬਤੀ ਸੁਭਲਖਣ ਯੇ ਕਹੇਹੈ॥

ਕਬਿਤ

॥ ਸੁੰਦਰ ੧ ਸ-ਲਜ ੨ ਸੁਧੀ ੩ ਸਾਹਸੀ ੪ ਸੁਹ੍ਰਿਦ ੫ ਸਾਚੋ ੬ ਸੂਰੋ ੭ ਸੁਚਿ ੮ ਸਾਵਧਾਨ ੯ ਸਾਸਤ੍ਰਗ ੧੦ ਜਾਨੀਯੇ ॥ ਉ-ਦਮੀ ੧੧ ਉਦਾਰ ੧੨ ਗੁਨਗ੍ਰਾਹੀ ੧੩ ਔਗੰਭੀਰ ੧੪ ਲਾਲ[੧] ਸੁਧਮਨ ੧੫ ਧਰਮੀ ੧੬ ਛਮੀ ੧੭ ਸੁਤਤ੍ਵ

੧–ਕਵੀਕਾ ਨਾਮਹੈ॥

ਗਜ਼ਾਨੀਐ॥ ੧੮ ॥ ਇੰਦ੍ਰੀਜਿਤ ੧੯ ਸਤਜਬ੍ਰਤੀ ੨੦
ਸੁਕ੍ਰਿਤੀ ੨੧ ਧ੍ਰਿਤੀ ੨੨ ਬਿਨੀਤ ੨੩ ਤੇਜਸੀ ੨੪
ਦਯਾਲ ੨੫ ਪ੍ਰੀਤਿ ੨੬ ਹਰਿ ਸੋ ਪ੍ਰਮਾਨੀਐ ॥ ਲੋਭ੨੭
ਛੋਭ ੨੮ ਹਿੰਸਾ ੨੯ ਕਾਮ੩੦ਕਪਟ ੩੧ ਗਰੂਰਤਾ ਨ
੩੨ ਲਛਨ ਬਤੀਸਏਖਿਤੀਸਮੈ ਪ੍ਰਮਾਨੀਐ ॥ ਵਾਐਹੈਂ ॥
ਕਬਿੱਤੁ ॥ ਸੁਕ੍ਰਿਤਿ ੧ ਪ੍ਰਮਾਣ ੨ ਕੁਲ ੩ ਰੂਪ ੪ ਕ੍ਰਿਯਾ
ਵੰਤ ਸਦਾ੫ ਸਜਨ ੬ ਸੁਬੁਧਿ ੭ ਸਤ ੮ ਸੀਲ ੯ ਬ੍ਰਤ
੧੦ ਧਾਰੀਹੈ। ਬਿਚਖਣ੧੧ ਬਿਨਈ ੧੨ ਜਪੀ ੧੩
ਬਿਸ੍ਵਾਸ ੧੪ ਬੰਦਨੀਯ ੧੫ ਕਵਿ ੧੬ ਨ੍ਰਿਲੋਭ ੧੭
ਦਯਾ ੧੮ ਦਾਨੀ ੧੯ ਉਪਕਾਰੀਹੈ੨੦ ॥ ਤੁਛਨਿੰਦ੍ਰਾ੨੧
ਇੰਦ੍ਰੀਜਿਤ ੨੨ ਸੁਚਿ ੨੩ ਪ੍ਰਕਾਸਬੁਧਿ ੨੪ ਹਰਿ ੨੫
ਗੁਰ ੨੬ ਮਾਤ ੨੭ ਪਿਤਾ ੨੮ ਭਗਤ ਪਿਆਰੀ ਹੈ ॥
ਸਾਸਤ੍ਰਗ ੨੯ ਧਰਮਗ ੩੦ ਮਿਤਭੁਕ ੩੧ ਬਸਕਾਮ
੩੨ ਬਤੀਸੁਭ ਲਖਣ ਨਰ ਜਗਤ ਮਝਾਰੀ ਹੈ ॥ ਸੁਕ੍ਰਿਤਿ
ਕਹੀਐ ਪੁਨਜਵਾਨ॥ ਪ੍ਰਮਾਣਕਹੀਐਪ੍ਰਮਾਣਕਭਾਵ ਸਤਜ
ਵਾਦੀ॥ ਵੰਤ ਪਦਕਾ ਕੁਲਾਦਿਕ ਤੀਨੋ ਸਾਥ ਸੰਬੰਧ ਕਰ
ਲੇਨਾ ਯਾਤੇ ਕੁਲਵੰਤ ਰੂਪਵੰਤ ਕ੍ਰਿਯਾਵੰਤ ਯਹ ਅਰਥ
ਹੁਯਾ ਏਵੰ ਧਾਰੀ ਪਦ ਕਾ ਸਤ ਆਦਿਕ ਤੀਨੋ ਸਾਥ ਸੰਬੰਧ
ਕਰਲੇਨਾ ਯਾਤੇ ਸਤਧਾਰੀ ਸੀਲਧਾਰੀ ਬ੍ਰਤਧਾਰੀ ਯਹ
ਅਰਥ ਹੁਯਾ॥ ਸੀਲਨਾਮ ਉਤਮ ਸੁਭਾਉ ਬ੍ਰਤ ਏਕਾਦਸੀ

ਆਦਿ ਐਸੇ ਭਗਤਿ ਪਿਆਰੀ ਕਾ ਹਰਿਆਦਿਕ ਚਾਰੋਸਾਬ ਮੇਲਕਰਨਾ ॥ ਸਪਤ ਦੀਪ ਸਪਤ ਸਾਗਰ ॥ ਸਾਤ ਦੀਪਯੇਹਹੈ ॥

ਜੰਬੂਦੀਪ ੧ ਕੁਸਦੀਪ ੨ ਲਖਣਦੀਪ ੩ ਸ੍ਵੇਤਦੀਪ ੪ ਕ੍ਰੌਚਦੀਪ ੫ ਸਾਕਦੀਪ ੬ ਪੁਸਕਰਦੀਪ ੭ ॥ ਸਮੁਦ੍ਰ ਸਾਤ ਯੇਹੈ ॥ ਖਾਰਾ ਸਮੁਦ੍ਰ ੧ ਖੀਰਸਮੁਦ੍ਰ ੨ ਦਧਿਸਮੁਦ੍ਰ ੩ ਘ੍ਰਿਤਸਮੁਦ੍ਰ ੪ ਇਖੁਰਸ ਸਮੁਦ੍ਰ ੫ ਮਧੁਸਮੁਦ੍ਰ ੬ ਮਿਸ੍ਰ ਜਲਸਮੁਦ੍ਰ ੭ ॥ ਨਵਖੰਡ ਯੇਹੈ ॥ ਕੁਲਖੰਡ ੧ ਹਿਰਨਜਮਯ ੨ ਇਲਾਬ੍ਰਤ ੩ ਕੇਤੁਮਾਲ ੪ ਹਰਿਵਰਖ ੫ ਰੰ-ਮਕ ੬ ਕਿੰਪੁਰਖ ੭ ਭਦ੍ਰ ੮ ਭਾਰਤਖੰਡ ੯ ॥ ਚਾਰਵੇਦ ਯੇਹੈ ॥ ਸਾਮਵੇਦ ੧ ਯਜੁਰਵੇਦ ੨ ਰਿਗਵੇਦ ੩ ਅਥਰਬਣ ਵੇਦ ੪ ॥ ਦਸ ਅਸ੍ਰ ਪੁਰਾਣ ਯੇਹੈ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਮਦ੍ਵਜ ਭਦ੍ਵਜ ਬ੍ਰਿਤਿਤਯਵਵੇਚਤੁਸ੍ਰੇਮਾਨ ॥ ਅਨਾਪਲਿੰਗ ਕੂਸ੍ਕ ਗਨੋ ਆਦੀ ਅੰਕ ਪੁਰਾਨ ॥ ੧ ॥ ਸੰਖਯਾ ਸਹਿਤ ਵਰਣ ਕ੍ਰਮ ਸੇ ਦਿਖਾਵੇਹੈ ॥ ਮਤਸ੍ਯ ਪੁਰਾਣ ਚੌਦਾਹਜਾਰ ਹੈ ੧ ਮਾਰਕੰਡੇ ਪੁਰਾਣ ਨੌ ਹਜਾਰ ਹੈ ੨ ਭਵਿਖਯਤ ਪੁਰਾਣ ਸਾਢੇ ਚੌਦਾਹਜਾਰ ਹੈ ੩ ਭਾਗਵਤ ਅਠਾਰਾ ਹਜਾਰ ਹੈ ੪ ਬ੍ਰਹਮਪੁਰਾਣ ਦਸਹਜਾਰ ਹੈ ੫ ਬ੍ਰਹਮਾਂਡ ਪੁਰਾਣ ਇਕ ਸੌ ਬਾਰਾ ਹਜਾਰ ਹੈ ॥ ੬ ॥ ਬ੍ਰਹਮਵੈਵਰਤ ਆਠ ਹਜਾਰ ਹੈ ੭ ਵਾਮਨ ਦਸ ਹਜਾਰ ਹੈ ੮ ॥ ਵਾਯੂ ਆਠਸੈ ਚੌਬੀਸ ਹ-

ਜਾਰ ਹੈ ੯॥ ਵਿਸ੍ਨੁ ਪੁਰਾਣ ਤੇਈਸਹਜਾਰ ਹੈ ॥੧੦॥ ਵਾ
ਰਾਹ ਚੌਬੀਸਹਜਾਰਹੈ॥੧੧॥ ਅਗਨਿ ਸੋਲਾਂਹਜਾਰ ਹੈ ॥
੧੨ ॥ ਨਾਰਦ ਪੁਰਾਣ ਪਚੀਸਹਜਾਰ ਹੈ॥ ੧੩ ॥ ਪਦਮ
ਪੁਰਾਣ ਪਚਵੰਜਾ ਹਜਾਰ ਹੈ ੧੪ ਲਿੰਗ ਪੁਰਾਣਗਯਾਰਾ
ਹਜਾਰਹੈ ॥ ੧੫ ॥ ਗਰੁੜ ਪੁਰਾਣ ਉਨੀਹਜਾਰਹੈ ॥ ੧੬
॥ ਕੂਰਮ ਪੁਰਾਣ ਸਤਾਰਾ ਹਜਾਰ ਹੈ॥ ੧੭ ॥ ਸ੍ਕੰਦਪੁਰਾ
ਣਇਕਾਸੀ ਹਜਾਰ ਹੈ ॥ ਸਭਕੀ ਸਲੋਕ ਸੰਖਯਾ ਤੀਨਲਾ
ਖ ਇਕਾਨਵੇ ਹਜਾਰ ਦੋਸੈਹੈ ॥ ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ ਅਸ੍ਟਦਸਾ
ਸਿਧਿਨਵਨਿਧਿ ਕਰਤਲਤਾਕੇਰੇ॥ ਯੇ ਸੰਪੂਰਨ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਰ
ਕੇ ਹਾਥਪੈ ਹੈ ॥ ਧਰਮ ੧ ਅਰਥ ੨ ਕਾਮ ੩ ਮੋਖ ੪ ਯੇ
ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ ਹੈ॥ ਚਾਰੋ ਮੇ ਬੇਦਬਿਹਿਤ ਹੋਵੇ ਅਨਿਸ੍ਟਕਾ
ਅਜਨਕ ਹੋਵੇ ਸੋ ਧਰਮਕਹੀਯੇ ਹੈ ॥ ਵੈਦਕ ਮੰਤ੍ਰੋਂ ਸੇ ਵੇਦ
ਵਿਹਿਤ ਭੀ ਸਤ੍ਰੁਬਧ ਨਰਕਕਾ ਜਨਕਹੋਨੇਤੇ ਅਨਿਸ੍ਟ ਕਾ
ਅਜਨਕ ਨਹੀ ਯਾਤੇਧਰਮਨਹੀ॥ ਗ੍ਰਿਹਖੇਤ੍ਰਦਾਸਦ੍ਰਬਯਾ
ਦਿ ਅਰਥਕਹੀਏ ਹੈ॥ ਪੁਰਖੋਂ ਕੀ ਅਭਿਲਾਖਾ ਕੇ ਵਿਖ-
ਯ ਸਬਦ ਸਪਰਸਾਦਿਕਾਮ ਕਹੀਯੇ ਹੈ ॥ ਬੰਧਕੀ ਨਿਬ੍ਰਿ
ਤਿ ਮੋਖਕਹੀਏਹੈ ॥ ਜੋਗਾਭਯਾਸ ਜਨਜਗੌਣ ਮੁਖਜਸਕ-
ਤੀਆਂਕਾ ਨਾਮ ਸਿਧੀਆਂਹੈ ॥ ਵਹੁ ਅਣਿਮਾਦਿਅਠਾਰਾ ਹੈ
ਅਠਾਰਾਮੇਆਠ ਅਣਿਮਾਦਿ ਮੁਖਯ ਹੈ ਦਸਅਨੂਰਮੀ ਆ-
ਦਿਕ ਗੌਣਹੈ॥ ਅਣੁ ਰੂਪ ਹੋਕੇ ਸਰਬਤ੍ਰ ਪ੍ਰਵੇਸ ਕਰ ਜਾ

ਨਾ ਅਣਿਮਾ ਸਿਧਿਹੈ ॥ ੧ ॥ ਵਾਮਨ ਅਵਤਾਰ ਵਤ ਤਨ ਕਾ ਮਹਾ ਬਿਸਤਾਰ ਕਰਲੇਨਾ ॥ ਮਹਿਮਾ ਸਿਧਿਹੈ॥ ੨ ॥ ਸੁਰਸਾਕੇ ਮੁਖਮੇਪ੍ਰਵੇਸ ਕਰਨ ਕਾਲਮੇ ਹਨੂਮਾਨਵਤ ਦੇਹ ਕੋ ਅਤਿ ਲਘੁਕਰ ਲੇਨਾ ਲਘਿਮਾਸਿਧੀਹੈ ੩ ॥ ਮਨਬਾਂ-ਛਿਤ ਭੋਗੋਂ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਨੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸਿਧੀਹੈ॥ ੪ ॥ ਏਕ ਸਥਾਨ ਬੈਠੇਨੇਹੀ ਸਰਬ ਵਸਤੂਯੋ ਕੋ ਦੇਖਨਾ ਸੁਨ ਨਾ ਸਭਕੇ ਮਨ ਕੀ ਬਾਤ ਕਹਨੀ ਪ੍ਰਕਾਮਯਸਿਧੀਹੈ ॥ ੫ ॥ ਅਪਨੀ ਇਛਾਨੁਸਾਰ ਸਰਬ ਵਸਤੂਯੋ ਕੋ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਈਸ-ਤਾ ਸਿਧੀਹੈ ॥ ੬ ॥ ਜੋਜੋ ਚਿਤਮੇ ਇਛਾਹੋਵੇ ਸੋ ਤਤਕਾਲ ਪੂਰਨਹੋਨੀ ਬਸਿਤਾ ਸਿਧੀਹੈ ॥ ੭ ॥ ਲੰਕਾ ਮੇ ਰਾਖਸੋ ਆਗੇ ਅੰਗਦਵਤ ਅਤੀਤ ਬੋਝਲਹੋਜਾਨਾ ਗਰਮਾਸਿਧੀ ਹੈ ॥੮॥ਯੇ ਅਸ੍ਰਮੁਖਜਹੈ ਖੁਧਾਤ੍ਰਿਖਾਦਿਖਟ ਊਰਮੀਆ ਨਾ ਬਯਾਪਨੀਆਂ ਅਨੂਰਮੀ ਸਿਧੀਹੈ॥੯॥ ਦੂਰਬੈਠੇਨੇ ਸਭਕੀ ਬਾਤਸੁਨਨੀ ਦੂਰ ਸ੍ਰਵਣ ਸਿਧਿ ਹੈ ॥ ੧੦ ॥ ਦੂਰ ਬੈਠੇਨੇ ਸਭਕੋ ਨੇਤ੍ਰੋਸੇ ਦੇਖਨਾ ਦੂਰਦ੍ਰਸਨ ਸਿਧਿ ਹੈ ॥ ੧੧ ॥ ਮਨ ਕੇ ਬੇਗ ਵਤ ਜਹਾਚਾਹਨਾ ਤਹਾ ਗਮਨਕਰਨਾ ਮਨੋਬੇਗ ਸਿਧੀਹੈ॥ ੧੨ ॥ ਜੈਸਾ ਚਾਹਨਾ ਤੈਸਾਰੂਪ ਧਾਰਲੇਨਾ ਕਾਮਰੂਪ ਸਿਧੀ ਹੈ ॥ ੧੩ ॥ ਭੂਤਕੇਸਮ ਪਰਾਏ ਸਰੀਰ ਮੇ ਪ੍ਰਵੇਸ ਕਰਜਾਨਾ ਪਰਕਾਯ ਪ੍ਰਵੇਸਸਿਧੀ ਹੈ॥ ੧੪ ॥ ਭੀਖਮਪਿਤਾਮਾਵਤ ਅਪਨੀ ਇਛਾ ਸੇ ਦੇਹ ਤਯਾਗਨੀ ਸ੍ਵਛੰਦ ਮ੍ਰਿਤੁਸਿਧੀ ਹੈ ॥ ੧੫ ॥ ਅਪਸਰਾਸੇ ਖਿਲਕੇ ਬਿ

ਰਰਤੇ ਦੇਵਨਕੂ ਦੇਖਨਾ ਸੁਰਕ੍ਰੀੜਾ ਦ੍ਰਸਨ ਸਿਧੀ ਹੈ॥ ੧੬॥ ਜੋ ਸੰਕਲਪ ਕਰੇ ਸੋ ਪੂਰਨ ਹੋਨਾ॥ ਯਥਾ ਸੰਕਲ ਪ ਸਿਧਿਹੈ॥ ੧੭॥ ਜਹਾਂ ਗਯਾ ਚਾਹੇ ਤਹਾਂ ਜਾਵੇ ਅਪ੍ਰਤਿ ਹਤ ਗਤਿਸਿਧਿਹੈ।੧੮।ਪੂਰਬਪੁੰਨੋਂਕੇ ਪ੍ਰਤਾਪਤੇਪ੍ਰਾਪਤਹੋਨੇ ਵਾਲੀਆਂਨਿਧੀਆਂਨਵਯੇਹੈਂ॥ ਸੁਵਰਣਾਦਿ ਧਾਤੁਯੋਂਕੀ ਖਰੀਦ ਫਰੋਕ੍ਤ ਕਰਨੀ ਯੱਗ ਸਭਦੇਵ ਮੰਦਰ ਬਨਾਵਨੇ ਸ੍ਰੇਸ੍ਰਟ ਆਚਰਣ ਵਾਲਾ ਹੋਨਾ ਇਸਕਾ ਨਾਮ ਪਦਮਨਿਧਿਹੈ॥ ਯਹ ਨਿਧਿ ਸਤੋਗੁਣੀ ਪੁਤਪੋਤਿਆਂ ਤਾਈਂ ਰਹੇਗੀ॥ ੧॥ ਮੋਤੀਮੂੰਗੇ ਹੀਰੇ ਮਾਣਕਾਦਿਕੋਂਕੀ ਸੌਦਾਗਰੀ ਕਰਨੀ॥ ਉਤਮੋਂਕੋ ਦਾਨ ਦੇਨਾ ਇਸਕਾ ਨਾਮ ਮਹਾ ਪਦਮਨਿਧਿਹੈ। ਯਹ ਨਿਧਿ ਸਤੋਗੁਣੀਹੈ ਸਾਤਪੀੜੀਤਕ ਰਹੇਗੀ॥ ੨॥ ਬਾਣ ਖੜਗ ਬਰਛੀ ਧਨੁਖਢਾਲਾਦਿਕ ਜਮਾ ਕਰੇ ਇਨ ਕੀ ਸੌਦਾਗਰੀ ਕਰੇ॥ ਰਾਜਜ਼ੋਂਸੇ ਮੈਤ੍ਰੀ ਰਖੇਇਸਕਾ ਨਾਮ ਮਕਰਨਿਧਿਹੈ॥ ਯਹ ਨਿਧਿ ਤਮੋਗੁਣੀਹੈ॥ ਏਕ ਪੁਰਖ ਤਕ ਰਹੇਗੀ॥ ੩॥ ਅੰਨ ਘੀ ਗੁੜ ਤੇਲਾਦਿਕੋਂ ਕਾ ਬਜ਼ਵ- ਹਾਰ ਕਰਨਾ ਕਛਪਕੇ ਸਮਾਨ ਅੰਗਾਂਕਾ ਸੰਕੋਚ ਰਖਨਾ ਨਾ ਆਪ ਖਾਨਾ ਨਾ ਕਿਸੀਕੋ ਦੇਨਾ ਜਿਮੀਨਮੈ ਦਬਾਕੇ ਰਖਨਾ ਇਸਕਾ ਨਾਮ ਕਛਪ ਨਿਧਿਹੈ॥ ਯਹ ਨਿਧਿ ਤਮੋ ਗੁਣੀਹੈ॥ ਏਕਪੁਰਖ ਪ੍ਰਯੰਤ ਰਹੇਗੀ॥ ੪॥ ਬੀਣਾ ਮ੍ਰਿ- ਦੰਗਾਦਿਕ ਬਾਜੇ ਸੰਗ੍ਰਹ ਕਰਨੇ॥ ਭੱਟ ਮਾਗਧ ਸੂਤ ਗ

ਵਈਆ ਕੋ ਦੇਨਾ ਬੇਸਜ਼ਾ ਗਮਨ ਕਰਨਾ ਇਸਕਾ ਨਾਮ ਮੁਕੰਦਹੈ॥ ਯਹ ਨਿਧਿ ਰਜੋਗੁਣੀਹੈ ॥ ਇਕਪੁਰਖ ਪ੍ਰਯੰਤ ਰਹੇਗੀ॥ ੫॥ਧਾਤੁਆਂਕਾਰਤਨਾਕਾਅੰਨਾਦਿਕੋਕਾਬਜ਼ਾਪਾਰ ਕਰਨਾ ॥ ਅਪਮਾਨ ਕਾ ਬਚਨ ਨਾ ਸਹਾਰਨਾ॥ ਬਡਿਆ ਯਾਂਹੂਯਾਂਬਹੁਤਪ੍ਰੀਤਕਰਨੀਬਹੁਤਭਾਰਯਾਹੋਨੀਆਂ। ਸੰਤਾਨ ਅਛੀਹੋਨੀ ਪੂਰਬ ਮਿਤ੍ਰੋਂਸੇਪ੍ਰੇਮਅਲਪਕਰਨਾਨਯੋਸੇਬਹੁਤ ਕਰਨਾ ਇਸ ਨਿਧਿਕਾਨਾਮਕੁੰਦਹੈ ਯਹ ਨਿਧਿ ਰਾਜਸ ਤਾ ਮਸਹੈ ਦੋ ਪੀੜ੍ਹੀ ਰਹੇਗੀ ॥ ੬ ॥ ਬਸਤ੍ਰ ਕਪਾਸ ਅੰਨਫਲ ਪੁਸਪ ਮੋਤੀਮੂੰਗੇ ਸੰਖਸਿਪੀਆ ਲਕੜੀਆਂ ਔਰ ਬਹੁਤ ਜਲਕੀ ਬਸਤੁਆਂਕੀ ਸੌਦਾਗਰੀ ਕਰਨੀ॥ ਤਲਾਵ ਬ-ਗੀਚੇ ਨਦੀਯੋਂਕੇ ਪੁਲ ਬਨਾਵਨੇ ਬ੍ਰਿਛੋਕੇ ਜੰਗਲ ਔਪ੍ਰਸ ਪ ਬਾਟਕਾਦਿ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰਕੇ ਭੋਗੋਕਾਭੋਕ੍ਤਾ ਹੋਨਾ ਇਸ ਕਾ ਨਾਮ ਨੀਲਨਿਧਿਹੈ॥ ਯਹ ਨਿਧਿ ਸਾਤ੍ਵਿਕ ਤਾਮਸਹੈ ਤੀਨ ਪੀੜ੍ਹੀਤਕ ਰਹੇਗੀ ॥ ੭ ॥ ਇਕਲਾਹੀ ਉਤਮ ਭੋਜਨ ਕਰੇ ਅਰ ਉਤਮ ਬਸਤ੍ਰ ਪਹਰੇ ਔਰ ਸਭਕੋ ਮਾੜਾ ਅੰਨ ਦੇਵੇ ਮਲਨ ਬਸਤ੍ਰ ਦੇਵੇ ਸੁਤ ਦਾਰਾਦਿਕੋਕੋ ਕੁਛ ਨਾ ਦੇਵੇ। ਕੇਵਲ ਅਪਨੇ ਸਰੀਰਕੀ ਹੀ ਪਾਲਨਾ ਕਰੇ ਇਸ ਨਿਧਿ ਕਾਨਾਮਸੰਖਹੈ ਯਹਨਿਧਿ ਰਜੋਤਮੋਮਈਹੈ ਏਕ ਪੁਰਖ ਪ੍ਰਯੰਤ ਰਹੇਗੀ॥ ੮ ॥ ਯਹਮਾਰਕੰਡੇ ਪੁਰਾਣਕੇ ਸਾਠਵੇ ਅਧਯਾਵਮੇ ਕਹੇ ਆਠਕੇ ਸ੍ਵਰੂਪ ਲਿਖੇਹੈ॥

ਖਟ ਕਰਮ ਕੁਲ ਸੰਜੁਗਤ ਹੈ ਕਹੀਯੇ॥ ਜੋ ਬ੍ਰਾਹਮ-
ਣਾਦਿ ਅਧਯਯਨਾਦਿ ਖਟ ਕਰਮੋਕੇ ਸੰਜੁਗਤ ਹੈ॥ ਪੁਨਾ
ਆਚਾਰਾਦਿਕ ਜੋ ਨੌਕੁਲਕੇ ਲਖਣ ਤਿਨਾ ਸੰਜੁਗਤਹੈ॥
ਪਰੰਤੁ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਭਕ੍ਤਿ ਰਿਦੇਮੇ ਨਹੀਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਕੇ ਖਟਕਰ
ਮ ਯੇਹੈ॥ ਅਧਯਯਨ ੧ ਅਧਯਾਪਨ ੨ ਯਜਨ ੩ ਯਾਜਨ
੪ ਦਾਨ ੫ ਪ੍ਰਤਿਗ੍ਰਹ ੬ ਪੜਨਾ ਪੜਾਵਨਾ ਯਗ ਕਰਨਾ
ਯਗ ਕਰਾਵਨਾ ਦਾਨਦੇਨਾ ਦਾਨਲੇਨਾਯੇਕ੍ਰਮਸੇਅਧਯਯਨਾ
ਦਿ ਖਟਕਰਮੋਕੇ ਅਰਥਹੈਂ॥ ਕੁਲਕੇ ਨਵਲਖਣਯੇਹੈ॥
ਆਚਾਰ ੧ ਬਿਨਯ ੨ ਬਿਦਯਾ ੩ ਪ੍ਰਤਿਸ੍ਟਾ ੪ ਤੀਰਥ ਦ-
ਰਸਨ ੫ ਨਿਸ੍ਟਾ ੬ ਬ੍ਰਿਤਿ ੭ ਤਪ ੮ ਦਾਨ ੯ ਇਨ ਨਵ
ਲਖਣੋਂਵਾਲਾ ਪੁਰਖ ਕੁਲੀਨ ਕਹੀਯੇਹੈ॥ ਯਾਤੇ ਯਹ ਅਰ
ਥ ਸਿਧ ਹੁਯਾ ਜੋ ਖਟਕਰਮ ਅਰ ਕੁਲ ਸੰਜੁਗਤ ਬ੍ਰਾਹਮ-
ਣ ਹੈਂ॥ ਪੁਨਾਪ੍ਰਜਾਪਾਲਨਾਦਿ ਕਰਮਅਰ ਕੁਲ ਸੰਜੁਗਤ
ਖਤ੍ਰੀਆਦਿਕਹੈ॥ ਸੋਲਹਕ੍ਰਿਯੇ ਸਿੰਗਾਰਕਿ ਅੰਜਨ ਪਾਜਿਆ
॥ ਖੋੜਸ ਕਰੇ ਸ੍ਰਿੰਗਾਰ ਜਿਸਮੇ ਅੰਜਨ ਪਾਜਿਆ॥ ਏਕ
ਬੀਚ ਕਹਿਆ ਵੇ ਸੋਲਾ ਸ੍ਰਿੰਗਾਰਯੇਹੈ॥ ਸਕਲ ਸੁਚ ੧
ਜਲਦਾਤਨਾਦਿਕੋ ਸੇ ਸਰਬ ਅੰਗੋਕੀ ਪਵਿਤ੍ਰਤਾ ਕਰਨੀ॥
ਮੰਜਨ ੨ ਬਟਨਾਮਲਨਾ॥ ਅਮਲ ਬਸਤ੍ਰ ੩ ਨਿਰ-
ਮਲ ਬਸਤ੍ਰ ਪਹਰਨੇ॥ ਕਰਪਾਦਰਾਗ ੪॥ ਹਾਥ ਪਾਉ
ਮੇ ਜਾਵਕ ਕਾ ਰੰਗ ਲਗਾਨਾ॥ ਕੇਸ ਸੋਭਾ ੫ ਕੇਸੋ ਕੀ
ਪਟੀਆਂਸਵਾਰਨੀ॥ ਅੰਗਰਾਗ॥ ੬॥ ਅੰਗੋ ਮੇ ਚੰਦਨ

ਕੇਸਰਾਦਿ ਗੰਧ ਕਾ ਮਿਲਾਕਰ ਲੇਪ ਕਰਨਾ॥ਭੂਖਣ ਰਚਨਾ॥੭॥ ਅੰਗੋਮੇ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰਕੇ ਭੂਖਣ ਪਹਰਨੇ॥ ਮੁਖਬਾਸ॥੮॥ ਲਾਯਚੀਪਾਨਾਦਿਕੋ ਸੇ ਮੁਖਸੁਬਾਸਿਤ ਕਰਨਾ॥ਮੁਖਰਾਗ॥੯॥ ਅਧਰੋ ਮੇ ਅਰਦਾਂਤੋਮੇ ਸੋ ਭਾਰਥ ਸੁਰਖਸਜ਼ਾਹਮਿਸੀਮਲਨੀ॥ ਲੋਲ ਲੋਚਨ ਦਰਸਨ॥ ੧੦॥ ਚੰਚਲ ਨੇਤ੍ਰੋਸੇਕਟਾਖਕਰਨੇ॥ਤਿਰਛਾ ਦੇਖਨ ਕਾ ਨਾਮ ਕਟਾਛ ਹੈ॥ ਅੰਜਿਤ ਨੇਤ੍ਰ॥੧੧॥ ਸੁਰਮੇ ਕੱਜਲ ਸੇ ਨੇਤ੍ਰ ਸੋਭਿਤ ਕਰਨੇ॥ਮੰਜੁਭਾਖਣ॥੧੨॥ਸੁੰਦਰਭਾਖਣ॥ ਮੰਜੁਹਾਸ॥੧੩॥ ਪ੍ਰਸੰਨ ਬਦਨ ਸੇ ਸੁੰਦਰ ਹਸਨਾ॥ ਚਿਤਚਾਤੁਰੀ॥੧੪॥ ਮਨਮੇ ਅਤਜੰਤ ਚਤੁਰਤਾਯੁਤਹੋਨਾ ਚਲਨਚਾਰੁ॥੧੫॥ ਹਸਤੀਵਤ ਮੰਦ ਗਮਨ॥ ਪਤਿਬ੍ਰਤ ਪਾਲਨ ੧੬॥ ਖਣ ਖਣ ਮੇ ਪਤਿਬ੍ਰਤ ਧਰਮ ਕੀਰਖਜ਼ਾ ਕਰਨੀ॥ ਜਿਹਪ੍ਰਸਾਦਿਛਤੀ ਅਮ੍ਰਿਤਖਾਹ॥ ਜਿਸ ਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾਕਰ ਭਖਜ਼ਾਦਿ ਚਾਰਪ੍ਰਕਾਰ ਕੇ ਭੋਜਨੋਂ ਮੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਵਤ ਪ੍ਰਾਣਰਖਜ਼ਕ ਛਤੀ ਪ੍ਰਕਾਰਕੇ ਆਹਾਰ ਖਾਤਾ ਹੈ॥ ਛਤੀ ਪ੍ਰਕਾਰਕੇ ਭੋਜਨ ਯੇਹੈ॥ ਸਭਤਰਾਂਕੀਰੋਟੀ ੧ ਸਭ ਤਰਾਂ ਕੀ ਪੂਰੀ ੨ ਸਭ ਤਰਾਂ ਕੀ ਕਚੌਰੀ ੩ ਸਭ ਤਰਾਂ ਕੇ ਪੂੜੇ ੪ ਸਭ ਤਰਾਂ ਕੇ ਚਾਵਲ ੫ ਸਭ ਤਰਾਂ ਕੀ ਖੁਸਕ ਤਰ ਦਾਲ ੬ ਸਭ ਤਰਾਂਕੇ ਸਾਗ ਤਰਕਾਰੀ ਭੁਰਜੀ ੭ ਸਭ ਤਰਾ ਕੀ ਕੜ੍ਹੀਆਂ ੮ ਸਭ ਤਰਾਂ ਕੀ ਬੜੀਆਂ ੯ ਸੇਵੀਆਂ ੧੦ ਖਿਚੜੀ ਸਭ ਤਰਾਂ ਕੀ ੧੧ ਸਲੂਨੇ ਚਨੇ

ਪਕੌੜੇਆਦਿ ੧੨ ਚਟਨੀਆਂਸਭਤਰਾਂਕੀ ੧੩ ਆਚਾਰਸਭ ਤਰਾਂਕੇ ੧੪ ਮੁਰੱਬੇ ਸਭਤਰਾਂਕੇ ੧੫ ਬੂੰਦੀਬੜੇਦਹੀਕੇ ੧੬ ਰਾਯਤੇਸਭਤਰਾਂਕੇ੧੭ਪਾਪੜ ੧੮ਕੜਾਹਸਭਤਰਾਂਕਾ ੧੯ ਖੀਰਸਭੀ ੨੦ ਪੰਜੀਰੀਕਾਸਾਰਸੱਤੂਚੂਰਮਾ ॥ ੨੧ ॥ ਲਡੂ ਪੇੜਾ ਜਲੇਬੀ ਆਦਿ ਸਭ ਤਰਾਂ ਕੀ ਸੀਰਨੀ ੨੨ ਲਾਪਸੀ ੨੩ ਰਬੜੀ ੨੪ ਮਲਾਈ ੨੫ ਮਿਸਰੀਮਖਣੀ ੨੬ ਸਿਖਰਣੀ ੨੭ ਦੂਧਮਿਸ੍ਰਤਆਂਬਰਸਾਦਿ ੨੮ ਦਧਿਤਕ੍ਰ ੨੯ ਕਾਂਜੀ ਹਾਜਮੇ ਕੇ ਪਾਨੀ੩੦ ਖੁਸਕ ਤਰ ਸਭ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੇ ਫਲ ੩੧ ਤਾਰੀ ੩੨ ਮਠੀਮਠੇ ੩੩ ਫੇਨੀਆਦਿ ੩੪ ਘੇਵਰ ੩੫ ਸ੍ਵਾਦਿ ਚੂਰਣ ਬਟਕਾਦਿ ੩੬॥ ਭਖਾਦਿਚਾਰੋ ਮੇ॥ ਜੋ ਰੋਟੀ ਪੂੜੇ ਆਦਿਕ ਦੰਦੋ ਸੇ ਤੋੜਕੇ ਖਾਈਯੇ ਸੋ ਭਖ ਕਹੀਯੇ ਹੈ ॥ ੧॥ ਜੋ ਕੇਵਲ ਜੀਭਸੇ ਹਲਾਕੇਖੀਰਾਦਿ ਨਿਗਲੀਯੇ ਵਹੁ ਭੋਜਯਕਹੀਯੇਹੈ॥੨॥ ਜੋ ਜਿਹਵਾਸੇ ਹਲਾਕੇ ਰਸਲੇਕੇ ਦ੍ਰਵ ਰੂਪ ਗੁੜ ਖੰਡਾਦਿਕ ਨਿਗਲੀਯੇ ਸੋ ਲੇਹਯ ਕਹੀਯੇ ਹੈ ॥ ੩। ਜੋ ਦੰਦ ਦਾੜੇ ਸੇ ਪੀੜਕੇ ਸਾਰਾਂਸ ਨਿਗਲ ਕੇਸੇਖਰੀਨੇ ਅੰਬਾਦਿ ਫੈਂਕੀਯੇ ਵਹੁਚੋਸਯ ਕਹੀਯੈਹੈ॥ ੪॥ ਸੋਲਹਕਲਾਸੰਪੂਰਨ ਫਲਿਆ॥ ਅਨਤਕਲਾਹੋਇ ਠਾਕੁਰ ਚੜਿਆ॥ ਜੋ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਸੋਲਹੇਕੇ ਆਦਿ ਮੇ ਸਰਬ ਸੁਖਾਕਾ ਖਜਾਨਾ ਕਹਿਆ॥ ਅਰ ਜਿਸ ਆਗੇ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰੀ ਅਬ ਸਮਾਪਤੀ ਮੇ ਉਸਕੋ ਚੰਦ੍ਰਵਤ ਪੂਰਣਤਾ ਬੋਧਨ

ਹੇਤ ਸੋਲਾਹਿਸਜੇ ਸੇ ਪੂਰਨ ਕਹਤੇਹੈ ॥ ਸੋਲਾਇਤਿ ॥ ਚਾਲੀ
ਸੇਰੋਂ ਸੇਮਣਵਤ ॥ ਸੋਲਾਆਨਿਯੋ ਸੇ ਰੁਪਯੇਵਤ ॥ ਸੋਲਾਹਿ
ਸਜੇ ਸੇ ਚੰਦ੍ਰਵਤ ॥ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਭੀ ਅਪਨੀ ਸਮਰਥ ਸੇ ਸੋਲਾਂ
ਹਿੱਸੇ ਪੂਰਾ ਫਲ ਰਹਿਆ ਵਾ ਪ੍ਰਿਥੀ ੧ ਜਲ ੨ ਅਗਨਿ
੩ ਵਾਯੁ ੪ ਆਕਾਸ ੫ ਪ੍ਰਾਣ ੬ ਇੰਦ੍ਰਿਯ ੭ ਨਾਮ ੮
ਕਰਮ ੯ ਸ੍ਰਧਾ ੧੦ ਲੋਕ ੧੧ ਤਪ ੧੨ ਮੰਤ੍ਰ ੧੩ ਮਨ
੧੪ ਬੀਰਯ ੧੫ ਸਰੀਰ ੧੬ ਇਨ ਸੋਲਾਕਲਾ ਮੇ ਪੂਰਾ
ਫਲ ਰਹਿਆ ਹੈ ॥ ਇਸੀ ਤੇ ਅਨਤ ਕਲਾ ਹੋਇ ਕਹੀਯੇ
ਬਹੁਤ ਕਲਾ ਹੋਇ ਭਾਵ ਚੌਹਟ ਕਲਾ ਰੂਪ ਹੋਕਰ ਚਤੁਰੋ
ਕੇ ਚਿਤੋਮੇ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਆਪਹੀ ਚੜਰਹਿਆਹੈ ॥ ਚੌਹਟਕਲਾ
ਸਿਵਤੰਤ੍ਰਮੇ ਕਹੀਯੇਹੈਂ ॥ ਗੀਤ ਰਾਗ ਗਾਵਨਾ ॥ ੧ ॥ ਵਾਦ੍ਯ
ਬੀਣਾਮਿਦੰਗਾਦਿ ਵਾਜੇ ਬਜਾਵਨੇ ॥ ੨ ॥ ਨ੍ਰਿਤ੍ਯ ਨਾਚਨਾ
੩ ਨਾਟ੍ਯ ਸਾਂਗਬਨਾਵਨੇ੪ਆਲੇਖ੍ਯਤਸਬੀਰਾਂਲਿਖਨੀਆਂ
੫ ਬਿਸੇਖਕਛੇਦ੍ਯ ਤਿਲਕਰਚਨਾਕੀਚਤੁਰਾਈ੬॥ ਤੰਡੁਲ
ਕੁਸਮਬਲਿ ਬਿਕਾਰ ਪੂਜਨ ਮੇ ਚਾਵਲ ਫੂਲੋ ਕੀ ਨਾਨਾ
ਰੀਤ ਸੇ ਰਚਨਾ ॥ ੭ ॥ ਪੁਸਪਾਸ੍ਤਰਣ ਪੁਸਪੋ ਕੀਸਿਹਜਾ
ਬਨਾਵਨੀ ॥ ੮ ॥ ਦਸਨ ਵਸਨ ਅੰਗ ਰਾਗਦਾਤੋਮੇ ਬਸਤ੍ਰੋ
ਮੇ ਅੰਗੋ ਮੇ ਰੰਗ ਬਨਾਵਨੇ ॥ ੯ ॥ ਮਣਿ ਭੂਮ ਕਾ ਕਰਮ
ਜੜਾਊ ਕਾਮ ਕਰਨਾ ॥ ੧੦ ॥ ਸਯਨਰਚਨੰ ਸੁੰਦਰਪ੍ਰਯੰ-
ਕਾਦਿ ਸਿਹਜਾਕੀ ਰਚਨਾ ॥ ੧੧ ॥ ਉਦਕਵਾਦ੍ਯ ਜਲ

ਤਰੰਗਾਦਿ ਜਲਕੇ ਵਾਜੇ ਬਜਾਵਨੇ ॥ ੧੨ ॥ ਉਦਕਘਾਤ ਜਲਥੰਭਨਕੀਵਿਦਯਾ ਔ ਜਲ ਕਾ ਤਰਨਾ ॥ ੧੩ ॥ ਚਿਤ੍ਰਾ ਯੋਗ ਅਨੇਕ ਚੀਜੋ ਕੇ ਅਦਭੁਤ ਦੇਖਨੇ ਕੇ ਭਲੇ ਉਪਾਯ ॥ ੧੪ ॥ ਮਾਲਯ ਗ੍ਰਥਨ ਵਿਕਲਪ ਹਾਰਬਨਾਵਨੇ ੧੫ ਸੇਖ ਰਾਪੀੜਯੋਜਨ ਸਿਰਮੇ ਮਾਲਾ ਔ ਭੂਖਣਯੋਜਨਾ ਕਰਨੀ॥ ੧੬॥ ਨੇਪਥਯ ਯੋਗ ਤੰਬੂਕਨਾਤਾ ਲਗਾਵਨੇ ਕੀ ਚਤੁਰਾਈ ੧੭ ॥ ਕਰਣਪਤ੍ਰ ਭੰਗ॥ਕਰਣਕੇ ਭੂਖਣੋਕੀ ਰਚਨਾ॥੧੮ ਗੰਧ ਯੁਕ੍ਤਿ ਅਤਰਬਨਾਵਨੇ ਕੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ॥ ੧੯ ॥ ਭੂਖਣਯੋ ਜਨ ਗਹਣੇ ਪਹਰਾਵਨ ਪ੍ਰਕਾਰ॥ ੨੦ ॥ ਇੰਦ੍ਰ ਜਾਲ ਮਦਾਰੀ ਕੀ ਖੇਲਬਨਾਵਨੀ ॥ ੨੧॥ ਕੌ ਚੁਮਾਰਯੋਗਕੁ ਚੁਮਾਰ ਨਾਮ ਵਾਲੇ ਅਸੁਰਨੇ ਲਿਖਾ ਨਾਨਾ ਰੂਪੋਕਾ ਜਾਹਰ ਕਰਨਾ ॥ ੨੨ ॥ ਹਸਤਲਾਘਵੇ ਹਾਥ ਚਲਾਕੀ ਹਥ ਫੇਰੀ ਪ੍ਰਸਿਧ ॥ ੨੩ ॥ ਚਿਤ੍ਰਸਾਕਪੂਪਭਖ ਵਿਕਾਰ ਕ੍ਰਿਯਾ ਭਾਵ ਭੋਜਨ ਬਨਾਵਨੇ ਕੀ ਚਤੁਰਾਈ ॥ ੨੪ ॥ ਪਾਨਕਰਸਰਾਗਾ ਸਵਯੋਜਨੰ ॥ ਲਵਣ ਮਿਰਚ ਵਾਲੇ ਅਮਲੀਅਨਾਰਦਾਨੇ ਆਦਿਕੋਕੇ ਪਾਨੀ ਔ ਪਾਰੇ ਆਦਿਕਰਸ ਔ ਔਖਧੀਆ ਕੇ ਸੁੰਦਰ ਰੰਗ ਔ ਸਰਾਬ ਅਰਕੋਕਾ ਨਿਕਾਸਨਾ ਭਾਵਨਾਮੀ ਵੈਦਯਕ ਔ ਨਾਮੀ ਅੱਤਾਰੀ ॥ ੨੫ ॥ ਸੂਚੀ ਵਾਯਕਰਮ ਸੂਈ ਕੁੰਡੀ ਕਾ ਕਾਰ ॥ ੨੬ ॥ ਸੂਤ੍ਰ ਕ੍ਰੀੜਾ ਸੂਤ੍ਰ ਸੇ ਲੱਟੂ ਪੁਤਲੀ ਨਚਾਵਨ ਆਦਿਕ ਖੇਲ ॥ ੨੭ ॥ ਪ੍ਰਹੇਲਿਕਾ ਪੜ

ਹੇਲੀਆ ਬੁਝਾਰਤਾ ਪ੍ਰਸਿਧ॥ ੨੮ ॥ ਪ੍ਰਤਿਮਾਲਾ ਸਰਬ ਚੀਜੋ ਕੀ ਸਕਲ ਕੀ ਨਕਲ ਕਾ ਬਨਾਨਾ॥ ੨੯॥ ਦੁਰ ਬਚਕਯੋਗ ਜੋ ਜੋ ਚੀਜ ਕਹਨੇ ਕੋ ਕਠਨਹੋ ਤਾਕੇ ਕਹਨੇਕਾ ਉਪਾਯ॥ ੩੦ ॥ ਪੁਸਤਕ ਵਾਚਨ ਟੂਟੇ ਭੀ ਅਖਰ ਮੇਲ ਪੁਸਤਕ ਕਾ ਸੁੰਦਰ ਪਾਠ ਕਰਨਾ॥ ੩੧॥ ਨਾਟਕਾਖਯਾਯ ਕਾ ਦਰਸਨ॥ ਨਾਟਕੋਮੇ ਕਹੀ ਕਥਾ ਕਾ ਦਿਖਾਨਾਰਚਨਾ॥ ੩੨॥ ਕਾਬਯ ਸਮਸਯਾਪੂਰਨ ਕਵਿਕੀ ਸਮਰਥ ਪਰੀਖਯਾ ਹੇਤ ਕਹੇ ਨਯੂਨ ਛੰਦ ਕਾ ਪੂਰਨ ਜੈਸੇ॥ਅਕਬਰਜੀਤੀ ਚਾਰ ਦਿਸਲੈ ਕਰ ਕਰ ਸਮਸੇਰ ਤਹਾਮੇਰ ਕਿਨ ਜੀਤਯੋ ਮਾਲਾ ਕੈਸੋ ਫੇਰ॥ ੩੩ ॥ ਪੱਟਿਕਾਵੇਤ੍ਰਬਾਣ ਵਿਕਲਪ ਬੈਤਤੀਰ ਨਿਵਾਰਾਦਿ ਪੱਟੀਆਂ ਕਾ ਨਾਨਾ ਰੀਤਿ ਸੇ ਬਨਾਵਨਾ॥੩੪॥ ਤਰਕੂਕਰਮ ਤੱਕਲੇਫੇਰਨੀਆਦਿਕੋਸੇ ਸੂਤ੍ਰ ਔ ਬਾਣਕੇ ਬੱਟਣੇ ਕੀ ਕ੍ਰਿਯਾ॥੩੫॥ ਤਖਣ ਛਿੱਲਨੇ ਕੱਟਨੇਕੀਕਾਰੀ ਗਰੀ॥ ੩੬॥ ਬਾਸ੍ਤੁਬਿਦਯਾ ਮੰਦਰ ਰਚਨਾ ਕੀ ਕਾਰੀਗਰੀ ੩੭ ॥ ਰੂਪਯਰਤਨਪਰੀਖਯਾ ਜੌਹਰੀ ਹੋਨਾ॥ ੩੮ ॥ ਧਾਤੁ ਵਾਦ ਰਸਾਯਣ ਬਿਦਯਾ॥੩੯॥ ਮਣਿ ਰਾਗ ਗਯਾਨੰ ਹੀਰੇ ਆਦਿਕੋ ਮੇ ਰੰਗੋ ਕਾ ਬਨਾਨਾ ਜਾਨਨਾ॥ ੪੦॥ ਆਕਰ ਗਯਾਨ ਚੀਜਾਂ ਕੀ ਖਾਣੋ ਕਾ ਗਯਾਨ॥ ੪੧॥ ਬ੍ਰਿਖਯਾਯੁਰ ਵੇਦ ਯੋਗ ਬ੍ਰਿਛ ਵੇਲਾਕੇ ਲਗਾਵਨੇ ਔਪੇਉਦਕੇ ਪ੍ਰਕਾਰੋਕਾ ਗਯਾਨ॥ ੪੨॥ ਮੇਖਕੁੱਕਟਲਾਵਕਯੁਧਬਿਧਿ ਮੀਢੇਕੁਕੜ

ਬਟੇਰਿਯੋ ਕੀ ਲੜਾਈ ਕਾ ਪ੍ਰਕਾਰ ॥ ੪੩ ॥ ਸੁਕਸਾਰਿਕਾ ਪ੍ਰਲਾਪਨੰ ਤੋਤੇ ਮੈਨਾਕੇ ਪੜਾਵਨ ਕਾ ਪ੍ਰਕਾਰ ॥ ੪੪ ॥ ਉਤਸਾਦਨਮੰਤ੍ਰਸੇਸਤ੍ਰੂਕੋ ਉਚਾਟਨ ਕਰਨਾ ॥ ੪੫ ॥ ਕੇਸ ਮਾਰਜਨਕੌਸਲ ਕੇਸੋਂਕੇ ਧੋਨੇ ਸਵਾਰਨੇਕੀ ਚਤੁਰਾਈ ॥ ੪੬ ॥ ਅਖਰ ਮੁਸ੍ਰਕਾ ਕਥਨ ਨਾ ਦੇਖੇ ਅਖਰਔ ਮੁੱਠੀ ਕੀ ਚੀਜ ਬਤਾਵਨੀ ॥ ੪੭ ॥ ਮਲੇਛਿਤਕਵਿਕਲਪ ਯਵਨ ਵਿਦ੍ਯਾ ਜਾਨਨੀ ਸਾਯਰਾਬਨਾਵਨੀਆ ॥ ੪੮ ॥ ਦੇਸਭਾਖਾ ਗ੍ਯਾਨ ਦੇਸੋਕੀਆ ਬੋਲੀਆਂ ਜਾਨਨੀਆਂ ॥ ੪੯ ॥ ਪੁਸਪਸ ਕਟਿ ਕਾ ਨਿਮਿਤ ਗ੍ਯਾਨੰ ਫੂਲੋ ਕੀ ਗਡੀਕੇ ਸਬਬੋਕਾ ਜਾਨਨਾ ।੫੦। ਯੰਤ੍ਰਿਮਾਤ੍ਰਿਕਾ ਅਕਾਰਸੇ ਲੇ ਖ੍ਯ ਪ੍ਰਯੰਤਅਖਰੋ ਕਾ ਨਾਮ ਮਾਤ੍ਰਕਾਹੈ ਤਿਨਕੇ ਮੰਤ੍ਰ ਮਹੋਦਧਿਮੇਕਹੇ ਯੰਤ੍ਰੋਕਾ ਜਾਨਨਾ ॥ ੫੧ ॥ ਧਾਰਣ ਮਾਤ੍ਰਿਕਾ ਮਾਤ੍ਰਿਕਾਕੇ ਧ੍ਯਾਨਾਦਿ ਕੋ ਕਾ ਪ੍ਰਕਾਰ ॥ ੫੨ ॥ ਸੰਪਾਟਯੰ ਨਾਫਾਟਸਕਤੇ ਹੀਰੇਕੇ ਟੁਕੜੇ ਕਰਨੇ ॥ ੫੩ ॥ ਮਾਨਸੀ ਕਾਬ੍ਯ ਕ੍ਰਿਯਾ ਦੂਸਰੇ ਕੇ ਮਨ ਮੇਥਿਤਵਸਤੁਕੇਕਹਨੇਕਾਪ੍ਰਕਾਰ ॥ ੫੪ ॥ ਕ੍ਰਿਯਾਵਿਕਲਪ ਏਕ ਕਾਮਕਾਅਨੇਕ ਰੀਤਿਸੇ ਬਨਾਨਾ ॥ ੫੫ ॥ ਛਲਤਿਕ ਯੋਗ ਛਲ ਵਿਦ੍ਯਾਕੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ॥ ੫੬ ॥ ਅਭਿਧਾਨ ਕੋਸ ਛੰਦੋ ਗ੍ਯਾਨ ਲਿੰਗਾਨੁਸਾਸਨ ਔ ਕੋਸ ਔ ਪਿੰਗਲੋ ਕਾ ਜਾਨਨਾ ॥ ੫੭ ॥ ਬਸਤ੍ਰ ਗੋਪਨ ਦੁਸਾਲੇ ਰੇਸਮਾਦਿ ਬਸਤ੍ਰੋ ਕੀ ਰਖ੍ਯਾਕੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ॥ ੫੮ ॥ ਦ੍ਯੂਤ ਬਿਸੇਖ ਸਤਰੰਜਚੌਪੜ

ਰੀਜਫਾਕਾਜਾਨਨਾ॥੫੯॥ਆਕਰਖਕ੍ਰੀੜਾ ਦੂਰਦੇਸ ਗਯੇਕਾ ਜੰਤ੍ਰਮੰਤ੍ਰ ਸੇ ਖੇਚ ਲੇਨਾ ॥ ੬੦ ॥ ਬਾਲਕ ਕ੍ਰੀੜਾ ਬਾਲਕੋਕੇ ਬਿਨੋਦ ਹੇਤ ਖੇਲਨੇ ਆਦਿ ॥ ੬੧ ॥ ਬੈਨਾਯਕੀ ਬਿਦ੍ਯਾ ਗ੍ਯਾਨ ॥ ਗਣੇਸਦੇਵਤਾਕੀ ਲਿਖਨਾਦਿ ਬਿਦ੍ਯਾਕਾ ਗ੍ਯਾਨ ॥ ੬੨ ॥ ਬੈਜਯਿਕੀ ਬਿਦ੍ਯਾ ਗ੍ਯਾਨ ਜਯਕਰਨਕੀ ਬਿ-ਦ੍ਯਾਕਾ ਗ੍ਯਾਨ ॥ ੬੩ ॥ ਬੈਤਾਲਕੀਬਿਦ੍ਯਾਗ੍ਯਾਨ ਭੂਤਾ ਪ੍ਰੇਤਾਕੇ ਜੰਤ੍ਰਮੰਤ੍ਰੋਂ ਕੋ ਜਾਨਨਾ ॥ ੬੪ ॥ ਖਟ ਕਰਮਾਕੇ ਦੂ ਗਣੇ ਪੂਜਾ ਕਰਤਾਨਾਇ॥ ਅਧ੍ਯਯਨਾਦਿ ਖਟਕਰਮਾਕੇ ਸਾਥ ॥ ਭਾਗਵਤ ਕੇ ਸਪ੍ਤਮਸ੍ਕੰਧਕੇ ਨੌਵੇ ਅਧ੍ਯਾਯਕੇ ਨਵਮ ਸਲੋਕਮੇ ਕਹੇਖਟਸੇਦੁਗਣੇ ਦੁਆਦਸਗੁਣਾਵਾਲਾਹੋਵੇਅਰ ਸ੍ਨਾਨਕਰ ਦੇਵ ਪੂਜਨ ਕਰੇ ਵਾ ਕਰਮ ਸਬਦ ਗੁਣਪਰ ਹੈ॥ ਯਾਤੇ ਖਟਕਰਮਾਕੇ ਦੁਗਣੇ ਕਹੀਯੇ ਖਟ ਗੁਣਾਸੇ ਦੁਗਣੇ ਬਾਰਾ ਗੁਣਾ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ ਭਾਗਵਤ ਮੇ ਕਹੇ ਦੁਆ-ਦਸ ਗੁਣ ਯੇਹੈ॥ ਧਨ ੧ ਸੁਭ ਕੁਲਮੇ ਜਨਮ ੨ ਸੁੰਦਰ ਤਾਈ ੩ ਤਪ ੪ ਪੰਡਤਾਈ ੫ ਦੋਖਰਹਿਤ ਇੰਦ੍ਰਯ ੬ ਕਾਂਤਿ ੭ ਪ੍ਰਤਾਪ ੮ ਉਦ੍ਯਮ ੯ ਬਲ ੧੦ ਅਸ੍ਰਾਂਗਯੋਗ ੧੧॥ ਉਤਮਪ੍ਰਗ੍ਯਾ ੧੨॥ ਦਸਪੁਰਬਸਦਾਦਸਾਹਰਾਕ ਹੀਯੇ॥ ਜੈਸੇ ਗੰਗਾ ਕੇ ਜਨਮ ਦਿਨਕਾ ਦਸਹਰਾ ਦਸਪਰ ਬਾਕੇ ਯੋਗਸੇ ਦਸ ਪਾਪਾਕੋਹਰਨੇਸੇ ਦਸਹਰਾ ਕਹਾਵੇਹੈ ॥ ਤੈਸੇ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰਕਾ ਨਾਮ ਦਸਪਰਬੋਸੇ ਭੀ ਅਧਿਕ ॥ ਸਦਾ

ਦਸ ਪਾਪਾਕੋ ਹਰਨੇ ਵਾਲਾ ਦਸਾਹਰਾਹੈ ॥ ਦਸਪਾਪਾਕੇ ਹਰਨੇਸੇ ਦਸਾਹਰਾ ਨਾਮ ॥ ਬ੍ਰਹਮਾਂਡ ਪੁਰਾਂਣਮੇ ਲਿਖਾਹੈ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜਜੇਸ੍ਰ ਮਾਸ੧ ਸਿਤਪਖਮੈ੨ ਦਸਮੀ੩ ਹਸਤ੪ ਸੰਯੁਕ੍ਤ ॥ਦਸਪਾਪਨਕੋਹਰਤਹੈਤਤੋਦ ਸਹਰਾਉਕ੍ਤ ।੧। ਦਸ ਪਰਬਯੇਹੈਂ ॥ ਜਜੇਸ੍ਰਮਾਸ ੧ ਸਿਤਪਖਜ ੨ ਦਸਮੀਤਿਥਿ ੩ ਹਸ੍ਤਨਖਤ੍ਰ ੪ ॥ ਬੁਧਵਾਰ ੫ ਗਰਕਰਣ ੬ ਆ-ਨੰਦਯੋਗ੧ ੭ ਪਜਤਿਪਾਤਯੋਗ ੮ ਕੰਨਜਾਕਾ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ੯ ਬ੍ਰਿਖਕਾਸੂਰਯ ੧੦ ॥ ਦਸਪਾਪਾਕੇ ਹਰਨੇਵਾਲਾ ਯਹ ਦਸ ਪਰਬੋਕਾ ਯੋਗਹੈ ॥ ਜੇਠ ਮਹੀਨੇਮੈ ਕਬੀਕਬੀ ਆਵੇਹੈ ॥ ਜਿਨਕੋ ਹਰੇਹੈ ਵਹੁ ਦਸ ਪਾਪਯੇਹੈ ਨਾਦਈਵਸਤੁਕਾ ਗ੍ਰਹਣ ੧ ਬੇਦਬਿਧਾਨ ਹੀਨਹਿੰਸਾ ॥ ੨ ॥ ਪਰਦਾਰਾ ਗਮਨ ੩ ਯੇ ਤੀਨਕਾਯਿਕ ਪਾਪ ॥ ਰੁੱਖਾਬੋਲਨਾ ॥ ੧ ॥ ਝੂਠ ਬੋ-ਲਨਾ ॥ ੨ ॥ ਚੁਗ਼ਲੀ ਕਰਨੀ ॥ ੩ ॥ ਅਨ੍ਰਥਕ ਬੋਲਨਾ ॥ ੪ ॥ ਯੇ ਚਾਰ ਬਾਚਕ ਪਾਪ ॥ ਪਰਾਇ ਧਨ ਗ੍ਰਹਣਕੀ ਇਛਾ ੧ ॥ ਮਨਕਰ ਪਰਕਾਬੁਰਾਚਿੰਤਨ ॥ ਬਿਤਥਮੇ੨ ਅਭਿਨਿਵੇਸ ੩ ਏਤੀਨ ਮਾਨਸਪਾਪ ॥ ਸਭੀ ਮਿਲਕੇਦਸਹੈਂ ਨੌਦੁਆਰੇ ਪ੍ਰਗਟਕੀਨੇ ਦਸਵਾਂ ਗੁਪਤ ਰਹਾਇਆ ॥ ਕਹੀ ਯੇ ਦੋ ਨਾਸਿਕਾਛਿਦ੍ਰ ਦੋ ਕਰਣਛਿਦ੍ਰ ਦੋ ਨੇਤ੍ਰਛਿਦ੍ਰ ਏਕ

੧–ਬੁਧਵਾਰਮੋਹਸਤ ਨਖਤ੍ਰ ਹੋਨੇ ਸੇ ਯਹ ਯੋਗਜ ਹੋਤਾ ਹੈ ॥
੨–ਮਿਥਜਾ ਮੇ ॥

ਮੁਖਛਿਦ੍ ਏਕ ਲਿੰਗਛਿਦ੍ਰ ਏਕ ਗੁਦਾਛਿਦ੍ਰ ਯੇ ਦਰਵਜੇ ਪ੍ਰਮੇਸਰਨੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੇਹੈ॥ ਔਰ ਜੋਗੀਜਨੋਕੇ ਪ੍ਰਾਣ ਤਜਾਗਣੇਕਾ ਮਾਰਗ॥ ਤਾਲੂਮੇ ਦਸਮਾ ਦੁਆਰਹੈ ਵਹੁ ਗੁਪਤ ਰਖਿਆ॥ ਉਲਟਤਪਵਨ ਚਕ੍ਰ ਖਟਭੇਦੇ॥ ਕਹੀਯੇ ਗੁਰੁ ਕੇ ਉਪਦੇਸ ਦ੍ਵਾਰਾ ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮਕੇ ਅਭ੍ਯਾਸਸੇ ਪਵਨਰੋਕੀ ਹੁਯੀ ਕੁੰਡਲਨੀਕੇ ਮਾਰਗਸੇ ਜਬ ਦਸਮਦ੍ਵਾਰ ਮੇ ਜੋਗੀ ਜਨ ਚੜ੍ਹਾਵੇਹੈ ਤਬ ਵਹੁ ਪਵਨ ਊਪਰ ਚਲਤੀਹੂਈਖਟ ਚਕ੍ਰੋਕੋ ਭੇਦਨ ਕਰਕੇ ਊਪਰਕੋ ਜਾਵੇਹੈ॥ ਵਹੁ ਖਟਚਕ੍ਰ ਯੇਹੈਂ॥ ਗੁਦਾਲਿੰਗਕੇ ਮਧ੍ਯਮੇ ਚਾਰਦਲਕਾ ਆਧਾਰਚਕ੍ਰ ਹੈ॥ ਇਸੀਕੇ ਨੀਚੇ ਬ੍ਰਹਮ ਕੁੰਡਲਨੀ ਨਾੜੀਹੈ॥ ਜਾਕੋ ਬ੍ਰਹਮਰੰਧ੍ਰਮੇ ਚੜ੍ਹਾਵੇਹੈ॥ ਤਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇਤੀਹੈ॥ ਲਿੰਗਕੇ ਮੂਲਮੇ ਖਟਦਲਕਾ ਸ੍ਵਾਧਿਸ੍ਟਾਨ ਚਕ੍ਰਹੈ॥ ਨਾਭਿਮੇ ਦਸ ਦਲਕਾਮਣਿ ਪੂਰਕ ਚਕ੍ਰਹੈ॥ ਹ੍ਰਿਦੇਮੇ ਦੁਆਦਸ ਦਲਕਾ ਅਨਾਹਤ ਚਕ੍ਰਹੈ॥ ਕੰਠਦੇਸਮੇ ਖੋੜਸਦਲਕਾਬਿਸੁੱਧਚਕ੍ਰ ਹੈ॥ ਭ੍ਰਿਕੁਟੀਮੇਤੀਨਦਲਕਾਆਗਜਾਚਕ੍ਰਹੈਂ॥ ਸਗਲੀ ਸਿ ਮ੍ਰਿਤਿਸ੍ਰਵਨੀਸੁਨਹ॥ਧਰਮਔਬ੍ਰਹਮਕੀ ਪ੍ਰਤਿਪਾਦਕ ਸੰਪੂ ਰਣ ਸਿਮ੍ਰਿਤੀਆ ਕੋ ਕਾਨੋਸੇ ਸ੍ਰਵਣ ਕਰੇ ਨਾਮ ਸਭਕੇ ਯੇ ਹੈ॥ ਮਨੁਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ੧ ਯਾਗਜਵਲਕ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ੨ ਅੰਗਰਾ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ੩॥ ਬਾਸਿਸ੍ਟ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ੪॥ ਦੱਤਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ੫॥ ਸੰਬਰਤ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ੬॥ ਸਾਤਾਤਪ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ੭॥ ਪ-

ਰਾਸਰ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ੮॥ ਗੌਤਮਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ੯॥ ਸੰਖਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ੧੦॥ ਲਿਖਤਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ੧੧॥ ਹਾਰੀਤਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ੧੨॥ ਆਪਸ੍ਤੰਬਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ੧੩॥ ਉਸ੍ਨਾਸਿਮ੍ਰਿਤਿ੧੪॥ ਕਾਤਯਾਯਨ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ੧੫॥ ਬ੍ਰਿਹਸਪਤਿ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ੧੬॥ ਦੇਵਲ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ੧੭॥ ਨਾਰਦ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ੧੮॥ ਬਯਾਸਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ੧੯॥ ਪੈਠੀਨਸੀ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ੨੦॥ ਯਮਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ੨੧॥ ਬਿਸ੍ਨੁਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ੨੨॥ ਅਤ੍ਰਿਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ੨੩ ॥ ਦਖਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ੨੪॥ ਗੀਤਾਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ੨੫॥

ਸਹਸ ਅਠਾਰਹ ਕਹਨ ਕਤੇਬਾ ॥ ਬੇਦਪੁਰਾਣਾਦਿਕੋ ਮੇ ਚੌਰਾਸੀ ਲਖ ਯੋਨਿ ਕਹਨਵਤ ਕਿਤਾਬੋ ਮੇ ਅਠਾਰਾਹਜਾਰ ਯੋਨਿ ਕਹੀ ਹੈ॥ ਭਾਰ ਅਠਾਰਹ ਬਨਾਸਪਤਿ ਮੌਲੀਕ ਹੀਯੇ ਬ੍ਰਿਛ ਬੱਲੀਬੂਟੇਬੂਟੀ ਆਦਿਕੋਕਾ ਏਕਏਕ ਪਤ੍ਰ ਲੇਕਰ ਵਜਨਕੀਆ ਤੋਲਮੇ ਅਠਾਰਹ ਭਾਰ ਬਨਾਸਪਤਿ ਮੌਲ ਰਹੀਹੈ। ਢਾਈਮਣ ਪਕੇਕਾ ਏਕਭਾਰ ਹੋਵੈਹੈ। ਦਸ ਭਾਰੋ ਕਾ ਏਕ ਗੱਡਾ ਯਹ ਅਮਰਕੋਸ ਮੇ ਨਿਰਣੀਤ ਹੈ॥ ਜਿਨਮਿਲਮਾਰੇ ਪੰਚ ਸੂਰ। ਜਿਸਨੇ ਸਤਸੰਗ ਮੇ ਮਿਲਕੇ ਮਾਰੇਹੈ ਕਾਮਕ੍ਰੋਧ ਲੋਭ ਮੋਹ ਅਹੰਕਾਰ ਯੇ ਪਾਂਚ ਸੂਰਮੇ ਬੀਰ ਐਸੋ ਕੌਨਬਲੀ ਰੇ ਐਸਾ ਬਲਵਾਨ ਸੂਰਮਾ ਕੌਣ ਹੈ॥ ਅਠਸਠਤੀਰਥਦੇਵੀ ਥਾਪੇ ਕਹੀਏਅਠਾਹਟ ਤੀਰਥ ਦੇਵਤਿਯੋ ਨੇ ਥਾਪੇਹੈ॥

ਅਬਈਹਾ ਏਕਸੇ ਦੂਸਰੇ ਕੀ ਯੋਜਨ ਸੰਖਯਾ ਸਹਿਤ ਅਨੇਕ ਪੁਰਾਣ ਇਤਿਹਾਸੋ ਮੇ ਪ੍ਰਿਥਕ ਪ੍ਰਿਥਕ ਕਹੇਅਠਾਹਟ ਤੀਰਥ ਲਿਖਤੇ ਹੈ ॥

੧ ਪ੍ਰਥਮ ਕਾਸ਼ਮੀਰ ਮੰਡਲ

੨ ਕਟਾਖ

੩ ਜਲੰਧਰ ਪੀਠ ਜਿਸਮੇ ਜ੍ਵਾਲਾਮੁਖੀ ਕਾਗ਼ੜਾ ਰਵਾਲ਼ ਸਰ ਮਨੀਕਰਣ ਪ੍ਰਸਿਧਹੈ

੪ ਕੁਰੁਖੇਤ੍ਰ ਜਹਾਂਬੈਠ ਮਧੁਕੈਟਭ ਬਧ ਕੀਯਾ ਕੁਰੂਨੇਖੇਤ੍ਰ ਸਵਾਰਯਾ ॥

੫ ਮਾਯਾਪੁਰੀਪ੍ਰਸਿਧਹਰਿਦ੍ਵਾਰਤੀਰਥ	੧੬	ਕੁਰੁਖੇਤ੍ਰਸੇਖੋੜਸ ਯੋਜਨ ਹੈ
੬ ਦੇਵਪ੍ਰਯਾਗ	੧੩	ਮਾਯਾ ਪੁਰੀ ਸੇ ਤੇਰਾ ਯੋਜਨ ਹੈ
੭ ਗੰਗੋਤਰੀਜਹਾਂਸੇਗੰਗਾਜੀ ਨਿਕਸੀ	੨੫	ਦੇਵਪ੍ਰਯਾਗ ਸੇ ੨੫ ਯੋਜਨ ਹੈ ਏਵੰ ਆਗੇਜਾਨੋ
੮ ਕੇਦਾਰ ਨਾਥ	੧੬	
੯ ਬਦਰੀ ਨਾਥ	੧੮	
੧੦ ਨੰਦਪ੍ਰਯਾਗ	੮	
੧੧ ਕਨ੍ਰਪ੍ਰਯਾਗ	੨	
੧੨ ਆਦਿਬਦਰੀ	੨	

੯੦ ਬੇਟਦ੍ਵਾਰਕਾ ਰਮਣਕਦੀਪ ਜਹਾ ਪੀਪਾ ਨੇ ਛਾਲ ਮਾਰੀ ੨

੯੧ ਨਾਰਾਯਣ ਸਰੋਵਰਕਛਦੇਸਮੇਕੂਟੇਸ੍ਵਰਮਹਾਦੇਵ ੧੮

੯੨ ਰੈਵਤਗਿਰਿ ਗਿਰਿਨਾਰ ਪਰਬਤ ਪ੍ਰਸਿਧ ੩੨

੯੩ ਬਿੰਦੁਸਰ ਸਿਧਪੁਰ ਗ੍ਰਾਮਮੇ ੩੨

੯੪ ਪੁਸਕਰ ਤੀਰਥ ੪੫

੯੫ ਲੋਹਾਗਰ ੧੪

੯੬ ੳੁਜੈਨ

੯੭ ੳੁੰਕਾਰ

੯੮ ਹਿੰਗਲਾਜ

ਜਿਨ ਕੀ ਲੋਕ ਪ੍ਰਯਤਨਸੇ ਯਾਤ੍ਰਾ ਕਰਤੇ ਹੈ ਯੇ ਅਠਾਹਟ ਕਹੇ ਆਗੇ ਇਨਮੇ ਭੀ ਏਕ ਏਕ ਮੇ ਅਨੇਕ ਹੈ ਜਿਨ ਕੀ ਸੰਖਯਾ ਮਲੂਮ ਹੈ ਸੋ ਲਿਖਤੇ ਹੈਂ ॥

ਕਾਸਮੀਰ ਮੇ		ਕੇਦਾਰਨਾਥ	
ਕਟਾਖ ਮੇ		ਬਦਰੀਨਾਰਾਯਣ	੯੬
ਜਲੰਧਰਪ੍ਰੀਠਮੇ		ਨੰਦ ਪ੍ਰਯਾਗ	
ਕੁਰਖੇਤ੍ਰ ਮੇ	੨੭੫	ਕਨ੍ਰਪ੍ਰਯਾਗ	
ਮਾਯਾਪੁਰੀਮੇ	੯੧	ਆਦਿਬਦਰੀ	
ਦੇਵਪ੍ਰਯਾਗ		ਸੰਭਲ	
ਗੰਗੋਤਰੀ		ਬ੍ਰਜਮੇ	੧੫੧

ਨਰਮਦਾਸੰਗਮ		ਰੈਵਤਮੇ	੯੫
ਪ੍ਰਭਾਸਮੇ	੧੭	ਬਿੰਦੁਸਰ	
ਸੁਦਾਮਾਪੁਰੀ		ਪੁਸਕਰਮੇ	੧੨੪
ਮਾਧਵਪੁਰ		ਲੋਹਾਗਰ	
ਗੋਮਤੀ ਸੰਗਮ ਮੇ	੯੧	ਉਜੈਨ	
ਬੇਟਦ੍ਵਾਰਕਾਂਤਕ		ਓਂਕਾਰ	
ਨਾਰਾਯਣ ਸਰੋਵਰ	੨੭		

ਪੀਛੇ ਤੁੰਡੀਰਮੰਡਲਾਦਿ ਚਾਰਸਤਾਨੋ ਮੇ ਕਹੇ ਅਵਤਾਰ ਅ ਰ ਚਾਵਤਾਰ ਜਾਨਨੇ ਪਾਖਾਣ ਮੂਰਤੀਯੋਕੋ ਬੈਰਾਗੀ ਅਰ ਚਾਵਤਾਰ ਮਾਨਤੇਹੈਂ ॥ ਚੌਰਾਸੀਲਖ ਜੂਨ ਉਪਾਈਰਿਜਕ ਦੀਆਸਭਹੂਕੋਤਦਕਾਚੌਰਾਸੀ ਲਾਖਜੂਨੋਕੋ ਜਬਸੇਰਚਿਆ ਆਜੀਵਕਾ ਦਈ ਤਿਨ ਸਭਕੋ ਤਬਸੇ ਚੌਰਾਸੀ ਲਾਖਮੇ ਬਯਾਲੀ ਲਾਖ ਜਲਕੀ ਹੈਂ ਬਯਾਲੀਲਾਖ ਥਲਕੀਹੈ॥ ਬਹਤਰ ਘਰ ਇਕ ਪੁਰਖ ਸਮਾਇਆ। ਕਹੀਯੇ ਚਾਲੀ ਸ ਸਿਰਾ ਚਾਰਸਨਾਯੂ ਚੌਬੀਸਧਮਨੀਯਾਂ ਚਾਰਰਜੂ ਇਨ ਬਹਤਰ ਨਾੜੀ ਰੂਪ ਘਰੋਮੇ ਏਕ ਪੁਰਖ ਸਮਾਇ ਰਹਿਆ ਹੈ॥ ਸਿਰਾਦਿਕ ਨਾੜੀਯੋਂ ਕੇ ਕਾਮ ਜਲਕਾ ਚਲਾਵਨਾ ਪਵਨਕਾ ਚਲਾਵਨਾ ਰੁਧਿਰ ਕਾ ਚਲਾਵਨਾ ਅੰਗੁਲੀ ਪਲਕਾਦਿਕੋ ਕਾ ਸੰਕੋਚ ਬਿਕਾਸਾਦਿ ਕਰਨਾ ਬੈਦਕਕੇ ਸੁ ਸ੍ਰੁਤਾਦਿਕ ਗ੍ਰੰਥੋ ਮੇ ਪ੍ਰਸਿਧ ਹੈ ॥ ਅਥਵਾ ਸਿੱਧ ਸਿਧਾ

ਤਪੱਧਤੀਮੇਪਿੰਡ੧ ਸੈਬਿੱਤਿ ਬਿਚਾਰਮੇ ਕਹੀਰੀਤਿ ਸੇ ਬਹਤਰਕੇ ਆਗੇ ਸਹਸ੍ਰ ਸੇਖਕਰ ਬਹਤਰਘਰ ਨਾਮ ਬਹਤਰ ਹਜਾਰ ਨਾੜੀ ਰੂਪ ਘਰੋਮੇ ਏਕ ਪੁਰਖ ਸਮਾਇ ਰਹਤਾ ਹੈ ਯਦਵਾ ਬਹਤਰ ਘਰ ਕਹੀਏ

ਅਪਨੀ ਪੰਖੜੀਆਸਹਿਤ ਅਤਿਸੈ ਬਹੁਤ ਘਰ ਜੋ ਆਧਾਰ ਚਕ੍ਰਾਦਿਕ ਤਿਨ ਸਭ ਮੇ ਏਕ ਪੁਰਖ ਹੀ ਸਮਾਇਆ ਨਾਮ ਬਿਤ ਹੋਰਹਿਆ ਹੈ ਕਸਨ ਬਹਤਰ ਲਗੀ ਤਾਹਮੇ ਭੀ ਸਰੀਰ ਰੋਨਮੇ ਬਹਤਰ ਨਾੜੀਆ ਰੂਪਤੇਪੇਲਗਾਰਹੇਹੈ ॥ ਨਵਛਿ ਅਖਟਕਾ ਕਰੇ ਬਿਚਾਰ ਕਹੀਏ॥ ਨੌਬਜਾ ਕਰਨੋ ਕਾ॥ ਛਿਯਸਾਸਤ੍ਰੋ ਕਾ ਔਰ ਖਟਵੇਦਕੇ ਅੰਗਾਂਕਾਜੋ ਪੁਰਖ ਯਥਾ ਰਥ ਬਿਚਾਰ ਕਰੇ॥ ਸਬਦੋ ਕੇ ਸਿਧ ਕਰਨੇ ਵਾਲੀ ਬਾਣੀ ਕਾ ਨਾਮ ਬਜ਼ਾਕਰਣ ਹੈ॥ ਵਹੁ ਬਜ਼ਾਕਰਣ ਨਵ ਯੇ ਹੈ ॥ ਪਾਣਿਨੀ ਕਾ ਬਜਾਕਰਣ ॥ ਅਸ੍ਰਾਧਜਾਯੀਪ੍ਰਸਿਧਹੈ॥ ਜਿਸ ਕੇ ਸੂਤ੍ਰਾਂਪੈ ਕੌਮਦੀ ਆਦਿਕ ਅਨੇਕ ਗ੍ਰੰਥ ਬਨੇਹੈ॥ ੧ ॥ ਸਾਕਟਾਯਨਕਾ ਬਜਾਕਰਣ ਯਹ ਅਬ ਪ੍ਰਸਿਧ ਨਹੀ॥੨॥ ਆਪਿਸਲੀਕਾ ਬਜਾਕਰਣ ਯਹ ਭੀ ਲੁਪਤਹੈ॥੩॥ ਗਾਲਵ ਕਾ ਬਜਾਕਰਣ ਯਹ ਭੀ ਗੁਪਤ ਹੋਗਯਾ ॥ ੪ ॥ ਅਮਰਕਾ ਬਜਾਕਰਣ ਯਹ ਭੀ ਕਹੀ ਹੋਗਾ॥੫॥ ਜਿਨੇਂਦ੍ਰਕਾ ਬਜਾਕਰਣ ਇਸਕਾ ਭੀ ਨਾਮ ਹੀ ਪ੍ਰਸਿਧਹੈ॥ ੬ ॥ ਇੰਦ੍ਰਕਾ ਬਜਾ-

---

੧-ਪਿੰਡਮੇ ਬ੍ਰਹਮਾਂਡ ਕੇ ਪਦਾਰਥੋਂ ਕੇ ਗਯਾਨਕੇ ਬਿਚਾਰ ਮੇਂ

ਕਰਣ ਯਹ ਭੀ ਬਨਾਵਨੇ ਵਾਲੇਕੇ ਘਰਮੇ ਹੋਗਾ॥ ੭॥
ਚੰਦ੍ਰ ਕਾ ਬਯਾਕਰਣ ਯਹ ਭੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਨਹੀ॥੮॥
ਸਾਕਲਯਕਾ ਬਯਾਕਰਣ ਯਹ ਭੀ ਕਹੀ ਹੋਗਾ ॥ ੯ ॥
ਬਯਾਕਰਣ ਬੋਪਦੇਵ ਪੰਡਿਤ ਕਾ ਬਨਾਯਾ ਮੁਗਧ ਬੋਧ॥
ਅਨੁਭੂਤੀ ਕਾ ਬਨਾਯਾ ਸਾਰਸ੍ਵਤ ਯੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਕੇ ਅਬ
ਔਰ ਪ੍ਰਿਸਿਧ ਹੈ॥ ਪੁਨਾ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਸਮ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤ
ਮਾਗਧੀ ਪਿਸਾਚੀ ਸੌਰਸੇਨੀਇਨਖਟਬੋਲੀਯੋਕਾਕਾਸਮੀਰ
ਮੇ ਖਟਭਾਖਾਪ੍ਰਿਸਿਧਹੈਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤਮਾਤ੍ਰਕਾਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤਕੌਮੁਦੀਪ੍ਰਿਸਿ
ਧ ਹੈ॥ਪਰੰਤੁਪਰਾਚੀਨ ਪੂਰਬਕਹੇਨਵਹੀਹੈ॥ਨਵੇਮੇਭੀ ਮੁੱਖ
ਬਯਾਕਰਣਪਾਣਿਨੀਕਾਹੈ। ਜੋਅਬਚਲ ਰਹਿਆਹੈ॥ ਇਸ
ਮੇ ਲੌਕਿਕ ਬੈਦਕ ਦੋਨੋ ਸਬਦੋ ਕਾ ਸਾਧਨ ਹੈ ਪੁਰਾਣ
ਇਤਿਹਾਸਾਦਿਕੋ ਕੇ ਸਬਦ ਲੌਕਿਕ ਕਹੀਯੇ ਹੈ॥ ਕਪਲ
੧ ਪਤੰਜਲੀ ੨ ਗੌਤਮ ੩ ਕਣਾਦ ੪ ਜੈਮੁਨਿ ੫ ਬਯਾਸ
੬। ਇਨਖਟ ਰਿਖੀਯੋ ਕੇ ਕੀਯੇ॥ ਸਾਂਖਯ ੧ ਪਾਤੰਜਲ ੨
ਨਯਾਯ ੩ ਬੈਸੇਖਿਕ੪ਮੀਮਾਂਸ੫ ਬੇਦਾਂਤ੬ਖਟਸਾਸਤ੍ਰਹੈ॥
ਯੁਕ੍ਤੀ ਪ੍ਰਮਾਣੋ ਸੇ ਸਿਖਯਾ ਕੇ ਕਰਣਕੋ ਸਾਸਤ੍ਰ ਕਹੇ ਹੈ॥
ਸਿਖਿਆ ਨਾਮ ਉਪਦੇਸਕਾ ਹੈ॥ ਆਸ੍ਵਲਾਯਨ੧ ਪਾਣਿਨੀ
੨ ਪਾਣਿਨੀ ੩ ਪਿੰਗਲ ੪ ਗਰਗ੫ ਯਾਸਕ ੬॥ ਇਨ
ਖਟੋ ਕੇ ਕੀਯੇ॥ ਕਲਪ ੧ ਸਿਖਯਾ ੨ ਬਯਾਕਰਣ ੩ ਛੰਦ
੪ ਜੋਤਿਸ ੫ ਨਿਰੁਕ੍ਤ ੬ ਯੇਖਟ ਵੇਦਕੇ ਅੰਗ ਹੈ॥ ਜੈਸੇ

ਹਸ੍ਤਾਦਿ ਅੰਗੋ ਸੇ ਸਰੀਰ ਕਾ ਪਕੜਨਾਦਿ ਬਜ੍ਵਹਾਰ ਚਲੇ ਹੈ ॥ ਤੈਸੇ ਇਨਸੇ ਵੇਦ ਕੇ ਜਪਾਦਿਕ ਬਜ੍ਵਹਾਰ ਚਲਤੇਹੈ॥ ਬਜ੍ਾਕਰਣ ਅਰ ਨਿਰੁਕ੍ਤ ਸੂਬ ਬਿਦਜ੍ਾਕੇ ਮੂਲਹੈ॥ ਜਿਸਮੇ ਯੇਦੋ ਨਹੀ ਰਹੇਗੇ ਉਸ ਵਿਦਜ੍ਾਕੇ ਪੜਨੇ ਵਾਲੇ ਸਦਾ ਔਰੋ ਸੇ ਨਜ੍ਯੂਨ ਰਹੇਗੇ ਵਾਸ੍ਤੇ ਤੇ ਅੰਗੋ ਮੇ ਬਜ੍ਾਕਰਣ ਨਿਰੁਕਤ ਛੰਦ ਤੀਨ ਔਰ ਸਾਸਤ੍ਰੋ ਮੇ ਨਜ੍ਾਯ ਯਹ ਵਿਦਜ੍ਾ ਪੜਨ ਕੀ ਇਛਾ ਵਾਲੇਸਦਾਪੜੇਂਇਨਬਿਨਾਅੰਧਤਾਬਧਿਰਤਾਪੰਗੁਤਾ ਮੂਕਤਾਨਹੀ ਦੂਰ ਹੋਵੇਗੀ ਤੈਸੇ ਕਹਿਆ ਹੈ ॥ਦੋਹਰਾ॥ ਅੰਧ ਅਵੈਯਾ ਕਰਣਹੈ ਬੋਲਾਕੋਸ ਬਿਹੀਨ ॥ ਪੰਗੁਛੰਦ ਬਿਨ ਜਾਨੀਯੇ ਮੂਕਤਰਕ ਬਿਨਚੀਨ ॥ ੧ ॥ ਤ੍ਰੈਪਾਲਤਿਹਾਲ ਬਿਚਾਰਿ ਕਹੀਯੇ ਪ੍ਰਾਤਾਕਾਲਮਧਜ੍ਾਨਕਾਲਸਾਯੰਕਾਲ ਇਨ ਤਿਹਾਲ ਨਾਮ ਤੀਨ ਸੰਧਜ੍ਾ ਕਾਲੋ ਮੇ ਜਲ ਮ੍ਰਿਤਕਾਦਿਕੋ ਸੇ ਸੌਚਸਨਾਨਾਦਿਕਰ ਪਵਿਤ੍ਰਹੋਕੇ ਤ੍ਰਿਪਾਲਨਾਮ ਤ੍ਰਿਪਾਦ ਗਾਯਤ੍ਰੀ ਕਾ ਬਿਚਾਰ ਕਰੇ॥ ਯਹ ਪੋਥੀ ਸਭ ਨੇ ਦੇਖਨੀ ਹੈ ਅਰ ਯਹ ਮੰਤ੍ਰ ਪਰਮ ਗੋਪਜ੍ਹੈ ਪਰੰਤੁ ਪਾਦਰੀਯੋਨੇ ਸਪਸ੍ਟ ਕਰਰਖਾਹੈਅਰ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਮੇ ਅਨਭਿਗਜ੍ਨਕੋਨਿੰਦਜ੍ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਵੇਹੈ ॥ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਸਪਸ੍ਟ ਰੀਤਿ ਲਿਖਤੇ ਹੈ ॥ ਜਲ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਸੇ ਸਰੀਰ ਕੀ ਸੁਧਿਕਰ ਲਿੱਪੇ ਧੋਯੇ ਸਥਾਨ ਮੇ ਆਸ਼ਨ ਬਿਛਾਕਰ ਬੈਠਕੇ ਗਾਯਤ੍ਰੀ ਮੰਤ੍ਰ ਸੇ ਸਿਖਾ ਖੋਲਕੇ ਬਾਂਧੇ ਤਦਨੰਤਰ ਈਸਾਂਨ ਕੋਣ ਓਰ ਮੁਖ ਕਰ ਆਚਮਾਨ

ਏਕ ਕਰਕੇ ਪੀਛੇ ਹਾਥ ਮੇ ਜਲਲੇ ਅਘਮਰਖਣ ਮੰਤ੍ਰਸੇ ਵਾਸ਼ੰਨੋਦੇਵੀ ਇਤਜ਼ਾਦਿ ਮੰਤ੍ਰ ਸੇ ਜਲ ਮੰਤ੍ਰਕਰ ਆਚਮਾਨ ਤੀਨ ਕਰੇ॥ ਅਰਸੱਜੇ ਹਾਥਮੇ ਜਲਲੇਸਪ੍ਰਣਵ ਗਾਯਤ੍ਰੀ ਸੇ ਅਪਨੇ ਸਰੀਰ ਕੇ ਸਰਬ ਓਰ ਹਾਥਸੇ ਜਲਗੇਰ ਰਖਜ਼ਾ ਕਰੇ ਤਦਨੰਤਰ ਓਂ ਵਾਕ ਇਤਜ਼ਾਦਿ ਮੰਤ੍ਰ ਸੇ ਸਰਬਤ੍ਰ ਈਸ੍ਵਰ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾਸੇ ਨਾਭਿ ਪ੍ਰਯੰਤ ਚਖੁਰਾਦਿ ਇੰਦ੍ਰਯੋਂਕੋ ਅੰਗਲੀਯੋਸੇ ਸਪਰਸ ਕਰੇ ਤਦਨੰਤਰਓਂਭੂਃ ਪੁਨਾਤੁ ਇਤਜ਼ਾਦਿ ਮੰਤ੍ਰੋਂਸੇ ਸਿਰਆਦਿਕ ਅੰਗੋਮੇ ਜਲਕੇ ਛਿੱਟੇ ਦੇਵੇ ਇਸਕੋ ਮਾਰਜਨ ਕਹਤੇਹੈਂ॥ ਤਦਨੰਤਰਓਂਭੂ॥ ਇਤਜ਼ਾਦਿ ਮੰਤ੍ਰੋਂਸੇ ਪੂਰਕ ਕੁੰਭਕਰੇਚਕਯੇ ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ ਕਰੇ ਪੂਰਕ ਕਾਲਮੇ ਨਾਭੀਦੇਸ ਵਿਖੇ॥ ਬ੍ਰਹਮਕਾ ਧਜ਼ਾਨ ਕਰੇ ਕੁੰਭਕ ਕਾਲਮੇ ਹ੍ਰਿਦੇ ਵਿਖੇ ਬ੍ਰਹਮਕਾ ਧਜ਼ਾਨ ਕਰੇ ਰੇਚਕਕਾਲਮੈ ਲਲਾਟਦੇਸ ਵਿਖੇ ਬ੍ਰਹਮਕਾ ਧਜ਼ਾਨ ਕਰੇ ਤਦਨੰਤਰ ਓਂਰਿਤੰਚ ਇਤਜ਼ਾਦਿ ਮੰਤ੍ਰਸੇ॥ ਜਗਤ ਕਰਤਾ ਈਸ਼੍ਵਰਕੀ ਅਘਮਰਖਣ ਭਾਵ ਪਾਪਨਾਸ ਹੇਤ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰ ਸ਼ੰਨੋਦੇਵੀ ਇਤਜ਼ਾਦਿਮੰਤ੍ਰਸੇ ਪੁਨ ਆਚਮਾਨਕਰੇ ਪੁਨਾ ਗਾਯਤ੍ਰੀ ਮੰਤ੍ਰਸੇ ਖੜਾਹੋਕਰ ਅੰਜਲੀ ਜਲਕੀ ਸੂਰਯਕੋ ਦੇਵੇ॥ ਪਰਮਬ੍ਰਹਮਪੈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰੇ॥ ਤਦਨੰਤਰਓਂਭ੍ਰਿ-ਗਵੇਨਮਃ॥ ਇਤਜ਼ਾਦਿ ਮੰਤ੍ਰੋਂਸੇ ਪੂਰਬਾਦਿ ਦਿਸਾਕੀ ਕ੍ਰਮ ਸੇ ਪਰਿਕ੍ਰਮਾ ਕਰਤਾ ਹੁਯਾ ਸਰਬ ਬਜ਼ਾਪੀ ਸਰਬਕੇ ਰਛਕ

ਈਸ੍ਵਰ ਆਗੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰੇ। ਤਦਨੰਤਰਓਂਉਦ੍ਵਯੰਤੰ ਇ
ਤ੍ਯਾਦਿਮੰਤ੍ਰੋਂ ਸੇ ਅੰਜਲੀਕਰ ਸਰਬ ਕਾਮਨਾਕੀਸਿਧੀਹੇਤ
ਪ੍ਰੀਤੀਸੇ ਈਸ੍ਵਰਪੈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰੇ॥ ਇਸਕਾ ਨਾਮ ਉਪ
ਸ੍ਥਾਨਹੈ॥ ਉਪਸ੍ਥਾਨ ਸੇ ਪੀਛੇ ਜੋ ਮੈਨੇ ਜਪਾਦਿ ਕੀਯੇ
ਇਨਸੇਸੀਘ੍ਰਮੇਰੇਕੋਬਾਂਛਿਤਪ੍ਰਾਪਤੀਕਰੋ। ਅਰਅਮੁਕਨਾਮਾ
ਅਮੁਕਗੋਤ੍ਰੀਮੈਤੁਮਕੋਨਮਨਕਰਤਾਹੋਂ ਐਸੇਈਸਕੋਕਹੇ॥
ਇਸਕਾ ਨਾਮ ਸਮਰਪਣਹੈ॥ ਤਦਨੰਤਰਓਂਸੂਰਯਸ੍ਚ ਇ-
ਤ੍ਯਾਦਿ ਮੰਤ੍ਰੋਂਸੇ ਈਸ੍ਵਰ ਆਗੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰੇ॥ ਜੋ ਮੈਨੇ
ਰਾਤ੍ਰਿਦਿਨਮੇ ਸਰਬਾਂਗੋਸੇ ਕੀਯੇ ਪਾਪਹੈ ਸੋ ਦੂਰ ਹੋਵੇ।
ਇਸਕਾ ਨਾਮ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾਹੈ॥ ਤਦਨੰਤਰ ਓਂਭੂਃ ਭੁਵਃਸ੍ਵਃ
ਤੀਨ ਬਯਾਹ੍ਰਿਤੀ ਕਹਕਰ ਤਤ ਸਬਿਤੁਃ ੨ ਬਰੇਣਯੰ ੩
ਭਰਗਃ ੪ ਦੇਵਸਯ ੫ ਧੀਮਹਿ ੬ ਧਿਯਃ੭ ਯਃ ੮ਨਃ ੯।
ਪ੍ਰਚੋਦਯਾਤ ੧੦ ਯੇਦਸਪਦਰੂਪ ਗਾਯਤ੍ਰੀਹੈ ਤਤਦ੍ਵਿਤੀ
ਯਾਕਾ ਏਕ ਬਚਨਹੈ॥ ਸਵਿਤੁਃ ੬ ਕਾਏਕਬਚਨਹੈ ਬਰੇ-
ਣਯੰ ੨ ਕਾ ਏਕ ਬਚਨ ਹੈ ਭਰਗਃ ੨ ਕਾ ਏਕ ਬਚਨਹੈ
ਦੇਵਸਯ ੬ ਏਕ ਬਚਨਹੈ॥ ਧੀਮਹਿ ਬਹੁਬਚਨ ਕ੍ਰਿਯਾ
ਪਦਹੈ॥ ਧਿਯਃ ੨ ਕਾਬਹੁਬਚਨਹੈ ਯਃ ੧॥ ਕਾਏਕਬ
ਚਨਹੈ ਨਃ ੬ ॥ ਕਾਬਹੁਬਚਨਹੈਪ੍ਰਚੋਦਯਾਤਕ੍ਰਿਯਾਪਦਹੈ॥
ਅਕਾਰ ਉਕਾਰ ਮਕਾਰ ਕੇ ਸਮੁਦਾਯਕਾ ਨਾਮਓਂਕਾਰਹੈ
॥ ਸ੍ਥੂਲ ਸਰੀਰ ਜਾਗ੍ਰਤ ਅਵਸ੍ਥਾ ਸਹਿਤ ਬਿਸ੍ਵਬਿਰਾਟ

ਅਕਾਰਕੇ ਅਰਥਹੈਂ ਸੂਖਮ ਸਰੀਰ ਸ੍ਵਪ੍ਨਾਵਸਥਾ ਸਹਿਤ ਤੈਜਸ ਹਿਰਣਯਗਰਭ ਉਕਾਰਕੇ ਅਰਥਹੈਂ॥ ਕਾਰਣ ਸ-ਰੀਰ ਸੁਖਪਤਿ ਅਵਸਥਾ ਸਹਿਤ ਪ੍ਰਾਗਈਸ੍ਵਰ ਮਕਾਰਕੇ ਅਰਥਹੈਂ ਵਾਚਯ ਤਯਾਗ ਸਚਿਦਾਨੰਦਲਖਹੈ॥ ਭੂ ਪ੍ਰਾਣ ਭੁਵਅਪਾਨ ਸ੍ਵਰਬਯਾਨਕਾ ਨਾਮ ਤੈਤਰੀਯਮੇ ਲਿਖਾਹੈ॥ ਸਰਬਕੋ ਜੀਵਾਵਨੇਵਾਲਾਪਰਮਪ੍ਰਿਯਈਸ੍ਵਰਪ੍ਰਾਣਕਹੀਯੇਹੈ॥ਮੁਮੁਖ੍ਯੋਂਕੇਸਰਬ ਦੁਖੋਂਕੋਦੂਰਕਰਨੇਸੇ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਅਪਾਨ ਕਹੀਯੇਹੈ॥ ਸੰਪੂਰਣ ਜਗਤਕੀ ਚੇਸ੍ਟਾ ਕਰਾਵਨੇਸੇ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਬਯਾਨ ਕਹੀਯੇਹੈ॥ ਯੇਭੂ ਭੁਵਸ੍ਵਰਕੇ ਅਰਥਹੈਂ ਸੋਸੇ ਜੋਕਾਤਤਸੇ ਯਤਕਾ ਮੇਲਹੈ ਯਾਤੇ ਸਵਿਤੁਃ ਦੇਵਸਯਤਵ ਯਤਬਰੇਣਯੰਭਰਗਃ ਤਤਵਯੰਧੀਮਹਿ ਯਹ ਅਨ੍ਵਯ ਕਰ ਹੇ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਜੋ ਤੇਰਾ ਸਵਿਤੁਃਜਗਤ ਕੇ ਰਚਨੇ ਵਾਲੇ ਦੇਵ ਪ੍ਰਕਾਸ ਰੂਪਕਾ ਬਰੇਣਯੰ ਨਾਮ ਨਿਰਦੋਖ ਨਿਸਪਾਪ ਨਿਰੁਪਦ੍ਰਵ ਨਿਰਗੁਣ ਪਰਮ ਪ੍ਰਕਾਸਰੂਪ ਸ੍ਰੇਸ੍ਟਭਰਗਃਕਹੀਯੇ ਵਿਗਯਾਨਹੈ॥ ਤਤਵਯੰਧੀਮਹਿ ਤਿਸਕਾ ਹਮ ਧਯਾਨਕਰਤੇ ਹੈਂ॥ ਕਿਸ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਹੇਤ ਧਯਾਨਕਰਤੇਹੋ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਪੂਛੇ ਤਬ ਕਹੇ॥ ਯਃ ਨਾਮਜੋ ਸਵਿਤਾਦੇਵ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰਹੈ ਸੋਤੁਮ ਹੋ ਯਾਤੇ ਨਃ ਕਹੀਯੇ ਹਮਾਰੀਆਂ ਧਿਯਃ ਬੁਧੀਯਾਂਨੂ ਬ੍ਰਹਮਚਰਯ ਵਿਦਯਾ ਸਤਧਰਮ ਜਿਤੇਂਦ੍ਰਿਯ ਬ੍ਰਹਮਾਨੰਦ ਪ੍ਰਾਪ-ਤੀ ਵਾਲੀਆਂ ਪ੍ਰਚੋਦਯਾਤ॥ ਅਪਨੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਟਾਖਯਸੇ

ਕਰੋ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਹੇਤ ਹਮ ਤੁਮਾਰੇ ਵਿਗਯਾਨ ਕਾ ਧਯਾਨ ਕਰਤੇਹੈਂ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਤੀਨੋ ਸੰਧਯਾਮੇ ਏਕਾਂਤ ਦੇਸਮੇ ਜਾਕਰ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰਕਾ ਦਿਨਦਿਨਮੇ ਧਯਾਨ ਕਰੇ॥ ਸਭ ਪ੍ਰਾਣੀਯੋਂਕੋ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰਕੀ ਬਿਭੂਤੀ ਜਾਨੇ ਉਸਕੀ ਗੁਰ ਨਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਕਹੇ॥ ਜੋ ਪੁਰਖ ਇਸਕੇ ਜਪਕੋ ਉਗ੍ਰ ਸਮਝ ਕੇ ਆਪਕੋ ਉਚਾ ਔਰੋਂਕੋ ਤੁਛ ਜਾਨੇ ਉਸਕੀ ਨਿੰਦਾਹੈ ਅ ਰ ਐਸੇ ਪੁਰਖਪਹਲੇ ਤੋ ਅਰਥ ਜਾਨਤੇਨਹੀਂ ਅਰਜਾਨੇ ਤੋ ਓਂ ਕਾ ਓਂ ਭੂਕਾ ਭੂਮੀਭੁਵਾਕਾਆਕਾਸ॥ਸ੍ਵਃਕਾਸ੍ਵਰਗ ਏਹ ਸਪ੍ਰਣਵ ਬਯਾਹ੍ਰਿਤੀਯੋਕੇ ਅਰਥ ਜਾਨੇਹੈ ਅਰ ਹਮ ਸੂਰਯ ਕੀ ਬਡੀ ਜੋਤਿ ਕਾ ਧਯਾਨ ਕਰਤੇਹੈ॥ ਵਹੁ ਹਮਾਰੇ ਮਨਕੋ ਪ੍ਰਕਾਸ ਕਰੇ ਯਹ॥ ਤਤਸਵਿਤੁਬਰੇਣਯੰਭਰਗੋਦੇਵਸਯਧੀ ਮਹਿਧਿਯੋਯੋਨਃ ਪ੍ਰਚੋਦਯਾਤ॥ ਇਸਗਾਯਤ੍ਰੀਮੰਤ੍ਰਕਾਅਰਥ ਜਾਨੇਹੈ ਪੂਰਬਲਾ ਸੰਧਯਾ ਕਾ ਪ੍ਰਕਾਰ ਏਕ ਰੀਤਿਸੇ ਲਿਖਾ ਹੈ॥ ਪੰਜ ਨਿਵਾਜਾ ਪੰਜ ਵਖਤ ਪੰਜਾ ਪੰਜੇ ਨਾਉ ਕਹੀਯੇ॥ ਕੁਰਾਨਮੈ ਨਜਾਤ ਹੇਤ ਗੁਸਲਵਜੂ ਕਰਪਾਂਚ ਨਿਵਾਜਾ ਪੜਨੀਆਂ ਕਹੀਯਾ ਹੈ ਅਰ ਪੰਜਾਕੇ ਪਾਂਚ ਪੜਨਕੇ ਵਖਤ ਕਹੇ ਪੁਨਾ ਪੰਜਾ ਕੇ ਪਾਂਚ ਨਾਮ ਕਹੇਹੈ॥ ਸਪਸ੍ਰ ਰੀਤਿ ਐਸੇ ਹੈ॥ ਨਮਾਜੀ ਪ੍ਰਥਮ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਵਜੂਕਰੇ ਪਹਲੇ ਬਿਸ- ਮਲਾ ਕਹੇ ਦੂਜੇ ਨਮਾਜ ਪੜਨੇਕੀ ਨੀਯਤ ਕਰੇ ਤੀਜੇ ਹਾਥ ਧੋਵੇ॥ ਚੌਥੇ ਮੁਹਧੋਵੇ॥ ਪਾਚਵੇਛੋਟੀ ਅੰਗਲੀਸੇ ਤੀਨ

ਦਫੇ ਨਾਕ ਸਾਫ ਕਰੇ ਛਠੇ ਅੰਗੂਠੇਕੇ ਪਾਸਕੀ ਅੰਗਲੀ ਸੇ
ਦਾਂਤ ਸਾਫ ਕਰੇ॥ ਸਾਤਵੇ ਤੀਨ ਵਾਰ ਬੁੱਕ ਭਰਕੇ ਸਿਰਕੇ
ਵਾਲੋ ਸੇਲੇਠੋਡੀਕੇ ਵਾਲੇ ਤਕ ਦੋਨੋ ਹਾਥੋ ਸੇ ਧੋਵੇ ਆਠਵੇ
ਹਾਥੋਕੋ ਕੂਹਨੀਆ ਤਕ ਧੋਵੇ ਸਾਥਹੀ ਮੁਖਸੇ ਨਾਮ ਰਬਕਾ
ਲੇਵੇ ਨੌਵੇ ਪੈਰ ਧੋਵੇ ਯਹ ਵਜੂ ਪੂਰਾਹੈ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਵਜੂ
ਕਰ ਪਵਿਤ੍ਰ ਹੋਕੇ ਪ੍ਰਥਮ ਪ੍ਰਾਤਾਕਾਲ ਕੀ ਨਮਾਜ ਪਵੇ॥
ਇਸਮੇ ਚਾਰਰਕਾਤਹੈ॥ ਦੋਸੁੰਨਤਕੀ ਦੋ ਫਰਜਕੀ ਸੂਰਯ
ਸੇ ਪਹਲੇ ਲੋਹੀ ਫਟਣ ਸਮਾ ਇਸ ਕਾ ਵਖਤ ਹੈ॥ ਫਜਰ
ਕੀ ਇਸ ਕਾ ਨਾਮ ਹੈ॥ ਦੂਸਰੀ ਦੋਪਹਰ ਕੀ ਪਵੇ ਇਸਮੇ
ਬਾਰਾਂਰਕਾਤਾ ਹੈ॥ ਚਾਰਪਹਲੇ ਸੁੰਨਤ ਚਾਰ ਫਰਜ ਦੋ ਫੇਰ
ਸੁੰਨਤ ਦੋਨਫਲ ਦੋ ਪਹਰ ਸੇ ਪਾਂਚ ਘੜੀ ਦਿਨ ਰਹਦੇ ਤਕ
ਇਸ ਕਾ ਵਖਤ ਹੈ ਜੋਹਰਕੀ ਇਸਕਾ ਨਾਮ ਹੈ ਤੀਸਰੀ
ਪਾਂਚ ਘੜੀ ਦਿਨ ਰਹਦੇਕੀ ਹੈ ਇਸਮੇ ਚਾਰ ਰਕਾਤਹੈ ਚਾਰੋ
ਫਰਜ ਕੀਆਂਹੈ ਪਾਂਚ ਘੜੀ ਦਿਨਰਹਦੇ ਸੇਲੈਸੂਰਯਅਸਤ
ਹੋਨੇ ਪ੍ਰਯੰਤ ਇਸ ਕਾ ਵਖਤਹੈ॥ ਅਸਰ ਕੀ ਇਸਕਾ
ਨਾਮਹੈ ਚੌਥੀ ਸਾਯੰਕਾਲਕੀ ਹੈ ਇਸਮੈਸਾਤਰਕਾਤਾਹੈ ਤੀਨ
ਫਰਜ ਕੀ ਦੋ ਸੁੰਨਤਕੀ ਦੋ ਨਫਲ ਕੀ ਦਿਨ ਅਸਤਸੇ ਲੇ
ਕਰ ਜਬਤਕ ਆਕਾਸ ਮੈ ਲਾਲੀ ਰਹੇ ਤਬਤਕ ਇਸਕਾ
ਵਖਤਹੈ ਮਗਰਬਕੀ ਇਸਕਾ ਨਾਮਹੈ ਪਾਚਵੀ ਚਾਰ ਘੜੀ
ਰਾਤ ਗੁਜਰੀ ਕੀ ਹੈ॥ ਇਸਮੈ ਅਪਨੀ ਬਾਰਾ ਰਕਾਤਾਹੈ

ਏਕਛਠੀਬਸਰਕੀਨਮਾਜਹੈਵਹੁਇਸੀਕੇਸਾਥਪੜੀਜਾਤੀਹੈ
ਅਰ ਉਸਮੈ ਪਾਂਚ ਰਕਾਤਾਂਹੈ ਵਹੁ ਇਸ ਮੈ ਮੇਲਕੇ ਇਸਕੀ
ਸਤਾਰਾ ਰਕਾਤਾ ਹੈ ਚਾਰ ਪਹਲੇ ਸੁੰਨਤ ਕੀ ਚਾਰਫਰਜਕੀ
ਦੋ ਪੁਨਾ ਸੁੰਨਤਕੀ ਦੋ ਨਫਲਕੀ ਤੀਨ ਬਰਸਰ ਨਮਾਜ ਕੀ
ਫਰਜਕੀ ਦੋ ਨਫਲ ਕੀ ਲਾਲੀ ਆਕਾਸ ਕੀ ਦੂਰ ਹੋਨੇਸੇ
ਪੀਛੇ ਤੀਨ ਘੜੀ ਰਾਤ ਗਈ ਸੇਲੇਕਰ ਚਾਰ ਘੜੀ ਰਾਤ
ਰਹਦੀ ਤਕ ਇਸ ਕਾ ਵਖਤ ਹੈ ਇਸਾਂ ਕੀ ਨਮਾਜ ਇਸ
ਕਾ ਨਾਮਹੈ॥ ਬਸਰਕੀ ਨਮਾਜਮਹੰਮਦਨੇਪੈਯੰਬਰੀਖਿਤਾਬ
ਮਿਲਨੇ ਕੀ ਖੁਸੀਸੇ॥ ਸਵਾ ਪਹਰਰਾਤ ਰਹਤੀ ਕੇ ਵਖਤ
ਪੜੀਥੀ॥ ਕੋਈ ਫਕੀਰ ਲੋਕ ਉਸਕੋ ਉਸੀਵਖਤ ਪੜਤੇਹੈ
ਔਰ ਸਭ ਇਸਾਂ ਮੇ ਮੇਲ ਪੜਤੇਹੈ॥ ਪਿਛਲੀਆਂ ਪਾਂਚ
ਨਮਾਜਾਂ ਜਬ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਰ ਨੇ ਭਾਰੀ ਸੰਕਟੋ ਸੇ ਛੁਡਾਯੇ॥ ਤਬ
ਇਨ ਪਾਂਚ ਪਯੰਬਰੋਨੇ ਪੜੀਆਂ॥ ਜਿਨਮੇਫਜਰਕੀ ਅੰਧੇਰੇ
ਕੇ ਸੰਕਟ ਸੇ ਛੂਟਕੇ ਆਦਮਨੇ ਪੜੀ ਜੁਹਰ ਕੀ ਆਗਮੇ
ਪੜਨੇ ਸੇ ਆਗਸੀਤਲਹੂਯੀ ਦੇਖਕੇ ਇਬਰਾਹੀਮ ਖਲੀਲ
ਨੇ ਪੜੀ ਅਸਰਕੀ ਮਛੀਕੇ ਪੇਟ ਸੇ ਨਿਕਸਕੇ ਯੂਨਸ ਨੇ
ਪੜੀ॥ ਮਗਰਬਕੀ ਆਦਮੀਯੋ ਕੇ ਘੇਰੇ ਸੇ ਛੂਟਕੇ ਈਸਾ
ਨੇ ਪੜੀ ਇੱਸਾਂ ਕੀ ਬੱਦਲ ਬਿਜਲੀਕੇ ਡਰਸੇ ਛੂਟਕੇ ਮੂਸਾ
ਨੇ ਪੜੀ ਨਮਾਜ ਪੜਨੇਕੀ ਯਹ ਰੀਤਿਹੈ ਪਹਲੇ ਵਜੂਕਰਕੇ
ਕਪੜਾ ਬਿਛਾਕਰ ਮੱਕੇ ਕੀ ਤਰਫ ਮੁਖ ਕਰ ਖੜਾ ਹੋਕੇ

ਕਾਨੋ ਪੈ ਹਾਥ ਰਖਕੇ ਪਾਛੇ ਨਾਭੀ ਮੈ ਦੋਨੋ ਹਾਥ ਕਠੇ ਕਰਕੇ ਅਲਹਮਦ ਪੜਕਰ ਪੀਛੇ ਏਕ ਫਰਜ ਕੀ ਰਕਾਤ ਪੜਕੇ ਝੁਕ ਕੇ ਗੋਡਜੇ ਪੈ ਹਾਤ ਰਖਕੇ ਰਕਾਤ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ਪੀਛੇ ਜਮੀਨ ਪੈ ਮਥਾ ਟੇਕੇ ਵਖਤ ਵਖਤ ਕੀ ਨਮਾਜਮੇ ਹਰ ਰਕਾਤੋ ਪੈ ਐਸੇ ਹੀ ਕਰਤਾ ਨਮਾਜ

ਪੂਰੀਕਰੇ ॥ ਰਕਾਤ ਨਾਮ ਏਕ ਅਰਥਕੇ ਬੋਧਕ ਥੋੜੇ ਸੇ ਪਾਠਕਾ ਹੈ ਜੈਸੇ ਵੇਦਮੇ ਸ੍ਰਤਿ ਔ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮੈ ਸਲੋ-ਕ ਯਾ ਪੌੜੀ ਹੋਤੀ ਹੈ॥ ਫੇਰਜਨਾਮ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਕੇ ਹੁਕਮ ਕਾ ਹੈ ਜੋ ਹੁਕਮ ਬੋਧਕਪਾਠਹੈ ਉਨਕਾ ਨਾਮ ਫਰਜਕੀਰ ਕਾਤਾਹੈ॥ ਵੇਦਮੇ ਇਨਕਾ ਨਾਮ ਬਿਧਿਵਚਨ ਹੈ ॥ ਸੁੰਨਤ ਨਾਮ ਰਸੂਲਕੀ ਕ੍ਰਿਯਾ ਕਾ ਹੈ ਯਾਤੇ ਜਿਨਰਕਾਤੋ ਕੋ ਮਹੰ-ਮਦ ਪੜਤੇ ਰਹੇ॥ ਉਨਕਾ ਨਾਮ ਸੁੰਨਤਕੀਰਕਾਤਾਹੈ॥ ਨ ਫਲਨਾਮ ਨਫੇਵਾਲੇ ਪਾਠਕਾ ਹੈ ਯਾਤੇ ਜਿਨਰਕਾਤੋ ਮੈ ਅਪਨੇ ਮਨੋਵਾਂਛਿਤ ਕੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾਹੈ॥ ਵੇਨਫਲਕੀਰਕਾ ਤਾ ਹੈ॥ ਅਲਹਮਦਨਾਮ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਕੀ ਉਸਤਤਿ ਕਾ ਹੈ ਯਾਤੇ ਜੋ ਕੁਰਾਨ ਕੇ ਆਰੰਭ ਮੈ ਰਬੁਲਆਲਮੀਨ ਕਹੀਯੇ ਵਹੁ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਮਾਲਕ ਹੈ ਸਾਰੇ ਜਹਾਨ ਕਾ ਇਤਯਾਦਿਕ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਕੀ ਉਸਤਤਿ ਬੋਧਕ ਮੰਗਲਾਚਰਣ ਹੈ ਉਨ ਕਾ ਨਾਮ ਅਲਹਮਦ ਕੀਰਕਾਤਾ ਹੈ ॥ ਯੇ ਚਾਰਰਕਾਤਾ ਹੈ॥ ਯਾਤੇ ਚਾਰ ਫਜਰ ਕੀ। ਬਾਰਾ ਜੁਹਰਕੀ ਚਾਰ ਅਸ-

ਰਕੀ ਸਾਤ ਮਗਰਬ ਕੀ ਸਤਾਰਾਂ ਇਸਾਂ ਅਰਬਸਰਕੀ
ਚਾਰ ਅਲਹਮਦਕੀ ਮਿਲਾਕੇ ਸਭੀ ਦਿਨਦਿਨਕੀ ਨਮਾ-
ਜ ਮੇ ਅਠਤਾਲੀ ਰਕਾਤਾਹੈ॥ ਮੁਸਲਮਾਨਇਨਕੋ ਸਦਾਪ
ਛੇਰੋਜਾਰਖੇਹੱਜਕਰੇਜਕਾਤਦੇਵੇਦੁਨੀਆਸੇਮੁਕਤੀ ਪਾਵੇਗਾ
ਏਵੰਗੁਰਮਤਮੇਭੀਪਿਛਲੀਰਾਤਜਾਗਨੇਕਾ ਔਰ ਸਰਬਦਾ
ਨਾਮਜਪਨਕਾਅਰਗੁਰੁਕੀਬਾਣੀਪੜਨਕਾਬਹੁਤਮਹਾਤਮ
ਲਿਖਿਆ ਹੈ॥ ਜੈਸੇ ਨਾਇ ਪ੍ਰਭਾਤੇ ਸਬਦ ਧਿਆਈਐ
ਛੋਡਹੁ ਦੁਨੀ ਪਰੀਤਾ॥ ਤਥਾ ਪਿਛਲਰਾਤ ਨਜਾਗਿਓ ਜੀ
ਵਦੜੋ ਮੁਇਓ॥ ਊਠਤ ਬੈਠਤ ਸੋਵਤ ਨਾਮ॥ ਬਾਣੀਤ-
ਗਾਵਹੁ ਗੁਰੂ ਕੇਰੀਬਾਣੀਆ ਸਿਰਬਾਣੀ। ਆਇਓ ਪੜ
ਨ ਸੁਨਨਕੋ ਬਾਣੀ ਫਿਰ ਚੜੇ ਦਿਵਸ ਗੁਰਬਾਣੀਗਾਵੇ॥
ਇਤਜਾਦੀ ਬਚਨ ਪਹਲੇ ਕਹੀ ਬਾਤੋਪੈ ਬਹੁਤ ਹੈ ਔਰ
ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਜੀਕੇ ਸਮੇਸੇਹੀ ਸਿਖ ਜਾਗ੍ਣ ਨਾਮਕਾਜਾਪ
ਗੁਰਬਾਣੀ ਕਾ ਜਾਪ ਕਰਤੇ ਰਹੇ ਜਿਸਮੇ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ
ਜੀ ਤੋ ਏਕ ਓਅੰਸਤਨਾਮ ਸੇ ਲੇ ਗੁਰੁਪ੍ਸਾਦਿ ਪ੍ਰਯੰਤ
ਗੁਰਮੰਤ੍ ਕਾ ਜਾਪ ਕਰਤੇਰਹੇ॥ ਅਰ ਸੰਗਤਸੇ ਆਦਿਸਚ
ਵਾਲੇ ਸਲੋਕਸੇ ਲੇ ਨਦਰੀਨਦਰ ਨਿਹਾਲ ਪ੍ਰਯੰਤ ਅਪ-
ਨੀ ਬਾਣੀ ਸਹਿਤ ਏਕ ਓਅੰ ਸਤਨਾਮਾਦਿ ਮੰਤ੍ ਕਾ ਜਾਪ
ਕਰਾਵਤੇ ਰਹੇ ਗੁਰ ਅੰਗਦਜੀ ਪਵਨ ਗੁਰੁ ਯਹ ਸਲੋਕ
ਮੇਲਕੇ ਕਰਾਵਤੇ ਰਹੇ ਔਰ ਬਾਣੀ ਸਿਖ ਅਪਣੀ ਇਛਾ

ਨੁਸਾਰ ਪੜ੍ਹਤੇਰਹੇ॥ ਜਬ ਸੋਲਾ ਸੈ ਇਕਾਹਟ ਸੰਬਤ ਮੇ
ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਜੀ ਨੇ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਬ ਮੈ ਸਬਸਾਣੀ ਇਕਤ੍ਰ
ਕਰੀ ਤਬ ਤੂ ਸੁਲਤਾਨ ਬਿਲਾਵਲਕਾ॥ ਜੀਉਡਰਤਹੈ
ਧਨਾਸਰੀ ਕਾ ਇਆਨੜੀਏ—ਇਹ ਤਨ—ਦੋਤਿਲੰਗ ਕੇ
ਮੇਲ ਚਾਰੋ ਪ੍ਰਥਮ ਗੁਰੋਕੇ। ਮੇਰਾਮਨੁ ਮਾਝਕਾ ਅਪਣਾ
ਕਉਣਤਰਾਜੀ- ਸੂਹੀਕਾ ਮਨਮੰਦਰ ਬਿਲਾਵਲਕਾ ਦੋ ਔ
ਰ ਪ੍ਰਥਮ ਗੁਰੁ ਜੀ ਕੇ ਯੇਹ ਸਾਤੋ ਜਪਸੰਗ ਮੇਲਕੇ ਪੜ੍ਹਾ-
ਵਤੇ ਰਹੇ ਸਾਥ ਹੀ ਵੇਦਤੰਤ੍ਰ ਵਾਲਿਯੋ ਕੀ ਸਾਯੰਕਾਲ ਕੀ
ਸੰਧਯਾਔਸਯਨਕਾਲਮੇ ਮੂਰਤੀਯੋਕੀ ਆਰਤੀ ਵਤ ਸਾਯੰ
ਕਾਲਮੇਰਹਰਾਸਔ ਪਹਿਲੀ ਰਾਤ੍ਰਿਮੇਸਯਨ ਸਮੇ ਆਰਤੀ
ਸੋਹਲਾ ਯਹ ਔਰ ਭਜਨਕੀ ਰੀਤਿ ਬਾਂਧੀਜਿਸਮੇਰਹਰਾਸ
ਮੇਂ ਪਾਂਚੋ ਕੀ ਬਾਣੀ ਰੱਖੀ। ਜੈਸੇ ਸੋਦਰ— ਸੁਣ
ਵਡਾ ਆਖਾਜੀਵਾ ਏਹ ਤੀਨ ਸਬਦ ਪ੍ਰਥਮ ਗੁਰੋ ਕੇ-
ਹਰਿਕੇਜਨ-ਏਕਚੌਥੇਕਾ। ਕਾਹੇਰੇ ਮਨ ਏਕਅਪਨਾਆਗੇ
ਸੋ ਪੁਰਖ ਔ ਤੂੰ ਕਰਤਾ ਯੇ ਦੋਫੇਰ ਚੌਥੇ ਕੇ। ਔਰਤਿਤ
ਸਰਵਰੜੇ- ਏਕ ਪਹਲੇਕਾ। ਔਰ ਭਈ ਪ੍ਰਾਪਤ-ਏਕ ਅ-
ਪਨਾਮੇਲਾ ਆਗੇ ਆਨੰਦਕੀ ਪਾਚ ਪੌੜੀ ਪਹਿਲੀ ਏਕ
ਅੰਤਕੀ ਤੀਸਰੇ ਗੂਰੂਕੀ ਆਗੇ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀਕੇ ਅੰਤਸੇ ਮੁਦਾਂ
ਵਣੀ ਅਪਨੀ ਪੁਨਾ ਤੇਰਾਕੀਤਾ ਯਹਭੀ ਅਪਨਾ ਆਗੇ
ਅੰਤਰਗੁਰ ਆਰਾਧਨਾ ਔਰਖੇਰਖਣਹਾਰ ਯੇ ਗੂਜਰੀਕੀ
ਵਾਰਸੇ ਅਪਨੇ ਆਗੇ ਤਿਥੇ ਤੂੰ ਸਮਰਥ ਯਹਰਾਮਕਲੀਕੀ

ਵਾਰਸੇ ਅਪਨਾਆਗੇਆਪੇਜਾਣੇਕਰੇਆਪ ਮਾਰੂਕੀਵਾਰਸੇਦੂ
ਸਰੇਗੁਰੁਕਾ ਮੇਲਕੇ ਕਰਾਵਤੇ ਰਹੇ॥ ਰਾਮਰਈਯੇ ਲੋਗੋਂ
ਮੇ ਅਬਤਕ ਵਹੀਰੀਤਿ ਵਰਤਮਾਨਹੈ ਏਕਤੂੰਠਾਕਰ ਸਲੋ
ਕ ਵਹੁ ਔਰਭੀ ਪੜਲੇਤੇਹੈਂ ਅਰਦਾਸਮੇ ਹਰਿਰਾਯ ਪ੍ਰਯੰਤ
ਗੁਰੂਯੋਂਕਾ ਨਾਮ ਲੇਤੇਹੈਂ॥ ਔਰ ਸਭ ਪੀਛੇ ਕਹੀ ਰੀਤਿ
ਸੇ ਪੜਤੇ ਹੈਂ॥ ਗੁਰੁਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜਨੇ ਭੀ
ਜਬ ਪ੍ਰਯੰਤ ਬਾਣੀ ਨਹੀਂ ਬਨਾਈ ਥੀ॥ ਜਪ ਰਹਰਾਸ
ਸੋਹਲਾ ਪੜਤੇ ਸੁਣਾਤੇ ਰਹੇ ਬਾਣੀਬਣਾਕਰ ਪੀਛੇ ਉਨੋਨੇ
ਜਪ ਹਜਾਰੇ ਸਬਦੋਂਸਾਥ ਜਾਪ ਹਜਾਰੇਸਬਦ ਮੇਲੇ ਆਰ-
ਤੀ ਸੋਹਲੇ ਸਾਥ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਮੇਲਿਆ॥ ਰਹਰਾਸ ਸਾਥ
ਪੁਨਰਾਛਸਕਾਸੇਲੇ ਇਕੱਤੀ ਚੌਪਈ॥ ਅੰਤਕੇਚਰਿਤ੍ਰ ਸੇ
ਆਗੇ ਦਾਸ ਜਾਨਕਰ॥ ਇਤਯਾਦਿ॥ ਆਠ ਦੋਹੇ ਚੌਪਈ
ਰਾਸਲੀਲਾਕੇਸਮੀਪਦੇਵੀਕੀਸਤੁਤੀਮੇਕਹੇਕ੍ਰਿਸ਼੍ਨਾਵਤਾਰਸੇ
ਆਗੇ ਰਾਮਕਥਾ ਜੁਗਜੁਗਸੇਲੇਅਸ ਗੋਬਿੰਦਦਾਸ ਤੁਹਾਰ
ਪ੍ਰਯੰਤ ਸਾਤ ਦੋਹੇ ਚੌਪਈਸਵੈਯੇ ਰਾਮਾਵਤਾਰਕੇ ਅੰਤਸੇ
ਮਹਾਕਾਲਕੀ ਉਸਤਤਿ ਕੇ ਮੇਲਕੇ ਅਰ ਏਕ ਪੌੜੀ ਚੰਡੀ
ਕੀ ਵਾਰਸੇ ਮੇਲਕੇ ਪੜਾਤੇਰਹੇ ਦਮਦਮੇ ਜੀਮੇ ਅਬਤਕ
ਯਹੀ ਰੀਤਿ ਵਰਤਮਾਨਹੈ॥ ਪ੍ਰੇਮਮੈ ਨੇਮਨਾਰਖਨੇ ਵਾਲੇ
ਸਿਖ ਠਾਢਭਯੋ॥ ਜੋਨਿਜ-ਹਰਿਹਰਿਜਨ-ਜਬਆਇਸ—
ਜਿਸਨੋ-ਜੇਸਾਧੂ-ਇਤਯਾਦਿਬਿਚਿਤ੍ਰਨਾਟਕਸੇਔਰਜੇ ਜੇ ਤੂ

ਮਰੇ-ਏਕ ਦੂਜੇ ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰਕੇ ਅੰਤਸੇ ਮੇਲਕੇ ਪੜ੍ਹਤੇਹੈ॥ ਉਨਸੇਭੀ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਛਤ੍ਰੀਕੋ ਪੂਤਹੋ ਇਤਯਾਦਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਵਤਾਰਕੇ ਅੰਤਸੇ ਮੇਲਕੇ ਪੜ੍ਹਤੇਹੈਂ॥ ਏਵੰ ਅਰਦਾਸਸੇ ਪੀਛੇ ਕੋਈ ਗੁਰਕਾ ਆਰਤਾ ਪੜ੍ਹਤੇਹੈਂ ਕੋਈਲੋਪਚੰਡਕਾ ਹੋਇਗਈ ਪੜ੍ਹਤੇਹੈਂ॥ ਯਹ ਦੂਸਰਾ ਸਾਯੰਕਾਲਕਾਪਾਠਹੈ॥ ਤੀਸਰਾ ਪਾਠ ਸਯਨਕਾਲਕਾਹੈ ਜਿਸਮੇ ਜੈਘਰ ਕੀਰਤ ਗੌੜੀਸੇ-ਛਿਅਘਰਆਸਾਸੇ-ਗਗਨਮੈਥਾਲ ਧਨਾਸਰੀ ਸੈ ਤੀਨ ਸਬਦ ਪ੍ਰਥਮ ਗੁਰੁਕੇ ਆਗੇ ਏਕਕਾਮਕਰੋਧ ਗੌੜੀ ਸੇ ਚੌਥੇਕਾ ਏਕ ਗੌੜੀਸੇ ਕਰਹੁ ਬੇਨੰਤੀ-ਅਪਨਾ ਯਹ ਪਾਂਚ ਸਬਦ ਮੇਲਕੇ ਤੀਸਰਾ ਪਾਠ ਸਯਨਕਾਲਕਾ ਆਰਤੀ ਸੋ-ਹਲਾ ਕਰਾਵਤੇ ਰਹੇ॥ ਆਰਤੀ ਸੋਹਲੇਕੇ ਪਾਂਚੋਵਤ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਮੇ ਤੋ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨਜੀਨੇ ਆਠ ਸਬਦਹੀ ਰਹ-ਰਾਸਕੇ ਲਿਖਾਯੇ ਪਰੰਤੁ ਪਾਠਮੇ ਆਨੰਦ ਪੌੜੀਸੇਲੇ ਪਾਠ ਸਾਰਾ ਕਰਾਵਤੇ ਰਹੇ ਜੈਸੇ ਨਾ ਲਿਖੇਭੀ ਸਾਤ ਸਬਦ ਜਪ-ਜੀ ਸਾਥ ਹਜਾਰੇ ਪੜ੍ਹਾਵਤੇਰਹੇ॥ ਜਪਜੀਆਦਿ ਨਾਮੋਕੇ ਯੇ ਅਰਥਹੈਂ ਗੁਰਨਾਨਕਜੀਕੋ ਉਪਦੇਸਸਤ ਨਾਮਾਦਿ ਮੰਤ੍ਰਕਾ ਕਰਕੇ ਪੀਛੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼੍ਵਰ ਗੁਰੁਨੇ ਕਹਯਾ ਤੂਇਸਕੋ ਜਪਕਿਆ ਪੜ੍ਹ ਇਸਕੀਟੀਕਾਗੁਰੁਜੀਨੇ ਸਲੋਕ ਪੌੜੀਆਂਬਨਾਈਆਂ ਉਸਮੇਭੀ ਸਿਖੋਂਕੋ ਜਪ ਉਪਦੇਸ ਹੁਆ ਜੀ ਪਾਠ ਅਦਬ ਵਾਸਤੇ ਲਗਾਯਾ ਜਾਤਾਹੈ॥ ਯਹੀ ਜਾਪਕਾ ਅਰਥਹੈ॥ ਜੀ

ਅਦਬ ਹੇਤਹੈ ਇਸੀ ਵਾਸਤੇ ਬਾਣੀਯੋ ਮੈ ਜਪਜਾਪ ਸਾਥ ਜੀ ਸਬਦ ਨਹੀਂ ਰਹਰਾਸਕਾ ਅਰਥ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾਹੈ॥ ਸੋਹ-ਲਾਪਦ ਪਹਲੇ ਸਬਦਮੋਹੈ ਆਰਤੀਪਦ ਕੈਸੀ ਆਰਤੀ ਹੋਯ ਭਵਖੰਡਨਾ ਸਬਦਮੇ ਹੈ ਦੋਵੇ ਮਿਲਾਵਨੇਸੇ ਆਰਤੀ ਸੋਹਲਾ ਹੁਯਾ ਯਾਤੇ ਆਰਤੀ ਮੈ ਪੜਨੇ ਯੋਗ ਸਬਦੋਸੇ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰਕਾ ਜਸ ਕਹਨਾ ਯਹ ਆਰਤੀਸੋਹਲੇਕਾ ਅਰਥ ਹੁਆ ਹਜਾਰੇ ਸਬਦਕਾ ਅਰਥ ਪੀਛੇ ਲਿਖਾ ਜਾਨਲੇਨਾ॥ ਧਨੀ ਲੋਗੋਔਸਾਧੂ ਲੋਗੋਮੈ ਪਹਰ ਰਾਤਸੇ ਆਸਾਕੀਵਾਰ ਚਾਰਘੜੀ ਦਿਨ ਚੜੇ ਬਿਲਾਵਲਕੀ ਚੌਕੀ ਜਿਸਕਾ ਨਾਮ ਚਰਨਕਵਲ ਪ੍ਰਭਕੇ ਨਿਤ ਧਿਆਇ ਤੁਕਸੇ ਚਰਨਕਵਲ ਕੀ ਚੌਕੀਹੈ॥ ਤੀਜੀ ਸੋਦਰਕੀ ਚੌਥੀ ਕਲਯ਼ਾਣ ਕੀ ਯਹ ਔਰਭੀ ਗਾਯਨ ਰੂਪ ਭਜਨ ਹੋਤੇਹੈ ਗੁਰੂ ਸੁਨਤੇਰਹੇ ਗੁਰ ਦੁਆਰਿਯੋਂਮੇ ਸਦਾ ਸੁਨੇਜਾਤੇਹੈਂ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁਮਤ ਨਿਰਣਯਸਾਗਰੇ ਤਾਰਾ ਹਰਿਰਚਿਤੇ ਦਿਙ¹ਮਾਤ੍ਰ ਸੰਖਯਾ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਿ-ਰੂਪਣੰ ਨਾਮ ਉਨਤੀਸਮੀ ਉਰਮੀ॥ ੨੯॥

ਅਨੇਕੋਕੇ ਰਚੇ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਅਰਥਬੋਧਕ ਗ੍ਰੰਥੋ ਕੇ ਸੁਣਨੇ ਸੇ ਜਿਗਜ਼ਾਸੁਯੋਂਕੋ ਏਕ ਅਰਥਮੇ ਸੰਦੇਹ ਨਾ ਹੋਵੇ

੧–ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਮਾਤ੍ਰ॥

ਯਹ ਬੋਧਨ ਹੇਤ ਅਸ੍ਾਦਸ ਪ੍ਰਸਥਾਨੋਕਾ ਤਾਤਪਰਯ
ਏਕਮੇਹੈ ਪਰੰਤੁ ਪੂਰਨ ਗੁਰੁਕੇ ਉਪਦੇਸ ਕੀਯੇ ਬਿਨਾ
ਕਾਹੂਕੋ ਬੋਧ ਹੋਵੇਨਹੀਂ ਯਹ ਯੋਗੀ ਸਾਥਸੰਬਾਦਸੇਕਹੇਹੈਂਚਾ
ਰ ਇਤਿ ਪੁਕਾਰੇ ਆਗੇ ਏਕ ਸੇਖ ਉਪਵੇਦੋ ਸਹਿਤ ਚਾਰ
ਵੇਦ ਏਕ ਵਸਤੁ ਕੋ ਪੁਕਾਰੇ ਨਾਮ ਕਥਨ ਕਰੇ ਹੈ ॥ ਪਰੰਤੁ
ਪੂਰਬ ਉਤਰ ਮੀਮਾਂਸਾਵਿਖੇ ਵੇਦਕਾ ਤਾਤਪਰਯ ਨਿਰਣਯ
ਕਰਣਮੇ ਕਹੀ ਰੀਤਿ ਸੇ ਬਿਨਾ ਤੂ ਤਿਸ ਕਹੇ ਕੋ ਨਹੀ
ਅੰਗੀਕਾਰਕਰ ਸਕਤਾ ਪੁਨਾ ਖੜੰਗਵੇਦਵਤਬਯਾਸਾਦਿਕ
ਖਟ ਰਿਖੀਯੋਕੇ ਕੀਯੇ ਬੇਦਾਂਤਾਦਿਖਟਸਾਸਤ੍ਰਭੀ ਏਕਾਬਾਤ
ਕਹੀਯੇ ਏਕ ਵਸਤੁ ਕਾਹੀ ਅਨੇਕ ਰੀਤੀ ਸੇ ਅਧਯਾਰੋਪ
ਅਪਵਾਦ ਪ੍ਰਕਾਰੋਸੇਕਥਨ ਕਰੇਹੈ ਪੁਨਾ ਦਸਅਸ੍ਰੀ ਕਹੀਯੇ
ਉਪਪੁਰਾਣੋ ਸਹਿਤ ਅਸ੍ਾਦਸ ਪੁਰਾਣੋਨੇ ਪਰਮੇਸ੍ਰ ਵਸਤੁ
ਸਜਾਤੀਯ ਵਿਜਾਤੀ ਸ੍ਵਗਤ ਭੇਦਸੂਨਯ ਪੁਨਾਦੇਸ ਕਾਲ
ਵਸ੍ਤੁ ਭੇਦ ਸੂਨਯ ਏਕ ਹੈ ਯਹ ਕਹਿਆਹੈ ਪਰੰਤੂ ਤਾਤਪਰਯ
ਜਾਨਨੇ ਵਾਲੇ ਗੁਰੁ ਕੇ ਉਪਦੇਸਕੀਯੇ ਬਿਨਾ ਯਦਯਪਿਇਨ
ਸਭ ਕਾ ਕਥਨ ਕੰਨੀ ਸੁਨਯਾ ਤੌਭੀ ਹੇ ਚਿੰਨ ਮਾਤ੍ਰ ਮੇ ਹਠ
ਵਾਲੇ ਯੋਗੀਤੈਭੇਦਨਲਹਿਆਕਹੀਯੇਤਾਤਪਰਯਨਜਾਨਿਆ
ਈਹਾ ਚਾਰਕਥਨ ਚਾਰ ਉਪਵੇਦੋਕਾ ਉਪਲਖਣਹੈ ਨਯਾਯ
ਮੀਮਾਂਸਾਦਿ ਖਟ ਸਾਸਤ੍ਰੋ ਕਾ ਬੋਧਕ ਖਟ ਪਦ ਖਟ ਅੰਗੋ
ਕਾ ਔ ਨਿਖਲ ਧਰਮ ਸਾਸਤ੍ਰੋ ਕਾ ਉਪਲਖਣ ਹੈ ॥ ਦਸ

ਅਸ੍ਰੀ ਯਹ ਉਪਪੁਰਾਣੋ ਕਾ ਉਪਲਖਣਹੈਯਾਤੇ ਸਾਮਯਜੁ ਰਿਗ ਅਥਰਬਣਚਾਰਵੇਦ।ਆਯੁਰਵੇਦਧਨੁਰਵੇਦਗਾਂਧਰਬ ਵੇਦ ਅਰਥ ਸਾਸਤ੍ ਯੇਚਾਰ ਉਪਵੇਦ।ਸਿਖ੍ਯਾਕਲਪਬਯਾ- ਕਰਣ ਨਿਰੁਕ੍ਤਛੰਦ ਜ੍ਯੋਤਿਖ ਯੇ ਖਟਅੰਗ ਪੁਰਾਣ ਨ੍ਯਾਯ ਮੀਮਾਂਸਾ ਧਰਮ ਸਾਸਤ੍ਰਯੇਚਾਰਉਪਾਂਗ।ਮਿਲਕਰ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਬੈਖਰੀ ਬਾਨੀਕੇ ਯੇ ਅਸ੍ਰਾਦਸ ਪ੍ਰਸ੍ਥਾਨਹੈ[1] ॥ ਈਹਾਂ ਉਪ ਪੁਰਾਂਣੋ ਕਾ ਪੁਰਾਣੋ ਮੇ ਅੰਤਰ ਭਾਵਹੈ ਬੈਸੇਖਕ ਸਾਸਤ੍ਰ ਕਾ ਨ੍ਯਾਯ ਮੇ ਅੰਤਰ ਭਾਵਹੈ ॥ ਬੇਦਾਂਤ ਕਾ ਮੀਮਾਂਸਾ ਮੇ ਅੰਤਰ ਭਾਵ ਹੈ ਮਹਾਭਾਰਤ ਬਾਲਮੀਕੀ ਰਾਮਾਯਣ ਸਾਂਖ੍ਯਸਾਸਤ੍ਰ ਪਾਤੰਜਲ ਸਾਸਤ੍ਰ ਪਾਸੁਪਤ ਗ੍ਰੰਥ ਬੈਸ੍ਨਵਾਦੀ ਗ੍ਰੰਥੋ ਕਾ ਧਰਮ ਸਾਸਤ੍ਰ ਮੇ ਅੰਤਰ ਭਾਵਹੈ ਤਾਤਪਰਯਸਰਬਕਾ ਏਕ ਵਸ੍ਤੁ ਬੋਧਨ ਮੇਹੈ॥ ਯਾਮੇ ਯਹ ਬੀਜ ਹੈ ਨਿਖਲ ਪ੍ਰਸ੍ਥਾਨੋ ਕਾ ਅਪਨੇਅਪਨੇ ਸ੍ਰੂਪਕੇ ਭੇਦ ਕਾਹੇਤੂ ਅਵਾਂਤਰ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਭਿੰਨਭਿੰਨਭੀਹੈ॥ਪਰੰਤੁਪਰਮਪ੍ਰਯੋਜਨ ਸਰਬ ਕਾ ਮੁਕ੍ਤਿਹੈ। ਔ ਮੁਕ੍ਤਿ ਕਾ ਸਾਧਨ ਗ੍ਯਾਨ ਹੈ॥ ਵਹੁਗ੍ਯਾਨ ਅਭੇਦ ਨਿਸ੍ਚੈ ਰੂਪਹੈ ਭੇਦ ਨਿਸਚੇ ਰੂਪ ਗ੍ਯਾਨਯਥਾਰਥ ਨਹੀ ਯਾਤੇ ਅੰਤ ਹਕਰਣ ਸੁਧੀ ਬੈਰਾਗ੍ਯਾਦਿਕ ਸਾਧਨ ਪ੍ਰਤਿ ਪਾਦਨ ਦ੍ਵਾਰਾ ਨਿਖਲ ਪ੍ਰਸ੍ਥਾਨੋ ਕਾ ਸਾਖ੍ਯਾਤ ਪਰੰਪਰਾ ਤਾਤਪਰਯ ਏਕ ਕਾ ਗ੍ਯਾਨ ਜਨਨਸੇ ਏਕਮੇਹੈ ਅਨੇਕ ਮੇ ਨਹੀ ਯਦ੍ਯਪਿ

---

[1] ੧–ਤ੍ਤ੍ਵਨਿਰਣਯਕੀਠੌਰਹੈ ॥

ਪੂਰਬ ਕਹੇ ਪ੍ਰਸਤਾਨੋਮੇ ਪ੍ਰਥਮ ਵੇਦ ਮੇਹੀ ਕੋਈ ਬਚਨਗੋ ਯਕੋ ਕਹੇਹੈ ਕੋਈ ਯਗ੍ਯਕੋ ਕਹੇ ਹੈ ਕੋਈ ਕਰਮ ਕੋ ਕਹੇ ਹੈ ਕੋਈ ਸਤ੍ਰ ਬਧਾਦਿਕਹੇਹੈ ਏਵੰ ਗਜ਼ਾਨ ਹੇਤ ਜੋ ਰਿਖਿਯੋ ਨੇਨਜ਼ਾਯਾਦਿ ਸਾਸਤ੍ਰ ਰਚੇ ॥ ਸੋਭੀ ਜੀਵਈਸ ਕਾ ਭੇਦ ਹੀ ਅਨੇਕ ਯੁਕ੍ਤੀਯੋ ਸੇ ਪ੍ਰਤਿ ਪਾਦਨ ਕਰੇਹੈ॥ ਯਾਤੇ ਏਕ ਮੇ ਨਿਖਲ ਪ੍ਰਸਤਾਨੋਕਾ ਤਾਤਪਰਯ ਕੈਸੇ ਜਾਨੇ ਯਹ ਸੰਕਾਹੋਵੇ ਹੈ॥ ਤਥਾਪਿਉਤਰ ਮੀਮਾਸਾਂ ਮੇ ਕਹੀ ਰੀਤਿ ਸੇ ਕਾਹੂ ਬੇਦ ਬਚਨ ਕਾ ਅਨੇਕ ਕੇ ਕਹਨੇ ਮੇ ਤਾਤਪਰਯ ਨਹੀ ਪੁਨਾ ਪਰਮ ਦਯਾਲੁ ਸਰਬੱਗ ਰਿਖਿਯੋ ਕਾ ਭੀ ਅਪਨੇ ਅਪਨੇ ਮੂਲ ਸੂਤ੍ਰੋ ਮੈ ਬੇਦ ਸੇ ਬਿਰੁਧ ਅਰਥ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਵੇ ਨਹੀ। ਤਿਨ ਕੀ ਟੀਕਾ ਮੈ ਬਿਰੁਧ ਅਰਥ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਵੇ ਸੋ ਭ੍ਰਾਂਤ ਪੁਰਖੋ ਕਾ ਕੀਆ ਜਾਨਕਰ ਗ੍ਰਹਣ ਕਰਨੇ ਯੋਗਯ ਨਹੀ ਯਾਤੇ ਸਰਬ ਪ੍ਰਸਤਾਨੋ ਕਾ ਏਕ ਮੇ ਹੀ ਤਾਤਪਰਯ ਹੈ ਸੋ ਸਪਸ੍ਰ ਕਰੇ ਹੈਂ॥ ਬ੍ਰਹਮਕੇ ਦੋ ਰੂਪ ਹੈ॥ ਏਕ ਪਰਬ੍ਰਹ ॥ ਦੂਸਰਾ ਸਬਦ ਬ੍ਰਹਮ ਮਨ ਬਾਣੀ ਅਗੋਚਰ ਪਰ ਬ੍ਰਹਮਹੈ ਵੇਦ ਸਬਦ ਬ੍ਰਹਮਹੈ॥ ਪਰ ਬ੍ਰਹਮ ਅਪਨੀਮਾਯਾ ਸਕ੍ਤੀ ਮੇ ਪ੍ਰਵੇਸ ਕਰ ਈਸ ਰੂਪ ਹੋਕੇ ਰਚਨਾ ਯੋਗਯ ਪ੍ਰਪੰਚ ਕੀ ਵਿਚਿਤ੍ਰਤਾਕੇਹੇਤੁਕਰਮੋਕੇਸੰਯੁਕਤਹੁਯਾਨਿਖਲ ਰੂਪਾਤਮਕ ਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿ ਕੋ ਰਚਕੇ ਜੀਵੋ ਕੋ ਧਰਮ ਅਰਥ ਕਾਮਮੋਖਮਾਰਗੋ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨਹੇਤ ਆਪਹੀ ਸਬਦ ਰੂਪ ਹੋਵੇਹੈ॥ ਉਕ੍ਤੰਚਬ੍ਰਿਧ

ਨਾਰਦੀਯੇਯੋਗਾਂਗਬਰਣਨੇ॥ਆਕਾਰਾਦਿਖਕਾਰਾਂਤਬਰਣ
ਭੇਦ ਬਿਵਸਿਤ੍ਰਤਃ॥ ਪੁਰਾਣਪੁਰਖੋਅਨਾਦਿਃ ਸਬਦ ਬ੍ਰਹੇ੍
ਤਿਗੀਯਤੇ॥ ਅਕਾਰਸੇ ਲੇਕਰਖਯ਼ਅਖਰਪ੍ਯੰਤਅਖਰੋਂ ਕੇ
ਭੇਦਮੇ ਬਿਸੇਖਕਰ ਬਿਤ ਹੁਯਾ॥ ਜੋ ਬੇਦਰੂਪਸੇ ਪੁਰਾਤਨ
ਪੁਰਖ ਆਦਿ ਸੂਨਯ਼ ਵਹੁ ਸਬਦ ਬ੍ਰਹ੍ਮਨਾਮਸੇ ਗਾਯਨ ਕ
ਰੀਯੇ ਹੈ॥ ਵਹੁ ਸਬਦ ਬ੍ਰਹ੍ਮ ਸੂਖਮ ਸਥੂਲ ਭੇਦਸੇ ਦੋ
ਰੂਪ ਹੈ ਪਰਾਪਸਯ਼ੰਤੀ ਮਧ੍ਯ਼ਮਾਸੂਖਮ ਰੂਪਹੈ ਬੈਖਰੀ
ਸਥੂਲਰੂਪਹੈ ਧਰਮ ਔ ਬ੍ਰਹ੍ਮ ਕੀ ਪ੍ਰਤਿਪਾਦਕ ਜੋ ਅਪੁ-
ਰਖ ਰਚਿਤ ਪ੍ਰਮਾਣ ਰੂਪ ਬਾਣੀ ਤਿਸ ਕਾ ਨਾਮ ਵੇਦ ਹੈ
ਵਹੁ ਮੰਤ੍ਰ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ ਦੋ ਰੂਪ ਹੈ ਦੋਨੋਮੇ ਕਰਤਾ ਕਰਣਾਦਿ
ਕਾਰਕ ਰੂਪ ਜੋ ਦ੍ਰਬਯ਼ ਔ ਦੇਵਤਾ ਤਿਨਕਾ ਪ੍ਰਕਾਸਕ ਮੰਤ੍ਰ
ਕਹੀਯੇਹੈ॥ ਵਹੁ ਮੰਤ੍ਰ ਰਿਗਯਜੁਰਸਾਮ ਭੇਦਸੇ ਤੀਨ ਪ੍-
ਕਾਰਕੇ ਹੈ ਤੀਨੋਮੇ ਪਾਦਬੱਧ ਛੰਦ ਰੂਪ ਮੰਤ੍ਰ ਰਿਗਕਹੀਯੇ
ਹੈ॥ ਯਹੀ ਗਾਯਨ ਬਿਸਿਸ੍ਰ ਸਾਮ ਕਹੀਯੇ ਹੈ ਦੋਨੋ ਸੇ ਵਿ
ਲਖਣ ਮੰਤ੍ਰ ਯਜੁਰ ਕਹੀਯੇ ਹੈ॥ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ ਭੀ ਬਿਧਿਰੂਪ
ਅਰਥ ਵਾਦ ਰੂਪ ਉਭਯ ਬਿਲਖਣ ਰੂਪ ਤੀਨ ਪ੍ਰਕਾਰ
ਕਾ ਹੈ॥ ਤੀਨੋਮੇ ਦਰਸਪੂਰਣਮਾਸਾਭਯ਼ਾਂਯਜੇਤ ਯਹ
ਬਿਧਿਰੂਪ ਹੈ ਦਰਸ ਅਮਾਵਸ ਔ ਪੂਰਣਮਾਸ ਰੂਪਕਾਲ
ਮੇ ਯਗਕਰੇ ਯੇਹ ਬਿਧਾਨ ਰੂਪ ਬਿਧਿ ਹੈ ਗੁਣਵਾਦ ਅਨੁ
ਵਾਦ ਭੂਤਾਰਥ ਵਾਦ ਭੇਦਸੇ ਅਰਥਵਾਦ ਤੀਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੇ

ਹੈ॥ ਤੀਨੋਮੇਪ੍ਰਮਾਣਾਂਤਰਸੇਬਿਰੁਧ ਅਰਥਕਾਬੋਧਕ ਵਾਕਯ ਗੁਣਵਾਦ ਕਹੀਯੇਹੈ ਜੈਸੇ ਆਦਿਤਯੋਯੂਪਃ ਯਹਵਾਕਯ ਯਗਕੇ ਥੰਭੇਕੋ ਪ੍ਰਤਖ ਪ੍ਰਮਾਣ ਸੇ ਬਿਰੁਧ ਚਮਕ ਮਾਤ੍ਰ ਗੁਣਸੇ ਆਦਿਤਯਪਨਾ ਬੋਧਨ ਕਰੇ ਹੈਂ। ਪ੍ਰਮਾਣਾਂਤਰ ਸੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਰਥ ਕਾ ਬੋਧਕ ਵਾਕਯ ਅਨੁਵਾਦ ਕਹੀਯੇ ਹੈ ਜੈਸੇ ਅਗਨਿਰਹਿਮਸਯਭੇਖਜੰ ਯਹ ਵਾਕਯ ਪ੍ਰਤਖ ਪ੍ਰਮਾਣ ਸੇ ਜਾਣੀਹੂਈ ਅਗਨਿ ਪਾਲੇ ਕੀ ਔਖਧਿ ਹੈ ਇਸ ਸਿਧ ਵਸਤੁ ਕਾ ਕਥਨ ਰੂਪ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰੇਹੈ॥ ਦੋਨੋਸੇ ਵਿਲਖ ਣ ਅਰਥ ਕਾ ਬੋਧਕ ਵਾਕਯ ਭੂਤਾਰਥ ਵਾਦ ਕਹੀਯੇ ਹੈ ਜੈਸੇ ਇੰਦ੍ਰੋ ਬ੍ਰਿਤ੍ਰਾਯਬਜ੍ਰਮੁਦਯਛਤ ਯਹ ਵਾਕਯ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਤਰ ਸੇ ਅਵਿਰੁਧ ਪੁਨਾ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂਤਰ ਸੇ ਅਪ੍ਰਾਪਤ ਅਰਥ ਕਾ ਬੋਧਨ ਕਰੇਹੈ॥ ਜੋ ਇੰਦ੍ਰ ਬ੍ਰਿਤ੍ਰਾਸੁਰਕੈਤਾਈ ਬਜ੍ਰ ਮਾ- ਰਤਾ ਹੂਯਾ ਬਿਧਿ ਔ ਅਰਥਵਾਦ ਇਨ ਦੋਨੋਸੇ ਬਿਲਖਣ ਵੇਦਾਂਤ ਵਾਕਯਹੈ॥ ਅਗਯਾਤ ਵਸਤੁ ਕਾ ਗਯਾਪਕ ਹੋ ਕਰ ਅਨੁਸ੍ਰਾਨ ਕਾ ਪ੍ਰਤਿਪਾਦਕ ਵਚਨ ਬਿਧਿ ਕਹੀਯੇ ਹੈ ਵੇਦਾਂਤਵਾਕ ਅਗਯਾਤਗਯਾਪਕਹੂਯੇਭੀਅਨੁਸ੍ਰਾਨਕੇ ਬੋਧ- ਕਨਾ ਹੋਨੇਸੇ ਬਿਧਿ ਨਹੀ ਪੁਨਾ ਉ ਸਤੁਤਿ ਵਾ ਨਿੰਦਾ ਮੋ ਕਾ ਹੂ ਏਕਮੇ ਲਖਣਾਸੇ ਬਿਧੀਵਾਕਯ ਕਾ ਸੇਖ ਵਾਕਯ ਅਰਥ ਵਾਦ ਕਹੀਯੇਹੈ॥ ਵੇਦਾਂਤ ਵਾਕਯ ਸੰਪੂਰਣ ਬਿਧਿ ਬਚਨੋ ਕੋ ਅੰਤਹਕਰਣ ਕੀ ਸੁਧਿ ਬੋਧਨ ਦ੍ਵਾਰਾ ਅਪਨੀ

ਸੇਖਤਾ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇਹੈ॥ ਯਾਤੇ ਅਨਜ ਕੇ ਸੇਖਨਾ ਹੋਨੇਸੇ
ਅਰਥਵਾਦ ਰੂਪ ਨਹੀ ਤਾਤੇ ਦੋਨੋਸੇ ਵਿਲਖਣ ਹੈ॥ ਯਾਤੇ
ਅਗਜਾਤ ਗਜਾਪਕਤਾ ਮਾਤ੍ਰ ਸੇ ਕੋਈ ਇਨਕੋ ਬਿਧਿਕਹੇ
॥ ਪੁਨਾ ਬਿਧਾਯਕ ਪਦਰਹਿਤ ਪ੍ਰਮਾਣ ਵਾਕਜਤਾ ਸੇ
ਕੋਈ ਇਨਕੋ ਭੂਤਾਰਥ ਵਾਦਕਹੇ ਤਬ ਭੀ ਕੋਈ ਦੋਖ
ਨਹੀ॥ ਰਹੇ ਬਿਸੇਖ ਬਿਚਾਰ ਪ੍ਰਕਰਣੋਪਯੋਗੀ ਬਾਤਕਹੇ
ਹੈਂ ॥ਸੰਪੂਰਣ ਵੇਦ ਬਚਨੋਮੇ ਕਈ ਬ੍ਰਹਮਗਜਾਨਕੋ ਪ੍ਰਤਿ
ਪਾਦਨ ਕਰੇਹੈ॥ ਬਹੁਤ ਬਚਨ ਬ੍ਰਹਮਕੇ ਧਜਾਨ ਕੋ ਪ੍ਰਤਿ
ਪਾਦਨ ਕਰੇਹੈ॥ ਸੇਖਕਰਮਕੋ ਬੋਧਨ ਕਰੇ ਹੈ॥ ਜੋ ਕਰਮ
ਕੋ ਬੋਧਨਕਰੇ ਹੈ॥ ਤਿਨਕਾਭੀ ਅੰਤਹਕਰਣ ਕੀ ਸੁਧਿ
ਬੋਧਨ ਦ੍ਵਾਰਾ ਗਜਾਨਹੀ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਹੈ ਪ੍ਰਬ੍ਰਿਤਿ ਬੋਧਨ ਮੇ
ਕਾਹੂ ਬੇਦਬਚਨ ਕਾ ਤਾਤਪਰਯ ਨਹੀ ਕਿੰਤੁ ਨਿਖਿਧ ਪ੍ਰ-
ਬ੍ਰਿਤਿ ਔ ਸ੍ਵਾਭਾਵਿਕ ਪ੍ਰਬ੍ਰਿਤਿ ਕੇ ਨਿਰੋਧ ਮੇ ਤਾਤਪਰਯ
ਹੈ ਯਾਤੇ ਸਤ੍ਰਬਧ ਕਰਮਕਾ ਪ੍ਰਤਿਪਾਦਕ ਜੋ ਅਥਰਬਣ
ਵੇਦ ਹੈ ਤਾਕਾ ਭੀ ਇਸ ਰੀਤਿ ਸੇ ਨਿਬ੍ਰਿਤਿ ਮੈ ਤਾਤਪਰਯ
ਹੈਜੋਬਿਰੋਧਸੇ ਸਤ੍ਰ ਬਧ ਮੈ ਪ੍ਰਬ੍ਰਿਤਿ ਹੋਵੇ॥ ਤੋ ਬਿਖ
ਦਾਨਸੈ ਅਥਵਾ ਅਗਨਿਦਾਹ ਸੇ ਸਤ੍ਰ ਕੋ ਨਾ ਮਾਰੇ॥ ਇਸ
ਵਾਸਤੇ ਅਭਿਚਾਰ ਕਰਮ ਸਜੇਯਨਯਾਗਾਦਿਕਪ੍ਰਤਿਪਾਦਨ
ਕੀਯੇਹੈ ॥ ਸਤ੍ਰਬਧਾਰਥ ਕਰਮ ਅਭਿਚਾਰ ਕਹੀਯੇ ਹੈ॥
ਸੋਸਜੇਨਯਾਗਹੈ ॥ਸਜੇਨਯਾਗਕੇ ਬੋਧਕ ਬਚਨ ਕਾ ਯਹ

ਭਾਵ ਨਹੀ॥ ਸਤ੍ਰਬਧਕਾਮਨਾਵਾਲਾ ਸ੍ਯੇਨਯਾਗਮੇ ਪ੍ਰਬਿ੍-
ਤ ਹੋਵੇ ॥ ਕਿੰਤੁ ਯਹ ਭਾਵ ਹੈ॥ ਜਿਸਕੋ ਸਤ੍ਰਬਧਕੀ
ਇਛਾ ਹੋਵੇ ॥ ਸੋ ਸ੍ਯੇਨਯਾਗਤੇ ਭਿੰਨਜੋ ਬਿਖਦਾਨਾਦਿ
ਸਤ੍ਰਬਧਕੇ ਉਪਾਯ ਤਿਨਮੈ ਪ੍ਰਬ੍ਰਿਤ ਨਾ ਹੋਵੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ
ਦ੍ਵੈਖਸੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜੋ
ਬਿਖਦਾਨਾਦਿਕ ਤਿਨਤੇ ਨਿਬ੍ਰਿਤਿ ਬੋਧਨ ਮੇ ਸ੍ਯੇਨਯਾਗ
ਬੋਧਕ ਵਾਕ੍ਯ ਕਾ ਤਾਤਪਰਯਹੈ ਪ੍ਰਬ੍ਰਿਤਿ ਮੇ ਨਹੀ ਯਾਮੇ
ਯਹ ਬੀਜ ਹੈ ॥ ਪਰਬ੍ਰਿਤਿ ਦ੍ਵੇਖ ਤੇ ਪ੍ਰਾਪ੍ਤੁਹੈ॥ ਜੋ ਅਨ੍ਯ ਸੇ
ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ॥ ਤਾਮੇ ਬਾਕ੍ਯ ਕਾ ਤਾਤਪਰਯ ਨਹੀ ਹੋਵੇ॥
ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਮਗ੍ਰਚਤੁਰਥ ਵੇਦਕਾ ਨਿਬ੍ਰਿਤਿ ਮੈ ਤਾਤ-
ਪਰਯਹੈ॥ ਔ ਤੀਨ ਬੇਦਨ ਮੇ ਕਰਮਬੋਧਕ ਵਾਕ੍ਯਨ ਕਾ
ਅੰਤਃਕਰਣ ਕੀ ਸੁੱਧੀਦ੍ਵਾਰਾ ਔ ਉਪਾਸਨਾਬੋਧਕ ਵਾਕ੍ਯਨ
ਕਾ ਅੰਤਹਕਰਣ ਕੀ ਥਿਰਤਾ ਦ੍ਵਾਰਾ ਗ੍ਯਾਨ ਮੇ ਉਪਯੋਗ
ਪ੍ਰਸਿਧਹੈ॥ ਯਾਂਤੇ ਕਰਮ ਕਾਂਡ ਉਪਾਸਨਾਕਾਂਡ ਗ੍ਯਾਨਕਾਂਡ
ਵਾਨ ਮੰਤ੍ਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਰੂਪ ਸਮਗ੍ਰਵੇਦ ਕਾ ਏਕ ਮੇ ਤਾਤ-
ਪਰਯ ਸਪਸ੍ਟਹੈ॥ ਇਸ ਰੀਤਿਸੇ ਵੇਦੋਕਾ ਏਕਮੇਤਾਤਪਰਯ
ਕਹਕਰ ਅਬਕ੍ਰਮ ਸੇ ਚਾਰੋ ਕੇ ਉਪਲਖਣ ਚਾਰ ਉਪਵੇਦੋ
ਕਾ ਦਿਖਾਵੇ ਹੈ॥ ਉਪਵੇਦੋਮੇ ਆਯੁਰ ਵੇਦਕੇ ਕਰਤਾ ਬ੍ਰਹਮਾ
ਪ੍ਰਜਾਪਤਿਅਸ੍ਵਿਨੀਕੁਮਾਰਧਨ੍ਵੰਤਰੀ ਇੰਦ੍ਰ ਭਰਦ੍ਵਾਜ ਆਤ੍ਰੇਯ
ਅਗਨਿਵੇਸਾਦਿ ਚਰਕ ਸੁਸ੍ਰੁਤਾਦਿ ਗ੍ਰੰਥੋ ਮੇ ਕਹੇਹੈ ਸੂਤ੍ਰ

ਸਾਰੀਰ ਨਿਦਾਨਚਿਕਿਤਸਾਦਿਤਿਨਮੇ ਸਤ੍ਹਾਨ ਕਹੇਹੈ॥ਵਹੀ ਸੁਸ੍ਰੁਤਾਦਿ ਗ੍ਰੰਥੋ ਮੇ ਕਹੇਹੈ ਯਾਤੇਵੇਭੀਆਯੁਰਵੇਦਹੈ॥ਵਾਤਸ੍ਯਾਯਨ ਕ੍ਰਿਤ ਕਾਮਸਾਸਤ੍ਰ ਭੀਜਿਸਕੋਕੋਕਕਹੇਹੈ॥ ਆਯੁਰ ਵੇਦ ਮੇ ਹੀ ਅੰਤਰ ਭੂਤ ਹੈ। ਅੰਤਰ ਹੋਨੇਮੇ ਯਹ ਨਿਮਿਤ ਹੈ ਕਾਮ ਸਾਸਤ੍ਰ ਕੇ ਵਿਖਯ ਬਾਜੀ ਕਰਣਾਦਿਕ ਭੀਸੁਸ੍ਰੁਤਾਦਿਕੋ ਮੇ ਪ੍ਰਤਿਪਾਦਨ ਕਿਯੇਹੈ॥ ਤਿਸ ਆਯੁਰਵੇਦਕਾ ਵੈਰਾਗਯ ਮੇ ਹੀ ਤਾਤਪਰਯਹੈ॥ ਕਾਹੇ ਤੇ ਆਯੁਰ ਵੇਦਮੇ ਕਹੀ ਰੀਤਿ ਸੇ ਔਖਧਿ ਕੀਯੇ ਰੋਗ ਨਾਸ ਹੋਕਰ ਭੀ ਕਾਲਾਂਤਰਮੇ ਫੇਰ ਵਹੀ ਉਤਪੱਨ ਹੋਵੇਹੈ॥ ਯਾਤੇ ਲੌਕਿਕ ਉਪਾਯ ਛੂਦ੍ਰਹੈ ਯਾ ਅਰਥ ਮੈ ਆਯੁਰਵੇਦਕਾ ਤਾਤਪਰਯਹੈ ॥ ਪੁਨ ਔਖਧਿਦਾਨਾਦਿਕ ਸੇ ਪੁਨਯ ਹੋਯਕੇ ਅੰਤਹਕਰਣ ਸੁਧਿ ਦ੍ਵਾਰਾ ਏਕ ਵਸ੍ਤੁਕੇ ਗਯਾਨ ਮੈ ਉਪਯੋਗਹੈਯਾਤੇ ਆਯੁਰਬੇਦਭੀ ਏਕਹੀ ਕੋ ਕਹੇਹੈ॥ ਏਵੰਪਾਦਚਤੁਸ੍ਰਯਰੂਪਧਨੁਰਵੇਦਬਿਸ੍ਵਾਮਿਤ੍ਰਨੇ ਕੀਆਹੈਵਹੁਭੀ ਏਕਹੀਕਹੇਹੈ॥ਪਾਦੋਮੇਪ੍ਰਥਮਦੀਖਯਾਪਾਦਹੈ ਦੂਸਰਾ ਸੰਗ੍ਰਹਪਾਦਹੈ॥ਤੀਸਰਾਸਿਧਿਪਾਦਹੈ॥ਚੌਥਾਪ੍ਰਯੋਗਪਾਦਹੈ॥ਪ੍ਰਥਮਪਾਦਮੈ ਚਾਰ ਪ੍ਰਕਾਰਕੇ ਆਯੁਧੋ ਕਾ ਬਰਣਨਹੈ ਵਹੁਚਾਰਮੁਕ੍ਤ੧ਅਮੁਕ੍ਤ੨ਮੁਕ੍ਤਾਮੁਕ੍ਤ੩ਯੰਤ੍ਰਮੁਕ੍ਤ੪ਹੈਂਚਕ੍ਰਾਦਿਕ ਮੁਕ੍ਤਕਹੀਯੇਹੈ॥ਖੜਗਾਦਿਕਅਮੁਕ੍ਤਕਹੀਯੇਹੈ॥ਬਰਛੀਆਦਿਕਮੁਕ੍ਤਾਮੁਕ੍ਤਕਹੀਯੇਹੈ।ਬਾਣਗੋਲੀਆਦਿਕਯੰਤ੍ਰਮੁਕ੍ਤਕਹੀਯੇਹੈ॥ ਚਾਰੋ ਮੈ ਮੁਕ੍ਤ ਆਯੁਧ ਅਸਤ੍ਰ ਕਹੀਯੇਹੈ॥ ਅਮੁਕ੍ਤ

ਸਸਤ੍ਰ ਕਹੀਏਹੈ ॥ ਇਨ ਮੁਕ੍ਤਾਦਿ ਚਾਰੋ ਆਯੁਧੋਕੇ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਬਿਸ੍ਨੁਪਸੁਪਤਿ ਪ੍ਰਜਾਪਤਿ ਅਗਨਿ ਬਰੁਣ ਇੰਦ੍ਰਾਦਿਦੇਵਤਾ ਕਹੇ ਹੈ ਔ ਮੰਤ੍ਰ ਕਹੇਹੈਖਤ੍ਰਿਯਕੁਮਾਰਔਤਿਨਕੇਅਨੁਸਾਰੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਦਿਕ ਇਸ ਵਿਦਯਾਕੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕਹੇ ਹੈ ॥ ਸੋ ਅਧਿਕਾਰੀ ਪਦਾਤਿ ੧ ਰਥਾਰੂਢ ੨ ਤੁਰਗਾਰੂਢ ੩ ਗਜਾ ਰੂਢ ੪ ਭੇਦ ਸੇ ਚਾਰ ਪ੍ਰਕਾਰਕੇਹੈ ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਆਯੁਧ ਦੀਖ੍ਯਾ ਅਭਿਖੇਕ ਸਕੁਨਮੰਗਲਕਾਰਣ ਯਹ ਸਭ ਪ੍ਰਥਮ ਪਾਦ ਮੇ ਕਹੇਹੈ ॥ ਸੰਪੂਰਣ ਸਸਤ੍ਰੋ ਕੇ ਗ੍ਰਹਣ ਕੀ ਰੀਤਿ ਔ ਆਚਾਰਯਕਾ ਲਛਣ ਯਹ ਵਿਖਯ ਦੂਸਰੇ ਪਾਦ ਮੇ ਕਹਿਆਹੈ॥ ਗੁਰੁ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ ਸੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁਯੇ ਸਸਤ੍ਰੋ ਕਾ ਅਭ੍ਯਾਸ। ਤੈਸੇ ਮੰਤ੍ਰੋ ਕੀ ਸਿਧਿ ਔ ਦੇਵਨ ਕੀ ਸਿਧਿ ਕਾ ਪ੍ਰਕਾਰ ਤੀਸਰੇ ਪਾਦਮੇ ਕਹਿਆਹੈ ॥ ਸਿਧ ਹੁਯੇ ਮੰਤ੍ਰੋ ਕਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਨਾ ਚਤੁਰਥ ਪਾਦਮੇ ਕਹਿਆਹੈ॥ ਏਤਾ ਅਰਥ ਧਨੁਰ ਵੇਦਮੇ ਹੈ ॥ ਦੁਸ੍ਟ ਧਾੜਵੀ ਚੋਰਾਦਿਕੋ ਸੇ ਪ੍ਰਜਾਕਾ ਪਾਲਨ ਕਰਨਾ ਔ ਯੁਧ ਕਰਨਾ ਖਤ੍ਰਿਯ ਕਾ ਧਰਮ ਹੈ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਕਾ ਬੋਧਕ ਧਨੁਰ ਵੇਦ ਹੈ॥ ਯਾਤੇ ਤਾਕਾਭੀ ਅੰਤਃਕਰਣ ਕੀ ਸੁਧਿ ਬੋਧਨਦ੍ਵਾਰਾ ਗ੍ਯਾਨ ਜਨਨਸੇ ਏਕ ਮੇਹੀ ਅਭਿਪ੍ਰਾਯਹੈ ਏਵੰਗਾਂਧਰਬ ਬੇਦ ਭਰਤਨੇ ਪ੍ਰਕਾਸਿਤ ਕੀਆਹੈ॥ਤਿਸਮੇ ਸੁਰਸ੍ਰੁਤਿਗ੍ਰਾਮਮੂਰਛਨਾਤਾਲਲਯਸਹਿਤ ਗੀਤ ਨ੍ਰਿਤ੍ਯਵਾਦ੍ਯਕਾ ਬਹੁਤਨਿਰਣਯਕਿਯਾਹੈਦੇਵਤਾਕਾ

ਆਰਾਧਨ ਔ ਨਿਰਵਿਕਲਪਕ ਸਮਾਧੀਕੀ ਸਿਧਿਗਾਂਧਰਬ ਵੇਦਕਾ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਕਹਿਆਹੈ॥ ਯਾਤੇ ਤਾਕਾ ਭੀ ਏਕ ਵਸ੍ਤੁ ਕੇ ਗਜ਼ਾਨ ਜਨਕ ਅੰਤਹਕਰਣਕੀਏਕਾਗ੍ਰਤਾ ਦ੍ਵਾਰਾ ਏਕ ਮੇ ਹੀ ਤਾਤਪਰਯਹੈ॥ ਤੈਸੇ ਅਰਥ ਸਾਸਤ੍ਰਕਾ ਭੀ ਏਕਮੇ ਤਾਤਪਰਯਹੈ॥ ਅਰਥ ਸਾਸਤ੍ਰ ਨੀਤਿਸਾਸਤ੍ਰ ਅਸ੍ਵਸਾਸਤ੍ਰ ਗਜ ਸਾਸਤ੍ਰ ਸਿਲਪ ਸਾਸਤ੍ਰ ਸੂਪਕਰਣਸਾਸਤ੍ਰ ਚੌਹਟਕਲਾਸਾਸਤ੍ਰਭੇਦਸੇਬਹੁਤਪ੍ਰਕਾਰਕਾਨਾਨਾਮੁਨੀਯੋਂਨੇਰਚਿਆਹੈ ਤਿਸਮੇ ਧਨ ਪ੍ਰਾਪਤਿਕੇ ਉਪਾਯ ਕਹੇਹੈ॥ ਯਾਤੇ ਧਨ ਪ੍ਰਾਪਤਿਕੇ ਉਪਾਯੋਂਕਾ ਬੋਧਕਸਾਸਤ੍ਰ ਅਰਥ ਵੇਦ ਕਹੀਯੇਹੈ॥ ਤਿਸਕਾ ਤਾਤਪਰਯ ਵੈਰਾਗਜ਼ਮੇਹੈ ਕਾਹੇਤੇ ਧਨ ਪ੍ਰਾਪਤਿਕੇ ਨਿਖਲ ਉਪਾਯਨਮੇ ਨਿਪੁਨਪੁਰਖੋਕੋ ਭੀਭਾਗਜ਼ਨਸੇ ਬਿਨਾ ਧਨਕਾ ਲਾਭ ਨਹੀ ਹੋਵੇ ਯਾਤੇ ਅਰਥ ਵੇਦਕਾ ਵੈਰਾਗਜ਼ ਮੇਹੀ ਤਾਤਪਰਯਹੈ॥ ਇਸ ਰੀਤਿਸੇ ਗਜ਼ਾਨਕੇ ਸਾਧਨ ਵੈਰਾਗਜ਼ ਜਨਨ ਦ੍ਵਾਰਾ ਯਹ ਭੀ ਏਕਮੇ ਤਾਤਪਰਯ ਵਾਲਾ ਹੈ ਤੈਸੇ ਖਟ ਪਦਉਪਲਖਿਤ ਖਟਵੇਦਕੇ ਅੰਗਭੀ ਏਕਮੇ ਤਾਤਪਰਯ ਵਾਲੇਹੈਂ॥ ਸਿਖਜ਼ਾਦਿਕ ਵੇਦਕੇ ਉਪਯੋਗੀ ਹੋਨੇ ਤੈ ਬੇਦਕੇ ਅੰਗਕਹੀਯੇਹੈ॥ ਖਟ ਅੰਗੋਮੇ ਸਰਬ ਬੇਦੋਪ-ਯੋਗੀ ਸਿਖਜ਼ਾਪਾਣਿਨਿ ਰਿਖਿਨੇ ਬਨਾਈਹੈ॥ ਵੇਦਨਕੀ ਪ੍ਰਿਥਕਪ੍ਰਿਥਕ ਸਾਖਨਕੇ ਉਪਯੋਗੀ ਸਿਖਜ਼ਾਗ੍ਰੰਥ ਜਿਨਕਾ ਨਾਮ ਪ੍ਰਾਤਿਸਾਖਜ਼ਕਹੇਹੈ॥ ਔਰ ਮੁਨਿਯੋਂਨੇ ਕੀਯੇਹੈ ਸੋਭੀ

ਸਿਖਜ਼ਾਕੇ ਹੀ ਅੰਤਰਭੂਤਹੈ ਪ੍ਰਯੋਜਨਸਿਖਜ਼ਾਕਾਵੈਦਕਸਬ ਦੋਮੇ ਅਛਰੋਕੇ ਕੰਠਤਾਲੁ ਮੂਰਧਦੰਤਓਸ੍ਹਾਦਿ ਸਥਾਨੋਕਾ ਗਜ਼ਾਨ ਹੈ ਪੁਨਾ ਉਦੱਾਤ ਅਨੁਦੱਾਤਸ੍ਵਰਿਤਸ੍ਵਰੋਕਾ ਗਜ਼ਾਨ ਹੈ॥ ਏਵੈ ਬੇਦਪ੍ਰਤਿਪਾਦਿਤ ਕਰਮੋਕੇ ਕਰਨਕੀ ਰੀਤਿ ਕ ਲਪ ਸੂਤ੍ਰੋਸੇ ਜਾਨੀ ਜਾਵੇਹੈ॥ ਯਗਜ਼ ਕਰਾਵਨੇ ਵਾਲੇ ਬ੍ਰ- ਹਮਣ ਰਿਤ੍ਵਕ ਕਹੀਯੇਹੈ ਵਹੁ ਹੋਤਾ ਉਤਗਾਤਾ ਅਧ੍ਵਰਯੁ ਭੇਦ ਸੇ ਤੀਨ ਪ੍ਰਕਾਰਕੇ ਹੋਵੈਹੈ ਤਿਨਮੇ ਹੋਤਾਕੇ ਕਰਨੇ ਯੋਗ ਕਰਮੋਕੇ ਬੋਧਕ ਕਲਪ ਸੂਤ੍ਰਆਸ੍ਵਲਾਯਨਾਦਿਕੋ ਨੇ ਬਨਾਯੇਹੈਂ॥ ਉਦਗਾਤਾਕੇ ਕਰਨੇ ਯੋਗਜ਼ ਕਰਮੋਕੇ ਬੋਧਕ ਕਲਪ ਸੂਤ੍ਰਦ੍ਰਾਘ੍ਯਾਯਨਾਦਿਕੋਨੇ ਬਨਾਯੇਹੈਂ॥ ਅਧ੍ਵਰਯੁਕੇ ਕਰਨੇ ਯੋਗ ਕਰਮੋਕੇ ਬੋਧਕ ਕਲਪ ਸੂਤ੍ਰਕਾਤਜ਼ਾਯਨਾਦਿ ਕੋ ਨੇ ਬਨਾਯੇਹੈਂ॥ ਵੈਦਕ ਕਰਮੋਕੇ ਅਨੁਸ੍ਠਾਨਕਾ ਗਜ਼ਾਨ ਕਲਪ ਸੂਤ੍ਰੋਂ ਕਾ ਪ੍ਰਯੋਜਨਹੈ॥ ਤੈਸੇ ਵੇਦਕੇ ਸੁਧ ਸਬਦਕਾ ਗਜ਼ਾਨ ਔਉਦਾਤਾਦਿਸ੍ਵਰੋਕੇ ਸੰਦੇਹਕੀ ਨਿਬ੍ਰਿਤਿ ਔਥੋਰੇ ਮੇ ਸੁਧ ਅਨੇਕ ਸਬਦੋਕੇ ਬਨਾਵਨੇਕੀ ਰੀਤਿ ਔਰ ਮੂਰਖ ਪਨੇਕੀ ਨਿਬ੍ਰਿਤਿ ਔਅਸੁਧ ਸਬਦਕੇ ਕਹਣੇਕੀ ਨਿਬ੍ਰਿਤਿ ਔ ਆਗਮਕੇ ਪੜਨਕੀ ਰੀਤੀ ਬਜ਼ਾਕਰਣਸੇ ਜਾਨੀਜਾਵੇ ਹੈ ਸੋ ਬਜ਼ਾਕਰਣ ਅਸ੍ਟ ਅਧਜ਼ਾਯ ਰੂਪਪਾਣਿਨਿ ਰਿਖੀਨੇ ਕੀਯਾਹੈ ਕਾਤਜ਼ਾਯਨਨੇ ਤਿਸਪੈ ਵਾਰਤਕ ਬਨਾਯਾ ਪਤੰਜ ਲਿਨੇ ਤਿਸਕਾ ਭਾਖਜ਼ਕੀਆਹੈ॥ ਇਸ ਬਜ਼ਾਕਰਣ ਬਿਨਾ

ਔਰ ਬਯਾਕਰਣੋਮੇ ਵੇਦਕੇ ਸਬਦੋਕੀ ਸਿਧੀ ਨਹੀ ਕਰੀ ਯਾਤੇ ਵਹੁ ਪੁਰਾਣ ਇਤਿਹਾਸਾਦਿਕੋਕੇ ਸਬਦੋਕੇ ਸਾਧਨੇਸੇ ਤਿਨਕੇ ਉਪਯੋਗੀਹੈਂ ਵੇਦਕੇ ਨਹੀਂ ਯਾਤੇ ਵਹੁ ਵੇਦਕੇਅੰਗ ਨਹੀਂ ਯਹੀ ਵੇਦਕਾ ਅੰਗਹੈ ਸਬਦੋਕੀ ਸੁਧੀਆਦਿਕ ਕਾ ਗਯਾਨ ਬਯਾਕਰਣ ਕਾ ਪ੍ਰਯੋਜਨਹੈਤੈਸੇਵੈਦਕਮੰਤ੍ਰੋਂਮੇ ਪਦੋ ਕੇ ਅਰਥੋਂਕੇ ਗਯਾਨ ਹੇਤ ਯਾਸਕ ਨਾਮ ਮੁਨਿਨੇਤ੍ਰਯੋਦਸ ਅਧਯਾਯ ਰੂਪ ਨਿਰੁਕ੍ਤ ਰਚਿਆਹੈ ॥ ਤਿਸਮੇ ਵੇਦ ਵਾਕਯ ਨਕੇ ਅਰਥ ਗਯਾਨ ਹੇਤ ਮੰਤ੍ਰੋਂਮੇ ਅਪ੍ਰਸਿਧ ਪਦੋਕੇ ਅਰਥੋ ਕਾ ਨਿਰਣਯਕੀਆਹੈ ॥ ਯਾਤੇ ਵੈਦਿਕ ਅਪ੍ਰਸਿਧ ਪਦੋਕੇ ਅਰਥ ਗਯਾਨਕਾ ਉਪਯੋਗੀ ਹੋਨੇਤੇ ਨਿਰੁਕ੍ਤਭੀ ਵੇਦਕਾ ਅੰਗਹੈ ॥ ਨਾਮੋਕਾ ਬੋਧਕ ਜੋ ਪੰਚਾਧਯਾਯ ਰੂਪ ਨਿਰਘੰਟ ਨਾਮ ਗ੍ਰੰਥ ਯਾਸਕਨੇ ਕੀਆ ਹੈ ਤਾ ਕਾਭੀ ਨਿਰੁਕ੍ਤਮੇ ਅੰਤ ਰ ਭਾਵਹੈ॥ਔਅਮਰਸਿੰਘ ਹੇਮਚੰਦ੍ਰਮੇਦਨੀਕਰ ਬਰਰੁਚਿ ਆਦਿਕੋਨੇ ਕੀਯੇ ਜੋ ਇਤਿਹਾਸ ਪੁਰਾਣਗਤ ਨਾਮੋਕੇਬੋਧ ਕ ਕੋਸ ਤਿਨ ਸਭਕਾ ਨਿਰੁਕ੍ਤਮੈ ਅੰਤਰਭਾਵਹੈ॥ ਵਾਕਯਾ ਰਥ ਗਯਾਨਕਾ ਹੇਤੁਨਾਮਾਰਥ ਗਯਾਨ ਨਿਰੁਕ੍ਤਕਾ ਪ੍ਰਯੋਜ ਨ ਹੈ ॥ ਏਵੰ ਪਿੰਗਲਮੁਨਿਨੇ ਵੈਦਕ ਛੰਦੋਂਕੇ ਗਯਾਨ ਹੇਤ ਆਠ ਅਧਯਾਯਰੂਪ ਪਿੰਗਲ ਸੂਤ੍ਰਰਚੇਹੈ॥ ਤਿਸਕੇ ਤੀਨ ਅਧਯਾਯੋਂਮੇ ਵੈਦਿਕ ਛੰਦੋਂਕਾ ਨਿਰਣਯ ਲਿਖਾਹੈ ॥ ਪਾਂਚ ਅਧਯਾਯਨਮੈ ਇਤਿਹਾਸ ਪੁਰਣਾਦਿਗਤ ਲੌਕਿਕ ਛੰਦੋਂ

ਕਾ ਨਿਰਣਯ ਲਿਖਾਹੈ ਜੈਸੇ ਪਾਣਿਨਿ ਬਯਾਕਰਣ ਮੈ ਪ੍ਰ
ਕਰਣ ਤੇ ਲੌਕਿਕ ਸਬਦੋ ਕਾ ਸਾਧਨ ਲਿਖਾਹੈ ਯਾਤੇ ਪਿੰ-
ਗਲ ਕ੍ਰਿਤ ਸੂਤ੍ਰਭੀ ਬੇਦਕਾ ਅੰਗਹੈ॥ ਵੈਦਕ ਛੰਦੋਕਾ ਯ
ਤਯਾਦਿ ਸਹਿਤ ਗਯਾਨ ਪਿੰਗਲਕਾ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਹੈ॥ ਤੈਸੇ
ਗਰਗਾਦਿ ਕ੍ਰਿਤ ਜਯੋਤਿਖਮੇ ਵੈਦਕ ਕਰਮੋਕੇ ਅੰਗਭੂਤ
ਦਰਸ ਪੂਰਣਮਾਦਿ ਕਾਲ ਕਾ ਨਿਰਣਯ ਲਿਖਾਹੈ ਯਾਤੇ
ਜਯੋਤਿਖ ਭੀ ਵੇਦਕਾ ਅੰਗਹੈ॥ ਪੂਰਬਕਹੇ ਵੇਦਕੇ ਖਟ
ਅੰਗੋਂ ਮੇ ਜੋ ਅਰਥ ਵੇਦਕਾ ਉਪਯੋਗੀ ਨਹੀ ਤਾਕਾ ਪ੍ਰ-
ਸੰਗ ਸੇ ਨਿਰੂਪਣ ਕੀਆ ਹੈ ਮੁਖਯਤਾ ਸੇ ਵੇਦੋਪਯੋਗੀ
ਅਰਥ ਪਾਠਕਾਹੀ ਨਿਰਣਯ ਕੀਯਾ ਹੈ॥ ਯਾਤੇ ਜੋ ਵੇਦ
ਕਾ ਪ੍ਰਯੋਜਨਹੈ ਸੋਈ ਏਕਵਸਤੁ ਬੋਧਨ ਏਕਵਸਤੁਤਿਨ
ਕਾ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਹੈ ਇਸਰੀਤਿਸੇ ਅੰਗੋਂ ਕਾ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਕਹ
ਕਰ ਅਬ ਉਪਾਂਗੋਂ ਕਾ ਏਕ ਵਸਤੁ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਹੈ ਯਹਦਿਖਾ
ਵੇਹੈਂ॥ ਪੁਰਾਣ ਨਯਾਯ ਮੀਮਾਂਸਾ ਧਰਮਸਾਸਤ੍ਰ ਯੇ ਚਾਰ
ਉਪਾਂਗਹੈ ਸਰਗ ਨਾਮ ਸੂਖਮ ੧ ਬਿਸਰਗ ਨਾਮ ਸਥੂਲ
੨ ਬੰਸ ੩ ਮਨੰਤ੍ਰਰ ੪ ਭੂਗੋਲਾਦਿ ੫॥ ਪੰਚਵਸਤੁਯੋ ਕੇ
ਪ੍ਰਤਿਪਾਦਕ ਅਸ੍ਰਾਦਸ ਪੁਰਾਣਬਯਾਸਜੀਨੇ ਕੀਯੇ ਹੈ॥
ਬ੍ਰਹਮ ੧ ਪਦਮ ੨ ਬਿਸ੍ਨੁ ੩ ਸਿਵ ੪ ਭਾਗਵਤ ੫ ਨਾਰ
ਦੀਯ ੬ ਮਾਰਕੰਡੇਯ ੭ ਅਗਨਿ ੮ ਭਵਿਖਯ ੯ ਬ੍ਰਹਮ
ਵੈਵਰਤਯ ੧੦ ਲਿੰਗ ੧੧ ਬਰਾਹ ੧੨ ਸਕੰਦ ੧੩

ਵਾਮਨ ੧੪ ਕੂਰਮ ੧੫ ਮਤਸਯ ੧੬ ਗਰੁੜ ੧੭ ਬ੍ਰਹਮਾਂਡ ੧੮ ਏ ਤਿਨਕੇ ਨਾਂਮਹੈ ਪੁਰਾਣ ਪਦ ਸਭਕੇ ਆਗੇਜੋੜਲੇਨਾਚਾਹੀਯੇ॥ ਨਰਸਿੰਘ ੧ ਨੰਦੀ ੨ ਸਿਵਧਰਮ ੩ ਦੌਰਬਾਸ ੪ ਨਾਰਦੀਯ ੫ ਕਾਪਲ ੬ ਮਾਨਵ ੭ ਓਸਨਸ ੮ ਬ੍ਰਹਮਾਂਡ ੯ ਬਾਰੁਣ ੧੦ ਕਾਲੀ ੧੧ ਆਤਮ ੧੨ ਬਾਸਿਸ੍ਰ ੧੩ ਲਿੰਗ ੧੪ ਮਾਹੇਸ੍ਵਰ ੧੫ ਸਾਂਬ ੧੬ ਸੌਰ ੧੭ ਪਾਰਾਸ੍ਵਰ ੧੮ ਮਾਰੀਚ ੧੯ ਭਾਰਗਵ ੨੦ ਐਸੇ ਉਪਪੁਰਾਣ ਅਨੇਕਹੈ ਪੂਰਬਕਹੇ ਪੁਰਾਣ ਅ-ਸ੍ਰਾਦਸ ਬਯਾਸ ਜੀ ਨੇ ਕੀਯੇਹੈ ਉਪਪੁਰਾਣ ਕੋਈ ਬਯਾਸ ਨੇ ਕੋਈ ਔਰ ਮੁਨਿਯੋ ਨੇ ਕੀਯੇਹੈਂ ਪੁਰਾਣੋ ਸਹਿਤ ਉਪ-ਪੁਰਾਣੋ ਕਾ ਤਾਤਪਰਯ ਸਰਗਾਦਿ ਪ੍ਰਤਿਪਾਦਨ ਮੇ ਨਹੀ ਉਪਨਿਖਦਰਥ ਬ੍ਰਹਮ ਕੇ ਬੋਧਨਮੇ ਹੈ ਯਾਤੇ ਪੁਰਾਣੋ ਮੈ ਪ੍ਰਤਿਪਾਦਨ ਕਰੀ ਬਿਸ੍ਨੁ ਸਿਵ ਸੂਰਯ ਸਕਤੀ ਗਣੇਸ ਇਨ ਪਾਚ ਮੂਰਤਿਯੋਮੇ ਏਕ ਦੇਵਕੀ ਸਤੁਤੀ ਔ ਅਨਯ ਕੀ ਨਿੰਦਾ ਕਹਨੇਵਾਲੇ ਵਾਕਯਨਕਾ ਤਾਤਪਰਯ ਮੁਖਦੇਵ ਕੀ ਸਤੁਤਿ ਮੇ ਹੈ ਇਤਰ ਕੀ ਨਿੰਦਾ ਮੇ ਨਹੀ ਜੈਸੇ ਉਦ-ਯਕਾਲ ਔ ਅਨੁਦਯ ਕਾਲਮੇ ਹੋਮ ਕਹਨੇਵਾਲੇ ਬੇਦਬਚਨੋਕਾ ਤਾਤਪਰਯ ਅਪਨੇ ਅਪਨੇ ਕਾਲਕੇ ਹਵਨ ਕੀ ਸਤੁਤਿ ਮੇ ਹੈ ਅਨਯ ਕੀ ਨਿੰਦਾਮੇ ਨਹੀ ਅਨਯਥਾ[1] ਪਰਸਪਰ

੧–ਐਸੇ ਨਾ ਮਾਨੇ

ਨਿੰਦਾ ਸੇ ਦੋਨੋ ਕਾਲੋ ਕੇ ਹਵਨ ਕਾ ਤਜਾਗ ਹੋਵੇਗਾ॥ ਯਾ ਤੇ ਪੁਰਾਣ ਬਚਨੋਮੇ ਕਹੀ ਉਸਤੁਤੀ ਮੁਖਜ ਕੀ ਉਪਾਸਨਾ ਹੇਤਹੈ॥ ਉਪਾਸਨਾ ਸੇਉਪਾਸਕ ਬ੍ਰਹਮਲੋਕ ਮੇਜਾਇਕੇ ਬ੍ਰਹਮਾਕੇਬਿਦੇਹਕਾਲਮੇਬ੍ਰਹਮਾਕੇਸਾਥਮੁਕਤੁਹੋਵੇਹੈ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਲੋਕਹੀਉਪਾਸਕੋਕੋਅਪਨੀਭਾਵਨਾਨੁਸਾਰਬੈਕੁੰਠਕੈਲਾਸਾ ਦਿ ਰੂਪ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਵੇ ਹੈ॥ ਬੈਕੁੰਠਾਦਿ ਲੋਕ ਬ੍ਰਹਮਲੋਕ ਸੇ ਭਿੰਨ ਵੇਦਮੇ ਲਿਖੇ ਨਹੀ ਅਰ ਉਪਾਸਕੋਕੋ ਬ੍ਰਹਮਲੋਕ ਕੀ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਹੀਹੈ ਯਾਤੇ ਵੈਸ੍ਨਵਾਦਿਕੋ ਕੋ ਬੈਕੁੰਠਾਦਿ ਰੂਪ ਬ੍ਰਹਮ ਲੋਕ ਹੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਵੇਹੈ॥ ਅਥਵਾ ਉਪਪੁਰਾ- ਣੋ ਸਹਿਤ ਪੁਰਾਣੋ ਕਾ ਇਸਰੀਤਿ ਸੇ ਉਪਨਿਖਦਰਥ ਬ੍ਰਹਮ ਮੇ ਤਾਤਪਰਯ ਹੈ॥ ਪੁਰਾਣੋ ਮੇ ਜੇਤੇ ਪਾਂਚ ਦੇਵਨ ਮੇ ਏਕ ਏਕ ਕੇ ਵਾਚਕ ਨਾਮ ਹੈ ਸੋ ਸਭੀ ਕਾਰਣ ਬ੍ਰਹਮ ਕੇ ਨਾਮ ਹੈ॥ ਪੁਨਾ ਕਾਰਯ ਬ੍ਰਹਮ ਕੇ ਨਾਮਹੈ ਜੈਸੇ ਮਾਯਾਵ ਛਿੰਨਈਸ ਕਾ ਨਾਮ ਭੀ ਬ੍ਰਹਮ ਹੈ॥ ਔਰ ਸੂਖਮ ਸਥੂਲ ਸਰੀਰਾਵਛਿੰਨ ਹਿਰਣਜਗਰਭ ਔ ਬਿਰਾਟ ਕਾ ਨਾਮ ਭੀ ਬ੍ਰਹਮ ਹੈ ਇਸਪ੍ਰਕਾਰ ਬਿਸ੍ਨੁ ਸਿਵਾਦਿ ਪਦ ਕਾਰਣ ਬ੍ਰਹਮ ਕੋ ਭੀ ਬੋਧਨ ਕਰੈਹੈ॥ ਔ ਕਾਰਯ ਬ੍ਰਹਮ ਕੋਭੀ ਬੋਧਨ ਕਰੇਹੈ॥ ਯਾਤੇ ਸੈਂਧਵਾਦਿ ਸਬਦੋਵਤ ਅਨੇਕਾਰਥ ਹੈ॥ ਜਿਸ ਪੁਰਾਣ ਮੇ ਜਿਸਕੀ ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ ਹੈ ਤਹਾ ਤਿਸਕੇ ਬੋਧਕ ਪਦਕਾਰਣ ਬ੍ਰਹਮ ਕੇ ਹੈ॥ ਅਨਜ ਦੇਵਨਕੇ ਵਾਚਕ

ਕਾਰਯ ਬ੍ਰਹਮ ਕੇ ਬੋਧਕ ਹੈ ਯਾਤੇ ਬੈਸ੍ਨਵਾਦਿ ਪੁ
ਰਾਣਨਮੇ ਬਿਸ੍ਨੁਆਦਿਕੋਕੀਸ੍ਤੁਤਿ ਔ ਅਨਜ਼ ਦੇਵਨਕੀ
ਨਿੰਦਾ ਬੋਧਕ ਬਚਨੋਮੇ ਬਜ਼ਾਸਜੀਕਾ ਯਹ ਅਭਿਪ੍ਰਾਯ
ਸਿਧ ਹੋਵੇਹੈ॥ ਕਾਰਣਬ੍ਰਹਮ ਉਪਾਸਜ਼ਹੈ ਕਾਰਯ ਬ੍ਰਹਮ
ਉਪਾਸਜ਼ ਨਹੀਂ॥ ਯਾਤੇ ਜਿਸ ਪੁਰਾਣਮੇ ਜੋ ਦੇਵਮੁਖਜ਼ ਹੈ
ਤਿਸਕੇ ਵਾਚਕ ਪਦਕਾਰਣ ਬ੍ਰਹਮਕੇ ਬੋਧਕਹੈਂ ਇਤਰ ਦੇ
ਵਨਕੇ ਵਾਚਕ ਕਾਰਯ ਬ੍ਰਹਮਕੇ ਬੋਧਕਹੈਂ ਯਾਤੇ ਮੁਖਜ਼
ਦੇਵ ਵਾਚਕ ਪਦੋਸੇ ਕਾਰਣ ਬ੍ਰਹਮਕੀਸ੍ਤੁਤਿ ਔ ਅਨਜ਼ਦੇਵ
ਵਾਚਕ ਪਦੋਸੇ ਕਾਰਯ ਬ੍ਰਹਮਕੀ ਨਿੰਦਾਮੇ ਤਾਤਪਰਯ ਹੈ
ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਰਬ ਪੁਰਾਣੋਮੇ ਗ੍ਰਹਣਤਜ਼ਾਗਿ ਯੋਗਜ਼ ਅ
ਰਥ ਕਾਭੇਦ ਨਹੀਂ ਕੇਵਲ ਕਾਰਯ ਕਾਰਣਕੀ ਸੰਗਜ਼ਾਰੂਪ
ਸੰਕੇਤਕਾਹੀ ਭੇਦਹੈ॥ ਯਾਤੇ ਸਭੀ ਪੁਰਾਣ ਕਾਰਣ ਬ੍ਰਹਮ
ਕੋ ਉਪਾਸਜ਼ਤਾ ਬੋਧਨ ਕਰੇਹੈ॥ ਕਾਰਯ ਬ੍ਰਹਮਕੋ ਉਪਾ-
ਸਜ਼ਤਾ ਬੋਧਨ ਨਹੀਂ ਕਰੇ॥ ਉਲਟਾ ਕਾਰਯ ਬ੍ਰਹਮਕੇ
ਉਪਾਸਕੋਕੋਨਰਕਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਹੇਹੈ ਜੈਸੇ ਪਦਮਾਦਿ ਬੈਸ੍ਨਵ
ਪੁਰਾਣੋਮੇ ਸਿਵਾਦਿਕੋਕੇਉਪਾਸਕੋਂਕੋਨਰਕਪ੍ਰਾਪਤੀਕਹੀਹੈ
॥ਔਸਕੰਦਾਦਿ ਸੈਵਪੁਰਾਣੋਂਮੇਬਿਸ੍ਨੁਆਦਿਕੋਕੇ ਉਪਾਸਕੋ
ਕੋ ਨਰਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਹੀਹੈ॥ ਤਿਸ ਕਹਨੇਕਾ ਤਾਤਪਰਯ
ਯਹਹੈ॥ ਹੀਨ ਸੰਪਦਾ ਪੁਰਖੋਕੋ ਦੁਖਕਾ ਹੇਤੁ ਹੋਵੇਹੈ ਔਬਿ
ਦੇਹ ਕੇਵਲਜ਼ ਸੁਖਕੀ ਅਪੇਖਜ਼ਾਕਰ ਯੇ ਸੁਖ ਨਤੁਨਹੈ॥

ਯਾਤੇ ਕਾਰਣ ਬ੍ਰਮਮਕੀ ਉਪਾਸਨਾਤਜ਼ਾਗਕੇਕਾਰਯ ਬ੍ਰਹਮ੍
ਕੇ ਉਪਾਸਕੋਕੋ ਨਰਕ ਸਬਦਸੇ ਕੈਲਾਸ ਬੈਕੁੰਠਾਦਿ
ਲੋਕ ਕਹੇਹੈਂ॥ ਰੌਰਵਾਦਿਨਹੀ॥ ਯਹ ਵਾਰਤਾ ਮੋਖਧਰਮ
ਕੇ ਜਾਪਕੋਪਾਖਜ਼ਾਨਮੇ ਸਪਸ੍ਰਹੈ॥ ਯਾਨਿਅਮੂਨਿਸਥਾਨਾਨਿ
ਦੇਵਾਨਾਂ ਪਰਮਾਤਮਨਃ ਤਸਮਾਤਸਥਾਨਬਰਸਜ਼ੇਹ ਸਰਬੇ
ਨਿਰਯਸੰਗਿਤਾਇਤਿ॥ਯਾਨਿ-ਜੋ ਅਮੂਨਿ-ਇਹ ਸਥਾਨਾਨਿ
ਸਥਾਨਹੈ ਦੇਵਾਨਾਂ-ਦੇਵਤਿਓਂਕੇ ਪਰਮਾਤਮਨਃ ਤਸਮਾਤ
ਤਿਸ ਪਰਮਾਤਮਾਕੇ ਸਥਾਨਬਰਸਜ- ਸ੍ਰੇਸ੍ਰ ਸਥਾਨਤੇ ਇਹ
ਇਸਬਿਚਾਰਮੇ ਵਹੁ ਸਰਬ-ਸਭੀ॥ ਨਿਰਯਸੰਗਿਤਾ ਨਰਕ
ਨਾਮ ਵਾਲੇਹੈ॥ ਯਾਤੇ ਨਰਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀਕੀ ਹੇਤੁਕਾਰਯ ਬ੍ਰ-
ਹ ਕੀ ਉਪਾਸਨਾ ਨਾਕਰੇ ਯਦਜ਼ਪਿ ਪੁਰਾਣੋਮੇ ਬਿਸ਼੍ਨੁ
ਸਿਵਾਦਿ ਮੂਰਤੀਯੋਂਕੀ ਭੀ ਉਪਾਸਨਾ ਕਹੀਹੈ ਔਮੂਰਤੀ
ਆਂ ਸਰਬਥਾ ਕਾਰਯ ਬ੍ਰਹਮਹੈ ਤਥਾਹੀ ਭੂਮੀ ਬੀਜ ਅੰਕੁਰ
ਤਰੂ ਫਲੋਕੇ ਸਮਾਨ ਬ੍ਰਹਮਕੇ ਪਾਂਚਰੂਪਹੈਂ ਸੁੱਧ ਸਬਲ
ਸੂਤ੍ਰ ਬਿਰਾਟ ਬਿਸਨ੍ਵਾਧਿ ਯੇ ਤਿਨਪਾਂਚੋਕੇਨਾਮਹੈ ਨਿਰੁਪਾ
ਧਿ ਸੁਧਹੈ ਮਾਯਾ ਉਪਾਧਿ ਵਾਲਾ ਸਬਲਕਹੀਯੇਹੈ॥ ਅ-
ਪੰਚੀਕ੍ਰਿਤ ਪੰਚਭੂਤੋਪਾਦਿ ਵਾਲਾ ਸੂਤ੍ਰਹੈ ਪੰਚੀਕ੍ਰਿਤ ਪੰਚ
ਮਹਾਭੂਤੋਪਾਧਿ ਵਾਲਾ ਬਿਰਾਟਹੈ ਚਤੁਰਭੁਜਾਦਿ ਮੂਰਤੀ
ਵਾਲੇ ਬਿਸ਼੍ਨੁਆਦਿਕ ਫਲਹੈਂ ਬਿਸ਼੍ਨੁ ਸਿਵਸਕਤੀ ਗਣੇਸ਼
ਸੂਰਯ ਸੋ ਮਾਯਾਕਾਪਰਿਣਾਮ ਔ ਚੇਤਨਕਾਬਿਵਰਤਹੋਨੇ

ਤੇ ਕਾਰਯਹੈ॥ ਯਾਤੇ ਨਰਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀਕੀ ਹੇਤੁ ਤਿਨਕੀ ਉ-
ਪਾਸਨਾ ਕਹਨੇ ਵਾਲੇ ਵਾਕਜਨਕਾ ਕਿਆ ਤਾਤਪਰਯਹੈ
ਯਹਆਸੰਕਾ ਹੋਵੈਹੈ॥ ਤਥਾਪਿ ਬਿਰਾਟਕੇ ਏਕਦੇਸਵਰਤੀ
ਚਤੁਰਭੁਜਾਦਿ ਮੂਰਤੀਵਾਨੋਕਾ ਮਾਯਾ ਬਿਸਿਸ੍ਟ ਕਾਰਣ ਬ੍-
ਹ੍ਮਸੇ ਭੇਦਨਹੀ॥ ਯਾਤੇ ਤਿਨ ਆਕਾਰੋਕੋ ਬਾਧਕਰ ਕਾ-
ਰਣਰੂਪਸੇ ਤਿਨਕੀ ਉਪਾਸਨਾਮੇ ਵਾਕਜਨਕਾ ਤਾਤਪਰਯ
ਹੈ। ਯਾਮੇਯਹਬੀਜਹੈਸਾਸਤ੍ਰਮੇਜਗਤਕੇਕਾਰਣ ਬ੍ਰਹ੍ਮਬ੍ਰਹ੍ਮ
ਕੀਹੀ ਉਪਾਸਨਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮ ਜਗਤਕਾ ਮੂਲਹੈ॥ ਸਤਯ ਸੰਕ
ਲਪਹੈ ਸਰਬੱਗਹੈ ਸ੍ਵਤੰਤ੍ਰਹੈ ਸਰਬਕਾਨਿਅੰਤਾਹੈ ਐਸੇ ਧ
ਰਮੋਕਾ ਚਿੰਤਨ ਕਰਨਾਰੂਪ ਕਹੀਹੈ ਬਿਰਾਟਕੇ ਏਕ ਦੇਸ
ਮੇ ਰਹਨੇਵਾਲੀ ਕਾਰਯਰੂਪ ਤੁਛ ਮੂਰਤੀਕੀ ਉਪਾਸਨਾ
ਨਹੀ ਕਹੀ ਯਾਤੇ ਨਿਰਾਕਾਰ ਕਾਰਣ ਬ੍ਰਹ੍ਮਕਾ ਗਯਾਨ ਹੀ
ਉਪਾਸਨਾਕੇ ਨਿਮਿਤ ਮੂਰਤੀ ਪ੍ਰਤਿਪਾਦਕ ਵਾਕਜਨ ਮੇ
ਤਾਤਪਰਯਸੇ ਕਹਿਆਹੈ॥ ਔਜਾਕੀਮੰਦ ਪ੍ਰਗਯਾ ਅਕਾਰ
ਮੇਹੀਥਿਤ ਹੋਵੇ॥ ਸੋ ਸਾਸਤ੍ਰੋਕ੍ਤ ਆਕਾਰਕੀ ਹੀ ਉਪਾਸਨਾ
ਕਰੇ॥ ਤਿਸਕੋ ਵਾਂਸੇਹੀ ਬੁਧਿਕੀਥਿਤਿ ਹੋਯਕੇ ਕਾਰਣਕੀ
ਉਪਾਸਨਾਕੇ ਫਲਕਾ ਲਾਭ ਹੋਵੇਗਾ॥ ਕਾਹੇਤੇ ਮੂਰਤੋਪਾਧਿ
ਬਿਸਿਸ੍ਟ ਬਿਸ੍ਵਆਦਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਕੇ ਪਾਂਚ ਰੂਪੋਮੇ ਫਲ
ਕੀ ਜਗਾ ਕਹੇ ਹੈਂ॥ ਔਫਲ ਮੇ ਬੀਜਾਦਿ ਭਾਵ ਸਭੀ
ਰਹੇਹੈ॥ ਯਾਤੇ ਫਲਕੀ ਸਤਯ ਸੰਕਲਪ ਸਰਬੱਗਤ੍ਵਾਦਿ

ਧਰਮੋਸੇ ਉਪਾਸਨਾ ਕਰਨੇਸੇਭੀ ਕਾਰਣ ਕੀ ਉਪਾ-
ਸਨਾ ਕੇ ਫਲਕਾਹੀ ਲਾਭ ਹੋਵੇਹੈ ਫਲਮੇ ਬੀਜਾਦਿ ਸਭ
ਭਾਵ ਜਾਨਕਰ ਹੀ ਗ੍ਰੰਥੋ ਮੇ ਤਾਂਕੋ੧ ਪਰਾਵਰੋਂ ਕਾ ਕਰਤਾ
ਕਹਨਾ ਸੰਭਵੇਹੈ ਯਹ ਸਮਗ੍ਰ ਵਾਰਤਾ ਮਹਾਭਾਰਤ ਕੇ ਆ-
ਰੰਭ ਮੇ ਹੀ ਸਪਸ੍ਟ ਹੈ ਇਸਪ੍ਰਕਾਰ ਪੂਰਬ ਕਹੀ ਰੀਤਿ ਸੇ
ਪੁਰਾਣਨ ਮੇ ਮੁਖਦੇਵ ਵਾਚਕ ਪਦੋਸੇ ਕਾਰਣ ਬ੍ਰਹਮ ਕੀ
ਉਪਾਸਨਾ ਔਰ ਇਤਰਦੇਵ ਵਾਚਕ ਪਦੋਸੇ ਕਾਰਯ ਬ੍ਰਹਮ
ਕੀ ਨਿੰਦਾਕਹੀ ਹੈ॥ ਇਸ ਅਭਿਪ੍ਰਾਯ ਕੋ ਨਾਜਾਨਕਰ
ਹੀ ਸੈਵ ਬੈਸ੍ਨਵਾਦਿ ਪਰਸਪਰਪੁਰਾਣਨਮੇ ਸ੍ਰੁਤਿਨਿੰਦਾਸੁਨ
ਕੇ ਦੁਖੀਹੋਵੇ ਹੈ॥ ਅਭਿਪ੍ਰਾਯ ਜਾਨਨੇਵਾਲੇ ਦੁਖੀ ਨਹੀ
ਹੋਵੇ ਉਲਟਾ ਗਜ਼ਾਨਾਰਥ ਵੇਦਮੇ ਕਹੇ ਉਪਾਸਨਾ ਰੂਪ
ਅਰਥ ਕੀ ਦ੍ਰਿਢਤਾ ਕੇ ਬਿਸ੍ਤਾਰ ਸੇ ਲਾਭ ਤੇ ਸੁਖੀ ਹੋਵੇ
ਹੈ॥ ਇਸਪ੍ਰਕਾਰ ਉਪਪੁਰਾਣੋ ਸਹਿਤ ਨਿਖਲ ਪੁਰਾਣਨ
ਕਾ ਉਪਨਿਖਦ ਰੂਪ ਵੇਦਕੇ ਕਹੇ ਅਰਥ ਮੇ ਹੀ ਤਾਤਪਰਯ
ਹੋਨੇਤੇ ਅਸ੍ਟਾਦਸ ਪੁਰਾਣ ਭੀ ਏਕ ਵਾਰਤਾਹੀ ਕਹੇਹੈ॥
ਪੁਰਾਣੋ ਮੈ ਕਾਰਯ ਬ੍ਰਹਮਕੀ ਨਿੰਦਾ ਮੇ ਕਹੀ ਰੀਤਿ ਹੀ
ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸ੍ਨੂ ਮਹਾਦੇਵ ਰੋਗੀ ਇਤਜ਼ਾਦਿ ਗੁਰਬਚਨੋ ਮੇ
ਜਾਣਲੇਨੀ॥ ਪੁਨਾ ਫਲਕੀ ਉਪਾਸਨਾ ਮੇ ਕਹੀ ਰੀਤਿ
ਹੀ ਮੁਰਲੀ ਮਨੋਹਰ ਹਰਿਰੰਗਾ ਇਤਜ਼ਾਦਿ ਵਾਕਜ਼ਨ ਮੇ

੧–ਫਲਕੋ ॥

ਜਾਣਲੇਨੀ ਇਸਪ੍ਰਕਾਰ ਇਸਪ੍ਰਕਰਣ ਕਾ ਭਾਵਪੂਰਬ
ਕਹੇ ਇਸ੍ਰ ਨਿਰਣੇ ਮੈਮਿਲਾਲੇਨਾ॥ ਏਵੰ ਨਯਾਯਭੀਏਕ
ਕਹੇਹੈ॥ਪੰਚਾ ਧਯਾਯ ਰੂਪ ਨਯਾਯ ਸੂਤ੍ਰ ਗੌਤਮਨੇ ਕਿਯੇ ਹੈ
ਤਿਨਮੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ੧ ਪ੍ਰਮੇਯ ੨ ਸੰਸਯ ੩ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ੪
ਦ੍ਰਿਸ੍ਰਾਂਤ ੫ ਸਿਧਾਂਤ ੬ ਅਵਯਵ ੭ ਤਰਕ ੮ ਨਿਰਣਯ
੯ ਵਾਦ ੧੦ ਜਲਪ ੧੧ ਬਿਤੰਡਾ ੧੨ ਹੇਤ੍ਵਾਭਾਸ ੧੩
ਛਲ ੧੪ ਜਾਤਿ ੧੫ ਨਿਗ੍ਰਹਸਥਾਨ ੧੬ ਰੂਪਖੋੜਸ
ਪਦਾਰਥੋ ਕਾ ਉਦੇਸ ਲਖਣ ਪਰੀਖਾਸੇ ਤਤ੍ਵ ਗਯਾਨਹੇਤ
ਨਿਰਣਯ ਕੀਯਾ ਹੈ ਤਿਸ ਨਿਰਣਯ ਮੇ ਯੁਕ੍ਤਿਯਾ ਮੁਖਯ ਹੈ
ਔਯੁਕ੍ਤੀ ਚਿੰਤਨ ਸੇ ਪੁਰਖ ਤੀਬ੍ਰ ਬੁਧਿਵਾਲਾ ਹੋਯਕੇ ਮਨ
ਨ ਮੇ ਸਮਰਥ ਹੋਜਾਵੇ ਹੈ॥ ਯਾਤੇ ਯੁਕ੍ਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਯਾਯ
ਸਾਸਤ੍ਰ ਭੀ ਮਨਨਦ੍ਵਾਰਾ ਏਕ ਵਸ੍ਤੁ ਮੇ ਹੀ ਤਾਤਪਰਯਵਾਲਾ
ਹੈ॥ ਕਣਾਦਨਾਮ ਮੁਨਿਨੇ ਜੋ ਦਸਾਧਯਾਯਰੂਪ ਦ੍ਰਬਯ ੧
ਗੁਣ ੨ ਕਰਮ ੩ ਸਾਮਾਨਯ ੪ ਬਿਸੇਖ ੫ ਸਮਵਾਯ ੬
ਅਭਾਵ ੭ ਇਨ ਸਪਤ ਪਦਾਰਥੋਂ ਕਾ ਸਾਧਰਮਯ ਵੈਧਰਮ
ਪ੍ਰਤਿਪਾਦਕ ਬੈਸੇਖਕ ਸਾਸਤ੍ਰ ਕੀਯਾ ਹੈ ਤਿਸਕਾ ਭੀ
ਨਯਾਯਮੇ ਅੰਤਰਭਾਵ ਹੈ ਯਾਤੇ ਜੋ ਨਯਾਯਕਾ ਪ੍ਰਤਿਪਾਦਯ
ਵਹੀਏਕ ਤਿਸਕਾ ਹੈ ਏਵੰਮੀਮਾਂਸਾ ਭੀ ਏਕਕਹੇਹੈ॥ ਮੀ-
ਮਾਂਸਾ ਦੋ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀ ਹੈ॥ ਏਕਧਰਮਮੀਮਾਂਸਾ ਦੂਸਰੀ
ਬ੍ਰਹਮਮੀਮਾਂਸਾ ਮੀਮਾਂਸਾ ਨਾਮ ਬਿਚਾਰਕਾ ਹੈ॥ ਧਰਮ

ਮੀਮਾਂਸਾ ਕਾ ਨਾਮ ਪੂਰਬ ਮੀਮਾਂਮਾ ਹੈ ਦ੍ਵਾਦਸਾਧਯਾਯਰੂਪ ਧਰਮ ਮੀਮਾਂਸਾ ਜੈਮੁਨਿਨੇ ਰਚੀਹੈ ਵਿਹਿਤ ਕਰਮੋ ਕੇ ਕ-ਰਨੇਕੀ ਰੀਤਿ ਤਾਮੈ ਪ੍ਰਤਿਪਾਦਨ ਕਰੀਹੈ ਯਾਂਤੇ ਵਿਧਿ ਸੇ ਨਿਤਯਾਦਿਕ ਕਰਮ ਮੇ ਪ੍ਰਬ੍ਰਿਤਿ ਧਰਮ ਮੀਮਾਂਸਾਕਾ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਹੈ ॥ ਕਰਮੋ ਸੇ ਅੰਤਹਕਰਣ ਕੀ ਸੁਧਿਦ੍ਵਾਰਾ ਏਕ ਵਸਤੁ ਕਾ ਗਯਾਨ ਜਨਨੇ ਸੇ ਤਾਕਾ ਭੀ ਏਕਮੇਹੀ ਤਾਤਪਰਯ ਹੈ ਚਤੁਸ੍ਰਯ ਅਧਯਾਯ ਰੂਪ ਉਪਾਸਨਾ ਪ੍ਰਕਾਰ ਏਕ ਸੰਕਰਖਣ ਕਾਂਡ ਜੈਮੁਨਿਨੈ ਕੀਆਹੈ ॥ ਤਿਸਕਾ ਭੀ ਮਾਨਸ ਕਰਮ ਉਪਾਸਨਾ ਕਹਨੇ ਸੇ ਕਰਮਕਾਂਡ ਮੇਹੀ ਅੰਤਰਭਾਵਹੈ ਯਾਤੇ ਪ੍ਰਿਥਕ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਨਹੀ ਚਾਰ ਅਧਯਾ ਯਰੂਪ ਬ੍ਰਹਮ ਮੀਮਾਂਸਾ ਬਯਾਸਜੀਨੇ ਰਚੀਹੈ ਅਧਯਾਯ ਅ-ਧਯਾਯ ਕੇ ਚਾਰਚਾਰ ਪਾਦਹੈ ਤਿਸਕੇ ਪਹਿਲੇਅਧਯਾਯ ਮੇ ਸੰਪੂਰਣ ਵੇਦਾਂਤ ਬਚਨੋਂ ਕਾ ਸਾਖਯਾਤ ਔ ਪਰੰਪਰਾ ਜੀਵਾ ਭਿੰਨ ਏਕ ਬ੍ਰਹਮ ਮੇ ਤਾਤਪਰਯ ਕਹਯਾਹੈ ਦੂਸਰੇ ਅਧਯਾ ਯ ਮੇ ਉਤਪਤਯਾਦਿਕੋ ਮੇ ਪਰਸਪਰ ਬੇਦਾਂਤ ਬਚਨੋ ਕਾ ਔਰ ਬੇਦਾਂਤ ਬਚਨੋਸਾਥ ਸਾਂਖਯਾਦਿ ਮਤੋਕਾ ਬਿਰੋਧ ਪਰਿਹਾਰ ਕੀਆਹੈ ਤੀਸਰੇ ਅਧਯਾਯਮੇਗਯਾਨਔਉਪਾਸ-ਨਾ ਕੇ ਸਾਧਨੋ ਕਾ ਨਿਰਣਯਕੀਯਾਹੈ ॥ ਤੀਸਰੇ ਕੇ ਪਹਲੇ ਪਾਦਮੇ ਜੀਵਕੇ ਪਰਲੋਕ ਗਮਨਾਗਮਨ ਸੇ ਬੈਰਾਗਯ ਨਿਰੂਪਣ ਕੀਆ ਹੈ ॥ ਦ੍ਵਿਤੀਯ ਪਾਦਕੇ ਪੂਰਬਭਾਗ ਮੇ

ਤ੍ਰੈਪਦਾਰਥ ਸੋਧਨ ਕੀਆਹੈ ਉਤਰਭਾਗਮੇ ਤਤ ਪਦਾਰਥ ਸੋਧਨਕੀਆ ਹੈ ਤੀਸਰੇ ਪਾਦਮੇ ਨਿਰਗੁਣ ਬ੍ਰਹਮ ਮੇ ਨਾਨਾ ਸਾਖਾਮੇਪੜੇਪੁਨਰੁਕ੍ਤਪਦੋਕਾਉਪਸੰਹਾਰਕੀਆਹੈਚੌਥੇ ਪਾਦ ਮੇਨਿਰਗੁਣਬ੍ਰਹਮਬਿਦਯਾਕੇ ਯਗਯਾਦਿ ਬਹਰੰਗਸਾਧਨ ਪੁਨਾ ਸਮਦਮਾਦਿਔ ਸ੍ਰਵਣਾਦਿ ਅੰਤਰੰਗਸਾਧਨ ਨਿਰਣੇ ਕੀਏਹੈ॥ ਚੌਥੇ ਅਧਯਾਯਮੇ ਗਯਾਨ ਔ ਉਪਾਸਨਾ ਕੇ ਫਲ ਕਾ ਨਿਰਣਯਕੀਯਾਹੈਤਿਸਕੇ ਪਹਲੇ ਪਾਦਮੇ ਸ੍ਰਵਣਾਦਿਕੋ ਕੀ ਆਬ੍ਰਿਤਿ ਸੇ ਨਿਰਗੁਣ ਬ੍ਰਹਮਕੇ ਔ ਉਪਾਸਨਾਕੀ ਆ ਬ੍ਰਿਤਿਸੇ ਸਗੁਣ ਬ੍ਰਹਮਕੇ ਸਾਖਯਾਤਕਾਰ ਵਾਲੇ ਜੀਵਤੇ ਪੁਰਖੋ ਕੋ ਪੁਨਯ ਪਾਪ ਕਾ ਅਲੇਪ ਰੂਪ ਜੀਵਨ ਮੁਕ੍ਤਿਕਹੀ ਹੈ॥ਦੂਸਰੇ ਪਾਦਮੇ ਮਰਤੇ ਹੁਯੇ ਪੁਰਖ ਕਾ ਊਰਧ ਲੋਕੋ ਮੇ ਜਾਨੇ ਕਾ ਪ੍ਰਕਾਰ ਚਿੰਤਨ ਕੀਆਹੈ ਤੀਸਰੇ ਪਾਦਮੇ ਸਗੁਣ ਬ੍ਰਹਮ ਕੇ ਵੇਤਾਕੋ ਮਰਣੋਤਰਕਾਲ ਮੇ ਉਤਰਾਯਣ ਮਾਰਗ ਕਹਿਆ ਹੈ॥ ਚੌਥੇ ਪਾਦਕੇ ਪੂਰਬ ਭਾਗਮੇਨਿਰਗੁਣਬ੍ਰਹਮ ਕੇ ਵੇਤਾ ਕੋ ਬਿਦੇਹਮੋਖ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀਕਹੀਹੈ॥ ਉਤਰਭਾਗ ਮੇ ਸਗੁਣ ਬ੍ਰਹਮਕੇ ਜਾਨਨੇ ਵਾਲੇ ਕੋ ਬ੍ਰਹਮਲੋਕ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀਕਹੀਹੈ ਯਹੀਮੀਮਾਂਸਾਸਰਬਸਾਸਤ੍ਰੋਮੇਸਿਰੋਮਣੀਹੈ ਔਰ ਸਭੀਇਸੀਕੇਸੇਖ ਭੂਤਹੈ॥ ਯਾਤੇ ਯਹ ਸਪਸ੍ਟ ਹੀ ਏਕ ਕੋ ਕਹੇ ਹੈ॥ ਸਾਂਖਯਪਾਤੰਜਲ ਸਾਸਤ੍ਰ ਕਾ ਧਰਮਸਾਸਤ੍ਰਮੇ ਅੰਤਰ ਭਾਵਹੈ ਸੋ ਧਰਮ ਸਾਸਤ੍ਰ ਭੀ ਏਕ ਮੇ ਤਾਤਪਰਯ

ਵਾਲਾਹੈ ॥ ਮਨੁ ਯਾਗਜ਼ਬਲਕ ਬਿਸ੍ਨੂ ਯਮ ਅੰਗਿਰਾ ॥
ਬਸਿਸ੍ਟ ਦਖ੍ਯ ਸੰਬਰਤ ਸਾਤਾਤਪ ਪਾਰਾਸਰ ਗੌਤਮ ਸੰਖ
ਲਿਖਤ ਹਾਰੀਤ ਆਪਸ੍ਤੰਬ ਉਸ੍ਨਾ ਬਜ਼ਾਸ ਕਾਤਜ਼ਾਯਨ
ਬ੍ਰਿਹਸਪਤਿ ਦੇਵਲ ਨਾਰਦ ਪੈਠੀਨਸੀਆਦਿਕ ਸਰਬੱਗ
ਰਿਖਿਯੋ ਨੇ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਨਾਮ ਧਰਮ ਸਾਸਤ੍ਰ ਰਚੇ ਹੈ ॥ ਤਿਨ
ਮੇ ਬਰਣਾਸ੍ਰਮੋਕੇ ਕਾਯਕ ਬਾਚਕਮਾਨਸ ਧਰਮੋ ਕਾ ਨਿਰ
ਣਯਕੀਆਯਾਂਤੇ ਤਿਨਕਾਭੀਅੰਤਹਕਰਣ ਕੀ ਸੁਧੀ ਦ੍ਵਾਰਾ
ਏਕ ਵਸਤੁ ਕੇ ਗਜ਼ਾਨ ਜਨਨ ਸੇ ਏਕ ਮੇਹੀ ਤਾਤਪਰਯਹੈ
ਏਵੰ ਬਜ਼ਾਸ ਕ੍ਰਿਤਮਹਾਭਾਰਤ ਔ ਬਾਲਮੀਕੀ ਕ੍ਰਿਤ
ਰਾਮਾਯਣ ਕਾ ਭੀ ਧਰਮ ਸਾਸਤ੍ਰ ਮੇ ਅੰਤਰ ਭਾਵਹੈ ॥ ਔਰ
ਦੇਵਤਾ ਆਰਾਧਨਾਰਥਰਚੇ ਮੰਤ੍ਰ ਸਾਸਤ੍ਰ ਕਾ ਭੀ ਧਰਮ
ਸਾਸਤ੍ਰ ਮੇ ਅੰਤਰ ਭਾਵਹੈ ਦੇਵ ਆਰਾਧਨ ਕਾ ਪ੍ਰਯੋਜਨ
ਅੰਤਹਕਰਣ ਕੀ ਸੁਧਿ ਦ੍ਵਾਰਾ ਏਕਮੇਹੈ ਏਵੰ
ਸਾਂਖਜ਼ ਯੋਗ ਸਾਸਤ੍ਰੋ ਕਾ ਬੈਸ੍ਨਵਾਦਿ ਤੰਤ੍ਰੋ ਕਾ ਭੀ ਧਰਮ
ਸਾਸਤ੍ਰਮੇ ਅੰਤਰ ਭਾਵਹੈ ॥ ਕਾਹੇਤੇ ਇਨਮੋ ਭੀ ਮਾਨਸ
ਧਰਮੋ ਕਾ ਨਿਰਣਯ ਹੈ ਖਟ ਅਧਜ਼ਾਯ ਰੂਪਸਾਂਖਜ਼ ਸਾਸਤ੍ਰ
ਕਪਿਲ ਮੁਨਿਨੇ ਕਿਯਾਹੈ ॥ ਤਿਸਕੇ ਪ੍ਰਥਮ ਅਧਜ਼ਾਯ ਮੈ
ਸਬਦਾਦਿ ਵਿਖਯ ਨਿਰੂਪਣ ਕਿਯੇਹੈ ॥ ਦੂਸਰੇਮੈ ਪ੍ਰਧਾਨ
ਕੇ ਕਾਰਯ ਮਹਦਾਦਿਕ ਕਹੇਹੈ ॥ ਤੀਸਰੇ ਮੈ ਵਿਖਯੋ ਸੇ
ਵੈਰਾਗਜ਼ ਕਹਜ਼ਾ ਹੈ ॥ ਚੌਥੇ ਮੇ ਬਿਰਕ੍ਤੋ ਕੀ ਆਖਾਯਿਕਾ

ਲਿਖੀਹੈ ॥ ਪਾਂਚਵੇ ਮੇਪਰਪੱਖ ਨਿਰਾਕਰਣਕੀਆਹੈ ॥ ਛਠੇ ਅਧਯਾਯਮੇ ਸਰਬ ਅਰਥ ਕਾ ਸੰਖੇਪਕੀਆਹੈ ॥ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿ ਪੁਰਖ ਕੇ ਬਿਬੇਕ ਸੇ ਪੁਰਖ ਮੇ ਅਸੰਗਤਾ ਕਾ ਗਯਾਨ ਸਾਂਖਯ ਸਾਸਤ੍ਰ ਕਾ ਪ੍ਰਯੋਜਨਹੈ ਤ੍ਵੰਪਦ ਕੇ ਲਖਾਰਥ ਸੋਧਨ ਦ੍ਵਾਰਾ ਏਕ ਵਸਤੁ ਮੇ ਤਿਸ ਕਾ ਤਾਤਪਰਯ ਹੈ ਅਧਯਾਯਚ ਤੁਸ੍ਰਯਰੂਪ ਯੋਗਪਤੰਜਲਿ ਮੁਨਿਨੇ ਕੀਆਹੈ ਤਿਸਕੇਪ੍ਰਥਮ ਪਾਦ ਮੈ ਚਿਤ ਬ੍ਰਿਤਿ ਕਾ ਨਿਰੋਧ ਰੂਪਯੋਗ ਔਚਿਤ ਨਿਰੋਧ ਕੇ ਸਾਧਨਅਭਯਾਸਬੈਰਾਗਯਕਹੇਹੈਂ॥ਦੂਸਰੇਪਾਦਮੇਬਿਛਿਪ੍ਤ ਚਿਤਕੋ ਸਮਾਧਿ ਕੀ ਸਿਧਿਹੇਤ ਯਮ ਨਿਯਮ ਆਸਨ ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ ਪ੍ਰਤਯਾਹਾਰ ਧਾਰਣਾਧਯਾਨ ਸਮਾਧਿ ਯੇ ਆਠ ਅੰਗ ਸਮਾਧਿਕੇ ਕਹੇਹੈ ਤੀਸਰੇ ਪਾਦ ਮੈ ਯੋਗ ਕੀ ਬਿਭੂ-ਤੀਆਂ ਕਹੀਹੈ ॥ ਚੌਥੇ ਪਾਦ ਮੇ ਯੋਗਕਾਫਲ ਮੁਕ੍ਤਿ ਕਹਿਆ ਹੈ ॥ ਗਯਾਨ ਕੇ ਸਾਧਨ ਨਿਦਿਧਯਾਸਨ ਕੀ ਸਿਧਿ ਦ੍ਵਾਰਾ ਯੋਗ ਸਾਸਤ੍ਰ ਕਾ ਭੀ ਏਕ ਮੇ ਤਾਤਪਰਯਹੈ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਸੂਤ੍ਰੋਮੇ ਜੋ ਸਾਂਖਯ ਯੋਗ ਕਾ ਖੰਡਨ ਲਿਖਾਹੈ॥ਸੋ ਇਨਕੇਉਪਨਿਖਦੋ ਸੇ ਬਿਰੁਧ ਬਯਾਖਯਾਨੋ ਕਾ ਕੀਯਾਹੈ ॥ ਸੂਤ੍ਰੋਂ ਕਾ ਨਹੀ ਐਸੇਹੀ ਨਯਾਯਾਦਿ ਸੂਤ੍ਰੋ ਮੇ ਬਯਵਸਥਾ ਜਾਨ ਲੇਨੀ ਏਵੰ ਨਾਰਦਰਿਖਿ ਨੇ ਪਾਂਚ ਰਾਤ੍ਰ ਤੰਤ੍ਰ ਰਚਯਾਹੈ ॥ ਤਿਸਮੇਵਾਸੁ ਦੇਵ ਸੰਕਰਖਣ ਪ੍ਰਦਯੁਮਨ ਅਨਿਰੁਧ ਯੇ ਯਾਰ ਪਦਾਰਥ ਨਿਰੂਪਣ ਕਿਯੇਹੈ ॥ ਵਾਸੁਦੇਵਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਸਰਬ ਕਾ ਕਾਰਣ

ਹੈ ॥ ਤਾਸੇ ਸੰਕਰਖਣ ਨਾਮਾਜੀਵ ਉਪਜੇਹੈ ਤਾਸੇ ਪ੍ਰਦੁਮਨ ਨਾਮਾਮਨ ਉਪਜੇਹੈ ਤਾਸੇ ਅਨਿਰੁਧ ਨਾਮਾ ਹੰਕਾਰ ਉਪਜੇ ਹੈ ਸੰਕਰਖਣਾਦਿ ਤੀਨੋ ਵਾਸੁਦੇਵ ਕੇ ਅੰਸਰੂਪ ਹੈ ਔਤਾਸੇ ਅਭਿੰਨਹੈ ਭਗਵਾਨ ਵਾਸੁਦੇਵ ਮੇ ਅੰਤਹਕਰਨਕੀ ਥਿਰਤਾ ਸੇ ਗਜਾਨ ਦ੍ਵਾਰਾ ਏਕ ਮੈ ਤਿਸਕਾ ਤਾਤਪਰਯ ਹੈ ਸੰਪੂਰਣ ਬੈਸਨ੍ਵ ਗ੍ਰੰਥ ਇਸਕੇ ਅੰਤਰਭੂਤਹੈ ਅਰ ਯਹ ਤੰਤ੍ਰ ਧਰਮ ਸਾਸਤ੍ਰ ਮੈ ਅੰਤਰ ਭੂਤਹੈ ਏਵੰ ਪਾਸੁਪਤ ਤੰਤ੍ਰ ਕਾ ਏਕ ਮੇ ਤਾਤਪਰਯ ਹੈ ਪਾਸੁਪਤਤੰਤ੍ਰ ਮੈ ਪਸੁਪਤਿਕੇ ਧਯਾਨ ਕਾ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਹਿਆਹੈ ॥ ਤਾਕਾ ਕਰਤਾ ਪਸੁਪਤਿਹੈ ਪਸੁਨਾਮ ਜੀਵੋ ਕਾਹੈ ਤਿਨ ਕਾ ਪਤਿ ਮਹਾਦੇਵਹੈ ॥ ਤਿਸੁ ਪਸੁਪਤਿ ਤੰਤ੍ਰ ਕਾ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਭੀ ਅੰਤਹਕਰਣ ਕੀ ਨਿਸ੍ਚਲਤਾ ਦ੍ਵਾਰਾ ਗਜਾਨ ਜਨਨ ਸੇ ਏਕ ਮੇ ਹੈ ਅਨਜ ਸੈਵਗ੍ਰੰਥ ਸਮਗ੍ਰਪਸੁ ਪਤਿ ਤੰਤ੍ਰ ਕੇ ਅੰਤਰ ਭੂਤਹੈ ਯਹ ਧਰਮ ਸਾਸਤ੍ਰਮੇਹੈ ॥ ਏਵੰ ਗਣਪਤਿ ਦੇਵੀ ਸੂਰਯ ਕੀ ਉਪਾਸਨਾ ਪ੍ਰਤਿਪਾਦਕ ਗ੍ਰੰਥੋ ਕਾਭੀਚਿਤਕੀਥਿਰਤਾਦ੍ਵਾਰਾਗਜਾਨਜਨਨਸੇਏਕਮੇਪ੍ਰਯੋਜਨ ਹੈ ਅਰ ਸਰਬ ਕਾ ਧਰਮ ਸਾਸਤ੍ਰ ਮੇ ਅੰਤਰਧਯਾਨਹੈ ॥ ਏਤਾ ਬਿਸੇਖ ਹੈ ਭਗਵਤੀ ਕੇ ਆਰਾਧਨ ਬੋਧਕ ਗ੍ਰੰਥੋਮੇ ਦਖਣਵਾਮ ਦੋਯ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯਹੈ ॥ ਤਿਨਮੈ ਦਖਣ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ ਪ੍ਰਤਿ ਪਾਦਕ ਧਰਮਸਾਸਤ੍ਰਮੇ ਅੰਤਰਭੂਤਹੈਵਾਮਸੰਪ੍ਰਦਾਯ ਪ੍ਰਤਿਪਾਦਕਵੇਦ ਵਿਰੁਧ ਹੈ ॥ ਯਾਤੇ ਸਿਵਜੀ ਕੇ ਕੀਯੇ ਭੀ

ਬਿਸ੍ਨ ਕੇ ਅਵਤਾਰ ਬੁਧਕੇਕੀਏਨਾਸ੍ਤਿਕ ਮਤਕੇ ਗ੍ਰੰਥੋਂਵਤ ਅਪ੍ਰਮਾਣ ਕਹੈਯਾਤੇ ਵਾਮਤੰਤ੍ਰਕਾ ਔ ਨਾਸ੍ਤਿਕਗ੍ਰੰਥੋਕਾਕਾਹੂ ਪ੍ਰਸਤਾਨ ਮੇ ਅੰਤਰ ਭਾਵਨਹੀ ਯੇ ਪ੍ਰਿਥਕਹੈ ਔਵੇਦ ਵਾਹਜ ਹੈ॥ ਯਾਤੇ ਏਕਵਸ੍ਤੁ ਕੇ ਪ੍ਰਤਿ ਪਾਦਕ ਪ੍ਰਸਥਾਨੋ ਮੇ ਯਵਨੋ ਕੇ ਪ੍ਰਸਤਾਨੋ ਵਤ ਇਨ ਕੀ ਗਿਨਤੀ ਨਹੀ ਯਹ ਪਰੰਪਰਾ ਭੀ ਏਕ ਵਸ੍ਤੁ ਪ੍ਰਤਿ ਪਾਦਨ ਮੇ ਉਪਯੋਗੀ ਨਹੀ ਤਥਾਹਿ ਬੁਧਮਤਾਨੁ ਸਾਰੀ ਨਾਸ੍ਤੁਕ ਖਟਹੈ॥ ਮਾਧਜ ਮਿਕ ੧ ਯੋਗਾ ਚਾਰ ੨ ਸੌਤ੍ਰਾਂਤਿਕ ੩ ਵੈਭਾਸਿਕ੪ਚਾਰਵਾਕ੫ ਦਿਗੰਬਰ ੬ ਖਟੋ ਮੇ ਸੂਨਜਵਾਦ ਰੂਪ ਪ੍ਰਸਤਾਨ ਮਾਧਜ ਮਿਕ ਕਾ ਹੈ॥ ਖਣਿਕਵਿਗਜਾਨ ਮਾਤ੍ਰਹੀਸਰਬਵਸ੍ਤੁਹੈਐਸੇਖਣਿ ਕਵਿ ਗਜਾਨਵਾਦ ਰੂਪ ਦੂਸਰਾ ਪ੍ਰਸਤਾਨਯੋਗਾਚਾਰਕਾਹੈ॥ ਮੁਖ ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬੋ ਕੇ ਬਿਚਿਤ੍ਰਪਨੇ ਕੇ ਹੇਤੁ ਦਰਪਣੋਵਤ ਆਂਤਰ ਵਿਗਜਾਨ ਕੇ ਘਟਾਦਿ ਆਕਾਰੋ ਕੀ ਵਿਚਿਤ੍ਰ ਤਾਕੇ ਹੇਤੁ ਵਾਹਜ ਪਦਾਰਥ ਹੈ॥ ਸੋ ਖਣਿਕ ਹੋਨੇਤੇ ਪ੍ਰਤਖ ਹੋਵੇ ਨਹੀ ਕਿੰਤੁ ਗਜਾਨ ਬਿਚਿਤ੍ਰਤਾ ਕਾਰਯ ਸੇ ਤਿਨਕਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੋਵੇਹੈ॥ ਐਸੇ ਖਣਭੰਗਰ ਬਾਹਜਾਰਥਵਾਦ ਰੂਪਤੀਸਰਾ ਪ੍ਰਸਥਾਨ ਸੌਤ੍ਰਾਤਿਕਕਾਹੈ ਵਾਹਜਾਰਥੋਕੇ ਪ੍ਰਤਖਜ ਬਿਨਾ ਬੁਧਿਮੇਹੀ ਆਉਨੇ ਕਾ ਅਨਜ ਮਾਰਗ ਨਾ ਹੋਨੇ ਸੇ ਵਹੁ ਪ੍ਰਤਖਜਹੈ॥ ਔਖਣਿਕਹੈ ਐਸਾ ਪ੍ਰਤਛਖਣਿਕਵਾਹਜਾਰਥ ਵਾਦਰੂਪ ਚੌਥਾ ਪ੍ਰਸਤਾਨ ਵੈਭਾਖਿਕ ਕਾ ਹੈ ਯੇਚਾਰਮਤਬੌ

ਧੋਕੇਹੈ ਸੌਗਤ ਭੀਇਨਕਾਨਾਮਹੈ ॥ ਬਿਰੋਚਨਮਤਾਨੁਸਾਰੀ ਚਾਰਵਾਕਹੈ ॥ ਤਿਨਕੇ ਮਤਮੈ ਪਦਾਰਥਖਣਿਕ ਨਹੀ ਪਰੰਤੁ ਵੇ ਦੇਹਕੋ ਆਤਮਾ ਮਾਨੇ ਹੈ ॥ ਯਾਤੇ ਦੇਹਾਤਮ ਵਾਦ ਰੂਪ ਪੰਚਮ ਪ੍ਰਸਥਾਨ ਚਾਰਵਾਕੋਕਾਹੈ॥ ਦਿਗੰਬਰ ਆਤਮਾ ਦੇਹ ਸੇ ਪ੍ਰਿਥਕ ਮਾਨੇਹੈ ॥ ਪਰੰਤੁ ਪਰਿਮਾਣ ਵਾਕਾ ਦੇਹ ਤੁਲਜ ਕਹੇਹੈ ।। ਯਾਤੇ ਦੇਹ ਭਿੰਨ ਦੇਹ ਤੁਲਜ ਪਰਿਮਾਣ ਵਾਲਾ ਆਤਮਵਾਦ ਰੂਪ ਛਠਾ ਪ੍ਰਸਥਾਨ ਦਿਗੰਬਰੋਕਾਹੈ॥ ਯੇ ਖਟ ਹੀ ਵੇਦ ਵਿਰੁਧਹੈ॥ ਯਾਤੇ ਨਾਸ੍ਤਿਕ ਕਹੀਯੇ ਹੈ ॥ ਤੈਸੇ ਵਾਮੀ ਭੀ ਵੇਦ ਨਿੰਦਿਤ ਵਸਤੁਯੋ ਕੇ ਉਤਮ ਉਤਮ ਨਾਮ ਰਖ ਕਰ ਗ੍ਰਹਣ ਕਰੇਹੈ॥ ਜੈਸੇ ਮਾਸਕਾ ਨਾਮ ਸੁਧ ਮਦਿਰਾਕਾ ਤੀਰਥ ਸੁਰਾਪਾਤ੍ਰਕਾ ਪਦਮ ਪਜਾਜਕਾ ਬਜਾਸ ਲਸੁਨਕਾ ਸੁਕਦੇਵ ਕਲਾਲਕਾ ਦੀਖਿਤ ਬੇਸਜਾਗਾਮੀਕਾ ਪ੍ਰਯਾਗਸੇਵੀ ਚੰਡਾਲੀ ਗਾਮੀਕਾ ਕਾਸੀ ਸੇਵੀ ਚਕ੍ਰ ਮੇ ਥਿਤ ਚੰਡਾਲਾਦਿਕੋ ਕਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਅਤਜੰਤ ਬਜਭਿਚਾਰਣੀ ਕਾ ਨਾਮ ਯੋਗਨਿ ਅਤਜੰਤ ਬਜ ਭਿਚਾਰੀ ਕਾ ਯੋਗੀ ਆਦਿ ਨਾਮ ਕਹੇਹੈ॥ ਯਾਤੇ ਔਰ ਅਤਜੰਤਵੇਦ ਨਿੰਦਿਤ ਬਜਵਹਾਰੋ ਕੇ ਗ੍ਰਹਣ ਸੇ ਯਹ ਵਾਮ ਮਤ ਭੀ ਵੇਦ ਵਿਰੁਧਹੈ॥ ਯਾਤੇ ਨਾਸ੍ਤਿਕ ਮਤ ਔ ਵਾਮ ਤੰਤ੍ਰ ਕਾ ਅਠਾਰਾਂ ਪ੍ਰਸਥਾਨੋ ਮੇ ਗ੍ਰਹਣ ਨਹੀ ਯੇ ਵੇਦ ਵਾਹਜ ਹੈ ॥ ਨਾਹੀ ਰੀਤਿ ਸੇ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਅਵਾਂਤਰ ਪ੍ਰਯੋਜਨੋ ਵਾਲੇ

ਏਕ ਵਸਤੁ ਪ੍ਰਤਿਪਾਦਿਕ ਅਸ੍ਰਾਦਸ ਪ੍ਰਸਥਾਨ ਦਿਖਾਏ॥
ਸੰਖੇਪਸੇ ਸਰਬ ਸਾਸਤ੍ਰਕਾਰੋਕੇ ਤੀਨਹੀ ਪ੍ਰਸਥਾਨਹੈ ਤੀਨੋ
ਮੇ ਏਕ ਆਰੰਭਵਾਦਹੈ ਦੂਸਰਾ ਪਰਿਣਾਮਵਾਦਹੈ॥ ਤੀਸ-
ਰਾ ਵਿਵਰਤਵਾਦਹੈ॥ ਪ੍ਰਿਥਵੀਜਲ ਅਗਨਿ ਵਾਯੁ ਚਾਰੋਕੇ
ਪਰਮਾਣੂਦ੍ਵਜਣੁਕਤ੍ਰਜਣੁਕਾਦਿ ਕ੍ਰਮਸੇ ਬ੍ਰਹਮਾਂਡ ਪ੍ਰਯੰਤ
ਜਗਤਕਾ ਅਰੰਭ ਕਰੇਹੈ॥ ਅਸਤਰੂਪ ਹੀ ਕਾਰਯ ਕਾਰਣ
ਕੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸੇ ਉਤਪੱਨ ਹੋਵੇਹੈ॥ ਯਹ ਪ੍ਰਥਮ ਪਖਨੈਯਾਯਿਕ
ਬੈਸੇਖਕਮੀਮਾਂਸਕੋਕਾਹੈ ॥ ਤ੍ਰਿਗੁਣਰੂਪ ਪ੍ਰਧਾਨਹੀ ਮਹ-
ਦਾਦਿ ਕ੍ਰਮਸੇ ਜਗਤਕੇ ਆਕਾਰ ਪਰਿਣਾਮਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ
ਹੈ॥ ਪੂਰਬ ਸੂਖਮਰੂਪਸੇ ਸਤਰੂਪਹੀ ਵਸ੍ਤੁ ਕਾਰਣਕੇ ਪ੍ਰ-
ਭਾਵਸੇ ਕਾਰਯ ਰੂਪਸੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਵੇਹੈ॥ ਯਹ ਦੂਸਰਾ ਪਖ
ਸਾਂਖ੍ਯ ਯੋਗ ਪਾਸੁਪਤੋਕਾਹੈ॥ ਬ੍ਰਹਮਕਾ ਪਰਿਣਾਮ ਜਗ
ਤਹੈ ਯਹ ਬੈਸ੍ਨਵ ਕਹੇਹੈ॥ ਸ੍ਵਪ੍ਰਕਾਸ ਪਰਮਾਨੰਦਅਦ੍ਵਿਤੀਯ
ਬ੍ਰਹਮ ਅਪਨੀ ਮਾਯਾਕੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸੇ ਮਿਥ੍ਯਾ ਹੀ ਜਗਤਕੇ
ਆਕਾਰਸੇ ਕਲਪੀਯੇਹੈ॥ ਯਾਤੇ ਪੂਰਬ ਕਾਰਣਮੈ ਅਨਿਰ
ਬਚਨੀਯ ਰਹਿਆਹੀ ਕਾਰਯ ਕਾਰਣੋਕੇ ਅਨਿਰਬਚਨੀਯ
ਬਯਾਪਾਰਸੇ ਸੁਕਤੀਮੇ ਰਜਤਵਤ ਪ੍ਰਕਟ ਹੋਵੇਹੈ॥ ਯਹ ਤੀ
ਸਰਾ ਪਖ ਬੇਦਾਂਤੀਯੋਕਾਹੈ॥ ਸੰਪੂਰਣ ਮੁਨੀਯੋਕਾ ਇਸ
ਬਿਵਰਤਵਾਦਮੇ ਹੀ ਪਰਯਵਸਾਨਹੈ॥ ਯਾਤੇ ਸਰਬਕਾ
ਏਕਮੇ ਹੀ ਤਾਤਪਰਯਹੈ॥ ਯਾਮੇ ਯਹਬੀਜਹੈ॥ ਵਹੁਮੁਨਿ

ਲੋਕ ਸਰਬਗ੍ਯ ਹੈਂ ॥ ਅਰਦਜ਼ਾਲੂ ਹੈਂ ॥ ਯਾਤੇ ਤਿਨੋਨੇ ਵਾ-ਹਜ਼ਵਿਖਯੇ ਮੇ ਸੰਲਗਨ ਪੁਰਖੋਂ ਕੋ ਕਾਹੂ ਰੀਤਿਕੇ ਪਦਾਰਥੋਂ ਕੇ ਚਿੰਤਨਸੇ ਏਕ ਵਸਤੁਮੈ ਇਨਕੇ ਚਿਤਕੀ ਬ੍ਰਿਤੀ ਆਵੇ ॥ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰਿਥਕਪ੍ਰਿਥਕ ਪ੍ਰਸਥਾਨ ਦਿਖਾਯੇ ॥ ਤਾਤ ਪਰਯ ਸਰਬਕਾ ਏਕ ਵਸਤੁਮੇ ਹੈ ਯਾਹੀ ਭਾਵਸੇ ਗੁਰੋਨੇ ਸ ਰਬਕੋ ਏਕਕੀ ਪ੍ਰਤਿਪਾਦਕਤਾ ਕਹੀ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁਮਤ ਨਿਰਣਯਸਾਗਰੇ ਸਾ-ਖਜ਼ਾਤ ਪਰੰਪਰਾ ਸਰਬ ਪ੍ਰਸਥਾਨਾਨਾਂ ਏਕ ਵਸਤੁਮੇ ਤਾਤਪਰਯ ਪ੍ਰਤਿਪਾਦਨੰ ਨਾਮ ਤੀਸਵੀਂ ਉਰਮੀ ॥ ੩੦ ॥

॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਗੁਰੁਨਨਮੋ ਕਰਗ੍ਰੰਥਕੋ ਕਰੋਂ ਸਿਧਹਰਿਬਾਨਿ ॥ ਜਾਸੁਨਿ ਕੈਸੇ ਬੇਦ ਯਹ ਹੋਯਨਸੰਕ ਉਠਾਨ ॥ ਅਪੁਰ-ਖਹ[1] ਕੇ ਬਚਨਕੋ ਬੇਦਕਹੇ ਤਗਪੂਰ ॥ ਅਪੁਰਖ ਹਰੀ ਕੇ ਬਚਨ ਯੇ ਯਾਮੇ ਨਾਹਕਸੂਰ ॥ ੨ ॥ ਹਰਿਕ੍ਰਿਤ ਸ੍ਰੀਗੁਰ

੧–ਜੋ ਪੁਰਖਕੀ ਬਨਾਈ ਬਾਣੀ ਹੋਵੇਹੈ ਤਾਮੇ ਕੋਈ ਬਾਤ ਯਥਾਰਥ ਨ ਜਾਣਕੇ ਲਿਖ ਦੇਨੀ ਕੋਈ ਕਿਸੀਕੇ ਠਗਣੇ ਹੇਤ ਲਿਖ ਦੇਨੀ ਐਸੇ ਦੋਖ ਹੋਵੇਹੈ ਵੇਦ ਕਿਸੇ ਮਨੁਖ੍ਯਕੇ ਬਣਾਏ ਹੂਏ ਨਹੀਂ ਯਾਤੇ ਤਿਨਮੇ ਕੋਈ ਦੋਖ ਨਹੀ ਇਸਤੇ ਜੋ ਬਾਤ ਉਨਮੇ ਕਰਮ ਉਪਾਸਨ ਗ੍ਯਾਨਕੀ ਲਿਖੀ ਸੋ ਪੂਰੀ ਸਚੀ ਮਾਨਨੀ ਚਾ-ਹੀਯੇ ਇਸ ਭਾਵਸੇ ਧਰਮਾਦਿਕੋਂਕੇ ਬੋਧਕ ਅਪੁਰਖਕੇ ਬਚਨਕਾ ਨਾਮਵੇਦ ਕਹੇਹੈ ਯਹ ਕਹਨਾ ਪੁਰਖ ਸਬਦ ਮੈ ਈਹਾਂ ਮਨੁਖਕਾ ਗ੍ਰਹਣਹੈ ਯਾਤੇ ਅਪੁਰਖ ਅਮਨੁਖ ਭਾਵ ਈਸ਼੍ਵਰ ॥

ਮੁਖ ਕਹਯੋ ਲੌਚੰਡਾਲ ਉਪਦੇਸ॥ ਤਾ,[੧] ਸਿਧੀਹਿਤ ਕਹਤ
ਹੋ ਮਤ ਦ੍ਰਿਸ੍ਰਾਂਤ ਅਸੇਸ॥ ੩॥ ਹਿੰਦੁਮੁਸਲਮਾਨਹੈ ਈਸਾ
ਈ ਔਰਯਹੂਦ॥ ਲੋਕਚਾਰਪ੍ਰਕਾਰਕੇ ਮਹੀਮਾਹ ਮੌਜੂਦ[੨]
॥੪॥ ਤਿਨ ਚਾਰੋ ਪ੍ਰਤਿ ਧਰਮਕੇ ਪੁਨਾ ਮੋਖਕੇ ਹੇਤ॥
ਚਾਰੋ ਬੇਦ ਕਿਤਾਬਦੀ ਚਾਰੋ ਹਰੀ ਸੁਚੇਤ॥ ੫। ਸਭਹਿੰਦੂ
ਹਿਤ ਸਾਮਯੁਜ ਰਿਗ ਅਰਥਬਣਬੇਦ॥ ਕੁਰਾਮਹੰਮਦ
ਹਿਤ ਲਖੋ ਈਸ ਅੰਜੀਲ ਕਿਤੇਬ॥ ੬॥ ਜਬੂਰਹੇਤਦਾ
ਊਦਕੇ ਮੂਸਾਹਿਤਤੌਰਾਤ॥ ਛਾਯਹਦੀਸ ਪੈਗੰਬਰਾ ਰਿਖ
ਇਨ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ[੩] ਗਾਤ॥ ੭॥ ਇਨ ਅਨੁਸਾਰੀ ਚਲਤਕੋ
ਸੁਭ ਗਾਮੀ ਕਹਲੋਕ॥ ਇਨਸੇ ਬਾਹਰਕੋ ਸਭੀ ਸਭਮਤਮੇ
ਕਰ ਟੋਕ॥ ੮॥ ਰਹੋ ਹਕੀਕਤ ਯਵਨਕੀ ਫਿਰਸੁਨ
ਹਿੰਦਨ ਬਾਤ॥ ਆਸਤਕ ਨਾਸਤਕ ਭੇਦਸੇ ਹਿੰਦੂ ਦੁਧਾਕ
ਹਾਤ॥੯॥ਜੈਨਬੋਧਹੈ ਨਾਸ੍ਤਿਕਾ ਆਸ੍ਤਿਕ ਇਨ ਭਿੰਨਸਾਰ
॥ ਪੁਨਵੇਭੀਦੁਯ ਭਾਂਤਕੇ ਲੀਜੋ ਚਿਤ ਸੁਧਾਰ ॥੧੦॥ ਸਿਵ
ਬਿਸ਼੍ਨੁਰਵਿ ਗਣਪਤੀ ਗੌਰੀਕੇਰੇਦਾਸ॥ਨਾਮ ਸਮਾਰਤ ਜਗ
ਤਮੇ ਇਨ ਭਿੰਨ ਇਕਇਕ ਖਾਸ॥ ੧੧॥ ਸਿਵਕੇ ਸੈਵਕ
ਹਾਵਤੇ ਬੈਸਨ੍ਵ ਬਿਸ੍ਨੁਦਾਸ॥ ਸੌਰਗਾਣਪਤ ਸਾਕ੍ਤਿਕਾਰਵਿ

੧–ਹਰਿਕਾ ਕੀਆ ਉਪਦੇਸਹੈ ਇਸ ਬਾਤਕੀ ਸਿਧਿ ਹੇਤ॥

੨–ਵਿਦਜ਼ਮਨ॥

੩–ਇਨ ਕਿਤਾਬੋਂਕੀ ਛਾਯਾਪੇਗੰਬਰੋਕੀ ਬਾਣੀ ਹਦੀਸ ਬੇਦੋਂਕੀ ਛਾਯਾ ਰਿਖੀਔਕੀਬਾਣੀ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤੀ ਕਹੀਯੇਹੈ॥

ਆਦਿਕਕੇ ਖਾਸ ॥ ੧੨ ॥ ਇਨੋ ਭਿੰਨ ਨਹਿ ਔਰਕੀਪੂਜਾ ਹਿੰਦੂਨਮਾਹ ॥ ਯਾਤੇ ਅਨਯ ਉਪਾਸਯਹੈ ਅੰਤਰਗਤ ਇਨ ਮਾਹ ॥ ੧੩ ॥ ਜੈਸੇ ਭੈਰਵ ਸਿਵਵਿਖੇ ਤੈਸੇ ਤਹਗਣ ਭੂਤ ॥ ਬਟਦੂਮਾਦਿ ਸਿਵਰੂਪਕੈ ਕਰੇ ਉਪਾਸਯ ਕਪੂਤ ॥ ੧੪ ॥ ਹਨੂਮਾਨੇ ਪੁਨ ਗਾਰੜੀ*ਸੇਖਾਦਿਕਕੀ ਜੌਨ॥ਬਿਸ੍ਨੁ ਯੋਗ ਤੇ ਪੂਜਯਤਾ ਯਾਮੇ ਤਾਕੀਤੌਨ ॥ ੧੫ ॥ ਏਵੰ ਸੂਰਸੁਗਣਪ ਤੀਕੇਰੀਪੂਜਾਜਾਨ। ਸੀਤਲਸਾਕਨਿਡਾਕਨੀ† ਯੇਸਭਗੌਰੀ ਮਾਨ।੧੬। ਲੋਹੋਈ‡ ਸੇਨਿਖਲਲਖਗੌਰੀਕੇਰਉਪਾਸ। ਜਾ ਕੋਦਖਨਵਾਮਦੁਯਨਾਮਨਸਾਤਪ੍ਰਕਾਸ ॥੧੭॥ ਇਨਆਸ੍ਤੁ ਕਮੋਹੀ ਸੁਨੋਯਦਾਧਰਮ ਕੀ ਹਾਨ ॥ ਹੇਤ ਉਠਾਨੋ ਪੁੰਜ ਹੀ ਪਾਪਨ ਕੋ ਤਬਮਾਨ ॥ ੧੮ ॥ ਸ੍ਵਯੰਬਿਸ੍ਨੁ ਸਿਵ ਆਦਿ ਹੀ ਯਦਵਾਤਿਨਕੇ ਦਾਸ ॥ ਮਰਯਾਦਾ ਜਗਰੱਛਕੋ ਹੋਵਤ ਪ੍ਰਹਮਿ ਪ੍ਰਕਾਸ॥ ੧੯ ॥ ਗੁਪਤਮਰਮ ਗਹਬੇਦਕੋ ਕਰੇ ਸਪਸ੍ਟ ਬਖਾਨ ॥ ਜਾਜਾ ਮਾਰਗ ਪਕੜਜਨ ਹੋਵੇ ਬੰਧਨ ਹਾਨ ॥ ੨੦ ॥ ਤਿਨ ਸਭਮੇ ਪੁਨਜਾਨੀਯੇ ਕਹੇਜੁਦੂਧਾ,੧

*—ਗਰੜਕੀ

†—ਡਾਇਨ

‡—ਦੀਪਮਾਲਾ ਨਵਰਾਤ੍ਰਕੇ ਦਿਨੋਮੈ ਜੋ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂਭੀਤੋਪੈ ਦੇਵੀਕੀ ਮੂਰਤੀ ਲਿਖਤੀਹੈ ਤਿਸਕਾ ਨਾਮ ਹੋਈਹੈ ॥

੧—ਬਿਸ੍ਨੁ ਆਦਿਕੇ ਵਾ ਤਿਨ ਕੇ ਦਾਸੋ ਕੇ

ਉਤਾਰ ॥ ਉਪਦੇਸਕ ਜਗ ਅਨਯਕੋ ਕਹੂੰ ਨਸੁਨੋ ਮੁਰਾ
ਰਿ ॥ ੨੧ ॥ ਜਲਸਾਈ ਕਿੰਤੁ ਸੁਨੋ ਕੇਵਲ ਗੁਰੁਗੁਰੁਮਾਨ
॥ ਅਰਜਨ ਔਹਨਵੰਤ ਜਜੁ ਸਰਬੁ ਸੰਕਚਿਤ ਭਾਨ ॥੨੨
॥ ਪੁਰਖਬਯਕ੍ਤਿ ਹੀ ਜਗਤ ਮੇ ਸੁਨਯੋ ਗੁਰੁ ਸਭਕੇਰ ॥ ਗ-
ਗਨ੧ ਗਿਰਾਉਪਦੇਸਸੇ ਯਹ ਬੀ ਸਾਚ ਨਹੇਰ ॥ ੨੩ ॥
ਪੁਨਲਖ ਪੁਰਖ ਸ੍ਰੂਪ ਹਰਿਦੀਨ ਗੁਰਨ ਉਪਦੇਸ ॥ ਮਾ-
ਨੁਖ ਮਾਨੁਖ ਨੇਮਨਹ ਨਾਰਦ੨ ਬਯਾਸੇਪੇਖ ॥ ੨੩ ॥ ਨਿ-
ਜ ਬਪੁ ਨਾਨਕ ਧਰਬਿਖੇ ਉਤਰੇ ਬਰਖ ਅਨੇਕ ॥ ਪਿਖ
ਹਰਿ ਕੀਨ ਬੁਲਾਨ ਤਿਹ ਕਹੇਕਾਜ ਹਿਤਟੇਕ੩ ॥ ੨੪ ॥
ਭੇਜਯੋ ਸੁਤ ਜਿਹਕਾਜਕੋ ਪੁਨ ਦ੍ਰਿਢਤਾਹਿਤਤਾਹ ॥ ਭਾਖੇ
ਜੈਸ ਬੁਲਾਯ ਕੇ ਤਯੋ ਜਾਨੋਗੁਰੁਮਾਹ ॥ ੨੫ ॥ ਪੁਨਭ੍ਰਿਗ੍ਵਾ
ਦਿਕ ਜਸਗਏ ਚਕ੍ਰਪਾਣਿਕੇ ਥਾਨ ॥ ਤੈਸਜਾਇ ਹਰਿ
ਧਾਮ ਮੋ ਤਿਨਸਮ ਹੋਈ ਬਾਨ ॥ ੨੬ ॥ ਯਵਨ ਮਹੰਮਦ
ਸਮਲਖੇ ਗਮਨਗੁਰੂ ਹਰਿਭੌਨ ॥ ਪੁਨਸਿਖਯਾ ਹਿਤਜਨਨ
ਕੇ ਤਾਹਸਾਮਲੇ ਤੌਨ ॥ ੨੭ ॥ ਨਨੁਭ੍ਰਿਗ੍ਵਾਦਿਕ ਬ੍ਰਹਮ ਕੇ
ਮਾਨਸ ਪੁਤ੍ਰ ਆਹ ॥ ਦਿਬਯੋਪਪਾਦਿਕ ਪੰਚਮੀ ਖਾਣਤਿਨੋ
ਕੀ ਚਾਹ ॥ ੨੯ ॥ ਤਿਨਸਮ ਹਰਿਗ੍ਰਹਗਮਕਥੰ ਚਾਰਖਾਨ.
ਗਤਦੇਹ ॥ ਗੁਰੁਕੋ ਂ ਯਹਬੀ ਮੇਟੀਯੇ ਜਨਕੋਨੀਕ ਸੰਦੇਹ

੧–ਪੁਰਾਣੋ ਮੇ ਲਿਖੀ ਆਕਾਸਬਾਣੀਕੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੇ
੨–ਨਾਰਦ ਦੇਵਤਾ ਬਯਾਸ ਮਨੁਖਯ ਏਵੰ ਸੂਰਯ ਦੇਵਤਾ ਯਾਗਯਵਲਕ
ਮਨੁਖਯਾਦਿਕ ਯਾਨਲੇਨੇ ੩–ਕਹੇ ਕਾਜਕੀ ਟੇਕਹੇਤ

॥ ੨੯ ॥ ਸੁਨੀਯੇ ਪੰਚ ਸ੍ਵਰੂਪ ਜੋ ਈਸਰਕੇਰੇ ਆਹ ॥ ਤਿ ਨਮੇਬਿਭਵ ਸ੍ਵਰੂਪ ਗੁਰੁਕਸਨਗਤੀ ਤਿਹ ਤਾਹ ॥ ੩੦ ॥ ਸਾਮਕ੍ਰਿਸ੍ਨ ਕੇ ਬਿਸ੍ਨੁਪੈਪ੍ਰਨ ਦਸਰਥ ਯੁਧਕਾਜ ॥ ਗਯੋਨਾਕ੧ ਮੈਂ ਤਿਯੁਲਖੋ ਕੈਮੁੱਤਕ ਗੁਰੁਰਾਜ ॥੩੧॥ ਤਬ ਆਗਯਾ ਹਰਿਯੋਦਈ ਕਰਿ ਅਤਿ ਭਕ੍ਤਿਪ੍ਰਚਾਰ ॥ ਗਯਾਨ ਨਿਸ੍ਰਤਾ੨ ਯੁਕ੍ਤ ਕਹਦੂਰਹਰੋਭੁਵਭਾਰ ॥ ੩੨ ॥ ਸ੍ਰੀਗੁਰੁ ਭਾਖਯੋ ਗੁਰੂ ਕਰਕਰਨੋ ਬਰਪਰਚਾਰ ॥ ਯਾਤੇ ਨਿਜਬਪੁ ਆਪੁਹੀ ਕਹ ਕੁਲਬੇਦਨਸਾਰ ॥ ੩੩ ॥ ਕਿੰਚਬਿਨਾਤਵ ਜਗਤਮੇਹੈਜੀਵਨ ਪ੍ਰਤਿਥਾਉ ॥ ਹਰਿਕਹਯੋ ਨਹ ਅਨਯ ਕੋ ਭੂਲ ਸਮਝੀਯੋਨਾਉ ॥ ੩੪ ॥ ਯਾਤੇ ਅਨਯਉਪਾਸਯ ਸਭ ਮੋਰੀ ਅੰਸ ਬਿਭੂਤਿ ॥ ਤਾਤੇਮੋਤਜ੩ ਮੂਲਕੋ ਪੂਜਕ ਸਾਖਕਪੂਤ੪ ॥ ੩੫ ॥ ਯਹੀ ਬੋਧ ਹਿਤ ਸਿਖਯਪੈ ਨਿਜ ਇਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ॥ ਜਪਲੋਂਮੰਤ੍ਰਕੋ੫ ਕੀਯੋ ਭਾਖਾ ਮਾਂਝ ਉਚਾਰ ॥ ੩੬ ॥ ਯਥਾ ਦਈ ਪੈਗੰਬਰਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਕੁੱਲ੬ ਕਲਾਮ ॥ ਔ ਬ੍ਰਹਮਾਪ੍ਰਤਿਬੇਦ ਦਿਯ ਬਰਨਾਸ੍ਰਮ ਹਿਤ

੧–ਸ੍ਵਰਗ
੨–ਗਯਾਨ ਸਹਿਸ ਭਗਤੀ ਹਮਾਰਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਐਸੇ ਕਹਕਰ
੩–ਮੋਮੂਲਕੋ ਤਜ
੪–ਪੂਜਨੇਵਾਲੇ ਸਾਖੋ ਕੋ ਕੁਪੁਤ੍ਰ ਹੈ
੫–ਓਂ ਸਤਿਨਾਮਸੇ ਲੇ ਜਪ ਪ੍ਰਯੰਤ ਮੰਤ੍ਰਕੋ
੬–ਕੁਰਾਨਾਦਿ ਚਾਰੋਕਿਤਾਬ ਰੂਪ

ਕਾਮ॥ ੩੭ ॥ ਵਹੁ ਭਿਪੰਜਾਬੀ੧ ਮੇ ਕਹਜੋ ਪਿਖਤਾ ਮੇ ਅਵਤਾਰ॥ ਯਥਾਪਯੰਬਰ ਜਹ ਭਯੇ ਤਹ ਉਪਦੇਸ ਸੁ-ਧਾਰ॥ ੩੮॥ ਸਰਬ ਜਨਕ ਹਰਿਦੇਵਕੋ ਨਹਿ ਕਾਹੂਸੇ ਬੈਰ ॥ ਯਾਤੇ ਭਾਖਜੋ ਤਾਹਮੇ ਯਾਮੇਆਈ ਸੈਰ॥ ੩੯॥ ਕੋਊ ਕਹਜੋ ਸੁਰਬਾਨਿਮੋ ਕੋਊ ਅਰਬ ਕੀ ਬਾਨ॥ ਕੋਊ ਬੀਚ ਸੁਰਿਆਨ੨ ਕੇ ਕੀਨੋ ਹਰੀ ਬਖਾਨ ॥ ੪੦ ॥ ਨਨੁਮਲੇਛ ਨਬਚਨਕੋ ਕਾਹਕਹੋਦ੍ਰਿਸ੍ਟਾਂਤ ॥ਸੁਨੋਏਕਾਗ੍ਰ ਚਿਤਕੈ ਤਜ ਦਿਲ ਪਖ ਭ੍ਰਾਂਤ॥ ੪੧ ॥ ਯਵਨਹਿੰਦੁਕੋ ਬੋਲਹੈ ਕਾਫਰ ਨਾਮ ਧਰਾਯ ੩ ॥ ਐਕਲਮਾਨਿਜ ਕਾਫਰੇ ਕਬੂਨ ਚਹ-ਤ ਸੁਨਾਯ॥ ੪੨ ॥ ਐਹਿੰਦੂਜਨ ਤਿਨਕਹੇ ਯਵਨ ਪਰਮ ਜਗਨੀਚ॥ ਚਰਚਾਬੈਦਕ ਸਬਦਕੀ ਕਬੀਨ ਬਰਤਿਨ ਬੀਚ॥ ੪੩ ॥ ਯਾਤੇ ਰਾਰਨ੪ ਵਾਰਸੇ ਹਮਹੁਇਆਪ ਨਿਆਰ ॥ ਰਾਹ ਮੁਨਸਫੀ੫ ਪਕਰਕੇ ਧਰੇ ਮਿਸਾਲ੬ ਹਜਾਰ ॥ ੪੪ ॥ਹਠੀਜਨਨਕੀ ਜਗਤ ਮੇ ਇਹ ਨਿਰਖੀ ਹੈ ਰੀਤ॥ ਯੁਕ੍ਤਿਮਾਨਸੇ ਸਿਧਭੀ ਪੁਨਨਹ ਆਵੇਚੀਤ ॥

੧–ਨਿਰਭਉ ਐਸੀ ਪੰਜਾਬਕੀ ਬੋਲੀ ਮੇ

੨–ਅਰਬ ਕੇ ਸਮੀਪਹੀ ਸੁਰਿਆਨੀ ਬੋਲੀ ਜਿਸਮੇ ਪਹਿਲੇ ਈਸਾਨੇਅੰਜੀਲ ਬਨਾਈ

੩–ਕਾਫਰ ਨਾਮ ਧਰਕੇ

੪–ਲੜਾਈ ਵਾਲਜੋ ਸੇ

੫–ਨਜਾਯ ਕਾ

੬–ਦ੍ਰਿਸ੍ਟਾਂਤ

੪੫॥ ਜੈਸੇ ਮੱਕਾ ਫਿਰਨ ਕੀ ਗੁਰਚੁਰਨਨ ਸੇ ਬਾਤ॥
ਮੁੱਸਲਮਾਨਨ ਚਿਤਮੇ ਕਬਹੂ ਨਾਹ ਸਮਾਤ॥੪੬॥
ਤਜੁ ਮਹੰਮਦਬਾਹਲੀ ਚੰਦਰ ਕਰਨ ਪ੍ਰਵੇਸ॥ ਹਿੰਦੂ ਚਿਤ
ਸਮਾਤਨਹ ਉਲਟੇ ਭਾਖੇ ਦ੍ਵੇਸ॥੪੭॥ ਤਜੁਈਸਾਕੀ
ਸਿਧੀਆ ਨਾਹਨ ਮਾਨੇ ਰੰਚ॥ ਉਲਟਾ ਕਹੇ ਈਸਾਈਅ-
ਨ ਭਾਖੇ ਕੁਲ ਪ੍ਰਪੰਚ॥੪੮॥ ਔ ਅਨਾਦਿਤਾ ਬੇਦਕੀ
ਹਰਿਮੁਖਸੇ ਉਤਪਤਿ॥ ਜਨ ਈਸਾਈਨਹਗਹੇ ਉਲਟੇ
ਯੌ ਕਹਗਤਿ॥੪੯॥ ਬਾਣੀਬੇਦਪੁਰਾਨਕੀ ਨਾਹਅਹੇ
ਇਕ ਸਾਮ॥ ਬੇਦਗਵਾਰੀ ਭਾਖਹੈ ਭਲੀ ਪੁਰਾਨਨ ਆਮ
॥੫੦॥ ਯਾਤੇ ਪਾਣਿਨਜਾਦਿਕਨ ਧ੍ਰਵਾਦੀਯੇਜਬ ਬੰਧ॥
ਸਭੀ ਪੁਰਾਣ ਰਿਖੀਨਤਬਪਾਛੇਕੀਯ ਨਿਬੰਧ॥੫੧॥
ਸੂਕ੍ਤ ਬੇਦਨ ਪੰਡਿਤੋ ਕੀਯੋ ਸ੍ਤੋਤ੍ਰ ਦੇਵ॥ ਗਜਾਨੀ ਜਨ ਉਪ
ਨਿਖਦਕੀ ਯੌ ਭਾਖੇ ਤਿਨ ਭੇਵ॥੫੨॥ ਪੁਨਰਾਮਾਯਣ
ਕਥਾਮੋ ਕੇਵਲ ਬੁਧੀ ਹੀਨ॥ ਜੰਗਲ ਵਾਸੀ ਲੋਕ ਥੇ ਜੋ
ਬਨਚਰ ਲਿਖਦੀਨ॥੫੩॥ ਇਤਜਾਦਿ ਕਬਹੁ ਜਾਨੀਯੇ
ਕਹੇ ਈਸਾਈ ਲੋਕ॥ ਤੈਸੇ ਹਿੰਦਨ ਗ੍ਰੰਥ ਕੋ ਨਿੰਦੇ ਯਵਨ
ਬਿਟੋਕ॥੫੪॥ ਪੁਨ ਹਿੰਦੂ ਜਨ ਕਹਤ ਹੈ ਕੁਰਾਂ ਅੰਜੀਲ
ਕਿਤਾਬ॥ ਨਹਿ ਬਡਿਅਨ ਇਨ ਹਰਿ ਦਈ ਤਿਨਕੀਰਚੀ
ਖਰਾਬ॥੫੫॥ ਬੇਟੇ ਬਧੂਮਹੰਮਦੇਕਰ ਜੋ ਲੀਨ ਬਿਵਾਹ
॥ ਫਿਰੇ ਲੋਕ ਦਿਨ ਆਗਲੇਥੰਭੇ ਕੁਰਾਨ ਦਿਖਾਹ॥੫੬॥

ਕਹ ਅਪਨੀ ਕਥ ਆਪ ਹੀ ਹਰਿ ਕਥ ਲੀਨ ਬਨਾਇ॥
ਐਸੇ ਆਪ ਬਨਾਨ ਕੀ ਦੈਹੈ ਵਜਾ ਮਿਲਾਇ॥ ੫੭॥ ਇਉ
ਈਸਾ ਲਖ ਸੂਲ ਸੇ ਮਰਯੋ ਯਕੀਨ ਭੁਲਾਇ ॥ ਹਵੇਂ ਨ
ਜਨ ਦਿਨ ਤੀਸਰੇ ਜੀਯੋ ਲਿਖਯੋ ਬਨਾਇ॥੫੮॥ ਯਾਤੇਰਾ
ਰਨ ਵਾਰਸੇ ਹਮ ਸ ਬਿਚਾਰ ਨਿਆਰ ॥ ਹੁਯਕਰ ਸਬ
ਸਮਝਾਉ ਕੋ ਕਹ ਦ੍ਰਿਸ੍ਰਾਂਤ ਹਜਾਰ॥ ੫੯॥ ਤੌਭੀ ਤੁਮਪਹ
ਸਗਲ ਤਜ ਹਿੰਦੁਨ ਮਤ ਦ੍ਰਿਸ੍ਰਾਂਤ ॥ ਕਹੋ ਜਾਹ ਸੇ ਸਾਂਤ
ਹੁਯਚਿਤਕੀ ਨਿਖਲ ਭ੍ਰਾਂਤ॥ ੬੦ ॥ ਭਾਖਯੋ ਈਸ੍ਰ ਬ੍ਰਹਮ
ਕੋ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਬਪੁਬੇਦ॥ ਔ ਬੋਧਨ ਕੋ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤੈ ਜੈਸੇ ਬੁੱਧ
ਨਿਵੇਦ ॥ ੬੧ ॥ ਤਜੁਦ੍ਰਾਵਿੜਸਠਕੋਪਕੋਜੈਸੇ ਦ੍ਰਾਵਿੜਵੇਦ।
ਤਾਂਤ੍ਰਿਕ ਜਨਕੋ ਤੰਤ੍ਰ ਬਪੁਬੇਦ ਸੁਯਥਾਨਿਵੇਦ ॥ ੬੨ ॥
ਤੈਸੇ ਹਰਿ ਬਪੁ ਗੁਰੂਪ੍ਰਤਿਗਹ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਤ ਉਪਦੇਸ॥ਤਨੁ
ਅਮਾਨ ਤਾਕੀ ਇਹਾ ਨਾਹ ਉਠਾਯੋ ਲੇਸ॥ ੬੩ ॥ ਨਨੁ
ਮਾਨਤਾ ਸਿਧਿ ਬਿਨਕਸ ਅਮਾਨ ਯੇ ਨਾਹ ॥ ਪੁਨ ਪ੍ਰਮਾਨ
ਹਰਿ ਬਚਨ ਤਾਮੋ ਕੌਨੇ ਕਹੁ ਯਾਹ॥ ੬੪ ॥ ਸੁਨੋ ਗੁਰੂ ਯੌ
ਲਿਖਤ ਹੈ ਮੈ ਪੂਛਯੋ ਗੁਰੁ ਆਪ॥ ਕਿੰਚ ਬਾਣੀਖਸਮ ਕੀ
ਜੈਸ ਗਯਾਨਤਿਉ ਥਾਪ॥ ੬੫॥ ਤਿਸਪੈ ਬਚਨ ਮੈ ਅਪਨਾ
ਗੁਰ ਪੂਛਦੇਖਯਾਅਵਰ ਨਾਹੀ ਠਾਉ॥ ਜੈਸੀਮੈ ਆਵੇ ਖਸਮ
ਕੀ ਬਾਣੀ ਤੈਸੜਾ ਕਰੀ ਗਯਾਨ ਵੇ ਲਾਲੋ॥ ਦੋਹ॥ ਇਉਹੀ
ਦਸਮਗੁਰੁ ਪ੍ਰਤਿਕਹਯੋ ਸ੍ਰੀਅਕਾਲਮੁਖਆਪ॥ ਮੈ ਅਪਨਾ

ਸੁਤ ਤੋਹਕੋ ਕੀਯੋ ਪੰਥ ਕੇ ਥਾਪ ॥ ੬੬ ॥ ਤਿਸਪੈ ਬਚਨ ਮੈ ਅਪਨਾ ਸੁਤਤੋਹ ਨਿਵਾਜਾ ॥ ਪੰਥ ਪ੍ਰਚੁਰ ਕਰਬੇਕੋ ਸਾਜਾ ॥ ਜਾਹ ਤਹਾਤੁਮ ਧਰਮ ਚਲਾਇ ॥ਕੁਬੁਧਿ ਕਰਨ ਤੇ ਲੋਗ ਹਟਾਇ ॥ ਇਤਯਾਦਿ ॥ਦੋ:॥ ਗਹ ਪੁਨ ਬੇਦ ਕਿਤਾਬ ਜਜੁ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਔਰ ਹਦੀਸ॥ ਰਚੇ ਰਿਖਨ ਪੈ- ਗੰਬਰੋ ਤਥਾ ਰਚੀ ਗੁਰੁ ਈਸ ॥ ੬੭ ॥ ਇਉ ਬਾਨੀ ਬਚ ਮਾਨਸੇ ਬਾਨੀ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਤਆਹ ॥ ਯਾਤੇ ਗੁਰੁ ਬਚ ਮਾਨ ਬਰਨਹ ਅਮਾਨ ਕਦਾਹ ॥ ੬੮ ॥ ਨਨੁ ਨਿਜਬਚਸੇਹੁ ਇਕਥੰ ਬਾਣੀ ਜਗ ਪ੍ਰਮਾਣ॥ ਬੇਦ ਕਿਤਾਬਨ ਬਚਨ ਸੇ ਜੈਸੇ ਵੇਦੋਮਾਨ॥ ੬੯ ॥ ਤਿਸਕੇ ਸ੍ਵਾਸ ਸੁਬੇਦ ਹੈ ਬੇਦ ਕਹੇ ਮੁਖ ਆਪ॥ ਤਾਹੀ ਤੇ ਸਭ ਜਗਤ ਮੇ ਗਹੇਸੁ ਹਰਿਕੋ ਥਾਪ ੭੦ ॥ ਔ ਕਿਤਾਬ ਥੀ ਯੌ ਕਹੇ ਯੇ ਮੁਖ ਅੱਲਾ ਆਹ ॥ ਯਾਤੇ ਚਲਹੈ ਸਰਬ ਹੀ ਯਵਨ ਲੋਕ ਤਿਨ ਰਾਹ ॥ ੭੧ ॥ ਸ੍ਵਾਸ ਸਬਦ ਸੇ ਸ੍ਵਾਸ ਜਜੁ ਭਯੇ ਯਤਨ ਬਿਨਬੇਦ॥ ਕਰਨੇ ਮੇਅਨਯਕਵਿਨਜਜੁ ਹਰਿ ਨਹਿ ਸੋਚਨ ਖੇਦ ॥ ੭੨ ॥ ਤਥਾਚ ਸ੍ਰੁਤਿ: ਅਸਯਮਹਤੋ ਭੂਤਸਯਨਿਸ੍ਵਸਿਤਮੇ ਵੈਤਤਯ ਦ੍ਰਿਗਵੇਦੋ ਯਜੁਰਵੇਦ:ਸਾਮਵੇਦ ਇਤਿ ॥ ਦੋ: ॥ ਨਨੁਹਰਿ ਮੇਰੇ ਕਹਨ ਤੇ ਬੇਦਕਿਤਾਬਪ੍ਰਮਾਣ ॥ਜਾਹਤਹਾਂ ਅਸਕਹਨ ਤੇ ਯੇ ਬੀ ਜਾਨ ਸੁਮਾਨ ॥ ੭੩ ॥ ਜੇਕਰ ਯਹ ਗੁਰੁ ਆਪ ਹੀ ਝੂਠ ਲਿਖੋ ਮਧ ਗ੍ਰੰਥ ॥ ਪਕਰਯਵਨਮਤ ਕਹਤ ਹੋ

ਵ੍ਯਾਪੁਨ ਹਿੰਦੂਨਪੰਥੁ ॥ ੭੪॥ ਆਦਿਮ ਮੇ ਤਸਜਾਨੀਯੇ ਲਿਖੇ ਪੈਯੰਬਰ ਝੂਠ॥ ਦੂਸਰਮੇ ਸੁਨ ਗੌਰਸੇਉਤਰਸਮਜ਼ਕ ਸੂਠ॥ ੭੫ ॥ ਗੁਰੂ ਬਚਨਵਤ ਬੇਦ ਭੀ ਹਮ ਮਾਨਤਹਰਿ ਬਾਨ ॥ ਯਾਤੇ ਵਹੁ ਭੀ ਝੂਠ ਹੈ ਹਮ ਨਹ ਕਰੇ ਬਖਾਨ॥ ੭੬ ॥ ਕਿੰਤੂ ਤੁਮਸੇ ਪੂਛਹੈ ਯਹ ਗੁਰ ਝੂਠੀ ਬਾਤ॥ ਲਖੀ ਮਾਨਵਾ ਜਿਦ ਸੇ ਜੋ ਝੂਠੀ ਤੁਮ ਗਾਤ॥ ੭੭ ॥ ਯਦੀ ਕਹੋ ਹਾਂ ਮਾਨ ਸੇ ਕਹੋ ਕੌਨ ਵੇਮਾਨ॥ ਬੇਦਾਦੀ ਬਚ ਸਬਦ ਹੈ ਵਾਕੋਊ ਹੈ ਆਨ॥ ੭੮॥ ਬੇਦਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਬਪੁ ਸਬਦਨਹ ਝੂਠੀ ਯਾਹ*ਬਤਾਤ ॥ ਔ ਪ੍ਰਤੱਖ ਤੁਮ ਨਾਅਹੈ ਬਹੁਤ ਕਾਲਕੀਬਾਤ ॥ ੭੯॥ ਵਰਤਮਾਨਯੁਤਇੰਦ੍ਰੇ ਹੋਵਤਵਸ੍ਤੁ ਪ੍ਰਤੱਛ ॥ ਗੁਰੁ ਹਰਿਕੋ ਸੰਬਾਦਨਹ ਤੁਮਇੰਦ੍ਰੇਕੋਲੱਛ[1] ॥ ੮੦ ॥ ਔਨਝੂਠਤਾ ਚਿੰਨਕੋ ਤੁਮ ਪੇਖਯੋ ਨਿਜਆਂਖ ॥ ਯਤੋ ਔਰ ਸਰਬਾਂਸਮੇ ਗੁਰੁਸਤਯਵਾਦਿ ਬਿਕਾਂਖ॥ ੮੧ ॥ ਤਾਤੇ ਯਾਹਸੁਅੰਸਮੇ ਝੂਠਹੋਨ ਯਹਜੋਗ॥ ਔਰਅੰਸਵਤ ਯਹ ਨਹੀਂ ਬਨਅਨੁਮਾਨ ਪ੍ਰਯੋਗ॥ ੮੨ ॥ ਏਵੰ ਔਰ ਬਿ ਮਾਨ ਸੇਸਧੇਨਹੀਂ ਯਹਝੂਠ॥ ਯਾਤੇ ਭਾਖੇ ਜਿੱਦਸੇ ਤੌਵਹੁ ਬਾਤ ਅਪੂਠ ॥ ੮੩ ॥ ਯਾਤੇ ਰਾਗਸੁਦ੍ਵੈਖ ਪੁਨ ਮੋਹਦੋਖ ਜਿਦ ਬੀਜ॥ ਕਿੰਚ[2] ਦੋਖੀਹੋਨਕੀ ਕੋ ਨਕਰੇ ਤਜਬੀਜ॥੮੪॥

---

*—ਗੁਰ ਕੀ ਲਿਖਤਕੋ

੧—ਤੁਮਾਰੇਸ੍ਰੋਤ੍ਰ ਇੰਦ੍ਰਯਕਾਵਿਖਯ ॥

੨—ਹੋਰਭੀ ਬਾਤਹੈ ॥

ਬਿਨ ਹਰਿਕੀਵਹੁ ਕਹਨਮੋ ਦੋਖੀ ਹੋਵਤ ਪੂਰ ॥ ਹਰਿਵਪ੍ਰ
ਉਤਮ ਕਸਕਹੋ ਕਰਹੈ ਐਸ ਕਸੂਰ॥ ੮੫ ॥ ਯਾਤੇ ਝੂਠੇ
ਮਤਲਖੋ ਗੁਰੁਪ੍ਰਤਿ ਹਰਿ ਉਪਦੇਸ ॥ ਅਬਜੁਕਹੋ ਆਸ-
ਚਰਯਨਹ ਤੁਮ ਚਿਤ ਪੜੇ ਅਵੇਸ ॥ ੮੬ ॥ ਕਿੰਚਵੇਦਮੇ
ਝੂਠਹੀ ਲਿਖੋ ਯਵਨ ਸੁਨਭਾਖ॥ ਜਿਨ ਯੁਕਤਿਨਸੇ ਤਿਨ
ਸਕੋ ਹਰਿਬਚ ਹਿਰਦੇ ਰਾਖ ॥ ੮੭ ॥ ਵੇਯੁਕ੍ਤੀ ਹਮਸਰਬ
ਹੀ ਗੁਰੁਬਾਨੀਕੇ ਮਾਹ॥ ਹਰੀ ਬਚਨਤਾ ਸਾਧਕਾ ਪੂਰੀ
ਤੁਮੇ ਬਤਾਹ ॥ ੮੮ ॥ ਤਾਤੇ ਝੂਠਾ ਕਹਨਮੋ ਬਾਧਕ੧ ਸਾ-
ਧਕ ਤੁਲਜ॥ ਝੂਠ ਲਿਖੋ ਗੁਰੁਗ੍ਰੰਥਮੋ ਕਹੋਨਐਸੇ ਭੁਲਜ॥
੮੯॥ ਕਿੰਚ ਕਹੂੰ ਅਬ ਤੁਮੇ ਜਬ ਪਕੜ ਈਸਾਈ ਰੀਤਿ॥
ਝੂਠ ਕਹੇ ਕਸਨਹੀਂ ਵਹੁ ਬੇਦ ਕਤੇਬੇ ਰੀਤਿ॥ ੯੦ ॥ਫੇਰ
ਮੁਖੰ ਅਸਚਰਯਮੰਨ ਸੁਨਕਰ ਬਾਤ ਅਗੋਪ ॥ ਬਿਨ ਯੁਕ੍ਤੀ
ਇਕ ਸ੍ਰੁਧਸੇ ਨਿਜਚਿਤਮੇ ਕਰਕੋਪ॥ ੯੧ ॥ ਤੋਬਾ
ਤੋਬਾ ਹਰਿਹਰੀ ਕਹੁ ਮੁਖ ਹੋਵੇ ਚੁਪ ॥ ਵਾਹਗੁਰੂ ਕਹਚੁਪ
ਹਮ ਅਬਸੰਕਾ ਮਤਰੁਪ੨ ॥ ੯੨॥ ਯਾਤੇ ਹਰੀ ਸਮਰਥ
ਨੇ ਯਥਾ ਕਿਯੋ ਉਪਦੇਸ॥ ਤਥਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁਛਾਯਤਿਹ ਕੀਨੀ
ਬਾਨਿ ਬਿਸੇਖ॥ ੯੩ ॥ ਵਹੁਬਿਪੰਜਾਬੀਜਮਾ ਹੁਯਸਭ
ਪੈਂਤੀਮਧਅੰਕ॥ ਯਾਤੇਪੈਂਤੀਅੰਕਕਿਯਸ੍ਰੀਗੁਰੂਪਰ ਅਕ-

੧–ਵੇਦਕੋ ਪ੍ਰਮਾਣਤਾ ਦੂਰਕਰਨੇ ਵਾਲੀ ਔਸਾਧਕ ਪ੍ਰਮਾਣਤਾ ਸਿਧ ਕਰ ਨੇ ਵਾਲੀਆਂ ਯੁਕ੍ਤੀਆਂ ਬਰਾਬਰਹੈਂ ॥

੨–ਔਰ ਈਹਾਂਉਠਾਉ ॥

ਲੰਕ ॥ ੯੪ ॥ ਨਾਮ ਗੁਰਮੁਖੀ ਤਿਨੇਧਰ ਕੀਯੇ ਜਗਤ ਬਿਖਜਾਤ ॥ ਗੁਰਮੁਖਸੇ ਸੋ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅਰਥ ਸਪਸ੍ਰੋਪਾਤ ॥ ੯੫ ॥ ਹੇਤਸੁਗਮਤਾ ਨਾ ਕਹੇ ਅਚਹਲਸਾਸਤ੍ਰ ਰੀਤ ॥ ਅਇਉਅਚ੧ ਹਲ ਇਨ ਬਿਨਾਸਾਦਿੜਾਂਤ੨ ਸੁਨਮੀਤ ॥ ੯੬॥ ਕਿੰਤੁਗਜਾਨਯੁਤਭਕ੍ਤਿਹੀਬੋਧਨਨਿਜਸਿਰਜਾਨ੩ ॥ ਅੰਕਭੇਦਪਦ ਵਾਕਜਕੀਛੋਡੀਵਜਾਬਨਾਨ੪ ॥ ੯੭ ॥ ਯਾਤੇ ਪਹਲੇ ਕਰਤਨਹ ਕੋਇਵਜਾਕੀਰਾਹ ॥ ਕਿੰਤੁਪਾਛੇਮਤੀ ਜਨਲੇਸਭਬਾਤਨਿਬਾਹ੫ ॥੯੮॥ ਜੈਸੇ ਭਾਖੇ ਬੇਦਕੇ ਸੁਨੌ ਜੌਨ ਖਟਅੰਗ ॥ ਸੋ ਨਹ ਲਖਣਸਹਭਨੇਕਿੰਤੁਸੂਧੋਢੰਗ੬ ॥ ੯੯ ॥ ਵਹੁ ਜਗਕੀਨੇ ਜਾਹਰੈ ਮਿਲ ਰਿਖਿ ਮੁਨੀਅਨ ਬ੍ਰਿੰਦ ॥ ਤੈਸੇ ਦੇਸਬਿਦੇਸਕੀ ਭਾਖਾਧਰੀਬਿਲੰਦ੭ ॥੧੦੦

੧–ਆੜਾ ਈੜੀ ਊੜਾਸੇ ਅਚ ਕਹੀਏਹੈ ॥

੨–ਸਸਾ ਜਿਨਕੇ ਆਦਿਮੇ ਔਰ ੜਾੜਾ ਅੰਤਮੇ ਐਸੇ ਬੱਤੀ ਅਖਰ ਹਲ ਕਹੀਏ ਹੈ ॥

੩–ਅਪਨੇ ਅਵਤਾਰਕਾ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਜਾਨਕਰ ॥

੪–ਅਚਹਲ ਇਤਜਾਦੀ ਅਖਰੋਂਕੇ ਭੇਦ ਔਸੁਪ ਵਿਭਕ੍ਤੀਆਂ ਜਿਨਕੇ ਅੰਤਮੇਵੇਪਦ ਔਐਸੇ ਪਦੋਂਕਾ ਸਮੁਦਾਯ ਵਾਕਜ ਵਾ ਸਕਤੀ ਵਾਲਾ ਏਕ ਵਰਣ ਵਾ ਵਰਣਸਮੁਦਾਯ ਪਦ ਔਐਸੇ ਆਕਾਂਖਜਾ ਯੋਗਜਤਾ ਸੰਨਿਧੀ ਤਾਤਪਰਯਵਾਲੇ ਪਦੋਂਕਾ ਸਮੁਦਾਯ ਵਾਕਜ ਐਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਤਿਨੋਨੇ ਬਨਾਵਨੇ ਛੋਡ ਦੀਯੇ ॥

੫–ਪੀਛੇਸੇ ਪੰਥਕੇ ਲੋਕ ਜੋਜੋਕੋਸ ਬਜਾਕਰਣਾਦਿਵਿਦਜਾਕੇ ਮੂਲਹੈਂ ਔਰ ਜੋਜੋ ਧਰਮਸਾਸਤ੍ਰਾਦਿ ਧਰਮਕੇ ਬ੍ਰਹਮਗਜਾਨਕੇ ਔਰ ਬੈਠਨ ਬੋਲਨਾਦਿ ਬਜਵਹਾਰੋਕੇ ਮੂਲਹੈਂ ਸਭਕੋ ਨਿਬਾਹ ਲੇਵੇਹੈ ॥

੬–ਪ੍ਰਕਾਰ ੭–ਬਹੁਤ

॥ ਔਉਲਟੇ ਸੁਲਟੇ ਕਹੇ ਸ੍ਰੀਗੁਰੁ ਸਬਦ ਅਨੇਕ॥ ਤਾ ਜਾਨਨਹਿਤ ਚਾਹੀਯੇ ਪੂਰੋ ਕੀਨ ਬਿਬੇਕ॥ ੧੦੧ ॥ ਯਾਤੇ ਗੁਰੁਮਗਗਤ ਸੁਨੇ ਸਭ ਸਿਖ ਸਾਥ ਉਮੰਗ॥ ਉਦਾਸੀਨ ਪੁਨ ਨਿਰਮਲੇ ਮੋਰੀ ਬਾਤ ਨਿਸੰਗ॥ ੧੦੨ ॥ ਨਿਜਧਰਮੇ ਪਹਚਾਨਕੋ ਪੁਨ ਸੁਭ ਮੁਕਤੀ ਹੇਤ॥ ਸ੍ਰੀਗੁਰੁ ਬਾਨੀ ਅਰਥਗਹ ਬਾਂਧੋ ਇਕ ਸੰਕੇਤ॥ ੧੦੩॥ ਪੁਨ ਵਹੁ ਕਰਨੋ ਕਠਨਹੈ ਯਾਨਿਮਿਤਸੇ ਜਾਨ॥ ਯੇਪੰਡਿਤ ਗੁਰੁ ਮਤਅਹੇ ਤੇਗੁਰੁਬਾਨਿਅਜਾਨ॥ ੧੦੪॥ ਘੋਰੇਚਰ ਇਤਯਾਦਿਕੋ ਯਾਤੇਨਹਿਤਿਨ ਭੇਤ॥ ਪੁਨਗਯਾਨੀਜੋ ਯਹਲਹੇ ਤਿਨੇਨ ਯਾਕੋ ਸੇਤ ॥੧੦੫ ॥ ਜਹਾ ਸ੍ਰੀਗੁਰੁ ਕਹਤਹੈ ਪੂਛੋ ਬਯਾਸੇ ਜਾਇ॥ ਮੂਲਮਿਲੇ ਨਹਤਿਨਇਨੇ ਜੇਕਰ ਅਨਿਕ ਉਪਾਇ॥ ੧੦੬॥ ਤਿਨ ਦੋਨੋ ਉਪਕਾਰਕੋ ਪੁਨਾ ਜਾਪ ਗੁਰੁ ਬਾਨਿ॥ ਕਰਨਹੇਤ ਗੁਰੁ ਪ੍ਰੇਰਜੋ ਧਾਰਯੋ ਮੋਹ ਧਯਾਨ॥ ੧੦੭॥ ਏਕੋ ਪ੍ਰਣਵਸ੍ਵਰੂਪ ਜੋ ਸਤਨਾਮ ਜਗਕਾਰ॥ ਗਤਭਯਹੀਨ ਬਿਰੋਧਸੇ ਕਾਲਸੂਨਯ ਭਵ ਟਾਰ ॥੧੦੮॥ ਗੁਰੁਪ੍ਰਸਾਦ ਅਸ ਰੂਪਕੋ ਧਯਾਯ ਵਾਹ ਜਪਮੰਤ॥ ਅਭਿ[1] ਯੁਕਤਨਕੋਯੂਥਕੈ ਲੈ ਆਗਯਾ ਵਰਸੰਤ ॥ ੧੦੯॥ ਕਰਤ ਗੁਰੂਮਗ ਗ੍ਰੰਥਪੈ ਭਾਵਦੀਪਕਾ ਨਾਮ॥ ਦਾਸ ਗੁਰੂਪਦਕੰਜਕੋ ਟੀਕਾ ਪੂਰਨਕਾਮ[2] ॥ ੧੧੦॥

੧–ਸ੍ਰੇਸ੍ਰੋਂਕਾ ੨–ਟੀਕਾ ਪੂਰਨ ਕਰਨੇ ਕੀ ਇਛਾ ਵਾਲਾ॥

ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਤਾਰਕ ਨਿਜ ਕਰਨ ਦੈਕਰ ਦੀਨੋ ਤਾਰ॥ ਤਾਰਾ ਹਰਿ ਯਹ ਨਾਮਕੀ ਹੋਈ ਤਬੀ ਸੁਧਾਰ॥ ੧੧੧॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁਮਤ ਨਿਰਣਯਸਾਗਰੇ ਗੁਰ ਗ੍ਰੰਥਬਾਣਜਃ ਹਰਿਕ੍ਰਿਤਤਾ ਪ੍ਰਤਿਪਾਦਨੰ ਨਾਮ ਏਕਤ੍ਰਿੰਸਤਮੀ ਉਰਮੀ॥ ੩੧॥

ਗ੍ਰੰਥ ਸਮਾਪਤੀ ਸੰਮਤ ੧੯੩੪ ਮਾਘਵਦੀ ੬

੧ ਓ ਸਤਿਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਕਲਿਕੁਲਕਲੁਖਨ ਕਟਨਹਿਤ ਜਿਹਗੁਰੁ ਦਸਅਵਤਾਰ ॥ ਕੀਨੇ ਤਿਹਪਗ ਬੰਦਕੈ ਮੰਤ੍ਰ ਅਰਥ ਕਹੁ ਸਾਰ ॥ ੧ ॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਬਮੈ ਸੰਪੂਰਣ ਗੁਰੂਯੋਕੀ ਬਾਨੀਬਿਖੈ ਇਕੱਠਾ ਵਾਹਗੁਰੂ ਏਤਾ ਮੰਤ੍ਰ ਕਹੀਂਨਹੀ ਲਿਖਜਾ ਵਾਹ ਔਰ ਗੁਰੁ ਜੁਦਾ ਜੁਦਾ ਬਾਨੀਮੇ ਬਹੁਤ ਸਥਾਨੋ ਮੈ ਲਿਖਜ਼ਾ ਹੈ ॥ ਅਰੁ ਬਹੁਤ ਬਹੁਤ ਇਨਕਾ ਮਹਾਤਮ ਲਿਖਜ਼ਾ ਹੈ ॥ ਭੱਟਾਂਕੇ ਸਵੈਯਾਂ ਵਿਖੈ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮੈ ਮੇਲ ਕਰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਅਰੁ ਦਸਵੀ ਪਾਤਸਾਹੀ ਕੇ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਮੈ ਸਤਿਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਕੀ ਜਗਾ ਜਹਾ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਗੁਰੂ ਜੀਕੀ ਫਤਹ ਲਿਖੀਹੈ ਤਹਾਂ ਏਹ ਮੰਤ੍ਰ ਮੇਲਕੇ ਲਿਖਜ਼ਾ ਹੈ ਅਰ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪਰਮੇਸੂਰ ਕਾ ਯਹ ਕ੍ਰਿਤਮ ਅਕ੍ਰਿਤਮ ਦੋਨੋ ਤਰਾਂ ਕਾ ਨਾਮ ਬਤਾਯਾ ਹੈ ਜੋ ਜਿਸਕਾ ਨਾਮ ਹੈ ਉਸਵਸ ਤੁ ਕੇ ਸ੍ਵਰੂਪ ਕੋ ਲੇਕਰ ਵਹੁ ਨਾਮ ਕਹਿਆ ਜਾਵੇ ਤਬ ਅਕ੍ਰਿਤਮ ਨਾਮ ਹੋਵੈਹੈ ॥ ਉਸਕੇ ਗੁਣ ਕਰਮ ਕੋ ਲੇਕਰ ਕਹਿਆਜਾਵੇ ਤਬ ਕ੍ਰਿਤਮ ਨਾਮ ਹੋਵੈਹੈ ॥ ਅਕ੍ਰਿਤਮ

ਨਾਮ ਸ੍ਵਰੂਪ ਨਾਮ ਕਹੀਯੇ ਹੈ॥ ਕ੍ਰਿਤਮਨਾਮ ਤਟਸਤ੍ਰ ਨਾਮ ਕਹੀਯੇ ਹੈ॥ ਫਾਰਸੀਮੇ ਅਕ੍ਰਿਤਮ ਨਾਮਕੋ ਯਾਤੀ ਨਾਮ ਕਹੇ ਹੈ॥ ਕ੍ਰਿਤਮ ਕੋ ਸਿਫਾਤੀ ਕਹੇਹੈਂ॥ ਯਹ ਪੰਚ ਦੇਵਨਕੇ ਉਪਾਸਕੋਂ ਕੋ ਤਟਸਤ੍ਰ ਔ ਸ੍ਵਰੂਪ ਦੋਨੋ ਨਾਮੋ ਸੇ ਤਿਨਦੇਵਨ ਕੋ ਬਤਾਵੇ ਹੈ॥ ਇਸਵਾਸਤੇ ਸਰਬ ਮੰਤ੍ਰੋ ਸੇ ਮੁਖਯਹੈ॥ ਅਰੁ ਗੁਰੁਕੀ ਅਤਯੰਤ ਉਸਤਤਿ ਕਹੇਹੈ ਯਾਤੇ ਕਲਪਤਰੁ ਰੂਪ ਮੰਤ੍ਰ ਹੈ ਸਤਨਾਮ ਸੇ ਪੀਛੇ ਗੁਰੁਮਤ ਮੇ ਇਸਕਾ ਉਪਦੇਸਕੀਆ ਜਾਵੇਹੈ॥ ਇਸਬਾਤਕੋ ਸਭੀ ਗੁਰੁਮਤਕੇ ਲੋਕ ਜਾਨਤੇ ਹੈਂ ਕਯੋਂਕਿ ਜਬ ਚਰਨਾਂਮ੍ਰਿਤ ਵਾ ਖੰਡੇ ਕਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀਆਜਾਤਾ ਹੈ ਉਸਮੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਨੇਵਾਲਾ ਗੁਰੁ ਪਹਲੇ ਸਤਿਨਾਮ ਮੰਤ੍ਰ ਸਿਖਕੇ ਮੁਖਸੇ ਕਹਾਵੇਹੈ॥ ਪੀਛੇ ਵਾਹਗੁਰੂ ਕਹਾਵੇ ਹੈ॥ ਅਰਥ ਵਾਹੁਗੁਰੂ ਮੰਤ੍ਰਕੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਮੇ ਸਬਦ ਕੇ ਸਿੱਧ ਕਰਨਕੀ ਰੀਤਿਸੇ ਲਿਖੇਗਏ ਹੈਂ॥ ਸਿੱਧ ਕਰਨੇ ਕੀ ਰੀਤਿਕੋ ਛੋਡਕੇ ਵਹ ਸਿੱਧਹੂਯੇ ਅਰਥ ਸਭ ਈਹਾਂ ਲਿਖੇ ਜਾਵੇਂਗੇ॥ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸਕੇ ਅਰਥ ਮੇ ਸਿੱਧ ਕਰਨੇਕੀ ਰੀਤਿ ਭੀ ਲਿਖੀ ਜਾਵੇਗੀ ਸੋਈ ਦਿਖਾਵੇਂ ਹੈਂ॥ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਲਿ-ਖਿਆਹੈ॥ ਵਾਸੁਦੇਵ॥ ਹਰਿ॥ ਗੋਬਿੰਦ॥ ਰਾਮ॥ ਇਨ ਚਾਰੋਨਾਮੋਕੇ ਆਦਿਕੇ ਅਖਰ ਲੇਕਰ ਗੁਰੂਜੀਨੇ ਵਾਹਗੁਰੂ ਨਾਮ ਕਹਿਆਹੈ ਇਸਵਾਸਤੇ ਯਹ ਨਾਮ ਚਾਰੋਂ ਜੁਗੋਂਮੇਂ

ਚਾਰੋਂ ਨਾਮੋਂਕੇ ਜਪਨੇਕਾ ਜੋ ਮਹਾਤਮਹੈ॥ ਓਤੇ ਮਹਾਤਮ ਵਾਲਾਹੈ ਅਰ ਪਰਮ ਸ੍ਰੇਸ੍ਟ ਹੈ॥ ਕੋਈਲੋਕ ਇਸਮੇਂ ਯਹ ਆਸੰਕਾ ਕਰਤੇਹੈਂ॥ ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਨਾਮੋਂਕੇ ਆਦਿਕੇ ਅ-ਖਰ ਲੇਕਰ ਵਾਹਗੁਰੂ ਨਹੀ ਬਨੇ ਵਾਹਗੋਰਾ ਬਨੇਹੈ॥ ਕਾਹੇਤੇ ਨਾਮੋਕੇ ਆਦਿਮੈ ਵਾਵਾਕੰਨੇਵਾਲਾਹੈ॥ ਹਾਹਾ ਮੁਕਤਾ ਹੈ॥ ਗਗਾ ਹੋੜੇਵਾਲਾ ਹੈ॥ ਰਾਰਾਕੰਨੇਵਾਲਾਹੈ॥ ਇਨਸੇ ਵਾਹਗੋਰਾ ਬਨੇਹੈ ਵਾ ਭਾਖਾਰੀਤਿਸੇ ਗੋਬਿੰਦ ਨਾਮ ਸੇ ਗੁ ਲੇਕਰ ਵਾਹਗੁਰਾ ਬਨੇਹੈ॥ ਅਰਗੁਰਦਾਸਜੀਨੇ ਵਾਹ ਗੁਰੁ ਨਾਮਕੀਹੀ ਇਨਸੇ ਸਿੱਧੀ ਲਿਖੀਹੈ ਵਾਹਗੁਰਾ ਕੀ ਨਹੀਂ ਲਿਖੀ॥ ਲਿਖਤੇਤੋ ਵਹੁ ਸਮਜਕ ਬਨਤੀ ਥੀ ਪਰੰਤੂ ਉਨੋਨੇ ਲਿਖੀਨਹੀ॥ ਦੂਸਰਾ ਕਹੀਂ ਕਹੀਂ ਵਾਹਗੁਰੁ ਨਾਮਮੇਂ ਹਾਹਾ ਸਿਆਰੀਵਾਲਾ ਭੀ ਹੋਵੇਹੈ ਹਰਿਨਾਮ ਸੇ ਹਾਹਾ ਲੇਨੇਸੇ ਸਿਆਰੀਵਾਲਾ ਨਾਮ ਬਨੇਨਹੀ॥ ਕੋਈ ਐਸੇ ਆਸੰਕਾ ਕਰੇ ਹੈਂ ਤਿਨਕੇ ਵਾਸਤੇ ਯਹ ਉੱਤਰ ਹੈ ਜੈਸੇ ਖਟਦਸ ਸਬਦਮੇਂ ਟੈਂਕੇ ਅਖਰ ਕੋ ਉ ਔਰ ਦਦੇਕੋ ੜਾੜਾ ਬਨਾਇਕੇ ਖੋੜਸ ਸੋਲਾਂਕਾ ਵਾਚਕ ਬਨਾਯਾਜਾਤਾ ਹੈ॥ ਤੈਸੇਗੱਗੇਕੇਹੋੜੇਕੋਔਂਕੜਔਰਾਰੇ ਕੇ ਕੰਨੇ ਕੋ ਔਂਕੜ ਬਨਾਇਕੇ ਗੁਰੁਦਾਸਜੀਨੇਵਾਹਗੁਰੁਨਾਮਕਹਿਆਹੈ॥ ਜਹਾਂ ਹਾਹਾਸਿਆਰੀ ਵਾਲਾਹੈ ਤਹਾਂ ਸਿਆਰੀ ਬਨਾਇਕੇ ਵਾਹਿ ਗੁਰੁ ਨਾਮ ਕਹਿਆਹੈ ਯਾਤੇ ਵਾਹਗੋਰਾਕਾਹੀ ਖਟਦਸਕਾ

ਖੋੜਸ ਬਨਜਾਨੇਵਤ ਵਾਹਿਗੁਰੁਨਾਮ ਬਨਜਾਵੇਹੈ॥ ਬਯਾ-
ਕਰਨਮੇ ਇਸਕਾ ਨਾਮ ਬਰਣਕਾ ਬਿਕਾਰ ਲਿਖਿਆਹੈ
ਹੋਰੁ ਵਸਤਕਾ ਹੋਰ ਰੂਪ ਹੋਜਾਨਾ ਬਿਕਾਰ ਕਹੀਏਹੈ ਜੈਸਾ
ਖਟਦਸਮੈ ਟੈਂਕਾ ਉ ਹੋਕਰ ਖਖੇਕਾ ਹੋੜਾ ਹੋਗਯਾ॥ ਔ
ਦਦਾ ਡ਼ਾੜਾ ਹੋਗਯਾ॥ ਯਾਤੇ ਹੋੜਾ ਔਰ ਡ਼ਾੜਾ ਵਰਣਕੇ ਬਿ
ਕਾਰ ਕਹਾਵੇਹੈਂ॥ ਤੈਸੇ ਈਹਾਂ ਭੀ ਗੱਗੇਕਾ ਹੋੜਾ ਔਰ ਰਾਰੇ
ਕਾ ਕੰਨਾ ਬਰਣਕੇ ਬਿਕਾਰ ਕਹਾਵੇਹੈਂ॥ ਐਸੇ ਵਿਕਾਰ
ਮਾਨਕੇ ਗੁਰੁਦਾਸਜੀ ਨੈ ਚਾਰੋਨਾਮੋਂਕੇ ਆਦਿਕੇ ਅਖਰੋਂਸੇ
ਵਾਹਿਗੁਰੁ ਨਾਮ ਸਿੱਧ ਕੀਆ ਹੈ ਅਰੁ ਇਸਤਰਾ ਨਾਮਕਾ
ਸਿੱਧ ਕਰਨਾ॥ ਔਰਭੀ ਇਸਤਰਾਂ ਸਿੱਧ ਕਰਲੇਵੇਂ ਯਹ
ਬਤਾਵਨ ਹੇਤ ਕੀਆਹੈ॥ ਯਾਂਤੇਵਾਮਨ॥ ਹਰਿ॥ ਗੁਹ॥
ਰੁਦ੍ਰ॥ ਇਨ ਚਾਰਨਾਮੋਸੇ ਹਿਸਿਆਰੀ ਬਿਨਾ ਵਾਹਗੁਰੁ
ਸਿੱਧ ਹੋਵੈਹੈ॥ ਹਰਿਕੀ ਜਗਾ ਹਿਰਨਜਗਰਭ ਨਾਮਸੇ ਸਿ-
ਆਰੀ ਵਾਲਾ ਹਾਹਾ ਲੇਕਰ ਵਾਹਿਗੁਰੁ ਨਾਮ ਸਿੱਧ ਹੋਵੇ॥
ਜੋ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸਜੀਨੇ ਚਾਰ ਨਾਮੋਂਸੇ ਸਿਆਰੀ ਬਿਨਾ
ਵਾਹਗੁਰੁ ਵਾ ਸਿਆਰੀ ਵਾਲਾ ਵਾਹਿਗੁਰੁਨਾਮ ਲਿਖਿਆ
ਹੈ॥ ਅਰਥ ਤਿਸ ਏਕਮੇ ਗੁਰੁਜੀਨੇ ਵਹੁ ਰਖਿਆਹੈ ਜੋ
ਉਨਚਾਰੋਨਾਮੋਕਾ ਅਰਥਹੈ॥ ਚਾਰੋਮੈ ਵਾਸਦੇਵ ਨਾਮਕਾ
ਅਰਥ ਸਰਬਮੈ ਨਿਵਾਸ ਕਰਨੇ ਵਾਲਾ ਹੋਕਰ ਜੋ ਜੋਤੀ
ਸ੍ਵਰੂਪ ਹੋਵੇਸੋਹੈ॥ ਵਾਸੁਕਾ ਸਭਮੈ ਨਿਵਾਸ ਕਰਨੇ ਵਾਲਾ

ਬਯਾਪਕ ਪਰਮੇਸ੍ਵਰ ਅਰਥਹੈ। ਦੇਵਕਾ ਜੋਤੀ ਸ੍ਵਰੂਪ ਜਿਸ ਕੇ ਚਾਨਣੇਸੇ ਸਭਮੈ ਚਾਨਣਾ ਹੋਵੇ ਐਸਾ ਉਜਾਲਾ ਅਰਥ ਹੈ॥ ਹਰਿ ਪਦਕਾ ਭਗਤਾਂਕੇ ਪਾਪ ਹਰਨੇ ਵਾਲਾ॥ ਅਰ ਮੁਕਤਿਕੀ ਇੱਛਾਵਾਲਿਓਂਕਾ ਅਗਯਾਨ ਹਰਨੇ ਵਾਲਾ ਅਰਥ ਹੈ॥ ਗੋਬਿੰਦਕਾ ਗੁਰੁਕੀ ਬਾਣੀਰੂਪ ਉਪਦੇਸਸੇ ਜਿਸ ਕਾ ਬਿੰਦਨਾਮ ਲਾਭ ਹੋਵੇ ਸਿੱਖਨਕੋ ਇਹ ਅਰਥਹੈ॥ ਵਾ ਗੋ ਨਾਮ ਜੋ ਭੂਮੀ ਆਦਿਕ ਸਰਬਮੈ ਸਤਹੋਵੇ ਸੋ ਕਹੀਏ ਗੋਬਿੰਦ ਐਸਾ ਅਰਥਹੈ॥ ਰਾਮਕਾ ਜਿਸਮੈ ਯੋਗੀਜਨ ਰਮੇ ਸੋ ਰਾਮ ਯਹ ਅਰਥਹੈ॥ ਸਭਮੈ ਜੋ ਰਮਿਯਾ ਹੂਆਹੋਵੇ ਸੋ ਰਾਮ ਯਹ ਉਸਕਾ ਭਾਵਰੂਪ ਅਰਥਹੈ॥ ਅਖਰ ਅਰਥ ਨਹੀਂ॥ ਕਾਹੇਤੇ ਬਯਾਕਰਣਕੀ ਰੀਤਿਸੇ ਰਮਣਕਾ ਫੈਲ ਣਾ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਕ੍ਰੀੜਾ ਮਾਤ੍ਰ ਅਰਥਹੈ॥ ਸੋ ਅਰਥ ਪੂਰਾ ਬਨੇਹੈ॥ ਕਾਹੇਤੇ ਯੋਗੀਜਨਾਂਕਾ ਚਿਤ ਪਰਮੇਸ੍ਵਰਮੇਂ ਲਗੇ ਹੈ॥ ਯਾਤੇ ਜੋਗੀਜਨ ਉਸਮੇਂ ਧਯਾਨਾਦਿਕ ਕ੍ਰੀੜਾਰੂਪ ਰ-ਮਣ ਕਰੇਹੈ॥ ਚਿਤਕੋ ਸਭ ਤਰਫੋਂਸੇ ਰੋਕਕੇ ਪਰਮੇਸ੍ਵਰਮੇਂ ਲਗਾਵਨੇ ਵਾਲਿਯੋਂਕਾ ਨਾਮ ਯੋਗੀਹੈ॥ ਕਨਪਾਟਿਓਂਕਾ ਨਹੀਂ॥ ਇਨ ਚਾਰੋਨਾਮੋਂਕਾ ਮਿਲਕੇ ਯਹ ਅਰਥ ਨਿਕਸੇ ਹੈ॥ ਜੋ ਸਰਬ ਬਯਾਪੀਹੈ ਜੋਤੀਸ੍ਵਰੂਪਹੈ॥ ਸਰਬ ਪਾਪੋਂਕੇ ਅਰੁ ਅਗਯਾਨਕੇ ਹਰਨੇਵਾਲਾਹੈ ਗੁਰਕੇ ਉਪਦੇਸਸੇ ਮਿਲੇ ਹੈ ਯੋਗੀਜਨ ਜਿਸਮੇ ਚਿਤ ਜੋੜਕਰ ਰਮਣ ਕਰੇਹੈ॥ ਐਸਾ

ਸਤਚਿਤ ਆਨੰਦ ਸ੍ਵਰੂਪ ਸਰਬਕੀ ਰਖਯਾ ਕਰਨੇ ਵਾਲਾ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਜਿਸਕਾ ਗੁਰੁਜੀਨੇ ਸਤਨਾਮਾਦਿ ਮੰਤ੍ਰਮੈ ਪਰ-ਮੇਸ਼੍ਵਰ ਗੁਰੁਸੇ ਉਪਦੇਸ ਸੁਨਿਆ ਵਹੁ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵਾਹਿ ਗੁਰੁ ਸਬਦ ਕਾ ਅਰਥਹੈ ਐਸੇਹੀ ਔਰਨਾਮੋਂਸੇ ਬਨੇਵਾਹਿ ਗੁਰਸਬਦਮੇਂ ਭੀ ਜੋ ਉਨਨਾਮੋਂਕੇ ਅਰਥਹੈਂ ਤਿਨਕਾਸ ਮੁਦਾਯਰੂਪ ਇਸਕਾ ਅਰਥ ਜਾਨਲੇਨਾ ॥ ਅਰਜੋ ਇਨ ਸਭਕੇ ਜਪਨੇਕਾ ਮਹਾਤਮਹੈ ਸੋ ਇਸ ਏਕਕੇ ਜਪਨੇਕਾ ਮਹਾਤਮਹੈ॥ ਸਰਬ ਯੁੱਗੋਂਕੇ ਭਜਨੋਂਕਾ ਸਾਰਰੂਪ ਭਜਨ ਹੈ ਯਹ ਪਹਿਲਾ ਅਰਥਹੈ॥ ੧ ॥ ਅਥਵਾ ਅਪਨੇ ਅਪਨੇ ਭਗਤੋਂਕੋ ਬਾਂਛਿਤਫਲ ਦੇਨੇ ਵਾਲੇ ਬ੍ਰਹਮਾਦਿਕ ਦੇਵਨਕਾ ਨਾਮ ਵਾਹਹੈ॥ ਤਿਨ ਵਾਹੋਂਕਾ ਕਹੀਏ ਬ੍ਰਹਮਾਦਿ ਦੇਵਨਕਾ ਜੋ ਹੋਵੇ ਗੁਰੁਨਾਮ ਹਿਤ ਕਾ ਉਪਦੇਸ ਕਰਨੇ ਵਾਲਾ ਸੋ ਕ-ਹਾਵੇ ਵਾਹਗੁਰੁ॥ ਬ੍ਰਹਮਾਦਿਕ ਦੇਵਨਕੋ ਪਰਮੇਸ਼੍ਵਰ ਨੇ ਉਪਦੇਸ ਕੀਆ ਯਹ ਵੇਦਮੈ ਸਪਸ੍ਟ ਲਿਖਯਾ ਹੈ ਜਿ ਸਨੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਕੋ ਉਤਪੰਨਕੀਆ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਬ੍ਰਹਮਾਕੋ ਵੇਦ ਪੜ੍ਹਾਏਹੈਂ ॥ ਅਰ ਭਾਗਵਤਕੇ ਪਹਲੇ ਸਲੋਕ ਮੈ ਲਿਖਿ-ਆ ਹੈ ਅਪਨੇ ਚਿਤਸੇ ਜਿਸਨੇ ਬ੍ਰਹਮਾਕੋ ਵੇਦਕਾ ਹਿਤ ਹੇਤ ਬਿਸਤਾਰਕੀਆਹੈ ॥ ਯਾਤੇ ਸਿੱਧਹੂਆ ਵਾਹ ਜੋ ਬ੍ਰਹਮਾਦਿ ਕ ਦੇਵਤਾਹੈਂ ਤਿਨਕੋ ਉਪਦੇਸ ਕਰਨੇਵਾਲੇ ਪਰਮੇਸ੍ਵਰ ਕਾ ਨਾਮ ਵਾਹਗੁਰੂ ਹੈ॥ ਯਹ ਦੂਸਰਾ ਅਰਥ ਹੈ ੨ ॥ ਅਥਵਾ ਜਿਸਕੋ ਵਾਹੀਏ ਜਿਸਪੈ ਸਵਾਰਹੋਈਐ॥ ਤਿਸ ਸਵਾਰੀ

ਕਾ ਨਾਮ ਵਾਹਹੈ॥ ਸੋ ਵਾਹ ਨਾਮ ਚੜਨੇ ਕੀ ਚੀਜਹੈ॥
ਗੋ ਨਾਮ ਬੈਲ ਜਿਸਕੀ ਸੋਕਹਾਵੇ ਵਾਹਗੁ ਮਹਾਦੇਵ ਕਾ
ਨਾਮ ਹੈ ਤਿਸਵਾਹ ਗੁ ਨਾਮ ਮਹਾਦੇਵਕੋ ਰੁ ਨਾਮ ਪ੍ਰਕਾਸ
ਭਾਵ ਸਰਬ ਕਾ ਗਜ਼ਾਨ ਹੋਵੇ ਜਿਸਮੇ ਸੋ ਕਹਾਵੇ ਵਾਹਗੁਰੁ
ਯਹ ਤੀਸਰਾ ਅਰਥ ਹੈ ॥੩॥ ਅਥਵਾ ਆਸਚਰਯ
ਰੂਪ ਕਾਮਕਰਨੇ ਵਾਲੇ ਪੁਰਖ ਕਾ ਆਸਚੁਰਯ ਰੂਪਬੁਧਿ
ਬਲਦੇਖਕਰ ਲੋਕ ਵਾਹਵਾਹ ਕਹੇਹੈ॥ ਯਾਤੇ ਲੋਕਮੈ ਵਾਹ
ਸਬਦ ਅਦਭੁਤਕਾਵਾਚਕਹੈ॥ਅਜਹਤਿ ਲੱਖਣਾ ਸੇ ਅਦ-
ਭੁਤ ਕਾਮ ਕਰਨੇਵਾਲੇ ਕਾ ਨਾਮ ਭੀ ਵਾਹ ਹੈ॥ ਵਾਹਪਦ
ਕਾ ਅਰਥ ਗੁਰਪਦ ਕੇ ਅਰਥਮੇ ਬਿਸੇਖਣ ਰੂਪਹੈ ਯਾਂਤੇ
ਅਸਚਰਯ ਰੂਪ ਕਾਰਯੋਂਕੇ ਪੈਦਾਕਰਨੇ ਯੋਗ ਅਧਭੁਤ
ਸਕਤੀਵਾਲਾ ਜੋ ਹੋਵੇ ਗੁਰੁ ਸੋਕਹਾਵੇ ਵਾਹਗੁਰੁ ਅਦਭੁਤ
ਕਾਰਯ ਈਹਾਂ ਆਤਮਗਜ਼ਾਨ ਹੈ॥ ਕਾਹੇਤੇ ਆਤਮਗਜ਼ਾਨ
ਆਪ ਮਾਯਾ ਕਾ ਕਾਰਯ ਹੈ ਔ ਮਾਯਾਤੇਅਤੀਤ ਸ੍ਰੂਪਕੋ
ਵਿਖਯ ਕਰੇਹੈ ਯਹੀ ਤਿਸਮੇ ਅਦਭੁਤਤਾਹੈ॥ ਐਸੇ ਕਾਰਯ
ਕੋ ਪੈਦਾਕਰਨੇਵਾਲੀ ਆਸਚਰਜ ਰੂਪ ਸਕਤੀ ਗੁਰੁਮੇ
ਹੀਹੈ ਔਰ ਮੇ ਨਹੀਂ ਯਹੀ ਗੁਰੁ ਜੀਕੇ ਬਲ ਮੇ ਅਰੁ ਐਸੇ
ਬਲਵਾਲੇ ਗੁਰੁਮੇ ਅਦਭੁਤ ਪਨਾਂਹੈ ਯਾਂਤੇ ਯਥਾਰਥ ਕਹਿ
ਆ॥ ਆਸਚਰਯ ਰੂਪ ਕਾਰਯ ਕੋ ਪੈਦਾ ਕਰਨੇਯੋਗ ਅ-
ਦਭੁਤ ਸਕਤੀਵਾਲਾ ਜੋ ਹੋਵੇ ਗੁਰੂਸੋਕਹਾਵੇਵਾਹਗੁਰੂ॥ ਯ-

ਹ ਗੁਰੂਕੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਪਰ ਵਾਹ ਗੁਰੁ ਸਬਦਕਾ ਚੌਥਾਅਰਥ ਹੈ॥ ੪ ॥ ਅਥਵਾ ਵਾ ਪਦਕਾ ਅਰਥ ਅਸਚਰਜ ਹੈ ਹ ਕਾ ਅਰਥ ਸਫੁਟ ਹੈ॥ ਯਾਤੇ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਮੈ ਪਿਛਲੇ ਅਰਥ ਮੈ ਕਹਯਾ॥ ਅਦਭੁਤ ਕਾਰਯ ਕੋ ਪੈਦਾ ਕਰਨੇ ਕੀ ਅਦਭੁਤ ਸਕਤੀ ਰੂਪ ਆਸਚਰਯ ਹੈ॥ ਸੋ ਉੱਤਮ ਅਧ-ਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਯਾਂਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਸਚਰਯ ਵਾਲਾ ਜੋ ਹੋਵੇ ਗੁਰੁ ਸੋਕਹਾਵੇ ਵਾਹਗੁਰੂ॥ ਯਹ ਗੁਰੁਕੀ ਉਸਤਤਿਪਰ ਵਾਹਗੁਰੂ ਸਬਦ ਕਾ ਪੰਚਮ ਅਰਥਹੈ॥ ੫ ॥ ਅਥਵਾ ਵਾ ਸਬਦ ਕਾ ਅਰਥ ਕੋਸਸੇ ਉਪਮਾ ਔ ਵਿਕ-ਲਪਹੈ॥ ਹ ਸਬਦਕਾ ਅਰਥ ਅਦਭੁਤਤਾਹੈ॥ਯਾਂਤੇਗੁਰੁਮੇਂ ਕਹੀਜੋਪੂਰਬ ਅਦਭੁਤ ਕਾਰਯਕੋਪੈਦਾਕਰਨੇਕੀਅਦਭੁਤ ਸਕਤੀ ਸੋਵਿਕਲਪਕਰਕੇਗੁਰੁਮੇਹੋਵੇਹੈਕਾਂਹੇਤੇ ਨਿਸਕਾਮ ਕਰਮਕਰਨੇਵਾਲੇਅਧਿਕਾਰੀਪੁਰਖੋਮੇਂਗਯਾਨਰੂਪ ਚਮਤ ਕਾਰਕੋਪੈਦਾਕਰਨੇਵਾਲੀਸਕਤੀਦੇਖੀਹੈ॥ਮੰਦਮਤਿਵਾਲੇਵਿ ਖਈਪੁਰਖੋਂਮੇ ਨਹੀ ਦੇਖੀ ਯਾਂਤੇਵਿਕਲਪਕਰਤੈਸੀਸਕਤੀ ਵਾਲਾ ਜੋ ਹੋਵੇ ਗੁਰੁ ਸੋਕਹਾਵੇਵਾਹਗੁਰੁ॥ ਯਹ ਅਧਕਾਰੀ ਯੋਂ ਵਿਖੇ ਗੁਰੂਕੀ ਸਕਤੀਕੋ ਪ੍ਰਗਟਕਰਨੇਵਾਲਾ ਵਾਹਗੁਰੁ ਸਬਦ ਕਾ ਛਠਾ ਅਰਥ ਹੈ॥ ੬॥ ਅਥਵਾ ਬਯਾਕਰਣ ਕੀ ਰੀਤਿ ਸੇ ਗੰਧਕੋ ਗ੍ਰਹਣ ਕਰਨੇਵਾਲੇ ਘ੍ਰਾਣ ਇੰਦ੍ਰਿਯ ਕਾ ਨਾਮ ਵਾ ਹੈ॥ ਯਹ ਘ੍ਰਾਣ ਔਰ ਇੰਦ੍ਰਿਯੋ ਕੇ ਗ੍ਰਹਣ

ਮੇ ਨਿਸਾਨੀਹੈ ॥ ਯਾਂਤੇ ਸਭੀ ਗਯਾਨਇੰਦ੍ਰੇ ਵਾ ਸਬਦ ਸੇ
ਜਾਨਲੇਨੇ ॥ ਹ ਸਬਦਕਾ ਅਰਥ ਬਯਾਕਰਣ ਕੀ ਰੀਤਿ
ਸੇ ਤਯਾਗਹੈ ॥ ਯਾਂਤੇ ਸੰਪੂਰਣਗਯਾਨ ਇੰਦ੍ਰਯੋਂ ਕੇ ਵਿਖਯ
ਭਾਵਕੋ ਜੋ ਤਯਾਗੇ ॥ ਭਾਵਯਹ ਤਿਨਕਾ ਵਿਖਯ ਨਾ ਹੋਵੇ ॥
ਐਸਾ ਜੋ ਪਰਮਾਤਮਾਂ ਗੁਰੁ ਸੋਕਹਾਵੇ ਵਾਹਗੁਰੁ ॥ ਯਹ ਇੰ
ਦ੍ਰਿਯਾਦਿਕੋਂਕੇ ਅਗੋਚਰ ਸ੍ਵਰੂਪਕਾ ਬੋਧਕ ਵਾਹਗੁਰੁ
ਪਦਕਾ ਸਾਤਵਾਂ ਅਰਥ ਹੈ ॥ ੭ ॥ ਅਥਵਾ ਬਯਾਕਰਣਸੇ
ਵਹ ਸਬਦਕਾ ਅਰਥ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਨਾਹੈ ਯਾਂਤੇ ਜੋ ਕਰਮੋਂ ਕੇ
ਵਸ ਹੋਕਰ ਸ੍ਵਰਗ ਨਰਕਾਦਿਕ ਲੋਕੋ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ
ਹੋਵੇ ਤਿਨਜੀਵੋਂ ਕਾ ਨਾਮ ਵਾਹ ਹੈ ॥ ਗੁਰੁ ਨਾਮ ਵੇਦਾਦਿ
ਰੂਪ ਹਿਤ ਕਾ ਉਪਦੇਸ ਕਰਨੇ ਵਾਲੇ ਈਸ੍ਵਰ ਕਾਹੈ ॥ ਵਾਹ
ਗੁਰੁ ਸਬਦ ਮੇ ਤਤ੍ਵਮਸਿ ਆਦਿਕ ਵਾਕਨਕੇ
ਸਮਾਨ ॥ ਵਾਹ ਹੀ ਜੋ ਹੋਵੇ ਗੁਰੁ ॥ ਸੋ ਕਹੀਯੇ ਵਾਹਗੁਰੁ
ਐਸਾ ਅਭੇਦਪ੍ਰਤੀਤਹੋਵੇਹੈ ॥ ਸੋਸਰਬੱਗਤਾਅਲਪੱਗਤਾਦਿ
ਧਰਮੋ ਕੇ ਵਿਰੋਧ ਵਾਲੇ ਜੀਵ ਈਸ੍ਵਰ ਕਾ ਜਲ ਅਗਨਿ
ਵਤ ਬਨੇ ਨਹੀ ਯਾਤੇ ਮਹਾਂਵਾਕਨ ਕੇ ਸਮਾਨ ॥ ਈਹਾਂ ਭੀ
ਲੱਖਣਾ ਕਰਕੇ ਜੋ ਅਖੰਡ ਅਦ੍ਵਿਤੀ ਸਰੂਪ ਪਰਮਾਤਮਾ ਹੈ
ਸੋ ਵਾਹਗੁਰੁ ਸਬਦ ਕਾ ਅਰਥ ਹੈ ਯਹ ਆਠਵਾਂ ਅਭੇਦ
ਪ੍ਰਤਿ ਪਾਦਕ ਅਰਥ ਹੈ ॥ ੮ ॥ ਅਥਵਾ ਵਾਮਨ ਹਰਿ
ਗੁਹ ਰੁੱਦ੍ਰ ਇਨ ਨਾਮੋਕੇ ਆਦਿਕਾਏਕਏਕ ਅੱਖਰਲੇਕਰ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਜੀ ਨੇ ਅਨੇਕ ਨਾਮੋ ਕੇ ਜਾਪ ਤੁਲਜ ਮਹਾਤਮ ਵਾਲਾ ਮੰਤ੍ਰ ਵਾਹ ਗੁਰੁ ਕਹਿਆਹੈ॥ ਯਾਤੇ ਜਿਨ ਨਾਮੋ ਸੇ ਯਹ ਬਨਾਯਾ ਹੈ॥ ਉਨ ਨਾਮੋ ਕੇ ਅਰਥੋ ਵਾਲਾ ਅਰ ਮਹਾਤਮ ਵਾਲਾ ਯਹ ਏਕ ਨਾਮਹੈ॥ ਯਹ ਅਨੇਕ ਨਾਮੋ ਕੇ ਤੁਲਜ ਵਾਹ ਗੁਰੁ ਸਬਦ ਕਾ ਨੌਂਵਾ ਅਰਥਹੈ॥ ਗੁਹਨਾਮ ਖੜਾਨਨਕਾਹੈ ॥੯॥ ਅਥਵਾਮੰਤ੍ਰ ਸਾਸਤ੍ਰਕੇਕੋਸੋਂਕੇਅਨੁਸਾਰ ਵ ਬ੍ਰਹਮਾਕਾ ਵਾਚਕਹੈ॥ ਵਵੇਕਾ ਕੰਨਾ ਅਕਾਰ ਵਿਸਨੁ ਕਾ ਵਾਚਕ ਹੈ॥ ਹ ਪਦ ਸਿਵ ਕਾ ਵਾਚਕ ਹੈ॥ ਯਾਤੇ ਜੋ ਪ੍ਰਮੇਸੂਰ ਸੰਸਾਰ ਕੀ ਰਚਨਾਹੇਤਰਜੋਗੁਣ ਸੰਯੁਕਤਹੁਯਾ ਬ੍ਰਹਮਾ ਰੂਪਹੈ॥ ਪੁਨਾ ਜੋ ਪਰਮੇਸੂਰ ਤਿਸ ਕੀ ਰੱਖਜ਼ਾ ਹੇਤ ਸਤੋਗੁਣ ਸੰਯੁਕਤ ਹੁਯਾ ਬਿਸਨੁ ਰੂਪ ਹੈ॥ ਪੁਨਾ ਜੋ ਪ੍ਰਮੇਸੂਰ ਜਗਤ ਕੇ ਪ੍ਰਲਯ ਕਰਨ ਹੇਤ ਤਮੋ ਗੁਣਯੁਕਤ ਹੂਯਾ ਰੁਦ੍ਰ ਰੂਪ ਹੈ॥ ਵਹੀ ਜਗਤ ਕੇ ਜਨਮਾਦਿ ਕਰਨੇ ਵਾਲਾ ਵਾਹ ਹੈ ਜਿਸ ਵਾਹ ਕਾ ਅਨੇਕ ਸਥਾਨੋਂਮੇ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮੇ ਬਹੁਤ ਬਹੁਤ ਬਰਣਨ ਹੈ ਵਾਹ ਹੀ ਜੋ ਹੋਵੇ ਗੁਰੁ ਸੋ ਕਹਾਵੇ ਵਾਹਗੁਰੁ ਇਸ ਅਰਥਮੇਲੋਕੋ ਕੇ ਸੰਦੇਹ ਦੂਰ ਕਰਨੇ ਹੇਤ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਜੀ ਕਾ ਗੁਰੁ ਭੀ ਇਸ ਰੀਤਿ ਸੇ ਵਿਖਾਯਾ ਗਿਯਾ॥ ਸਾਖੀ ਮੈ ਲਿਖਾ ਹੈ ਜਬਪਰਮ ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਜਗਤ ਕੇ ਉਧਾਰ ਕਰਨੇ ਹੇਤ ਅਵਤਾਰ ਲੇਕਰ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰਨਾਮੇ ਨਗਰ ਮੇਕੁਛਦਿਨ ਨਿਵਾਸ

ਕਰਕੇ ਨਦੀ ਮੈ ਪ੍ਵੇਸ ਕਰ ਅਰਜਨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੇ ਔ ਭ੍ਰਿਗੁ ਆਦਿਕ ਰਿਖੀਯੋਂ ਕੇ ਸਮਾਨ ਖੀਰ ਸਾਗਰ ਮੇਂ ਸੇਖਸਾਈ ਬਿਸਨੁ ਭਗਵਾਨ ਕੇ ਧਾਮ ਮੈ ਗਏ ਤਹਾਂ ਅਤਯੰਤ ਪ੍ਕਾਸ ਕੇ ਮਧ੍ਯਸਥਿਤ ਭਗਵਾਨ ਕੋ ਪ੍ਣਾਮ ਕਰਕੇ ਹਾਥ ਜੋੜ ਭਗਵਾਨ ਕੋ ਪੂਛਤੇ ਹੂਯੇ ॥ ਹੇ ਗੁਰੋ ਜਿਸ ਵਾਸਤੇ ਆਪਨੇ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਲੋਕ ਸੇ ਮੇਰੇ ਕੋ ਬੁਲਾਯਾ ਹੈ ਆਗਯਾ ਕਰੀਯੇ॥ ਸੁਨਕਰ ਪਰਮ ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ ਭਗਵਾਨ ਚਰਨ ਜਲ ਦੇਨੇ ਕੇ ਸਹਿਤ॥ ਸਤਿਨਾਮੇਤਯਾਦਿ ਮੰਤ੍ਰਕਾ ਉਪਦੇਸ ਕਰਤੇ ਭਏ ॥ ਅਰੁ ਇਸੀ ਉਪਦੇਸ ਸੇ ਸਪਸ੍ਟ ਬੋਧਨ ਕੀਆ ਜੋ ਪ੍ਮੇਸ੍ਵਰ ਬਿਨਾ ਜੀਵੋਂ ਕੀ ਰਖ੍ਯਾਹੇਤ ਅਨਠਿਕਾਨਾ ਕੋਈ ਨਹੀ ਉਸੀ ਕਥਨ ਕੀ ਖਬਰ ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਗਕੇ ਪ੍ਥਮ ਸਬਦ ਮੇਂ ਦਈ ਹੈ॥ ਜੈਸੇ ਮੈ ਆਪਨਾ ਗੁਰੁ ਪੂਛ ਦੇਖਿਆ ਅਵਰ ਨਾਹੀ ਥਾਉ॥ ਇ-ਤ੍ਯਾਦਿ॥ ਅਰ ਗੁਰੁ ਉਨਕੇ ਪ੍ਮੇਸ੍ਵਰਹੈ ਇਸ ਬਾਰਤਾ ਕਾ ਗੁਰੁਮਤਨਿਰਣੇ ਮੇ ਬਹੁਤ ਨਿਰਣੇ ਕੀਆ ਹੈ॥ ਖ੍ਵਾਜੇ ਵਾ ਸੰਤਰੇਣਕੋ ਤਥਾ ਕਬੀਰ ਕੋ ਹੀ ਬਹੁਤ ਅਨਜਾਨੋਕੋ ਅਨ-ਜਾਨ ਗੁਰੁ ਸੁਨਾਦੇਤੇਹੈ॥ ਸੁਨਾਨੇ ਵਾਲੇ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਅਨ-ਜਾਨ ਹੈ॥ ਉਨਕੋ ਯਹ ਭ੍ਰਮਹੈ ॥ ਸਾਖੀ ਮੇ ਬਰਨ ਔ ਸੰਤ ਰੇਣਕਾ ਮੇਲ ਸਪਸ੍ਟ ਲਿਖਾਹੈ ਔਰ ਕਬੀਰ ਕੇ ਮੇਲ ਕੀ ਸੰਭਾਵਨਾਹੈ॥ ਕਾਹੇਤੇ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕਜੀ ਜਬ ਪੂਰਬਕੋ ਗਏ

ਉਸ ਸਮੇ ਕਬੀਰ ਭਗਤ ਜੀਵਤਾਥਾ ਉਨਸੇ ਉਨਕਾ ਮੇਲ ਹੂਯਾ ਹੋਗਾ॥ ਉਸੀ ਕੇ ਸਬਬ ਗ੍ੰਥਸਾਹਿਬ ਜੀਮੇ ਉਨਕੀ ਬਾਨੀਲਿਖੀਹੈ॥ਅਰਔਰਕੋਈ ਉਨਕਾਗੁਰੁ ਸੁਨਯਾ ਨਹੀ ਇਸਸੇ ਪ੍ਰਤੀਤਹੋਤਾਹੈ॥ਕਬੀਰਹੀ ਗੁਰੁ ਹੋਗਾ॥ ਯਹਕੇਵਲ ਉਨਮੇ ਕਬੀਰ ਕੋ ਗੁਰੁ ਕਹਨੇ ਵਾਲਜੇਕੋ ਭ੍ਰਮਹੈ॥ਭ੍ਰਮਇਸ ਲੀਏਹੈ॥ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਜੀ ਜਬ ਪੂਰਬ ਕੋ ਗਏ॥ ਉਸ ਸਮੇ ਰਾਮਾਨੰਦ ਭੀ ਕਾਂਸੀਮੇ ਜੀਵਤੇ ਥੇ॥ ਅਰੁ ਬਾਨੀ ਉਨ ਕੀ ਭੀ ਲਿਖੀਹੈ॥ ਵਹੀ ਗੁਰੁ ਕਿਉਂ ਨ ਹੋਂ॥ ਅਰੁ ਸਾਖੀ ਮੇਸੁਮੇਰ ਯਾਤ੍ਰਾਮੇ ਕਬੀਰਕਾ ਮੇਲ ਲਿਖਾਹੈ॥ ਯਾਤੇ ਪੂਰਬ ਕੀ ਯਾਤ੍ਰਾ ਸਮੇ ਕਬੀਰ ਭਗਤ ਗੁਜਰ ਭੀ ਚੁਕਾਥਾ॥ ਅਰ ਉਪਦੇਸ ਹਰਿ ਕਾ ਗੁਰੂ ਜੀਕੋ ਪ੍ਰਥਮ ਹੋਚੁਕਾਥਾ॥ ਪੀਛੇ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਕਿਆ ਥਾ॥ ਜੋ ਉਪਦੇਸਲੇਤੇ ਸੇਖ ਰਹਿਆ ਬਾਨੀ ਕਾ ਲਿਖਨਾ॥ ਸੋ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕਜੀ ਨੇ ਕਿਸੇ ਭਗਤ ਕੀ ਬਾਨੀ ਲਿਖੀ ਨਹੀ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਜੀਨੇ ਲਿਖੀ ਹੈ ਸੋ ਕੇਵਲ ਹੀਨਜਾਤ ਵਾਲਿਓਕੀ ਬਾਨੀ ਲਿਖਨੇਸੇਪਰਮੇਸ੍ਵਰ ਕੀ ਭਕਤੀ ਕਾ ਮਹਾਤਮ ਸੂਚਨ ਕੀਆ ਹੈ॥ ਕਿਸੀਕੋਗੁਰੁ ਜਾਨਕੇ ਨਹੀ ਲਿਖੀ॥ ਰਾਮਾਨੰਦ ਗੁਰੁ ਇਸਲੀਏ ਨਹੀਂ ਗੁਰੁ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਮੇ ਲਿਖਤੇਹੈ॥ ਪਰਮੇਸ੍ਵਰ ਨੇ ਰਾਮਾਨੰਦ ਕੋ ਬਨਾਯਾ ਜਿਸਨੇ ਕਾਠ ਕੀ ਕੰਠੀ ਵਾਲਾ ਬੈਰਾਗੀਯੋਂਕਾ ਭੇਖ ਚਲਾਯਾ॥ ਪਰਮੇਸ੍ਵਰ ਕੀ

ਆਗਯਾ ਜੋ ਗਜ਼ਾਨ ਸਹਿਤ ਭਜਨ ਕਰਾਵਨੇ ਕੀ ਥੀ ਸੋ ਨਾ ਅੰਗੀ ਕਾਰ ਕਰੀ॥ ਜੇਕਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਕੇ ਕਬੀਰ ਗੁਰੂ ਵਾ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਗੁਰ ਹੋਤੇ ਤਬ ਕਾਹੇ ਕੋ ਐਸੇ ਕਹਿਤੇ॥ ਕਹਜਾ ਸਪਸ੍ਰਟ ਹੈ॥ ਇਸ ਸੇ ਸਹੀ ਹੁਯਾ॥ ਕਬੀਰ ਕੋ ਗੁਰੂ ਸੁਨਾਵਨੇ ਵਾਲੇ ਇਤਿ-ਹਾਸ ਤਿਮਿਰਨਾਸਕ੍ਹ[1] ਕੇ ਕਰਤਾ ਸਿਵਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸੇ ਸਿਰਫ ਅਨਜਾਨ ਅਰੁ ਦੋਖ ਭਾਗੀ ਮਿਥਯਾਵਾਦੀ ਹੈ ਏਵੰ ਸੰਤਰੇਣ ਕੋ ਗੁਰੁ ਮਾਨਨੇ ਵਾਲੇ ਭੀ ਮਿਥਯਾਵਾਦੀ ਭ੍ਰਮੀਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਤੇ ਹੈਂ ਉਨਕੇ ਭ੍ਰਮਮੈ ਯਹ ਨਿਮਿਤ ਹੈ॥ ਸਭੀ ਪੰਥੋਂ ਵਾਲਯੋਂ ਨੇ ਅਪਨੀ ਅਪਨੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ ਕੋ ਅਨਾਦਿ ਸਿੱਧ ਕਰਨੇ ਹੇਤ ਅਪਨੇ ਗੁਰੁ ਸੇ ਲੇਕਰ ਬਿਸਨੁ ਭਗਵਾਨ ਪ੍ਰਯੰਤ ਗੁਰੁ ਪ੍ਰਨਾਲੀਆਂ ਪਹੁਚਾਈ ਹੈਂ। ਜੈਸੇ ਸੰਨਯਾਸੀ ਲੋਕੋ ਨੇ ਸੰਕਰਾ ਚਾਰਯ ੧ ਗੋਬਿੰਦ ੨ ਗੌੜਪਾਦ ੩ ਸੁਕਦੇਵ ੪ ਬਯਾਸ ੫ ਪਰਾਸਰ ੬ ਬਸਿਸ੍ਰ ੭ ਬ੍ਰਹਮਾ ੮ ਬਿਸਨੁ ਐਸੇ ਪਹੁਚਾਈ ਹੈ ਇਸੀ ਤਰਹ ਬੈਰਾਗੀਯੋ ਕੇ ਚਾਰ ਮਾਰਗ ਹੈ॥ ਉਨਾਂਨੇ ਅਪਨੀ ਅਪਨੀ ਪਹੁਚਾਈ ਹੈ॥ ਅਰ ਜਿਨ ਲੋਕੋ ਕੇ ਨਾਮੋ ਸੇ ਮਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੂਏ ਹੈ ਉਨਸੇ ਪਹਲੇ ਲੋਕਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਹੀ ਥੇ ਜੈਸੇ ਸੰਕਰਾਚਾਰਯ ਸੇ ਵਾ ਦਤਾਤ੍ਰੇਯ ਸੇ ਪਹਿਲੇ ਗੋਬਿੰਦਾਦਿਕ

੧–ਤਿਮਰਨਾਸਕ ਕੇ ਪਹਲੇ ਖੰਡ ਕੇ ੩੨ ਪਾਸੇ ਪੈ ਸਿਕੰਦਰ ਲੋਦੀ ਕੇ ਹਾਲ ਮੇ ਲਿਖਾ ਹੈ। ਕਬੀਰ ਇਸੀ ਕੇ ਸਮਯ ਮੇ ਹੁਯਾ ੭੩ ਇਸ ਪਾਸੇ ਪੈ ਬਹਾ ਦਰ ਸਾਹ ਕੇ ਹਾਲ ਮੇ ਲਿਖਾ ਹੈ ਪੰਦ੍ਰਵੀ ਸਦੀ ਮੇ ਕਬੀਰ ਕੇ ਚੇਲੋ ਮੇਂ ਸੇ ਨਾਨਕ ਸਾਹ ਨੇ ਸਿਖੋਂ ਕਾ ਏਕ ਨਯਾ ਮਜਹਬ ਨਿਕਾਲਾ॥

ਸੰਨਿਆਸੀਨਾਮ ਸੇ ਪ੍ਰਸਿਧ ਨਹੀਂ ਥੇ। ਪਰੰਤੂ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯਕੋ ਅਨਾਦਿ ਬਨਾਵਨੇ ਵਾਸਤੇ ਉਨ ਅਪ੍ਰਸਿੱਧੋ ਕੇ ਭੀ ਨਾਮ ਲਿਖੇ ॥ ਐਸੇ ਹੀ ਗੁਰੁ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯਕੋ ਅਨਾਦਿ ਸਿੱਧ ਕਰਨੇ ਹੇਤ ਕਿਨਹੁੰ ਨੇ ਇਸ ਮਤ ਕੋ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਰਨੇ ਵਾਲੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਕਾ ਵਹੁ ਸੰਤਰੇਣ ਗੁਰੁਮਾਨਾ ॥ ਸੋ ਮਾਨਨਾ ਨਿਰਰਥਕ ਹੈ ॥ ਕਾਹੇਤੇਜਬਗੁਰੁ ਨਾਨਕਜੀਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮੈ ਅਪਨੇ ਗੁਰੁ ਬਿਸਨੁਕਹੇ ॥ ਤਬ ਅਨਾਦਿ ਬਿਸਨੁ ਸੇ ਚਲੇ ਮਤ ਕੀ ਅਨਾਦਿਤਾ ਮੈ ਕਜ਼ਾ ਸੰਦੇਹਹੈ ॥ ਜਿਸਕੇ ਲੀਏ ਉਸ ਸਾਧੂ ਕੋ ਬਿਨਾ ਬਿਚਾਰੇ ਗੁਰੁ ਕਹਨਾ ਆਰੰਭ ਕੀਆ ॥ ਵਹੁ ਸਾਧੂ ਬੈਰਾਗੀਹੋਗਾ ॥ ਕਾਹੇਤੇ ਉਸ ਸਮੇ ਮੇ ਐਸੇ ਨਾਮੇ ਵਾਲੇ ਔਰ ਸਾਧੂ ਨਹੀਥੇ॥ ਜੋ ਅਬ ਔਰ ਭੀ ਦਾਦੂਪੰਥੀ ਗਰੀਬਦਾਸੀ ਆਦਿਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ। ਏਵੰ ਖ੍ਵਾਜਾ ਗੁਰੁ ਮਾਨਨਾ ਭੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀਸੇ ਵਿਰੁਧ ਹੈ ॥ ਯਾਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਨਹੀ ॥ ਕੜਾਹਪ੍ਰਸਾਦਿ ਕੇ ਭੋਗ ਲਗਾਵਣੇ ਕਾ ਨਿਮਿੱਤ ਗੁਰੁਮਤ ਨਿਰਣੇ ਮੇ ਬਹੁਤ ਸਪਸ੍ਟ ਲਿਖਾਹੈ॥ ਸੋ ਊਹਾਂ ਦੇਖਕਰ ਸੰਦੇਹ ਮੇਟ ਲੇਨਾ॥ ੧ ॥ ਦੂਸਰੇ ਜੇਕਰ ਇਨਮੇਂ ਕੋਈ ਭੀ ਗੁਰੁ ਹੋਤਾ॥ ਤਬਪ੍ਰਥਮ ਭਗੌਤੀਸਿਮਰ ਕੈ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਲਈ ਧਿਆਇ॥ ਇਸ ਕੀ ਜਗਾ ਜੋ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਜੀ ਕਾ ਗੁਰੁ ਹੋਤਾ॥ ਪਹਿਲੇ ਉਸਕਾ ਨਾਮ ਲਿਖਤੇ ਸੋ ਲਿਖਾਨਹੀ ॥ ਬਿਸਨੁਗੁਰੁਹੈ। ਉਨਕਾਅਕਾਲ

ਰੂਪ ਸੇ ਅਗਲੀ ਪੌੜੀ ਮੇ ਬਰਣਨਹੈ ਯਾਂਤੇ ਜੋ ਅਨਜਾਨੋ ਕੇ ਸਮੀਪ ਇਨਕੋ ਗੁਰੁ ਕਹਿਤੇਹੈ ॥ ਸੋ ਕੇਵਲ ਅਨਜਾਨ ਹੈ। ਐਸੇ ਅਨਜਾਨੋ ਸੇ ਸੁਨਕੇ ਅਨਜਾਨੋ ਕੋ ਭ੍ਰਮ ਮਤ ਰਹੇ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰੁ ਜੀ ਕਾ ਗੁਰੁ ਭੀ ਵਾਹਗੁਰੁ ਮੰਤ੍ਰ ਸੇ ਜਗਤ ਕੀ ਉਤਪਤੀ ਥਿਤੀ ਸੰਹਾਰ ਕਰਤਾ ਵਾਹ ਸਪਸ੍ਟ ਕੀਆ ॥ ਇਹ ਈਸ੍ਵਰ ਕੋ ਗੁਰੁ ਕਾ ਗੁਰੁ ਬੋਧਕ ਦਸਵਾਂ ਅਰਥ ਹੈ॥ ੧੦ ॥ ਅਥਵਾ ਉਪਾਸਕੋਂ ਕੀ ਭਾਵਨਾ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਿਸਨੁ ਭਗਵਾਨਵਤ ਦੁਰਗਾ ਗਣੇਸ ਸੂਰਯ ਮਹਾਂ-ਦੇਵ ॥ਯੇਭੀ ਵਾਹਗੁਰੁ ਕੇ ਅਰਥ ਹੈ ॥ ਸੋਈ ਦਿਖਾਵੇਂ ਹੈਂ। ਉ ਨਾਮਸਗੁਣ ਬ੍ਰਹਮਕਾ ਹੈ ॥ ਤਿਸਕੋ ਸਰਬ ਜਗਤ ਕਾ ਉਪਾਦਾਨ ਰੂਪ ਕਰ॥ ਆਹਨਾਮ ਜੋ ਬਜ਼ਾਪੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ॥ ਸੋ ਕਹਾਵੇ ਵਾਹ॥ ਜਿਸਕੋ ਸਾਂਖਜ਼ਸਾਸਤ੍ਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਹੇ ਹੈਂ॥ ਵੇਦਾਂਤੀ ਅਗਜ਼ਾਨ ਕਹੇਹੈ॥ ਵਹੀ ਸਰਬ ਜਗਤ ਕਾ ਆਦਿਕਾਰਣ ਮਾਯਾ ਸਕਤੀ॥ ਸਰਬ ਜਗਤ ਕਾ ਪਰਿ-ਣਾਮੀ ਉਪਾਦਾਨ ਹੋਕਰ ਬ੍ਰਹਮੈ ਬਿਵਰਤੀ ਉਪਾਦਾਨਤਾ ਸਿੱਧ ਕਰਨੇ ਹੇਤ॥ ਬਜ਼ਾਪੀ ਹੁਈ ਆਦਿ ਦੁਰਗਾ ਵਾਹ ਪਦ ਕਾ ਅਰਥ ਹੈ ॥ ਵਾਹ ਹੀ ਜੋ ਹੋਵੇ ਗੁਰੁ ਸੋ ਕਹਾਵੇ ਵਾਹ ਗੁਰੁ ਯਹ ਦੇਵੀ ਪੱਖਮੈ ਵਾਹ ਗੁਰੁ ਪਦਕਾ ਅਰਥਹੈ ਸੋ ਯਹ ਗਿਆਰਵਾਂ ਹੈ॥੧੧ ॥ ਅਥਵਾ ਉ ਨਾਮ ਮਹਾਂਦੇਵ ਕੋ ਰਿੱਧੀ ਸਿੱਧੀ ਆਦਿਕੋਂ ਕੇ ਲਾਭ ਹੇਤ ਆਹ

ਨਾਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ॥ ਜੋ ਗਣੇਸ ਸੋ ਕਹੀਏਵਾਹ ਵਹੁ ਵਾਹ ਹੀ ਜੋ ਹੋਵੇ ਗੁਰੁ ਸੋ ਕਹਾਵੇ ਵਾਹ ਗੁਰੁ ਯਹ ਗਣੇਸ ਪੱਖ ਮੈ ਬਾਰਵਾ ਅਰਥਹੈ॥੧੨॥ ਅਥਵਾ ਵੈ ਨਾਮ ਜਲ ਕਾ ਹੈ ਤਿਸ ਕੋ ਵਰਖਾ ਕੇ ਸਮੇ ਵਿਖੇ॥ ਆ ਨਾਮ ਸਰਬ ਓਰ ਸੇ ਹ ਨਾਮ ਤਿਆਗੇ ਅਪਨੀ ਕਿਰਣੋ ਸੇ ਸੋ ਸੂਰਯ ਕਹਾਵੇ ਵਾਹ ਵਹੁ ਧਰਮ ਕਾ ਸਾਖੀ ਸਰਬ ਜਗਤ ਕਾ ਅੰਧਕਾਰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਾਹ ਹੀ ਜੋ ਹੋਵੇ ਗੁਰੁ ਸੋ ਕਹਾਵੇ ਵਾਹ ਗੁਰੁ ਯਹ ਸੂਰਯ ਪੱਖਮੇ ਵਾਹ ਗੁਰੁ ਪਦਕਾ ਤੇਰਵਾਂ ਅਰਥ ਹੈ ॥ ੧੩ ॥ ਅਥਵਾ ਉ ਨਾਮ ਮਹਾਂਦੇਵ ਕਾ ਹੈ॥ ਆਹ ਨਾਮ ਸਰਬ ਓਰ ਤੇ ਬਜ਼ਾਪਕ ਬਿਸਨੁਕਾਹੈ ਊੜੇ ਕੋ ਵਾਵਾ ਹੋਕਰ ਆਹ ਮੈ ਮਿਲਕੇ ਵਾਹ ਬਨੇਹੈ ॥ ਵਾਹ ਸਬਦ ਕਾ ਅਰਥ ਸਿਵ ਬਿਸਨੁ ਦੋਨੋ ਹੈ ॥ ਯਾਤੇ ਸਿਵਬਿਸਨੁ ਸ੍ਰਰੂਪ ਜੋ ਹੋਵੇ ਗੁਰੁ ਸੋ ਕਹਾਵੇ ਵਾਹ ਗੁਰੁ ਯਹ ਸਿਵ ਔ ਬਿਸਨੁ ਪੱਖ ਮੈ ਵਾਹਗੁਰੁ ਸਬਦ ਕਾ ਚੌਦਵਾਂ ਅਰਥ ਹੈ॥ ਇਨ ਦੇਵਨ ਪੈ ਵਾਹਗੁਰੁ ਸਬਦ ਕਾ ਅਰਥ ਲਗਾਵਨੇ ਕਾ ਯਹ ਤਾਤਪਰਯ ਹੈ॥ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਰਰ ਕੋ ਮਾਨਨੇ ਵਾਲੇਸਭ ਲੋਕੋ ਕੇ ਮਤ ਮੈ ਪਰਮੇਸ੍ਰਰ ਏਕ ਹੈ॥ ਕੇਵਲ ਨਾਮੋਂ ਕਾ ਭੇਦ ਹੈ॥ ਜੋ ਪੁਰਖ ਦੁਰਗਾ ਕੋ ਸਰਬ ਜਗਤਕਾ ਕਾਰਣ ਕਹੇ ਹੈ ਵਹੁ ਦੁਰਗਾ ਸੇ ਬਿਨਾਂ ਔਰ ਕੋ ਈਸ੍ਰਰ ਨਹੀ ਮਾਨੇ ਸੰਪੂਰਨ ਸਿਵ ਬਿਸਨੁ ਆਦਿ ਦੇਵਨ ਕੋ ਔਰ ਅਵਤਾਰਨ

ਕੋ ਦੁਰਗਾ ਕੀ ਬਿਭੂਤੀ ਮਾਨੇ ਹੈਂ ਇਸੀ ਤੇ ਚਰਿਤ੍ਰੋਂ ਕੇ ਆਦਿ ਮੈ ਦੁਰਗਾ ਕੀ ਉਸਤਤਿ ਵਿਖੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਦੁਰਗਾ ਕੋ ਸਰਬ ਰੂਪ ਲਿਖਾ ਹੈ ॥ ਯਾਤੇ ਹਨੁਮਾਨ ਨਾਟਕ ਕੇ ਆਦਿਕੇ ਸਵੈਯੇ ਮੇ ਸੈਵਕਹੇ ਸਿਵ ਮੂਰਤਿ ਜਾਹਸੁ ਬ੍ਰਹਮ ਕਹੇ ਸਭ ਵੇਦ ਪੜਈਆ॥ ਇਤਯਾਦਿ ਪਾਠ ਮੇ ਕਹੀ ਰੀਤਿ ਸੇ ਏਕ ਈਸ੍ਵਰ ਕੇ ਨਾਨਾ ਨਾਮ ਮਾਨਕੇ ਜਿਸ ਨਾਮ ਵਾਲੇ ਕੀ ਜੋ ਪੁਰਖ ਉਪਾਸਨਾ ਕਰਤਾ ਹੈ ॥ ਉਸ ਨਾਮ ਵਾਲਾ ਦੇਵਤਾ ਵਾਹਗੁਰੁ ਸਬਦ ਕਾ ਅਰਥ ਹੈ ਇਸਵਾਸਤੇ ਵਹੁ ਵਾਹੁਗੁਰੁਕੀ ਹੀ ਉਪਾਸਨਾ ਕਰਤਾਹੈ ॥ ਯਾਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੁ ਕਾਸਿਖਯਹੈ ॥ ਅਬ ਉਸਕੋ ਉਚਿਤ ਹੈ ॥ ਜਹਾਂ ਦੁਰਗਾਦਿਕੋਂ ਕੋ ਕਹਿਤਾ ਹੈ ॥ ਤੁਮਾਰੀ ਜਯ ਹੋ ਊਹਾਂ ਵਾਹਗੁਰੁ ਤੁਮਾਰੀ ਸਦਾ ਜਯਹੋ ਐਸੇ ਭੀ ਨਿਸੰਕ ਕਹੇ॥ ਕਾਹੇਤੇ ਜੋ ਦੁਰਗਾਦਿ ਪਦੋਂ ਕਾ ਅਰਥਹੈ॥ ਵਹੀ ਤੋ ਵਾਹ ਗੁਰੁ ਪਦ ਕਾ ਅਰਥਹੈ ॥ ਏਕ ਵਸਤੁ ਕੋ ਉਸ ਨਾਮ ਸੇ ਕਹੋ। ਚਾਹੇਉਸਨਾਮ ਸੇ ਕਹੋ॥ ਰਹੋ ਅਧਿਕ ਬਿਸਤਾਰ॥ ੧੪ ॥ ਅਥਵਾ ਮੰਤ੍ਰ ਸਾਸਤ੍ਰ ਕੀ ਰੀਤਿਸੇ ਵ ਨਾਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਾ ਹੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਈਹਾਂ ਮੁਕਤੀ ਲੇਨੀ ॥ ਤਿਸ ਮੁਕਤੀ ਕੋ ਜੋ ਆਹ ਨਾਮ ਅਪਨੇ ਸ੍ਵਰੂਪ ਕੇ ਸਾਖਯਾਤਕਾਰ ਸੇ ਅਧਿ- ਕਾਰੀ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇ ॥ ਤਿਸ ਅਖੰਡ ਸਚਿਦਾਨੰਦ ਬ੍ਰਹਮ ਕਾ ਨਾਮ ਵਾਹ ਹੈ ॥ ਵਹੀ ਜੋ ਹੋਵੇ ਉਪਦੇਸ ਕਰਤਾ ਕੀ

ਮੂਰਤਿ ਮੈ ਥਿਤਿ ਹੁਯਾ ਗੁਰੁ ਸੋ ਕਹਾਵੇ ਵਾਹ ਗੁਰੁ॥ ਯਹ ਨਿਰਗੁਣ ਬ੍ਰਹ੍ਮ ਪਖਜਮੇ ਪੰਦ੍ਵੀ ਬਯਾਖਯਾਹੈ॥੧੫॥ ਜਹਾਂ ਕਹੀ ਹਾਹੇ ਮੇ ਸਿਆਰੀ ਹੋਵੇ ਤਹਾਂ ਇਸ ਮੰਤ੍ਰ ਕਾ ਯਹ ਅਰਥ ਹੈ ॥ ਵਾ ਸਬਦ ਕਾ ਅਰਥ ਵਿਕਲਪ ਹੈ॥ ਸੋ ਵਿਕਲਪ ਈਹਾਂ ਜਾਤਿ ਗੁਣ ਕ੍ਰਿਯਾ ਲੇਨੇ ॥ ਵਾ ਸਬਦਸੇ ਆਗੇ ਦੂਰ ਅਰਥ ਵਿਖੇ ਆਹਿਪ੍ਰਤਯਯ ਹੋਵੇ ਹੈ॥ ਯਾਤੇ ਵਾ ਸਬਦਕੇ ਅਰਥ ਜੋ ਜਾਤਿਆਦਿਕ ਵਿਕਲ ਪ ਸੋ ਦੂਰਹੋਵੇ। ਜਿਸਸੇ ਭਾਵ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਪਣੇਆਦਿਕ ਜਾਤੀਯੋਂ ਸੇ॥ ਔਰ ਨੀਲਪੀਤਾਦਿਕ ਗੁਣੋਂਸੇ॥ ਔਰਚਲ ਨ ਬੈਠਨਾਦਿਕ ਕ੍ਰਿਯਾਸੇ ਰਹਿਤ ਜੋ ਹੋਵੇਗੁਰੁ॥ ਸੋ ਕ-ਹਾਵੇ ਵਾਹਿਗੁਰੁ॥ ਯਹ ਸਿਆਰੀ ਵਾਲੇ ਵਾਹਿਗੁਰੁਕਾ ਸੋਲ ਵਾਂਅਰਥਹੈ॥ ੧੬ ॥ ਅਥਵਾ ਵਾ ਸਬਦਕਾ ਅਰਥ ਤੁਲਯ ਤਾਹੈ॥ ਅਹਿ ਸਬਦਕੀ ਅਹਿਪੈ ਸੈਨ ਕਰਨੇ ਵਾਲੇ ਪਰਮੇ ਸ੍ਵਰਮੈ ਅਜਹਤਿ ਲਖਣਾਹੈ॥ ਗੁਰੁ ਸਬਦਕਾ ਅਰਥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁਨਾਨਕਹੈ॥ ਯਾਂਤੇ ਸੇਖਸਾਈ ਪਰਮੇਸ੍ਵਰਕੀ ਤੁਲਯਤਾ ਵਾਲਾ ਜੋ ਹੋਵੇ ਗੁਰੁ॥ ਸੋ ਕਹਾਵੇ ਵਾਹਿਗੁਰੁ ਤੁਲਯਤਾ ਈ ਹਾਂ॥ ਭਕਤੋਂਕੇ ਉਪਦ੍ਰਵ ਦੂਰਕਰਕੇ ਤਿਨਕੋ ਨਿਜ ਸਥਾਨ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀਕਰਨਾਰੂਪ ਲੇਨੀ॥ਵਹੁਜੈਸੇਸੇਖਸਾਈਪਰਮੇਸ੍ਵ ਰ ਅਪਨੇ ਭਕਤੋਂਕੇ ਉਪਦ੍ਰਵਰੂਪ ਜੋ ਰਾਖਸਹੈਂ॥ ਤਿਨਕੋ ਮਾਰਕਰਕੇ ਅਪਨੇ ਭਕਤ ਇੰਦ੍ਰਾਦਿਕੋਂ ਕੋ ਬਡੇ ਰਾਜਯਮੈ

ਸਥਾਪਨ ਕਰੇਹੈ॥ ਤੈਸੇ ਸ੍ਰੀਗੁਰੁਭੀ ਸਰਬ ਉਪਦ੍ਰਵੋਂਕਾ ਬੀਜਰੂਪਜੋ ਅਗਜ਼ਾਨਹੈ॥ ਤਿਸਕੋ ਹਨਨ ਕਰਕੇ ਸੰਪੂਰ ਣ ਅਪਨੇ ਸਿਖਜ਼ਨਕੋ ਨਿਜਸ੍ਰੂਪ ਭੂਤ ਬਡੇ ਰਾਜਮੇ ਸਥਾ ਪਨ ਕਰੇਹੈਂ॥ ਯਾਤੇ ਸੇਖਸਾਈ ਪਰਮੇਸ੍ਰਰਕੀ ਸਮਾਨਤਾ ਸ੍ਰੀਗੁਰੁਜੀਮੇ ਸੰਭਵੇਹੈ॥ ਯਹ ਸਿਆਰੀ ਵਾਲੇ ਵਾਹਿਗੁਰੁ ਪਦਕਾ ਸਤਾਰਵਾਂ ਅਰਥਹੈ॥ ੧੭॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮਤਨਿਰਮਲ ਪਥਿਪ੍ਰਵਿਸ੍ਰ ਤਾਰਾ ਹਰਿਰਚਿਤਾ ਵਾਹਗੁਰੁ ਸਬਦਾਰਥ ਟੀਕਾ ਸੁਭਾ ਸਮਾਪਤਾ॥ ੧॥

੧ ਓਸ੍ਰੀਗੁਰੁਵੇਨਮਃ

ਜੈਸੇ ਆਦਿ ਗੁਰੁਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀਮੇ ਭੱਟਾਂਕੀ ਬਾਣੀ ਮੇ ਮਿਲਿਆ ਵਾਹਿਗੁਰੁਸਬਦ ਲਿਖਿਆਹੈ॥ ਗੁਰੁਯੋਂਕੀ ਬਾਣੀਮੇ ਵਾਹਵਾਹ ਔਗੁਰੁਗੁਰੁ ਪ੍ਰਿਥਕਪ੍ਰਿਥਕ ਲਿਖਿਆ ਹੈ॥ ਇਸਵਾਸਤੇ ਉਸਮੰਤ੍ਰਕੇ ਅਰਥ ਦਿਖਾਏਹੈਂ॥ ਤੈਸੇ ਦਸਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਕੇ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬਮੇਂ॥ ਕਾਲ ੧ ਅਕਾਲ ੨ ਮਹਾਕਾਲ ੩ ਮਹਾਲੋਹ ੪ ਸਰਬਲੋਹ ੫ ਸਰਬਕਾਲ ੬ ਯੇ ਮਹਾਕਾਲ ਦੇਵਤਾਕੇ ਵਾਚਕ ਮੰਤ੍ਰ ਲਿਖੇਹੈਂ ਅਬ ਸ੍ਰੋਤੋਂਕੀ ਸੰਮਤੀਸੇ ਤਿਨਕੇਭੀਅਰਥ ਲਿਖਤੇਹੈਂ॥ ਪ੍ਰਥਮ ਕਾਲ ਸਬਦਕੇ ਅਰਥ ਬਹੁਤਹੈਂ॥ ਜਿਨਮੇਂ ਕਈਕ ਲਿਖੇਹੈਂ॥ ਮਹਾਕਾਲਸਿਵ ੧॥ ਯਮ ੨॥ ਦੰਡਧਰ ੩ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਵਰਣ ੪ ਮ੍ਰਿਤ੍ਯੁ ੫ ਸਨਿਸ੍ਚਰ ੬ ਕੋਕਿਲ ੭ ਰਜ ਸਤ ਤਮਇਨ ਗੁਣੋਂਮੇਕ੍ਰਿਯਾ ਕਰਾਨੇਵਾਲਾ ੮ ਕਾਲਦੰਡ ਨਾਮਾਯੋਗ ੯ ਨਿਮੇਖਾਦਿਕੋਕਾ ਅਭਿਮਾਨੀ ਦੇਵਤਾ ੧੦॥ ਖਿਣਦੰਡਮੁਹੂਰਤ ਪਹਰਦਿਨ ਰਾਤ੍ਰ ਪੱਖ ਮਾਸ ਐਨ ਬਤਸ ਰਾਦਿ ੧੧ ਇਤਯਾਦਿਕ ਔਰਭੀ ਕਾਲ ਸਬਦਕੇ ਬਹੁਤ

ਅਰਥਹੈਂ ਤਿਨ ਸਭਮੇਂਸੇ ਈਹਾਂ ਤੀਨ ਦੇਵਤਿਯੋਂਕੇ ਸਿ-
ਖਯਾ ਕਰਣੇ ਵਾਲੇ ਚੌਥੇ ਸ੍ਰੂਪ ਮਹਾਕਾਲਕਾ ਹੀ ਗ੍ਰਹਣ
ਹੈ॥ ਸੋਈ ਦਿਖਾਵੇਹੈਂ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘਜੀ ਮਹਾ-
ਰਾਜਨੇ ਕਾਲਕੋਹੀ ਬਾਰਬਾਰ ਅਪਨੀ ਬਾਣੀਮੇਂ ਤੀਨਦੇਵ
ਨ ਕਾ ਸਿਖਯਾ ਕਰਨੇ ਵਾਲਾ ਅਰੁ ਸ੍ਵਤੰਤ੍ਰ ਬਰਨਨ ਕੀਆ
ਹੈ॥ ਤਾਤੇ ਮਹਾਂਕਾਲਹੀ ਸਰਬਕਾ ਈਸ੍ਵਰਹੈ ਸਰਬਕਾ ਅੰ
ਤ੍ਰਯਾਮੀਹੈ॥ ਸਰਬਕੇ ਜਨਮਥਿਤਿ ਲਯਕਾ ਕਰਤਾਹੈ॥ ਸੰ
ਪੂਰਣ ਮੰਗਲਔਅਮੰਗਲਰੂਪਮੂਰਤੀਆਂਹੈ॥ ਸਰਬਲੋਕ
ਸਰਬਰੂਪੋਂਸੇਉਸੀਕੀਉਪਾਸਨਾਕਰੇਹੈਂਉਸੀਕੋਕਾਬਯ ਸਾ-
ਸਤ੍ਰਵਾਲੇਬੀਭੱਤਸਰਸਕਾਦੇਵਤਾਨਿਰਣੇਕਰੇਹੈ॥ ਇਤਿਹਾ
ਸ ਪੁਰਾਣੋਂਮੇ ਸਪਸ੍ਰਹੀ ਇਸਕੇ ਐਸੇ ਸ੍ਵਰੂਪਕਾਬਰਣਨ
ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਸੋਈ ਦਿਖਾਵੇਹੈਂ॥ ਮਹਾਭਾਰਤ ਇਤਿਹਾਸ
ਮੇ ਭੀਖਮ ਪਿਤਾਮਾ ਨੇ ਅਪਨੇ ਭੀਖਮਸਤਵਰਾਜ ਮੇਂ ਇਸ
ਦੇਵਤਾਕਾ॥ ਸਿਰੋਂ ਕੇ ਕਪਾਲੋਂਕੀ ਮਾਲਾਵਾਲਾ ਔ ਹਸਤੀ
ਚਰਮਕੇ ਬਸਤ੍ਰਵਾਲਾ ਕ੍ਰਿਸ ਸਰੀਰ ਐਸਾ ਸ੍ਵਰੂਪ ਲਿਖਾ
ਹੈ॥ ਬਸਿਸ੍ਰਪੁਰਾਣ ਕੇ ਉਪਸ਼ਮ ਪ੍ਰਕਰਣ ਕੇ ਨੌਮੇ ਸਰਗ
ਕੇ ਬਾਈਸਮੇ ਸਲੋਕ ਮੇ ਯਹ ਲਿਖਾਹੈ ਇਸ ਬ੍ਰਹਮਾਂਡ ਮੇ
ਜਿਸ ਬਿਸਨੁ ਨੇ ਬ੍ਰਹਮਾਦਿਕ ਦੇਵਤਾਰਚੇਹੈਂ ਵਹੁ ਬਿਸਨੁ
ਖੇਲਨੇ ਕੀ ਗੇਂਦ ਹੈ ਜਿਨਕੀ ਐਸੇ ਜੋ ਮਹਾਦੇਵ ਤਿਨਕੇ
ਗ੍ਰਸਨੇਵਾਲੇ ਮਹਾਕਾਲਕੇ ਆਗੇ ਹੇ ਮੇਰੀਆਸਾ ਤੂ ਕਯਾ

ਨਾਚ ਰਹੀਹੈ ॥ ਔਰ ਪੁਰਾਣ ਮੇ ਲਿਖਾਹੈ॥ ਜਿਸਕੀ ਆ-
ਗਜ਼ਾ ਸੇ ਜਗਤਕੇ ਰਚਨੇਵਾਲਾ ਬ੍ਰਹਮਾਹੈ ਪਾਲਨਾ ਕਰਨੇ
ਵਾਲਾ ਬਿਸ੍ਨ ਹੈ ॥ ਪੁਨਾ ਜਿਸਕੀ ਆਗਜ਼ਾ ਸੇ ਜਗਤ ਕਾ
ਸੰਘਾਰਕਰਨੇਵਾਲਾਕਾਲ ਰੁਦ੍ਰਮਹਾਦੇਵਹੈ ॥ ਤਿਸਪਿਨਾਕ
ਨਾਮੇ ਧਨੁਖਧਾਰੀ ਕੇ ਤਾਈ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ॥ ਬੇਦਾਂਤ ਸ਼ਾ-
ਸਤ੍ਰ ਕੇ ਮੂਲ ਸੂਤ੍ਰੋਂ ਮੈ॥ ਜਿਨਕਾ ਨਾਮ ਬ੍ਰਹਮਸੂਤ੍ਰ ਹੈ ॥
ਤਿਨਮੈ ਬਜ਼ਾਸ ਜੀਨੇ ਜੋ ਅੱਤਾ ਲਿਖਾਹੈ ॥ ਸੋਯਹੀ ਦੇਵਤਾ
ਹੈ ॥ ਕਾਹੇਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਖਤ੍ਰੀ ਆਦਿਕ ਚਰਾਚਰ ਇਸਕਾ
ਭਾਤਹੈ ॥ ਮ੍ਰਿਤਜ਼ੁ ਇਸਕੀ ਕੜੀ ਹੈ॥ ਯਹੀ ਬਾਰਤਾ ਬਜ਼ਾ-
ਸ ਸੂਤ੍ਰਕੇ ਮੂਲ ਵੇਦਮੈ ਸਪਸ੍ਰ ਹੈ॥ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਖਤ੍ਰੀ ਦੋਨੋ
ਭਾਤਹੈ ॥ ਮ੍ਰਿਤਜ਼ੁ ਜਿਸਕੀ ਕੜੀਹੈ ॥ ਔਰ ਸਝਾਨਮੇਂ ਭੀ
ਵੇਦਮੈਲਿਖਾਹੈ॥ ਜੋਗਜ਼ਾਨਸ੍ਰੂਪਹੈ ਕਾਲਕਾ ਕਾਲਹੈ॥ ਨਿ
ਖਲ ਗੁਣੋਵਾਲਾ ਹੈ ॥ ਸਰਬ ਕਾ ਬੇਤਾ ਹੈ॥ ਔਰ ਸਝਾਨ
ਮੇ ਭੀ ਲਿਖਾ ਹੈ॥ ਸੰਪੂਰਣ ਬ੍ਰਹਮਾਦਿਕੋਂ ਕੇ ਨਿਮਖਮਾਤ੍ਰ
ਮੈ॥ ਕਲਨ ਨਾਮ ਰਚਨਾ ਕਰਨੇਸੇ॥ ਕਾਲ ਸਬਦਸੇ
ਅਦੁਤੀ ਅਖੰਡਾਨੰਦ ਬ੍ਰਹਮ ਕਹਜ਼ਾ ਹੈ॥ ਇਸਕਾਲ ਸਬ-
ਦ ਕੀ ਸਿੱਧੀ ਬਜ਼ਾਕਰਣ ਮੈ ਅਨੇਕ ਧਾਤੁਯੋ ਸੇ ਕਰੀਹੈ॥
ਧਾਤੁਕੋ ਫਾਰਸੀਵਾਲੇ ਮਸਦਰ ਕਹਿਤੇ ਹੈਂ॥ ਜਿਸਸੇ ਸਬ-
ਦ ਬਨਾਯਾਜਵੇ ॥ ਉਸਕਾ ਨਾਮ ਧਾਤੁ ਹੈ ॥ ਕਲਧਾਤੁ
ਕਾਪ੍ਰੇਰਨਅਰਥਹੈ॥ ਉਸਸੇ ਬਨਾਈਏ ॥ ਤਬ ਸਰਬਕੇ

ਪ੍ਰੇਰਕਕਾ ਨਾਮ ਕਾਲਹੈ॥ ਜੈਸੇ ਗੀਤਾਮੈ ਲਿਖਾਹੈ॥ ਈ
ਸ੍ਵਰ ਸਰਬਭੂਤੋਂ ਕੇ ਹਿਰਦੇਮੈ ਬਸੇਹੈ॥ ਸਰਬ ਭੂਤੋਂਕੋ
ਵਹੀ ਪ੍ਰੇਰੇਹੈ॥ ਅਥਵਾ ਕਲ ਸਬਦਕਾ ਅਰਥ ਪ੍ਰਾਪਤਿ
ਹੈ॥ ਔ ਸੰਖਯਾ ਹੈ॥ ਯਾਤੇ ਸਰਬ ਕਾ ਅਪਨਾ ਆਪਹੋਕਰ
ਜੋ ਸਰਬਮੈ ਪ੍ਰਾਪਤਹੈ॥ ਤਿਸਕਾ ਨਾਮ ਕਾਲਹੈ॥ ਅਥਵਾ
ਬ੍ਰਹਮਾਦਿਕ ਦੇਵਨਕੋ ਸ੍ਰਿਸ੍ਟਿ ਪਾਲਨਾਦਿ ਬਯਵਹਾਰੋਂ ਹੇਤ
ਗਿਣੇ॥ ਤਿਸਕਾ ਨਾਮਕਾਲਹੈ॥ ਅਥਵਾ ਕਲਧਾਤੁਖੇਪਅ
ਰਥਮੇਹੈ ਖੇਪਨਾਂਮ ਫੈਂਕਨੇਕਾਂਹੈ॥ ਯਾਤੇ ਜੋ ਸੰਪੂਰਣ ਸਤ੍ਰੁ
ਵਰਗਕੋ ਯੁਧ ਵਿਖੇ ਫੈਂਕੇ॥ ਤਿਸਕਾ ਨਾਮਕਾਲਹੈ॥ ਅ
ਥਵਾ ਕਾਲਧਾਤੁ ਕਾ ਅਰਥ ਉਪਦੇਸ ਹੈ॥ ਯਾਤੇ ਜੋ ਵੈਰਾ
ਗਯ ਸੇ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਕੋ ਸੁਖ ਨਹੀ ਹੋਵੇਗਾ॥ ਐਸੇ ਨਗਨ
ਹੋਕਰ ਉਪਦੇਸਕਰੇ ਤਿਸਕਾ ਨਾਮ ਕਾਲ ਹੈ॥ ਅਥਵਾ
ਕਲਧਾਤੁ ਸਬਦ ਔ ਸੰਤਾਪਨ ਦੋ ਅਰਥੋਂ ਵਿਖੇਹੈ॥ ਯਾਤੇ
ਅਪਨੀ ਰਖਯਾ ਹੇਤ ਨਿਖਲਜਨ ਸਬਦ ਕਰੇ॥ ਜਿਸ
ਵਿਖੇ ਵਾ ਪਰਮਪਦ ਕੇ ਲਾਭਹੇਤ ਇੰਦ੍ਰਿਯੋਂ ਕਾ ਨਿਗ੍ਰਹ
ਕਰਨਾਰੂਪ ਸੰਤਾਪਨ ਨਾਮ ਤਪਕਰੇ ਜਿਸਵਿਖੇ ਤਿਸਕਾ
ਨਾਮ ਕਾਲਹੈ॥ ਅਥਵਾ ਕ ਨਾਮ ਸੁਖਕਾ ਹੈ ਅਲ ਨਾਮ
ਭੂਖਿਤਕਰਨੇ ਕਾ ਹੈ॥ ਯਾਤੇ ਜੋ ਅਪਨੇ ਭਕ੍ਤੋਂ ਕੋ ਸੁਖਸਾਥ
ਭੂਖਿਤਕਰੇ ਤਿਸਕਾ ਨਾਮ ਕਾਲ ਹੈ॥ ਅਥਵਾ ਕ ਨਾਮ
ਪ੍ਰਜਾਪਤਿਕਾ ਹੈ ਅ ਨਾਮ ਬਿਸ੍ਨੁ ਕਾ ਹੈ ਲ ਨਾਮ ਜਿਸਮੇ
ਸਭ ਲੈ ਹੋਵੇ ਮਹਾਦੇਵਕਾ ਹੈ॥ ਯਾਤੇ ਜੋਜਗਤ ਕੇ ਜਨਮ

ਤ੍ਰਿਲਯ ਕਾ ਕਰਤਾ ਪਰਮੇਸ੍ਵਰ ਹੈ ਤਿਸਕਾ ਨਾਮਕਾਲ ਹੈ ॥ ਐਸੇ ਅਨੇਕ ਕਾਲ ਸਬਦਕੇ ਅਰਥ ਭਕ੍ਤ ਜਨੋਂ ਕੀ ਰਸਨਾ ਕੋਸੁੱਧ ਕਰਨੇਵਾਲੇ ਹੈਂ ॥ ੧ ॥ ਅਕਾਲ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਾਲ ਨਾਮ ਮ੍ਰਿਤ੍ਯੁ ਜਿਸਕੀ ਤਿਸਕਾ ਨਾਮ ਅਕਾਲਹੈ ॥ ਪੁਰਬ ਕਹਿਆਕਾਲ ਮ੍ਰਿਤ੍ਯੁਕਾ ਭੀ ਨਾਸਕਰੇਹੈ ॥ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਤਿਸਕੀ ਮ੍ਰਿਤ੍ਯੁ ਨਹੀਹੋਵੇ ॥ ਯਹ ਪੂਰਬ ਜਿਸਕਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਦਿ ਪ੍ਰਜਾਭਾਤ ਹੈ ॥ ਮ੍ਰਿਤ੍ਯੁ ਕੜੀ ਹੈ ॥ ਪੁਨਾ ਵਹੁਕਾਲਕਾ ਕਾਲਹੈ॥ ਈਹਾਂ ਸਪਸ੍ਟ ਲਿਖਚੁਕੇਹੈਂ ॥ ੨ ॥ ਮਹਾਕਾਲ ॥ ਮਹਾਨ ਕਹੀਯੇ ਵਡਾਜੋ ਹੋਵੇ ਕਾਲ ॥ ਤਿਸਕਾ ਨਾਮ ਮਹਾਂਕਾਲ ਹੈ ॥ ਕਾਲਮੇ ਬਡਾਪਨ ਯਹਹੈ ਜਗਤ ਕੀ ਰਚਨਾਦਿਕੋਂ ਮੇ ਬ੍ਰਹਮਾਦਿਕ ਦੇਵਨਕੋ ਲਗਾਵ ਨਾਂ॥ ਸਹਿਤਚਰਾਚਰ ਪ੍ਰਪੰਚਕੇ ॥ ਔਰੁ ਮ੍ਰਿਤ੍ਯੁ ਨਾਮੇਕਾਲ ਕਾ ਕਾਲਹੋਨਾ ॥ ਅਰ ਸੰਪੂਰਣ ਕਾਲਸਬਦੋਕੇ ਅਰਥੋਂ ਮੇ ਸ੍ਰੇਸ੍ਟਹੋਨਾ॥ ੩ ॥ ਸਰਬਕਾਲ ॥ ਸਰਬਕਾ ਜੋ ਹੋਵੇ ਕਾਲ ਤਿਸਕਾ ਨਾਮ ਸਰਬਕਾਲ ਹੈ ਕਾਲਈਹਾਂ ਸਮਗ੍ਰ ਮ੍ਰਿਤ੍ਯੁ ਸਹਿਤ ਪ੍ਰਪੰਚਕੇ ਭੱਖਨਕਰਨੇਵਾਲਾ ਲੇਨਾ ॥ ਜਿਸਕੀ ਸਿੱਧੀ ਮੈ ਪੀਛੇ ਬਯਾਸਸੂਤ੍ਰ ਔਵੇਦ ਕੀ ਸ੍ਰੁਤੀ ਕਹੀ॥ ਯਦ੍ਵਾ ਸਭੀ ਕਾਲ ਸਬਦ ਕੇ ਅਰਥ॥ ਯਮਦੰਡੇ ਧਰ ਆਦਿਕ ਹੋਵੇ ਜਿਸਵਿਖੇ ਤਿਸਕਾ ਨਾਮ ਸਰਬਕਾਲ ਹੈ॥ ਗੀਤਾ ਮੇਂ ਕ੍ਰਿਸਨ ਕਹੇਹੈ॥ ਪਰਮੇਸ੍ਵਰ ਵਿਖੇ ਸਭੀ

ਵਸਤੁ ਐਸੇ ਪ੍ਰੋਤ ਹੈ ॥ ਜੈਸੇ ਸੂਤ੍ਰਮੈ ਮਣਕੇ ॥ ਅਥਵਾ ਕਾਲ ਆਕਾਸਾਦਿਕੋਂ ਕਾ ਉਪਲਖਣ ਹੈ ॥ ਯਾਤੇ ਸਭੀਕਾਲ ਸੇ ਲੇਕਰ ਆਕਾਸਾਦਿਕ ਵਸਤੂ ਜਿਸਸੇ ਉਤਪੰਨ ਹੋਵੇ ਤਿ-ਸਕਾ ਨਾਮ ਸਰਬਕਾਲਹੈ ॥ ਬੇਦਭੀ ਐਸੇ ਕਹੇਹੈ ॥ ਆਤ-ਮਾ ਸੇ ਆਕਾਸ ਭਯਾ ॥ ਆਕਾਸ ਤੇ ਵਾਯੂ ਵਾਯੂਤੇ ਅਗ-ਨੀ ਅਗਨਿ ਤੇਜਲ ਜਲਸੇ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਇਤਯਾਦਿ ॥ ਯਦ੍ਵਾ ਸਰਬਹੀ ਜੋ ਹੋਵੇ ਕਾਲ ਸੋ ਕਹਾਵੇ ਸਰਬਕਾਲ ਇਸ ਅਰਥਕੋ ਭੀ ਵੇਦ ਬੋਧਨਕਰੇਹੈ ਸੰਪੂਰਣ ਜਗਤ ਯਹ ਨਿਸਚੇਕਰ ਬ੍ਰਹਮਰੂਪਹੈ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਤੀਸਰੀ ਪਾਤਸਾਹੀ ਲਿਖੇਹੈਂ ॥ ਏਹ ਜਗਤ ਹਰਿਕਾ ਰੂਪਹੈ ॥ ਹਰਿਰੂਪ ਨਦ-ਰੀਆਇਆ ॥ ਯਦ੍ਵਾ ਸਰਬਕੋ ਜੋ ਪ੍ਰੇਰਨਕਰੇ ਤਿਸਕਾ ਨਾਮ ਸਰਬਕਾਲਹੈ ਸਰਬਕੀ ਪ੍ਰੇਰਕਤਾ ਪਰਮੇਸ੍ਰ ਕੋ ਬ੍ਰਿਹਦਾਰਨਯ ਉਪਨਿਖਦਕੇ ਅੰਤਰਯਾਮੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਮੇ ਸਪਸ੍ਟ ਹੈ ॥ ਸੁਖਮਨੀ ਕੀ ਅਸ੍ਟਪਦੀਓਂ ਕੀਜਗਾ ॥ ਟੀਕਾ ਰੂਪ ਵੇਦਕਾ ਨਾਮ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹੈ ॥ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਬਕੇ ਸਲੋਕੋਂ ਕੀ ਜਗਾ ਜੋ ਮੂਲਵੇਦ ਹੈ ਤਿਸਕਾ ਨਾਮ ਮੰਤ੍ਰ ਹੈ ॥ ੪ ॥ ਸਰਬਲੋਹ ॥ ਸਰਬਪਦਕੇ ਆਗੇ ਲਾ ਪਦਹੈ ॥ ਤਿਸਕਾ ਅਰਥ ਗ੍ਰਹਨ ਕਰਨਾ ਹੈ ॥ ਲਾ ਕੇ ਆਗੇ ਊਹ ਪਦਹੈ ਤਿਸਕਾ ਅਰਥ ਬਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ ॥ ਲਾਕੇ ਕੰਨੇ ਸਾਥ ਊੜਾ ਮੇਲਕੇ ਲੋਹ ਬਨੇਹੈ ॥ ਅਰਥ ਤਿਸਕਾ ਯਹਹੈ

॥ ਸਰਬਕੋ ਪਰਮਾਤਮ ਰੂਪਕਰ ਗ੍ਰਹਨ ਕਰਨੇਕੀ ਊਹਾਂ ਨਾਮ ਬਿਚਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ॥ ਜਿਸਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸੇ ਤਿਸਕਾ ਨਾਮ ਸਰਬ ਲੋਹ ਹੈ ॥ ਸਾਰੇ ਲੋਹੇਕਾ ਵਾ ਜੋ ਸਾਰਾ ਲੋਹੇਕਾ ਬਨਿਆ ਹੁਯਾ ਹੋਵੇ ਤਿਸਕਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ॥ ਪਰ- ਮੇਸ੍ਵਰ ਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾਸੇ ਊਹਾ ਹੋਵੇਹੈ॥ ਇਸਮੇਂ ਅਨੇਕ ਸ੍ਰੁਤਿ ਸਿਮ੍ਰਿਤੀ ਗੁਰਬਚਨ ਪ੍ਰਮਾਣਹੈਂ॥ ਗੀਤਾ ਮੈ ਕ੍ਰਿਸ੍ਨ ਲਿਖੇ ਹੈ ਮੈ ਅਪਨੀ ਕ੍ਰਿਪਾਸੇ ਗਯਾਨ ਯੋਗਦੇਤਾਹੋਂ ਜਿਸਸੇ ਭਕ੍ਤ ਮੇਰੇ ਸ੍ਵਰੂਪਮੇਂ ਪ੍ਰਾਪਤਹੋਵੇ ਹੈਂ॥ ਵੇਦਭੀ ਕਹੇ ਹੈਂ ਜਿਸਕੋ ਪਰਮਾਤਮਾ ਬਰੇ ਹੈ॥ ਭਾਵ ਯਹ ਮੇਰਾ ਹੈ ਐਸਾ ਅਪਨਾ ਕਰੇ ਹੈ॥ ਤਿਸਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਹੈ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁਭੀ॥ ਕਰਕਿ ਰਪਾਜਿਸਲਏਲੜਿਲਾਇ॥ ਐਸੇ ਅਨੇਕ ਬਚਨੋਸੇ ਈ- ਸ੍ਵਰਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾਸੇ ਤਾਂਕੀਪ੍ਰਾਪਤੀਕਹੇਹੈ॥ ਯਦਵਾ॥ ਸਰਬ ਕੋ ਰਚਨੇ ਕੀ ਊਹਾ ਹੋਵੇ ਜਿਸਕੋ ਤਿਸਕਾਨਾਮ ਸਰਬਲੋਹ ਹੈ॥ ਤੈਸੇ ਵੇਦ ਕਹੇਹੈਂ ਏਕਮੇ ਬਹੁਤਹੋਵੇਂ॥ ਯਦਵਾ ਲੋਹ ਸਬਦ ਤੇਜਰੂਪ ਧਾਤੁ ਕਾ ਵਾਚਕ ਈਹਾ ਤੈਜਸਵਸਤੁ ਕੋ ਬੋਧਨ ਕਰੇਹੈ॥ ਸੋ ਤੈਜਸ ਪਦਾਰਥ ਸੂਰਯਾਦਿਕਹੈਂ ਯਾਤੇ ਸਭੀਲੋਹ ਕਹੀਯੇ ਤੇਜਵਾਲੇ ਸੂਰਯਾਦਿਕ ਜਿਸ ਤੇਜ ਸੇ ਤੇਜਵਾਲੇ ਹੋਤੇਹੈਂ ਤਿਸਕਾ ਨਾਮ ਸਰਬਲੋਹਹੈ॥ ਸਾਰੇ ਲੋ ਹੇ ਧਾਤੁਕਾ ਨਹੀ ਵੇਦਭੀ ਕਹੇਹੈ॥ ਵਹੁਜੋਤਿ ਵਾਲਯੋਂ ਕੋ ਭੀ ਜੋਤਿਵਾਲੇ ਕਰੇਹੈ॥ ਆਪ ਅੰਧੇਰੇ ਸੇ ਪਰਸ੍ਵਰੂਪ ਹੈ॥

ਗੁਰੁਭੀਕਹੇਹੈਂ ॥ ਤਿਸਦੇਚਾਨਣੇਸਭਮੈਚਾਨਣਾਹੋਇ ॥੫
ਮਹਾਲੋਹ ॥ ਆ ਸਰਬ ਓਰਤੇਲੋਹਨਾਮ ਤੇਜਰੂਪ ਜੋ
ਸੂਰਯਾਦਿਕ ਤਿਨਕਾ ਨਾਮ ਆਲੋਹਹੈ॥ ਮਹਾਕਾ ਅਰਥ
ਬਡੇਹੈਂ ॥ ਯਾਤੇ ਮਹਾਂ ਕਹੀਯੇ ਬਡੇ ਆਲੋਹ ਸੂਰਯਾਦਿਕ
ਉਪਜੇਹੈਂ ਜਿਸਸੇ॥ ਤਿਸਸਰਬ ਜੋਤਿਯੋਂਕੇ ਜਨਕ ਜੋਤੀ
ਕਾ ਨਾਮ ਮਹਾਂ ਲੋਹਹੈ ॥ ਯਦ੍ਵਾ ਬਯਾਕਰਨਕੀ ਰੀਤਿਸੇ
ਲੋਹਵਾਲੇ ਕਾ ਨਾਮਭੀ ਲੋਹਹੈ ਲੋਹਾਈਹਾਂ ਖੜਗ ਰੂਪਲੇ-
ਨਾ ਤਿਸਖੜਗਰੂਪਲੋਹੇਵਾਲਾਲੋਹਸਬਦਕਾਅਰਥਖੜਗ
ਵਾਲਾਈਸ੍ਵਰਹੈ॥ ਖੜਗਹਸਤਬਿਰਾਟ ਈਸ੍ਵਰ ਕੇ ਸ੍ਵਰੂਪੋ
ਮੇ ਮਹਾਨ ਜੋ ਹੋਵੇ ਲੋਹੇ ਵਾਲਾ ਤਿਸ ਕਾ ਨਾਮ ਮਹਾਲੋਹਹੈ
ਮਹਾਨਪਨਾ ਤਿਸਮੈ ਖੜਗ ਧਾਰੀ ਬਿਸ੍ਨੁ ਸਿਵਾਦਿਕੋ ਕੋ
ਜਗਤ ਕੌ ਪਾਲਨਾ ਸੰਹਾਰ ਕੀ ਸਿਖਯਾ ਕਰਨਾ ਰੂਪ ਹੈ ॥
ਅਥਵਾ ਆਲੋਹਾ ਨਾਮ ਇੱਛਾ ਕਾ ਹੈ ॥ ਯਾਤੇ ਮਹਾਂ ਕਹੀਯੇ
ਜਗਤ ਕੀ ਉਤਪਤੀ ਆਦਿਕੋਕੇ ਯੋਗਹੈ ਏਕ ਮੈਬਹੁਤ
ਹੋਵੋਂ ਐਸੀ ਇੱਛਾ ਜਿਸਕੀ ਤਿਸ ਇੱਛਾ ਵਾਲੇ ਪਰਮੇਸ੍ਵਰ
ਕਾ ਨਾਮ ਮਹਾਲੋਹ ਹੈ ॥ ਲੁਹ ਧਾਤੁ ਕਾ ਅਰਥ ਇੱਛਾ ਹੈ
ਤਿਸ ਸੇ ਲੋਹ ਸਬਦ ਸਿੱਧ ਕਰੀਯੇ ॥ ਤਬ ਇਛਾ ਵਾਲੇ
ਕਾ ਨਾਮ ਲੋਹਹੈਕੋਸਮੇਂਲੋਹਨਾਮਲੋਹੇ ਧਾਤੁ ਕਾ ਹੈ ॥ ਧਾਤੁ
ਮਾਤ੍ਰਕਾਹੈ॥ਸਿੱਕੇ ਕਾਹੈ॥ਸੁਗੰਧ ਵਾਲੀਅਗਰਲਕੜੀਕਾਹੈ॥
ਪ੍ਰਕਰਣਮੈਲੋਹਸਬਦਕੇਜੈਸੇਅਰਥ ਯੋਗਯਥੇਸੋ ਪੀਛੇ ਸਭ

ਲਿਖੇਹੈਂਕਾਲਾਦਿਕਸਬਦਦਸਵੀਪਾਤਸਾਹੀਕੇਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਮੈ ਮਹਾਕਾਲ ਦੇਵਤਾ ਕੇ ਬੋਧਕ ਮੰਤ੍ਰ ਲਿਖੇ ਹੈ॥ ਯਹਮਹਾਂ ਕਾਲ ਦੇਵਤਾ ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸ੍ਨੁ ਸਿਵ ਸੇ ਭਿੰਨ ਚੌਥਾ ਸ੍ਵਰੂਪ ਹੈ ਵਹੁ ਤੀਨੋ ਇਸ ਕੀ ਆਗਜ਼ਾਮੇਂ ਹੈ ਯਹ ਤੀਨੋ ਕੋ ਸਿਖਯ਼ਾ ਦੇਨੇ ਵਾਲਾ ਔ ਰਚਨੇ ਵਾਲਾਹੈ॥ ਯਹੀ ਅਰਥ ਮਹਾਂਕਾਲ ਕੇ ਅਸਤੋਤ੍ਰ ਮੈ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਪਸ੍ਟ ਲਿਖਿਆ ਹੈ॥ ਕਾਲ ਪਾਇ ਬ੍ਰਹਮਾਂਬਪੁਧਰਾ ॥ ਕਾਲ ਪਾਇ ਸਿਵਜੀ ਅਵਤਰਾ॥ ਕਾਲ ਪਾਇ ਕਰ ਬਿਸਨੁ ਪ੍ਰਕਾਸਾ॥ ਸਕਲ ਕਾਲਕਾ ਕੀਆ ਤਮਾਸਾ॥ ਇਤਜ਼ਾਦਿ ॥ ਅਧਿਕ ਬਿਸਤਾਰ ਗੁਰਮਤ ਨਿਰਣੇ ਮੇ ਦੇਖ ਲੇਨਾ॥ ਉਪਾਸਨਾ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਇਸੀ ਦੇਵਤਾ ਕੀ ਕਰੀ ਹੈ ॥ ਸੋਈ ਸਪਤ ਸ੍ਰਿੰਗਮੇ ਕਰੀ ਪ੍ਰਗਟ ਲਿਖੀਹੈ॥ ਤਹਹਮ ਅਧਿਕ ਤਪਸਿਆ ਸਾਧੀ ॥ ਮਹਾ ਕਾਲ ਕਾਲਿਕਾ ਆਰਾਧੀ॥ ਸਿਖੋ ਕੋ ਉਪਾਸਜ਼ ਦੇਵਤਾ ਕੀ ਉਪਾਸਨਾ ਬਤਾਵਨ ਹੇਤ ਚਰਿਤ੍ਰੋ ਕੇ ਆਦਿਮੈ ॥ ਦੇਵੀਕੇ ਆਸੀਰਬਾਦਮੇ ॥ ਸਤਾਰਵੇ ਸਵੈਯੇ ਬਿਖੇ ਮਹਾਂ ਕਾਲਕਾ ਧਜ਼ਾਨ ਲਿਖਜ਼ਾ ਹੈ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਮੁੰਡਕੀ ਮਾਲਦਿਸਾਨਕੇ ਅੰਬਰ ਵਾਮ ਕਰਯੋ ਗਲਮੇਅਸਿ ਭਾਰੋ ॥ ਲੋਚਨਲਾਲਕਰਾਲਦਿਪੈਂਦੋਊ ਭਾਲ ਬਿਰਾਜਤ ਹੈ ਅਨਿਆਰੋ ॥ ਛੂਟੇਹੈ ਬਾਲ ਮਹਾਬਿਕਰਾਲ ਬਿਸਾਲ ਲਸੇ ਰਦ ਪੰਤ ਉਜਯ਼ਾਰੋ॥ਛਾਡਤ ਜ੍ਵਾਲ ਲਏ ਕਰਬਯ਼ਾਲ

ਸੁਕਲਸਦਾਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ਤਿਹਾਰੋ॥ ਅੰਤਕੇਚਰਿਤ੍ਰਮੈਜਹਾਂਸ-
ਤਜਸੰਧ॥ ਰਾਜਾਔ ਦੀਰਘਦਾੜ੍ਹਰਾਖਸਕਾ ਯੁੱਧ ਲਿਖਿਆਹੈ
ਤਹਾਂ ਸਤਜ ਸੰਧ ਰਾਜਾ ਕੀ ਸਹਾਯਤਾ ਹੇਤ॥ ਬ੍ਰਹਮਾ
ਬਿਸਨੁ ਰੁਦ੍ਰ ਇੰਦ੍ਰ ਬਰਣ ਯਮ ਕੁਵੇਰ ਚੰਦ੍ਰ ਸੂਰਯਾਦਿ॥
ਨਿਖਲ ਦੇਵਨ ਕਾ ਰਾਖਸੋਂ ਸੇ ਯੁਧ॥ ਔ ਤਿਸ ਯੁਧ ਕੀ
ਕੋਪਾਗਨਿ ਸੇ ਮਹਾਂਕਾਲੀਕਾਜਨਮ ਔ ਜਨਮਕੇਪਤਿਇੱਛਾ
ਸੇ ਆਦਿ ਮਾਯਾ ਸਕਤੀਕੇ ਉਪਦੇਸ ਸੇ ਮਹਾਂਕਾਲਪਤਿ
ਪ੍ਰਾਪਤਿਹੇਤ॥ ਤਪਕਰਨਾ ਔ ਮਹਾਂਕਾਲਨੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਕਰ
ਇਸ ਯੁੱਧ ਸੇ ਪੀਛੇ ਤੇਰਾਪਤਿ ਹੋਵੋਂਗਾ॥ ਯਹ ਬਰਦੇਨਾ
ਬਰਸੁਨਕੇ ਮਹਾਂਕਾਲੀਕਾ ਸਤਜਸੰਧ ਕੀ ਰਖਯਾਹੇਤ ਯੁਧ
ਕਰਨਾ॥ ਔ ਅਤਯੰਤਬਢਤੇਜਾਤੇ ਰਾਖਸੋਂ ਕੋ ਦੇਖਕੇ ਮਹਾਂ
ਕਾਲਕਾ ਆਵਾਹਨ ਕਰਨਾ ਕਾਲੀ ਕੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸੁਨ
ਮਹਾਂ ਕਾਲਕਾ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਨਾ॥ ਔ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੇ
ਅਸਤ੍ਰੋਂ ਸੇ ਯੁੱਧ ਕਰਨਾ॥ ਅੰਤਕੋ ਅਸੁਰ ਕੇ ਰਥ ਕੇਤੁ
ਧੁਜਾ ਕਟਨਾ ਲਿਖਕੇ ਆਗੇਪੁਨਰਾਛਿਸਕਾਕਾਟਾਸੀਸਾ॥
ਸੇ ਲੇ ਚੌਪਈ ਮਹਾਕਾਲਕਾ ਅਸਤੋਤ੍ਰ ਲਿਖਿਆ॥ ਕਛੁ
ਕ੍ਰਿਸਨਾਅਵਤਾਰ ਔ ਰਾਮਾ ਅਵਤਾਰਕੀ ਕਥਾਮੇ ਕਹਿਆ
ਮਹਾਕਾਲਕਾ ਅਸਤੋਤ੍ਰ ਲਿਖਿਆ॥ ਜੋ ਅਸਤੋਤ੍ਰ ਸਦਾ
ਸਾਯੰਕਾਲ ਮੈ ਰਹਰਾਸ ਮੈ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਤਾਹੈ ਏਤਾ ਸੰਪੂਰਣ
ਲਿਖਕੇਦਸਮ ਗੁਰੁ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਬਡੇ ਉਗ੍ਰਦੇਵਤਾ ਮਹਾਂ

ਕਾਲ ਕੀ ਉਪਾਸਨਾ ਕਾ ਰਸਤਾ ਬਤਾਯਾਹੈ॥ ਪਰੰਤੂ ਹਜਾਰੋਂ ਇਸ ਮਤਕੇ ਲੋਕ ਬਾਨੀਮੇ ਸਦਾ ਇਸਕੀ ਉਪਾ-ਸਨਾ ਕਰਤੇ ਭੀ ਜਬ ਧਯਾਨਮੈ ਕਹੀਹੂਈਇਸਦੇਵਤਾਕੀ ਮੂਰਤਿਲਿਖੀਦੇਖੇਂਗੇ ਤਬਬਾਨੀਕਾਅਰਥਨਾਂਜਾਨਕੇਪੜ੍ਹਨੇ ਕੇਸਬੱਬ ਬਡਾਆਸਚਰਧਮਾਨੇਗੇਅਰਡਰੇਂਗੇਅਰਜੋਬਾਨੀ ਕਾ ਅਰਥ ਜਾਨਕੇ ਪੜ੍ਹਤੇਹੈਂ ਵਹੁ ਇਸਦੇਵਤਾ ਕੇ ਧਯਾਨ ਕਾ ਅਧਿਕਾਰੀਯੋਂ ਕੋ ਉਪਦੇਸ ਕਰਤੇ ਹੈਂ॥ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਸਕੇ ਸਤ੍ਰੂਯੋਂਕੇ ਨਾਸਕੀ ਇਛਾਵਾਲੇ ਲੋਕਹੈਂ॥ ਔਰ ਵਿਰਕ੍ਤ ਪੁਰਖ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੈਂ॥ ਜਿਨਕੋ ਇਸਦੇਵਤਾਕਾ ਧਯਾਨ ਅਸੋਭਨ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਵੇ॥ ਵਹੁ ਇਸੀ ਦੇਵਤਾਕੇ ਆਗਯਾਨੁਵਰਤੀ ਸੋਭਨਮੂਰਤੀ ਵਾਲੇ ਬਿਸਨੁ ਕਾ ਧਯਾਨ ਕਰੇਂ॥ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮੇ ਸਗੁਨ ਪਰਮੇਸ੍ਵਰ ਕੇ ਧਯਾਨ ਮੈ ਬਿਸਨੁ ਕੇ ਧਯਾਨ ਕਾ ਉਪਦੇਸਹੈ॥ ਇਸ ਵਾਰਤਾ ਕਾ ਨਿਰਣੇ ਅਧਿਕ ਗੁਰੁਮਤ ਨਿਰਣੇ ਮੇ ਕੀਆ ਹੈ॥ ਪ੍ਰਥਮ ਗ੍ਰੰਥਜੀਕੀ ਰੀਤਿ ਸੇ ਯਹ ਮਤ ਬੈਸਨਵ ਹੈ ਦੂਸਰੇ ਕੀ ਰੀਤਿ ਸੇ ਸੈਵ ਅਰ ਸਾਕਤਿਕ ਭੀ ਹੈ॥ ਕਾਹੇ ਤੇ ਮਹਾਂਕਾਲ ਪਰਮਸਿਵਹੈ॥ ਅਰ ਮਹਾਂਕਾਲੀ ਤਿਸਕੀ ਸਕਤੀ ਹੈ॥ ਇਨ ਦੋਨੋ ਕੀ ਉਪਾਸਨਾ ਲਿਖੀ ਹੈ॥ ਯਹੀ ਗੁਰੁ ਗੋਬਿੰਦਸਿੰਘਜੀਕੇ ਇਸ੍ਟਦੇਵਹੈਂ॥ ਮਹਾਕਾਲਹੀਗੁਰੁ ਹੈ॥ ਜੈਸੇ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਜੀ ਕੇ ਬਿਸਨੁ ਗੁਰਹੈਂ॥ ਪੀਛੇ

ਗੁਰੁ ਸਬਦ ਭੀ ਅਨੇਕਬਾਰ ਲਿਖਿਆ ॥ ਅਰ ਅਰਥਭੀ ਤਿਸਕੇ ਅਨੇਕ ਹੈਂ ॥ ਅਬ ਪ੍ਰਕਰਣ ਕੇ ਯੋਗਜ਼ ਅਰਥ ਦਿਖਾਵਨ ਹੇਤ ਵਹੁ ਸਭੀ ਲਿਖਤੇ ਹੈਂ ॥ ਉਪਦੇਸਕਰਤਾ ੧ ਖਟਅੰਗੋਂ ਸਹਿਤ ਵੇਦਪੜ੍ਹਾਵਣੇਵਾਲਾ ੨ ਮਾਤਾਪਿਤਾ ਆਚਾਰਜ਼ਾਦਿ ੩ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਕਾ ਉਪਦੇਸ਼ਕ ੪ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ ਚਲਾਵਨੇਵਾਲਾ ੫ ਗਰਭਾਧਾਨਾਦਿ ਕਰਮੋਂਕੇ ਕਰਾਵਣੇ ਵਾਲਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ੬ ਸਮਦਮਵਾਨ ਕੁਲੀਨ ਸੁੱਧਵੇਸ ਵਾਲਾ ॥ ਸ੍ਰੇਸ੍ਰਾਚਾਰਵਾਲਾ ॥ ਸ੍ਰੇਸ੍ਰਪ੍ਰਤਿਸ੍ਰਾਵਾਲਾ ॥ ਪਵਿਤ੍ਰ ਚਤੁਰ॥ ਸ੍ਰੇਸ੍ਰਬੁਧਿਵਾਲਾ॥ ਧਿਆਨਧਾਰੀ ਮੰਤ੍ਰ ਤੰਤ੍ਰ ਮੇ ਚਤੁਰ। ਬਰਸਰਾਫਮੈਸਮਰਥ ੭ ਬ੍ਰਿਹਸਪਤਿ ੮ ਦ੍ਰੋਣਾਚਾਰਯ ੯ ਦੋ ਮਾਤ੍ਰਾਵਾਲਾ ਅਖਰ ੧੦ ਦੀਰਘ ਅਖਰ ॥ ਬਿੰਦੁ ਆਦਿਕੋਵਾਲੇ ਅਖਰ ਕਾ ਨਾਮ ਦੀਰਘਹੈ ੧੧ ਗੰਭੀਰ ਅਰਥਵਾਲਾ ੧੨ ਬਲਵਾਲਾ ੧੩ ਪੂਜਜ਼ ੧੪ ਮਹਾਨ ੧੫ ਦੁਰਜਰ ਵਸਤੁ ਜੋ ਨਾ ਪਚੇ ੧੬ ਇਸ ਗੁਰੁ ਸਬਦ ਕੀ ਸਿੱਧੀ ਬਜ਼ਾਕਰਣ ਮੈ ਗ੍ਰੀ ਧਾਤੁ ਸੇ ਕਰੀਹੈ॥ ਗ੍ਰੀ ਧਾਤੁ ਚਾਰਹੈਂ ॥ ਚਾਰੋਂ ਮੇ ਏਕ ਗ੍ਰੀ ਧਾਤੁ ਸਬਦ ਅਰਥ ਵਿਖੇ ਹੈ॥ ਤਿਸਸੇ ਗੁਰੁ ਸਬਦ ਸਿੱਧ ਕਰੇ ॥ ਤਬ ਜੋ ਧਰਮਾਦਿਕੋਂ ਕਾ ਸਿਖਜ਼ ਕੋ ਉਪਦੇਸ ਕਰੇ ਤਿਸਕਾ ਨਾਮ ਗੁਰੁਹੈ॥ ਏਕ ਗ੍ਰੀ ਧਾਤੁ ਨਿਕਲ ਲੇਨੇ ਅਰਥ ਵਿਖੇ ਹੈ ਤਿਸਸੇ ਸਿੱਧ ਕਰੇਂ ਤਬ ਜੋ ਅਪਨੇ ਉਪਦੇਸ ਸੇ ਸਿਖਜ਼

ਕੇਅਗਜ਼ਾਨਕੋ ਭਖਣ ਕਰਲੇਵੇ ॥ ਤਿਸਕਾ ਨਾਮ ਗੁਰੁ ਹੈ॥ ਏਕ ਗ੍ਰੀ ਧਾਤੁ ਸੇਂਚਨ ਅਰਥ ਵਿਖੇ ਹੈ ॥ ਤਿਸਸੇ ਸਿੱਧ ਕਰੇਂ ਤਬ॥ ਜੋ ਸਿਖਜ਼ ਕੇ ਹਿਰਦੇਭੂਮਿ ਮੇ ਉਪਦੇਸ ਰੂਪ ਜਲਕੋ ਸੇਂਚਨਕਰੇ ਤਿਸਕਾ ਨਾਮ ਗੁਰੁਹੈ ਏਕ ਗ੍ਰੀਧਾਤੁ ਵਿਗਜ਼ਾਨ ਅਰਥ ਮੇ ਹੈ॥ ਤਿਸਸੇ ਸਿੱਧਕਰੇਂ ਤਬਜੋਸਿਖਜ਼ ਕੋ ਨਿਜਸ੍ਵਰੂਪਕਾਅਗਜ਼ਾਨਨਿਦ੍ਰਾਸੇਜਗਾਵਨਹੇਤ ਵਿਗਜ਼ਾ ਨ ਦੇਵੇ॥ ਤਿਸਕਾ ਨਾਮ ਗੁਰੁਹੈ॥ ਗੁਰੁਗੀਤਾਦਿਕੋਂ ਵਿਖੇ ਗੁਰੁ ਸਬਦਕੇ ਅਖਰਾਨੁਸਾਰੀ ਅਰਥਲਿਖੇ ਹੈਂ ॥ ਸੋਭੀ ਦਿਖਾਵੇ ਹੈਂ॥ ਗੁ ਨਾਮ ਅੰਧੇਰੇਕਾ ਹੈ ਰੁ ਨਾਮ ਪ੍ਰਕਾਸਕਾ ਹੈ॥ ਅਗਜ਼ਾਨ ਅੰਧੇਰੇ ਕੋ ਗਜ਼ਾਨ ਰੂਪ ਪ੍ਰਕਾਸ ਸੇ ਦੂਰ ਕਰਨੇ ਵਾਲੇ ਮਹਾਤਮਾ ਕਾ ਨਾਮ ਗੁਰੁ ਹੈ॥ ਅਨਜ਼ ਗ੍ਰੰਥਮੈ ਯਹ ਕਹਿਆਹੈ॥ ਗੁ ਨਾਮ ਅੰਧੇਰੇ ਕਾ ਹੈ ॥ ਰੁ ਨਾਮ ਤੇਜਕਾ ਹੈ॥ ਗੁਰੁਕੇ ਉਪਦੇਸ ਸੇ ਉਪਜੇ॥ ਗਜ਼ਾਨ ਮੈ ਬੈਠਕੇ ਅਗਜ਼ਾਨ ਅੰਧੇਰੇ ਕੇ ਦੂਰ ਕਰਨਵਾਲੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਕਾ ਨਾਮ ਗੁਰੁ ਹੈ॥ ਮਦਨ ਰਤਨ ਤੰਤ੍ਰ ਮੈ ਯਹ ਕਹਿਆ ਹੈ ਗੁ ਵਰਣ ਤ੍ਵੰ ਪਦਾਰਥ ਹੈ ਰੁ ਵਰਣ ਤਤਪਦਾਰਥਹੈ ॥ ਤਿਨ ਦੋਨੋ ਕੀ ਏਕਤਾ ਪਰਬ੍ਰਹਮ ਗੁਰੁ ਕਹੀਏਹੈ॥ ਅਨਜ਼ ਗ੍ਰੰਥ ਮੈ ਐਸੇ ਕਹਿਆ॥ ਗੁ ਨਾਮ ਭ੍ਰਮਕੇ ਪ੍ਰਕਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਮਾਯਾ ਕਾ ਹੈ॥ ਰੁ ਨਾਮ ਭ੍ਰਮ ਕਾ ਬਿਨਾਸ ਕਰਨੇ ਵਾਲੇ ਬ੍ਰਹਮ ਕਾਹੈ ॥ ਯ ਹ ਗੁਰੁ ਸਬਦਔਰ ਸਭਮੇਂ ਯੋਗ

ਸਕਤੀ ਸੇ ਵਰਤੇਹੈ॥ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਜੀਮੇ ਇਸਕੀਰੂਢੀ ਹੈ ਇਸੀਲੀਏ ਉਨਕਾ ਨਾਮ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ ਜੈਸੇ ਉਨਕੇ ਉਪਦੇਸੀਯੋਂ ਕਾ ਨਾਮ ਸਿਖਜ਼ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮਨਨਿਰਮਲ ਮਾਰਗੀ ਤਾਰਾ ਹਰਿ ਰਚਿਤੇ ਕਾਲਾਦਿ ਸਬਦਾਰਥ ਨਿਰ ਬਚਨੇ ਗੁਰੁ ਸਬਦਾਰਥਃ ਸਮਾਪਤਃ॥ ੧॥

॥ ਸਲੋਕ ਸੰਖਜਾ॥ ੪੨੨॥

੧ੴਸਤਿਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ॥

ਉਥਾਨਕਾ ਪਰੀਖਯਾਪ੍ਰਕਰਣਕੀ॥ ਗੁਰੂਨਾਨਕ ਜੀਕੇ ਮਤਮੇ ਰਾਮਰਈਏ ਦਸਮੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਕੀ ਬਾਣੀ ਨਹੀਂ ਮਾਨਤੇ ॥ ਜੋ ਉਨਕੇ ਮੇਲੀਹੈਂ ਤਿਨਕੀ ਭੀ ਯਹੀ ਰੀਤਿਹੈ ॥ ਔਰ ਸਭਲੋਕ ਦਸਮਗੁਰੂਜੀਕੀ ਬਾਣੀ ਅਰ ਆਦਿਕੀ ਬਾਣੀਬਰਾਬਰਮਾਨਤੇਹੈਂ। ਬਾਣੀਆਦਿਔਰਦਸਮਗੁਰੋਕੇ ਨਾਮਕੀਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬਸੇਬਾਹਰਭੀਬਹੁਤਹੈਂਬਹੁਤੇਉਨਕੋਭੀ ਪ੍ਰਮਾਣ ਮਾਨਤੇਹੈਂ ॥ਅਬ ਉਨਮੈ ਕੌਨ ਕੱਚੀ ਕੌਨ ਪੱਕੀ ਇਸ ਬਾਤਕਾ ਨਿਰਣੇ ਜੋ ਭਾਈ ਮਨੀਸਿੰਘ ਜੀਨੇ ਗ੍ਯਾਰਵੀਂ ਵਾਰਕੀ ਟੀਕਾਮੇ ਲਿਖਿਆਹੈ॥ ਸੋ ਇਸ ਉਥਾਨਕਾ ਵਿਖੇ ਲਿਖਿਆ ਜਾਤਾਹੈ॥ ਜਿਸਭਲੇ ਪੁਰਖਕੋ ਸੰਦੇਹਹੋਵੇ ਸੋ ਦੇਖਕਰ ਮੇਟ ਲੇਵੇ॥ ਗ੍ਯਾਰਵੀਂ ਵਾਰਕੀ ਟੀਕਾ ਮੈ ੧੫੧ ਇਕਸੌ ਇਕਵੰਜਾ ਸਾਖੀ ਵਿਖੇ ਸਿੱਖਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਕੀਤਾ ॥ ਖਾਲਸੇਨੂੰ ਵਡਿਆਈ ਦੇਨੇਸੇ ਦੇਵੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਾਵਨ ਵਾਲਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕਿਉਂ ਰੋਯਾ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨਕੇ ਉਤਰ ਮੈ

ਜਹਾਂ ਪੰਜ ਸਿਖਾਂ ਕੋ ਪਾਹਲ ਦੇਨੇਕਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਲਿਖਾ॥
ਤਹਾਂ ਮਨੀਸਿੰਘ ਜੀਨੇ ਦਸਮੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਕੀ ਸਾਰੀਬਾਣੀ
ਮੇ ਕਹੇ ਅਰਥਕਾ ਸੰਖੇਪ ਲਿਖਿਆਹੈ॥ ਤੇ ਬਾਣੀਯੁਧ
ਮਈ ਤੇ ਚਰਿਤ੍ਰਮਈ ਤੇ ਦੇਵੀਦੇ ਅਸਤੋਤ੍ਰਮਈਤੇ ਗਜ਼ਾਨ
ਮਈ ਉਚਾਰਣ ਕੀਤੀ॥ ਆਦਿਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਮੈ ਬਾਣੀ
ਗਜ਼ਾਨ ਭਗਤਮਈ ਉਚਾਰੀ॥ ਇਸ ਮਨੀਸਿੰਘ ਜੀਕੇ
ਲਿਖਨੇਸੇ ਮਾਲੂਮ ਹੂਯਾ॥ ਆਦਿਮੇ ਗਜ਼ਾਨ ਭਗਤਿਸੇ
ਬਿਨਾ ਅਰ ਦੂਸਰੇ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬਮੈਯੁਧਾਦਿਕ ਚਾਰਸੇਬਿਨਾ
ਔਰ ਅਰਥਵਾਲੀਬਾਣੀਨਹੀਂਉਚਾਰੀ॥ਔਰ ਜਿਸਕੋ ਕਈ
ਬੀੜ ਪਾਯਾ ਚਾਹਤੇ ਹੈਂ॥ ਯਾ ਜੁਦੇ ਰਹੇ ਕੋਭੀ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ
ਕੇ ਤੁਲਜ਼ ਪੂਜਨਾ ਚਾਹਤੇਹੈਂ ਵਹੁ ਯੁਧਾਦਿਕ ਚਾਰੋਸੇ ਅ-
ਧਿਕ ਮਹਾਕਾਲਕੇ ਸਤ੍ਰ ਦੈਤਕੇ ਪੁਤ੍ਰੋਂਕੇ ਨਾਮ ਬਲਸਸਤ੍ਰ
ਬਾਜੇ ਆਦਿਕ ਨਿਰੂਪਣੌ ਕਰਨੇ ਵਾਲਾ ਸਰਬ ਲੋਹਗੁਰ
ਕਾ ਨਹੀਂ ਔਰ ਏਕਸੌਇਕਵੰਜਾਕੀ ਸਾਖੀਮੇ ਲਿਖ੍ਯਿਜ਼ਾਹੈ
ਦੇਵੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਾਵਨੇ ਵਾਲੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਨੂ ਲਾਖ ਰੁਪਯਾ
ਭੇਟਾ ਦੇਕੇ ਕਾਸੀ ਪਹੁਚਾਇਆ॥ ਇਸ ਲਿਖਨੇਸੇ ਜਿਸਮੇ
ਕਈ ਕਰੋੜ ਦੇਨਾ ਲਿਖਾਹੈ ਸੋ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਗੁਰਕਾਨਹੀਂ
॥ ਰਹਤਨਾਵੇ ਆਦਿਕ ਗੁਰਕੇ ਬਨਾਏ ਹੂਏਨਹੀਂ॥ ਕਿਸ
ਵਾਸਤੇ ਏਕਸੌਚਰੰਜਾ ੧੫੪ ਕੀ ਸਾਖੀਮੈ ਲਿਖਜ਼ਾਹੈ॥
ਵਾਸੀਆਂਵਾਲੇ ਸਿੱਖਾਕੇ ਦਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਰਹਿਤਾਕੇ ਸੁਣਕੇ

ਦਸਾਕੇ ਗੁਰੁ ਜੀਨੇ ਅਪਨੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਕੇ ਉਤਰ ਦਿਤੇ ਤਿਸਕਾ ਮਨੀਸਿੰਘ ਜੀਨੇ ਨਕਲ ਉਤਾਰ ਵਾਜਬੁਲ ਅ-ਰਜਦੀ॥ ਈਹਾਂਸੇ ਲੇਕਰ ਦਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਰ ਗੁਰਸਾਹਿਬ ਜੀਕੇਦੀਯੇ ਹੁਯੇ ਉਨਕੇਉਤਰਲਿਖੇਹੈਂ॥ ਸੰਖੇਪਸੇ ਵਹੁ ਪ੍ਸ਼ਨ ਅਰ ਉਨਕੇਉਤਰਈਹਾਂਲਿਖਤੇਹੈਂ॥ਪ੍ਰਸ਼ਨ੧॥ਆਗੇ ਵਿਆਹਮੈ ਵੇਦਮੰਤ੍ਰ ਪੜਾਵਤੇਥੇ॥ ਅਬ ਸਿਖ ਆਨੰਦਹੀ ਪ-ੜਾਵਣਾ ਕਹਤੇਹੈਂ ਕਿਆ ਪੜਾਵੇਂ॥ ਉਤਰ॥ ਪਹਲੇਂ ਆਨੰਦ ਅਰਦਾਸ ਪੀਛੇ ਵੇਦਮੰਤ੍ਰ ਦੋਨੋ ਪੜਾਯੇ॥ ਪ੍ਰਸ਼ਨ॥ ੨ ਆਗੇ ਸਭਨਾਲ ਵਰਤਦੇ ਥੇ॥ ਅਬ ਆਪਕਾ ਹੁਕਮਹੈ॥ ਪੰਜਾਂਸਾਥ ਮਤ ਵਰਤੋ ਕੈਸੇ ਕਰੇ॥ ਉਤਰ॥ ਪੰਜਾਂ ਸਾਥ ਮਤ ਵਰਤੋ ਭੁਲਕੇ ਵਰਤੋ ਤਬ ਅਰਦਾਸ ਕਰਾਯੇ॥ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੩॥ ਆਗੇ ਹਮ ਮਰੇਦੀ ਕ੍ਰਿਆ ਭੱਧਣਸੇ ਲੇ ਸਭ ਕਰਾਵਤੇ ਥੇ॥ ਅਬ ਕੈਸੇਕਰੇ॥ ਉੱਤਰ॥ ਭੱਧਣ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਸਭੀ ਦੇਸਕੀ ਚਾਲ ਕਰਾਯੇ॥ ਪੀਛੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਾਯ ਲੇਵੇ॥ ਭੱਧਣ ਸਿਰਮੂਹ ਮੁਨਾਵਨੇਕਾ ਨਾਮਹੈ॥ ਪ੍ਰਸ਼ਨ॥ ੪ ਵਿਆਹ ਔਰ ਖਿਆਹ ਸਮੇ ਆਗੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਨੂ ਖੁਲਾਵਤੇ॥ ਅਬ ਸਿਖ ਸਿਖਾਂਕੋਹੀ ਛਕਾਵੇ ਕਹਿਤੇਹੈਂ॥ਕਿਆਹੁਕਮ॥ ਉੱਤਰ॥ ਪ੍ਰੇਮਸੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾ ਨੂ ਅਬਿਤਾਨੂ ਸਭ ਕੋ ਛਕਾਯੇ॥ ਪ੍ਰਸ਼ਨ॥ ੫॥ ਜਨੇਊ ਪਾਵਨੇ ਸਮੇ ਆਗੇ ਸਿਰ ਮੁੰਡਾਵਨੇ ਕੀ ਰੀਤਿ ਥੀ ਅਬ ਸਿਖ

ਰੋਕਤੇ ਹੈਂ॥ ਕਿਆ ਹੁਕਮ॥ ਉਤਰ ॥ ਸਹਜਧਾਰੀ
ਕੇ ਬੇਟੇ ਕੀ ਕੰਚੀ ਸੇ ਰੀਤਿ ਕਰੋ ਕੇਸਧਾਰੀ ਕੇ ਬੇਟੇ ਕੋ
ਦਹੀਸੇ ਕੇਸੀ ਅਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾਯੋ ਜਨੇਊ ਸਮੇ॥ ਪ੍ਰਸ੍ਨ ੬ ॥
ਫੁਲ ਗੰਗਾ ਜੀ ਭੇਜਤੇ ਥੇ ਅਬ ਸਿਖ ਰੋਕਤੇ ਹੈਂ ਕਿਆ
ਕਰੇ॥ ਉਤਰ॥ ਅਸਥੀ ਗੰਗਾ ਭੇਜੋ ਧਰਮ ਯੁਧਮੇ ਮਰੇਕੀ
ਊਹਾ ਹੀ ਰਹਿਨੇ ਦੇਵੇ ॥ ਵਾ ਸੰਤੋਕੀ ਚਰਨਧੂੜ ਮੈ ਅਮ੍ਰਿਤ
ਸਰ ਜੀ ਕੀ ਪਰਿਕ੍ਰਮਾਮੇ ਪਾਵੇ ॥ ਪ੍ਰਸ੍ਨ ੭ ॥ ਆਗੇ ਰਾਜ
ਦਰਬਾਰ ਮੈ ਜਾਨੇਵਾਲੇ ਕੰਚੀਸੇ ਕਟਾਕੇ ਦਾੜ੍ਹੀਕੇਰੋਮ ਬਰਾ
ਬਰਰਖਤੇਥੇਅਬਜੋ ਹੁਕਮ ਹੋਵੇ ਸੋ ਕਰੇਂ॥ ਉਤਰ॥ ਸਹਜ
ਧਾਰੀ ਬਰਾਬਰ ਕਰਾਲੇਵੇ॥ ਪ੍ਰਸ੍ਨ ੮॥ ਹੁਕਮਮੁਹਲਗਣੇ
ਕਾ ਨਹੀ ਆਵਤਾਜਾਤਾਸਿਰਗ੍ਰੀਮਮੁਹ ਲਗੇ ਤਬ ਕਿਆ
ਕਰੇ॥ ਉੱਤਰ ॥ ਮੁਹਲੱਗਣੇ ਕਾ ਡਰ ਨਹੀ ਵਰਤੋ ਨਾ ॥
ਪ੍ਰਸ੍ਨ ੯॥ ਗੰਗਾ ਗਯਾ ਨਾਲ ਕੈਸਾ ਵਰਤੀਯੇ ॥ ਉਤਰ॥
ਪ੍ਰੇਮਸੇ ਵਰਤੋ ਦਿਕਮਤ ਕਰੋ॥ ਪ੍ਰਸਨ ੧੦ ॥ ਆਗੇ ਮਰੇ
ਪੈ ਗਰੜ ਵਚਵਾਤੇ ਥੇ ਅਬ ਸਿਖ ਰੋਕਤੇ ਹੈਂ॥ ਕਿਆਕਰੇਂ
॥ ਉੱਤਰ॥ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ ਕਾ ਪਾਠ ਕਰਾਯੋ । ਅਰ
ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਸਲੋਕਾਂਦੀ ਕਥਾ ਕਰਾਯੋ॥ ਜੋ ਪੰਜਵੀ ਪਾਤ
ਸ਼ਾਹੀਨੇ ਬਨਾਯੇ ਹੈਂ । ਇਸਨਕਲ ਉਤਾਰ ਵਾਜਬੁਲ
ਅਰਜਦੀ ਫਾਰਸੀ ਪਾਠ ਕਾ ਯਹ ਅਰਥ ਹੈ ॥ ਵਾਜਬ
ਕਹੀਯੇ ਜੋ ਪੂਛਨੇ ਜੋਗ ਅਰਜਨਾਮ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਥੀ ਤਿਸ

ਕਾ ਯਹ ਨਕਲ ਉਤਾਰ ਹੈ ਅਸਲ ਸਿਖਾ ਪਾਸ ਭੇਜਿਆ ਗਯਾ ਥਾ ॥ ਵਾਜਬ ਅਰ ਅਰਜ ਪਦੋ ਕੇ ਬੀਚ ਮੇ ਅਲ ਪਦ ਦੋ ਕੇ ਮੇਲ ਹੋਤ ਹੈ ॥ ਜੈਸੇ ਮਲਕੁਲ ਮੌਤ ਮੇ ਅਲਹੈ ॥ ਇਤਨੇ ਹੀ ਉਤਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਬਾਹਰਕੀ ਰਹ ਤੋ ਕੇ ਦੀਯੇ॥ ਜੇਕਰ ਰਹਤਿ ਨਾਵੇ ਪ੍ਰੇਮ ਸੁਮਾਰਗ ਜੈਸੇ ਗੁਰੁਜੀਕੇ ਬਨਾਏ ਹੋਤੇ ॥ ਤਬ ਭਾਈ ਮਨੀਸਿੰਘਜੀ ਜਰੂਰ ਸਾਖੀ ਮੈ ਉਨਕਾ ਪਤਾ ਲਿਖਤੇ ਲਿਖਿਆ ਕੋਈ ਨਹੀ ਇਸਤੇ ਵਹੁ ਗੁਰੁ ਕੀ ਰਚਨਾ ਨਹੀ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਿਖੋ ਕੀ ਹੈ ॥ ਛਲੀਯੇਕੀ ਬਾਤ ਮਾਨਨੇ ਲਾਇਕ ਤੋ ਕੋਈ ਭੀ ਨਹੀਹੋਤੀ ਪਰੰਤੂ ਸਚੀ ਬਾਤ ਬਾਲਕ ਕੀ ਭੀ ਮਾਨਲੇਨੀ । ਇਸ ਵਾ ਸਤੇ ਜੋ ਅਸਲ ਹੋਵੇ ਸੋ ਸਚੀ ਮਾਨੋ। ਕੋਈ ਪ੍ਰੇਮੀ ਲੋਗ ਕਹਤੇ ਹੈਂ। ਗੁਰੁ ਕੇ ਨਾਮ ਸੇ ਲਿਖੀਕੋ ਜੇਬ ਦੇਨੀ ਉਚਿਤ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਕੋ ਯਹ ਉਚਿਤ ਨਹੀ ਮਾਲੂਮ ਦੇਤੀ । ਕਿਉ ਕਿ ਝੂਠ ਕੋ ਜੇਬ ਦੇਨੀ ਵਾਜਬ ਹੋਤੀ। ਤਬਗੁਰੁਤੇਗਬਹਾਦਰ ਜੀ ਬਕਾਲੇ ਮੈ ਬਾਈਸ ਮੰਜੀਯੋ ਕੋ ਜੇਬ ਦੇਤੇ ॥ ਆਪ ਜਾਹਰ ਨਾ ਹੋਤੇ। ਗੁਰ ਹਰਿ ਰਾਇਜੀ ਮਿਟੀ ਬੇਈਮਾਨਕੀ ਪੜਨੇਵਾਲੇ ਰਾਮਰਾਇ ਜੀਕੇ ਛਲਕੇ ਪਾਠ ਕੋ ਜੇਬਦੇਤੇ ਬੁਰਾ ਸਮਝਕੇ ਗਦੀਸੇ ਖਾਰਜ ਨਾ ਕਰਤੇ । ਨੌਮੇ ਗੁਰੂ ਜਾਹਰ ਹੁਏ ਸਾਤਵੇਂ ਗੁਰੁ ਜੀਨੇ ਖਾਰਜ ਕੀਆ ਇਸ ਸੇ ਨਿਸਚੇ ਕਰਾਯਾ ਝੂਠ ਕੋ ਜੇਬ ਭੁਲਕਰ ਭੀ ਭਲਾਲੋਕ ਨਾ

ਦੇਵੇ ਇਸੀਸੇ ਮਨੀਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਬਾਣੀ ਕੇ ਅਰਥੋਂ ਕਾ ਨਿਰਣੇ ਲਿਖਾ। ਜੋ ਪੀਛੇ ਔਰ ਲੋਕ ਰਚੇਗੇ। ਤਬਨਿਰਣੇ ਕਰਨਾ ਕਠਨ ਹੋਗਾ। ਯਾਤੇ ਉਨੋਂਨੇਭੀ ਜੇਬਦੇਨੀ ਹਟਾਈ ਜੋ ਦੇਨੀ ਕਹੇ ਸੋ ਜਾਲਕੇ ਪਿਆਰੇ ਹੈਂ। ਮੇਰੇ ਕੋ ਉਨਕੀ ਕਰੀ ਹੁਈ ਨਿੰਦਾਕਾ ਭੀ ਖਿਆਲ ਨਹੀ। ਛਲਕੇਪਿਆਰੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਕੋ ਕੁਰਾਹੀ ਕਹਤੇ ਰਹੇ ਮੇਰੇ ਕੋ ਕਹੇ ਤੋ ਕਿਆ ਆਸਚਰਯ ਹੈ ॥ ਕ੍ਰਿਪਾਕਰ ਨਿੰਦਾ ਸਾਬਨ ਸੇ ਧੋਵੇ ਬਸਤਰ ਮੇਰੀਬੰਦਨਾ ਲੇਵੇ। ਬਾਣੀਕੇ ਨਿਰਣਯ ਕਰਣੇ ਵਾਲੇ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀਕੋ ਜੋ ਚਾਹੇ ਸੋ ਕਹੇ। ॥ ਨਿਰਯਣ ਉਨ ਕੇ ਲਿਖਨੇਸੇ ਕੀਆ। ਵਾਸਤਵ ਸੇ ਯਹ ਨਿਸਚੇ ਹੈ ॥ ਜੋ ਮਨੀਸਿੰਘ ਜੀ ਕੋ ਬੀੜ ਸਮੇ ਨਹੀ ਮਿਲੀ ਸੋ ਗੁਰੋਨੇ ਨਹੀ ਰਚੀ॥ ਇਸ ਮੇ ਕੁਛ ਅਨੁਚਿਤ ਲਿਖਾ ਹੈ॥ ਪਰੀਖਕ ਪਰਖ ਲੇਵੇਂ ॥

੧ ਓਸਤਿਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਵੇਨਮ:

ਗੁਰ ਜੀ ਕੇਮਤਮੇ ਜੋ ਪ੍ਰਮਾਣਬਾਣੀਹੈ ਔਅਪ੍ਰਮਾਣ ਬਾਣੀ ਹੈ ਤਿਸਕੀ ਪਰੀਖਯਾਕਾ ਪ੍ਰਕਰਣ ਲਿਖਤੇ ਹੈਂ ॥ ਸੰਪੂਰਣ ਪੰਥੋ ਮੈ ਸਭੀ ਵਿਦਯਾਵਾਨ ਲੋਕ ਧਰਮ ਕੇ ਔ ਬ੍ਰਹਮਕੇ ਨਿਰਣੇ ਹੇਤ ਸਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣਕ ਅਪ੍ਰਮਾਣਕ ਗ੍ਰੰਥੋਂ ਕੀ ਪਰੀਖਯਾਕਰਤੇਹੈਂ ਜੋ ਨਿਜ ਨਿਜਮਤ ਮੈ ਪ੍ਰਮਾਣਕ ਗ੍ਰੰਥ ਸਿਧ ਹੋਤੇ ਹੈਂ ਉਨਸੇ ਅਪਨੇ ਅਪਨੇ ਬਰਨ ਆਸ੍ਰਮ ਕੇ ਧਰਮ ਨਿਰਣੇ ਕਰਤੇ ਹੈਂ ॥ ਜਿਨ ਲੋਕੋ ਮੈ ਬਰਣਾਦਿ ਬਿਭਾਗ ਨਹੀ ਵਹੁ ਭੀ ਅਪਨੇ ਅਪਨੇ ਮਤਮੇ ਜੋਜੋ ਉਨਕੇ ਸੰਕੇਤਹੈਂ ਉਨਸੇ ਧਰਮਨਿਰਣੇਕਰਤੇਹੈਂ ਜੋਗ੍ਰੰਥਅਪ੍ਰਮਾਨ ਸਿਧ ਹੋਤੇਹੈਂ ਉਨਕੋ ਤਯਾਗਦੇਤੇਹੈ॥ਕੋਈ ਉਨਸੇਕਿਸੇ ਪੰਥ ਮੇ ਧਰਮ ਨਹੀ ਕਰਤਾ ਨਾ ਉਨਕੋ ਭਲਾ ਮਾਨਤਾ ਹੈ ॥ ਨਾ ਉਨਕੇ ਬਨਾਵਨੇ ਵਾਲਜੋ ਕੋ ਭਲਾ ਮਾਨਤਾਹੈ ਇਸਵਾਸਤੇ ਗੁਰੁਮਤ ਮੇ ਭੀ ਪ੍ਰਮਾਣ ਰੂਪ ਅਰ ਅਪ੍ਰਮਾਣ ਰੂਪ ਬਾਣੀ ਕਾ ਨਿਰਣੇਕਰਣਾਆਵਸਯਕਹੂਯਾਕਿਉਂਕਿਯਹਭੀਭਾਰੀ

ਪੰਥ ਹੈ॥ ਇਸ ਮੇਂਭੀਪ੍ਰਮਾਣ ਰੂਪ ਬਾਣੀਸੇਹੀ ਧਰਮ ਕਾ ਕਰਨਾ ਅਰ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਕਾ ਗਯਾਨ ਹੋਨਾ ਚਾਹੀਯੇ॥ ਯਾਂਤੇ ਪਹਿਲੇ ਜੋ ਜੋ ਗੁਰੁਯੋਂਕੀ ਅਰੁ ਗੁਰਕੇ ਸਮੀਪਰਹਨੇਵਾਲੇ ਗੁਰੁ ਕੇ ਸਿਖੋਂ ਕੀ ਬਣਾਈ ਬਾਣੀਹੈ॥ ਸਬ ਬਾਣੀਕੇਨਾਮ ਲਿਖਤੇਹੈਂ। ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਬ ਆਦਿ ੧ ਸਾਖੀਭਾਈਬਾਲੇ ਕੀ ੨ ਗੋਸਟ ਮੱਕੇ ਕੀ ੩ ਪ੍ਰਾਣਸੰਗਲੀ ੪ ਬਹਿਰਤਬੀਲ ੫ ਨਸੀਹਤਨਾਮਾ ੬ ਬਾਣੀਭਾਈਗੁਰਦਾਸਕੀ੭ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਬ ਦਸਮੀ ਪਾਤਸਾਹੀ ੧ ਤਨਖਾਹਨਾਮਾ ੨ ਗੁਰੁ ਪੱਧਤੀ ੩ ਪੈਂਤੀਸਅਛਰੀ ੪ ਮੁਕਤ ਮਾਰਗ ੫ ਪ੍ਰੇਮਸੁਮਾਰਗ ੬ ਛਕੇ ੭ ਸਾਖੀਤੀਸਰੇਮਾਰਗ ਕੀ ਉਸਤਤ ੮ ਸਾਂਖੀ ਜਫਰ ਨਾਮੇ ਕਾ ਉਤਾਰ ੯ ਪੋਥੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਉਥਾਨਕਾ ੧੦ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਸਭੀ ੧੧ ਸਰਬਲੋਹ ੧੨ ਸਾਖੀ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਕੀ ੧੩ ਸਾਖੀ ਗੁਰ ਬਖਸ ਸਿੰਘ ਕੀ ੧੪ ਗਜਲਾਂਰਵਾਈਆਂ ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਕੀਆਂ੧੫॥ਇਤਨੇ ਗੁਰਕੇ ਅਰ ਗੁਰ ਕੇ ਸਮੀਪੀ ਸਿਖੋਂ ਕੀ ਬਾਣੀ ਕੇ ਪੋਥੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਹੈ ॥ ਅਬ ਇਨ ਸਭ ਕੀ ਪਰੀਖਯਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਯੇ ॥ ਜੋ ਇਨ ਮੇ ਕੌਨ ਕੌਨ ਗੁਰੁਯੋਂਕੀ ਬਨਾਈਹੈ॥ ਅਰ ਕੌਨ ਕੌਨ ਝੂਠ ਮੂਠ ਗੁਰਕਾ ਨਾਮ ਆਦਿਮੇ ਲਿਖਕੇ ਮਾਯਾਵੀ ਸਿਖੋਂ ਕੀਆਂ ਬਨਾਈਆਂਹੈ ਅਰ ਕੌਨ ਕੌਨ ਵਾਸ ਤਵ ਤੇ ਗੁਰੁ ਕੇ ਸਮੀਪੀ ਸਿਖੋਂ ਕੀਆ ਬਨਾਈਆਂਹੈ ਅਰ

ਕੌਨ ਕੌਨ ਉਨਕੇ ਨਾਮਸੇਮਾਯਾਵੀਸਿਖੋਕੀਆ ਬਨਾਈਆਂ ਹੈ॥ ਅਰ ਕੌਨਕੌਨ ਗੁਰੁਯੋਂਕੀ ਬਾਣੀ ਮੇਔਰੋਂਕੀ ਬਨਾਈ ਮੇਲੀ ਹੁਈਹੈ॥ ਅਰ ਕੌਨ ਕੌਨ ਅਨਜਾਨੋ ਨੇ ਗੁਰੁ ਕੀ ਹੀ ਔਰ ਲੋਕੋ ਕੀ ਸਮਝ ਰਖੀਹੈ॥ ਪਰੀਖਾ ਕਰਨੇਕੀ ਉਤਮ ਯਹ ਰੀਤਿ ਹੈ॥ ਜਿਸ ਮੇ ਆਦਿ ਵਿਖੇ ਵਾ ਅੰਤ ਵਿਖੇ ਗੁਰ ਕੇ ਦਸਤਖਤ ਹੋਵੇਂ॥ ਵਾਮੋਹਰ ਹੋਵੇ॥ ਯਾ ਉਨਕੇ ਸਮੇ ਸੇ ਉਸਕਾ ਉਸੀ ਜਿਲਦ ਮੇ ਰਹਨਾ ਪ੍ਰਸਿਧ ਹੋਵੇ॥ ਜੋ ਉਨ ਕੇ ਸਮੇ ਮੇ ਬਾਂਧੀ ਗਈਹੈ॥ ਜੈਸੇ ਹੁਕਮ ਨਾਮੇ ਜੈਸੇ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀਹੈ ॥ ਅਥਵਾ ਜੋ ਪੂਰੀ ਪਰੀਖਕੋ ਕੀ ਦ੍ਰਿਸ੍ਰਿ ਮੇ ਉਨ ਕੀ ਰਚਨਾ ਸਾਥ ਮਿਲੇ ਅਰ ਉਸ ਮੇ ਕਿਸੀ ਤਰਾਂ ਕਾ ਆਗੇ ਪੀਛੇ ਅਪਨੇ ਲਿਖਨੇ ਮੈ ਬਿਰੋਧ ਨਾ ਹੋਵੇ॥ ਜੈਸਾ ਸਰਬ ਲੋਹ ਮੈ ਆਗੇ ਕਹੇਂਗੇ॥ ਅਰਔਰ ਨਿਰਣੇ ਕਰੀ ਹੁਈ ਬਾਣੀਸੇ ਬਿਰੁਧ ਭੀ ਨਾ ਹੋ ॥ ਜੈਸੇ ਚਰਿਤ੍ਰੋ ਕੇਆਦਿ ਕੇ ਸਵੈਯੇ ਮੇ ਕਹੇ ਸ੍ਰੂਪ ਸੇ ਸਾਰੇ ਸਰਬ ਲੋਹਮੇ ਕਹਯਾ ਸ੍ਰੂਪ ਬਿਰੁਧ ਦਿਖਾਵੇਂਗੇ ॥ ਜਿਸਮੈ ਯੇ ਬਾਤੇ ਆਵੇ ਸੋ ਬਾਣੀ ਗੁਰੁ ਕੀ ਜਾਨਣੀ॥ ਜੋ ਇਨ ਬਾਤੋਸੇ ਰਹਿਤ ਗੁਰ ਕੀ ਪ੍ਰਸਿਧ ਹੋ ਵਹੁ ਮਾਯਾਵੀ ਪੁਰਖੋ ਕੀ ਬਨਾਈ ਜਾਨਣੀ ਜੈਸੇ ਆਗੇ ਸਰਬ ਲੋਹਾਦਿਕ ਕਹੇ ਜਾਵੇਂਗੇ॥ ਇਸਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਤਿ ਪਾਦਨ ਕਰੀ ਯਹ ਪਰੀਖਯਾਕੀ ਰੀਤਿਅਬ ਦਿਖਾਵ ਤੇਹੈ॥ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੀ ਸਭ ਬਾਣੀ॥ ਭਾਈ

ਗੁਰਦਾਸ ਔ ਬੰਨੋ ਕੇ ਹਾਥ ਲਿਖਹੋਕਰ ਉਨਕੇ ਸਮੇ
ਜਿਲਦ ਮੇ ਆਚੁਕੀ ਨੌਮੀ ਪਾਤਸਾਹੀ ਕੇ ਸਬਦ ਮੇਲਕੇ
ਗੁਰ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੇ ਸਮੇ ਮੇ ਦਮਦਮੇ ਮੈ ਆਚੁਕੀ
ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਵਹੁ ਸਭੀ ਪ੍ਰਮਾਣਹੈ॥ ਅਧਿਕ ਨਜੂਨ ਸੁਧ
ਅਸੁਧਕਾਸੰਦੇਹਮੇਟਨੇਹੇਤਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬਆਦਿਕਰਤਾਰਪੁਰ
ਮੇ ਅਰ ਜ਼ਿਲੇ ਗੁਜਰਾਤ ਸ਼ਹਰ ਮਾਂਗਟਮੇ ਵਿਦਜਮਾਨਹੈ॥
ਸੇਖਰਹੀ ਗੁਰਨਾਨਕਜੀਕੇ ਨਾਮਕੀ ਪ੍ਰੇਮ ਅਛਰੀ ਬਿਹੰਗ
ਮਾਦਿਕ ਬਾਨੀ ਉਨਕੀਇੱਜ਼ਤ ਇਤਨੇਸੇ ਹੀ ਸਮਝ ਲੇਵੇ
॥ ਜਬ ਗੁਰੁਅਰਜਨ ਜੀ ਆਪਨੇ ਸਾਮਨੇਹੀ ਥੋੜੇਸੇ ਬਾਹ
ਰਲੇਸਬਦ ਪਾਵਨੇ ਵਾਲੇ ਬੰਨੋਕੀ ਬੀੜਕੋ ਖਾਰੀਨਾਮ ਧਰ
ਚੁਕੇ ਤਬ ਉਨ ਬਾਨੀਯੋਂਕੋ ਅਰ ਤਿਨਕੇ ਪੜਨੇ ਵਾਲਜੋਂ
ਕੋ ਮਿੱਠਾ ਕਬ ਸਮਝੇਂਗੇ॥ ਸਾਖੀ ਭਾਈ ਬਾਲੇਕੀ ਮੇ ਯੇ
ਚਾਰ ਬਾਤਾਂ ਨਿਰੰਜਨੀਯੋਂਕੀ ਲਿਖੀਆਂ ਬਿਰੁੱਧਹੈ॥ ਜਿਨ
ਮੇ ਪਹਲੀ ਸਤਨਾਮਾਦਿ ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ ਛੋਡ ਗੁਰੁਜੀਕੀ ਸਤ
ਕਰਤਾਰ ਅਵਾਜ ਲਿਖਨੀ ਜਿਸਸੇ ਕਈ ਗਜ਼ਾਨੀ ਇਸਕੋ
ਗੁਰ ਅਰਜਨਜੀਕਾ ਬਨਾਇਆ ਮੰਗਲਾਚਰਨ ਕਹਨੇ
ਲਗੇ॥ ਦੂਜੀ ਖ੍ਵਾਜਾ ਗੁਰ ਲਿਖਨਾ॥ ਜਿਸਸੇ ਰਬਾਬੀ ਮੁ-
ਸਲਮਾਨੋਪੈ ਅਲੀਕਾ ਖ੍ਵਾਜਾ ਖ੍ਵਾਜੇਕਾ ਚੇਲਾ ਗੁਰਨਾਨਕ
ਐਸੇ ਸੁਣਾਵਨੇ ਲਗੇ॥ ਤੀਜੀ ਕਬੀਰਕੋ ਨਿਰੰਕਾਰ ਪਰ
ਚੌਰੀ ਕਰਤਾ ਲਿਖਨਾ॥ ਜਿਸਬਜ਼ੁਰਗੀਕੋ ਸੁਨਕੇ ਕਬੀਰ

ਕਾ ਚੇਲਾ ਗੁਰਨਾਨਕ ਐਸਾ ਲਿਖਕੇ ਬਨਾਰਸ ਵਾਸੀ ਸਿਵ ਪ੍ਰਸਾਦਕਾ ਅਪਨੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾ ਤਿਮਰਨਾਸਕਨਾਮ ਰਖਨਾ॥ ਹਮਕੋ ਔਰ ਬਾਤੋਂਮੇਭੀ ਤਿਮਰ ਪ੍ਰਕਾਸਕ ਮ-ਲੂਮ ਦੇਨੇ ਲਗਾ॥ ਚੌਥਾ ਗੁਰਨਾਨਕ ਜੀਕਾ ਰੰਗਾੜੀ ਸਾਥ ਬਿਵਾਹ ਲਿਖਨਾ ਜਿਸਕੋ ਸੁਨਕੇ ਸਿਖ ਸ੍ਰਧਾ ਦੂਰਕਰੇ॥ ਇਨਸੇ ਬਿਨਾ ਔਰ ਅੰਸਮੇ ਗੁਰਦਾਸਕੀ ਬਾਣੀ ਅਰ ਮਨੀ ਸਿੰਘਕੀ ਸਾਖੀ ਸਾਥ ਮਿਲਨੇਸੇ ਪ੍ਰਮਾਣਹੈ॥ ਯਾਤੇ ਬਾਲੇ ਵਾਲੀ ਸਾਖੀ ਕੋ ਹਮਨੇ ਚਾਰ ਬਾਤਾਂ ਛੋਡਕੇ ਔਰ ਅੰਸਮੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਔਮਨੀਸਿੰਘਕੀ ਪਰੀਖਕ ਕੀ ਸਾਖੀਸੇ ਜਾਣਿਆ॥ ਗੋਸਟ ਮੱਕੇਕੀ ਅਰਪ੍ਰਾਣਸੰਗਲੀ ਬਹਰਤਬੀਲ ਗੁਰੂਔਗੁਰਕੇ ਸਿਖੋਂਕੀ ਬਾਣੀਸੇ ਬਿਰੁਧ ਨਾ ਹੋਨੇਤੇ ਸਭ ਐਸਮੇ ਪ੍ਰਮਾਣਹੈ ਅਰਗੁਰੂਨਾਨਕ ਜੀਕੀ ਹੈ॥ ਨਸੀਹਤਨਾਮੇਕੋ ਗੁਰੁਕਾ ਹੋਨੇਮੇ ਸੰਦੇਹਹੈ ਕਿਸ ਵਾਸ ਤੇ ਨਸੀਹਤਨਾਮੇ ਮੈ ਕਾਰੂ ਪ੍ਰਤਿ ਗੁਰਨਾਨਕਜੀ ਕਾ ਉਪ ਦੇਸ ਲਿਖਯਾਹੈ॥ ਚਿਹਲ ਗੰਜ ਜੋਰੇ ਨ ਰਖਯੋਈਮਾਨ॥ ਦੇਖੋਰੇ ਕਾਰੂ ਜੋ ਹੋਤੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨ॥ ਅਰ ਕਾਰੂ ਮੂਸਾਕੇ ਵਖਤ ਮੇ ਹੂਆਹੈ॥ ਜਿਸਕੋ ਅਬ ਦੋ ਹਜਾਰ ਬਰਸ ਗੁਜਰਤਾਹੈ ॥ ਗੁਰਕਾ ਸੰਬਤ ਚਾਰਸੈਸਾਤਹੈ॥ ਜੇਕਰ ਮਨੀਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਕਾਰੂ ਦੂਸਰਾ ਲਿਖਾਹੈ॥ ਤਬ ਰਹੇ ਪ੍ਰਮਾਣ॥ ਪਰੰ ਤੂ ਦੂਸਰਾ ਕਾਰੂ ਕੋਈ ਚਾਲੀ ਗੰਜੋਵਾਲਾ ਪ੍ਰਸਿਧ ਨਹੀਂ

ਸੁਨਿਆ। ਯਾਤੇ ਰਹੋ ਪਹਲੇਕੇਨਾਮਸੇ ਹੀ ਲੋਕੋਕੋ ਉਪਦੇਸ ॥ ਤੁਕਕਾ ਯਹ ਅਰਥਹੈ ॥ ਦੇਖੋਰੇ ਲੋਕੋ ਜੋ ਕਾਰੂ ਗੋਰਮੈ ਪੜਾ ਯਾ ਅਪਨੇ ਮਤਸੇ ਔਰ ਜੂਨੋਮੇ ਪੜਾ ਖਰਾਬ ਹੋਤਾਹੈ ॥ ਬਾਣੀ ਗੁਰਦਾਸਕੀਮੇਂ ਅਧਿਕ ਕਿਸੇਨੇ ਪਾਈ ਨਹੀਂ ॥ ਉਨਤਾਲੀਵਾਰ ਪਾਂਚਸੈ ਛਵੰਜਾ ਸੋਰਠੇ ਦੋਹਰੇ ਛੰਤਸਵੈਯੇ ਕਬਿੱਤ ਪੂਰੇਹੈਂ ਯਾਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਹੈ ॥ ਏਕ ਕਿਸੇ ਮਾਯਾਵੀਨੇ ਵਾਹਵਾਹ ਗੋਬਿੰਦਸਿੰਘ ਆਪੇ ਗੁਰੁਚੇਲਾ ਯਹ ਗੁਰਦਾਸ ਕੇ ਨਾਮਸੇ ਬਨਾਈਹੈ॥ ਤਿਸਕਾ ਪਾਠ ਗੁਰਦਾਸਕੀ ਕ-ਵਿਤਾਸੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਤਾ ਯਾਤੇ ਗੁਰਦਾਸਕੀ ਜਾਨਕੇ ਨਹੀਂ ਮਾਨਣੀ ਅਪ੍ਰਮਾਣਹੈ ॥ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਦਸਮੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਕਾ ਮਨੀਸਿੰਘਅਰ ਦੀਪਸਿੰਘਕੀਬੀੜਵਾਲਾਗੁਰੁਕਾਹੈਯਾ-ਤੇਸਭੀਪ੍ਰਮਾਨਹੈਂ॥ ਬਹੁਤਲੋਕ ਇਸਮੇ ਆਦਿਮੇਭੱਟੋਕੀ ਕ-ਵਿਤਾਵਤ ਗੁਰਪਾਸ ਰਹਨੇਵਾਲੇਕਵੀਯੋਂਕੀਕਵਿਤਾਕਹਤੇ ਹੈਂ ॥ ਅਰ ਕਵੀਯੋਂ ਕੀਕਵਿਤਾਮੈ ਪਾਤਸਾਹੀਦਸ ਆਦਿਮੇ ਲਿਖਯਾ ਦੇਖਕੇ ਉਨਕੋ ਗੁਰਕੀਰਚਨਾ ਕਹਿਤੇ ਹੈ॥ ਬੁਧੀ ਮਾਨੋ ਕੋ ਇਨਦੋਨੋ ਬਾਤੋਕੇ ਕਹਨਵਾਲਯੋਂ ਪੈ ਹਾਸੀ ਅਰ ਅਫਸੋਸ ਹੈ ॥ ਸੋਈ ਦਿਖਾਵੇ ਹੈਂ॥ ਅਤਯੰਤ ਹਾਸੀ ਅਰੁ ਅਫਸੋਸ ਹੈ ਉਨਲੋਗੋਂ ਕੀ ਬੁਧਿ ਪਰ ਜੋਲੋਗ ਜਿਸ ਚੌਪਈ ਅਰ ਚੰਡੀਚਰਿਤ੍ਰਾਦਿਕੋ ਸਾਥ ਰਹਰਾਸ ਔ ਪੀਛੇ ਸੇ ਲੋਪ ਚੰਡਕਾ ਹੋਗਈ ਐਸਾ ਨਿਤਯਨੇਮਕਰਤੇ

ਹੈਂ ॥ ਅਰ ਵਹੁ ਜਿਲਦਮੈ ਹੈ ਅਰ ਗੁਰੂ ਕੀ ਰਚਨਾ ਸੇ ਫਰਕ ਨਹੀ ਅਰਥ ਵਿਰੁਧ ਨਹੀ ॥ ਫਿਰ ਉਸਕੋ ਕਵੀਯੋਂ ਕੀ ਬਨਾਈ ਕਹਤੇ ਹੈਂ ॥ ਜੋ ਤਨਖਾਹਨਾਮੇ ਜੈਸੀਆਂ ਕਵੀਯੋਂ ਕੀਆ ਬਨਾਈਆਂ ॥ ਜਿਲਦ ਸੇ ਬਾਹਰ ਗੁਰਕੀ ਬਾਣੀ ਸੇ ਵਿਰੁਧ ਅਰਥ ਵਾਲੀਆਂ ਹੈ ॥ ਤਿਨਪੈ ਪੂਰਾ ਨਿਸਚਾ ਰਖਤੇ ਹੈ ਪਰੀਖਾਕਰੇ ਉਸਪੈ ਤਰਕ ਉਠਾਤੇਹੈਂ ਆਪ ਬਾਣੀਕਾ ਅਰਥ ਨਾ ਜਾਨਨੇ ਸੇ ਪਰੀਖਯਾ ਕੀ ਸਮਰਥ ਨਹੀ ਰਖਤੇ ॥ ਇਸੀ ਵਾਸਤੇ ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰਮੈ ਉਕ੍ਤ ਬਿਲਾਸ ਪਦ ਕਾਅਰਥਨਾਜਾਨਨੇਸੇਯਹਬਿਲਾਸਕਵੀਕੀ ਉਕ੍ਤ ਹੈ ॥ ਐਸਾ ਅਰਥ ਸਮਝ ਕੇ ਇਸਕੋ ਬਿਲਾਸ ਕਵਿ ਕੀ ਕਵਿਤਾ ਸਮਝਤੇ ਹੈ ॥ ਅਕਾਲਉਸਤਤਿ ਕੇ ਸਵੈਯੋਂ ਮੈ ਭੂਪਤ ਅਰ ਸ੍ਰੀਪਤਿ ਪਦੋ ਸੇ ਭੂਪਤਿਕੀ ਅਰ ਸ੍ਰੀਪਤਿ ਕਵੀਕੀ ਕਵਿਤਾਸਮਝਤੇ ਹੈਂ ॥ ਏਵੰ ਜਿਸਮੇ ਮੰਗਲਪਦ ਦੇਖੇਂ ਉਸਕੋ ਮੰਗਲਕੀ ਕਵਿਤਾ ਜਾਨਤੇ ਹੈਂ ॥ ਐਸੇ ਗੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀਮੈ ਬਿਲਾਸਾਦਿ ਪਦੋਕਾ ਅਰਥ ਨਾ ਜਾਨਨੇ ਸੇ ਕਵੀਯੋਂ ਕਾ ਨਾਮ ਸਮਝਕੇ ਜਾਪ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਸਵੈਯੇ ਐਸੇ ਔਰ ਕੁਛ ਥੋੜੀਸੀ ਬਾਣੀ ਬਿਨਾ ਅਨਯ ਕਵੀਯੋਂ ਕੀ ਸਾਰੀ ਸਮਝਤੇ ਹੈਂ ਅਨਯ ਕਵੀਯੋਂਕੀ ਸਮਝਨੇ ਮੈ ਜਾਨ ਪੜਤਾ ਹੈ ਉਨੋਨੇ ਯਹ ਬੀਜ ਜਾਨਯਾ ॥ ਕਹੀਕਹੀ ਗੁਰ ਬਾਣੀ ਮੈ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਲਿਖਾ ਹੈ ॥ ਉਸਸੇਉਨਕੋ ਸੰਸ-

ਯ ਹੁਯਾ॥ ਜੋ ਔਰ ਬਾਣੀ ਗੁਰਕੇ ਮੁਖਕੇ ਵਾਕਨਹੀਂ ਕਵਿ
ਯੋ ਕੀ ਹੈ॥ ਪਰੰਤੂ ਇਹ ਸਮਝਨਾ ਉਨਕਾ ਮਿਥ੍ਯਾ ਹੈ
ਕਾਹੇਤੇ ਵਹੁ ਲਿਖਨਾ ਗੁਰਕਾ ਐਸਾ ਹੈ॥ ਜੈਸੇ ਆਦਿ
ਗ੍ੰਥ ਸਾਹਿਬਮੈ ਕਹੀਂ ਕਹੀਂ ਸੁਧ ਲਿਖ੍ਯਾ ਹੈ॥ ਅਰ ਉ-
ਤਨੇ ਸੁਧ ਲਿਖਨੇਸੇ ਔਰ ਅਸੁਧ ਨਹੀ ਸਿੱਧ ਹੋਤਾ॥ ਤੈਸੇ
ਕਹੀਂਕਹੀਂਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਲਿਖਨੇ ਸੇ ਔਰ ਅਨ੍ਯ ਕਵੀਯੋ
ਕੀ ਨਹੀ ਸਿਧਹੋਤੀ॥ ਜੇਕਰਸਿਧਹੋਵੇ ਤਬ ਰਹਰਾਸ ਮੈ
ਅਨ੍ਯ ਕਵੀਯੋਂ ਕੀ ਬਨਾਈ ਚੌਪਈ ਨਾ ਪੜ੍ਹਨੀ ਚਾਹੀਏ
॥ ਅਰਸੇਵਕਸਿਖਹਮਾਰੇਤਾਰੀਯਹ॥ ਯਹ ਕਹਨਾ ਭੀ ਮਿ-
ਥ੍ਯਾ ਹੋਵੇਗਾ॥ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੁ ਬਿਨਾ ਗੁਰੂਕੇ ਸਿਖ ਕਿਸ
ਕਵੀਕੇ ਸਿਖ ਹੈ॥ ਏਵੰ ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰ ਮੈ ਦੇਹ ਚੰਡਕਾ ਮੋਹ
ਕਹਨਾ ਮਿਥ੍ਯਾ ਹੋਵੇਗਾ॥ ਯਾਤੇ ਗ੍ੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮੇਂ ਸਭੀ
ਗੁਰਕੀ ਹੈ॥ ਅਰ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ॥ ਚਰਿਤ੍ਰ ਕਥਾ ਕਾਂਤਾਸਮਿ
ਤ ਨ੍ਯਾਯ ਸੇ ਭਰਤਾਦਿਕ ਰਿਖੀਯੋਂ ਕੇ ਇਸਤਰੀ ਭੇਦੋ ਕੇ
ਨਿਰਣੇਵਤ ਉਪਦੇਸਹੇਤ ਲਿਖੀਹੈ॥ ਅਰ ਅਪਨੇ ਜਨੋ
ਕੋ ਛਲਸੇ ਬਚਾਵਨੇਕੀ ਸਿਖ੍ਯਾ ਲਿਖੀਹੈ॥ ਕ੍ਰਿਪਾਲਨ
ਭੀਜਤਲਾਂਡ ਕਟਾਏ॥ ਇਤ੍ਯਾਦਿ ਸਪਸ੍ਟ ਲਿਖਨਾ ਸ੍ਰੁਤੰ
ਤ੍ਰਤਾ ਸੇ ਹੈ॥ ਭੱਟੋਵਤ ਗੁਰਭਕ੍ਤ ਕਵੀਯੋਂਕੀਹੋ ਤੋਰਹੋਬੀਚ
ਪਰੰਤੁ ਭਟੋ ਕੀ ਬਾਣੀ ਵਤਕਵੀ ਕੇ ਨਾਮਸੇ ਨਿਰਣੇ ਕਰੀ
ਹੂਈ ਬਿਨਾ ਕਵੀਕੀ ਕਹਨਾ ਪੂਨਾ ਭੀ ਅਨੁਚਿਤਹੈ ਇਸ

ਵਾਸਤੇ ਸਭ ਗੁਰੁ ਕੀ ਹੈ ਯਾਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਹੈ ॥ ਅਰ ਜਿਸਮੇ ਗੁਰੁਕਾ ਨਾਮਲਿਖਾ ਹੈ ਅਰ ਗੁਰੁਕੀ ਬਨਾਈ ਨਹੀ ਸੋ ਪ੍ਰਮਾਣ ਨਹੀ ਅਬ ਯਹ ਲਿਖਤੇ ਹੈ॥ ਜਿਨਕੇ ਆਦਿਮੈ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦਸਲਿਖਨਾ ਅਰੁ ਨੰਦਲਾਲ ਗੁਰਕਾ ਸੰਬਾਦ ਜਾਨਕਰ ਗੁਰਕੀ ਬਨਾਈ ਸਮਝਤੇਹੈ॥ ਬਿਚਾਰਕਰਨੇਂ ਸੇ ਵਹੁ ਗੁਰਕੀ ਬਾਣੀਸੇ ਵਿਰੁਧਹੈ ਅਰ ਆਗੇ ਪੀਛੇ ਆਪ ਭੀ ਵਿਰੁਧ ਹੈ ॥ ਰਚਨਾ ਗੁਰੁ ਜੀ ਕੀ ਰਚਨਾ ਸਾਥ ਨਹੀ ਮਿਲਤੀ ॥ ਗੁਰੁਕੀ ਮੋਹਰ ਔਰ ਦਸਤਖਤ ਉਨਪੈ ਨਹੀ ਗੁਰੁ ਕੀ ਬਾਣੀਕੀ ਜਿਲਦ ਮੈ ਨਹੀ॥ ਜੈਸੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਿਖਕਾ ਬਨਾਯਾ ਤਨਖਾਹ ਨਾਮਾਇਨਸਭਬਾਤੋਂ ਵਾਲਾ ਹੈ । ਕਿਸਵਾਸਤੇ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮੈ ਗੁਰੁ ਲਿਖਤੇ ਹੈ ॥ ਜਿਤੇ ਸਸਤ੍ਰਨਾਮੰ॥ ਨਮਸਕਾਰਤਾਮੰ॥ ਯਹਨਹੀ ਲਿਖਤੇ॥ ਜਿ ਤੇਜਗਤ ਲੋਹਾ ॥ ਨਮੋਤਾਸਮੋਹਾ ॥ ਜੇਕਰ ਲੋਹੇਮਾਤ੍ਰ ਕੋ ਨਮੋ ਲਿਖਤੇ ਤਬ ਲੋਹੇ ਮਾਤ੍ਰ ਕਾ

ਅਦਬਹੋਤਾ ਚਰਣ ਛੁਹਾਵਨੇ ਵਾਲੇ ਕੋ ਪੁਨਾ ਪੁਨਾ ਜਨਮ ਹੋਤਾ ਸੋ ਗੁਰੁ ਨੇ ਲਿਖਯਾ ਨਹੀ ਯਾਤੇ ਮੁਹਰ ਤੁਰਕ ਕੀ ਸਿਰ ਧਰੇ ਲੋਹਾ ਲਗਾਵੇ ਚਰਨ॥ ਕਹੇ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸੁਨ ਲਾਲ ਜੀ ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਹੋਇ ਤਿਸ ਮਰਨ ਯਹਿ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਿਖਕਾ ਬਚਨਹੈ ਜਿਸਨੇ ਸਰਬ ਲੋਹਕਾ ਅਰਥ ਸਾਰਾ ਲੋਹਾ ਸਮਝਾ ਅਰ ਸਿੰਘੋ ਕੋ ਰਕਾਬੋ ਪਰ ਪੈਰ ਨਾ

ਰਖਨੇ ਕੀ ਤਕਲੀਫ ਦਈ ਅਰ ਹਮੇਸਾ ਉਨਕੀ ਦਾਲ ਤਰਕਾਰੀ ਕਾਲੀ ਕਰਾਈ॥ ਦੂਸਰੇ ਪੁਰਾਨੀ ਲਿਖਤ ਕੀ ਪੋਥੀਯੋਂ ਮੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਨਾਮ ਇਸਮੇ ਸਿੰਘ ਸੇ ਬਿਨਾ ਲਿਖਾਹੈ ਇਸਸੇ ਯਹ ਕਹਿਨਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸੇ ਪਹਿਲੇ ਮਾਲੂਮ ਹੋਤਾ ਹੈ। ਅਰ ਉਸ ਸਮੇ ਰਹਿਤ ਕਹਨੀ ਗਾਉਂ ਬਸ ਏ ਬਿਨਾ ਹਦ ਨਿਕਾਸਨਕੀ ਤਰਾਂਹੈਸਿੰਘ ਅਰ ਸੁਨਪਦਲਗਾ ਏ ਦੋਹੇ ਚੌਪਈ ਕੇ ਲਖਣ ਕਾ ਭੰਗ ਹੋਵੇਹੈ ਉਨਕੀਬਾਨੀ ਮੈ ਯਹ ਬਾਤ ਬਨੇ ਨਹੀ ਇਸਸੇ ਭੀ ਜਾਨੋ ਯਹ ਪ੍ਰੇਮੀ ਕਾ ਹੈ ਇਸਕੋ ਦੇਖਕਰ ਸੂਰਯ ਪ੍ਰਕਾਸ ਅਰ ਗੁਰਬਿਲਾਸੋ ਮੈ ਜੋ ਲਿਖਾ ਹੋਗਾ ਸੋ ਭੀ ਇਸੀ ਰਸਤੇ ਲਖਾਵਨਾ। ਇਸ ਜੈਸੇ ਹੀ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਕੀ ਬਨਾਈ ਗੁਰਪੱਧਤੀ ਹੈ ਜਿਸਮੈ ਨਿਰਮਲਜ਼ੇ ਕੇ ਹੋਨੇ ਕਾ ਹਾਲ ਲਿਖਾ ਹੈ॥ ਸੋ ਭੀ ਇਸੀ ਰਸਤੇ ਕਾ ਮੁਸਾਫਰ ਹੈ॥ ਐਸੇ ਹੀ ਪ੍ਰੇਮੀ ਕੀ ਬਨਾਈ ਪੈਂਤੀਸ ਅਖਰੀਹੈ ਜਿਸਮੈ ਬਾਲਾ ਸੁੰਦਰੀ ਕਾ ਮੰਤ੍ਰਲਿਖਯਾ ਹੈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਨਾਵਤੇ ਤੋ ਮਹਾਕਾਲੀਕਾ ਔ ਦੁਰਗਾ ਕਾ ਮੰਤ੍ਰ ਛੋਡਕਰ ਬਾਲਾਸੁੰਦਰੀ ਕਾ ਮੰਤ੍ਰ ਕਯੋਂ ਲਿਖਤੇ ਬਾਲਾ ਸੁੰਦਰੀ ਔਰ ਦੇਵੀ ਹੈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮੈ ਕਾਲੀ ਕੀ ਔ ਦੁਰਗਾ ਕੀ ਉਪਾਸਨਾ ਲਿਖਤੇ ਹੈ॥ ਜੈਸੇ ਮਹਾਕਾਲ ਕਾਲਿਕਾ ਅਰਾਧੀ॥ ਦੇਹ ਚੰਡਕਾ ਮੋਹ ਇਤਯਾਦਿ॥ ਦੂਸਰੇ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਜੀਕੇ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਮੇ ਗੁਰ ਨਾਨਕਜੀ ਕਾ

ਨਾਮ ਭੋਗ ਮੈ ਕਹੀ ਨਹੀ ਇਸਮੇ ਹੈ ਯਾਤੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਕੀ ਹੈ ਇਸ ਜੈਸੇ ਹੀ ਪ੍ਰੇਮੀਕਾ ਬਨਾਯਾ ਮੁਕਤ ਮਾਰਗ ਹੈ॥ ਕਾਹੇ ਤੇ ਉਸਮੈ ਜਪਜੀ ਕੇ ਪਾਠ ਕੀ ਬਿਧਿਮੈ ਪੰਜਾ ਸਿਖਾਂ ਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੈ॥ ਜੋ ਗੁਰੁ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਤਨਾਮਾਦਿ ਅ ਕਾਲਕਾ ਕੀਯਾ ਹੁਯਾ ਉਪਦੇਸ ਸੁਨਾਯਾ ॥ ਅਰਸੁਨਾਕਰ ਆਗੇ ਓਂਅਸਯਜਪਚਤੁਰਬਿੰਸਤਯਖਰਮਹਾਮੰਤ੍ਰਸਯ ਇ-ਤਯਾਦਿ ਪਾਠਸੇ॥ ਅੰਗਨਯਾਸਾਦਿਕ ਕਹਯਾ ਐਸਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾ ਕਥਨ ਲਿਖਯਾ ਸੋ ਸਭ ਮਿਥਯਾ ਹੈ ਕਾਹੇ ਤੇ ਗੁਰ ਗੋਬਿੰਦਸਿੰਘਜੀ ਨੇ ਅਪਨੇ ਸਾਰੇ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾ-ਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਪਾਠ ਨਹੀ ਲਿਖਾ॥ ਉਸਮੇਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਪਾਠਹੈ॥ ਪੁਨਾ ਅਖੰਡ ਮੰਡਲਾਕਾਰੰ ਇਤਯਾਦਿ ਗੁਰ ਗੀਤਾ ਕੇ ਉਸਮੇਂ ਸਲੋਕ ਲਿਖੇ ਹੈ। ਗੁਰ ਲਿਖਤੇ ਤੋ ਅਪਨੀ ਅਰ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਕੀ ਬਾਣੀ ਛੋਡਕੇ ਔਰ ਸੇ ਗੁਰ ਕੀ ਉਸਤਤਿ ਕਿਉਂਲਿਖਤੇ॥ ਇਸਮੈਲਿਖੀਹੈ ਯਾਤੇਜਾਨ ਪੜਤਾ ਹੈ ਯਹ ਕਿਸੇ ਨ੍ਰਿਬਾਨ ਪ੍ਰੀਤਮਦਾਸ ਪਾਸ ਬੈਠਨੇ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਿਖ ਸਾਧਕਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨ੍ਰਿਬਾਣਨੇਸ੍ਰੀਚੰਦਜੀ ਕੇ ਨਾਮਸੇ ਸੇਲੀ ਟੋਪੀ ਤੂੰਬੇ ਝੋਲੀਆਦਿਕੋਂ ਕੇ ਮੰਤ੍ਰਾਦਿਕ ਅਰ ਖਿੰਥੜਾ ਮੇਖਲਾ ਗੋਦੜੀਆਦਿਕ ਬਹੁਤ ਬਨਾਏ॥ ਅਰ ਜਾਪਕੀ ਬਿਧਵਾਲੀ ਏਕ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਮੈ ਜਪਜੀ ਕੀ ਟੀਕਾ ਭੀ ਬਨਾਈ ਮੁਕ੍ਤ ਮਾਰਗ ਸੁਧਾਪੂਰਕਕੀ ਪੋਥੀ

ਹੈ ਇਸੀ ਤਰਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸੁਮਾਰਗ ਭੀ ਮਾਯਾਵੀ ਪ੍ਰੇਮੀਕਾ ਹੈ ॥ ਕਿਸ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਸੁਮਾਰਗ ਕੇ ਚੌਥੇ ਅਧਯਾਯਕੇਚੌਧਵੇ ਬਚਨਕੀ ਪੰਦ੍ਰਵੀ ਪੌੜੀ ਮੈ ਲਿਖਾਹੈ। ਮੁਸਲਮਾਨੀਕੋ ਹਿੰਦੂਨੀ ਬਨਾ ਲੇਨਾ ਅਰ ਆਨੰਦ ਪੜਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਔਰਤ ਸਾਥ ਭੋਗ ਕਰਲੇਨਾ॥ ਅਰ ਪੰਜਵੇ ਅਧਯਾਯਕੇਚੌਥੇ ਬਚਨ ਕੀ ਗਿਆਰਵੀ ਪੌੜੀ ਮੈ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਰਦ ਭੇਟ ਕਰਕੇ ਹਲਾਲ ਖਾ ਲੇਨਾ ਇਸ ਲਿਖਨੇਕੀ ਓਰ ਮਤ ਕੀ ਮਰਯਾਦਾ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਦੇਖੋ ਤੋ ਯਹ ਕੈਸੀ ਬੁਰੀ ਬਾਤੇਂ ਲਿਖੀ ਹੈ ॥ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਮਤਮੇ ਤਮਾਕੂ ਵਰਤਨਾ ਕੇਸ ਮੁੰਡਾਨੇ ਮੁਸਲਮਾਨੀਸੇ ਸੰਗਕਰਨਾਕੁੱਠਾਖਾਨਾਯਹੀ ਬਡੀ ਤਨਖਾਹ ਹੈ ਉਨਹੀਂਮੇ ਦੋ ਗ੍ਰਹਣਕਰਾਵਨੀਕਰੀ ਸੋਅਨੁਚਿਤਕੀਆ ਐਸੇ ਲਿਖਨੇ ਕੋ ਉਚਿਤ ਮਾਨੇ ਕੁਛ ਦਿਨੋਮੇਕੋਈਐਸੀਭੀ ਲਿਖਤ ਜਾਹਰ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ ਜੋ ਅਮੁਕ ਮੰਤ੍ਰਸੇ ਸੁਧਕਰ ਰਹਦੀਆਂ ਦੋਵੇ ਸੁੱਧ ਕਰ ਲੇਨੀਆਂ ਐਸੇ ਭਯਾਂ ਮਤਕੀ ਮਰਯਾਦਾਹੀ ਆਕਾਸਕਾ ਫੂਲ ਬਨ ਜਾਵੇਗੀ॥ ਉਸ ਗ੍ਰੰਥ ਕਾ ਨਿਵਾਸ ਨਿਹੰਗੋ ਸਿੰਘੋਕੇਹੈ ਅਰ ਉਸਮੈ ਐਸੇ ਔਰ ਕਈਤਰਹਕੀਆ ਨੇਜੇਗਡਕੇ ਬਿਵਾਹ ਕਰਨਾਦਿਕਬਾਤਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹੈਂ ਜਿਨਕਾ ਸਿਵਾਇ ਨਿਹੰਗਾਂਸਿੰਘਾਕੇ ਔਰ ਗੁਰਕੇ ਸਿੱਖਾਂਮੈ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਹੀਂ ਇਨ ਬਾਤੋਸੇ ਅਰ ਮੋਹਰ ਦਸਤਖਤ ਨਾ ਹੋਨੇਸੇ ਗੁਰੁਬਾਨੀਕੀ ਜਿਲਦਮੈ ਨਾ ਹੋਨੇਸੇ

॥ ਗੁਰਕੀ ਰਚਨਾ ਸਾਥ ਨਾ ਮਿਲਨੇਸੇ ਕਿਸੇਨੇਹਾਯਤਭਲੇ ਪ੍ਰੇਮੀਕਾਹੈ॥ ਜਿਸਕਾ ਹਲਾਲ ਖਾਨੇ ਔਰ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਵਰਤਨੇਮੈ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰੇਮਥਾ ਔਰ ਛਲਕੋ ਛਪਾਨਾ ਨਹੀਂ ਜਾਨਤਾ ਥਾ ਕਾਹੇਤੇ ਉਸਨੇ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥਕੇ ਆਦਿਮੈ ਲਿਖਾ ਹੈ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਗੁਰੂਜੀਕੋ ਕਹਤਾਹੈ ਮੈ ਤੇਰੇਕੋ ਪੰਥ ਕਰਬੇਕੋ ਕੀਆ ਅਰ ਇਨ ਜੀਵਨਕੋ ਮੈ ਦਸ ਜਾਮਿਆ ਵਿਖੇ ਉਪਦੇਸ ਦੇਤਾ ਰਹਾਹੋਂ ਜੇਕਰ ਗੁਰੁਕਾ ਬਨਾਯਾਹੋਤਾ ਤਬ ਉਪਦੇਸ ਕਰ ਦੇਤਾ ਰਹਾਹੋਂ ਐਸਾ ਪੂਰਬਕਾਲਕਾ ਬੋਧਕਪਾਠ ਨਕਹਿਆ ਹੋਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਦਸਮਾਜਾਮਾ ਗੁਰੁ ਗੋਬਿੰਦਸਿੰਘ ਜੀਵਰਤਮਾਨ ਕਾਲਮੇਹੈ ਯਾਤੇ ਐਸਾ ਕ-ਹਨਾ ਹੋਤਾ ਜੋ ਨੌਂਜਾਮੇ ਧਾਰਕੇ ਪੀਛੇ ਕਹਾ ਅਬਮੈ ਤੇਰਾ ਰੂਪ ਧਾਰਕੇ ਕਹਤਾਹੂੰ ਸੋ ਕਹਯਾ ਨਹੀਂ ਯਾਤੇ ਔਰਕਾਹੈ ॥ ਐਸੇਹੀ ਪ੍ਰੇਮੀਕੇ ਬਨਾਏਛਕੇਹੈਂ॥ ਜਿਸਮੇ ਪਹਲੇ ਛਕੇ ਕੇਤੀਸਰੇਪਾਦਮੈਲਿਖਾਹੈ॥ਨਮੋਕਾਲਕੇਕਾਲਕੋਕਾਲਛੈਨੀ॥ ਕਾਲਕਾਕਾਲਮਹਾਕਾਲਹੈ। ਤਿਸਮਹਾਕਾਲਕੇਨਾਸਕਰਨੇ ਕੋ ਹੇਦੇਵੀ ਤੂੰ ਕਾਲਰੂਪ ਛੈਨੀਹੈ ਜੈਸੇ ਲੋਹੇਕੇ ਕਟਨੇ ਕੋ ਲੋਹੇਕੀ ਛੈਨੀ ਹੋਤੀਹੈ ਯਹ ਦੁਰਗਾਕੋ ਤਾਕੇ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕਹਯਾ॥ ਆਗੇ ਚਲਕਰ ੩ ਛਕੇਕੇ ੧੭ ਪਾਦਮੈ ਨਿਰੰਜਨ ਸ੍ਰੂਪਾ ਤੁਹੀ ਆਦਿ ਰਾਨੀ ਐਸੇ ਉਸਕੋ ਅਕਾ-ਲ ਸ੍ਰੂਪ ਲਿਖਾ ਅਠਾਰਵੇ ਪਾਦਮੈ ਤਹਾਂ ਤੂੰ ਖੜੀ ਕੁਦਰ

ਤੀ ਰੂਪ ਧਾਰੇ ਐਸੇ ਅਕਾਲਕੇ ਸਮੀਪ ਤਿਸਕੀ ਕੁਦਰਤਿ ਰੂਪ ਹੋਕਰ ਹਰੀ ਲਿਖਾ ੬ ਛਕੇਕੇ ੧੭ ਪਾਦਮੇ ਨਿਰੰਜਨ ਪੁਰਖ ਪਰ ਭਈ ਤੂ ਕੁਰਬਾਨੀ ਐਸੇ ਤਿਸਕੋ ਅਕਾਲ ਕਾ ਬਲਿਦਾਨ ਹੋਨਾ ਲਿਖਾ ਗੁਰਜੀ ਰਚਤੇ ਤਬ ਜਿਸਕੋ ਅਕਾਲਕੀ ਕੁਦਰਤਿ ਔਅਕਾਲਪੈ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋਨਾ ਲਿਖਾ ਉਸੀਕੋ ਨਾਸ ਕਰਨੇ ਵਾਲੀ ਕਯੋਂ ਲਿਖਤੇ॥ ਦੂਸਰੇ ਜਿਨ ਸਾਸਤ੍ਰੋਂ ਪੁਰਾਣੋਕੀ ਕਥਾਕਾ ਦਸਮ ਕਥਾ ਭਾਗੌਤਕੀ ਐਸਾ ਲਿਖਾ ਦੇਵੀਸੇ ਤਿਨਕੇ ਮਿਟਾਦੇਨੇ ਕੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਪੰਜਵੇ ਛਕੇਮੇ ਮਿਟੇ ਬੇਦ ਸਾਸਤ੍ਰ ਅਠਾਰਾਪੁਰਾਨਾ ਕਯੁੰ ਲਿਖਤੇ ॥ ਤੀਸਰੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਵਨੇਮੇ ਅਰ ਔਰਭੀ ਸਰਬਦਾਕਾਲ ਜਿਸ ਸੁਪੈਦ ਬਾਨੇਕਾ ਬਹੁਤ ਕਰ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਆ ਜਿਸਮੇ ਉਸਕਾ ਨਾਮ ਨਾ ਰਹੇ ਇਸ ਬਾਤਕੇ ਕਹਨ ਵਾਲਾ ਕਰ-ਉਂ ਪੰਥਖਾਲਸਾ ਤੀਸਰਪ੍ਰਵੇਸਾ ॥ ਉਠਹਸਿੰਘ ਜੋਧਾਧਰੇ ਨੀਲਭੇਸਾ॥ ਐਸੇ ਨੀਲੇ ਵੇਸਵਾਲੇਹੀ ਸਿਖੋਂਕੇ ਉਠਨੇਕੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਯੋਂ ਲਿਖਤੇ ॥ ਤੀਸਰਾ ਮਾਰਗ ਭੀ ਗਯਾਨੀ ਹੈ॥ ਕਾਹੇਤੇ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀਮੇ ਲਿਖਾਹੈ॥ ਹਿੰਦੂ ਅੰਧਾ ਤੁਰ ਕੂਕਾਨਾ॥ ਦੁਹਾਂਤੇ ਗਯਾਨੀ ਸਿਆਣਾ॥ ਇਸ ਕਹਨੇਸੇ ਤੀਸਰਾ ਮਾਰਗ ਗਯਾਨੀ ਪੁਰਖਹੀਹੈ॥ ਔਰ ਨਹੀਂ ਐਸੇ ਹੀ ਪ੍ਰੇਮੀਕੀ ਬਨਾਈ ਵਹੁ ਸਾਖੀਹੈ ਨੌਸੈ ਖੋਸੜਾ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਨੌਸੈ ਖੋਸੜਾ ਮੁਸਲਮਾਨਾਦੇ ਸਿਰ ਮਾਰਦੇਹੈਂ॥

ਸਾਡੇ ਝੰਡੇ ਦੁਹਾਂਤੇ ਨਿਆਰੇਹੈਂ ਐਸੇਹੀ ਬੈਤਾਂਕੇ ਪ੍ਰਸੰਗਕੀ ਸਾਖੀਹੈ॥ ਜਿਸਮੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਕੋ ਉਲਾਂਭੇਲਿਖੇ ਹੈਂ॥ ਉਤਾਰਖਤ ਜਫਰਨਾਮੇਕਾ ਲਿਖਾ॥ ਜਿਸਮੇ ਕੇਤੀਆ ਰਬਾਈਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਤਹਾਂਰੁਬਾਈ ਏਕ ਨਹੀਂ ਹੋਰ ਇਕ ਪੱਥਰਦੇ ਬਟੇ ਉਪਰ ਗੁਜਾਰਾਕਰਤਾ ਥਾ॥ ਤੂੰ ਬੇਗੁਨਾਹ ਮੇਰਾ ਬਾਪ ਮਾਰਯਾ॥ ਮੈ ਤੇਰੀ ਜਗੀਰ ਦਈ ਨਹੀਂ ਖਾਤਾ॥ ਹੋਰ ਜੇਤੂੰ ਜੌ ਖਾਣਦਾ ਗੁਮਾਨ ਕਰੇ ਤਾ ਘੋੜੇ ਸਭ ਜੌ ਖਾਤੇਹੈਂ ਓਲਿਆਉ ਨਹੀਂ ਹੋਤੇ॥ ਐਸੇਹੀ ਔਰ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂਕੀਰਚਨਾਹੈ ਜਿਸਕੀ ਬਿਨਾਬਿਚਾਰੇ ਨਕਲ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਸੇਭੀ ਹੂਈ॥ ਜੈਸੇ ਖਲਸੇ ਖਾਲਸ ਅਮਕ ਦੀਪਕੇ ਸਿੰਘਾਂਸੇ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਜੀ ਕੇ ਲੰਗਰ ਮੈ ਮਾਸਪੜ-ਣਾ ਇਤਯਾਦਿ॥ ਉਨਕਾ ਸਤਕਾਰ ਉਤਮ ਲੋਕ ਪਰਖ ਕੇ ਆਪਕਰ ਲੇਵੇ॥ ਉਥਾਨਕਾ ਕੀ ਪੋਥੀ ਕੋ ਤੋ ਬਹੁਤ ਜਾਨਤੇਹੈ॥ ਪਧੌੜ ਮੈ ਰਹਨੇਵਾਲੇ ਕਮਲੇ ਜੈਸੇ ਰਣਸਿੰਘ ਨੇ ਬਨਾਈਹੈ॥ ਜਿਸਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਕੁੰਭਕੇ ਮੇਲੇ ਗਏ ਭਾਈ ਫੱਗੂ ਖਟਦਰਸਨੀ ਸੰਗਤ ਲਿਆਇਆ ਅਰ ਪ੍ਰਸ੍ਨ ਕੀਤਾ ਜੀ ਕੁੰਭਕਾ ਮਹਾਤਮ ਕਹੋ ਸੁਨਕਰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਨੇਲਗੇ॥ ਕੁੰਭੇਬਧਾ ਜਲਰਹੇ ਐਸੇ ਅਨੇਕ ਕਮਲ ਕੂਟੇਹੈ॥ ਇਸੀਤਰਾਂ ਬੱਠੇ ਕੀ ਉਲਾਦ ਪਾਸ ਇਕਸੌਆਠ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਹੈ॥ ਜਿਨਮੇਲਿਖਾਹੈ ਮੈਂ ਬੱਠੇਕਾ ਦੇਣਦਾਰ ਹਾ

ਸਬ ਸਿਖ ਸਿਖਣੀਆਂ ਮੈ ਇਸਕੀ ਉਲਾਦਪਾਸ ਗਹਣੇ ਧਰੇ ॥ ਜੋ ਇਨਕੋ ਮੰਨੇਗਾ ਸੋ ਮੈਂਨੂ ਬਾਬੇ ਬੱਠੇਕੇ ਕਰਜ ਤੇ ਛੁਡਾਊਗਾ ॥ ਐਸੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਸਮੇ ਮਿਥਯਾ ਲਿਖ ਕੇ ਕਿਸੇ ਮੁਹਰਖੋਦਨੇ ਵਾਲੇ ਸੇ ਮੋਹਰ ਔਰ ਮੁਸਬਰ ਸੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਾਲੀਏ ਹੈ॥ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਵਾਲੇ ਕਹਤੇਹੈਂ ਇਸਨੇ ਦੇਬੀ ਪ੍ਰਗਟਕਰਾਈ॥ ਪਰੰਤੁ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਾਵਨੇ ਵਾਲਿਆਂ ਕੇ ਨਾਮ ਕੇਸੋਦਾਸ ਕਹੀ ਕਾਲੀਦਾਸ ਲਿਖਾ ਹੈ ਬੱਠਾਕਹੀ ਨਹੀ ਲਿਖਾ ਯਹ ਕੇਵਲ ਮਾਯਾਵੀ ਹੈ ॥ ਇਨੋ ਨੇ ਪਹਲੇ ਗ੍ਰਾਸ ਮੇ ਹੀ ਮੱਖੀਖਾਈ॥ ਜੌ ਸਭਸੇ ਪਹਲੇ ਇ-ਨਹੀ ਕਾ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਹੋਨਾਰਹਾ ਅਰ ਉਸੀਮੇ ਛਲ ਸਭ ਸੇਪਹਲਾ ਇਨਕਾ ਐਸਾ ਹੋਨਾ ਰਹਿਆ॥ ਜੋ ਪੂਰਬ ਨੌ ਗੁਰੋਂਨੇ ਅਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੇ ਪਹਲੇ ਦਸਮਗੁਰੁ ਜੀਨੇ ਹੁਕਮ ਨਾਮੇ ਯਾਚਕੋਂ ਹੇਤ ਲਿਖੇਨਹੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੇ ਪੀਛੇ ਲਿਖੇ ਤਬ ਸਭਸੇ ਪਹਿਲੇ ਦੇਵੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਾਨੇਵਾਲੇਕੋਹੀਦੇਨਾ ਵਾਜਬ ਸਮਝੇ॥ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਮੇ ਭੀ ਹੁਕਮ ਏਤਾ ਹੋਨਾ ਉਚਿਤ ਹੈ॥ ਜੋ ਸਭਸਿਖ ਯਥਾ ਸਕਤਿ ਇਨਕੋ ਮਾਨੇ ਜਿਨਮੈ ਦਸਤਖਤ ਹੈ ਵਹੁ ਬਹੁਤ ਹੁਕਮਨਾਂਮੇ ਗੁਰੁ ਜੀਕੇ ਸਹੀਹੈ ॥ ਪਰੰਤੁ ਬਹੁਤਸੇ ਬਨਾਵਟੀ ਲੋਕੋ ਨੇ ਬਨਵਾਲੀ ਏ ਹੈਂ ॥ ਬਹੁਤ ਸੇ ਜਿਨਮੈ ਦੇਗਤੇਗੋ ਫਤਹ ਨਸ੍ਰਤਬੇਦਰੰ-ਗ॥ ਯਾਫਤਹਨਾਨਕਗੁਰੁਗੋਬਿੰਦਸਿੰਘਯਹਮੋਹਰ ਮੈ ਲਿ

ਖਯਾ ਹੈ ॥ ਵਹੁ ਅਬਚਲਨਗਰ ਸਾਹਿਬ ਮੈ ਅਬਲਿਖਦੇਤੇ ਹੈਂ ॥ ਬਹੁਤ ਸੇ ਕੇਸਗੜ ਅਰਪਟਨੇ ਜੀਸੇ ਲਿਖਦੇਤੇਹੈਂ ॥ ਯਹ ਸਭ ਸਹੀ ਹੈ ॥ ਇਸੀਤਰਾਂ ਕਿਸੇ ਬਡੇ ਨਿਸਫਲ ਪਰਿਸ੍ਰਮ ਵਾਲੇ ਮਾਯਾਵੀ ਸਿਖਕਾ ਬਨਾਯਾਹੁਯਾ ਸ੍ਰਬਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ ਹੈ ॥ ਜਿਸਮੇ ਆਦਿਵਿਖੇ ਬਹੁਤਸੀ ਦੇਵੀ ਕੀ ਉਸ-ਤਤਿ ਲਿਖੀ ॥ ਆਗੇ ਬੀਰਜਨਾਦ ਰਾਖਸ ਕੀ ਉਤਪਤਿ ਔ ਤਿਸਕਾ ਚੌਦਾ ਭਵਨਾ ਮੈ ਰਾਜਹੋਨਾ ॥ ਔ ਦੇਵਤਿਆਂ ਕੋ ਦੁਖੀ ਕਰਨਾਲਿਖਾ ॥ ਆਗੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਕੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸੇ ਮਹਾਂਕਾਲ ਕਾ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਨਾ ॥ ਔ ਪ੍ਰਗਟੇ ਕੇ ਦੇਵਤਿ-ਯੋਂ ਕੇ ਬਨਾਏ ਅਸਤੋਤ੍ਰ ਲਿਖੇ ॥ ਆਗੇ ਤਿਸਕਾ ਬੀਰਜ ਨਾਦਰਾਖਸ ਸਾਥ ਮਹਾਂ ਯੁਧਕਰਨਾ ॥ ਅਰ ਤਿਸਕਾ ਪੁਤ੍ਰ ਪੋਤੇ ਮੰਤ੍ਰੀ ਸੇਨਾ ਸਮੇਤ ਬਧਕਰਨਾ ਲਿਖਾ ॥ ਬੀਚਮੇ ਖਾਲਸੇਕੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਔ ਸਮਗ੍ਰ ਦੇਵਤਿਆਂ ਕੇ ਕਰੇ ਸਤੋਤ੍ਰ ਲਿਖੇ॥ ਆਗੇ ਸ੍ਵਰਗਾਦਿ ਮਾਰਗ ਸੇ ਮਹਾਂਕਾਲ ਕਾ ਬੈਕੁੰਠ ਮੈ ਜਾਨਾ ਲਿਖਾ॥ ਇਤਨੀ ਸਭ ਤਿਸਮੇ ਕਥਾ ਅਨੇਕ ਮਨ ਕਥੇ ਛੰਦੋਸੇ ਲਿਖੀ ਅਰ ਨਾਮ ਗੁਰੁ ਮਹਾਰਾਜ ਕਾ ਪਾਯਾ ਜਿਸਸੇ ਬਹੁਤ ਅਨਪੜ ਲੋਗ ਇਸਕੋ ਗੁਰੁਕਾ ਮਾਨਤੇ ਹੈਂ ਸੋ ਮਾਨੇ ਪਰੰਤੂ ਮਾਨਨੇ ਵਾਲਿਯੋਂ ਨੇ ਯਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੇ ਪਹਲੇ ਬਨਾਯਾ ॥ ਵਾ ਪੀਛੇ ਬਨਾਯਾ ॥ ਇਸਕਾ ਉੱਤਰ ਦੇਨਾ ਹੋਗਾ ॥ ॥ਅਰ ਜੋ ਲੋਗੋਂ ਕੇ ਸੰਸੇ ਹੈਂ ਸੋ ਸਭਦੂਰ

ਕਰਨੇਹੋਂਗੇ॥ ਸੰਸਿਓਂ ਮੈ ਪਹਲਾ ਯਹ ਸੰਸਯ ਹੈ॥ ਬੀਰ ਜਨਾਦਕੇ ਪੁਤ੍ਰੋਕੇ ਨਾਮੋਕੇ ਪ੍ਰਕਰਣ ਬੀਚ ਆਠਵੇਂ ਬਿਸ-ਨਪਦੇਮੈ॥ ਭਾਰਥ ਬਿਜੇ ਕਥਾ ਸਤਿਗੁਰਕੋ ਸੇ ਆਗੇ ਤੀ-ਸਰੀ ਚੌਥੀ ਤੁਕ ਮੇ ਕਥਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਪੁਰਾਤਨ ਬਿਸਤਰਸੁਕ੍ਰ ਸੇਸਜੂ ਭਾਸਪੜਈਆ ਸਵਾਲਾਖ ਅਸਲੋਕ ਬਿਸਨਪਦ ਤਾਤੇਬੀ ਨ ਕਹਯੋ ਲਘੁਰਈਆ ॥ ਯਹ ਲਿਖਾ ਹੈ॥ ੨੭੪੭ ਤੁਕੋਂ ਕਾ ਅਰਥ ਐਸੇ ਹੈ ਇਹ ਜੋ ਮੇਰੇ ਸਤ ਗੁਰ ਅਕਾਲ ਕੀ ਬਿਜੇਕਥਾਕਾ ਭਾਰਥ ਹੈ॥ ਇਸਕਾ ਭਾ ਸਜ ਬਨਾਕਰ ਅਸੁਰੋਕਾ ਗੁਰ ਸੁਕ੍ਰ ਐਸੇਸਨਾਗ ਪੜਤੇ ਹੈਂ॥ ਅਰੁ ਉਨਕੇ ਬਨਾਇ ਭਾਸਕੇ ਇਕ ਲਾਖ ਪਚੀਹਜਾ ਰ ਸਲੋਕ ਬਿਸਨਪਦਿਆਂ ਵਾਲੇਹੈਂ ਜਿਨਾਦੇ ਬਿਚੋ ਗੁਰ ਕ ਹਤੇਹੈਂ ॥ ਮੈਨੇਭੀਚੁਨਕੇਲਘੁਰਈਆ ॥ ਯਹ ਛੋਟਾਸਾ ਕਹਿਆਹੈ॥ ਆਗੇਭੀ ਯਹੀਬਾਤ ਅਰ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥਕੇ ਦੋ ਨਾਮ ਬਿਬੇਕਕੇ ਸੁਭਟੋਕੇ ਉਪਮੰਤ੍ਰਯੋਂਕੇਨਾਮੋਮੇ ੩੦੮੪ ਤੀਨ ਹਜਾਰ ਚੌਰਾਸੀ ਅੰਕਸੇ ਆਗੇ ਲਿਖੇਹੈਂ॥ ਸੋਲਿਖਤੇ ਹੈਂ॥ ਕਥਾ ਬ੍ਰਿਧਕੇ ਭਯਕਰ ਸਾਧੋ॥ ਅਤਿ ਸੰਖੇਪ ਬਰਨ ਅਗਾਧੋ॥ ਸੁਕ੍ਰਾਭਾਸ ਬਿਖੇਬਿਸਤਰਾਧੋ॥ ਸਾਰਸ੍ਰਤੀ ਭਾਸ ਕਹਿਯੋਹਮਾਧੋ॥ ੯॥ ਸ੍ਰੀ ਮੰਗਲਾਚਰਣਕੋ ਨਾਮਹੈ ਸੰਤਨ ॥ ਸਾਰਸ੍ਰਤੀ ਭਾਸਕਹਜ਼ੇ ਮਥਗ੍ਰੰਥਨ ॥ ਯਾਕੇ ਦਰਸ ਪ-ਰਸ ਬਡ ਪੁੰਨਨ॥ ਪਠਤ ਸੁਨਤ ਦੋਊ ਪਾਵਨ ਸਜਨ॥

ਅਰਥ ਯਹਹੈ॥ ਕਥਾ ਬਢਨੇਕੇ ਡਰਕਰਕੇ॥ ਅਤਿ ਅ-
ਗਾਧ ਕਥਾਕਾ ਸੰਛੇਪ ਬਰਨਿਆਹੈ॥ ਬਿਸਤਾਰ ਇਸਕਾ
ਸੁਨ੍ਕੇ ਬਨਾਯੇ ਸੁਨ੍ਰਾਭਾਸ ਬੀਚਹੈ॥ ਹਮਾਧੋਕਹੀਯੇ ਹਮਨੇ
ਇਸਕਾ ਨਾਮ ਸਰਸ੍ਰਤੀ ਭਾਸਰਖਿਆਹੈ॥ ਜੋ ਕੋਈ ਪੂਛੇ
ਕਿਸਕਾਨਾਮ ਸਰਸ੍ਰਤੀਭਾਸਹੈਤਿਸਕੋ ਉਤਰ ਦੇਤੇਹੈਂ ਕੇਸ੍ਰੀ
ਮੰਗਲਾਚਰਣਕੋ ਨਾਮਹੈ ਹੇ ਸੰਤੋ ਜਿਸਕਾਨਾਮ ਹਮਨੇ ਸ-
ਰਸ੍ਰਤੀਭਾਸ ਕਹਿਆਹੈ ਗ੍ਰੰਥ ਮਥਕੇ॥ ਇਸਪਾਠਸੇ ਪੀਛੇ
੩੦੭੮ ਤੀਨਹਜਾਰ ਅਠੱਤ੍ਰਕੇ ਅੰਗਸੇ ਆਗੇ॥ ਤੇ ਸਭ
ਕਥਨ ਪ੍ਰਿਥਕਪ੍ਰਿਥਕ ਇਤਜ਼ਾਦਿ ਪਾਠਸੇ ਅਨੰਤਰ॥ ਤਾਕੋ
ਸਾਰਕਾਢਕਬਰਾਮਹਸ੍ਰੀ ਮੰਗਲਾਚਰਣਸੁਛੰਦ॥ ਸਵਾਲਾ
ਖ ਛੰਦਨਕੋ ਸਾਰਤ੍ਰੈਸਹੰਸ੍ਰ ਸਤ ਛੰਦ ਯਹ ਲਿਖਜ਼ਾਹੈ॥
੧੪॥ ਇਸਕਾ ਅਰਥ ਸਪਸ੍ਰਹੈ॥ ਅਬ ਈਹਾਂ ਯਹ ਅ-
ਸੰਕਾਹੈ॥ ਜੇਕਰ ਇਸ ਅਪਨੇ ਸਰਬ ਲੋਹਕੀ ਕਥਾ
ਕੋ ਜਿਸਕਾ ਨਾਮ ਮੰਗਲਾਚਰਣ ਔਰ ਸਰਸ੍ਰਤੀਭਾਸ
ਰਖਜ਼ਾ॥ ਇਸਕੋ ਅਪ੍ਰਮਾਣਕਤਾ ਦੂਰ ਕਰਨੇ ਹੇਤ ਗੁਰੁ
ਸੁਨ੍ਰਾਭਾਸਕਾਨਾਮ ਲਿਖਤੇ॥ ਤਬ ਖੜਗਸਿੰਘਕੇ ਜੁਧਔਰ
ਕਾਲੀਦਾਸਕੋ ਬ੍ਰਹਮਾਕੀ ਅਵਤਾਰਤਾ ਕਹਨੇਮੇਭੀ ਕਾਹੂ
ਗ੍ਰੰਥ ਕਾ ਪਤਾ ਲਿਖਤੇ ਅਰ ਲਿਖਾ ਨਹੀ ਇਸ ਵਾਸਤੇ
ਜਾਨਤੇਹੈ। ਯਹ ਕਿਸੇ ਚਿਤ ਮੇ ਧੋਖੇ ਵਾਲੇ ਔਰਕਾ ਹੈਜਿਸ
ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਪ੍ਰਕਾਸ ਮੈ ਦ੍ਵੈ ਦ੍ਵੈ ਨਾਮਤਾਸ ਸੇ ਆਗੇ।

ਸਜਨ ਸੁਨਹੁ ਸੁਨਤ ਸੰਕਾ ਨਹੀ ਕਰਨੀ ਸੰਕਾ ਕਰਨੇ ਵਾਲੇ ਦੁਰਬੁਧੀ ਹੋਤੇ ਹੈ॥ ਐਸੇ ਅਨਜਾਨੋਕੋ ਪੇਚਮੈ ਲੇਕਰ ਅਪਨੇ ਕਮਲ ਪੈ ਫੇਰ ਪੜਦਾ ਡਾਲਾ। ਸੋ ਸੁਨ ਸੰਤ ਅਚ ਰਜ ਜਿਨ ਮਾਨਹੁ ਪੌਰਾਨਾਂਤਰਕੋ ਨਾਮ ਸਮਾਜਨ॥ ਪੂਰਬ ਆਦਿ ਪ੍ਰਪਾਟੀ ਨਾਮਨਭਾਖਿਯੋਸਭੀਬਿਦਤ ਪ੍ਰਸੰਗਨ ॥ ਇਤਜ਼ਾਦਿ ਕਹਕੇ ਫੇਰ ਸੁਕ੍ਰਾਭਾਸਕੋ ਛਿਕੇ ਧਰਕੇ। ਕਲ ਪਾਂਤਰਮੇ ਜੁੱਗਨਕਰ ਭੇਦਾ ਅਵਰ ਇਤਿਹਾਸਨ ਭੇਦ ਉਪ ਰਾਜਨ॥ ਸੰਮਤ ਸਭ ਸਾਸਤ੍ਰ ਪੌਰਾਨਨ ਭੇਦਕਲਪ ਕਲਪ ਮਹ ਭ੍ਰਾਜਨ॥ ਐਸੇ ਔਰ ਇਤਿਹਾਸ ਪੁਰਾਨ ਸਾਸਤ੍ਰੋ ਸੇ ਅਪਨੀ ਮਹਾ ਝੂਠੀ ਪੋਥੀ ਕੋ ਸੱਚੀ ਬਨਾਵਨੇਲਗਾ। ਸਰਬ ਪੁਰਾਨ ਅਰ ਸਰਬ ਇਤਿਹਾਸ ਅਰ ਖਟ ਸਾਸਤ੍ਰੋ ਮੈ ਇਨ ਨਾਮੋ ਮੇ ਕੋਈ ਨਾਮ ਦੇਖਨੇ ਸੁਨਨੇਮੈ ਨਹੀ ਆਯਾ। ਸਿਰਫ ਅਨਪੜ੍ਹਯੋ ਆਗੇ ਠੱਗੀ ਹੈ ॥ ਵਾਸਤਵ ਬਿਚਾਰ ਕਰੇ ਜਿਸ ਕਾ ਯਹ ਪੋਥੀ ਬਨਾਵਨੇ ਵਾਲਾ ਸੰਖੇਪ ਲਿਖਤਾ ਹੈ॥ ਵਹੁ ਸੁਕ੍ਰਾਭਾਸ ਕੋਈ ਮਹਾਭਾਰਤਾਦਿ ਇਤਿਹਾਸੋ ਵਤ ਪ੍ਰਸਿਧ ਇਤਿਹਾਸ ਨਹੀ॥ ਪੁਨਾ ਗੀਤਾਭਾਸਜ਼ ਸੂਤ੍ਰਭਾਸਜ਼ ਮਹਾਭਾਸਜ਼ਵੇਦਭਾਸਜ਼ਾਦਿਕ ਭਾਸਜ਼ੋ ਵਤ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਭਾਖਾ ਮੈ ਵਾ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤ ਭਾਖਾਮੈ ਵਾ ਕਾਹੂ ਦੇਸਕੀ ਭਾਖਾ ਮੈ ਅਨੇਕ ਜਨੋ ਮੈ ਪ੍ਰਸਿਧ ਨਾਮੀ ਭਾਸਜ਼ਨਹੀ। ਕੇਵਲ ਜੈਸੇ ਇਸ ਪ੍ਰੇਮੀ ਕਾ ਬਨਾਯਾ ਯਹ ਸਰਸ੍ਰਤੀ ਭਾਸਜ਼ਨਾਮਸੇ ਇਸੀ ਕੇ

ਗ੍ਰੰਥਮੈ ਪ੍ਰਸਿਧ ਹੈ ਐਸੇ ਹੀ ਕਿਸੀ ਇਸ ਜੈਸੇ ਪੁਰਖ ਕਾ ਵਹੁ ਹੋਵੇਗਾ॥ ਕਿੰਚ॥ ਜਿਸ ਟੀਕਾਮੈ ਮੂਲ ਪੋਥੀ ਕੇ ਅਰ ਕਠਨਕਠਨ ਅਪਨੀ ਪੋਥੀਕੇ ਪਦੋਂਕੇ ਅਰਥਲਿਖੀਏ ਉਸਕਾ ਨਾਮਭਾਸਯਹੋਤਾਹੈ॥ਇਸਗੱਪੀਨੇ ਮੂਲਸੇ ਬਿਨਾਹੀ ਪੋਥੀ ਕਾ ਨਾਮ ਭਾਸਯ ਲਿਖਾ ਦੂਸਰਾ ਸੁਕ੍ਰ ਸੇਸਜੂ ਭਾਸਯ ਪੜ੍ਹਈਆ॥ ਇਸ ਪਾਠਮੇ ਸੇਸਨਾਗਭੀ ਉਸ ਸੁਕ੍ਰ ਭਾਸਯ ਕੇ ਪੜਨੇ ਵਾਲਾ ਕਹਯਾ ਸੋ ਸਿਰਫ ਗੱਪਹੈ ਸੇਸਨਾਗ ਨੇ ਬਯਾਕਰਣਕੇ ਸੂਤ੍ਰਾਪੈ ਅਪਨਾਹੀ ਬਨਾਯਾ ਅਰਵਹੀ ਪੜਾ ਪੜਾਯਾ ਔਰ ਕੋਈ ਨਹੀ ਬਨਾਯਾ ਨਾਪੜਾਪੜਾਯਾ॥ ਇਹ ਕੇਵਲ ਇਸਨੇ ਅਪਨੇ ਚਿਤ ਮੈ ਐਸਾ ਸਮਝਕੇਝੂਠ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾਹੈ। ਜੋ ਗੁਰੁਕੇ ਪੰਥਮੈਕਬੀ ਕਿਸੇਨੇਖੋਜਨਹੀ ਕਰਨਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਸਿਧ ਇਤਿਹਾਸ ਪੁਰਾਣ ਭਾਸਯਨਸੈਜੁਦਾ ਨਾਮ ਲਿਖ ਰਖਨਾ ਚਾਹੀਏ॥ ਉਸ ਕਾ ਸੰਖੇਪ ਜਾਨਕੇ ਆਪਹੀ ਖੁਸ ਹੋਕੇ ਚਾਵਸੇ ਪੜਿਆ ਕਰੇਗੇ॥ ਵਾਸਤਵ ਸੇ ਇਸ ਦਗਾ ਕਰਨੇ ਸੇ ਜੈਸੇ ਬਸਿਸ੍ਰ ਗ੍ਰੰਥ ਮੇ ਅਨੇਕ ਝੂਠ ਮੂਠ ਇਤਿਹਾਸ ਕਲ਼ਪੇ ਹੈ॥ ਵੈਸੇ ਕਹਦੇਤਾ ਤੋ ਕਿਸੀਕੀ ਰੋਕ ਨਹੀ ਥੀ॥ ਬੁਧੀ ਕਾ ਚਮਤਕਾਰ ਸਹੀ ਹੋਤਾ ਪਰੰਤੁ ਸਚ ਕਹਾਵਤ ਹੈ ਪਾਪ ਨਹੀ ਛਿਪਤਾ ਇਸਤੇ ਅਨਜਾਨ ਪਨਾ ਕਹਾਂ ਛਿਪੇ॥ ਦੂਸਰਾ ਇਹ ਸੰਸੇ ਹੈ ਦਸਮ ਗੁਰੁ ਜੀ ਕੇ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮੈ ਮੁੰਡ ਕੀ ਮਾਲਦਿਸਾਨਕੇ ਅੰਬਰ ਐਸੇ

ਪਹਿਲੇ ਚਰਿਤ੍ਰ ਕੇ ਸਤਾਰਵੇਂ ਸਵੈਯੇ ਮੈ ਜਿਸਕੇ ਰੂਪ ਕਾ ਬਰਨਨਹੈ ॥ ਤਿਸ ਕਾ ਇਸ ਮੇ ਨਾਮ ਭੀ ਨਹੀ॥ ਇਸਮੇ ਕੇਵਲ ਸਰਬ ਲੋਹ ਭੂਮਨ ਬਿਸਨੁ ਭਗਵਾਨ ਐਸੇ ਅੰਤਮੈ ਬਿਰਾਟ ਮਹਾਤਮਮੈ ਬਰਨਨ ਕੀਆ ਹੈ ॥ ਏਵੰ ਗਰੁੜਾਸਨ ਗੋਬਿੰਦ ਭਗਵੰਤਾ ॥੪੬॥ ਬਿਸਨੂ ਬਯਾਪੀ ਬਲਭਗਤਾ ॥ ਬੈਕੁੰਠ ਨਾਥ ਬਯਾਪਕ ਮਹਿ ਭਰਤਾ ॥ ਮੁਕੰਦਮਨੋਹਰ ਲਖਮੀ ਕੰਤਾ ॥ ਬੈਰਾਟ ਮਹਾਤਮ ਮੇਹੀ ੩੦੯੪ ਇਸ ਅੰਕ ਸੇ ਆਗੇਹਰਿਕੀਆਰਤੀਮੈਬਹੁਰਅੰਜਲੀਇਤਯਾਦਿ ਪਾਠ ਸੇ ਆਗੇ ਤੁਲਸੀ ਦਲ ਗੰਗੋਦਕ ਮਾਨੋ ਹੋਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਨਿਹੋਰੀ॥ ਐਸੇ ਤੁਲਸੀ ਦਲ ਗੰਗਾਜਲ ਸੇ ਪੂਜਨ ਔ ਸਮੀਪ ਹੀ ਖੀਰਾਦਿਕੋਕਾ ਭੋਗ ਕਹਿਆ ਹੈ ਤੈਸੇ ਸ੍ਵਰਗਾਰੋਹਨ ਮੇ ਨਾਰਦਬਾਚ ॥ ਪ੍ਰਨੌਮਹਾ ਬਾਹੁਧਰਨੀਧਰ ॥ ਚਾਰ ਭੁਜਾਕਮਲਾਨਨਸ੍ਰੀਧਰ ॥ ਸਾਰਗਪਾਨਗਦਾਧਰਬਿਸਨੁ ॥ ਨਮੋ ਨਮਸ੍ਤੇ ਗਰੁੜ ਧ੍ਵਜ ਬਿਸ੍ਨੁ ਐਸੇ ਬਿਸ੍ਨ ਕਾ ਬਰਣਨ ਕੀਆ ਹੈ ਮਹਾ ਕਾਲ ਨਾਮ ਸੇ ॥ ਪੁਨਾ ੨੭੯੨ ॥ ਇਸ ਅੰਕ ਸੇ ਆਗੇ ਦੇਵੀ ਮੰਗਲਾਮਾਤ ਮਾਤ ਹੇ ਦੇਵੀ ਮੰਗਲਾ ਸਕਤਿ ਜਨੇਂਦ੍ਰ ਭਗਵਾਨ ॥ ਤੀਛਨ ਖੜਗ ਕਰਾਲ ਹੇ ਤੀਛਨ ਖੜਗ ਕਰਾਲ ਮਰਦਤ ਨਿਸਾਚਰਮਾਨ ॥ ਸਿੰਘ ਬਾਹਨੀ ਸੂਰ ਹੇ ਸਿੰਘ ਬਾਹਨੀ ਸੂਰ ਨਾਸਤ ਅਸੁਰ ਬਲ-ਵਾਨ॥ ਇਤਯਾਦਿ ੩੭॥ ਪਾਠ ਸੇ ਸਿੰਘ ਬਾਹਨੀ ਤਿਸ

ਮਹਾਕਾਲ ਕੀ ਸਕਤੀ ਕਹੀ॥ ਜੋ ਸਿਵ ਕੀ ਸਕਤੀ ਗੁਰੁ
ਜੀਨੇ ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰ ਮੈ ਅਰ ਪੌਰਾਣਕੋਨੇ ਪੁਰਾਣੋ ਮੈ ਲਿਖੀ
ਹੈ ਗੁਰ ਬਨਾਤੇ ਤੋ ਜਿਸਕੇ ਮੁੰਡਮਾਲਾਦਿ ਚਿੰਨ ਲਿਖੇ ਅਰ
ਅਸਧ੍ਵਜ ਲਿਖਾ ਉਸਕੇ ਲਖਮੀਕਾਂਤ ਬੈਕੁੰਠ ਨਾਥਾਦਿ
ਚਿੰਨ ਕਿਯੋਂ ਲਿਖਤੇ॥ ਅਰਗਰੁੜ ਧ੍ਵਜ ਕਯੋਂ ਲਿਖਤੇ॥
ਅਰ ਜਿਸਕੇ ਰਚੇ ਉਨੋ ਨੇ ਤੀਨ ਦੇਵ ਲਿਖੇਉਸਕੋ ਛੋਡਕੇ
ਬਿਸਨੁ ਕੋ ਮਹਾਕਾਲਕਯੋਂ ਲਿਖਤੇ ਅਰ ਸਿਵਕੀ ਸਕਤੀ
ਸਿੰਘ ਬਾਹਨੀ ਲਿਖਕੇ ਸਕਤਿ ਜਨੇਂਦ੍ਰ ਭਗਵਾਨ ਐਸੇ
ਤਿਸਕੋ ਬਿਸਨੁ ਕੀ ਸਕਤੀ ਕਯੋਂ ਲਿਖਤੇ॥ ਅਰ ਲਿਖਯਾ
ਤੋ ਖੂਬ ਤਰਾ ਜਿਸ ਕਾ ਅਰਥਭੀ ਨਾ ਪਲਟਸਕੇ॥ ਇਸ
ਸੇ ਸਹੀ ਹੋਤਾ ਹੈ ਯਹ ਔਰ ਕਾ ਹੈ॥ ਤੀਸਰਾ ਇਹ ਸੰਸੇ
ਹੈ ੩੦੩੫॥ ਤੀਨ ਹਜਾਰ ਪੈਤੀ ਕੇ ਅੰਕਸੇ ਆਗੇ॥
ਕਬਿਬਾਚ ॥ ਕਹਕਰ ਛੀਵੇ ਬਿਸ੍ਰਪਦੇ ਮੈ॥ ਸ੍ਰੀਅਕਾਲ
ਅਸਤੁਤਿ ਕੇ ਆਦਿ ਸਲੋਕ ਜੋ ਸਰਬ ਲੋਹ ਕੀ ਰਛਿਆ
ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਕਾਲ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖਜੀ ਏਕਜੋਤਸੁ ਭਦਿਛਿਆ॥
ਬੀਜ ਪਖਿਆਨ ਮੰਤ੍ਰ ਭਾਖਾ ਕਰੀ ਅਉਤਾਰ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਮਿ
ਛਿਆ॥ ਮੂਲ ਟੀਕਾਏਦੋਊ ਮਥਕਰ ਬਦਿਓ ਪਉਰਾਨ
ਪ੍ਰੀਛਿਆ॥ ਯਹਲਿਖਯਾ ਜਿਸਕਾਯਹ ਅਰਥਹੈ ਕੇਅਕਾਲ
ਉਸਤਤਿ ਸੋਭਾਵਾਲੀ ਬਾਣੀਕੇ ਬੀਚ ਮੈ ਪਹਲੇਹੀ ਪਾਠਹੈ
ਸਰਬ ਲੋਹ ਦੀ ਰਛਿਆ ਹਮਨੇ॥ ਸਰਬਕਾਲਜੀਦੀਸਦਾ

ਰਛਿਆ ਹਮਨੇ। ਏਹ ਤੋ ਮੂਲ ਲਿਖਿਆ। ਅਰ ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਂਕਾਲ ਔ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੀ ਏਕ ਜੋਤਿ ਰੂਪ ਹੈ ਦੋਨਹੀਂ ਯਹ ਸੁਭ ਦਿਛਿਆ ਉਪਦੇਸ ਕੀਆ ਅਰ ਇਸ ਮੂਲ ਰੂਪ ਬੀਜ ਮੰਤ੍ਰ ਕੀ ਬੀਚ ਅੰਤ ਕੇ ਚਰਿਤ੍ਰੋਪਾਖਯਾਨ ਮੈ ਭਾਖਾ ਨਾਮ ਟੀਕਾ ਕਰੀ ਮਹਾਕਾਲ ਕੇ ਅਉਤਾਰ ਕੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਕੀ ਸਮਯਕ ਇਛਿਆ ਕਰਕੇ ਅਬ ਈਹਾ ਵਹੁ ਮੂਲ ਟੀਕਾ ਦੋਨੋ ਰਿੜਕ ਕੇ ਮਹਾਕਾਲ ਕਾ ਬ-ਰਨਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ॥ ਪੁਰਾਨੋ ਸੇ ਪਰਖ ਕਰ ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅਕਾਲ ਉਸਤਤ ਕੀ ਅਰ ਅੰਤ ਕੇ ਚਰਿਤ੍ਰ ਕੀ ਕਥਾ ਕਾ ਬਿਸਤਾਰ ਰੂਪ ਅਪਨੇ ਗ੍ਰੰਥ ਕੋ ਬਤਾਇ ਕੇ ਫੇਰ ਸਾਤਵੇ ਬਿਸਨੁਪਦੇ ਮੇ ॥ ਹਉ ਕਬਿ ਨਾਹਨ ਪੰਡਿਤ ਸਾਸਤ੍ਰੀ ਨਾਹਨ ਕੋ ਬਿਦ ਗਯਾਨੀ॥ ਕਵਿਜਨ ਪੰਡਿਤ ਗਯਾਨੀ ਕੇ ਰੋ ਚੇਰੋ ਮੁਗਧ ਅਗਯਾਨੀ॥ ਐਸੇ ਅਤਯੰਤ ਅਪਨੀ ਹੀਨਤਾ ਕਹ ਕੇ। ਆਠਵੇ ਪੇ ਅਗਨ ਸਗਨ ਗਨ ਭਗਨ ਇਤਯਾਦਿਕ ਪਿੰਗਲ ਮਹਪ੍ਰਧਾਨਾ ॥ ਝੂਲਨਾ ਛੰਦ ਸੋਰਠ ਚੌਪਾਈ ਅੜਿਲ ਕਬਿੱਤ ਆਡਾਨਾ॥ ਰੂਪ ਦੀਪ ਭਾਖਾ ਕਰੀ ਪਿੰਗਲ ਗਰੁਰ ਸੇਸ ਸੁਰ ਗਿਆਨਾ॥ ਤਾ ਮਤ ਅਤਿ ਬਿਸੇਖ ਤਿਨ ਬਰਨੀ ਪਦ ਕ੍ਰਮ ਜਟਾ ਬਿਧਾਨਾ॥ ਐਸੇ ਰੂਪਦੀਪ ਕੀ ਬਹੁਤ ਉ-ਸਤਤਿ ਕਹੀ ਸੋ ਸਰਬ ਥਾਂ ਅਯੋਗ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਤੀ ਹੈ॥ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਵਨਾ ॥ ਸਤਾਰਾਸੈ ਪੈਂਹਟ ਸੰਬਤ ਮੈ ਕਾਤਕ ਸੁਦੀ ਪੰਚਮੀ ਕੋ ਹੁਯਾ

॥ਰੂਪਦੀਪ ਪਿੰਗਲ਼ ਜੈਕਿਸ਼ਨ ਭੋਜਗਨੇ ਸਤਾਰਾਸੈ ਛਿਹ-
ਤਰ ਸੰਬਤਮੈ ਭਾਦੋਂਸੁਦੀ ਦੂਜਕੋ ਬਨਾਯਾ ॥ ਸਤਾਰਾਸੈ
ਪੈਹਟਕਾ ਅਰ ਸਤਾਰਾਸੈ ਛਿਹਤਰਕਾ॥ ਗਯਾਰਾ ਬਰਸਕਾ
ਅੰਤਰਹੈ ਯਾਤੇ ਜੇਕਰ ਗੁਰਦਸਮ ਬਨਾਵਤੇ ਤਬ ਅਪਨੇ
ਸੇਗਯਾਰਾਬਰਸਪੀਛੇ ਹੋਨੇਵਾਲੇ ਤੁਛਸੇ ਰੂਪਦੀਪ ਪਿੰਗਲ਼
ਕੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕਯੁੰ ਲਿਖਤੇ ਅਰਇਸ ਭਾਖਾਕੇ ਪਿੰਗਲ ਮੈ
ਵੇਦਕੇਪਦਪਾਠ ਕ੍ਰਮਪਾਠਜਟਾਪਾਠਕੀਚਰਚਾਕਯੁੰ ਲਿਖਤੇ
ਤਥਾਗਰੁੜਅਰਸੇਖਕੋਇਸਕਾਬਨਾਵਨਵਾਲਾਕਯੁੰ ਲਿਖਤੇ
ਅਰ ਦੂਸਰੇ ਗ੍ਰੰਥਜੀਮੇ ਲਿਖੇ ਮੂਲ ਟੀਕਾ ਸਾਥ ਵਿਰੁਧ
ਸ੍ਵਰੂਪ ਕਹਨੇ ਵਾਲੇ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥਕੋ ਉਨਕਾ ਬਿਸਤਾਰ
ਕਿਉਂ ਲਿਖਤੇ ॥ ਔਰ ਤੁਛ ਜੀਵੋਂਵਤ ਕਵਿ ਪੰਡਿਤ ਗਯਾ
ਨੀਯੋਂਕਾ ਮੈ ਚੇਰਾਹੂੰ॥ ਐਸੀ ਅਪਨੀ ਲਘੁਤਾ ਕਯੁੰ ਲਿਖਤੇ
ਅਰ ਅਗਲੇ ਬਿਸਨਪਦੋਮੇ ਕਹਯਾ ਮਹਾਭਾਖਯਕਾਕੌਮਦੀ
ਕਾ ਕਾਬ੍ਯਕਾ ਈਹਾਂ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਬਿਨਾ ਆਪਕੋ ਨਾ ਜਾਨਨਾ
ਕਯੋਂ ਲਿਖਤੇ॥ ਲਿਖੇ ਸਭਹੈਂ ਇਸਵਾਸਤੇ ਜਾਨ ਪੜਤਾ
ਹੈ ਯਹ ਕਿਸੇ ਅਤਯੰਤ ਡਰਨੇ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੇਮੀਕਾਹੈ॥ ਚੌਥਾ
ਯਹ ਸੰਸੇਹੈ। ਜਬ ਗੁਰੁਅਪਨੇਸਿਖਕੋ ਬਿਨਾ ਕਾਹੂਨਿਮਿਤ
ਅਯੋਗਯ ਬਚਨ ਕਹੇ ਤਬ ਉਸਕਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੂਰ ਹੋਜਾਤਾਹੈ
॥ ਅਰ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥਮੈ ੩੦੭੮ ਕੇ ਅੰਕਸੇ ਆਗੇ ਖਾਲਸਾ
ਮਾਤਪਿਤਾ ਸੁਖਦਾਈ ੩ ਖਾਲਸਾ ਮੇਰੋ ਕਰਤ ਉਧਾਰ॥

੫॥ ਖਾਲਸਾ ਮੇਰੋ ਸਤਗੁਰ ਪੂਰਾ ੭ ਖਾਲਸੇਕਾਹਉਂ ਧਰੋਂ ਧਯਾਨ ੮॥ ਇਤਯਾਦਿ ਬਹੁਤ ਬਚਨ ਕਹੇ ਜਿਨਸੇ ਸਿਖ ਕੋ ਦੇਖਚੜੇ ਕਿਉਂਕਿ ਜਬ ਸਿਖਕੋ ਮਾਬਾਪ ਬਨਾਯਾ ਅਰ ਅਪਨਾ ਉਧਾਰ ਕਰਨੇ ਵਾਲਾ ਕਹਿਆ॥ ਅਰ ਸਿਖਕੋ ਅ ਪਨਾ ਸਤਗੁਰੁਪੂਰਾ ਬਤਾਯਾ॥ ਅਰ ਆਪ ਉਸਕਾ ਧਯਾਨ ਕਰਨੇ ਲਗੇ॥ ਤਬ ਸਿਖ ਡੂਬੇਗਾ ਕਿ ਤਰੇਗਾ॥ ਜੇਕਰ ਦੂਸਰੇ ਗ੍ੰਥਸਾਹਿਬਮੇ ਭੀ ਗੁਰਜੀਨੇਇਨ ਸਿਖੋਂਕੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੇ ਜਾਚਕੋਕੋ ਦਾਨ ਦਿਤੇ ਅਰ ਇਨਹੀਕੇ ਪ੍ਰਤਾਪਸੇ ਸਤ੍ਰ ਮਾਰੇ ਅਰ ਇਨਹੀਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾਕੇ ਬਡੇਬਨਾਇ ਹਮਹੈ ਨਹੀਂ ਹਮਾਰੇ ਸਰੀਖੇ ਅਨੇਕ ਗਰੀਬ ਪੜੇਹੈਂ ਐਸੇ ਸਿਖੋਂਸੇ ਹੀ ਅਪਨਾ ਸਰਬ ਪ੍ਰਤਾਪ ਲਿਖਿਆਹੈ॥ ਯਾਤੇ ਅਯੋਗ ਬਚਨ ਕਹਨਾ ਈਹਾਂਊਹਾ ਤੁਲਜਹੈ ਐਸੇ ਕਹੋ ਤਬ ਸੁਨੀਏ ਵਹੁ ਬਚਨ ਗੁਰੁਸਾਹਿਬਨੇ ਕੋਪ ਕਰਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਕਾ ਕੋਪ ਦੂਰ ਕਰਨੇ ਹੇਤ ਕਹੇਹੈ॥ ਜੈਸੇ ਕਿਸੇ ਅਨਯਲੋਕ ਸਾਥ ਲੜਤੇ ਹੂਏ ਮਾਬਾਪ ਅਪਨੇ ਪੁਤ੍ਰੋਂਕੀ ਬਡਾਈ ਕਹਤੇਹੈਂ ਕਿ ਹਮ ਤੋ ਭਾਈ ਇਨਕੇ ਬਨਾਇ ਹੂਏਹੈਂ ਹਮਾਰੇ ਤੋ ਏਮਾਲਕਹੈਂ ॥ ਤੈਸੇ ਗੁਰੁਜੀਨੇ ਕਹਿਆਹੈ ਵਾਸਤਵਤੇ ਵੋਹ ਬਾਤੇਂ ਨਹੀਂ ਕਹੀਂਜੋ ਸਪਸ੍ਰ ਮਾਲੂਮ ਦੇਤੀਹੈ ਐਸੇਨਾ ਮਾਨੇ ਗੁਰੁਕਾ ਯਹ ਲਿਖਨਾ ਅਨੁਚਿਤ ਹੋਗਾ॥ ਜੋ ਗੁਰ ਅਪਨੇ ਗੁਰੂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਆਗੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਮੇ ਲਿਖਤੇ ਹੈਂ॥ ਜੋ ਮੋ ਕੋ

ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਉਚਰਹੈ ਤੇ ਸਭਨਰਕ ਕੁੰਡ ਮਹ ਪਰਹੈ॥
ਐਸੇ ਸਿਖਕੋ ਗੁਰੁਕੇ ਸਮ ਕਹਨੇਵਾਲੇ ਕੋ ਜਬ ਨਰਕ
ਪੜਨਾ ਕਹਤੇ ਹੈ ਤਬ ਕੈਸੇ ਜਾਨੇ ਜੋ ਅਪਨੇ ਸਿਖੋਂਕੋ
ਅਪਨਾ ਗੁਰੁ ਅਰ ਮਾਂ ਬਾਪ ਲਿਖਤੇ ਕਬੀ ਨਾ
ਲਿਖਤੇ ਅਰ ਇਸਮੇ ਲਿਖਯਾ ਹੈ ਯਾਤੇ ਸਹੀਹੈ॥ ਕਿ
ਯਹ ਕਿਸੇ ਪੂਰਬਾਪਰ ਬਿਰੋਧਕੇ ਗਯਾਨ ਸੇ ਨਿਮੀਲਿਤ
ਨੇਤ੍ਰ ਪੁਰਖ ਕਾ ਬਨਾਯਾ ਹੈ॥ ਖੋਜਨੇ ਸੇ ਇਸਪ੍ਰਕਾਰ ਕੇ
ਇਸਮੇ ਔਰ ਭੀ ਆਗੇ ਪੀਛੇ ਮੈ ਬਿਰੋਧ ਕੇ ਸੰਸੇਹੈ॥ ਜੋ
ਇਸਕੋਗੁਰੁਕਾਕਹੇਸੋਮੇਟੇ ਨਮੇਟੇਤੋਗੁਰੁਕਾਨਾਕਹੇ॥ ਪ੍ਰੇਮੀ
ਸਿਖਕਾ ਕਹੇ॥ ਜਿਸਕੋ ਪ੍ਰੇਮਕੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਮੇ ਪੜਕਰ ਅਪ
ਨੇ ਗ੍ਰੰਥਮੈ ਅਗਲੇ ਪਿਛਲੇ ਕੇ ਬਿਰੁਧ ਲਿਖਨੇ ਕਾ ਅਰ
ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਸਾਥ ਬਿਰੁਧ ਲਿਖਨੇ ਕਾ ਨੇਮਨਹੀਂ
ਯਾਦਰਹਿਆ॥ ਇਸ ਪ੍ਰੇਮੀਕੀ ਜਗਾ ਖਾਸ ਪਟਨਾ ਹੈ
ਜਾਤਿ ਰੋੜਾਹੈ ਨਾਮ ਸੁਖਾਸਿੰਘਹੈ॥ ਦਰਬਾਰ ਕਾ ਗ੍ਰੰਥੀਥਾ
ਜਿਸਨੇ ਲੋਕੋਂ ਮੈ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਰਰਖਾ ਥਾ॥ ਕਿ ਯਹ ਗ੍ਰੰਥ
ਮੇਰੇ ਕੋ ਜਗੰਨਾਥ ਕੀ ਝਾੜੀ ਮੇਸੇਏਕ ਉਦਾਸੀ ਸਾਧਕੇ
ਪਾਸਤੇ ਮਿਲਾ ਵਹੁ ਗ੍ਰੰਥੀਸਿੰਘ ਕੁਛਪਾਰਸੀ ਕੁਛਸ਼ਾਸਤ੍ਰੀ
ਕੁਛ ਦੇਸਭਾਖਾ ਜਾਨਤਾ ਥਾ॥ ਇਸਵਾਸਤੇ ਉਸਨੇ ਪ੍ਰੇਮ
ਮੈ ਗੁਰਕਾ ਨਾਮ ਬੀਚਪਾਯ ਕਰ ਯਹ ਭੀ ਬਨਾਯਾ ਅਰ
ਔਰਭੀ ਦਸਮੀਪਾਤਸਾਹੀ ਕੇ ਦਸਤਖਤੋਂ ਵਾਲੇ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿ
ਬ ਅਪਨੇ ਹਾਥ ਸੇ ਲਿਖੇ ਜਿਨਮੇ ਸਵੈਯੇ ਕਬਿੱਤ ਸੁਖਮਨਾ

ਆਦਿ ਅਧਿਕ ਪਾਠ ਲਿਖੇ॥ ਅਰ ਗੁਰਕੇ ਦਸਤਖਤ ਅਸਤੇਰੀ ਅਸਤੇਰੀ ਐਸੇ ਬਹੁਤਸੇ ਪਦ ਸ਼ਿਕਸਤਾ ਗੁਰ-ਮੁਖੀ ਲਿਖੀ॥ ਐਸੇ ਮਾਯਾਵੀ ਕੋ ਅਰ ਉਨਕੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਯੋਂ ਕੋ ਨਾਮਾਲੂਮ ਗੁਰੂਕੈਸਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਵੇਂਗੇ। ਪਿਛਲਾ ਕਹਿਆ ਸਭ ਕੁਛ ਸੁਨਕੇ ਬਿਨਾ ਸੰਸੇਮੇਟਨੇਸੇ ਜੇਕਰ ਕਹੋ ਯਹ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਿਖਕਾ ਨਹੀ ਗੁਰੁਕਾਹੈ ॥ ਕਿਉਂਕਿ ਇ-ਸਮੇ ਦਾਸ ਗੋਬਿੰਦਨਾਮ ਗੁਰਨੇ ਅਪਨਾ ਲਿਖਾਹੈ ॥ ਯਾਤੇ ਯਹ ਗੁਰਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਨੇਸੇ ਪਹਲੇ ਬਨਾਯਾਹੈ ਐਸੇ ਕਹਨੇਵਾਲੇ ਇਨਸੰਸਿਯੋ ਕੋ ਮੇਟੇਂ॥ ਜੇਕਰ ਯਹ ਗੁਰਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੇ ਪਹਲੇ ਬਨਾਯਾ ਹੈ ਤਬ ੩੦੬੨ ਤੀਨ ਹਜਾਰ ਬਾਹਟਕੇ ਅੰਗ ਸੇ ਆਗੇ ਪੰਥ ਖਾਲਸਾਭਇਓਪੁਨੀਤਾ ਆਦਿਕ ਪਾਠ ਸੇ ਪੀਛੇ ਕਛ ਕੇਸ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਤ੍ਰੈਮੁਦ੍ਰਾ ਗੁਰ ਭਗਤਾ ਰਾਮਦਾਸਭਏ॥੫॥ ਏਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੇਪੀਛੇ ਬਨਾਈ॥ ਤੀਨ ਮੁਦ੍ਰਾ ਪਹਲੇ ਕਿਉਂ ਲਿਖੀ ਦੂਸਰਾ ਅਕਾਲ ਉਪਾਸਕ ਛਤ੍ਰੈ ਧਰਮਾ ਇਤਯਾਦਿ ਪਾਠ ਮੈ ਸ੍ਰੀ ਅਜੀਤਸਿੰਘ ਜੁ-ਝਾਰਸਿੰਘ ਫਤਹਸਿੰਘ ਜੋਰਾਵਰਸਿੰਘ ਪ੍ਰਿਯੇ॥ ਪੰਚਮ ਖਾ-ਲਸਾ ਸਤਿਗੁਰ ਪੂਰਾ ਜਿਨ ਏ ਪੰਥ ਸੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਗਟਯੇ॥ ਇਨਕਾ ਨਾਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੇ ਪਹਲੇ ਸਿੰਘ ਕਿਉਂ ਲਿਖਯਾ ਤਥਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੇ ਪਹਲੇ ਨਾ ਬਨਾਏ ਖਾਲਸੇ ਕੋ ਪੂਰਾ ਸਤਗੁਰੁ ਕਿਉਂ ਲਿਖਯਾ ਤਥਾ ਦੂਸਰੇਕਾ ਇਸ਼ਾਰਾਮੈਂਏਕੀ

ਜਗਾਜਿਨਏ ਕਿਉਂ ਲਿਖਯਾ ਜੋ ਇਸਕੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੇ ਪਹ
ਲੇ ਬਨਾਯਾ ਕਹੇ ਸੋ ਇਨ ਸੰਸਿਯੋ ਕੋ ਮੇਟੇ ਨਾ ਮੇਟੇ ਤਬ
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੇ ਪੀਛੇ ਬਨਾਯਾ ਕਹੇ ਅਰੁ ਬਨਾਵਨ ਕਾ ਸਮਾਂ
ਬਤਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਸਤਾਰਾਸੈ ਛਪੰਜਾ ੧੭੫੬ ਮੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ
ਛਕਾਵਨ ਸੇ ਪੀਛੇ ਜੋਜੋ ਕਾਮ ਗੁਰੁਜੀ ਨੇ ਸਤਾਰਾਸੈ ਪੈਹ
ਠ ਮੈ ਜੋਤੀਜੋਤ ਸਮਾਵਨ ਤਕ ਨੌ ਬਰਸ ਮੈ ਕਰੇਹੈਂ॥ ਸ
ਭ ਸੂਰਜਪ੍ਰਕਾਸ ਮੇ ਲਿਖੇ ਹੈ ਯਾਤੇ ਸਤਾਰਾਸੈ ਬਾਹਟ ਮੈ
ਦੀਨੇਵਿਖੇ ਹਿਕਾਯਤਾ ਵਤ ਇਸਕੇ ਬਨਾਵਨ ਕਾ ਸਮਾ
ਬਤਾਵੇ॥ ਅਰ ਪੀਛੇ ਲਿਖੀ ਬਿਸਤਰਾਧੋ ਹਮਾਧੋ ਸੰਤਨ
ਗ੍ਰੰਥਨ ਨਾਮ ਸੁਮਾਜਨ ਬਿਦਤ ਪ੍ਰਸੰਗਨ ਇਤ੍ਯਾਦਿ
ਕਵਿਤਾਕੋ ਗੁਰਗ੍ਰੰਥ ਜੀਮੇ ਲਿਖੀ ਕਵਿਤਾਕੇ ਸਾਥ ਮੇਲੇ
॥ ਨਾਮੇਲੇ ਨਾ ਬਤਾਵੇ ਤਬ ਚੁਪਕਾਹੀ ਸੱਤ ਬਚਨ ਕਹਕੇ
ਇਸਕੋ ਫਰੇਬੀ ਸਿਖਕੀ ਜਾਨ ਲੇਵੇ ਫੇਰਭੀ ਦਾਸ ਗੋਬਿੰਦ
ਨਾਮ ਸੇ ਗੁਰੁ ਕੀ ਬਨਾਈ ਕਾ ਭ੍ਰਮਹੋਵੇ॥ ਤਬ ਉਨਕੇ
ਅਰਥ ਐਸੇ ਬਦਲ ਲੇਵੇ ਦਾਸ ਗੋਬਿੰਦ ਫਤਹ ਸਤਗੁਰ
ਕੀ ਕਹੀਯੇ ਗੁਰਗੋਬਿੰਦਸਿੰਘ ਕਾ ਦਾਸ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਿਖਕਹ-
ਤਾ ਹੈ॥ ਫਤਹ ਸਰਬਦਾ ਜੀਤਹੋਵੇਸਤਗੁਰੋਂਕੀ ਐਸਾ ਸਾ
ਹ ਗੋਬਿੰਦ ਪਾਠ ਮੈ ਗੁਰਗੋਬਿੰਦਸਿੰਘਹੈ ਸਾਹਨਾਮ ਪੂੰਜੀ
ਨਾਮ ਕੀ ਦੇਨੇਵਾਲਾ ਜਿਸਕਾ ਐਸਾ ਅਰਥ ਬਦਲਲੇਵੇ
ਸਰਬਲੋਹ ਕਾ ਸੇਵਕ ਜੋ ਕਵੀ ਆਪਕੋ ਲਿਖਤਾ ਹੈ॥

ਤਿਸਕਾ ਯਹ ਭਾਵ ਹੈ॥ ਜੋ ਇਸਟ ਗੁਰਕਾ ਹੋਤਾ ਹੈ॥ ਵਹੀ ਇਸ੍ਰ ਸਿਖ ਕਾ ਹੋਤਾ ਹੈ॥ ਦੂਸਰੇ ਯਹਬਾਤ ਹੈ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਕੋ ਬਨਾਵਣੇਵਾਲਾ ਆਪਕੋ ਖਾਲਸਾ ਮਾਨਤਾ ਹੋਗਾ ॥ ਇਸਵਾਸਤੇ ਆਪਕੋ ਗੁਰੁ ਰੂਪ ਭੀ ਜਰੂਰ ਸਮਝਤਾ ਹੋਗਾ॥ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇਬੀਚਮੇ ਲਿਖਾਹੈ ਆਤਮ ਰਸ ਜੇ ਜਾਨਹੀ ਸੋ ਹੈ ਖਾਲਸ ਦੇਵ॥ ਪ੍ਰਭ ਮੈਮੋਮੈਤਾਸ ਮੈ ਰੰਚਕ ਨਾਹਨ ਭੇਵ॥ ਇਸਅਪਨੇਕਹਨੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪ ਕੋ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਮਾਨਕੇ ਲਿਖਤਾ ਰਹਾ॥ ਪਰੰਤੁ ਰਹੋ ਯਹ ਬਾਤ ਪਰਮਾਰਥ ਮੈ ਬਯਵਹਾਰ ਮੈ ਤੋ ਉਸਕਾ ਲਿਖਨਾ ਉਸਕੋ ਪਰਮ ਅਸੱਤਵਾਦੀ ਠਹਰਾਵਤਾਹੈ॥ ਜੋ ਉਸਨੇ ਕਬਿ ਬਾਚ ਕਹਕੇ੩੦੬੯ਤੀਨ ਹਜਾਰ ਉਨੱਤਰ ਅੰਗਸੇ ਆਗੇ ਅਠਾਰਾ ਬਿਸ੍ਨਪਦਿਆਂਸੇ ਪੀਛੇ ਚਲਕੇਛਠੇ ਮੈ ਐਸੇ ਖਾਲਸਾ ਖਾਲਸ ਪਦ ਪ੍ਰਾਪਤਸੇ ਆਗੇ ਤੀਨਮੁਦ੍ਰਾ ਕੀ ਰਹਨੀ ਲਿਖੀਹੈ॥ ਤਾਕੀ ਰਹ.ਨ ਸ੍ਰਤਿ ਉਕਤ ਭਾਖਤ ਦਸਗ੍ਰਾਹੀ ਖਾਲਸਾ ਪ੍ਰਧਾਨੰ॥ ਦਯਾ ਦਾਨ ਛਮਾ ਸਨਾਨ ਸੀਲ ਸੁਚ ਸਤਸੰਭਾਸਨੰ ਸਾਧਨਸਿਧ ਸੂਰ ਭਗਤਮਾਨੰ ਦਸਗ੍ਰਾਹੀ ਆਸਕਤ ਪ੍ਰਧਾਨੰ॥ ੬॥ ਤਯਾਗੀ ਦਸਬਿਰੋਧ ਮਤ ਸਾਧਨ ਹਿੰਸਾ ਹੰਕਾਰ ਆਲਸ ਕ੍ਰਿਪਨਤਾ ਅਪ੍ਰਮਾਨੰ ਕਠੋਰਤਾ ਜੜਤਾ ਕੁਚੀਲਤਾ ਅਸੌਚਕਲ ਮਾਸਭ ਅਬਗਤ ਮਾਨੰ॥ ਇਤਯਾਦਿ ਪਾਠ ਖਾਲਸੇ ਕਾ ਲਛਨ ਕਹਿਆ

ਅਰ ਆਪ ਹੀ ਮਹਾਂ ਅਸਤ ਭਾਖਣ ਕੀਆ ਕਿਉਂਕਿ ਯਹ
ਗੁਰੁ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀਨੇ ਬਨਾਯਾ ਨਹੀ ਉਨ੍ਕੇ ਨਾਮ
ਲਗਾਯਾ ॥ ਬਿਨਾ ਪੜੇ ਜਿੱਦੀ ਆਦਮੀ ਜੋਇਸਕੋ ਗੁਰਕਾ
ਸਮਝਤੇ ਰਹੇਗੇ ॥ ਪੀਛੇ ਕਹੇ ਸਭੀ ਇਸਕੇ ਦੋਖ ਉਨਕੇ
ਜੁੰਮੇ ਲਗੇ ਰਹੇਗੇ ਯਹ ਇਸਨੇ ਬਡਾ ਪਾਪ ਕੀਆ ॥ ਸੀਧਾ
ਅਪਨੇ ਨਾਮ ਸੇ ਲਿਖਤਾ ਤੋ ਬਹੁਤ ਅਛਾ ਥਾ ਦੇਖੋ ਸੰਤੋਖ
ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਪਨੇ ਨਾਮ ਸੇ ਗੁਰਕੇ ਜਸ ਕਾ ਜਹਾਜ ਲਿਖਯਾ
ਹੈ ॥ ਸਭ ਕੋਈ ਸੁਨਕੇ ਉਸਕੋ ਅੱਛਾ ਕਹਤਾ ਹੈ ॥ ਆਸੀਰ
ਬਾਦ ਦੇਤਾ ਹੈ ॥ ਐਸੇ ਅਪਨੇ ਨਾਮ ਸੇ ਲਿਖਤਾ ਤੋ ਇਸ
ਕਾ ਭੀ ਸਭਕੋਈਭਲਾ ਮਾਂਗਤਾ ਅਰਇਸਕੀਗਲਤੀਗੁਰੂ
ਕੇ ਜੁੰਮੇ ਨਾਲਗਤੀ ਪਰੰਤੁ ਆਨੰਦ ਜੋ ਇਸਸੇ ਅਰ ਪੀਛੇ
ਕਹੇਸਭਨੋਸੇਹੁਯਾਸੋਹੁਆ ਅਬਸਭਸਜਨਹੁਪਾਸਯਹ ਨਿਵੇ
ਦਨਹੈ ਕਿਨ੍ਰਿਪਕੰਨਯਾਹੇਤਭੇਖਧਾਰੀਵਤਇਨਜਾਲਸਾਜੋਂ
ਕੇ ਗੁਨਾਹੋਕੋ ਕਹੋ ਗੁਰਬਖਸੇਂ ਅਰ ਇਨਕੋ ਸਦਗਤਿ
ਦੇਵੇਂਸਜਨਜਨ ਇਨਕੀਆ ਪੋਥੀਆਂਕੇ ਬਿਰੋਧਦੂਰਕਰਕੇ
ਸੋਧਦੇਵੇ ਅਰਸੋਧਕੇਪੀਛੇ ਜਿਨਕੇਨਾਮ ਮਲੂਮਦੇਵੇ ਉਨਕੇ
ਨਾਮ ਲਿਖਦੇਵੇ ਜਿਨਕੇਨਾਮ ਨਾਮਲੂਮਦੇਵੇ ਉਨਕੇਪੀਛੇ
ਕਿਸੇਪ੍ਰੇਮੀਕਾਬਨਾਯਾਲਿਖਦੇਵੇ ॥ ਅਰਜਿਤਨਾਕਾਮਇਨ
ਮੇਸੇ ਆਗੇਸੁਧਅਸੁਧਸਾਂਝੇਸੇਲੀਯਾ ਕਰਤੇਹੈਂ ਅਬਉਤਨੇ
ਮੇਂ ਸੇ ਸਹੀ ਕਾਮ ਸੁਧ ਸੁਧ ਸੇ ਲੇਵੇ ਅਸੁਧ ਅਸੁਧ ਕਾ
ਕਹਿਆ ਅਸੁਧ ਕੇ ਸਾਥ ਹੀ ਮੇਟ ਦੇਵੇ ਅਰ ਸੁਧ ਮੇ ਭੀ

ਸਭਕੇ ਸਾਂਝੇ ਧਰਮ ਜੁਦੇ ਕਰਦੇਵੇ ਜੁਦੇ ਜੁਦੇ ਧਰਮ ਸਭਕੇ ਜੁਦੇ ਛਾਂਟਦੇਵੇ ਤਬ ਲੋਗੋਕੋ ਅਤਯੰਤ ਸੁਖ ਹੋਜਾਵੇ ॥ ਜੈਸੇ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਜੀਕਾ ਮਾਨਣਾ ਅਰ ਆਦਿਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਕਾ ਮਾਨਣਾ ਸਭਕਾਹੈ॥ ਸੇਲੀ ਟੋਪੀ ਉਦਾਸੀਯੋਂ ਕੀਹੈ॥ ਡੰਡੇ ਕਾਲਾ ਤਿਲਕ ਸੁਥਰਿਆਕਾਹੈ॥ ਸੰਖਕੀ ਮਾਲਾ ਮੋਰ ਛੰਡ ਦਿਵਾਨਿਓਂ ਕੇ ਹੈ॥ ਸੁਪੇਦਬਸਤ੍ਰ ਸੂਧੀ ਪਗਕਛਕੇਸਕੰਘਾ ਸਿਖੋ ਕੀਹੈ ॥ ਨੀਲਾ ਬਾਨਾ ਕਛ ਕੇਸ ਕੰਘਾ ਕੜਾ ਕਰਦ ਨਿਹੰਗੋ ਕੀਹੈ ॥ ਸੁਪੇਦ ਵਾ ਲਾਲ ਬਸਤ੍ਰ ਕੇਸਾਦਿ ਨਿਰ-ਮਲਿਯੋ ਕੀ ਹੈ ॥ ਜੁਦੇ ਧਰਮ ਜਿਸਕੇਹੈ ਉਸੀਕੋ ਧਰਮਹੈ ਦੂਸਰੇ ਕੋ ਅਧਰਮਹੈ ਜੈਸੇ ਉਦਾਸੀਯੋ ਕੀ ਸੇਲੀ ਟੋਪੀ ਰਖਨੀ ਸਿਖੋਕੋ ਅਧਰਮਹੈ॥ ਸਿਖੋ ਕੀ ਕ੍ਰਿਯਾ ਰਖਨੀ ਉਦਾਸੀਯੋ ਕੋ ਅਧਰਮਹੈ॥ ਸਭ ਕੇ ਧਰਮ ਨਿਰਣੇ ਹੇਤ ਪਰੀਖਤ ਧਰਮ ਪੁਸਤਕ ਅਵਸ਼ਯ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬਕੇ ਬਚਨੋ ਸੇ ਬਨਾਈ ਚਾਹੀਯੇ ਜੈਸੇਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਅਰਬੀ ਪਾਰਸੀ ਅੰਗ-ਰੇਜੀ ਮੈ ਧਰਮ ਪੁਸਤਕੇਂ ਬਨੀ ਹੂਈ ਹੈਂ ॥ ਪੀਛੇ ਕਹੀ ਪਰੀਛਾ ਕੀ ਉਤਮ ਰੀਤਿ ਭੀ ਅਰਥ ਕੋ ਸਮਝਕ ਜਾਨਨੇ ਵਾਲਿਯੋਸੇ ਕਰਾਵੇ ਪਾਠਮਾਤ੍ਰ ਪੜ੍ਹੇਭੀਆਪਨਾਕਰੇ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਚੀਜਕੀ ਪਹਚਾਨਮੈਸਭਕੋਈ ਚਤਰਨਹੀਹੋਤਾ॥ ਜੈਸੇ ਸਚੇ ਝੂਠੇ ਮੋਤੀ ਅਰ ਕੱਚ ਹੀਰੇ ਕੀ ਜੌਹਰੀ ਕੋ ਹੀ ਪਹ-ਚਾਨਹੋਤੀਹੈ ਧਾਤੁਯੋ ਕੇਖਰੇਖੋਟੇਹੋਨੇ ਕੀਸੁਨਿਯਾਰ ਲੁਹਾਰੋ

ਕੋ ਹੀ ਪਹਚਾਨਹੋਤੀ ਹੈ ਖਰੇ ਖੋਟੇ ਹਾਥੀ ਘੋੜੇਕੀ ਮਹਾਵਤ ਅਰ ਸਲੋਤ੍ਰੀਯੋ ਕੋ ਹੀ ਪਹਚਾਨ ਹੋਤੀ ਹੈ॥ ਤੈਸੇ ਜਿਸਕੇ ਨਾਮ ਸੇ ਬਾਣੀ ਹੈ ਉਸ ਕੀ ਹੈ ਯਾ ਦੂਸਰੇ ਕੀ ਹੈ ॥ ਇਸ ਬਾਤ ਕੀ ਅਛੇ ਅਰਥ ਜਾਨਨੇ ਵਾਲਯੇ ਅਰ ਬਨਾਵਨੇ ਵਾਲਿਯੋ ਕੋ ਹੀ ਪਹਚਾਨ ਹੋਤੀਹੈ॥ ਕਿ ਯਹ ਉਸਕੀ ਹੈ ਵਾ ਦੂਸਰੇਕੀ ਹੈ ॥ ਜੈਸੇ ਮਹੰਮਦ ਸੇ ਪੀਛੇ ਅਕਬਰ ਕੋ ਪੈਯੰਬ੍ਰ ਥਾਪਨੇ ਹੇਤ ਅਕਬਰ ਕੇ ਵਜੀਰ ਫੈਜੀ ਨੇ ਕੁਰਾਨ ਬਨਾਯਾ॥ ਅਰ ਕਹੀਂ ਰਖਕੇ ਜਾਹਰਕੀਆ ॥ ਕਿਅਕਬਰ ਕੋ ਖੁਦਾ ਨੇ ਮਹੰਮਦ ਸੇ ਪੀਛੇ ਪੈਗੰਬਰ ਬਨਾਨੇ ਹੇਤ ਯਹ ਕਿਤਾਬ ਭੇਜੀ ਹੈ॥ ਉਸਕੀ ਪਰੀਖਯਾ ਮੌਲਬੀਯੋ ਨੇ ਕਰੀ ਤਬ ਸਰਬ ਲੋਹ ਕੀ ਤਰਾਂ ਝੂਠੀ ਨਿਕਸੀ ਬੇਦ ਬਾਹਜ ਸਿਮ੍ਰਿਤੀਯੋ ਕੀ ਪਰੀਖਾ ਪੰਡਿਤ ਕਰਤੇਹੈ॥ ਬਨੇਹੂਏਗ੍ਰੰਥੋਕੇ ਬੀਚ ਜੋ ਕੋਈ ਲੋਕ ਅਪਨੇ ਬਨਾਏ ਮਿਲਾ ਦੇਤੇ ਹੈ ਉਨ ਕੀ ਪਰੀਖਯਾ ਜਾਨਨੇ ਵਾਲੇ ਹੀ ਕਰਤੇ ਹੈ ਔਰ ਤੋ ਕਿਆ ਕਹਨਾਹੈ ਜੇਕਰਗੁਰਅਰਜਨਜੀ ਅਪਨੇਸਾਮਨੇਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿ- ਬਜੀ ਕੀ ਬੀੜਨਾਬਾਂਧਤੇ ॥ ਤੋ ਆਂਜ ਤਕਕੌਨ ਗੁਰੂਕੀਕੌਨ ਔਰੋ ਕੀ ਯਹ ਸਿਆਣਿਯੋ ਕੋ ਭੀ ਜਾਨਨਾ ਕਠਨ ਹੋਜਾਤਾ ਜੈਸੇ ਪੀਛੇ ਕਹੀਯਾਂ ਯੁਕਤੀਆ ਬਿਨਾ ਸਰਬ ਲੋਹਾਦਿ ਪਹਚਾਨਨੀਆਂਸਭਕੋਕਠਨ ਹੋਰਹੀਆਂ ਹੈ॥ ਅਬਰਹੋਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਾ ਅਧਿਕ ਲਿਖਨਾ ਸਿਆਂਣਿਯੋਮੇ ਯਹਪਰੀਖਯਾ

ਬਰੂਦ ਮੈ ਆਗਕੇ ਕਣਕੇਵਤ ਜਗੇਗੀ॥ ਅਨਜਾਨੋ ਮੇ ਗੀਲੀ ਲਕੜੀਯੋਮੈ ਕਣਕੇ ਆਗਵਤ ਸੋਵੇਗੀ ਯਾਤੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਲਿਖਨਾ ਹੀ ਸਾਰ ਹੈ ਪਰੰਤੁ ਏਕ ਅਫਸੋਸ ਮੁਝਕੋ ਸਰਬ ਲੋਹਾਦਿ ਕਰਤਯੋਂ ਪੈ ਔਰ ਭੀ ਰਹਾ ਸੋ ਭੀ ਲਿਖਤਾਹੂ॥ ਜੋ ਕਰਉਨੇ ਨੇ ਗੁਰਬਚਨ ਮੈ ਐਸੀ ਬੁਧੀ ਖਰਚਨੀ ਥੀ ਤਬ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਸੋਧਨੇ ਕੀ ਆਗਯਾਨੁਸਾਰ ਲੇਖਕੋਂ ਕੇ ਦੋਖ ਸੇ ਬਿਗੜੀਆਂ ਹੁਈਆਂ ਕਈਕ ਤੁਕਾਂਕੇ ਸੋਧਨੇ ਮੇ ਹੀ ਕਿਉਨਾ ਖਰਚੀ। ਜੈਸੇ ਸੰਬਤ ਸਤਰਾ ਸਹਿਸਭਣਿਜੈ॥ ਅਰ ਧਸਹਸਪੁਨ ਤੀਨ ਕਹਿੱਜੇ॥ ਤਥਾ ॥ ਸੰਬਤ ਸੱਤ ਰਾਸਹਸ ਪਚਾਵਨ ਈਹਾ ਸਹਸ ਪਦ ਕਾ ਹਜਾਰ ਅਰਥ ਕਰੀਯੇ ਤਬ ਪਹਿਲੇ ਪਾਠ ਮੇ ਸਾਢੇ ਸਤਾਰਾ ਹਜਾਰ ਅਰ ਤੀਨ ਸੰਬਤ ਸਿੱਧ ਹੋਤੇ ਹੈ ਦੂਸਰੇ ਮੈ ਸਤਾਰਾ ਹਜਾਰ ਪਚ-ਵੰਜਾ ਸਿਧ ਹੋਤੇ ਹੈ ਸੋ ਬਨਤੇ ਨਹੀ ਕਾਹੇਤੇ ਗੁਰੁਜੀ ਨੇ ਸੰਬਤ ਬਿਕ੍ਰਮਾਜੀਤ ਕਾ ਲਿਖਾ ਉਸਕੋ ਕੁਲ ਆਜ ਸਾਲ ਉਨੀ ਸੈ ਚੌਤੀਹੂਯੇ ਸਹਸਪਦਕਾ ਸੈਕੜਾ ਅਰਥ ਕਰੀਯੇ ਸੋ ਸਕਤੀ ਲਖਣਾ ਸੇ ਸਿਧ ਹੋਵੇ ਨਹੀ ਯਾਤੇ ਇਸ ਕਾ ਨਿਰਬਾਹ ਐਸੇ ਹੈ ਸਤ ਕਾ ਬਿਗੜ ਕੇ ਭਾਖਾ ਮੈ ਸੇ ਹੋਵੇ ਹੈ ਅਰ ਸੁ ਪਦ ਬਾਣੀ ਮੇ ਅਨੇਕ ਜਗਾ ਪਾਦਪੂਰਣ ਹੇਤ ਭੀ ਆਵੇ ਹੈ॥ ਯਾਤੇ ਗੁਰੁ ਜੀ ਨੇ ਸੰਬਤ ਸਤਰਾਸੈ ਸੁਭਣਿਜੇ ਪਾਠ ਕਹਿਆ ॥ ਲਿਖਾਰੀ ਨੇ ਸੈ ਕੀ ਜਗਾ ਸਹਸ ਸੁਨ ਲੀਆ ਯਾਤੇ ਲੇਖਕ ਕੇ ਭ੍ਰਮ ਸੇ ਵਾ ਸੈ

ਕਾ ਸਹ ਬਿਗੜਿਆ ਮਾਨਕੇ ਈਹਾ ਨਿਰਬਾਹ ਕਰਤੇ ਐਸੇ ਹੀ ਦੂਸਰੇ ਪਾਠ ਮੇ ਕਹਤੇ ਜਹਾਂ ਦੇਵੀ ਦਾਨਵੋ ਕੇ ਯੁਧ ਮੇ ਗੁਰੁ ਜੀਨੇ ਰੁਦ੍ਰ ਰਸ ਲਿਖਾਹੈ ਤਹਾਂ ਸਵੈਯੇਮੇ ਬਰਨਜੋ ਸਭ ਹੀ ਰਸ ਭਦ੍ਰਮਈਲੇਖਕਾਂਤਰੋਸੇ ਹੁਯਾਹੈ ਪਾਠ ਉਹਾਂ ਰੁਦ੍ਰ ਮਈ ਬਨਤਾ ਹੈ॥ ਕਾਹੇ ਤੇ ਰੌਦ੍ਰ ਕੀ ਨਵਰਸੋ ਮੇ ਗਿਨਤੀ ਹੈ ਅਰ ਉਸ ਕਾ ਈਹਾ ਬਰਣਨਹੈ॥ ਰੁਦ੍ਰ ਕਾ ਭਦ੍ਰ ਐਸੇ ਹੂਯਾ॥ ਰਾਰੇ ਕੇ ਔਕੜ ਸਾਥ ਲਿਖਾਰੀ ਸੇ ਕਲਮ ਲਗ ਗਈ॥ ਜੈਸੇ ਹਮ ਰੁਦ੍ਰਾਛ ਲਿਖਤੇ ਹੈ ਕਲਮ ਲਗਨੇ ਸੇ ਭਦ੍ਰਾਛ ਹੋਯਜਾਯਗਾ ਵਾਸ੍ਤਵ ਪਾਠ ਰੁਦ੍ਰ ਮਈ ਚਾਹੀਯੇ॥ ਕਹਤੇ॥ ਐਸੇ ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਕੇ ਬਾਰਵੇ ਕਬਿੱਤਕੀ ਤੀ ਸਰੀ ਤੁਕਮੈ॥ ਕਹੂੰਕੋਕਕਾਬਹ੍ਵੈਕੈ ਪੁਰਾਨ ਕੋ ਪੜਤ ਮਤ ਈਹਾ ਹ੍ਵੈ ਪਾਠ ਕੇ ਆਗੇ ਕੈ ਰਹਨੇ ਸੇ ਕਬਿੱਤ ਬਿਗੜਤਾ ਹੈ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਕੈ ਨਾ ਚਾਹੀਯੇ॥ ਕਹਤੇ॥ ਤੈਸੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਬਾਕ ਬੱਤੀ ਸਵੈਯੋ ਕੇ ਬੀਚਮੇਸੇ ਛਠੇ ਸਵੈਯੇ ਕੀ ਚੌਥੀ॥ ਦੀਣਦਿਆਲ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧਿ ਕੋ ਕਛ ਭੇਦ ਪੁਰਾਨ ਕੁਰਾਨ ਨ ਜਾਨਿਯੋ॥ ਇਸ ਤੁਕਮੇ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਪਦ ਅਧਿਕ ਜਨਾਤੇ ਐਸੇ ਆਦਿ ਬਾਣੀ ਜਾਪਜੀ ਮੈ ਚੌਤਾਲੀ ਕੇ ਅੰਗ ਸੇ ਆਗੇਜੋਭੁਜੰਗਪ੍ਰਯਾਤਛੰਦਲਿਖਿਆਹੈ ਵਹੁ ਦੋਦੋਯਗਨ ਵਾਲੀ ਤੁਕ ਵਾਲਾ ਹੋਨੇ ਤੇ ਅਰਧ ਭੁਜੰਗ ਹੈ। ਛਿਤਾਲੀ ਕੇ ਅੰਗ ਤਕਆਗੇਇਕਵੰਜਾਤਕਸਾਬਤਭੁਜੰਗਹੈ ਪਰੰਤੁਤੁਕਾ

ਕੇ ਆਧ ਆਧਮੈ ਛੇਵੇ ਲਗਾਏ ਹੂਏਹੈਂ ਸੋ ਮੇਟਣੇ ਯੋਗਯ
ਹੈ ਮੇਟਕੇ ਸੁਧ ਕਰਨੇਸੇ ਢਾਈ ਭੁਜੰਗਪ੍ਰਯਾਤਹੈਂ ਆਗੇ
ਪੁਨਾ ਏਕ ਅਰਧ ਭੁਜੰਗਹੈ ਅਥਵਾ ਪੈਂਤਾਲੀ ਛਿਤਾਲੀ
ਕਾ ਅਰ ਏਕ ਯਹ ਬੁਵੰਜਾਕਾ ਤੀਨੋ ਸੰਖਨਾਰੀ ਛੰਦ ਹੈਂ
ਸੰਖਨਾਰੀ ਦੋਯਗਨਕਾ ਹੋਤਾਹੈ ਬੁਵੰਜਾਸੇ ਆਗੇ ੬੧ ਤਕ
ਸਾਢੇਚਾਰ ਭੁਜੰਗਪ੍ਰਯਾਤਹੈਂ ਤੁਕਾਕੇ ਮਧਯਕੇ ਛੇਵੇ ਮੇਟੇ
ਚਾਹੀਏ ਕਹਤੇ ਜਾਪਜੀਕੇ ਅੰਤਮੈਏਕ ਅਛਰੀਛੰਦ ਲਿਖਾ
ਹੈ ਪਾਦਪਾਦਮੇ ਦੋਦੋ ਅਛਰਹੈਂ॥ ਆਗੇ ਤੀਨਤੀਨ ਹੈਂ॥
ਏਕਅਛਰਪਾਦ ਲਿਖਯਾਨਹੀਂ ਸੋਚਕੇਸੋਧਤੇ॥ ਨਮੋਸਰਬ
ਮਾਨੇ॥ ਸਮਸਤੀ ਨਿਧਾਨੇ। ਇਤਯਾਦਿ ਪਾਠੋਮੇ ਰਾਰਾ ਬਬਾ
ਔਰ ਸਸਾ ਮਮਾ ਕਠੇਕੀਯੇ ਬਿਨਾ ਸੰਜੋਗ॥ ਨਾਬਨਨੇ ਸੇ
ਪਿਛਲੇਕੋ ਗੁਰੁਤਾਆਯੇਬਿਨਾ ਆਦਿਮੇ ਏਕਲਘੁ ਆਗੇ
ਦੋ ਗੁਰੁ ਐਸਾ ਯਗਨਕਾ ਲਖਣ ਨਹੀ ਆਵਤਾ ਯਾਤੇ ਮਿ
ਲਾਵਨੇ ਚਾਹੀਯੇ ਐਸੇ ਔਰ ਭੀ ਅਨੇਕ ਜਗਾ ਮਿਲਾਵਨੇ
ਚਾਹੀਏ ਐਸੇ। ਕਹਤੇ॥ ਸੋਰਠਕੇ ਹਜਾਰੇਸਬਦਕੀ ਪਾਂਚ-
ਵੀ ਤੁਕਮੈ॥ ਨਿਰਬਿਕਾਰ ਨਿਰਜੁਰਨਿੰਦ੍ਰਾ ਬਿਨ ਨਿਰ
ਬਿਖ ਨਰਕ ਨਿਵਾਰੀ ਪਾਠਹੈ ਈਹਾਂ ਨਿੰਦ੍ਰਾਕੇ ਆਦਿਮੈ ਨਿ੍
ਚਾਹੀਯੇ ਕਹਤੇ ਤਤੇਸੇ ਪਰੇ ਮੁਕਤੇ ਹਾਹੇ ਵਾਲਾ ਜਯਕੀ
ਜਗਹ ਅਰਬੀ ਬੋਲੀਕਾ ਫਤਹ ਸਬਦ ਹੋਤਾਹੈ ਲਿਖਾਰੀ
ਆਂਨੇ ਹੇ ਕੋ ਤਤੇਕੀਲਾਵਬਨਾਕਰ ਭੀਫੇਰਹੈ ਜੋੜਾਸੋ ਨਹੀ

ਚਾਹੀਯੇ॥ ਐਸੇ ਕਹਤੇ ਕਯੋਂ ਕਿ ਬਨਾਵਨੇ ਮੈ ਮਹਾਰਾਜਕੀ
ਆਗਯਾਹੈ॥ ਚੂਕਹੋਇਕਵਿਲੇਹੁ ਸੁਧਾਰਾ॥ ਚੂਕਯੋ ਚਤੁਰ
ਸੁਧਾਰਹੈ॥ ਜਹਿਚੂਕਪਰੀ ਹਮਤੇਲਹਿਯੋ ਸੁਕਵੋਤਹ ਅਛ
ਰ ਬਨਾਕਹਿਯੋ॥ ਯਹ ਮਹਾਰਾਜਕਾ ਲਿਖਨਾ ਈਹਾ ਕੈ
ਮੁਤਿਕਨਯਾਯਸੇ ਸੋਧਨੇਕੀ ਆਗਯਾ ਪੈ ਸਮਝੋ ਕਾਹੇਤੇ
ਜਬ ਅਪਨੇ ਲਿਖੇਮੈ ਆਗਯਾ ਦੇਤੇਹੈਂ ਤਬ ਲਿਖਾਰੀਯੋਂ
ਕੀ ਭੂਲਮੇਤੋ ਖੁਦ ਆਗਯਾ ਦੇਚੁਕੇ ਜਿਸ ਹਵਾਸੇ ਸੁਮੇਰ
ਉਡੇ ਰੂਈ ਤਿਸ ਆਗੇ ਕਿਆ ਵਸਤੁਹੈ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ੍ਟਾਂਤਕਾ
ਨਾਮ ਕੈਮੁਤਿਕਨਯਾਯਹੈ॥ ਸਭ ਹਕਾਯਤੋਂਕੇ ਪੀਛੇ ਮੰਗ-
ਲਾਚਰਣ ਨਹੀਂ ਆਦਿਮੈ ਸਭਕੇਹੈ ਦੂਜੀਕੇ ਅ ਦਿਮੈ ਨਹੀ
॥ ਲਿਖਾਰੀਸੈ ਭੁਲਕੇ ਜਬ ਲਿਖਾਈਆਂਹੈ॥ ਪਹਲੀਕੇ
ਅੰਤਮੈ ਲਿਖਾਗਯਾਹੈ॥ ਉਸਕੋ ਦੂਜੀਕੇ ਆਦਿਮੈ ਲਿਖੋ
ਪੜੋ ਕਹਤੇ ਅਬ ਇਸ ਪੂਰਬਲੇ ਲਿਖਨੇਸੇ ਯਹ ਇਛਾਹੈ
॥ ਕਿ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਜੀਕਾ ਨਿਰਨੇ ਕਰਤਾਰਪੁਰ
ਵਾਲੇਸੇ ਔਰਜੋ ਗੁਰੁਜੀਨੇ ਦਮਦਮੇ ਬੀੜ ਲਿਖਾਈ ਉਸ
ਸੇ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਯੇ॥ ਔਰ ਦਸਮੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਕਾ ਨਿਰਣੇ
ਮਨੀਸਿੰਘ ਅਰ ਦੀਪਸਿੰਘ ਕੀ ਬੀੜਸੇ ਚਾਹੀਏ॥ ਸਾਖੀ
ਭਾਈ ਬਾਲੇ ਵਾਲੀਕਾ ਨਿਰਣੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸਕੀ ਬਾਣੀ
ਔਮਨੀਸਿੰਘਕੀਰਚਨਾਸੇਚਾਹੀਏ। ਮਨੀਸਿੰਘ ਗੁਰਦਾਸ
ਕੀਬਾਨੀਮੈਅਧਿਕਕਿਸੇਨੇਪਾਈਨਹੀਂਵਹੁ ਨਿਰਣੇਕਰੀ ਹੁ
ਈਹੈ ਗੁਰਬਖਸ਼ਸਿੰਘਵਾਲੀਸਾਖੀਮੈ ਕਿਸੇਨੇ ਅਧਿਕਨਹੀ

ਲਿਖਾ ਵਹੁ ਸਹੀਹੈ॥ ਨੰਦਲਾਲਕੀ ਗਜ਼ਲ ਰਵਾਈਬਿਨਾ
ਔਰ ਬਾਣੀਹੀਨਹੀ ਜਿਸਕੋ ਕੋਈ ਬਿਗਾੜੇ ਉਨਕੋ ਗੁਰ
ਮੁਖੀ ਪੜੇ ਬਿਗਾੜ ਨਹੀ ਸਕਤੇ॥ ਜੋ ਸਿਖਾਂਨੇ ਦਸਮੇ ਪਾ
ਤਸ਼ਾਹੀਕੇ ਨਾਂਮਸੇ ਫਰੇਬਕੇ ਲਿਖੇ ਉਨਮੇ ਫਰੇਬ ਪੀਛੇ
ਜਾਹਰ ਕਰਕੇ ਦਿਖਾਚੁਕੇਹੈਂ ਯਾਤੇ ਵਹੁ ਸਭੀ ਗੁਰੂਕੇਸਰਬ
ਫਿਰਕਯੋਂ ਮੈ ਸਰਬਾਂਸ ਮੈ ਪ੍ਰਮਾਣ ਨਹੀਂ ਜਿਤਨੀ ਅੰਸ਼ਮੈ
ਸਚੇਹੈ ਰਹੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਤਥਾਪਿ ਸੋਧਨੇ ਯੋਗਯਹੈ॥ ਚਾਲ ਚ-
ਲਨ ਮਤਕੇ ਲੋਗੋਕਾ ਫਰੇਬੀਯੋਂ ਗ੍ਰੰਥੋਂਕੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ
ਸੀਨੇ ਬਸੀਨੇ ਔਤਸਬੀਰ ਬਗੈਰੇਮੈ ਜੋ ਉਤਮੋਕੀ ਪੁਰਾਨੀ
ਰੀਤਿਹੈ॥ ਉਸਕੇ ਅਧੀਨਹੈ॥ ਔਦੋਨੋ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਔਰ
ਗੁਰਦਾਸ ਮਨੀਸਿੰਘ ਗੁਰਬਖਸ਼ਸਿੰਘ ਜੀਕੀ ਬਾਣੀਕੇ
ਅਧੀਨਹੈਂ ॥ ਰੀਤੀ ਔਰ ਅਧਿਕ ਚਾਹਿਯੇ ਤਬ ਇਨਕੇ ਅ
ਨੁਸਾਰਤੁਕਾਸੇਲਿਖਨਾਉਚਿਤਹੈ।ਜੈਸੇਔਰਮਤੋਕੇਧਰਮਸਾ
ਸਤ੍ਰਗ੍ਰੰਥਸ੍ਰੁਤਿਸਿਮ੍ਰਿਤਿਪੁਰਾਣਇਤਿਹਾਸੋਕੇ ਬਚਨੋਸੇ ਬਨੇ
ਹੈ।ਮੁਸਲਮਾਨੋਕੀਸਰਾਕੀ ਕਿਤਾਬਾ ਕੁਰਾਨਔਰ ਹਦੀਸੋ ਕੇ
ਹਵਾਲੇਸੇਬਨੀਹੈ।ਐਸੇਗੁਰਬਚਨਔਗੁਰਦਾਸਾਦਿਕੋਕੇ ਬ
ਚਨੋਕੇ ਹਵਾਲੇਸੇ ਬਨਾਵਨੇ ਚਾਹੀਯੇ ॥ ਅਬ ਪਿਛਲਾ ਲਿ
ਖਨਾ ਲਿਖਕਰ ਸੰਪੂਰਣ ਨਿਜਮਤ ਕੇ ਸ੍ਰੇਸ੍ਟ ਲੋਕੋ ਸੇ
ਨਿਵੇਦਨ ਹੈ ॥ ਜੇਕਰ ਪੀਛੇ ਜੋ ਕੁਛ ਲਿਖਾ ਵਹੁ ਅਨੁਚਿ
ਤ ਹੈ ਤਬ ਸਜਨ ਲੋਕ ਮੁਝਕੋ ਉਤਰ ਲਿਖਕੇ ਸਮਝਾ

ਦੇਵੇਂ ॥ ਜੇਕਰ ਉਚਿਤ ਹੈ ਤਬ ਆਪ ਭੀ ਜਿਨਕੇ ਨਾਮ ਸੇ ਈਹਾ ਕੁਛ ਲਿਖਾ ਹੈ ॥ ਉਨਕੀ ਸਿਖਯਾਰਥ ਲਿਖੇ ਜਿਸਸੇ ਆਗੇ ਕੋਈ ਛਲ ਨਾ ਕਰੇ ॥

ਇਤਜਲੰ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਤਾਰਾਹਰਿ ਰਚਿਤ ਪ੍ਰਮਾਣਾਪ੍ਰਮਾਣ ਪ੍ਰੀਖਯਾ ਨਿਰਨੈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਮਾਪ੍ਤੰ ॥

ਸਲੋਕ ਸੰਖਯਾ ੫੭੫ ॥

੧ ਓ ਸਤਿਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਉਥਾਨਕਾ ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਪ੍ਰਦਰਸਨ ਕੀ॥

ਦਸਮਗੁਰੁ ਜੀ ਨੇ ਨਿਜ ਮਾਰਗ ਕੇ ਲੋਕੋਹੇਤ ਅਤਜ਼ਤ ਸਪਸ੍ਰ ਅਕਾਲਕੀ ਉਪਾਸਨਾ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮੇ ਲਿ- ਖੀ ਹੈ ਅਰ ਬਿਚਿਤ੍ਰਨਾਟਕ ਮੈ ਅਨਜ਼ਮਤੋਕੀ ਨਿੰਦਾਕਰ ਇਸੀ ਉਪਾਸਨਾ ਕੇ ਉਪਦੇਸਹੇਤ ਅਪਨਾ ਕਾਲਕੀ ਆ- ਗਜ਼ਾ ਸੇ ਅਵਤਾਰ ਲਿਖਾਹੈ ਯਥਾ ਜਬ ਆਇਸਪ੍ਰਭੁਕੋ ਭਯੋ ਜਨਮਧਰਾ ਜਗ ਆਇ ਇਤਜ਼ਾਦਿ ਗੁਰੁ ਜੀਕੇ ਲਿ- ਖਨੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸਮਤਕੇ ਸੰਪੂਰਣ ਲੋਕ ਅਪਨੀ ਮੋਹਰੋ ਮੈ ਅਕਾਲ ਸਹਾਇ ਖੁਦਵਾਤੇ ਹੈਂ ਬਾਣੀਮੈ ਨਮਸਤੰ ਅਕਾ ਲੇ ਅਕਾਲਪੁਰਖ ਕੀ ਰਛਾ ਹਮਨੇ ਇਤਜ਼ਾਦਿ ਮੁਖਸੇਪੜ ਤੇ ਹੈਂ ਪਰੰਤੁ ਜੇਕਰ ਪੂਛੀਯੇ ਜਿਸਕਾ ਨਾਮ ਮੋਹਰੋ ਮੇ ਹੈ ਅਰ ਬਾਣੀ ਮੇ ਪੜਤੇ ਹੋ ਗੁਰੁ ਜੀਨੇ ਜਿਸਕੀ ਬਹੁਤ ਮ- ਹਿਮਾ ਲਿਖੀ ਹੈ ਤਿਸਕਾ ਸ੍ਵਰੂਪ ਸੁਨਾਵੋ ਕੈਸਾਹੈ ਤਬਜੈਸੇ ਸੈਵ ਬੈਸਨੋ ਆਦਿਕ ਲੋਕ ਰੁੰਡਮਾਲੀ ਡਮਰੂ ਹਸਤ ਸਿਵ ਕਾ ਔ ਸਜ਼ਾਮ ਸੁੰਦਰ ਗਦਾ ਪਦਮਧਾਰੀ ਬਿਸਨੁ ਕਾ

ਸ੍ਰੂਪ ਬਤਾ ਸਕਤੇਹੈਂ ਤੈਸੇ ਬਹੁਤੇ ਗੁਰਮਤ ਕੇ ਲੋਕ ਅ-
ਕਾਲ ਕਾ ਸ੍ਰੂਪ ਨਹੀ ਬਤਾਯ ਸਕਤੇ ਅਰ ਬਹੁਤ ਕਰ
ਸਾਸਤ੍ਰ ਪੜੇ ਭੀ ਨਹੀ ਬਤਾਯ ਸਕਤੇ॥ ਔਰਤੋ ਕਿਆ
ਕਹਨਾਹੈ॥ ਇਸਦੇਵਕੀ ਮੰਦਰੋ ਮੈ ਪੂਜਾ ਪ੍ਰਸਿਧ ਨਾਹੋਨੇ
ਕੇ ਸਬਬ ਜੇਕਰ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਪੜੇ ਲੋਕੋਕੋ ਇਸਕੀ ਤਸਬੀਰ
ਦਿਖਾਈਏ ਅਰ ਐਸਾ ਨਾ ਬਤਾਈਏ ਜੋ ਯਹ ਮਹਾਕਾਲ
ਕੀ ਤਸਬੀਰ ਹੈ ਤਬ ਵਹੁ ਲੋਕ ਦੇਖਨਸਾਰ ਝਟਪਟ
ਕਹੇਗੇ ਯਹ ਭੈਰੋ ਕੀ ਮੂਰਤਿ ਹੈ ਬਿਲਕੁਲ ਅਨਜਾਨੋਕੋ
ਦਿਖਾਈਏ ਤਬ ਵਹੁ ਕਹੇਗੇ ਕਿਸੇ ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤਕੀ ਹੈ ਇਸ
ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਬਕੀ ਸਮਝਕੇ ਬੋਝਕੋ ਚਿਤਮੈ ਤੋਲਕੇ ਸਭਕੇ
ਪਰਚੇ ਹੇਤ ਜਿਸਕੇ ਭਯੰਕਰ ਸ੍ਰੂਪ ਕੋ ਗੁਰੁ ਜੀ ਨਮੋ
ਪ੍ਰੇਤਅਪ੍ਰੇਤ ਐਸੇ ਪ੍ਰੇਤੋਂ ਕਾ ਸਿਰੋਮਣੀ ਔ ਜਿਸਕੇ ਮਨੋਹਰ
ਰੂਪ ਕੌ ਦੇਵੇ ਸੁ ਧਰਮੇ ਸ੍ਰੇਸ੍ਰ ਧਰਮਵਾਲਾ ਦੇਵ ਲਿਖਤੇ ਹੈ
ਤਿਸ ਸਗੁਣ ਅਕਾਲਕੇ ਦੋ ਸ੍ਰੂਪ ਪ੍ਰਕਾਸ ਕਰਨੇ ਹੇਤ
ਮੈਨੇ ਅਕਾਲਮੂਰਤਿ ਪ੍ਰਦਰਸਨ ਬਨਾਯਾਹੈ ਤਿਸਕੇ ਆਦਿ
ਮੈ ਦੂਸਰੇ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀਕੇ ਪਾਠ ਲਿਖੇ ਹੈ ਅੰਤਮੈ
ਸ਼ਾਸਤ੍ਰੀ ਅਖਰੋਂ ਮੈ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰੀ ਬੋਲੀਮੇ ਇਤਿਹਾਸ ਪੁਰਾਣ
ਵੇਦਸੂਤ੍ਰੋਂ ਕੇ ਪਾਠ ਲਿਖੇਹੈ ਜਿਸਸੇ ਸਬ ਲੋਕੋ ਕੋ ਇਸ
ਦੇਵਕੇ ਸ੍ਰੂਪ ਕਾ ਗਜ਼ਾਨ ਹੋਵੇ ਅਰ ਸਰਬ ਪਦਾਰਥੋ ਕੇ
ਲਾਭਹੇਤ ਇਸਕਾ ਪੂਜਨ ਕਰੇ ਯਹ ਅਕਾਲ ਪਰਮ ਸਿਵ

ਹੈ ਯਹੀ ਅਪਨੇ ਮੈ ਸਭਕੋ ਪ੍ਰਲਯ ਮੈ ਲਯ ਕਰਤਾ ਹੈ
ਯਹੀ ਉਤਪਤੀ ਕਾਲ ਮੈ ਬ੍ਰਹਮਾਦੀ ਰੂਪ ਧਾਰ ਜਗਤ ਕੀ
ਉਤਪਤੀ ਪਾਲਨਾ ਕਰੇ ਹੈ ਪੂਜਾ ਇਸਕੀ ਲੋਕੋ ਨੇ ਰੁਦ੍ਰ
ਪੂਜਾ ਮੇ ਹੀ ਸਮਝ ਰਖੀ ਹੈ ਜੈਸੇ ਬੈਸ੍ਨਵੋ ਨੇ ਅਸ੍ਟ ਭੁਜ
ਮਹਾ ਬਿਸ੍ਨਕੀ ਪੂਜਾ ਚਤੁਰਭੁਜ ਬਿਸ੍ਨ ਕੀ ਪੂਜਾ ਮੇਹੀਜਾਨ
ਰਖੀ ਹੈ ਉਚਿਤ ਤੋ ਬਡਿਯੋਂ ਕੀ ਪੂਜਾ ਪ੍ਰਿਥਕ ਕਰਨੀ
ਵਾ ਉਨਹੀਕੀ ਕਰਨੀ ਹੈ ਇਸੀਲੀਯੇ ਗੁਰੁਜੀਨੇ ਮਹਾਕਾ
ਲ ਕੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੀਹੈ ਪਰੰਤੁ ਸਿਖੋ ਨੇ
ਸਰਬਦਾ ਨਾਮ ਜਪਤੇ ਭੀ ਖੋਜਨਾ ਨਹੀ ਕੀਆ ਯਾਂਤੇ ਮੂ
ਰਤਿ ਕੀ ਮਲੂਮੀ ਨਹੀ ਹੁਈ ਅਬ ਉਨਕੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਸੇ
ਲਿਖੀਹੈ ਇਸਕੋ ਜਾਨਕੇਲੋਕ ਜਪੇ ਪੂਜੇ ਸਰਬ ਪਦਾਰਥ
ਪਾਵੇ ॥

ਇਤਿ ਉਥਾਨਕਾ

੧ ਓ ਸਤਿਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

॥ ਦੋਹਰਾ ॥

ਨਿਰਗੁਣ ਸਗੁਣ ਸ੍ਵਰੂਪਧ ਰ ਰਾਜਤ ਪੁਰਖ ਅਕਾਲ ॥
ਸੀਮਾਸਰਬ ਮਤਾਨਕੀ ਪਾਲਕਭਕਤ ਕਿਰਪਾਲ ॥ ੧ ॥

ਅਥ ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਪ੍ਰਦਸਨੰ ਲਿਖਸਤੇ ॥

ਦਸਮ ਗੁਰੁਜੀਕੇਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮੇ ਸੇ ਮੂਰਤਿ ਕੇ ਸਪਸ੍ਟ ਚਿੰਨੋਵਾਲੇ ਵਾਕਿਜਨ ਕਾ ਆਦਿਮੈ ਸੰਗ੍ਰਹ ਕਰਕੇ ਪੀਛੇ ਸੇ ਬਿਸਤਾਰ ਅਧਿਕ ਹੋਨੇ ਕੇ ਡਰਸੇ ਤਿਨਕੇ ਸਮਗ੍ਰ ਅਰਥ ਲਿਖੇ ਬਿਨਾ ਭਾਵ ਮਾਤ੍ਰ ਲਿਖਕੇਆਗੇ ਸਰਬਮਤ ਸਿਧਮੂਰਤਿ ਬਿਚਾਰ ਔ ਪੂਜਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਲਿਖੇਂਗੇ॥ ਪ੍ਰਥਮ ਪਾਠ ਸੰਗ੍ਰਹ ਕਰਤੇਹੈਂ ॥

੧ ਓ ਸਤਿਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ॥

ਜਾਪਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦॥

॥ ਛਪੈਛੰਦ ॥ ਤ੍ਵਪ੍ਰਸਾਦਿ॥

ਚਕ੍ਰਚਿਹਨ ਅਰੁ ਬਰਨਜਾਤਿ ਅਰਪਾਤਨਹਿਨਜਿਹ ॥ ਰੂਪਰੰਗਅਰ ਰੇਖ ਭੇਖ ਕੋਊ ਕਹਿ ਨ ਸਕਤਿਕਿਹ॥ਅਚਲ ਮੂਰਤਿ ਅਨਭੌ ਪ੍ਰਕਾਸ ਅਮਿਤੋਜਕਹਿਜੈ ॥ ਕੋਟ ਇੰਦ੍ਰ ਇੰਦ੍ਰਾਣ ਸਾਹਿ ਸਾਹਾਣਿਗਣਿਜੈ ॥ ਤ੍ਰਿਭਵਣ ਮਹੀਪ ਸੁਰ ਨਰ ਅਸੁਰਨੇਤਿਨੇਤਿ ਬਨ ਤ੍ਰਿਣ ਕਹਤਿ ॥ ਤ੍ਵਸਰਬ

ਨਾਮ ਕਥੈ ਕਵਨ ਕਰਮ ਨਾਮ ਬਰਨਤਿ ਸੁਮਤਿ ॥੧॥

੧ ਓ ਸਤਿਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਉਤਾਰਖਾਸੇ ਦਸਖਤਕਾ ਪਾਤਸਾਹੀ ੧੦

॥ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖਕੀ ਰਛਾ ਹਮਨੈ ॥ ਸਰਬ ਲੋਹਿਦੀ ਰਛਾ ਹਮਨੈ ॥ ਸਰਬਕਾਲ ਜੀ ਦੀ ਰਛਿਆ ਹਮਨੈ ॥ ਸਰਬ ਲੋਹਿਜੀ ਦੀ ਸਦਾ ਰਛਿਆ ਹਮਨੈ ॥ ਅਨਹਦ ਰੂਪ ਅਨਾ ਹਦ ਬਾਨੀ ॥ ਚਰਨ ਸਰਨ ਜਹਿ ਬਸਤ ਭਵਾਨੀ ॥ ੫ ॥

੧ ਓ ਸਤਿਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਅਬ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕਗ੍ਰੰਥ ਲਿਖਯਤੇ ॥

॥ ਤ੍ਵਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ਨਮਸਕਾਰ ਸ੍ਰੀ ਖੜਗਕੋ ਕਰੋਸੁਹਿਤ ਚਿਤ ਲਾਯ॥ ਪੂਰਨ ਕਰੋ ਗ੍ਰੰਥ ਇਹ ਤੁਮਮੁਹਿ ਕਰੋ ਸਹਾਯ ॥ ੧ ॥ ਤ੍ਰਿਭੰਗੀ ਛੰਦ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਜੀ ਕੀ ਉਸਤਤਿ॥ ਖਗਖੰਡ

ਬਿਹੰਡੰਖਲਦਲਖੰਡੰ ਅਤਿਰਣਮੰਡੰ ਬਰਬੰਡੰ ॥ ਭੁਜਦੰਡ ਅਖੰਡੰ ਤੇਜ ਪ੍ਰਚੰਡੰ ਜੋਤਿ ਅਮੰਡੰ ਭਾਨਪ੍ਰਭੰ ॥ ਸੁਖਸੰਤਾ ਕਰਣੰ ਦੁਰਮਤਿਦਰਣੰ ਕਿਲਵਿਖਹਰਣੰ ਅਸਸਰਣੰ ॥ ਜੈਜੈ ਜਗਕਾਰਣ ਸ੍ਰਿਸਟ ਉਬਾਰਣ ਮਮ ਪ੍ਰਤਿਪਾਰਣ ਜੈਤੇਗੀ ॥ ੨ ॥ ਕਰੰਬਾਮਚਾਪਙੇ ਕ੍ਰਿਪਾਣੰ ਕਰਾਲੰ ॥ ਮਹਾ ਤੇਜਤੇਜੰ ਬਿਰਾਜੈ ਬਿਸਾਲੰ ॥ ਮਹਾਦਾੜਦਾੜੰਸੁਸੋਹੰ ਅਪਾਰੰ ॥ ਜਿਨੈਚਰਬੀਯੰਜੀਵਜਗਯੰ ਹਜਾਰੰ ॥ ੧੮ ॥ ਡਮਾਡੱਮ ਡਉਰੂ ਸਿਤਾਸੇਤ ਛੱਤ੍ਰੰ ॥ ਹਹਾਹੂਹਹਾਸੰਝਮਾਝਮ ਅੱਤ੍ਰੰ ॥ ਮਹਾਘੋਰ ਸਬਦੰ ਬਜੇ ਸੰਖ ਐਸੇ ॥ ਪ੍ਰਲੇਕਾਲਕੇ ਕਾਲਕੀ ਜ੍ਵਾਲਜੈਸੇ ॥ ੧੯ ॥ ਘਣੰਘੰਟਬਾਜੰ ॥ ਧੁਣੰ ਮੇਘ ਲਾਜੰ ॥ ਭਯੋਸਦਏਵੰ ॥ ਹੜਯੋਨੀਰਧੇਵੰ ॥ ੨੦ ॥ ਘੁਰੰਘੁਘਰੇਯੰ ॥ ਧੁਣੰਨੇਵਰੇਯੰ ॥ ਮਹਾਨਾਦਨਾਦੰ ॥ ਸੁਰੰਨਿਰਬਿਖਾਦੰ ॥੨੧ ਸਿਰੰਮਾਲਰਾਜੰ ॥ ਲਖੇ ਰੁਦ੍ਰ ਲਾਜੰ ॥ ਸੁਭੇਚਾਰੁ ਚਿਤ੍ਰੰ ॥ ਪਰਮੰ ਪਵਿਤ੍ਰੰ ॥ ੨੨ ॥ ਮਹਾ ਗਰਜਗਰਜੰ ॥ ਸੁਣੇਦੂਤ ਲਰਜੰ ॥ ਸ੍ਰਵੰਸ੍ਰੋਣਸੋਹੰ ॥ ਮਹਾਮਾਨਮੋਹੰ॥ ੨੩ ॥ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ॥ ਤ੍ਵਪ੍ਰਸਾਦਿ॥ ਚਮੱਕਹਿਕ੍ਰਿਪਾਣੰ ॥ਅਭੂਤੰਭਯਾਣੰ ॥ ਧੁਣੰਨੇਵਰਣੰ॥ ਘੁਰੰਘੁਘਰਾਣੰ ॥ ੩੧ ॥ ਚਤੁਰਬਾਹ ਚਾਰੰ ॥ ਨਿਜੂਟੰਸੁਧਾਰੰ ॥ ਗਦਾਪਾਸ ਸੋਹੰ ॥ ਜਮੰਮਾਨਮੋਹੰ ॥ ੩੨ ॥ ਸੁਭੰਜੀਭਜੁਆਲੰ ॥ ਸੁਦਾੜਾ ਕਰਾਲੰ ॥ ਬਜੀਬੰਬ ਸੰਖੰ॥ ਉਠੇਨਾਦਬੰਖੰ ॥ ੩੩ ॥ ਸੁਭੰਰੂਪਸਯਾਮੰ ॥ ਮਹਾ

ਸੋਭ ਧਾਮੰ ॥ ਛਬੇਚਾਰਚਿਤ੍ਰੰ ॥ ਪਰੇਯੰਪਵਿਤ੍ਰੰ ॥ ੩੪ ॥ ਨਰਾਜਛੰਦ॥ ਅਨੂਪਰੂਪ ਰਾਜਯੰ ॥ ਨਿਹਾਰਕਾਮਲਾਜਯੰ॥ ਅਲੋਕਲੋਕਸੋਭਯੰ॥ ਬਿਲੋਕ ਲੋਕ ਲੋਭਯੰ ॥ ੪੫ ॥ ਚਮੱਕਚੰਦ੍ਰ ਸੀਸਯੰ॥ ਰਹਯੋ ਲਜਾਯ ਈਸਯੰ ॥ ਸੁਸੋਭਨਾਗਭੂਖਣੰ ॥ ਅਨੇਕ ਦੁਸ੍ਰ ਦੂਖਣੰ ॥ ੪੬ ॥ ਕ੍ਰਿਪਾਣਪਾਣਧਾਰਯੰ ਕਰੋਰਪਾਪਟਾਰਿਯੰ॥ ਗਦਾ ਗਰਿਸ੍ਰ ਪਾਣਿਯੰ ॥ ਕਮਾਣ ਬਾਣਤਾਣਿਯੰ ॥ ੪੭॥ ਸਬੱਦ ਸੰਖ ਬੱਜਿਯੰ॥ ਘਣੰਕਘੁਘ ਰਗੱਜਿਯੰ ॥ ੪੮ ॥ ਅਨੇਕ ਰੂਪ ਸੋਹਿਅੰ ॥ ਬਿਸੇਖ ਦੇਵ ਮੋਹਿਅੰ॥ ਅਦੇਵ ਦੇਵ ਦੇਵਲੰ॥ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨ ਕੇਵਲੰ॥ ੪੯ ॥ ਸੁਆਦਿ ਅੰਤ ਏਕਯੰ ॥ ਧਰੇ ਸ੍ਰਰੂਪ ਅਨੇਕਯੰ । ੫੦ ॥ ਅਲੰਕ੍ਰਿਤੰਸੁ ਦੇਹਿਅੰ॥ ਤਨੋ ਮਨੋਕਿਮੋਹਿਅੰ॥ ੫੧ । ਮਦ ਮੱਤ ਕ੍ਰਿਪਾਣ ਕਰਾਲਧਰੰ॥ ੫੫ ॥

੧ ਓ ਸਤਿਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਸ੍ਰੀ ਭਗਉਤੀ ਜੀ ਸਹਾਇ॥ ਅਥਗਿਆਨਪ੍ਰਬੋਧਲਿਖਯਤੇ ਪਾਤਸਾਹੀ ੧੦ ॥ ਨਰਾਜਛੰਦ॥ ਸਿਰੰਕਿਰੀਟ ਧਾਰੀਅੰ॥ ਦਿਨੇਸਕ੍ਰਿਤ ਹਾਰੀਅੰ ॥੧੦ ॥ ੧੯ ॥ ਬਿਸਾਲ ਲਾਲ ਲੋਚਨੰ ॥ ਮਨੋਜ ਮਾਨਮੋਚਨੰ ॥ ਸੁਭੰਤ ਸੀਸ ਸੁਪ੍ਰਭਾ ॥ ਚਕੰਤ ਚਾਰੁਚੰਦ੍ਰਿਕਾ ॥ ੧੧॥ ੧੯॥ ਕਿੰਜਲਕ ਨੈਨਕੰ

ਬੂਗ੍ਰੀਵ ਕਟ ਕੇਹਰ ਕੁੰਜਰ ਗਾਵਨ॥ ਕਦਲੀ ਕੁਰੰਕ ਪੂਰ ਗਾਤ ਬਿਨ ਅਕਾਲ ਦੂੱਜੋ ਕਵਨ ॥ ੬ ॥ ੩੭ ॥ ਬਿਸ੍ਨੁ ਕੇ ਚੌਦਵੇ ਅਵਤਾਰ ਕਾ ਪ੍ਰਥਮ ਦੋਹਾ ਅਕਾਲਕੇ ਬਿਭੂਤਿ ਸ੍ਵਰੂਪ ਦਿਖਾਵਨ ਪੈ ॥ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖਕੀ ਦੇਹਮੈ ਕੋਟਕ ਬਿਸਨ ਮਹੇਸ ॥ ਕੋਟਿ ਇੰਦ੍ਰ ਬ੍ਰਹਮਾ ਕਿਤੇ ਰਵਿਸਸਿਕ੍ਰੋੜ ਜਲੇਸ ॥ ੧ ॥ ਪਹਲੇ ਚਰਿਤ੍ਰ ਮੈ ਮੁੰਡਕੀ ਮਾਲ ਦਿਸਾਨਕੇ ਅੰਬਰ ਵਾਮ ਕਰਿਯੋ ਗਲ ਮੈ ਅਸਿਭਾਰੋ॥ ਲੋਚਨ ਲਾਲ ਕਰਾਲਦਿਪੈ ਦੋਊ ਭਾਲ ਬਿਰਾਜਤਹੈ ਅਨਿਆਰੋ॥ ਛੂਟੇ ਹੈ ਬਾਲ ਮਹਾ ਬਿਕਰਾਲ ਬਿਸਾਲ ਲਸੈ ਰਦਪੰਤ ਉਜਿ-ਆਰੋ॥ ਛਾਡਤ ਜੁਆਲ ਲਏ ਕਰਬਿਆਲ ਸੁਕਾਲ ਸਦਾ ਪ੍ਰਤਿ ਪਾਲ ਤਿਹਾਰੋ॥ ੧੭॥ ਦੋਸੈ ਛਿਆਸਠਕੇ ਚਰਿਤ੍ਰ ਮੈ ਇਹ ਛਲ ਸੋ ਮਿਸਰਹ ਛਲਾ ਪਾਹਨ ਦਏ ਬਹਾਇ॥ ਮਹਾ ਕਾਲਕੋ ਸਿਖ ਕਰਮਦਿਰਾਭਾਂਗ ਪਿਵਾਇ॥ ੧੨੫ ॥ ਅੰਤ ਕੇ ਚਰਿਤ੍ਰ ਮੈ੨੯੭ ਕਹ ਕਹ ਹਸਾ ਕਾਲ ਬਿਕ-ਰਾਲਾ॥ ਕਾਢੇ ਦਾਂਤ ਤਜਤਮੁਖ ਜ੍ਵਾਲਾ॥ ੨੯੮॥ ਕੇਤਕ ਸੁਭਟ ਦਾੜਗਹਚਾਬੈ॥ ਕੇਤਕ ਸੁਭਟ ਪੈਰ ਤਰਦਾਬੈ॥ ੩੦੪ ॥ ਮਹਾਕਾਲ ਤਬ ਗੁਰਜ ਸੰਭਾਰੀ॥ ੩੦੭ ॥ਪੁਨ ਕਰਕਾਲ ਗਦਾਰਿਸ ਧਰੀ॥ ੩੧੧॥ ਕੋਪਾਕਾਲ ਸਸਤ੍ਰ ਗਹਨਾਨਾ ॥੩੭੪॥ ਪੁਨ ਰਾਛਸਕਾ ਕਾਟਾ ਸੀਸਾ ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਸਿਕੇਤ ਜਗਤ ਕੇ ਈਸਾ ॥ ਅੰਤ ਕੇ ਚਰਿਤ੍ਰ ਮੇ ਇਸੀ

ਕੋ ਪੂਜਨ ਕਰਨੇ ਵਾਲਯੋ ਕਾ ਰੱਖਕ ਲਿਖਾ ਹੈ॥ ਦੋਹਰਾ
ਜੇ ਪੂਜਾ ਅਸਿਕੇਤ ਕੀ ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਕਰੇ ਬਨਾਇ॥ ਤਿਨ
ਪਰ ਅਪਨੋ ਹਾਥ ਦੈ ਅਸਿਧੁਜਲੇਤ ਬਚਾਇ॥ ੩੬੭॥
ਇਤਿ ਮੂਰਤਿ ਨਿਰਣਯਾਰਥਪਾਠ ਸੰਗ੍ਰਹਃ ਕ੍ਰਮਸੇ ਮੂਰਤਿ
ਬਰਣਨ ਕੇ ਯੋਗ ਲਿਖੇ ਪਾਠੋ ਕਾ ਛੰਦੋ ਕੇ ਅੰਗੋ ਕੇ ਪਤੇ
ਸਹਿਤ ਭਾਵ ਲਿਖਤੇ ਹੈ ਏਕ ਪਰਮਾਤਮਾ ਕੇ ਨਿਰਗੁਣ
ਸਗੁਣ ਦੋ ਰੂਪ ਹੈ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਜਾਪ
ਬਾਣੀਕੇ ਆਦਿਮੈ ਛਪੇ ਕੀ ਚੱਕ੍ਰ ਚਿਹਨ ਇਤ੍ਯਾਦਿਕ
ਪਹਲੀ ਭੀਨ ਤੁਕੋਂ ਮੈ ਨਿਰਗੁਣ ਸ੍ਵਰੂਪ ਕਾ ਬਰਨਨਕੀ
ਆ ਹੈ ਅਗਲੀ ਤੀਨ ਤੁਕੋ ਮੈ ਕੋਟਇੰਦ੍ਰਇੰਦ੍ਰਾਣਸਾਹਸਾ
ਹਾਣ ਇਤ੍ਯਾਦਿ ਪਾਠ ਮੈ ਸਗੁਣ ਸ੍ਵਰੂਪ ਕਾ ਵਰਣਨ
ਕੀਆਹੈ ਏਤਾ ਬਰਣਨ ਸਮਗ੍ਰ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਮੇ ਦੋਨੋ
ਸ੍ਵਰੂਪੋਕੇ ਬਰਣਨ ਕਾ ਨਮੂਨਾ ਦਿਖਾਯਾ ਹੈ ਯਾਤੇ ਜਹਾ
ਜਿਸਕੇ ਚਿੰਨ ਮਿਲੇ ਤਹਾ ਤਿਸਕਾ ਬਰਣਨ ਜਾਨਲੇਨਾ
ਇਸੀ ਬਾਤਕਾ ਪ੍ਰਕਾਸ ਆਗੇ ਗੁਰੁ ਲਿਖਤੇ ਹੈਂ॥ ਕਹੂੰ
ਤ੍ਰਿਗੁਨ ਅਤੀਤ ਕਹੂੰ ਸਰਗੁਨ ਸਮੇਤਹੋ ਇਤ੍ਯਾਦਿ ਪਾਠ
ਜਾਪਕਾ ਪੂਰਬ ਲਿਖਾਹੈਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ ਕੇ ਆਦਿਬਿਖੇ
ਉਪਾਸ੍ਯਦੇਵਤਾ ਅਕਾਲਸੈ ਅਪਨੀ ਰਛਾ ਕਹੀ ਅਕਾਲ
ਪੁਰਖ ਕੇ ਜੋ ਸਰਬਲੋਹ ਸਰਬਕਾਲ ਨਾਮ ਲਿਖੇ ਹੈਂ
ਤਿਨਕੇ ਅਰਥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਬਦਕੇ ਅਰਥ ਸਾਥ ਲਿਖੇ

ਹੈ ਉਹਾਂ ਦੇਖਲੇਨੇ ਲੋਕ ਯਦਯਪਿ ਸਮਗ੍ਰ ਲੋਹੇਕੋ ਭੀ
ਰਛਕ ਸਮਝਤੇ ਹੈਂ ਇਸੀ ਸੈ ਬਿਵਾਹ ਸਮੇ ਬਰਕੇ ਹਾਥ
ਅਰ ਪ੍ਰਸੂਤ ਕਾਲਮੇ ਇਸਤ੍ਰੀ ਕੇ ਸਿਰਹਾਨੇ ਅਰ ਅੰਨਕੇ
ਮਾਪਸਮੇ ਖਲਹਾਨਮੇ ਲੋਹਾ ਰਖਤੇ ਹੈਂ ਤੌਭੀ ਈਹਾਂ ਗੁਰੂ
ਜੀਨੇ ਅਕਾਲਕੋ ਰਛਕਲਿਖਾਹੈ ਬੂਨੀਖੰਡਨ ਨਜਾਇਸੇਰਛਾ
ਹੇਤ ਉਸੀਕਾ ਦੂਸਰਾ ਨਾਮ ਸਰਬ ਲੋਹਲਿਖਾਹੈ ਯਾਤੇ
ਗੰ੍ਥ ਸਾਹਿਬਜੀਮੇ ਸਰਬਲੋਹ ਨਾਮ ਸਗੁਣ ਨਿਰਗੁਣ
ਪ੍ਰਮਾਤਮਾਕਾਹੈ ਸੰਸਾਰਮਾਤ੍ਰਕੇ ਲੋਹੇਕਾਨਹੀ ਐਸੇ ਨਾ ਮਾਨੇ
ਈਹਾਂ ਸਰਬਲੋਹਿ ਨਾਮਸੇ ਸਸਤ੍ਰ ਰੂਪ ਔਛਲਾ ਛਾਪ ਰੂਪ
ਸਾਰਾਲੋਹਾ ਔਰ ਆਗੇ ਮਹਾਲੋਹਪਦਸੇ ਸਸਤ੍ਰ ਰੂਪਬੜਾ
ਲੋਹਾ ਲੇਣੇਸੇ ਪਹਿਲੇ ਪਿਛਲੇ ਬਚਨੋਕਾ ਬਿਰੋਧ ਹੋਵੇਗਾ
ਯਾਤੇ ਸਰਬ ਲੋਹਪਦ ਸਰਬ ਕਾਲਵਤ ਅਕਾਲਕਾ ਨਾਮ
ਹੈ ਸਾਰੇ ਲੋਹੇਕਾ ਨਹੀਂ ਵਹੀ ਅਕਾਲ ਰਛਕਹੈ ਲੋਹੇਮਾਤ੍ਰ
ਕੋ ਸਰਬ ਲੋਹ ਕਹਨਾ ਕੇਵਲ ਥੋੜੇ ਸਿੰਘੋਕਾ ਸੰਕੇਤਹੈ॥
ਜਿਨਕੋ ਅਰਥਕੀ ਮਲੂਮੀ ਨਹੀਂ ਅਰਥ ਸਮਝਨੇ ਵਾਲੇ
ਥੋੜੇਸੇਲੋਹੇਕੇਛਲੇਛਾਪਕਰਦ ਖੰਡੇਕੋ ਸਰਬਲੋਹਕਾਕਿਉ
ਕਹ ਸਕਤੇਹੈਂ ਪਾਂਚਵੀ ਚੌਪਈਮੈਦੇਵੀਕੋ ਉਸੀਕੇ ਚਰਣੋ
ਕੀ ਸਰਣ ਰਹਿਨੇ ਵਾਲੀ ਲਿਖਾਹੈ ਅਰ ਸਰਣ ਰਹਿਨੇ
ਵਾਲੀ ਜਾਨਕੇਹੀ ਮਧਯਮੇ ਕਾਲੀ ਸ੍ਰੂਪ ਦੇਵੀਕੀ ਉਸਤ
ਤਿ ਲਿਖੀਹੈ ਕਾਹੇਤੇ ਜੋ ਸੇਵਕਕੀ ਉਸਤਤਿ ਹੋਤੀਹੈ ਸੋ ਉ

ਸਕੇ ਸ੍ਵਾਮੀਕੀ ਉਸਤਤਿਕੇਹੀ ਬਢਾਵਨੇ ਵਾਲੀ ਹੋਤੀਹੈ ਯਾਤੇ ਅਕਾਲਕੀ ਉਸਸਤਿਹੈ ਇਸ ਨਾਮਕੀ ਪ੍ਰਸਿਧੀ ਮੇ ਭੀ ਬਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਆਦਿਮੈ ਅਕਾਲਪਦਹੈ ਅੰਤਮੇ ਉਸਤਤ ਸੰਪੂਰਣੰ ਲਿਖਾਹੈ ਦੋਨੋਕੋ ਮਿਲਾਕਰ ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ ਨਾਮ ਪ੍ਰਸਿਧਹੈ॥ ਪਾਠ ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿਕਾ ਪੂਰਬਲਿਖਾ ਹੈ ਬਿਚਿਤ੍ਰਨਾਟਕਕੇ ਆਦਿਮੈ ਗ੍ਰੰਥਕੀ ਪੂਰਣਤਾ ਹੇਤ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਖੜਗਕੋ ਨਮੋਲਿਖੀਹੈ ਤਹਾ ਸ੍ਰੀ ਖੜਗ ਪਾਠਕਾ ਅਰਥ ਸੋਭਾ ਵਾਲੇ ਖੜਗ ਵਾਲਾ ਅਕਾਲਹੈ ਜੈਸੇ ਪੀਤਾਂਬਰਕਾ ਪੀਲੇ ਬਸਤ੍ਰ ਵਾਲਾ ਭਗਵਾਨਹੈ ਪੀਲਾ ਬਸਤ੍ਰ ਨਹੀ ਤੈਸੇ ਸ੍ਰੀ ਖੜਗਕਾਸੋਭਾ ਵਾਲਾ ਖੜਗ ਨਹੀ ਸੋਭਾ ਵਾਲਾ ਖੜਗ ਮਾਤ੍ਰਰਖੇ ਆਗੇ ਚਲਕਰ ਭੁਜਦੰਡ ਅਖੰਡੰ ਕਹਿਨਾ ਬਿਰੁਧ ਹੋਵੇਗਾ ਖੜਗਕੇ ਭੁਜਾ ਅਪ੍ਰਸਿਧਹੈ ਅਸਿਸਰਣਕਾ ਅਰਥ ਅਸਿਕਾ ਆਸਰੇ ਅਕਾਲਹੈ ਜਯਤੇਗੀਕਾ ਅਰਥ ਜਯਕਰਨੇ ਵਾਲੀ ਤੇਗਵਾਲਾਹੈ ਅਸਿਸਰਣੰ ਜਯਤੇਗੀ ਪਾਠਕੋ ਖੜਗਪਰ ਲਗਾਇ ਆਦਿਮੈ ਅਕਾਲਜੀ ਕੀ ਉ-ਸਤਤਿ ਕਹਿਨਾ ਵਿਰੁਧ ਹੋਵੇਗਾ ਯਾਤੇ ਅਕਾਲਕੀ ਉਸ-ਤਤਿ ਪੈਹੀ ਪੀਛੇ ਕੀਯੇ ਅਰਥਸੈਜਾਨਲੇਨਾ ਅਠਾਰਵੇਛੰਦ ਮੈ ਬਾਮੇਕਰੋ ਮੈ ਧਨੁਖ ਅਰ ਖੜਗ ਕਹੇਹੈ ਅਰ ਬਡੀ ਦਾੜ੍ਹਾ ਕਹੀ ਉਨੀਸਵੇਮੈ ਹਾਥਮੈ ਡਮਰੂ ਕਹਯਾ ਦੂਸਰੇਹਾਥ ਮੈ ਸੰਖ ਕਹਯਾ ਸੋ ਏ ਸਜੇ ਹਾਥੋਂਮੈ ਜਾਨ ਲੇਨੇ ਬੀਸਵੇਮੇ

ਬਹੁਤ ਘੰਟਕੋ ਕੀ ਧੁਨਿ ਕਹੀ ਸੋ ਕਟਿਮੈ ਜਾਨ ਲੇਨੀ ਇਕੀਸਵੇ ਛੰਦਮੇ ਘੁੰਗਰੂਯੋਂ ਕੀ ਘੋਰ ਕਹੀ ਸੋ ਪਾਯੋ ਮੈ ਜਾ ਨ ਲੇਨੀ ਬਾਈਸਵੇਮੈ ਸਿਰੋਕੀ ਮਾਲਾ ਕਹੀ ਔ ਸੋਭਾਵਾਲੇ ਪਰਮ ਪਵਿਤ੍ਰ ਚੰਦਨ ਕੇ ਤਿਲਕ ਕਹੇ ਤੇਈਸਮੇਮੈਮਹਾ ਭ ਯੰਕਰ ਗਰਜਨਾ ਕਹਯਾ ਜਿਸਸੇ ਸਤ੍ਰੁਕੰਬੇ ਅਰ ਰੁਧਰ ਚੋਵਤਾ ਦੇਖਕਰ ਮਹਾ ਅਹੰਕਾਰੀ ਮੂਰਛਿਤ ਹੋਵੇ ਆਗੇਚਲ ਕਰ ਪੈਂਤਾਲੀਸਕੇ ਛੰਦਮੈ ਐਸਾ ਅਨੁਪਮ ਸ੍ਰੂਮ ਕਹਯਾ ਜਿਸਕੋ ਦੇਖਕਰ ਕਾਮਭੀ ਲਜਤ ਹੋਵੇ ਛਤਾਲੀਸਮੈ ਸਿਰ ਮੈ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਕਹਯਾ ਅਰਨਾਗੋਕੇ ਹਾਥੋਮੈ ਭੂਖਨ ਕਹੇ ਅਰ ਭੁਜੋਮੈ ਏਕਮੈ ਕ੍ਰਿਪਾਣ ਦੂਸਰੀਮੈ ਭਾਰੀਗਦਾ ਤੀਸਰੀਮੈ ਕਮਾਣ ਚੌਥੀਮੈ ਸੰਖ ਅਰ ਮਧਯਮੈ ਪਯਾਰੇ ਅਰ ਡਰਾਵ-ਣੇ ਅਨੇਕਰੂਪ ਕਹੇ ਆਦਿਅੰਤਮੈ ਏਕ ਰੂਪ ਕਹਯਾ ਆਗੇ ਚਲਕਰ ਇਕਤੀਸਵੇ ਰਸਾਵਲ ਮੈ ਚਮਕਤੀ ਕ੍ਰਿਪਾਣ ਨੇਵਰਧੁਨੀ ਘੁੰਘਰੁਧੁਨੀ ਕਹੀ ਬਤੀਸਮੇ ਸੁੰਦ੍ਰਚਾਰ ਭੁਜਾ ਸੁੰਦਰ ਜੂਟਾ ਭਯੰਕਰ ਗਦਾ ਕਹੀ ਤੇਤੀਸਮੇ ਜੁਆਲਾ ਜਿ ਹਬਾ ਕਰਾਲ ਦਾੜ੍ਹਾ ਚੌਤੀਸਮੇ ਸਯਾਮ ਸੁੰਦਰ ਸਰੂਪ ਮ-ਹਾਸੋਭਧਾਮ ਔਸੁੰਦ੍ਰ ਚੰਦਨਕੇ ਚਿਤ੍ਰਕਹੇ ਉਸੀਕੀ ਆਗਯਾ ਸੇ ਅਪਨਾ ਅਵਤਾਰ ਲੇਨਾ ਕਹਯਾ ਦੋਨੋ ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰੋਂਮੈ ਔਚੰਡੀਕੀਵਾਰਮੈ ਮੰਗਲਮਾਤ੍ਰ ਅਕਾਲਕਾ ਔਕਥਾ ਭਗਵ ਤੀਕੀਕਹੀਪਾਠਬਚਿਤ੍ਰਨਾਟਕਕਾਪੀਛੇਲਿਖਾਹੈਆਗੇ ਗਯਾ

ਨਪ੍ਰਬੋਧਮੈਅਕਾਲਕ ਰੂਪਬਡਾਪ੍ਰਚੰਡਅਰ ਕਾਲਕਾ ਕਾਲ
ਕਹਜ਼ਾ ਆਗੇਅਠਾਰਵੇ ਨਰਾਜਮੈ ਸਿਰਮੈ ਅਕਾਲ ਕੇ
ਮੁਕਟ ਔ ਬਡੇ ਲਾਲਨੇਤ੍ਰ ਕਹੇ ਸੀਸਮੇ ਸੋਭਾਵਾਲੀ ਚੰਦ
ਕੀ ਚਾਂਦਨੀ ਕਹੀ ਤੀਸਵੇਛੰਦ ਮੈ ਚੰਦਨਕੇ ਸੁੰਦਰ ਤਿਲ
ਕ ਸਰੀਰ ਮੈ ਕਹੇ ਸੈਤੀਸਮੇ ਛੰਦਮੈ ਕਮਲਸੇ ਨੇਤ੍ਰ ਸੰਖ
ਸੀ ਗ੍ਰੀਵਾ ਕੇਹਰਸਾ ਕਟਿਹਸਤੀਸਾ ਗਮਨ ਕਹਯਾ ਚਾ-
ਲੀਸਮੇ ਛੰਦ ਮੈ ਅਕਾਲ ਕੇ ਨਾਮੋ ਕੀ ਟੀਕਾ ਕਰੀ ਪਾਠ
ਗਜ਼ਾਨ ਪ੍ਰਬੋਧ ਕਾ ਪੀਛੇ ਲਿਖਾ ਹੈ ਆਗੇ ਚੌਧਵੇ ਵਿਸ੍ਨਕੇ
ਅਵਤਾਰ ਮੇ ਕ੍ਰਿਸ੍ਨ ਕੇ ਬਿਭੂਤਿ ਸ੍ਰੂਪਵਤ ਦੇਹ ਮੈ ਵਾ ਬ੍ਰ-
ਹਮਾਂਡ ਦੇਹ ਮੈ ਕ੍ਰੋੜੋ ਬਿਸਨ ਮਹੇਸਾਦਿ ਮੁਖ ਸ੍ਰੂਪਕਹੇ
ਔਰ ਨਿਖਲ ਜਗਤ ਗੌਣ ਸੂਚਨ ਕੀਆ ਹੈ—ਆਗੇ ਪਹਿ
ਲੇ ਚਰਿਤ੍ਰ ਕੇ ਸਤਾਰਵੇ ਸ੍ਵੈਯੇ ਮੇ ਮੁੰਡੋਂ ਕੀ ਮਾਲਾ ਦਿਸਾ
ਬਸਤ੍ਰ ਬਾਮੇ ਪਾਸੇ ਤਰਵਾਰ ਲਾਲਨੇਤ੍ਰ ਮਹਾਂ ਭਯੰਕਰ
ਪਸਰੇਹੂਯੇ ਕੇਸ ਬਡੀ ਨਿਕਸੀ ਹੂਈ ਡਾੜ੍ਹੇ ਮੁਖਸੇ ਆਗ
ਕੀ ਲਾਟ ਨਿਕਸਤੀ ਹਾਥੋ ਮੇ ਨਾਗੋਕੇ ਭੂਖਣ ਕਹੇ ਅੰਤ
ਕੇ ਚਰਿਤ੍ਰ ਕੇ ੨੯੭ ਅੰਕ ਮੇ ਕਹਿਕਹਿ ਹਸਨਾ ਬਾਹਰ
ਦਾਂਤ ਨਿਕਾਸਨੇ ਅਗਨ ਨਿਕਾਸਨੀ ੨੯੯ ਅੰਕ ਮੇ ਰਾਖ
ਸੋਂ ਕੋ ਚਬਾਜਾਨਾ ਕਈਯੋਂ ਕੋ ਪੈਰਤਲੇ ਦਬਾਨਾ ੩੦੪
ਅੰਕਮੈ ਹਾਥਮੇ ਗੁਰਜ ਪਕੜਨਾ ੩੦੭ ਮੈ ਗਦਾ ਪਕੜ
ਨੀ ੩੧੧ ਮੈ ਨਾਨਾ ਸਸਤ੍ਰ ਪਕੜਨੇ ਆਗੇ ਅਨੇਕ ਅਸ-

ਤ੍ਰ ਚਲਾਵਨੇ ਲਿਖੇ ੩੭੪ ਸੈ ਆਗੇ ਪੁਨ ਰਾਛਸ ਕਾ ਕਾ
ਟਾ ਸੀਸਾ॥ ਈਹਾਂ ਸੇ ਲੇ ਅਸਤੋਤ੍ਰ ਲਿਖਾ ਜਿਸਸੇ ਦਿਨ
ਦਿਨਮੇ ਇਸ ਦੇਵਕੀਉਪਾਸਨਾ ਕਰੀ ਜਾਤੀਹੈਪਾਠਚਰਿਤ੍ਰੋ
ਵਾਲਾ ਪੂਰਬਪਤੇ ਸੇ ਲਿਖਾ ਹੈ ਅਨਜਾਨੋ ਕੋ ਈਸਾਈ
ਦਬਾ ਲੇਤੇ ਹੈ ਇਸਲੀਏ ਇਸਕਾ ਅਰਥ ਭੀ ਲਿਖਤੇ ਹੈਂ
ਪੁਨ ਕਹੀਯੇ ਦੀਰਘ ਦਾੜਰਾਖਸਕੇ ਰਥ ਕੇਤੁ ਕਾਟਨੇ ਸੇ
ਪੀਛੇ ਉਸ ਰਾਖਸਕਾ ਸਿਰ ਭੀ ਸ੍ਰੀਸੋਭਾਵਾਲੇ ਅਸਿਕੇਤੁ
ਨਾਮ ਤਰਵਾਰਕੇ ਚਿੰਨਵਾਲੀ ਧੁਜਾਵਾਲੇ ਜਗਤ ਕੇ ਈ-
ਸੂਰ ਮਹਾਕਾਲ ਨੇ ਕਾਟਦੀਆ ਈਸ੍ਵਰ ਈਸ ਦੋਨੋ ਨਾਮੋ
ਕਾ ਅਰਥ ਏਕ ਹੈ ਈਸਕਾ ਈਸਾ ਸੀਸਕੇ ਸੀਸਾਵਤ ਹੈ
ਇਸ ਪੂਰਬਲੀ ਸਮਗ੍ਰ ਕਥਾ ਲਿਖਨੇ ਸੇ ਯਹ ਸਾਰ ਨਿਕ
ਸਾ ਜੋ ਅਕਾਲਕੇ ਨਿਰਗੁਣ ਸਗੁਣ ਦੋ ਸ੍ਵਰੂਪੋ ਮੇ ਪੁਨਾ
ਸਗੁਣ ਸ੍ਵਰੂਪ ਭੀ ਦੋ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਾ ਹੈ ਏਕ ਬਡਾ ਮਨੋਹਰ
ਦੂਸਰਾ ਭਯੰਕਰ ਜੈਸੇ ਬਿਸਨੁ ਕੇ ਭੀ ਦੋ ਰੂਪ ਹੈ ਬਾਰਾਹ
ਨ੍ਰਸਿੰਘ ਭਯੰਕਰ ਸੇਖਸਾਈ ਬਿਸਨੁ ਔਰ ਕ੍ਰਿਸਨਾਦੀ
ਮਨੋਹਰ ਦੋਨੋ ਰੂਪੋਮੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਨਮੋਕਲਹਿ ਕਰਤਾ ਨਮੋ
ਸਾਂਤ ਰੂਪੇ॥ ਯਹਿ ਜਾਪ ਕਾ ਪਾਠ ਹੈ ਔ ਚਿੰਨ ਦੋਨੋ ਸ੍ਵਰੂਪੋ
ਕੇ ਪੂਰਬਲੇਪਾਠ ਸੰਗ੍ਰਹ ਮੈ ਲਿਖੇ ਹੈਂ ਸੋ ਦਿਖਾਤੇ ਹੈ
ਅਕਾਲ ਕਾ ਮਨੋਹਰ ਸ੍ਵਰੂਪ ਵਹੁ ਹੈ ਜਿਸ ਮੈ ਸਿਰਪੈ ਕਿ
ਰੀਟ ਦੇਹ ਮੈ ਚੰਦਨਕੇ ਤਿਲਕ ਮਥੇ ਮੈ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਸੇਤ ਛਤ੍ਰ

ਭੂਖਨ ਬਸਤ੍ਰ ਪਹਿਰੇ ਹੂਯੇ ਕਮਲੋਂ ਸੇ ਨੇਤ੍ਰ ਕੰਬੂਗ੍ਰੀਵ ਕੇ
ਹਰ ਸਾ ਕਟਿ ਹਸਤੀ ਸਾ ਗਮਨ ਅਤਿ ਸੁੰਦ੍ਰ ਸ੍ਵਰੂਪ ਜਿਸ
ਕੋ ਦੇਖਕਰ ਕਾਮਦੇਵ ਲਜਤ ਹੋਵੇ ਸੁਭਸਜਾਮਰੰਗ ਤੰਤ੍ਰ
ਸਾਸਤ੍ਰ ਕੀ ਰੀਤਿਸੇ ਊਪਰ ਤਲੇਕੇ ਦਾਹਨੇ ਹਾਥੋਮੇ ਅਭਯ
ਦਾਨ ਔਬਰਦਾਨ ਬਾਵੇ ਹਾਥੋਮੈਖੜਗਔਧਨਸਧਾਰੇਹੈਂਯਹ
ਸ੍ਵਰੂਪ ਪੈਤਾਲੀ ਛੰਦਸੇਲੇਬਚਿਤ੍ਰਨਾਟਕਮੈਔਰਗਜ਼ਾਨਪ੍ਰਬੋ
ਧ ਮੈ ਲਿਖਾਹੈ ਸਾਤਵੇ ਲੋਕਮੈ ਸਿੰਘਾਸਨ ਪੈਬਿਰਾਜਮਾਨ
ਅਸਿਕੇ ਚਿੰਨ ਵਾਲੀ ਧੁਜਾ ਦੇਵਗਣ ਉਸਤਤਿ ਕਰਤੇ ਹੈਂ
ਅਕਾਲ ਕਾ ਭਯੰਕਰ ਸ੍ਵਰੂਪ ਵਹੁਹੈ ਜਿਸਮੇ ਗਲਮੇ ਮੁੰਡੋਂ
ਕੀ ਮਾਲਾ ਦਿਸਾ ਬਸਤ੍ਰ ਯੁਧ ਭੂਮੀ ਮੇ ਰਾਖਸੋਕੇ ਸਨਮੁਖ
ਖੜਾ ਬਾਮੇ ਪਾਸੇ ਕੇ ਦੋ ਹਾਥੋ ਮੈਸੇ ਤਲੇਕੇਹਾਥ ਮੈ ਧਨਖ
ਊਪਰ ਕੇ ਮੈ ਖੜੀ ਕਰੀ ਹੂਈ ਭੁਜਾ ਮੇ ਸਿਰ ਸੇ ਊਪਰ
ਨਿਕਸਾ ਹੂਆ ਖੜਗ ਦਾਹਨੇ ਪਾਸੇ ਕੀ ਭੁਜੋ ਮੇਊਪਰ ਕੀ
ਮੇ ਗਦਾ ਤਲੇਕੀਮੇ ਗੁਰਜ ਮਹਾਭਯੰਕਰ ਖਿੜੇ ਹੂਏ ਕੇਸ
ਮੁਖ ਸੇ ਅਗਨਿ ਕੀ ਲਾਟ ਨਿਕਸਤੀ ਹਾਥੋ ਮੇ ਸਰਪੋਂਕੇ
ਭੂਖਨ ਯੁਧ ਭੂਮੀ ਮੇ ਰਾਖਸੋਕੋ ਪਕੜਕੇ ਚਬਾਯ ਰਹਿਯਾ॥
ਅਰ ਪਾਯੋ ਸੇ ਮਸਲ ਰਹਜ਼ਾ॥ ਭਯੰਕਰ ਨਾਦ ਔਭਯਕਾਰੀ
ਸੰਖਕੀ ਅਵਾਜ॥ ਔਬਡਾ ਹਾਸਜ ਕਰਤਾ ਯਹਿ ਪ੍ਰਲਯਕਾ
ਸ੍ਵਰੂਪਹੈਅਕਾਲਕਾਯਹਸ੍ਵਰੂਪਬਿਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕਮੈ ਅਠਾਰਾਂ
ਕੇ ਅੰਗ ਸੇ ਲੇਕਰ ਲਿਖਾ ਹੈ ਇਸੀ ਕਾ ਵਰਣਨ ਆਦਿ

ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਮੈ ਭੈਰੋ ਰਾਗ ਵਿਖੈ ਕਬੀਰ ਕੀ ਦੂਸਰੀ ਅਸ੍ਰਪਦੀਮੈ ਲਿਖਿਆਹੈ ਲਟ ਛੂਟਕੀ ਬਿਚਰੇ ਬਿਕਰਾਲ ਅਰ ਪਿਛੇ ਮਨੋਹਰ ਕਾ ਭੀ ਲਿਖਾ ਹੈ ਜੋ ਅਨਿਕ ਕਲਾ ਖੇਲੇ ਗੋਪਾਲ ਇਤਿ॥ ਜੇਕਰਵਹ ਮਹਾਬਿਸ੍ਨ ਕਾ ਬਰਣਨ ਹੈ ਤਬ ਉਸੀ ਕੋ ਸਰਬ ਰੂਪ ਸਮਝੋ ਪਰਮੇਸ੍ਵਰ ਏਕ ਹੈ ਦੋ ਕਿਸੀ ਕੇ ਸਿਧਾਂਤਮੇ ਨਹੀ ਕੇਵਲ ਨਾਮੋਮੇ ਹਠਹੈ ਵਾਸਤਵ ਤੇ ਵਹੁ ਭੀ ਨਹੀ ਕਾਹੇਤੇ ਮਹਾਬਿਸ੍ਨ ਕਾ ਨਾਮ ਮਹਾਕਾਲ ਜਿਸਕੇ ਸਮੀਪ ਅਰਜੁਨਕ੍ਰਿਸ੍ਨ ਗਏ ਹੈ ਸ੍ਰੀ ਧਰਨੇ ਭਾਗ-ਵਤ ਕੀ ਟੀਕਾ ਮੈ ਸਪਸ੍ਰ ਲਿਖਾ ਹੈ ਮਹਾਕਾਲ ਔ ਅਕਾਲ ਏਕ ਹੀਕੇ ਨਾਮ ਹੈ ਅਕਾਲ ਨਾਮ ਕਾ ਯਹ ਅਰਥ ਹੈ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਾਲਕਹੀਏ ਮ੍ਰਿਤ ਜਿਸਕੀ ਸੋਕਹਾਵੇਅਕਾਲ ਕਾਲ ਚੀਜੋਕਾ ਦੋਪ੍ਰਕਾਰਸੇਹੋਵੇਹੈਏਕ ਸ੍ਵਰੂਪਸੇਮਰਜਾਨਾਦੂਸਰਾ ਪੂਰੀ ਵਸਤੁ ਸੇ ਕੁਛ ਹਿੱਸਾ ਦੂਰ ਹੋਜਾਨਾ ਜੈਸੇ ਇੱਜਤ ਵਾਲੇ ਪੁਰਖ ਕੀ ਇੱਜਤ ਦੂਰ ਹੋਜਾਨੇ ਸੇ ਲੋਕੋਮੈ ਮਰਿਆ ਕਹਜਾ ਜਾਤਾ ਹੈ ਸਾਸਤ੍ਰਮੈ ਇਸ ਮਰਨੇਕੋ ਬਿਸੇਖਣਾਭਾਵ ਪ੍ਰਾਯੁਕਤ ਬਿਸਿਸ੍ਰਾਭਾਵ ਕਹਤੇਹੈ ਪੀਛੇਦੋ ਰੂਪਕਹੇ ਅਕਾਲ ਮੇ ਨਿਰਗੁਣ ਨਾਮ ਗੁਣੋ ਕੇ ਮੇਲਸੇ ਹੀਨ ਕਾ ਹੈ ਯਾਤੇ ਨਿਰਗੁਨ ਵਸਤੁ ਕਾ ਨਾਸ੍ਵਰੂਪ ਸੇ ਦੂਰ ਹੋਨਾ ਰੂਪ ਮਰਨਾ ਹੈ ਨਾ ਉਸਮੇ ਗੁਣੋ ਕਾ ਮੇਲ ਦੂਰ ਹੋਨਾ ਰੂਪ ਮਰਨਾਹੈ ਯਾਤੇ ਵਹੁ ਦੋਨੋ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀ ਮ੍ਰਿਤ ਸੇ ਹੀਨ ਹੋਨੇ ਸੇ ਸਚਾ

ਅਕਾਲ ਹੈ ਸਗੁਣ ਨਾਮ ਗੁਣੋ ਕੇ ਮੇਲ ਵਾਲੇ ਕਾਹੈ ਗੁਣੋ ਕੇ ਮੇਲ ਵਾਲੇ ਮੈ ਜੈਸੇ ਗੁਣੋ ਕਾ ਮੇਲ ਹੂਯਾ ਤੈਸੇ ਤਿਨਕਾ ਦੂਰ ਹੋਨਾ ਰੂਪ ਬਿਛੋੜਾ ਭੀ ਹੋਜਾਵੇ ਹੈ ਯਾਤੇ ਸਗੁਣ ਮੈ ਗੁਣਕੇ ਮੇਲ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਰ ਵਸਤੁ ਕੇ ਨਾ ਦੂਰ ਭਯਾਂ ਭੀ ਗੁਣੋ ਕਾ ਮੇਲ ਦੂਰ ਹੋਨੇ ਮਾਤ੍ਰ ਸੇ ਤਿਸਕਾ ਕਾਲ ਹੋਜਾਵੇ ਹੈ ਯਾਤੇ ਉਸਮੇ ਅਕਾਲ ਕਹਿਨਾ ਮ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਯੰਤ ਸਰਬਕੋ ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ ਜਾਨਕੇ ਉਸਤਤਿ ਸੇ ਹੈ ਵਾ ਜਿਸ ਮੇ ਗੁਣੋ ਕਾ ਮੇਲ ਥਾ ਵਹੁ ਚੀਜ ਨਹੀ ਮਰੇ ਯਾਤੇ ਉਸ ਅਸਲ ਚੀਜ ਕੀ ਓਰ ਦ੍ਰਿਸ੍ਰਿ ਕਰਨੇ ਸੇ ਹੈ ਵਾਸਤਵ ਸੇ ਨਹੀ ਵਾਸਤਵ ਸੇ ਦ੍ਰਿਸ੍ਰਮਾਨ ਹੈ ਸਗਲ ਮਿਥੇਨਾ ਕਹਨੇਸੇ ਅਖੀ ਦਿਸਨੇ ਵਾਲੇ ਸਭੀ ਆਕਾਰ ਬਿਨਾਸੀਹੈ ਕੋਈ ਆਕਾਰ ਕਾਲਹੀਨ ਆਕਾਲ ਨਹੀ ਯਾਤੇ ਸਗੁਣ ਕੋ ਅਕਾਲ ਕਹਨਾ ਸਾਥ ਹੀ ਪੀਛੇ ਕਹੇ ਦੋ ਭਾਵੋਂਸੇ ਹੈ ਯਹ ਗੁਰੁ ਮਤਕਾ ਅਰ ਸੰਕਰਾ-ਚਾਰਯਮਤ ਕਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਇਨਮਤੋ ਮੈ ਸਗੁਣ ਕਾ ਨਾਮ ਕਾਰਯ ਬ੍ਰਹਮ ਅਰ ਅਪਰਬ੍ਰਹਮ ਹੈ ਨਿਰਗੁਣ ਕਾ ਨਾਮ ਕਾਰਣ ਬ੍ਰਹਮ ਅਰ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਹੈ ਚਾਰੋ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯਕੇ ਬੈਸਨੋ ਅਰ ਨਜ਼ਾਯ ਬੈਸੇਖਿਕਯੋਗ ਇਨ ਤੀਨ ਸਾਸਤ੍ਰੋਂਕੇ ਕਰਤਾ ਅਰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਈਸਾਈ ਦੋਨੋ ਯਵਨ ਜੋ ਇਸ ਬਿਚਾਰ ਮੈ ਕਹਤੇ ਹੈ ਸੋ ਕ੍ਰਮਸੇ ਲਿਖਤੇ ਹੈ ਮੁਸਲਮਾਨ ਯਹ ਕਹਤੇ ਹੈਂ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਰ ਕਾ ਸਾਤਵੇ ਆਸਮਾਨ ਮੈ ਰਹਨਾ ਹੈ ਪੈਯੰਬਰ

ਨੇ ਊਹਾ ਜਾਕਰ ਉਸਕੀ ਰੋਸਨੀ ਦੇਖੀ ਅਰ ਊਹਾ ਸੇ ਹੀ ਵਹੁ ਫਰਿਸਤੇ ਕੇ ਹਾਥ ਜੋ ਕੁਰਾਨ ਮੈ ਬਾਣੀ ਲਿਖੀਹੈ ਭੇਜ ਤਾ ਰਹਾ ਇਸ ਕਹਨੇ ਸੇ ਸਿਧ ਹੂਯਾ ਜੋ ਸਾਤਵੇ ਆਸਮਾਨ ਮੇ ਹੀ ਰਹਤਾ ਹੈ ਅਰ ਜਿਸ ਕੀ ਵਹਾ ਹੀ ਰੋਸਨੀ ਹੈ ਅਰ ਊਹਾਸੇ ਹੀ ਫਰਿਸਤੇਕੇ ਹਾਥ ਹੁਕਮ ਭੇਜਤਾ ਰਹਾ ਉਸਕਾ ਕੁਛ ਨਮੂਨਾ ਭੀ ਜਰੂਰ ਹੋਗਾ ਨਮੂਨਾ ਭੀ ਕਹਰ ਮਿਹਰਕੀ ਸੂਰਤ ਦੋ ਤਰਹ ਕੀ ਚਾਹੀਯੇ ਇਸੀ ਤੇ ਕਹਰਕਾ ਨਮੂਨਾ ਮੂਸਾ ਕੋ ਦਿਖਾਯਾ ਜਿਸਸੇ ਗੁਜਰਾ ਬੇਨਮੂਨ ਕਹਨਾ ਉਸ ਕੋ ਇਤਨੇ ਸੇਹੈ ਜੋ ਉਸਕਾਨਮੂਨਾ ਕੁਦਰਤ ਸੇ ਨਹੀ ਬਨਾ ਵਹੁ ਨਮੂਨਾ ਉਸਕਾ ਸ੍ਵਰੂਪ ਹੈ ਉਸ ਜੈਸਾ ਦੂਸਰਾ ਕੋਈ ਨਹੀ ਇਸ ਕਾਰਣ ਤੇ ਵਹੁ ਬੇਚੂਨਹੈ ਉਸਮੇ ਕੁਦਰਤਿ ਕਾ ਰੰਗ ਨਹੀ ਇਸਤੇ ਬੇਗੂਨ ਹੈ ਈਸਾਈ ਕਹਿਤੇ ਹੈ ਈਸਾ ਕਾ ਬਾਪ ਸਾਤਵੇ ਆਸਮਾਨ ਮੈ ਬੈਠਾ ਹੈ ਜੋ ਸਾਤਵੇ ਆਸ-ਮਾਨ ਮੈ ਏਕ ਠਿਕਾਨੇ ਬੈਠਾ ਹੈ ਅਰ ਈਸਾ ਕਾ ਬਾਪ ਹੈ ਉਸ ਕੀ ਸਕਲ ਭੀ ਕੁਛ ਜਰੂਰ ਹੋਗੀ ਸਕਲ ਭੀ ਈਸਾ ਕੇ ਬਾਪ ਕੀ ਈਸਾ ਜੈਸੀ ਮਨੁਖ ਕੀ ਸੂਰਤ ਹੋਗੀ ਯਾਤੇ ਈਸਾਈਯੋ ਕੋ ਭੀ ਉਸਕੀ ਸਕਲ ਜਰੂਰ ਮਾਨਨੀ ਹੂਈ ਬੇਨਮੂੰ ਕਹਨੇ ਕਾ ਉਨਕੇ ਭੀ ਮੁਸਲਮਾਨੋ ਵਾਲਾ ਹੀ ਰਾਹ ਹੈ ਚਾਰੋ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯਕੇ ਬੈਸਨੋ ਅਰ ਨਯਾਯ ਬੈਸੇ ਖਿਕ ਯੋਗ ਇਨ ਤੀਨ ਸਾਸਤ੍ਰੋ ਵਾਲੇ ਯਹ ਕਹਤੇ ਹੈ

ਸਾਤਵਾ ਆਕਾਸ ਜਿਸਕਾ ਵੇਦਮੈ ਨਾਮ ਬ੍ਰਹਮਲੋਕਹੈ ਇ-
ਤਿਹਾਸ ਪੁਰਾਣੋਮੈ ਬੈਕੁੰਠ ਕੈਲਾਸਹੈ ਵਹੁ ਉਸਕਾਂ ਅਸਥਾ
ਨ ਹੈਜਯ ਬਿਜਯਾਦਿਕ ਸਮੀਪੀ ਸੇਵਕਹੈ ਗਰੁੜ ਬਾਹਨ
ਹੈ ਚਾਰਭੁਜਾਹੈਂ ਸਯਾਮ ਸ੍ਵਰੂਪਹੈ ਉਸਕੇ ਬੈਕੁੰਠ ਅਸਥਾਨ
ਮੈ ਮਾਯਾਕਾ ਪ੍ਰਵੇਸ ਨਹੀਂ ਸਤੋਰਜੋਤਮੋ ਇਨ ਤੀਨੋ ਮਿਲੇ
ਹੂਯੇ ਗੁਣੋਕਾਨਾਮ ਮਾਯਾਹੈ ਬੈਕੁੰਠ ਸਥਾਨਮੇ ਕੇਵਲ ਸਤੋ
ਗੁਣਹੈ ਤਿਸੀਸੇਬੈਕੁੰਠਕੀਅਰਵਹਾਂਕੇਬਾਪੀਕੂਪ ਬਾਗਤੜਾ
ਗਾਦਿਕੋਕੀ ਰਚਨਾਹੈ ਅਰ ਭਗਵਾਨਕੇ ਦੇਹਕੀ ਰਚਨਾਹੈ
ਸਤੋਗੁਣਕਾ ਕਬੀ ਨਾਸ ਨਹੀਂਹੋਤਾ ਯਾਤੇ ਬੈਕੁੰਠਲੋਕ
ਅਰ ਭਗਵਾਨਕਾ ਦੇਹ ਸਦਾ ਅਬਿਨਾਸੀਹੈ ਦੇਹ ਵਾਲੇਕੋ
ਨਿਰਾਕਾਰ ਕਹਨਾ ਇਸਮਤਮੇ ਇਸਭਾਵਸੇਹੈ ਭਗਵਾਨ
ਕਾ ਅਕਾਰ ਮਾਯਾਸੇ ਨਹੀਂ ਬਨਾ ਅਰ ਉਸਕਾ ਲੋਕਭੀ
ਮਾਯਾਸੇ ਨਹੀਂ ਬਨਾ ਯਾਤੇ ਲੋਕਸਚਾਹੈ ਅਰਦੇਹ ਮਾਯਾਕੇ
ਆਕਾਰਸੇ ਬਿਨਾ ਹੋਨੇਤੇ ਨਿਰਾਕਾਰਹੈ ਸਰਬਥਾ ਅਕਾਰ
ਰਹਿਤ ਮਾਨੇ ਉਸਕਾ ਸਚਿਦਾਨੰਦ ਐਸਾ ਆਕਾਰਭੀ ਨਾ
ਕਹਯਾ ਜਾਨੇਸੇ ਸਰਬਦਾ ਅਕਾਰਹੀਨ ਜੋ ਸਸੇਕੇ ਸੀਂਗ
ਤਿਨਕੇ ਤੁਲਯ ਹੋਵੇਗਾ ਯਾਤੇ ਨਿਰਾਕਾਰ ਪਦਕਾ ਯਹੀ ਅ
ਰਥ ਸਮਝਕਹੈ ਜੋ ਮਾਯਕ ਆਕਾਰਸੇ ਹੀਨ ਹੋਨੇਤੇ ਨਿਰਾ
ਕਾਰ ਕਹਿਆ ਜਾਵੇਹੈ ਆਕਾਰ ਵਾਲਾ ਮਾਯਾਮਲਸੇ ਹੀਨ
ਹੋਨੇਸੇ ਸੁਧ ਕਹਿਆ ਜਾਵੇਹੈ ਸ੍ਵਭਾਵਸੇ ਔਰ ਕਾਹੂ ਨਿਮਿਤ

ਸੇ ਹੋਨੇਵਾਲੀ ਮਲਸੇ ਰਹਿਤ ਹੋਨੇਤੇ ਸੁਤੇਸਿਧ ਸੁਧ ਕਹਿ-
ਆ ਜਾਵੇਹੈ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜੋ ਸੰਕਰਾਚਾਰਯ ਮਤਕੇ ਬੇਦਾਂ
ਤੀ ਲੋਕੋਨੇ ਨਿਰਗੁਣਕੇ ਨਾਮ ਕਹੇਹੈਂ ॥ ਸੋ ਤੀਨ ਸਾਸਤ੍ਰੋਂ
ਵਾਲਜੋਂਕੇ ਅਰ ਬੈਸਨੋ ਲੋਕੋਂਕੇ ਮਤਮੇ ਸਾਤਵੇਂ ਲੋਕਵਾਸੀ
ਕੇਨਾਮਹੈਂ ਔਸਤੋ ਗੁਣ ਯੁਕਤ ਹੋਨੇਸੇ ਵਹੀ ਸਗੁਣਹੈ ਔ
ਰ ਮਿਲੇਹੁਯੇ ਤੀਨੋ ਗੁਣੋਕੇ ਮੇਲਸੇ ਰਹਿਤ ਹੋਨੇਤੇ ਵਹੀ
ਨਿਰਗੁਣਹੈਂ ਯਾਤੇ ਸਗੁਣ ਨਿਰਗੁਣ ਏਕਹੀਹੈ ਦੋ ਰੂਪ
ਨਹੀਂ ਕਬੀ ਉਸ ਸਗੁਣਕਾ ਨਾਸ ਨਹੀਂਹੋਤਾ ਯਹ ਮਹੰਮ
ਦੀ ਈਸਾਈ ਤੀਨ ਸਾਸਤ੍ਰੋਂ ਵਾਲੇ ਚਾਰੋ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯਕੇ ਬੈ-
ਸਨੋ ਕਹਤੇਹੈਂ ਇਨਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਸਚੇ ਵਾਲਾ ਨਿਸੰਕ
ਸਗੁਣਕੋ ਵਾਸਤਵਸੇ ਅਕਾਲਜਾਨੇ ਪਰੰਤੁ ਸਾਤਵੇ ਆਕਾ
ਸ ਕਾ ਨਾਮਬ੍ਰਹਮ ਪੁਰੀਹੈ। ਔਬ੍ਰਹਮਪੁਰੀ ਨਿਹਚਲ ਨਹੀਂ
ਰਹਨਾ ਐਸੇ ਸਾਤਵੇਲੋਕਕਾ ਗੁਰੁਜੀ ਨਾਸ ਲਿਖਤੇਹੈਂ
ਔਰ ਮਿਲੇਤੀਨ ਗੁਣੋਕਾ ਨਾਮ ਮਾਯਾਹੈ ਕੇਵਲ ਸਤੋਗੁਣ
ਅਲਗਹੈ ਤਿਸਕਾ ਨਾਮ ਮਾਯਾ ਨਹੀਂ ਇਸਮੇ ਕੁਛ ਪ੍ਰਮਾ-
ਣ ਨਹੀਂ ਔਦ੍ਰਿਸ੍ਰਮਾਨਹੈ ਸਕਲ ਮਿਥੇਨਾ ਇਸ ਬਚਨਸੇ
ਦਿਸਨੇ ਵਾਲੀ ਵਸਤੁ ਸਭ ਬਿਨਾਸੀਹੈ ਯਾਤੇ ਸਗੁਣਮੈ ਨਿ
ਰਗੁਣ ਹਿੱਸੇਕੇ ਅਬਿਨਾਸੀਪਨਕੋ ਲੇਕਰ ਵਾ ਮ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਯੋ
ਤ ਸਰਬਕਾ ਮਾਰਕਜਾਨਕਰ ਉਸਤਤਿਸੇ ਇਸ੍ਰਦੇਵਕੋ
ਅਕਾਲ ਕਹਨਾਹੈ ਸਗੁਣਕੋ ਸਦਾ ਅਬਿਨਾਸੀ ਮਾਨਕੇ

ਨਹੀਂ ਯਹ ਗੁਰੂਜੀਕਾ ਭਾਵਹੈ ਸੋ ਪੂਰਬ ਲਿਖ ਆਏਹੈਂ
ਇਸ੍ਰਪਦਕੇ ਕੋਸਮੈ ਬਹੁਤ ਅਰਥਹੈਂ ਪ੍ਰਸੰਸਿਤ ਸਾਲਾਹੀ
ਗਈਵਸਤੁ ੧ ਪੂਜਿਤ ਪੂਜੀਗਈਵਸਤੁ ੨ ਪ੍ਰਿਯ ਪਿਆਰੀ
ਵਸਤੁ ੩ ਬਾਂਛਿਤ ਚਾਹੀਦੀਵਸਤੁ ੪ ਯੱਗ ੫ ਇਰੈਂਡਬ੍ਰਿਛ
੬ ਸੰਸਕਾਰ ਸਵਾਰਨਾ ੭ ਅਗਨਿਹੋਤ੍ਰ ਤਪ ਸਤਯ ਬੋਲ-
ਨਾਦਿਕ ਕਰਮ ੮ ਯਾਗਾਦਿਕੋਂਕਾਫਲ ੯ ਈਸ੍ਵਰਕੇ ਆ
ਰਾਧਨ ਪੂਜਨਾਦਿਕ ੧੦ ਪਰਮਾਨੰਦ ਰੂਪਹੋਨੇਸੇ ਪਰਮਾ
ਤਮਾ ਸਭਕਾ ਪਿਆਰਾਹੈ ਯਾਤੇ ਸਭਮੈ ਇਸ੍ਰਪਦਕਾ ਮੁਖ
ਅਰਥ ਪਰਮਾਤਮਾਹੀ ਹੈ ॥ ਅਨਜਾਨ ਲੋਕ ਨਿਜਨਿਜ
ਮਤਕੇ ਚਿੰਨੋਂਕੋਹੀ ਇਸ੍ਰ ਕਹਲੇਤੇਹੈਂ ॥ ਪਰਮਾਤਮਾ ਇਸ੍ਰ
ਕੋ ਦੇਵ ਇਸਵਾਸਤੇ ਕਹਤੇਹੈਂ ਯਹ ਇਸ੍ਰ ਸੂਰਜ ਚੰਦ੍ਰ ਅ
ਗਨਿਆਦਿਕ ਜੋ ਬਡੀ ਦੀਪਤਿ ਵਾਲੇਹੈਂ ਤਿਨਸਭਸੇ ਦੀ-
ਪਤਿਵਾਲਾਹੈ ਯਾਤੇ ਬਡਾਦਯੋਤਕ ਜਾਨ ਕਰ ਇਸਕੋ ਦੇਵਕਹ
ਤੇਹੈਂ ਦੇਵਨਾਮ ਰਾਜਾਕਾ ਅਰ ਸ੍ਵਰਗਮੈ ਬਸਨੇ ਵਾਲਯੋਂਕਾਭੀ
ਹੈ ਪ੍ਰਮੇਸ਼੍ਵਰਕਾਭੀਹੈ ਜਹਾਂ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰਕਾ ਨਿਰਣੇ ਹੋਵੇ ਤਹਾਂ
ਪ੍ਰਮੇਸ਼੍ਵਰ ਅਰਥਹੈ ਔਰੋਕਾ ਹੋਵੇ ਔਰਹੈ ਦੇਵ ਅਰ ਦੇਵਤਾ
ਦੋਨੋ ਏਕ ਚੀਜ਼ਕੇਨਾਮਹੈਂ ਯਾਤੇ ਜਹਾਂ ਮਹਾਕਾਲਕੋਦੇਵ
ਤਾਲਿਖਾਹੈਵਹਾਂਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰਅਰਥਹੈ ਔਰ ਨਹੀ ਇਸ ਇਸ੍ਰਕੀ
ਜੋਪੁਰਖਪ੍ਰਤਿਦਿਨਪੂਜਾਕਰਤੇਹੈਂਤਿਨਕੀਯਹਪੂਰਣਰਖਯਾ
ਕਰਤਾਹੈਪੂਜਾਭੀਇਸਦੇਵਕੀਇਸ ਮਤਮੈ ਮੂਰਤੀਸਥਾਪਨ

ਕਰੇ ਬਿਨਾ ਇਸਕੇ ਸ੍ਵਰੂਪ ਕੇ ਪ੍ਰਤਿਪਾਦਿਕ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ
ਕੋ ਹੀ ਇਸ ਅਕਾਲ ਗੁਰੂ ਕੀ ਬਜ਼ਕਤੀ ਮਾਨਕੇ ਕਰਤੇ
ਹੈਂ ਭੋਗ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਖੀਰਾਦਿਕੋਂ ਕਾ ਲਗਾਵਤੇਹੈਂ ॥
ਪ੍ਰਸਪੋ ਸੇ ਹੀ ਪੂਜਨਹੋਨਾ ਇਸ ਦੇਵਕਾ ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਲਿਖਾ
ਹੈ ਪ੍ਰਹਪਨ ਬ੍ਰਿਸਟਿ ਗਗਨ ਤੇ ਭਈ ਸੀਘ੍ਰ ਫਲ ਲਾਭ
ਹੇਤ ਜੋ ਇਸ ਦੇਵ ਕੀ ਬਿਸੇਖ ਉਪਾਸਨਾ ਕੀਆ ਚਾਹੇ ਸੋ
ਬਾਹਰ ਸੇ ਜਲ ਮ੍ਰਿਤ ਕਾ ਸੇ ਪਵਿਤ੍ਰ ਹੋਕਰ ਅਰ ਅੰਤ੍ਰ ਸੇ
ਬੁਰੇ ਕਾਮੋ ਕੇ ਤਜ਼ਾਗਨੇਸੇ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਹੋਕਰ ਏਕਾਂਤ ਬੈਠਕਰ
ਇਸ ਦੇਵਕੇ ਸ੍ਵਰੂਪ ਕਾ ਧਜ਼ਾਨ ਕਰੇ ਅਰ ਭੂਮੀਪੈ ਸਯਨ
ਕਰੇ ਤਬ ਕਾਮਨਾ ਭੀ ਪੂਰਣ ਹੋਵੇਗੀ ਅਰ ਇਸਕਾ
ਮਾਨਸ ਵਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਦਰਸਨ ਭੀ ਹੋਵੇਗਾ ਯਹੀ ਵਾਰਤਾ ਅੰਤ
ਕੇ ਚਰਿਤ੍ਰ ਮੈ ੩੪ ਇਸ ਚੌਪਈ ਮੇ ਲਿਖੀਹੈ ਅਤਿਪਵਿੱਤ੍ਰ
ਛਿਤ ਹ੍ਵੈ ਨਿਸ ਸੋਈ ਜਿਹਠਾਂ ਅਵਰਨ ਦੂਸਰ ਕੋਈ ਅਰ
ਹਜ਼ਾਰੇ ਸਬਦ ਮੈ ਲਿਖੀਹੈ। ਕਾਮ ਕਰੋਧ ਅਹੰਕਾਰ ਲੋਭ
ਹਠ ਮੋਹ ਨ ਮਨਸੋਲਜ਼ਾਵੇ। ਤਬਹੀ ਆਤਮ ਤਤ੍ਵਕੋ ਦਰਸੇ
ਪਰਮ ਪੁਰਖ ਕਹ ਪਾਵੇ। ਇਨ ਅੰਤਰ ਕੇ ਸਾਧਨੋਂ ਬਿਨਾ
ਮਿਲਤਾ ਨਹੀ ਇਸੀ ਤੇ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਮੇ ਲਿਖਾਹੈ ਕਾਮ
ਕਰੋਧ ਕਿਨੇ ਨ ਪਾਇਓ ਪੂਛੋਗਜ਼ਾਨੀਆਂਜਾਇਇ ਤਜ਼ਾਦਿ
ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਕੇ ਪਹਲੇ ਅਧਜ਼ਾਇਕੇ ੫੫ ਛੰਦਮੇ ਗੁਰੁ
ਜੀਨੇ ਮਦਮੱਤ ਕ੍ਰਿਪਾਣ ਕਰਾਲਧਰੰ ਈਹਾਂ ਮਦਜ਼ ਕਾ

ਗ੍ਰਹਣ ਲਿਖਾ ਹੈ ਤਥਾ ਦੋ ਸੈ ਛਿਆਸਟ ਚਰਿਤ੍ਰਮੈ ਮਹਾ-
ਕਾਲ ਕੋ ਸਿਖ ਕਰਮਦਰਾ ਭਾਂਗ ਪਿਲਾਇ ॥ ਇਸ ਏਕ
ਸੌ ਪਚੀਸ ਕੇ ਦੋਹੇ ਕੀ ਅੰਤ ਕੀ ਤੁਕ ਮੈ ਮਦਜ਼ ਭਾਂਗ ਕਾ
ਗ੍ਰਹਣ ਲਿਖਾ ਹੈ ਅਰ ਅੰਤ ਕੇ ਚਰਿਤ੍ਰ ਮੈ ਕੇਤਕ ਸੁਭਟ
ਦਾਰੁਗਹਚਾਬੇ ਈਹਾਂ ਮਾਸ ਕਾ ਗ੍ਰਹਣ ਲਿਖਾ ਹੈ ॥
ਔਰ ਤੰਤ੍ਰ ਗ੍ਰੰਥੋ ਵਾਲੇ ਭੀ ਇਸ ਭਯੰਕਰ ਸ੍ਵਰੂਪ ਕਾ ਮਾਸ
ਸਰਾਬ ਸੇ ਪੂਜਨ ਕਰਤੇਹੈਂ ਵੇਦਮੇ ਅਸ੍ਵਮੇਧ ਗੋਮੇਧਾਦਿਕ
ਯੱਗਨਮੇ ਪਸੂ ਕਾ ਮਾਰਨਾ ਲਿਖਾ ਹੈ ਯਵਨ ਲੋਕ ਭੀ
ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰਾਰਥ ਉਸਟਰਾਦਿਕੋ ਕਾ ਬਲਿਦਾਨ ਕਰਤੇ ਹੈਂ
ਪੁਰਾਣੋ ਮੇ ਭੀ ਬ੍ਰਹਮਾਂਡ ਪੁਰਾਣ ਕੇ ਉਤਰ ਖੰਡ ਮੈ ਸਮੁਦ੍ਰ
ਮਥਨੇ ਕੀ ਕਥਾ ਮੇ ਦੇਵਨ ਪ੍ਰਤਿ ਬਿਸ੍ਨੁ ਕਾ ਕਥਨ ਹੈ ਸੁਰਾ
ਜਿਨੋ ਨੇ ਨਾ ਗ੍ਰਹਣ ਕਰੀ ਉਨਕਾ ਨਾਮ ਅਸੁਰਪੜਾ ਜਿਨ
ਦੇਵਨ ਨੇ ਗ੍ਰਹਣ ਕਰੀ ਉਨ ਕਾ ਨਾਮ ਸੁਰ ਪੜਾ ਬਰਾਹ
ਪੁਰਾਣ ਮੈ ਬਿਸਨੁ ਕਾ ਬਚਨਹੈ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਪ੍ਰਤਿ ਮ੍ਰਿਗ ਕਾ
ਅਰ ਸਸੇ ਕਾ ਅਰ ਬਕਰੇ ਕਾ ਮਾਸ ਮੇਰੇ ਕੋ ਪ੍ਰਿਯਹੈ ਯਾਤੇ
ਜੋ ਪੁਰਖ ਨਰਸਿੰਘਾਦਿ ਮਹਾ ਭਯੰਕਰ ਸ੍ਵਰੂਪਕੀਉਪਾਸਨਾ
ਕਰੇ ਅਰ ਪੀਤੇ ਖਾਤੇ ਹੋਵੇਂ ਸੋ ਇਨ ਸੇ ਭੀ ਪੂਜਨ ਕਰੇ
ਪਰੰਤੁ ਜੋ ਪੁਰਖ ਇਸ ਮਨੋਹਰ ਸ੍ਵਰੂਪ ਕੀ ਉਪਾਸਨਾਕਰੇ
ਸੋਇਸ ਕੋ ਪੁਸਪਾਦਿਕੋਸੇਹੀ ਪੂਜੇ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਕਾ ਭੋਗ
ਲਗਾਵੇ ਗੁਰੁ ਗੋਬਿੰਦਸਿੰਘ ਜੀਨੇ ਮਾਸ ਸਰਾਬ ਸੇ ਇਸ
ਕੇ ਪੂਜਨੇਕੀ ਰੀਤਨਹੀਂ ਚਲਾਈ ਅਰ ਆਦਿਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ

ਮੇ ਰੋਕ ਭੀ ਅਤਯੰਤ ਕਰੀ ਹੈ ਜੈਸੇ ਕਿਆ ਬਕਰੀ ਕਿਆ ਗਾਇ ਹੈ ਕਿਆ ਆਪਨਾ ਜਾਇਆ॥ਜੀਆ ਕੁਹਤ ਨਸੰਗੇ ਪ੍ਰਾਣੀ। ਜੇਰਤਲਗੇ ਕਪੜੇ ਜਾਮਾ ਹੋਇ ਪਲੀਤ॥ ਭੰਗ ਮਾਛਲੀ ਸੁਰਾਪਾਨ ਜੋ ਜੋ ਪ੍ਰਾਣੀਖਾਹ ਇੱਤਯਾਦਿ ਮਨੋਹਰ ਰੂਪਕੇ ਉਪਾਸਕੋ ਕੋ ਅਵਸਯ ਯਹੀ ਮਰਯਾਦਾ ਰਖਨੀ ਉਚਿਤ ਹੈ ਭਯੰਕਰਕੇ ਉਪਾਸਕ ਖਾਵੇਂ ਪੀਵੇਂ ਨਾ ਖਾਨਾ ਉਨਕੋ ਭੀ ਉਤਮ ਹੈ ਇਸਮੇ ਯਹ ਹੇਤੁ ਹੈ ਪੁਰਾਣੋ ਕੇ ਪੂਰਬਕਹੇ ਬਚਨ ਤੰਤ੍ਰੋ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈਂ ਵੇਦੋਕੇ ਨਹੀਂ ਔ ਤੰਤ੍ਰ ਕਾ ਅੰਸ ਤਾਂਤ੍ਰਿਕੋ ਕੇ ਗ੍ਰਹਣ ਹੇਤਹੈ ਵੈਦਕੋਂਕੇ ਨਹੀਂ ਇਸੀ ਵਾਸਤੇ ਮਨੁ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਅਰ ਭਾਗਵਤ ਮੈ ਲਿਖਾ ਹੈ ਜਿਨ ਮਾਸਾਦਿ ਖਾਨ ਮੈ ਜੀਵ ਆਪ ਲਗੇਹੈ ਤਿਨ ਮੈ ਵੇਦ ਨਹੀ ਕਹੇ ਵੇਦ ਉਨਮੈ ਲਗਾਤੇ ਹੈ ਜਿਸਮੇ ਆਪ ਨਹੀ ਲਗੇ ਸੋ ਉਨ ਕਾ ਛੁਡਾਵਨਾ ਹੈ ਯਾਹੀ ਤੇ ਬਹੁਤ ਧਨ ਸੇ ਸਿਧ ਹੋਨੇ ਵਾਲੇ ਯੱਗਨ ਮੇ ਕਹਯਾ ਹੈ ਜੋ ਖਾਨਾ ਚਾਹੇ ਸੋ ਯੱਗ ਮੈ ਖਾਵੇ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀਮਤਨਿਰਮਲਮੁਖਯਗੁਲਾਬਸਿੰਘ ਸਿਖਯ ਤਾਰਾ ਹਰਿ ਰਚਿਤੇ ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਪ੍ਰਦਰਸਨੇ ਸਰਬਮਤ ਸਿਧ ਮੂਰਤਿਵਿਚਾਰਃ ਸਮਾਪਤਃ॥ ਸਲੋਕ ਸੰਖਯਾ॥ ੨੮੯॥

(ਸ਼ੁਧੀ ਪਤ੍ਰ)

ਅਸੁੱਧ	ਪ੍ਰਿਸ੍ਟ	ਪੰਕ੍ਤੀ	ਸੁੱਧ	ਅਸੁੱਧ	ਪ੍ਰਿਸ੍ਟ	ਪੰਕ੍ਤੀ	ਸੁੱਧ
ਸੁਤਿ	੭੭	੫	ਸ੍ਤੁਤਿ	ਨਿਵਦਨ	੩੨੭	੨	ਨਿਵੇਦਨ
				ਸਬਦ	੩੩੧	੧੭	ਸਬਦ
੨	੧੦੭	੧੯	੧	ਯੌਸਮ	੩੪੪	੨੧	ਗੌਸਮ
				ਧਾੜ	੪੦੯	੬	ਧੜ
ਮਿਤ੍	੧੧੫	੮	ਮ੍ਰਿਤ	ਰਾਮੀ	੪੨੦	੨੦	ਰਾਮ
				ਕੋਂਕ	੪੩੮	੧੧	ਕੋਂਕੇ
ਰਾਜ	੧੧੯	੧੪	ਰਾਜਾ	ਭਾਰਜਹੈ	੪੫੭	੧੪	ਵਾਰਜਹੈ
				ਯੰਗ	੪੯੧	੬	ਯੱਗ
ਬਿਰ੍	੧੪੭	੪	ਬਿਰੋ	ਹਾਤ	੫੧੦	੩	ਹਾਥ
ਭੁਕੀ	੧੭੫	੯	ਭੁਕ੍ਤੀ	ਸ੍ਰੁਤਿ	੫੩੧	੨	ਸ੍ਰੁਤਿ
ਸ੍ਰੇ	੧੯੯	੧੩	ਸ੍ਰੇ	ਬ੍ਰਹੱ	੫੩੨	੧੦	ਬ੍ਰਹਮ
ਅਨਿਸ੍ਥਾਨ	੨੪੩	੮	ਅਧਿਸ੍ਥਾਨ	ਬਿਸਨ੍ਰਾਧਿ	੫੩੨	੧੫	ਬਿਸਨ੍ਰਾਦਿ
ਅਧਿਸ੍ਥੁਯ-ਤਾ	੦੦੦	੯	ਅਧਿਸ੍ਥੇਯਤਾ	ਭੂਤੋਪ੍ਰਾਦਿ	੦੦	੧੭	ਭੂਤੋਪਾਧਿ
				ਮੰਤ	੫੩੮	੧੧	ਮੰਤ੍ਰ
ਵਾਕਜਾਥ	੩੪੫	੧੪	ਵਾਕਜਾਰਥ	ਅਰਥਬਣ	੫੪੫	੬	ਅਥਰਬਣ
ਸਾਖੀ	੨੭੬	੧	ਸਾਂਖੀ	ਵਿਦਜਮਨ	੦੦੦	੧੯	ਵਿਦਜਮਾਨ
ਭਿੰਜ	੨੮੦	੬	ਭ੍ਰਿਜ	ਜ ਵੇ	੫੮੦	੧੯	ਜਾਵੇ
ਪ ਦਿ	੩੧੬	੧੮	ਪਾਦਿ	ਊਹਾਂ	੫੮੪	੧	ਊਹਾ
				ਕਲ	੫੮੭	੧	ਕਾਲ
				ਹਰੀ	੬੧੧	੨	ਖੜੀ

ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ

ਪੁਸਤਕ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁਮਤ ਨਿਰਣਯ ਸਾਗਰ ਕ੍ਰਿਤ ਸ੍ਰੀਮਤ
ਪੰਡਿਤ ਤਾਰਾਹਰਿ ਨਿਰੋਤਮ ਸੁਧੀ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਪੁਰੀ
ਨਿਵਾਸੀ ਨਿਵਾਸਕ ਰਿਆਸੂ ਪਟਯਾਲਾ ਜਿਸਕੇਸਰਫ਼ੇਕੋ
ਸੰਤ ਗੁਲਾਬਸਿੰਘ ਜੀ ਮਾਨੂੰਕਿਆਂ ਵਾਲਿਆਂਨੇ ਬਡੀ
ਕੋਸ਼ਸ ਸੇ ਸੋਧਯਾ ਸਮੇਤ ਪ੍ਰਯਾਮਾਂਦੇ ਪੁਨਾ ਜਿਸ ਕੋ ਸ੍ਰੀ
ਮਾਨ ਮਹੰਤ ਸਾਹਿਬ ਸਾਧੂਸਿੰਘ ਜੀ ਕੀ ਆਗਿਆਸੇ ਸ੍ਰੀ
ਗੁਰੁਸਿਖੀ ਸੰਪੰਨ ਸਰਦਾਰ ਬੂਟਾਸਿੰਘ ਰਾਏ ਬਹਾਦਰ
ਆਹੂਲੂ ਵਾਲੀਏ ਨਿਵਾਸਕ ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ ਨੇ ਅਪਨੇ ਦਾਮ
ਸੇ ਛੁਪਵਾਕਰ੨੫੦ ਢਾਈ ਸੌ ਧਰਮ ਅਰਥ ਦੀਆ
ਬਾਕੀ ੨੫੦ ਢਾਈ ਸੌ ਦਾ ਫੇਰ ਛਪਵਾਨੇ ਵਾਸਤੇ ੧॥=)
ਮੋਖ ਰਖਯਾ ਜਿਸ ਸੱਜਨ ਨੇ ਮੰਗਵਾਨਾ ਹੋਵੇ ਸੋ ਨੀਚੇ
ਲਿਖੇ ਪਤੇ ਸੇਂ ਮੰਗਵਾਲੇਵੇਂ॥ ਖਾਸ ਰਾਵਲਪਿੰਡੀਸ਼ਹਰ
ਸ੍ਰੇਸ੍ਰਨੀਤੀ ਹਾਈ ਸਕੂਲਸੇ॥ ਵਾ ਲਾਹੌਰ ਮੈ ਲਾਲਾ
ਰਾਮਚੰਦ ਮਾਨਕਟਾਹਲਾ ਪੁਸਤਕੋਂ ਵਾਲਾ ਅਨਾਰਕਲੀ
ਬਾਜਾਰ ਸੇ ਖਤ ਭੇਜਨੇ ਪਰ ਵੈਲਯੂਪੇਬਿਲਸੇਮਿਲੇਗਾ॥
ਔਰ ਇਸਕੀਰਜਿਸ੍ਰੀਹੋ ਚੁਕੀਹੈ ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਮਹੰਤ ਸਾਧੂ
ਸਿੰਘਜੀ ਰਿਆਸੁਪਟਿਆਲੇਨਿਵਾਸਕਕੀਆਗਯਾਬਿਨਾ
ਵਾ ਸਰਦਾਰ ਬੂਟਾਸਿੰਘ ਰਾਇਬਹਾਦਰਜੀ ਦੀ ਆਗਯਾ
ਬਿਨਾ ਕੋਈ ਸ਼ਖਸ ਛਾਪਨੇ ਛਪਵਾਨੇਦਾਉਦਮਨਾ ਕਰੇ॥